



ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ  
ΚΑΙ  
ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ  
ΤΩΝ  
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ,

ΕΤΙ ΔΕ

*ΝΕΑΡΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ*

ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ,

Καὶ

Αποκρίσεις, ἐπιστολαί, ψήφοι, ἐπικύσεις, καὶ ὑπομνήματα

*Περὶ διαφόρων κατονικῶν ὑποθέσεων.*

---

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

---

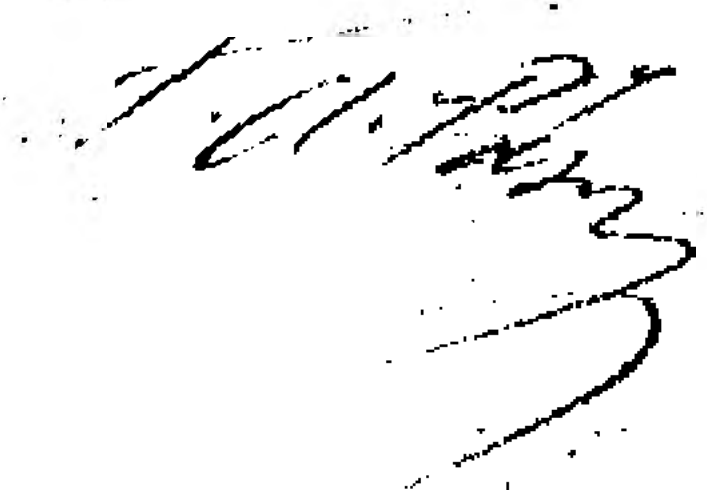
ΑΘΗΝΗΣΙΝ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Γ. ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ,

1855.



Πᾶν αντίτυπον μὴ φέρον τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν μου θεωρεῖται κλεψίτυπον, καὶ καταδιώκεται κατὰ τὸν νόμον.



**Ο** ΠΕΜΠΤΟΣ τόμος τοῦ Συντάγματος τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων, ὃν, ἔνεκα τῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ τετάρτου παρεμπροσθεν ποικίλων δυσχερῶν περιστάσεων, δὲν ἠδυνήθημεν πρὸ τῆς σήμερον νὰ παραδώσωμεν εἰς τὸ κοινὸν, περιέχει ἰδίως τὰς μετὰ τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην Φώτιον ἐκδοθείσας πατριαρχικὰς καὶ αὐτοκρατορικὰς διατάξεις, ρυθμιζούσας πλεῖστα κανονικὰ καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν ἀφορῶντα ζητήματα, διαφόρους κανονικὰς πραγματείας, Τυπικὰ περὶ τῆς τάξεως τῶν θρόνων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἐρμηνεϊκὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωματικῶν, καὶ τέλος, διαφόρου φύσεως γράμματα ἐκδιδόμενα περὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων.

Ἄν καὶ τὴν Συλλογὴν ταύτην ὑπεσχέθημεν νὰ ἐκδώσωμεν ἐν τῷ ἕκτῳ καὶ τελευταίῳ τόμῳ τοῦ Συντάγματος, τὸν δὲ πέμπτον ἔμελλε ν' ἀπαρτίζη τὸ κατὰ στοιχεῖον Σύνταγμα Μαιθαίου τοῦ Βλάσταρη, ἐθεωρήσαμεν ἤδη προτιμότερον νὰ μεταβάλωμεν τὴν τάξιν ταύτην, ἐκδίδοντες ἀπὸ τοῦδε τὴν προκειμένην Συλλογὴν, καὶ παραπέμποντες εἰς τὸν ἕκτον τόμον τὸ κατὰ στοιχεῖον Σύνταγμα, καὶ διότι τὸ τελευταῖον τοῦτο σύγγραμμα ἀπαρτίζει σύνολον αὐτοτελές, καὶ μετὰ τῆς ἐν τοῖς προλαβοῦσι τέσσαρσι τόμοις περιεχομένης κανονικῆς ὕλης ἤττον συνεχόμενον, καὶ διὰ νὰ δυνηθῶμεν ἐν ποσοῦτῳ νὰ περιστοιχισθῶμεν μὲ τὰ ἐν Ἀθήναις ἐλλείποντα ἡμῖν ἀναγκαῖα βοηθήματα πρὸς ἀκριβῆ παραβολὴν καὶ ἐκδοσὴν τοῦ διαληφθέντος Συντάγματος.

Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς τοῦ παρόντος τόμου Συλλογῆς ἠντλήσαμεν ἐν τῷ Γραικο-Ῥωμαϊκῷ Νομίμῳ τοῦ Λεὺγκλαύου ὑπὸ φρεέρου· ἐπειδὴ ἅμως πολλὰς τῶν ἐν τῇ Συλλογῇ αὐτοῦ πατριαρχικῶν καὶ αὐτοκρατορικῶν διατάξεων ἠρύσθη ὁ Λεὺγκλαύιος ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Βαλσαμῶνος καὶ τοῦ Βλάσταρη, ἐκρίναμεν ἐντελῶς περιττὸν νὰ περιλάβωμεν ἐν τῷ πέμπτῳ τόμῳ ὅσας αὐτῶν ἐξεδώκαμεν ἤδη ἐν τοῖς προλαβοῦσι μετὰ τῆς εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ Πατριάρχου Φωτίου ἐξηγήσεως τοῦ Βαλσαμῶνος, ἢ τὰς ἐν τῷ κατὰ στοιχεῖον Σύνταγματι τοῦ Βλάσταρη περιεχομένας καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ τόμῳ ἐκδοθησομένας, ἐξαιρουμένων ἐκείνων μόνων, ὅσων τὸ κείμενον παρὰ μὲν τῷ Βαλσαμῶνι

αναγιγώσκειται ἐν περιλήψει, παρὰ δὲ φρεέρῳ ἢ ἀλλαγῶς ἐκτί-  
θεται πληρέστερον καὶ ὁλοσχερῶς.

Οὕτως ἡ ἐκδοσις ἡμῶν, ἥτις, μετὰ τὴν ἐν τῷ ἕκτῳ τόμῳ δη-  
μοσίευσιν τοῦ κατὰ στοιχείον Συντάγματος τοῦ Βλάσταρη, θέ-  
λει περιλαμβάνει ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν ἐν τῷ Συνοδικῷ τοῦ  
Βευερηγίου περιχομένην ὕλην, περιέχει περιπλέον, ὡς καὶ ἄλ-  
λοτε ἐρρέθη, μέγα μέρος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βοέλλου (τῶν  
Νομοκάνονα τοῦ Φιωτίου), καὶ ἅπαν τὸ πρῶτον μέρος τοῦ Γραικο-  
Ρωμαϊκοῦ Νομίμου τοῦ Λεῦγκλαυτοῦ, τὸ ἀφορῶν δηλονότι τὸ  
ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον (1).

Καὶ ταῦτα μὲν ὑπεσχόμεθα ὅτε ἀνηγγέλλομεν τὴν προκει-  
μένην ἐκδοσιν. Ἀλλ' ὅτε ἠψάμεθα τοῦ ἔργου, εὗρομεν πλείστας  
ἄλλας ἐκκλησιαστικὰς, ἢ εἰς ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἀναγο-  
μένας διατάξεις, ἢ πραγματείας, μὴ ἀπαντιωμένας ἐν ταῖς προ-  
εκτεθείσαις Συλλογαῖς, ἐκδοθείσας δὲ ἐν ἑτέροις συγγράμμασιν,  
ἢ ἀνεκδότους ἄχρι τοῦδε. Ἐντεῦθεν ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον νὰ μὴ  
περιορισθῶμεν εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν εἰς τὸ κοινὸν γνωστῶν  
ἤδη τούτων πηγῶν, ἀλλὰ νὰ δώσωμεν ὡς ἐπίμετρον εἰς τοὺς  
φιλοκάλους ἡμῶν συνδρομητὰς καὶ ὅσας ἄλλας πράξεις ἀξίας λό-  
γου ἀπηντήσαμεν εἴτε ἐν ἄλλοις συγγράμμασιν, εἴτε ἐν τοῖς  
χειρογράφοις Κώδιξιν, ὧν ἡμῖν ἡ χρῆσις πρόχειρος· καὶ προσέτι  
νὰ δημοσιεύσωμεν τὰ κείμενα διαφόρων συνοδικῶν τόμων ἢ ἄλ-  
λων πράξεων, ἀναγομένων εἰς τὴν ἐνεστῶσαν κατάστασιν τῆς  
Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐκδοσμένων ἀπὸ τῆς  
ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἕως τῶν σημερινῶν χρόνων.

Ἦν ποικίλην ταύτην ὕλην διεγρέσαμεν ὡς ἑξῆς.

Αἱ πράξεις τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἁγίας καὶ Μεγάλης  
Συνόδου, καθὼς διατάξεις νομοθετικαὶ τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησια-  
στικῆς ἀρχῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἐτέθησαν  
ἐν ἀρχῇ τῆς Συλλογῆς ταύτης. Μετ' αὐτὰς ἐδημοσιεύθησαν αἱ  
αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις, αἱ εἰς ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἀνα-  
γόμεναι, ὅσαι ἄλλως δὲν ἀπαντῶνται ἐν ταῖς νομοθετικαῖς Συλ-

λογαῖς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, ἐν τοῖς Βασιλικαῖς, καὶ ἐν  
ταῖς Νεαραῖς τοῦ Λέοντος, καθότι ταύτας δύναται προχαίρων  
ν' ἀνεύρη ὁ ἀναγνώστης ἐν ταῖς πολυαριθμοῖς ἐκδόσεσι τοῦ Ἰου-  
στινιανέου δικαίου καὶ τῶν Βασιλικῶν.

Διεκρίναμεν ἀκριβῶς ἀπὸ τῶν νομοθετικῶν τούτων πράξεων  
τὰς ἀπλᾶς πραγματείας, ἢ γνωμοδοτήσεις, εἴτε ἐκκλησιαστικῶν  
εἴτε πολιτικῶν νομοδιδασκάλων, καθόσον αὐταὶ ὀφείλουσι μᾶλ-  
λον νὰ θεωρηθῶσιν ὡς μνημεῖα ἐκκλησιαστικῆς νομολογίας, ἢ ὡς  
νόμοι καὶ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ταύτας κατετάξαμεν κα-  
τόπιν τῶν προηγουμένων. Ἐν γένει δὲ ἠκολουθήσαμεν τὴν χρονο-  
λογικὴν σειρὰν τῶν δημοσιευομένων διατάξεων, προσπαθήσαντες  
νὰ ὀρίσωμεν ἐκ τῶν ἐνόντων τὸν χρόνον τῆς ἐκδόσεως, καὶ ὅπου  
οὗτος ἦν ἀδελος.

Ἰδοὺ δὲ αἱ ἐξ ἑτέρων πηγῶν παρὰ τὸ Γραικο-Ρωμαϊκὸν Νό-  
μιμον τοῦ Λεῦγκλαυτοῦ καὶ τὸ Σύνταγμα τοῦ Βλάσταρη ληφθεῖ-  
σαι διατάξεις. Καὶ πρῶτον μὲν αἱ πατριαρχικαί.

Τὸ ἐν σελ. 76 Συνοδικὸν σημείωμα τοῦ πατριάρχου Λέοντος τοῦ  
Στυππῆ Περί κατακρίσεως τῶν συγγραμμάτων τοῦ Χρυσομάλλου,  
καὶ τὰ ἐν σελ. 83-91 τέσσαρα σημειώματα τοῦ πατριάρχου Μι-  
χαὴλ τοῦ Ὁξείτου, ἐπὶ καθαιρέσει τῶν Πογομίλων τοῦ τε Σασίμων  
μοναχοῦ Κλήμεντος, καὶ τοῦ Βαλβίσσης Λεοντίου, καὶ ἐπὶ περιο-  
ρισμῶ τοῦ Νήφωνος, ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Ἀλλα-  
πλου De Ecclesiae orientalis et occidentalis perpetua conse-  
sione σελ. 644 καὶ 671-681· παρεβλήθησαν δὲ καὶ πρὸς τὸ  
ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν Συνόδων ὑπὸ Μηλίου κείμενον αὐτῶν (1).

Ἡ ἐν σελ. 121 Νεαρά τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως  
Ἀθανασίου Περί τινων κεφαλαίων νομίμων, ἦν πρὸ ἡμῶν ἐξέδοτο

(1) Τῶν ἁγίων Συνόδων τῆς ἁγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῶν ἀνά πάσαν τὴν  
οἰκουμένην συναθροισθῶν οἰκουμηνικῶν τε, καὶ τοπικῶν, γὰρ καὶ δαψιλιστάτη  
συνάθροισις, ἐν ἣ περιλαμβάνονται καὶ εἰ κανόνες τῶν θείων Ἀποστόλων, καὶ αἱ  
διαταγαὶ τῶν αὐτῶν δια Κλήμεντος τοῦ Ῥωμαίου· ἔτι δὲ αἱ κανονικαὶ ἐπιστολαὶ  
τῶν κατὰ μέρος ἁγίων Πατέρων, καὶ τὸ Σύνταγμα Γελασίου τοῦ Κυζικηνοῦ τῶν  
κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον πραγθέντων· νῦν πρῶτον ἑλληνιστὶ μόνον τύποις ἐκ-  
δοθεῖσα, κοσμηθεῖσα τε καὶ ἐν τάξει ἀρίστη τυθείσα σπουδῇ καὶ πόνῳ τοῦ παναι-  
δευσιωτάτου καὶ ἱερολογιωτάτου Σπυριδῶνος Μήλια, Τοποτηρητοῦ Φιλαδηφείας,  
καὶ τῶν ἐν ταῖς κλειναῖς ἐνετίαις προέδρου, συνδρομῇ δὲ καὶ ἀναλώμασι τοῦ ἐπὶ  
ρεβιστάτου Πολυμέρου Παρῆλη ἐξ Ἀθηνῶν, τόμοι 2, ἐν Παρίσισι, 1781, 1782.

(1) Τὸ 6' αὐτοῦ μέρους, καθὼς ἀποθλίπον καθαρῶς τὸ πολιτικὸν δίκαιον, καὶ  
ἐπομένως μὴ ἀπαγόμενον εἰς τὴν ἡμετέραν ἐργασίαν, δὲν περιελήφθη ἐν τῷ Συν-  
τάγματι τούτῳ, ἐξαιρουμένης τῆς περί ἕρκου Νεαρᾶς τῆς Εἰρήνης σελ. 243.



ἐκ τοῦ χειρογράφου κώδικος 1357. Α. τῆς ἐν Παρισίοις αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης ὁ ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν κειμένων τῆς Βυζαντινῆς νομοθεσίας πολλὰ μογῆσας Λιμβάχιος, ἐν τῷ εἰς τὴν Ἐξάβιβλον προλόγῳ αὐτοῦ, σελ. κχιι-κχνii, ὑποσημειώσας καὶ τὰς διττογραφίας ἐτέρου Κώδικος τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης ὑπ' ἀρ. 1351. Α. Πρὸς μείζονα ἀκρίβειαν τοῦ κειμένου τῆς Νεαρᾶς ταύτης, παρεβάλομεν αὐτὸ καὶ πρὸς τὸ ἐν τῷ Χειρ. Γ. τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει μητροπολίτου Ἀργολίδος Γερασίου σωζόμενον αὐτῆς ἀντίγραφον, παραδεχθέντες πολλὰς κρείττονας αὐτοῦ γραφάς, παρεθέσαμεν δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν ἤδη μνησθέντων Κωδικῶν, ὡς καὶ τινὰς ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 τῆς ἐν Βιέννῃ αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης, πρὸς δ' ἐπιμελῶς παρεβλήθη.

Μετὰ τὴν Νεαρὰν τοῦ Ἀθανασίου ἔπεται ἐν σελ. 127 ἡ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Φιλοθέου ἀνατροπὴ τῶν παρὰ τῷ Ἀρμενοπούλῳ ἀναγεγραμμένων ἀναθεματισμῶν, ἐκδοθεῖσα μετὰ τὸν Λεῦγκλαύιον ὑπὸ τοῦ Λιμβαχίου, ὡς ἐπιμετρον τῆς Ἐξάβιβλου αὐτοῦ, μετὰ προοιμίου ἱστορικοῦ τῶν τριῶν ἀναθεματισμῶν μὴ ἀπαντωμένου παρὰ Λεῦγκλαύιῳ ἐν δὲ σελ. 131 ἀναγινώσκεται σιγίλλιον τῷ Ἱερισσοῦ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Φιλοθέου περὶ τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει δικαίων αὐτοῦ, ληφθὲν ἐκ τῆς Σλαβικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κ. Φ. Μικλοσιχίου σελ. 234 (1).

Τὸ ἐν σελ. 134 σημείωμα τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰσαίου, Περὶ χρηματικῶν συνεισφορῶν τῶν μητροπόλεων ὑπὲρ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ἐρανίσθημεν ἐκ τινος διατριβῆς τοῦ Κ. Ἰωσήφ Μυλλέρου, καταχωρισθείσης ἐν τοῖς πρακτικοῖς τοῦ φιλοσοφικοῦ καὶ ἱστορικοῦ τμήματος τῆς ἐν Βιέννῃ Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ ἔτους 1851 (2). Τὸ σημεῖωμα τοῦτο ἔδοξεν ἡμῖν ἄξιον δημοσιεύσεως, ὡς μία τῶν ἀρχαιοτέρων πατριαρχικῶν πράξεων, ἐφ' ᾧ στηρίζεται τὸ σύστημα τῆς διὰ συνδρομῶν τῶν μητροπόλεων χρεωλυσίας τοῦ εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν ἐπιχειμένου χρηματικοῦ βάρους.

Τὸ ἐν σελ. 138 πατριαρχικὸν γράμμα ἀδήλου πατριάρχου,

(1) Slavische Bibliothek, oder Beiträge zur slavischen Philologie und Geschichte, von Fr. Miklosich. Wien, bei Wilhelm Braumüller, 1851.

(2) Urkundliche Beiträge zur Geschichte des sinkenden Romæerreiches.

Περὶ τοῦ ἐκ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος κωλύματος τοῦ γάμου, καὶ τὸ ἐν σελ. 141 Περὶ τοῦ ἀντιμινσίου, ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Νείλου, ἐρανίσθημεν ἐκ τοῦ Χειρ. Γ., ὅπου μαρτυρεῖται τὸ πρῶτον ἀντιγραφὲν ἐκ Κώδικος τῆς μητροπόλεως Ἱρακλείας.

Ἡ ἐν σελ. 143 ἀκολουθία περὶ χρίσεως τῶν ἐκ τῶν Λατινικῶν αἱρέσεων ἐπιστρεφόντων τῇ Ὀρθοδόξῳ τε καὶ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, τυπωθεῖσα κατὰ τὸ ἔτος 1481 ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Συμεῶν, ἐλήφθη ἐκ τοῦ Τόμου Ἀγάπης τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου, ἐκδοθέντος ἐν Ἰασιῶ τῆς Μολδαυίας τῷ 1698 ἔτει. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ἐν ἔτει 1796 ἐξεδόθη Ὄρος τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλῃς Συνόδου, ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Κυρίλλου, καθ' ὃν βαπτίζονται οἱ εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐπιστρέφοντες Λατῖνοι. Στερούμενοι τοῦ κειμένου τῆς συνοδικῆς ταύτης πράξεως, ὅτε ἐξεδίδετο ἡ προμνησθεῖσα ἀκολουθία, θέσαμεν αὐτὸν ἐν παραρτήματι τοῦ παρόντος τόμου σελ. 614, ἐρανισθέντες αὐτὸν ἤδη ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ ἐπικαλούμενου Ῥαντισμοῦ στηλίτευσις σελ. ρογ' (1).

Ἡ σελ. 149 ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου τοῦ Β'. ἐκδοθεῖσα συνοδικὴ πράξις, δι' ἧς ὁ μητροπολίτης Ῥοστοβίου Ἰωβ ἀναγορεύεται πατριάρχης Μοσχοβίας, πάσης Ῥωσσίας, καὶ τῶν ὑπερβορείων μερῶν, ἐλήφθη ὡσαύτως ἐκ τοῦ Τόμου Ἀγάπης.

Τὸ σελ. 156 ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου ἐν ἔτει 1641 ἐκδοθὲν σημείωμα Περὶ διαφόρων γαμικῶν κεφαλαίων, οὗ γίνεται μὲν μνεία ἐν τισὶ πραγματεῖαις, ἰδίως ἐν τῷ περὶ συναικεσίων ἐγχειριδίῳ τοῦ Σπανοῦ, ἀνέκδοτον δὲ μέχρι τοῦδε, ἐρανίσθημεν ἐκ χειρογράφου τοῦ Νομίμου τοῦ Μαλαξοῦ, σωζομένου ἐν τῇ ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν.

Μετ' αὐτὸ ἔπονται σελ. 160 τὰ γράμματα τοῦ τε Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Γ'. τοῦ ἔτους 1723, καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας Ἀθανασίου, πρὸς τὴν ἁγιωτάτην Σύνοδον τῆς Ῥωσσίας, δι' ᾧ ἀναγνωρίζεται τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ῥωσ-

(1) Βιβλίον καλούμενον Ῥαντισμοῦ στηλίτευσις, ἐν ᾧ περιέχεται κεφαλαίων ἀριθμὸς ὀγδοήκοντα ἑνός, ὧν ἕκαστον ταῖς ἀκτῖσι τῆς Γραφῆς ὡς ἰσὺν ἀράχνης φαίνεται διαλύον Ῥαντισμάτων τὸ σκότος, τότε μὲν πρῶτον τύποις ἐξεδόθη, ὅτε ὁ οἰκουμενικὸς ἐκοσμεῖτο θρόνος παρὰ τοῦ παναγιωτάτου κυρίου κυρίου Κυρίλλου Σωτηρίου ἔτει αψνς'. — Ἐξεδόθη δὲ καὶ ἐν Λειψίᾳ ἐν ἔτει 1758.

σικῆς Ἐκκλησίας, ἐκδοθέντα ἀμφότερα κατόπιν ἐπιστολῆς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας Πέτρου τοῦ Μεγάλου, δημοσιευθείσης ἐν ὑποσημειώσει σελ. 160. Ταῦτα ἐλήφθησαν ἐκ φυλλαδίου φέροντος τόπον ἐκδόσεως τὴν Πετρούπολιν, καὶ ἔτος τὸ 1840.

Ἔπονται κατόπιν ἀ. σελ. 163 ὁ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου ἐν ἔτει 1889 ἐκδοθεὶς Τόμος περὶ συνοικεσίων, εἰς ὃν ἔδωκεν ἀφορμὴν ἀναφορὰ τῆς Ἰουίου διοικήσεως, ἀναγινωσκομένη ὡσαύτως ἐν ὑποσημειώσει β'. σελ. 177 ὁ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου ἐν ἔτει 1850 ἐκδοθεὶς Συνοδικὸς Τόμος περὶ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ἐν ὑποσημειώσει δέ, ἡ ἐπιστολὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. Ἐν τῷ παραρτήματι σελ. 591 ἐξεδώκαμεν τὸν περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων νόμον τῆς 9 Ἰουλίου 1832, καὶ τὸ καταστατικὸν τῆς Ἱεράς Συνόδου τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1849 ἐκδοθεῖσαν ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν τῆς αὐτοῦ Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου, περὶ ὄρκου.

Αἱ δὲ αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις αἱ μὴ ἐν τῷ Γραικο-Ῥωμαϊκῷ Νομίμῳ περιεχόμεναι, ὑπάρχουσιν αἱ ἀκόλουθοι.

Τὸ ἐν σελ. 219 Χρυσόβουλλον, Περὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ προνομίων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν, ἀποδιδόμενον ἐν τῷ Χειρ. Γ., ἐξ οὗ ἐρανίσθημεν αὐτὸ, εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανὸν, ἂν καὶ ἐκ τοῦ περιεχομένου, καὶ τῆς ἐν τέλει χρονολογίας, ἐξελέγχεται ψευδεπίγραφον, καὶ ἀναγόμενον εἰς ἐποχὴν πολλῶ μεταγενεστέραν, εἰς τὴν δεκάτην τρίτην ἴσως ἑκατονταετηρίδα, ὅτε οἱ Λατῖνοι κατεῖχον τὸ Βυζάντιον.

Ἡ ἐν σελ. 241 Νομοθεσία Νεαρὰ Λέοντος τοῦ Χαζάρου, κατὰ τὸν Βάρδα, καὶ ἡ σελ. 252 Περὶ τῶν συναπτομένων ἀπὸ τρίτου γάμου καὶ ἐπέκεινα διατάξεις τῆς αὐτοκρατορίας Βιρῆνης, ἐκδοθεῖσαι ἀμφότεραι κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Κ. Ζαχαρίου σελ. 108 καὶ 115 τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ *Historiæ juris Græco-Romani delineatio*.

Ἡ ἐν σελ. 266-269 Νεαρὰ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου Περὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Βουλγαρίας ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἡμετέρου Χειρ. Γ., ἐλλιπῆς περὶ τὸ τέλος.

Ἡ ἐν σελ. 274 Νεαρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, ὅτι ὁ βασιλεὺς οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ἀμείβειν τοὺς θρόνους, ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἐπ' ἀρ. 34 ( ποτὲ LIII ) ἱστορικοῦ κώδικος τῆς ἐν Βιέννῃ αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης.

Ἡ σελ. 291 περὶ τῶν ψήφων Νεαρὰ νομοθεσία Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἐλήφθη ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ Κοτελλερίου *Ecclesiæ Græcæ monumenta*, τόμ. Β'. σελ. 178.

Ἐκ τοῦ ἤδη μνησθέντος συγγράμματος Λέοντος τοῦ Ἀλλατίου σελ. 683-688 ἐρανίσθημεν τὸ ἐν σελ. 307 σημείωμα Μιχαὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, Περὶ τῆς καθαιρέσεως τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κοσμᾶ τοῦ Ἀττικοῦ.

Ἐκ τοῦ Χειρ. Γ. ἔχομεν ὡσαύτως τὰς ἐν σελ. 326-330 τρεῖς Νεαρὰς Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, ἀφορώσας Θεόδωρον τὸν Σκουταριώτην, τὸν μετὰ ταῦτα γενόμενον μητροπολίτην Κυζίκου, καὶ τὸν ἐν σελ. 331 ὀρισμὸν ἀδήλου Βασιλέως, δι' οὗ ὁ Σιναίου τιμᾶται ὑπέρτιμος.

Τὸ ἐν σελ. 337 Χρυσόβουλλον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος, Περὶ τῶν προνομίων τοῦ μητροπολίτου Μονεμβασίας, ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν σωζομένου πρωτοτύπου· ἐξεδόθη δὲ πρότερον ἐν τῇ Νεῇ Πανδώρα, φυλλαδίῳ ΠΕ'. τοῦ τετάρτου τόμου σελ. 338.

Ἀπὸ τῆς σελίδος 155 ἕως τῆς σελ. 530 εὕρισκεται ὁ ἀναγνώστης τὰ ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς μέχρι σήμερον κατὰ καιροὺς γενόμενα Τυπικά, ἢ καταλόγους περὶ τῆς τάξεως τῶν θρόνων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Δημοσιεύοντες τὰ Τυπικά ταῦτα δὲν ἐννοήσαμεν νὰ ἐκδώσωμεν πλήρη περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ἔργου πραγματείαν, ἀλλὰ μόνον νὰ θέσωμεν τὸν ἀναγνώστην εἰς κατάστασιν νὰ μελετήσῃ διὰ τῶν πρωτοτύπων τούτων κειμένων τὴν κατὰ καιροὺς διαίρεσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν, καὶ, οὕτως εἶπειν, τὴν ἱστορίαν αὐτῶν, εἴτε πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἴτε μετ' αὐτήν. Πις τὸ ἀκανθῶδες τοῦτο ἔργον ἐστερούμεθα πάσης νεωτέρας ἐπιστημονικῆς ἐπεξεργασίας τῶν ἀρχαίων τούτων καταλόγων, οἵτινες βρῦθουσι μὲν γραφικῶν παραδρομῶν ἐπὶ τῶν κυρίων ὀνομάτων τῶν τε ἐπαρχιῶν καὶ



των πόλεων, παριστώσι δὲ οὐ μικρὰν σύγχυσιν καὶ ὡς πρὸς τὰ πράγματα αὐτὰ, ἕνεκα τῶν εἰς τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν κείμενα ὑπὸ τοῦ τυχόντος γενομένων κατὰ καιροῦς προσθηκῶν, ἄνευ ἀκριβείας, ἢ γενικῆς αὐτῶν ἀναθεωρήσεως· ὅθεν μὲν ἔλους τοὺς εἰς τὴν ἐκδοσὶν αὐτῶν καταβληθέντας ἀτρύτους πόνους, θέλομεν νομισθῆ εὐτυχεῖς, ἂν οἱ ἀρμόδιοι κριταὶ ἀποφανθῶσιν ὅτι προσεγγίσαμεν εἰς τὴν ὑπὸ τῆς φύσεως τοιούτου ἔργου ἀπαιτουμένην ἀκριβείαν.

Ἐρευνῶν δὲ τις τὸ περιεχόμενον τῶν σωζομένων ἀρχαίων τούτων Τυπικῶν, θέλει εὐκόλως πεισθῆ, ὅτι, ὡς πρὸς τὰς ἐποχάς, ἃς παριστώσιν, εὐλόγως δύνανται νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τρεῖς κυριωτέρας κατηγορίας· ἐπὶ τούτῳ σπριζόμενοι, ἐδημοσιεύσαμεν τρία μόνον τῶν Τυπικῶν τούτων, ἐν ἑξ ἑκάστης κατηγορίας, συμπληρώσαντες αὐτὰ εἴτε δι' ὑποσημειώσεως τῶν ἐν τοῖς μὴ δημοσιευθεῖσιν ἀπαντωμένων διαφορῶν, εἴτε δι' ἀποσπασμάτων ληφθέντων ἐκ τῶν μὴ ἔλοσχερῶς ἐκδομένων.

Κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν κειμένων τούτων ἐβοηθήθημεν ἰδίως ἐκ τοῦ ἀξιολόγου συγγραμματος τοῦ Λεκυιένου (1), τῆς ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Βυζαντινῶν ἐκδόσεως τοῦ Συνεκδήμου μετὰ τῶν σημειώσεων τοῦ Βεσελιγγίου, καὶ τῆς νέας ἐκδόσεως τῆς *Notitia dignitatum* ὑπὸ Ε. Βοικιγγίου ἐν Βόννη 1839.

Ἐκ τῶν τριῶν τούτων καταλόγων, ὁ ἐν σελ. 455-472 ὑπὸ στοιχ. Α'. ἀρχαιότατος τῶν σωζομένων καταλόγων τῶν Θρόνων, ἀνήκων, ὡς εἰκάζεται, κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπεξεργασίαν εἰς τὴν πέμπτην ἑκατονταετηρίδα, κατὰ δὲ τὴν ἐνεστῶσαν αὐτοῦ κατάστασιν, εἰς τὰ τέλη τῆς ἐνάτης, ἐξεδόθη τὸ πρῶτον πληρέστερος ὑπὸ Ἰακώβου Γοάρου, ὡς παράρτημα τοῦ περὶ ἀξιωματῶν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας συγγραμματος Γεωργίου τοῦ Κωδινου ἐν σελ. 337 (2), ἐκ χειρογράφου Κώδικος τῶν Παρισίων, κατόπιν δὲ ἐκ Κώδικος τῆς Βαδληϊανῆς βιβλιοθήκης ὑπὸ τοῦ Βευερηγίου ἐν ἔτει 1672 ἐν τῷ Συνοδικῷ

αὐτοῦ, Τόμ. Β'. σελ. 135 (1). Ἐσχάτως δὲ μετετυπώθη ὑπὸ τοῦ Θ. Φ. Τάφελ, ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Β'. βιβλίου τῆς περὶ θεμάτων πραγματείας Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, σελ. 42 (2).

Ὁ κατάλογος οὗτος ἀναφέρεται πῆ μὲν ὡς δῆθεν ἔργον Βασιλείου τινὸς ἐξ Ἀρμενίας, πῆ δὲ ὡς ἔργον τοῦ Ἐπιφανίου, ἀρχιεπισκόπου Κύπρου. Μετ' αὐτοῦ δὲ ταυτίζεται ἕτερος κατάλογος ἐκδομένος ὑπὸ τοῦ Γοάρου ἐν τῇ προμνησθείσῃ αὐτοῦ ἐκδόσει σελ. 365-378. Τὸ καθ' ἡμᾶς, παραδεχόμενος ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει ὡς ἴσασιν τὸ παρὰ Βευερηγίῳ κείμενον τοῦ διαληφθέντος καταλόγου, ὑποσημειώσαμεν ἐν οἰκείῳ τόπῳ τὰς οὐσιώδεις διαφορὰς τῶν παρὰ Γοάρου ἐκδοθέντων.

Ὁ ἐν σελ. 474-486 ὑπὸ στοιχ. Β'. κατάλογος, ἐπιγραφόμενος κοινῶς, Διατύπωσις τοῦ Βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, ὅπως ἔχουσι τάξεως οἱ Θρόνοι, κτλ., ἀνήκει, ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ ἀναμφισβητήτως καταφαίνεται, εἰς τὴν ΙΑ'. ἑκατονταετηρίδα· διετήρησε δὲ πιθανῶς τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, ὡς ἀπλῶς ἐπεξεργασμένη τοῦ ἀνωτέρου καταλόγου δευτέρα ἐκδοσις. Ἐν τούτοις παρατηρεῖται ἐν τῇ διατύπωσει ταύτῃ, ἐκτὸς τῆς προσθήκης τῶν ἀπὸ τοῦ Λέοντος μέχρι τῆς ΙΑ'. ἑκατονταετηρίδος γενομένων νέων μητροπόλεων, ἀρχιεπισκοπῶν, καὶ ἐπισκοπῶν, καὶ ἡ μεταξὺ τῶν τῷ Οἰκουμηνικῷ πατριάρχῃ ὑπαγομένων Θρόνων ἤδη κατὰ πρῶτον ἀναφαινομένη κατάταξις τῶν μητροπόλεων, ἀρχιεπισκοπῶν, καὶ ἐπισκοπῶν, αἵτινες, ἀποσπασθεῖσαι κατὰ τὴν ΕΙ'. ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ τῆς Ῥώμης, ἐσημειοῦντο ἐν τοῖς Τυπικοῖς τῆς α. κατηγορίας ἀπλῶς ἐν παραρτήματι, καὶ ἄνευ ὠρισμένης θέσεως ἐν τῇ τάξει τῶν τῷ Οἰκουμηνικῷ πατριάρχῃ ὑπαγομένων Θρόνων. Ἐντεῦθεν συνάγομεν, ὅτι κατὰ τὸν μεταξὺ τοῦ Α'. καὶ τοῦ Β'. Τυπικοῦ μεσολαβήσαντα χρόνον, ἐγένετο πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας, δι' ἧς ἐκανονίσθησαν ὀριστικῶς τὰ περὶ τῶν Θρόνων τούτων. Εὐλό-

(1) *Orions Christianus, in quatuor Patriarchatus digestus, etc. Studio et opera R. P. T. Michaelis Le Quien, Parisiis 1740, εἰς τόμους 3.*

(2) *Georgius Codinus Europalaia, de officiis magnæ Ecclesiæ, et aulæ Constantinopolitanae, etc. cura et opera P. Jacobi, Goar Paris Prædicae Congreg. Reform. S. Ludoyici, Parisiis MDCXLVIII.*

(1) Λεπτομερέστερας πληροφορίας περὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐκδόσεων τοῦ καταλόγου τούτου εὐρίσκει τις εἰς τὰς ἐπὶ τῶν καταλόγων τούτων σημειώσεις τοῦ Γοάρου, τοῦ Βευερηγίου, καὶ τοῦ Τάφελ, ἐν ταῖς ἤδη μνησθείσαις ἐκδόσεσιν αὐτῶν.

(2) *Constantinus Porphyrogenitus de provinciis Regni Byzantini, Liber secundus, Europa, etc. Novis curis edidit, Theophilus Lucas Fridericus Tafel, Tubingæ, 1846.*



γως δὲ δυνάμεθα νὰ εικάσωμεν, ὅτι τὸ ἐπίσημον ἔγγραφο, δι' οὗ ἡ κατάταξις αὕτη καθιερώθη, εἶναι τὸ ἐν σελ. 473 πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σημείωμα ἀγνώστου πατριάρχου, ἀναγινωσκόμενον ἐν σελ. 243-246 τοῦ Γραικο-Ῥωμαϊκοῦ Νομίμου, ὅπερ διὰ τὸν λόγον τοῦτον κατεχωρίσαμεν μεταξὺ τῶν δύο Τυπικῶν.

Ὁ ὑπὸ στοιχ. Β' κατάλογος ἐξεδόθη καὶ ἐν τῷ Γραικο-Ῥωμαϊκῷ Νομίμῳ, Μέρ. Α' σελ. 88-102, ἐν μέρει δὲ σελ. 244-246, καὶ ὑπὸ Γοάρου ἐν τῷ παραρτήματι τοῦ Κωδικοῦ σελ. 379-391. Ἐσχάτως δὲ μετετυπώθη καὶ ἐν τῇ προμνησθείσῃ ἐκδόσει τοῦ Τάφελ, σελ. 44-51.

Ὡς βάσιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ καταλόγου τούτου παρεδέχθημεν τὸ παρὰ Λευγκλαυίῳ κείμενον, συμπληρώσαντες αὐτὸ κατὰ τὰ ἐλλειπῆ αὐτοῦ μέρη, διὰ τοῦ κειμένου τοῦ Γοάρου, καὶ ὑποσημειώσαντες τὰς τε μεταξὺ τῶν δύο διαφορὰς, καὶ τὰς πρὸς τὸν παρ' Ἀλλατίῳ κατάλογον τοῦ κατὰ τὴν δωδεκάτην ἐκατονταετηρίδα συγγραψάντος Δοξαπατρῆ ὑφισταμένας. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ περιλαμβάνονται μόνον οἱ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν πατριάρχην ὑπαγόμενοι Ὁρόνοι, ἐξεδώκαμεν ὁλοσχερῶς ἐν σελ. 486-490 τὰ εἰς τοὺς λοιποὺς πατριαρχικοὺς θρόνους ἀναφερόμενα χωρία τῆς βῆθαισης περὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων πραγματείας τοῦ Δοξαπατρῆ.

Τὴν ἀμέσως πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατάστασιν τῶν τῷ Οἰκουμενικῷ θρόνῳ ὑπαγομένων μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων, καὶ ἐπισκόπων παρίστησιν ὁ ὑπὸ στοιχ. Γ' κατάλογος ἐν σελ. 490-495, ὅστις, ὡς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτοῦ καταφαίνεται, ἐξεδόθη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος, ἂν καὶ τὰ σωζόμενα αὐτοῦ κείμενα περιέχωσι πλείστας μεταγενεστέρους προσθήκας. Ἐν τούτῳ τῷ καταλόγῳ ἀναφίκεται κατὰ πρῶτον ἢ μετὰθεσις θρόνων ἀπὸ προβαθμιαίου τόπου εἰς ὑποδεέστερον, καὶ τ' ἀνάπαλιν. Ἀντίγραφον ὁλοσχερὲς τοῦ καταλόγου τούτου ἔχοντες ἐν τῷ ἡμετέρῳ Χειρ. Γ., παρεβάλομεν τὸ κείμενον αὐτοῦ πρὸς τὸν παρὰ Γοάρῳ ἐν σελ. 400-404 ἐκδομένον, ὑποσημειώσαντες τὰς σπουδαιότερας διαφορὰς, ὃ αὐτὸς ἀναγινώσκειται καὶ παρὰ Τάφελ σελ. 51-54. Παρὰ

πόδας δὲ τοῦ καταλόγου τούτου ἐξεδώκαμεν τὰς παρὰ Γοάρῳ καὶ Τάφελ παλαιὰς σημειώσεις περὶ τινῶν μετονομασθεισῶν πόλεων, ὡς χρησίμους πρὸς ὀρθὴν τῶν καταλόγων ἐρμηνείαν.

Τὸν κατάλογον τοῦτον διαδέχεται ἐν σελ. 497-519 ἡ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Γέροντος συνταχθεῖσα Ἐκθέσις νέαι, περὶ τοῦ πῶς γράφουσιν οἱ πατριάρχαι ἀλλήλοις, καὶ τοῖς μητροπολίταις, καὶ τοῖς ἀρχιεπισκόποις, κτλ., ἧτις, ὡς ἐκ τῆς ἐν σελ. 500 γινομένης παραπομπῆς, φαίνεται σχετιζομένη πρὸς τὸν κατάλογον τοῦ Ἀνδρονίκου. Εἰς τὴν ἐκδόσιν τῆς Ἐκθέσεως νέας παρεδέχθημεν τὸ ἐν τῷ Χειρ. Γ. κείμενον, ὡς ἀκριβέστερον· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ Χειρ. Γ. δὲν προχωρεῖ ἐπέκεινὰ τῶν ἐν σελ. 503 ἐκδιδομένων αὐτῆς χωρίων, ἀνεπληρώσαμεν τὸ ἐλλειπὸν μέρος ἐκ τοῦ ἐν σελ. 406-419 τοῦ Γοάρου κειμένου. Ἠκολουθήσαμεν ὅμως τῇ τοῦ Χειρ. Γ. τάξει, καὶ οὐχὶ τῇ τοῦ Γοάρου, τέμνοντος τὴν Ἐκθέσιν εἰς δύο μέρη, ὀδηγηθέντες ἐκ τῆς ἐν τῷ Χειρ. Γ. ἀπαντωμένης πληρεστέραις ἐπιγραφῆς, ἐν ἣ διαγράφεται ἡ συνέχεια τῆς ὕλης. Τὸ μέρος τῆς Ἐκθέσεως, ἐν ᾧ ἀπαριθμοῦνται οἱ ἐξάρχου καὶ ὑπερτίμου βαθμὸν φέροντες μητροπολίται, καὶ οἱ ἐσχάτως τιμηθέντες τοιοῦτοι, περιέλαβε καὶ ὁ Τάφελ, σελ. 54-55 τοῦ μνησθέντος συγγραμματος.

Περὶ τῆς μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καταστάσεως τῶν θρόνων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας πραγματεύεται εἰδικῶς ὁ σοφώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων Χρυσάνθος ἐν τῷ Συνταγματικῷ αὐτοῦ, τῷ ἐκδοθέντι ἐν Τεργουθύστῳ τῆς Βλαχίας ἐν ἔτει 1815. Ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεων, δὲν περιελάβομεν τὴν παρὰ Χρυσάνθῳ ἐν σελ. 66 κειμένην διάγνωσιν τῶν εἰς τοὺς πέντε πατριαρχίας καὶ εἰς τοὺς αὐτοκεφάλους ἀρχιεπισκόπους ὑπαγομένων θρόνων, ἀλλὰ περιορίσθημεν εἰς τὴν δημοσίευσιν τοῦ κατὰ τὴν σημερινὴν τάξιν καταλόγου τῶν θρόνων ἀπάσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὑποσημειώσαντες ἐκάστοτε τὰ ἐπὶ Χρυσάνθου, ὅσακις ταῦτα μετεβλήθησαν μετ' αὐτόν. Ὡς βάσιν τοῦ καταλόγου τούτου εἴχομεν, διὰ μὲν τοὺς ἐντὸς τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους θρόνους, τὸ Συνταγματικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὡς εἶχε κατὰ μεσοῦντα Ἀπρίλιον τοῦ ἐνεσῶτος ἔτους· διὰ δὲ τοὺς τῶν λοιπῶν

Ἐκκλησιῶν, τὸν ἐν Πετροπόλει κατὰ τὸ ἔτος 1851 ῥωσίστῃ δημοσιευθέντα κατάλογον, καὶ τέλος διὰ τοὺς τῆς Ἑλλάδος, τὸν περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων νόμον τῆς 9 Ἰουλίου 1852.

Ἐν σελ. 531-540 ἐξεδόθησαν κατάλογοι τινες τῶν ἀξιωματῶν τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐλήφθη ἐκ τοῦ Κωδικοῦ τοῦ Κουροπαλάτου, τῆς ἐν Βόννῃ ἐκδόσεως· ὁ δεύτερος δὲ, καὶ ὁ ἐν ὑποσημειώσει τρίτος, μεταγενέστεροι μὲν τοῦ πρώτου, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνεπτυγμένοι, ἐκ τοῦ Χειρ. Γ.

Τέλος ἐκ τοῦ αὐτοῦ Χειρογράφου, καὶ ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Κωδικοῦ σελ. 116, ἐλήφθη καὶ ἡ διὰ στίχων πολιτικῶν ἔκθεσις περὶ τῶν ὁφικίων τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας Ματθαίου τοῦ Βλάσταρη.

Ἀποπερατοῦται ὁ παρῶν τόμος διὰ πλουσίας συλλογῆς παντὸς εἶδους ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων, ἅτινα ἐρανίσθημεν ἐκ τε τοῦ Γραικο-Ῥωμαϊκοῦ Νομίμου, ἐκ τοῦ ἡμετέρου Χειρ. Γ. καὶ ἐκ τοῦ Συνταγματίου τοῦ Χρυσάνθου, κατατάξαντες αὐτὰ καθ' ὕλην.

Δίδοντες τέλος εἰς τὸν παρόντα πρόλογον συνομολογοῦμεν ὅτι ἡ ἐν τῷ τῷ τούτῳ Συλλογῇ ἠδύνατο νὰ πλουτισθῇ καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων πατριαρχικῶν καὶ αὐτοκρατορικῶν διατάξεων· ἀλλ' ἐξαντλήσαντες τὰ παρ' ἡμῖν πρόχειρα μέσα, δὲν δυνάμεθα εἰμὴ νὰ ὑποσχεθῶμεν ἰδιαιτέραν ἐκδοσιν πολλῶν ἄλλων ἀνεκδότων μέχρι τοῦδε τοιούτων ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, εἰάν ποτε αἱ περιστάσεις μᾶς ἐπιτρέψωσι νὰ ἐπισκεφθῶμεν ἐκεῖνας τὰς βιβλιοθήκας, ἐν αἷς ἀφθονοὶ ἐπιστημονικοὶ καὶ φιλολογικοὶ θησαυροὶ, μνημεῖα τῆς ἀπαραγράπτου ἡμῶν προπατορικῆς εὐκλείας, λανθάνουσιν εἰσέτι κρυπτόμενοι.

Ἐν Ἀθήναις, 29 Ἰουνίου 1855.

# ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ

## ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΤΩΝ

## ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ.

### ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ

Η ΜΥΣΤΙΚΟΥ,

Α'. ΠΕΡΙ ΤΟΥΤ ΤΑΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΛΑΣ ΑΜΙΣΘΙ ΔΙΔΟΣΘΑΙ ΤΟΙΣ ΑΙΤΟΥΣΙΝ, ΩΣ ΓΕΓΡΑΠΤΑΙ ΕΝ ΤΩ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΕΙΩ (1).

**Χ**ΑΛΕΠΟΝ μὲν, πάθος σαρκὸς, χρόνιον ἤδη γενόμενον, ἐκμοχλεῦσαι· χαλεπώτερον δὲ, χρονικῇ παρόδῳ βεβαιωθὲν ἔθος ἀποσκευάσασθαι· ἀμφω γὰρ πρὸς ἕξιν τινὰ μεταστοιχειοῦνται, πρᾶγμα γινόμενα μονιμώτερον, καὶ ραδίως ἠκίστα δυνάμενον μεθαρμύζεσθαι. Ἀλλ' εἰ καὶ ταῦθ' οὕτω τφόντι δοκεῖ, ἀλλ' ἡμεῖς γε βᾶρον παλαιὰν συνήθειαν, τὸ φαῦλον πρόδηλον ἔχουσαν, τοῦ εὐαγοῦς τοῦδε τόπου ἐξεφορήσαμεν, τὸ ἀκατήλευτον αὐτῷ

(1) Νικόλαος ὁ Παλαιός, ὁ καὶ Μυστικὸς ἐπικληθεὶς ἐξ οὗ πρότερον περιβέβητο ἀξιωματός, ἔζη ἐπὶ τῶν βασιλείων Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, Ἀλεξάνδρου, Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ Λεκαπηννοῦ. Προχειρισθεὶς εἰς τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον περὶ τὸ ἔτος 892, ἀφορίζει τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸ 901, τὸν αὐτοκράτορα Λέοντα, ὡς συνάψαντα τέταρτον γάμον μετὰ τῆς Ζωῆς, καὶ ὑποχρεωθεὶς παραιτεῖται τὸ ἔτος 903. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 911, ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου, ἀνακαλεῖται τὸ ἕ. εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, καὶ ποιμάνει τὴν τοῦ Χριστοῦ κοίμνην ἕως τοῦ ἔτους 924, ἀπεθνήσκει. Ἐπὶ τῆς διευτέρας τούτου πατριαρχείας ἐγένετο ὁ Τόμος τῆς ἐνώσεως. Σώζονται δὲ αὐτοῦ ἐκτὸς τῆς παρούσης διατάξεως καὶ ἐπιστολαὶ τινες.



μνηστευσάμενοι· και γάρ ο τοῦδε τὴν φυλακὴν ἐμπεπιστευμένος, ὅν ὀστιάριον ἡ Ῥωμαίων γλῶσσα καλεῖ, τοὺς πατριαρχικὰς αἰτουμένους ἐπιστολάς, μισθοὺς, ὡς οὐκ ὄφελεν, ἀπῆτει τῆς παραλήψεως· και ἦν τὸ πρᾶγμα λίαν ἐφύβριστόν τε και καταγέλαστον, οὐ μόνον Θεὸν παροργίζον, ἀλλὰ και τὸν σεμνὸν τόπον ἐξατιμόν, και αὐτὸ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἐμφαυλίζον αἰδέσιμον. Ἀλλ' ἡμεῖς γε τὴν ὀστιαρίου σκῆψιν ἐκφυλοφοροῦντες, τούτῳ μὲν ῥόγαν ἐτήσιον δίδουσαι ἐτάξαμεν· τὴν πονηρὰν δὲ συνήθειαν, λήθη βαθεῖα, και ἀνδρῶ ὑπερορία παρεπρὸς ψάμεθα· ἦν μηδαμῶς χῶραν ἔχειν ἐτι, ἐν ἀγίῳ διοριζόμεθα Πνεύματι, ἐντελλόμενοι τοῖς τε κατὰ καιροὺς χαρτοφύλαξι, και τοῖς ἀμφ' αὐτοὺς νοταριοῖς, ἄθραυστον τὸν παρόντα τύπον διατηρεῖν, και τούτου ἐπιμελεῖσθαι αἰεὶ· ὡς μὴ ῥαστώνη τινὶ και ὀλιγωρία, ὃ δὴ και ὑπολαμβάνειν, μήτοι γε πράττειν, ἐφάμαρτον, και τὸ βραχύτατον περιτρέπεσθαι. Ἐὶ δὲ παρόπται τινὲς τοῦ τοσούτου ἀγαθοῦ ἐκ μεγάλης περὶ τὰ θεῖα φωραθειν καταφρονήσεως, τοῦτον μὲν γνώμη φιλόθεος πρὸς τὴν ἀξιέπαινον ἐπανάξει εὐγένειαν· αὐτοὶ δ' εὐίστωσαν, ὡς δίκας Θεῶ δώσουσι νῦν τε, και ὀπηνίκα οὐ τὰ μείζω μόνον τῶν ἀμαρτημάτων, ἀλλὰ και αὐτὰ γε τὰ μέτρια περὶ ταλαντεύεται και διακρίνεται. Ἐὶς γὰρ τὰ θεῖα τῆς ἀξιολόγου καθεστήκασιν ἀντιδόσεως ἀξία, οὕτω και τὰ τῆς ἐναντίας μοίρας, τὴν ἰσοπαλῆ ταῖς ἔργοις παρέχεται ἀμοιβήν.

## Ο ΤΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ.

### Β. ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΣΗΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ,

Και εἰδησις, πῶς ἡ τετραγαμία τῷ βασιλεῖ κυρίῳ  
 Λέορτι τετέλεμηται, και ὅπως κατήργηται διὰ τοῦ  
 Τόμου τῆς Ἐνώσεως (1).

ΛΕΩΝ ὁ σοφώτατος εἶχε μὲν πρώτην γαμετὴν τὴν ἀγίαν Θεοφανῶ, μεθ' ἧς και θυγατέρα ἔτεκεν· ἀλλὰ τάχιον ἐτεθνήκει. Και αὐτῆς δὲ πρὸς Κύριον ἀπελθούσης τῆς ἀγίας, ζεύγνυται Ζωῆ τῇ θυγατρὶ τοῦ Τζαουτζᾶ Στυλιανοῦ, ἐνὸς τῶν ἀρχόντων και φίλων τοῦ βασιλέως. Κακείνης συντόμως ἀπαιδος τελευτησάσης, και τρίτην ἠγάγετο γυναῖκα, Εὐδοκίαν, τὴν ἀπὸ τοῦ θεματοῦ Ὀψικίου ἐπιλεγείσαν διὰ τὸ κάλλος, ἧτις ἐν αὐταῖς ταῖς ὠδίαι θνήσκει σὺν τῷ βρέφει. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφάτῳ συσχεθεὶς λύπη ἐπὶ τῷ καταλειφθῆναι ἀπαις, ἐφέσει τεκνογονίας και τέταρτην λαμβάνει γυναῖκα, τὴν τῆς Καρβινοψίνης Ζωῆν, και τίκτει μετ' αὐτῆς τὸν Κωνσταντῖνον. Ὁ πατριάρχης δὲ Νικόλαος, και οἱ μητροπολίται, ἀφορίζουσι τὸν βασιλέα τῆς Ἐκκλησίας· και τὸν ἀφορισμὸν, οἱ μὲν τινες τῶν ἀρχιερέων συντεμεῖν ἔλεγον δεῖν, και μὴ ἐπὶ πλείονα παρατείνειν καιρόν· οἱ δὲ οὐκ ἐπέβοντο. Και σχίσματα ἦν ἐν αὐτοῖς, και στάσις πολλή· και πολλὰ δεόμενον τὸν βασιλέα, και παρακαλοῦντα, οἱ μὲν προσεδέχοντο· οἱ δὲ, ἀπειθεῖς ἦσαν, και ἀτεγκτοί. Ὁ δὲ βασιλεὺς, συνετὸς ὢν, και, ὅθεν ἀνεφύη τὸ ἀσύμφωνον τῶν ἀρχιερέων, οὐκ ἀγνοῶν, μεθίστησι τὸν πατριάρχην Νικόλαον, και ἐξορίζει τῆς Ἐκκλησίας ὡς ψεύστην, και πολλάκις μὲν ὄρκους διαβεβαιούντα και ὑποσχόμενον δοῦναι τῷ βασιλεῖ τὴν τοῦ ἐπιτιμίου συμπάθειαν, τοσαυτάκις δὲ μεταμελόμενον και ἀναβαλλόμενον ἐπίτη-

(1) Ἐξεδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ ἔτος 920. Παρατίθονται δὲ αἱ διατάξεις τοῦ Τόμου τούτου ὑπὸ τοῦ Βαλααμῆδος ἐν τῷ Νομοκάνονι (ἴτλ. ΙΓ'. κεφ. 6', (Τόμ. Α. σελ. 280), και ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ κανόνος Δ'. τοῦ Βασιλείου, (Τόμ. Δ'. σελ. 103), και ὑπὸ τοῦ Βλακάρως ἐν στοιχ. Γ'. κεφ. 8'. (βλέπε. Τόμ. 5'.)



δες. Προβάλλεται δὲ πατριάρχην τὸν ἑαυτοῦ πνευματικὸν πατέρα Εὐθύμιον, ἄνδρα πολλοῖς ἔτεσι τῆ μοναχικῆ διαπρέψαντα ἀσκήσει, καὶ προφητικῷ χαρίσματι ἠξιομένον. Οὗτος ἐλεύθερον τοῦ ἐπιτιμίου δείκνυσι τὸν βασιλέα, καὶ τοῦ χρονίου δεσμοῦ ἀπολύει, καὶ εἰς κοινωνίαν δέχεται. Ἄλλ' ἦσαν ἔτι πολλοὶ τῶν ἀρχιερέων, οἱ μὴ συνελθόντες τῆ τοῦ πατριάρχου οἰκονομίᾳ, καὶ μᾶλλον οἱ τοῦ μέρους τοῦ ἐκβληθέντος Νικολάου. Ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν βασιλεὺς Λέων μετέστη πρὸς Κύριον, καὶ ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου Ἀλέξανδρος τῆς βασιλείας ἐγκρατὴς ἦν, τὸν μὲν πατριάρχην Εὐθύμιον ἐξώθει τῆς Ἐκκλησίας μεθ' ὕβρεων, ἀντεισάγει δὲ πάλιν τὸν προεκβεβλημένον Νικόλαον καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐστασίαζε πράγματα, διαιρεθέντων τῶν μητροπολιτῶν, καὶ τῶν μὲν, τῷ ἐκβληθέντι πατριάρχῃ, τῶν δὲ, τῷ ἀντεισαχθέντι προσκειμένων. Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἐτεθνήκει· ὁ δὲ Κωνσταντῖνος τῆς βασιλείας κληρονόμος ἐγεγόνει· ὃς συγκαλέσας τὸν τε πατριάρχην Νικόλαον, καὶ σύμπαντας τοὺς ἀρχιερεῖς, (ὁ γὰρ Εὐθύμιος ἤδη πρὸς Κύριον ἐξεδήμησε,) πείθει τούτους πρὸς μιᾶν γνώμην συνελθεῖν καὶ ὁμόνοιαν, καὶ δοῦναι τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ μετὰ θάνατον κοινῇ ψήφῳ τὴν ἀφῆσιν· κανονικὴν δὲ ψήφον ἐκθεῖναι, τοῦ μηκέτι τολμᾶν τοιοῦτον, ἢπραχθῆναι ἀμάρτημα, ἐφ' οἷς ὁ λεγόμενος οὗτος τῆς ἑνώσεως τόμος προέβη.

### Ο ΤΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ,

Ἦτοι ἐκθεσις τῆς γενομένης τῆς Ἐκκλησίας ἐνώσεως, ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ, τοῦ μὲν, βασιλεύοντος, τοῦ δὲ, τὸ τηλικαῦτα τῷ τοῦ βασιλεωπάτορος ἀξιώματι διαπρέποντος.

**Ο** ΚΥΡΙΟΣ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεὸς, τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις, καὶ τοῖς, ὅσοι μετ' ἐκείνων ἀξιοὶ γεγονῆσαι τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, ἐξαίρετόν τινα κληρὸν τὴν εἰρήνην κατέλιπε, τοῦτο γνώρισμα παρεχόμενος τοῖς οἰκείοις τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος, εἰ τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης σφιγγόμενοι, μὴ τὴν τοῦ Πνεύματος διασπῶσιν ἐνότητα· πρότερον αὐτὸς οἰκείῳ ὑποδείγματι δείξας ἡμῖν, ἣν ἔχει περὶ τῆς εἰρήνης προαίρεσιν, δι' ἣν ὑπεράνω παντὸς ὕψους τελῶν, ἐπὶ τὴν ἐσχατιάν

κατῆλθε τὴν ἡμετέραν, καὶ παραπλησίως ἡμῖν σαρκὸς καὶ αἵματος ἐκοινώνησεν, ἵνα τοὺς ἐξ ἀλλήλων διηρημένους εἰς ἐνότητα κατασῆσῃ· ἔπειτα καὶ τοῖς τὰ ἐκείνου μαθήματα(1) πεπαιδευμένοις, ταύτην κατέλιπε τὴν κληρονομίαν, τὸ εἰρηνεύειν ἐν ἀλλήλοις, καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς εἰρήνην ἄγειν ἑτέρους, πρὸς ἑαυτοὺς στασιάζοντας. Ἀλλὰ γὰρ τοιοῦτου ὄντος τοῦ πράγματος, ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι τοῦ νῦν οὐ διέλιπεν ἡ τοῦ πονηροῦ ρασιώδης κακία τὸ ἱερὸν τῆς Ἐκκλησίας διαταράττουσα πλήρωμα, νῦν μὲν ταύτην, νῦν δὲ ἐκείνην ἀνακινούσα τὴν πρόφασιν· ἀλλ' ὁ μὲν, τοιοῦτος. Ὁ δὲ τῆς εἰρήνης αἴτιος καὶ διδάσκαλος Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πύλας εἰπὼν ἄδου μὴ κατισχύσειν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, ἀεὶ τὰ σκάνδαλα εἰς τὴν τοῦ πονηροῦ κεφαλὴν περιτρέπων, τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας διαφυλάττει ἀλύμαντον. Οὗτος ἐκεῖνος, ἡ εἰρήνη ἡμῶν, Χριστὸς ὁ Θεὸς, ὁ Πατὴρ, ὁ Ἀρχιερεὺς, ὁ Ποιμὴν ὁ ἀληθινός, τῶν ἱερῶν τέκνων τῆς πανάγνου νύμφης αὐτοῦ, τῆς Ἐκκλησίας, ἐξ ἀλλήλων διασπασθέντων, τῆ αὐτοῦ προνοίᾳ καὶ χάριτι τὴν ἑνωσιν αὐτοῖς κατεπράξατο, καὶ τοῖς ἀχράντοις κόλποις πάλιν συνήγαγε τῆς μητρὸς, διδοὺς ἐκείνη μὲν χαίρειν ἐπὶ τῆ συναγωγῇ τῶν τέκνων· ἑαυτῷ δὲ τὴν ἐξ ἐνὸς στόματος καὶ μιᾶς καρδίας προσάγεσθαι τῆς δόξης ἀναφορὰν· πᾶσι δὲ τοῖς, ὅσοι μὴ πρὸς τὴν ταραχώδη τοῦ δαιμονος προαίρεσιν ἀποκλίνουσιν, ἀλλὰ τοῦ τῆς εἰρήνης αἰτίου τὸ παράγγελμα τιμῶσι, τὴν εὐχαριστίαν προσάγειν. Ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀνω χρόνων ἐγένοντο σκανδάλων ἀφορμαί, ὅποῖαι δὴ καὶ γεγονῆσαι καὶ πρὸς τὴν ἐκάστοτε κίνησιν τοῦ κακοῦ, τοῖς σοφοῖς τῶν Ἐκκλησιῶν οἰκονόμοις ἢ πρόσφορος ἐξεύρηται θεραπεία. Νῦν δὲ, ὅτε συμβέβηκε τεταράχθαι τὴν Ἐκκλησίαν ἐξ ἀφορμῆς γαμικῆς, ἐν τῇ μὴ τυγχάνειν τὸν γάμον ἐλεύθερον μέμψεως, πρὸς τὴν ἐκείνου κώλυσιν ἢ τῆς Ἐκκλησίας ἱερὰ κρίσις φέρει τὴν γνώμην, καὶ τοῦ μὴ προέρχεσθαι τοῦτον ἔτι χώραν εὐρίσκειν· οὕτω γὰρ καὶ νῦν καὶ μετέπειτα τῶν κατεχόντων σκανδάλων ἀπηλλάχθαι περιγενήσεται τοῖς, ὅσοι μὴ τὸ φιλόνηκον καὶ τὴν ἔριν ἀντὶ τῆς εἰρήνης ἠγάπησαν τοῦ Χρι-

(1) παθήματα Δ, ἐγ περιαιλ.

στοῦ. Τῆς γὰρ προφάσεως ἐκποδῶν γεγεννημένης, ἀφ' ἧς ἐξέφυ τὰ σκάνδαλα, τοῦ εἰρηνεύειν τοῖς ἀγαπῶσιν εἰρήνην οὐδεμίᾳ ἐστὶν ἢ κωλύουσα πρόφασις· καὶ γὰρ ἐν παντὶ πράγματι οὕτως ἔχει· τῆς σαφελῶς αἰτίας τῆς τῶν ἀτόπων γενέσεως ἐκποδῶν καθι-  
σταμένης, πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς εὐταξίαν ἀποκαθίσταται τὰ τέως ἐκεῖθεν λαβόντα τὸ πονηρῶς διακεῖσθαι, οὕτω καὶ σώματι νόσου προσγενομένης, τοῦ αἰτίου ταύτης ἀναχωρήσαντος, τὸ ὑγιαίνειν ἐπανερχεται, καὶ θαλάσση ἐξ ἀνέμων βιαιότητος παραττομένη, τῆς καταγιγῆδος πεπαυμένης, ἢ γαλιηνώσα κατάστασις ἐπανίκει. Διὰ τοῦτο κοινῇ συναθροισθέντες ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς, ὅσοι μὴ ἑαυτοῖς, (ἐὼ γὰρ εἰπεῖν, ἄλλοις) ἀρέσκων ἠγάπησαν, ἀλλὰ τῆς Ἐκκλησίας τὴν εἰρήνην τοῦ στασιάζειν προετίμησαν, συνειδόμεν, ἐπεὶ περ ἐκ τῶν γαμικῶν ἀφορμῶν τὰ σκάνδαλα τὴν γένεσιν ἔλα-  
βε, ταῦτα διανακαθάσαι, καὶ διασφαλίσασθαι, τοῦ μηδαμῶς ἔτι διὰ τῆς αὐτῶν εἰς τὸν βίον προόδου μήτε τὴν Ἐκκλησίαν τα-  
ράττειν, μήτε τὴν ζωὴν τῶν οὕτω ζῆν ἐλομένων, κατάκριτον καὶ κατεγνωσμένην ποιεῖν. Καὶ λοιπὸν ἀποφαινόμεθα κοινῇ γνώ-  
μῃ καὶ κρίσει, ἀπὸ γε τοῦ παρόντος ἔτους, ὃ ἐστὶν ἑξακισχιλιο-  
ςτὸν τετρακοσιοστὸν εἰκοστὸν ὀγδοῶν, ἐπινεμήσεως ὀγδόης, τέταρ-  
τον(1) γάμον μηδενὶ τολμᾶσθαι, ἀλλ' εἶναι ἀπόβλητον παντελῶς· καὶ τὸν, εἴ τις ἐπὶ τοιοῦτο ἐλθεῖν συνοικέσιον προθυμηθεῖη (2), πάσης ἀπεστερημένον εἶναι συνάξεως ἐκκλησιαστικῆς, καὶ αὐτῆς τῆς πρὸς τὸν ἅγιον ναὸν εἰσόδου ἀλλότριον, μέχρις ἂν ἐπιμένοι(3) τῷ συνοικεσίῳ· τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἁγίοις ἔδοξε Πατράσι· καὶ ἡμεῖς δὲ τὴν γνώμην ἐκδηλοτέραν(4) ποιοῦντες, ὡς ἀλλότριον αὐτὸν τῆς χριστιανικῆς πολιτείας ἀποκηρύττομεν (5). Ἀλλ' οὕτω μὲν περὶ (6) τοῦ τετάρτου γάμου.

Ἰνα (7) δὲ καὶ τὰ τῶν ἄλλων γάμων εὐσχημονέστερον τυ-  
πωθῆ, καὶ τοῦ τῶν Χριστιανῶν βίου μὴ ἀνάξιον ἔχη τὴν προ-  
σαγωγὴν (8), καὶ περὶ τοῦ τρίτου ὀρίζομεν γάμου, ὥστε μὴ

(1) Ἐντιῦθα ἀρχεται ὁ κανὼν Α' τοῦ Τόμου τῆς Ἑνώσεως. Σ. Ρ. — (2) Σ. Ρ. καὶ Α. ἐν περισελ. — προθυμηθεῖη Α. — (3) Σ. Ρ. καὶ Α. ἐν περισελ. — ἐπιμεί-  
γη Α. — (4) Α. — ἐκδηλοτέραν Σ. Ρ. — (5) ἀποκηρύττομεν Α. ἐν περισελ. —  
(6) Σ. Ρ. καὶ Α. ἐν περισελ. — ἐπὶ Α. — (7) Ἐντιῦθα ἀρχεται ὁ κανὼν Β', Σ. Ρ.  
— (8) Σ. Ρ. Α. — προσαγωγὴν Α. ἐν περισελ.

ἀπλῶς, μηδὲ, ὡς ἔτυχεν, ἐπιτελεῖσθαι αὐτὸν· καὶ γὰρ συγ-  
κεχώρηται μὲν ὡς ῥύπασμα τοῖς Πατράσιν, οὕτω τότε, καθὼς  
νῦν, γινομένου τοῦ πράγματος ἀπηρυθριασμένως (1), οὐδ' εἰς  
πλάτος ἐξηπλωμένου, ἀλλ' ὥσπερ εἴ τις ἐν οἴκῳ παραπεπτω-  
κὸς ἐν γωνίᾳ παρῖδη πολλάκις κείμενον ῥύπασμα. Νῦν δὲ,  
ὅτε χώραν ἔλαβε παρρησίας, καὶ ὡς οὐδὲν ἔχων εἰς ἀσχημο-  
σύνην, οὐδὲ ῥυπαίνων (2) λογίζεται ἐκ τοῦ προβῆναι εἰς πληθυ-  
σμόν, καλῶς ἔδοξεν ἀνακαθαίρειν αὐτὸν, ὥσπερ καὶ αἰσχος οὐκ ἐν  
γωνίᾳ παρερριμμένον, ἀλλ' ἐξηπλωμένον ἐπὶ τῆς οἰκίας, οὐδαμῶς  
ἑῶμεν, ἀλλὰ καθαίρομεν, καὶ τὸ ἐκ τούτου ἀηδὲς ἀποβάλλομεν.  
Καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ τοίνυν συνυπελκόντες ἀσθενείᾳ, καὶ τῆς πρε-  
πούσης εὐσχημοσύνης φροντίδα ποιούμενοι τῇ Χριστιανῶν ζωῇ,  
τοῦτο ἐπὶ τῶν τριγᾶμων (3) παραφυλάττεσθαι διορίζομεν, ὥστε  
εἴ τις πρὸς τεσσαρακοστὸν ἔτος ἀναβεβηκῶς, καὶ μήτε τὴν φύσιν  
αἰδούμενος, μήτε τῆς ὀφειλομένης Χριστιανοῖς εὐκόσμου ζωῆς  
φροντίδα ποιούμενος, ἀλλὰ μόνης τῆς ἐμπαθοῦς ἐπιθυμίας γινό-  
μενος, πρὸς τρίτον ἑαυτὸν ἐπιρρίπτει γάμον, τοῦτον μετὰ πάσης  
ἀκριθείας καὶ παρατηρήσεως μέχρι πενταετίας ἀμέτοχον εἶναι  
τῆς τοῦ ἁγιασμοῦ μεταλήψεως, καὶ μηδαμῶς ἐπ' αὐτῷ συντέ-  
μνεσθαι τὸν χρόνον· ὅς γὰρ μετὰ τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τὸ  
ῥύπασμα ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ εἶναι καὶ λέγεσθαι ἠγά-  
πησε, τίνα παρέξει πληροφορίαν τῆς περὶ τὸν βίον αὐτοῦ σπου-  
δῆς, δι' ἣν ὁ χρόνος τῆς μεταλήψεως τῶν ἁγιασμάτων αὐτῷ  
συντμηθήσεται; Ἀλλὰ γὰρ καὶ μετὰ τὸ ἀξιωθῆναι τῆς ἀχράντου  
μεταλήψεως, οὐκ ἔσται συγκεχωρημένον αὐτῷ ἐν ἄλλῳ καιρῷ  
τῇ μεταλήψει προσιέναι, ἢ ἐν μόνῃ τῇ σωτηρίῳ (4) τοῦ Χριστοῦ  
καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσει, διὰ τὴν ἐκ τῆς προηγουμένης ἐγκρα-  
τείας τῶν νηστειῶν ὅσον δυνατὸν ἀνακάθαρσιν. Ταῦτα δὲ φα-  
μέν, ὅταν μὴ τέκνα παρῆ ἐκ τῶν προτέρων γάμων τοῖς ἤδη  
μετὰ τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τρίτην ἄγεσθαι προρρημένοις γυ-  
ναῖκα· ἐπεὶ, ἐὰν τέκνα παρῆ, ἀσυγχώρητος αὐτοῖς ἡ τριγαμία·  
λίαν γὰρ ἐστὶν ἀδίκον, τὸν μὲν χαρίζεσθαι τῇ ἐξώρῳ ἐπιθυμίᾳ, τοῖς

(1) Α. — ἀπηρυθριασμένου Σ. Ρ. καὶ Α. ἐν περισελ. (2) ἔχων . . . ῥυπαίνων Σ. Ρ.  
(3) Σ. Ρ. Α. ἐν περισελ. — τριγῶν γάμων Α. — (4) Α. — τῇ τοῦ Σωτῆρος καὶ  
Θεοῦ ἡμῶν Σ. Ρ.



δὲ παισὶ τῶν προτέρων γάμων μὴ προνοεῖσθαι τὸ ἀσφαλές, καὶ τὸ ἄλυτον, καὶ ἀτάραχον, καὶ ὅσα οἶδε τὸ ἀνθρώπινον καταλαμ-  
βάνειν ἐκ τῆς πολυσπόρου (1) τεκνώσεως. Καὶ εἴ τις δὲ τρια-  
κοντούτης ὢν, καὶ τέκνα ἔχων ἐκ τῶν προλαβόντων γάμων,  
τρίτη συνάπτοιτο γυναικί, καὶ οὗτος ἀσυγχώρητος μέχρι τετάρ-  
του ἔτους, καὶ τῆς κοινωνίας τῶν ἀγιασμάτων ἀμέτοχος ἔστω (2),  
διότι δῆλός ἐστιν, ἐξ οὐδενὸς ἑτέρου, ἀλλ' ἢ ὑπὸ ἀκρασίας  
κινούμενος, καὶ τοῦ δούλου εἶναι σαρκικῆς ἐπιθυμίας, ἐπὶ τὸν  
τοιούτον γάμον ἐλθεῖν. Καὶ μετὰ τὸ τυχεῖν δὲ τῆς μεταλήψεως  
τῶν μυστηρίων, τρίς τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνον ἀξιωθήσεται τῆς ἀπο-  
λαύσεως (3)· ἀπαξ μὲν, ἐν τῇ σωτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν  
Ἀναστάσει, δεύτερον δὲ, ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς ἀχράντου Δεσποίνης  
ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ τρίτον, ἐν τῇ γενεθλίῳ ἡμέρᾳ Χριστοῦ τοῦ  
Θεοῦ ἡμῶν, διὰ τὸ καὶ ἐν ταύταις προηγεῖσθαι νηστείαν, καὶ  
τὸ ἐκ ταύτης ὄφελος. Εἰ δὲ παῖδες μὴ παρέλησαν (4), ἐπειδὴ τὸ  
τεκνογονίας ἐπιθυμεῖν οὐκ ἀσύγγνωστον, τὸ τηνικαῦτα συγγνώμης  
ἀξιωθήσεται ὁ τοιοῦτος γάμος, καὶ μόνω τῷ ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι  
τοῦ νῦν κρατήσαντι ἐπιτιμίῳ θεραπευθήσεται. Ταῦτα μὲν καὶ  
περὶ τοῦ τρίτου γάμου. Οὐ μὴν (5) οὐδὲ τὸν δεύτερον, οὐδὲ  
τὸν πρῶτον ἐκτὸς ἀσφαλείας ἔωμεν· ἀλλὰ κἀκείνους ὀρίζομεν  
οὕτω συνίστασθαι, ὥστε μηδεμίαν ἔχειν πονηρὰν αἰτίαν, ἢ ἐξ  
ἀρπαγῆς, ἢ ἐκ προηγησαμένης λαθραίας φθορᾶς, ἀλλὰ νομίμως,  
καὶ καθαρῶν τῶν τοιούτων μολυσμάτων, καὶ πορνικῆς  
ἀκαθαρσίας. Εἴ τις οὖν τῶν εἰρημένων καταφρονήσας τύπων,  
πρὸς γαμικὴν ὁμιλίαν πρῶτην ἢ δευτέραν συνέλθοι, τοῦτον  
ἢ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἢ καθαρὰ καὶ μηδένα σπῖλον ἔχου-  
σα ἢ ρυτίδα, τοῖς σωτηρίοις ὑποβάλλουσα ἑτασμοῖς, οὐ πρὶν  
εἰς μετάληψιν τῶν θείων παραδέξεται μυστηρίων, ἢ τὸν ὀρι-  
σμένον ἐπὶ τῇ πορνείᾳ χρόνον ἀκριβῶς ἐκπληρώσῃ (6), (εἰ μὴ  
ἄρα ἢ τοῦ βίου ἀναγκαῖα κατεπείγοι ἀναχώρησις,) τουτέστι,  
μέχρις ἂν τὸ ἕβδομον ἐκπληρωθῇ ἔτος· ὁ δὲ τολμῶν ἱερεὺς

παρὰ τὸν διατετυπωμένον ὅρον μεταλήψεως θείας τινὰ τούτων  
ἀξιῶσαι, περὶ τὸν ἴδιον κινδυνεύσει βαθμῶν, δηλονότι τοῦ ἀξιο-  
θέντος παρὰ τὸν ὀρισμένον τύπον τῆς θείας κοινωνίας, πάλιν  
εἰς τὸ ἀκοινωνήτον περισταμένου, μέχρι τῆς συμπληρώσεως  
τοῦ ἕβδομου ἔτους.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν (1), ὡς δεδήλωται, ὑπὸ τῶν πάλαι βασι-  
λευσάντων ἐπράχθησαν. Νῦν δὲ τῇ τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ,  
καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος εὐδοκίᾳ καὶ χάριτι, καὶ ταῖς τῆς  
πανάγνου καὶ Θεομήτορος, καὶ ταῖς τοῦ μεγάλου Ἀρχιερατῆγου  
πρεσβείαις (2), τοὺς ἤδη πρὸ ἐνενηκοντα χρόνων ἕνεκεν τῆς  
προδηλωθείσης αἰτίας καὶ ἀφορμῆς ἀποβράγοντας ἱερεῖς καὶ  
μονάζοντας, ἢ παγγάληνος βασιλεία τῶν θεοστεφῶν βασιλέων  
ἡμῶν Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου συνῆψέ τε καὶ συνήνωσε, καὶ  
μίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν εἰργάσατο· ὅθεν  
χρεῶν ἀνάκηρύττεσθαι τε καὶ μεγαλύνεσθαι τοὺς τὸ τοιοῦτον  
θεοφιλῆς καὶ ἀξιόλογον ἔργον πεπληρωκότας.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου,  
τῶν ὀρθοδόξων ἡμῶν βασιλέων, πολλὰ τὰ ἔτη. Τῆς εὐσεβεστά-  
της Αὐγούστης Θεοφανοῦς, πολλὰ τὰ ἔτη. Νικολάου τοῦ ἁγιο-  
τάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, πολλὰ τὰ ἔτη. Βασιλείου  
καὶ Κωνσταντίνου, Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου, Κωνσταντίνου καὶ  
Ῥωμανοῦ, Χριστοφόρου, Ῥωμανοῦ, Νικηφόρου, καὶ Ἰωάννου, τῶν  
τὴν αὐράνιον βασιλείαν τῆς ἐπιγείου ἀλλαξαμένων, αἰωνία ἢ  
μνήμη. Εὐδοκίας καὶ Θεοφανοῦς, Θεοδώρας καὶ Ἰλένης, τῶν  
εὐσεβεστάτων Αὐγούστων, αἰωνία ἢ μνήμη. Γερμανοῦ, Ταρασίου,  
Νικηφόρου, καὶ Μεθοδίου, τῶν αἰοιδίμων καὶ μακαρίων πατριαρ-  
χῶν, αἰωνία ἢ μνήμη. Ἰγνατίου, Φωτίου, Στεφάνου καὶ Ἀντω-  
νίου, Νικολάου καὶ Εὐθυμίου, Στεφάνου, Τρύφωνος, Θεοφυλά-  
κτου, Πολυεύκτου, καὶ Ἀντωνίου, τῶν ὀρθοδόξων πατριαρχῶν,  
αἰωνία ἢ μνήμη. Ἄπαντα τὰ κατὰ τῶν ἁγίων πατριαρχῶν,  
Γερμανοῦ, Ταρασίου, Νικηφόρου, καὶ Μεθοδίου, γραφέντα, ἢ  
λαληθέντα, ἀνάθεμα. Ἄπαντα (3) τὰ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν

(1) Σ. Ρ. Α. ἐν περισσῇ. — πολυπόρου Α. — (2) Σ. Ρ. Α. ἐν περισσῇ. — ἔσαι  
Α. — (3) Α. — ἀπολαῦσαι Σ. Ρ. — (4) Σ. Ρ. Α. ἐν περισσῇ. — περίεσι Α. —  
(5) Ἰνταῦθα ἀρχεται ἢ κανὼν Γ'. Σ. Ρ. — (6) [μάθη] ἀκριβῶς αὐτὸν ἐκπλη-  
ρῶσαι Α.

(1) Α. Χ. Γρ. — ἀλλὰ τὰ σκάνδαλα δῆλον ταῦτα μὲν Σ. Ρ. — (2) καὶ ταῖς  
τῆς παναγίας . . . πρεσβείαις, οὐ κεῖται παρὰ Α. ἀλλ' ἐν Σ. Ρ. — (3) Ἰνταῦθα  
ἀρχεται ὁ κανὼν Δ'. Σ. Ρ.

παράδοσιν, καὶ τὴν διδασκαλίαν, καὶ ὑποτύπωσιν τῶν ἀγίων καὶ ἀνιδίων (1) Πατέρων κεινοτομηθέντα καὶ προχθέντα, ἢ μετὰ τοῦτο προχθησόμενα, ἀνάθεμα. Τοῖς συκοφασταῖσι (2) τὴν ἀγίαν Ἐκκλησίαν, ὅτι τετραγαμίαν ἐδέξατο, χάριν τῆς εὐδοκίᾳ Θεοῦ γεγεννημένης οἰκονομίας, καὶ τῆς προσλήψεως καὶ ἐνώσεως τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, οὓς ἡ τῶν προλαβόντων σκανδάλων αἰτία ἐχώριζεν, ἀνάθεμα. Τοῖς πολυῶσι (3) λέγειν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τὸ καθαρὸν καὶ ἀχραντὸν οὐ σώζει τῆς ἁγιοταίας αὐτῆς, ἀλλὰ μολυσμὸν τινα προσετρίψατο διὰ τὴν χάριτι Θεοῦ γενομένην σύναψιν τῶν τέκνων, οὓς διεμέρισε μὲν τὸ ἤδη προγεγονὸς σκάνδαλον, συνῆψε δὲ ἡ τούτου παρὰ πάντων βουῶν ἀθέτησις καὶ ἀποκήρυξις, ἀνάθεμα. Τοῖς ἐν καταφρονήσει (4) τιθεμένοις τοὺς ἱεροὺς καὶ θελοὺς κανόνας τῶν μακαρίων (5) Πατέρων ἡμῶν, οἳ καὶ τὴν ἀγίαν Ἐκκλησίαν ὑπεραίδουσι, καὶ ὅλην τὴν χριστιανικὴν πολιτείαν κοσμοῦντες πρὸς θεῖαν ὁδηγοῦσιν εὐλάβειαν, ἀνάθεμα.

Τούτων οὕτω διορισμένων πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας, τοῦ ἀμέτοχον εἶναι τὸ εὐσεβὲς τῶν Χριστιανῶν πλήρωμα τῶν ἐξ ἀθεμίτων γάμων ῥύπων, δεόμεθα τῆς σῆς ἀγαθότητος, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἔτι καὶ διαπαντός πᾶν σκάνδαλον, πᾶσαν διαμερισμῶ αἰτίαν, τῆς σῆς ἐξελαύνειν Ἐκκλησίας, καὶ συντηρεῖν αὐτῇ τὴν εἰρηναίαν κατάστασιν, πρεσβείαις τῆς Δεσποίνης ἡμῶν καὶ ἀχράντου σου Μητρὸς, τῶν πανιέρων σου μαθητῶν καὶ ἀποστόλων, δι' ὧν ἐν πάσῃ τῇ Οἰκουμένῃ τὴν σὴν κατεφύτευσας εἰρήνην, καὶ πάντων οἷς ἐξ αἰῶνος εὐαρεστούμενος ᾤφθης ἀγίοις. Ἀμήν (6).

(1) Α. — μακαρίων Σ. Ρ. — (2) Ἐνταῦθα ἀρχεται ὁ κανὼν Κ. Σ. Ρ. —

(3) Ἐνταῦθα ἀρχεται ὁ κανὼν Γ. Σ. Ρ. — (4) Ἐνταῦθα ἀρχεται ὁ κανὼν Ζ'. Σ. Ρ. — (5) Σ. Ρ. — τῶν ἱερῶν Α. — (6) Ἄπαξ ὁ τελευταῖος οὗτος παράγραφος οὐ κηῖται παρὰ Δεσφ. ἀλλ' ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ Σταχυολογίᾳ, ληφθεὶς ἐκ τοῦ Οὐατικκοῦ κώδικος.

## ΣΙΣΙΝΝΙΟΥ.

ΤΟΜΟΣ ΣΙΣΙΝΝΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ (1),  
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΛΑΜΒΑΝΕΙΝ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΟΥΣ  
ΕΞ ΑΔΕΛΦΑΣ ΔΥΟ.

Σισίννιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως,  
νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμένικὸς πατριάρχης.

ΚΑΙ ΙΑΤΡΟΣ ἡδίων ἐκεῖνος, καὶ πολλοῦ ἄξιος πόλεω (2), ὅς τις λοιμοῦ προσβάλλειν ἐπειγομένου, πρὶν εἰσπηδῆσαι τὸ κακὸν δεινῶν, πείραν τῆς νόσου λαβεῖν οὐκ ἔα· δίαιταν δὲ ὑποτιθέμενος ἄνοσον, ταύτῃ τοῖς σώμασι ῥῶσιν ἀκίνδυνον πραγματεύεται· ἐπεὶ ἄπαξ εἰσπηδῆσασάν ἔνδον, καὶ τὰ σώματα δίκην κυρτὸς νεμομένην, μόλις ἂν δυναθῆι ἀναστεῖλαι καὶ ἀπελάσαι, τῆς ἐπιστήμης αὐτῷ ἀναγκάτως πάντοθεν παραχωρούσης τῆ σφιδρῶ τοῦ νοσήματος (3). Καὶ ψυχῶν ἰατρὸς εὐχερῶς τούτων πως ἀντιποιήσαιτο, ὅς τις παντοίως ἀντέστη (4) πρὶν εἰσχωμάσαι τὴν νόσον, προφυλακτικὰ σωτήρια λόγου φάρμακα κερασάμενος, καὶ μὴ ἔασας ταύτην πάνδημον καταχορεῦσαι κατὰ τῆς φύσεως. Ἢδη δὲ τοῦ δεινοῦ εἰσφθαρέντος, καὶ χρόνον συχνὸν τὰς τῶν πολλῶν πολλάκις ἐπικατανεμηθέντος ψυχᾶς, ἐργώδης ἀλλ' οὐκ εὐχερῆς ἡ βοήθεια, καὶ τὰ ἐπὶ ταύτῃ δυσμεταχείριστα φάρμακα· ἀλλὰ τοῖς μὲν αὐτοῖς φυλαζομένοις τὸ πάθος πρόχειρος ἡ σωτηρία, καὶ τὸ διαφυγεῖν τὸν ὄλεθρον, ῥάδιον· οἱ δὲ φθάσαντες περιπεσεῖν τῷ δεινῷ, ἀπῆλθον οὗτοι τὴν ἐκ τῆς νόσου βλάβην δυσἀπάλλακτον ἑαυτοῖς καὶ ὅλην ἀπομορξάμενοι. ὥσπερ οὖν τῷ κακῷ τινι περι-

(1) Σισίννιος ὁ 6', Μάγιστρος τὴν ἀξίαν, ἀπὸ λαϊκοῦ ἐλεχθεὶς, προχειρίζεται κατὰ τὴν τάξιν τῶν βυθίων πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 998· ἀνὴρ σοφώτατος περὶ τὰ θεῖα καὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν νόμων, ἐμπειρὸς δὲ καὶ τῆς ἰατρικῆς. Σώζονται δὲ ἑκτὸς τοῦ παρόντος τόμου καὶ τινες ἄλλαι Ἐκκλησιαστικαὶ αὐτοῦ διατάξεις. Ἐκυβέρνησε τὴν Ἐκκλησίαν ἐτη τρία, ἀποθανὼν τὸ 999. — (2) Α. ἐν περισελ. — καὶ πολλῶν ἄξιος πόλεω Α. — (3) Α. ἐν περισελ. — καθήματός, Α. — (4) Α. ἐν περισελ. — ἀνέστη Α.



πεπτωκότι τὸ τοῦτο διαφυγεῖν κρεῖττον τοῦ συγκατορυχθῆναι αὐτῷ, καὶ τὸ ἀναστεῖλαι σοβάδα νόσον καὶ πάνδημον κατὰ σωμάτων κυμαινομένην, καὶ πᾶσαν ἡλικίαν βοσκομένην καὶ γένος, τοῦ ἔασαι χωρεῖν ἀνεπικωλύτως, ἐστὶν αἰρετώτερον· οὕτω καὶ πάθους ἐπὶ λύμῃ καὶ σηπεδόνι ψυχῶν ἐμπροσθέντος, ἀνακόψαι καὶ στηῆσαι τὸν ἐκ τούτου ἐπιφυόμενον ὄλεθρον, ἐπαινετὸν ὁμοῦ καὶ Θεῷ ἀρέσκον, καὶ τοῖς λογικοῖς ποιμέσιν ἡμῶν πρόσφορόν τε ποιεῖν καὶ ἀρμόδιον. Ἐπεὶ τοίνυν τὸν τοῦ Χριστοῦ λαόν, ὃν τῷ οἰκείῳ οὗτος ἐξηγόρασεν αἵματι, τὸ ἅγιον ἔθνος, πάλαι μὲν τὸ διδασκάλιον τῶν θείων καὶ ἱερῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν μετ' αὐτοὺς αὐθις ἁγίων Πατέρων, οἷονεῖ τινα θείοις νόμοις πάντοθεν (1) περιεχάρκωσεν ἀμπελον, ἱερῶς ἤδη καταφυτευθεῖσαν τῷ πάντα εἰς τὸ εἶναι παραγαγόντι Θεῷ, περικόπτου πάντα (2) καὶ ἀποκαθαῖρον ἐπὶ λύμῃ τῆς φύσεως ἀρρώσθημα, καὶ πᾶσαν ὄρμην ἀνετον ἐθνικοῦ βίου ταῖς φυσικαῖς ἐπιθυμίαις δουλεύουσαν, καθάπερ τινὰ ποτάμιον ῥοῦν, ἐφ' ὕβρει τῆς ἀρχετύπου εἰκόνας φερόμενον, ἀνεχαίτισε καὶ ἀνέστειλε, πρὸς δὲ τοῖς θείοις κανόσι, καὶ νόμοι πολιτικοί, τοῖς μὴ τῆ εὐσεβείᾳ στοιχοῦσι, μακρὰν δὲ τοῦ δέοντος ἐκτραχηλιζομένοις, ὁσημέραι τὴν μάχαιραν ἐπισείουσι, τοῦτο (3) ἐχρῆν τὸ ἅγιον ἔθνος ἐν καθαρῷ τῷ συνειδῶτι βιοῦν, καὶ μηδὲν τῶν ἀπειρημένων ἐπεισάγεσθαι τούτῳ, καὶ τὸν ἡμέτερον βίον καταβολοῦν. Θεῖοι μὲν γὰρ κανόνες καὶ νόμοι πολιτικοί, βίον πνευματικὸν καὶ ἥθη χρηστὰ, τὸ τραχύνον τῆς ἀνθρωπίνης καθομαλίζοντες φύσεως, ταῖς διανοαῖς ἡμῶν (4) ἀπολιορκήτως κατορωρύχασιν, ὡς ἂν ἔχοιμεν τῷ ἀπροσκόπτῳ τοῦ βίου ἀξίαν τῆς κλήσεως ἐν παντὶ καιρῷ τὴν πολιτείαν ἐνδείκνυσθαι. Καὶ ἐπεὶ ῥίζαν καὶ ὑποβάθραν τοῦ γένους, καὶ τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐργαστήριον, τὸν σεμνὸν γάμον ἠδεσαν ὄντα, ἵνα τὸ καθαρὸν ἐξ αὐτῆς ἤδη τῆς ῥίζης καὶ τὸ ἀθλόωτον ἔχοι, καὶ μὴ τισι μώμου περιρῥαντίσμασι καταχραίνοιτο (δεινὸν γὰρ τῷ αἵτῳ συνεσπάρθαι καὶ τὸ ζιζάνιον), παντοίαις λόγων φοραῖς καὶ εἰσηγήσεσι κατωχύρωσαν, μακρὰν τοῦ νομίμου γάμου τὸν ἀθέμιτον διαστέλλοντες, ἢ καὶ τὸν σεμνὸν ἐγκρίνοντες (5), καὶ τοῖς κατ' αὐτὴν ἤδη

τῆς φύσεως τὴν ἀνάγκην τὸν ἐπίζυγα βίον ἀσπαζομένοις παραιοῦντες εἰσιν ἐπὶ τοῦτον καὶ εἰσηγούμενοι, τὸν δὲ ἀπωθεῖσθαι τούτους πείθοντες τῆς ἑαυτῶν συζυγίας, καὶ ἀποτρέπεσθαι παντοίως. Πάλαι μὲν γὰρ τῷ Ἰσραήλ, σφραγίδα λαχόντι Θεοῦ τὴν περιτομήν, κατ' οἰκείαν ἐκάστῳ (1) φυλὴν τὰ τοῦ γάμου ἐπρυτανεύετο, ἀποκλείοντος τοῦ νομοθέτου τὴν τῶν ἐθνῶν πρὸς τοῦτον ἐπιμιξίαν, καὶ οἷον ἀνάκρασιν· γένει δὲ τὴν τοῦ γένους οἰκείωσιν δεξιουμένῳ, ἢ πρὸς τοῦτο τοῦ γάμου ὁδὸς ἀναφερομένη καὶ ἀναπλεκομένη, ἀπερικώλυτος ἦν (2). Ὡς δὲ λαὸς Θεοῦ περιούσιος, εὐδοκίᾳ τοῦ ἡμᾶς προσλαβόντος καὶ οἰκειώσαντος ἑαυτῷ, πάντα τὰ ἔθνη γεγόναμεν, καὶ χεῖρας, κατὰ τὸν Προφήτην, χαρμονικῶς ἐκροτήσαμεν, καὶ νέος πάντες γεγόναμεν Ἰσραήλ, καὶ πάντας, ὁ εἰρηνοποιήσας τὰ πάντα, εἰς ἓν συνήγαγεν, εἰς τοῦτο συνάπτειν (3) ἡμᾶς καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἀλλήλους βουλόμενος ἔνωσιν, τὰς ἐνδοθεν πύλας τοῦ γάμου, καὶ τὴν πρὸς συγγένειαν ἀποκλείσας ὁδόν, τὰς ἐξωθεν πᾶσιν ἠνέφξε διαβάσεις τοῖς καθημένοις ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς· καὶ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν γάμον τοῖς χωρεῖν βουλομένοις ἢ οἰκουμένη πᾶσα ἠνέωκται, ὡσπερ ἡ πρὸς συγγένειαν ἄγουσα πᾶσα θείοις ἐπεζυγῶθη νόμοις καὶ ἐπεκλείσθη ὁδός. Τοὺς τοίνυν ἀθεμίτους τῶν γάμων, τοὺς νόμους οἱ γεγραφότες, τοὺς μὲν ὀνόμασι ῥητοῖς διέστειλαν· τοὺς δὲ τῷ τῆς ἀκαθαρσίας ὀνόματι διαλαβόντες γενικῶς, ἀφήκαν καὶ παρεσιώπησαν, τοῦ σεμνοῦ παντοίως (4) φροντίζοντες, καὶ μὴ ἐπὶ μακρῷ καὶ καθ' ἕκαστον τὴν γλῶτταν καταρρύπαλναι ἐθέλοντες. Οἷς καὶ ὁ μέγας Ἀπόστολος Παῦλος συνάδων, Πορνεία, φησὶ, καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα μὴδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὰ πρέπει ἁγίοις (5), τῷ τῆς ἀκαθαρσίας ὀνόματι πᾶσαν ἀθεμιτογαμίαν καὶ ἀρῥητοποιίαν περιλαμβάνων. Καὶ οὐ πάντως ἡ σιωπὴ τοῖς φιληδόνοις ἐν τούτοις ἐγένετο ἄδεια· ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐπιτετραμμένοις τῶν γάμων ὁ νόμος οὐκ ἀφήκε ῥαδίως ἐπιπηδᾶν. Ἀλλὰ τί φησιν; Ἐν τοῖς γάμοις οὐ τὸ ἐπιτετραμμένον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς δεῖ σκοπεῖν (6)· οὕτω καὶ περὶ τοῦ

(1) Α. ἐν περισελ. ἐνευ τοῦ, πάντοθεν Α. (2) Α. ἐν περισελ. — πάντη Α. (3) Ἰσ. τῷ ν. (4) ἡμῶν, ἀρχῆς Α. ἐν περισελ. — (5) Α. ἐν περισελ. ἐκκρίνοντες Α.

(1) Α. ἐν περισελ. — ἐκάστην Α. — (2) ἀπεκώλυτο Α. ἐν περισελ. — (3) Α. — συνάπτων Α. ἐν περισελ. — (4) πάντως Α. ἐν περισελ. — (5) Ἐφ. ε. β. — (6) ρητ'. βασιλικ. β', β. καὶ ε', βασιλικ. κί', ε.

ἀρβυπώτου τῆς φύσεως καὶ πάντοθεν ἀνεγκλήτου, καὶ θεῖοι Πατέρες κανόνι, καὶ νομοθέται νόμοις διησφάλισαντο. Ὁ δὲ πρὸς τὸν ἀμέτερον πόλεμον εὐζωνος μαχητῆς, καὶ πρὸς ἀκηρύκτους πολιορκίας ψυχῶν δυσκαταμάχης καὶ βιαίτατος ἀνταγωνιστῆς, μετὰ τῶν ἄλλων, οἷς πολλάκις ἐπαναστάς, καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τὸ σεμνὸν ἀνορύττων τοῦ γάμου, φιλονεικότερον ἐκονίσαστο (1), καὶ τοῦτο λαθὼν ἐπεισάγαγεν, ὥστε πολλοὺς ἐν οὐδενὶ τιθεσθαι, ἀδελφοὺς ὄντας, εἰς γάμον αὐταῖς δύο ἐξαδέλφας λαμβάνειν, τοῦτο δὲ καταφανῶς καὶ ἀνεπικωλύτως μετὰ τῆς ἱερολογίας ποιεῖν, ἢ δύο τισὶν ἀδελφαῖς ἐξαδέλφους αὐθις ὡς ἐπὶ νομίμῳ γάμῳ συζεύγνυσθαι, ἢ θεῖον καὶ ἀνεψιὸν ἀδελφαῖς συνάπτεσθαι δυσὶν, ἢ ἀδελφοὺς δύο τὸ ἐμπαλιν θείᾳ καὶ ἀνεψιᾷ, τὸ δὲ τοιοῦτον ἄτοπον τῷ τοῦ γάμου σεμνῷ κατοχυρωθὲν (2), ὑβρίζον τὴν φύσιν ἐλάμβανεν.

Διὰ τοῦτο ἡ μετριότης ἡμῶν τοῖς ἀθεμίτοις περιαλγοῦσα συνοικεσίαις, μετὰ τῆς ἱερᾶς τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων συνδιασκεψαμένη συνόδου, καὶ τὸ βαρὺ τῆς ἀπειλῆς φοβηθεῖσα κρίμα, (ὃ τοῖς μὴ ἀναγγέλλουσι τῷ λαῷ τὴν ἐρχομένην βρομφαίαν ἠπειλῆται,) ἔγνω καὶ ἐδοκίμασεν εἶναι λύσιτελές, θεραπείαν ἐπινοῆσαι τινὰ τοῦ κακοῦ, ἐν ᾧ οἱ μὲν ἐαλωκότες, ὡς ἴαμα ἢ διαμαρτυρίαν τὴν ἀπόφασιν ἔχοιεν, τοῖς δὲ ἄλλοις προφυλακτῆριον εἶη τοῦ μέλλοντος. Ἐντεῦθεν διοριζόμεθα, μηκέτι ἀπὸ γε τοῦ νῦν τοιοῦτόν τι περὶ τοὺς γάμους τολμᾶσθαι πονηρὸν πρᾶγμα, καὶ περὶ τοὺς ἐξ αἵματος ἀδικώτατον, καὶ αὐτῇ πολεμοῦν καθόλου τῇ φύσει, καὶ συγγέονταύτην πρὸς ἑαυτήν. Ἐντεῦθεν τις καταμάθοι καὶ διασκοπήσαι τρανώτερον. Ὁ ἱερὸς καὶ μέγας Βασίλειος, ὁ καὶ τὰ εἶδη τοῦ Πνεύματος, κατὰ τὴν θεολόγον φωνήν, ἐρευνῶν, οὗτος περὶ τινος ἀθεμίτου γάμου διαλεγόμενος, ἐπιτομον γνῶρισμα (3) δίδωσιν, ἐν ᾧ τὰ τῶν ἀθεμίτων γάμων βραδίως τῶν νομίμων ἀποκριθῆσεται, ἐν οἷς, λέγων, τὰ τοῦ γένους συγγέονται ὀνόματα, ἐν τούτοις ὁ γάμος ἀθέμιτος (4). Πῶς οὖν ἐπὶ τοῦ παρόντος γάμου τὰς προσηγορίας ἀρμόσοι τις; Οἱ μὲν γὰρ ἀδελφοί, κατὰ τοῦτο

(1) Α. ἐν περισειλ. — ἐκονίσαστο Α. — (2) Α. ἐν περισειλ. — καταχωρηθὲν, Δ. (3) γνώμην . . . ἐν ᾧ Α. ἐν περισειλ. — (4) καν. πζ'. Βασιλ.

αὐτὸ καὶ ἀδελφοὶ καὶ σύγγαμφοὶ προσηγορευθήσονται, ὥσπερ αὐαὶ συναφθεῖσαι τούτοις εἰς γάμον ἐξαδέλφαι τε ἅμα καὶ σύννυμοι· τὰ δὲ ἀπὸ τούτων τιμωόμενα ἔκγονα, ἐκ ποίας συγγενείας οἱ τεκόντες προσηγορεύσουσιν; Ἀπὸ μὲν γὰρ τῶν ἀδελφῶν, ἢ τοῦ δευτέρου βαθμοῦ τούτοις ἀρμόσει προσηγορία, ἐξαδέλφους προσηγορεύεσθαι· ἀπὸ δὲ τῶν μητέρων, ἢ τοῦ τρίτου μᾶλλον ἔσται κατάλληλος· δισεξαδέλφους· γὰρ ἦν εἰπεῖν δικιότερον· καὶ ἡ τῶν ὀνομάτων ἀκατάλληλος σύγχυσις, τὴν τοῦ ἀθεμίτου γάμου παρανομίαν, κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Πατέρα Βασίλειον, καταφανέστερον ἀποδείκνυσιν.

Ἄλλ' ἴσως τῷ πάθει συνηγορήσων τις ἀναστὰς ἐρεῖ, πυθόμενος δηθεν, διὰ τί μὴ τοῦτο (1) τῶν γεγραμμένων τις ὀνομαστικὴ κωλύκε νόμος, ἀδελφοὺς λέγων, τὰς ἐξ ἀδελφῶν γεννωμένας, εἰς κοινωνίαν γάμων μὴ προσλαμβάνεσθαι; Καὶ διὰ τί τῷ κατ' ἔθος πρακτομένῳ, χρόνον τοσοῦτον εἰς συνηγορίαν λαβόντι, ἀντινομοθετεῖς, λόγων στροφαῖς καὶ δεινότητι κλέπτων τὴν ἀκοήν, καὶ τὸ πρᾶγμα κατασοφίζόμενος, καὶ ὑπ' εὐθύνην ἄγων τὸ ἀπὸ τῶν νόμων ἀνεύθυνον; Ἄλλ' οὐκ ἔγωγε· ὁ δὲ τοῦ Πνεύματος τούτων τὴν ἀμαρτίαν ἐλέγχων (2) προενομοθέτησε πάλαι Βασίλειος, οὗ νόμος ἡ γλῶττα τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ὁ τῶν βημάτων φθόγγος, θεόγραφοι πλάκες δακτύλῳ ἐγκεχαραγμέναί Θεοῦ. Ὁ δὲ ζητῶν ἕτερον νομοθέτην ἐν τούτοις, οὐκ οἶδα, εἰ σωφρονοῦσιν οὗτος γε δόξει σωφρονεῖν. Εἰ δὲ καὶ δῶμεν μηδεμίαν γεγράφθαι μνήμην παρ' οὐδενὸς τῶν Πατέρων περὶ τοῦ πράγματος, οὐδ' οὕτως ἐν ἀλόγως ἐθέλειν ἀποκινήσαι τὸ ἀρρώστημα τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας, τοῖς μὴ περὶ τὴν κρίσιν δικάζουσι δόξωμεν. Οἱ γὰρ περὶ σωφροσύνης νομοθετήσαντες, γυναικός τε μοιχείαν καὶ εἴαν τιμωρησάμενοι κόρης, οὐ προστιθέασιν, ἐν θυγατέρα ἀλφὶ πατὴρ βιασάμενος, ὅ,τι δέοι παθεῖν· ὡς οὔτε βραδίως τὰ τοιαῦτα τολμώμενα, κἂν ἄρα πραχθῆ τι, πρόδηλον ἐν ὡς δικὴν ὑφέξει, τῶν ἐλαττόνων τιμωρουμένων. Ἄρα ὅτι (3) μὴ τοῦτο νόμῳ κωλύεται, βραδίως τις καταπράξαιτο, ἢ τολμήσας οὐχ ἔξει τὸν ἐπὶ

(1) Α. ἐν περισειλ. — μὴ τούτων γεγραμμένων, Α. — (2) Α. ἐν περισειλ. — τοῦτο τὴν ἀμαρτίαν προενομοθέτησεν, Α. — (3) Α. ἐν περισειλ. — ἄρα μὴ τοῦτο, Α.



τούτω γραφόμενον; Οὐκ ἂν φαίη τις σωφρονῶν. Ὡσπερ τοίνυν ἐκείνου σιωπώμενου, οὐ δίδωσι χώραν ἢ σιωπῇ τολμηρῶς ὑβρίζειν κατὰ τῆς φύσεως, οὕτως οὐδὲ τούτου ἴσως παραλειφθέντος (εἴπου καὶ παρελείφθη), ἄδειαν ἔξει τις ἀνεπικιωλύτως ποιεῖν καὶ ταῦτα, Χριστιανῶν ὄντων ἡμῶν, καὶ ἄκρως (1) εἰδόντων, ὅτι Παράγει τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον· ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσι (2)· καὶ τοὶ οὐδὲ παραλέλειπται, ἀλλ', οἷς ἐβρέθη, κεκώλυται· Οὐ γὰρ τὸ ἐπιτετραμμένον, φησὶν, ἐν τοῖς γάμοις δεῖ σκοπεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπές. Καὶ ὁ ἱερός αὐθις καὶ μέγας Βασίλειος, καθὼς εἴρηται, Ἐν οἷς, φησὶ, τὰ τοῦ γένους συγχέονται ὀνόματα, ἐν τούτοις ὁ γάμος ἀθέμιτος. Ὡσπερ γὰρ ἡ τῶν διὰ γάμου συναπτομένων ἔνωσις οὐκ οἶδεν ὄλως διαστολὴν, ἀλλὰ σὰρξ ἄμφω μία γνωρίζεται, ἔσονται, γὰρ φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν (3), οὕτω καὶ οἱ κατὰ γένος προσήκοντες ἑκατέροις ἀκολουθῶς διακαίω συγγενείας ἐπισυνάπτονται, καὶ εἰς μίαν ἀρμύζονται (4) ἀγχιστεῖαν αἵματος καὶ οἰκείωσιν· ὡς ἐπάναγκες εἶναι τούτοις εὐλαβεῖσθαι καὶ δεδιέναι σφαλερὰν τὴν εἰς ἀλλήλους γαμικὴν ἐπιμιξίαν καὶ συμπλοκὴν· οὐ γὰρ ἐνὸν εἰσιέναι πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκός, διὰ τὰς συνθολώσεις καὶ συγχύσεις τοῦ γένους. Προῦ τοίνυν τὸ πάντοθεν ὡς ἀθέμιτον καὶ κανόνι καὶ νόμοις ἀσφαλισθὲν ἤδη παραλέλειπται, ὡς καὶ διὰ τοῦτο δόξει ἀνεύθυνον; Περὶ δὲ τοῦ συνηγοροῦντος τῷ πάθει χρόνου τοῦτό ἐστιν εἰπεῖν ῥᾶδιον, ὅτι τοῖς ἀσελγαίνειν ἐθέλουσι, καὶ τοῖς διαμόχθηρον ἔχουσι βίον, οὐδεμίαν τις ἀπὸ χρόνου πάντως ἔσται εὐσθένεια· οὐδὲ γὰρ μοιχοῖς, ἢ λωποδύταις, ἢ τοιχωρύχοις, ἢ ἐτέρως πως ἀδικούσιν, ἂν ἐπαύτοφώρῳ ἀλώσιν, ἀρκέσει πρὸς σωτηρίαν τὸ ἀπὸ χρόνου μακροῦ ταῦτα πραπτομένους αὐτοὺς ἔχειν ἀποδεικνύειν· εἰ μῆπου καὶ μείζονα ἐπάξει τὴν καταδίκην, πρὸς τὸ δοῦναι δίκας τῶν τολμηθέντων, ὧν τε ἄρτι καὶ ὧν κατὰ τὸν πάλαι χρόνον πεπλημμεληκότες διαποδειχθήσονται. Ἄλλως τε τὸ σεμνὸν τοῦ ἀσέμνου πρωτεύον (5) ἐστὶ, καὶ τοῦ κακοῦ δεύτερον ἢ ἀποτυχία· καὶ ἡ ἔξις αἰεὶ τῆς στερήσεως προτερεούσα· καὶ

τὸ σωφρονεῖν ἐπὶ γάμοις, τοῦ τῶν ἀθεμίτων κατατολμῶν, τῷ χρόνῳ ἐπικρατέστερον. Τίνα γοῦν ἔξει βοηθείας ῥοπήν τὸ κακὸν χρόνῳ ἐπικυλινηθῆν μακρῷ τινι καὶ ἀπερικόπτῳ (1) ἐπὶ λύμῃ ψυχῶν; Τίνας δὲ ἐτέρους εἴποι τις ἀθεμίτους τῶν γάμων, τοὺς παρόντας πεπραγμένους; Ἐπὶ γὰρ τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων, εἰς ἀπέραντον, ὡς ὁ νόμος φησὶ, τὰ τῶν γάμων κεκώλυται· ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου, ἀδελφῶν, ἐξαδέλφων, καὶ τῶν ἀπὸ τούτων τικτομένων, καὶ μόνων. Οὐκ οὐκ οὐδὲ θαυμάσιος ἀνακράσει αἵματος εἰς ἑαυτὸν συμπλεκόμενος ὄλως, εἰς κοινωνίαν γάμου δυσὶν ἀδελφοῖς ἢ ἀδελφαῖς ἀνακραθήσεται, πρὸ τοῦ διαλυθῆναι αὐτῶν τὴν ἐξ αἵματος ἀνωθεν ἀναπλεκομένην σειράν. Πρὸς δὲ τούτοις ἐκεῖνο εἰπεῖν ἐστὶν, ὅτι ἐπὶ παντός ἔργου καὶ πράγματος, τὸ μὴ ἀποδοχῆς ἄξιον, εἰς ἔργον ἐκβαίνον ὑπεύθυνον· καὶ τὸ ἐν ἐπαίνου μοίρᾳ τοὺς μὴ πράττοντας ἔχον, ὑπὲρ εὐθύνην ἄγει τοὺς αἰρουμένους ποιεῖν. Οὐ τοίνυν χώραν ἔχει τὸ λέγειν τὸν τοιοῦτον γάμον ἀνεύθυνον· οὐδὲ γὰρ οὐ μόνον ἀνεύθυνος, ἀλλ' εἴπου τις ἐξετάσει διασκοπῶν, μείζον τὸ δεῖγμα ἐν τούτῳ τῆς ἀμαρτίας, καὶ τὸ κακὸν τῶν ἄλλων ὀλεθριώτερον. Καὶ μοι μὴ θορυβηθῶ πρὶν ἀκούσῃ μηδεὶς. Τῶν ἐλαττόνων ἀδικημάτων τὰ μείζονά πως ἐφόλκισα γίνεται· καὶ τοῦ φόνου κακὸν ἐλαττον ὁ θυμός· ὁ δ' εὐχερῆς (2) τις ἐπὶ τούτῳ καὶ ῥαδίως τῷ πάθει κρατούμενος, τάχα που καὶ τυπτήσεται· εἶτα προϊόντος τοῦ χρόνου χωρήσει καὶ πρὸς μισοφονίαν ῥαδίως. Καὶ τὸ ἐν ἅπασιν ἐπιβάλλειν τὸν ὀφθαλμὸν, παρὰ τῆ φύσει ἀκώλυτον. Βί δὲ τις τῆ ὄρασει μὴ ἐπιθῆ χαλινόν, τάχα τι τῶν μὴ προσηκόντων ἰδῶν, πρῶτον θαυμάσει· εἶτα θαυμάσας ἐπιθυμήσει, καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου, τοῦ ἠγιοχοῦντος (3) ἐκκυλισθεὶς λογισμοῦ, τῷ πάθει ἀλώσεται. Ὅρας πῶς τὰ ἐλαττόνα τῶν ἀδικημάτων αἷτια γίνεται τῶν μείζονων αἰεὶ, καὶ θύρα τῶν ὀλεθριωτέρων κακῶν ἢ ἐπὶ τούτοις ἀρχή; Καὶ διὰ ταῦτα ὑπὸ δίκην τῶν ἄλλων τὰ τοιαῦτα μᾶλλον ἄγεται, ἢ καὶ φυλάττεσθαι πλεον τῶν μείζονων ἐλαττωμάτων ἢ Κυριακῆ φωνῆ ἐγχελεύεται. Ἐβρέθη γὰρ, φησὶ, Μὴ πορνεύσης· ἐγὼ

(1) ἀπερικόπτῳ, Λ. ἐν περισελ. — (2) ἁ, Κορ. Ζ', 29 — (3) Γεν. Β', 24. — (4) ἀμαρτάνοντες, Λ. ἐν περισελ. — (5) προτερεῦον, Λ. ἐν περισελ.

(1) ἀπερικόπτῳ, Λ. ἐν περισελ. — (2) Λ. ἐν περισελ. — εὐχερῶς Δ. (3) τὰ ἀπὸ τοῦ, χωρήσει, ἕως τοῦ ἠγιοχοῦντος, ἀναγινώσκειται ἐν περισελ.

δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ἐπιθυμῆσαι ὄλως. Καὶ γέγραπται· Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μηδὲ ἀρχὴν ὀργισθῆναι (1). Οἱ τοίνυν δύο ἐξαδέλφας ἀγαγόμενοι ἀδελφοί, ἀπαξ τῷ ἀγκίστρῳ περιπαρέντες, καὶ ὁδοῦ ἀπαγούσης πρὸς ὄλεθρον ἐπιβάντες, τάχα που καὶ πρὸς τὰ μείζονα τῶν ἀμαρτημάτων (2) ἐτοιμῶς χωρήσουσι· τῆς δὲ τοῦ ἐλάττονος ἀμαρτίας ἐκκοπτομένης, φειδῶ τις πρὸς τὰ μείζονα ἔσται. Ἡ γνῶμη τοίνυν ἀπανταχῆ τῶν δρώντων (3), καὶ καταδίκης πικρᾶς καὶ στεφάνων ἀξία. Ταύτην οὖν ἐξετάζων τις, καὶ γωνιάζουσαν ἐρευνῶν, οὐκ ἀπαθῶς (4) εὐρήσει τοῖς τοιοῦτοις γάμοις ἐπιπηδῶσαν, μετὰ δὲ τινός πέδης πάθους δριμυτομένου, δεσμῶτιν κυλινδουμένην αὐτοῖς· ἢ γὰρ δόξα γένους, καὶ ὄγκος ἀξιομάτων, ἢ πλοῦτος ἀνδρὸς, ἢ κάλλους παιδρότης, τῶν ἀπανταχοῦ γῆς ἐπιτετραμμένων καὶ μηδένα μῶμιον προσεπιτριβόντων ἐκκρούσαντα γάμων, πρὸς τὸν ἀθέμιτον ἐξεκύλισαν· διὰ ταῦτα ἔρχεται, φησὶν, ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας· διὰ ταῦτα πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοί, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί (5)· διὰ ταῦτα, δειμάτα φοβερά· σεισμοί, κλονοῦντες θεμέλια γῆς, καὶ πόλεων ἀνασπῶντες οἰκοδομὰς· αὐχμοὶ φρικῶδεις, νόσων κατὰ σωμάτων ἐπιδρομαί· πολεμίων ἐπαναστάσεις, καὶ τὸ τελευταῖον λιμοὶ καὶ λοιμοί, ἠλικίαν πᾶσαν ἀπάγοντες, καὶ μηδαμῶθεν παραμυθίαν λαμβάνοντες. Τούτων τὴν ἐν ἀνθρώποις ἐπὶ ὀλέθρῳ φορὰν (6), ἡ μετριότης ἡμῶν ἀμαρτῆς συνεδριαζούση τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων συνόδῳ (7), στήσαι περὶ πολλοῦ ποιουμένη, καὶ τοῦ καταρρύπτου καὶ ἀπρεποῦς καὶ ἀσέμνου γάμου τὸν περιούσιον λαὸν τοῦ Χριστοῦ ῥυομένη, διωρίσατο, μηκέτι τοὺς τοιοῦτους γάμους χώραν ἐν τοῖς Χριστιανοῖς τοῦ λοιποῦ ἔχειν, μηδὲ παρά τινος μηδέποτε καταπραχθῆναι. Εἰσηγείται δὲ πᾶσι κοινῶς, καὶ τῇ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐξουσίᾳ πατρικῶς καὶ δεσποτικῶς διορίζεται, ὥστε μηδένα τῶν ἀπάντων, ἀπό γε τοῦ νῦν, κἂν τῶν ἐν δυναστείαις ἢ τις καὶ ἐξουσίαις, κἂν πλού-

(1) Ματθ. Ε', 27, 38. — (2) ἀτοπημάτων Α. ἐν περισελ. — (3) Α. ἐν περισελ. — δρώντων, Α. — (4) Α. ἐν περισελ. — ἀπειθῶς, Α. — (5) ἁ, Κορ. ΙΑ', 30. (6) φορὰν Α. ἐν περισελ. — (7) συνόδῳ Α. ἐν περισελ.

τῶ κομῶν, κἂν τῶν πολλῶν καὶ τοῦ δήμου, πρὸς τοιοῦτον γάμον ἐλθεῖν. Εἰ δέ τις ἀπὸ τοῦ παρόντος, τὰ διωρισμένα ταῦτα θέμενος παρ' οὐδέν, πρὸς τὸν τοιοῦτον ἑαυτὸν ἐπιβρίψει γάμον, ἢ ἐπιδῶ τέκνα, τῆς Ἐκκλησίας (1) οὗτος ἐκκήρυκτος ἔσται πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ βίου αὐτοῦ· καὶ οὐ πρότερον δεχθήσεται εἰς μετάνοιαν, πρὶν ἂν διασπάσῃ τὸν γάμον, κἂν φθάσῃ παῖδας ἀποτεκεῖν· ὁ δὲ τῷ τοιοῦτῳ γάμῳ εὐχὴν ἐπιδοῦς ἱερεὺς, καθιρέσει τελείᾳ ὑποπεσεῖται. Διὸ καὶ τὰ ὠρισμένα ἐνταῦθα ἐξετέθη, καὶ σφραγισθέντα τῷ χαρτοφυλακείῳ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου Σοφίας, εἰς ὑπόμνησιν τοῖς ἔσομένοις ἐπρυτανεύθη, κατὰ τὴν κα'. τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς τῆς ι'. ἐπινεμῆσεως, ἐν ἔτει '598' (2).

Οἱ δὲ μεθ' ἡμῶν συνδιασκεψάμενοι καὶ συνδιορισάμενοι ταῦτα μητροπολίται, εἰσὶν οὗτοι· Ἰωάννης, Ἱερακλείας· Ἰωάννης, Ἀγκύρας· Λέων, Σάρδεων· Στέφανος, Νικομηδείας· Δανιὴλ, Χαλκηδόνος· Θεόδωρος, Μελιτηνῆς· Ἰωάννης, Τυάνων· Πέτρος, Γαγγρῶν· Ἰωάννης, Καρίας· Βασίλειος, Ἰκονίου· Θεοφύλακτος, Ἀντιοχείας· Ἰωάννης, Συλαίου· Θεοδήγιος, Ἀθηνῶν· Στυλιανὸς, Λαρίσσης· Γεώργιος, Τραϊανουπόλεως· Λέων, Κατάνης· Εὐθύμιος, Φιλίππων· Ἀρσεβῆρ, Ἱεραπόλεως· Βασίλειος, τῆς ἁγίας Σεβερινής· Νικόλαος, Νέων Πατρῶν· Στέφανος, Κοτυαείου· Λεόντιος, Σεβρῶν· Βασίλειος, Πομπηίουπόλεως· Φίλιππος, Παρίου· Λέων, Κυψέλων· Κωνσταντῖνος, Κίου· Ἰωάννης, Δέρκου· Ἰωάννης, Λευκάδος· Θεόδωρος, Ροδίων (3)· καὶ Κωνσταντῖνος, Σουγδίας (4).

*Ἑρμηνεία τοῦ Ζωγράφου.*

Ὁ συνοδικὸς οὗτος τόμος, εἰ καὶ πολλαῖς παρεκβάσει κέχρηται, ἀλλὰ τὸ ὅλον ἐκ τούτου συνάγει· κωλύει γὰρ δύο ἀδελφοὺς, δύο ἐξαδέλφας λαβεῖν· καὶ τὸ ἀνάπαλιν, δύο ἐξαδέλφας, δύο ἀδελφοὺς· καὶ θεῖον καὶ ἀνεψιὸν, ἀδελφὰς δύο· καὶ αὐθις ἀδελφοὺς δύο, θεῖον καὶ ἀνεψιὸν, καὶ πλεον οὐδέν.

(1) Α. ἐν περισελ. — τῇ Ἐκκλησίᾳ Α. — (2) '598' παρ' ἄλλοις, Α. ἐν περισελ. (3) Ροδίων Α. — (4) Ὅρα καὶ Νομοκάν. Τίτλ. ΙΓ'. Κεφ. Β'. ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Βαλαα μῶνος· Τόμ. Α, σελ. 282.



## Λ Λ Ε Ι Ο Υ .

## Α'. Ι Σ Ο Ν Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α Τ Ο Σ

ΕΝΑΠΟΤΕΘΕΙΜΕΝΟΥ ΤΩ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ  
ΚΥΡΓΕΙ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΕΙΩ, ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ  
ΚΥΡΟΥ ΛΛΕΙΟΥ (1),

*Περὶ τῶν διὰ δωρεᾶς λαμβανόντων μοναστήρια, καὶ περὶ  
τινῶν ἄλλων ἀναγκαίων Ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων,  
ταῖς μητροπόλεσι, ταῖς ἀρχιεπισκοπαῖς, καὶ ταῖς  
ἐπισκοπαῖς ἀνηκουσῶν. (2)*

**Μ**ΕΤΑ τῶν ἄλλων ἀπάντων, παρατρέχων ὁ χρόνος, καὶ τὰς  
πατριαρχικὰς ἐκαινοτόμησε δωρεὰς· καὶ τὰς ἐπὶ διαμονῇ, καὶ εὐ-  
θανίᾳ, καὶ πλατυσμῷ τῶν ἱερῶν φροντιστηρίων πράξεις τῶν μα-  
καριωτάτων πατριαρχῶν, πράξεις ἀνελευθέρους, καὶ μεταφορὰς  
ἀπὸ προσώπων εἰς πρόσωπα, καπήλους καὶ πάσης βωμολοχίας  
σπεπληρωμένας· καὶ εἰκότως. Ἐκλείποντων γὰρ τῶν ἀμέμπτως  
πορευομένων, ἐπλήθουναν οἱ ἀριωτριῶντες τὰ άτοπα, κατὰ τὸν  
Ἰωβ (3), καὶ τὴν ἀρετὴν παρευημέρησεν ἡ κακία· πᾶς δὲ τις κέχη-  
νεν εἰς ἀργύριον, οὐδένα πόρον αἰσχρὸν, ἢ κέρδος ἀδίκον παραι-  
τούμενος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ εὐαγῶν καὶ ἀπὸ ἐναγῶν ὁμοίως ζητῶν  
χρηματίζεσθαι· ὡς κινδυνεύειν ἐντεῦθεν τὰ ἱερὰ ἐν ἴσῳ κείσθαι  
τοῖς μιαιοῖς, καὶ κοινοῦσθαι τὰ ἅγια· καὶ τὸν διακρίνοντα  
μεταξὺ ἱεροῦ καὶ βεβήλου, ἢ κατορθοῦντα, καὶ ὀρώντα, καὶ  
περιπατοῦντα ὀρθῶς, μὴ εἶναι σχεδόν, μηδὲ πολιτεύεσθαι. Καί  
σκόπει, τί μοι εὐόλεται τὸ προοίμιον. Παρειαεφθάρη τῷ βίῳ πᾶ-  
σα φυχλότης τανῦν, καὶ ταλμᾶται ἀνέδην τὰ ἄσεμνα· ἡ δὲ σκη-

(1) Ἀλίξιος, ὁ ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου, ἥς πρότερον ἐξῆρχε, Στουδίτης  
ἐπικληθεὶς, ἐξελέχθη πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1025, ἐπὶ τοῦ  
αὐτοκράτορος Βασίλειου τοῦ Βουλγαροκτόνου. Ἐπατριάρχουσεν δεκακαίδεκα ἔτη,  
τελευτήσας κατὰ τὸ ἔτος 1043 ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μάνεμάχου.

(2) Ὅρα καὶ ἑρμηνείαν Βαλααμῆνος εἰς κανόνα γ'. τῆς Ζ'. Οἰκουμένητικῆς  
Συνόδου Τόμ. Β', σελ. 614. — (3) Ἰωβ, Δ', 3.

νῆ· καὶ τὸ προσωπεῖον, ὡς τρίμιον ἐπιτήδευμα, καὶ ἐπαινετόν·  
καὶ οὐδὲν ἄλλο διὰ πεφροντισμένης σπουδῆς οἱ πάντες σχεδόν  
τίθενται ἄνθρωποι, ἢ πόθεν ἂν τις καὶ ὅπως κερδήσει, καὶ τῇ  
φιλοχρηματικῇ πόρον ἐξεύροι, καὶ τοῖς οὐαὶ προσθήκην ἐμπραγ-  
ματεύσαιοτο, καὶ ἐπινοίας ἐπινοήσοι ἀντικρυς αἰχμαλωτιζούσας  
ἀπὸ Θεοῦ· καὶ προιοῦμεν τὰ χρήματα τῆς ἐαυτῶν ψυχῆς προ-  
τιμότερα. Ἦψαντο καὶ τῶν ἀψαύστων πολλοί, καὶ οὐκ ἐφείσαν-  
το· ἀλλὰ τὴν ἐαυτῶν ἀπληστίαν καὶ μέχρι τῶν ἀτολμητῶν  
ἐξέτειναν, καὶ τοῖς ἀνακειμένοις Θεῷ, πλεονέκτιδα ἐπιθυμίαν,  
καὶ ἀκόλαστον ἐπέβαλον ὄρεξιν· οἴκους τε ἀγίους ἠχρεώσαν,  
καὶ ἱερὰ ἠρήμωσαν φροντιστήρια· καὶ τεμένη θεῖα, ἱερῶν κει-  
μηλίων ἐψίλωσαν, τὸν ἀγνὸν τοῦ Θεοῦ φόβον, καὶ τὴν ἐπὶ τού-  
τοις νέμεσιν, πόρῳ που καὶ μακρὰν ἐαυτῶν ἐξοικίσαντες. Οὕ-  
τω ῥήματα τὰ ἅγια ἐψεύσαντο τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ  
ἐμνηκθήρισαν. Ἰῖδη δὲ τινες καὶ μὴ ἐπιστενάξουσιν τοῖς πεπραγ-  
μένοις τὸν τῆς δίκης ἀληστον ἐξαπατώμενοι ὀφθαλμόν, ἔσπευ-  
σαν μεθ' ὑποκεκρυμμένου φρονήματος, καὶ γλώσσης ἀπατηλῆς,  
καὶ πατριαρχῶν ἀγίων καὶ ἱερέων ἐτέρων ἀπλότητος καὶ ἐπιει-  
κειας ἀγιοπρεποῦ· κατορχήσασθαι, καὶ αἰτήσασθαι μὲν φροντι-  
στήρια διὰ δωρεᾶς λαβεῖν παρ' αὐτῶν, ἐφ' ὑποσχέσει τοῦ πᾶν  
εὐποίας εἶδος εἰς αὐτὰ ἐπιδειξάσθαι, καὶ ἀποσκεδάσαι τὴν ἐπι-  
συμβᾶσαν τούτοις δυστυλίαν ἐκ τε τῶν καιρῶν καὶ τῶν ἄλλων  
ἐπιφορῶν, καὶ ὄψιν αὐτοῖς εὐπρεπεστάτην ἐπισκευάσαι· λαθόν-  
τας δὲ, τοσοῦτου δεῖσθαι εἰς ἔργα τοὺς λόγους ἀποτελέσαι, καὶ  
τὰς ἐπαγγελίας ἀποπληρῶσαι, ὅτι καὶ τάναντία πάντα ἀνευ-  
θριάστως νεανιεύονται· καὶ ταῖς ἐρημώσεσι τούτων, ἐρημώσεις  
ἀπεργάζονται· τῶν μὲν, ὧν φέρουσιν, ἀγαθῶν εἰς κόρον ἀπο-  
λαύοντες· τῶν δὲ, ὧν δέονται, οὐδὲ τὸ εὐτελὲς ἀντεισφέροντες·  
ἕως εἰς ἐσχάτην αὐτὰ κατὰστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν συνελάσωσιν·  
ἐπειδὴν δὲ οὕτω ταῦτα καταλυμῆνωνται, ἐπίσης κοινοῖς κτησει-  
δοῖς ἀπεμπολῶσιν, ἢ δωρεὰν ἄλλοις ἐκδιδάσιν, ὡς ἂν τὰ κα-  
τάλοιπα τῆς κάμπης καταφάγοι ἢ ἀκρις, καὶ τὴν ἐσχάτην πλη-  
γὴν ὁ παντελής διαδέξῃται ὄλεθρος, καὶ εἴ τι ἐκείνους διέφυγεν,  
ὑπὸ τούτων ἀναλωθεῖ· τὸ λῆμμα τολμῶντες βαρβαρικῆς ἐπιδρο-  
μῆς ὁμοίον, χριστιανικῆς δὲ σεμνοπρεπειας καὶ κοσμιότητος πάν-



τη ἀνάξιον. Καὶ τὸ ἔτι τούτων ἀσεμνότερόν τε καὶ ἀπρεπέστερον, γυναῖκες μὲν ἀνδρῶν ἐπιστατοῦσι φροντιστηρίων, ἄνδρες δὲ γυναικείων φροντίζουσι· λύκοι, φασίν, ἄρνας (1) ποιμαίνοντες, ἢ καὶ πῦρ εἰς χόρτον ἐπαφιέμενοι· ὅπου γὰρ οὐδὲ πάροδος τυχαία καὶ ἀπερίσκεπτος ἀνδράσι μὲν εἰς γυναικεῖα ἐφείται παρὰ τῶν θείων κανόνων, ἢ τούναντίον γυναιξίν εἰς ἀνδρῶν καταγωγή, πολλοῦ γε δεῖ ἐνδοθῆναι, ἄνδρας μὲν γυναικῶν ἀρχειν τιμίον, θεῶ μόνω ζῆν ἐλομένων, γυναῖκας δὲ ὁσίων προΐστασθαι ἀνδρῶν· εἰ μήπω τις τὰ ἄμικτα μιγνύειν ἐθέλοι, καὶ τῶν θείων νόμων καὶ τῆς ἐντολῆς καταπαίξειν αὐθαδιάζοιτο. Ἀλλ' ἡ μετριότης ἡμῶν, τῆς τε φυλακῆς τῶν ἱερῶν κανόνων, καὶ τῶν θείων δικαιωμάτων παρατηρήσεως μηδὲν τι προύργιαίτερον ποιουμένη, καὶ τὰ τοιαῦτα ὡςπερ φθάνουσα καὶ ἰστώσα δεινὰ, καὶ τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω φορᾶς ἀνακόπτουσα, διορίζεται, μήτε μετένεξιν, ἀπὸ τοῦ παρόντος, μοναστηρίου γίνεσθαι οἰανδήποτε, ἀπὸ τοῦ διὰ δωρεᾶς κατέχοντος· τοῦτο εἰς ἕτερον πρόσωπον· ἀλλ' εἰ καὶ γένηται ποτε, ἄκυρον εἶναι ταύτην, καὶ ἀδεκτον, καὶ εὐθύναις ἔνοχον ταῖς ἀρμοδιωτάταις· μήτε γυναῖκα, οἷας ἂν εἴη τύχης, ἀνδρῶν δεσπόζειν μοναστηρίου· ἢ τούναντίον, ἄνδρα γυναικείου, καὶ μάλιστα ἡλικίας ὑποπτευομένης τυγχάνοντα, καὶ σκανδάλου ἀφορμὴν τοῖς πιστοῖς ἐμπαρέχοντα· καὶ τοῦτο φυλάττεσθαι καὶ ἐν μητροπόλεσι, καὶ ἐν ἐπισκοπαῖς, καὶ πανταχοῦ· ἐκποδῶν γὰρ δεῖ ποιεῖσθαι τὰς πονηρὰς ὑποψίας πάση μηχανῇ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πτώματα ἐντεῦθεν συγχωρεῖν ἀποτίκτεσθαι, καὶ τὸ τίμιον τῆς Ἐκκλησίας καθυβρίζεσθαι πλήρωμα. Ὡς ἂν οὖν μήτε μεταφορὰ τὸν μέλλοντα χρόνον ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον ἱεροῦ φροντιστηρίου πλημμεληθῆναι, ἢ ἀπεμπόλησις, (τοῦτο δ' αἰσχύνη καὶ ὑπολογίζεσθαι, μή τι λέγειν καὶ πιστεύειν γραφῆ,) μήτε μὴν γυναικείων ἄνδρες σεμνείων ἐπιστατοῖεν, ἢ γυναῖκες ἀνδρῶν προΐσταντο, τὸ παρὸν ὑπόμνημα ἐξετέθη· πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἔτι καὶ πᾶσαν ἐκδοσὶν παραλαυρίων τε, καὶ ἱερῶν φροντιστηρίων, καὶ κτημάτων, καὶ τοπίων ἀπλῶς, καὶ ἀμπελώνων, ἧτις μὴ κατὰ γνώμην πατριαρχικὴν, ἢ εἰδῆσιν τῶν

(1) Δ. ἐν περισειλ. — ἄνδρας Δ.

τοῦ σεκρέτου τοῦ εὐαγοῦς χαρτοφυλακείου προέβη, ἀναργύρως ἀνατρέπον. καὶ ἄκυροῦν· οὕτω μὲν τοι, ὥστε μηδεμίαν ἐντεῦθεν ζημίαν τὰ εὐαγῆ σεμνεῖα ὑφίστασθαι, ἀλλ' αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς ἐκδεδωκότας, οἴκοθεν ταύτην ἐπιγινώσκειν, καὶ πρὸς οὓς ἐκδεδώκασιν τοὺς μὲν, ὡς δολεροῦς, καὶ ἂ μὴ ἐπετρέπησαν παρὰ τῶν ἀγιωτάτων ἀρχιερέων, ἐπὶ κέρδει ἰδίῳ κακῶς ἐκποιουμένους· τοὺς ἐκλαμβάνοντας δὲ, ὅτι μὴ ἐφρόντισαν ἀκριβῶσασθαι παρ' ὧν δεῖ ἐκλαμβάνειν, καὶ ἠσφαλίσαντο ἑαυτοὺς· καὶ μάλιστα, εἰ μὴ προφανὲς εἴη καὶ δῆλον, ὅτι εἰς χρειώδεις καὶ ἀναγκαιὰς ἐξόδους τῶν φροντιστηρίων προεχώρησαν τὰ εἰσοδεκτικά· ἀπὸ δὲ τοῦ παρόντος, μηδὲν τι τούτων γίνεσθαι· ἀλλ' εἰ καὶ δεήσει γενέσθαι, τῇ ἡμῶν ἀναφέρειν μετριότητι, ἢ καὶ τῷ θεοφιλεστάτῳ χαρτοφύλακι, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν εὐλαβεστάτοις διακόνοις, καὶ πατριαρχικοῖς νοταροῖς· καὶ προτροπῇ, καὶ συναινέσει ἐγγράφῳ, προβαίνειν τὴν ἐκδοσὶν· ἄλλως δὲ, τὸ βέβαιον καὶ ἀρραγὲς οὐδεμίαν δέξεται τῶν ἐκδόσεων· ἀλλὰ καὶ ὁ ἐκλαμβάνων τοῦ τιμήματος ἐκπεσεῖται, κατὰ τὴν τῶν κανόνων καὶ τῶν νόμων διάταξιν(1), καὶ ὁ ἐκδιδὸς ζημιωθήσεται. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ μητροπόλεων κρατεῖτω, καὶ ἀρχιεπισκοπῶν, καὶ ἐπισκοπῶν· καὶ μήτε δωρεὰ μοναστηρίου εἰς πρόσωπον ἀμωσγῆπως μεταδαινέτω τὸ μὴ ἀναταττόμενον ἐν αὐτῇ, μήτε ἄνδρες γυναικείων, ἢ γυναῖκες ἀνδρῶν μοναστηρίων φροντιζέτωσαν· μήτε μὴν ἐκδοσὶς παραλαυρίων, ἢ τινος ἀκινήτου ἑτέρου, χωρὶς εὐδοκῆσεως τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου, ἢ μητροπολίτου, καὶ ἀρχιεπισκόπου γινέσθω· γεγонуῖα δὲ, ἐν γράμμασι κείσεται μόνον· ἐν πράγμασι δὲ, οὐδ' ὅσα ὄνειροι ἐνεργήσει, ἢ ὄνησει τοὺς ἐκλαμβάνοντας. Ἀλλὰ καὶ ἐπίσκοποι, ὅσοι δωρεαῖς μητροπολιτῶν κατέχουσι μοναστήρια, καὶ ἔτυχε τὰς μὲν μητροπόλεις στενοῦσθαι καὶ ἀπορεῖν, εὐθηνεῖσθαι δὲ καὶ εὐπορεῖν τὰς ἐπισκοπὰς, δικαίως τὰς δωρεὰς ἀντιστρέψωσι, καὶ τῶν φροντιστηρίων ὑπεκστῶσι ταῖς μητροπόλεσιν, ὡς ἂν μικρὸν τι ἐντεῦθεν ἢ σύγκληρος αὐτῶν παραμυθῆται στενοχωρία· ὡσαύτως καὶ πρόσωπα ἕτερα· ἀτεχνῶς γὰρ ἄτοπόν ἐστι καὶ παράλογον, τὰς μὲν μη-

(1) Δ. ἐν περισειλ. — διάστιξιν Δ.

τροπόλεις παντοίαις ἑαρεῖσθαι εἰσπράξεσιν ὑπὲρ τῶν ἐξαπορου-  
μένων αὐτῶν ἐπισκοπῶν· τὰς εὐπορούσας δὲ τῶν ἐπισκοπῶν μὴ  
συγκροτεῖν καὶ συναίρεσθαι ταῖς ἀπορούσαις αὐτῶν μητροπόλεσι,  
καὶ τῶν διακρυνόντων αὐταῖς, εἰ τύχοι, μοναστηρίων παρὰ χωρεῖν.  
Ἄλλ' ὡς περ ἐκεῖνα ὡς ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον ἢ εἰσφορά και-  
νοτομεῖ τῶν δημοσίων εἰσπράξεων, οὕτω τοῦτο ἢ παροῦσα λογι-  
σισμένη κρίσις οικονομεῖ, καὶ δίδωσιν ἐνεργεῖσθαι καὶ πράττεσθαι  
τοῦ λοιποῦ. Ταῦτα εἰς ἐπήκοον ἀναγνωσθέντα θεοφιλεστάτων μη-  
τροπολιτῶν, Κυριακοῦ, Ἐφέσου· Κωνσταντίνου, Νικαίας· Θεο-  
δώρου, Χαλκηδόνος· Κωνσταντίνου, Σίδης· Ἰωάννου, Μελιτηνῆς·  
Κωνσταντίνου, Τυάνων· Ἰωάννου, Κλαυδίουπόλεως· Θεοφάνους(1),  
Νεοκαισαρείας· Ἰωάννου, Ἰκονίου· Σεργίου, Κορίνθου· Μιχαήλ,  
Ἀθηνῶν· Θεογονίστου, Μωκισοῦ· Κωνσταντίνου, Τραπεζοῦντος·  
Ἀγαπητοῦ, Ἀδριανουπόλεως· Στεφάνου, Κρήτης· Νικολάου,  
Ἰδρουῦντος· καὶ ἀρχιεπισκόπων, Διονυσίου, Προικονήσου· Στρατη-  
γίου, Ἄπρω· Λέοντος, Βρύσεως· Πέτρου, Κυψέλων· Νικολάου,  
Λήμνου· τῇ διὰ μόλυβδου σφραγίδι ἐπιστώθη, καὶ ἐπεβεβαιώθη,  
καὶ ἐπεδόθη μηνὶ Νοεμβρίῳ, ἐπινημησέως ια', ἔτους 'ςφλς'.

(1) Θεοφυλάκτου Α. ἰν περιελ.

## Β' ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΤΟΥ ἉΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ἈΛΕΞΙΟΥ,

Περὶ διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, ἀνηκουσῶν  
πάσαις ταῖς μητροπόλεσι καὶ ἀρχιεπισκοπαῖς.

Ἀλέξιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως,  
νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικός Πατριάρχης.

ΤΩΝ θείων καὶ ἱερῶν κανόνων ἐκάστῳ τῶν θεοφιλεστάτων  
ἐπισκόπων τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτρεπόντων  
πραγμάτων, οὕτω μὲν τοι, ὥστε καὶ ταῖς δευτέροις σὺν εὐλα-  
βείᾳ ἐπιχορηγεῖν, καὶ αὐτοῖς τῶν δεόντων μεταλαμβάνειν, τινὲς  
τῶν ἐπισκόπων ἀδιαφόρως, ὡς ἂν τις εἴποι, καὶ ἀδελῶς τοῖς  
πράγμασι προσφερόμενοι, καὶ τῆς ἐκυτῶν χρήσεως ταῦτα  
ποιούμενοι, οὐ μόνον αὐτὰς τὰς ἐπισκοπὰς προφάσει δόξεν τῆς  
τῶν καιρῶν δυσκολίας εἰς ἔσχατον κατήνεγκαν ἔλεθρον, ἀλλὰ  
καὶ τὰς μητροπόλεις, ὑφ' ἧς τελοῦσιν, ἀφορήτοις τοῖς ζημιώ-  
μασι καὶ ταῖς καινοτομίαις ὑπέβαλον, ἐκ τοῦ τὰ ἀνήκοντα ἐκεί-  
ναις ἕαρη ταύτας εἰσπράττεσθαι, καὶ συνωθεῖσθαι κατὰ μικρὸν  
εἰς τὴν ὁμοίαν καταστροφήν. Διόπερ ἢ μετριότης ἡμῶν ἅμα  
τῇ ἐνδημούσῃ σεβασμίᾳ συνόδῳ τὰ τοῦ πράγματος διασκεψά-  
μενη, χαλεπὸν ὄντως κρίνασα καὶ ἀτεχνῶς ἀδίκον τὸ τηλικαύ-  
τας ζημίας ὀφίστασθαι τὰς μητροπόλεις ὑπὲρ τῶν ἐπισκοπῶν,  
ἐξ ὧν οὐδὲν κέρδος ταύταις προσγίνεται, δεῖν ἔγνω τρόπον  
ἐξευρεῖν, οὐ ἕνον τῶν ἱερῶν διατάξεων, ἀλλὰ καὶ λίαν οἰκείον  
καὶ σύμφωνον, ᾧ τὸ ἀζήμιον ταύταις καὶ ἀβάρῆς κατὰ τὸ  
ἐνδεχόμενον περιποιηθῆσεται. Ἐνθεν τοι καὶ διωρίσατο ἀπὸ τῆς  
τῶν ἱερῶν κανόνων αὐθεντίας, οἰκονόμους καθίστασθαι παρὰ  
τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν, ἐφ' ὅσαις τῶν ἐπισκοπῶν,  
ἀφελείᾳ τῶν λαθόντων αὐτάς, αἱ μητροπόλεις ἐζημιώνται,  
ἄχρις οὗ τὸ ὑπὲρ ἐκάστου αὐτῶν ζημῶμα ταῖς μητροπόλεσι  
πορισθῆ, καὶ διάγνωσις γένηται, ὁπόθεν εἰς ἀπορίαν καὶ στέ-  
νωσιν καταφέρονται. Ἐπεὶ δὲ ἑτέρας ἐπισκοπὰς, διὰ μοχθηρίαν  
καὶ κακοήθειαν τῶν προέδρων αὐτῶν, ὅμοια πείσεσθαι ὑπο-



πτεύειν φκπίν οι μητροπολίται, και τινας αυτών σπουδάσματα ποιουμένους την των θείων κανόνων παρόρασιν, είτα την έξ αυτών καταδίκην ύφορωμένους, τους τε καρπούς και τας άλλας προσόδους των Εκκλησιών ύφαιρείσθαι και μετακομίζειν ένθα και βουλητόν έστιν αυτοίς, και σκοπόν έχοντας, επιδηρούντων άπαιτητών, αποδημείν των λαχουσών, και άλλαχού που μεθίστασθαι, κάντευθεν προς τας μητροπόλεις άμύνης τρόπον των αυτοίς προσηκόντων όφλημάτων την είσπραξιν παραπέμπειν, αναγκαίον καν ταύταις πρό του εις τέλος άχθηναι το σπουδαζόμενον, ασφαλείας χάριν, και οίον θεραπείας, και φυλακής, τον αυτον τηρηθηναι τύπον· και φροντιστάς όμοίως παρά των μητροπολιτών δουθηναι, τους όφείλοντας άπασάν τε την πρόνοιαν των Εκκλησιών ποιείσθαι, άμα τοίς αυτών επισκόποις, και λόγους της κατ' ένιαυτον εισπράττεσθαι διοικήσεως· και το περιττευον των προσόδων, είγε και περισσεύοι, το μέν εκ των ζημίας αιτίων γινομένων τη μητροπόλει, ταύτη δηλονότι αναδίδοσθαι, το δ' εκ των λοιπών, συντηρείν τη Εκκλησία ακαινοτόμητον. Ότι δε κανονικής έχονται ακριβείας τά όρισθέντα, έξ αυτών των θείων κανόνων δείκνυται. Και γάρ ο κέ. της έν Αντιοχεια συνόδου κανών, τοίς επισκόποις την έξουσίαν των εκκλησιαστικών επιτρέπων πραγμάτων, κωλύει μεταβάλλειν αυτά εις ίδίαις χρείαις, και οικείοις αυτών συγγενέσι παρέχειν, ώστε διά τούτου λεληθότως βλάπτεσθαι τους λόγους των Εκκλησιών· διό και ύπευθύνους ταις κατ' έπαρχίαν συνόδοις τιθείς, το πρόπον αυτοίς δοκιμάζειν επιτρέπει. Και τοίνυν κάνταυθα, έπει κατά το λεληθός προς τας μητροπόλεις έρχεται τά της θλάθης, το πρόπον η καθ' ήμας άγια σύνοδος δοκιμάσασα, αναγκαίως την των οικονόμων προχείρισιν διατάξατο, κατά τον ιά. δηλονότι της έβδόμης συνόδου κανόνα· άδειαν γάρ εκείνος δίδωσι και τω άγιωτάτω πατριάρχη, και τοίς ιερωτάτοις μητροπολίταις, οικονόμους καθιστάν έν ταις Εκκλησίαις, ών οι μητροπολίται και οι επισκοποι τουτο ποιείν ούκ άνέχονται, η και κακώς τά των Εκκλησιών διέπουσιν. Ότι δε ο τοιοϋτος κανών τω του προτέρου συνάδει σκοπώ, ούδένα είμαι διαμφιβάλλειν των μη παρέργως αυτοίς τον νοϋν έφι-

στώντων. Έπει οϋν ένταυθα, ως σαφώς αποδέδεικται, τοίς θείοις κανόσιν έπόμενοι, τά άνωτέρω ειρημένα διετυπώσαμεν, δεξ ταυτα διενεργείσθαι αναμφιλέκτως, επί τε των ήδη προξένων γεγονότων ζημίας ταις μητροπόλεσιν επισκόπων, και επί των ήδη προσδοκωμένων, και κακώς τά των Εκκλησιών καταχρωμένων, και εκποιουμένων, και σκορπιζόντων άνελευθέρως ά ούκ επισυνήγαγον αυταις, και μάλιστα των τά άλλότρια κτήματα εκλαμβανουμένων, η και κοσμικώς άναξίως μεταχειριζομένων φροντίδας, των δε της λαχούσης αυτους καταφρονούντων· αλλά και των τοιούτων, ει μη μεταβάλλοιντο, και καθαίρεσιν τελείαν οι του λόγου μύσται και μυσταγωγοί των Πατέρων σϋν αυτοίς εκείνοις καταψηφίζονται, μηδενός έμποδίου παρά των επισκόπων επαγομένου τοίς πράγμασιν, άχρις οϋ τά τε ζημιώματα ταις μητροπόλεσιν ικανωθη, έξ ών και επηνέχθη, και διάγνωσις γένηται του λοιπού, είτε προς τά επικείμενα ταύταις έξαρκοϋσι βάρη, είτε και μή. Ει δε γε, πρό του ταυτα γενέσθαι, τολμήσειέ τις των επισκόπων πρόφασιν έμποδισμού τοίς οικονόμοις επενεγχείν, η παρενοχλήσαι τοίς πράγμασι, πλην του αναδιδάσκειν εί τι των προς ώφέλειαν των Εκκλησιών έπίστανται συντελείν, αυτος έαυτω της μείζονος καταδίκης γενήσεται πρόξενος, ως τοίς συνοδικώς και κανονικώς όρισθείσιν εναντιούμενος. Αλλά μηδє της κατά την έπαρχίαν συνόδου απολιμπάνεσθαι τους επισκόπους, χωρις αναγκαίας τινός και άπαραιτήτου αιτίας, συνοδικη ψήφω και κρίσει διοριζόμεθα· ως γάρ επί λυσιτελεία πολλών και οικοδομής, τάχα δε και διορθώσει εναντίων τινών συμπιπτόντων, έκασταχή δεί εκ παντός τρόπου την συνέλευσιν γίνεσθαι· και ο άνευλόγως ταύτης άφυστερών, η, καλούμενος, άπειθών, ει μη εύπροφάσιστον λόγον αποδώσει της έαυτου άπολείψεως και του έμποδισμού, έστω ειδώς, ψήφον νομοθετηθησομένην κατ' αυτου, ως μεθ' έτέρων πολλών και ο έν Καρθαγένη ος'. όρίζει κανών. Μήτε δε άλλοτρίαις τούτους ένορίαις πλεονεκτικώς επεμβαίνειν, και χειροτονείν ύπερόρια, και νομοθετείν οϋτω την άταξίαν, τους όφείλοντας εύταξίας και έτέροις ύπόδειγμα γίνεσθαι, και αρχέτυπον άρετης· μή-



τε κληρικούς ἐτέρας ἐπαρχίας προσέσθαι καθ' οἷονδ' ἴτινα τρόπον, παρέξ γνώμης καὶ ἐγγράφου συστατικοῦ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἐπισκόπου, ὡς οἱ ἱεροὶ καὶ θεοὶ κανόνες προσάπαιτοῦσιν· ὃ καὶ μᾶλλον ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει καλῶς φυλαχθήσεται, ἅτε τῶν ἀπανταχοῦ γῆς κληρικῶν, ὑπευθύνων τε ἄμα καὶ ἀνευθύνων, καὶ κεχειροτονημένων καὶ ἀχειροτονητῶν, εἰς αὐτὴν συντρέχόντων, καὶ ἀκωλύτως ἱερουργούντων. Μῆτε μὴν διγάμους, ὃ πολλαχοῦ ἀκηκόαμεν γίνεσθαι νῦν, ἢ ἐν αἰτίαις τισὶν ἀπηγορευμέναις γεγεννημένους, ἢ ἔτι ἀφήλικας, ἢ χωρὶς μαρτυρίας ἀκριβεστάτης, ἢ προμνηστευσαμένους ἐτέρας, καὶ ἐτέραις συναφθέντας, εἰς ἱερῶσύνην παραδέχεσθαι ὕλως· ἐπεὶ οἱ ταῦτα μὴ παρατηροῦντες ἐπίσκοποι, ἀθετοῦντες τοὺς κανόνας, ἀθετηθήσονται παρ' αὐτῶν, καὶ ταῖς ἠπειλημέναις ὑπ' ἐκείνων εὐθύναις ἀφύκτως ὑποβληθήσονται. Κληρικούς δὲ κληρικοῖς διαμφισβητοῦντας, ἢ καὶ μοναχοὺς μοναχοῖς, παρὰ τῷ οἰκείῳ κρίνεσθαι ἐπισκόπῳ, ἀκολούθως τοῖς θεοῖς κανόσιν ἀποφαινόμεθα· κληρικούς δὲ ἐπισκόποις, ἢ ἐπισκόπους ἐπισκόποις, παρὰ τῷ τῆς ἐπαρχίας μητροπολίτῃ συνοδικῶς. Εἰ δὲ σκάνδαλον ὑποτρέχον, ὑπεψίαν θατέρῳ ἐμποιεῖ τῶν μερῶν, παρὰ τῷ κατὰ τὴν ἡμέραν ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ, καὶ τῇ ἱερᾷ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ τηρεῖσθαι καὶ τέμνεσθαι τὸ ἀμφισβήτημα. Πλὴν μὴ ἀνευ γνώμης καὶ συστατικῆς τοῦ μητροπολίτου γραφῆς ἐπιβαίνειν τῆς βασιλευούσης ἐπίσκοπον, ἢ ἀλλαχοῦ που στέλλεσθαι ἀποδημίαν, εἴ τι δ' ἂν καὶ εἴη τὸ καλοῦν ἀναγκαῖον· ἐπεὶ ἔνοχον ἑαυτὸν ἀπεργάσεται τοῖς κανόσιν. Ἐπίσκοπον δὲ προπετῶς ἐπιτιμίου ὀλιγωροῦντα μητροπολίτου, καθαιρεῖσθαι ἀναπολογῆτως προστάσσομεν. Κοσμικοῖς δὲ δικασταῖς ἱερατικὸν πρόσωπον, ἢ καὶ μοναχικὸν πρόσωπον προσιέναι, καὶ ζητεῖν ὑπ' ἐκείνων δικάζεσθαι δίκην ἢν τινα τύχη, ὕλως οὐκ ἐφίεμεν· ἀλλὰ τῶν μὲν ἐπισκόπων, τῆς ἐπισκοπῆς, τῶν δὲ κληρικῶν, τοῦ κλήρου, καὶ τῶν μοναχῶν, τοῦ μοναστηρίου δικαίαν αὐτόθεν καταψηφίζόμεθα ἔκπτωσιν· καὶ κατὰ τῶν παραδεχομένων τούτους δικαστῶν, ἢ καὶ βιαίως ἐλκόντων, μετὰ τῆς ἐκ Θεοῦ δικαίας ὀργῆς, ἔτι καὶ τὴν τῆς βασιλικῆς μεγαλειότητος

ἀγανάκτησιν ἐπικαλεσόμεθα, καὶ τὰς ἐκ τῶν νόμων εὐθύναις. Ὁ δὲ ἀφ' ἡμῶν δεσμός, ἄλυτος αὐτοῖς μέχρις ἐξόδου παρεκταθήσεται, εἴπερ δῆλον μὴ μεταβουλεύσαιντο, καὶ τῆς ἀνοσίτου ταύτης ἀπόσχοντο προαιρέσεως· ὅτι καὶ οἱ εὐσεβεῖς νόμοι, καὶ ὁ κραταῖος καὶ ἅγιος ἡμῶν βασιλεὺς ὁ Πορφυρογέννητος, μετὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει αὐταδέλφου αὐτοῦ, ἐν τοῖς ἐγγράφῳ αὐτῶν τύπικοις, ἀναστέλλουσι τοὺς δικαστὰς, τοιαῦτα εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ νεανιεύεσθαι πρόσωπα· ὑφαρπάζεσθαι γὰρ τὰ ἐκκλησιαστικὰ, καὶ ἱερὰ, καὶ θεῖα προνόμια, παρὰ τῶν θεματικῶν ἢ πολιτικῶν δικαστῶν, ὕλως οὐκ ἀνεχόμεθα· ἀλλὰ καὶ παρὰ ἡμῶν ὁ ὑπὸ τούτων καταφρονούμενος καὶ μυκτηριζόμενος Θεὸς, ἐκδικῶν αὐτοῖς ἐποίσει τὴν ἀγανάκτησιν, καὶ τὴν ῥομφαίαν δικαίαν σιλωήσει τῆς ἐκδικήσεως· αἰσχύνῃ γὰρ καὶ ὕβρις, τοὺς τῆς θεοσιότητος καὶ κρείττονος μοίρας, ἐπὶ κοσμικῶν διαπληκτιζέσθαι, καὶ τὰς λοιδοροὺς διερεθίζειν γλώσσας κατὰ παντὸς τοῦ τῆς Ἐκκλησίας πληρώματος· ὃ καὶ μάλιστα οἱ τῶν βασιλικῶν λεγομένων μονῶν καὶ κλήρων κληρικοὶ καὶ μονάζοντες ἀνευλαβῶς ποιεῖν καὶ ἀνοσίως θρασύνονται, ὑπὸ κοσμικῶν αἰρούμενοι ἐπὶ καταγνώσει ἑαυτῶν κρίνεσθαι καὶ κατακρίνεσθαι, οὗς βελτιοῦν αὐτοὶ καὶ ρυθμίζειν ἐτάγησαν, ἢ ἀρχιερεῦσι Θεοῦ εἰς γνώσιν τὰ διάφορα προτιθέναι, καὶ τὰς τούτων αἰτίας, καὶ τὴν ἀρμύζουσαν ἐκείθεν θεραπείαν ὡς ἐξ ἐπιστημόνων κομίζεσθαι ἰατρῶν, καὶ πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ μελέτην ἐπιθαρρύνεσθαι τὴν ἀρετὴν. Ἀλλὰ τοῦς τῶν τοιούτων μοναστηρίων μοναχοὺς τοιαῦτα τολμώντας, συνοδικῶς ἀποφινόμεθα, μῆτε τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπισκόπους, μῆτε τοὺς παρ' ἐνορίαν, ἢ χειροθεσίας καταξιοῦν, ἢ εὐλογίας ἐτέρας καὶ κοινωνίας μεταδιδόναι· οὐ γὰρ πάροδον ἑαυτοῖς ἐπὶ ταῦτα πραγματεύομενοι, ἀλλὰ τὸ σεμνὸν ἐκ παντὸς τρόπου καὶ τὸ τίμιον τῆς μοναδικῆς πολιτείας διώκοντες, τὰ παρόντα διορίζομεθα· ὥστε εἰ μὴ τὴν ἀναφορὰν ἐκείνοι, καὶ τὴν ἄλλην τιμὴν τοῖς τῆς ἐπαρχίας ἀποδώσουσιν ἐπισκόποις, οὐκ ἀντιλήψονται παρ' αὐτῶν ἢ παρ' ἐτέρων ἱερωσύνης ἀξίωμα οὐδὲ ἐν. Κληρικούς δὲ ἀπειθοῦντας τοῖς οἰκείοις μητροπολίταις, ἐπίταγμα αὐτοῖς ἐκκλησιαστικῶν ἀμνησικακῶς τὸ δυνατόν ἐπιτάττουσιν, εὐθύνεσθαι



ἐπιτάσσομεν· οὐ γὰρ ἀνυποταξίαν καὶ ἀνηκούαν ἢ Κυριακὴ νόμοθετεῖ ἐντολή, ἀλλ' εὐπειθειαν καὶ ὑπακοήν· ὥστε ὁ μὴ ταύτη στοιχῶν, καὶ τῆς κλήσεως, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀλλότριος. Τοὺς δὲ διακονίας ἐκκλησιαστικὰς ἐμπειπιστευμένους, καὶ λόγους, ὧν ἐπιστεύθησαν, δοῦναι μὴ ἀνεχομένους, κανονικῶς εὐθύναςθαι, καὶ ἐκλογισμοῖς καὶ ἄκοντας ὑποβάλλεσθαι μετὰ κληρονόμων καὶ λοιπῶν τοῦ γένους διαδόχων, κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ πολιτικούς νόμους, ὀρίζομεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ μοναστηρίων ἐκδιδομένων διὰ δωρεᾶς οἱ ἱερώτατοι ἀδελφοὶ ἀνήγγειλαν καὶ συλλειτουργοὶ, ὡς ἐπιβλαβῶς πρὸς ταῦτα διατεθέντες οἱ τὰς δωρεᾶς εἰληφότες, εἰς ἔσχατον αὐτὰ συνήλασαν ἀφανισμόν, τὰς τούτων προσόδους οἴκοι μετακομίζοντες, καὶ γυμνά τῶν οἰκείων ἐὼντες ἀγαθῶν, ἕτερα δὲ καὶ εἰς κοσμικὰ τελείως μεταμείβουσι καταγώγια, τοὺς τούτων μοναχοὺς πάσῃ ἐνδείᾳ καὶ στενοχωρίᾳ μεταναστεῦσαι καὶ ἄκοντας ἐκεῖθεν καταναγκάσαντες, ἐξέσται αὐτοῖς, τοὺς τοιούτους εὐθύνειν κατὰ πᾶσαν ἀδειαν εἰς ὅτι ἂν εὐρεθεῖεν τὰ μοναστήρια καινοτομήσαντές τε καὶ καταβλάψαντες· εἶτα καὶ τοῖς δικαίοις τῶν μητροπόλεων ἀνασώζουσιν ἐπ' ἐξουσίᾳ, τοὺς κακοὺς αὐτῶν φροντιστὰς μεθ' ὕβρεως ἐξ αὐτῶν ἀπελάσασιν. Πῶς δὲ τι τυχὸν ἔχοιεν πρὸς ταῦτα εὐλογον προτείνειν οἱ τούτων προνοηταί, μὴ κοσμικοῖς προσήλωσαν δικαστηρίοις, ἐπεὶ ἐκκλείουσι παντὸς δικαίου ἑαυτούς· ἀλλὰ τῇ καθ' ἡμᾶς ἱερᾷ προσφαιτάτῳ συνόδῳ, καὶ τῆς ἐνδεχομένης οὐκ ἀμοιρήσουσι δικαιοσύνης. Ἀναίτιως δὲ, καὶ ἀνεγκλήτως, καὶ διὰ μόνην ἐπήρειαν, οὐδένα πιστεύομεν τῶν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ λοιπῶν ἀρχιερέων, χαριστηκάριον ἐξωθῆσαι μονῆς· εἰ μὴ τις ἀναξίως ἑαυτοῦ βούλοιτο πολιτεῦσθαι, καὶ τὴν ἀδικίαν ἀσπάζεσθαι. Εἰ δὲ τινα τῶν φροντιστηρίων τύπον εἶχον ἐκ παλαιοῦ συνεισφοράν τινα συνεισφέρειν ταῖς μητροπόλεσιν, εἴτε ἐπὶ μονοπροσώπων παροχῇ, εἴτε ἐπὶ τροφαῖς κριτῶν καὶ τῶν τοῦ δημοσίου ἀπαιτητῶν, εἴτε καὶ ἀλλοχοῦ, καὶ ἔτυχε ταῦτα ὕστερον ἀνατεθῆναι τισι, τὴν συνεισφοράν διορίζομεθα παρέχειν πρὸς τὰς μητροπόλεις ἀνυστερῆτως ἀκαινοτόμητον. Ὅσα δὲ κοινωνεῖ κατὰ τι ταῖς μητροπόλεσιν, ἢ πλησιασμόν ἐν ταύταις ἔχει, καὶ ἀνακοινῶσιν, καὶ οὐκ ἀπεχαρί-

σθῆ πρὸς τούτου τισίν, εἰς δωρεὰς δίδοσθαι προσώποις οὐκ εὐδοκοῦμεν· ἀλλ' εἰ καὶ ἐδόθη, ἀκύρους εἶναι καὶ ἀνισχύρους τὰς δωρεὰς βουλόμεθα, καὶ τὰ φροντιστήρια αὐτόθεν ἀντιστρέφεσθαι πρὸς τὰς μητροπόλεις, ἢ ἐπισκοπὰς· τὰ γὰρ μήκοθεν καὶ ἰδιοπεριόριστα δωρεῖσθαι, καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἁγίοις Πατράσι καλῶς ἔδοξε, καὶ ἡμῖν· τὰ δὲ οἷον ἐνδιαίτηματα τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, καὶ ὑπερλείματα καὶ συγκροτήματα τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν, οὐδαμῶς· οὐδὲ ἡ ἡμῶν τοῦτο παραδέχεται μετριότης τὸ σύνολον. Ἐκδοτικῶς δὲ, καὶ οἷον ἐπὶ χρόνοις εἴκοσι καὶ ἐννέα μοναστήριον, ἢ πακτικῶς μητρόπολιν ἐκδίδοσθαι, καὶ ἐπισκοπὴν, ὡς ξένον τῆς Εὐαγγελικῆς διατάξεως, καὶ τῶν Ἀποστολικῶν τε καὶ Πατρικῶν παραδόσεων, πάντα ἀπαγορευόμεν· καὶ τοὺς τε τολμῶντας ἄμα, καὶ τοὺς τὸ γινόμενον παρορῶντας, ἀναξίους τῆς ἀρχιερατικῆς κρίνομεν τελειότητος, καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐναντιόφρονας· καὶ τοῖς πράγμασιν ἐκδίκησιν τὴν πρεπωδεστάτην κανονικῶς προμηθεύσασθαι οὐκ ἀποκνήσομεν. Οὐ γὰρ καπηλεύεσθαι τὴν ἱερὰν χάριν, καὶ κοινωνεῖν τοῖς κοινοῦσιν ἀκανονιστῶς τὰ ἅγια, καὶ τὰς πνευματικὰς δωρεὰς ὡς κοινὰς ἐμπορεύεσθαι ἀνεξόμεθα ἐμπορίας χάριν. Περὶ δὲ τῆς τῶν ἐπισκόπων καθέδρας, διορίζομεθα, κατὰ τὴν τάξιν αὐτοῦ τῶν οἰκείων καθέζεσθαι μητροπολιτῶν, καὶ ἐν συνθρόνοις, καὶ ἐν συνόδοις, καὶ ἐν ἐστιάσει· καὶ μὴ τὰς προεδρίας ἀρπάζειν, καὶ τὸ φιλόπρωτον, ἀναξίως ἑαυτῶν, τοὺς τῆς ὑποβεβηκυίας μητροπόλεως ἐπισκόπους· ἀλλ' ὡς πρὸς κανόνας καὶ ὄρους, τοὺς ἰδίους ἑρᾶν μητροπολίτας, καὶ τύποῦν ἑαυτοὺς ἐν τε καθέδραις, καὶ πανταχοῦ. Ἐπεὶ δὲ καὶ τινες τῶν κατὰ τόπους δυνατῶν ἐν τοῖς τῶν οἰκῶν εὐκτηρίοις σημαίνειν τε καὶ συνάγειν φιλονεικοῦσι, καὶ ἱερολογίας, καὶ βαπτίσματα, καὶ ἕτερα ἐπιτελεῖν, πατριαρχικοῖς δῆθεν σταυροπηγίοις ἢ καὶ ἐπισκοπικοῖς θαρβύοντες, τὰς καθολικὰς παραιτούμενοι, καὶ τῶν ἐπὶ ταύταις συνάξεων καταφρονοῦντες, ἄξιον καὶ περὶ τούτων διορίσασθαι, ὥστε μηκέτι τοιοῦτόν τι συγχωρεῖν τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους γίνεσθαι· ἀλλὰ τοὺς μὲν ἱερεῖς, τοὺς πλὴν μόνης λειτουργίας, κάκεινην τυχὸν ἐν ἑορτῇ, καὶ κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ ἐπισκόπου, ἕτεραν ἀκολουθίαν ἱερὰν ἐν εὐκτηρίοις ἐπιτελέσαι τολμήσοντας, καθαιρέ-



σει, τοὺς δὲ μὴ καταδεχομένους τοῦτο τῶν δυνατῶν, ἀναθέ-  
ματι ὑποβάλλειν· φησὶ γάρ· Εἴ τις διδάσκει τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ  
εὐκαταφρόνητον εἶναι, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ συνάξεις, καὶ παρὰ τὴν  
καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἰδίᾳ ἐκκλησιάζει, καὶ μὴ συνόντος παντὸς  
τοῦ πρεσβυτερίου, ἀνάθεμα ἔστω (1). Ταῦτα οὕτω συγκεφαλαιω-  
θέντα καὶ ὀρισθέντα, καὶ ἐπὶ συνεδρίου τῶν θεοφιλεστάτων μη-  
τροπολιτῶν, Κυριακοῦ, Ἐφέσου· Δημητρίου, Κυζίκου· Κωνσταν-  
τίνου, Νικαίας· Θεοδώρου, Χαλκηδόνος· Κωνσταντίνου, Σίδης·  
Ἰωάννου, Μελιτηνῆς· Κωνσταντίνου, Τυάων· Ἰωάννου, Κλαυδιου-  
πόλεως· Θεοφυλάκτου, Νεοκαισαρείας· Ἰωάννου, Ἰκονίου· Γεωρ-  
γίου, Κορίνθου· Μιχαήλ, Ἀθηνῶν· Θεογνώστου, Μωκισσοῦ· Κων-  
σταντίνου, Πατρῶν· Κωνσταντίνου, Τραπεζοῦντος· Ἰωάννου,  
Φιλίππων· Ἀγαπητοῦ, Ἀδριανουπόλεως· Θεοδώρου, Καμάχου·  
Κωνσταντίνου, Χωνῶν· Στεφάνου, Κρήτης· Νικήτα, Ὑδραῦντος·  
Σισινίου, Κελτζηνῆς· καὶ ἀρχιεπισκόπων, Νικήτα, Βιζύης· Διο-  
νυσίου, Προικονήσου· Νικηφόρου, Κίου· Στρατηγίου, Ἄπρω· Ἀν-  
δρέου, Χερσῶνος· Λέοντος, Βρύσεως· Νικολάου, Δήμνου· Ἰωάν-  
νου, Βοσπόρου· Ἀρσενίου, Σούγδιας· ἐν ὑπομνήμασιν ἐντεθέντα,  
τῇ συνήθει διὰ μολύβδου σφραγίδι ἐβεβαιώθη, καὶ ἐπεδόθη μηνὶ  
Ἰανουαρίῳ, ἐπινεμήσεως ια', ἔτους ςφλς'.

#### Γ'. ΠΕΡΙ ΔΙΣΕΞΑΔΕΛΦΩΝ ΔΥΟ, ΩΝ Ο ΜΕΝ ΕΙΣ

*Συνάλλαγμα συνεστήσατο μετὰ θυγατρὸς τινος ἀτελοῦς  
οἴσης τὴν ἡλικίαν, ἥτοι χρόνων πέντε πρὸς τῷ ἡμίσει,  
ἄτερος δὲ τῇ ταύτης συνεζύγη μητρὶ μετὰ τελευταίην αὐ-  
τῆς, ὡς ἀντ' οὐδενὸς δοκοῦντος τοῦ πρώτου γάμου, διὰ  
τὸ παντελῶς ἀτελὲς τῆς κόρης.*

**Αἱ** τῶν γάμων ζητήσεις περὶ θείου γινόμεναι πράγματος, καὶ  
διαμονὴν τοῦ γένους τῷ βίῳ χαριζομένου, πεφροντισμένως ὀφεί-  
λουσι προΐναι, ἵνα μήτε τὰ καλὰ λυμῆνται τὸ ἀμέριμον, μή-  
τε τὰ φαῦλα ρυπαίνωσι τῶν συναλλαγμάτων τὸ τιμιώτατον. Ἡ  
γοῦν ὑπόθεσις, περὶ ἧς ὁ λόγος ὤρμηται διαλαβεῖν, ἔχει τινὰ θεω-

(1) Γάγγρ. καν. ε' καὶ ε'.

ρίαν οὐκ ἄριστον, οὐδ' ἄχαριν, ἀλλὰ καὶ λίαν ἡδέως εἰς τὸν  
νοῦν τῶν πεπαιδευμένων διαβαίνουσαν· ἦν καὶ διηγητέον, ἵνα  
γένηται δῆλον τὸ λεγόμενον. Συμεῶν ὁ ἐπίκλην Σευίδαλις, ἐλ-  
κύσας εἰς δικαστήριον τὸν Εὐφῆμιον, παρανόμων γάμων τοῦτον  
ἐγράψατο. Καὶ ἡ διήγησις, Εὐφῆμιος, φησὶ, καὶ Γεώργιος ἐξ ἀ-  
νεψιῶν τεχθέντες, δισεξαδέλφων ἔχουσι τάξιν. Τούτων ὁ μὲν  
Γεώργιος μετ' ἱερολογίας ἠγάγετο Θεοδότην ὄνομα, οὐ μόνον οὐ  
γάμων, ἀλλ' οὐδὲ μνηστείας ὥραιαν. Ἐπιζήσασα δὲ ἡ κόρη ἐνι-  
αυτὸν ἕνα πρὸς τῷ ἡμίσει, θνήσκει. Ἐπειτα Εὐφῆμιος Μαρίαν τὴν  
ταύτης μητέρα γαμεῖ. Ὁ μὲν κατηγοροῦν, ταυτὶ διεξῆλθεν. Ὁ δὲ  
διωκόμενος ἀπελογήσατο, ἐνιαυτῶν μὲν εἶναι πέντε καὶ ἡμίσεως  
λέγων τὴν Θεοδότην, ὅτε ἡ ἱερολογία συνίστατο κατὰ τὸν Μάρ-  
τιον μῆνα τῆς τρίτης ἐπινεμήσεως, ἐν δὲ τῷ Ἰουλίῳ μηνὶ τῆς  
τετάρτης ἐπινεμήσεως θανεῖν, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸν τῇ ταύτης  
μητρὶ πρὸς γάμον συνελθεῖν. Δέον τοιγαροῦν ταῖς ταιαύταις δι-  
καιολογίαις παραθεῖναι τὸν νόμον, καὶ οὕτως ἀπόφασιν ἐνεγκεῖν,  
ἐδικάσαμεν χρῆναι πρότερον διὰ μαρτύρων συστήσαι, πόσον ἔτος  
ἦγεν ἡ κόρη κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἱερολογίας· καὶ εἴτε μνηστεία  
συνέστη πρότερον, εἴθ' οὕτως ὁ γάμος· ἢ εἰ τὸ πρῶτον γαμικὸν  
συνάλλαγμα, μὴ προὑπαρξάσης μνηστείας. Παρήχθησαν τοιγα-  
ροῦν ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου μάρτυρες· εἰ γὰρ καὶ τοῖς κατη-  
γόροις προσῆκον τὰς ἀποδείξεις ἐπιφορτίζεσθαι, ὅμως φειδοῖ τοῦ  
μή τι παρανενομηθῆσαι, καὶ τὴν φύσιν ἡδικῆσθαι, τῷ διωκομένῳ  
τὴν συγγένειαν ὁμολογοῦντι τὸ τῶν ἀποδείξεων ἄχθος ἐπετέθη.  
Καὶ τῶν ἀναβεβηκότων μαρτύρων, ὁ μὲν Γελάσιος, ὃ ἐπώνυμον  
Θράκης, καὶ Προκόπιος, ἐπίκλην Στραβοπροκόπιος, καθ' ἕνα διε-  
ρωτηθέντες, σύμφωνον καὶ εἰς ἕνα σκοπὸν συμπεραινόμενον μαρ-  
τύριον ἐνειμαν· ὡς γεννηθεῖν μὲν ἡ παῖς περὶ τὸν Αὐγουστον μῆνα  
τῆς ιβ'. ἐπινεμήσεως, ὑπερβάσα δὲ τὸν πέμπτον ἐνιαυτὸν, καὶ  
τὸν ἕκτον ἀνύουσα, πρὸς γάμον συναφθεῖν τῷ Γεωργίῳ, ἀμφὶ τὸν  
Μάρτιον μῆνα τῆς τρίτης ἐπινεμήσεως, καὶ μεταλλάξει τὴν ζωὴν  
κατὰ μῆνα Ἰουλίον τῆς τετάρτης ἐπινεμήσεως. Ὁ δὲ Θεόκτιτος,  
καὶ Νικήτας ὁ υἱὸς τοῦ πρωτοσπαθαρίου Ἰωάννου, καὶ Θεόδωρος  
ὁ Δαιμόνιος, σὺν γε Ἰωάννῃ τῷ τὴν ἐπώνυμιαν Κλασματᾶ, τὰ  
μὲν ἄλλα τούτοις ὅμοια μεμαρτυρήκασιν· τὸν δὲ τῆς τετάρτης



ἐπινεμήσεως μῆνα, καθ' ὃν ἐξέλιπε τὸν βίον ἡ Θεοδότῃ, μὴ εἰδέναι εἶπον. Οὕτω καὶ οὗτοι συνωδὰ τοῖς δυοῖν διεξῆλθον. Εἰ γὰρ καὶ διεχώρισεν ὁ λόγος ἀνὰ μέσον τῶν δύο, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν τεσσάρων, ὅμως ὡς οὐκ ἐναντιότητα τῆς μαρτυρίας ἐχούσης εἰργάσατο τοῦτο, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας περιεχόμενος, καὶ μηδὲν τῶν εἰρημένων ἀρρήτων παρελθεῖν ἀνεχόμενος ἐπεὶ, ὅσον γε πρὸς τὸ πολυπραγμονούμενον, δι' ὧν αἱ μάρτυρες συμφωνοῦσι. Τὴν γὰρ ἀρχὴν τοῦ συναλλάγματος ζητοῦμεν, ἀλλ' οὐ τὴν λύσιν· ὅπερ οὐδὲν ἐπισημαίνει τῷ πράγματι· ὃ γὰρ οὐκ ἤρκεται καλῶς, οὐδὲ λελυθῆναι λέγεται, ἀλλ' ἀπαρχῆς δέσιν μὴ ἐσχληκέναι. Ὁ μὲν τοι κατήγορος, ἀλήπτους ὄντας τοὺς μάρτυρας καὶ διαβολῆς ὑπερτέρους, τὴν μὲν ἐπινέμῃσιν, καθ' ἣν ὁ γάμος συνέστη, καὶ καθ' ἣν ἐπῆλθεν ἡ τελευταῖα τῆ κόρη, ἀληθῶς ἔφη διεξελεθεῖν, πρὸς δὲ τὸν τῆς γενέσεως χρόνον ἐσφάλλαι· αἰεσθαι γὰρ ἐνιαυτῶν ἕξ καὶ μηνῶν ἰσαριθμῶν εἶναι κατὰ τὸν τοῦ γάμου καιρὸν. Ἡ δὲ τοιαύτη ἀντίθεσις κατ' οὐδὲν ἐπήρμυε παῖς τούτου δικαιολογίας, ἀτέλειαν ἡλικίας ὁμολογοῦντος, καὶ μηδ' αὐτῷ τῷ ῥηθέντι στεφρῶς ἐμμένοντος, ἀλλ' εἰκασμῶ καὶ μετ' ἐνδοιασμοῦ τὴν ἀντίθεσιν ποιούμενου. Καὶ ὁ προκατηγορησάμενος λεγόμενος Μαλακηνὸς ἀχθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ μηδὲν ἄτοπον συνειδέναι τῷ συναλλάγματι τρανῶς ἀνείπε, μήτε τι σαφῶς εἰδέναι ἢ περὶ τοῦ χρόνου τῆς γενέσεως τῆς κόρης, ἢ τοῦ τῆς ἱερολογίας, ἢ τῆς τελευταίας. Τῆς δοκιμασίας τοίνυν εἰς τοῦτο προκεχωρηκυίας, καὶ τῶν μαρτύρων μὴ διαστειλάντων γάμου (1) καιρὸν καὶ μνηστείας, ἀλλὰ φαιμένων ἱερολογίαν θεάσασθαι τελευτήν, ἀγνοεῖν δὲ, εἰ προὔπηρξε μνηστεία κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, οὐδὲν ἦν τὸ προσιστάμενον τῇ ἀποφάσει. Εἰ μὲν γὰρ ὑπερβάσα ἦν ἡ κόρη τὸν ἑβδόμον ἐνιαυτὸν, ὅτε τὰ τῆς ἱερολογίας ὑπεθειάζετο, προσῆκον ἦν ἄρα, τοῦ γάμου ἐντὸς τοῦ δωδεκάτου ἐνιαυτοῦ γεγονότος, πολυπραγμονεῖσθαι, εἰ συνέστη πρὸ τούτου ἐννομος μνηστεία μετὰ τὸν ἑβδόμον ἐνιαυτὸν· ἵνα, τοῦ γάμου μὴ λαμβάνοντος ὑπόστασιν, τέως γοῦν, εἰ νόμιμον ἰσχύον ἔσχεν ἡ μνηστεία, κατασταθῇ δῆλον. Ἐπεὶ δ' ὁ χρόνος τῆς

ὡςπερ ἐν σκηνῇ παιχθείσης ἱερολογίας συνωμολόγηται καὶ παρὰ τοῦ κατηγόρου μηδὲ μνηστείας εἶναι δεκτικὸς, ἀμφισβήτησις πᾶσα περιήρηται, τῆς ἐναργοῦς παρανομίας πᾶσιν ὑπ' ὄψιν ὑποπιπτούσης. Μνηστείας γὰρ ἑβδόμον ἐνιαυτὸν οἰκεῖον εἶναι παρεληλυθότα, γάμοις δὲ γυναικῶν δωδεκάτον, θεσπιζόντων τῶν νόμων, εἰ μὲν, καθάπερ νενόμισται, συσταῖν συνάλλαγμα, οὐδεὶς ἐπιτρέβεται τῷ πραχθέντι μῶμος· εἰ δὲ τις ἐπακολουθήσει περιπέτεια, νόμος ὧδε φησὶν· Ὁ κόρην ἥττονα τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν ἐπαγόμενος πρὸς γάμον, οὐ συνίστησι γάμον· ἀλλ' εἰ μὲν προηγῆσατο μνηστεία, μένει φυλαττομένη, καὶ τὰ μάλιστα ἐν τάξει γαμετῆς εἰς τὸν οἶκον αὐτῆν (1) ἀνήνεγκεν· εἰ δὲ μὴ προηγῆσατο μνηστεία, μηδὲ τοιαύτην ἐξ ἀρχῆς ἔσχε διάθεσιν, οὐ διὰ τοῦτο νῦν γενέσθαι δοκεῖ (2). Οὕτω τοῦ νόμου φράζοντος, πάρεστι καταμανθάνειν, ὅτι καὶ γάμου καὶ μνηστείας τῶν μεταξὺ Γεωργίου καὶ Θεοδότῃς ἀπεστέρηται τὸ συνάλλαγμα, μήτε τὸν τοῦ γάμου τηρήσαν ἄρον, καὶ τὸν τῆς μνηστείας λωθησάμενον. Καὶ γὰρ εἴωθεν ὁ νόμος τὴν φύσιν μιμεῖσθαι· καὶ ὃ μὲν οἶδεν αὐτῆ, προσίεται τὸ δ' ἠγνοημένον αὐτῇ παραπέμπεται. Εἰ τοίνυν ἡ μὲν (3) ἡβάσκουσα γονῆς ἐστὶν ἀνεπίδεκτος, διὰ δὲ παιδογονίαν ὁ γάμος, ὁ συνερχόμενος ἄρα τῇ μὴ γεγυῖα δωδεκάτου ἐνιαυτοῦ, φθορεὺς ἐστὶν, ἀλλ' οὐ γαμετῆς· καὶ διὰ τοῦτο ὁ τῆς ἥττονος τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν ἀπείρηται γάμος· καὶ ὁ ἱερολογῶν ἱερεὺς αἰτιάματι καθυποπίπτει. Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ τῆς μνηστείας ἐπιλογιζόμεθα· ὡς ἡ μὲν ἥττων τῶν ἐπτὰ ἐνιαυτῶν, διακρίσεως ἐντελοῦς ἀμοιρεῖ· ὁ δὲ μὴ διακρίνων, οὐδὲ λελογισμένως δύναται συναινεῖν· συναινέσεως δὲ χωρὶς, συμφώνων σύστασις οὐ προβαίνει, διότι νόμος φησὶ· Σύμφωνόν ἐστι δύο εἰς ταῦτὸν ἀρεστὸν συναίνεσις (4)· ὥστε οἱ νομοθέται ἐπόμενοι τοῖς φυσικοῖς λόγοις, τὰ περὶ τῶν γάμων διέταξαν δόγματα. Οὐκοῦν ἐπεὶ τὸ τῆς Θεοδότῃς καὶ τὸ τοῦ Γεωργίου συνάλλαγμα, οὔτε τοῖς νόμοις, οὔτε τῇ φύσει

(1) καὶ τὰ μάλιστα τὴν μνηστευθεῖσαν ἐν τάξει γαμετῆς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀνήνεγκε. ζ'. Βασιλικ. ΚΗ, 1. — (2) ζ'. Βασιλικ. ΚΗ, 1. — (3) ἴσως, ἡ μὲν μῆνα ἡβάσκουσα. — (4) α'. Βασιλικ. ΙΑ', 1.

(1) Λ. ἐν περιελ. — χρόνι Λ.



γνώριμόν ἐστιν, ἀκωλύτως ὁ τοῦ Γεωργίου δισεξάδελφος Εὐφῆμιος τὴν τῆς Θεοδότης μητέρα πρὸς γάμον ἠγάγετο. Ὁ γὰρ αὐτ' οὐδενὸς δοκεῖ, τοῦτο πῶς ἔσται τῷ καλῶς καὶ ἐννόμως γινομένῳ κώλυμα; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ταῦτα συνεδοκίμασε μετ' ἡμῶν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, καὶ συναπεφάνητο καὶ Μιχαὴλ ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης Ἀθηνῶν. Οὗτος γὰρ καὶ τῆς δίκης παρ' αὐτῷ προκαταρχθείσης προσήκατό τε τὸν γάμον, καὶ γραφὴν πρὸς τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην μάλα δικαιοτάτην καὶ ἀκριβεστάτην Ἀθήνηθεν πέπομφεν εἰς τοῦτο, καὶ ὑπέγραψε.

*Σχῆμα τῶν προλαβόντων.*

*Δισεξάδελφοι.*

Εὐφῆμιος. Γεώργιος.

Μαρία, μήτηρ.

Θεοδότη, θυγάτηρ.

Γεώργιος ὁ τοῦ Εὐφημίου δισεξάδελφος ἔλαβε τὴν Θεοδότην, ἀτελοῦς οὔσαν ἡλικίας· θανούσης αὐτῆς μετὰ μικρὸν, ἔλαβεν ὁ Εὐφῆμιος τὴν Μαρίαν, αὐτῆς μητέρα· καὶ κρίνεται ὁ τοιοῦτος γάμος ἄθῳος καὶ ἐννομος.

*Δ'. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ,*

*Περὶ γάμου τοῦ ζ'. βαθμοῦ (1).*

**ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΟΥ** Ἀλεξίου, τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐν τοῖς δεξιῶς μέρεσι τῶν κατηχουμενεῶν, συνεδριαζόντων αὐτῷ θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν, Νικολάου, Ἀγκύρας· Κωνσταντίνου, Πατρῶν· Λαυρεντίου, Δυρραχίου· καὶ Κωνσταντίνου, Χωνῶν· παρισταμένων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων, παρέστη Ἰωάννης Κουβουκλεισιος, ὁ ἐξ Εὐρίπου ὀρμώμενος, καὶ τοιοῦνδε προεβάλετο πρόβλημα. Γεώργιος, φησί, καὶ Νικόλαος ἀδελφοί· θυγάτηρ Γεωργίου μὲν, Θεοδότη, Ἑλένη δὲ, Νικολάου· καὶ αὐτὸς πάλιν Θεοδότης μὲν υἱός, Δημήτριος, Ἑλένης δὲ, Βασίλειος· Δημητρίου δὲ θυγάτηρ Θεοδότη τῷ Βασίλειῳ πρὸς γάμον συνεζύγη· καὶ ἐπυθάνετο, εἰ ἐννομος, ἢ μὴ, ὁ

γάμος. Ἐπεὶ οὖν ὁ μὲν Βασίλειος ἐβδόμου βαθμοῦ τῇ Θεοδότῃ καθέστηκεν, ὁ δὲ δὴ νόμος ἐπιτρέπει τοῖς ὀγδοῦ βαθμοῦ πρὸς ἀλλήλους οὔσι τὸν γάμον, ἀπαγορεύει δὲ τοῖς τοῦ ἕκτου, τοῖς γε μὴν ἐβδόμου οὐδαμοῦ οὔτε ἐπιτρέπει, οὔτε ἀπαρνείται, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις ὁμοίων ἀμφισβητήσεων κινήσεισάν, ὀκονόμηται, τὸν τοιοῦτον γάμον, πρὸ μὲν τοῦ προβῆναι, μὴ ἐπιτρέπεσθαι, μετὰ δὲ τὸ γενέσθαι, μὴ διασπᾶσθαι μὲν, ἐπιτιμίοις δὲ τοῖς οὕτω συναφθέντας καθυποβάλλεσθαι, ὠρίσθη τὸ αὐτὸ πάλιν πραχθῆναι, γράμματος δεσποτικοῦ περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως γενομένου πρὸς Λέοντα, τὸν θεοφιλέστατον μητροπολίτην Ἀθηνῶν καὶ σύγκελλον.

*Τὸ σχῆμα τοῦ ἐξ αἵματος ἐβδόμου βαθμοῦ.*

*Ἀδελφοί.*

Γεώργιος. Νικόλαος.

*Πρωτεξάδελφοί.*

Θεοδότη. Ἑλένη.

*Δεύτεροι ἐξάδελφοί.*

Δημήτριος. Βασίλειος.

Θεοδότη.

*Ε'. ΠΕΡΙ ΤΙΝΟΣ ΑΡΜΟΣΑΜΕΝΟΥ Τῷ ΙΔΙῷ ΥΙῷ.*

*Πρὸς γάμον θυγατέρα τινὸς ὑπεξουσίαν, παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς αὐτῆς.*

**ΠΕΤΡΟΣ**, ὃ τὸ ἐπώνυμον Βορβυλάς, ἀπὸ Ἑλλάδος ὀρμώμενος (1), περὶ γάμου τῷ νόμῳ ἀπροσδέκτου τῇ ἡμῶν ἀνήνεγκε μετριότητι. Ἐμοῦ γὰρ, φησὶν, ἀπὸ δῆμου τυγχάνοντος, Νικήτας ἐκεῖνος, ὃ τὸ ἐπικλην Χαλκούτζης, τὴν τε γυναῖκά μου Καλὴν, καὶ τὴν θυγατέρα Μιτζήν, εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀγαγὼν, ἱερολόγησε, καὶ συνέζευξε τὴν ἐμὴν θυγατέρα Μιτζήν μετὰ Λέοντος υιοῦ Ἀνθίμου τοῦ πρωτοσπαθαρίου (2). Ταῦτα προτεινόμενος,

(1) τέκνον ἐν Κυρίῳ περὶ γάμου κτλ. Δ. ἐν περίσσει. — (2) Δ. ἐν περίσσει. — ἄνευ τοῦ, πρωτοσπαθαρίου, Δ.

ἤτει διαλυθῆναι τὸ οὕτως ἀνομώτατον συνοικέσιον. Εἰ γοῦν (1) παρὰ γνώμην τοῦ διεγκαλέσαντος τὴν θυγατέρα αὐτοῦ πρὸς γάμον ἠγάγετό τις, καὶ οὔτε πρότερον οὔθ' ὕστερον εὐρίσκεται συνκινέσας τῷ συναλλάγματι, ἀλλ' αἰεὶ τούτῳ ἀπαρεσκόμενος φαίνεται, διάσπασαι τὴν τούτου ὑπεξουσίαν ἀπὸ τοῦ κακῶς συναφθέντος αὐτῆ· τὰς γὰρ τοιοιυτοτρόπους συνοικήσεις μισοῦσι μὲν οἱ νόμοι καὶ ἀποτρέπονται, καὶ οὐδὲ γάμους ἠγοῦνται, ὡς καὶ ἡ ἀγχίνοιά σου ἐπίσταται· πόρρω δὲ τοῦ πολιτεύματος καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες ἐλαύνουσιν. Ὁ γοῦν τὰ θεῖα πολλοὺς βασιλέων, πορνείας οὐδὲν διενηνοχέσαι ταύτας φησὶν· ὁ μὲν γὰρ νόμος, Οὐ γίνεται, φησὶ, γάμος, εἰ μὴ συναινοῦσιν οἱ συναπτόμενοι, καὶ οἱ ἔχοντες αὐτοὺς ὑπεξουσίους (2), καὶ πολλαχοῦ δῆλός ἐστι, τοὺς παρὰ γνώμην τῶν ἔχόντων τινὰς ὑπεξουσίους γενομένους γάμους, ἀντὶ μηδενὸς λογιζόμενος· ὁ δὲ μέγας Βασιλεῖος, ποτὲ μὲν, Αἰ κόραι, φησὶν, αἱ παρὰ γνώμην τῶν πατέρων γεγαμηκυῖαι, πορνεύουσι· διαλλαγέντων δὲ τῶν γονέων, δοκεῖ θεραπείαν λαμβάνειν τὸ γεγονός· οὐκ εὐθὺς δὲ εἰς τὴν κοινωσίαν ἀποκαθίστανται, ἀλλ' ἐπιτιμηθήσονται τρία ἔτη (3)· ποτὲ δὲ, ὅτι οἱ ἄνευ τῶν κρατούντων γάμοι, πορνεῖαι εἰσιν· ὡς, ἐὰν ἐπινεύσωσιν οἱ κύριοι τὴν συνοίκησιν, τότε λαμβάνει ὁ γάμος τὸ βέβαιον (4). Ἐκεῖνο δὲ καλὸν ὑπομνήσαι σοὶ τὴν λογιότητα, ὅτι νόμος ἐστὶν ὁ κελεύων, ἐὰν ἐπὶ τριετίαν ὁ πατήρ ἠγνόηται ποῦ διάγει, καὶ εἰ περίεστι, δύνασθαι τοὺς ἐκατέρας φύσεως αὐτοῦ παῖδας νομίμως γαμεῖν. Εἰ δὲ πρὸ τῆς τριετίας οἱ παῖδες τοῦ αἰχμαλώτου ἢ τοῦ ἀπόντος γαμήσουσι, καὶ δῆλόν ἐστι μὴ ἀπαρέσκειν τῷ πατρὶ τὸ πρόσωπον, ἐρρώσθαι τὸν γάμον (5)· καὶ μὴ ποτε καὶ τὸ τοῦ Πέτρου τοιοῦτόν ἐστι, καὶ ἀπὸν ἠγνοεῖτο ἴσως ποῦ διάγει, καὶ εἰ περίεστιν· εἰ γὰρ οὕτω πολλάκις ἔχει τὰ τοῦ πράγματος, κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ νόμου δεῖ περαιωθῆναι τὴν ζήτησιν. Οὐ λανθάνει δὲ σου τὴν πολυμαθεῖαν οὐδὲ ἐκεῖνο τὸ νόμιμον, τὸ λέγον· Εἴ τιτι τῶν γονέων βουλομένῳ τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ ἢ ἐγγόνῳ ἄνδρα δοῦναι,

(1) Διὰ τοῦτο γράφω τῇ εὐλαβείᾳ σου, ζητῆσαι τὰ τῆς ὑποθέσεως ἐπιμελῶς, καὶ εἰ παρὰ γνώμην, κτλ. Α. ἐν περισσῇ. — (2) Β', Βασιλικ. ΚΖ', 4. — (3) Καν. λβ. τοῦ μεγάλου Βασιλείου. (4) Καν. μβ'. τοῦ αὐτοῦ. — (5) ζ', ἡ. Βασιλικ. ΚΖ', 4.

καὶ προῖκα κατὰ τὴν δύναμιν τῆς ἰδίας περιουσίας ὑπὲρ αὐτῆς πκρασχεῖν, ἐκείνη μὴ συναινέσῃ, ἀλλ' αἰσχροὺν βίον ἐπιλέξῃται, ἐξεῖναι τῷ πατρὶ ἀποκληρονόμον αὐτὴν ποιεῖν. Εἰ δὲ μέχρι τῆς τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν ἡλικίας ἡ θυγάτηρ γένηται, καὶ οἱ γονεῖς ὑπέρθωνται ταύτην ἀνδρὶ συνάψαι, καὶ ἴσως ἐκ τούτου συμβαίη εἰς τὸ ἐκυτῆς σώμα ταύτην ἀμαρτῆσαι, [ἢ ὀλίγα συναινέσεως τῶν γονέων ἀνδρὶ ἐκυτῆν, ἐλευθέρῳ μέντοι γε, συζευξαι,] τοῦτο εἰς ἀχαριστίαν αὐτῇ μὴ λογιζέσθαι, ἐπειδὴ οὐ τῇ ἑαυτῆς, ἀλλὰ τῇ τῶν γονέων αἰτίᾳ τοῦτο γινώσκεται πλημμελήσασα (1). Δεῖ τοίνυν σκοπεῖν, μὴ καὶ ἡ τοῦ Πέτρου θυγάτηρ ὑπὲρ τὸν εἰκοσὸν πέμπτον ἴσως ἐγεγόνει νιαυτόν· τότε γὰρ, εἴ τι καὶ παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς πεποίηκεν, οὐ κατακριθήσεται. Εἰ μὲν τοι μηδὲν τοιοῦτον συνέβη, ἀλλὰ παρὰ πάντα νόμον ἡ ὑπεξουσία τοῦ Πέτρου θυγάτηρ παρὰ γνώμην αὐτοῦ ἐγήματο, οὐ μόνον τοὺς συναφθέντας διαζυγῆναι χρὴ παρὰ τῆς εὐκλείας σου, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰς τοῦτο συναραμένους εὐθουθῆναι, καὶ τὸν τὴν ἱερολογίαν τολμήσαντα ἱερέα τῷ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπῳ παραπεμθῆναι, δίκας τοῦ τολμήματος τὰς ἀξίας ληψόμενον· εἰ δὲ καὶ τινα πράγματα, ὡς ὁ δηλωθεὶς ἔφη Πέτρος, ἀπὸ τῆς οἰκίας αὐτοῦ πρὸς τὴν τοῦ συναφθέντος τῆ θυγατρὶ αὐτοῦ οἰκίαν μετηνέχθησαν, κάκεινα ἀναληφθῆναι καὶ ἀποκαταστήναι αὐτῷ. Δεῖ δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς φθορᾶς πρόστιμον ἀπαιτηθῆναι κατὰ τὴν τῶν νόμων περίληψιν, καὶ τῷ τῆς φθαρείτης μέρει παρασχεθῆναι. Μηνὶ Ἀπριλίῳ, ἐπινεμήσεως . . . ἔτους 'ςφμς'.

(1) Νισαρκ. Ἰουστίν. ΡΙΕ, κεφ. γ'. 11. Ἐξ αὐτῆς ἀνεπληρώθησαν καὶ τὰ παρὰ Λεῦγκλαύῳ ἐλλείποντα, καὶ ἐν παρενθέσει ἐνταῦθα περιχλειόμενα.



**ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΚΗΡΟΥΛΑΡΙΟΥ.**

**Α'. ΙΣΟΝ ΤΗΣ ΕΚΤΕΘΕΙΣΗΣ ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΨΗΦΟΥ  
ΕΠΙ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥ-  
ΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ**

ΠΑΡΑ ΝΙΚΗΤΑ ΤΟΥ ΟΣΙΩΤΑΤΟΥ ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΥ ΚΑΙ  
ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,

Κατὰ τὸ ςψξε'. ἔτος, τῆς ε'. ἐπιμεμήσεως, περὶ τοῦ μὴ  
γίνεσθαι γάμον ἐβδόμου βαθμοῦ (1).

**Α**ΝΗΝΕΓΚΑΣ, ιερώτατε, πρὸς τὴν ἡμετέραν μετριότητα, ὡς  
μελλόντων τινῶν τρισεξαδέλφων πρὸς γάμου κοινωνίαν ἀλλή-  
λοις συνέρχεσθαι, πρὸς γε τὸ παρὸν ἐκώλυσας τὸν γάμον αὐ-  
τός· καὶ ἐζήτησας διὰ γραμμάτων, εἰ δεόν τοὺς τοιοῦτους τῶν  
γάμων μὴ κωλύειν, ἀλλ' ἐπιτρέπειν προβαίνειν. Καὶ πάντως  
οἶσθα, θεοφιλέστατε, οἷα περὶ τῶν γάμων οἱ νομοθέται θεσπί-  
ζουσι. Φασὶ γάρ· Ἐπὶ τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων εἰς ἀπέ-  
ραντον ὁ γάμος κεκώλυται· ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου ἔστι τις  
κώλυσις (2). Τὸ γοῦν τις ῥῆμα, ἀντιδιαστελλόμενον πρὸς τὸ  
ἀπέραντον, μερικὴν εἰσάγει κώλυσιν· καὶ τοῦτο δῆλον ἐξ ὧν καὶ  
αὐθις οἱ νόμοι φασί· Κωλύονται πρὸς γάμου κοινωνίαν ἀδελ-  
φοί, ἐξάδελφοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν τικτόμενοι μόνον (3). Τί τούτου  
τοῦ νόμου σαφέστερον ζητήσῃς τις; οὐδέν. Καὶ πῶς ἂν τις  
ἐπιχειρήσειε κώλυσιν ἢ ἄφρῃς ἑτέραν ὑπὲρ τὴν τεθεσπισμένην  
ποιήσασθαι; Εἰ γοῦν τὸν ὅρον τῆς κωλύσεως τῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ  
γένους γάμων ὁ νομοθέτης μέχρι τῶν δισεξαδέλφων ἐπήξατο,  
καὶ τὰ πορρωτέρω τούτων ἀφῆκεν ἀπεριόριστα, οὐδεὶς ἐστιν

(1) Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος ἐξελέχθη πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος  
1043. Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ ἀπεσχίσθη ὀριστικῶς ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ  
τῆς Ἀνατολικῆς. Σώζονται αὐτοῦ ἐπιστολαὶ πρὸς Πέτρον Ἀντιοχείας, μετὰ τινος  
πραγματείας κατὰ Λατίνων, ἧς ἡ ἀρχὴ, ὡς πολλὸ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητος τοῦ  
παναγάρχου Κυρίου, κτλ. καὶ αἱ ἐνταῦθα δημοσιευόμεναι περὶ γάμων συνοδικαὶ  
διατάξεις. Ἐτελεύτησεν ἐξόριστος, πατριαρχεύσας ἔτη ἑκαίδεκα. — (2) α. δέμ.  
β'. καὶ γ'. Βασιλικ. κκ', δ. — (3) οέ. κκ' ος'. βασιλικ. κ', β7.

ὁ τὸν νομικὸν ὅρον ὑπερβῆναι δυνάμενος· ἀντινομοθετεῖ γάρ. Καὶ ἄκουε τὸν τῶν τρισεξαδέλφων διαβρήδην ἐπιτρεπόμενον γάμον. Ἡ γραφεῖσα, φησὶν, ὑπὸ αἵρεσιν κληρονόμος, τὴν, ἐὰν τῷ τρισεξαδέλφῳ γαμηθῆ, πληροῦτω τὴν αἵρεσιν· οὐ γὰρ αἰσχρὸς ἐστὶν ὁ γάμος(1)· διὰ τί; ὅτι ἀπεσχοίνισται πρὸς τὸν ὄγδοον βαθμὸν ὁ γάμος. Εἰ γὰρ καὶ τῆς αὐτῆς ρίζης καὶ τῆς αὐτῆς γονῆς κοιωνήκασιν οἱ τῶν δισεξαδέλφων παῖδες, ἀλλ' ἢ τῶν βαθμῶν ἐπίτασις, καὶ ἢ τοῦ νομοθέτου φωνὴ πρὸς ἐνώσιν καὶ αὐθις τὰ γένη καλεῖ, συγχωροῦσα τὸν γάμον. Ὁ μὲν γὰρ ἔκτος βαθμὸς καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀγχιστείας πάμπαν ἀπείργει τὸν γάμον, καὶ τὸν συστάντα ἴσως διαλύει· ὁ δ' αὖ ὄγδοος τῶν βαθμῶν, συγκεχωρημένην ἔχει τὴν συνέλευσιν, εἴτε τῶν ἐκ πλαγίου, εἴτε τῶν ἐξ ἀγχιστείας εἰσὶν οἱ γαμοῦντες. Περὶ μὲν τοι· τὸν ἔβδομον βαθμὸν τὸ πᾶν περιίσταται ζήτημα, οὐκ ἄλλως ἢ τῇ νομικωτάτῃ τῶν ἐπισημῶν διαλυόμενον, καὶ ἀνεπιφθόνῳ φρενὶ διαιρούμενον. Ὅσα μὲν γὰρ τῶν συνοικεσιῶν, ἐξ οἰκεότητος, ἤγουν ἐξ ἀγχιστείας ἀλλήλοις συνημμένων τῶν προσώπων, τῷ ἐβδόμῳ περικλειόμενα βαθμῷ, τὴν σύσχισιν λάβῃ, ταῦτα καὶ ἀδιάλυτα μένει ὡς ἐξ ἀμέμπτων συναφθέντα τῶν γάμων· δύο γὰρ ἐξάδελφοι πρῶτοι πρὸς θείαν μεγάλην (1) καὶ ἀνεψιᾶν, [ἐξ] ἐτέρας σειρᾶς καὶ γένους ὠρμημένας, τὰ γαμήλια θέμενοι, κατηγοριῶν καθ' ἑαυτῶν οὐκ ἐπιθήσουσι γραφάς· οἱ μὲν γὰρ πρὸς ἀλλήλους τέταρτον ἐπέχουσι βαθμὸν, οἱ πρῶτοι ἐξάδελφοι· ἢ δὲ θεία τῆς ἀνεψιᾶς τρισὶ διήρηται βαθμοῖς· καὶ οὕτως ὁ ἔβδομος ἐπὶ τούτοις συναγόμενος βαθμὸς τὴν μέμψιν εἰς τέλος ἐκπέφυγεν, ἰσχυραῖς ἐπινοίαις καὶ λεπτοῖς διαλογισμοῖς, διὰ τὴν ἐντολήν· ἐν μὲν τοῖς πρὸ τοῦ ἐβδόμου ἐτέροις βαθμοῖς, ἐνοῦντος τοῦ σώφρονος τὴν τῶν διηρημένων γενῶν συνάφειαν, τὸν δὲ γὰρ ἐπὶ τῷ ἐβδόμῳ γάμον οὐκ εἴργοντος. Τῶν δὲ ἐκ πλαγίου συγγενῶν ὁ τῷ ἐβδόμῳ καταλαμβάνόμενος διόλου ἀπείρηται γάμος, καὶ ἀποτρόπαιος εἶναι νομίζεται· οὐδὲ γὰρ ὁ δισεξάδελφος τῇ τοῦ δισεξαδέλφου θυγατρὶ συναρμοσθήσεται πώποτε, ἢ ἢ τοῦ δισεξαδέλφου θυγάτηρ ἐπὶ τὸν τοῦ πα-

(1) λ'. Βασιλικ. ΛΕ', 12. — (2) Τὸ, μεγάλην, παρῆλκει.



πρὸς αὐτῆς ἀναποδίσασα δισεξάδελφον, τοῦτον πρὸς τὸν ἐαυτῆς γάμον καθελκύσει ποτέ· μολυσμὸς γὰρ τοῦτο γένους καὶ φθορὰ, καὶ συγγενείας φυρμὸς, καὶ μίξις ἀκόλαστος, καὶ τῆ νομικῆ διατάξει ἀντίθετος· ἐπεὶ οὐδ' ἡ αὐτὴ πάντως οἰκειότης τῶν ἐξ ἀγχιστείας συνημμένων προσώπων, καὶ τῶν ἐκ τῆς αὐτῆς συγγενείας καὶ τοῦ αἵματος ἀπογεννωμένων, ἵνα καὶ ἐβδόμος ἐπ' ἀμφοτέροις βαθμὸς ἐπίσης ἢ συγχωρηθῆ, ἢ κωλυθῆ. Τῶν μὲν γὰρ ἐκ πλαγίου συγγενειῶν μία ἡ ρίζα, καὶ πηγὴ μία, καὶ διάφορα τὰ βλαστήματα, καὶ τὰ ρεύματα μετρητά· ὅσαι δὲ τῶν οἰκειότητων ἐξ ἐπιγαμιῶν τὴν σύστασιν εὐληφῶνται, δύο ξένων γενῶν συνάφειαν ἐπισύρονται, αὗται, ὥσπερ μετεγκεντριζόμεναι καὶ συμφοόμεναι ἐξ ἐτέρου γένους πρὸς ἕτερον, τὸν γάμον ἔχουσι κεκωλυμένον, οὐ διὰ θεσμὸν συγγενείας, ἀλλ' ἐκ τῶν νομικῶν διαταγμάτων, καὶ φωνῆς θείας, εἰς ἐν ἐξ ἀρχῆς τὸ θῆλυ συναπτούσης τῷ ἄρρηνι. Οὐ γὰρ, ἐπεὶ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ μου γυνὴ μία ἐστὶ τῷ ἀνδρὶ ταύτης καὶ ἀδελφῷ μου σὰρξ, καὶ λεπτῷ νῷ καὶ νοήματι κάμου λελόγισται ἀδελφῆ ἢ νύμφη, καὶ τὴν ταύτης ὄλην συγγένειαν εἰς ἓν συναλείφων πρόσωπον, ἀδελφὰς καὶ συγγενίδας λογίσομαι· ὁδηγεῖ γὰρ με ὁ νόμος, τίνας ταύτης τῶν συγγενίδων οὐκ ἄξιμαι, καὶ τίσιν ἀμέμπτως προσέλθω· οὔτε γὰρ πρὸς τὴν τῆς νύμφης μου ἀδελφὴν, οὔτε πρὸς τὴν πρώτην ταύτης ἐξαδέλφην ἢ τὴν θείαν τὴν μείζω, καὶ μὲν τοι οὐδὲ πρὸς τὴν ἀνεψιᾶν γαμικὰ συγγράψω συμβόλαια· ἐπειδὴ ταῖς τοῦ ἔκτου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν βαθμῶν ἄρκυσι περιέλημμαι. Πρὸς δὲ τὴν δισεξαδέλφην ταύτης, καὶ τὴν μικρὰν ἀνεψιᾶν, ἀνεπιτίμητον θήσομαι τὸ συνοικέσιον· ἡ μὲν γὰρ πρὸς τὸν ὄγδοον ἀπελήλαται βαθμὸν· ἡ δὲ ἀνεψιᾶ ὑπερβαίνει τὸν ἕκτον, καὶ ἐπὶ τὸν ἐβδόμον ἴσταται. Οὕτω καὶ θεὸς καὶ ἀνεψιὸς ἀλλοφεῖσι πρώταις ἐξαδέλφαις ἐπιμιγνύμενοι, ἔννομον συνιστῶσι τὸν γάμον· χάσματι γὰρ τῷ νομικῷ ἀποδιεστήκασιν ἀλλήλων, τὴν συγγένειαν ἐκ τούτου καταρρύπαίνοντες μηδαμῶς. Οὐδεὶς οὖν ὀρθῶς εἶποι, τὸν ἐξ ἀγχιστείας συνημμένον, καὶ συγγενῆ καταχρηστικῶς ἐπωνομασμένον, οἰκειότερον ἢ ἴσον εἶναι τῷ ἐκ τοῦ γένους καὶ αἵματος, ἵνα διὰ τοῦτα καὶ τοῖς αὐτοῖς τῶν γάμων στοιχήσῃ τοῖς ὅροις, ὥς περ καὶ

προδιείληπται· ὁ γὰρ νομοθέτης τοὺς τῶν ἐξαδέλφων παῖδας πρὸς γάμου κοινωνίαν κωλύσας, τοῖς δὲ τρισεξαδέλφοις τὴν συνέλευσιν ἐπιτρέψας, καὶ μὴ τι περὶ τῶν ἐν μέσῳ διαταξάμενος, ἐκ τοῦ κεκωλυμένου καὶ ἀκωλύτου σαφῆ τὸν ἐαυτοῦ κατέστησε σκοπὴν, ὡς οὐ δεῖ παρεκβαίνειν τὸ ὁροθέσιον. Εἰ (1) μὲν γὰρ ὁ δισεξάδελφος πρὸς τὴν τοῦ δισεξαδέλφου αὐτοῦ θυγατέρα ἐρωτικῶς ἀπιδῶν ἐπιγαυριάσει, τὸν νομικὸν ὅρον μὴ παραφυλαξάμενος καθαρῶς, ὡς ἵππος ἐπὶ τὸ συγγενὲς ἐχρεμέτισεν, οὐ γαμέτης ἀλλὰ φθορεὺς ἐντεῦθεν κρινόμενος· ὁ δὲ γε τρισεξάδελφος, τῶν καταριθμουμένων ἐν κωλύσει τῷ νομοθέτῃ βαθμῶν τυγχάνων ἔξω, εἶπερ ἀναποδίσασι ὑπερναβῆ τὸν φραγμὸν, καὶ, τὴν τρισεξαδελφίαν ἀφείλ, εἰσω τῶν κεκωλυμένων εἰσπηδήσῃ γάμων, καὶ τῆ τοῦ πατρὸς δισεξαδέλφῃ παρεισφθάρῃ, ἐπιβούλως ἄρα καὶ ληστρικῶς (2) καὶ οὐ νομίμως ταύτην γαμήσει· καὶ διὰ ταῦτα ἀτίμως ταύτης διαιρεθήσεται, καὶ τὰ πρὸς ταύτην αἰσχρὰ συντρίψας φίλτρα, μόνον ταύτη τῶν ἀπηγορευμένων γάμων ὥσπερ τινὰ εἶνα χρίσεται τὰ ἐξαιρετά· τίνα δὲ ταῦτα; θνεῖδος αἰώνιον, καὶ φήμην οὐκ εὐφημον. Διὰ ταῦτα γοῦν τὰ ρυπάσματα, καὶ τὸν φυρμὸν, καὶ τὴν σύγχυσιν τοῦ γένους, καὶ τὴν ἐπιμιξίαν τοῦ συγγενικοῦ αἵματος, θεοφιλέστατε, ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου ὁ τοῦ ἐβδόμου βαθμοῦ οὐ συγκατηριθμηταὶ γάμος, οὐδὲ τοῖς εὖ φρονουσι γνωρίζεται, τῶν ἐννόμων ἐκφυλοφορούμενος εὐσεβέστατα συνοικεσίων. Οὕτω τοῖς νομικοῖς τὰ διατάγματα βούλονται· οὕτω καὶ οἱ παλαίτατοι τῶν σοφωτάτων δικαστῶν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄχρι τῶν νῦν καιρῶν περὶ τούτων διευτύπωσαντο, καὶ τοιοῦτον τοῖς γάμοις τεθείκασιν ὄριον· καὶ τοιαῦτα περιφανῶν καὶ μεγάλων ἀνδρῶν συνέστη καὶ συστήσονται συνοικέσια, καὶ ἔτι συνίστανται, ἀμίμητον τὴν μίξιν λαθόντα, καὶ τῷ συγγενικῷ λύθρῳ τὴν ἀμίαντον κοίτην μηδὲ μολύνοντα. Ὁ δὲ μακαριστὸς ἐν πατριαρχαίς κύριος Σισίνιος, εὐρών, ὡς ἔοικεν, ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν χρόνοις ἀνέδην ἐπὶ τῶν ἐξ ἀγχιστείας τοῦ ἐκτοῦ μιγνυμένου βαθμοῦ, καὶ ἀνεπιτίμητον ὄν, ἀδελφοὺς δύο δυσὶν ἐξα-

(1) Α. ἐν περισσῇ. — ὁ μὲν γὰρ β, Α. — (2) Α., — σφαλερῶς, Α. ἐν περισσῇ.



δέλφαις πρώταις ἑτερογενέσιν, ἢ θείᾳ μείζονι καὶ ἀνεψιᾷ συνέρχεσθαι, καὶ τὸν γάμον αἰσχρὸν εἶναι μὴ δοκεῖν, τοῦτο μὲν διὰ νεαροῦ κεκώλυκε θεσπίσματος (1), τὰ δὲ ἐκτὸς τούτων ἀφήκεν ἀπεριόριστα καὶ ἀκώλυτα· εἰπὼν γὰρ μὴ δύνασθαι θεῖον καὶ ἀνεψιᾶν δύο ἀδελφὰς λαμβάνειν, ἢ δύο ἀδελφοὺς, θείαν καὶ ἀνεψιᾶν, καὶ, ὃ δοκεῖ μείζον ἀμάρτημα τῷ πατριάρχῃ, ἀπειρηκῶς, δύο ἀδελφοὺς δύο ἐξαδέλφαις πρώταις μίγνυσθαι γαμικῶς, ὡς ἐκ τούτου συγχύσεως τῶν γενῶν ἐπισυμβαινούσης, καὶ τῶν ὀνομάτων συμπτώσεως, καὶ μέχρι τούτου τὰς κωλυμένους περιγραφάμενος τῶν συνελεύσεων, καὶ μὴ τι ἐκφωνήσας ὑπὲρ ταύτας, δοκεῖ σαφέστατα, τὸν μὲν τοῦ ἕκτου βαθμοῦ καὶ τὸν κατωτέρω τούτου γάμον κωλύειν, καὶ μὴ συγχωρεῖν χώραν λαμβάνειν, τῶν δ' ὑπερβαινόντων τὸν ἕκτον ὅρον θεμιτὴν τὴν συνάφειαν ἡγεῖσθαι· ταῦτά τοις πάλαι νομοθετῶν νομοθέταις, καὶ κανονίζων ἱεροπρεπέστατα, καὶ μᾶλλον πλέον τούτων τὸν ἐξ ἀγχιστείας περιστέλλων καὶ συσφίγγων γάμον. Ὁ γὰρ ἐκεῖνοι μέχρι τετάρτου ἕστησαν βαθμοῦ, ἢ διὰ τὸ εὐπρεπὲς ἀπειρήκασιν, εἰπόντες οὕτως, Οὐ δύναμαι λαμβάνειν τὴν ἐξ ἄλλου θυγατέρα τῆς ἐμῆς γαμετῆς, ἢ τὴν ἐγγόνην, ἢ προεγγόνην· οὐδὲ τὴν γαμετὴν τοῦ υἱοῦ μου, ἢ τοῦ ἐγγόνου, ἢ τοῦ προεγγόνου μου· ἀλλ' οὐδὲ τὴν πενθεράν μου, ἢ τὴν μητρειάν μου (2)· οὗτος ὁ σοφὸς τὰ θεία πατριάρχης, μηδὲ ταῦτα ἢ τᾶλλα νομικὰ κωλύματα παριδὼν, ἀλλὰ καὶ τὰ μέχρις ἕκτου βαθμοῦ κωλύσας ἐπεκτεινόμενα, ἐν τούτῳ μόνῳ τὸ κωλυτικὸν ἔθετο ὄριον· ὅπερ παρελθὼν οὐδεὶς τοῦ Χριστωνύμου λαοῦ ἀνεπιτίμητος ὑποσρέφει ποτέ, ἀλλὰ τῇ αἰσχύνῃ τὸ πρόσωπον ἐπικαλυψάμενος, καταθρηνήσει πολλά. Ἄτε γὰρ δικαστηρίοις ἐκ παίδων ἐντεθραμμένος ἐκεῖνος, ὁ καὶ τὸν χρόνον καὶ τὴν σύνεσιν πηλὸς, καὶ τὰς νομικὰς μὲν ἀνελίττων βίβλους καθ' ἑκάστην, τελευταῖον δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν καθίσας συνέδριον, καὶ τὰ τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν διεξεληθῶν (3) κανονίσματα, καὶ πανταχόθεν τὸ σεμνὸν καὶ τίμιον συλλεξάμενος, οὐκ ὤκνησε τῶν συνοικεσίων ἀκριβεστάτην τάξιν ἐκθεῖναι, καὶ τόμον νέον περὶ

(1) Ὡρα τόμον Σισιγγίου, σελ. 11 τοῦ παρόντος τόμου. — (2) ἀ. θίμ. ζ'. Βασιλικά ΚΗ, Β. — (3) Α. ἐν περιαιλ. — Α. συνιλιών.

τούτων συγγράψασθαι, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν καταλιπεῖν, στηλογραφίαν ὄντως ἀψευδῆ καὶ ἀμώμητον, καθαρὰν τῷ βροτεῖῳ γένει τὴν ὑπαρξίν τοῦ γένους χαρίζομένην, καὶ Θεῷ καθαρωτάτους ταῖς ἐπιμιξίαις καὶ συναφείαις τῶν ἀμέμπτων γάμων τοὺς ἀνθρώπους φυλάττουσαν. Ταῦτά σοι, ὦ ἱερώτατε, ὀλίγα ἐξ ὀλίγων πρὸς τὰ παρὰ σοῦ γραφέντα περὶ γάμων ἀναλεξάμενοι καὶ διαχαράξαντες (1), ἐκπεπόμφαμεν ἐγγράφως. Σὺ δὲ καὶ πλείονα τούτων τῷ ποριμωτάτῳ ἐξεύρισκων τῆς φύσεως, ὡραῖω τῆς εὐσεβείας στεφάνῳ τὰ περὶ τῶν γάμων ζητηθέντα ὡραΐσον, καὶ οὕτως ὡραιότατην πάντως τὴν νυμφικὴν ἀναδείξεις ὑπόθεσιν.

Τοῦτο δὲ τὸ ἴσον τοῦ πατριαρχικοῦ συνοδικῶς ἐκτεθέντος γράμματος ἐκ τῶν ἐναποκειμένων κωδικίων τῷ εὐαγεῖ σεκρέτῳ ἐκβληθὲν, καὶ τῇ αὐτοχείρῳ ὑπογραφῇ καὶ σφραγίδι Νικήτα τοῦ ὀσιωτάτου πρωτοσυγκέλλου καὶ χαρτοφύλακος τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας πιστωθὲν, ἔτι δὲ καὶ ταῖς ὑπογραφαῖς τῶν λογιωτάτων διακόνων καὶ πατριαρχικῶν νοταρίων βεβαιωθὲν, ἐπεδόθη, μηνί καὶ ἐπινεμήσει τοῖς προγεγραμμένοις.

Β'. ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ, ΚΥΡΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΚΗΡΟΥΛΑΡΙΟΥ, Περὶ γάμον κωλυμένου.

ΑΚΗΚΟΕΝ ἡ μετριότης ἡμῶν, εὐκλεέστατε, παρὰ Λέοντος τοῦ Κρεμνίτου γαμικὸν προβῆναι συνοικέσιον, ἀναίτηχυντον τὴν ἀνομίαν ἐπισυρόμενον. Λέων γὰρ, φησί, καὶ Νικηφόρος, ἀδελφοὶ τούτων, ὁ μὲν Λέων γεννᾷ τὴν Καλὴν· ὁ Νικηφόρος δὲ, τὸν Γεώργιον· εἶτα συνέρχεται πρὸς γάμου κοινωνίαν ἡ Καλὴ τῷ Μιχαήλ, καὶ ὁ Γεώργιος ὁ ταύτης ἐξάδελφος γαμεῖ Εἰρήνην, τὴν τοῦ Μιχαήλ ἀδελφὴν· ὡς συμπλακῆναι δύο πρώτων ἐξαδέλφων γάμον πρὸς δύο ἀδελφοὺς ἑτέρου γένους, ὅπερ δῆλον πάντῃ καὶ τοῖς πολιτικοῖς νόμοις, καὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἀπαράδεκτόν ἐστι· Κωλύονται γὰρ, φησὶν ὁ νόμος, πρὸς γάμου κοινωνίαν, ἀδελφοί, ἐξάδελφοι, καὶ οἱ ἐκ τούτων καταγόμενοι

(1) Τὰ ἐπόμενα εὐρηγται παρὰ Α, ἐν περιαιλ.

καὶ μόνον ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου, ἔστι τις κώλυσις(1). τοῦτο γοῦν τὸ τίς ῥῆμα, μερικὴν ἐπάγον τὴν κώλυσιν, οὐκ εἰς ἀπέραντον ἐξικνεῖται, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ὁ τοῦ ἑβδόμου βαθμοῦ κωλύεται γάμος· οὐ γὰρ δύναται ὁ δισεξάδελφος τὴν τρισεξχδέλφην γαμεῖν, κἂν ὁ τῶν τρισεξχδέλφων γάμος οὐκ ἀπειρημένος ἐστί. Πρὸς δὲ τοὺς ἐκ πλαγίου καὶ ὁ ἑβδομος συγχωρεῖται βαθμός· ἐπὶ δὲ τοῦ προσγγελθέντος συνοικεσίου ἕκτος εὐρίσκεται βαθμός· ἡ μὲν γὰρ Καλὴ πρὸς τὸν Γεώργιον, πρῶτοι ὄντες ἐξάδελφοι, τέταρτον ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους βαθμόν· ὁ δὲ Μιχαὴλ πρὸς τὴν Εἰρήνην, δύο ἀπέχει βαθμοὺς, ἅτε ἀδελφὸς ὢν ταύτης· καὶ οὕτω τοῦ ἕκτου βαθμοῦ συναγομένου, κωλύεται τὸ συνοικέσιον τῆς Εἰρήνης· ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ λογιώτατος ἢ μὴ γενόμενον κώλυσον, ἢ γενόμενον διάλυσον, εὐρίσκων τοῦτο κατὰ τὴν προσαγγελίαν τοῦ Λέοντος, τῷ ἕκτῳ περικλειόμενον· καὶ μηδὲν φοβηθῆς· πολλοὺς γὰρ ἔχω τοὺς συναϊρομένους σοι τοῦ ἔργου, καὶ πολιτικοὺς νόμους, καὶ ἱεροὺς κανόνας, καὶ αὐτὸν τὸν νεαρὸν τὸν τῶν αἰμινήστου καὶ ὁσίως ἀναπαυσάμενου κυροῦ Σισινίου τοῦ πατριάρχου.

Σχῆμα.

Ἀδελφοί.

Ἀδελφοί.

Λέων, Νικηφόρος.

Μιχαὴλ καὶ Εἰρήνη.

Καλὴ, Γεώργιος.

Γ'. Ἐξ ἐπιστολῆς Μιχαὴλ τοῦ ἀγιοτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

ἸΕΡΕΥΣ γνοὺς τὴν σύνοικον μοιχευθεῖσαν, ἀπώσαμένος μὲν, ἀκώλυτος· παραδεξάμενος δὲ, ἀνίερος. Τῆς δὲ προικῆς τῆς μοιχευθείσης τοῦ ἱερέως γυναικὸς, τὸ μὲν διμοῖρον ὑπὲρ τοῦ τεχθέντος αὐτοῖς ἀποκρατηθήσεται παιδός· τὸ δὲ τρίτον παρασχεθήσεται αὐτῇ, δοθησόμενον εἰς μοναστήριον, ἐν ᾧ ἀποκαθήσεται.

(1) ἀ. Βασιλικ. ΚΗ, 5.

Δ'. Τοῦ αὐτοῦ.

ἸΕΡΕΥΣ, τινὰς παρὰ γνώμην τῶν γονέων συναπτομένους, ηὐλόγησεν· εἶτα διαστάντας ἀπ' αὐτῶν, καὶ συναπτομένους ἑτέροις κατὰ γνώμην τῶν τεκόντων, εὐλόγησεν ἕτερος ἱερεὺς. Εἰ μὲν ἠγγόνησε τὸ τῶν τεκόντων ἀβούλητον, ἐπὶ χρόνον τινὰ ῥητὸν τῆς ἱερουργίας ἐπισχεθήσεται, καὶ τὴν ἐν νηστεῖαις καὶ προσευχαῖς ταλαιπωρίαν ὑποστήσεται· ὁ χρόνος γε μὴν τῆς ἐπιτιμίας, μ'. ἡμέραι, ἢ δις τοσαῦται· εἰ δὲ ἤδει, τῆς ἱερωσύνης ἐκπεσεῖται. Εἰ δὲ προσωτέρω τῆς ἡλικίας ἤλασαν, τῶν γονέων ὑπερτιθεμένων, καὶ παρὰ τοῦτο ἠναγκάσθησαν συναφθῆναι ἀκόντων, ἐπεὶ τὸ τοιοῦτον καὶ τοῖς νόμοις δοκεῖ, καὶ ὁ εὐλόγησας ἀνάτιος· καὶ ὁ δεύτερος δὲ ἀγνοῶν τὸ πρῶτον συνοικέσιον, ἀναιτίατος· εἰδὼς δὲ, ἐπιτιμίοις μετριωτέροις ὑποβλήθησεται, ὅτι τοὺς πορνείας ἐγκλήματι κλόντας, ὡς καθαρούς, ἐστεφάνωσεν. Εἰ μὲν τοι γνώμη τῶν γονέων ὁ πρῶτος συνέστη γάμος, εἶτα παραλόγως διέστησαν, ὁ μὲν πρῶτος ἱερεὺς, ἀθῶος· ὁ δεύτερος δὲ, τῆς ἱερωσύνης ἀλλότριος, εἴτε παρῆσαν οἱ γονεῖς, εἴτε μὴ.

Ε'. Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου Μιχαήλ.

ΕΠΙ τῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους, καὶ ὁ τοῦ ἑβδόμου βαθμοῦ κωλύεται γάμος· οὐ γὰρ δύναται ὁ δισεξάδελφος τὴν τοῦ δισεξχδέλφου θυγατέρα γαμεῖν, κἂν ὁ τῶν τρισεξχδέλφων γάμος οὐκ ἀπηγόρευται· πρὸς δὲ τοὺς ἐκ πλαγίου ἐξ ἀγχιστείας, καὶ ὁ ἑβδομος συγχωρεῖται βαθμός. Πρῶτοι οὖν ἐξάδελφοι εἰ συνήφθησαν ἀδελφαῖς ἐξ' ἑτέρου γένους, ὁ ὕστερος γάμος ἀθέμιτος· καὶ γενόμενος μὲν, διασπασθήτω· μὴ γενόμενος δὲ, κωλυθήτω· τετάρτου μὲν γὰρ βαθμοῦ οἱ ἐξάδελφοι, δευτέρου δὲ οἱ ἀδελφοί· καὶ εὐρίσκονται ἕκτου βαθμοῦ· ὅπερ καὶ ὁ πολιτικὸς ἀπείργει νόμος (1).

(1) Ὁρὰ καὶ ἐπιτομὴν τῶν κανόνων ὑπὸ Ἀρμενοπούλου (Τόμ. 5', τῆς παρούσης ἐκδόσεως) Τμῆμα Α. Ἐπιγραφή δ' τὸ εἰς τὸν 6'. τῆς Δ'. καὶ 10'. τῆς Ζ'. σχόλιον, ὅπου μνημονεύεται καὶ ἕτερον συνοδικὸν ψήφισμα Μιχαὴλ τοῦ Κρηουλαρίου.



## ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΕΙΧΟΥΔΟΥ.

### ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ,

#### ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΥ.

Κωνσταντῖνος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπό-  
λεως, νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης (1).

**Μ**ΕΤΑ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκ-  
κλησίας δικαίων τε καὶ καλῶν, οὐδὲ τὰ περὶ τῶν δούλων εὐ-  
δοκούμενά τε καὶ διοριζόμενα, τοῦ δικαίου καὶ πρέποντος ἡλ-  
λοτρώνται· ὅσοι γὰρ καὶ τούτων φόνου μῦσει χρανθῶσι, καὶ τῶν  
θειῶν αὐτῆς περιβόλων ἐντὸς γένωνται, προσίεται συμπαθῶς  
καὶ θανάτου μὲν ἐπίσης τοῖς ἄλλοις ρύεται μητρικῶς, δουλεία  
δὲ διηνεκεῖ, συμπαρακτείνουμένη τῇ ἐκείνων ζωῇ, κατὰ τὴν ἀρ-  
χῆθεν ἐμπολιτισσομένην αὐτῇ συνήθειαν, κατακρίνει θεοπρεπῶς,  
θελοῖς φροντιστηρίοις καὶ εὐαγέσιν οἴκοις ἀπεμπολοῦσα, ὡς ἂν  
καὶ τὸν δι' ἐλπίδος ἀδέσποτον βίον τῆς διανοίας ἐκβάλοιεν,  
καὶ τὸν τῆς ἀτοπίας ἔλεγχον ἐγκαλούμενον ἔχοιεν, τῷ τῆς δου-  
λείας ὀνόματι, καὶ διὰ μετανοίας τὸ τοῦ φόνου ἀτοπον ἀπο-  
καθαίροιεν. Καὶ τοίνυν Δημήτριον, τὸν οἰκέτην τοῦ δεινός, μιά-  
σματι φονικῶ χρανθέντα, καὶ ἐξαγορεύσαντα, κατὰ τὸ ἀνέκα-  
θεν ἔθος, ἐξέδοτο ὡς ἡμαρτηκότα τοιοῦτον φόνου μῦσος ἢ τοῦ  
Θεοῦ μεγάλη Ἐκκλησία διὰ τῶν θεοσεβεστάτων ἐκδίκων Δη-  
μητρίῳ ἐπισκόπῳ Πρηνίης, ἐπὶ παροχῇ νομισμάτων κδ', ὥστε  
πᾶσαν αὐτοῦ δεσποτείαν ἔχειν καὶ κυριότητα, καὶ μηδένα τῶν  
ἀπάντων ἕτερόν αὐθεντεῖν αὐτοῦ· παραινοῦσα διὰ ταυτησὶ τῆς  
ὑπαγορευθείσης γραφῆς καὶ τοῖς κατὰ καιροῦς θεοφιλεστάτοις  
ἐπισκόποις τῆς αὐτῆς ἐπισκοπῆς, κήδεσθαι τῆς αὐτοῦ πλέον  
σωτηρίας, καὶ τὰ πρὸς λυσιτέλειαν καὶ ἀφρασίαν τοῦ τοιοῦτου

(1) Κωνσταντῖνος ὁ Λειχούδης, διατελέσας πρωτοπυλάριος τοῦ Παλατίου, ἐξελέχθη πατριάρχης μετὰ Μιχαὴλ τὸν Κυρουλάριον κατὰ τὸ ἔτος 1050, ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰσακίου τοῦ Κομνηνοῦ. Ἐποίηκεν δὲ τὴν τοῦ Χριστοῦ πύμνην ἐτη πέντε.

μῦσους ἐγκελεύεσθαι τε καὶ διδάσκειν· μὴ μὲν τοι πειρᾶσθαι,  
τῆς δουλικῆς αὐτὸν τύχης ἐλευθεροῦν, μήτε πιπράσκειν εἰς πρό-  
σωπον, ἐξ οὗ τῆς διηνεκοῦς δουλείας καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ  
ἐπιτιμίου λυθήσεται. Εἰ γὰρ πῶτε καταγγελθῆ ὁ εἰρημένος ἐλευ-  
θερίαν ἐπιφερόμενος, αὐτὸς μὲν τὴν δικαίως αὐτῷ ὠρισμένην  
καταδίκην οὐκ ἐκφεύξεται, ἀλλ' ἐκδοθήσεται πάλιν διὰ τῶν  
θεοφιλεστάτων ἐκδίκων χαλεπωτάτῃ δουλείᾳ, καὶ βαρυτάτῃ  
ὑπηρεσίᾳ· ζημιωθήσεται δὲ ἡ ἐπισκοπὴ, ὡς τὰς γεγραμμένας  
ἀθετήσασα διατάξεις· καὶ ὁ κατὰ καιροῦς ταύτης προεστῶς,  
ὑπὸ δίκην κανονικὴν ἀχθήσεται. Πρὸς ἀποτροπὴν οὖν τοῦ πο-  
τὲ δεσπόσαντος, τῆς τε νομικῆς ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις καὶ δικαίας  
ἀποτολίμιας, τοῦ μηδαμῶς εὐθύνεσθαι σωματικῶ θανάτῳ, μήτε  
μὴν ἐπηρεάζεσθαι, ἢ τιμωρεῖσθαι παρ' ἑτέρου προσώπου τὸν  
ἐκδεδομένον Δημήτριον, ἐγράφη τὰ διωρισμένα ἐκκλησιαστικῶ  
ἔθει, καὶ σφραγισθέντα τῷ διὰ μολύβδου βουλλωτηρίῳ, ἐπεδό-  
θη μηνὶ Δεκεμβρίῳ, ἐπινημήσεως ιβ', ἔτους ςφξζ'.

#### Β'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΟΝΕΥΣΑΝΤΟΣ ΙΕΡΕΩΣ, ΚΑΙ ΚΑΘΑΙΡΕΘΕΝΤΟΣ.

**Τ**ΗΝ ἀνωθεν τῶν νομοθετῶν περὶ τὰ τεμένη εὐλάβειαν, ἔξεσι  
μὲν καὶ διὰ πολλῶν ἑτέρων καταμαθεῖν, πολλῶ δὲ μᾶλλον, οἷς  
τῷ φιλανθρώπῳ τὴν πρὸς τὸν φιλόανθρωπον εὐσέβειαν ἐπιδει-  
κνυται· τοῖς γὰρ ἀφῆρημένοις πᾶσαν ἐλπίδα ζωῆς μεγέθει τῶν  
πλημμεληθέντων αὐτοῖς, τοὺς τῆς θείας καὶ μεγάλης Ἐκκλησίας  
ἠνοιξάν περιβόλους· ὧν εἰ φθάσαιεν ἐντὸς γενέσθαι τινές, πάσης  
ἀφιασίαν αὐτοῦς ἐνοχῆς καὶ κακώσεως, τὴν εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῶν  
ἀφιξίαν οὐκ ἀνευ θείας προνοίας καὶ σωτηρίας κρίναντες γίνεσθαι.  
Οὕτω δὲ οὖν, καὶ εἴ τινες τῶν ἱερωμένων εἰς τὸ τῆς ἀνδροφονίας  
ἐκκυλισθεῖεν μῦσος, ἐπεὶ ναὸς Θεοῦ εἶσι τρόπον τινὰ, καθιερω-  
θέντες αὐτῷ, τοῦ τῆς ἱερωσύνης βαθμοῦ καταγόμενοι, διατε-  
λοῦσιν εἰς τὸ τῶν λαϊκῶν ἐξεταζόμενοι πλῆθος, μέχρις ἂν ἡ  
παροῦσα τούτοις ἐπιμετρηθῆται ζωῇ, ἀρκοῦν ἐξίλασμα τοῦ φόνου  
τὴν τοιαύτην ἐκπτώσιν ἔχοντες. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ δεινὰ ἱερεὺς,  
τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας περιβόλων ἔνδον γενόμενος, ἐξηγό-



ρευσε, τοὺς οἰκέλους υἱοὺς προτρέψασθαι συναπελθεῖν τῷ λοιπῷ ὀμίλῳ τοῦ χωρίου αὐτῶν, καὶ συνεργῆσαι εἰς τὸν τοῦ Χαλκεωπούλου Κατακαλῶν φόνον. Ταῦτα ἐξαγορεύσας, τοῦ ἱεροῦ καταλόγου, κατὰ τοὺς θείους κανόνας, διὰ τὸ γεγονὸς τοῦ φόνου μύσος, ἐξέπεσεν. Ὡστε δὲ ἀνετον μένειν αὐτὸν, ἀνέπαφόν τε, καὶ ἀνεπηρέαστον, τὸ παρὸν καθαιρετικὸν γράμμα γραφῆναι καὶ ὑπογραφῆναι προετρέψαμεν, μηνί Ἰουλίῳ, ἐπινεμήσεως 16'.

## ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΕΙΦΙΛΙΝΟΥ (1).

### Α'. ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ.

**ΜΗΝΙ** Ἀπριλίῳ κς', ἡμέρα δ', ἐπινεμήσεως δ', ἔτους ςφοδ', προκαθημένου Ἰωάννου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τῶν κατηχουμένων, συνεδριαζόντων αὐτῷ πανιερωτάτων μητροπολιτῶν, τοῦ Καισαρείας, τοῦ Ἐφέσου, τοῦ Ἱρακλείας, τοῦ Ἀγκύρας, τοῦ Κυζίκου, τοῦ Χαλκηδόνος, τοῦ Σεβαστείας, τοῦ Γάγγρας, τοῦ Φιλίππων, τοῦ Ἱεραπόλεως, τοῦ Κοτυαείου, τοῦ Μιτυλήνης, τοῦ Χωνῶν, τοῦ Νακωλείας· καὶ ἀρχιεπισκόπων, τοῦ Μαρωνείας, τοῦ Προικονήσου, τοῦ Γαρέλλης, τοῦ Ἀήμου, τοῦ Βοσπόρου, τοῦ Γοθίας, τοῦ Ἡρακλέος· ἐλθόντων καὶ ἐν ὑστέρω, τοῦ Ἀμασειας, τοῦ Μελιτηνῆς, τοῦ Κλαυδιουπόλεως, τοῦ Ἰκονίου, καὶ τοῦ Ὑδροῦντος.

Εἰ καὶ μὴ προδήλως καὶ κατὰ λέξιν ἐν τῷ ἐκτεθέντι συνοδικῷ τόμῳ παρὰ τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου κυρίου Σισινίου, ἐπὶ τῶν κεκωλυμένων καὶ ἀθεμίτων γάμων, διείληπται καὶ περὶ τῆς μνηστείας, ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τὴν τοῦ πατρὸς μνηστὴν, καὶ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ, κωλύει παντάπασιν ὁ πολιτικὸς νόμος τῷ υἱῷ ἢ τῷ ἀδελφῷ ζεύγυσθαι, διὰ τὸ τὴν μὲν μητρικῆς τάξιν ἔχειν, τὴν δὲ νύμφης, κὰν ὁ γάμος μὴ προέβηκε (2)· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς μνηστῆς τοῦ θεοῦ υἱοῦ, κὰν ἡ θέσις λυθῇ, μὴ δυναμένου τοῦ θετοῦ πατρὸς ταύτην λαβεῖν, ὡς νύμφην, καὶ τοῦ ἰδίου υἱοῦ γάμετῆν (3)· ἐκράτησε δὲ καὶ μέχρι τῆς δευρο τὸν μνηστευσάμενον κόρην, καὶ ἢ θανάτῳ ταύτην ἀποβαλόντα, ἢ διαζυγίῳ, ἢ συναινέσει, καὶ προστίμων καταβολῇ, εἶτα ἑτέραν

(1) Ἰωάννης ὁ Εἰφιλίνος, Τραπεζούντιος, μοναχὸς γενόμενος ἀπὸ συγκλητικοῦ, ἐξελέχθη πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1064 ἐπὶ τοῦ Ἀυτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα. Πατριαρχεύσας ἔτη ἑνδεκα, ἀποδηγήσκει τὸ ἔτος 1076 ἐπὶ Μιχαὴλ Δούκα, τοῦ ὀνομάσθεντος Παραπινακίου.

(2) α'. Βασιλικ. ΚΗ, β. — (3) β'. Βασιλικ. ΚΗ, β.

ἀγαγόμενον, μὴ δύνασθαι ἱερέα, ἢ διάκονον, ἢ ὑποδιάκονον χειροτονεῖσθαι, δίγαμον δηλαδή λογιζόμενον· ἔδοξε καὶ νῦν τῇ ἡμῶν μετριότητι, καὶ πάσῃ τῇ ἐνδημούσῃ ἱερωτάτῃ συνόδῳ, τοῦ κρατεῖν ἐπὶ πάντων τῶν ἀθεμίτων καὶ κεκωλυμένων, μὴ μόνον εἰ γάμος καὶ ἱερολογία φθάσει προεῖναι, κωλύεσθαι τε καὶ ἀθεσμον τὸ συνάλλαγμα ὀνομάζεσθαι· ἀλλὰ καὶ μνηστεία κατὰ τὸν νόμον τετέλεσται, γάμος δὲ οὐκ ἀπῆρτισται, θανάτῳ δὲ, ἢ ἐτέρῳ τρόπῳ διαλέλυται, μὴ ἐξὸν εἶναι, θάτερον τῶν προσώπων, τῷ κατὰ τὴν συγγένειαν ἠνωμένῳ αὐτῷ προσώπῳ ἐξ ἧς αἰτίας κώλυμα γίνεται γάμου, ἢ κατὰ ἄλλον τινὰ τρόπον τὸ ἀθέμιτον παρειαγεται, συνάπτεσθαι τε κατὰ τὸν νόμιμον γάμον, καὶ νόμοις ἐγνωσμένον, ἢ θελοῖς κανόσι τὸ συνάλλαγμα ἢ τὴν συνοίκησιν κεκλήσθαι τε καὶ ὅλως καθίστασθαι τῆς νομίμου μνηστείας τοῦ γάμου τάξιν τε καὶ κατάστασιν ἐχούσης. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ προστίμων ἀνευ λύεσθαι ταύτην οὐκ ἔξεστιν· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀθεμίτων νομικὸς διορίζεται κανὼν, ὡς, ἐνθα τὸ συνάλλαγμα νόμοις ἀπρόσδεκτον, ποινήν ἀπαιτεῖσθαι οὐκ ἔξεστιν· ἐπὶ δὲ τῶν ἐρρωμένων καὶ νομίμων, ὥσπερ ἐν τοῖς γάμοις, αἱ ποιναὶ ἀντιδίδονται· εἰ μὲν ἐξ αἰτίας δηλονότι τῆς γυναικὸς τὸ διαζύγιον πέμπεται, τοῦ ἀνδρὸς κερδαίνοντος· εἰ δὲ παρ' αἰτίαν τοῦ ἀνδρὸς, τῆς γυναικὸς ἀποφερομένης τὸ κέρδος· οὕτω καὶ ἐν ταῖς μνηστεύαις, τῆς λύσεως μετὰ προστίμου συνισταμένης, πρόδηλον, ὡς ὁ μνηστεύων συνησάμενος, καὶ κατὰ νόμους διαλυσάμενος, εἴτα ἐτέρων ἀγαγόμενος, δίγαμός τε ἐστὶ, καὶ οὕτω νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὀνομασθήσεται τε καὶ ἔσται· τὸ δ' αὐτὸ πάντως καὶ ἐπὶ τῶν θηλειῶν· ἐπεὶ τὰ αὐτὰ ἐφ' ἑκατέρας φύσεως οἱ νόμοι κρατεῖν καὶ τοῖς γάμοις, καὶ τοῖς ἐτέροις συναλλάγμασι θεσπίζουσι. Διαρρήδην τοίνυν ἀποφαινόμεθα, ὅσα καὶ οἷα πρόσωπα ἀπὸ τῶν πολιτικῶν νόμων, ἢ ἀπὸ τῶν θείων κανόνων, ἢ ἀπὸ τοῦ δηλωθέντος συνοδικοῦ νόμου, ἢ ἀπὸ ἐτέρου τοῦ περὶ τριγαμίας συνοδικοῦ τε ἅμα καὶ βασιλικοῦ θεσπίσματος, εἰς γάμου κοινωνίαν κωλύονται, τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῶν μνηστευῶν τὴν κώλυσιν ἐναργεστάτην ἔχειν, καὶ μηδὲν εἶναι γάμου τε καὶ μνηστείας διάφορον, εἰς σύστασιν τοῦ θεμιτοῦ καὶ ἐρρωμένου.

## Β'. ΕΤΕΡΑ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Περὶ μνηστείας.

**Μ**ΗΝΙ Μαρτίῳ 10'. ἐπινεμήσεως ε'. ἔτους 790', προκαθημένου Ἰωάννου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐν τῷ μικρῷ σεκρέτῳ, συνεδριαζόντων αὐτῷ καὶ τινῶν ἀρχόντων συγκλητικῶν, πρὸς τούτοις δὲ πανιερωτάτων μητροπολιτῶν, τοῦ Καισαρείας, τοῦ Ἡρακλείας, τοῦ Νικαίας, τοῦ Χαλκηδόνος, τοῦ Τυάων, τοῦ Νεοκαισαρείας, τοῦ Ἀμωρείου, τοῦ Κοτυαίου, τοῦ Ἀράστριδος, τοῦ Κελεσσηῆς, τοῦ Κολωνείας, καὶ ἀρχιεπισκόπων, τοῦ Σηλυβρίας, τοῦ Ρουσίου, καὶ τοῦ Γοθίας.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῶν συγκλητικῶν ἐπάντων ὑποχωρησάντων, ἐλθόντος δὲ καὶ τοῦ μητροπολίτου Πατρῶν, καὶ συγκέλλου Νικήτα, προετέθη τὸ τῆς μνηστείας ἀμφιβαλλόμενον· εἴ γε χρὴ ἐν τοῖς γαμικοῖς συναλλάγμασιν, ἐνθα συγγενείας ἐστὶ νόμος κώλυσιν ἐπάγων, ἀντὶ γάμου ταύτην λογίζεσθαι· καὶ ἢ ἐπιτρέπεσθαι τὸ μετὰ τοῦτο μέλλον προεῖναι συνοικέσιον, ἢ ἀποτρέπεσθαι, ὡς ἀθεσμόν τε, καὶ νόμοις ἐναντιούμενον, καὶ θελοῖς κανόσι προσκόπτον. Καὶ ἠρωτήθησαν οἱ παρουσιάζοντες ἀπαγτες πανιερώτατοι ἀρχιερεῖς, καὶ εἶπον κοινῇ γνώμῃ κατὰ τὸ ἀναμφίβολον (1), κωλυτέον εἶναι τὸ συνάλλαγμα, ἐνθα μνηστείας προβάσης, καὶ γάμου μὴ ἐπακολουθήσαντος, πρὸς τι πρόσωπον ἢ ἀπὸ συγγενείας, ἢ ἀπὸ ἀγχιστείας προφανοῦς εἰργόμενον, μέλλει ἕτερον τελεσθῆναι συνάλλαγμα· τοῦτο μὲν, τοῦ ἐνενηκостоῦ ὀγδόου κανόνος τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς ἑκτῆς συνόδου οὕτω κατὰ ῥῆμα διαλαμβάνοντος· Ὁ τὴν ἐτέρῳ μνηστευθεῖσαν, ἔτι τοῦ ἀνδρὸς ζῶντος, εἰς γάμον ἀγόμενος, τῷ τῆς μοιχείας ὑποκείσθω ἐγκλήματι· εἰ γὰρ μὴ ἐλογίζοντο οἱ θεῖοι Πατέρες τὴν μνηστεύων εἰς γάμου τάξιν, ἀλλ' ἄλλο τι, πῶς ἂν μοιχείας ἐγκλήματι τὸν συναπτόμενον τῇ ἕτερον μνηστευσάμενῃ ὑπέβαλλον; πρὸς ὑπανδρὸν γὰρ προδήλως ἢ μοιχεία πλήρμελεῖται, καὶ ἀδιάφορον οἱ κανόνες τὸν τῶν ἐπιτιμίων λόγον καὶ τρόπον ἐπὶ τε τῆς μοιχείας καὶ τῆς πορνείας οὐ τίθενται· τοῦτο δὲ, καὶ τοῦ πο-

(1) Δι. — κατὰ τὴν ἀμφίβολον, Δι. ἐν περισει.



λιτικού νόμου ἐν τῷ ε. τίτλῳ τοῦ κή. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν οὕτω λέγοντος· Τὴν τοῦ πατρὸς μου, ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μου μνηστὴν οὐ δύναμαι λαμβάνειν, κὰν γαμεταὶ αὐτῶν οὐ γεγόνασιν· ἢ μὲν γὰρ μητρικῆς, ἢ δὲ νύμφης τάξιν ἐπέχει. Καὶ μετὰ τινὰ κεφάλαια· κὰν πολλάς ἔσχεν ὁ πατήρ μου, οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω· οὐδὲ μητέρα τῆς ποτέ μου μνηστῆς· γέγονε γὰρ μου πενθερά(1). Δῆλον οὖν καὶ ἐπὶ τούτου, ὡς ἀντὶ γάμου τὴν μνηστείαν οἱ νομοθέται ἔθεντο, καὶ ἄθεσμον τὸ συμβαῖνον ἠγάσαντο, καὶ μὴ οἶόν τε συνάπτεσθαι ἐθέσπισαν· καὶ ταῦτα ἐπὶ ἀγχιστείας· μετὰ γὰρ τὸ ἀριθμῆσασθαι τὰς ἐξ αἵματος κωλύσεις, ἐπάγουσιν· οἱ δὲ καὶ ἕτεροι, οὐ διὰ θεσμὸν συγγενείας, διὰ δὲ ἀγχιστείας μὴ προβαίνοντες(2)· καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν τοιούτων κωλυμάτων συντάττονται καὶ τὰ εἰρημένα κεφάλαια. Καὶ οἱ συμπαρόντες πανιερώτατοι ἀρχιερεῖς τῇ τοιαύτῃ κανονικῇ τε καὶ νομικῇ γνώμῃ ὡμογνωμόνησαν, καὶ οὕτω φρονεῖν τε καὶ λέγειν ἀνωμολόγησαν, καὶ μηδὲν τι ἐναντίον φρονεῖν ἢ πράττειν, ὁμοφώνως ἐξεῖπον· ἐπεὶ καὶ ἐν ταῖς εἰς Ἱερωσύνην παραγγελίαις οὕτω ποιεῖν καὶ χειροθετεῖν ἔφασαν, ὡς ὅτε τις μνηστευσάμενός τινα, καὶ μὴ κατὰ γάμον συναφθεῖς, ἀποσταίῃ ταύτης οἰωδῆποτε τρόπῳ, εἴτα ἐτέρῳ νομίμῳ γάμῳ συναφθῆ, οὔτε ἱερέως χειροτονίαν δέχεται, οὔτε χειροτονούμενος ἴσως ἐξ ἀγνοίας ὠφέλειάν τινα ἔχει, ἀλλὰ τῆς Ἱερωσύνης, ὡς δίγαμος, ἀλλοτριοῦται· ἐπεὶ καὶ τὴν ἐτέρῳ μνηστευθεῖσαν εἴ τις ἀγάγηται, εἰς Ἱερωσύνης βαθμὸν ἐμποδίζεται ἀναβαίνειν. Οὕτω καὶ γινώσκειν καὶ λέγειν ὁμοῦ πάντες κατέθεντο, καὶ οὕτω πράττεσθαι ἐκ παντὸς χρεῶν, ἐξεφώνησαν.

### Γ'. ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ ΙΣΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ

Οικουμενικοῦ πατριάρχου, Κυρίου Ἰωάννου, πρὸς τινὰ μητροπολίτην, περὶ κεκωλυμένων γάμων, ἐκτεθέντος παρὰ Νικητῶν διακόνου καὶ χαρτοφύλακος.

ΟΤΙ μὲν ἐπὶ τῶν ἀθεμίτων ἢ κεκωλυμένων γάμων, τινὰ πρὸς τὰς εὐσεβέσι καὶ βασιλικοῖς νόμοις ὄρισται ῥητῶς ἐπὶ συναλλάγμασιν ἵνα κωλυόμενα πρὸς γάμον ὅλως συνάπτεσθαι,

διὰ τὸ τοῦ πράγματος ἀθέμιτον· εἰσὶ δὲ τινὰ μηδεμιᾶ κωλύσει ὑποκείμενα, ἀλλ' ἀνετον ἔχοντα τὸ θέλημα ἐπὶ συναλλάγματι γαμικῷ, διὰ τὸ ἀκώλυτον τῆς πράξεως· οὐκ οἶμαι σε ἀγνοεῖν, θεοφιλέστατε. Ἔνθα δὲ ῥητῶς τι μὴ διηγόρευται ταῖς νόμοις καὶ τοῖς θελοῖς κανόσι, συνοδικῇ διὰ τὰς συνεχεῖς ἐρωτήσεις οικονομία ἐπὶ τοῦ μακαρίτου πατριάρχου κυρίου Ἀλεξίου γέγραπται, τυποῦσα τὸ ὀφείλον ἐν τοῖς τοιούτοις προβαίνειν, ἤγουν, ἐνθα περ ἔβδομος τῆς συγγενείας ἐστὶ βαθμὸς· καὶ δηλοῦσα, ὡς εἰ μὲν ἐρωτηθῆ τὸ τοιοῦτο πρὸ τῆς αὐτοτελοῦς πράξεως καὶ τοῦ ἀποτελέσματος, κωλύεσθαι· εἰ δὲ λάθοι ὡς ἀγνοούμενον, καὶ ἀποτελεσθεῖν, μένειν μὲν ἀδιαίρετον, ὑποχεῖσθαι δὲ τοὺς συναφθέντας ἐπιτιμίαις, καθὼς ἂν ὁ τοῦ τόπου συνίδῃ ἐπίσκοπος. Ἐπεὶ οὖν καὶ ἡμεῖς ἠρωτηθήμεν παρὰ τινος τῶν ἐν τῇ ὑπὸ σὲ ἐνορίᾳ, ὡς ὁ Γεώργιος καὶ ἡ Μαρία, ἀδελφοὶ ὄντες, ἔτεκον, ὁ μὲν τὴν Εἰρήνην, ἢ δὲ τὸν Βασίλειον· ὁ δὲ Βασίλειος ἐγέννησε τὴν Μαρίαν· τῆς δὲ Εἰρήνης τῷ Ἐπιφανίῳ συναφθείσης, βούλεται ὁ τοῦ Ἐπιφανίου ἀτάδελφος τὴν Μαρίαν ἀγαγέσθαι· ἀπεφηνάμεθα διὰ γραφῆς, ὡς οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ ἐνωθῆναι αὐτῇ διὰ τὸν τοῦ Ἐπιφανίου μετὰ τῆς Εἰρήνης τῆς θείας αὐτῆς ἤδη γεγεννημένον γάμον. Καὶ οὕτω μὲν ἀνεχαιτίσθη τῆνικαῦτα ἡ τοιαύτη τῶν εἰρημένων προσώπων ἐνωσις· θάτερόν γε μὴν τῶν μερῶν, σπεῦδον ἐπὶ τὴν τοῦ συναλλάγματος ἐνέργειαν, τοῦ κραταιοῦ καὶ ἀγίου ἡμῶν βασιλέως ἐδεχθῆ, ὡς ἂν ὁ λογιώτατος νομοφύλαξ κρίνῃ περὶ τούτου καὶ ψηφίσῃται. Ἀλλ' αὐθις ὁ ἀντιδικῶν αὐτῷ, δέησιν τῷ θειοτάτῳ κράτει ἐπανατεινόμενος, θείας εὐμοίρησεν ἀντιγραφῆς, οὕτως ἐχούσης· Τὸ κριθὲν παρὰ τοῦ τιμιωτάτου χαρτοφύλακος, καὶ μᾶλλον ἐπὶ κωλύσεως γάμου, οὕτω μενεῖ, ὡσπερ ἐκρίθη. Τὴν τοιαύτην οὖν δεξάμενοι ἀντιγραφὴν, δηλοῦμέν σοι, ὁ καὶ πρότερον ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως ἐρωτηθέντες δεδηλώκαμεν· ὥστε μὴ ἐξεῖναι, τὸν Μιχαὴλ ἑαυτῷ τὴν Μαρίαν συνοικήσασθαι, διὰ τὸν τοῦ Ἐπιφανίου μετὰ τῆς Εἰρήνης ἤδη ἐκτεθέντα γάμον συγγεομένων τῶν ὀνομάτων τῆς συγγενείας· καὶ μάλιστα, κατὰ τὸν τοῦ θεοφόρου καὶ μεγάλου πατρὸς Βασιλείου λόγον καὶ ὄρον· τὰς γὰρ τῶν ἀδελφῶν γαμετάς, θείαν οὖσας καὶ ἀνεψιᾶν, καὶ συννύμφας ἐνταύτῳ συμβαί-

(1) ἀ. Βασιλικῆ, κή, β, τίμ. θ'. — (2) αὐτόθι τίμ. ζ'.

νει καλεῖσθαι· ὡς κεκωλυμένον συνάλλαγμα, ἀπρακτον διαμεῖ-  
ναι, καὶ μηδὲ πρόστιμον ἐκ παραβασίας ἀπαιτηθῆναι· οὕτω  
γάρ, καὶ ὅτε καταρχὰς ἠρωτήθημεν, ἀπελογησάμεθα, τοῦ ζη-  
τήματος τότε τῆς τοιαύτης ἔνεκεν αἰτίας ὄντος· καὶ διδάσκει  
ἡ ὑποκειμένη τῇ διαγραφῇ (1) τῆς ὑποθέσεως ἡμετέρα ἔγγραφος  
ἀπόκρισις. Εἰ δὲ καὶ προῖκα ἴσως τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐφθασε δέξα-  
σθαι μέρος, ἢ προγαμίας δωρεᾶς ὑπόσχεσιν, ἢ δόσιν, τὸ τῆς  
γυναικὸς, οὐ παρὰ τοῦτο συντηρηθήσεται τὸ συνάλλαγμα· ἐπεὶ  
μηδὲ αἱ προῖκες συνιστῶσι τοὺς γάμους, δυναμένους καὶ χωρὶς  
τούτων συνίστασθαι, ὅτε νομίμως συναλλάττονται· τὰ δὲ ἐπι-  
τοῖς ἀθεμίτοις ἢ κεκωλυμένοις ὑπισχνούμενα ἢ διδόμενα γά-  
μοις, οὔτε προῖκες, οὔτε προγαμιαῖαι δωρεαὶ καθεστήκασιν· καὶ  
χρὴ ἀναδοθῆναι τὰ δεδομένα καθ' ὅν τρόπον ἐδόθησαν, μηδε-  
μιάς αὐξήσεως ἀπὸ τόκων προστιθεμένης.

Σ χ ῆ μ α.

Ἄδελφοί.

Γεώργιος, Μαρία.

Ἐξάδελφοί.

Εἰρήνη, Βασίλειος.

Μαρία.

Ἐκωλύθη ἡ Μαρία λαβεῖν τὸν Μιχαήλ.

(1) Λ. ἐν περισελ. — τῆς διαγραφῆς Λ.

## ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ (1).

### ΠΕΡΙ ΔΥΟ ΔΙΣΕΞΑΔΕΛΦΩΝ, ΛΑΒΟΝΤΩΝ

Μητέρα καὶ θυγατέρα, καὶ λυθέντος τοῦ δευτέρου συνοικε-  
σίου, ὡς ἀνόμιμος συστάντος.

**Π**ΡΟΚΛΘΗΜΕΝΟΥ Εὐστρατίου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου ἐν  
τῷ μικρῷ σεκρέτῳ, συνεδριαζόντων αὐτῷ Πέτρου τοῦ περι-  
φανεστάτου πρωτοσπαθαρίου καὶ ἐπάρχου, καὶ θεοφιλεστάτων  
μητροπολιτῶν, τοῦ Νεοκαισαρείας, τοῦ Σεβηρίνης, τοῦ Χωνῶν,  
καὶ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ζηκχίας, καὶ πολιτικῶν ἀρχόντων,  
Πάθου πρωτοσπαθαρίου καὶ μεγάλου οβιονόμου, Θεοδασίου πρω-  
τοσπαθαρίου καὶ οἰκονόμου τῶν εὐαγῶν, Ἰωάννου πρωτοσπα-  
θαρίου καὶ χαρτουλαρίου, τοῦ γενικοῦ, τοῦ ἐπὶ τῶν δεήσεων  
Βασιλεῖου σπαθαρακανδιδάτου καὶ συμπόνου, καὶ Ῥωμανοῦ ἀση-  
κρήτις καὶ σκρίβτα, καὶ Λέοντος ἀσηκρήτις καὶ λογοθέτου τοῦ  
πραίτωρος, εἰσήχθη δ, τε Μαλακηνός, καὶ ὁ Βάρδας, καὶ ὁ  
Θεόδωρος, οἱ Ἑλλαδικοί, πρωτοσπαθάριοι, ἐπιφερόμενοι καὶ  
γράμματα τοῦ τε μητροπολίτου Ἀθηνῶν, καὶ τοῦ μητροπο-  
λίτου Θεβῶν, καὶ τοῦ ἐπισκόπου Εὐρίπου· ὃν εἰς ἐπήκοον τῆς  
ἱερᾶς συνόδου καὶ τῶν συνεδριαζόντων πολιτικῶν δικαστῶν  
ἀναγνωσθέντων, ἐπεὶ περὶ ἀθεμιτογαμίας διελάμβανον γεγο-  
νίας παρὰ τε Εὐθύμιου τοῦ Καπουλή, καὶ Μαρίας τῆς θυγα-  
τρὸς Βάρδα πρωτοσπαθαρίου καὶ ταξιάρχου, οἷα δύο δισεξα-  
δέλφων, μητέρα καὶ θυγατέρα εἰς γάμου κοινωνίαν λαβόντων,  
ὥρισθη, τὸν τε γάμον ἀθέμιτον ὄντα ἀκυρωθῆναι, καὶ διαζύγιον  
περὶ αὐτὸν γενέσθαι· μὴ μέντοι εἰς ἀμφοτέρα τὰ μέρη, ἀλλ' εἰς  
τε τὸν Εὐθύμιον καὶ τὴν Μαρίαν, ὡς ἔσχατον καὶ μετὰ τὸν  
πρῶτον γάμον συναφθέντων αὐτῶν· πλὴν μέντοι ἀνεύθυνα διατη-  
ρεῖσθαι εἰς τὰ πρόστιμα τὰ τοιαῦτα πρόσωπα, ὡς συνοδικῶς τοῦ  
διαζυγίου προβαίνοντος· ἀποκαρῆναι δὲ τὴν Μαρίαν ἐν τινὶ τῶν  
κατὰ τόπον μοναστηρίων.

(1) Εὐστράτιος ὁ Γαριδάς, ἀμαθὴς μοναχὸς, ἄλλος παρὰ τὸν ἐμῶνυμον ἡμε-  
ρῶν, ἐξελέχθη πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1081, ἔξωσθη μετὰ 3 ἔτη.



## ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ (1).

### Α'. ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΝΕΨΙΑΣ ΜΕΤΑ ΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΕΨΙΟΥ ΚΑΤ' ΑΓΧΙΣΤΕΙΑΝ.

**ΜΗΝΙ** Μάτῳ ιε', ἡμέρα ζ', ἐπινεμήσεως ιε', προκαθημένου Νικολάου τοῦ ἀγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐν τῷ Θωμαίτῃ, συνεδριαζόντων συγκλητικῶν ἀρχόντων ζ', καὶ πολιτικῶν δικαστῶν, Ἰωάννου τοῦ μεγάλου δρουγγαρίου τῆς Βίγλας, Γεωργίου πρωτοπροέδρου τοῦ Μαγγάνη, Ἰωάννου πρωτοπροέδρου τοῦ Σολομῶντος, καὶ θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν (2) ἱκανῶν παρισταμένων καὶ δεσποτικῶν ἀρχόντων προέθετο ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως ἐπὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου ἐρώτησιν, πυθόμενος, εἰ χρεῶν ἐστὶ θεῖον καὶ ἀνεψιᾶν θεία καὶ ἀνεψιῶ κατ' ἀγχιστείαν συνελθεῖν, ὡς τοῦτο μαθεῖν ἐθέλων, καὶ φυλάττειν εἰς τὸ ἐξῆς κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἐπαρχίαν. Καὶ πρὸς τὴν τοιαύτην τούτου ἐρώτησιν ἀπεκρίθησαν ἅπαντες, μέχρι μὲν τινος ἀμφίβολον εἶναι τὸ τοιοῦτον συναλλάγμα· ἐπεὶ δὲ τοῦ κραταιοῦ καὶ ἀγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως δικάσαντος ἅμα ἡμῖν καὶ τῇ ἱερᾷ συνόδῳ περὶ τοῦ συναλλάγματος τοῦ προέδρου Βάρδα τοῦ Ξηροῦ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐρμηνεύσαντος τὰ ἐν τῇ κρίσει ταύτῃ δόξαντα ἀμφίβολα, διεγνώσθη περὶ αὐτοῦ καὶ ἀπεφάνθη· τῇ τοιαύτῃ κρίσει ὁ ἀντιλέγων οὐκ ἔστιν, ὡς ἀκωλύτων φανέντων πανταχόθεν τῶν τοιούτων συναλλαγμάτων. Καὶ ταῦτα μὲν οἱ ἄλλοι πάντες. Ὁ Κλαυδίουπόλεως δὲ, καὶ ὁ Καρίας, καὶ πρὸς τούτοις ὁ Εὐχανεῖας, οὐ δύνασθαι ἔφησαν ἐκ ταύτομάτου περὶ τούτου ἀποκριθῆναι, ἔστ' ἂν ἀναγνώσθῃ αὐ-

(1) Νικόλαος ὁ Γραμματικός, ἀνὴρ διασήμου παιδείας, ἐξελέχθη πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1084, ἐπὶ τοῦ Λύκοκράτορος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. Σχίζονται δὲ αὐτοῦ, ἐκτὸς τῶν ἠδὲ ἐκδιδομένων διατάξεων, καὶ αἱ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μοναχῶν τινῶν ἔξω τῆς πόλεως ἀσκουμένων ἀποκρίσεις ἐπὶ διαφόροις ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. (Ὅρα τὰμ. Δ'. σελ. 417.) Ἐπατριάρχευσεν εἰς 27 ἀποθανὼν ἐν θατιῇ γῆρᾳ τὸ ἔτος 1114. — (2) μητροπολιτῶν κί, καὶ ἀρχιεπισκόπων ζ'. Α. ἐν περισελ.

τοῖς καὶ διγνώσθῃ τὰ τῆς τοιαύτης σεβαστῆς κρίσεως, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ ἐρμηνείας, καὶ εἴ τι περὶ τοῦ τοιούτου συναλλάγματος συνοδικὸν προέβη σημείωμα. Ὅ γε μὴν Φιλιππουπόλεως, ἀπὸ τοῦ τόμου τοῦ πατριάρχου κυρίου Σισινίου, καὶ εἰς τὴν τούτου ἐρώτησιν παρορμηθῆναι ἔφησε, καὶ ἔτι (1) τούτου ἐνίστασθαι, καὶ τὴν αὐτοῦ ἐρμηνεῖαν ἐπιζητεῖν.

### Β'. Η ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΗ ΣΥΝΕΛΘΟΝΤΑΣ

*Τοῖς λοιποῖς ἀρχιερεῦσιν ἐπὶ τῇ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ σημειώματι δηλουμένη ὑποθέσει ἐρώτησις, καὶ ἡ τούτων ἀπόκρισις.*

**ΜΗΝΙ** Ἰουνίῳ ιδ', τῆς αὐτῆς ἐπινεμήσεως ιε', προκαθημένου Νικολάου τοῦ ἀγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐν τῷ Θωμαίτῃ, συνεδριαζόντων αὐτῷ θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν ιγ', παρισταμένων καὶ δεσποτικῶν ἀρχόντων ἠρωτήθησαν οἱ γενομένης παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως Βασιλείου τῆς πεύσεως, περὶ τοῦ εἰ χρὴ θεῖον καὶ ἀνεψιᾶν θεία καὶ ἀνεψιῶ κατὰ ἀγχιστείαν συνελθεῖν, τοῖς ἄλλοις ἀρχιερεῦσι μὴ συμφωνήσαντες, μηδὲ συναποκριθέντες αὐτοῖς, κατὰ τὰ τῆνικαῦτα παρὰ τούτων πρὸς τὴν βῆθισαν τοῦ Φιλιππουπόλεως πύσιν βῆθέντα, καὶ σημειώματα παραδοθέντα ἤγουν ὁ Κλαυδίουπόλεως Ἰωάννης, ὁ Καρίας Ἰωσήφ, καὶ ὁ Εὐχανεῖας Ἰωάννης, ὅποιοι σκοποῦ τυγχάνουσι τῆς τοιαύτης ἐνεκῆν πεύσεως, ἐπὶ τοσοῦτον διασχεψάμενοι περὶ αὐτῆς, καὶ τί τούτοις περὶ ταύτης δοκεῖ· ἄρα συμφωνοῦσι τοῖς ἑτέροις, ἢ ἐναντιοῦνται τούτοις καὶ ἀντιλέγουσι. Καὶ ἀπελογήσαντο οἱ τρεῖς ὁμοθυμαδόν, καὶ διεβεβαιώσαντο κατὰ μηδένα τρόπον δίστασθαι τῶν ἰδίων συλλειτουργῶν, ἀλλὰ καὶ συμφρονεῖν κατὰ πάντα τούτοις, καὶ εἶναι συγγνώμονες, ὡς ἀναγνόντες καὶ διαγνόντες ἤδη καὶ τὰ πρότερον διεγνωσμένα καὶ σεσημειωμένα τῷ τε κρατίστῳ καὶ ἀγίῳ ἡμῶν βασιλεῖ, καὶ τῷ ἀγιωτάτῳ ἡμῶν δεσπότη τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, καὶ τῇ ἱερωτάτῃ συνόδῳ, καὶ τὰ ἐς ὕστερον ἐπιλυθέντα τε καὶ ἐρμηνευθέντα παρὰ τῆς

(1) ἴσως, ἐκ τούτου.

φιλοχρίστου βασιλείας αὐτοῦ, ἐφ' οἷς ἐδόκουν ἔχειν τινὰ ἀμφιβολία, καὶ μὴκέτι κατὰ τι ἀντιλέγοντες, ὡς ἀκωλύτων τῶν τοιούτων συναλλαγμάτων φανέντων, καθὰ καὶ προσεσημείωται.

### Γ'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΙΚΩΝ.

**Μ**ΗΝΕ Νοεμβρίου 15', ἐπινεμήσεως 1', προκαθημένου Νικολάου τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐν τῷ μικρῷ σερκρέτω, συνεδριαζόντων αὐτῷ τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν, τοῦ Ἀγκύρας, τοῦ Κυζίκου, τοῦ Κλαυδιουπόλεως, τοῦ Χριστιανουπόλεως, τοῦ Ῥωσίας καὶ ἀρχιεπισκόπων, τοῦ Λεοντοπόλεως, τοῦ Σουγδίας, τοῦ Ῥουσίου παρισταμένων καὶ δεσποτικῶν ἀρχόντων.

᾿ῤοντο μὲν τινες τῶν κατὰ χώραν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἐκ τοῦ συνοδικοῦ ἐπιστάλματος, ὃ πάλαι μὲν περὶ τῆς τοῦ κανονικοῦ δόσεως ἐπὶ τοῦ μακαρίτου πατριάρχου κυροῦ Ἀλεξίου ἐξετέθη, οὐ μικρῶς καταβλάπτεσθαι, ὡς ταῖς μετέπειτα γενομέναις θείαις καὶ βασιλικαῖς κατὰ τὰς πάσης τῆς οἰκουμένης πόλεις ἐναντιοῦσθαι δοκοῦντος χρυσοβούλλοις διαταγαῖς, παρόσον τὸ μὲν συνοδικὸν ὑπὲρ κανονικοῦ, νόμισμα ἐν χρυσοῦν ἐκ μόνου τοῦ ἱερέως εἰσπράττεσθαι διορίζεται, τῶν διακόνων καὶ ὑποδιακόνων μὴδὲν τι παρεχομένων· καὶ ἀφ' ἑκάστου τῶν χειροτονουμένων, εἰ μὲν ἀναγνώστης εἴη, νόμισμα ἐν χρυσοῦν· εἰ δὲ διάκονος, νομίσματα τρία ὅμοια· εἰ δὲ πρεσβύτερος, ἕτερα νομίσματα τρία ὅμοια, τὸν χειροτονοῦντα ὑπὲρ διατροφῆς λαμβάνειν διατάττεται· ὅτι μὴδὲ ἀδάπανον, καὶ ἀμισθὸν ἐστὶ τὸ Εὐαγγέλιον. Οἱ δὲ παρὰ τῶν εὐσεβῶν τεθέντες χρυσοβούλλοι λόγοι, προσθήκην τε τινὰ τοῖς παρὰ τῶν χειροτονουμένων παρεχομένοις ἐξεῦρον μετέπειτα, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν λαϊκῶν ἀπαρχὰς κανονικὸν ὀνομάσαντες, ὠρίσαντο παρ' ἑκάστου τούτων ἀναλόγως τῇ αὐτῶν εὐπορίᾳ εἰσπράττεσθαι, καὶ τοῖς εὐλαβεστάτοις ἱερεῦσι παρέχεσθαι. Ἀλλὰ συνοδικῶς παραστάντες, καὶ τὰ βασιλικά διατάγματα εἰς μέσον προθέμενοι, καὶ τοὺς παλαιότερους συνοδικοὺς ὁρισμοὺς ἀναγνώσθησαν πρὸς τούτοις καθικετεύσαντες, ἐφάνησαν μὴδ'.

ἔτι οὖν ἐντεῦθεν ἐπὶ τῇ τῶν κανονικῶν εἰσπράξει πρόκριμα ὑφιστάμενοι· ὅτι τὰ μὲν συνοδικὰ τὴν ἐκ τῶν λαϊκῶν τοῦ κανονικοῦ εἰσπραξίν ἀπείργοντα φαίνεται, δι' ὃ οὐδὲ μνήμην τινὰ τούτων, ὡς ἀπαγορευομένων ἐν γράφαις, τίθεται· τὰ δὲ μὴ κώλυσιν ὀθενοῦν δεξάμενα, πῶς ἐναντιότητά τινα εἰσάξει γινόμενα; οἱ δὲ γε θειότατοι βασιλεῖς πρὸς τὸν καιρὸν, ὡς ἔοικεν, ἀποβλεψάντες, καὶ τῇ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς τιμῇ διὰ τῆς τῶν πραγμάτων εἰσφορᾶς χώραν παρέχοντες, καὶ τοὺς λαϊκοὺς τῇ παροχῇ ταύτης ὑπέθεντο. Ἐνθεν τοι καὶ δικαιοτάτον ἔδοξεν, ἀμφοτέρωθεν τοὺς ἀρχιερεῖς, ἐκ τε τῶν ἱερέων, καὶ τῶν λαϊκῶν, τὰ ὑπὲρ τοῦ κανονικοῦ τυπωθέντα κομίζεσθαι· ὅτι μὴδὲ στρατεύεται τις, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, ὄψωνι οἰς ἰδίαις (1)· ἀλλὰ καὶ ποιμὴν τις ποιμαίνων, ἐκ τοῦ γάλακτος ἐσθίειν οὐκ ἀποτέτραπται· καὶ ἀμπελῶνα φυτεύων, ἐκ τοῦ καρποῦ δρέπεσθαι οὐ κεκόλυται. Καὶ ὁ παλαιὸς δὲ νόμος (2), ἐμβλαεῖν ἐκ τῶν καρπῶν εἰς τὸν κάρταλλον παρακελεύεται, καὶ εἰσπίσειν εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ οἶκον· λήψεσθαι τε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ προσοίσοντος τὸν ἱερέα, καὶ τεθῆναι ἀπέναντι τοῦ θουραστήριου· εὐλογῆσαι τε καὶ εὐξασθαι, καὶ οὕτως εὐλογημένον εἶναι τὸν προσενέγκαντα, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐγκαταλείμματα αὐτοῦ. Εἰ δὲ τοιαῦτα τὰ ἐκείνων, πῶς οὐχὶ μείζονος τεύξεται εὐλογίας, ἱερωτέρας οὔσης τῆς θείας, καὶ τελειότερας; Οὕτω γοῦν τοῦ προσεφωνηθέντος συνοδικοῦ ἐπιστάλματος, καὶ τοῦ ἀκολουθήσαντος βασιλικοῦ θείου προστάγματος, κατ' οὐδὲν διαφωνούτων πρὸς ἄλληλα, οὐδὲ παρὰ ταῦτα ἕτερόν τι γίνεσθαι ὠρίσται· ἀλλ' ὅσα μὲν ἐκ τῶν ἱερέων τετύπεται καταβάλλεσθαι, ταῦτα δὴ καὶ καταβληθήσεται· νομισμάτων μὲν ὄντων, διὰ νομισμάτων· μὴ ὄντων δὲ, διὰ τῆς ἀναλόγου ποσότητος τῶν ἐν τοῖς βασιλικοῖς τυπικοῖς ἀναταττομένων· καὶ οὐ πλεον τούτων, ὑπὲρ διατροφῆς τοῦ χειροτονοῦντος, ἐκ τοῦ χειροτονουμένου καταβληθήσεται· ὅσα δὲ αὐθις ἐκ τῶν λαϊκῶν, διὰ νομισμάτων, εἰδῶν τε, καὶ ἀργυρίων, τῶν ἀνατεταγμένων ἐν τούτοις. Οὐτε γὰρ τὰ πάλαι συνοδικῶς ὀρισθέντα παραβαίνεσθαι δόξει,

(1) ἁ. Κορ. Θ'. 7. — (2) Δευτέρ. Κς'. 2, 3, 4.



οὔτε τὰ μετέπειτα ἐκ βασιλικῆς τυπωθέντα προστάξεως, ἀθετητέα γενήσεται· ἀλλὰ καὶ ἀμφότερα συμβιβασθέντα πρὸς ἀλλήλα, κρατητέα ἔσται ἀκωλύτως ἐπὶ πάσαις χώραις καὶ πόλεσι. Ταῦτα παρεβλήθηεντα καὶ συνήθως πιστωθέντα, ἐπεδόθη μηνὶ Ματίω, ἐπινεμήσεως ιε΄.

Ἡ ὑπογραφή.

Πέτρος ὁ εὐτελής διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας.

Νικήτας διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, τὸ παρὸν ἴσον ἀντιβαλὼν μετὰ τοῦ ἐμφανισθέντος μοι πρωτοτύπου, καὶ εὐρῶν κατὰ πάντα ἰσάζον, ὑπέγραψα, καὶ ἐσφράγισα.

Δ'. ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ἈΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ, ΚΥΡΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ,

Πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα, κυρὸν Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν, παριστῶν ἐκ τῶν ἁγίων κανόνων καὶ νόμων, ὅτι οὐκ ἔξεστιν ἀφαιρεῖσθαι τὰς ἐπισκοπὰς ἀπὸ τῶν μητροπόλεων.

**Θ**ΕΙΟΝ νόμον ἠγούμενος τὰ τῆς εὐσεβοῦς σου βασιλείας ἐπιτάγματα, (εἰσὶ γὰρ καὶ τῶντι δίκαια καὶ ἀξιοσπούδαστα,) θεόσπεπτε ἅγιε δεσποτά μου, καὶ κραταιὲ καὶ ὑψηλὲ ἡμῶν βασιλεῦ, δεξάμενος τὴν ἐν τῇ προσενεχθείσῃ δεήσει τῷ κράτει σου παρὰ τοῦ θεοφιλοῦς μητροπολίτου Ἀγκύρας Νικήτα δοθεῖσαν θείαν ἐπίλυσιν, διὰ σφραγίδος ἐκ κηροῦ καὶ φοινικῶν αὐτοχείρων γραμμάτων τὸ ἀξιόπιστον κεκτημένην, τὴν καὶ περιέχουσαν οὕτως, « Ὁ ἁγιώτατός μου δεσπότης καὶ οἰκου-  
» μενικός πατριάρχης ἅμα τῇ ἐνδημούσῃ ἱερᾷ συνόδῳ, πρὸς δὲ  
» καὶ τοῖς συγκλητικοῖς ἀρχουσιν, οὗς ἐζήτησας, ἵνα ἀκροά-  
» σῃται τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως, καὶ πέρας ἐπιθήσῃ ταύτῃ  
» νόμῳ καὶ τοῖς κανόσι συνᾶδον, μὴ κωλυόμενος ἀπὸ τοῦ  
» προγεγονότος σημειώματος τῇ βασιλείᾳ μου· μετὰ δὲ τὸ  
» ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ζητηθῆναι, γράψῃ καὶ τῇ βασιλείᾳ μου,

» καὶ παρὰ ταύτης τὸ δέον οἰκονομηθήσεται. Μηνὶ Αὐγούστῳ, ἐπινεμήσεως ζ΄. » ἔσπευσα κατὰ τὸ ἐγγωροῦν, τὴν θεσπεσίαν ταύτην πληρῶσαι ἐπιταγὴν. Καὶ δῆτα μετακληθέντων τῶν σὺν ἐμοὶ ταχθέντων πονῆσαι τῇ ζήτησει συγκλητικῶν, καὶ τῆς ἐνδημούσης τηνικῶτα συναθροισθείσης συνόδου, συνέδριον γέγονε. Καὶ τῆς ἐξετάσεως ἀρχὴν ἤδη λαμβάνειν μελλούσης, παράδοξόν τι παρὰ προσδοκίαν ἀπήντησε, τῶν κληρικῶν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας αὐθαιρέτως ἐξάπινα ρασιασάντων, ὡς μὴδὲ ἀνασχέσθαι ζήτησιν ὅλως περὶ τοῦ σκέμματος προτεθῆναι· ἀλλ' ἐφ' ἱκανὰς ὥρας κόπτεσθαι τὸ συνέδριον μάτην, μὴδ' ὑποδεχομένων τῶν ἐκκλησιαστικῶν τὴν τῆς ὑποθέσεως ἀγωνίαν, μήτε μὴν ἀποκρουομένων. Ἴν δὲ μόνον φωνὴ παμμιγῆς, καὶ ὑπὸ τοῦ λίαν ἐνηχεῖν ταῖς ἀκοαῖς ἀδιάκριτος, ὡς καὶ κατασιγάξουσι ταῖς ἱεροκήρυξι τὴν ἄσημον κραυγὴν, καὶ σιγὴν παραγγέλλουσιν, ἐπισχεθῆναι τὰς φωνάς· ὃ συνεννοηκῶς ἐγὼ μετὰ τῶν δοθέντων μοι συνεργῶν τῆς σκέψεως, καὶ τὴν ἄλλως τρίβεσθαι τὸν καιρὸν οὐκ ἐβελήσας, ἔλυσα τὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἰς ἑτέραν ἤκειν παρήγγειλα, παρεσκευασμένους ὄντας, καὶ ἐπαγομένους τὰ, μεθ' ὧν οἴονται νικᾶν, βοηθήματα· ἐπιτιμίοις, καὶ παλαμναλαῖς ἀραῖς καὶ φρικωδεστάταις (ὡς ἠόμην) ἀσφαλισάμενος τοὺς εἰς τὴν μέλλουσαν θορυβῆσειν ἐπιχειρήσοντας, ἢ φθέγγασθαι τι κατὰ χρεῖαν, ἢ χάριν, ἢ πάθος ἕτερον, κοινῶς ἢ ἴδιᾳ διαφέρον αὐταῖς, τῶν τεινόντων εἰς παράβασιν τῶν θείων καὶ παρακοῆν κανόνων, καὶ σύστασιν ψεύδους. Ἰκόν εἰς δευτέραν· καὶ πάλιν ἀφίκοντο οἱ τῆς ἐκκλησίας ἐνστάται καὶ ἐναγόμενοι· οἱ οὐδὲ περιέμειναν πεῦσιν, ἀλλ' εὐθὺς ἐπιμπλάντο τὰ πάντα ἀκοσμίας καὶ ταραχῆς, καὶ τοῦ προτέρου συνεδρίου μείζων ἀταξία κατέσχε τὸ δεύτερον. Λοιπὸν ἔλυσα καὶ πάλιν τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ζήτησιν ἀνήρτησα, προχειρίσασθαι παραγγείλας εἰς ἀπολογίαν ἀφ' ἑκάστου τῶν ἐκκλησιαστικῶν ταγμάτων δύο τυχόν ἢ καὶ τρεῖς, τοὺς λόγον στρογγύλιν εἰδήμονας, καὶ εἰπεῖν, καὶ ἀκοῦσαι δοκιμωτάτους· ἐπάγεσθαι τε κελεύσας καὶ θείους κανόνας, εἰ ἔχουσιν ἐναντίους ταῖς παρὰ τῶν ἀπεναντίας προφερομένοις, ἢ ἕτερά τινα δικαιώματα· ἐπισχεῖν δὲ τὸ πλῆθος καὶ τὸν σύρφακα ὄχλον οὐ σὺν τῷ δι-

καίω, σὺν βία δὲ τῆς δίκης ἀποπειρώμενον, καὶ συγχέοντα, καὶ θλίβοντα τὸ ἀκροατήριον. Εὐτρεπίσθη καὶ πάλιν ἐκκλησία τρίτη· καὶ συμπαρήσαν ἅπαντες οἱ προτεταγμένοι, ἠνεωγμένας ἔχοντες καὶ ἐστώσας ὡς πρὸς ἀκρόασιν τὰς ἐαυτῶν ἀκοῆς, καὶ οἰόμενοι ἀκούσεσθαι τι λαμπρὸν καὶ γενναῖον· ἀλλ' ἦν οὐδὲν οὐδαμοῦ τοιοῦτον· ὄχλος δὲ, καὶ θροῦς, καὶ ἐνθουσιώδης ὄρμη, καὶ δῆμος πάλιν παράβακχόν τι βλέπων καὶ μαυικόν, καὶ πολλῶν λόγων ματαία τριβή, ὡς τὸ πρότερον. Τελευταῖον δὲ μετὰ πολλὰς τῆς ἡμέρας ὥρας, καὶ περὶ δειλίην ὀψίαν, ἤδη δόξαν οὕτως αὐτοῖς, εἰς μέσον προετέθη χρυσοβούλλον προσκυνητὸν τοῦ θειοτάτου κράτους σου, τῆ μεγάλῃ φιλοτιμηθὲν Ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ τισι μὲν καὶ ἄλλοις κεφαλαίοις διαφόροις, περιέχον δὲ καὶ περὶ τῆς ζητουμένης ταύτης πρὸς ἔπος ταῦτα·

« Ὅσαι δὲ ἀρχῆθεν ἐπισκοπαὶ εἰς ὕψος ἀνήχθησαν ἤδη μητροπόλεων, ἢ καὶ ἐπισκοπαὶ εἰς ἀρχιεπισκοπῶν ἢ μητροπόλεων »

« ἀξίωμα ἀνεδιβάθησαν, ἔσονται καὶ αὐταὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς »

« ἀξίας ἐστῶσαι καὶ θάσεως, καὶ οὐδεὶς ταύτας ὑποβιάσει, »

« τὸ ἀμετακίνητον καὶ πάλιν ἀφειλούσας κερτῆσθαι, ὡς περ »

« δὴ καὶ τετύπεται, καὶ γεγόνασιν· εἰ μὴ που χρονικὸν ἔσως, »

« καὶ προσώποις περιγραφτὸν τὸ τοιοῦτον δεδώρηται φιλοτίμημα παρὰ τινος βασιλέως. Πρὸς τῷ θεῷ δὲ τούτῳ χρυσοβούλλῳ, ἐνεφανίσθη καὶ τὸ σημεῖωμα τοῦ θεοπροβλήτου κράτους σου, μεταξὺ δικάσαντος τοῦ τε ῥηθέντος Θεοφιλοῦς μητροπολίτου Ἀγκύρας, καὶ τοῦ εὐλαβεστάτου χαρτοφύλακος, καὶ τινῶν τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας ἐκ προσταξέως τοῦ πρὸ ἡμῶν τὰ τῆς Ἐκκλησίας οἰακίζοντος ἐκπεμφθέντων περὶ τῆς προκειμένης υποθέσεως, δικαιοῦν τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν. Ὡς τι δὲ ὄπλον προβαλλόμενοι πρόβλημα, ταῦτά τε καὶ τὸν μακρὸν χρόνον, μὴ δεῖν τὴν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον κρατήσασαν ἐκ μακρᾶς καὶ ἀπαραποδίστου συνηθείας πράξιν ἀθετηθῆναι ἔλεγον. Ἴν' οὐχ ἱκανῶν ἡμῖν εἰς κανόνων καθάρσεων ἀναφανέντων, ἀνακτούντων δὲ τῶν μητροπολιτῶν ἐπὶ ταῖς τοιαύταις ἀλλάγοις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀντιρρήσεις, ἐπιβοωμένων δὲ καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν, καὶ τὸ θεῖον βασιλικὸν ἐπικαλουμένων ἕημα, καὶ μὴ πρότερον ἀπολογήσασθαι βεβαιουμένων, εἰ μὴ ταῦτα ἀθε-

τηθεῖεν, μετεωρίσθη πάλιν τὰ τῆς ζητήσεως, καὶ τῆ τῆς σῆς μεγαλειότητος ἐξετάσει ἐταμειούθη. Ἴνα δὲ καὶ τὸ ἅγιόν σου κράτος γνῶ, ὡς οὐκ ἐν παρέργῳ ἡμῖν ἐδόθη τὰ τῆς προσταξέως, οὐδὲ παρέργως ἢ ἀμελῶς ἐξητάσθη, δεῖν ἔγνω ἢ μετριότης ἡμῶν πᾶσαν ἱερὰν βίβλον, εἰ οἶόν τε, ἀναπτύξασθαι, καὶ πάντα θεῖον κανόνα πολυπραγμονῆσαι, καὶ ἐξ αὐτῶν λαβεῖν τοῦ ζητουμένου κατάληψιν· καὶ μετὰ γνῶσιν, γράμματι παραστήσαι τῷ θεσπεσίῳ κράτει σου τὰ εὐρεθέντα πᾶσιν· ἅπερ ἐπεξιόντι τοῖς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους . . . . ὅπως ἀπὸ τῶν καθέκαστα καὶ κατὰ μέρος δικαιολογιῶν ἐκάστου τῶν μερῶν λαβοῦσα εἰδησιῶν ἢ δικαιοτάτη καὶ ἀρῆεπῆς βασιλεία σου μάθοι καὶ πληροφορίαν λάθοι, ὡς οὐκ ἐπ' ἀδίκαις οἱ περὶ τούτων μαχόμενοι θεοφιλεῖς μητροπολίται φιλονεικοῦσιν· οὐκοῦν καὶ ἀκουσον γαλήνότητε βασιλεῦ. Πολλῶν κανόνων εἰς μέσον τεθέντων, καὶ ἱερῶν βιβλίων, εὐρέθη ἐκ τούτων, ὡς ἐξῆς δηλωθήσεται, ὡς τὸ τὰς ἐπισκοπὰς εἰς μητροπόλεων ὕψος ἀνάγεσθαι, πολλοὶ καὶ ἱεροὶ καὶ θεῖοι κανόνες, καὶ πολιτικοὶ νόμοι, καὶ πράξεις καθολικῶν ἁγίων συνόδων κωλύουσι, τάξιν ἐκάστῳ καὶ τύπον ἐπιτιθέντες, καὶ μὴ πηδᾶν ὑπερόρια, μηδ' ἐφίεσθαι ἐπιτρέποντες τῶν οὐ προσηκόντων. Καὶ ἵνα μὴ μηκύνων τῆ τῶν πάντων παραγωγῆ, ταῖς σαῖς ἁγλαῖς ἐνοχλῶ ἀκοαῖς, τοὺς καιριωτέρους προθεῖς εἰς μέσον, καὶ ἐξ ἑὸν μόνον δυνατὸν ἐστὶ τὴν ἀλήθειαν ἀναφανῆναι, τοὺς ἄλλους καταλιμπάνω. Πατριάρχου γάρ τινος Ἀντιοχείας, τῶν ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησιῶν τῆς χειροτονίας πάλαι ἀντεχομένου, καὶ ζητήσεως περὶ τούτου ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ καθολικῇ τρίτῃ συνόδῳ γενομένης, ἀπόφασις τῶν θεῶν ἐδόθη Πατέρων, ὡς ὁ ζ'. ταύτης κανὼν παρίστησι, τοιαύτη·

« Πρᾶγμα »

« παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς Θεσμούς καὶ τοὺς κανόνας τῶν »

« ἁγίων Πατέρων καινοτομούμενον, καὶ τῆς πάντων ἐλευθερίας »

« ἀπτόμενον, προσήγγειλεν ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ῥηγίνος, »

« καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εὐλαβεστάτοι ἐπίσκοποι τῆς Κυπρίων ἐπαρχίας Ζήνων καὶ Εὐάγριος· ὅθεν, ἐπειδὴ τὰ κοινὰ πάθη μείζονος δεῖται Θεραπείας, ὡς καὶ μείζονα τὴν θλάβην φέροντα, »

« καὶ μάλιστα, εἰ μηδὲ ἔθος ἀρχαῖον παρηκολούθησεν, ὥστε »

« τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ἀντιοχείων πόλεως τὰς ἐν Κύπρῳ ποιεῖ-



» εσθαι χειροτονίας, καθὰ διὰ τῶν λιβέλλων καὶ τῶν οἰκείων ρω-  
 » νῶν ἐδίδαξαν οἱ εὐλαβεστάτοι ἀνδρες, οἱ τὴν πρόσοδον τῆ  
 » ἁγία συνόδῳ ποιησάμενοι, ἔξουσι τὸ ἀνεπηρέαστον καὶ ἀβί-  
 » αστον οἱ τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν τῶν κατὰ τὴν Κύπρον προε-  
 » στῶτες, κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ὁσίων Πατέρων, καὶ τὴν  
 » ἀρχαίαν συνήθειαν, δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβε-  
 » στάτων ἐπισκόπων ποιούμενοι. Τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων  
 » διοικήσεων, καὶ τῶν ἀπανταχῆ ἐπαρχιῶν φυλαχθήσεται, ὥσ-  
 » τε μηδένα τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἐπαρχίαν ἐτέραν,  
 » οὐκ οὖσαν ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ ἢ γοῦν τῶν  
 » πρὸ αὐτοῦ χεῖρα, καταλαμβάνειν· ἀλλ' εἰ καὶ τις κατέλαβε,  
 » καὶ ὑφ' ἑαυτὸν πεποιήται βιασάμενος, τοῦτον ἀποδιδόναι, ἵνα  
 » μὴ τῶν Πατέρων οἱ κανόνες παραβαίνωνται, μηδὲ ἐν ἱερου-  
 » γίας προσχήματι, ἐξουσίας τύπος κοσμικῆς παρεισδύηται, μη-  
 » δὲ λάθωμεν τὴν ἐλευθερίαν κατὰ μικρὸν ἀπολέσαντες, ἣν ἡμῖν  
 » ἐδώρησατο τῷ ἰδίῳ αἵματι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ  
 » πάντων ἐλευθερωτὴς ἀνθρώπων. Ἐδοξε τοίνυν τῇ ἁγία καὶ  
 » οἰκουμενικῇ συνόδῳ, σιώζεσθαι ἐκάστη ἐπαρχία καθαρά καὶ ἀβί-  
 » αστα τὰ αὐτῇ προσόντα δίκαια ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀνωθεν, κατὰ  
 » τὸ πάλκι κρατῆσαν ἔθος, ἀδειαν ἔχοντας ἐκάστου μητρο-  
 » πολίτου, τὰ ἴσα τῶν πεπραγμένων πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀσφαλῶς  
 » ἐκλαβεῖν. Εἰ δέ τις μαχόμενον τύπον τοῖς νῦν ὠρισμένοις  
 » προκομίσει, ἀκυρον τοῦτον εἶναι ἔδοξε τῇ ἁγία πᾶσι καὶ  
 » οἰκουμενικῇ συνόδῳ.» Καὶ τοῦτο μὲν ὄριστα παρὰ τῆς  
 » ἁγίας τρίτης συνόδου. Καὶ δεήσεως ταύτη προσενεχθείσης  
 » παρὰ τινος Πύνομίου, τῆς Νικομηθεῶν ἁγίας Ἐκκλησίας ἐπι-  
 » στατοῦντος, κατὰ Ἀναστασίου τῆς κατὰ Νίκαιαν Ἐκκλησίας  
 » κατάρχοντος, τὴν ἐπισκοπὴν Βασινουπόλεως ὑφαρπάσαντος, διὰ  
 » τὸ ἐναγχος τὴν εἰρημένην μητρόπολιν τῆς Νικαίας παρὰ Οὐαλεν-  
 » τινιανοῦ καὶ Οὐάλεντος τῶν βασιλέων εἰς μητροπόλεως ἀναχθῆ-  
 » ναι τάξιν, ἀναχθέντων ἄρτι ἐν αὐτῇ πρὸς τὴν τοῦ βασιλείου  
 » κράτους περιωπὴν, καὶ ἀναβοῶντος ὡς ἀδικοῖτο, ἡ ἁγία σύνο-  
 »δος ἐζήτησε περὶ τούτου, παρόντων καὶ τῶν προσώπων τοῦ  
 » βασιλέως Μαρκιανοῦ συνεδρευόντων συγκλητικῶν ἀρχόντων  
 » καὶ δεῆσαν οὕτω, τὸ βασιλικὸν διάταγμα τὸ τὴν εἰρημένην

» πάλιν (1) τῆς Νικαίας ἀναδοθῆζον εἰς μητροπόλεως ὕψος ὑπανε-  
 » γνώσθη· καὶ εἶχεν οὕτως·

» « Αὐτοκράτορες, Καίσαρες, Οὐαλεντινιανὸς καὶ Οὐάλης, εὐ-  
 » σεβεῖς, εὐτυχεῖς, σεβαστοί, αἰώνιοι, νικηταί, Νικαεῦσιν.

» « Εἰ καὶ ἡ σπουδὴ ἡ ἡμετέρα ἐξ ἐκείνου δῆλη πᾶσι καὶ πε-  
 » ρίσλεπτος γέγονεν, ἐξ οὗ τῆς βασιλείας τὸ ὑπερναβεβῆκός,  
 » καὶ τῶν δημοσίων τοὺς οἰακας βουλήσει τοῦ κρείττονος ὑπε-  
 » δεξάμεθα, ὅμως πρὸς ταῦτοις ἀποσώσομεν καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν  
 » τῆς εὐτυχίας αὐτῆς, ὅτι γε ἡ ἡμετέρα πόλις πρυσαναπλη-  
 » σθεῖσα καὶ γαυριωθεῖσα ἐπὶ τῇ ἡμετέρῃ εὐτυχίᾳ, χαρᾶς καὶ εὐ-  
 » φροσύνης παντὶ δήμῳ αἰτία γέγονε. Διὸ δὴ, ἐπειδὴ μητρόπολις  
 » πάλαι ὠνομάσθη, καὶ τοῦτο νόμοι παλαιοὶ περιέχουσι, τὰ αὐτὰ  
 » ἄπτερ Νικομηθεῦσι νομοθετούντων ἡμῶν ὑπῆρξεν, οὐδεμίαν ἀμφι-  
 » βολίαν ἔχειν δύναται, τὸ ἀσάλευτα καὶ ἰσχυρὰ μένειν, καὶ  
 » εἰς τὸ ἔπειτα ἀξιοθησόμενα τῇ ἡμετέρῃ πόλει. Διαμενέτω,  
 » τοίνυν εἰς τὸ δικνεκὲς ἡ συνήθεια αὕτη, καὶ ἡ πόλις ὑμῶν  
 » μητρόπολις ἔστω, τῆς συνήθειας τῆς ἐπὶ τῇ προόδῳ τοῦ  
 » Βιθυνιάρχου διαμενούσης, οὐδεὶς γὰρ ἀφαιρεῖται τι τῶν ἄλλων,  
 » βουλήσει τοῦ κρείττονος, ἀξιοθεῖν τῆς ἡμετέρας πόλεως τὸ  
 » ἀξίωμα. Χαίροντες τοίνυν τὰς εὐχὰς διπλασιάζετε, καὶ ἡδε-  
 » σθε ἐφ' οἷς αὕτη ἡ τιμὴ ὑμῶν παρέσχηται, πάσης ἀμφιβολίας  
 » εἰς τὸ ἐξῆς σχολαζούσης, συνορῶντες, ὅπως αἰωνίου πραότη-  
 » τος καὶ προνοίας ἐκ τῶν ἡμετέρων θεσπισμάτων τετυχήκατε. »

Καὶ τὸ μὲν γράμμα τῶν βασιλέων, ὅπερ τοῖς Νικαεῦσι πε-  
 φιλοτίμητο, τοῦτο. Σχετλιασάντων δὲ πρὸς αὐτὸ, ὡς φαίνεται,  
 Νικομηθεῶν, γέγονε καὶ ἕτερον πρόσταγμα τῶν αὐτῶν βασιλέων  
 Νικομηθεῦσιν, ἐξ αἰτήσεως τοῦ ἐπισκόπου Νικομηθείας. Ἀνε-  
 γνώσθη δὲ καὶ αὐτὸ ἐν τῇ συνόδῳ καὶ ἀναγνωσθὲν, εἶχεν οὕτως.

» « Οὐαλεντινιανὸς, εὐσεβὴς, εὐτυχὴς, αὐγουστος, Νικομηθεῦ-  
 » σι χαίρειν.

» « Ἡ περὶ τὰ πριβιλέγια τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας πάλαι ὑ-  
 » πάρχουσα ἀρχαία συνήθεια φυλαχθήσεται· οὔτε γὰρ ἡ προσθή-  
 » κη τῆς τιμῆς τῆς Νικαέων πόλεως τὸ δίκαιον τὸ ἡμέτερον

(1) Λ, ἐν περιελ. ἐπὶ μητρόπολιν Λ,

» βλάψαι δύναται, ὅποτε ἐπαύξεται τὸ ἀξίωμα τῆς Νικομη-  
» δέων, ὅτι περ (1) ἐκείνη, ἢ ἐν δευτέρῳ τόπῳ οὖσα, μητροπόλεως  
» ὀνόματι καλεῖται. »

« Οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, οἱ προσώπων τοῦ βασιλέως Μαρ-  
» κιανοῦ τῆ συνόδῳ συνεδριάζοντες, εἶπον· Οὐδὲ ἐν μὲν θεῖον  
» γράμμα περὶ ἐπισκόπου διαλέγεται· ἐκάτερον δὲ τὴν τιμὴν  
» ταῖς πόλεσι παρέχει· τὸ δὲ θεῖον γράμμα τῶν τῆς Θείας λή-  
» ξεως Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντος, τηνικαῦτα τῆ Νικαέων  
» παρασχὸν τὸ μητροπολιτικὸν δίκαιον, ἰδικῶς παρακελεύεται,  
» τῶν ἄλλων μηδὲν ὑφαιρῆσθαι πόλεων· καὶ ὁ κανὼν τῶν  
» ἁγίων Ἀποστόλων, περὶ ἐνὸς μητροπολίτου καθ' ἐκάστην τῶν  
» ἐπαρχιῶν διαγορεύει. Ἴί τοίνυν τῆ ἁγία συνόδῳ παρίσταται  
» περὶ τούτου; Ἡ ἁγία σύνοδος ἐδόκησεν· Οἱ κανόνες κρατείτω-  
» σαν· τοῖς κανόσι τὸ ἱκανὸν γενέσθω. Ἰαττικὸς ὁ εὐλαβέστατος  
» ἐπίσκοπος Νικοπόλεως, παλαιᾶς Ἡπείρου, εἶπεν· Ὁ κανὼν οὕτω  
» διαγορεύει, ὥστε ἐν μιᾷ ἐκάστη τῶν ἐπαρχιῶν τὸ κῦρος ἔχειν  
» τὸν τῆς μητροπόλεως, καὶ αὐτὸν καθιστᾶν πάντας τοὺς ὑπὸ  
» τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν ὄντας ἐπισκόπους· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ διά-  
» νοια τοῦ κανόνος. Ἰῶ δὲ τῆς Νικομηδείας, ἐπειδὴ ἐξ ἀρχαίου  
» αὕτη μητρόπολις ἐστὶ, κεχρεώσθηται, πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν  
» ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὄντας ἐπισκόπους χειροτονεῖν. Ἡ ἁγία σύ-  
» νοδος εἶπε· Ταῦτα πάντες βουλόμεθα· ταῦτα πανταχοῦ κρα-  
» τείτω· ταῦτα πᾶσιν ἀρέσκει. Ἰωάννης, Κωνσταντῖνος, πατρί-  
» κιοι, καὶ οἱ λοιποὶ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι τῆς Ποντικῆς διοι-  
» κήσεως εἶπον· Οἱ κανόνες ἕνα ἴσασι μητροπολίτην, τὸν  
» ἀρχαιότερον· καὶ δῆλον, ὡς τῶ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ Νι-  
» κομηδείας διαφέρουσιν αἱ χειροτονίαι· ἐπειδὴ καὶ αἱ νομοθε-  
» σίαι, ὡς σύνοιδε καὶ ἡ ὑμετέρα μεγαλοπρέπεια, ὀνόματι μη-  
» τροπόλεως μόνῳ ἐτίμησαν τὴν Νικαέων· προτιμᾶται δὲ τῶν  
» λοιπῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας τῆ τιμῆ μόνῃ. Ἡ ἁγία σύ-  
» νοδος εἶπε· Κανονικῶς ἐδίδαξαν· καλῶς ἐδίδαξαν· πάντες τὰ  
» αὐτὰ λέγομεν· καὶ αὐθις· Οἱ κανόνες κρατείτωσαν· τοῖς κα-  
» νόσι τὸ ἱκανὸν γενέσθω. Ἰν οὕτω συνδοξάντων, συμπέρασμα

» ἐπήγαγον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἀπόφασιν, ἔχουσιν οὕτω· Τὴν μὲν  
» αὐθεντίαν τοῦ μητροπολίτου ἐν ταῖς κατὰ Βιθυνίαν Ἐκκλη-  
» σίαις ὁ Νικομηδείας εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος ἔξει, τοῦ Νικαίας  
» τὴν τιμὴν μόνῃν τοῦ μητροπολίτου ἔχοντος, ὑποκειμένου δὲ,  
» κατὰ μίμησιν τῶν ἄλλων ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας, τῶ τῆς  
» Νικομηδείας· ταῦτο γὰρ καὶ τῆ ἁγία παρέσθη συνόδῳ.

Τῆ τοιαύτη ψήφῳ καὶ ἡ ἁγία σύνοδος ἐπακολουθήσασα, τὸν  
» β'. κανόνα ὑπηγόρευσεν, ἀπαγορεύοντα τὴν μίαν ἐπαρχίαν εἰς  
» δύο κατατέμενεσθαι, καὶ μητροπολίτας δύο ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ εἶναι·  
» καὶ καθαίρειν ἀπεντεῦθεν ἀπειλοῦσα τῶ ἐκ περιδρομῆς τολ-  
» μήσονται ἐπισκόπῳ διὰ θεῖου τύπου τοῦτο λαβεῖν· καὶ θεσπί-  
» ζουσα, τὸν ἐπίσκοπον τὸν ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας ἤδη μητροπο-  
» λιτικὸν εὐλαβέστατος δίκαιον, μόνῃς ἀπολαύειν τῆς τιμῆς, σωζο-  
» μένων ἀκεραίων τῆ κατὰ ἀλήθειαν μητροπόλει τῶν οἰκείων δι-  
» καίων. ἔχει δὲ ὁ κανὼν οὕτως·

» Ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ὡς τινες παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς  
» προσδραμόντες δυναστείας, διὰ πραγματικῶν τὴν μίαν ἐπαρ-  
» χίαν εἰς δύο κατέτεμον, ὡς ἐκ τούτου δύο μητροπολίτας εἶναι  
» ἐν τῆ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ. Ἰῶσε τοίνυν ἡ ἁγία σύνοδος, τοῦ λοιποῦ  
» μηδὲν τοιοῦτον τολμᾶσθαι παρὰ ἐπισκόπου· ἐπειδὴ τὸν τοιοῦτον  
» ἐπιχειροῦντά, ἐκπίπτειν τοῦ ἰδίου θεσμοῦ. Ὅσαι δὲ πόλεις διὰ  
» γραμμάτων βασιλικῶν τῶ τῆς μητροπόλεως ἐτιμήθησαν ὀνόμα-  
» τι, μόνῃς ἀπολαύετωσαν τῆς τιμῆς, καὶ ὁ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῆς  
» διοικῶν ἐπίσκοπος, σωζομένων δηλονότι τῆ κατὰ ἀλήθειαν  
» μητροπόλει τῶν οἰκείων δικαίων. » Οἷς σύμφηφος ἐγένετο καὶ  
» ὁ βασιλεὺς Μαρκιανὸς, τὴν θείαν ταύτην ὑπαγορεύσας διάταξιν·  
» « Τὸν ἀφαιρούμενον πόλεως οἰασθήποτε, πάλαι οὔσης, ἢ  
» νῦν πολιθεΐσης, τὸ τῆς ἰδικῆς ἐπισκοπῆς δίκαιον, ἢ ἕτερόν  
» τι προνόμιον, κἂν ἀπὸ βασιλικῆς ἐπιτροπῆς, ἀτιμοῦ καὶ δη-  
» μεύει ἢ διάταξις, ἀκυροῦσα καὶ τὴν ἐγχείρησιν.

Ἰπεξαιρεῖ δὲ καὶ τὰς ἐν Σκυθίᾳ ἐπαρχίας, καὶ Λεοντόπολιν  
» τῆς Ἰσαυρίας. ἔστι δὲ καὶ ἕτερος νόμος, οὕτω διεξιόν·

» «Βεβαιούσθω τὰ ἐκκλησιαστικὰ πάντα προνόμια(1). »Καὶ πάλιν ἄλλος·

(1) Δ. ἐν περιελ. — ὑπερ Δ.

(1) 12. κώδ. 1. 2.



« Τους Θεϊους κανόνες ουκ ἔλαττον τῶν νόμων ἰσχύειν, οἱ νόμοι θούλονται· καὶ ὑπερ οἱ κανόνες κωλύουσι, τοῦτο καὶ οἱ νόμοι (1).

Καὶ ταῦτα μὲν ἀπόχρη πρὸς τὸ δεῖξαι, οὐ δύο μητροπολίτας εἶναι ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ, ἀλλὰ τὸν ἀρχαιότερον· καὶ τὸ, τοὺς φθάσαντας γενέσθαι, τῇ τιμῇ μόνον τῶν ἄλλων ἐπισκόπων ὑπερέχειν, ὑποκειμένους μόντοι γε τῷ κατὰ ἀλήθειαν μητροπολίτῃ· εἰς τὸ ἐξῆς δὲ καὶ αὐτῆς τῆς ἐγχειρήσεως κωλυομένης, καὶ τὸν τοῦτο τολμήσαντα ποιῆσαι ἐπίσκοπον, ἐκπτώσιν πάσχειν τοῦ οἰκείου βαθμοῦ· καὶ τὸ, μηδὲν τῶν φθασάντων προσπαγῆναι ἐπισκοπῇ τινι προνομίων ἀφαιρεῖσθαι παρ' οἰουδήτινος. Ὅτι δὲ οὐ κατὰ πραγματικὸν θεῖον ἔξεστι τύπον τὰ τῶν ἐπισκόπων προβάλλειν, κατὰ μόνους δὲ τοὺς πατρικοὺς ὄρους, τοὺς καὶ κανόνες, ἐξ ἐτέρας πράξεως τῆς τοιαύτης ἁγίας οἰκουμένης τετάρτης συνόδου καταμχθῆναι δυνατόν. Τῆς γὰρ πόλεως Βηρυτοῦ, μητροπόλεως δίκαιον εἰληφυίας παρὰ Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως, τοῦ, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ μεγάλου, λεγομένου μικροῦ, Εὐστάθιου ὁ ταύτης τῆς πόλεως ἐπίσκοπος, τῷ τοιούτῳ φιλοτιμῆματι τῆς μητροπόλεως κατεπαρθεῖς, κατεξανεστή Φωτίου τοῦ μητροπολίτου τῆς Τύρου, τῆς τῶν Φοινίκων μητροπόλεως· καὶ δύο τινὰς ὑποκειμένους αὐτῷ ἐπισκόπους καθελὼν, ὡς δῆθεν μητροπολίτης, καὶ εἰς πρεσβυτέρων βαθμὸν κατασπάσας, ἐτέρους χειροτόνηκεν· ὃ μὴ φέρων ὁ Φώτιος, τῇ ἁγίᾳ προσέδραμε συνόδῳ· καὶ, δίκης κροτηθείσης, τὴν δικαιοῦσαν ἀπέληψε, μηδὲν ὠφεληθέντος Εὐσταθίου τοῦ τῆς Βηρυτοῦ, ἐκ τοῦ βασιλικῆς ὠχυρώσθαι γράμμασι λέγειν, τοῖς ἐπιτρέπουσι τοῦτο· οὐ γὰρ προσέσχεν ἡ σύνοδος τοῖς παρ' αὐτοῦ λεγομένοις, ἀλλὰ τῆς ὑποθέσεως δοκιμαζομένης, τῶν ἀρχόντων πρότερον ἐρωτησάντων τὴν σύνοδον ῥητῶς οὕτως· «Τῷ Θειοτάτῳ δεσπότῃ τῆς οἰκουμένης ἤρесе, μὴ κατὰ θεῖα γράμματα, ἢ κατὰ πραγματικοὺς τύπους τὰ τῶν ἐπισκόπων προβαίνειν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανόνες τῶν Πατέρων. Εἰπάτω οὖν ἡ ἁγία σύνοδος, εἰ ἔξεστι κατὰ θεῖον πραγματικὸν τύπον

» ἀλλοτρίας Ἐκκλησίας δίκαια ἐτέρου ἐπισκόπου, παραιρεῖσθαι; Ἡ ἁγία σύνοδος ἀπεκρίνατο, κατὰ τῶν κανόνων πραγματικὸν μηδὲν ἰσχύειν· οἱ κανόνες τῶν Πατέρων κρατεῖτωσαν. «Καὶ αὖθις τῶν ἀρχόντων εἰπόντων· Νῦν καιρὸς ἐστὶ διδαχθῆναι ἡμᾶς παρὰ τῆς συνόδου, εἰ ἔξεστι κατὰ θεῖον πραγματικὸν, ἀλλοτρίας Ἐκκλησίας δίκαια ἐτέρου ἐπισκόπου παραιρεῖσθαι. Ἡ ἁγία σύνοδος ἀνεβόησεν· Οὐκ ἔξεστι τοῦτο παρὰ τοὺς κανόνες ἐστὶ. Ἔστι δὲ καὶ νόμος ὁ τοῦτο βουλόμενος, οὗτοι διεξιῶν· Οἱ τοῖς κανόσιν ἐναντιούμενοι πραγματικοὶ τύποι, ἔκυροι εἰσι (1). Καὶ ὅρα, μέγιστε βασιλεῦ, ὅπως διὰ πάντων τούτων ἀποδέδεικται τηλαυγῶς, τὸ μὴ δεῖν αὐθεντεῖν τὸν βασιλέα ἐν τοῖς τοιούτοις, κανονικῶς δὲ τὰ ἐκκλησιαστικά διεξάγεσθαι. Εἰσὶ μὲν οὖν καὶ ἄλλοι πολλοὶ κανόνες τῶν θεοστέπτων Ἀποστόλων καὶ ὑπηρετῶν τοῦ Λόγου, καὶ τῶν ἐφεξῆς ἁγίων συνόδων, αὐτὰ ταῦτα διατρανοῦντες, οὓς παραθεῖναι τῷδε τῷ γράμματι εὐήθες ἔδαξε, καὶ μὴ πόρρω φιλοτιμίας ἀνωφελοῦς· ἱκανῶν γὰρ τῶν προβληθέντων εἰς ἀπόδειξιν ὄντων, τί δεῖ καὶ προσεπεξεργάζεσθαι; καὶ τῆς ἀληθείας δυναμένης ἀναλόμψαι, καὶ τοῖς πᾶσι γενέσθαι δῆλως, τῶν πολλῶν οὐδαμῶς χρεῖα· αὐτάρκης γὰρ εἰς συνηγορίαν ἑαυτῆς ἡ ἀλήθεια. Κοινῷ μὲν οὖν λόγῳ καὶ καθολικῶς ἐλέχθη ταῦτα· ἰδίᾳ δὲ, καὶ κατὰ μέρος, καὶ ἐτέροις ἕκαστος φράγνυται δικαιώμασιν. Αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ καὶ τὸν περὶ τῶν ὄλων συστήσας ἀγῶνα, καὶ τὸ σημεῖον τῶν λόγων κινήσας, τὸν Θεοφιλῆ δὲ λέγω μητροπολίτην Ἀγκύρας, ὑπομνήματί τε πέφρακται τοῦ μακκρίτου βασιλέως τοῦ Δούκα, ὅστις τὴν τοῦ Βασιλείου ἐπισκοπὴν εἰς μητροπολιτικὸν ἀνήγαγε δίκαιον, διοριζομένῳ, τῷ θανάτῳ τοῦ τιμηθέντος μητροπολίτου, εἰς ἐπισκοπὴν κατεσπάσθαι τὴν εἰρημένην Ἐκκλησίαν· μὴ ἐπαισχυνθέντος λανθουνεχῶς τοῦ βασιλέως τὸ οἰκετὸν ὀλίσιθμα καὶ τὴν ἄγνοιαν καὶ ὀριαρθεῦσαι, καὶ διορθώσασθαι, ἀλλὰ κατὰ τὸν Θετταλὸν μειρακίσκον, καὶ τρώσαντος, καὶ συμπαθῶς καὶ φιλανθρώπως ἐπεγνωκότος τὴν ἴκσιν· καὶ πρὸς τοῦτω χρυσοβούλλῳ ὤπλισται ἄλλοι τοῦ υἱοῦ τούτου καὶ βασιλέως, τὸ φθάσαν ὑποστηρίζοντι, καὶ ὑπομνήματι συνοδικῷ τῶν τότε ζώντων μητροπολιτῶν,

(1) Ε'. Βασιλικ. Κ. 8,

ελίγων δεόντων, ταῖς αὐτοχειρίοις ὑποσημασίαις τὸ ἔμπροσθεν ἀποφέροντι, ὧν καὶ οἱ πλείους περίεσι, στοιχησάντων ἀπάντων τῆ κανονικῆ ἀποφάσει. Ἄτερος δὲ ὁ Ἱρακλείας πρὸς τοῖς κοινοῖς δικαιώμασιν, αὐτὸ τε τὸ συνοδικὸν ὑπόμνημα προβάλλεται εἰς συνασπισμὸν, καὶ χρυσοβούλλῃ τεθωράκισται, οὗ δημιουργὸς ὁ μακαρίτης βασιλεὺς ὁ Βοτανειάτης, διοριζομένῳ, τῆ τελευταίᾳ τοῦ νυνὶ ἀρχιερατεύοντος ἐν Μαδύτῳ, τὸ ὑπ' αὐτῷ μητροπολιτικὸν παύεσθαι δίκαιον, καὶ ὑπὸ τὴν Ἱρακλείαν ἐπαναστρέφειν τὴν εἰρημένην Ἐκκλησίαν, ὡς τὸ πρότερον. Προσεπιτούτοις καὶ ὁ Θεοφιλέστατος μητροπολίτης Πατρῶν, πολλοῖς καὶ διαφόροις τετείχισται δικαιώμασιν, εἰς τὸ συμφυεῖς καὶ ἀτμήτους καὶ ἀναποσπάστους ἔχειν τὰς τῆ κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίας διορηθείσας ἐπισκοπὰς παρὰ Νικηφόρου βασιλέως τοῦ ἀπὸ γενικῶν, διὰ τὸ ἐν τῇ καταστροφῇ τῶν Ἀβάρων παρὰ τοῦ Κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων καὶ Πρωτοκλήτου Ἀνδρέου ὀφθαλμοφανῶς γενομένου θαύμα, ἐπὶ διακοσίοις δεκαοκτῶ χρόνοις ὅλοις κατασχόντων τὴν Πελοπόννησον, καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς ἀποτεμομένων, ὡς μὴδὲ πόδα βαλεῖν ὅλως δύνασθαι ἐν αὐτῇ Ῥωμαῖον ἄνδρα· ἐν μιᾷ δὲ ὥρᾳ τούτων μὲν ἀφηνισθέντων ἐκ μόνης ἐπιφανείας τοῦ Πρωτοκλήτου, τῆς δὲ χώρας ἀπάσης τοῖς Ῥωμαϊκοῖς σκήπτροις ἐπανελθούσης. Καὶ πρῶτον μὲν προβάλλεται τὸ τοῦ Ῥηθέντος βασιλέως χρυσόβουλλον, τοῦ καὶ τὴν αὐτὴν ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν Πατρῶν ἐξ ἀρχιεπισκοπῆς εἰς μητροπόλεως δόξαν ἀναγαγόντος διὰ τὸ Ῥηθὲν τεράστιον τοῦ Κορυφαίου, καὶ τρισὶν ἐπισκοπαῖς αὐτὴν δωρησαμένου, τῆ Μεθιώνη, τῆ Λακεδαίμονι, καὶ τῆ Σαρσοκορώνη· καὶ ἕτερον τούτῳ συναδόν, Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν βασιλέων· καὶ τρίτον Ῥωμανοῦ, Χριστοφόρου, καὶ Κωνσταντίνου, κατ' ἕχνη τοῖς ἄλλοις βασινοῦ· καὶ ἄλλο ἐπὶ τούτοις, Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ· καὶ κέμπτον ἐπὶ τούτοις, τοῦ πρὸ μικροῦ βεβασιλευκότος Βοτανειάτου, τοὺς εἰρημένους πάντας ἐπισφραγίζοντος. Καὶ ὁ Νεοκαισαρείας δὲ ἐστήρικται ὁμοίως ὑπομνήματι τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῆ λήξει πατριάρχου, κυροῦ Μιχαήλ, καὶ χρυσοβούλλῃ κυροῦ Μιχαήλ τοῦ Δούκα. Μύρισκονται δὲ καὶ πράξεις διαγορευούσαι, ὅτι περ, ὅσαι τῶν ἐπισκοπῶν εἰς μητροπόλεων ἔμελλον ἀναβιβασθῆναι κλέος,

οὐκ ἄλλως τούτου ἐπέτυχον, εἰ μὴ κοινωφελῆς προὔκειτο οἰκονομία, καὶ ἡ σύνοδος κατεδέξατο, καὶ ὁ μητροπολίτης τῆς μελλούσης τιμηθῆναι Ἐκκλησίας, ἀντιδόσεις ἀξίας εἰληφῶς τῆς βασιλικῆς δεξιᾶς, τοῖς πραττομένοις συνήνεσε. Τοσοῦτων τοίνυν ἔντων βοηθημάτων, καὶ κοινῶν τοῖς πᾶσι, καὶ τῶν καθέκαστον ἰδίων, ἐμοί τε καὶ τοῖς ὁμοίοις δοκεῖ, φιλανθρωπότατε βασιλεῦ, παράνομον εἶναι καὶ ἄρρυθμον τὴν τοιαύτην πράξιν, καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων ἀπεναντίαν, καὶ τοῖς πνευματικοῖς ὅροις, καὶ νόμοις ἀντίθετον, καὶ οὐχ ἱκανὰ τὰ παρὰ τοῦ ἀντιρρόπου μέρους ἀντιτιθέμενα· οὔτε γὰρ πραγματικὸς θεῖος τύπος κατὰ τῶν θείων κανόνων ἰσχύσει, ὡς ἔνωθεν διατετράνωται, οὔτε μὴν καταδίκη, ὁμοσε νόμων καὶ κανόνων χωροῦσα, ἐπαινετή. Εἰ γὰρ καὶ τὸ σημεῖωμα τῆς ἐκ Θεοῦ βασιλείας σου τεχνικῶς καὶ ῥητορικῶς κατεσκευάσται, καὶ πιθανὸν δοκεῖ τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οὐπω καὶ δυνατὸν, νόμους ἀνελεῖν καὶ κανόνας, καὶ τὴν ἀλήθειαν κατασεῖσαι· σοφιστεῖα γὰρ, καὶ συλλογισμοί, ἐκ φαινομένων ἐνδόξων, μὴ ὄντων δὲ, πόρρω τοῦ ὄντος καὶ ἐπιστήμης εἰσίν· ἀλλ' οὐδὲ μακρὰ συνήθεια, τὸ ἀπαρχῆς ἀνυπόστατον, εἰς ὑπόστασιν ἄξει ποτέ· τότε γὰρ καὶ ἡ μακρὰ συνήθεια οὐδὲν ἥττον νόμου κρατεῖ, ὅταν, πρὸς τῷ μὴ ἀλόγιστος εἶναι, καὶ νόμον οὐκ ἀναιρῆ· ὡς δὲ τῶν θείων ἀνατρεπομένων κανόνων, ποῖον λογισμῶν συνήθεια λαμβάνουσα παρείσδυσιν προσδεχθήσεται; Ἀκούση γὰρ τοῦ νόμου λέγοντος· » Τὸ μὴ μετὰ λογισμοῦ εἰσενεχθὲν, ἀλλὰ κατὰ πλάνην καὶ συνήθειαν κρατήσαν, οὐ δεῖ κρατεῖν ἐν τοῖς ὁμοίοις (1). Οὐκ ἀγνοοῦμεν δὲ καὶ τὰ παρ' ἐνίων προσφερόμενα πικρὰ ῥήματα, τὰ σπουδάζοντα δωρεὰν ἀποδεικνύειν βασιλικὴν, τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπανάβασιν, καὶ μὴ δεῖν φάσκοντα ταύτην ἀνατρέπεσθαι, λόγου ἀχαριστίας μὴ παρεμπύπτοντος. Εἰ γὰρ ἄνθρωπον, φασί, δωρούμενος ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἄλλως ἀναλαμβάνει τὴν δωρεὰν, εἰ μὴ ἀχαριστίας παρεμπέσει λόγος, πολλῶ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν, ἐφ' ὧν ἀχαριστίαν λέγειν οὐκ εὐλογον. Πρῶτον μὲν γὰρ πρὸς τὰς πόλεις, οὐ πρὸς τὰς Ἐκκλησίας, ἡ βασιλικὴ δωρεά· εἰ δὲ καὶ θεῖη τις τοῦτο βιαζόμενος δωρεὰν εἶναι, ἄδικον αὐτὴν

(1) μζ'. Βασιλικ. Α', 3.



εὐρήσει, καὶ νόμοις ἀπρόσδεκτον· οὗτοι γὰρ κωλύουσι καὶ τὰς ἀδίκους αἰτήσεις, καὶ τὰς προχείρους εὐεργεσίας, εἰς ἄλλων βλάβην αἰτουμένας, χαρίζεσθαι· καὶ ἔτι, οὐκ ὀφείλουσιν ἑτέροις εἶναι ἐπιζήμιοι αἰ ἑτέρων τιμαί. Τῆς ὑποθέσεως οὖν οὕτως ἐπιμελῶς ζητηθείσης, χρεῶν πάντως, θεσπέσιε βασιλεῦ, τὴν ἀλόγιστον ταύτην καὶ ἀδικὸν προῖξιν τέως εἰς τὸ ἐξῆς ἀνακόψαι, θεῶν θεσπισμάτων ἐκτιθεμένων παρὰ τῆς σῆς ἡμερότητας, γίνεσθαι ταύτην τοῦ λοιποῦ κωλυόντων καθόλα· τῶν προηγησαμένων δὲ προσήκουσαν καὶ κατάλληλον τῇ μεγαλεπήβολῳ συνέσει σου ποιῆσαι οικονομίαν. Καὶ ὕσαι τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐξ ἐπισκοπικῶν δικαίων εἰς ὑπεροχὴν μητροπόλεων ἀναχθεῖσαι, ὑπερῆλασαν ἀδιακόπως καὶ τὴν χρονίαν παραγραφὴν τῆς τριακονταετηρίδος, μενέτωσαν ἐπὶ σχήματος, καὶ τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ ἔστωσαν ὑποκείμεναι· ἐπεὶ καὶ τοῦτο προνόμιον ἐπισκοπικὸν, καὶ κανόνες εἰσὶν ἐπιτρέποντες, δεσπόζειν ἐπίσκοπον προνομίου ἑτέρας Ἐκκλησίας διὰ περαιοδρομῆς τῶν εἰρημένων ἐνιαυτῶν. Φησὶ γὰρ ὁ ιζ' κανὼν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου· Τὰς καθ' ἑκάστην Ἐκκλησίαν ἀγροικικὰς παροικίας ἢ ἐγχωρίους, μένειν ἀπαρασαλεύτους παρὰ τοῖς κατέχουσιν αὐτὰς ἐπισκόποις, καὶ μάλιστα, εἰ τριακονταετὴ χρόνον ταῦτα ἀδιόστως διακατέχοντες ὠκονόμησαν. Εἰ δὲ ἐντὸς τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν γένηται τις ἢ γένοιτο περὶ αὐτῶν ἀμφισβήτησις, ἔξειναι τοῖς λέγουσιν ἡδικησθαι, περὶ τούτων κινεῖν παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας· ᾧ τινι θεῶν κανόνι καὶ ἢ ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ παλατίου συμπᾶσα ἀγία σύνοδος διὰ τοῦ κέ. κανόνος ἐπηκολούθησε· τὰς δὲ τοῦτο παθούσας, μηδὲ χρόνῳ βοηθουμένας, ἐπαναστρέφειν ἀναμφιλέκτως εἰς τὰ τῶν οικείων μητροπόλεων δίκαια. Μὴ ταραττέτω δὲ τὴν κραταιὰν καὶ ἁγίαν βασιλείαν σου τὸ κατὰ φαντασίαν παρεισαγόμενον ἄτοπον, καὶ ἢ δοκοῦσα προσγίνεσθαι ταῖς Ἐκκλησίαις ὕβρις, ἀτιμαζομένης ὡς περὶ τῷ ὑφαιρεῖσθαι τοῦ μητροπολιτικοῦ ἀξιώματος· οὐκ ἔστι γὰρ τοῦτο ὕβρις, τὸ ὑφαιρεῖσθαι ἐνθέσμιως· τούναντίον δὲ μᾶλλον τὸ ἕτερον, τὸ ἐκφύτως καὶ ἐκθέσμιως γινόμενον· εὐρέθη γὰρ τι καὶ τοιοῦτον γινόμενον κρίσει συνοδικῇ, καὶ ἐπικρίσει βασιλικῇ κυρωθέν. Τῆς γὰρ ἐπισκοπῆς τοῦ Ριζαίου ὑπό-

τὴν Καισαρείας τελευτήσης, καὶ ἀρχιεπισκοπῆς γενομένης παρὰ Γερμανοῦ τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ πατριάρχου, καὶ τοῦ ἐπ' ἐκείνου βασιλεύοντος, χρόνοις διακοσίαις ὕστερον, ἐπὶ Θεοφυλάκτου τοῦ ἀσιδῆρου πατριάρχου, κελεύσει βασιλέως Ρωμανοῦ τοῦ πρεσβυτέρου, ἐξ αἰτήσεως Νικηφόρου τινὸς, ποιμενάρχου Νεοκαισαρείας τυγχάνοντος, δικαστήριον συνέστη συμμιγῆς ἐκ τε ἀρχιερέων, καὶ ἐλλογίμων συγκλητικῶν, προκαθημένου καὶ αὐτοῦ τοῦ εἰρημένου πατριάρχου· καὶ ἡ νικῶσα τῷ μητροπολίτῃ ἐδόθη. Περὶ τούτου τρανῶς τὸ τῶν δικαιωσάντων σημείωμα, καὶ ὑπόμνημα τοῦ βηθέντος πατριάρχου, καὶ χρυσόβουλλος λόγος τῶν βασιλέων, Ρωμανοῦ, Χριστοφόρου, καὶ Κωνσταντίνου, ἐπισφραγίζων τὰ κεκριμένα. Καὶ εὐχόμενος, φιλάγαθε βασιλεῦ· τὸ γὰρ κακῶς γινόμενον, δεόν διαρθρωθῆναι καλῶς. Οὕτω φρονῶ· οὕτως ἀποφαίνομαι ταῖς πατροπαράδοτοις διδασκαλίαις τῶν ἁγίων θεοφύρων Πατέρων ἐπόμενος, καὶ τοῖς ἱεροῖς καὶ θεοῖς κανόσι στοιχείων· οὐ γὰρ ὀσιον, οὐδὲ δίκαιον ἡγήμαι· τὸ μὴ δικαίως τε καὶ ὀσίως γινόμενον· οὐκοῦν οὐδὲ πέφρικα τὰς τῶν πολλῶν ὑπολήψεις, ἀξιοῦντων με τῶν τῆς ἐκ Θεοῦ δεδομένης μοι Ἐκκλησίας ἀντιποιεῖσθαι καὶ μὴ καταμελεῖν προνομίων, καὶ εὐκόλως ταῦτα πρᾶτθαι· οὐ γὰρ ἔστι τῶν ἀρχιερέων, ὡς ἐπάναγκες εἶναι τῶν τῆς οικείας Ἐκκλησίας προνομίων ἀδιαφόρως ἀντέχεσθαι, δικαίων τε ἅμα καὶ ἀδίκων· ἀλλὰ τὰ μὲν δίκαια φυλάττειν ἀλώβητα, τῶν δὲ ἀδίκων ὑπεκχωρεῖν καὶ ἐξίστασθαι. Οἱ γὰρ τὸν τῆς ἀληθείας λόγον ὀρθοτομεῖν ἐκ τῶν διδαγμάτων τῆς αὐτοαληθείας τοῦ Λόγου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καθόλα κεκελευσμένοι, οὐκ ἀναίτιοι πάντως ἐσόμεθα τῷ Θεῷ, εἰ προὔργου ταῦτα διὰ πάθος τὰ κέρδη ποιήσομεν. Καὶ ἡμεῖς μὲν μηδὲν προτιμώτερον τῶν θεῶν ἐντολῶν καὶ τῶν πατρικῶν παραδόσεων ποιεῖν ἐξανάγκης ὀφείλοντες, ἀλλ' ἀμετάπτωτα ταῦτα φυλάττειν, ὡς δύνάμις, οὕτω καὶ νοοῦμεν, καὶ ὀρίζομεθα. Σκοπητάτω δὲ καὶ τὸ εὐσεβὲς καὶ παγγάληνον κράτος σου, καὶ οικονομησάτω τὸ δεόν· καὶ ὃ πάντως ἄμεμπτον, καὶ ἀπρόσκοπον, καὶ πρὸς Θεὸν αὐτὸν, καὶ πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας, διαφυλάξοι ἡ βασιλεία σου.

## ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΣΤΥΡΗΙΗ (1).

## Α. ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ.

**Μ**ΗΝΙ μάτω, Ινδικτιώνος τρίτης, προκαθημένου τοῦ ἀγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Λέοντος ἐν τοῖς δεξιοῖς καταχουμένεοις τοῦ ἁγίου Ἀλεξίου, συνεδριαζόντων καὶ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ Ἀγκύρας, τοῦ Κυζίκου, τοῦ Ἀμασείας, τοῦ Μελιτινῆς, τοῦ Λαοδικείας, τοῦ Κορήτης, τοῦ Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας, τοῦ Τραϊανουπόλεως, τοῦ Φιλίππων, τοῦ Ἀμάστριδος, καὶ τοῦ Μεσημερίας, καὶ Θεοφιλῶν ἀρχιεπισκόπων, τοῦ Καραβυζύης, καὶ τοῦ Γοθίας, παρισταμένων καὶ τῶν δεσποτικῶν ἀρχόντων. Καὶ τὸ μὲν περὶ σωμάτων Θεραπείαν ἐνασχολεῖσθαι, καὶ φαρμακεύειν ἐπιχειρεῖν πονηρῶς ἔχοντα σώματα, οὐ τοῦ τυχόντος, εἴποι τις ἂν, οὐδὲ τοῦ βουληθέντος ἀπλῶς καὶ μόνον θελήσαντος· ἐκείνου δὲ πάντως, καὶ κυρίως, καὶ μάλιστα, ἂν ὁ μὲν τῆς ἰατρικῆς τέχνης λόγος ἐμαίευσεν, ἡ δὲ χρονία ἐμπειρία λαβοῦσα πάλιν ἐπιθνήσκατο, καὶ ὁ τῆς ἰατρικῆς προεξάρχων, ὡς λυδία τις λίθος, προεξετάσας τὰ πρῶτα, καὶ κατειληφῶς οὐκ ἀδόκιμον, τὸ τῆς ἐπικρίσεως τούτῳ προσεπεδράβευσεν σύμβολον· ἰατρῆρας δὲ ψυχικοῦς, εἶου τε διδασκάλους ἀκριβεστέρους, καὶ καλῶν λόγων ὑφαγητάς τε καὶ συγγραφεῖς, ἐπὶ τισὶ δὲ καὶ δογματιστάς, (ὁμοῦ γὰρ ταῦτα πάντα καὶ νῦν τῇ προκειμένῃ σήμερον ὑποθέσει συνέδραμε,) τοὺς ἅμα μόνον θελήσαντας ἀδοκιμάστως αὐτίκα, καὶ αὐτοχειροτονήτως (τοῦτο δὲ τὸ λεγόμενον) γενέσθαι, τίς συγχωρήσειε; Καὶ βραβύ κληθήσεται ὁ βουλόμε-

νος, καὶ διδασκαλικῶν συγγραμμάτων ἐκθέτης, ὁ θέλων ἕκασ γενήσεται. Καὶ τίς ἂν μὴ φρονὸς τυγχάνων ἕλωσ ἐπισφαλούς τῷ λόγῳ συνθήσεται; Πῶς δὲ καὶ οὐχί, τούτου συγχωρουμένου, πολλοὶ μὲν καὶ τῶν φρονούντων ἐπισφαλῶς, πολλῆς ἀδείας τοῦ γράφειν δραξάμενοι, πολλὰ μὲν προσεπισπαροῦσι τῷ φαινομένῳ σίτῳ ζιζάνια; τινὲς δὲ καὶ τῶν ἀπλουστέρων ὡς σωτηρίοις ἀθούλως τοῖς ὀλεθροῖς προστρέχοντες, ἄνθρακας πυρὸς, ὡς εἰπεῖν, τὸν δοκοῦντα τούτοις θησαυρὸν ἐφευρήσουσι; Διὰ τοῦτο ταιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, ἅμα μὲν τὸ τῶν πολλῶν πρὸς τὸ γράφειν, καὶ διδάσκειν ἄλλους αὐτοπροκλήτως αὐθόρμητον ἀναστέλλοντες, ἅμα δὲ καὶ τῆς τῶν πολλῶν σωτηρίας, καὶ πλέον δῆτα τῶν ἀπλουστέρων φροντίζοντες, εἴσπερ οὐχ ἱκανὸν τροφίμου βοτάνης διακρίνειν τὸ κώνειον· ἐπεὶ διὰ τινῶν μοναχῶν προσελεύσεως τῇ κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου Νικολάου λεγομένη ἐνασχολουμένων μονῇ συγγράμματά τινα ἐφευρίσκεισθαι τοῦ τὸν εἶον ἤδη καταλιπόντος Κωνσταντίνου ἐκεῖ τοῦ Χρυσομάλλου ἀνεδιδάχθημεν· εἴς δῆτα καὶ αὐτοὺς ἐντυχόντας οὐ μετρίως σκανδαλισθῆναι διὰ πολλὴν τινα τὴν ἐμφορομένην αὐτοῖς ἐρεσχελίαν ἅμα καὶ ἀτοπίαν, ὡς ἔλεγον, διαδίδοσθαι δὲ ἤδη καὶ πρὸς πολλοὺς τὰ τοιαῦτα, ὡς τινα μᾶλλον τῶν ὠφελεῖν δυναμένων, καὶ πρὸς εἶον ρυθμίζειν τοὺς πολλοὺς ἀκριβεστέρον· διὰ φροντίδος ὅτι πολλῆς τὸ πρᾶγμα ποιήσαντες, καὶ ἀπὸ τῶν τὰ τοιαῦτα κεκτημένων συγγράμματα, τὰς προσούσας τούτοις βίβλους ἀναλαβόμενοι· ἀνεμάθομεν γὰρ ἀνερευνήσαντες, μίαν μὲν εἶναι παρὰ Πέτρῳ τινὶ μονάζοντι ἐπὶ τῇ τοῦ ἁγίου Ἀθηνόγενους προσκαθημένῳ μονῇ, ἑτέραν δὲ παρὰ Γεωργίῳ προέδρῳ τῷ λεγομένῳ Παμφίλῳ, ἑτέραν δὲ πάλιν τὴν παρὰ τῶν δηλωθέντων μοναχῶν, τῶν τὰ περὶ τούτου προσαγγειλάντων, προσαχθεῖσαν ἡμῖν, ἣν καὶ ἀναλαβέσθαι ἐξείπον ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ τοῦ Γηροκομείου μονῇ μονάζοντος· ταύτας οὖν τὰς τρεῖς συμφορήσαντες, τὰ μὲν αὐτὰ καὶ παρὰ ταῖς τρεῖς ὡς ἐκ μεταγραφῆς ἐμφορόμενα συγγράμματα εὑρομεν, πλείονα δὲ τῶν δύο τὰ παρὰ τῷ Πέτρῳ ἐφευρέθησαν· ὡς τὰ μὲν ἐν ταῖς δυσὶν ἐκείναις εἰς \*\*\* πρὸς τοῖς διακοσίοις τὰ ὅλα συμποσοῦσθαι κεφάλαια· οὕτω γὰρ ἡ διδασκαλία τῷ

(1) Λέων ὁ Κωνσταντινῆς, ἀναβὰς εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχικὸν θρόνον τὸ ἔτος 1134, ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, τοῦ ἐπενεμαθέντος Κωνσταντίνου, ἐπέμεινε τὴν Ἐκκλησίαν ἐτη ἑννέα, ἀποθανὼν τὸ ἔτος 1148.—Τὸ ἐπόμενον αὐτοῦ σημεῖωμα, μὴ περιεχόμενον ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Λεὼκλαυίου, ἐλήφθη ἐκ τοῦ συγγράμματος Λέοντος τοῦ Ἀλλατίου σελ. 644. De Ecclesia occidentalis atque orientalis perpetua consensione. Περὶ τῆς διαρκῆς συμφωνίας τῆς δυτικῆς καὶ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.)



συγγραφῆ ἐν κεφαλαίων διαίρεσαι συντέθειται· πολλά δὲ τῶν ἐμπεριεχομένων ταύταις καὶ ἰδίᾳ κατασκοπήσαντες, καὶ συνοδικῶς ἐξετάσαντες, οὐκ ἐρεσχειῶν μόνον, καὶ καινολογιῶν ἀπλῶς, καὶ μωρολογιῶν, ἀλλὰ καὶ αἰρέσεων προφανῶς ἀνάμιστα εὗρομεν, καὶ πλεον τῶν ἄλλων Ἐνθουσιαστῶν, καὶ Βογομήλων. Ἴνα γὰρ τ' ἄλλα παρῶμεν, τά τε παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν συνήθειαν δηλαδὴ καὶ παράδοσιν ἐκ κοιλίας τούτῳ ἐξερευχθέντα, καὶ ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ διανοίας ἀναπλασθέντα τῆς κακοδαίμονος, καὶ ὅσα πρὸς καταδρομὴν ἐκείνῳ καὶ ὕβριν κατὰ Χριστιανοῦ παντὸς ἐνεγράφησαν, ὅσα τε πάλιν πρὸς ἀτιμίαν ἀρχῆς ἀπάσης καὶ περιφρόνησιν τῷ Σατανᾷ προσκυνεῖν ἐποφλυαρήσαντι τοὺς ὁποῖωδ' ἄρχοντι τιμῆν, ἢ προσκύνησιν ἀπονέμοντας· ἀλλὰ τὸ λέγειν βαπτισθέντα πάντα Χριστιανὸν, διὰ τὸ ἐν νηπιότητι κατὰ τὴν κρατούσαν συνήθειαν ἀκατηχῆτως, ὡς φησι, τοῦτον βαπτίζεσθαι, μὴδὲ Χριστιανὸν εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, κἂν ὀνομάζοιτο· ἀλλὰ κἂν τινὰς ἐκ τῶν ἀρετῶν κατορθώσοι, ὡς εὐνικὸν κατορθοῦν, καὶ μὴδὲ δεῖν ἀναγινώσκειν αὐτὸν τοὺς λόγους τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ πρότερον κατηχηθῆναι, καὶ μυηθῆναι, καὶ μεταστοιχειωθῆναι, τούτεστι μεταστῆναι ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ· καὶ τὸ λέγειν πάλιν, ὅτι ὅσοι ὀνομαζόμενοι Χριστιανοὶ μὴ συνήκασιν τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ βαπτίσματος ἐαυτῶν ἀναστοιχείωσιν, κἂν εἰς ἀρχιερατικὸν ἑαθμὸν κατηντήκασιν, κἂν πᾶσαν τὴν θεόπνευστον Γραφὴν ἐπὶ γλώττης φέρουσι καὶ διδάσκουσιν, εἰς τὴν φυσιοῦσαν αὐτοὺς γινῶσιν ἐναβρυνόμενοι, οὐδὲν ὠφελήθησαν, εἰ μὴ, κατηχηθέντες αὐθις, ἀναστοιχειώσεως τύχωσι καὶ μορφώσεως τῶν ψυχικῶν αὐτῶν ἕξεων, μυστικῆς διὰ μεσιτείας, καὶ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἐπιγνωμόνων οἰκονόμων τοῦ μεγάλου τούτου μυστηρίου, καὶ τῆς ἱερᾶς γνώσεως ἐπιστημόνων· καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν κεφαλαίῳ προστιθέναι, ὅτι, ὅστις οὐ νοερᾶ αἰσθήσει νοερῶς αἰσθάνεται ποιῶντος ἐν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς κενὸν κοπιᾷ, καὶ ὅτι τῷ ἀκατηχῆτῳ Χριστιανῷ μετανοοῦντι, καὶ ἐξομολογουμένῳ τὰ μετὰ τὸ ἅγιον βάπτισμα ἁμαρτήματα, οὐδὲν ὄφελος δεσμᾶ, καὶ φάρμακον θεραπευτικῶν, ἄνευ διδα-

χῆς θείας, καὶ μυήσεως, καὶ πίστεως· καὶ πάλιν ὡς, ἐὰν Χριστιανὸς βαπτισθεὶς οὐκ ἐνεδυναμώθῃ ἀπὸ ἀσθενείας, καὶ τῆς εἰς τὴν ἁμαρτιαν ῥοπῆς, πορευθεὶς πρότερον ἐνδυναμώθῃ διὰ πίστεως καὶ χειρῶν ἐπιθέσεως τῶν οἰκονόμων τῆς Χριστοῦ χάριτος, ἥτις ἐκ πίστεως χαρίζεται, οὐκ ἐξ ἔργων· ἔτι δὲ καὶ τὸ λέγειν, τοὺς ἀληθεῖς παρ' ἐκείνῳ Χριστιανοὺς μὴδὲ νόμιμ ὑποκεῖσθαι, ὡς μετὰ τὸ φθάσαι εἰς τὸ μέτρον τῆς κατὰ Χριστὸν ἡλικίας, μὴκέτι δύνασθαι εἶναι ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὡς δυνατὸν ποιεῖν τὰ τοῦ νόμου, φησί· καὶ τὸ δογματίζειν, τὰς μετὰ τὸ ἅγιον βάπτισμα τοῖς τῆς κακίας λογισμοῖς ἐπιρραζομέναις ψυχᾶς μὴ δύνασθαι τούτων ἐλευθερωθῆναι, εἰ μὴ διὰ τῶν ἐπισκευαστῶν ἀνακαλουμένων ἀνεήτως· μῆτε εἰς Ἐκκλησίαν εἰσιέναι, μῆτε ψάλλειν, μῆτε προσεύχεσθαι, μῆτε Χριστὸν ὀνομάζειν, μῆτε τὰ Χριστιανῶν ἐπιτελεῖν· ἀλλὰ τοῦ δὲ, μὴδὲ μετιέναι τινὰ ἀρετὴν πρὸ τοῦ τὴν καλὴν ἀλλοιωθῆναι ἀλλοίωσιν, διὰ τὸ ἀποστρέφεσθαι ταῦτα τὸν Θεόν, καὶ μισεῖν· δαίμοσι γὰρ εἰκέναι τοὺς ταῦτα κατορθοῦντας, καὶ ὁμολογοῦντας μὲν διὰ τὸν Θεὸν κατορθοῦν, ἀλόγως δὲ, ὡς φησι, ταῦτα ποιῶντας· καὶ, ἵνα συντέμωμεν τὰ πολλά, τὸ ἐν διαφόροις κεφαλαίοις αὐτὸν ἀποφαίνεσθαι, μὴδὲν τι τοὺς Χριστιανοὺς ὠφελείσθαι, κἂν πᾶσαν ἐργάσωνται ἀρετὴν, καὶ κακίαν πᾶσαν ἐκκλίνωσι, κἂν διὰ τὸν Θεὸν ταῦτα ποιῶσιν, εἰ μὴ νοερὰν αἰσθήσει τοῦ Θεοῦ Πνεύματος δέξονται, φυσικῶς τε καὶ ἀνωδύνως ἐν αὐτοῖς ἐνεργοῦντος τὸ ἕγαθόν, καὶ ἀκινήτους πάντη ποιῶντος πρὸς τὸ κακόν· νομοθετεῖν δὲ, καὶ ἐὰν μὴ τοιοῦτον ἐν συναισθήσει δέξωνται φωτισμὸν οἱ ἀναγεννώμενοι, ὡς ἐν τῷ ψάλλειν ἀκλινῆ τε ἔχειν τὸν νοῦν καὶ ἀμετακίνητον, συνιέναι δὲ καὶ τὴν τῶν ψαλλομένων πᾶσαν διανοίαν, μὴδὲ ψάλλειν ὅλως τούτους, μὴδὲ προσεύχεσθαι, ἀλλὰ μὴδὲ ὡς πιστοὺς εἰς Ἐκκλησίαν εἰσέρχεσθαι, ἕχρισ ἂν διὰ τῆς παρ' ἐκείνου εἰσαγομένης κατηχήσεως τε πάλιν καὶ μυήσεως, μύρων τε χρίσεως ἀναστοιχειωθέντες τοῖς τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἐν αὐτοῖς δυνάμεώς τε καὶ ἐνεργείας αἰσθήσειν δέξωνται· ἀλλὰ καὶ τὸ τὰ αὐτὰ ἀξιῶν καὶ περὶ τῆς ἀποκάρσεως, καὶ τὸν ἀποκειρόμενον λέγειν ἀνωφελῶς καὶ αὐτὸν ἀποκαίρεσθαι, εἰ μὴ

ἐν νοερά αἰσθήσει, καὶ οὐκ ἐν πίστει τῆς χαριζομένης αὐτῷ αἰσθητικῆς τοῦ Πνεύματος χάριτος, καὶ τῆς δι' αὐτῆς ἀλλοιώσεως, καὶ μεταστοιχειώσεως, ὡς μηκέτι ἢ θέλειν, ἢ δύνασθαι ἁμαρτάνειν· πρὸς δὲ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις εἰσάγειν, ὡς πᾶς Χριστιανὸς δύο ἔχει ψυχάς, τὴν μὲν αὐτῶν ἀναμάρτητον, τὴν δὲ ἁμαρτητικὴν· εἰ δὲ μίαν ἔχει ψυχὴν, Χριστιανὸς οὐπω ἐγένετο· πῶς οὐγὲν προφανῶς τὰ τοιαῦτα τῶν δηλωθεισῶν αἰρέσεων ἴδια; Ἰδὲ μὲν γὰρ νοεράν αἰσθησίν, ἢ αἰσθητὴν πάλιν νόησιν, ἢ καὶ μόνην αἰσθησίν, ὡς ἐν ἄλλοις φησὶ, καὶ ἔλλαμψιν, καὶ ἀποκάλυψιν, καὶ ἐπίγνωσιν τοῦ Πνεύματος ἀπαιτεῖν αὐτὸν τοῦς βαπτίζομενους, ἢ μὴν ἀνόνητον εἶναι λέγειν τούτοις τὸ βάπτισμα, καὶ εἰ καὶ πᾶν ἀγαθὸν μετέρχονται, τῆς τῶν Ἐνθουσιαζομένων πάντως αἰρέσεως, ἀποκαλύψεως θείας φανταζομένων εἰσδέχεσθαι ταῖς τῶν πονηρῶν δαιμόνων ἐξαπατήσεσι· τὸ δέ γε μετὰ τὸ θεῖον βάπτισμα τοῦς βαπτίζομένους διὰ τὸ ἀκατηχῆτως, ὡς φησὶν, αὐτοὺς ἀναγεννηθῆναι, τουτέστι πάντας ἡμᾶς τοὺς Χριστιανοὺς μέχρι διδασκάλων, καὶ ἱερέων, καὶ ἀρχιερέων αὐτῶν δεῖσθαι πάλιν ἐξ ἀρχῆς κατηχῆσεως, καὶ μυήσεως, καὶ ἀναστοιχειώσεως, διὰ τῆς παρ' ἐκεῖνου εἰσαγομένης τελεσιουργήσεως, καὶ τῆς τῶν χειρῶν ἐπιθέσεως τῶν ἐπιστημόνων οἰκονόμων τῆς μυστικῆς ταύτης χάριτος, οὗς καὶ μετὰ πάσης σπουδῆς ἀνερευνᾶν ἀπαιτεῖ, σπανίως εὐρισκομένους τοὺς μόνους δυναμένους ἀνακαινίζειν τοὺς προσιόντας, καὶ θείας χάριτος μετόχους ποιεῖν, τῆς τῶν Βογομήλων αἰρέσεως ἀναμφίβολον γνῶρισμα, τὸ καθ' ἡμᾶς ὡς ἀτελὲς διασυρόντων ἅγιον βάπτισμα, καὶ δεῦτερον εἰσαγόντων τὸ ἑαυτῶν, τελειοποιὸν, καὶ παρεκτικὸν Θεοῦ Πνεύματος· ἀλλὰ καὶ τὸ, ἢ δύο ψυχάς τὸν Χριστιανὸν ἔχειν, ὡς φησὶν, ἢ μὴ εἶναι Χριστιανὸν, οὕτω ῥητῶς ὑπὸ τῆς τῶν Μασσαλιανῶν, ἢτοι Βογομήλων, παμβεβήλου ὀρησκείας δογματιζόμενον εὔρηται. Οὐκ ἐκ τούτων οὖν μόνων· ταῦτα γὰρ ὡς περ τι μικρὸν γεῦμα παμπλήρους πίθου, ἢ ὄλου, ὃ φασὶν, ὑφάσματος κράσπεδον ἡμῖν ἐν ταῦθα παρείληπται, ἀλλὰ καὶ μυρίων ἄλλων τῶν ταῖς βίβλοις ἐνεσπαρμένων, τὸ σαπρὸν τῆς γραφῆς, καὶ πυρὸς ἄξιον, καὶ ἀφανισμοῦ τελείου κατειληφότες, τὰς μὲν βίβλους αὐτὰς, καὶ

πυρὶ ποικρατικά δοθῆναι διορισάμεθα, καὶ ἀναθέματι πάντας τοὺς φρονούντας οὕτω καθυποβάλλομεν, διοριζόμεθα τε πᾶσι κοινῶς, μηδένα μὴτε τολμᾶν νέας ἐκτιθέναι διδασκαλίας αὐτοχειροτονήτως, ὡς περ ἐχυτῷ περιτιθέντα τὸ τῆς διδασκαλίας ἀξίωμα· μὴτε μὴν παρ' οὐτινοσοῦν ὅποιονδῆποτε νέον καινοφανὲς ἀναγινώσκουσι σύγγραμμα, μὴ φθάσαν ἐπιγνωσθῆναι τε τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ, δοκιμασθῆν πρότερον, ἐπικριθῆναι ὡς εὐσεβῆς καὶ ὠφέλιμον· μάλιστα μὲν τοιγε πάντων τὰ δηλωθέντα ταῦτα καὶ λεγόμενα εἶναι τοῦ Χρυσομάλλου συγγράμματος· καὶ οὐκ αὐτὰ δὲ μόνον τὰ εὑρεθέντα· ἀλλ' εἰ καὶ τινες ἄλλαι εὐρίσκονται γραφαὶ ἐκεῖνου οἰκιδῆτινες, μηδένα μὴτε ἔχειν παρ' οὐτῷ, μὴτε ἀναγινώσκουσι ἕως αὐτὰ· τὸν γὰρ μετὰ τὴν παροῦσαν σημείωσιν κεκτημένον τι τούτων, καὶ ἀναγινώσκοντα, ἢ συνειδῶτα ἕτερον ἔχοντα ταῦτα, καὶ κατ' αὐτὰ φρονούντα, καὶ συγκαλύπτοντα ἀσυγγνώστως, αὐτὸν, ὡς ταῖς δηλωθείσαις ἐνισχυμένον αἰρέσεσι, παρὰ μὲν Ἐκκλησίᾳ πάσῃ ὑπὸ ἀναθέματι γίνεσθαι, παραδίδοσθαι δὲ καὶ τοῖς τὰ πολιτικὰ διέπουσιν ἄρχουσιν, ὥστε καὶ παρ' αὐτῶν νομίμως ὑποσχεῖν τὰς εὐθύνας. Ἐπεὶ δὲ τούτων οὕτω παρ' ἡμῶν πραχθέντων τε καὶ διορισθέντων συνοδικῶς ἐνώπιον καὶ τῶν παρ' οἷς αἱ βίβλοι ἐφεύρηται, ἤγουν τοῦ τε μοναχοῦ Πέτρου, καὶ τοῦ Παμφίλου, θεῶν ἦν καὶ τούτους ἐρωτηθῆναι, εἴτε τούτων ἀντέχονται, εἴτε μὴν ὡς ἐσφαλμένων καὶ ἀσεβῶν καταπτύουσι, καὶ τὰ ὑλισθηρὰ τούτων ἀναθεματίζουσι δόγματα, μηδὲν τι πλέον ἐπὶ τούτοις φρονεῖν τῶν συνοδικῶς σήμερον διαγνωσθέντων ἡμῖν, ἀκουόντων πάντων, ἀπεστομάτισαν, ἀλλ' εἰ καὶ πρότερον παρ' ἑαυτοῖς εἶχον τὰς βίβλους, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἀσυντηρήτως καὶ ἀπεριμερίμνως ἀναγινώσκοντες ὡς καλῶς ἔχοντα παρεδέχοντο, ἀλλὰ νῦν ἐξεταστικώτερον ταῦτα καὶ αὐτοὶ ἰδόντες ἀναγνωσθέντα, καὶ καλῶς ἀποδοκιμασθέντα κατανοήσαντες, συγγνώμην τε ἐξαιτεῖν ὠμολόγουν, ἐφ' οἷς τοιαύτην μέχρι τοῦ νῦν ἠγνόησαν ἄγνοιαν, ἀγαθῇ προλήψει, καὶ στοργῇ φιλικῇ τῇ πρὸς ἐκεῖνον ἠττώμενοι· καὶ τοσοῦτον τὸ ἀπὸ τοῦδε τῶν τοιούτων ἀφίστασθαι, ὡς καὶ εἰς ἐπήκοον πάντων διηνεκεῖ ἀναθέματι ταῦτά τε τὰ συγγράμματα, καὶ τὸν συγγραψάμενον, καὶ τὸν



οὕτω φρονούντα καθυποβάλλειν. Δεξάμενοι γοῦν καὶ ἡμεῖς τὴν τούτων ὁμολογίαν τε, καὶ κατάθεσιν, δι' ἣν ἐποίησαντο τῶν δηλωθέντων ἀσεβῶν συγγραμμάτων ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς συνόδου ἀναθεματισμῶν, καὶ τὴν ἐγκάρδιον τούτων, ὡς διαβεβαιῶνται, κατὰ γνῶσιν, μετὰ δακρύων τὴν συγγνώμην αἰτούμενοι, τῶ μὲν Παμφίλῳ τὰς ἀναγεγραμμένας ποινὰς πρὸς τὸ μηκέτι τοιοῦτόν τι φρονεῖν, ἢ ἀνθέξασθαι τούτων ἐπιτηρησόμεθα· τὸν δὲ μοναχὸν Πέτρον ἀσύμφορον εἶναι κρίναντες κατάρχειν ἄλλων, τὸ ἀπὸ τοῦδε, διὰ τε τὸ τῆς συνειδήσεως τῶν πολλῶν ἤδη κεκαυτηρησμένον ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῶ, καὶ ὧν μέλλουσι εἶναι σκινδαλῶν, καὶ τὸ ὑποπτον, ἔτι δὲ καὶ τὸ τούτου ἀνίκανον, (πῶς γὰρ ἂν καὶ κυβερνᾷν ἄλλους, καὶ διδάσκειν ἱκανὸς κριθῆ ὁ τοιαύτην ἀγνοήσας, ὡς φησιν, ἀγνοίαν, καὶ ἐκδηλον οὕτω πᾶσιν ἀσέβειαν κατανοῆσαι μὴ δυναθεῖς;) ἐν ἑτέρῳ σταλῆναι τοῦτον μονῆ, καὶ ὑπὸ ἀρχηγὸν μᾶλλον εἶναι ἄλλον καὶ καθηγητὴν τετυπώκαμεν· ἐπειδὴ καὶ τῶν τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ πάσης τῆς ἀρχιερατικῆς ὁμηγύρεως προεκυλινδοῦτο ποδῶν.

**Β'. ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΩΝ ΜΕΤΑ ΝΥΜΦΗΣ**  
καὶ ἀνδραδέλφης.

Τὸ τοῦ πατριάρχου Στυπῆ ψήφισμα, καὶ τὸ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου, δύο ἀδελφούς, νύμφην λαβεῖν καὶ ἀνδραδέλφην, ἀκώλυτον εἶναι κρίνουσι (1).

(1) Ἡ ἀνωτέρω περίληψις δύο ὁμοίων ψηφισμάτων τῶν πατριαρχῶν Στυπῆ καὶ Ἀρσενίου ἐλήφθη ἐκ τῆς Ἐξαβίβλου τοῦ Ἀρμενοπούλου Β. βλ. Δ'. Τίτλ. Ζ'. (ΣΤ') κ.φ. 18. (21). — Ἀρσένιος ὁ Λύτοριανὸς ἐκλεχθεὶς οἰκουμενικὸς πατριάρχης τὸ ἔτος 1254, ἐξορίζεται τὸ ἔτος 1256 ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, σφετερισθέντος τὰ δίκαια τοῦ παρ' αὐτοῦ κηδεμονουμένου Ἰωάννου, υἱοῦ Λασκάρεως τοῦ Νεωτέρου.

**ΜΙΧΑΗΛ ΟΞΕΪΤΟΥ. (1)**

**Α'. ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΠΙ ΤΗ ΚΑΘΑΪΡΕΣΕΙ ΓΕΓΟΝΟΣ**

*Τῶν ἀπὸ τῆς ἐνορίας τῶν Τυάκων ψευδοεπισκόπων, τοῦτε Σασιμῶν, καὶ τοῦ Βαλβιῶτου, ὡς παρὰ τοὺς κανόνας χειροτονηθέντων, τῶν καὶ Βογομηλιῶν ἐς ὕστερον ἀπελεγχθέντων.*

**ΜΗΝΙ** Αὐγούστῳ κ'. ἡμέρᾳ ἕκτῃ, Ἰνδικτιῶνος ἕκτης, προκαθημένου τοῦ ἀγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Μιχαήλου ἐν τῷ Θωμᾷ τῇ συνεδριάζοντων τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ καὶ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ Ἐφέσου, τοῦ Ἱρακλείας, τοῦ Ἀγκύρας, τοῦ Νικομηδείας, τοῦ Νικαίας, τοῦ Γαγγρῶν, τοῦ Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας, τοῦ Ἱεραπόλεως, τοῦ Μεσημβρίας, τοῦ Βρύσεως, τοῦ Γαρέλης, καὶ τοῦ Γοθίας, παρισταμένων καὶ δεσποτικῶν ἀρχόντων. Συνήλθον μὲν τὴν σήμερον παρ' ἡμῶν βασιλικῆς ἐπιλύσεως τῇ ὑπομνήσει ἐγχαράχθεις τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Τυάνων Βασιλείου, ὅτε πανσέβαστος, σεβαστός, καὶ μέγας Δρουγγάριος, ὁ μακαριώτατος ἐπίσκοπος Βουλγαρίας, καὶ ὁ μεγαλοεπιφανέστατος πρωτοασκηρῆτης, συνδικάσαι τῇ τε ἡμῶν μετριότητι κελευσθέντες, καὶ τῇ παρ' ἡμῶν θεῷ συνόδῳ, ἐφ' οἷς ὁ δηλωθεὶς ἱερώτατος ἀρχιερεὺς τῶν Τυάνων, κατὰ τὸ ἐφευμένον αὐτοῦ, ὡς τῆς χώρας ἀρχιερεῖ, οὐχ ὡς κατηγόρῳ, λεγομένοις δυσέτισιν ἐπισκόποις τῷ Κλήμεντι, καὶ τῷ Βαλβίσης Λεοντίῳ Βογομηλικῆς ἀσεβείας προσάπτει αἰτίαν, ὡς κακῶς καὶ διδάσκουσι, καὶ φρονουῖσι, καὶ τὰ τῆς τοιαύτης βεβήλου ὀρησκείας εἰς πολλοὺς τῶν Καππαδοκῶν ὀλεθρίως ἐνσπείρουσιν· ἀλλ' ἡ μὲν συνέλευσις αὐτοῖς διὰ ταῦτα. Ἐπεὶ δὲ, καθάπερ τι προὑποφώνημα τῷ Τυάνων, μᾶλλον δὲ καὶ οἷόν τις προπαρασκευῆ τοῦ δικαστηρίου, τὰ περὶ τῆς τῶν δηλωθέντων ἐπισκόπων ἐγκαταστάσεως εἰς ζή-

(1) Μιχαὴλ ὁ Ὁξεΐτης, ἀνὴρ εὐσεβέστατος καὶ πλείστης ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κάτοχος, ἀναβαίνει ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον κατὰ τὸ ἔτος 1143. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ διαδέχεται Ἰωάννην τὸν Κορνηνὸν ἀποθανόντα, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μανουὴλ. Ποιμάντας δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἔτη τρία, παραιτεῖται τοῦ θρόνου. Τὰ ἔξῃς συνοδικὰ αὐτοῦ σημειώματα ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ Ἀλλατίου σελ. 671—681.

τησιν προσεγήνεκται, μηδὲ ἐπισκοπικῇ τούτους τετιμηῆσθαι διατεινομένῳ ἀξίᾳ, ὡς εἴτε μηδαμῶς χειροτονηθέντας, εἴτε μὴν παρὰ τὰς τῶν ἱερῶν κανόνων διαταγὰς, καὶ διὰ τοῦτο πάλιν ἐπισκοπικῆς ἀναξίους ὄντας ἀξίᾳς, ἵνα καὶ ὁ ἅγιος αὐτῶ μετὰ ταῦτα πρὸς ὁποῖους ἄρα καὶ εἴη οὐδαμῶς ἀμφιβάλλοιτο. ὧς γοῦν ἤδη τὰ περὶ τούτων καὶ ἐξητάζετο, οὐ μακρὰς τινος ἐδεήθη τῆς ἀποδείξεως, ἀλλ' ὡσπερ ὁ σοφὸς πρὸς Σολομῶν, ἀνδρὶ παγίς τὰ οἰκεῖα χεῖλη τυγχάνει (1), οὕτω δὴ καὶ οἱ αἰτιώμενοι περὶ τῆς ἐκείνων εἰς ἐπισκόπους χειροτονίας ἐρωτηθέντες, συνήγοροι τινες ἀντικρὺς τῶ μητροπολίτῃ ἐφάνησαν ψηφισθῆναι μὲν ἐνταῦθα φάμενοι διὰ πόλεως ἐπὶ τοῦ ἀποικομένου ἐκείνου ἱερωτάτου μητροπολίτου Τυάνων μοναχοῦ Ἰακώβου πρὸς κλήρου, καὶ ἀρχιερέων συνήθως· εἶτα μετὰ καιρὸν ἐκείνῳ συνεξεληθόντας εἰς τὴν τῶν Καππαδοκῶν δευτέραν, τὰ Τύανα, χειροτονηθῆναι μὲν, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου καὶ μόνου, διὰ τὸ μηδένα ἔχειν τὸν τούτῳ συλλειτουργήσαντα. Ἐπεὶ οὖν οὕτω τούτων καὶ παρ' αὐτῶν καθημολογηθέντων, οὐδέν τι ἦν τὸ ἀμφιβόλον παρὰ τὴν τῶν ἱερῶν κανόνων χειροτονηθῆναι τούτους διάταξιν, ὡς τοῦ μὲν ἀποστολικοῦ καὶ πρώτου κανόνος ῥητῶς· οὕτως, ἐπίσκοπον χειροτονεῖσθαι ὑπὸ ἐπισκόπων ἢ δύο, ἢ τριῶν διατάσσοντος· τοῦ δὲ τετάρτου τῶν ἐν Νικαίᾳ τὸ πρῶτον, καὶ τοῦ ἐννεακαιδεκάτου τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, καὶ μὴν καὶ τοῦ τῆς ἐν Καρθαγένῃ, καὶ διαφόρων ἐτέρων αὐτὸ τοῦτο διαδρήδην θεσμοθετούντων, τὸ χωρὶς τριῶν παρουσίας μηδένα χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον· διὰ ταῦτα ἔδοξε πᾶσιν ἡμῖν, καὶ διέγνωσται, καὶ τοὺς δηλωθέντας τούτους, ὡς εἴπομεν, ἐπισκόπους, μηδὲ ἐπισκοπικῇ τετιμηῆσθαι ὅλως ἀξίᾳ, ὡς καὶ ἀχειροτονήτους ἀντικρὺς, διὰ τὸ τῆς χειροτονίας αὐτῶν ἀκανόνιστον. Τούτων οὕτω διαγνωσθέντων καὶ ἀποφανθέντων, ἐξεχωρήθη τὸ ἀπὸ ταῦδε τῶ μητροπολίτῃ Τυάνων, ὡς ἀρχιερεῖ, καὶ τὰ ἐν τῇ κατ' αὐτὸν χώρα προσαγγελόμενα, εἴτε δὴ καὶ τολμώμενα, ἐφειμένον ἔχοντι ἐξετάζειν, καὶ διορθοῦσθαι, προθεῖναι δὲ καὶ ἐπὶ μέσου τὰ περὶ τῆς Ὀρυλλουμένης κατ' αὐτὸν ἀσεβείας, ὥστε συνοδικῶς ἅμα τοῖς δοθείσαι συνδικασταῖς ἐξετασθῆναι τε, καὶ λυθῆναι.

(1) Παροιμ. 5', 2.

### Β'. ΣΗΜΕΙΩΜΑ, ΔΙ' ΟΥ ΔΙΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ

Οἱ τὴν τῆς ἐπισκοπῆς ἀξίαν προαφαιρεθέντες, ὡς παρὰ κανόνας χειροτονηθέντες, ὅτε Σασίμων μοναχὸς Κλήμης, καὶ ὁ Βαλβίσιος Λεόντιος, ἐξ ἀναφορᾶς τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Τυάνων κυρίου Βασιλείου, τῆς τῶν Βογομήλων ὄντες μυσαρωτάτης αἰρέσεως.

**Μ**ΗΝΙ τῶ αὐτῶ, ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ, προκαθημένου τοῦ ἁγιοτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Μιχαήλου ἐν τῷ Θωμαίτῃ, συνδικαζόντων μὲν τῇ μεγάλῃ ἀγκυρῇ αὐτοῦ ἐκ βασιλικῆς καὶ θείας προσταξέως τοῦ πανσεβάσου, σεβαστοῦ, καὶ μεγάλου Δρουγγαρίου, τοῦ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας, καὶ τοῦ πανευγενεστάτου πρωτοασκηρήτης κυρίου Λεοντίου τοῦ Ἰκανάτου, συνεδριαζόντων δὲ καὶ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ Ἀγκύρας, τοῦ Κυζίκου, τοῦ Νικομηδείας, τοῦ Τυάνων, τοῦ Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας, τοῦ Δυρράχου, τοῦ Ἀλαβίας, τοῦ Μαδύτων, τοῦ Πιερημπορίας, τοῦ Βιζύης, τοῦ Γαρέων, καὶ τοῦ Γοθίας, παρισταμένων καὶ δεσποτικῶν ἀρχόντων. Ἐνθεὸν ζῆλον ἀναλαβῶν κατ' ἐπίγνωσιν ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Τυάνων Βασίλειος οὐκ ἠνέσχετο τὰ ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἐνορίᾳ τολμηθῆναι αὐτῶ ἀκουσθέντα παρὰ τῶν τάχα ἐπισκόπων αὐτοῦ, ἡγουν, τοῦ μοναχοῦ Λεοντίου, καὶ τοῦ μοναχοῦ Κλήμεντος, οὓς ἤδη προεξετάσαντες, τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξίᾳς καθέλομεν, μὴ καὶ εἰς τὸ ἐμφανῆς ἐξελέγξαι, καὶ ὅπως πολλὰ τινα περὶ τὴν ὀρθόδοξον οὕτοι ὀρησκείαν παρασφάλλονται ἀνοήτως, καὶ ἡμῖν παραστῆσαι σαφέστερον. Τοίνυν, οὐχ ὡς κατήγορος, οὐδ' ὡς αὐτὸς συνιστῶν κατ' αὐτῶν τὴν τῆς δυσσεβείας κατέγκλησιν· ταῦτα γὰρ ἤδη καὶ διὰ τοῦ προγεγονότος παρ' ἡμῶν σημειώματος προδιέγνωσται τε καὶ προτετύπωται· ἀλλ' ὡς σπεύδων κωδίῳ προβάτου τοὺς λύκους μὴ ἐπικρύπτεσθαι, καὶ οὕτω λάθρα τὴν τοῦ Χριστοῦ παρ' αὐτῶν λυμάνεσθαι πολυμήνη, ἐνώπιον ἡμῶν τὴν σήμερον παρεστῆσατο τὸν τῆς κατ' αὐτὸν τυγχάνοντα ἐνορίας εὐλαβῆ αὐτοῦ Λέοντα, τὸν καὶ παρὰ τοῦ Λεοντίου χειροτονηθέντα, ὡς αὐτὸς ἔλεγεν, ὡς καὶ ἀκριβῶς εἰδῆτα τὰ κατ' αὐτοὺς καὶ



ἐξελέγχειν αὐτοὺς τῶν ἄλλων πλέον ἰσχύοντα. ὡς γοῦν παρῆσθη τῷ συνεδρίῳ, συμπάρισταντο δὲ καὶ οἱ καθ' ὧν ἡ αἰτία, ὁ μοναχὸς δηλονότι Κλήμης, καὶ ὁ Λεόντιος, ἔγγραφον εὐθύς ὁ τοῦ Τυάτων κανονικὸς προκεκόμικε, διαφόρους πράξεις τούτων διαλαμβάνον πολὺ περιφερούσας τὸ σφικτερόν, καὶ φανερώς παριστάσας, τὸν τῶν τοιούτων ἐργάτην μὴ εὐσεβοῦς τυγχάνειν φρονήματος, τὰ δὲ τῆς τῶν Βογομήλων θρησκείας ἀληθῶς νοσεῖν· τὸ δὲ ἔγγραφον ἦν μὲν ἐκτεθειμένον, ὥσπερ ἐφαίνετο ἀπὸ τῶν ἐμφορομένων αὐτῷ σιγνογραφῶν, παρὰ τε τῶν κληρικῶν, καὶ ἀρχόντων, καὶ αἰκητόρων ἀπλῶς τῆς μητροπόλεως τῶν Τυάτων, τοιάδε τινὰς πράξεις τοῖς αἰτιωμένοις προσμικτυροῦν, διδάχην τοῦ τοὺς ἄνδρας ἀπέχεσθαι τῆς τῶν νομίμων τούτοις συναφθεισῶν γυναικῶν συνουσίας, κρέατός τε, καὶ γάλακτος, καὶ ἰχθύος, καὶ οἴνου, ἄχρι χρόνων τριῶν ἀποχήν· μετὰ δὲ ταῦτα, ἀποκριμάτισον παντελῆ τὴν τῶν τοιούτων ἀπόλαυσιν· ἑτέραν, τὸ μηδὲν σώζεσθαι κοσμικόν, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν διαπράξῃται, εἰ μὴ μοναχὸς γένηται· τὸ τοὺς ἱερολογηθέντας ἄχρῃς ἑπτὰ ἡμερῶν τῆς πρὸς ἀλλήλους ὀμιλίας κωλύειν· τὸ ἀποκείρειν ἄνδρας παρὰ γνώμην τῶν γαμετῶν, καὶ γυναῖκας, παρὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν θέλησιν· τὸ τινὰς θανόντας Χριστιανοὺς, ἀτάφους καὶ ἀψάλτους καταλιμπάνειν, καὶ μηδὲ ζῶντας δέχεσθαι αὐτοὺς εἰς μετόπισαν· τὸ ἐξανασκάψαι καὶ λείψανα Χριστιανῶν τεθαμμένα ἐξωθέν τε καὶ ἔσωθεν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἁμαρτωλοὺς εἶναι λέγοντες τοὺς τελευτήσαντας, καὶ δαίμονας ἐγκατοικεῖν τοῖς σώμασι τῶν τελευτῶντων· τὸ μὴ συγχωρεῖσθαι ἄλλως προσκυνεῖσθαι σταυρὸν, εἰ μὴ καὶ ἐπιγραφὴν ἐπιφέρηται, Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· τὸ ἐξαναβαπτίσειν καὶ παιδία Χριστιανῶν, ὅτι λέγουσιν, ἁμαρτωλοὶ εἰσιν οἱ βαπτίσαντες, καὶ χειροτονῆσαι γυναῖκας διακονίσσας, καὶ ἐπιτρέπειν αὐταῖς τὰς συνήθεις ἐκκλησιαστικὰς αἰτήσεις ποιεῖσθαι, καὶ τὴν τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων ἀνάγνωσιν, καὶ συλλειτουργῆσαι ταύτας μετὰ τοῦ Κλήμεντος· τὸ ἀγίας καταστρέψαι εἰκόνας· τὸ περὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Μεγάλου Ἀρχιστρατήγου ἀπειροπληθῆ ποιούντος θαυμάσια λέγειν, ὅτι ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας ταῦτα ποιεῖ· τὸ ἀναθεματίσαι καὶ τὸν Θεόν, ὃν ἐπίστευσεν Ἀκάκιος ἐπίσκοπος, Χριστιανὸς αὐτοῖς τούτοις, ὃν ὑπῆρχε τὰ

ἔγγραφον, ὀρθόδοξος γνωρίζομενος· πρὸς τούτοις καὶ τὸ παραδοῦναι γυναῖκας Χριστιανὰς εἰς χεῖρας ἐθνῶν, προφάσει δῆθεν μοιχείας. Ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτά τινα τοῦ τοιούτου ἔγγραφου δηλοῦντος, ἀπητοῦντο οἱ μνημονευθέντες πολλάκις πρὸς ταῦτα ἀπολογήσασθαι, καὶ εἰ μὴ πρὸς πάντα. Ἄλλ' ἐπέπερ ἑώρων τὸν κατήγορον σφοδρῶς ἐνιστάμενον, ὁ μὲν Λεόντιος ἀναβαπτισμὸν ποιῆσαι κατέθετο· πλὴν διὰ τὸ παρὰ ἱερέως καθαιρεθέντος ἐπὶ δήλοις ἐγκλήμασι μετὰ τὴν ἐκείνου καθάρειν τὸ πρῶτον βάπτισμα παρ' αὐτοῦ τελεσθῆναι, ὃ καὶ ὡς ἀμφίβολον παραστήσαι αὐτὸς ἀπητήθη· τούτου γὰρ μὴ γινομένου μεγίστη τις παράστασις τὸ πραχθὲν οὐκ ὀρθοῦ φρονήματος τοῦ Λεοντίου εἰσάγεται, ὡς ἀναβαπτισμὸν ποιῆσαι τολμήσαντος κατὰ τὴν βέβηλον τῶν Βογομήλων θρησκείαν, ὅπου γε καὶ τούτου παρὰ τοῦ Λεοντίου ἀποδειχθέντος, ὡς καθυρημένος τυγχάνων ὁ ἱερεὺς τὸ πρῶτον ἐποιήσατο βάπτισμα, οὐδ' οὕτω παντάπασιν ἀκαταίτητον γενόμενον· πρὸς δὲ τὸ καταλιπεῖν ἀτάφους καὶ ἀψάλτους νεκροὺς ὀμολογῶν ἦν ὁ Λεόντιος· ἔλεγε δὲ τοῦτο ποιῆσαι, ὡς ἁμαρτανόντων ἐν ζωῇ τῶν τελευτησάντων, καὶ μὴ πειθομένων αὐτῷ συμβουλεύοντι πρὸς διόρθωσιν ἀπιδεῖν· καὶ τὸ παραδοῦναι δὲ Χριστιανὴν γυναῖκά τινα τῷ ἐν τῷ \*\*\* ἐκπροσωποῦντι τῷ Ἀμηρᾷ ὀμολόγει, διὰ μοιχείαν εἰπὼν ἐπ' ἀδελφῷ τοῦ ἀνδρὸς ὑπ' αὐτῆς τολμωμένην τοῦτο ποιῆσαι, ὡς μὴ δυνάμενος ἄλλως ἀπακοπήν ἐπινοήσασθαι τοῦ κακοῦ· προσωμολόγει δὲ καὶ θεῖον κατακαῦσαι ναόν· ἄλλ' ὅτι, φησὶ, πολλάκις παραινέσας τινὲ χορ \*\*\* καθωμολόγησαν· ὁ δὲ προκομίσας τὸ ἔγγραφον ἔτοιμος ἦν, καὶ διὰ μαρτυρίας ταῦτα πιστώσασθαι. Διὰ ταῦτα καὶ σήμερον συνελθόντων τῆ ἡμῶν μετριότητι τῶν δοθέντων ταύτη συνδικαστῶν, δέον ἡμῖν ἅπασι δέδοκται, καὶ διώρισται, ὥστε πρὸς πληροφροῦν τῶν πρὸς ἡμᾶς στείλάντων τὸ ἔγγραφον, τοῦ ὀμολογημένως τοῦ ὀρθοῦ παρασφάλλεσθαι λόγου τὰ τούτω περιεχόμενα, καὶ πολλὴν πονηρίαν τε καὶ ἀσέβειαν καταβοᾶν τῶν οὕτω φρονούντων, ἢ διδασκόντων, ἐν ἐπηκόῳ τουτουῖ τοῦ συνεδρίου ἀναθέματι τὰ πάντα ὑποβαλεῖν· ὅπερ δὴ καὶ αὐτίκα τὴν σήμερον ἐνώπιον ἡμῶν πεποιήκαμεν, τὰ τε ἀμφίβολα πάντα, ὡς ἑτερόδοξα, ῥητῶς ἀναθεματίσαντες, καὶ ἐφ' οἷς ἴσως ἀμφίβο-



λίας ἦν ἐπισκίασμα, διὰ τινος προφάσεως παρ' αὐτῶν εἰσαχθείσας πρὸς τὴν τῆς ἑαυτῶν καταγνώσεως ἀποσώβησιν, τοὺς μὴ κατὰ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν φρονούντας, ἀλλ' ἐξωθέν τι παρ' ἑαυτῶν ἐπιστάγοντας ἀναθέματι καθυποβάλλουτες· πρὸ πάντων δέ γε καὶ αὐτοὺς, εἴ φανερώς, εἴτε μὴν κεκρυμμένως, ἢ φρονήσαιεν, ἢ διδάξαιεν παρὰ τὰ εὐσεβῆ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ δόγματα, καὶ διδάγματα. Τὸ μέντοι τῶν κεφαλαίων κατὰστιχον, διὰ τὸ ἀνόθευτον πάντη συντηρηθῆναι καὶ ἀδιάβλητον, ὠρίσθη μεταγραφῆν ὑπογραφῆναι μὲν παρὰ τῶν ἀναθεματιστῶν αὐτῶν, ἐπιγραφῆναι δὲ ἐξωθεν καὶ παρὰ τοῦ ἡμετέρου Θεοφιλοῦς χαρτοφύλακος, καὶ εἰς τὴν χώραν ἀποσταλῆναι.

#### Γ'. ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΠΙ Τῷ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜῷ

*Τῷ εἰς τὴν μονὴν τῆς Περιβλέπτου, τοῦ Βογομήλου καὶ παμβεδήλου Νήφωνος.*

**ΜΗΝΟΣ** Ὀκτωβρίου α'. ἡμέρα στ'. Ἰνδικτιῶνος ἐβδόμης, προκαθημένου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη καὶ οἰκουμένη-κοῦ πατριάρχου κυρίου Μιχαήλου ἐν τῷ Θωμαίτῃ συνεδριάζόντων τῇ μεγάλῃ ἁγιωσύνῃ αὐτοῦ τοῦ πανσεβαστου, σεβαστοῦ, καὶ μεγάλου Δρουγγαρίου, τοῦ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας, καὶ τοῦ πανευγενεστάτου πρωτοασκητήτου τοῦ Ἰκανάτου, καὶ ἱερωτάτων ἀρχιερέων τοῦ Ἀγκύρας, τοῦ Κυζίκου, τοῦ Νικομηδείας, τοῦ Νικαίας, τοῦ Τυάνων, τοῦ Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας, τοῦ Δυρραχίου, τοῦ Ἀλαρίας, τοῦ Μεδύτων, τοῦ Μεσημβρίας, τοῦ Κυζίκου, τοῦ Γαρέλης, καὶ τοῦ Γοθίας, παρισταμένων καὶ δεσποτικῶν ἀρχόντων. Οὐκ ὀλίγας, οὐδ' ἀγαθὰς ἀγγελίας ἢ μετριότης ἡμῶν ἐνηχηθεῖσα παρὰ πολλῶν περὶ τοῦ μοναχοῦ Νήφωνος, πολὺ κατ' αὐτοῦ τὸ δύσφημον ἐπισυρομένας, ἀλλὰ καὶ γραφὴν τούτου θεασαμένη πρὸς τινος καὶ πολλοὺς ἐξ ὀνόματος τῶν ἐν Καππαδοκίᾳ σταλεῖσαν, ἣν ἰδίαν εἶναι καὶ αὐτὸς ὡμολόγησε, καὶ ὅτι πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν ὑβρίζει, αἰρετικούς πάντας ἀποκαλῶν, ὡς ὁ εὐλαβὴς δομέστικος τῶν σεκρετικῶν Βασίλειος ὁ Κυμινιανός, καὶ Γεώργιος σεκρετικὸς ὁ τοῦ δευτερέοντος, καὶ Ἰωάννης σεκρετικὸς ὁ τοῦ οἰνοχόου,

πρὸς αὐτὸν παρ' ἡμῶν σταλέντες ἐξεῖπον ἡμῖν, ναὶ μὴν καὶ τινες τῶν ἐν τῇ Κοτυκείου μονῇ μοναχῶν, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἀξιολόγων, παρεστήσατο μὲν αὐτὸν καὶ ἄπαξ, καὶ δις ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου, καὶ τάχα μὲν τοὶ καὶ ἐσπευδεν ἐξετάσαι τῶν ἡμῖν ἀκουσθέντων τινά, καὶ λαχεῖν τελείαν διάγνωσιν περὶ ὧν τε ἀνέμαθε, καὶ ὅπως οὗτος ἔχει φρονήματος· ὅτι δὲ καὶ πλεονος καὶ σχολαιοτέρας ἐρεύνης ἐώρα δεόμενα τὰ τῆς τῶν κατ' αὐτὸν ἐξετάσεως, ὑψωρᾶτο δὲ καὶ εὐλογον φόβον, μήπου διὰ τὸ ἀφρετον εἶναι καὶ ἐλευθέρως διάγειν ἔνθα καὶ βούλεται, προσομιλεῖν τε ἀκωλύτως καὶ οἷσπερ ἐθέλει, καὶ οὕτω ψυχικῆς βλάβης αἴτιος ἐγκατασταίη πολλοῖς, οὐκ ὀρθοῦ δοκῶν εἶναι φρονήματος, ἐξ ὧν περ ἠκούσαμεν· τούτου δὲ χάριν ἄχρισ ἀκριβεστέρως τῶν περὶ αὐτοῦ ἡμῖν ἀκουσθέντων ἐρεύνης καὶ ἐξετάσεως, ἀπαχθῆναι μὲν τοῦτον ἐν τῇ σεβασμίᾳ τῆς Περιβλέπτου μονῇ προσετάξαμεν· παραγγελίαν δὲ γενέσθαι πρὸς τε τὸν εὐλαβεστάτον καθηγούμενον, τὸν οἰκονόμον, καὶ τοὺς λοιποὺς μοναχοὺς, ὥστε ἐν τινι τῶν ἐντὸς τῆς μονῆς κελλίων ἡσυχάζειν αὐτὸν ἀπρόετον τοῖς ἐκτὸς τυγχάνοντα πᾶσι, παρ' ἐνός δὲ καὶ μόνου διακονητοῦ καθυπηρετούμενον, καὶ μηδενὶ ἔχοντα ἐπ' ἀδείας προσομιλεῖν μήτε τῶν λαϊκῶν, μήτε τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ἀλλὰ μηδ' αὐτῶν τῶν ἐν τῇ μονῇ μοναχῶν, ἀλλὰ μηδὲ διὰ γραφῆς ἢ διδάσκειν, ἢ καὶ πρὸς τινος ἐπιστέλλειν, ἢ δι' ἑαυτοῦ, ἢ δι' ἑτέρου, ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ καθίμενον, ὡς δεδήλωται, καὶ τῆς ἐνδεχομένης προνοίας ἀπὸ τῆς δηλωθείσης μονῆς χάριν ψυχικῆς σωτηρίας τοῦ αἰοδίου κτίτορος αὐτῆς ἀξιούμενον· ἐκείνοις καὶ μόνοις πρὸς ἀνάγνωσιν κεχρησθαι βιβλίοις, οἷς ἂν ἡ μετριότης ἡμῶν ἐπιτάξειε, τῶν δὲ λοιπῶν τελείως ἀπέχεσθαι. Ὡστε μέντοι καὶ ἀσφαλῶς αὐτῷ συντηρεῖσθαι τὴν τοιαύτην καθ' ἑαυτὸν ἡσυχίαν, καὶ τὸ μηδενὶ ἐντυγχάνειν, ὡς εἴρηται, καὶ δεσμῶς αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἐπηνέχθη συνοδικῆς, ὡς ἐπὶ ἀφορισμῶν καὶ ἀκαινωνησίαν εἶναι τελείαν, εἰ κεκρυμμένως γοῦν ἢ γράψαι πρὸς τινος, ἢ διδάξαι τολμήσει· εἰ γὰρ φανεῖται μετὰ τὴν ἡμετέραν ταύτην παραγγελίαν ἐπ' ἀθετήσῃ τινός τῶν ἤδη διορισθέντων παρ' ἡμῶν ἀλισκόμενος, οὐκέτι ὡς ἀμφιβαλλόμενος ἔσται ἡμῖν, ἐφ' οἷς κατ' αὐτοῦ ἠκηκόομεν, ἀλλ' ὡς καὶ παντελῶς ἀναιμφίβολος μὴ ὀρθᾶ φρονῶν, μηδ' ὀρθο-



δοξα· τοῖς αὐτοῖς μέντοι γε ἔνοχοι ἔσονται καὶ ὅσοι ἢ ἀπέναι  
τολμήσουσιν εἰς αὐτόν, ἢ γραφᾶς ἐπιστέλλειν αὐτῷ, ἢ ὀμιλεῖν  
ὅπωςδῆποτε.

#### Δ'. ΣΗΜΕΙΩΜΑ, ΔΙ' ΟΥ ΔΙΕΓΝΩΣΘΗ Ο ΑΜΟΝΑΧΟΣ

Καὶ παμβέβηλος Νήφων τῆς τῶν Βογομήλων ὁμολο-  
γουμένως μυσαρωτάτης εἶναι αἰρέσεως.

**Μ**ΗΝΙ φεβρουαρίῳ κβ', ἡμέρα γ'. Ἰνδικτιῶνος ἐβδόμης, προ-  
καθημένου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη, καὶ οἰκουμενικοῦ  
πατριάρχου κυρίου Μιχαήλου ἐν τοῖς δεξιῶς κατηχοιμενεῖσι  
τοῦ ἁγίου Ἀλεξίου, συνεδριάζοντος τῇ μεγάλῃ ἁγιωσύνῃ  
αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἐπιφανεστάτου πρωτοασηκρήτου κυρίου Λέον-  
τος τοῦ Ἰκανάτου, καὶ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ Τυάνων,  
τοῦ Λαοδικείας, τοῦ Δυρραχίου, τοῦ Θεῶν, τοῦ Ἀμάστριδος,  
τοῦ Καλωνείας, τοῦ Μαδύτων, τοῦ Λακεδαμονίας, τοῦ Λευκά-  
δων, τοῦ Παρίας, καὶ τοῦ Γοθίας, παρισταμένων καὶ δεσποτι-  
κῶν ἀρχόντων. Τὰ κατὰ τὸν μοναχὸν Νήφωνα, ὅπως τε πρὸ  
καιροῦ συνοδικῶς ἐξητάσθη, καὶ ὅπως διὰ τὰ ἐξ αὐτοῦ τοῖς πολ-  
λοῖς ἐπιφύομενα σκάνδαλα ἠκονόμηται τὰ κατ' αὐτόν παρὰ τῆς  
ἡμῶν μετριότητος, ὡς ἂν ἐν ἡσυχίᾳ καθήμενος, καὶ τὰ καθ'  
ἑαυτὸν μεμεριμνημένως ἐπισκεπτόμενος, καὶ τῆς σωτηρίας φρον-  
τίζων τῆς ἑαυτοῦ, τῆς τῶν ἄλλων ὀμιλίας, καὶ παντοίας ἄλ-  
λης ὅποιαςδῆποτε κοινωνίας ἀπέχηται, τὸ τῆνικαῦτα παρ' ἡμῶν  
ἐκτεθὲν διαλαμβάνει σημεῖωμα, ὅτε καὶ εἰ μὴ καταλήψεις τε-  
λείας, ἀλλὰ τέως προλήψεις, καὶ οὐ τυχούσας ῥοπᾶς κατ' αὐτοῦ  
κατελάδομεν, ὡς ἐν τισὶ τὰ τοῦ ὀρθοδόξου παραχαράττοντος  
δόγματα, καὶ ἀντικρυς ἑτεροδιδασκαλοῦντος ἡμῖν, καὶ οἰκείας  
κοιλίας ἀπογεννώντος διδάγματα· ἀλλ' οὐ πρόληψις ἡμῖν μόνον,  
οὐδὲ ῥοπή τις, ἢ ἀμυδρὰ παράστασις, καὶ κατάληψις περὶ τοῦ  
μὴ ὀρθῶς αὐτόν φρονεῖν, ἢ διδάσκειν, κατελήφθη τὴν σήμερον.  
Καὶ ἵνα τ' ἄλλα παρῶμεν, ὅσα τε ἀνηγγέλη ἡμῖν περὶ τούτου  
παρὰ τοῦ ἱερέως τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Θεωμᾶ καὶ Παντυχηνῶν  
χωριτῶν, ὡς περὶ τῆς ἁγίας τῶν ζωοποιῶν μυστηρίων τοῦ Χρι-  
στοῦ κοινωνίας ἐκθεσμά τινα καὶ τῆς εὐσεβοῦς ἀλλότρια πί-

στειως παρεισάγοντος, καὶ μὴν καὶ τὰ παρὰ τοῦ εὐλαβεστάτου καθηγουμένου τῆς τοῦ Παντοκράτορος σεβασμίας καὶ βασιλικῆς μονῆς, προφανῶς τὸν τοιοῦτον καὶ αὐτὰ παριστῶντα τῆς εὐσεβείας ἀλλότριον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ παρὰ τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Δυρραχίου παρειαχθέντα, εἰ καὶ ἕξαρος οὗτος ἀπλῶς πρὸς πάντα ἐτύγχανεν, ἀλλ' οὖν αὐτὰ τὰ σήμερον παρ' αὐτοῦ λαληθέντα καὶ εἰς πάντων ἐπήκοον, οὐκέτι διαταγμὴν τινὰ περὶ τούτου ἔχειν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς σήμερον συγκεχώρηκεν, καὶ οἶον διαμφιδάλλειν περὶ αὐτοῦ, ὅπως ἄρα καὶ ἔχει φρονήματος· ἔκ τε γὰρ τοῦ τοὺς ἀποβληθέντας πρὸ μικροῦ παρ' ἡμῶν συνοδικῶς ὡς ἑτεροδόξους δύο ἐπισκόπους τοῦ μητροπολίτου Ὑάνων, εὐσεβεῖς αὐτοὺς ὀνομάζειν, καὶ φρονοῦντας ὀρθῶς, καὶ ἀπλῶς διὰ τούτου τοῦ τρόπου ἐναντιοῦσθαι, οὐχὶ τῇ συνόδῳ καὶ μόνῃ, ἀλλὰ καὶ πάσῃ τῇ δογματικῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ τὰ παρ' ἐκείνων δογματισθέντα ὡς ἀσεβῆ ἀποβαλλομένη καὶ ἄθεσμα· καὶ ἐκ τοῦ ἐνώπιον ἡμῶν πάντων ἀποστοματίσαι τὴν σήμερον, καὶ εἰπεῖν ἀνάθεμα τῷ Θεῷ τῶν Ἰσραέλων, συνῆκται ἡμῖν ἐκ γε τούτων ἀνευδοιάστως μὴ τὰ τῶν ὀρθοδόξων φρονεῖν, ἢ δογματίζειν αὐτόν· διὸ καὶ ὡς τελείαν τὸ ἀπὸ τοῦδε πληροφορίαν σχόντων ἡμῶν περὶ τῆς ἐσφαλμένης αὐτοῦ καὶ ἀθέου πάντη διδαχῆς, καὶ φρονήσεως, ὠρίσθη περιορισθῆναι αὐτὸν ἐν τινι τόπῳ καθ' ἡσυχίαν, καὶ ἀπρόϊτον εἶναι παντάπασιν, ὥστε μὴ τὴν ἐξ αὐτοῦ λύμην καὶ εἰς πολλοὺς διαδίδοσθαι· πάντως γὰρ ὁ τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ οὕτως ἐναντιοῦμενος προφανῶς, καὶ ἑαυτὸν μὲν νομίζων ὀρθόδοξον, ἄλλως δ' ἔχειν τοὺς ἄλλους οἰόμενος, οὐ φωτὸς, ἀλλὰ σκότους μεταδώσει τοῖς αὐτῷ πλησιάζουσιν· ἀλλὰ καὶ ἔς ἂν τολμήσῃ τοῦ λοιποῦ ἐν τινι κοινωνῆσαι αὐτῷ ἐν ὀμιλίᾳ, ἢ διαίτη, ἢ ἄλλῳ τρόπῳ ὅποιωδήποτε φανερῶς, ἢ καὶ λάθρᾳ, ὡς ὀμόφρων αὐτῷ κἀκεῖνος καὶ λογισθήσεται, καὶ τιμωρήσεται.



## ΑΔΗΛΩΣΗ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ (1).

### ΠΙΤΤΑΚΙΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ,

Πατρῶν παρὰ Ἰωάννου Χαρτοφύλακος, τοῦ τοῦ Ἰωανοπούλου, περὶ τοῦ, τῆ δισεξαδέλφῃ τῆς ἰδίας μητρὸς συναφθέντος, καὶ τῶν ὀφειλόντων δοθῆναι αὐτῷ ἐπιτιμίων.

**ΑΔΗΠΟΥΔΙΟΣ** οὗτος, ὁ ἀπὸ τῆς κατὰ σὲ ἐνορίας Χρυσοπάλεως ὀρμώμενος, Θεοφιλέστατε, διηγήσατο, ὅτι ἐπὶ γαμικῷ συναλλάγματι συνέζευκται Ἄννη τῆ δισεξαδέλφῃ Θεοδότῃς τῆς αὐτοῦ μητρὸς, ἥδη πρὸ πολλοῦ μετ' αὐτῆς ἱερολογηθεῖς, καὶ ἠρώτησεν, εἰ ὁ τοιοῦτος γάμος ἐπιτέτραπται, ἢ μὴ ἔμαθεν οὖν, ὡς ὁ νόμος γάμου τῆ δισεξαδέλφῃ τῆς ἰδίας μητρὸς συναπτόμενος, οὐ διαζεύγνυται μὲν ἀπὸ τῆς οἰκείας γαμετῆς, εἶγε ταῖς ἀληθείαις ὁ τοιοῦτος γάμος φθάσει προεῖναι ἐπιτιμίοις δὲ καθυποβάλλεται, αὐτὸς τε καὶ ἡ συναφθεῖσα αὐτῷ. Διὸ καὶ γράφοντες ὑψηγοῦμεθα σου τῆ ἱερότητι, ἵνα ἐρευνησῆς, εἰ οὕτως ἔχει ὁ τῆς συγγενείας βαθμὸς, ὡς αὐτὸς διηγήσατο, καὶ εἰ προέβη ὁ γάμος· καὶ εἴπερ οὕτως ἔχουσιν τὴν ἀλήθειαν ἀπαρράλλαντως εὐρήσεις, ἐάσης μὲν τὸ συνοικέσιον ἐπὶ σχήματος, ἐπιτιμήσει δὲ καθυποβάλλῃς αὐτόν τε, καὶ τὴν συναφθεῖσαν αὐτῷ, ὅπως ἐφ' ὅλην διετίαν ἀπέχωνται κρέατος, ἐν δὲ τετράσι καὶ πέμπταις μηδὲ οἴνου μετέχωσι· τῆς μὲν τοι κοινωνίας μεταλαμβάνουσιν, ἐν μόναις ταῖς δεσποτικαῖς ἐορταῖς. Πίνωσκε γάρ, ὡς ὁ τοιοῦτος γάμος, πρὸ μὲν τοῦ γενέσθαι, οὐκ ἐπιτρέπε-

(1) Εἰ καὶ ἀγνωστος ὁ ἀκριβὴς χρόνος τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀδήλω πατριάρχῃ ὑπὸ τοῦ Λεβγκλαύτου ἀποδιδόμενου τούτου σημειώματος, ἀλλὰ μὴν, ὡς γε ἐκ τῆς ἐνορίας ἐστὶν εἰκάσαι, ἐκδέδεται θεθαίως ὑπὸ πατριάρχου μεταγεννηστίου μὲν τοῦ Ἀλεξίου, προγενεστέρου δὲ τοῦ Λευκαῦ Χρυσοφύργῃ. Ἐπὶ κατὰ μὲν τὸ σημείωμα τούτο ὁ τοῦ ἐβδόμου βαθμοῦ γάμος, μετὰ τὸ γενέσθαι, οὐ διασπᾶται, κατὰ δὲ τὸ ἐπόμενον τοῦ Λευκαῦ ἐκωλύθη παντελῶς ὁ γάμος οὗτος. Ὅθεν τὴν χρονολογικὴν τῶν πατριαρχικῶν διατάξεων σειράν διατηροῦντες, ὡς ἀφ' ἐπιτιμίας πολλάκις ἐξηγεῖσθαι τοῖς περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ἀπαντημένους ἐναντιοφάνεις ἐκκλησιαστικούς ἐρισμοὺς, οὐκ ἀποσκοπεῖν ἐνομίσαμεν κατατάξαι ἐνταῦθα τὸ διαληφθὲν σημείωμα, καθὼς θεθαίως προγενεστέρον τοῦ ἀμέσως ἐπομένου. — Ὅρα καὶ τὸ σημείωμα τοῦ πατριάρχου Ἀλεξίου, σελ. 32 τοῦ παρόντος τόμου.

ται μετὰ δὲ τὸ γενέσθαι, οὐ διαζεύγνυται μὲν, ἐπιτιμίοις δὲ υποβάλλεται. Πλὴν διαμάρτυραι παντὶ τῷ ὑπὸ σὲ λαφ, ὡς ἂν, ὅτε μέλλει προεῖναι συνάλλαγμα, ἀμφιβολίαν τινὰ τὸ σύνολον ἔχον, μηδαμῶς ἄνευ τῆς σῆς προσταξείως τι ποιῶσιν, ἀλλ' ἀναφέρωσι τὰ περὶ τοῦ πράγματος τῆ Θεοφιλοῦ σου· καὶ οὕτως, ἢ σὺ τέμνης τὴν ζήτησιν, ἢ, εἴπερ ἀμφιβάλλεις, πρὸς ἡμᾶς ἀναφέρῃς, καὶ ἐντεῦθεν δέχῃ τὴν λύσιν. Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι, ἐπειδὴν οἱ πρὸς ἀλλήλους οἰονεὶ ἔξδομον ἐσθμὸν ἐπινοοῦμενον ἐξ ἀγχιστείας σώζοντες συνάπτωνται, τὰ αὐτὰ ἐπιτιμικὰ ὀφείλουσι κρατεῖν καὶ ἐπ' αὐτῶν, ἅπερ ἐν τῷδε τῷ ψηφίσματι εἰρηνηται· ἐφ' ἐνὶ μὲν τοι καὶ μόνῳ ἐνιαυτῷ.

### Β'. ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΤΩ ΣΙΔΗΣ Ἐρωτηθέντα (1).

**ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ** τινὸς κατὰ Οἶκον καὶ βασιλικὴν πρόσταξιν ἐκτεθέντος παρὰ τοῦ μεγαλεπιφανεστάτου Κουροπαλάτου καὶ κοιαίστορος, Βασιλεῖου τοῦ Πεκρούλη, ἐπὶ ἐρωτήσεσι διαφόροις παρὰ τοῦ νῦν ἱερωτάτου μητροπολίτου Σίδης προβάσαις, περὶ τῶν δωρεῶν ἀκινήτων τινῶν, ἐκδόσεών τε καὶ ἐμφυτεύσεων, καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ τυπικῶν δόσεων ἐτησίων παρὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ μητροπολίτου, τοῦ ἀποιχομένου ἐκείνου Θεοδοσίου γεγενημένων, εἰς ἐπήλοόν τε τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ τῶν συνεδριαζόντων αὐτῇ ἱερωτάτων μητροπολιτῶν ἀναγνωσθέντος τὴν σήμερον, ὁ δηλωθεὶς οὗτος μητροπολίτης Σίδης Νικήτας ἐζήτηε καὶ ἑτέραν γνώμην ἐπὶ τοῖς ψηφισθεῖσιν ἐξενεχθῆναι. Τοίνυν καὶ διεγνώσθη ἡμῖν, τὰ μὲν ἐπὶ δωρεαῖς προαστείων ἢ οἰκημάτων συνισταμένων ἐκτεθέντα ἔγγραφα πρὸς τινὰς παρ' ἐκείνου, ἀντ' οὐδενὸς λογισθῆναι, διὰ τὸ μήτε θελαῖς νόμοις αὐτὰς, μήτε μὴν ἱεροῖς κανόσιν ἐπιγινώσκεισθαι· δόσεων δὲ ἐτησίων τυπώσεις, μερικαὶ μὲν τοι καὶ αὐταί, καὶ μὴ ἐπιπολὺ βαρύνουσαι τὴν μητρόπολιν, εἰ προέ-

(1) Καὶ αὐταὶ αἱ ἀποκρίσεις, τῆς δωδεκάτης οὗται θεθαίως ἐκατοικατηρίδας, ὡς γε ἐκ τοῦ ἐν αὐταῖς μνημονευομένου Βασιλεῖου τοῦ Πεκρούλη ἐστὶν εἰκάσαι, ἐτέθησαν ἐνταῦθα. εἰ καὶ ἀκριβῶς οὐ γινώσκεται ὁ πατριάρχης ἐφ' οὗ ἐξεδόθησαν. — Ἴδε καὶ Mourouil, Histoire du droit Byzantin, Τόμ. 3, σελ. 303 σημ. (d).

βρισαν πρὸς τινὰς τῶν ὁμολογουμένως συμπαθείας ἀξίων, εἴτε διὰ τὸ ἐκείνων παντάπορον, εἴτε μὴν διὰ τὸ ἐπὶ τισὶ δουλείαις τῆς μητροπόλεως, ἢ καὶ αὐτοῦ τυχόν τοῦ μητροπολίτου συμβαλέσθαι αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ἐρειποτοπίων ἐκδόσεις, καιρικάς τε καὶ οὐ διηνεκεῖς, ἰσυντελῶν τῇ μητροπόλει παντάπασιν, εἰ ἐπὶ ἐτησίῳ καὶ αὐταὶ δόσει κατὰ τὴν τῶν θείων νόμων περιλήψιν ἐξετέθησαν, οὕμενον τὰς ἀθετηθῆναι διαγινώσκμεν.

---



## ΛΟΥΚΑ ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗ (1).

Α'. ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ  
 ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΜΑΝΟΥΗΛ,  
 ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΟΝΤΟΣ ΛΟΥΚΑ,

*Περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι γάμον ἐβδόμιου βαθμοῦ ἐξ αἵματος.*

**Μ**ΗΝΙ Ἀπριλίῳ 14, ἐπινεμήσεως 18', προκαθημένου Λουκά τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐν τοῖς δεξιοῖς Ἀλεξιακοῖς κατηχουμένοις· συναδριαζόντων τῇ μεγάλῃ ἁγιωσύνῃ αὐτοῦ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ Κκισκρείας, τοῦ Ἱρακλείας, τοῦ Κυζίκου, τοῦ Νικομηδείας, τοῦ Νικαίας, τοῦ Μελιτηνῆς, τοῦ Γαγγρῶν, τοῦ Μύρων, τοῦ Καρίας, τοῦ Ἰκονίου, τοῦ Κορίνθου, τοῦ Ἀθηνῶν, τοῦ Μωχησοῦ, τοῦ Κρήτης, τοῦ Λαρίσσης, τοῦ Μιτυλήνης, τοῦ Σμύρνης, τοῦ Νέων Πατρῶν, τοῦ Ἀμάστριδος, τοῦ Δρίστρας, τοῦ Κερκύρας, τοῦ Πικροναξίας, τοῦ Μιλήτου, τοῦ Ἀρκαδίουπόλεως, τοῦ Πικρίου, τοῦ Σηλυβρίας, τοῦ Προικοννήσου, τοῦ Βρύσεως, τοῦ Νίκης, τοῦ Ἀγχιάλου, παρισταμένων καὶ δεσποτικῶν ἀρχόντων. Ἰσχύως ὁ σοφώτατος Σολομῶν, νόμον καὶ ἔλεον ἐπὶ γλώττης φερεῖν τὴν σοφίαν, ἐν Παροιμίαις ἐφθέγγετο(2). Φιλάνθρωπος γὰρ αὐτῆς ὁ νόμος, καὶ τῷ ἔλεῳ συγκέκρωται, πᾶν συναῖσον ὑποτιθέμενος, καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας κηδόμενος, τὰ δὲ ἐλάπτοντα πόρρω ἀποκρουόμενος, καὶ παρανομίαν ἀπείργων, καὶ ἀνομίαν ἀναστέλλων, καὶ συνάγων πάντα πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεμοῖς ὑποκείσθαι τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ δικαίου διαταττόμενος. Ἡ σοφία τοίνυν καὶ σήμερον χρηστευμένη μὲν περὶ τοῖς μὴ τοὺς Θεῖους Θεσμοῦς παραβαίνοντας, καὶ ἐπ' αὐτοῖς τὸν ἐχυτῆς ἐκχέουσα ἔλεον, τῷ νόμῳ δὲ τῷ Θεῷ τοὺς παρανομοῦντας ὑπόγουσα, μετὰ τοῦ Δαυὶδ ψαλτωδεῖ συνοδικῶς δι' ἡμῶν· Εἶπα τοῖς

(1) Λουκάς ὁ Χρυσοβέργης, ἀνὴρ διασήμου παιδείας, ἐκλεγθεὶς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1155 ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, τελευταῖον τὸ ἔτος 1167. — Παράβαλι καὶ Βκλαμ., σελ. 281. τοῦ Α'. Τόμου. —  
 (2) Παροιμ., Γ', 16.

παρκανομῶσι, μὴ παρανομῶτε, καὶ τοῖς ἀμαρτάνουσι, μὴ ὑψώ-  
τε κέρασ(1), τὸν θεῖον νόμον περιγραφόμενοι. Ἴνα δὲ τὴν τοῦ λό-  
γου πρόθεσιν σαφῆ παραστήσωμεν, φέρε τὸν λόγον διαλευκά-  
νωμεν. Ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Ἀθηνῶν Νικόλαος ὁ Ἁγιοθεο-  
δώριτης, τοῦ ὑπ' αὐτὸν ποιμανίου κηδόμενος, καὶ φροντιστικῶς  
ἔχων καὶ ἐμμερίμωτος, μὴ μόνον τοὺς ἔτι περιόντας τῇ πανευ-  
δαίμονι χώρᾳ τῆς Ἀττικῆς καὶ τρεφόμενους Ἀθήναζε, ἀγνοῦς  
παραστήσαι Θεῷ, ἀλλὰ καὶ τοὺς μέλλοντας εἰς τὸ εἶναι διὰ  
γενέσεως ἐρχεσθαι, ἐνόμους ἔχειν τὰς ἀπαρχὰς τῆς γεννήσεως,  
καὶ ἐνόμους τὰς πρώτας πρὸς γάμον συναλλαγὰς, ὡς μὴ μόνον  
ἐν ταῖς βιωτικαῖς συναλλαγαῖς ἔχειν, ὡς ἐξῆν ἀνθρώποις,  
τὸ ἀμεμπτον, ἀλλὰ καὶ τοῖς γαμικοῖς συναλλάγμασι κεκτῆ-  
σθαι πρὸς τε τὸν θεῖον νόμον καὶ πρὸς Θεὸν τὸ ἀπρόσκοπον,  
τὸν ἐκ τοῦ ἐβδόμου ἐξ αἵματος βαθμοῦ συνιστάμενον γάμον  
ἀθέσμως, ζητῶν κωλυθῆναι συνοδικῶς, τῇ ἡμῶν ἀνήνεγκε με-  
τριότητι, ὡς τινὲς τὰ παρὰ τοῦ ἐν μακκρίᾳ τῇ λήξει ἀγιω-  
τάτου πατριάρχου ἐκείνου κυρίου Ἀλεξίου συνοδικῶς οικονομη-  
θέντα ἐπὶ τοῖς ἐξ αἵματος ἐβδόμου βαθμοῦ γαμικὸν συνιστώ-  
σι συνάλλαγμα, παρκαρᾶττουσιν ἐκοντί, μὴ πρὸς τὸν ἐγκει-  
μενον τούτοις νοῦν ἀποβλέποντες, ταῖς δὲ λέξεσι κακοσχολαίως  
ἐναπομένοντες· ἐκείνου γὰρ συνοδικῶς τὸν ἐξ ἐβδόμου γάμον  
βαθμοῦ, εἰ μὲν ἐρωτηθεῖη, κωλύοντος γίνεσθαι, εἰ δὲ πρὸ ἐρωτή-  
σεως γένηται, μένειν μὲν ἀδιάσπαστον ἐπιτρέποντος, ἐπιτι-  
μίαις δὲ τοῖς συναλλάξαντας ὑποβάλλοντος, καὶ τοῦτο πάντως  
οὕτω διοριζομένου γίνεσθαι, εἴ γε οἱ συναπτόμενοι ἀγνοοῦντες  
ὁποῖου πρὸς ἀλλήλους εἶεν βαθμοῦ, τὴν τοιοῦτον γάμον συ-  
στήσαιεν, (πῶς γὰρ ἂν, εἰ μὴ οὕτω τοῦτο ἐκείνῳ τῷ ἀγιωτά-  
τῳ πατριάρχῳ γενόητο, περὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος  
οἶον ὑπεναντία τινὰ κεκανόνιστος; πῶς δὲ τὸ ἐπιβούλως κρύφα  
πραττόμενον, μένειν ἀδιάσπαστον διετάξατο ὁ μηδὲ γίνεσθαι  
συγχωρῶν τοῦτο περὶ ὑπ' ἐρώτησιν;) τοῦτο γοῦν τινες εἰδόν-  
τες, ὡς ἀνήνεκται τῇ ἡμῶν μετριότητι, καὶ ὡς ἐβδόμου βαθ-  
μοῦ τυγχάνουσιν ἐπιστάμενοι, καὶ ὡς, εἰ πέσῃ τὸ τοιοῦτον  
συνάλλαγμα ὑπ' ἐρώτησιν, πάντως οὐδ' ὅλως προβῆναι συγχω-

(1) Ψαλμ. ΟΔ', 4.

ρηθήσεται, κακοουργοῦσιν ἐπίτηδες, φόβου Θεοῦ καὶ κανονικῆς  
ἐπίπροσθεν διατήσεως τὴν τῶν οικείων ἐκπλήρωσιν θελημάτων  
τιθέμενοι, ὡς ἡ τοῦ ἀμαράντου κάλλους ἠττώμενοι, ἢ πλούτῳ  
τῷ ῥέοντι ὑπαγόμενοι, ἢ καὶ γένους ὑπεροχῇ ὑφελκόμενοι. Ἢ τοί-  
γυν μετριότης ἡμῶν, τοῦτο μὲν, τοῦ Θεοῦ νόμου ὑπερμαχοῦ-  
σα, τοῦτο δὲ, καὶ τῶν οὕτω τούτου κατατολμώντων πατρικῶς  
κηδομένη, (ἔρχεται γὰρ ἐπ' αὐτοῖς, ὡς υἱοὺς ἀπειθείας, θεόθεν  
ὀργὴ ἀνυπόστατος, ὡς πρὸ ὕρας ἔστιν οὐ καὶ ἀμύω τοὺς δε-  
δρακότας τοιαῦτα τῷ τοῦ θανάτου ξίφει ἐκτέμνεσθαι, ἢ πάν-  
τως θάτερον τοῦ ἐτέρου ἀποδιέστασθαι διὰ θανάτου· ὅτι μηδὲ  
γάμος ὁ τοιοῦτος γάμος, ἀλλὰ γάμου κατάλυσις· καὶ ἡ τοιαύ-  
τη συνάφεια, διάσπασις μᾶλλον καὶ ὀλεθρος· καὶ ἡ τοιαύτη  
διὰ γάμου συναναστροφή, καταστροφή μᾶλλον ἔστι καὶ ἀπό-  
λεια· ἢ τε τοῦ κάλλους ἀπόλυσις, τοῦ ἐνθάδε βίου ἀπόλυσις·  
ἢ τε τοῦ γένους ἀνύψωσις, καθαιρέσις μᾶλλον καὶ ὁδὸς εἰς  
ἔδην ἀπάγουσα· καὶ ἡ τοῦ πλούτου πλήρωσις, τῶν ὀρωμένων  
μᾶλλον καθέστηκε στέρησις·) διὰ γοῦν ταῦτα ἡ μετριότης ἡμῶν,  
μετὰ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος, τὴν γεγонуῖαν παρὰ τοῦ ἀγιω-  
τάτου πατριάρχου κυρίου Ἀλεξίου συνοδικὴν οικονομίαν, ἐπὶ  
τῷ ῥητῶς ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ νόμου μὴ κωλυθέντι ἐπὶ τοῦ ἐξ  
αἵματος ἐβδόμου βαθμοῦ γάμῳ, μήτε καθαρῶς ἐπιτραπέντι,  
κρατύνουσα καὶ σπρίζουσα, καὶ οἶον ἐφερμηνεύουσα τε καὶ σαφη-  
νίζουσα, ἄμα δὲ καὶ τὸ τῶν πολλῶν κακοῦργόν τε καὶ περιεργόν  
περικόπτουσα, καὶ οἶον ἐκ ρίζης αὐτῆς ἀνασπῶσα, ἵνα μηκέτι  
παρκανομίας ἐξανατεῖλη βλαστήματα, καὶ τέκνα μωμητὰ πλη-  
θυνθῆ, καὶ υἱοὶ τῶν θεῶν νόμων ἀξιοθῶσιν ἀλλότριοι, τὸν ἐκ τοῦ  
τοιούτου γάμον βαθμοῦ οὐ μόνον ἐρωτώμενον προβαίνειν κωλύει,  
ἀλλὰ καὶ πρὸ ἐρωτήσεως γεγεννημένον διασπᾶσθαι διακελεύεται,  
παντελῆ τοῦ τοιούτου γάμου ἀργίαν καταψηφιζομένη ἀπὸ τῆς  
σήμερον, τῶν φλοσάντων γενέσθαι τοιούτων γάμων μένειν πάν-  
τως ὀφειλόντων ἀδιασπᾶστων. Τὸ γοῦν ἀπὸ τοῦδε οἱ τοιοῦτον  
γάμον συστήσαι τολμήσαντες, οὐ μόνον τοῦ οικείου σκοποῦ οὐδα-  
μῶς ἀπολαύσουσιν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς τοῦ τοιούτου συναλλάγμα-  
τος διασπάσεως, καὶ ἀφορισμῶ καθυποβληθήσονται, ὡς συγγενικὰ  
συγγέοντες αἵματα, καὶ ὡς τοῦ παρόντος συνοδικοῦ ὀρισμοῦ



καταφρονηταί· οἱ τε τοῖς οὕτω συναλλάττουσι συναινέσοντες, αὐστηρίας κανονικῆς πειραθήσονται, καὶ οἱ ἱερολογῆσαι τολμήσοντες, καθαιρέσει υποβληθήσονται.

Ταῦτα ἀπὸ τῶν συνοδικῶν σχεδάρτων παρεκβληθέντα, τῆ σφραγίδι τε καὶ ὑπογραφῇ τοῦ τιμιωτάτου ἀρχιδιακόνου καὶ χαρτοφύλακος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας συνήθως βεβαιωθέντα, ἐπεδόθη μὴν καὶ ἐπινεμήσει τοῖς προγεγραμμένοις, ἔτους 5708'.

Ὁ χαρτοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἀρχιδιάκονος Ἰωάννης ὁ Ἀγιοφλωρίτης ὑπέγραψε (1).

### Β'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΑΦΑΡΠΑΞΕΣΘΑΙ

Τοὺς κληρικοὺς τὰ ταῖς Ἐκκλησίαις, ἢ ἐπισκόποις τελευτῶσιν ἀνήκοντα.

**ΜΗΝΙ** Μαρτίῳ 1', ἡμέρᾳ 6', προκαθημένου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, κυροῦ Λουκᾶ ἐν τοῖς δεξιοῖς Ἀλεξιακοῖς κατηγουμενεῖσι, συνεδριαζόντων τῇ μεγάλῃ ἁγιωσύνῃ αὐτοῦ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ Καισαρείας, τοῦ Ἱρακλείας, τοῦ Ἀμασειας, τοῦ Μελιτηνῆς, τοῦ Θεσσαλονίκης, τοῦ Νεοκαισαρείας, τοῦ Μύρων, τοῦ Μωκισσοῦ, τοῦ Κρήτης, τοῦ Τραϊανουπόλεως, τοῦ Ἱεραπόλεως, τοῦ Αἰνίου, τοῦ Δρίστρας, τοῦ Ναζιανζοῦ, τοῦ Ἀβύδου, τοῦ Μιλήτου, τοῦ Σηλυβρίας, τοῦ Βιζύης, τοῦ Μαρωνείας, τοῦ Παρίου, τοῦ Κίου, τοῦ Ἄπρω, τοῦ Νίκης, τοῦ Γοθίας, τοῦ Ματράχων, τοῦ Σουγδοφούλλων, καὶ τοῦ τῆς Ἱρακλείου· παρισταμένων καὶ Θεοφιλεστάτων δεσποτικῶν ἀρχόντων.

Ὁ ἱερώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης Κωνσταντῖνος περιηχῆθη, ὅτι τὰ τῆς λαχούσης αὐτὸν μητροπόλεως διάφορα πράγματα, οὐχ ἦντον δὲ καὶ τὰ τῷ πρὸ αὐτοῦ μητροπολίτῃ ἀνήκοντα, ἀφῆρπασάν τινες τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν· καὶ ἤρετο συνοδικῶς προκαθημένης τῆς ἡμῶν μετρί-

(1) Παράβαλε μετὰ τῶν κατωτέρω ψηφισμάτων τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νεοφύτου, καὶ τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Θεοφάνους, ἀναιρούμεναι τὴν παροῦσαν περὶ ἀπαγορεύσεως τοῦ γάμου ἐβδόμου ἑκθμοῦ διάταξιν,

τητος, τί ἔρα μέλλει διαπράξεσθαι ἐπὶ τοῖς οὕτω παραλόγως εἰς τὴν τοιαύτην πράξιν ἐξενεχθεῖσι· καὶ ἤκουσεν, ὡς, ἐπεὶ ἀπὸ διαφόρων κανόνων καὶ νόμων, ὧν καὶ ὁ λόγος κατωτέρω μνησθήσεται, οἱ τοιαῦτα πράττοντες, εὐθύναις προσηκούσαις ὑπόκεινται, καὶ οἱ τῆς κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίας κληρικοὶ, μετὰ ἐξέτασιν ἀκριβῆ, καὶ τῆς ἀληθείας διάγνωσιν, τοιαύτως πράξεσιν εὐρεθησόμενοι ἔνοχοι, κατὰ τὴν τῶν τοιούτων νόμων καὶ κανόνων περιληψίαν εὐθυνθήσονται· οἱ δὲ κανόνες καὶ οἱ νόμοι, οἱ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράττοντας εὐθύνοντες, ἔχουσιν οὕτως·

Κανὼν 6'. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Εἴ τις κληρικὸς, ἢ λαϊκὸς, ἀπὸ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ἀφέληται κηρὸν, ἢ ἔλαιον, ἀφορίζεσθω· καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προστιθέσθω μεθ' οὗ ἔλαβεν.

Τῆς ἐν Γάγγρα συνόδου κανὼν ζ'. Εἴ τις τὰς καρποφορίας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐθέλοι λαμβάνειν, ἢ διδόναι ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐγκεχειρισμένου τὰ τοιαῦτα, καὶ μὴ μετὰ γνώμης αὐτοῦ ἐθέλοι πράττειν, ἀνάθεμα ἔστω.

Τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου κανὼν κβ'. Μὴ ἐξεῖναι κληρικῶ, μετὰ θάνατον τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, διαρπάζειν τὰ διαφέροντα αὐτῷ πράγματα, καθὼς καὶ τοῖς πάλαι κανόσιν ἀπηγόρευται· ἢ τοὺς τοῦτο ποιοῦντας, κινδυνεύειν εἰς τοὺς ἰδίους βαθμοὺς.

Τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ παλατίου συνόδου κανὼν λε'. Μὴ ἐξέστω τιπὶ τῶν μητροπολιτῶν, τελευτῶντος ἐπισκόπου τελοῦντος ὑπὸ τὸν κατ' αὐτὸν θρόνον, τὰ αὐτοῦ πράγματα, ἢ τῆς κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίας, ἀφαιρεῖσθαι ἢ σφετερίζεσθαι· ἀλλ' ὑπὸ παραφυλακὴν ἔστωσαν τοῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας, ἧς ὁ τελευτήσας ἐτύγχανε πρόεδρος, μέχρι τῆς ἐτέρου ἐπισκόπου πρόβουλης, ἐκτὸς εἰ μὴ κληρικοὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὐχ ὑπελείφθησαν· τῆσιν αὐτῶν γὰρ ὁ μητροπολίτης ταῦτα φυλάξει ἀμείωτα, τῷ χειροτονηθσομένῳ ἐπισκόπῳ πάντα ἀποδοῦς.

Βιβλίον ξ', τίτλος μέ, κεφάλαιον α', θεμάτιον 6'. Ὁ δὲ πεκουλάτους κινεῖται κατὰ τοῦ ὑφελομένου ἐκ τῶν ἱερῶν, ἢ μνημείων, ἢ δημοσίων χρημάτων, ἢ στρέψαντος εἰς ἰδίας χρείας.

Καὶ κεφ. ε', τοῦ αὐτοῦ τίτλου καὶ βιβλίου· Τῷ δὲ πεκουλάτους ὑπόκειται καὶ ὁ ἱερὰ ἢ ἐκ μνημείου χρήματα λαμβάνων, ἢ τὸ δωρηθὲν τῷ Θεῷ.

## ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΑΓΧΙΑΛΟΥ (1).

### ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΩΝ ΜΕΤΑ ΑΝΕΨΙΑΣ

Τῆς γυναικὸς Ἰωάννου καὶ θυγατέρος αὐτοῦ ἐξ ἐτέρας  
γυναικὸς, ἥτοι Θεοδώρας.

Το σημεῖωμα τοῦ πατριάρχου Μιχαήλ, τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου τυχόν, καὶ τὴν ἀνεψιὰν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, δυσὶν ἀδελφοῖς ἐπιτρέπεται συζευχθῆναι· ἢν ἐξ ἐτέρας ἔσχειν ὁ Ἰωάννης γυναικὸς δηλονότι.

(1) Μιχαήλ ὁ ἐξ Ἀγχιάλου, ὁ διὰ τὴν ἱκανὴν αὐτοῦ παιδείαν ἐπικληθεὶς ὕπατος τῶν φιλοσόφων, ἐκλεχθεὶς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως περὶ τὸ ἔτος 1167, διέκρησε τὴν Ἐκκλησίαν ἐτη ἑκτὸς καὶ δύο μῆνας, ἀπέθανε δὲ περὶ τὸ ἔτος 1177. Σκόζονται αὐτοῦ διάφοροι συνοδικαὶ διατάξεις, ὧν τὰς πλείους, ὑπὸ τοῦ Βαλαμῶνος παρατιθεμέναι, ἐδημοσιεύσαμεν ἤδη ἐν τοῖς τόμοις Α' καὶ Γ'. Σκόζεται δὲ καὶ ἀνέκδοτος διάλογος αὐτοῦ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, οὗ χωρία τινὰ εὐρηνται παρ' Ἀλλατίφ de consensu, Βιβλ. 2, κεφ. 3. §. 2. καὶ κεφ. 3. §. 2 καὶ κεφ. 9. §. 3.

## ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΞΙΦΙΛΙΝΟΥ (1).

### ΠΕΡΙ ΕΝΟΡΙΑΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΝ.

ΜΗΝΙ Φεβρουαρίῳ δ', ἡμέρα θ', ἐπινεμήσεως ιε', προκαθημένου τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, κυρίου Γεωργίου, ἐν τῷ Θετταλῷ, συνεδριαζόντων τῇ μεγάλῃ ἀγιωσύνῃ αὐτοῦ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ Ἀμασειας, Στεφάνου, τοῦ Μελιτηνῆς, Ἰωάννου, τοῦ Τυάνων, Μιχαήλ, τοῦ Γαγγρῶν, Θεοδώρου, τοῦ Φιλιππουπόλεως, Εὐφημιανοῦ, τοῦ Μαρδύτων, Θεοφάνους, τοῦ Ἀβύδου, Θεοδώρου, τοῦ Ἄπρω, Ρωμανοῦ, τοῦ Φιλαδελφείας καὶ πρωτοσυγγέλλου, Μανουὴλ, τοῦ Πυργίου, Κωνσταντίνου, τοῦ Κίου, Ἰωάννου, τοῦ Νίκης, Γεωργίου, τοῦ Ἀθήμων, Βασιλείου, τοῦ Ἀγχιάλου, Ἰωάννου, καὶ τοῦ Δέρκων, Γρηγορίου· παρισταμένων καὶ Θεοφιλεστάτων δεσποτικῶν ἀρχόντων.

Παραστάς τὴν σήμερον συνοδικῶς προκαθημένη τῇ ἡμῶν μετριότητι ὁ Θεοφιλῆς ἐπίσκοπος Ἀίμωνος Μιχαήλ, τοιαύτην ἐποίησατο τὴν ἐρώτησιν· ὅτι μοναὶ τινες, φησὶ, καὶ εὐκτήριοι οἴκοι, ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικοῖς ἐξ ἀρχῆς ἀνηγέρθησαν· τούτοις κτήσεις ἀκίνητοι διαφέρουσι, διακείμεναι κατὰ τὴν τῆς ἐμῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς ἐνορίαν· καὶ οἱ ἐν τούτοις προσκαθήμενοι ἱερεῖς οὔτε τὸ ἐμὸν ἀναφέρουσιν ὄνομα ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀγιστείαις, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις τοῦ Θεοῦ ὑμνωδίαις, οὔτε μὴν πρὸς ἐμὲ διδάσσει τὸ συνήθως πᾶσι τοῖς ἀρχιερεῦσι παρεχόμενον ἐξ ἔθους κανονικόν· καὶ παρεκλήτευσεν δοθῆναι αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἐπὶ τούτοις ἀπόκρισιν· καὶ ἤκουσεν ἀπὸ τε τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς συνόδου, ὡς αἱ ἀκίνητοι κτήσεις, κὰν ὑπὸ ἄλλων ἀρχιερέων δεσποτεῖαν τελῶσιν, ἀλλ' ὅμως οἱ ἐν αὐταῖς προσκαθήμενοι, ὑπὸ τοῦ κατὰ χώραν ἀρχιερέως ποιμαντικῶς διευθετοῦνται καὶ διεξάγονται· καὶ διὰ ταῦτα κανονικῆς δοκεῖ ἐξέ-

(1) Γεώργιος ὁ Ξιφιλῖνος ἐκλέγεται ἀπὸ μεγάλου σκευοφύλακος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1193· πατριαρχεύσας δὲ ἔτη ἑξ καὶ μῆνας δέκα, ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Ἰσαακίου καὶ Ἀλεξίου Ἀγγέλων τῶν Κομνηνῶν, ἐξεδήμικαι πρὸς Ἡρόιον τὸ ἔτος 1198.



χεσθαι ἀκριβείας, τὸ τὴν ἀναφορὰν τοῦ ὀνόματος τοῦ κατὰ χώραν ἀρχιερέως τελειῖσθαι παρὰ τῶν ἐν τῇ ὑπ' αὐτὸν ἐνορίᾳ προσκαθημένων, καὶ παρ' αὐτοῦ ποιμνικῶς διεξάγεσθαι. ἔτι δὲ καὶ τὴν καταβολὴν τοῦ διδομένου συνήθως κανονικοῦ τοῖς ἀρχιερεῦσι, πρὸς τὸν κατὰ χώραν ἐπίσκοπον δίδουσθαι· τοῦτο γὰρ τῷ κατὰ καιροῦς ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, ἀπονευμένῃται, τὸ ἐν ταῖς ὁπουδήποτε διαχειμέναις ἐνορίαις ἀναφορὰν τελειῖσθαι τοῦ τιμιωτάτου ὀνόματος, ἐν μοναῖς τε, καὶ ἱεροῖς εὐκτηρίοις οἰκοῖς, ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικοῖς ἐξ ἀρχῆς καὶ θάθρων αὐτῶν λαβοῦσι τὴν πῆξιν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἱεροὶ καὶ σεβάσμιοι οἰκοὶ, εἴτε δὴ καὶ σεμνεῖά τινα ἐξ ἀρχῆς λαβόντα τὴν τῆς οἰκοδομῆς ὑποβάθραν, ὁπουδήποτε ἐνορίας, ὑπὸ ἄλλον τελούσης ἀρχιερέα, εἰ μὲν ἐπὶ σταυροπηγίῳ πατριαρχικῷ ἐξ ἀρχῆς τὴν σύστασιν ἔλαβον, τὸ τοῦ κατὰ καιροῦς ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὄνομα ἐν τοῖς τοιούτοις ἐσεῖται ἀναφερόμενον· εἰ δὲ ἡ σύμπληξις τῶν τοιούτων οὐχ αὐτῷ προέβη, πάντως ὁ κατὰ καιροῦς ἀρχιερεὺς ἐν τοῖς τοιούτοις ἐσεῖται ἀναφερόμενος, καὶ τὴν τοῦ κανονικοῦ ἀποφερόμενος δόσιν· ἀλλὰ καὶ οἱ παροικοῦντες ἐν προσταείοις, ὑπὸ ἐνορίαν τελούσιν ἀρχιερέως τινὸς, ἃ δέσποτικῶς διαφέρουσιν ἱεροῖς τις σεμνεῖοις καὶ εὐκτηρίοις οἰκοῖς, εἰ μὴ ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικοῖς ἀρχῆθεν ἔσχον τὴν σύστασιν. Ταῦτα ἐκ τῶν ἡμερησίων συνοδικῶν παρασημειώσεων παρεκβλήθηεντα, καὶ τῇ ὑπογραφῇ καὶ σφραγίδι τοῦ τιμιωτάτου χαρτοφύλακος καὶ ὑπερτίμου, κυρίου Ἰωάννου τοῦ Καματηροῦ, θεβαιωθέντα, ἐπεδόθη μηνὶ καὶ ἐπινεμήσει τοῖς προγεγραμμένοις, ἔτους ςψε'.

Ἡ ὑπογραφή,

Ἰωάννης χαρτοφύλαξ τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ὑπερτίμος, ὁ Καματηρός.

## ἸΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΑΜΑΤΗΡΟΥ(1).

### ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΨΗΦΙΣΜΑ,

Κωλύον τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα, λαβεῖν εἰς γυναῖκα διςξεδέλλφας δύο· ᾧ καὶ μᾶλλον στοιχεῖν δεῖ, κἄν οἱ πολιτικοὶ δικασταὶ τοῦτο οὐ κωλύουσιν ἐν τῷ ἀκουλουθοῦντι ἐξῆς ψηφίσματι (2).

Ἰωάννης ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, τῷ ἐν Κυρίῳ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ, τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Δυρραχίου, καὶ ὑπερτίμῳ, καὶ τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ Δεαβόλεως.

Εἰν Κυρίῳ ἀγαπητέ ἀδελφε καὶ συλλειτουργέ, ἰσρώτατε μητροπολίτα Δυρραχίου καὶ ὑπέριμε, καὶ σὺ θεοφιλέστατε ἐπίσκοπε Δεαβόλεως. Ὁ Καπανδρίτης Ἀλέξιος, ἐπὶ τοῦ πρὸ ἡμῶν ἀγιωτάτου πατριάρχου παραστάς τῷ ἱερῷ συνεδρίῳ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγίας συνόδου, κατὰ τὸν Φεβρουάριον μῆνα τῆς παρελθούσης πρώτης ἐπινεμήσεως, ἀφηγήσατο, ὡς νομίμῳ γάμῳ συνεζύγη τῇ ἀπὸ τοῦ θέματος Δυρραχίου ὀρρωμένη Εὐδοκίᾳ, τῇ αὐταδέλφῃ τοῦ πανσεβάστου, σεβαστοῦ, κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Βοϊωάννου, ἀποβαλοῦσα τὸν πρότερον ὀμεινέτην αὐτῆς, τὸν Δυρραχίτην ἐκεῖνον ἄρχοντα, Βάρδαν τὸν Μακρόμματον καὶ προέβησαν ἐπ' αὐτῇ καὶ γαμικὰ συνήθη συμβόλαια, καὶ ἐπὶ τούτοις ἱερὰ εὐχὴ τῆς τε μνηστείας καὶ τοῦ γάμου ἐπεδόθη αὐτῷ μετὰ δὲ μῆνας ζ' τῆς αὐτῶν τοιαύτης συμβιώσεως, ἐσχηματίσατο ὁ διαληφθεὶς σεβαστὸς ὁ Βοϊωάννης, προσκαλεῖσθαι αὐτὸν τε τὸν Καπανδρίτην, καὶ τὴν αὐτοῦ μὲν κατὰ νόμους γεγонуῖαν σύζυγον, αὐταδέλφην δὲ οὖσαν ἐκείνου, ὡς εἴρηται, εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, συνεστιαθη-

(1) Ἰωάννης ὁ Καματηρός, ἀνὴρ λόγιος καὶ εὐσεβής, διατελέσας διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐκλέγεται πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1109, καὶ ποιμάνει τὴν Ἐκκλησίαν ἕως τοῦ ἔτους 1205, παραιτεῖται τοῦ θρόνου ἐν Διδυμοτείχῳ διατελῶν, μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Λατίνων ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. — (2) Βλέπε τὸ ψήφισμα ἐμπροσθεν ἐν αὐτῷ τόπῳ.

σομένους συγγενικῶς· προσφοιτησάντων δὲ τούτων τῇ κατοικίᾳ αὐτοῦ, τοῦτον μὲν σιδηροῖς δεσμοῖς κατασφαισάμενος, ἔμφρουρον εἶχεν, ἔπαδιελὼν τῆς τοιαύτης συζύγου αὐτοῦ, προσαφελόμενος καὶ ὃ ἐπεφέρετο οὗτος πράγματα· τὴν δὲ τούτου σύζυγον ἄκουσαν βιασάμενος, ἐτέρῳ ἤρμύσατο. Ταῦτα ἀφηγησάμενος, καὶ σημείωμα ἐνεφάνισε σοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου δεαδόλεως, δηλοῦν ἐκ συμφώνου ὁμολογίας τῶν Κολωνειατῶν ἀρχόντων, τῶν καὶ κατ' ὄνομα ἐν τῷ τοιούτῳ δηλουμένων σημειώματι, ὡς ὁ τοιοῦτος προσγενὴς αὐτῶν, ὁ Καπανδρίτης, θανάτῳ ἀποβαλὼν τὴν ἐκ πρώτου συνοικεσίου συναφθεῖσάν αὐτῷ γυναῖκα, συνεζύγη δευτέρῳ γάμῳ βίας ἀπάσης ἐκτὸς τῆ διαληφθείσης γυναικί· ἀλλὰ δὴ καὶ βασιλικὸν προσκυνητὸν πρόσταγμα, αὐτὸ τοῦτο διοριζόμενον, τὸ, εἴπερ ἡ ῥηθεῖσα Εὐδοκία, βίας ἀπάσης ἐκτὸς, μεθ' ἱερᾶς εὐχῆς συνεζύγη αὐτῷ, μηδένα τολμᾶν ὀχλήσεις ἐπάγειν τῷ δηλωθέντι Καπανδρίτῃ. Ἐπὶ τούτοις γοῦν πᾶσι καὶ σημείωμα τηνικαῦτα προέβη συνοδικόν, δι' οὗ κατὰ τὴν Καπανδρίτου παράκλησιν ἀπεφάνθη καὶ ἐγνωματεύθη τὸ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὑποθέσει ποιητέον· ᾧ δὲ συνοδικῷ σημειώματι καὶ τὰ παρὰ τοῦ Καπανδρίτου, ὡς εἴρηται, προκομισθέντα χαρτῖα, τότε βασιλικὸν προσκυνητὸν δηλονότι πρόσταγμα, καὶ τὸ σοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου δεαδόλεως σημείωμα, ἐνεγράφησαν κατὰ ῥῆμα· Ἐπεὶ δὲ νῦν πάλιν ἀνηνέχθη τῇ ἡμετέρᾳ μετριότητι παρὰ τοῦ μέρους τῆς τοιαύτης γυναικὸς, τῆς αὐταδέλφης δηλονότι τοῦ πανσεβάστου Βοϊωάννου, ὡς τοῦ πρότερον συζυγέντος νομίμως ταύτην ἀνδρός, τοῦ πριμικηρίου ἐκείνου Βάρδα τοῦ Μακρομμάτου, τῇ χρεῶν λειτουργήσαντος, τὴν πρακτορικὴν δειλιάσασα δυναστείαν, ὅποια πολλάκις ἐν τοῖς τοιούτοις φιλεῖ γίνεσθαι, πρὸς καιρὸν εἰς τὸ θέμα Κολωνείας μετετοπίσθη πρὸς οἰκίαν τινὸς τῶν αὐτῇ προσγενῶν, ἐπιφερομένη καὶ ὅσα τέως ἴσχυσεν ἐπάγεσθαι κρείττω καὶ εὐμετακόμιστα τῶν ταύτης πραγμάτων· ὁ δὲ τοιοῦτος Καπανδρίτης, λαὸν ἔνοπλον οὐκ ὀλίγον σύναγαγὼν, ληστρικῶς ἐπελθὼν, ἀρπάγην αὐτῆς ἐπλημμέλησεν, ἀφελόμενος καὶ ὅσα προσῆσαν αὐτῇ πράγματα, ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετάγων αὐτὴν, καὶ αἰχμάλωτον ἔλκων ὅπου ἠθούλετο, μὴ συγχωρουμένην ἰδεῖν μηδὲ τὰς αὐταδέλφας αὐτῆς, τοῦτο μαθοῦσας, καὶ εἰς ἀναζήτησιν ταύ-

της ἐλθοῦσας· καὶ οὕτω βιαίως καὶ παρανόμως συνεζύγη αὐτῇ μὴ συντιθεμένη, διὰ τε τὸ αὐτόθεν τοῦ πράγματος ἄτοπον, καὶ διὰ τὸ ἀκριβῶς εἰδέναι, ὡς δισεξαδέλφη ταύτης ἦν ἡ πρότερον σύζυγος τοῦ τοιούτου Καπανδρίτου, ἣν θανάτῳ αὐτὸς ἀπεβάλετο· διὸ καὶ καιροῦ δραξαμένη, τὴν μετ' αὐτοῦ συνοίκησιν ἐκφυγεῖν εἴλετο, ἵνα μὴ κρίμα ψυχικὸν ἐν συνειδήσει ἐπισπῶτο ἐκ τῆς μετ' αὐτοῦ συμβιώσεως, διὰ τὴν καθ' αἷμα ταύτης ἐγγύτητα πρὸς τὴν πρότερον σύζυγον τούτου, τὴν καὶ δευτέραν, ὡς φησιν, ἐξαδέλφην οὔσαν αὐτῆς· καὶ ἐρώτησιν ἔθετο ἐπὶ τούτοις διὰ τινος τῶν αὐτῆς πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα προκαθημένην συνοδικῶς τοῦ ἐπὶ τῷ τοιουτοτρόπως προβάντι συνοικεσίῳ ποιητέου· ἤκουσεν ἀπὸ τε τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος, ὡς, εἰ οὕτως ἔχει τὰ τῆς ἀληθείας, αὐτόθεν ἔχει τὸ διεσπασμένον τὸ οὕτω προβάν συνοικεσίον· καὶ ὁ μὲν βίαν πλημμέλησας, ἐκεῖνα πάντως ἀξίός ἐστι παθεῖν, ἅπερ οἱ θεῖοι καὶ φιλευσεβεῖς νόμοι διακελεύονται, ἐπιγνοὺς καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐπιτιμώμενα τοῖς ἐν συνειδήσει δυοῖς δισεξαδέλφαις συζευγνυμένοις, ὡς ἕκτου ἐξ αἵματος εὐρισκομένου βαθμοῦ· ἡ δὲ ἀποστάσα τούτου διὰ τὰς τοιαύτας αἰτίας, οὐδέν τι πρόκριμα ὑποστήσεται· ὅθεν καὶ παραδηλοῦμεν ὑμῖν, μετακαλέσασθαι καὶ ἀμφοτέρω τὰ μέρη, καὶ ἀκριβῆ κατὰ συστάδην θέσθαι ἐξέτασιν τῶν παρ' αὐτῶν λεγομένων, καὶ συνοδικῶς ἀφηγηθέντων· καὶ ἐν οἷῳ τούτων εὐρήσετε τὴν ἀλήθειαν ἐπιφαίνουσαν, ποιῆσαι κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ ἐξενεχθεῖσαν συνοδικὴν ἀπόφασιν· ἐρῶσθε. Μηνὶ Φεβρουαρίῳ· ἐπινεμήσει δευτέρα.



## ΓΕΡΜΑΝΟΥ (1).

### Α'. ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

Πατριάρχου κυρίου Γερμανού, κατὰ τοῦ μητροπολίτου Ναυπάκτου κυρίου Ἰωάννου, περὶ τινῶν μοναστηρίων ἐπισκοπικῶν, καὶ περὶ καθένου τῆς ἱερολογηθείσης πρὸ τῆς ἡθῆς.

**Ο** ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΣ ἐπίσκοπος Ἄρτης Ἰωάννης, ἀρτιώσεως ἤδη τετυχηκῶς καὶ ἀναπληρώσεως, εἴτ' οὖν ἀποκαταστάσεως εἰς τὴν προτέραν ἐπιτιμίαν διὰ συνοδικοῦ σημειώματος, ἀφ' ἧς καὶ, ὡς ἀπέδειξεν, ἐκ διαβολῆς ὑπέστη ὑφέσεως, καὶ πρὸς ἀντίληψιν ἀρτι τῶν ἐπισκοπικῶν αὐτοῦ δικαίων διαναστάς, ἐπὶ τοῦ μέσου παρίσταται συνοδικῶς καὶ νῦν προκαθημένη τῇ ἡμῶν μετριότητι. Καὶ πρῶτα μὲν τὸν μητροπολίτην ἐκεῖνον τῆς Ναυπάκτου Ἰωάννην καταιτιᾶται, ἄρπαγα χεῖρα τοῖς ἐπισκοπικαῖς αὐτοῦ μοναστηρίοις ἐπιβαλόντα, ἔστι δὲ οἷς καὶ οἰκεῖα πήξαντα σταυροπήγια, προφάσει τοῦ καὶ τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐν τῇ ἐνορίᾳ κειμένην τῆς Ἄρτης, παρ' ἐγχωρίου ἐπισκόπου ἀνεγερθεῖσαν, ἐπὶ σταυροπηγίῳ ἐκτίσθαι (συνορᾶν ὅπως, οὐκ ἔχω) τοῦ τότε μητροπολίτου. Καὶ περὶ μὲν ἐκεῖνου ταυτὶ προὔβαλλετο εἰς αἰτίαισιν· οὐ μὴν ἀπέκρυπτεν οὐδὲ τὸν μετὰ μελλον, ἔν ἐκεῖνος εἰσήνεγκεν ἐπὶ διαρθώσει τοῦ πλημμελήματος· ἐπιδεδώκει γὰρ τοῦτο κόπου, ἐξενεγκῶν τοῦ αὐτοῦ μητροπολίτου ὁμολογίαν κατὰ τὸν Ἀπριλλιον μῆνα προῦᾶσαν τῆς β'. ἐπινεμήσεως, ἥτις ἀναγνωσθεῖσα ἐπ' ἀκροάσει συνοδικῇ, ὀρισμῶ τῆς ἡμῶν μετριότητος, εἶχεν ἐπὶ λέξεων οὕτως·

Πανιερώτατε Ἄρτης, ἐν Κυρίῳ συναδελφὲ, πολλάκις ἐγένετό μοι δι' ὄχλου ἡ ἀγιωσύνη σου περὶ τῆς ἐν Ἄρτη μονῆς τοῦ Κατζούρη, ὡς συστάσης ἐπὶ σταυροπηγίῳ ἐμῶ, καὶ τῆς ἐτέρας μονῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου, τῆς δομηθείσης παρὰ τοῦ πανευγενεστάτου Κομνηνοῦ κυρίου Κωνσταντίνου ἐν τῇ ἀρχοντεῖᾳ τοῦ

(1) Γερμανὸς ὁ Β'. ἐκλέγεται οἰκουμενικὸς πατριάρχης τὸ ἔτος 1222· διήμεινε δὲ τοιοῦτος μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, συμβάντος κατὰ τὸ ἔτος 1240.

Σμοκόβου, χωρίου Βαλτίτζης, καὶ τοῖς λοιποῖς· καὶ ἐδόκουν μὴ δὲν προσπταίειν τοῖς κανόσιν ἐκ τούτου· συνελθὲ δὲ κατὰ τὸν ἐνδεχόμενον λόγον, ὅτι σοὶ ἀνήκουσιν, ὡς ἐπισκόπῳ ἐγχωρίῳ, αἱ τοιαῦται μοναὶ, ἀπολύω ταύτας τῆς ἐμῆς χειρὸς ἀπεντεῦθεν· καὶ ἔξεστί σοι ἐπιλαβέσθαι αὐτῶν ἀπάρτι, καὶ τὰ ἐπισκοπικὰ δίκαια ἐν ταύταις διενεργεῖν, καὶ διεξάγειν ταύτας, καὶ διοικεῖν κατὰ τὴν κανονικὴν ὑποτύπωσιν. Ὅθεν καὶ ἡ μὲν ἐμὴ ἀναφορὰ σχολάσαι ἀπεντεῦθεν ὀφείλει ἀπὸ τῶν τοιοῦτων μονῶν· διαγνωσθῆναι δὲ ταύταις ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, τῆς σῆς ἱερότητος. Μηνὶ Ἀπριλλίῳ, ἐπινεμήσει β'. Ἰπογέγραπτο δὲ καὶ αὐτοχειρῶς τοῦ ῥηθέντος, καὶ συνοδικῇ ἐξακολουθήσει συνεπληροῦτο, δι' ὑποσημάνσεων τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων, τοῦ Βονίτζης, Ἰωάννου, τοῦ Ἄετοῦ, Νικοδήμου, τοῦ Βελλᾶς, Μανουῆλ, τοῦ Δρυϊνουπόλεως τε, Θωμᾶ, καὶ τοῦ Βοθρωτοῦ, Δημητρίου· ὃν ὁ καθέκαστος μετὰ καὶ προσθήκης ὑπέγραψε, τοῦ ἀρεστήν ἡγήσασθαι τὴν τοιαύτην συνοδικὴν δικαιοδοσίαν, ὡς κανονικὴν. Τῶ δὲ νῦν μητροπολίτῃ τῶν Ναυπακτίων μάλιστα ἐπεμέμφετο ἐξοχώτερον· Εἰσήλθε γὰρ, φησὶ, καὶ ἱερούργησεν ἐπιβλαπτικῶς ἐν τῇ ὑπ' ἐμὲ μονῇ τοῦ Κατζούρη, μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν καὶ ταῦτα τῆς συνοδικῆς ἐπαρχιώτιδος πράξεως, τῆς ἀποκαθιστώσεως μοι κατὰ κανόνας τὰ τῆς ἐνορίας μου μοναστήρια· καὶ τὴν μὲν ἐπισκοπικὴν ἀναφορὰν ἐκεῖθεν ἐσχόλασε· προεχειρίσατο δὲ καὶ ἡγούμενον, λέγων, ὡς ἡ πράξις αὕτη ἐν τῶ τελευταῖον τὸν μητροπολίτην ἐκεῖνον γέγονε, καὶ οὐκ ἔρρωται. Ἐξιδιώσατο δὲ τὴν μονὴν τοῦ τιμίου Προδρόμου, καὶ τὴν ἐν ἣ ἐδικαιώθη καὶ ἀποκατέστη ἡ κατ' ἐμὲ Ἐκκλησία πράξει συνοδικῇ ἐπαρχιώτιδι τοῦ ἁγίου Δημητρίου μονὴν, δικαιολογούμενος δῆθεν ἀποκεκλείσθαι μοι τὴν ταύτης ἀνάκλησιν ἐκ τοῦ χρόνου, καὶ ἐσφράγισε καὶ ἐν ταύτῃ ἡγούμενον· ἐξέβαλε καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ σταυροπήγια ἀπὸ τῶν μοναστηρίων μου, τοῦ τῆς Ἐγκλειστῆς, καὶ τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως· ἐποίησεν οὖν οἰκεῖα σταυροπήγια· δύο τισὶ τῶν εὐκτηρίων οἰκῶν μέλλουσιν ἀνεγεῖραι προέτρεψε διὰ πιττακίων, καὶ ἐχειροτόνησεν ἱερεῖς τῶν χωρίων τῆς ἐνορίας μου, ἡγουν τῆς Νισίστης, τῆς Πρινίστης, τῆς Δοβρολίστης, καὶ τῆς Πλανικοβίστης, ἀνά δύο τὸν ἀριθμὸν, παρεκτός ὧν οὐκ ἔφθασε λαβεῖν εἶδησιν. Ἐχει-

ροτόνησαν δὲ ἀπὸ τῆς ἐνορίας μου καὶ τινες τῶν συνεπισκόπων μου· ἀλλὰ καὶ ὁ ἱερώτατος τῆς Λευκάδος ἀρχιεπίσκοπος εἰσῆλθε πολλάκις, καὶ ἱερούργησεν ἐν τῇ ἐνορίᾳ μου αὐτοβούλως. Δέομαι οὖν παραλαβεῖν ἐκ τῆς ὑμῶν ἀγιότητος τὸ ἐφ' ἐκάστῳ τῶν ἀπαριθμουμένων κεφαλαίων δοκοῦν τοῖς ἱεροῖς κανόσι, καὶ τῇ θεσμοθεσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ δὴ ἀποφέρεται τοιάςδε τὰς ἀποκρίσεις ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγίας συνόδου· ἵνα, δηλαδή, κὰν ἴσως ἐπιτελεύτιος γέγονε τῷ τότε μητροπολίτῃ ἢ τῶν ἐπισκοπικῶν σταυροπηγίων τοῦ Ἄρτης τῶν ἐκείνῳ σφετερισθέντων ἀντιστροφή, καὶ αὐτῆς τῆς τοῦ ἁγίου Δημητρίου μονῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ, ὡς καὶ αὐτὸς ὡμολόγησεν, εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας παλίων συνῆκε, καὶ τὰ τοῦ πταίσματος διωρθώσατο, τὸ κῦρος ἔχη τὸ γεγονός, καὶ ἐπισκοπικὰ τὰ τοιαῦτα μοναστήρια εἰς αἰεὶ διαμείνωσιν· ἀργούσης καὶ τῆς ἀπὸ χρόνου παραγραφῆς ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Δημητρίου καινοτομία, διὰ τὸ προνόμιον τῶν παρ' ἐνορίαν σταυροπηγίων μόνῃ τῇ πατριαρχικῇ ἐφεῖσθαι μεγαλειότητι, τῶν δὲ μητροπολιτῶν οὐδενί. Ὅτι δὲ καὶ ἱερούργησεν εἰς τὴν τοῦ Κατζούρη μονὴν μετὰ τῆς πράξεως τὴν ἐπίγνωσιν, εἰ μὲν ἐν τῷ σχολάζειν σε τὸν ἐπίσκοπον Ἄρτης, ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων διὰ σημειώματος εἰς τοῦτο προεβιάσθη, ἀνεύθυνος ἔσται, διὰ τὸν ἰδ'. ἀποστολικὸν κανόνα, τὸν λέγοντα· Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι, καταλείψαντα τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, ἑτέρα ἐπιπηδᾶν, κὰν ὑπὸ πλειόνων ἀναγκάζεται, εἰ μὴ τις εὐλογος αἰτία εἴη τοῦτον βιαζομένη· ὡς, εἰ πλεόν τι κέρδος δυναμένου αὐτοῦ τοῖς ἐκείσε λόγῳ εὐσεβείας ἐμβαλέσθαι, καὶ τοῦτο οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ κρίσει πολλῶν ἐπισκόπων, καὶ παρακλήσει μεγίστη· εἰ δ' ἄλλως πῶς αὐτοκέλευστος εἰς τοῦτο καὶ παρωμήθη, τέως μὲν ὁ ιε'. καὶ ὁ λ'. ἀποστολικὸς κανὼν παραιτήσθω διὰ συγγνώμην· παρρησιαζέσθω δὲ ὁ κβ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐπίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν, ὀρίζων, ἀλλοτρίᾳ πόλει τῇ μὴ ὑποκειμένη αὐτῷ, μηδὲ χώρα τῇ μὴ αὐτῷ διαφερούσῃ, ἐπὶ χειροτονίᾳ τινός, μηδὲ καθιστᾶν πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, εἰς τόπους ἑτέρῳ ἐπισκόπῳ ὑποκειμένους, εἰ μὴ ἄρα μετὰ γνώμης τοῦ οἰκείου τῆς χώρας ἐπισκόπου. Εἰ δὲ τολμήσειέ τις

τοιοῦτόν τι, ἄκυρον εἶναι τὴν χειροθεσίαν, καὶ αὐτὸν ἐπιτιμῶν ὑπὸ τῆς συνόδου τυγχάνειν· καὶ ἡ ἐπιτιμία δὲ συμμετρεῖσθω εἰς ἀλειτουρησίαν ἐνιαυσιαίαν κατ' ἐπίκειαν· καὶ τοὺς ἡγουμένους δὲ, οὓς ὁ μητροπολίτης προεχειρίσατο εἰς τὰ σά μοναστήρια, ἐξέσται σοι παραστεῖλαι, καὶ ἀνθετέρους σφραγίσαι· εἰ μὴ πῶς ἀρεστοί σοι δοκῶσιν οἱ προεσφραγισμένοι, διὰ πνευματικὴν ἱκανότητα. Σταυροπήγια δὲ, τὰ μὲν ἐκβληθέντα ἀπὸ τῶν μοναστηρίων σου, αὐθις ἐν αὐτοῖς ἀποκαταστήσονται· τὰ δὲ καινισθέντα παρ' ἐνορίαν, ὑπαλλαγῆσονται· μελήσει δὲ σοὶ καὶ περὶ τῶν ἐνορίως χειροτονηθέντων ἀπὸ τῆς ὑπὸ σὲ ἐνορίας, ὡς ἂν ἀκριβῶς δοκιμάσης αὐτοὺς, εἴπερ ἀνεπιλήπτου βίου τυγχάνουσι, καὶ τὰ ἱερά μεμύνηται γράμματα· καὶ τοὺς μὲν εὐρισκομένους τοιούτους ἐπιτιμῆσαι ἀλειτουρησίᾳ, ἐφ' ὅσον ἂν σοὶ καὶ δόξειε· τῶν δὲ μὴ οὕτως ἐχόντων, ἀργίαν τελείαν καταψηφίσασθαι· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐπισκόποις, καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Λευκάδος, ἢ αὐτῇ κρατήσειεν ὑποτύπωσις, ἣτις καὶ περὶ τοῦ ἱερωτάτου Ναυπάκτου ἀνωτέρω ἐξεφωνήθη.

Ἦτι δὲ ἐζήτησεν ὁ Ἄρτης ἐπίσκοπος, ὀρισθῆναι τὸ ποιητέον καὶ ἐπὶ τῷ ἱερολογηθέντι πρὸ τῆς ἡβῆς τελείαν ἱερολογίαν κορασίῳ ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἐνορίᾳ, καὶ παιδοφορίαν παθόντι· καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ ἱερολογῆσαντι ἱερεὶ καὶ ἡκουσεν, ὡς, ἢ τὴν παρθενικὴν λυθεῖσα ζώνην ἐν ἀώρῳ τῇ ἡλικίᾳ, τοῦ φθορέως διαζυγήσεται, καὶ ὁ ἱερολογήσας αὐτοὺς ἐν γνώσει καθαιρεθήσεται. Ταῦτα παρεκβληθέντα ἀπὸ τῶν ἡμερησίων συνδικῶν παρασημειώσεων, καὶ τῇ ὑπογραφῇ καὶ σφραγίδι τοῦ τιμιωτάτου χαρτοφύλακος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας συνήθως βεβαιωθέντα, ἐπεδόθη μηνὶ καὶ ἐπινεμήσει τοῖς προγεγραμμένοις, ἔτους ςψμγ'. Ἡ ὑπογραφή.

Ὁ χαρτοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, Κωνσταντῖνος ὁ Ἀύληνός. Ἡ συνήθης μολυβδίνη βαύλα· καὶ ὀπισθεν ἐν τῇ συμπήξει τῆς βούλης, τὸ, Μηνὶ Ἰουλίῳ, ἐπινεμήσεως η'.



**Β'. ΣΙΓΙΛΛΙΟΝ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ**

*Οικουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Γερμανοῦ, ἐπὶ τοῖς παραλαυροῖς τῶν πατριαρχικῶν μοιῶν, τίνι ἂν διαφέρειν ὀφείλουσι, γεγονός κατὰ μῆνα Ἰούνιον τῆς ε'. ἐπινεμήσεως, καὶ καταστρωθὲν τῷ σεκρέτῳ τοῦ ἱεροῦ χαρτοφυλακείου.*

**Τ**α περὶ τῶν πατριαρχικῶν σταυροπηγίων τῶν κατὰ διαφόρους ἐνορίας μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων τε, καὶ ἐπισκόπων, τῆς ἐφ' ἡμᾶς διοικήσεως πεπηγύτων, ὠρισμένα τε καὶ τετυπωμένα δι' ὑπομνημάτων συνοδικῶν τοῦ ἐν πατριαρχαίς ἐκείνου ἀγιωτάτου κυρίου Γερμανοῦ(1), ὧν τὸ μὲν ἢ κζ'. τοῦ Νοεμβρίου μηνός, θάτερον δὲ ἢ η'. τοῦ Ἰανουαρίου, τῆς αὐτῆς ἐπινεμήσεως, οἷδε γεγεννημένα, καλῶς καὶ θεοφιλῶς ἔχειν κατανοήσασα ἡ μετριότης ἡμῶν, ἀμετάθετον καὶ ἀπαράβατον διορίζεται συντηρεῖσθαι τὸ καθ' ἐν ἑκαστον τῶν ἐν τοῖς αὐτοῖς ὑπομνημασι διειλημμένων κεφαλαίων, ἀλλαχόσε πανταχῆ, καὶ δὴ καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἐπαρχίας Ναυπάκτου· ὥστε τὴν ἀναφορὰν τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἐν ἐκείνοις μόνοις καὶ κρατεῖν καὶ ἐκπεφωνῆσθαι τρανώτερον, ἐν οἷς ἡ ἀνέγερσις διὰ σταυροπηγίων πατριαρχικῶν ἐγεγόνει, καὶ μοναστήρια ὧσι, καὶ Ἐκκλησιαὶ καθολικαί, καὶ εὐκτήριοι οἶκοι· καὶ τοῖς τοιούτοις μηδὲν εἶναι μεθεκτὸν τῷ κατὰ χώραν ἀρχιερεῖ, εἴτε εἰς ἱεροπραξίαν, εἴτε εἰς ἡγουμένου σφραγίδα, εἴτε εἰς ψυχικῶν σφαλμάτων ἀνάκρισιν, οὐδ' ἄλλο οὐδ' ὀτιοῦν, μέχρι καὶ τῆς τῶν κανονικῶν εἰσφορῶν ἀπαιτήσεως· καὶ γὰρ οἱ ἱεραῖοι λαχόντες ἐν τούτοις, πατριαρχικοὶ καὶ ἔσονται, καὶ ὀνομασθήσονται, καὶ τῷ τῶν πατριαρχικῶν δικαίῳ ἐξάρχῳ ὑποκείσονται, καὶ τὰ συνήθη κανονικὰ πρὸς αὐτὸν ἀποτίσουσιν· ὁ δ' αὐτὸς ἐξάρχος, καὶ τοὺς ἐξῆς ἱεραῖοι μέλλοντας διὰ τῶν κατὰ μέρος βαθμῶν εἰς τοῦτ' αὐτὸ προβιβάσει, μετὰ τῶν νενομισμένων μαρτυριῶν τοῦ τε βίου καὶ τῆς ἡλικίας αὐτῶν, καὶ πάσης ἑτέρας κανονικῆς παρατηρήσεως· ἔτι γε μὴν καὶ τῆ τῶν γαμικῶν συναλλαγμάτων ἐπιστατήσῃ προτροπῇ, καὶ ἀποτροπῇ· καὶ οἱ τῶν

(1) Ἰωάν. Γεωργίου (τοῦ Σιφιλίνου.) Βλ. σημείωμα αὐτοῦ σελ. 101 τοῦ παρόντος τόμου.

λογισμῶν τε ἀνάδοχοι πνευματικοὶ πατέρες, οἱ ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς δικαίοις προσκαθήμενοι, παρ' αὐτοῦ καὶ δοκιμασθήσονται, καὶ τὸ ἐνδόσιμον λήψονται. Ἐνθα δὲ μὴ κατεβλήθη πατριαρχικὸν σταυροπήγιον, ὁ κατὰ χώραν ἀρχιερεὺς ἐκεῖτε ἐξουσιάσει· καὶ προάστειον ἢ μοναστηρίου, καὶ παραλαύριον, καὶ οἶκος εὐκτήριος· καὶ αὐτοῦ ἔσται ἡ ἀναφορὰ, ἡ σφραγίς, ἡ ἐξέτασις, ἡ πρόσδοσις τῶν κανονικῶν, αἱ χειροτονίαι, ἡ ἐνδοσις καὶ ἡ κώλυσις τῶν συναλλαγμάτων, καὶ εἴ τι ἄλλο προνόμιον ἐπισκοπικόν· καὶ τὶ πού ἴσως ὁ χρόνος διέκοψε καὶ ἀφείλετο προφάσει τῶν πρωτοτύπων, καὶ αὐτοῖς ὑποκείμενα, πατριαρχικὰ λογιζέσθαι κακείνα πεποίηκε τὰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐσχηκότα πατριαρχικὸν σταυροπήγιον· ἀλλ' ἡ μετριότης ἡμῶν τοῖς ἐγχωρίοις ἀρχιερεῦσι τῶν τοιούτων παραχωρεῖ· καὶ γὰρ ἐξόχως ἀντέχεται τῶν ὅσα τῆ πατριαρχικῇ προσήρμοσεν ἐξουσίᾳ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἐρα, ὥστε τὰ μηδὲν αὐτῇ προσήκοντα σφετερίζεσθαι. Ἰποτιθέμεν δὲ τοῖς ἐγχωρίοις ἀρχιερεῦσι κακείνους, οἵτινες πρὸ τῆς ἀνεγέρσεως τῶν ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικοῖς προφυλακισμένων, ἢ καὶ μετὰ τοῦτο οἰκοδομηθῆσομένων θείων σηκῶν, τὸν τόπον κατώκησαν, ἢ, καὶ ὕστερον κατοικήσαντες, ἀπὸ τῶν ἰθαγενῶν καὶ ἐγχωρίων εὐρίσκονται ὄντες· ὥστε καὶ τοὺς τοιούτους τῷ κατὰ χώραν ὑποκείσθαι ἀρχιερεῖ εἰς πᾶσαν ἐπισκοπικὴν διεξαγωγὴν. Περὶ μὲν τοῖς τῶν ἐξ ἀλλοδαπῆς ἐληλυθότων καὶ ἐλευσομένων πρὸ τῆς πῆξεως τοῦ σταυροπηγίου, καὶ μετὰ τοῦτο κακείσε τὴν οἴκησιν ποιουμένων, οὐδεὶς ἀντερεῖ τῷ τῶν πατριαρχικῶν δικαίῳ ἐξάρχῳ, ὡς δὴθεν οὐκ αὐτῷ προσήκόντων· ἀναμφίλογος γὰρ ἔσται καὶ αὐτῶν ἐξάρχος ὁ τοιοῦτος. Ἐπιγνωσθήτω τοίνυν ὁ παρῶν ὀρισμὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος τῷ σεκρέτῳ τοῦ ἱεροῦ χαρτοφυλακείου, καὶ ἀντιγραφῆτω τῷ ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς ἐπισκοπῆς Ἄρτης αἰτησαμένῳ καὶ πορισσαμένῳ αὐτὸν, ἐπὶ τῷ ἐμφανισθῆναι καὶ τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Ναυπάκτου εἰς εἶδῆσιν. Εἶχε τὸ, Μηνὶ Ἰουνίῳ ἐπινεμήσεως, ε'. διὰ τῆς πατριαρχικῆς καὶ θείας χειρός. Ἀπῆρώρητο δὲ καὶ κάτωθεν μολυβδίνη βούλα, ἔχουσα ἐν μὲν τῷ ἐνὶ μέρει τὴν ὀπεραγίαν Θεοτόκου, παλάμαις φέρουσαν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ,

γράμματα ταῦτα· Γερμανός, ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

### Γ'. ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ.

Τα κατὰ συναρπαγὴν λαβόντα σύμπηξιν, οὐδ' ὁ καιρὸς περιτρέχει ἀπερικλόνητα, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ τῆς αὐτῶν συμπήξεως αἴτιοι, τὴν ἀνατροπὴν αὐτῶν τελεσιουργοῦσι προφθάνοντες· προβαίνει τι καὶ παρ' ἡμῖν τοιοῦτότροπον, καὶ ταχέως ἢ μετριότης ἡμῶν τὴν αὐτοῦ ποιεῖται διόρθωσιν. Ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Παφλαγονίας, πατριαρχικαὶ μοναὶ σποράδην διάκεινται· ταῖς μοναῖς ὑπόκεινται καὶ προάστεια, χωρία τε ὁμοῦ καὶ ἀγρίδια· λαὸς τοῖς κτήμασι διάφορος κατοικεῖ. Περὶ τούτων, ἐπὶ τῆς καθ' ἡμᾶς συνόδου, γεγεννημένης πρό τινος καιροῦ συζητήσεως, ὁπότερον ἄρα εἶναι δεῖ τὸν τῆς αὐτῶν διεξαγωγῆς ἀντιποισόμενον, εἴτε τὸν κατὰ χώραν ἀρχιερέα, (ὅτι τῆς ἐνορίας τούτου μέρος τυγχάνουσιν,) εἴτε τὸν ἀπὸ τῆς πατριαρχικῆς ἐξουσίας ἀποστελλόμενον ἑξάρχον, ὅτι ταῖς μοναῖς, ὡς ἐτάχθη διέπειν, τυγχάνουσιν ὑποκείμενα· ἔλαθέ πως καὶ τῇ τοῦ πατριαρχικοῦ ἐξάρχου ἐπεκυρώθησαν διεξαγωγῇ· τῇ προσκυρώσει ταύτη καὶ πράξις ἐπηκολούθησεν, ἐκφωνοῦσα καὶ ἀφορισμὸν, διὰ τὴν τῶν διειλεγμένων ταύτη βεβαίωσιν. Τὴν σήμερον δὲ ὑπὸ ἀκριβέστεραν πεσοῦσης τῆς ὑποθέσεως βάσανον, εἶχε μὲν καὶ αὐτόθεν ἢ μετριότης ἡμῶν κατανοεῖν τὸ τοῦ πράγματος ἄτοπον, κἀντεῦθεν τῇ ἐπιδιορθώσει τούτου πικραυτικά ἐπένευεν, ἐπ' ἐκείνοις διαγινώσκουσα τὸν πατριαρχικὸν κεκτήσθαι δίκαιον ἑξάρχον, ὅσα ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικοῖς τὴν βᾶσιν ἐσχήκασιν, εἴτε μοναστήριά εἰσιν, εἴτε εὐκτήρια. Εὐρῆκε δὲ καὶ πράξιν συνοδικὴν παλαιάν, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ μακαρίτου ἐκείνου κυρίου Γερμανοῦ γεγεννημένην, τὴν αὐτὴν περὶ πολλοῦ ποιούσαν ὑπόθεσιν· καὶ διαταττομένην, (εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν,) μὴ ἔχειν ἐξουσίαν τοὺς τῶν ἑκασταχοῦ πατριαρχικῶν μονῶν ἐξαρχεύοντας, ὑποποιεῖσθαι καὶ τὰ ὑποβεβλημένα ταύταις χωρία, ἢ τὸν ἐν τούτοις λαὸν, ἢ τὰ εὐκτήρια, ὅσα μὴ σταυροπηγίων πατριαρχικῶν νύμοιρήκασιν· ἀλλὰ μὴδὲ τοὺς ἐκεῖθεν ἐ-

ρεῖσθαι μέλλοντας ἀναδέχεσθαι, καὶ ὡς ἰδίους πρὸς τὰ τῆς ἐρωσύνης ἀνάγειν ἀξιώμα· ἀλλὰ ἀπέχειν πάντα αὐτῶν, ὡς παρὰ τοῦ ἐπισκόπου τῆς χώρᾳς διέποιντο· καὶ ἠκολούθησε τῇ πράξει· καὶ τὰ αὐτὰ καὶ αὕτη μετὰ τῆς συνεδριαζούσης αὐτῇ ἀδελφότητος πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ἀπεφήνατο, μὴ δεῖν εἶναι εἰποῦσα, ἀπωθεῖσθαι τοῦ ἰδίου λαοῦ τὸν ἐπίσκοπον, προφάσει τοῦ πατριαρχικαῖς μοναῖς ὑποκείσθαι τὰ χωρία, ἢ τὰ προάστεια, ἔνθα προσκάθηνται· ἀλλὰ μὴδὲ τῶν ἐν αὐτοῖς εὐκτηρίων, ἐὰν μὴ ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικοῖς καὶ αὐτὰ ἐφηδράσθησαν· κἀν καὶ παραλαύρια τυχὴν τυγχάνωσι τῶν μονῶν, ἢ μετόχια. Ὅθεν καὶ τὴν εἰρημένην ἐκείνην πράξιν ἀπεντεῦθεν συνοδικῶς ἀκυρώσασα, ἀπραξίαν τε παντελῆ τῶν ἐν αὐτῇ διειλημμένων κατεψηφίσασα, καὶ τῷ ἀφορισμῷ δὲ λύσιν ἐπήγαγεν, ἣν ἐκφωνοῦσα ἐτύγχανεν. Ἔπονται οὖν οἱ κατὰ τὴν Παφλαγονίαν οὗτοι ἀρχιερεῖς τὰ χωρία ταῦτα καὶ τὰ προάστεια ἀπερικλόνως διέποντες, ἐκεῖνα μὲντοι γε ὅσα μὴ ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικοῖς συνωκίσθησαν· εὐρίσκονται μὲν καὶ τινὰ που τοιαῦτα· σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὰ ὑποτεθειμένα τοῖς πατριαρχικοῖς μοναστηρίοις τούτοις εὐκτήρια· πλὴν εἰ μὴ τισι καὶ αὐτῶν πατριαρχικὰ ὑποβέβληνται σταυροπήγια· κἀκ τούτων γὰρ ὀφείλουσι τὰ τῆς ἑαυτῶν μεταίρειν ποιμάνσεως, καὶ τῷ πατριαρχικῷ ἐξάρχῳ τῆς εἰς τὰ τοιαῦτα παρόδου παραχωρεῖν. Διέπειν δὲ οὕτω ταῦτα δικαιωθέντες, οὔτε παρὰ τῶν τοῖς πατριαρχικοῖς μοναστηρίοις ἡγουμενευόντων εἰς τοῦτο ἐνοχληθήσονται, οὔτε παρὰ τῶν τῆς πατριαρχικῆς ἐξουσίας ὄντων μετοχίων· ὀφείλουσι γὰρ οἱ τοιοῦτοι τοῖς ὠρισμένοις ἐρμένειν, καὶ μὴδὲ πειρᾶσθαι τιμι τοῦ μέρους τῶν ἀρχιερέων παρενοχλεῖν, ἐπὶ τῇ διεξαγωγῇ καὶ ποιμάνσει τῶν εἰρημένων χωρίων, καὶ τῶν ἐν τούτοις προσκαθημένων· πρὸς δὲ καὶ τῶν εὐκτηρίων, μετοχίων τε, καὶ παραλαυρίων, ὅσα μὴ ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικοῖς εἰλήφασιν τὴν ἀνέγερσιν.



## ΜΑΝΟΥΗΛ (1).

## Α'. ΛΥΣΕΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ ΤΙΝΩΝ.

Ο Ιερώτατος μητροπολίτης Δυβραχίου Ῥωμανός, κατὰ Κύριον ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ συλλειτουργός τῆς ἡμῶν μετριότητος, τῇ ἡμῶν σήμερον συνεδριάζων μετριότητι προκαθημένη συνοδικῶς μετὰ τῶν Ιερωτάτων αὐτῆς ἀδελφῶν, τοῦ Καισαρείας Καππαδοκίας, Μητροφάνους· τοῦ Σάρδεων, Ἀνδρονίκου· τοῦ Φιλαδελφείας, Φωκά· τοῦ Ποντοηρακλείας, Νικηφόρου· τοῦ Σμύρνης, Γεωργίου· τοῦ Μηθύμνης, Μιχαήλ· χάρτην ἐπὶ τοῦ μέσου προέτεινεν εἰς ἀνάγνωσιν· καὶ ὁ χάρτης ἐρωτήσεις ἦν τοῦ Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Βελλᾶς, συνοδικῶν δεδουλευμένοι λύσεων. Εἶχε δὲ οὕτω τὰ τῶν ἐρωτήσεων.

Τινὲς τῶν οικείων γυναικῶν ὑποχωρήσαντες διὰ μίσος, ἢ ἄλλην ὁποιανδήποτε αἰτίαν, καὶ ἐν ἀλλοτρίας διάγοντες, μένουσιν οὕτως αἱ γυναῖκες τῶν τοιούτων ἐπὶ πέντε ἢ καὶ πλείουσιν ἔτεσι, τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἀνεπιστρόφων ὄντων, καὶ ἀδύλων ποῦ ἄρα διάγοιεν· εἰ δεῖ τοίνυν ἀνδράσιν ἑτέροις ταύτας συζεύγνυσθαι.

Τινὲς τῶν Ιερωμένων, ἐν τῇ μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ, προηγιασμένους θείου ἄρτους κρύψαντες ἐν ἄρτοφορίοις, εἶτα συνεργείᾳ δαίμονος ἐκ τοῦ σηκοῦ τοῦ θείου συληθέντων ὑπὸ μυῶν, καὶ κυνὸς παρανοιξάντος τὴν θύραν, ἢ καὶ ἐν τῇ Ιερουργίᾳ τὸν Ιερέα καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ τὰς εὐχὰς ὑπαναγινώσκειν, λαθῶν μὲν τις μετὰ τὴν προσκομιδὴν ἀφῆρπασε τὸ Ιερουργούμενον θεῖον σῶμα· πῶς χρὴ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐπιτιμῆθῆναι τοὺς Ιερεῖς;

Ιερεῖς τινες ἀφοριζόμενοι παρὰ τῶν οικείων ἀρχιερέων, τοῦ ἀφορισμοῦ καταφρονοῦσι, καὶ ἐπιτετιμημένοι ὄντες, εἰσέρχονται καὶ Ιερουργοῦσι· πῶς δεῖ τούτους κολασθῆναι;

(1) Μανουήλ ὁ Β', ὃν τινες συγχέουσι μετὰ Μανουήλ τοῦ Χαριτοπόβλου, ἢ φιλοσόφου, πατριαρχεύσαντος τὸ 1222, ἐκλέγεται οἰκουμηνικός πατριάρχης τὸ ἔτος 1240 ἢ 1242 ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Βατάτση. Ἐπατριάρχης δὲ ἔτη 14.

Λαϊκοὶ διγαμήσαντες καὶ παιδοποιήσαντες, ὑπερβάντες τὰ τεσσαράκοντα ἔτη, παρενοχλοῦσι καὶ εἰς τρίτον ἐλθεῖν συνοικέσιον, ἕνεκα τῆς ἀνατροφῆς τῶν προὑπαρχόντων παίδων αὐτοῖς, καὶ τοῦ μὴ χύδην ἀμαρτάνειν· εἰ ἀνέγκλητον αὐτοῖς τριγαμήσαι;

Ἀντιμίσησι ἴσμεν γινόμενα, ἐπὰν ὁ ἀρχιερεὺς δι' ἑαυτοῦ ἐνεργήσῃ τὸν ἐγκαινισμὸν, καὶ ἐκ τοῦ πανίου τοῦ ὑποστρωθέντος καὶ περιειλήσαντος τὴν τραπέζαν, εἰς βραχέα τεμνομένου, καὶ γραφομένου, τοῖς Ιερεῦσι δίδοσθαι· καὶ ἄνευ τούτων μὴ δύνασθαι Ιερουργεῖν· ἐνθα οὖν ἐστι τούτων ἕνδεια, τί δεῖ πραχθῆναι, ἵνα μὴ μένωσιν οἱ Ιερεῖς ἄνευ Ιερουργιῶν;

Τινὲς Ιερεῖς λανθανόντως ἐποίησαν τῇ μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ εὐλογήσεις· ποταπὸς ἄρα ὁ γάμος οὗτος, καὶ ποίοις ἐπιτιμίοις ἀλίσκονται οἱ οὕτως Ιερολογήσαντες Ιερεῖς;

Πρὸς γοῦν ταύταις ταῖς ἐρωτήσεσιν, ἡ μετριότης ἡμῶν τοιαύτας τὰς λύσεις ἐπήνεγκεν.

Οἱ ἀπὸ τῶν οικείων ὑποχωρήσαντες γυναικῶν ἄνδρες δι' ὁποιανδήποτε αἰτίαν, καὶ ἐν ἀλλοτρίας διάγοντες, ἀφορισμοῦ εἰσιν ἄξιοι, εἰ ἀνεπιστρόφως ἔχουσι, καὶ πρὸς τὰς οικείας γυναῖκας οὐ προαιροῦνται πάλιν νοστήσαι· εἰ δὲ ἔδῃλοι εἶεν, καὶ προσέβη καὶ ἔρευνα τούτων ἐξ ἀποστολῆς τῶν γυναικῶν αὐτῶν, καὶ πανταετία παρήλθεν ἐξ ὅτου ἀφανεῖς οἱ ἄνδρες τούτων ἐγένοντο, αἰχμάλωτοι τυχόν γεγονότες, ἢ ἄλλω τινὶ τρόπῳ ἀφανισθέντες· τῶν τοιούτων αἱ γυναῖκες ἀκωλύτως κατὰ τὸν ἐκχωροῦντα νόμον ἑτέροις συναφθεῖεν ἀνδράσιν· αἱ δ' ἄλλαι, ὧν οἱ ἄνδρες ἔτι περίεσι, τοὺς οικείους ἄνδρας ζητεῖωσαν.

Οἱ πταίσαντες Ιερεῖς, οἱ τοὺς προηγιασμένους ἄρτους πεποιηκότες τοὺς ὑπὸ κυνῶν τῶν παρανοιξάντων τὴν τοῦ ναοῦ πύλην ἀφανισθέντας, τῆς Ιερουργίας πρὸς καιρὸν τὸν παρὰ τὴν διακρίσιν κείμενον τοῦ αὐτοῦ ἀρχιερέως παυσάσθωσαν, ὡς μὴ τὴν ἱκανὴν πεποιηκότες ἀσφάλειαν· οἱ δ' ἄλλοι, οἱ τοὺς ἄρτους ὑπὸ μυῶν ἐν τῇ προσκομιδῇ ὀλέσαντες, ἀνεπιτίμητοι διαμεινώτωσαν, ἐπεὶ πλείστα τοιαῦτα πολλάκις γίνονται· οἱ καὶ ἑτέραν προσφορὰν ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ εἰσάξουσι, καὶ προσκομιδὴν ποιήσουσι, καὶ τὴν Ιερουργίαν τελειώσουσιν.

Οἱ ἀφωρισμένοι καὶ ἱερουργοῦντες, καθαιρέσεώς εἰσιν ἄξιοι· καὶ εἰς τὴν τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν τοῦτο κείσθω διάκρισιν.

Οἱ τρισὶ γάμοις συμπλακῆναι βουλόμενοι μετὰ τὴν τεσσαρακονταετίαν, ὡς πολυγαμίαν τοῖς Χριστιανοῖς οὐκ ἀνήκουσαν ζητοῦντες, ἀπρακτοὶ ἀποπεμφθήσονται· εἰ δὲ καὶ βίαν ἐπάγουσι, καὶ ἐπιτιμηθήσονται.

Τὰ ἀντιμίσια οὐκ εἰς πάσας ἀνάγκη κείσθαι τὰς ἀγίας τραπέζας, ἀλλ' εἰς ὅς οὐ γινώριμόν ἐστιν εἴτε καθιερωμένοι εἰσιν, εἴτ' οὐ· τὰ γὰρ ἀντιμίσια καθιερωμένων ἀγίων τραπέζων τόπον ἐπέχουσι· καὶ ἐνθα εἰσὶ γινώριμοι καθιερωμένοι τραπέζαι, οὐ χρεῖα ἀντιμισίων ἐκεῖ.

Οἱ πεποιηκότες τὰς γαμικὰς ἱερολογίας ἱερεῖς ἐν τῇ μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ, εἰ μὲν ἐξ ἀφελείας τοῦτο πεποιήκασι, μετρίων ἐπιτιμίων εἰσὶν ἄξιοι· εἰ δ' ἐκ σκαιοτροπίας καὶ κρύφα, μειζωτέρων ἐπιτιμίων, τῶν παρὰ τῇ διακρίσει κειμένων τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν. Τὰ δὲ παρ' αὐτῶν γινόμενα συνοικέσια, ὡς ἱερολογίαν δεξάμενα, τὸ στέργον ἔξουσι καὶ ἀπερικλόνητον. Εἶχε τὸ, Μηνὶ Ἰουλίῳ, ἐπινεμήσεως η', καὶ τὴν κηρίνην πρασίνην σφραγίδα.

### Β'. ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΘΕΣΕΩΣ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ.

**ΜΗΝΙ** Ἰουλίῳ ε, ἡμέρᾳ α, ἐπινεμήσεως η', προκαθημένου τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη, τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Μανουὴλ, ἐντὸς τῆς περιωνύμου καὶ πανυπερλάμπρου σεβασμίας βασιλικῆς μονῆς, τῆς ἐπ' ὀνόματι μὲν τιμωμένης τῆς ὑπερμώμου Θεομήτορος τῆς Γοργεπηκόου, τῶν Σάνδρων δὲ ἐπικεκλημένης· συνεδριάζόντων τῇ μεγάλῃ ἀγιωσύνῃ αὐτοῦ καὶ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ Καισαρείας Καπκαδοκίας, Μητροφάνους· τοῦ Σάρδεων καὶ ἐξάρχου πάσης Λυδίας, Ἀνδρονίκου· τοῦ φιλαδελφείας, καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος τοῦ Συρακούσης, Φιωκῆ· τοῦ Ποντοηρακλείας, καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος τοῦ Κλαυδίουπόλεως, Νικηφόρου· τοῦ Σμύρνης, Γεωργίου· τοῦ Δυρραχίου, Ρωμανοῦ· καὶ τοῦ Μιθθύμνης, Μιχαήλ· παρισταμένων καὶ θεοφιλεστάτων δεσποτικῶν ἀρχόντων.

Ὁ ἐν σώμασιν αἱ ψυχαί, τοῦτ' ἐν πράγμασιν οἱ καιροί· καὶ κινουσιν αὐτὰ, καὶ ἄλλως ἄλλοτε ταῦτα μετατιθέασιν, εὐπρόσωποις αἰτίαις ὑπέκοντες. Εἰς τί δὲ ἡ καιρικὴ αὕτη μετάθεσις, καὶ ἡ τῶν πραγμάτων ἐναλλαγὴ καὶ μετάβασις; Ὁ λόγος, καιροῦ καλοῦντος, μετατιθέσθω ταῦτα, καὶ ἐναλλαττέσθω πρὸς τὸ σαφέστερον. Ὁ τῆς ὑπὸ τὴν τῆς Λαρίσσης μητρόπολιν ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς Ἐζερού ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος Ἰωάννης, μακρὰν τ' ἀνατλάς ὁδοιπορίαν, ἔγκοπὸν τε καὶ δύσιππον, καὶ πρέσβυς ἀφικόμενος πρὸς τὸν κοσμικὸν φωσφόρον, τὸν κράτιστον καὶ ἅγιόν μου αὐτοκράτορα, ἐξ ἀποστολῆς τοῦ πανευτυχεστάτου δεσπότη καὶ ποθεινοτάτου υἱοῦ τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ ἀμέσως τούτῳ προσομιλήσας, καὶ πρὸς τὸ καθ' ἡμέρας ἐκκλησιαστικὸν ἐπεχωρίασε στερέωμα· καὶ τοὺς φαιδρὸν Ἰσα καὶ ἄστρασι λάμποντας ἱεράρχας, ἀδελφοὺς καὶ συλλειτουργοὺς τῆς ἡμῶν μετριότητος, τῇ ἡμῶν εὐρῶν συνεδριάζοντας μετριότητι, χάρτην ἐπὶ τοῦ μέσου προέτεινε, καὶ ἀπολογίαν ἐζήτηε ἐγκάνονον· εἶχε δὲ αὐτῷ τὰ τοῦ προβλήματος.

Φῶς γνώσεως δοῦναί μοι ἐξαιτοῦμαι παρὰ τοῦ παναγιωτάτου δεσπότη μου καὶ κυρίου, τοῦ οἰκουμενικοῦ φωστήρος, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν θείας καὶ ἱερᾶς τῶν ἱεραρχῶν ὁμηγύρεως, ἐπὶ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν πρὸς τὸ ὕψωμα τούτων ποιήσασθαι κατετόλμησα, τῷ θείῳ πεισθεὶς ῥήματι· Ἐπερώτησον, γὰρ φησι, τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι· τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐραῦσί σοι. Ἐξέστι τοῖς μητροπολίταις, γνώμη τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐπισκόπων, δι' αἰτίαν εὐπρόσωπον, ἣν ὁ καιρὸς ἀπαιτεῖ καὶ τὰ πράγματα, μεταθεῖναι ἐπίσκοπον ἀπὸ ἐπισκοπῆς εἰς ἐπισκοπὴν, ὑπὸ τὴν αὐτὴν μητρόπολιν τελούσας ἔμφω τὰς ἐπισκοπὰς, ἢ οὐ; ἐπιτετράφθαι γὰρ τὴν μετάθεσιν, καὶ πολλοὺς τῶν ἀρχιερέων κατὰ διαφόρους καιροὺς οὐκ εἰς ὁμοτίμους, ἀλλ' ἤδη καὶ εἰς ὑπερβεβηκότας θρόνους μετατεθῆναι, οἱ τῶν ἱερῶν πυκτίδων λέγουσιν ἐπιστήμονες· ἀλλ' ἡμεῖς ἐκ τῆς ὑμῶν μεγαλειότητος τὸ περὶ τούτου βέβαιον γνωρίσαι δεόμεθα. Ἐλέγε ταῦτα τὸ πρόβλημα· καὶ ὁ Ἐζερού ἐζήτηε ἐπ' αὐτῷ ἀπολογίαν ἐγγράφον. Ἢ γοῦν μετριότης ἡμῶν, μετὰ τῆς ἱερᾶς αὐτῆς ἀδελφότητος τὰ περὶ τούτου κοινολογησαμένη, τοιαῦτά τινα



συνοδικῶς ἀποφάνεται ὡς, εἴπερ ὁ τῆς συνόδου μητροπολίτης, συναινέσει τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων, δοῦναι τινι θελήσει, κατὰ τὸν τῆς ἐπιδόσεως λόγον, καὶ ἑτέραν ἐπισκοπὴν, ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ καὶ ταύτην τελοῦσαν, ἀπροκριματίστως τοῦτο ποιήσει· ἐπεὶ καὶ παρ' ἡμῶν τοιαῦτα διὰ τὸν τῆς φιλαδελφίας δσημέραι τρόπον ἐνεργεῖται· καὶ ποιήσεται ὁ ἐπίσκοπος καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐπισκοπῇ καὶ πάσῃ τῇ ταύτης ἐνορίᾳ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἱεραρχικῶν ἀπάντων δικαίων, ὅσα καὶ γνήσιος ἀρχιερεὺς αὐτῆς, πάρεξ τοῦ ἐν τῷ ἱερῷ συνθρόνῳ ἐγκαθιδρεύεσθαι. Εἰ δ' αὖ γε μετὰ τῆς οικείας συνόδου ὁ μητροπολίτης, δι' αἰτίαν ἐπαινουμένην, καὶ ἀπολογίαν εὐπρόσωπον, (ὡφέλεια δ' αὕτη ψυχῶν, καὶ κυβέρνησις ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως,) εὐδοκήσει ἀποθέσθαι μὲν τὸν θρόνον καὶ τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ὄνομα, τινὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων, μεταθεῖναι δὲ τοῦτον ἐν ἑτέρᾳ ἐπισκοπῇ ὑπ' αὐτὸν δὴ τὸν μητροπολίτην τελοῦσῃ, ἀνεκδοιάστως τοῦτο καὶ ἀκωλύτως διαπράττεται, ὡς τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐκοσμίας ποθητῆς οὔσης καὶ παρὰ τῇ ἡμῶν μετριότητι, καὶ τῇ ἱερᾷ αὐτῆς ἀδελφότητι· ὅθεν καὶ δεκτὴ λογισθήσεται ἡ μετάθεσις, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, καὶ ἔξει τὸ στέργον καὶ ἐνεργόν, ὡς μηδὲν τὸ προσιστάμενον κεκτημένη· ἐπεὶ περ οἶδεν ἡ ἐγκάνονος παρτήρησις κατὰ διαφόρους καιροὺς μεταθέσεις γενομένας ἀρχιερέων, ἐπισκόπων, καὶ μητροπολιτῶν, οὐκ εἰς ἰσοστασίους θρόνους, ἀλλὰ γε δὴ καὶ εἰς ὑψηλοτέρους καὶ ὑπερέχοντας, διὰ κατάρτισμὸν τῶν λογικῶν θρεμμάτων τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ, καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων κυβέρνησιν. Ταῦτα παρεκέληθέντα ἀπὸ τῶν ἡμερησίων συνοδικῶν παρασημειώσεων, καὶ τῇ ὑπογραφῇ καὶ σφραγίδι τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Μανουὴλ βεβαιωθέντα, ἐπεδόθη μὴν καὶ ἐπινεμήσει τοῖς προγεγραμμένοις, ἔτους 5797. Εἶχε τὸ, Μηνὶ Ἰουλίῳ, ἐπινεμήσεως 7', διὰ τῆς πατριαρχικῆς καὶ θείας χειρὸς, καὶ τὴν συνήθη μολυβδίνην βούλαν.

## Γ'. ΠΕΡΙ ΚΤΗΤΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ.

**ΑΝΗΝΕΧΘΗ** τῇ ἡμῶν μετριότητι παρὰ τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν τῆς μητροπόλεως Λαρίσσης θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Δομοκοῦ (1) Δημητρίου, ὡς οἱ κτητορικὸν δίκαιον ἀνακαλούμενοι ἐν τῷ ὑπὸ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ τελοῦντι ἀνεκαθεν μοναστηρίῳ τοῦ ἐν ἀγίοις μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, τῷ Ποκοβίῳ ἐγχωρίως ἐπονομαζομένῳ, ὀρεγόμενοι μὲν κατεξουσιάζειν τέλεον τῆς τοιαύτης μονῆς, καὶ τοῖς ἀφιερωμένοις αὐτῇ πράγμασιν ὡς οικείοις χρῆσθαι, τῆς δὲ παραλόγου ταύτης ὁρμῆς παρὰ τοῦ ρηθέντος ἐπισκόπου ἀνκοπτόμενοι, καὶ μὴ ἐγχωρούμενοι τὸ τοιοῦτον ἔκτοπον διαπράττεσθαι, εἰς ἄμυναν τούτου δῆθεν διεγειρόμενοι, πειρῶνται ἕτερον ἀνεγεῖραι ναὸν ἐπὶ σταυροπηγίῳ πατριαρχικῷ, καὶ ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ μοναστηρίου τὰ παρὰ τῶν προγόνων αὐτῶν, ἢ τινων προσγενῶν αὐτῶν φιλοχρίστων, προσκυρωθέντα αὐτῇ κτήματα, ἀφιερῶσαι δ' αὐτὰ τῷ παρ' αὐτῶν ἐπὶ σταυροπηγίῳ πατριαρχικῷ ἀνεγερθητομένῳ ναῷ. Ἡ γοῦν μετριότης ἡμῶν, τὸ τοιοῦτον αὐτῶν παράλογον διανόημα πρόβριζον ἀποτεμεῖν βουλομένη, ὡς τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἀπηγορευμένον παντάπασι, διορίζεται διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς γράμματος, ἀναπόσπαστα μέχρι παντός μένειν παρὰ τῇ ἐπισκοπικῇ μονῇ τοῦ ἀγίου Δημητρίου τὰ προσόντα αὐτῇ ὁποιαδήτινα κτήματά τε καὶ πράγματα· καὶ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Δομοκοῦ (2) διεξάγεσθαι ταύτην, καὶ πνευματικῶς διυθύνεσθαι· οὔτε γὰρ τοῖς δομήτορσιν, οὔτ' ἑτέρῳ τινὶ ἔξεστιν ἀπὸ ἐπισκοπικῆς μονῆς ἀποσπᾶν κτήματα, καὶ προσκυροῦν ταῦτα πατριαρχικῇ μονῇ, ἢ εὐκτηρίῳ ναῷ. Εἰ δέ τις βούλεται ἀνεγεῖραι μονὴν, ἢ εὐκτήριον σηκὸν ἐπὶ σταυροπηγίῳ πατριαρχικῷ, εἰς μὲν τούτου ἀνεγερσιν οὐ κωλυθήσεται παρὰ τινος· φροντισάτω δὲ πρότερον προσκυρῶσαι αὐτῷ κτήματα ἀπὸ τῶν οικείων· τὰ γὰρ τῇ ἐπισκοπικῇ μονῇ προσόντα κτήματα, ἀναπόσπαστα παρ' αὐτῇ, ὡς εἴρηται, ἐς τὸ διηνεκὲς ἔσονται. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτου.

(1) (2) Δομνίκου Δ, Ἀλλ' ἐπισκοπῆν Δομνίκου ὑπὸ τὸν Λαρίσσης τίς ἤκουσε.

Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ ἐτέρας μονῆς ἀρχῆθεν διαφερούσης τῆ τοῦ Δομοκοῦ (1) ἐπισκοπῆς, εἰς Κρομποὺς μὲν οὕσης, ἐπ' ὄνοματι δὲ τῶν ἁγίων μεγάλων μαρτύρων Θεοδώρων τιμωμένης, ἀνέφερε τῆ ἡμῶν μετριότητι ἂ αὐτὸς ἐπίσκοπος, ὡς φθάσειε καὶ ταύτην ὁ δεσπότης ἐκεῖνος κύριος Μανουὴλ ὑποθεῖναι εἰς μετόχιον τῆ ἐν τῷ θέματι τῶν Σερβίων πατριαρχικῆ μονῆ τῶν ἁγίων Θεοδώρων· οἱ δὲ μοναχοὶ τῆς τοιαύτης πατριαρχικῆς μονῆς, τοῦ ἐπισκόπου κατεξανιστάμενοι, καὶ τὴν αὐτοῦ ἀπαναινόμενοι ποιμανσιν, τὴν μὲν ἀναφορὰν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ρηθέντος ἐπισκοπικοῦ μοναστηρίου, τοῦ εἰς μετόχιον, ὡς εἴρηται, ἐκδοθέντος αὐτοῖς, τέλεον ἐξώθησαν, τὴν πατριαρχικὴν δὲ ἀντεισήγαγον· καὶ τὸ τοιοῦτον, ὡς ἀκανόνιστον πάντη, ἀπείργουσα ἡ μετριότης ἡμῶν, διορίζεται, ὡς, ἐὰν (ὡς ὁ ἐπίσκοπος ἀνήνεγκε) πρὸ τοῦ εἰς μετόχιον ὑποτεθῆναι τῆ πατριαρχικῆ μονῆ, τὸ εἰς Κρομποὺς μοναστήριον ἐπισκοπικὸν ἦν, καὶ παρὰ τοῦ κατὰ καιροῦ ἐπισκόπου Δομοκοῦ (2) διεξήγετο, ἵνα ἔχη καὶ αὐθις ὁ ἐπίσκοπος τὴν οικεῖαν ἀναφορὰν ἐν αὐτῷ, ὡς γνήσιος ἀρχιερεὺς· ὁ γὰρ ἐκδεδωκώς τοῦτο τοῖς μοναχοῖς εἰς μετόχιον, τὴν χρηματικὴν μόνην δεσποτεῖαν ἐκδοῦναι ἠδύνατο, οὐ μὴν δὲ καὶ τὴν πνευματικὴν τοῦ ἐπισκόπου ἀναφορὰν, καὶ τὴν τῶν ψυχικῶν σφαλμάτων ἀνάκρισιν. Ἔσειται γοῦν ἡ ρηθεῖσα τῶν ἁγίων Θεοδώρων μονῆ, ἢ εἰς Κρομποὺς διακειμένη, ὑπὸ τὴν ἐπισκοπικὴν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν· εἰ μὴ πως δυνηθῶσιν οἱ τῆς πατριαρχικῆς μονῆς μοναχοὶ δεῖξαι, ὡς καὶ τὸ τοιοῦτον μοναστήριον ἀνηγέρθη ἐπὶ σταυροπηγίῳ πατριαρχικῷ. Ἔῤιχε τὸ, Μηνὶ Ἰουλίῳ, ἐπινεμήσεως ἡ', διὰ τῆς πατριαρχικῆς θείας χειρὸς, καὶ τὴν κηρίνην πρασίην σφραγίδα.

(1) (2) Ἀρμενίου Α.

## ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (1).

### ΝΕΑΡΑ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΥΡΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ,

Καὶ τῶν ἐν αὐτῇ γεγραμμένων ἀρχιερέων τῆς ἱερᾶς συνόδου αὐτῆς (2).

**Ε**Ι ΚΑΙ ΤΙΝΙ τῶν δικαιοθέντων ἀπὸ Χριστοῦ ἰθύνειν τὰ σκήπτρα τῆς βασιλείας ἧς ἔλαβε τῶν ἐθνῶν πρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς κληρονομίαν ποτὲ μόνην, εἴπερ τι (3) ἄλλο τῶν ὄσων ταύτην κατακοσμεῖ, ἀσυγκρίτως ὑπερκεῖσθαι πάντων, ὀρθῶς καὶ φρονεῖν, καὶ κρίνειν, καὶ ἐγκολποῦσθαι, καὶ ἐκδικεῖν, καὶ αὐξῆσαι (4) εἰς δύναμιν μετὰ Θεοῦ (5) ἐξεγένετο τὴν εὐσέβειαν, ἐξόχως οἶμαι τοῦτο καταπλουτῆσαι (6), καὶ ταύτην μόνην ἡγεῖσθαι ἐντρέφημα (7), καὶ γαυρίαμα, καὶ δόξαν, καὶ βασιλείαν (8) τὴν

(1) Ἀθανάσιος ὁ πρῶτος, ἀπὸ λόγιος καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας ἄκρος ζηλωτῆς, ἀναβαίνει εἰς τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον τὸ ἔτος 1289, καὶ διοικῆσαι τὴν Ἐκκλησίαν ἔτη τέσσαρα, παραιτεῖται τοῦ θρόνου· διαδέχεται δὲ αὐτὸν Ἰωάννης ὁ ἐκ Σαζουπόλεως, εὖ παραιτηθέντος μετὰ ὀκταετίαν, πρὸς τὴν αὐθις τῆς Ἐκκλησίας ὁ Ἀθανάσιος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1302 ἕως τοῦ ἔτους 1311. Σώζονται δὲ ἀνέκδοτα διάφορα αὐτοῦ συγγράμματα, ἐπιστολαί, αἱ δύο παραιτήσεις, καὶ ἡ παρὰ Ἀϊμβασίου τὸ πρῶτον, νῦν δὲ τὸ δεύτερον ἐκδιδεμένη νεαρᾶ.

(2) Ἐπιγραφή τῆς νεαρᾶς, ὡς σώζεται ἐν χειρογράφῳ νομικῷ ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῆ λήξει μητροπολίτου Ἀργολίδος (πρώην Αἰγίνης καὶ Ἰδρας) Γερασίμου. (Τὰς ἐκ τοῦ Χειρ. τοῦτου γραφᾶς σημειούμεν αὐτῷ. Χειρ. Γ.)

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εὑρεθῆκε ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 3, νομικῷ Χειρ. κώδικι τῆς ἐν Βιέννῃ βιβλιοθήκης αὐτῷ. Νεαρὰ ἐκτεθεισα παρὰ τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἀθανασίου, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τῆς γ'. Ἰνδικτιῶνος τοῦ ρωιγ' ἔτους, ἔχουσα αὐτῷ. — Ἐν δὲ τῷ ὑπ' ἀρ. 1356 Χειρογράφῳ κώδικι τῆς ἐν Παρισίοις Ἀποκρατορικῆς βιβλιοθήκης φύλλ. 270 αὐτῷ. Νεαρὰ ζήτησις τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἀθανασίου, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἱερᾶς συνόδου, πρὸς τὸν εὐσεβίστατον βασιλέα κυρὸν Ἀνδρόνικον τὸν Παλαιολόγον, περὶ τινῶν κεφαλαίων νομίμων, τύπον ἔχουσα νεαρᾶς, ἧτις καὶ ἐστέρχη τότε παρὰ τοῦ αὐτοῦ εὐσεβιστάτου βασιλέως. — Τέλος ἐν τῇ Ἀϊμβασίῳ ἐκδόσει τῆς Ἐξαβίβλου τοῦ Ἀρμενοπούλου αὐτῷ. Ἀθανασίου τοῦ χρηματίσαντος Κωνσταντινουπόλεως περιλήψις τῆς Νεαρᾶς. — (3) Εἴπερ τε Ἀϊμβ. — (4) καὶ εἴξιν Ἀϊμβ. — (5) μετὰ Θεοῦ Χειρ. Γ. — (6) καταπλουτῆσαι Χειρ. Γ. — (7) κλέος καὶ ἐντρέφημα 1351 Α. (χειρόγραφον τῆς ἐν Παρισίοις ἀποκρατορικῆς βιβλιοθήκης). — (8) γαυρίαμα καὶ δόξης ἐδιδάχθη καὶ βασιλείου φρενὸς ἐμπόρισμα μεγαλοφρέ. 1351 Α.



ἐκ Θεοῦ βασιλείαν σου· καὶ γένοιτο ταύτη πρὸς τοῦ παμ. βασιλέως ἡμῶν καὶ Θεοῦ τῶν ὅσοι ταύτης ἡξίωσιν ὑπεραρθῆναι μειζό-  
νως, δι' ἧς αὐτῇ μὲν οἰκείωσις πρὸς Θεόν, τῇ Ἐκκλησίᾳ δὲ  
δόξα (1), καὶ παντὸς ἀγαθοῦ τῷ ὑπὸ κῶ ἐπίδοσις, ὡς λελογι-  
σμεθα (2) καὶ ἡμεῖς, καὶ εὐχόμεθα, καὶ ἐλπίζομεν· οἷς (3) καὶ  
θαρροῦσα ἢ σήμερον ὡδὲ εὐρισκομένη πληθὺς σὺν ἡμῖν τῶν ιε-  
ρωτάτων ἀρχιερέων (4), ὁ Ἱερρακλείας, φημι, ὁ Ἀγκύρας, ὁ  
Σάρδεων, ὁ Χαλκηδόνος, ὁ Πισσιδίας, ὁ Ἀπαμείας, ὁ Κρήτης,  
ὁ Διδυμοτείχου, ὁ Φιλιππουπόλεως, ὁ Χερσῶνος, ὁ Προικον-  
νήσου, ὁ Κίου, ὁ Βερέοιαις, ὁ Ἀχεράουσι, ὁ Περγᾶμου, ὁ Βιζύνης,  
ὁ Μεσσηνίας, ὁ Δέρκων, ὁ Καρπάθου, οἱ ὑποψήφιοι Δυρράχίου  
καὶ Λωπαδίου (5), ταύτην αὐτὴν ποιούμεθα τὴν ἀναφορὰν (6),  
τῇ μὲν πολιτείᾳ ἀδιστάκτως ἐπωφελῆ, τῷ δὲ ζήλω τῆς ἀγα-  
θῆς σου, καὶ βασιλικωτάτης ψυχῆς περὶ τὰ καλὰ (7) πρεπω-  
δεστάτην καὶ συνετὴν, καὶ εὐνομίαν τῷ ὑπὸ κῶ (8), καὶ δὴ καὶ  
αὐτοῖς τοῖς ἀποικοινομένοις ἀπονέμειν πρόσφορον, ἐξ ὧν ἀπο-  
κείσεται πλουτισμὸς θεϊκῆς μισθοποδοσίας καὶ οὕτως ὑπερ-  
φεροῦς (9) τῇ ἐκ Θεοῦ βασιλείᾳ σου, καὶ εἰς μνημόσυνον ταύ-  
της ὑπάρξει αἰώνιον (10). ἔχει δὲ οὕτως.

Α'. Τοῦς μὴ ἐπὶ παιδί τελευτῶντας (11) ἄνδρας, ἢ γύ-  
ναικα (12), μὴ ἀρπαγὴν ὑπομένειν τῶν ὑπαρχόντων τὸ ἐναπο-  
λειφθὲν παντελῶς μέρος ἀβίωτον ὄντως (13), καὶ διπλῆν  
συμφορὰν, καθὰ καὶ ἀβιωτικὸν ἀρμοζόντως ἐκάλεσαν (14),

(1) δι' ἧς ἐγγύτης σοι πρὸς Θεόν, καὶ οἰκείωσις, καὶ δόξα τῇ Ἐκκλησίᾳ 1351. Α. — (2) ὡς ἡμεῖς λογιζόμεθα 1351. Α. — (3) ἧς Ἄμ.β. — (4) τὸ 1351. Α. προστίθεται μηδὲν ἄλλο πνεύτων καὶ δι' εὐχῆς τιθεμένων, ἢ τὸ ἐπιβιβῆσαι πᾶσαν τὴν ποίμνην Χριστοῦ εἰρηναίως καὶ θεαρέστως ἰθυνομένην πρὸς ἅπαν λυσιτελοῦν καὶ σωτήριον. — (5) Λωπαδίου Χειρ. Γ. — (6) ἀντί, ταύτην. — ἀναφορὰν, τὸ 1351. Α. φέρει, τὰ τῆδε κρατῆσαι εἰς ναορὰν ἀναφορὰν πεποιήμεθα. — (7) ἀντί, τὰ καλὰ, τὸ 1351. Α. φέρει, τὰ βέλιστα. — (8) ἀντί, εὐνομίαν τοῦ ὑπὸ κῶ, τὸ 1351. Α. γράφει, καὶ πρὸς τὸ εὐνομεῖν τὸ ὑπὸ κῶ, καὶ δῆπουθεν, — (9) ἀντί, μισθοποδοσίας — ὑπερφεροῦς, τὸ 1351. Α. γράφει, μισθοποδοσίας ἐκεί-  
θιν πρεπωδεστάτης. — (10) ἐπαινετὸν καὶ αἰώνιον 1351. Α. — (11) τελευτῆσαι  
φθάσαντας 1351. Α. — (12) ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, 1351. Α. — (13) οὕτως, ἀντί, ὄντως, Χειρ. Γ. — (14) ἀντί, παντελῶς — ἐκάλεσαν, τὸ 1351. Α. γράφει, παντελῆ τὸ μέρος ἔχειν τῶν ὑπαρχόντων τὸ εὐρισκόμενον ζῆν συμφορὰν ἀπάνθρω-  
πον καὶ διπλῆν καὶ πάντη ἀβίωτον, ὡς ἔστι καὶ ἀρμοζόντως κοινοπλεκτούμενον.

οῦ (1) παρὰ τῶν τὰ δημοσία διενεργούντων, οὐ (2) παρὰ  
(1), τῶν εἰς παροικίαν ἐχόντων αὐτοῦς, ἢ καὶ Ἐκκλησιῶν (3), ἢ  
καὶ μονῶν, ἀλλ' ἔχειν ἢ δεσποτεία τοῦ εἰου τὸ τρίτον τὸ τρίτον  
ὁ ἀπελθὼν, καὶ τὸ τρίτον ὁ ζῶν (5)· εἰ δὲ οὕτως (6) ἀπέλθῃ,  
ἐπὶ (7) πατρὶ, ἢ μητρὶ, ἢ ἀδελφῷ, ἀνήκειν αὐτοῖς ταῦτα. (8)-  
εἰ δὲ μὴ ἔξει τινὰ τῶν ρηθέντων, ὑπάγειν τότε τῇ δεσποτείᾳ τὸ  
ἡμισυ, καὶ μνημοσύνοις χάριν (9) ἐκεῖνου τὸ ἡμισυ.

Ἔτεροι.

Β'. Καὶ ἕνα πάσαις ταῖς πόλεσι (10) κηρυχθῆ, ἀτιμωρή-  
τους (11) μὴ ἔαν τοῦς ἀλόγους πορνεία, μοιχείαι, αἰμομιξία,  
ἀρβενομανία, γοητεία, ἢ ἄλλω τινὶ τῶν ὅσα εἰς χόλον Θεοῦ,  
καὶ βλάβην ψυχῶν ἀναίδην προβαίνοντα, ἀλλ' ἐκδικεῖσθαι νο-  
μίμως καὶ φιλανθρώπως· ἐπεὶ καὶ τῷ μακαρίῳ Παύλῳ ἡξίωται  
Θεοῦ διάκονος διὰ ταῦτα ὁ ἔρχων ὀνομασθῆναι, ὡς μήτε εἰκῆ  
φορεῖν τὴν μάχαιραν, τότε ἐκδικον εἰς δικαίαν ἔργῃν τοῖς  
τολμῶσι παρανομεῖν καὶ τὰ χεῖριστα διαπράττεσθαι.

Ἔτεροι.

Γ'. Καὶ ἕνα προκηρυχθῆ (12), γυναῖκα μὴ ἐπιβρίπτειν καὶ  
μᾶλλον παρθένον τῷ βουλομένῳ αὐτὴν (13), ἀλλ' εἰ μὲν πάθοι

(1) (2) μὴ, ἀντί, οὐ, 1351. Α. — (3) ἐχουσῶν Ἐκκλησιῶν, 1351. Α. —  
(4) ἀντί, ἔχειν — τὸ τρίτον, τὸ 1351. Α. γράφει, τὸ τρίτον τὸν εἰον ἐκεῖνου τῇ  
δεσποτείᾳ. — (5) ἀντί, τὸ τρίτον ὁ ἀπελθὼν — ὁ ζῶν, τὸ 1351. Α. γράφει, τῷ  
ἀπελθόντι καὶ τῷ ζῶντι τὸ τρίτον. — (6) ἀντί οὕτως, τὸ 1351. Α. καὶ οὕτως.  
— (7) ἀνευ τῆς ἐπὶ, Ἄμ.β. — (8) Χειρ. Γ. — αὐτῷ Ἄμ.β. ἀντί, ἀνήκειν αὐτῷ, τὸ  
1351. Α. γράφει, ἔστι τὸ ἀπὸ νόμου κληρονομεῖν. — (9) ἀντί, εἰ δὲ μὴ ἔξει  
— χάριν, τὸ 1351. Α. γράφει, εἰδέ γε μηδαίς τῶν ρηθέντων προσῆ τῷ ἀποι-  
χομένῳ, τῷ δημοσίῳ τότε ἡμισυ καὶ μνημοσύνοις. — (10) τὸ 1351. Α.  
προστίθεται, ἡμετέροις. — (11) ἀτιμώρητον Ἄμ.β. ἐν δὲ 1351. Α. ἀπὸ τοῦ,  
ἀτιμώρητον, οὕτως ἀνάγινώσκειται τὸ χωρίον· μηδένα κατατολμᾶν ἀναίδην εἰς  
χόλον ψυχῶν διαπράττεσθαι, πορνείαν, φημί, καὶ μοιχείαν, ἀρβενομανίαν, αἰμο-  
μιξίαν, ἢ ἀδικίαν, ἢ γοητείαν, καὶ ὅσα τοιαῦτα τελεῖν, ἀλλ' ἐκδικεῖσθαι νομίμως  
καὶ μὴ καταφρονῆσαι, μὴ λήμματα, μὴ προσώπων τὸν κρίνειν λαχόντα τὰ τοιαῦ-  
τα ἔαν, ἀφιανθρώπου μενούσης τοῦτον δίκης ἐκαί, ὅτι μὴ διὰ φόβου τῆς ἀπω-  
λείας ἀνθρώπου ἀνέσπασεν, οὐδὰ Θεοῦ ἐφάνη διάκονος ἐκδικος εἰς δικαίαν ἔργῃν  
τοῖς πράττουσι κακὰ, φορεῖν τῇ ἀνεργησίᾳ εἰκῆ κακῶς προκρίνας τὴν μάχαιραν,  
ἢ Θεοῦ χρηματίσαι διάκονος. — (12) ἀντί, προκηρυχθῆ, τὸ 1351. Α. γράφει, καὶ  
σπερχθῆ. — (13) ἀντί, αὐτὴν τὸ 1351. Α. γράφει, ἐπ' αὐτῆς τὴν τιμῆν.



βίαν (1) ἐν ἐρημίᾳ, ὡς τοῖς νόμοις δοκεῖ, ἐκδικεῖσθαι αὐτήν(2). εἰ δὲ τὴν ταύτης τιμὴν ἀβιάστως ἐκδῶ (3), κουρᾶ καὶ πομπῇ σωφρονίζεσθαι, ὅτι μὴ τὴν νικῶσαν τῇ σωφροσύνῃ ἀπεχαρίσατο (4). τῷ δὲ γε φθορεῖ (5) μὴ τὸ ἀζήμιον ἦ, ἀλλὰ μάλλον δικαίως (6) ἀποπληροῦν τῷ δημοσίῳ τὸ ἔννομον· εἰ δὲ μὴ ἔχη, καὶ πάλιν τὸ ἔννομον.

Ἔτερον.

Δ'. Καὶ νόμος ἀκυρωθῆ (7) ὁ διοριζόμενος, τῇ ἀπελθούσῃ ἐπὶ παιδί, γυναίκῃ, ἢ ἀνδρὶ, εἴτα καὶ τοῦ παιδὸς ἀπελθόντος, κληροῦσθαι τῷ ζῶντι (8) τὰ τοῦ παιδὸς πάντα πατρῶα, εἰ τύχοι, ἢ μητρικά, καὶ (9) τοῖς ταλαιπώροις γονεῦσι τοῦ τεθνεώτος πρὸς τῇ ἀποβολῇ τοῦ φιλτάτου καὶ περιουσίαν οὐκ ὀρθῇ διακρίσει στερίσκεσθαι (10), ἀλλὰ τηρεῖσθαι τὸ τρίτον (11) αὐτῆς (12) τῆς προικὸς εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀποικομένου (13), καὶ τοῖς γονεῦσι τὸ τρίτον, καὶ τῷ μνηστῆρι τὸ τρίτον, ἢ τῇ μνηστῆ (14).

Ἔτερον.

Ε'. Ἴνα καὶ ὁ φόνοῦ ἀλοῦς τιμωρῆται ἐννόμως (15) εἰς ἑαυτὸν

(1) ἀντὶ, εἰ μὴν πάθοι βίαν, τὸ 1351. Α. γρ. εἰ θιάσται τις. — (2) ἀντὶ, ὡς αὐτήν, τὸ 1351. Α. γράφει, αὐτήν ἐκδικεῖν, καθὰ τοῖς νόμοις δοκεῖ. — (3) ἀβιάστων ἐκδῶ Ἰμβ. — τὸ δὲ 1351. Α. γρ. εἰ δὲ ἐνδῶ ἑαυτὴν ἀβιάστως. — (4) τὰ ἀπὸ τοῦ, ὅτι μὴ, οὐ κεῖνται ἐν τῷ 1351. Α. — (5) ἀντὶ, τῷ δὲ γε, τὸ 1351. Α. γρ. καὶ μὴδὲ τῷ. — (6) ἀντὶ, μὴ τὸ ἀζήμιον — δικαίως, τὸ 1351. Α. γρ. τὸ, ἀζήμιον ἀλλὰ καὶ μάλα. — (7) καὶ ἵνα ἀκυρωθῆ Ἰμβ. — (8) ἀντὶ, ὁ διοριζόμενος — τῷ ζῶντι, τὸ 1351. Α. γρ. ὁ ἐπὶ παιδί ἀπελθούσῃ διοριζόμενος γυναίκῃ ἢ ἀνδρὶ τοῦ παιδὸς ἀπελθόντος κληρονομεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ζῶντος. — (9) Χειρ. Γ. — ὁ καὶ, οὐ κεῖται παρὰ Ἰμβ. — (10) ἀντὶ, οὐκ ὀρθῇ — στερίσκεσθαι, τὸ 1351. Α. γρ. στερίσκεσθαι ἀδικιώτατα. — (11) τὸ τρίτον μὲν, 1351. Α. — (12) τὸ, αὐτῆς, οὐ κεῖται ἐν 1351. Α. — (13) τοῦ ἀποικομένου, οὐ κεῖται ἐν 1351. Α. — (14) ἐν 1351. Α. ἀναγινώσκειται ἐνταῦθα τὸ ἐξῆς σχολίον. Διὰ τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἀθροεῖται ὁ νόμος ὁ λέγων, ὅτι εἰ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ, καὶ καταλείψῃ παιδίον, εἴτα τελευτήσῃ καὶ αὐτὸ, εἶναι κληρονόμον τὴν γυναῖκα πάντων τῶν τοῦ ἀνδρὸς πραγμάτων, ἢ τυχὸν τὸν ἀνδρᾶ εἶναι κληρονόμον τῆς προικὸς, προαπελθούσης καθὰ τὸν ὁμοίον τρόπον τῆς γυναίκος, εἴτα καὶ τοῦ παιδός. Νομοθετεῖται δὲ, ὡς, εἴπερ ποτὲ τὸ τοιοῦτον τύχοι γενέσθαι, ἵνα μερίζηται ἢ προῖξ ἐπὶ τρισὶ μέρεσι, καὶ ἡ μὲν μία μερίς δίδωται εἰς μνημόσυνα τοῦ τελευτήσαντος, ἢ δ' ἑτέρα, τοῖς τούτου γονεῦσιν, ἢ δὲ τρίτη αὐτῷ καταλειφθέντι μέρει ἢ τοῦ ἀνδρὸς, ἢ τῆς γυναίκος. — (15) δικαίως Χειρ. Γ.

τὸν, ἀλλὰ μὴ δημεύηται παντελῶς (1), μερίζομένης κατὰ ψυχὴν καὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, παρ' ἧς καὶ τῷ φονευθέντι μερίδα τηρεῖν, καὶ προσκληροῦν τοῦ φονέως τῷ δημοσίῳ· τοῦ γὰρ δίκαιον μὴ λαμβάνειν τὸν φονευθέντα μηδέν;

Ἔτερον.

ς'. Πρὸς τούτοις, εἰ (2) καὶ δοκεῖ, μοναχοὶ καὶ μονάστριαε μὴ διάγειν ἀτάκτως ἐν πόλεσι, καθὰ καὶ κανόσι καὶ νόμοις περὶ τούτων τεθέσπισται (3). εἰ δ' οὖν (4) κἄν τοὺς εἰς πάθη κειμένους, εἰ μὴ βούλονται ἀποσπασθῆναι (5), καὶ γενέσθαι τῆς μετανόιας (6), καὶ ἄκοντας ἀποκλείεσθαι πρὸς τὸ ἐστενωμένην ζωῇ διαζῆν, εὐρισκόμενον τοῦτο πραχθῆν καὶ παρὰ τῶν θεοφορου-

(1) τὰ ἀπὸ τοῦ, παντελῶς μερίζομένης, ἕως τοῦ τέλους τοῦ παρόντος κεφ. οὕτως ἀναγινώσκειται ἐν τῷ 1351. Α. παντελῶς τῶν τέκνων μὴ συνειδότην, μερίζομένης αὐτοῦ τῆς οὐσίας κατὰ ψυχὴν, ἐξ ἧς καὶ διδῶσθαι καὶ τῷ παθόντι τὸν φόνον μία μερίς, μόνον δὲ τοῦ φονέως προσκληροῦσθαι τῷ δημοσίῳ· ποῖον γὰρ δίκαιον, μηδὲν λαμβάνειν τὸν φονευθέντα, καὶ μάλιστα εἰ ἐπὶ πενία, καὶ γυναικί, καὶ παισίν; — (2) ἢ, εἰ, οὐ κεῖται ἐν 1351. Α. — (3) ἀντὶ, καθὰ — τεθέσπισται, τὸ 1351. Α. γράφει, ἀλλ' ὡς τοῖς νόμοις καὶ τοῖς κανόσι περὶ τούτων ἐξεφωνήθη. — (4) Χειρ. Γ. — εἰ δ' οὐ Ἰμβ. — ἀλλ' ἐν ὑποσημ. φρονεῖ προτιμητέον τὸ, οὖν, ἀντὶ τοῦ, οὐ. — (5) Χειρ. Γ. — ὑποσπασθῆναι Ἰμβ. — (6) Χειρ. Γ. — τὴν μετάνοιαν, Ἰμβ. ἐν δὲ τῷ 1351. Α. τὰ ἀπὸ τοῦ, τὴν μετάνοιαν, ἕως τέλους τοῦ κεφ. τούτου, ἀναγινώσκειται οὕτω· θλίψουσιν εἰς μετάνοιαν, ἀποκλείεσθαι ἄκοντας, τριφομένους ἄρτω μόνῳ καὶ ὕδατι. — Εἴπερ καὶ μέλει ἡμῖν τοῦ μὴ θλίπειν Θεόν, καὶ συντηρεῖν τὰ ἡμέτερα τὰς ἐργασίμους τῶν ἡμερῶν, καὶ μάλλον τὴν ἀγίαν Κυριακὴν ἐν ἀργίᾳ διατελεῖν τοὺς πιστοὺς, σχολάζοντας θείαις ναίσι, ἀλλὰ μὴ κόμῃσι καὶ μέθαις, καπηλείᾳ καὶ θαλανείᾳ μὴ ἀνοιγνύοντας ἀπ' ἐννάτης αὐτῆς τοῦ σαθβάτου, μέχρις ἐννάτης Κυριακῆς, ἀλλὰ μὴδ' ἐν ἀλλῇ νυκτὶ μετὰ δύσιν ἡλίου ἐν καπηλείαις, οὐ λέγω μὴ ἐξωνεῖσθαι, ἀλλὰ μὴ ἐδρίσκεσθαι τοὺς συμπίνοντας· ἀρκεῖ γὰρ ἡ τῆς ἡμέρας αὐτῆς κακία τοῦ πότου τοῖς οἰνοπώλαις. Εἰ δὲ καὶ θύναται φαῦλα τούτων τις φωραθῆ ἐπ' ὀλίγη ἔχειν ψυχῶν, τοῦ κανόνος μὴ φρίττων τὸ ἐπιτίμιον, ὑποκείσθω δημεύσει. Ἄδειως γὰρ ἔργα σκοτότερος τελεῖν τοὺς δοκοῦντας πιστοὺς, ἢ κλεπτῶν καὶ πορνῶν προφανῶς ἐργαστήρια, πῶς τὴν ἀνωθιν μῆνιν καὶ τοῖς ἔρῳσι καὶ σιωπῶσι μὴ ἐπισπᾶσονται, ἔπου γε τὸ καὶ μόνον οἶνον ὕδατι μίσην, ἐξαλέγειν ἴσμεν Θεὸν ἐν ὀργῇ; — Τὰ τιθέμενα πρόστιμα συμβολαίοις καὶ συμφωνίαις παραβαινόμενα ἐκδικεῖσθωσαν, ἵνα μὴ ὄμεν ὑπόδικοι ψευθεῖς ἰγγράφου, καὶ ἵνα καὶ τὰ συμπεφωνημένα κρατύνωνται ἀδιάλυτα. — Τὰς ταχθείσας ἱλαστηρίους ἡμέρας τῶν ἱερῶν νηστειῶν πάσας φυλάττεσθαι, καὶ μάλιστα τὴν τοῦ Πάσχα, χρεῶν, καὶ ξηροφαγεῖν, καὶ γονυκλιτεῖν, ἐπιπλέον καὶ ἐλεημοσύνας προσκεῖσθαι, κατ' ἐξαιρετικὸν δὲ τὴν τῶν ἀγίων καὶ σωτηριωδῶν παθῶν ἑβδομάδα ἐν κατανύξει καὶ συντριβῇ διάγειν πάντα ὀρθόδοξον, ὡς μὴ καπηλείων μόνον καὶ θαλανείων ἀπέ-



μένων Πατέρων τισίν. Ὡς γὰρ διὰ τὴν εὐταξίαν τῶν πόλεων, καὶ οἶδαμεν, καὶ πιστεύομεν παντὸς ἀγαθοῦ χορηγίαν ἀπὸ Θεοῦ, οὕτω καὶ οἶδαμεν, καὶ πιστεύομεν πάλιν διὰ ἀταξίαν τὰ ἀντικείμενα. Ὁ καὶ ἀναγνωσθέν, καὶ δέον κριθέν τοῖς ἀρχιερεῦσι, καὶ γραφῇ ἐρυθρᾷ σημανθέν παρὰ τῆς ἐκ (1) Θεοῦ βασιλείας σου, ὑποχρέους ἡμᾶς (2) καὶ πάντας τοὺς πιστοὺς Χριστιανοὺς κἀν τούτῳ κατέστησε διηνεκῶς καὶ ἀγρύπνως αὐτῆς ὑπερεύχεσθαι, τοῦ εὐθυμον (3) καὶ μακραιώνα καὶ νικηφόρον ζῶν πρὸς τοῦ παμ. βασιλέως ἡμῶν καὶ Θεοῦ (4) ταύτην πλουτίζεσθαι κατὰ τὰ τῶν ὀρωμένων καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν, καὶ πρὸς τῷ κράτει τῷ ἐπιγείῳ καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν (5).

χεσθαι, ἀλλὰ πάσης σωματικῆς ἀνέσεως. — Τοὺς συνιστάναι θέλοντας συναικεία, μὴ τῆς βουλῆς ἀνευ τοῦ ἱερέως, παρ' ᾧ καὶ ἐκκλησιάζονται· ὁ γὰρ μὴ εὖτω ποιῶν ἀφείλει τῇ δημοσίῳ ὅσον ἐβρίσκειται καὶ ἡ προίξ· ὡς γὰρ διὰ τὴν τῶν πόλεων εὐταξίαν ἴσμεν παντὸς ἀγαθοῦ χορηγίαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ πίστεως, εὖτως διὰ τὴν ἀταξίαν τὰ ἀντικείμενα· ὅθεν δεῖ τὴν ἐν γάρῳ ζῶν τοὺς πιστοὺς καὶ αὐτῆς προτιμᾶν τῆς ζωῆς. Τοῦτο φίλον εἰδότες Θεῶ καὶ οἱ ὀρθόδοξοι βασιλεῖς, ἐπισημῆνασθαι τὰ τοιαῦτα καὶ γράμμασιν ἐρυθρῆς οὐ κατακνήσαι (ἴσ. κατοκνεῦσιν,) ὡς τὰ τῆδε καὶ νῦν ἢ ἐκ Θεοῦ βασιλεία σου, ὑποχρέους κἀν τούτῳ ποιούσα ἡμᾶς ἐπιπλέον καὶ ἀγάπης ἀφύκτοις δεσμεῦσα δεσμοῖς τοῦ αὐτῆς ὑπερύχεσθαι, εὐθυμον πρὸς Θεοῦ δωρηθῆναι ὑγίαν αὐτῇ, μακραιωνά τε καὶ νικηφόρον ζῶν κατὰ τὰ τῶν νοουμένων καὶ ὀρωμένων ἐχθρῶν, πρὸς δέ γε πῶς γήρῳ σὺν τῷ κράτει τῷ ἐπιγείῳ καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Εἶχε καὶ ὑπογραφὴν πατριαρχικὴν. Ἄιμβ. ἐν ὑποσημ. — (1) Χειρ. Γ. — παρὰ τῆς τοῦ Θεοῦ, Ἄιμβ. — (2) Χειρ. Γ. — ἡμῶν Ἄιμβ. — (3) Χειρ. Γ. — εὐθυμον, Ἄιμβ. — (4) Χειρ. Γ. — ἐκ Θεοῦ, Ἄιμβ. — (5) ἐν περιελίδῳ τοῦ 1351. Α. προστίθεται ἄλλη χειρὶ Ἀλεξίου β', καὶ μετὰ ταῦτα τὰ ἐξῆς· Ἐτελειώθη μηνὶ Μαίῳ, Ἰνδ. δ', ἕτους ςωιδ'. Ἐν δὲ τῷ Χειρ. Βιέννης β τὰ ἐξῆς· Εἶχε καὶ τὸ, μηνὶ Ὀκτωβρίῳ Ἰνδ. γ'. διὰ τῆς πατριαρχικῆς καὶ θείας χειρός.

## ΦΙΛΟΘΕΟΥ (1).

### ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

#### ΚΥΡΙΟΥ ΦΙΛΟΘΕΟΥ,

Ἀνατροπῇ τῶν ἀναγερραμμένων παρὰ τῷ Ἀρμενοπούλῳ ἀναθεματισμῶν.

Ἐπι τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, τόμος ἐξεφωνήθη, συμπράξαντος καὶ τοῦ τότε πατριάρχου Ἀλεξίου, καὶ τῆς συνόδου, ἀναθεματίζων τοὺς ἐπιχειροῦντας ἀποστασίαν ἢ τυραννίδα κατὰ βασιλέων ποιῆσαι, ὡς ἐντεῦθεν τοὺς ὑπηκόους τῶν οἰκείων δεσποτῶν παρασκευάζοντας ἐπανίστασθαι· ἔχει δὲ οὕτως· Τοῖς μέλλουσιν ἐπιβουλαῖς ἢ μούλτοις ἀπὸ γε τοῦ νῦν ἐπιχειρεῖν, ἀνάθεμα. Τοῖς συμπράττουσιν αὐτοῖς, καὶ τοῖς συγκοινωνοῦσιν ἐν τῇ ἀποστασίᾳ, ἀνάθεμα. Τοῖς συμβουλεύουσι, καὶ τοῖς παρορμῶσιν εἰς τὰ τοιαῦτα, ἀνάθεμα. Τοῖς συνεχστρατεύουσι τούτοις, ἀνάθεμα. Τοῖς δεχομένοις αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν μὴ μεταμελομένους ἀπὸ τῆς ἀποστασίας καὶ καταλιμπάνοντας αὐτήν, ἀνάθεμα.

Ὁμοιος ἐπὶ τῆς βασιλείας Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, δς μετὰ τῶν ἐν τέλει καὶ τοῦ τηνικαῦτα πατριάρχου καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν συνόδου ἐγένετο, ἀναθεματίζων τοὺς ἐπιβουλήν ἢ ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου βουλκθέντας ἐπιχειρῆσαι, καὶ τοὺς αὐτοῖς συναίρομένους.

(1) Φιλόθεος ὁ ἀπὸ Ἱρακλείας ἐκλέγεται πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1362· παραιτηθέντα δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1365 διαδέχεται αὐτὸν Κάλλιστος ὁ Α'. τὸ δεύτερον. Μετὰ τὸν θάνατον δ' αὐτοῦ ἀναβαίνει πάλιν εἰς τὸν αἰκουμενικὸν θρόνον ὁ αὐτὸς Φιλόθεος, ὅστις διακίνας τὴν Ἐκκλησίαν ἐτη 88, παραιτεῖται κατὰ τὸ ἔτος 1375. Σώζονται πλείστα αὐτοῦ πραγματεῖαι ἀνέκδοτοι, μαρτυροῦσαι περὶ τῆς θαθείας τοῦ ἀνδρὸς· πικριδείας. Τὴν ἐντεῦθεν ἐκδιδομένην ἀνατροπὴν τῶν ἀναθεματισμῶν ἐξέδοτο πρῶτος ὁ Λευγκλαύτις, εἶτα δὲ ὁ Ἄιμβάχιος, ὡς ἐπίτροπον τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἐνθα προτάσσεται καὶ τὸ παρὰ Λευγκλαύτῳ μὴ εὐρισκόμενον ἱστορικὸν τῶν τριῶν ἀναθεματισμῶν προσίμιον. Τὸ δὲ κατωτέρω Σιγίλλιον περὶ τοῦ ἐπισκόπου Ἰερισσοῦ, ἐξέδοτο πρὸ ἡμῶν ὁ Κ. Φ. Μικλοσίχιος, ἐν τῇ Σλαβικῇ αὐτοῦ βιβλιοθήκῃ, ἐν Βιέννῃ.

Ἐτερον παραπλήσιον ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος προβαίνειν παρεσκεύασεν ἐπὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἀνδρονίκῳ, τῷ εὐσεβεῖ βασιλεῖ· ἐνθα δὴ παρῆσαν, ὡς εἶκός, οἱ ἐν τέλει καὶ ὁ πατριάρχης Ἰωσήφ, ὅστις ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας τὸν τῆς ὁμολογίας ἀνεδήσατο στέφανον, ἔτι δὲ καὶ ἡ ὑπ' αὐτὸν ἱερὰ σύνοδος, οἱ καὶ ἀναθέματι ὑπέβαλον καὶ ἀραῖς φρικωδεστάταις τοὺς ἐπιβουλὴν ἢ ἐπανάστασιν μέλλοντας σκαιωρῆσειν εἰς τὸ ἐξῶσαι τῆς βασιλείας τὸν τῆς εὐσεβείας στύλον, τὸν βασιλέα θεῖον Ἀνδρόνικον.

—

**Ο** ΠΕΡΙ τὰ τοιαῦτα σοφός, σεβαστὲ νομοφύλαξ καὶ καθολικὴ κριτὰ Ἀρμενόπουλε, πῶς οὐ κἀκεῖνο τοῖς γεγραμμένοις προσέθηκας, ὅτι διὰ τοὺς χρυσοὺς καὶ ἀγίους νόμους τοῦ μεγάλου τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρος Ἰωάννου, τοῦ τὴν γλῶτταν χρυσοῦ, περὶ τοῦ μὴ δεῖν Χριστιανοὺς ἀναθεματίζεσθαι, ἕως ἂν δῆλονότι τῆς ὀρθῆς ἔχωνται περὶ Θεοῦ δόξης, ἠπράκτησαν οἱ τόμοι, οἱ τοὺς ἀποστατοῦντας καὶ ἐπανισταμένους τοῖς βασιλεῦσιν ἀναθεματίζοντες; Τοῦτο γάρ φησιν ὁ σοφός νομοφύλαξ καὶ τῶν ὁμοίων σοὶ σπουδαστῆς Βαλσαμῶν, ὁ ἐν νόμοις τε καὶ κανόσι μάλιστα πολυμαθέστατος καὶ σοφιώτατος, ὁ καὶ πατριάρχης Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης ἀναδειχθεὶς ὕστερον, ὅπερ οὐδέ σε διαλανθάνειν εἴποιμι ἂν ἔγωγέ ποτε, σοφόν τε ὄντα καὶ σπουδαῖον τὰ τοιαῦτα, εἴπερ τινά· ἢ γοῦν κἀκεῖνα προσγράψαι σε τοῖς ρηθεῖσιν ἐκείνοις περὶ τῶν τόμων ἔχρῃν, ἢ μηδὲ ταῦτα τοῖς καλλίστοις σου καὶ σπουδαίοις ἐντάξαι συγγράμμασιν. Ἀλλ' ἐγὼ τὸ ἐλλεῖπον τῷ τοῦ φίλου συγγράμματι προσαναπληρῶ ἤδη· καὶ οἶμαι, ὡς οὐ φορτικὸς, ἀλλ' οὐδὲ περιττός τις δόξω, τὰναγκαῖα καὶ δίκαια κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ποιῶν.

Ὁ τοίνυν προῤῥηθεὶς πατριάρχης Ἀντιοχείας, ὁ σοφός Βαλσαμῶν, τοὺς ἱεροὺς ἐξηγούμενος κανόνας, τάδε φησὶν ἐν τῷ προοίμῳ τῆς ἐξηγήσεως τῶν κανόνων τῆς ἐν Γάγγρα συνόδου.

Ἡ μὲν παροῦσα σύνοδος, προφάσει τῶν γενομένων παρὰ τοῦ Ἐϋσταθίου κακῶν, ὑπεναντίως τοῖς δογματισθεῖσιν ὀρθῶς παρὰ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀναθεματίζεσθαι τοὺς ὁμόφρονας ἐκείνην διορίζεται,

Καὶ μετὰ τινά.

Ὁ δὲ χρυσοὺς τὴν γλῶτταν καὶ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, παρακελευόμενος μὴ ἀναθεματίζεσθαι ἄνθρωπον πιστὸν, φησὶ ταῦτα ῥητῶς· « Τί οὖν ἐστὶ τοῦτο, ὃ λέγεις, τὸ ἀνάθεμα, ἀλλ' » ὅτι ἀνατιθέσθω οὗτος τῷ διαδόλῳ, καὶ μηκέτι σωτηρίας χώραν ἔχέτω, γενέσθω ἀλλότριος τοῦ Χριστοῦ; Καὶ τίς εἰ σύ; » Ταῦτα τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς μεγάλης δυνάμεως. Τότε γάρ » καθήσει ὁ βασιλεὺς, καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν, τὰ » δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. Τί οὖν τῆς τοσαύτης ἐπελάβου ἀξίας; Καὶ μετ' ὀλίγα φησὶν ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος· « Ταιγαροῦν ὁ » Ἀπόστολος ἐν δυοῖ μόνοις τόποις ἐξ ἀνάγκης τὴν φωνὴν ταύτην φαίνεται εἰπῶν· οὐχ ὀριστικῶ δὲ τρόπῳ ταύτην προήγαγεν, ἐν μὲν τῇ πρὸς Κορινθίους εἰπῶν· εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν » Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἦτω ἀνάθεμα(1)· καὶ, εἴ τις ὑμᾶς » εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω (2). Τί οὖν; ἢ » μηδεὶς τῶν εἰληφότων ἐξουσίαν πεποιήκεν, εἰ μὴ μόνος ὃς » ἔλαβε, σὺ τολμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐναντίως τῷ δεσποτικῷ » παραγγέλματι, καὶ προλαμβάνεις τὴν κρίσιν τοῦ βασιλέως; » Τὸ ἀνάθεμα τοῦτο τοῦ Χριστοῦ ἀποκόπτει. Δίδαξον ἐν πραότητι, καὶ τὰ ἐξῆς ».

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ τοῦ Χρυσοστόμου Πατρὸς. Ὁ δὲ Βαλσαμῶν ἐπιφέρει· Διὰ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἀπρακτεῖ καὶ ὁ γεγονώς συνοδικὸς τόμος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Πορφυρογεννήτου κυροῦ Κωνσταντίνου, καὶ τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἀλεξίου, χάριν τοῦ ἀναθεματίζεσθαι τοὺς ἀποστάτας, καὶ μουλταρίους, καὶ κατὰ τῶν βασιλέων ὄπλα ἐγείροντας, καὶ τυραννίδα μελετῶντας. Εἰ δὲ τὰ παρὰ τοῦ μεγάλου Πατρὸς καὶ διδασκάλου ἡμῶν τοῦ Χρυσοστόμου γραφέντα ὑπερτερεῖν ὀφείλουσι καὶ τῶν διορισθέντων παρὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, καὶ τῆς ἐν Γάγγρα, ἐροῦσι πάντως οἱ τὰ τοιαῦτα διευθετεῖν ἐξουσίαν ἔχοντες.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ πατριάρχης Βαλσαμῶν(3). Δείκνυσι γοῦν ἐκ τῶν εἰρημένων, προηγουμένως μὲν ἐξ ἐκείνου, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τῶν ἑαυτοῦ ἡμερῶν ἀπρακτον τὸν προῤῥηθέντα ἐπὶ τοῦ Πορφυ-

(1) ἁ. Κορ. 15', 22. — (2) Γαλ. Α', 9. — (3) Ζῆτει τὸ χωρίον τοῦτο τῆς ἑρμηνείας τοῦ Βαλσαμῶνος Τόμ. 3 τοῦ παρόντος Συντάγματος σελ. 97—98,



ρογεννήτου, και του πατριάρχου κυρου Αλεξίου τόμον· ἠπράκτισε γάρ, φησιν. Ἐκείνου δὲ, καθάπερ τινὸς ἐρείσματος, ἢ θεμελίου, ὑποσπασθέντος, και οἱ μετ' ἐκείνον γεγονότες δύο, ὅ, τε ἐπὶ τοῦ Κομνηνοῦ, φημι, κυρου Μανουήλ, και ὁ ἐπὶ τοῦ Παλαιολόγου, συκαταπίπτουσιν ἐξ ἀνάγκης. Ἐπειτα, οὖν τούτῳ δείκνυσιν, ὅτι οὐδὲ οἱ ἀναθεματισμοὶ τῶν συνόδων ἐκείνων ἔχουσι τὸ ἀσφαλές, εἰ και ἐπὶ μεγάλοις και ἀναγκαίοις τισὶν ἐγένοντο πράγματα, εἰ περ τῷ κοινῷ Πατρὶ Χρυσοστόμῳ, και τοῖς ἄλλοις ἁγίοις διδασκάλοις πείθεσθαι δεῖ, τὰ αὐτὰ και φρονοῦσιν ἐκείνῳ, και διδάσκουσι, και τῇ τοῦ Χριστοῦ μεγίστῃ φιλανθρωπίᾳ μᾶλλον συνηγοροῦσιν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων, οἱ μὲν ταῦτα, οἱ δ' ἄλλοῖα τυχὸν ἐροῦσι, ταῖς συνόδοις ἐκείναις συνιστάμενοι. Ἐγὼ δ' ἐκείνων ἀφέμενος, (οὐδὲ γὰρ ἐρίζειν ἐπὶ τοῦ παρόντος βούλομαι) ἐκεῖνό φημι, ὅτι νέως λαμπρῶς και ἀναμφιβόλως ἀπεδείχθη ἐκ περιουσίας, ὅτι ὁ πρῶτος ἐκεῖνος τόμος, ὡς μὴ συνάδων τῷ σκοπῷ τῆς Ἐκκλησίας, και μάλιστα τῷ κοινῷ διδασκάλῳ, τῷ Χρυσοστόμῳ, φημι, ἀργὸς και ἀπρακτος μεμένηκε, κατὰ τὸν σοφὸν Βαλσαμών· ὅπερ και ἡμῖν ὁ σκοπὸς ἦν δεῖξαι· ἐκείνου δ' ἀπρακτοῦντος, και οἱ μετ' ἐκείνον ἐξ ἀνάγκης ὡσαύτως τὸ ἀνεύρητον και ἀπρακτον ἔχουσι, καθὰ δὴ και φθίσαντες εἶπομεν.

*Β'. ΣΙΓΙΛΛΙΟΝ Τῶι Ἱερισσοῦ*

διὰ (1) τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει δικαίων αὐτοῦ.

Φιλόθεος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, και οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

**Μ**ΗΝΙ Ἀπριλλίῳ τρίτῃ, Ἰνδικτιῶνος ἕκτης, προκαθημένης τῆς ἡμῶν μετριότητος ἐν ταῖς κελλίοις αὐτῆς τοῖς ἐν τοῖς δεξιόις κατηχομενεῖσι τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, συνεδριαζόντων αὐτῇ και τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων και ὑπερτίμων, τοῦ Καισαρείας, τοῦ Κυζίκου διὰ γνώμης πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα, τοῦ Χαλκηδόνος, τοῦ Βιζύης, και τοῦ Βρύσηος, διεκομίσθησαν ἀναφοραὶ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἱερισσοῦ και Ἁγίου Ὄρους ἐγγράφοι διαλαμβάνουσαι, ὅπως εὕρισκε πειρασμοὺς και ὀχλήσεις παρὰ τοῦ ὁσιωτάτου Πρώτου τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει σεβασμίων μονῶν, βουλομένου κρατεῖν τινα τῶν ἀρχιερατικῶν αὐτοῦ δικαίων· βούλεται γάρ, φησὶν, εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος εἰσάγειν τοὺς παρὰ τῶν Σέρβων χειροτονοημένους, ἀφήρπασέ τε τὸ ἐν ταῖς Καρέαις αὐτοῦ κάθισμα, και οὔτε πνευματικὴν ράβδον ἀφήσιν αὐτὸν κρατεῖν ἐν αὐταῖς, οὔτε ἱεουργεῖν, οὔτε πρότερον μνημονεῦσθαι τὸν ἐπίσκοπον, εἶτα τὸν Πρῶτον, ἀλλὰ τὸναντίον μᾶλλον· ἀλλὰ μηδὲ εἰσέρχεσθαι ὅλως εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἄνευ τῆς ἐκείνου προτροπῆς και ἐνδόσεως, μηδὲ χειροτονίας ποιεῖν. Ταῦτα πάντα ἐγγράφως ἀνενεγκὼν ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ και Ἁγίου Ὄρους, ἐδεήθη τῆς ἡμῶν μετριότητος εὐρεῖν παρ' αὐτῆς βοήθειαν, ὥστε διορθωθῆναι ταῦτα, και ἔχειν αὐτὸν τὰ δίκαια αὐτοῦ. Ἦ γοῦν μετριότης ἡμῶν διασκεψαμένη τὰ περὶ τούτων τῇ ἱερᾷ και μεγάλῃ συνόδῳ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων και ὑπερτίμων, διέγνω και ἀπεφάνητο, ὡς ἂν κατὰ τὴν διατάγην τῆς ἁγίας και οἰκουμενικῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, διαγορευούσης οὕτως κατὰ ῥῆμα ἐν ὀγδόῳ αὐτῆς κανόνι, καὶ κληρικοὶ τῶν πτωχείων, και μοναστηρίων, ὑπὸ τὴν ἐξου-

(1) Ἰ.σ. περί,

»σίαν τῶν ἐν ἐκάστη πόλει ἐπισκόπων κατὰ τὴν τῶν ἁγίων  
 »Πατέρων παράδοσιν διαμενέτωσαν, καὶ μὴ κατὰ αὐθάδειαν  
 »ἀφηνιάτωσαν τοῦ ἐπισκόπου οἱ δὲ τολμῶντες ἀνατρέπειν τὴν  
 »τοιαύτην διατύπωσιν, εἰ μὲν εἶεν κληρικοί, τοῖς τῶν κανόνων  
 »ὑποκείσθωσαν ἐπιτιμίοις, εἰ δὲ μονάζοντες, ἢ λαϊκοί, ἔστωσαν  
 »ἀκοινωνήτοι.» ἔχη καὶ ὁ δηλωθεὶς θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος  
 ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει παντὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικά αὐτοῦ δίκαια,  
 ὅσα περ ἔχουσιν οἱ ἀρχιερεῖς πάντες ἐν ταῖς αὐτῶν Ἐκκλησίαις,  
 καὶ διενεργῆ ταῦτα ἀκωλύτως, μὴ εὐρίσκων παρά τινος ἐμπο-  
 δισμὸν τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει, μήτε ἀνάκρισιν, ἀλλὰ πράττη  
 ταῦτα πάντα ὡς γνήσιος ἀρχιερεὺς τοῦ Ἁγίου Ὄρους κατὰ τὴν  
 τῶν ἱερῶν κανόνων διατύπωσιν, καὶ καθὼς οἶδεν ἢ μετριότης  
 ἡμῶν οὕτως ἐκεῖ τὰ τοιαῦτα γινόμενα, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐκεῖ  
 διατρίψασα καὶ καλῶς γινώσκουσα ταῦτα· ἐνθεντοὶ καὶ συνο-  
 δικῶς παρακελεύεται, ἀκωλύτως εἰσέρχεσθαι τοῦτον εἰς τὸ  
 Ἅγιον Ὄρος, ὅποτε βούλεται, ὡς ἰδίαν ἐπισκοπὴν, καὶ ἱερουρ-  
 γεῖν ἐν αὐτῷ, ὅπου καὶ ὅτε βούλεται, κρατεῖν τε τὴν ποιμαν-  
 τικὴν ράβδον, ὡσπερ ἐν παντί τούτῳ, οὕτω καὶ ἐν ταῖς Καρέ-  
 αῖς, καὶ μνημονεύεσθαι πρῶτον αὐτὸν, ἔπειτα τὸν Πρῶτον,  
 ἔχειν τε καὶ τὸ ἐν ταῖς Καρέαις αὐτοῦ κάθισμα, εἴπερ εἶχε  
 τοῦτο ἀνέκαθεν πᾶς ἀρχιερεὺς τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Τὰς μὲν  
 τοὶ χειροτονίας γίνεσθαι, καθὼς ἐστὶ σύνηθες· ἐκλέγεσθαι μὲν  
 τοὺς χειροτονουμένους ἐν ταῖς μεγάλαις μοναῖς παρά τε τῶν  
 καθηγουμένων αὐτῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἱερέων, καὶ δοκιμάζε-  
 σθαι παρ' αὐτῶν, καὶ μαρτυρεῖσθαι, καὶ οὕτω χειροτονεῖσθαι  
 παρὰ τοῦ ἐπισκόπου· τοὺς δὲ ἐν ταῖς ἔξω καθίσμασι καὶ τοῖς  
 κελλίοις χειροτονεῖσθαι καὶ αὐτοὺς παρ' αὐτοῦ μετὰ καὶ εἰδή-  
 σεως τοῦ Πρῶτου, καὶ ἀπλῶς πᾶσαν ἀρχιερατικὴν πράξιν καὶ  
 αὐτὸν διενεργεῖν ἀκωλύτως ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει παντὶ, καὶ μὴ  
 ἀνακρίνεσθαι μήτε παρὰ τοῦ Πρῶτου, μήτε παρ' ἄλλου τινός.

Περὶ μέντοι τῶν χειροτονουμένων παρὰ τῶν Σέρβων, παρα-  
 κελεύεται ἢ μετριότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος σιγγιλλιώδους  
 γράμματος, μὴ δέχεσθαι αὐτοὺς τινὰ τῶν Ἁγιορειτῶν κατὰ  
 τὸ παρὸν, ἕως ἂν οἱ παρ' ἡμῶν πρέσβεις ἀποσταλέντες ἐκεῖ  
 ὑποστρέψωσιν, ἵνα γινώμεν, εἴπερ ἠνώθησαν καὶ ὑπέικουσι τῇ

καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτη τοῦ Θεοῦ μεγάλη Ἐκκλησία, καὶ τότε γέ-  
 νηται τὸ δέον· ὀφείλουσιν οὖν ταῦτα πάντα γίνεσθαι κατὰ τὴν  
 παροῦσαν παρκαλέουσιν τῆς ἡμῶν μετριότητος. Ὥστε δὲ μηδέ-  
 να εὐρίσκειν αὐτὸν ἐμποδισμὸν, ἢ ἀνάκρισιν, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν  
 ἀκωλύτως, καὶ βᾶρος ἐπιτιμίου ἀφορισμοῦ ἐκφωνεῖ αὕτη κατὰ  
 τοῦ βουλευθησομένου διενοχλῆσαι αὐτῷ τὸ σύνολον ἐπὶ τινι  
 τῶν ἀνηκόντων αὐτῷ δικαίων. Εἰς γὰρ τὴν περὶ τούτου ἀσφά-  
 λειαν ἀπολέλυται τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ. Ἱερισσοῦ καὶ  
 Ἁγίου Ὄρους καὶ ἡ παροῦσα συνοδικὴ διάγνωσις καὶ ἀπόφασις  
 τῆς ἡμῶν μετριότητος κατὰ μῆνα Ἀπρίλλιον τῆς ἐνισταμένης  
 ἑκτης Ἰνδικτιῶνος τοῦ 'ς'ωος'. ἔτους.

Ἡ μετριότης ἡμῶν, καθὼς εἴρηται, πολὺν χρόνον ἐν τῷ  
 Ἁγίῳ Ὄρει διατρίψασα, καθὼς καὶ οἱ περιόντες ἐτι τῶν Ἁγιο-  
 ρειτῶν γινώσκουσιν, οἶδεν ἀκριβῶς τὴν ἐκεῖ τάξιν, καὶ ὅτι τότε  
 τινὲς τῶν δυνατῶν ἐπεχείρησαν καταλῦσαι τὰ τοῦ ἐπισκόπου  
 δίκαια, καὶ οὐκ ἴσχυσαν οὐδ' ὄλως διὰ τοῦτο καὶ οὐδὲ νῦν  
 ἐστὶ δυνατόν τοῦτο γενέσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ διηνεχὲς ἡ τοιαύτη  
 πράξις ἀπαρασάλευτος τηρηθήσεται. Περὶ δὲ τῆς τῶν Σέρβων  
 χειροτονίας, οὐ νῦν ἡμεῖς λέγομεν μὴ δεχθῆναι ταύτην παρὰ  
 τῶν Ἁγιορειτῶν, ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐχωρίσθησαν τῆς ἡμῶν κοινωνίας,  
 καὶ ἐκράτησαν τὰς Ἐκκλησίας τὰς ἀνηκούσας ἡμῖν, καὶ ὑπὸ τὴν  
 καθ' ἡμᾶς μεγάλην καὶ καθολικὴν Ἐκκλησίαν τελοῦσας, ἐξ  
 ἐκείνου οὐ δέχονται τούτους οὔτε ἐνταῦθα οὔτε ἀλλαχοῦ· ἐπεὶ  
 δὲ ἐζήτησαν νῦν ἐνωθῆναι, καὶ ἀπεστείλαμεν καὶ πρέσβεις διὰ  
 τὴν ἐνωσιν, διὰ τοῦτο εἴρηκεν ἡ μετριότης ἡμῶν, μήπω δέχε-  
 σθαι τινὰ τούτους, ἕως ἂν ὑποστρεψάντων τῶν πρέσβεων γνω-  
 ρίσωμεν, τί μέλλει γενήσεσθαι, καθὼς γίνεται καὶ ἐνταῦθα  
 παρὰ τῇ ἱερᾷ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς ἄλλοις  
 τοῖς ὑπ' αὐτὴν τελοῦσι. Τοῦτο γοῦν γινέσθω καὶ παρὰ τῶν κα-  
 τοικούντων ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει.

Ἐἶχε δὲ διὰ τιμίας πατριαρχικῆς χειρὸς τὸ, Φιλόθεος ἐλέφ  
 Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ  
 οἰκουμενικὸς πατριάρχης.



## Ἡ ΣΑΙΟΥ (1).

### ΠΕΡΙ ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΩΝ

*Τῶν μητροπόλεων ὑπὲρ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.*

**Ω**ΣΠΕΡ ἄρα πατράσιν ὀφειλή τις ἐστὶν ἀπαραίτητος τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγονότας στέργειν ὅτι μάλιστα, καὶ συναίρεσθαι τούτοις πάντα τρόπον, καὶ βοηθεῖν, ὅπότεν τινὸς αὐτοὺς ἐν χρεῖα καταστάντας ἴδωσι, τοῖς φυσικοῖς δεσμοῖς τυραννούμενοι, οὕτω δὴ καὶ τοὺς ἐκγόνοους περὶ τοὺς γεγεννηκότας τὴν ἴσην γνώμην τηρεῖν δίκαιον, κῆδεσθαι δηλονότι, καὶ προμηθεῖς διακείσθαι, καὶ σπουδάζειν ὑπὲρ αὐτῶν, ὀφειλόμενον ὄν τούτοις ἐξ ἀντιστρόφου χάριτας ἐκτινύουσαι τῆς ἐς τὸν εἶον ἕνεκα προόδου καὶ παροχῆς, πράγματος ἀξιολογωτάτου καὶ μηδενὶ τῶν ἀπάντων εἰς σύγκρισιν ἤκοντος, οὐ μὴν, ἀλλ' εἰ πρὸς τῷ μεγίστῳ τούτῳ καλῶς τῇ εἰς τόδε τὸ φῶς προόδῳ, καὶ πατρικῆς ἐτέρας κηδεμονίας ἐπιτυχεῖς ὠφθησαν, καὶ ἀρκούντως ἀπώναντο τῆς ἐκ τούτων ὠφελείας, καὶ χάριτος, καὶ τιμῆς, πῶς οὐ τῶν εἰκότων τε καὶ δικαιοτάτων τούσδε προθυμεισθαι πάσῃ δυνάμει τοὺς γονέας ἀμοίβεσθαι, καὶ ταῖς ἀπορίαις ἀμύνειν, καὶ χρησίμους ἐς αἰεὶ δείκνυσθαι; Ἐἰ δ' ἐπὶ τοῖς κατὰ σάρκα πατράσιν νόμον τοῦτον δίκαιον κείσθαι κατὰ παντὸς τοῦ χρόνου πᾶς τις ἂν εἴποι, πῶς οὐκ ἂν ἐπὶ πνευματικῶν, καὶ τῶν εἰς τὴν εὐσέθειαν ἀρχηγῶν τε καὶ ὁδηγῶν, καὶ τῆς ὅλης, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ εὐσχημον καταστάσεως ἐπιμελουμένων,

(1) Ἡ ταῖς ὁ μοναχὸς ἐξελέχθη πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1323· διοικήσας δὲ τὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ τῶν βασιλέων Ἀνδρονίκου τοῦ γέροντος, καὶ Ἀνδρονίκου τοῦ νεωτέρου, ὀκτὼ ἔτη, ἐτελεύτησε τὸ ἔτος 1331. — Τὸ ἀνωτέρω σημείωμα αὐτοῦ ἐκνηθόμεθα ἐκ τῆς τοῦ Ἰωσήφ Μυλλέρου διατριβῆς, τῆς καταχωρισθείσης ἐν τοῖς πρακτικοῖς τοῦ φιλοσοφικοῦ τε καὶ ἱστορικῶν τμημάτων τῆς ἐν Βιέννῃ Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1851 ἔτους. Ἡ διατριβὴ αὕτη, ἐκδοθεῖσα ἐν Βιέννῃ καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ, ἐπιγράφεται Urkundliche Beiträge zur Geschichte des sinkenden Rom-Reiches. Τὸ σημείωμα τοῦτο, περιελθὼν ἡμῖν μετὰ τὴν τύπωσιν τῶν κινήσεων τοῦ φιλοθέου, δημοσιεύομεν μετ' αὐτάς, καὶ τοῖς προγενέστερον πατριαρχεύσαντες τοῦ Ἰεσάου,

προσήκουσα εἴη ἢ δε ἢ ὀφειλή; καὶ γὰρ τῶν ἀλογωτάτων δοκεῖ, εἰ τις παρὰ τοῦ τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν τιμιωτάτων λαβῶν, ἔπειτα οὐχὶ μικρὸν τι μέρος ἀπομερίσασθαι προθυμοῖτο τῷ πάντα παρκοσχομένῳ.

Τῷ λόγῳ τῷδε σκοπὸς, ὅτι δὴ ἡ ἀγιωτάτη μεγάλη τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία ἦν μὲν πρόσθεν εὐθηνούσα, καὶ πραγμάτων ἱκανῶς εὐπορούσα, ὥστε καὶ ἐτέροις ἐπαρκεῖν ἔχειν ἐνδεῶς ἔχουσιν· ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν πραγμάτων σύγχυσις καὶ ἀνωμαλία, καὶ ἡ τοῦ πάντα φέροντος χρόνου ἀλλοίωσις καὶ μεταβολή, καὶ τὰς προσόδους αὐτῆς ἐν στενῷ καταντῆσαι πεποίηκεν, οὐχ ὅπως ἐτέροις, ἀλλ' οὐδ' ἐαυτῇ, οὐδέ γε τοῖς τῷ κλήρῳ ταύτης κατειλεγμένοις δύναται βοηθεῖν· ταύτη τοι καὶ οὐ δίκαιον ἐκρίναμεν οἱ τὸν τῆς ἱερᾶς συνόδου σύλλογον συμπληροῦντες, οὕτω ταύτην ἔχουσαν παριδεῖν· ἀλλὰ κοινῇ πάντες διασκεψάμενοι, δεῖν ἔγνωμεν καὶ ἐψηφισάμεθα, ὡς υἱοὶ γνήσιοι ὑπὲρ ταύτης διαναστῆναι, καὶ συνεισεπενεγκεῖν τὸν δυνατὸν τρόπον αὐτῇ, ἅτε δὴ μητρὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, τὰς τῶν μητροπόλεων καὶ τῶν ἀρχιεπισκοπῶν εὐπορούσας, καὶ δυναμένας, ἐκ τῶν ἐνόντων ἐκάστη, καὶ τῆς ὀφειλομένης καὶ προσηκούσης προμηθείας αὐτὴν ἀξιῶσαι· ἐπεὶ ταύτης καλῶς διακειμένης, καὶ μετ' εὐπόρου τοῦ σχήματος, ἀνάγκη καὶ ταύτας τῆς ἐντεῦθεν εὐκλείας καὶ δόξης συναπολαύειν αὐτῇ, ὡσπερ δὴ τὸν ἀντιὸν ἐχούσης, συναδοξεῖν καὶ συμπάσχειν, ὅτι μὴ τῶν εἰς χρεῖαν ἤκόντων εὐπόρως ἔχει· μέντοι καὶ κοινῇ ψήφῳ τάττομεν, ἔχειν τὴν αὐτὴν ἀγιωτάτην μεγάλην τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν ἐκάστου ἔτους ἀπαραλείπτως ἀπὸ μὲν τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἑρακλείας καὶ τῶν ἐπισκοπῶν αὐτῆς ὑπέρπυρα διακόσια· ἀπὸ δὲ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Κυζίκου, ὑπέρπυρα διακόσια· ἀπὸ δὲ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, ὑπέρπυρα διακόσια· ἀπὸ δὲ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως, ὑπέρπυρα ἑκατὸν· ἀπὸ δὲ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Βεβρόλιας, ὑπέρπυρα ἑκατὸν· ἀπὸ δὲ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Μογεμβασίας, ὑπέρπυρα ὀκτακόσια· ἀπὸ δὲ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως, ὑπέρπυρα ἑκατὸν πενήκοντα· ἀπὸ δὲ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως

Τραϊανουπόλεως καὶ τῶν ἐπισκοπῶν αὐτῆς, ὑπέρπυρα ἐβδόμηκοντα· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Σεβέρων, ὑπέρπυρα ἑκατὸν πενήκοντα· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Φιλίππων, ὑπέρπυρα ἑκατὸν· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Μιτυλήνης, ὑπέρπυρα ἑκατὸν· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Διδυμοτείχου, ὑπέρπυρα ἑκατὸν· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Παλαιῶν Πατρῶν, ὑπέρπυρα τεσσαράκοντα· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Λακεδαιμονίας, ὑπέρπυρα ἐξήκοντα· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Μελενίκου, ὑπέρπυρα τριακονταεξί· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἄργου, ὑπέρπυρα ἑκατὸν· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Μαδύτων, ὑπέρπυρα τριακονταεξί· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Μηθύμνης, ὑπέρπυρα πενήκοντα· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Βρύσεως, ὑπέρπυρα πενήκοντα· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ῥωσίου, ὑπέρπυρα τριακονταεξί· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Βιζύης, ὑπέρπυρα ἑκατὸν· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Μαρωνείας, ὑπέρπυρα τριακονταεξί· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Προκοπῆσου, ὑπέρπυρα ἐβδόμηκοντα δύο· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Γαρέλλης, ὑπέρπυρα εἰκοσιτέσσαρα· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Ἀρκαδιουπόλεως, ὑπέρπυρα εἰκοσιτέσσαρα· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Λήμνου, ὑπέρπυρα πενήκοντα· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Λοπαδίου, ὑπέρπυρα εἰκοσιτέσσαρα· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Κυψέλων, ὑπέρπυρα δεκαεξί· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Ξανθείας, ὑπέρπυρα τριακονταεξί· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Μηδείας, ὑπέρπυρα πενήκοντα· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Δράμας, ὑπέρπυρα εἰκοσιτέσσαρα· ἀπὸ δὲ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Γίγνου, ὑπέρπυρα πενήκοντα.

Ὅθεν δὴ ἀπαραποίητα καὶ ἀμετάτρεπτα τὰ καλῶς ἡμῖν περὶ τούτου δεδογμένα ἔσται κρατούμενα, καὶ στεργόμενα, καὶ τὸ κῦρος ἔχοντα, καὶ τὸ βέβαιον. Εἰ μὲντοι προνοίᾳ Θεοῦ, καὶ νεύσει, καὶ εὐδοκίᾳ, εἰς ἑαυτὰ πάλιν ἐπανέλθοι τὰ πράγματα, καὶ εὐπορίᾳ τῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ γένοιτο, τὰς

τῶν προσόδων ἐκείνων ἀρχᾶς τε καὶ αἰτίας ἀπολαβούσῃ, αὕτη μὲν ἀρκεσθήσεται τοῖς ἰδίοις, μηδεμιᾶς ἐτέρωθεν βοήθειας προσδεομένη· αἱ δὲ γε μητροπόλεις αὗται, καὶ ἀρχιεπισκοπαί, καθ' ἑαυτὰς ἔσονται ὡς τὸ πρὶν, καὶ οὐκ ἀνάγκην ἔξουσιν αὐτῇ συνεισφέρειν ἀσφαλείας γὰρ καὶ βεβαιώσεως ἕνεκεν, καὶ τοῦ μηδενὶ ἡμῶν ἐξεῖναι ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα βουλευσασθαι, καὶ ἡ παροῦσα ἔγγραφος συνοδικὴ πράξις γεγονυῖα παρ' ἡμῶν ἐξεδόθη ταῖς οἰκείαις ὑπογραφαῖς πιστωθεῖσα τε καὶ κατασφαισθεῖσα, κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τῆς ἐνισταμένης ὀγδόης ἐπινεμήτεως τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ὀκτακωσιοστοῦ τριακοστοῦ τρίτου ἔτους.



## ΑΔΗΛΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ (1).

### ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ

*Τὸ εἰς τὸν Ταρχανειώτην πατριαρχικόν.*

**ΠΕΡΩΤΑΤΕ** μητροπολίτα Φιλαδελφείας, ὑπέρτιμε, ἀγαπητὲ κατὰ Κύριον ἀδελφὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ συλλειτουργε, χάρις εἴη καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ τῆ σῆ ἱερότητι. Ὁ οἰκεῖος τῶ κρατίστῳ καὶ ἀγίῳ μου αὐτοκράτορι κυρῶ Ἰωάννη ὁ Ταρχανειώτης, ἀναδραμῶν εἰς τὴν ἡμῶν μετριότητα, ἀνήνεγκεν, ὡς ὁ πρὸς μητρὸς πάππος αὐτοῦ μέγας στρατοπεδάρχης, ὁ Τάγαρις ἐκεῖνος, ἠγάγετο κατὰ νόμους γυναιῖκα εἰς πρῶτον συνοικέσιον τὴν πρὸς μητρὸς μάμμην αὐτοῦ Δούκαιναν τὴν Μονομαχίαν ἐκείνην· ἔπειτα εἰς δεῦτερον ἐπένευσε συνοικέσιον, ἀγαγόμενος τὴν κυρὰν Θεοδώραν Παλαιολογίαν τὴν Ἀσανίαν ἐκείνην, τὴν μητριὰν δηλαδὴ τῆς τοῦδε τοῦ Ταρχανειώτου μητρὸς· ἥτις δὴ Ἀσανίνα καὶ

(1) Τὸ παρὲν ψήφισμα περὶ τοῦ ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος κωλύματα τοῦ γάμου εὐρηται ἐν τῷ νομικῷ χειρογράφῳ κώδικι τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει μητροπολίτου Ἀργολίδος Γερασίμου, ὅπου μαρτυρεῖται ἀντιγραφὴν ἐκ παλαιῦ χειρογράφου κώδικος τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας. Εἰ καὶ ἀγνωστος δὲ ἀκριβῶς ἡ ἐποχὴ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ, ὡς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐκδόντος αὐτὸ πατριάρχου, ἀλλ' ἔστιν ἀμφότερα εἰκόσαι ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ φαινόμενης ἐνδεκάτης Ἰνδικτιῶνος, ἐκ τῶν ὀνομάτων τοῦ τε βασιλεύοντος τότε Ἰωάννου, καὶ τοῦ Ταγάρως, μεγάλου στρατοπεδάρχου, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ἀπευθύνεσθαι αὐτὸ πρὸς τὸν μητροπολίτην Φιλαδελφείας, ἐνεργεῦντα τὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ δικαιοδοσίας ἐντὸς τῆς μητροπόλεως αὐτοῦ. Ἀλούσης γὰρ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν τῆς Φιλαδελφείας τὸ ἔτος 1391 Μ. Κ. (Χαλκοκονδ. Βιβλ. Β'), τοῦ δὲ Ταγάρως μεγάλου στρατοπεδάρχου ὄντος ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου, μετασχόντος δὲ καὶ τῆς κατὰ τὸ Πελέκανον μάχης ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ νέου ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1329, (Καντακουζ. Βιβλ. Α', κεφ. ΙΗ. καὶ Βιβλ. Β', κεφ. ς.) τὸ ψήφισμα τοῦτο φαίνεται ἐκδεδωμένον ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ Α', βασιλεύσαντος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1341 μέχρι τοῦ 1391. Ἄλλ' ἐντὸς ταύτης τῆς περιόδου ἡ ἐνδεκάτη Ἰνδικτιῶν ἀναφαίνεται τετράκις, τῷ 1343, τῷ 1358, τῷ 1373, καὶ τῷ 1388 ἔτει. Ἐπεὶ δὲ ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1329, ὡς εἴρηται, ζῶν Τάγαρις ἦν πάππος τοῦ Ταρχανειώτου, πρεβεσηκότος ἤδη καὶ τούτου, ἐποχὴν τῆς ἐκδόσεως τοῦ ψήφισματος εἰκόσομεν μᾶλλον τινὰ τῶν τριῶν τελευταίων. Καὶ ἐν μὲν τῷ ἔτει 1358 ἐπατριάρχειεν ἐν Κωνσταντινουπόλει Κάλιστος ὁ Α', ἐν ἔτει δὲ 1373 ὁ Φιλόθεος, ἐν ἔτει 1388 ὁ Νεῖλος, καὶ τούτου ἀποβίωσαντες, Ἀντώνιος ὁ Α'.

ἐφθασεν ἀναδεξαμένη ἀπὸ τῆς ἱερᾶς κολυμβήθρας τοῦ θελοῦ βαπτίσματος τὴν Λασκαρίαν, καὶ ἔλαβεν εἰς γυναῖκα αὐτὴν δὴ τὴν Λασκαρίαν ὁ τοιοῦτος Ταρχανειώτης, συνοικήσας αὐτῇ ἐφ' ἑσσοῖς δὴ καὶ ἔστι συνοικῶν χρόνοις, παιδοποιησάμενος ἐξ αὐτῆς, καὶ ἐνὸς παιδίου θήλεος ἤδη περιόντος τῷ βίῳ. Ἀρτίως οὖν πειρωμένης τῆς ἱερότητός σου, ὡς παράνομον δῆθεν, διαζεῦξαι τὸ ρηθὲν συνοικέσιον, συνοδικοῦ ψήφισματος ὁ Ταρχανειώτης ἐδεήθη τυχεῖν ἐπὶ τούτῳ. Εἰ γοῦν μετριότης ἡμῶν, συνδιασκεψάμενη τοῖς περὶ αὐτὴν ἱερωτάτοις ἀρχιερεῦσι, δεῖν ἔγνω παραδηλώσαι τῇ ἱερότητί σου, ὡς τρεῖς τάξεις εἰσὶ κατὰ νόμους τῶν κωλυμένων πρὸς γάμου κοινωνίαν· μία μὲν καὶ πρώτη, ἡ ἐκ τοῦ σωτηριώδους καὶ ἀγίου βαπτίσματος· δευτέρα δὲ ἡ τῆς ἐξ αἵματος κατὰ σάρκα συγγενείας· καὶ τρίτη ἡ ἐξ ἐπιγαμίας, ἥτοι ἀπὸ λοξότητος, ἡ λεγομένη διπλοσυμπενθερία. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς τοῦ ἀγίου βαπτίσματος, μόνος ὁ ἀνάδοχος κωλύεται ἐκ τῆς βαπτισθείσης θυγατρὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀναδόχου· τὰ δὲ ἄλλα πρόσωπα αὐτῶν οὐ κωλύονται, οὔτε ἀδελφὸς, οὔτε ἐξάδελφος, οὔτε ἄλλος τις τούτων. Οἶδε δὲ ἡ ἱερότης σου, ὅτι ἔστι καὶ πράξις τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Ἀρσενίου τοῦ αἰδιμίου, ἐντὸς τῆς θεοσώστου πόλεως Νικαίας γενομένη τῆνικαῦτα συνοδικῶς, ρητῶς ἐπὶ λέξεως διαλαμβάνουσα, ὡς προέτρεψεν αὐτός συνοδικῶς τὸ συνάλλαγμα τὸ ἐπὶ τῷ υἱῷ τοῦ προκαθημένου ἐκείνου τοῦ Σαπωνοπούλου Ἀλεξίῳ, καὶ τῇ θυγατρὶ τοῦ Μοσχάμπαρος Μαρίας· ἦν δὲ ὁ προκαθημένος ἐκεῖνος ἀναδεχόμενος ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος τοὺς τοῦ Μοσχάμπαρος παῖδας· ἦν δὲ ἔλαβεν εἰς γυναῖκα ὁ ἐκείνου υἱὸς, οὐκ ἦν ἀναδεχόμενος ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος ὁ Σαπωνόπουλος, ἀλλὰ τὰ ἀδελφία αὐτῆς. Τοιουτοτρόπως οὖν τοῦ πράγματος ἔχοντος, ζήτησις ἦν ἂν ἴσως, εἴπερ ἡ τοῦ Ταρχανειώτου μήτηρ, ἢ ἡ μάμμη, τὴν υἰοθεσίαν ταύτην πνευματικῶς ἐποιοῦντο ἐπὶ τῇ Λασκαρίῳ· τῆς δὲ γε Ἀσανίνης μητριᾶς οὐσίας, καὶ ἐξ ἑτέρου αἵματος παντελῶς αὐτῶν, ἔχει διακρίναι καὶ ἡ ἱερότης σου, ὡς οὐδὲν ἔστιν ἐντεῦθεν ἐπὶ τῷ συνοικεσίῳ τῷδε ἐμπόδιον, κατὰ τὴν τοῦ Ταρχανειώτου δηλονότι ἀναφορὰν. Διὰ ταῦτα καὶ παραδηλοῦμεν συνοδικῶς τῇ ἱερότητί σου, ὡς ἂν ἐάσης

αὐτὸν ἀνενόχλητως συνοικεῖν τῇ συναφθείσῃ αὐτῷ γυναικί, κατὰ τὴν περίληψιν τῆς ἀνωτέρω κατὰ μέρος ἐκτεθείσης διαταγῆς, καὶ γενέσθω ὡς παραδηλοῦμεν τῇ ἱερότητί σου διὰ τοῦ παρόντος γράμματος. Ἐρῶσο κατὰ Κύριον ἀδελφεὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ συλλειτουργέ. Εἶχε τὸ, μηνί Μαίω, Ἰνδ. ιά.

## ΝΕΪΛΟΥ (1).

### ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙΜΙΝΣΙΟΥ, ΟΠΕΡ ΕΠΟΙΗΣΕΝ

Ὁ κὸρ Νεῖλος ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἐκ τοῦ Χαρσιανίτου ὁ Κεραμεύς.

Νεῖλος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

**Π**ΟΛΛΑΣ ἡμῖν ἔδωκεν ὁδοὺς ὁ φιλόφρων δεσπότης ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς ὢν· πρώτη δὲ πασῶν καὶ μεγίστη ἡ τοῦ τιμίου αἵματος καὶ σώματος αὐτοῦ ἱεουργία· οὐ μόνον γὰρ τὸ θεῖον μυστήριον τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ οἰκονομίας τελεῖται ἡμῖν ἀναμνήσεως χάριν (2), ἀλλὰ καὶ οἱ κατὰ Θεὸν ζῶντες καὶ ἀξίως αὐτῶν μετέχοντες, ὅλοι τὸν Θεὸν ἐνδύονται, καὶ ἠνωμένοι εἰσὶν αὐτῷ, κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ δεσπότη ἡμῶν θείαν φωνὴν, τὴν, Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ. Ταύτην οὖν τὴν θείαν παράδοσιν, οἱ τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπηρέται καὶ κήρυκες, οἱ ἅγιοι αὐτοῦ μαθηταὶ καὶ ἀπόστολοι, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ὄσιοι καὶ θεοφόροι Πατέρες ἡμῶν καὶ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης, οὐχ ἀπλῶς οὕτως ἐνεργεῖσθαι παρ' ἡμῶν καὶ τελεῖσθαι προσέταξαν, ἀλλ' ἐν ἀγίῳ τινι τόπῳ, ἐντὸς μὲν ἢ πολλάκις καὶ ἔξω τοῦ κόσμου, ἰδίως δὲ τῷ Θεῷ ἀφιερωμένῳ· ἵνα σχολάζοντες ἐν αὐτῷ ὁ τοῦ Θεοῦ λαὸς, πρῶτον μὲν ἀκούωσι τῶν ἱερῶν ὕμνων, ἔπειτα δὲ παρακαλῶσι τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν ἰδίων ψυχῶν, καὶ εὐχαριστῶσιν αὐτὸν ὑπὲρ ὧν αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ οὕτως ἀκατακρίτως τῶν θείων καὶ ζωοποιῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων κοινωνοῦντες ἐξέρχονται ὅλοι καθαροὶ καὶ ἅγιοι· τούτου χάριν καὶ θυσιαστήρια ἐπηξάν οἱ ἅγιοι Πατέρες ἡμῶν διὰ τὴν κοινὴν

(1) Ὁ Νεῖλος, ἀνὴρ γοσαύτη ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ διαπρέπων, ὡς καὶ Ἰωάννη γῶ Χρυσοστόμῳ ὑπὸ Γεωργίου τοῦ Σχολαρίου αὐτὸν παραβάλλεσθαι, ἐκλεχθεὶς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1378, ἐποίησε τὴν Ἐκκλησίαν ἐτη δέκα, στεφῆν ῥῶς ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων καὶ λόγῳ, καὶ πράγμασι, καὶ διδασκαλίαις, καὶ συγγράμμασιν ἀγωνισάμενος· ἐτελεύτησε δὲ τὸ ἔτος 1388.

(2) ἐν δὲ Χειρ. Γ. τελεῖται ἡμῖν ἀναμνήσις ἐρχεται.



ὠφέλειαν τοῦ λαοῦ, ὡς ἂν ἀπορρίπτοντες τὰς βιωτικὰς φροντίδας οἱ ἄνθρωποι, εἰσέρχονται καὶ βριλῶσι τῷ Θεῷ. Ἐπεὶ δὲ στρατηγοὶ πολλάκις, ἢ βασιλεῖς αὐτοὶ, ἀπέρχονται εἰς ταξείδια, καὶ εἰς τόπους ἀλλοφύλων, ἐνθα οὐκ ἔστι θεῖος ναός· ἀλλὰ καὶ εὐλαβεῖς τινες ἱερωμένοι ἐξέρχονται τῶν ἰδίων πόλεων, ἢ τοῦ μοναστηρίου, καὶ ἀπέρχονται δι' ἔρωτα ἡσυχίας τε καὶ ἀναχωρήσεως εἰς ἔρημον τόπον· καὶ ἀσεβεῖς δὲ πολλάκις, εἰς χώρας Χριστιανῶν ἐρχόμενοι, τὰ αὐτῶν κατασκάπτουσι θυσιαστήρια, καὶ οὐ δύνανται ἕτερα ἀνεγείρειν· ἢ πολλάκις καὶ φοβοῦνται, μὴ ποτε πάλιν οἱ ἀσεβεῖς ἐλθόντες, ἐὰν κτίσωσιν ἕτερα, καταχάλασωσι, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ἐπεὶ ἔχουσιν ἀνάγκην οὗτοι ἀγιαζεσθαι καὶ κοινωνεῖν, εὐρομεν ἐκδεδομένον παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν θείων καὶ ἱερῶν συνόδων, ὅτι δέδοται αὐτοῖς, ἢ διὰ σανίδος, ἢ διὰ πανίου ἱερὰ τράπεζα καθιερωμένη, καὶ τιθέασιν αὐτὴν οἱ λαβόντες ἐν ἰδίῳ τινὲ τόπῳ ἐκκεκομμένῳ καὶ περιωρισμένῳ ἢ διὰ τοίχου ἐντὸς οἰκίας, ἢ διὰ πανίου, καὶ ἱερουργοῦσιν ἐν αὐτῷ· καὶ ἔχει ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν καὶ πατριάρχης τοῦτο ποιῆσαι, καὶ μητροπολίτης ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ, καὶ ἐπίσκοπος· ἔχει δὲ τὸ τοιοῦτον, ἢ ἱερὰ τράπεζα δηλονότι ἐκείνη, καὶ πρόθεσιν ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους, ὀλίγον τι μικρότερον τῆς ἱερᾶς τραπέζης. Πάντες οὖν οἱ Χριστιανοὶ ὀφείλουσι τοῦτο στέργειν, καὶ τηρεῖν, καὶ βλέπειν ὡς ἅγιον, καὶ σέβασθαι, καὶ προσκυνεῖν αὐτὸ, καθὼς καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τοῦτο ποιοῦσι· καὶ μηδεμίαν ἄδειαν ἔχειν τινὰ τῶν ἀπάντων εἰπεῖν τι ἢ πράξει πρὸς περιφρόνησιν αὐτοῦ· ὁμοίως γὰρ ἔστι καὶ αὐτὸ παραδεδομένον παρὰ τῶν ἱερῶν συνόδων, καθὼς παρεδόθησαν καὶ οἱ θεῖοι ναοὶ, ἐν οἷς αἱ ἱερὰ τράπεζαι· καὶ ὡς περὶ ὁ εἰπὼν τι περὶ τοῦ θεοῦ ναοῦ κολασθήσεται παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς τῷ θεῷ θελήματι ἐναντιούμενος, οὕτω καὶ ὁ εἰπὼν περὶ τῆς καθιερωμένης ταύτης τραπέζης, ἢ ὁ μὴ δεχόμενος αὐτὴν ὡς ἁγίαν, μηδὲ προσερχόμενος καὶ ἀγιαζόμενος παρ' αὐτῆς, ἀλλὰ κατηγορῶν αὐτῆς τῆς πράξεως, καὶ ἀποσαιόμενος καὶ ἀποπέμπων αὐτήν, λόγον δώσει τῷ Θεῷ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Τοῦτου χάριν, εἰς πίστωσιν ἀσφαλῆ καὶ πληροφορίαν, ἢ μετριότης ἡμῶν τὴν παροῦσαν αὐτῆς γραφὴν ἐνέθηκεν, ἵνα γινῶσι πάντες ὅση καὶ τοῦ ἁγίου πράγματος τοῦτου ἡ δύναμις,

## ΣΥΜΙΕΣΙΝ (1).

## ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

Τυπωθεῖσα ὑπ' αὐτῆς τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου, εἰς τοὺς ἐκ τῶν λατινικῶν αἰρέσεων ἐπιστρέφοντας τῇ ὀρθοδόξῳ τε καὶ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς τρισὶν ἀγιωτάτοις πατριάρχαις τῆς Ἀνατολῆς, Ἀλεξανδρείας δηλονότι, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων.

ΕΤΥΠΩΘΗ δ' αὕτη ἐν ἔτει ς' ρ' κ' ε', ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Συμεῶν. Ἰστέον δὲ, ὅτι ἡ σύνοδος αὕτη, οἰκουμενικὴ οὖσα, πρώτη σὺν Θεῷ τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ ἐκείνην παρανομωτάτην κατέβαλε καὶ ἀνέτρεψε σύνοδον, ὡς κακῶς καὶ ἀθέσμως προβάσαν, καὶ μὴ ἀκολουθήσασαν ταῖς πρὸ αὐτῆς ἁγίαις καὶ οἰκουμενικαῖς συνόδοις, διὰ καὶ τὸν ὅρον τῆς καθ' ἡμᾶς ὀρθοδόξου καὶ ἁγίας ταύτης συνόδου, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει δηλαδή, κατετάξαμεν τοῦτον ἐν τῷ παρόντι ἱερῷ κώδικι τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ταύτης συστάσης. Καὶ ταῦτα μὲν ὧδέ πως εἰρήσθω.

Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, ἢ καὶ ὁ ἱερεὺς, προτροπῇ αὐτοῦ, βαλὼν ἐπιτραχήλιον, ποιεῖ εὐλογητὸν ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν τοῦ εἴματος. Καλεῖθὺς ἀρχόμεθα τὸ, Δόξα σοι, ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι. Βασιλεῦ οὐράνιε. Ἰὸ τρισάγιον. Παναγία τριάς. Πάτερ ἡμῶν. Ἰὸ, Κύριε ἐλέησον ιβ'. Δεῦτε προσκυνήσωμεν. Τὸν Ν'. Καὶ μετὰ τὸ εἰπεῖν ταῦτα, παρίστησι τὸν ἐκ Λατίνων ἐπιστρέφοντα τῇ ὀρθοδόξῳ

(1) Συμεῶν ὁ Τραπεζοῦντος, καὶ Τραπεζούντιος, ἐκλέγεται πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1470, ἀλλ' ἀποβληθεὶς τοῦ θρόνου κατὰ τὸ ἔτος 1472 χάριν τοῦ διαδεξαμένου αὐτὸν Διονυσίου τοῦ Α', ἀνακαλεῖται αὐθις εἰς αὐτὸν τὸ ἔτος 1478 μέχρι τοῦ ἔτους 1481. — Τὴν ἐξῆς ἀκολουθίαν περὶ κρίσεως τῶν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν προσερχομένων Λατίνων, ἐλάβομεν ἐκ τοῦ Τόμου Ἀγάπης τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου, ἐκδοθέντος ἐν Ἱκίοῳ τῆς Μεθόουζας τῷ 1698 ἔτει.

πίστει κατέμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν τοῦ θήματος, καὶ ἐπερωτᾷ αὐτὸν ἀσκεπῆ ὄντα, λέγων πρὸς αὐτὸν οὕτως·

*Ἑρώτησις.*

Βούλει, ἄνθρωπε, γενέσθαι ὀρθόδοξος, καὶ ἀποτάσῃ πᾶσι τοῖς αἰσχίστοις καὶ ἀλλοτρίοις δόγμασι τῶν Λατίνων, δηλονότι περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅτι κακῶς φρονοῦσι καὶ δοξάζουσι τὸ καὶ ἐκ τοῦ Χίου ἐκπορεύεσθαι· ἀλλὰ δὴ τῶν τε ἱερουργουμένων παρ' αὐτοῖς ἄζυμων, καὶ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνων, ὅσα οὐ συμφωνεῖ τῇ καθολικῇ καὶ ὀρθοδόξῳ τῆς Ανατολικῆς Ἐκκλησίας;

*Ὁ Λατῖνος.*

Ναί, δέσποτα ἅγιε, ἐξ ὅλης μου τοῦτο ποιῶ τῆς ψυχῆς.

*Ἑρώτησις.*

Ἀσπάζῃ τὸ ἅγιον τῆς πίστεως ἡμῶν σύμβολον, καὶ φυλάττεις αὐτὸ ἀπαραπόητον, καὶ ἄνευ τινὸς προσθήκης λέξεως τυχόν ἐν τούτῳ, ἢ ἀφαιρέσεως, καθὼς ἐτυπώθη ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν μεγάλων συνόδων, τῆς τε ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας συστάσεως τὸ πρῶτον, καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συστάσεως δευτέρας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, καὶ ὑπὸ πασῶν τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων καθεξῆς εὐβαιωθὲν τοῦτο καὶ κυρωθὲν;

*Ἀπόκρισις.*

Ναί, δέσποτα ἅγιε, τοῦτο στέργω ἐξ ὅλης μου τῆς ψυχῆς, καὶ φυλάττω αὐτὸ ἀπαραπόητον.

*Ἑρώτησις.*

Καυποβάλλεις τῷ ἀναθέματι, ὡς καὶ οἱ ἅγιοι καὶ θεοὶ Πατέρες ἡμῶν τοῦτ' ἐποίησαν, δηλονότι, τοὺς τολμῶντας μετὰ προσθήκης τοῦτο λέγειν τινὸς, καὶ ἐκ τοῦ Χίου ὡσπερ καὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι φλυαροῦντας τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον;

*Ἀπόκρισις.*

Ἐξ ὅλης ὁμολογῶ τῆς ψυχῆς τοῦτο ἀπαραπόητον, καὶ τοὺς μὴ οὕτω στέργοντας αὐτὸ καυποβάλλω τῷ ἀναθέματι.

*Ἑρώτησις.*

Ἀποβάλλῃ καὶ εἰς οὐδὲν λογίζῃ τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ τῆς Ἰταλίας προσυστᾶσαν σύνοδον, καὶ ὅσα ἔστερξεν ἐκείνη κακῶς ἐναντία τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ νόθα;

*Ἀπόκρισις.*

Ἀποβάλλομαι ταύτην τὴν σύνοδον, δέσποτά μου, καὶ ὡς μηδὲ τὸ κατ' ἀρχαίς συστᾶσαν ἢ γεγонуίαν ταύτην λογίζομαι εἶναι.

*Ἑρώτησις.*

Ἀποστρέφῃ τελείως καὶ τὰς συνάξεις τῶν Λατίνων ἐν ταῖς αὐτῶν Ἐκκλησίαις, ἢ καὶ αὐτῶν τῶν λατινοφρόνων, καὶ τοὺς τὰ ἄζυμα ἰουδαϊκῶς, ἢ ἀπολλιναριστικῶς ταῦτα ἱερουργοῦντας, ὡς αἰρετικούς;

*Ἀπόκρισις.*

Ναί, δέσποτα, καὶ τοῦτο ποιῶ ἐξ ὅλης μου τῆς ψυχῆς.

*Ἑρώτησις.*

Ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς χάριτι θεῖα ἐξασφαλίζῃ ἕως τέλους ζωῆς σου διαμένειν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ ταύτῃ πίστει τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας Ἐκκλησίας ἀκλόνητος καὶ ἀσάλευτος, κὰν εἴ τι σοι γένηται;

*Ἀπόκρισις.*

Ναί, τίμιε δέσποτα, τοῦ Θεοῦ συνεργουόντός μοι, τοῦτο ὑπόσχομαι.

*Καὶ ὁ ἀρχιερεὺς, ἢ ὁ ἱερεὺς.*

Καὶ λοιπὸν ὁμολόγησόν ἤδη τὸ ἅγιον τῆς πίστεως ἡμῶν σύμβολον ἄνευ τινὸς προσθήκης.

Καὶ λέγει ὁμολογῶν μεγάλη τῇ φωνῇ τὸ, Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, καὶ λέγει τοῦτο ἕως τέλους. Καὶ μετὰ τὸ εἰπεῖν καὶ ἀπαρτίσαι αὐτὸ τὸ σύμβολον ἅπαν, εὐθὺς χρίεται ὑπὸ τοῦ ἱερέως ὁ τοιοῦτος τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ τῆς Ἐκκλησίας μύρῳ, ἐν τε τῷ μετώπῳ αὐτοῦ ἐγχαράττοντος σταυρὸν τοῦ ἱερέως, ὁμοίως καὶ εἰς τὰ ὦτα, καὶ τῷ πώγωνι αὐτοῦ, καὶ ταῖς χερσίν, ἀλλὰ δὲ καὶ τῷ στήθει, καὶ τοῖς γόνασι, λέγοντος καὶ ἐπιφωνοῦντος τοῦ ἀρχιερέως ἐν μιᾷ ἐκάστη αἰσθήσει, ἐν τῷ



χοίειν. Ξραγίς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου, ἀμήν. Καί μετὰ τὸ ἀπομυρῶσαι τοῦτον, εὐχεται ὁ ἱερεὺς ἐνω τῆς κεφαλῆς τοῦ χρισθέντος τῷ μύρῳ τὴν εὐχὴν ταύτην.

*Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.*

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κλίνας οὐρανοὺς, καὶ τοὺς ἐν γῆ δι' ἄφατον ἔλεος ἐπιδημήσας, καὶ διδάξας τοὺς ἀνθρώπους ὑμολογεῖν τὴν ἀληθινὴν καὶ ἀμεμπτον ὁμολογίαν, τὴν τῆς ὑμοουσιου καὶ συναϊλίου Τριάδος ἐπίγνωσιν, καὶ τὸ προσκυνητὸν καὶ παντοδύναμον Πνεῦμα, διὰ τοῦ ἀψευδοῦς σου στόματος ὑποφῆνας ἐκπορεύεσθαι τοῦτο καὶ ὑψίστασθαι ἐκ τοῦ ἀνάρχου σου Πατρὸς καὶ Θεοῦ, αὐτὸς, Δέσποτα, τὸν δούλόν σου (δεῖνα), τὸν ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς λατινικῆς αἰρέσεως πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Ἰσαγγελίου σου καὶ τοῦ ἀψευδοῦς σου στόματος, καὶ τὴν τῶν ἁγίων σου Ἀποστόλων καὶ διδασκάλων τῆς εὐσεβείας ἀκραιφνή Θεολογίαν, ὁμολογίαν τε αὐτῶν καὶ παράδοσιν, πρόσδεξι, ὡς ἐλεήμων καὶ συμπαθῆς, συνάπτων αὐτὸν καὶ ἐνῶν τοῖς ἀληθεῖσι δόγμασι τῆς ἁγίας σου καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, καταξιῶν τε αὐτὸν τῆς ἀτελευτήτου καὶ αἰδίου τῶν οὐρανῶν βασιλείας τῇ ἐπιγνώσει καὶ ἀνακηρύξει τῶν τῆς εὐσεβείας δογμάτων. Πάριδε οὖν, ὡς συμπαθῆς καὶ ἐλεήμων, τὰ ἐν γνώσει τε καὶ ἀγνοίᾳ ἐν τῷ βίῳ πλημμεληθέντα αὐτῷ· στερῶσον αὐτὸν διαμένειν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, καὶ ὁμολογίᾳ σου· πλάτυνον δὲ αὐτοῦ τὸ στόμα ἐρεύγεσθαι κατὰ τῶν τοῦ ἕδου πυλῶν αἰρέσεων, καὶ τῶν λοιπῶν ἀσεβειῶν· διάνοιξον αὐτοῦ τοὺς νοεροὺς ὀφθαλμοὺς κατανοεῖν σου τὰ θαυμαστά· δίδαξον αὐτὸν, ἐπιτελεῖν ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ σου· μὴ μνησθῆς τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ· κάθαρσον αὐτοῦ τὴν ψυχὴν αἰρετικῆς ἀχλύος, καὶ πάσης ἄλλης δυσσεβείας· καὶ σὺνάξον αὐτὸν δι' ἡμῶν προστρέχοντα τῇ ὀρθοδόξῳ σου ποίμνι· ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, κτλ.

Μετὰ ταῦτα λέγει τὸν ψαλμὸν· Ἰψώσω σε ὁ Θεός μου ὁ βασιλεὺς μου.

Ἔτ'α, Δόξα καὶ νῦν. Τὴν τιμὴν ὑμῶν. Ὁ Θεὸς αἰκταιρήσαι ἡμᾶς.

Ἔτ'α, ἐκτενῆς, καὶ ἀπόλυσις.

Λίβελλος, ὃν περ διδοῦσιν ἐγγράφως ἀπαιτούμενοι οἱ ἐκ Λατίνων ἐπιστρέφοντες.

Ἐπειδὴ ἀπαιτήθημεν παρὰ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη, ἢ ἀρχιερέως (τοῦ δεῖνος), δοῦναι ὁμολογίαν καθαρὰν ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς (ὀδεῖνος) Ἐκκλησίας, ἣν τινα κρατεῖ ἡ καθολικὴ τῶν Γραικῶν Ἐκκλησία, ἥδη κατὰ τὸν θεῖον καὶ προσκυνητὸν δρισμὸν αὐτοῦ, τὸν παρόντα ἡμῶν ἔγγραφον λίβελλον ἀποδίδομεν, δι' οὗ καθομολογοῦμεν καὶ στέργομεν ἅπαντα τὰ παρὰ τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων ἀποφανθέντα καὶ στερχθέντα, τῶν τε ἀποστολικῶν, καὶ τῶν ἁγίων ἑπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν μερικῶν, ὡς ἡ ἁγία τῶν Γραικῶν Ἐκκλησία καθομολογεῖ, ἀποβαλλόμενος πάντα τὰ τῶν Λατίνων ἄτοπα ἔθιμα, καὶ πᾶσαν ἄλλην βέβηλον κενοφωνίαν· ὧν χάριν καὶ ἡ παροῦσα ἡμῶν ἔγγραφος ὁμολογία ἐπεδόθη τῇ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐν μηνὶ (ὀδεῖνι), Ἰνδικτιῶνος (ὀδεῖνος), ἔτος (ὀδεῖνα) (1).

(1) Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Κυρίλλου, ἐν ἔτει αψνς', ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ὅροι, καθ' ὃν βαπτίζονται οἱ εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐπιστρέφοντες Λατῖνοι. Τὸν ὅρον τοῦτον εὐρήσεις ἐν Παραρτήματι, ἐν τῷ τέλει τοῦ παρόντος τόμου.

## ΑΔΗΛΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ (1).

### Α'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΚΤΙΘΕΜΕΝΩΝ ΤΑ ΟΙΚΕΙΑ ΒΡΕΦΗ.

**Π**ΕΡΙ τοῦ κολάζεσθαι, εἴτε καὶ μὴ, τὰς ἐκτιθεμένας τὰ οἰκετὰ βρέφη εἰς τὰς εἰσόδους τῶν θείων ναῶν, λόγος ἐγένετο διάφορος ἐπὶ συνελεύσει συνοδικῇ καὶ ἤρεσεν, ὡς φονευτρίαις ταύτας κολάζεσθαι, κὰν παρά τινων τὰ βρέφη ζωογονηθῶσι.

### Β'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΒΙΑΝ ΑΠΟΚΑΡΕΙΣΩΝ γυναικῶν.

**Τ**ΗΝ Κομνηνὴν κυρὰν Θεοδώραν, τὴν χρηματίσασαν σύζυγον τοῦ Λαπαρδᾶ ἐκείνου κυρίου Ἀνδρονίκου, ἀποκαρεῖσαν κατὰ βίαν τοῦ τυράννου, ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδος οὐ παρέχώρησε μετασχηματισθῆναι, καὶ συζυγῆναι τῷ Κράλη Οὐγγρίας, ἐκθύμως τοῦτο ζητήσαντι, διὰ τὸ μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρός αὐτῆς στοιχῆσαι τῇ ἀποκάρσει, κὰν κατὰ βίαν ἐγένετο, καὶ ἐν κοινοβιακῇ διάγειν μονῇ. Ἐτέρας δὲ γυναῖκας εὐγενεῖς, οὕτως ἀποκαρεῖσας, ἐδικαίωσεν ἡ αὐτὴ σύνοδος μετὰ θάνατον τοῦ τυράννου μετασχηματισθῆναι, ἢ ὡς ἐτι περιόντων τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν, ἢ διὰ τὸ μὴ καταδέξασθαι ὄλωσ τὴν ἀπόκαρσιν μετὰ θάνατον τοῦ τυράννου.

(1) Τὰς παρούσας περιλήψεις δύο συνοδικῶν σημειωμάτων ἠρανίσθημιν ἐκ τοῦ Γραικο-Ῥωμ. Νομίμου τοῦ Λεβγκλαύτου, ὃν τὸ πρῶτον περιέχεται ἐν σχολίῳ τῆς Ἐπιτομῆς τῶν Κανόνων τοῦ Ἀρμενεποῦλου σελ. 68. — Βλέπε καὶ Κατ. Νηστευτοῦ, Τόμ. Δ'. σελ. 443. — τὸ ἕτερον ἀνάγεται εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς βασιλείας Ἰσακίου τοῦ Ἀγγέλου, βασιλεύσαντος τὸ ἔτος 1185, καὶ ἐκθροισθῆναι τὸ 1195, κατὰ λάθος δὲ εὐκ ἐτίθη ἐν τῇ οἰκείᾳ χρονολογικῇ τάξει.

## ΙΕΡΕΜΙΟΥ (1).

### ΠΡΑΞΙΣ ΣΥΝΟΔΙΚΗ

Τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν ἔτει 'ζις', περὶ τοῦ πατριάρχου Μοσχολίας κτλ.

**Τ**ΗΣ ἁγίας καὶ ἱερᾶς μεγάλης συνόδου, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ συναχθείσης ἐν τῷ ναῷ τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς Παμμακαρίστου, τῆς καὶ Παρμυθίας ἐπωνομασμένης, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν ἡμέραις τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοστέπτου βασιλέως Μοσχόδου καὶ αὐτοκράτορος πάσης Ῥωσίας Θεοδώρου Ἰωάννου, προκαθεζομένων τῶν ἁγιωτάτων ὀρθοδόξων πατριαρχῶν, τοῦ τε παναγιωτάτου Ἱερεμίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμένικου πατριάρχου, τοῦ τε μακαριωτάτου Μελετίου, πάπα, καὶ πατριάρχου τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας, καὶ κριτοῦ τῆς οἰκουμένης, καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος τοῦ μακαριωτάτου Ἰωακείμ Θεουπόλεως τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς, καὶ τοῦ μακαριωτάτου Σωφρονίου πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ, καὶ πάσης Παλαιστίνης, ἐνδημοῦντος τοῦ λαμπροτάτου Γρηγορίου Ἀθανασίου, πρέσβεως τοῦ προῤῥηθέντος θεοσεβεστάτου βασιλέως συνεδρευόντων καὶ τῶν πανιερωτάτων ἀρχιερέων ἐκ πάσης ἐπαρχίας τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων. Μελέτιος ὁ μακαριώτατος Ἀλεξανδρείας εἶπεν· Οἶδατε, ἀδελφοί, ὅτι χαρακτηριστικὸν τῆς πρὸς τὸν Σωτῆρα καὶ Θεὸν ἡμῶν ἀγάπης ἢ ποιμαντικῆς

(1) Ἱερεμίας ὁ Π'. Λαρίσης μητροπολίτης, ὁ καὶ Γρηγόριος τὸ ἐπώνυμον, σοφία Ἑλληνικῇ τε καὶ Ἐκκλησιαστικῇ διαπρέπων, καὶ παντοῖα ἀρετῇ κηκομημένος, ἐκλεχθεὶς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1572, ποιμαίνει θεαρίστως τὴν Ἐκκλησίαν μέχρι τοῦ ἔτους 1579. Ὁ αὐτὸς πατριάρχης τὸ 6' ἀπὸ τοῦ ἔτους 1580 ἕως τοῦ 1584, καὶ τὸ γ' ἀπὸ τοῦ ἔτους 1586 μέχρι τοῦ 1594. Ἐπὶ τῆς τρίτης αὐτοῦ πατριαρχείας μεταβάς εἰς Ῥωσίαν μετ' ἄλλων τριῶν ἀρχιερέων ἐχειροτόνησε πατριάρχην τῆς ἐν Ῥωσίᾳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τὴν μητροπολίτην Ῥοστερίου Ἰώβ. Ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο ἡ ἀνωτέρω συνοδικὴ πράξις περὶ τοῦ πατριάρχου Μοσχολίας, προικδοθῆσα ἐν Τόμῳ Ἀγάπης τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δραβίου, σελ. 541.



ἔστιν ἐπιμέλεια· Πέτρε, γάρ φησι, φιλεῖς με; ποιῶμαινε τὰ πρόβα-  
τά μου (1). δι' ἣν αἰτίαν καὶ ἡμεῖς πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας  
τε καὶ πόνους καὶ κινδύνους ὑπεμείναμεν τε καὶ ὑπομένομεν,  
ὡς οἴδατε. Καὶ νῦν δὲ, ἐπειδὴ πρὸς ἡμᾶς γράμματα ἀπεστάλη  
παρὰ τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ, τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλ-  
λειτουργοῦ ἡμῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων, ἀξιοῦντα παραγε-  
νέσθαι ἡμᾶς εἰς Κωνσταντινούπολιν, τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἀναγκῶν  
χάριν, ἐγὼ δὲ καὶ τοῖς γράμμασι τοῖς ἀπὸ Μοσχοβίας τῆς ὀρθο-  
δοξοτάτης παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου Θεοδώρου ἐντυχῶν, καὶ ἑκα-  
τέρων τῶν πραγμάτων ὑπερφροντίζων, τῆς τε ἀνάγκης τῆς Ἐκ-  
κλησίας καὶ τῆς βασιλικῆς ἀξιώσεως, παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν  
εὐλάβειαν, ἀκριβῶς τὰ λεγόμενα παρ' ἡμῶν σκεψαμένην, συμπη-  
φισασθαι ἡμῖν περὶ τῶν λεχθησομένων, ὅπερ ἂν δίκαιον εἶναι  
φανῆ. Πρῶτον τοιγαροῦν, ἐπειδὴ Θεοῦ χάριτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ  
Χριστοῦ κατηρτισμένη ὑπάρχουσα καὶ κατὰ τὰ τῆς εὐσεβείας  
δόγματα, τελείαν εἴληφε κατάστασιν ἐν τοῖς ὀρισθεῖσι καὶ τρα-  
νωθεῖσιν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος διὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ Πατέ-  
ρων ἁγίων διαπρεψάντων ἐνταῦθα, ἐν τε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῶν  
τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ Θεοφόρων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ  
ταῖς καθέξῃς οἰκουμενικαῖς ἐξ συνόδοις, μέχρι τῆς Ζ'. τῆς τοῦ  
δευτέρου ἐν Νικαίᾳ συναθροισθείσης, ὡσαύτως καὶ ταῖς μεταξὺ  
τῶν ἑπτὰ οἰκουμενικῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς συναχθείσαις  
τοπικαῖς τῶν Ὀρθοδόξων συνόδοις· ἐπειδὴ τοίνυν τὸ τέλειον εἴ-  
ληφεν ἡ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησία, οὐ μόνον κατὰ τὰ τῆς θεο-  
γνωσίας καὶ εὐσεβείας δόγματα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἱεράν τῶν  
ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων κατάστασιν, δίκαιόν ἐστι καὶ ἡμᾶς  
πάντα νεώτερισμὸν τῶν τῆς Ἐκκλησίας περιβόλων περιορίζειν,  
εἰδόμενος ὑπαιτιῶς γεγονέναι αἰετὸς νεωτερισμοὺς τῆς τῶν Ἐκ-  
κλησιῶν συγχύσεώς τε καὶ διαστάσεως, ἀλλὰ τοῖς ὅροις ἔπεσθαι  
τῶν ἁγίων Πατέρων, τὰ παρ' αὐτῶν δογματισθέντα ἀπαράτρε-  
πτα, δίχως προσηλύτης ἡστυνοσοῦν, καὶ χωρὶς ἀφαιρέσεως ἐνστερ-  
νιζομένους κατὰ τὸν ἀ. τῆς οἰκουμενικῆς Ζ'. συνόδου κανόνα,  
οὕτως ἔχοντα· ταῖς τὴν ἱερατικὴν λαχοῦσιν ἀξίαν, μαρτύριά τε

καὶ κατορθώματα, αἱ τῶν κανονικῶν διατάξεων εἰσὶν ὑποτυπώ-  
σεις· ἃς ἀσμένως δεχόμενοι, μετὰ τοῦ Θεοφάντορος Δαυὶδ ἄδομεν  
πρὸς τὸν Δεσπότην Θεόν, λέγοντες· Ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου  
ἐτέρφθην, ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ (1)· καὶ, Ἐνετείλω δικαιοσύνην, τὰ  
μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα· συνέτισόν με καὶ ζήσομαι (2). Καὶ,  
εἰς τὸν αἰῶνα ἡ προφητικὴ φωνὴ ἐντέλλεται ἡμῖν φυλάττειν τὰ  
μαρτύρια τοῦ Θεοῦ (3), καὶ ζῆν ἐν αὐτοῖς, δηλονότι ἀκράδαντα καὶ  
ἀσάλευτα διαμένοντα, ὅτι καὶ ὁ Θεόπτης Μωϋσῆς οὕτω φησὶν· Ἐν  
αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν (4).  
Καὶ ὁ Θεὸς Ἀπίστολος Πέτρος ἐν αὐτοῖς ἐγκραυόμενος βοᾷ· Εἰς ἃ  
ἐπιθυμοῦσιν Ἄγγελοι παρακύψαι (5). Καὶ ὁ Παῦλος φησὶ· Κἂν ἡμεῖς,  
ἢ Ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν, παρ' ὃ εὐηγγελισάμε-  
θα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔσω (6). Τούτων οὖν οὕτως ὄντων, καὶ διαμαρ-  
τυροῦμένων ἡμῖν, ἀγαλλιώμενοι ἐπ' αὐτοῖς, ὡς εἴ τις εὖροι σχῆ-  
λα πολλὰ, ἀσπασίως τοὺς θεῖους κανόνας ἐνστερνιζόμεθα, καὶ  
ὀλοκλήρως τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ ἀσάλευτον κρατύνομεν, τῶν  
ἐκτεθέντων ὑπὸ τῶν ἁγίων σαλπίγγων τοῦ Πνεύματος, τῶν πα-  
νευφημῶν Ἀποστόλων, τῶν τε ἐξ ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων,  
καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθεισῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιούτων διαταγ-  
μάτων, καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν· ἐξ ἑνὸς γὰρ ἅπαντες καὶ  
τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ἀγασθέντες ὥρισαν τὰ συμφέροντα. Καὶ  
οὐδὲ μὲν τῷ ἀναθέματι παραπέμπουσι, καὶ ἡμεῖς ἀναθεματίζομεν·  
οὐδὲ τῇ καθαιρέσει, καὶ ἡμεῖς καθαιρούμεν· οὐδὲ τῷ ἀφορισμῷ,  
καὶ ἡμεῖς ἀφορίζομεν· οὐδὲ ἐπιτιμίᾳ παραδιδόασιν, καὶ ἡμεῖς  
ὡσαύτως ὑποβάλλομεν· ἀφιλόργουτος γὰρ ὁ τρόπος, ἀρχοῦμεχρι  
τοῖς παροῦσιν (7), ὁ ἀναθεματικῶς εἰς τρίτον οὐρανὸν, καὶ ἀκού-  
σας ἀρρήτα ῥήματα· Παῦλος ὁ Θεὸς Ἀπόστολος διαρρήδη βοᾷ·  
ἀνακηρύττοντες καὶ τὸ ἅγιον σύμβολον τῶν Ὀρθοδόξων Πατέ-  
ρων, καθὼς διὰ τοσοῦτων καὶ τηλικούτων συνόδων διεφυλάχθη,  
ἔχει δὲ οὕτω· Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, κτλ. Τούτων οὕτω ρηθέν-  
των παρὰ τοῦ μακρυωτάτου Ἀλεξανδρείας, Ἱερουσίας ὁ πα-  
ναγιώτατος πατριάρχης ὁ οἰκουμενικὸς εἶπε· Ταῦτα μὲν ἅπαντες  
καὶ ὡμολογήσαμεν, εὐθὺς τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης, μάλιστα

(2) Ἰω. ΚΑ', 10.

(1) Ψαλμ. ΡΙΗ', 14. — (2) Ψαλμ. ΡΙΗ', 138, 144. — (3) Ψαλμ. ΡΙΗ', 88.  
(4) Δευτ. ΙΒ', 32. — (5) ἁ. Πέτρ. Α', 12. — (6) Γαλ. Λ', 8. — (7) Ἐβρ. ΙΓ',



δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος ἀξιοθάντες, καὶ ὁμολογοῦ-  
 μεν, καὶ παρὰ πάντων ταῦτα φυλάττεσθαι διακελευόμεθα, τοῖς  
 Πατράσιν ἡμῶν κατὰ πάντα ἐπόμενοι, καὶ, οὓς ἀσπάζονται ἐκεῖ-  
 νοι, ἀσπάζομεθα· καὶ ἡμεῖς, οὓς δὲ ἀποδοκιμάζουσι, καὶ ἡμεῖς  
 ἀποδοκιμάζομεν, καθὼς καὶ ὁ ἁ. κανὼν τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς  
 συνόδου, τῆς ἐν Χαλκηδόνι, προσήμανε, καὶ ὁ ἁ. τῆς Ζ' ἐτρά-  
 νωσε. Μελέτιος ὁ μακαριώτατος Ἀλεξανδρείας εἶπεν· Ἐπειδὴ ἡ  
 τῶν πατριαρχικῶν θρόνων κατὰς αἰετὶς ἦν μὲν καὶ παλαιᾶ τινι συ-  
 νηθείᾳ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας προχαρᾶσθαι, τρανώτερον δ'  
 ἐτυπώθη κατὰ τὴν ἁγίαν οἰκουμενικὴν Ἀ' σύνοδον, ὡς ὁ ταύτης  
 ς'. δείκνυσι κανὼν, ἔχει δὲ οὕτω· Τὰ ἀρχαῖα ἔθνη κρατεῖτω, τὰ  
 ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει, ὥστε τὸν ἐν Ἀλεξαν-  
 dreia ἐπίσκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, ἐπειδὴ καὶ  
 τῷ ἐν Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο σύνηθές ἐστιν· ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ  
 τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις, τὰ πρεσβεῖα σώ-  
 ζεσθαι ταῖς Ἐκκλησίαις καθόλου δὲ πρόδηλον ἐκεῖνο· ὅτι, εἴ-  
 τις χωρὶς γνώμης τοῦ μητροπολίτου γένοιτο ἐπίσκοπος, τὸν τοιοῦ-  
 τον ἡ μεγάλη σύνοδος ὥρισε μὴ δεῖν εἶναι ἐπίσκοπον· ἐὰν μὲν  
 τοι τῆ κοινῇ πάντων ψήφῳ, εὐλόγῳ οὔσῃ, καὶ κατὰ κανόνα ἐκ-  
 κλησιαστικόν, δύο, ἢ τρεῖς δι' οἰκειαν φιλονεικίαν ἀντιλέγῳσι,  
 κρατεῖτω ἡ τῶν πλειόνων ψήφος· καὶ ὁ ζ', ἐν ᾧ τὸν Αἰλίας  
 ἐτίμησε θρόνον, τῆ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν διὰ σαρκὸς οἰκονομίᾳ κατ'  
 ἐκείνην τὴν χώραν γεγεννημένῳ νέμοντες προσῆκον σέβας, εἰ καὶ  
 ἔσχατα τῶν ἄλλων πατριαρχικῶν θρόνων, ἵνα μὴ φαντασίαν τινὰ  
 παράσχοιεν (τῶν ἄλλων προτιμήσαντες) τὴν τοῦ Χριστοῦ βα-  
 σιλείαν δοξάζειν ἐπίγειον· δεῖ δὲ με τοῖς εὐσεβεστάτοις γράμ-  
 μασι τοῦ θεοστέπτου βασιλέως ἀποκριθῆναι παρακαλῶ καὶ τὴν  
 ὑμετέραν εὐλάβειαν, εἰ δίκαια δόξω λέγειν, καὶ τῶν Πατρικῶν  
 ὄρων ἐχάμενα, δοκιμάσαι καὶ συμφηφίσαι συναδικῶς. Κρίνω τοί-  
 νυν δίκαιον εἶναι τὴν Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ καὶ χάριτι κοσμηθεῖσαν  
 βασιλείᾳ πόλιν ὀρθοδοξοτάτην Μοσχολίας, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησια-  
 στικοῖς μεγαλύνεσθαι πράγμασι κατὰ τὸν κή. κανόνα τῆς Δ'  
 οἰκουμενικῆς συνόδου τῶν ΧΛ'. ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Χαλ-  
 κηδόνι, λέγοντα οὕτω· Πανταχοῦ ταῖς τῶν ἁγίων Πατέρων  
 βραχίονας ἐπόμενοι, καὶ τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα κανόνα πῶν ἑκα-

τὸν πενήτην τε θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τῶν συναχθέντων  
 ἐπὶ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης μεγάλου Θεοδοσίου, τοῦ γενομέ-  
 νου βασιλέως, ἐν τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλει Νέᾳ Ῥώμῃ,  
 γνωρίζοντες, τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὀριζομέν τε καὶ ψηφίζομεθα  
 περὶ τῶν πρεσβείων τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς Κων-  
 σταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης· καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυ-  
 τέρας Ῥώμης, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ Πατέρες  
 εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα. Καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινού-  
 μενοι οἱ ἑκατὸν πενήτην τε θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα  
 πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς Νέας Ῥώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ, εὐ-  
 λόγως κρίναντες, τὴν βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πό-  
 λιν, καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῆ πρεσβυτέρας βα-  
 σιλίδι Ῥώμῃ, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύ-  
 νεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. Καὶ ὥστε  
 τοὺς τῆς Ποντικῆς, καὶ τῆς Ἀσιανῆς, καὶ τῆς Θρακικῆς διοική-  
 σεως μητροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς  
 ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ  
 προειρημένου ἁγιωτάτου θρόνου τῆς κατὰ τὴν Κωνσταντινουπό-  
 λιν ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας· δηλαδὴ ἐκάστου μητροπολίτου τῶν  
 προειρημένων διοικήσεων μετὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων  
 χειροτονούντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, καθὼς τοῖς θεοῖς  
 κανόσι διηγόρευται· χειροτονεῖσθαι δὲ, καθὼς εἴρηται, τοὺς μη-  
 τροπολίτας τῶν προειρημένων διοικήσεων παρὰ τοῦ Κωνσταν-  
 τινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων κατὰ τὸ  
 ἔθος γινομένων, καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναφερομένων· καὶ κατὰ τὸν  
 γ'. κανόνα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει δευτέρας οἰκουμενικῆς  
 συνόδου, ἔχοντα οὕτω· Ἄ Τὸν μὲν τοι Κωνσταντινουπόλεως ἐπί-  
 σκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης ἐπί-  
 σκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην. » Ἄλλ' οὐδὲ ἡ ἁγία  
 καὶ μεγάλη σύνοδος τῶν ΤΙΗ'. Θεοφόρων Πατέρων φαίνεται δι-  
 ἄλλον τινὰ λόγον διανείμασα τάξεις τε καὶ ἐπαρχίας τοῖς πα-  
 τριαρχικοῖς θρόνοις, οὓς ἐτυπώσατο, εἰμὴ πρὸς τὰ τῶν βασιλειῶν  
 ἀξιώματα, Ἀλεξανδρείαν προκαθιδρύσασα Αἰγύπτου, Λιβύης, καὶ  
 τῶν λοιπῶν, Ἀντιόχειαν δὲ, Ἀσσυρίων καὶ πάσης Ἀνατολῆς· ὡς  
 δὲ Βυρῶνης τὴν Ῥώμην, οὕτως Ἀσίας Κωνσταντινουπόλιν, ἢ καὶ



μετέπειτα τῶν ἰσων πρεσβείων ἤξιώθη τῆς πρεσβυτέρας διὰ τὸ μετατεθῆναι ἐκεῖθεν ἐνθάδε τὸ βασίλειον, ὡσπερ διορίζεται ὁ λς'. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἁγίας συνόδου κανόν, ἔχων οὕτως· Ἀνανεύμενοι τὰ παρὰ τῶν ἑκατὸν πενήκοντα ἁγίων Πατέρων, τῶν ἐν τῇ Θεοφυλάκτῳ ταύτῃ καὶ βασιλίδι πόλει συνελθόντων, καὶ τῶν ἐξακοσίων τριάκοντα, τῶν ἐν Χαλκηδόνι συναθροισθέντων, νομοθετηθέντα, ὀρίζομεν, ὥστε τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, τῶν ἰσων ἀπολαύειν πρεσβείων τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης θρόνου, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, ὡς ἐκεῖνον, μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ὑπάρχοντα, μεθ' οὗ ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως ἀριθμείσθω θρόνος, εἶτα ὁ Ἀντιοχείας, καὶ μετὰ τοῦτον ὁ τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως. » Δίκαιον οὖν κρίνω, καὶ τὴν ἁγίαν ταύτην καὶ μεγάλην σύνοδον κρίνειν ἀξιῶ τὸν θρόνον τῆς εὐσεβεστάτης καὶ ὀρθοδόξου πόλεως Μοσχόβου εἶναι τε καὶ λέγεσθαι Πατριαχεῖον διὰ τὴ βασιλείας ἀξιωθῆναι παρὰ Θεοῦ τὴν χώραν ταύτην, πᾶσάν τε Ῥωσίαν καὶ τὰ ὑπερβόρεια μέρη ὑποτάττεσθαι τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ Μοσχόβου καὶ πάσης Ῥωσίας, καὶ τῶν ὑπερβόρειων μερῶν, ἔχειν τὸν τόπον αὐτοῦ μετὰ τὸν μακαριώτατον Ἱεροσολύμων ἐν τε τοῖς Ἱεροῖς διπτύχοις, καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς συναλεύσεσιν, ἵνα τοὺς προφῆθέντας τῶν ἁγίων Πατέρων κανόνας ἀπαρασαλεύτως τηρήσωμεν, ὑπερέχειν τε ἐπισκόπων, μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων ἐν ὅλῃ τῇ καθολικῇ τῶν ὀρθοδόξων τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ· τῆς δὲ παροικίας ἐκείνης Μοσχόβου καὶ πάσης Ῥωσίας καὶ τῶν ὑπερβόρειων μερῶν κεφαλὴν εἶναι καὶ ἐπιγινώσκεσθαι κατὰ τὸν λδ'. κανόνα τῶν ἁγίων καὶ πανευφύμων Αποστόλων, οὕτω διχογορούντα· « Τοὺς ἐπισκόπους ἐκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν, καὶ μηδέν τι πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκεῖνου γνώμης, ἐκεῖνα δὲ μόνον πράττειν ἕκαστον, ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις· ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνας ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιεῖτω τι· οὕτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται καὶ δοξασιθεῖται ὁ Θεὸς διὰ Κυρίου ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱός, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· ἀδελφόν τε εἶναι καὶ λέγεσθαι τῶν ὀρθοδόξων πατριαρχῶν μετὰ ταύτης, τῆς ἐπωγυμίας ὁμοταγῆ

καὶ σύνθρονον, ἴσον τε τῇ τάξει καὶ τῇ ἀξίᾳ, ἐπιγράφεσθαι τε καὶ ὑπογράφεσθαι κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ὀρθοδόξων πατριαρχῶν, πατριάρχης Μοσχόβου καὶ πάσης Ῥωσίας καὶ τῶν ὑπερβόρειων μερῶν· ἐν δὲ τῇ χειροτονίᾳ φυλάττεσθαι τὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ πρωτοθρόνου τῶν ἀρχιερέων ἐκφωνοῦντος τὴν εὐχὴν. Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα οὕτω κρίνω· ἡ δὲ ἁγία σύνοδος ἀποφηνάτω τὸ δόξαν. Ἱερεμίας, ὁ παναγιώτατος οἰκουμενικός, εἶπε· Τοῦτο καὶ ἡμεῖς πρότερον καὶ ἐπράξαμεν, καὶ ἐγγράφως ἐδηλώσαμεν τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ. Σωφρόνιος ὁ Ἱεροσολύμων μακαριώτατος πατριάρχης ἔφη· Καὶ αὐτὸς ἀπαραλλάκτως τὰ αὐτὰ ἀποφαίνομαι. Ἡ ἁγία σύνοδος ὁμοθυμαδὸν εἶπε· Τοῦτο, ἐπειδὴ κατὰ τοὺς Ἱεροῦς νόμους κέκριται, ἅπαντες στέργομεν, καὶ τοῦτο δὲ περὶ τῆς βασιλείας ἐκείνης κρίνομεν, ἵνα ὁ εὐσεβεστάτος βασιλεὺς Μοσχόβου καὶ αὐτοκράτωρ πάσης Ῥωσίας καὶ τῶν ὑπερβόρειων μερῶν, καθὼς μέχρι σήμερον ἐν ταῖς Ἱεραῖς τελεταῖς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἔχει τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἁγίαις προθέσεσι καὶ Ἱεροῖς διπτύχοις, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Ἰξάψαλμου, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν δύο ψαλμῶν, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως λεγομένων, ἐκφωνῆται κατὰ τὴν ἐκφώνησιν ἐκείνην κατ' ὄνομα, ὡς ὀρθοδοξότατος βασιλεὺς. Πάντες εἶπον· Καὶ τοῦτο εὐλογον. Κρίνομεν δὲ καὶ τοῦτο, δεῖν πευφθῆναι τὴν πρᾶξιν ταύτην δι' ὑπογραφῶν ἡμετέρων ἡσφαλισμένην τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ Μοσχόβου, καὶ τῷ μακαριώτατῳ Ἰωδ, πατριάρχῃ πάσης Ῥωσίας καὶ τῶν ὑπερβόρειων μερῶν. Πάντες εἶπον· Ἀρέσκει.



## ΝΕΟΦΥΤΟΥ (1).

### ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΓΑΜΙΚΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

Νεόφυτος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπό-  
λεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

**Τ**ΗΣ ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς προκαθημένης, συνεδριαζόν-  
των αὐτῇ τοῦ τε ἀγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου πατριάρχου ἱερο-  
σολύμων κυρίου Θεοφάνους, καὶ τῶν παρατυχόντων ἱερωτάτων  
ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ποθεινοτάτων  
ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἐπὶ θεωρίᾳ καὶ ἐπισκέψει ἐκκλησια-  
στικῶν τινῶν ἀναγκαίων ὑποθέσεων· πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῖς πα-  
ρὰ τῶν ἀρχιερέων προβαλλόμενοις ζητήμασι, μετὰ πολλῆς ἐφέ-  
σεως καὶ ἰκεσίας παρὰ πολλῶν τότε συνεισρευσάντων οὐ μόνον  
ἀρχιερέων, ἀλλὰ δὴ καὶ λαϊκῶν, ἀπρητήθη, καὶ ἠρωτήθη, τίνι  
τρόπῳ, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν εὑρίσκονται ἀμφιβαλλόμενα τὰ δύο-  
ταῦτα, τὸ μὴ ἐξεῖναι δυσὶν ἀδελφοῖς δύο πρωτεξαδέλφας λα-  
βεῖν, καὶ τὸ κωλύεσθαι εἰς γάμου κοινωνίαν ἐλθεῖν τὸν σαρκι-  
κὸν υἱὸν τοῦ ἀναδόχου εἰς ἐπ' ἀδελφῶ ἀνεψιῶν τοῦ ἀναδεχθέν-  
τος ὑπ' αὐτοῦ· ὧν τὴν ἀμφιβολίαν λύσαι βουλόμενοι, ἀναπτύ-  
ξαντες τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς νόμους τε καὶ κανόνας, εὔρομεν-  
τὸν μὲν ἐξ ἀγχιστείας τοῦτον γάμον παρ' οὐδεμιᾶς ἄλλης συ-  
νόδου κυρωθέντα ὡς ἐκ τοῦ βαθμοῦ τυγχάνοντα, εἰ μὴ μόνον  
ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Σισινίου ἐκείνου, ὅν καὶ μετὰ ταῦτα  
ὁ αἰδίδιμος καὶ εὐσεβέστατος βασιλεὺς κύρ Ἀλέξιος ὁ Κομνη-  
νὸς διὰ θεσπίσματος αὐτοῦ βασιλικῷ οὕτως κατὰ λέξιν δια-  
κελεύεται, καὶ συγχώρησιν, ὡς φαίνεται, δίδωσι, ὡς ἂν καὶ  
ἀμφότερα καλῶς διαφυλαχθῶσι, καὶ σεβασθῶσι, ἢ τε μεγαλειό-  
της τῶν βασιλικῶν τε καὶ ἀρχιερατικῶν διαταγμάτων, καὶ ἡ

(1) Νεόφυτος ὁ Β' ἐκλεγθεὶς οἰκουμενικὸς πατριάρχης τὸ ἔτος 1600, ἐπὶ  
τοῦ Σουλτάνου Μεχμέτη τοῦ Γ', ἐκπίπτει μετὰ ἔτος ἓν καὶ μῆνας δύο, ἀλλὰ  
καλεῖται αὖθις εἰς τὴν διαίτησιν τῆς Ἐκκλησίας· τὸ ἔτος 1608, καὶ μετὰ ἔξ  
ἔτη ἀποβάλλεται. Τὸ σημεῖωμα τοῦτο ἐκδίδεται ἤδη πρῶτον ἐκ χειρογράφου τοῦ  
Νομίμου τοῦ Μιχαήλου, σωζομένου ἐν τῇ ἐθνικῇ βιβλιοθηκῇ Ἀθηνῶν.

τῶν νόμων, καὶ ἡ τῶν κανόνων ἀκριβεία· μήτε παντελῆ δοτέον  
τῷ τόμῳ τούτῳ τὴν λύσιν, μήτε πάντα ἐπιτρεπτέον αὐτῷ καὶ  
αὐθις τὸ ἐνεργόν· ἀλλὰ τὴν μέσσην βαδιστέον, ὅ φασι, καὶ βα-  
σιλικὴν, καὶ ἀμφω συντηρητέον, τό τε περὶ τὸν τομογράφον ἐκεί-  
νον ἀρχιερέα σέβας, καὶ τοὺς ἐπιμνησθέντας τοῦ τόμου βασι-  
λεῖς, καὶ τὸ μηδένα τοῖς νόμοις ἀπαῖδον καὶ τοῖς κανόσι προ-  
τρέψασθαι, ὅπερ ὁ τοιοῦτος τόμος προεσήνεγκε· χρὴ γὰρ τὸ  
ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου εἰσηνεγμένον συνάλλαγμα, ἤδη μὲν συντε-  
λεσθὲν καὶ πρὸ ἐρωτήσεως, μὴ διασπᾶσθαι ἐπιτιμίοις δὲ τοὺς  
οὕτως εἰς γάμον ἀρμοσθέντας βαρύνεσθαι κατὰ τὴν κρίσιν καὶ  
δοκιμασίαν τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως, καὶ συντηρηεσθαι τούτοις  
τὸ συνοικέσιον· φθάσαν δὲ πεσεῖν εἰς ἐρώτησιν, μὴ ἐνδίδεσθαι  
χωρὶς τῶν ἀνηκόντων ἐπιτιμιῶν καὶ ἐντολῶν, δι' ὃ σέβας ἀνω-  
θεν εἴρηται· μηδὲ ἀδεῶς, καὶ ἀνυποστόλως, καὶ ἀναίτιως τοῖς  
ἐρωτήσασιν ἐπιτρέπεσθαι, ἀλλὰ μετὰ ἐντολῆς, μᾶλλον δὲ καὶ  
εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ρηθέντος τόμου παρὰ τῆς Ἐκκλησίας λαμβά-  
νειν αὐτοὺς, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ διαταττομένων· καὶ εἰ μὲν τὸ  
θέσπισμα τιμᾶν προαιρούμενοι, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ διειλημμένα  
φυλάττειν ἀπαρασάλευτα βούλοιντο, ἐπαινετέοι πάντως εἰσίν·  
εἰ δὲ τὸ παρ' αὐτοῦ κεκωλυμένον διαπράττεσθαι προαιροῖντο,  
ἐκχωρηθήσονται μὲν τοῦτο ποιεῖν, πλὴν ὅμως τοῖς προσήκουσιν  
ἐπιτιμίοις καθυπαγόμενοι (1). Τὸν δὲ ἐκ τοῦ θελοῦ βαπτίσματος  
προσηρημένον γάμον, ὡσαύτως καὶ αὐτὸν ἀκώλυτον, καὶ παρὰ  
μόνου τοῦ Κρητὸς ἐκείνου Ζαχαρίου τοῦ Μικραφάρᾶ ἐμποδι-  
ζόμενον· φησὶ γὰρ ρητῶς ὁ κανὼν· Οὐ δύναμαι λαβεῖν ἢ ἐκ  
τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀνεδεξάμην· οὔτε τὴν ταύτης μητέρα, ἢ  
θυγατέρα (2)· καὶ παρακατιῶν, λέγει· Ταῦτα μόνον παραφυλακτέα·  
τὰ δὲ ἐπέκεινα, ἀπαρατηρήτως πρὸς γάμον συνάπτεσθαι. Καὶ εἰ  
μὲν τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα τότε ἐλύθησαν καὶ ἐγίνοντο χρι-  
στιανισμοῦ ὄντος, καὶ τῆς ἀκριβείας αὐξανομένης, πολλῶ μάλ-  
λον τὰ νῦν συμφέρει γίνεσθαι διὰ τὴν δυστυχίαν καὶ στε-  
νοχωρίαν τοῦ γένους. Διὸ καὶ γράφοντες ἀποφαινόμεθα ἐν ἁγίῳ  
Πνεύματι γνώμῃ κοινῇ συνοδικῶς, ἵνα ὁ μὲν γάμος οὕτως,

(1) Ὁρα Βαλαμ. εἰς Φωτίου Νομοκάν. τίτλ. ΙΓ', κεφ. 6'. σελ. 283, τοῦ Δ' ἁ-  
Γόμ. — (2) Κανὼν ΝΓ'. τῆς 51.



ὡς τὸν ἀριθμὸν τῆς κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ὀφειλομένης παραφυλακῆς τῆς ἐξ ἀγγιστείας συγγενείας τοῦ ἔκτου βαθμοῦ σῶον ἔχων, μόνην δὲ παρατήρησιν (ἥτις καὶ αὕτη εἰς οὐδὲν λογίζεται), εἴη συγκεχωρημένος καὶ λελυμένος, καὶ γίνηται ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀποκριματίστως καὶ ἀδιστάκτως, χωρὶς τινος ἐπιτιμίου καὶ κανόνος. Εἰ γὰρ καὶ τότε ὁ αὐδιδμος βασιλεὺς, καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἱερά συνόδος, διὰ τὸ πρὸς τὸν πατριάρχην ἐκείνον Σισίνιον σέβας, μετὰ τινος ἐπιτιμίου καὶ ἐντολῆς ἐθέσπισαν γίνεσθαι, ἀλλ' ὁμοίως ἡμεῖς καὶ πρὸς τὴν τοῦ καιροῦ κατὰστάσιν καὶ τοῦ ἡμετέρου γένους δουλείαν, καὶ τὸ τῶν πολλῶν μικρόψυχον ἀποβλέποντες, τοῦ ἐπιτιμίου τοὺς συναπτομένους ἀπολύομεν, καὶ ταῦτα, ἵνα μηκέτι τοῖς πρὸς φιλοχρηματίαν μόνην τὸ ὄμμα βλέπουσι λαβὴν ἐπιδαψιλεύσωμεν· ὁ δὲ ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος εἰς τὰ ἀνωτέρω προβήθέντα καὶ μόνον πρόσωπα φυλάττεται, τὰ δὲ περαιτέρω, ὡς πλάγια, γίνονται ἀκωλύτως, καὶ δίχα τῆς οἰανοῦν ἀμφιβολίας καὶ ὑποψίας, ἐξηρημένων τῶν κατιόντων ἐξ αὐτῶν τῶν δύο πνευματικῶν ἀδελφῶν, ἧτοι τοῦ σαρκικοῦ υἱοῦ τοῦ ἀναδόχου, καὶ τοῦ ἀναδεχθέντος ὑπ' αὐτοῦ, ὧν ἡ πνευματικὴ συγγένεια τηρεῖται ἄχρι τοῦ ἐβδόμου βαθμοῦ, καὶ λύεται εἰς τὸν ὄγδοον, ὡσπερ καὶ ἡ ἐξ αἵματος (1).

Τὸ μὲν φυλάττεσθαι, καὶ διατηρεῖσθαι, καὶ περισώζεσθαι τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς νόμους καὶ κανόνας, καὶ ἔχειν αὐτοὺς τὸ ἀπαρασάλευτον καὶ ἀμεταποίητον, ἀναγκαῖον πάντως καθέστηκε καὶ ἀναντιρρήτον· τὸ δὲ ἐξεῖναι πάλιν τῇ ἀρχιερατικῇ συνόδῳ καὶ ἀδειαν κερτῆσθαι μεταβαλεῖν τὰ πράγματα, καὶ ἐξοικονομεῖν κατὰ τοὺς καιροὺς, ἵνα μὴ τις ὀλεθρὸς ψυχικὸς γένηται, καὶ τοῦτο ὁμολογούμενόν ἐστι καὶ ἀναμφίβολον. Ἐπειτοίνυν τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς προκαθημένης, συνεδριαζόντων αὐτῇ τοῦ τε ἀγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου πα-

(1) Ὁρᾷ Ἐγχειρίδιον τοῦ Σπανοῦ, Περὶ τῶν συνοικεσίων, κεφ. δ' καὶ ε', σελ. 531, 550, καὶ 555, ἐνθα μνημονεύεται σελ. 559 καὶ ὅτι τὸ τίως ἀμφισβητούμενον ζήτημα, εἰ ἐπιτρέπεται ὁ γάμος μεταξὺ προσώπων καινὸν ἔχόντων ἀνάδοχον, ἐλήθη καταφατικῶς διὰ συνοδικῆς ἀποφάσεως τοῦ ἔτους 1583, ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου, ὡς τῆς σχέσεως ταύτης δυσχερέστατα ἀποδεικνυμένης. Περὶ τούτου ἐξεδόθη καὶ συνοδικὸν σημείωμα τοῦ αὐτοῦ Νεοφύτου. Ἐγχειρίδιον Σπανοῦ κεφ. Γ', σελ. 559.

τριάρχου Θεοφάνους, καὶ τῶν λοιπῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀνηνέχθη εἰς μέσον, καὶ ἐρωτήθη, εἰ δύναται ἀνδρὸς τινος γυνή, ἐν ἀποδημίᾳ τυγχάνοντος, διαζευχθῆναι ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἑτέρῳ συναφθῆναι, πρὸ τοῦ ἐπανελθεῖν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀποδημίας· καὶ ἀποκρινόμεθα περὶ τούτου, καὶ λέγομεν, ὅτι οἱ μὲν θεῖοι κανόνες ἐξ ἅπαντος ἀπαγορεύουσι καὶ κωλύουσιν αὐτὴν μὴ δύνασθαι αὐτὸ ποιῆσαι πρὸ τῆς ἐπταετίας, ἢ καὶ πενταετίας τούλάχιστον· ἡμεῖς δὲ διασκεψόμενοι τὸ περὶ τούτου συνοδικῶς, διὰ τε τὸ ἀνώμαλον τοῦ καιροῦ, καὶ τὴν τοῦ γένους δουλείαν, καὶ μάλιστα διὰ τὸν ἐνόητα ταῖς γυναῖξι ψυχικὸν κίνδυνον, γράφομεν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι, ἵνα ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, εἴ τις γυνή, ἔχουσα ἀνδρὸς νόμιμον ἀποδημοῦντα καὶ οὐ φροντίζοντα ἐπαναστραφῆναι πρὸς αὐτὴν ἐντὸς τριετίας καὶ μόνης, καὶ συνοικῆσαι μετ' αὐτῆς, καὶ αὕτη ὑπὸ ἐνδείας στενοχωρουμένη, καὶ κινδυνεύουσα ψυχικῶς, θελήσῃ τὴν ἀπ' αὐτοῦ διαζευξῆναι, εἴη διεζευγμένη καὶ κεχωρισμένη ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἔχοι καὶ ἐπ' ἀδείας εἰς ἕτερον ἀπιδεῖν ἐννομον γάμον, παρ' οὐδενὸς ἐναντιουμένη τὸ σύνολον. Πρὸς τούτοις ἐτι ἀπεφάνθη καὶ τοῦτο, εἰ τύχοι τὸν ἀπλῶς θεῖον λαβεῖν ἐνὸς Χριστιανοῦ ἀδελφόπαιδα εἰς γυναῖκα, ἔχειν ἀδειαν καὶ τὸν ἀπλῶς θεῖον αὐτῆς πάλιν ἀγαγέσθαι εἰς γυναῖκα αὐτοῦ νόμιμον τὴν ἐπ' ἀδελφῶ ἀνεψιᾶν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ εἰς οὐδὲν μετρεῖσθαι τὴν σύγχυσιν· ὡσαύτως ἐγένετο καὶ ἀποφασίς, ἵνα καὶ ὁ πρὸ ἐρωτήσεως φθάσας γενέσθαι ἐβδόμου βαθμοῦ γάμος ἐξ αἵματος μὴ διασπάται, ἀλλ' ἐκκλησιάζεται ἀνεμποδίστως καὶ ἀκωλύτως διὰ τὴν στενοχωρίαν τοῦ γένους.

Οὕτως ἀποκρινόμεθα συνοδικῶς, μὴ τολμᾶν τινὰ εἰς τὸ μετέπειτα ἀθετῆσαι καὶ ἀνατρέψαι τὴν παροῦσαν συνοδικὴν διάσκεψιν καὶ ἀπόφασιν, ἐν ἀργίᾳ ἀσυγγνώστῳ, καὶ ἀφορισμῶ ἀλύτῳ καὶ αἰωνίῳ τῷ ἀπὸ Θεοῦ. Ὅθεν εἰς τὴν τούτου δῆλωσιν, καὶ διηνεκῇ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ πλεονα τὴν διαμονὴν, ἐγένετο τὸ παρὸν ἡμῶν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σημείωμα, καὶ κατεστρώθη τῷ θείῳ καὶ ἱερῷ βασιλικῷ νομίμῳ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν ἔτει ᾿ρσιθ', μηνὶ Ματίῳ, Ἰνδ. θ'.



## ΙΕΡΕΜΙΟΥ (1).

### ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΤΑΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ

Πρὸς τὴν Ἀγιωτάτην Σύνοδον.

Α'. Ιερεμίας, ἐλέω Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

**Η**ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ἡμῶν, διὰ τῆς χάριτος καὶ ἐξουσίας τοῦ παναγίου, ζωοποιῦ, καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος, ἐπικυροῦ, θεσχιοῦ, καὶ ἀποφαίνει τὴν παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ γαληνοτάτου αυτοκράτορος, ἀγίου Βασιλέως πάσης Μοσχοβίας, Μικρᾶς καὶ Λευκῆς Ρωσίας, καὶ πάντων τῶν Βορείων, Ἀνατολικῶν, Δυτικῶν, καὶ ἄλλων πολλῶν μερῶν κατεξουσιαστοῦ, κυρίου κυρίου Πέτρου Ἀλεξιάδου Ἰμπεράτορος, τοῦ κατὰ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀγαπητοῦ καὶ περιποθήτου αὐτῆς, διορισθεῖσαν σύνοδον

(1) Ιερεμίας ὁ Γ', μητροπολίτης Καισαρείας, Πάτριος τὴν πατρίδα, ἀνὴρ εὐσεβία τε καὶ τρόπων χρηστότητι (κατὰ Δημήτριον τὸν Προκοπίου) σιμνωμένος, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς δὲ καὶ Ἐκκλησιαστικῆς παιδείας ἐγκρατῆς, ἐκλεχθεὶς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1715 ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Ἀχμέτ τοῦ Γ', ἐπατριάρχευσεν ἐπὶ δώδεκ' ἔτη. Ἐπ' αὐτοῦ ἐγέναντο τὰ ἑξῆς πατριαρχικὰ γράμματα αὐτοῦ τε καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας, περὶ τῆς ἀγιωτάτης Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Αυτοκρατορίας, ἐκδιδόμενα ἐνταῦθα, ἐκ φυλλαδίου τυπωθέντος ἐν Πιτροπόλει τὸ ἔτος 1840. — Ἴδεν δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τούτῳ ἀπευθυθεῖσα πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἐπιστολὴ ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσιῶν Πέτρου τοῦ Μεγάλου, ἧς συνεπεῖα ἐξεδόθησαν τὰ ἀνωτέρω πατριαρχικὰ γράμματα.

### ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ἸΜΠΕΡΑΤΟΡΟΣ ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ,

Πρὸς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ιερεμίαν.

Τῷ Παναγιωτάτῳ, σεφωτάτῳ τε καὶ λογιωτάτῳ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Νέας Ῥώμης, Κυρίω, Κυρίω Ιερεμίᾳ, τῷ ἐν Χριστῷ Ἡμῶν Πατρί, τὸ ἀνῆκον σέβας χαίρειν ἀδελφικῶς προσαγορευόμεν.

Ὡς εὐπειθῆς υἱὸς τῆς περιποθήτου ἡμῶν Μητρὸς Ὁρθοδόξου, Καθολικῆς Ἐκκλησίας, διατηρῶν πάντοτε τὴν ἐδράθειαν πρὸς τὴν ἡμετέραν Παναγιότητα, ὡς πρῶτον ἀδελφῆς τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀρχιποιμένα, καὶ κατὰ Πνεῦμα Ἡμῶν Πάτερα, ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον γνωστοποιῆσαι ταῦτα. Ἐπειδὴ μεταξὺ τῶν πολλῶν, κατὰ τὸ χρέος τῆς παρὰ Θεοῦ δοθείσης ἡμῖν ἐξουσίας, φροντιδῶν, περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς παρὰ Θεοῦ ἐγχειρισθείσης ἡμῖν Βασιλείας καὶ τῶν ὑποκειμένων λαῶν, ἐστρέψαμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν, καὶ εἰς τὸ Ἱερατεῖον, καὶ

ἐν τῇ Ῥωσικῇ ἀγίᾳ μεγάλῃ Βασιλείᾳ εἶναι καὶ λέγεσθαι ἡμετέρα ἐν Χριστῷ ἀδελφῆ, Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος παρὰ πάντων τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἱερωμένων τε καὶ λαϊκῶν, ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, καὶ ἀπὸ παντὸς προσώπου ἀξιωματικοῦ. Καὶ ἔχει ἄδειαν τελεῖν καὶ ἐπιτελεῖν ὅσα οἱ τέσσαρες Ἀποστολικοὶ ἀγιώτατοι πατριαρχικοὶ Ὁρόνοι νοουθετεῖ, παραινεῖ, καὶ ἐπιτάττει αὐτὴν, ἵνα διαφυλάττη καὶ κρατῇ

ἴδοντες ἐν αὐτῷ οὐκ εὐλίχως ἀκαταστασίας, καὶ τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ οὐκ ἐν ἐπιλομένη εὐταξίᾳ, οὐ μάταιον ἀειλάθεμεν ἐν τῷ Ἡμῶν συνειδότη φόβῳ, ἵνα μήπως φανῶμεν ἀγνώμονες τῇ πανσόφῳ Θεῷ Προνοίᾳ, εἴπερ τοσεύτων ἀξιωθέντες παρ' αὐτῆς εὐδοκίμων εἰς τὴν βελτίωσιν ὅσον τοῦ στρατιωτικοῦ, ἴσον καὶ τοῦ πολιτικοῦ τάγματος, ἀμελήσομεν τὴν διοίκησιν τῆς τε Ἐκκλησιαστικῆς Διοικήσεως καὶ τοῦ Ἱερατεῖου, καὶ ἵνα μὴ εὐρεθῶμεν ἀναπολόγητοι, ὅτε ὁ ἀπροσωπώληπτος Κριτὴς μελλεῖ ζητεῖν παρ' Ἡμῶν λόγον περὶ τῆς τοσαύτης παρ' αὐτοῦ ἐγχειρισθείσης ἡμῖν ἐπιτελείας. Ὅθεν κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν πρώτων ἐν τῇ Παλσίᾳ καὶ ἐν τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ εὐσεβῶν Βασιλέων, ἀναλαβόντες φροντίδα καὶ ζήλον ἐνεκ τῆς τε Ἐκκλησιαστικῆς διορθώσεως καὶ τοῦ Ἱερατεῖου, καὶ μὴ ἔχοντες εἰς τοῦτο ἄρροδιώτερον μῆσον παρὰ τὴν Συνοδικὴν Διοίκησιν, διὰ τοῦτο μετὰ πολλὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ βουλήν μετὰ τε τοῦ Ἱερατεῖου καὶ τοῦ τῶν λαϊκῶν τάγματος τοῦ Ἡμετέρου Βασιλείου, ἐνεκρίναμεν συστήσαι Πνευματικὴν Σύνοδον, ἰσοδυναμοῦσαν ταῖς Πατριαρχαῖς, ὅ ἐστι, μίαν ἀνωτάτην πνευματικὴν διοικητικὴν ὁμήγυριν, πρὸς κυβέρνησιν τῆς Ῥωσικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἡμετέρου Βασιλείου κράτους, ἀπὸ ἀξία ἱερωμένα ὑποκείμενα Ἀρχιερέων τε καὶ Κοινοβιαρχῶν, ἀποχρῶντα τῶν ἀριθμῶν, καὶ διετάξαμεν Ἡμετέρῳ θεσπίσματι πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις Ἡμῶν, κληρικοῖς τε καὶ λαϊκοῖς, λογιζεσθαι ταύτην σεβασμίαν καὶ ἱκανὴν Διοίκησιν, καὶ ὑπαίκειν αὐτῇ τῇ Συνόδῳ ἐν πᾶσι τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι, καθὼς ὑπετάσσοντο τοῖς πρότερον Πατριαρχαῖς πάσης Ῥωσίας. Ταύτην τε τῇ Ἱερᾷ καὶ Ἀγιωτάτῃ Συνόδῳ διωρίσαμεν διὰ τῆς γενομένης διατάξεως, ὅπως διοικῶσι τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἐν πᾶσιν ἀπαραλλάκτως κατὰ τὰ δόγματα τῆς Ἁγίας Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος, καὶ κατέχωσι ταῦτα τὰ δόγματα ὡς κανόνα ἀλάτρεστον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ἐφ' ᾧ δι' ἔρκουσι εἰς ἔνδον τῆς Ἁγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀσπασθέντες τὸν τίμιον Σταυρὸν, καὶ ἰδιοχείρως ὑπογραφίντες, ὑπεχρέωσαν ἑαυτοὺς εἰς τοῦτο. Πειποιθήαμεν οὖν, ὅτε καὶ ἡ ἡμετέρα Παναγιότης, ὡς πρῶτος Ἀρχιερεὺς τῆς Ὁρθοδόξου, Καθολικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τὸ ἡμετέρον τοῦτο διάταγμα, καὶ τὴν συστηθεῖσαν Πνευματικὴν Σύνοδον, εὐδοκήσαντες ὁμολογήσαντε δίκαιον, καὶ περὶ τούτου διακοινώσετε τοῖς λοιποῖς μακαριωτάτοις Πατριαρχαῖς, τῷ τε Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων.

Ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς πανευμενῶς προσετάξαμεν ταύτῃ τῇ Ἀγιωτάτῃ Πνευματικῇ Συνόδῳ ἔχειν μετὰ τῆς ἡμετέρας Παναγιότητος ἀναφορὰν καὶ ἀλληλογραφίαν ἐν πάσαις ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς ὑποθέσεσιν, ἀξιῶμεν καὶ τὴν ἡμετέραν



ἀπαρασάλευτα ἔθνη καὶ κανόνες τῶν ἱερῶν Οἰκουμενικῶν ἀγίων ἐπτὰ Συνόδων, καὶ ἄλλα ὅσα ἡ Ἀνατολικὴ ἀγία Ἐκκλησία διακρατεῖ, καὶ διαμῆνη εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἀπαρασάλευτος.

τέραν Παναγιότητα, ὅπως εὐδοκήσαντες διατηρῆτε μετὰ τῆς Συνόδου ταύτης ἀλληλογραφίαν καὶ ἀναφορὰν περὶ τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις, ὅσαι συντελοῦσιν εἰς τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας, ὡσπερ καὶ πρότερον τοῦτο διατηρεῖτο μετὰ τῶν Πατριαρχῶν πάσης Ῥωσσίας. Εἰ δὲ ποτε ἐξαιτήσονται παρὰ τῆς ἡμετέρας Παναγιότητος ὁποιαδήποτε καλὴν συμβουλήν πρὸς ὄφελος καὶ κρείττονα εἰκονομίαν τῆς Ἐκκλησίας, παρακαλοῦμεν ἐν τοιαύτῃ περιστάσει μὴ ἀπαξιάσαι, αὐτοὺς τούτου διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον τῶν ὀρθοδόξων, ἵφ' ᾧ ἡμεῖς μετ' ἰδιαζούσης πρὸς τὴν ἡμετέραν Παναγιότητα εὐμενείας ἡμῶν ὑποσχόμεθα ἐνδεικνύειν πᾶσαν συγκατάθεσιν πρὸς τὰ ἡμέτερα ζητήματα.

Ἐν τοσούτῳ κοινοποιούμεν πρὸς τὴν ἡμετέραν Παναγιότητα καὶ περὶ τοῦ, ὅτι ἀφάτοις κρίμασιν ὁ ὕψιστος Θεὸς, κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς υπερβάλλουσαν Αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν, νύδωκεν χάρισσθαι ἡμῖν τὸ θεῖον Αὐτοῦ ἔλεος, εὐλογήσας καὶ χαροποιήσας ἡμᾶς τε καὶ τὸν ἡμέτερον λαόν· ἵπειδὴ κατὰ τὸ ἐνεστώδες, τῇ 30 Ἀυγούστου, ὁ διαρκίως μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῆς Σβηκίας πολυχρόνιος καὶ σκληρὸς πόλεμος ὑπὲρ τῆν εἰκοσαετίαν, διὰ τῶν εὐτυχῶν καὶ τροπαιοφόρων ἡμετέρων ἠπλῶν ἔλαβεν αἰσιον τέλος ἐν τῇ συνελύσει τῇ γενομένῃ ἐν τῇ πόλει Νείστατ. Διὰ γὰρ τῶν πληρεξουσίων ὑποκειμένων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, συναφωνήθη μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῆς Σβηκίας αἰώνιος εἰρήνη, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ Σβηκία παρεχώρησεν ἡμῖν, ἵνα διὰ παντὸς κυριαύωμεν τὰς διὰ τῶν ὀπλῶν ἡμῶν πολεμηθείσας τοπαρχίας κατὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς Βαλτικῆς Θάλασσης, Ληθονίαν, Αἰσταλανδίαν, Ἰνγερμονλανδίαν, καὶ μέρος τι τῆς Καρελίας, καὶ τοῦ Πριγκιπέτου τῆς Φινλανδίας, σὺν πάσαις ταῖς πόλεσι, καὶ χώραις, καὶ λιμῶσι, τουτέστι τὰς ἐπισημωτάρας ἐν ταύταις ταῖς τοπαρχίαις πόλεις καὶ φρούρια, Ἰλίγα, Δυναμίνδ, Περνὸφ, Ριθίλι, Δέρπτ, Νάρβχ, Πίπορχ, Κικσγόλιμ. Οὐκ ἀμφισβᾶλλομεν δὲ, ὅτι αὕτη ἡ συμφωνία ἡμῶν τῆς παντοτεινῆς εἰρήνης, καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα τῷ ἡμετέρῳ βασιλεῖ ἀβήσας, ἔσται εὐχάριστος καὶ χαρᾶς πρὸξινον ἡμῖν, ὡς εὐχέτη ἡμῶν, καὶ ἀνωτάτῳ Ἀρχιεπιμάντορι. Ἐλπίζομεν δὲ μετὰ παρακλήσεως, ὅτι ἡ ἡμετέρα Παναγιότης οὐ διαλείψητε μεθ' ἑλίου τοῦ ἱερατείου ἀναπέμπειν τῷ Πανυψίστῳ Θεῷ ἕμνον καὶ εὐχαριστίαν ἕνεκα τοῦ ἐκχυθέντος ἵφ' ἡμᾶς τοσούτου Θεοῦ ἔλεους, καὶ τοῦ λοιποῦ ἱκετεύειν τὴν ἀπειρον Αὐτοῦ ἀγασθότητα ὑπὲρ τοῦ δωρηθῆναι τῷ ἡμετέρῳ Κράτει εὐστάθειαν, εἰρήνην, καὶ γαλήνην. Τούτου ἕνεκα ἡμεῖς ὑποχρεούμεθα ἀποδοῦναι τῇ ἡμετέρῃ Παναγιότητι τὴν ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην, ἐπαξίως ἀμείβοντες ἡμᾶς.

Ὅτι τοίνυν διατελοῦμεν πάντοτε τῆς ἡμετέρας Παναγιότητος, τοῦ κατὰ πνεῦμα Πατρὸς, καὶ ἀνωτάτου Οἰκουμενικοῦ Ἀρχιεπιμάντορος, ὁ κατὰ Πνεῦμα υἱὸς καὶ πρόθυμος.

Ἐξεδόθη ἐν Πεντρὸν πόλει, τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1721.

Τὸ τοιοῦτον ἐν τῇ Ῥωσικῇ διαλέκτῳ πρωτότυπον γράμμα, ᾧ Αὐτοῦ Βασιλικὴ Μεγαλειότης εὐηρεστήθη ὑπογράψαι ἰδιοχείρως.

Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις, καὶ ἡ εὐχὴ καὶ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετριότητος εἴη μετ' Αὐτῆς. αψκγ'. Σεπτεμβρίου κγ'.

Ἱερεμίας, ἐλέω Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς ἡμῶν.

Β'. Ἀθανάσιος, ἐλέω Θεοῦ πατριάρχης τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ πόλεως Ἀντιοχείας, καὶ πάσης Ἀνατολῆς.

Ἡ ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ἡμῶν, διὰ τῆς χάριτος καὶ ἐξουσίας τοῦ παναγίου, ζωοποιῦ, καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος, ἐπικυροῖ, βεβαιοῖ, καὶ ἀποφαίνει τὴν παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ γαληνοτάτου Αὐτοκράτορος, ἀγίου Βασιλέως πάσης Μοσχοβίας, μικρᾶς καὶ λευκῆς Ῥωσσίας, καὶ πάντων τῶν Βορείων, Ἀνατολικῶν, καὶ Δυτικῶν ἄλλων μερῶν κατεξουσιαστοῦ, κυρίου, κυρίου Πέτρου Ἀλεξιάδου, τοῦ κατὰ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀγαπητοῦ καὶ περιποθήτου αὐτῆς Ἰμπεράτορος, διορισθείσαν Σύνοδον ἐν τῇ Ῥωσικῇ ἀγία μεγάλη Βασιλείᾳ εἶναι καὶ λέγεσθαι ἡμετέρα ἐν Χριστῷ ἀδελφῆ, ἀγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος παρὰ πάντων τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἱερωμένων τε καὶ λαϊκῶν, ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, καὶ ἀπὸ παντὸς προσώπου ἀξιωματικοῦ. Καὶ ἔχει ἄδειαν ἐπιτελεῖν ὅσα οἱ τέσσαρες Ἀποστολικοὶ ἀγιώτατοι πατριαρχικοὶ θρόνοι· νοθετεῖ, παραινεί, καὶ ἐπιτάττει, ἵνα διαφυλάττη καὶ κρατῇ ἀπαρασάλευτα ἔθνη καὶ κανόνες τῶν ἱερῶν οἰκουμενικῶν ἀγίων ἐπτὰ Συνόδων, καὶ ἄλλα ὅσα ἡ Ἀνατολικὴ ἀγία Ἐκκλησία διακρατεῖ, καὶ διαμῆνη εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἀπαρασάλευτος. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις, καὶ ἡ εὐχὴ καὶ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετριότητος εἴη μετ' Αὐτῆς. αψκγ'. Σεπτεμβρίου κγ'.

## ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ (1).

### ΤΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΣΥΝΟΙΚΕΣΙΩΝ.

Γρηγόριος, ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπό-  
λεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

**ΝΟΜΟΣ** ἀνθρώπων διδάσκαλος πέφυκεν· ἀπ' ἀρχῆς γὰρ αὐτὸν ὁ Θεὸς λογικὸν δημιουργήσας τῆ φύσει, τῷ λόγῳ, καθάπερ νόμῳ, προστέταχεν ὑποτάσσεσθαι, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ὤρισεν ἀπλανῶς διακυβεσθῆσθαι ἐν τε τοῖς ἔργοις, καὶ λόγοις αὐτοῦ, καὶ διανοήμασιν· ἀχλύς γὰρ πάσης καὶ ζόφου τῶν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, καὶ τῶν παθῶν τυγχάνων ἐλεύθερος ἄνθρωπος, ἀκριβῆ καὶ ἀπειστον εἶχε τὸν λόγον ἐαυτῷ ὀδηγόν, καὶ ἱκανὸν εἰς τὸ ἴδιον τέλος αὐτὸν ἀγαγεῖν, δι' ὃ τοῦτον ὁ πάνσοφος Θεὸς ἐπλασε· μάρτυς δὲ τῶν λεγομένων ὁ πρωτόπλαστος πρὸ τῆς παραβάσεως ἐν τῷ παραδείῳ· πρὶν γὰρ τὴν ἀμαρτίαν εἰσελ-

(1) Γρηγόριος ὁ σ', πρώην Πελαγονίας, εἶτα δι' ἑρῶν, τὴν πατρίδα Βυζάντιος, ἀνὴρ τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς παιδείας ἐγκρατῆς, ἐκλεχθεὶς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1834, ἐποίησε θιαρίτως τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐτη θ'. Ἐκδίδομεν ἐνταῦθα τὴν ἀνυπόγραφον ἀνάφορὰν τῆς Ἰονίου διοικήσεως, μεθ' ἣν ἐξεδόθη ὁ περὶ συνοικεσιῶν ἀνωτέρω Συνοδικὸς Τόμος.

Ἀνυπόγραφος ἀναφορὰ τῆς Ἰονικῆς Ἑπτανησίου διοικήσεως πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

Περὶ βαθμολογίας τῶν συνοικεσιῶν.

Τὸ Ἰονικὸν Κράτος, προσπαθοῦν νὰ ἐκπεραιώσῃ τὴν συμπλήρωσιν τῶν θεμελιωδῶν αὐτοῦ νόμων, εὐτυχῶς ἀρξαμένων ἀπὸ τὸ 1817 ἔτος, ὅπως τοῦ σκοποῦ ἐπιτύχῃ τῆς εὐνομίας, καὶ ἀφαιρέσῃ πᾶν εἶδος ἀβεβαιότητος, ἢ ἀυθαιρίτου εἰς τὰς δικαιοδοσίας τῶν διαφόρων ἀλλῶν, καὶ θεμελιώσῃ τὰ δικαιώματα, καὶ χρεὶν τοῦ πολίτου ἐπὶ ἀμεταβλήτων, πασιδῆλων, καὶ ἰσχυρῶν θάσεων, συνέταξε διὰ τῶν ἀνηκουσῶν ἀρχῶν, μεταξὺ ἄλλων καθιδρυμάτων, καὶ πολιτικῶν Κώδικα, οἷον αἱ περιστάσεις, αἱ χρεῖαι, καὶ τὰ συμφέροντα τῶν πολιτῶν ἀναγκαίως ἀπῆταν.

Ὁ πέμπτος τίτλος τοῦ εἰρημένου Κώδικος, ὑποκείμενον ἔχει τοὺς τρόπους, καὶ τὰ ἀπαιτούμενα, ἢ τὰ ἐμποιοῦντα ἐμπόδιον· ὁ δὲ ἕκτος πραγματεύεται περὶ τῶν αἰτιῶν, αἰτινες διαφεύγουσιν, ἢ ἀκυροῦσι τὴν συζυγίαν.

Ὅταν ληφθῇ ὑπὸ σκέψιν ἡ σικρότης τῆς ἐκτάσεως, ἐξ ἧς σύγκειται τὸ ἴδι-

θεῖν, καὶ τὸν λόγον, τὸν πρῶτον νόμον, παρὰ Θεοῦ δοθέντα ζοφῶσαι, ἦν ἰδεῖν τοὺς προπάτορας, πάντα μὲν τῷ Θεῷ ἀρεστὰ διανοουμένους, πάντα δὲ τὰ θεοφιλῆ πράττοντάς τε καὶ λέγοντάς. Παραβάντες δὲ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐντολήν, ἀπώλεσαν ἣν εἶχον εὐδαιμονίαν, διὰ τὴν ἀμαρτίαν, τοῖς ἀλόγοις πάθειν ὑποκύψαντες· ἐζόφωται γὰρ ὁ λόγος, ἐσκότισται ὁ ὀδηγός, καὶ οἷον ἔρμα ἐφέρστο ἄνθρωπος ἠνιόχου χωρὶς· διὸ καὶ τιμωρίαι ποικίλαι παρὰ Θεοῦ, καὶ παγκόσμιος κατακλυσμὸς, ἵνα τὸν χεῖμαρρὸν τῆς ἀνομίας στήσῃ· ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τοσαῦτα οὐχ ἦτον ἢ κακία ἐπὶ τὰ πρόσω προὔχῳρει, τῆς

νιον Κράτος, ἢ νησιότις αὐτοῦ θέσις, καὶ ἡ στενότης τῆς αὐτοῦ κοινωνικῆς καταστάσεως, εὐκόλως δύναται νὰ συμπερανθῇ, πόσον καθίσταται ἀναγκαῖα ἡ μεταρρύθμισις τῶν ἤδη ὑπάρχόντων νόμων, τῶν ἀφορώντων τὴν γαμικὴν συζυγίαν, ἢ τὴν αὐτῆς διάλυσιν. Τοιαύτην μεταρρύθμισιν τῶν περὶ συζυγίας θεσμῶν, ἐν καιρῷ μάλιστα, ὅτε ὁ Πολιτικὸς Νόμος μέλλει νὰ θεμελιωθῇ ἐπὶ ἀκλονήτων θάσεων, καὶ νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὰ λοιπὰ διηνεκῆ τοῦ Κράτους καθιδρύματα, ἐνόμισαν χρεὸς τῶν νὰ προβάλλωσιν αἱ ἀνήκουσαι ἀρχαὶ μετὰ πολυχρονίου σκέψης καὶ συζητήσεως, συζήτουσαν μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ αἵματος, καὶ μὲ τὰ ἀληθῆ τοῦ τόπου συμφέροντα, καὶ αὐτὴν τὴν νῦν καθυπεβάλλουσιν εἰς τὴν Σὴν Παναγιώτατα, ὅπως καθ' ἃ μέρη ἐξ ἀνασφεύκτου ἀιδήκης τῆς ἐπιστάσεως Ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας ἀφέστηκεν, ἀπολαύσῃ τὴν Πατριαρχικὴν συγκατάθεσιν.

Ὡς τέκνα τῆς τοῦ Χριστοῦ Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, οἱ Ἰόνιοι δὲν ἀνέχονται νὰ φανῶσιν ἐλλείποντες ἀπὸ τὸ ἀνήκον εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτῶν πατέρα χρεὸς· οὐδὲ διατάξουσι ποσῶς, ὅτι θὰ ἀπολαύσωσιν εὐνεϊκῆν τὴν Πατριαρχικὴν συγκατάθεσιν ὑπὲρ τῶν ὑσιπισθέντων μέτρων, ἅπερ, καίτοι διαφέροντα κατὰ τι τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, εὐδελως ἐπιμεθινοῦσιν οὔτε εἰς τὸ δόγμα, οὔτε εἰς τὴν πίστιν, ἀλλ' ἀπλῶς εἰς τὴν πολιτικὴν δικαιοδοσίαν, ὡς ἀνεκαθεν ἀνήκοντα, διαμένουσι πάντοτε ὑποκείμενα εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ ἀπόφασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Αὐλῆς, ὡς καὶ πρότερον.

Αἱ περιεχόμεναι εἰς τὸ παρὸν νομοσχέδιον διαφοραὶ δὲν ἀναφέρονται εἰμὴ μόνον εἰς τὰς συγγενικὰς βαθμολογίας, τὰς κωλυούσας τὸν γάμον· ὅτι δὲ αἱ βαθμολογίαι ὑπῆρξαν ἀρχῆθεν πολιτικαὶ προελέψεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἐξάπλωσιν τῆς συγγενείας, μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν μιᾶς μεγάλης Ἐπικρατείας, ὅχι μόνον αὐτῆς ἢ ἱστορίας τῆς νεμεθεσίας τὸ ἀποδεικνύει, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι νομοδιδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας διακηρύττουσι τὴν ἐξ ἧς ἐπήγασαν ἀρχήν· «Πλατῦναι γὰρ (λέγει ὁ Ἐλάσταρις Τομ. Β'. Γράμμ. α. »Σελ. 47.) οἱ πολιτικοὶ νόμοι τὴν τῶν ὑπηκόων βουλήμενοι γνησιότητα, καὶ μὴ περὶ μόνον περιχλίσθαι τὴν συγγένειαν, τεὺς μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίου ἀδικώλουσαν γάμους, ὡς ἐν τοῖς ἐξῴθεν τῆς ἐαυτῶν συγγενείας ἐξ ἀνάγκης ἀναγκασμένοι, τὴν πρὸς αὐτοὺς σχεῖται γνησιότητα, καὶ εὐνοίαν,



ἀνομίας βασιλευούσης· ἀπώλετο γὰρ ἅπαξ ὁ τῆς φύσεως νόμος ὑπὸ τῆς παραβάσεως. Διὰ ταῦτ' ἄρα ἐχρῆν αὐτὸν τὸν Θεὸν, τὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως δημιουργὸν, τὸν μόνον εἰδὸτα τὴν τοῦ ἀνθρώπου διαφθοράν, ὅποια τις ἦν, τὸν ἄπειρον ἔχοντα τὴν σοφίαν, γενέσθαι τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει νομοθέτην, καὶ διδάξαι αὐτὸ διὰ τῆς ἑαυτοῦ νομοθεσίας τὸ τρίτον αὐτοῦ χρέος, τὸ πρὸς τὸν Θεόν, τὸ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ τὸ πρὸς τὸν πλησίον· διὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους Χωρῆθ ἀναβιβάσας τὸν Θεόπτην ἐκεῖνον καὶ προφήτην Μωϋσῆν, ἐπέδωκεν αὐτῷ τὰς πλάκας τοῦ νόμου, καὶ δι' αὐτοῦ τῷ ἐκλεκτῷ Ἰσραὴλ, νομοθετήσας τοιοῦτοτρό-

ἔχοντες τείνου εἰ βαθμολογικὸν ἔροι τοιαύτην ἀρχήν, καὶ ἐπὶ τοιαύτης ἐπιχειροῦμεν βάσεως, ἐπόμενον ἦν νὰ διατρέξωσι τὴν ἀσφαλίαν τῶν λοιπῶν πολιτικῶν νόμων, ἄλλοτε ἄλλως παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἡγεμόνων διατιθέμενοι, καὶ ποτὲ μὲν συμπειλομένοι, ποτὲ δὲ ἐπιχειροῦμενοι εἰς τὸ πρὸς τῆς αὐτῶν ἐνεργείας. Αὕτη ἡ ἀσφαλίς καὶ τὸ κατὰ καιροὺς ἀβέβαιον περὶ τῆς αὐτῶν ὁ βίβητις νομοδιόριστος λέγει περὶ τῆς ἐξ ἀγχιστείας συγγενείας (αὐτοῦ)· «Ἐν τούτοις γὰρ βαθμῶν ποσότητα ζητεῖν οὐδὲως τεῖς παλαιεῖς εἶδον, ἀλλὰ κατὰ συγκεχυμένα κατὰ τὴν τοῦ γένους κλησίν, καὶ ἀπρεπῆ ῥητῶς κωλύσαντες, τὰ λοιπὰ ἀνέγκλητα εἶσαν. Οἱ δὲ νεώτεροι, καὶ βαθμοὺς αὐτοῖς ἐπινοήσαν, καὶ τὰ ὑπὲρ τὸν ἕκτον βαθμὸν προβαίνειν δεδώκασι, καὶ τοι φησὶς κωλύσαντες καὶ ἕκτον συγκεχυμένον, καὶ ἑξῆς κωλυμένον, τὸν μὲν ὡς κωλύσαντες, τὸν δὲ ὡς συγκεχυμένον, ὥστε οὐ χρὴ βαθμοὺς παρεισάγειν εἰς ταῦτα, ἀλλ' ὁ μὲν ὁ νόμος φησὶς κωλύσει, φεύγειν, ὁ δὲ μὴ κωλύσει, παραδίξασθαι. Κωλύσει δὲ ὁ μὲν παλαιότερος νόμος τὰ προσεχίστατα, καὶ ἐγγύστερα.»

Ὅτι δὲ αὐτὴ ἡ ἀσφαλίς προήρχετο ἐκ θελήσεως τῶν κατὰ καιροὺς πολιτικῶν ἀρχῶν, δηλοῦται ἐκ τῶν μεταβολῶν, αἱ δὲ Ἰουστινιανὸς εἰς τὸ περὶ γάμων ἐπήνεγκεν.

Οἱ Ἰόνιοι τρίτον ῥυθμιζοῦσιν τὰς περὶ συζυγίας βαθμολογίας, καὶ συστήλοντες αὐτὰς, καθ' ἕνα ἀπαιτεῖται εἰς τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν κατάστασιν, δι' ἐνεργεῖσιν εἰρήνῃ τῷ δικαίῳ πνεύματι αὐτονομίου Κράτους, διαβουλευομένου τὰ ἀληθῆ τῶν πολιτῶν τοῦ συμφέροντος, εἰς αἰετὸν ὄντες, ὅτι διὰ τῶν τοιούτων μέτρων, εἴτε εἰς τὰ δόγματα, εἴτε εἰς τὰ ἔθνη τῆς ὕψους τῆς παραμικρῶν προσβάλλουσιν.

Ἄφ' οὗ ἡ πολιτικὴ τῶν τύχη ταύτης ἐπερίσσει εἰς μικροτάτην περιφέρειαν, διοικουμένης ἀπὸ νόμους ἰδιαιτέρους, αὕτη ἡ μικρότης τῶν ἰσχυρῶν ἀπὸ τῶν μεταξὺ τῶν συγγενείων, ὥστε καθίσταται πρᾶγμα δυσχερὲς ἢ ἐπιπρᾶξις παντὸς συνοικεῖου, ἐνικεν τῶν ἐπικρατούντων ἐμποδίων μιᾶς τοσούτου πολυπλόκου βαθμολογίας, καὶ πολλαὶ οἰκογένειαι ῥίπτονται πολλαῖς εἰς ἀμύχανον ἀδημονίαν, ἀναγκαζόμεναι νὰ ἀποβάλλωσι τὰ ἀληθῆ τῶν συμφερόντων, νὰ στερῶνται τὰς περιστάσεις, τὰς ὑποχρεώσεις εὐδαιμονίαν εἰς τὰ τῆς

πρὸς αὐτῷ τε, καὶ δι' αὐτοῦ ἔπαντι τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς νομοθεσίας ἔστιν εἶδεν, ὅσα προσφυῶς τε καὶ καταλλήλως πρὸς τὰς τότε τοῦ λαοῦ ἐκεῖνου περιστάσεις νομοθετεῖται· ἐν οἷς διὰ τοῦ ἰδίου Θεόπτου ὁ νομοθέτης ἅμα καὶ νομοδότης Θεός, οὐ μόνον ἀπὸ πάσης ἄλλης ἀμαρτίας καὶ μολυσμοῦ τὸν ἐκλεκτὸν αὐτοῦ λαὸν καθαρεύειν ἐδίδαξεν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐκ τῶν ἀθέσμων συνοικεσίων προσγινομένου ῥύπου ἀπαλλάξαι βουλόμενος, καὶ μὴ καταρρυπαίνεσθαι τοῖς

κνα τῶν, νὰ ὑποπίπτουν εἰς θλιβερά ἀτελήματα, ἢ νὰ συγκατανεύωσι, καθὼς συχνὰ συμβαίνει, εἰς συνοικεῖα μὲ ἱερόφρονα σύζυγον. Εἶδεν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῶν Ἰονίων κλαίονσα, τὰ τέκνα τῆς προστρέχοντα πολλαῖς εἰς ἀλλόφρονα Ἐκκλησίαν, καὶ διαζόμενα νὰ ἐκφύγωσι τὰ ἐκ τῆς βαθμολογίας κωλύματα μὲ τὴν ἀπάρνησιν τῶν πατρῶων δογμάτων, νὰ ἀξιώσονται συζεύξεως. Εἶδε πολλοὺς διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας ζήσαντας εἰς ἀμαρτίαν, χωρὶς νὰ δύναται νὰ ἐπάγῃ τὴν ἀνήκουσαν θεραπείαν. Εἶδεν τὸ κακὸν προοδεῦον, καὶ τὸσον μᾶλλον, ὅσον εἰς τὸ Κράτος ἐκείνο εὐρίσκοντο καὶ ἄλλαι Ἐκκλησίαι ἑτεροδόξοι μὲ προνόμια, παρήκουσαι εὐκαλίας εἰς τὰ περὶ συζυγίας.

Τὰ τοιαῦτα δεινὰ ἠθέλησαν ὁ νομοθέτης νὰ θεραπεύσῃ μὲ μόνην τὴν μείωσιν δύο βαθμῶν εἰς ἅλα τὰ εἶδη τῆς συγγενείας, ἐπιζητῶν, ὥστε, σωζομένων ἐπ' ἄπειρον τῶν κωλυμάτων τῆς βαθμολογίας τῶν ἐξ αἵματος ἀνιόντων, καὶ κατιόντων, εἰς τοὺς μὲν ἐκ πλαγίου ἐξ αἵματος, ἀντὶ τοῦ ἰσθμοῦ βαθμοῦ, νὰ στήσῃ ὡς κωλύματος ὄρον τὸν πέμπτον· εἰς δὲ τὴν ἐξ ἀγχιστείας συγγενείαν, ἀντὶ τοῦ πέμπτου βαθμοῦ, τὸν τρίτον μόνον· εἰς δὲ τὴν ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος συγγενείαν, ἀντὶ τοῦ τρίτου βαθμοῦ, εἰς μόνην τὴν κατιούσαν γραμμὴν τὸν δεύτερον. Εἰς αὐτὰς τὰς ἀναγκαίας δι' αὐτοὺς μεταρρυθμίσεις ζητοῦσιν οἱ Ἰόνιοι τὴν συγκατάθεσιν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Καὶ μ' ὅλον ὅτι τὸ Ἰόνιον Κράτος, ὡς ἀνεξάρτητον, ἠδύνατο νὰ διευθετήσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ νομοθεσίαν, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν κατὰ καιροὺς νομοθετῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ὁ πόθος ὅμως ὁ ἐνθέρμος, ὃν διασώζει, διὰ νὰ νομίζηται πάντα τέκνον γνήσιον τῆς Ὁρθόδοξου Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ ἡ ἐπιθυμία, ὥστε οἱ αὐτοῦ πνευματικοὶ Ποιμένες νὰ δύνανται ἡρέμῳ τῷ συνειδήσει νὰ δίδωσιν ἐνεργεῖαν, καθ' ὅσον εἰς αὐτοὺς ἀναφέρεται, εἰς τὰ θεοπύματα, τὰ ἔχοντα τὴν συναίνεσιν τοῦ πνευματικοῦ αὐτῶν Πατρὸς, καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, εἰπείσαν τὰς Ἰονίους Ἀρχαίς, ἐνεκεν τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῶν θέσεως, νὰ ζητήσωσι τὴν συγκατάθεσιν τῆς Ἱμετέρας Παναγιότητος, εἰς αἱ ἐπιτήρησιν μεταρρυθμίσεις εἰς τοὺς περὶ βαθμολογίας νόμους.

Καθ' ὅλα σχεδὸν τὰ λοιπὰ τὸ καθυποβαλλόμενον Νομοσχέδιον εἶναι συνᾶδον μὲ τὴν ἐνεστώσαν τῆς Ἐκκλησίας συνήθειαν. Αὐτὸ παγγίονε εἰς ἀκραδάντους βάσεις τὴν ψυχὴν αὐτῆς τῆς κοινωνίας, τὸ συνοικεῖον, ἀφαιροῦν πᾶσαν ἀμφισβητήσιμον περίπτωσιν. Αὐτὸ ἐπιπλέον ἐπιβάλλει κωλύματα καὶ εἰς τοὺς μεταξὺ κληρονομῶν καὶ ἀνηλικῶν γάμους, εἰς τοὺς ἀνηλικῶς μὴ ἔχοντας τὴν



ἀπὸ τούτων μιάσμασιν, ἰδίᾳ καὶ περὶ αὐτῶν διαλαβῶν, ἐνομοθέτησεν ἀναλόγως τοῖς τότε παιδαγωγουμένοις, καθορίσας ἐνομαστὶ τίνων ἀπέχεσθαι, ἵνα μὴ ταῖς ἀθεμιτογαμίαις καταμυκίνωνται. Ἀναγινώσκομεν γὰρ ἐν τῷ Λευϊτικῷ (Κεφ. ιθ'. ἐδαφίῳ ε. καὶ ἐξῆς)· «καὶ φυλάξθε πάντα τὰ προστάγματα μου, καὶ πάντα τὰ κρίματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά· ὃ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐταῖς· ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς υἱῶν. Ἄνθρωπος, ἄνθρωπος πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκὸς αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται, ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην· ἐγὼ Κύριος. Ἀσχημοσύνην πατρός σου, καὶ ἀσχημοσύνην μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις· μήτηρ γὰρ σου ἐστίν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. Ἀσχημοσύνην γυναικὸς πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις· ἀσχημοσύνη πατρός σου ἐστίν. Ἀσχημοσύνην τῆς ἀδελφῆς σου ἐκ πατρός σου ἢ ἐκ μητρός σου, ἐνδογενοῦς ἢ γεγεννημένης ἔξω, οὐκ ἀποκαλύψεις ἀσχημοσύνην αὐτῶν. Ἀσχημοσύνην θυγατρὸς υἱοῦ σου, ἢ θυγατρὸς θυγατρὸς σου, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν, ὅτι σὴ ἀσχημοσύνη ἐστίν. Ἀσχημοσύνην θυγατρὸς γυναικὸς πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις· ὁμοπατρία ἀδελφῆ σου ἐστίν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. Ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις· οἰκεῖα γὰρ πατρός σου ἐστίν. Ἀσχημοσύνην ἀδελ-

συναίνεσιν τῶν παρὰ τοῦ νόμου διορισμένων προσώπων, καὶ διευθετίζει τὴν περὶ υἰοθεσίας θεολογίαν.

Τὸ περὶ διαζυγίου, καὶ ἀκνρόσεως γάμου εἶναι σχεδὸν τὸ αὐτὸ μὲ τὴν ἐνιστάσαν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας· αἱ δὲ ἀνεπαίσθηται αὐτοῦ διευποραὶ συντείνουσι μᾶλλον πρὸς ἐλάττωσιν τῶν αἰτιῶν, καὶ τῶν καταχρήσεων τῆς διαζυγίως. Αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον ἀπῆγει νὰ θεμελιωθῆ εἰς σταθεροὺς καὶ μονίμους ὄρους, ὥστε νὰ μὴ δύναται μήτε ἡ ἐξουσία, μήτε ἡ ἀμάθεια, μήτε ὁ φόλος νὰ μηχανῶνται καταχρήσεις, προκαρουσάσας τὴν κοινωνίαν εἰς τὰ τιμαλφίστερα της δεσφῆ.

Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία παρέχουσα τὴν συγκράτησιν της εἰς τὸ παρὸν νομοσχέδιον, χαριζομένη εἰς τὰς εἰδικὰς τῶν ἰουίων περιστάσεις, θά συσφίξῃ εἰ μᾶλλον τὰς πνευματικὰς αὐτῶν σχέσεις μὲ τὴν μητέρα τὴν Ἐκκλησίαν, ἐφελκόμενα τὴν ἀγίων εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν φιλόστοργον διαστολήν, μὲ τὴν ὁποίαν τοὺς θεωρεῖ, καὶ μὲ τὴν τοιαύτην συγκράτησιν θά συντηρήσῃ πολλοὺς τῶν πιστῶν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν, ἀπαλλάττουσα αὐτοὺς τῶν πειρασμῶν, εἰς εὖς τὰ εἰρημῆνα κωλύματα τῆς θεολογίας, ἀκοντάς πελλᾶκίς προσωθροῦθαι θιαίως.

«φῆς μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις· οἰκεῖα γὰρ μητρός σου ἐστίν. Ἀσχημοσύνην ἀδελφοῦ τοῦ πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ οὐκ εἰσελεύσῃ· συγγενὴς γὰρ σου ἐστίν. Ἀσχημοσύνην νύμφης σου οὐκ ἀποκαλύψεις· γυνὴ γὰρ υἱοῦ σου ἐστίν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. Ἀσχημοσύνην γυναικὸς ἀδελφοῦ σου οὐκ ἀποκαλύψεις· ἀσχημοσύνη γὰρ ἀδελφοῦ σου ἐστίν. Ἀσχημοσύνην γυναικὸς καὶ θυγατρὸς αὐτῆς οὐκ ἀποκαλύψεις· τὴν θυγατέρα τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ τὴν θυγατέρα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς οὐ λήψῃ, ἀποκαλύψαι αὐτὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν· οἰκεῖαι γὰρ σου εἰσίν, ἀσέβημά ἐσι.» Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα διὰ τοῦ Προφήτου Μωϋσέως καὶ περὶ συνοικεσίων νενομοθέτηται τοῖς πάλαι Ἰσραηλίταις ἐκείνοις, ὡς νηπιάζουσι, καὶ παιδαγωγουμένοις, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, παιδαγωγὸν ἀποκαλοῦντα τὸν νόμον, καὶ τοῖς τῆ σκιᾶ λατρεύουσι, καὶ τοῖς τοῦς τύπους παραλαβούσιν. Ἡμῖν δὲ τῷ νέῳ Ἰσραήλ, τῷ ἔθνει τῷ ἁγίῳ, τοῖς φυγοῦσι μὲν τὴν σκιάν καὶ τοῦς τύπους, ἀξιοθελῶσι δὲ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν ἔχουσι, τί ἄρα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐχρῆν νομοθετῆσαι; ἀνάγκη γὰρ ἦν τοῖς πάντα τ' ἄλλα τὴν τελειότητα χάριτι Χριστοῦ λαβοῦσι, καὶ τὰ περὶ συνοικεσίων ἀκριβέστερον παραλαβεῖν. Ἡμῖν, ὡς πρέπει ἁγίοις, ἔδει μᾶλλον καὶ τὰ συνοικέσια ἐξακριβωθῆναι, καὶ τῶν σχετικῶν ἀφίστασθαι προσώπων, ἐν οἷς καὶ ἐλαχίστη τις θεωρεῖται οἰκειότης· πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τὸ τοιοῦτο φρονῆσαι ἡμῖν γένοιτο, ὃ ἐν τῷ παλαιῷ νόμῳ τοσαύτης ἠξίωται τῆς φροντίδος; ἢ τοῖς μὲν ἀτελέσιν ἔδει τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα περὶ συνοικεσίων νομοθετηθῆναι, ἡμῖν δὲ τοῖς ἐν Χριστῷ τελείοις οὐδεμία ἦν χρεια περὶ τούτων, ἀλλ' ἐξῆν φέρεσθαι, ὡς ἂν τύχη; Καὶ τίς μὴ ἐκατὰς τῶν ἰδίων φρονῶν τολμήσειε καὶν μέχρι ψιλλῆς διανοίας τὸ τοιοῦτο ὑπολαβεῖν; Διὸ καὶ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι, καθόλου μὲν ἱκανὰ ἡμῖν περὶ τούτων γνωρίσματα ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν δέλτοις παρέδωκαν, ἀπείργοντες πάντα ῥύπον καὶ μολυσμὸν τοῖς τῷ χριστιανικῷ σεμνυνομένοις ἑνόματι. «Πορνεία, γὰρ φησὶν ὁ θεὸς Ἀπόστολος, καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία, μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις.» (πρὸς Ἑφρα.



κεφ. ε. ἐδάφ. γ'.) καὶ πάλιν· » Παράγει τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου » τούτου, καὶ ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες » γυναικάς, ὡς μὴ ἔχοντες ᾧσι.» (πρὸς Κορ. Α'. κεφ. ζ'. ἐδάφ. κθ'.) Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἱερῶς αὐτῶν κανόσι τὰ τῆς Ἐκκλησιολογίας ἐν μέρει ἐμφαίνοντες, τοῖς ἀθεμίτοις γάμοις τοῦς Ὀρθοδόξους συμπλέκεσθαι ἀπαγορεύουσι. Καὶ τοὶ τοίνυν καθόλου καὶ ἐν μέρει τὰ περὶ συνοικεσίων ἐγγράφως ἡμῖν κατέλιπον, ὅμως μέντοι καὶ ἀγράφως πολλῶ πλείω περὶ τούτων τοῖς ἑαυτῶν διαδόχοις παρέδωκαν, καθὼς καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων ἐν γένει τῆς Ἐκκλησίας παραδόσεων ἐν τοῖς τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως ἡμῶν διὰ στόματος μέχρις ἡμῶν ἀλληλοδιαδόχως λαλοῦσιν· ἐφ' οἷς δὴ ἐγγράφως τε καὶ ἀγράφως παραδοθέντων οἱ θεοφόροι Πατέρες ἐπιστηριζόμενοι, δι' Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων, ὡσπερ τὰ περὶ δογματικῆς θεολογίας ἀνέπτυξαν τε, ἐδίδαξαν, καὶ ἐκράτυναν ὅροις καὶ κανόσιν ἱεροῖς, οὕτω καὶ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν τῶν ἡθῶν εὐκοσμίαν, καὶ Χριστιανικὴν πολιτείαν, καὶ καθαρότητα, διετάξαντο καὶ ἐνομοθέτησαν, ἐν οἷς εἰσι καὶ τὰ περὶ συνοικεσίων, ἐποικοδομοῦντες ἐπὶ τε τῆς πρώτης ἐκείνης βάσεως τοῦ παλαιῦ νόμου, τῆς ἐν τῷ Λευϊτικῷ, κεφ. ιθ'. ἐδάφ. ε', καὶ ἐφ' ὧν καθόλου καὶ ἐν μέρει οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι περὶ τούτου ἐγγράφως ἐξέθεντο καὶ διέλαβον, καὶ ἀγράφως ὀριστικώτερον παρέδωκαν· τῆς γὰρ τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ὁρθότητος περὶ τὰ τῆς πίστεως δόγματα προμηθεύμενοι, καὶ τῆς περὶ τὴν τοῦ εἰοῦ διαγωγὴν καὶ τὸ πολίτευμα καθαρότητος αὐτῶν προνοοῦντες, οὐ διέλιπον τὸ ἀνωθεν ἐκ παραδόσεως μέχρις αὐτῶν κατελθόν ἔθος διακατέχοντες, ἀναπτύσσειν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀκριβέστερον δι' ἱερῶν κανόνων πᾶν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος, ἐπειδὴν χρεῖα ἐγένετο. Καὺ' ὅν δὴ τρόπον καὶ ἡ ἐν Νεοκαισαρείᾳ Τοπικῇ Σύνοδος, ἀνωθεν παραλαβοῦσα, ἐν τῷ β'. αὐτῆς κανόνι, μέχρι θανάτου ἐξωθεῖται τὴν δύο ἀδελφοὺς γήμασαν γυναῖκα, οὕτως ἐπὶ λέξεως λέγουσα· » Γυνὴ ἐὰν γήμηται » δύο ἀδελφοὺς, ἐξωθείσθω μέχρι θανάτου· πλὴν ἐν τῷ θανάτῳ, » διὰ τὴν φιλανθρωπίαν, εἰποῦσα, ὡς ὑγιάνασα λύσει τὸν γάμον, ἔξει τὴν μετάνοιαν.» Παρόμοια τούτοις καὶ ἄλλα ἐστὶν ἰδεῖν διορισθέντα τε καὶ κανονισθέντα καὶ ὑπ' ἄλλων κατὰ μέ-

ρος ἁγίων Πατέρων, ὡσπερ καὶ παρὰ τοῦ οὐρανοφάντορος Βασιλεῖου· ὅς γε καθόλου μὲν περὶ γάμου ἐν τῷ ξη'. αὐτοῦ κανόνι οὕτω φησὶν· » Ἢ τῆς ἀπειρημένης συγγενείας εἰς γάμον ἀνθρώπων σύστασις, εἰ φωραθῆν, ὡς ἐν ἀμαρτήμασιν ἀνθρώπων » γινομένη, τὰ τῶν μοιχῶν ἐπιτίμια δέξεται· διὰ τῆς ἀπειρημένης συγγενείας ἐννοῶν γενικώτερον, ὡς εἰκεν, ὅσα τε ὁ παλαιὸς νόμος προηγουμένως λαλεῖ, καὶ ὅσα οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἐπομένως ἐγγράφως τε καὶ ἀγράφως παρέδωκαν· καὶ μετ' αὐτοῦ οἱ θεοφόροι Πατέρες, τοῖς ἔχουσιν ἐκείνων ἐπόμενοι, μέχρι τοῦ καιροῦ αὐτῶν ὀριστικώτερον περὶ γάμου διέταξαν· ἐν μέρει δὲ, « Ὁ αὐτὸς τύπος, φησὶν ἐν ος'. αὐτοῦ κανόνι, καὶ περὶ τῶν » τὰς νύμφας ἑαυτῶν λαμβανόντων φυλαττέσθω· » καὶ ἐν οἷ. » Ὁ αὐτὸς κρατεῖτω τύπος καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἀδελφῶν λαμβανόντων » κείς συνοικέσιον, εἰ καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους· » καὶ ἐν τῷ κγ'. αὐτοῦ· Περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν γαμούντων, ἢ ἀδελφοῖς δυοῖς γαμουμένων, ἐπιστολίδιον ἡμῖν ἐκπεφώνηται, οὗ τὸ ἀντιγράφων ἀπεστέλλαμέν σου τῇ εὐλαθείᾳ (τῷ Ἀμφιλοχίῳ, ἐν τῇ α. » κανονικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ), ὁ δὲ ἀδελφοῦ ἰδίαν γυναῖκα λαβὼν, οὐ πρότερον δεχθήσεται, πρὶν ἀποστήναι αὐτῆς. » Καὶ Τιμόθεος δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας, ἐν ια. ἐρωτήσει αὐτοῦ, ἐρωτηθεὶς, Ἐάν τις » κλήση κληρικὸν εἰς τὸ συζεῦξαι γάμον, ἀκούση δὲ τὸν γάμον παράνομον, ἢ θειογαμίαν, ἢ γυνὴν ἀδελφῆν τελευτησάσης » γυναικὸς, τὴν μέλλουσαν ζεύγνυσθαι, εἰ ὀφείλει ἀκολουθῆσαι ὁ κληρικὸς, ἢ προσφορὰν ποιῆσαι; ἀποκρίνεται· Ἄπαξ εἶπατε· ἐάν » ἀκούση ὁ κληρικὸς τὸν γάμον παράνομον· εἰ οὖν ὁ γάμος παράνομός ἐστιν, οὐκ ὀφείλει ὁ κληρικὸς κοινωνεῖν ἀμαρτίαις ἄλλοτρίαις». Ἐκ δὲ τῶν συνοδικῶν κανόνων, ὡς κορωνίδα ἐκτιθέμεθα ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων ἐκτεθέντα τὸν νδ'. τῆς ἑκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου· » Τῆς θείας ἡμᾶς οὕτω σαφῶς ἐκδιδασκούσης Γραφῆς, Οὐκ εἰσελεύση πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκὸς σου, ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτοῦ, ὁ θεοφόρος Βασίλειος, τινὰς τῶν » ἀπηγορευμένων γάμων ἐν τοῖς οἰκειοῖς κανόσιν ἀπειρηθήσατο, » σιωπῇ τὰ πλείστα παραδραμῶν, καὶ κατ' ἀμφοτέρω κατασκευάσας ἡμῖν τὸ ὠφέλιμον· τὸ γὰρ τῶν αἰσχυρῶν ὀνομασιῶν πλήθος παραιτησάμενος, ὡς μὴ τὸν λόγον καταρρύπταινοι τοῖς ῥή-

πρασι, τὰς ἀκαθαρσίας διέλαβε, δι' ὧν περιεκτικῶς ἡμῖν τοὺς  
 » παρανόμους γάμους ὑπέδειξεν. Ἐπειδὴ δὲ τῇ τοιαύτῃ σιωπῇ,  
 » καὶ τῷ ἀδιαγνώστῳ τῆς τῶν ἀθέσμων γάμων ἀπαγορεύσεως  
 » ἐαυτὴν ἢ φύσιν συνέχεε, συνειδόμεν γυμνότερον τὰ περὶ τοῦ  
 » του ἐκθέσθαι, ὀρίζοντες ἀπὸ τοῦ νῦν, τὸν τῇ οἰκείᾳ ἐξαδέλφῃ  
 » πρὸς γάμου κοινωνίαν συναπτόμενον, ἢ πατέρα καὶ υἱὸν μητρί  
 » καὶ θυγατρὶ, ἢ δύο κόραις ἀδελφαῖς πατέρα καὶ υἱὸν, ἢ ἀδελ-  
 » φοῖς δύο μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ ἀδελφοὺς δύο δύο ἀδελ-  
 » φαῖς, ὑπὸ τὴν τῆς ἐπταετίας πίπτειν κανόνα, ἀφισταμένων  
 » αὐτῶν προδήλως τοῦ παρανόμου συνοικεσίου.» Ἀλλὰ τί χρὴ  
 λέγειν τὰ πάντα, ὅσα οἱ θεῖοι Πατέρες εἰρήκασιν περὶ συνοικε-  
 σίων, καὶ ἐγγράφως ἡμῖν κατέλιπον, ἃ ἐπιλείπει ἡμᾶς ὁ χρό-  
 νος ἀπαριθμοῦντας; ἐπ' ἐκείνης γὰρ τῆς τοῦ παλαιοῦ νόμου  
 βράσεως, ὡς εἴρηται, καὶ ἐφ' ὧν οἱ πνευματέμφοροι Ἀπόστολοι  
 ἐγγράφως καὶ ἀγράφως παρέδωκαν, οἷ τε τῶν Οἰκουμενικῶν ἁγίων  
 Συνόδων θεῖοι Πατέρες ἡμῶν, οἷ τε τῶν Τοπικῶν, καὶ κατὰ μέ-  
 ρος αὐτῶν ἕκαστος θεοπνεύστως ἐποικισδοῦντες πρὸς δὲ, καὶ  
 αἰ μετὰ ταῦτα κατὰ καιροὺς συγκροτηθεῖσαι Τοπικαὶ ἱεραὶ Σύ-  
 νοδοι, ἀλληλοδιαδόχως τούτοις ἐπόμεναι, κατὰ πρόνοιαν τῆς  
 ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων ἀγνείας καὶ καθαρότητος, τοὺς περὶ συνοικε-  
 σίων διαφόρους κανόνας ἐξέθεντο· μὴ βουλόμενοι γὰρ τοῖς  
 συγγενικοῖς γάμοις μολύνεσθαι, » οἱ γεγραφότες, φασί, τοὺς νό-  
 » μους, τοὺς τῶν γάμων ἀθεμίτους, τοὺς μὲν, ὀνόμασι ρητοῖς  
 » διέστειλαν, τοὺς δὲ, τῷ τῆς ἀκαθαρσίας ὀνόματι διαλαβόντες  
 » γενικῶς, ἀφῆκαν καὶ παρεσιώπησαν, τοῦ σεμνοῦ πάντως φρον-  
 » τίζοντες, καὶ μὴ τῇ καθ' ἕκαστον ἐκθέσει τὴν γλῶτταν κα-  
 » τάρρυπαίνειν ἐθέλοντες, συνῶδ' αὖ τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύ-  
 » λου λεγομένοις, » Πορνεία καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα, μηδὲ ὀνομαζέ-  
 » σθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις.» ἀποφαινόμενοι, καὶ τῷ  
 » τῆς ἀκαθαρσίας ὀνόματι, πᾶσαν ἀθεμιτογαμίαν, καὶ ἀρῆτο-  
 » ποιίαν περιλαμβάνοντες. Ἀλλ' εἰ καὶ τινὰ σιωπῇ τετίμηται,  
 » οὐ πάντως ἢ σιωπῇ τοῖς φιληδόνοις ἐγένετο ἄδεια· ἀλλὰ καὶ  
 » αὐτοῖς τοῖς ἐπιτετραμμένοις τῶν γάμων, ὁ νόμος οὐκ ἀφῆκε  
 » ῥηδίως ἐπιπηδᾶν.» ἐπεὶ τοι γε ἐν τοῖς γάμοις, οὐ τὸ ἐπιτε-  
 » τραμμένον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς δεῖ σκοπεῖν, κατὰ

» τὸν μέγαν Βασίλειον, τὸν καὶ τὰ βάθη τοῦ Πνεύματος, κατὰ  
 » τὴν θεολόγον φωνὴν, ἐρευνῶντα, οὐ νόμος ἢ γλῶττα τῆ Ἐκ-  
 » κλησίᾳ, καὶ ὁ τῶν ῥημάτων φθίγγος, θεόγραφοι πλάκες, δα-  
 » κτύλῳ ἐγκεχαραγμένοι Θεοῦ· ὁ δὲ ζητῶν ἕτερον νομοθέτην ἐν  
 » τούτοις, οὐκ οἶδα, εἰ σωφρονοῦσιν οὗτός γε δόξει σωφρονεῖν.»  
 ὅς γε μέγας Πατὴρ, ἐπίτομον γνώρισμα παρεχόμενος, ἐν ᾧ τὰ  
 τῶν ἀθεμίτων γάμων ῥηδίως τῶν νομίμων ἀποκριθήσεται, ἀπο-  
 φητικῶς λέγει· » ἐν οἷς τὰ τοῦ γένους συγχέονται ὀνόματα,  
 » ἐν τούτοις ὁ γάμος ἀθέμιτος.» Τοιούτοις οὖν γνωρίσμασι, καὶ  
 θεοπνεύστοις τῶν Πατέρων γνώμασι, ὡς ἀλανθάστοις κανόσιν,  
 αἰ μετὰ ταῦτα Τοπικαὶ ἱεραὶ Σύνοδοι χρώμεναι, συνοδικαῖς ψή-  
 φοις καὶ ἀποφάσεσιν ἐκανόνισαν περὶ πάντων τῶν συνοικεσίων,  
 ἅπερ ἢ καθόλου ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκ-  
 κλησία διακρατεῖ, καὶ διακατέχει ἀνωθεν μέχρι τῆς σήμερον,  
 καὶ μετασαλεῦσαι ταῦτα οὐδόλως ἀνέχεται, τοσοῦτοις αἰῶσιν  
 ἐπικυρωθέντα, κρατυνθέντα τε καὶ παγιωθέντα. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν  
 τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς πολλοὶ τῶν ὀρθοδόξων Χριστιαν-  
 ῶν, οἱ μὲν δι' ἄγνοιαν τῶν ἱερῶν νόμων, οἱ δὲ καὶ ἐπ' ἐλπίδι  
 συγκαταβάσεως, σχέσεις ἀθεμίτων συνοικεσίων συγκροτοῦντες,  
 διαφόροις τρόποις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀφέσεως δράξασθαι  
 πραγματεύονται· τοῖς μὲν γὰρ ἐπιχείρημα καθίσταται, εἴπου τί  
 κατὰ περιστάσιν καὶ ἀνάγκην συνέβη προγεγονὸς κεκωλυμένου  
 γάμου παράδειγμα· τοῖς δὲ, καὶ διὰ τὸ ἐν τισὶ βαθμοῖς ἀμφιρ-  
 ρεπὲς τοῦ νόμου, ἀφορμὴ τῆς ἐπὶ τὸν προσεχῆ, καὶ ἐγγὺς κε-  
 κωλυμένου βαθμῶν εὐσυγγνώστου δῆθεν οἰκονομίας· εἰσὶ δὲ οἱ  
 καὶ πορρωτέρω τὸ ἀναιδὲς προάγοντες, καὶ πολλῶ τῷ θράσει  
 ἐπεμβαίνοντες, καὶ ἀνερυθριάστως καὶ ἀθεοφότως γενικὴν καὶ  
 συστηματικὴν ἀνατροπὴν τῶν περὶ τοῦ γάμου ἱερῶν ἐκπεφα-  
 ῤμένων νόμων ἀπαιτοῦντες, καὶ εἰς μειώσεις, καὶ κολοβώσεις  
 τῶν τῆς συγγενείας βαθμῶν τὴν ἐκκλησιαστικὴν συγκατάθεσιν  
 ἐκδιαζόμενοι, πρὸς ἀκώλυτον τῆς ἐναγοῦς αἰμομιξίας ἐκτέλεσιν·  
 οὐ τί ἂν γένοιτο παρανομώτερον; εἰ γὰρ ἔθος τὸ τυχόν, τῷ  
 χρόνῳ παγιωθέν, νόμος καθίσταται, πῶς ἔθος ἅγιον, καὶ πρὸς  
 τὴν καθαρότητα τοῦ χριστιανικοῦ πολιτεύματος ἀφορῶν, καὶ  
 διὰ τοσοῦτῶν αἰῶνων κρατυνθέν, κινήθησεται; εἰ δὲ καὶ γνώμη



ποσούτων ἁγίων ἀνδρῶν, καὶ θεοφόρων Πατέρων συνοδικῶς κερύρωται, καὶ κανόνι διησφαλισθῆ, καὶ ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας παρὰ πάσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας διατηρούμενον, πῶς οὐχὶ ἅπαν ἔχει τὸ κράτος καὶ τὴν ἰσχύν; Τίς δ' οὕτω τολμητίας τε καὶ ἀντίθεος, ὥστε καταργῆσαι ἅπερ αὐτὸς ὁ Θεὸς νενομοθέτηκε, καὶ ἅπας τῶν θείων ἀνδρῶν ὁ σύλλογος εὐσεβῶς διετάξατο, καὶ ἡ τῶν πιστῶν Ἐκκλησία ἐς δεῦρο διαφυλάττει; Διὰ ταῦτα, ἡ μετριότης ἡμῶν, τοῖς Ἀποστολικοῖς καὶ Συνοδικοῖς ἐπομένῃ ἴχνεσι, καὶ τούτοις ἀπαρεγκλίτως παρακολουθοῦσα, ἔγνω κοινῇ συνδιασκέψει, μιᾶ τε ὁμοφώνῳ γνώμῃ ἁπάντων τῶν ἐν Βασιλευούσῃ ἐνδημούντων Ὀρθοδόξων Ἱεραρχῶν, τῶν τε ἁγιωτάτων, καὶ σεβασμιωτάτων Πατριαρχῶν, προκατόχων ἡμῶν, τοῦ κυρίου Κωνσταντίου Α', καὶ τοῦ κυρίου Κωνσταντίου Β', τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἁγιωτάτου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου Ἀθανασίου, καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων Ἀρχιερέων, καὶ ὑπερτίμων, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων ἡμῶν ἀδελφῶν, καὶ συλλειτουργῶν, τὸν παρόντα Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν ἐκθέσθαι Τόμον, ἐπικυροῦντα, καὶ οἶονεὶ ἀνακαινίζοντα, καὶ ἐπιστηρίζοντα τὰ ἔκπαλαι περὶ τῶν βαθμῶν τῶν συνοικεσίων τεθεσπισμένα ὑπὸ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ μέχρι τοῦδε ἀλληλοδιαδόχως διενεργούμενα, καὶ ἐν εἴδει προαναφωνήσεως ἀνακηρύττοντα τοῖς ἁπανταχοῦ Ὀρθοδόξοις Ἀρχιερεῦσι, τοῖς τοῦ κλήρου ἅπασι, καὶ παντὶ τῷ χριστιανῷ πληρώματι, μηδεμίαν ἔσεσθαι τοῦ λοιποῦ μηδὲ ἐλπίσαι συγκατάβασιν ἐν οἰωδῆτινι κεκωλυμένῳ ὄντι παρὰ τῶν ἱερῶν νόμων συνοικεσίου βαθμῶ, εἴτε πρὶν καὶ ἐρωτηθέντος, εἴτε συντελεσθῆναι φθάσαντος· ἐφ' ᾧ καὶ γράφοντες ὀρίζομεθα ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς, ἵνα ἡ περὶ τῶν γάμων ἀρχαιοτάτη καὶ θεοδίδακτος, καὶ δι' ἱερῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ Πατριαρχικῶν Τόμων καὶ ἀποφάσεων ἐπικυρωθεῖσα, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐπικρατοῦσα καὶ ἐμπολιτευομένη διάταξις, ὑπάρχῃ ἀπαραποιήτως διενεργουμένη, καὶ φυλαττομένη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐς τὸ διηνεκὲς διασώζεται ἀπαραχάρακτος, καὶ οἱ περὶ βαθμολογίας τῶν γάμων κανόνες, καὶ ἱεραὶ διατυπώσεις, πάσης ἐνδεχομένης ἀνάγκης αἰωνίως ἐπι-

κρατῶσιν ἰσχύοντες· μόνον γὰρ τίμιον γάμον γνωρίζομεν, καὶ ἀποδεχόμεθα, τὸν ἐννομον, καὶ κατὰ τοὺς Ἀποστολικούς καὶ Συνοδικούς κανόνες τῶν θείων Πατέρων ἡμῶν συναπτόμενον, καὶ ὡς ρίζαν ἀγαθὴν, καὶ ὑποβάθραν γένους τιμίου καὶ εὐσεβοῦς λογιζόμεθα, ὅπου δηλονότι ἡ συγγενικὴ βαθμολογία ἀκριβῶς καὶ ἀπαραποιήτως φυλάττεται· ἦτοι, εἰς μὲν τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν μέχρι τοῦ ὕγδρου βαθμοῦ, εἰς δὲ τὴν ἐξ ἀγχιστείας μέχρι τοῦ ἕκτου, καὶ εἰς τὴν ἐκ τριγενείας μέχρι τοῦ τετάρτου· ἐπὶ δὲ τοῦ ἁγίου ἑαπτίσματος ὀρίζεται κατὰ βάθος ὁ ὕγδρος, κατὰ τὴν ἐξ αἵματος βαθμολογίαν, ὅτι ἡ κατὰ πνεῦμα οικειότης μελίων τῆς κατὰ σάρκα· καὶ οὗτοι ἔσονται οἱ ἔσχατοι ὅροι τῆς ἀκωλύτου τῶν νομίμων συνοικεσίων ἐκτελέσεως· πᾶσαν δὲ ἄλλην γαμικὴν συνάφειαν, τοὺς ἐκτεθέντας βαθμούς ὑπερπηδῶσαν, καὶ τὴν κανονικὴν ταύτην βαθμολογίαν μὴ φυλάττουσαν, ὡς παράνομον ἀθεμιτογυμνίαν, καὶ αἰμομιξίαν, καὶ τὸ σεμνοπρεπὲς τοῦ ἱεροῦ γάμου καθυβρίζουσαν, ἀποστέργομεν τοῖς ὅλοις, καὶ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ἀποκλείομεν, καὶ πόρρω τοῦ Ὀρθοδόξου λαοῦ ἀπορρίπτομεν, καὶ ὡς ἀθεσμον, καὶ ἀτελεσιουργητὸν τὸ τοιοῦτο συνοικέσιον λογίζεσθαι ὀρίζομεθα, καὶ τοὺς παραβάτας, καὶ τῶν ἱερῶν νόμων καταφρονητάς, ἐναντίους τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν ἐπανατεινόμενοις ἐπιτιμίοις ἐνόχους ἀναγράφομεν, καὶ ὑπευθύνους, μηδεμίας τούντεῦθεν ἐφ' οἰωδῆτινι λόγῳ, καὶ ἀνάγκῃ οἰκονομίας, ἢ παροράσεως, ἀπαγε! χώραν θαρβούσης λαχεῖν. Ὅθεν καὶ ὁ παρῶν ἡμέτερος Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς ἐξεδόθη Τόμος, καταστρωθεὶς κἀν τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, πρὸς κοινὴν τῶν ἁπανταχοῦ Ὀρθοδόξων διαβεβαίωσιν.

Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ αὐθ'. Φεβρουαρίου ι.

† Γρηγόριος, ἐλέῳ Θεοῦ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀποφαίνεται.

† Πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖος Α'. ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.

† Πρώην Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης Κωνσταντῖος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.

† Ἱεροσολύμων Πατριάρχης Ἀθανάσιος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ αναπαύεται.

† Ἐφέσου Ἄνθιμος.

† Κυζίκου Ἄνθιμος.

† Χαλκηδόνος Ἱερόθεος.

† Θεσσαλονίκης Μελέτιος.

† Πελαγονίας Γεράσιμος.

† Ἀθηνῶν Ἱερόνυμος.

† Ἡρακλείας Διονύσιος.

† Νικομηδείας Ἄνθιμος.

† Δέρκων Γερμανός.

† Ἀμασειας Καλλίνικος.

† Κεσπεντηλίου Ἀρτέμιος.

† Σκοπίων Γαβριήλ.

## ΑΝΘΙΜΟΥ (1).

### ΤΟΜΟΣ ΣΥΝΟΔΙΚΟΣ

*Τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, τῆς συγκροτηθείσης ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ Σωτῆρος χηλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ πεντηκοστῷ, ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ, Ἰνδικτιῶνος η'· περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.*

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· Ἀμήν.

**Ο** ΔΕΣΠΟΤΗΣ τῶν ἀπάντων καὶ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐν τῇ νυκτὶ, ἧ παρεδίδοτο, διατιθέμενος τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις τὴν καινὴν αὐτοῦ καὶ χαρακτηριστικὴν τῶν Χριστιανῶν ἐντολήν, τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην, «Οὐ δύναται, ἔφη, τὸ κλημα καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ» καὶ ἀντιλαμβάνομενος τῆς ἀνθρωπίνης

(1) Ἄνθιμος ὁ ἀπὸ Νικομηδείας ἐκλεχθεὶς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1848, ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Ἀβδουλ Μετζίτου, ἐπέεμανε τὴν Ἐκκλησίαν οὐσίως καὶ θεαρέστως ἕως τοῦ 1852 ἔτους. Ἐπὶ τῆς πατριαρχίας αὐτοῦ, γενομένης τῆς κάτωθι διακρινώσεως τοῦ ὑπουργείου τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν αὐτοῦ Παναγιότητα, ἐξεδόθη ὁ ἐνταῦθα δημοσιευόμενος Ἱερός Τόμος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. — Κατόπιν δὲ τοῦ Συνοδικοῦ τούτου Τόμου, ἐξεδόθη ὁ τῆς 9 Ἰουλίου 1852 καταστατικὸς νόμος τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Γράμμα τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Ἱεράν Σύνοδον.

Παναγιώτατε καὶ θεϊότατε Οἰκουμενικὴ Πατριάρχη, Κύριε, Κύριε Ἄνθιμε, κατὰ Πνεῦμα ἡμῖν Σεβασμιώτατε Πάτερ, καὶ Πανιερώτατοι Ἀρχιερεῖς, οἱ συγκροτοῦντες τὴν περὶ τὴν αὐτοῦ Παναγιότητα Ἱεράν Σύνοδον, τὸ ὀφειλόμενον ἡμῖν σέβας εὐλαβῶς ἀπονέμομεν.

Ὡς τέκνα γνήσια τῆς ἁγίας Μητρὸς ἡμῶν Καθολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡμεῖς οἱ συγκροτοῦντες τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, ἀπονέμοντες πάντοτε τῇ ὑμετέρᾳ Παναγιότητι τὸν παρά πάντων τῶν Ὀρθοδόξων ὀφειλόμενον αὐτῇ φόρον εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ, ὡς πρῶτον τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ὀρθοδόξων Ποιμενάρχῃ, καὶ Πνευματικῷ Πατρὶ, ἐγνωσαν, κατ' εὐδοκίαν τῆς αὐτοῦ Μεγα-



ασθενείας, αὐτὸς πάλιν ὁ πάνσοφος Διδάσκαλος ἡμῶν ἠρμήνευσε τρανῶς, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, εἰς ἣν ἐντέλλεται ἅπαντας ἡμᾶς μένειν· «Μείνατε ἐν ἐμοί.» Ἐντεῦθεν ἐν τῷ Χριστιανικῷ Ὁρθοδόξῳ πληρώματι ἡ ὑμνουμένη ἐκείνη, καὶ τοσοῦτον φιλοτίμως σπουδαζομένη ὑπὸ τε τῶν θείων Ἀποστόλων, καὶ τῶν σεπτῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ καθ' ἐκάστην ἐν ταῖς δεήσεσι τῶν πιστῶν θερμῶς ἐξαιτουμένη *Ἐνότης*

λειότητος, καὶ καθ' αἴτησιν τῆς παρ' ἡμῖν Ἱερᾶς Συνόδου, δι' ἰδιαιτέρας αὐτῆς πράξεως γενομένην, διακρινῶσαι αὐτῇ τε καὶ τῇ περὶ αὐτὴν Ἱερωτάτῃ Συνόδῳ ὅ,τι τῇ τε γνώμῃ τοῦ ἔθνους καὶ τῇ τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ ἔθνους ἐγκρίσει ἀδείησε νομοθετῆσαι πρὸς τὴν νόμιμον καὶ τακτικὴν διοίκησιν τῆς παρ' ἡμῖν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ ἡ τὰ πάντα πανσόφως τε καὶ φιλοκρηδύως διέπυσα πρόνοια τοῦ Ὑψίστου κυδότητος κατὰ τὸ ἀπειρον αὐτοῦ ἔλεος νὰ ἀνεγείρῃ καὶ τὴν Ἑλλάδα εἰς βασιλείαν κράτος αὐτόνομόν τε καὶ ἀνεξάρτητον, ἴδει πάντως καὶ τὴν ταύτης Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς τοιαύτης ἐπαπυλαίου ἀνεξαρτησίας, ἥς καὶ πάντων τῶν ἄλλων αὐτονομῶν καὶ ἀνεξαρτησιῶν βασιλείων αἱ Ἐκκλησίαι ἀπολαύουσι. Καὶ ἐθεωρήθη μὲν παρὰ τοῦ ἔθνους αὐτοκέφαλος καὶ ἀνεξάρτητος ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1821 ἔτους, ὑπαγορευθέντος τούτου ἐκ τῆς ἀνάγκης τῶν τότε πολιτικῶν τῆς Ἑλλάδος περιστάσεων καὶ μεταβιβάων· ἀλλ' ἐν τοιοῦτοις καιροῖς ἦν ἀδύνατος ἡ σύστασις Ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς κυβερνήσεως τὰ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἱερῶν κανόνων, καὶ ἐπαγορευθείσης εἰς τὴν τήρησιν τῶν τῆς πίστεως δογμάτων. Ἀμα δὲ ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότητος ἀναβᾶσα εἰς τὸν θεῶν προωρισμένον αὐτῇ θρόνον τῆς Ἑλλάδος, ἐπιχειρήσασα τὴν τοῦ βασιλείου διοργανώσιν τε καὶ διακόσμησιν διὰ σαφῶν θεσμοθεσιῶν, ἐπέστησεν εὐθύς τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς προσοχὴν εἰς τὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κατάστασιν, νομίσασα τὴν περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῆς μέριμναν καθῆκον τῆς Βασιλείας Του οὐχ ἦστον σπουδαῖον καὶ ἐμβριθές, ἢ τὴν τῶν ἄλλων πραγμάτων τοῦ βασιλείου διαρρύθμισιν. Ἀλλ' εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ὡς Πνευματικὸν καὶ ἐκκλησιαστικόν, πρὶν ἢ ἐπιβᾶν χεῖρα, κυδότησε νὰ ἀκούσῃ καὶ αὐτὴ τὴν περὶ τούτου γνώμην τοῦ ἐν τῇ Βασιλείᾳ ἱεροῦ Κλήρου, καὶ τοι γνώσκουσα καλῶς, ὅτι καὶ τὰ πρότερον πρὸς τῶν Ἐθνικῶν Συνελεύσεων ψηφισθέντα, τῇ γνώμῃ καὶ τῇ συναίνεσει τοῦ ἱεροῦ Κλήρου ἐψηφίσθησαν. Καὶ δὴ συγκαλέσασα εἰς τὴν καθέδραν τῆς Κυβερνήσεως πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἑλλάδι διαμένοντας καὶ παρεπιδηροῦντας Ἀρχιερεῖς, ἦτοι τοὺς Μητροπολίτας, Ἀρχιεπισκόπους, καὶ Ἐπισκόπους, ἤκουσεν εὐμενῶς τὴν γνώμην αὐτῶν, ἀποφνημαμένων ὁμοφώνως, ὅτι ἡ διὰ Συνόδου διαρκούς διοίκησις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, οἷα ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς ὁμοδόξου Ῥωσσίας, νομιζέται καὶ ἀρμυδιωτέρα, καὶ συμφερωτέρα καὶ ἐν τῷ θεοσυστάτῳ Βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ ταύτην τοίνυν τὴν γνώμοδότησιν τῶν σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, ἐπισήμως πρὸς τῶν ἰδίων ἐκτεθεῖσαν, καὶ κυρωθεῖσαν, κατέστη ἐν Ἑλλάδι δι' ὑψηλοῦ βασιλικοῦ νόμου ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τοῦ βασιλείου Κράτους ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ἱερά Σύνοδος* τῆς Ἑλλάδος, συγκροτουμένη ἐκ πάντα Ἀρχιερέων, εἰς ἣν ἀνατίθη ἡ ἐξάσκησις τῶν κυριαρχικῶν

«Μείνατε ἐν ἐμοί.» εἰς γὰρ Κύριος, ὃ λατρεύομεν· μίᾳ πίστις, ἣν παρελάβομεν, καὶ ἐν ἐβάπτισμα, ὃ ἐεβαπτίσμεθα. Ταῦτά εἰσιν αἱ συνθήκαι τῆς μιᾶς ἀληθοῦς ποιμένης τοῦ Ἀρχιπολιμένου Χριστοῦ, ἧτοι τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς, καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ποιμαινομένης ὑπὸ πολυπληθῶν ὑπηρετῶν

δικαιωμάτων τῆς αὐτοκεφάλου ἤδη Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οἷα καὶ πασῶν τῶν ἄλλων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν οἱ ἀρχιερεῖς ἐξασκοῦσιν. Ἐπιβάλλεται δὲ αὐτῇ παρὰ τοῦ νόμου, ὡς πρώτιστον καθῆκον, καὶ ἀπκραιντόν, τὸ νὰ ἐπαγορευθῇ εἰς τὴν ἀκριβῆ διατήρησιν τῶν παρὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ πασῶν τῶν ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρεσβευμένων δογμάτων, ἵνα φυλάττηται ἀπαραχάρακτος ἡ δογματικὴ μετ' αὐτῶν ἐνότης· ἐφ' ᾧ καὶ οἱ ἀναδεχόμενοι τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἀξίαν Ἀρχιερεῖς ὁμολογεῦσιν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος, ὅτι θέλουν διατηρεῖ ταῦτα πάντα ἀνόθευτα καὶ ἀκέραια, κυροῦντες τὴν πράξιν ταῖς ἰδίαις αὐτῶν ὑπογραφαῖς. Τὴν θεσμοθεσίαν ταύτην τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως παρεδέχθη καὶ ἐπιψήφισεν ἅπαν τὸ Χριστιανικὸν πλήρωμα τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων διὰ τῶν αἱρετῶν αὐτοῦ ἀντιπροσώπων, τῶν ἐν ἔτει 1843 συγκαλεσθέντων εἰς Ἐθνικὴν Συνέλευσιν ἐν Ἀθήναις, τῇ τοῦ Βασιλείου Μητροπόλει· οἵτινες, μιᾶ φωνῇ, καὶ μιᾶ ψήφῳ, ὡς ἀρχὴν τοῦ θεμελιώδους νόμου ἔθεντο τὴν καλὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως, διακηρξάντες πανδημῶς διὰ τοῦ 2 ἀρθροῦ τοῦ συντάγματος τὴν σταθερὰν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους εὐσεβείαν, καὶ τὴν ἀδιάσπαστον ἐνότητα τῆς πίστεως, δι' ἧς ἐνοῦται δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ πάσης ἄλλης ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, διατηροῦσα ἀπαραλλάκτως τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας, καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις. Ἰδὲ τοίνυν τῶν ἀλλεπαλλήλων δυσχερῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος θεῖα συνάρσει ἐξομαλυνθέντων, καὶ τοῦ καιροῦ ἐπιτρέψαντος, καθῆκον ἡμῶν ἱερῶν ἡγησάμεθα, εὐδοκίᾳ τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος, γνώμῃ δὲ καὶ αἰτήσῃ τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, ὅπως ἀναγγεῖλωμεν πρὸς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ταῦτα, ἀξιοῦντες τὴν Ἐπιτίμησιν Παναγιότητος, ὡς πρώτον Ποιμανάρχην τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν περὶ αὐτὴν Ἱερωτάτην Σύνοδον, ἵνα ἐπιδοκιμάσαντες τὴν ἐκκλησιαστικὴν ταύτην θεσμοθεσίαν, καὶ τὴν δι' αὐτῆς συστάσαν Ἱεράν Σύνοδον τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἀναγνωρίσαντες, ἀποδέξῃσθε αὐτὴν ὡς ἐν Χριστῷ ἀδελφὴν, εὐλογοῦντες τὸ ἔργον τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ διακονοῦντες ταῦτα καὶ τοῖς λοιποῖς μακαριωτάτοις Πατριάρχασι, τῷ Ἀντιοχείας, τῷ Ἀλεξανδρείας, καὶ τῷ Ἱεροσολύμων, ὅπως μετὰ τῆς Ἐπιτίμησιν Παναγιότητος καὶ οἱ μακαριώτατοι οὗτοι Πατριάρχαι γνωρίζωσι τοῦ λοιποῦ, καὶ ἀπαδέχωνται ὡς ἀδελφὴν ἐν Χριστῷ ἐμότιμον καὶ ὁμοδόξον τὴν Ἱεράν ἡμῶν Σύνοδον, ἵν' οὕτω διατηρῆται ἀλώβητος ἡ τῆς ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐνότης. Τῇ δὲ Ἱερᾷ ταύτῃ Συνόδῳ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἐπίκειται εἰς αἱ καθῆκον ἱερώτατον τὸ ἀπενέμειν εὐλαβῶς τὰ κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας πρεσβεῖα τῆς τιμῆς εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς πρώτον πάσης τῆς ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν



αὐτοῦ, ἀγρυπλούντων καὶ φυλασσόντων φυλακὰς ἐν τῇ νυκτὶ τοῦ πλάνου τούτου βίου ἐπὶ μιᾷ ἐλπίδι, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθη-  
θημεν ἅπαντες. Ἀλλ' ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, ὡς ἅπασαν τὴν κτίσιν συνέχει ἐν θαυμασίᾳ ἀλληλουχίᾳ καὶ τάξει διέπουσα, οὕτω καὶ τὴν ἁγίαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν ἠδόκησε τῇ αὐτῇ ἀρμόνιᾳ οἰκο-  
νομεῖσθαι, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὸ θέμενον τοὺς μὲν Ἀπο-  
στόλους, τοὺς δὲ Προφήτας, τοὺς δὲ Ποιμένας καὶ Διδασκά-  
λους, ὡσπερ διὰ τῆς τῶν Θεῶν Ἀποστόλων χειροθεσίας ἀνέ-  
δειξεν ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς Πίστεως, τοὺς μὲν Ἐπισκόπους,  
τοὺς δὲ Ἐπιπροσβυτέρους, τοὺς δὲ Διακόνους, οὕτω τὸ αὐτὸ Πνεῦ-

Ὀρθοδόξων, καὶ μνημονεύειν δὲ πρῶτον τὸν ἐπ' αὐτοῦ καθήμενον ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις, κατὰ τὴν καθεστῶσαν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας, εἰ δὲ καὶ πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν συμπρασόντων, ἅτινα δέονται συσκέψιως καὶ συμπράξεως πρὸς κρείττενα οἰκονομίαν, καὶ στηριγμὸν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, πρὸς αὐτὸν πρῶτον θέλει ἀναφέρεισθαι. Ἀξιοῦμεν δὲ, καὶ πεπεισμένοι, ὅτι ἐν τοιούτοις πράγ-  
μασι, τὸ Πνευματικὸν ἀφορῶσι τῆς Ἐκκλησίας συμφέρον, θέλει εὐδεκεῖ καὶ ἡ ἡμετέρα Παναγιότης νὰ πράττῃ τὸ αὐτὸ πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἱεράν Σύνοδον, καὶ ἂν αὕτη ποτὲ ἐξαιτήσῃται παρ' αὐτῆς γνώμην, ἢ ὁδηγίαν, πρὸς ὄφελος τῆς Ἐκκλησίας, οὐκ ἀπαξιώσει ἡ ἡμετέρα Παναγιότης ἀνακοινῶν τὰ δέοντα. Οὕτω συνδεσμένοι αἱ Ἐκκλησίαι τῷ συνδέσμῳ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, δυναίονται διὰ τῆς Θείας [Χάριτος ἀντιστῆναι πρὸς πάντα τὰ ἐναντία, καὶ πᾶσαν προσ-  
βολὴν] ἀποκρούσονται θαρραλεώτερον καὶ δραστηριώτερον.

Ταῦτα (γνωστοποιούντες καὶ ἀξιοῦντες ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας Ἱεράς Συνόδου, ἐξαιτούμεθα εὐλαβῶς τὰς Πατρικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας καὶ Αὐτῆς, καὶ τῆς περιελάττην ἱερωτάτης Συνόδου καὶ ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ Ὀρθο-  
δόξου λαοῦ τῆς Ἑλλάδος, διατελοῦντες μετ' εὐλαθείας καὶ σεβασμοῦ.

Ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, τῇ τοῦ Βασιλείου καθέδρᾳ, τὴν τριακοστὴν τοῦ μηνὸς Μαΐου, ἐν ἑκὶ Σωτηρίῳ χιλιοστῷ ὀτακοσιοστῷ καὶ πεντηκοστῷ.

Τῆς ἡμετέρας Παναγιότητος υἱοὶ καὶ κατὰ Πνεῦμα προθυμότεροι.

Οἱ συγκροτοῦντες τὸ συμβούλιον τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλείως τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἑπιπροσβυτικού Συμβουλίου καὶ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ἑπιπροσβυτῶν  
Α. Γ. Κριεζῆς.

Ὁ ἐπὶ τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου καὶ τῶν ἑξωτερικῶν καὶ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ἑπιπροσβυτῶν,  
Ἀναστάσιος Λόντος.

Ὁ ἐπὶ τῶν ἑσωτερικῶν Ἑπιπροσβυτῶν.  
Γ. Νεταρῆς.

Ὁ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ἑπιπροσβυτῶν.  
Ἰωάννης Στάϊκος.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Εκπαιδείσεως καὶ τῆς Δικαιοσύ-  
νης Ἑπιπροσβυτῶν.  
Ν. Χρυσόγελο.

(Γ. Σ.)

μα, καὶ διὰ τῆς ἀποφάνσεως τῶν Οἰκουμενικῶν Ἁγίων Συνό-  
δων ἐκανόνισεν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς μὲν Πα-  
τριάρχας, τοὺς δὲ Ἀρχιεπισκόπους καὶ Μητροπολίτας, τοὺς δὲ Ἀρχιεπιπροσβυτέρους καὶ Ἀρχιδιακόνους κτλ. Οὗτοι δὲ πάντες,  
εἴτε ὁμότιμοι ἐν ἀδελφικῇ ὑπαλληλίᾳ, εἴτε ὑποτασσόμενοι ἀλ-  
λήλοις ὡς «ἡγουμένοις,» κατὰ τὴν διακονίαν ἣν ἕκαστος ἔλα-  
χεν, ἔχοντες τὸ αὐτὸ Πνεῦμα τῆς πίστεως, καὶ τὴν αὐτὴν  
ἀποστολικὴν κατὰ κανόνας χειροτονίαν, ὡς μέλη ὑπουργικὰ  
συναρμολογούμενοι εἰς ἓν σῶμα Χριστοῦ, ὅπου γῆς ἂν ᾧσιν,  
ἓνα ναὸν ἅγιον καταρτίζουσι, καὶ συνδεόμενοι τῷ συνδέσμῳ  
τῆς ἀγάπης, καὶ κεχωρισμένοι καὶ ἀφρασηκότες δοκῶσι κατὰ  
τὰς τοῦ κοινωνικοῦ βίου χρείας τε καὶ περιπετείας τῶν πολι-  
τευμάτων, ἀδιάστατοι καὶ ἀχώριστοι εἰσιν ἐν τῇ τῆς Ἐκκλη-  
σίας Ἐκκλησίᾳ. Ἐπὶ ταύτῃ τῇ βάσει ἀνεκαθεν ἡ τοῦ Χριστοῦ  
Ἐκκλησία, ἥτοι αἱ σεπτὰ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, ὡς γε πρὸς  
τὴν τοῦ βιωτικοῦ πολιτεύματος καιρικὴν χρείαν ἀφορῶσαι, ἡ  
ἐχώρισαν, ἡ συνῆψαν ἐπαρχίας ἐκκλησιαστικὰς, καὶ ἡ ἄλλοις  
ὑπέταξαν, ἡ αὐτοκεφάλους ἀνέδειξαν αὐτάς, τῆς ἐν τῇ πίστει  
καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ κοινωνικῇ τάξει Ἐκκλησίας ἀλωβήτου  
διαμενούσης. Ἐπεὶ ταῦν καὶ τινες τῶν ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστι-  
κὴν κυριαρχίαν τοῦ Πατριαρχικοῦ, Ἀποστολικοῦ, Οἰκουμενικοῦ  
Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀγιώταται Μητροπόλεις, καὶ  
Ἀρχιεπισκοπαὶ, καὶ Ἐπισκοπαὶ, αἱ ἀπαρτίζουσαι σήμερον τὸ  
θεόσωστον καὶ θεοστήρικτον ἑσάκιον τῆς Ἑλλάδος, διὰ και-  
ρικὰς περιπετείας, καὶ περ διατηροῦσαι τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι  
τὴν τῆς Πίστεως Ἐκκλησίαν, ἀπελείφθησαν ὅμως ἐπὶ τινα και-  
ρὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κανονικῆς σχέσεώς τε καὶ συνα-  
φείας πρὸς τε τὴν Ὀρθόδοξον αὐτῶν Μητέρα, τὴν ἐν Κωνσταν-  
τινουπόλει Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν, ἐξ ἧς ἤρτηντο, καὶ δὴ καὶ  
πρὸς πάσας τὰς λοιπὰς Ὀρθοδόξους τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας,  
ἡμεῖς οἱ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος συνελ-  
θόντες ἐν πλήρει Συνόδῳ, πρὸς καταρτισμὸν τῆς κανονικῆς  
ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας μετὰ τῶν λοιπῶν Ὀρθοδό-  
ξων Ἐκκλησιῶν, ἀκούσαντες διὰ τῶν ἐπισήμων γραμμάτων  
τῶν ἐπισταλέντων ἡμῶν παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς Ἑπιπροσβυτῶν τοῦ



Θεοσφότου Κράτους τῆς Ἑλλάδος, τὴν τε περὶ τούτου αἴτησιν τοῦ ἐκεῖ σύμπαντος εὐλαβεστάτου Κλήρου, καὶ τὴν συντρέχουσαν ἐπιθυμίαν παντὸς τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τῶν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι τέκνων ἡμῶν ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων, συνιδόντες δὲ καὶ τὴν χρείαν τῆς κατ' ἐκεῖνο τὸ νεοσύστατον Κράτος διακονίας τῆς Πίστεως, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας τῆς Ἐριότητος, καὶ συσχεψόμενοι ὅπως ἢ τε ἅγια ἡμῶν Πίστις διατηρηθῆ ἕσσει ἀλώβητος, καὶ οἱ κανόνες τῶν Θεῶν Πατέρων ἀπαραβίαστοι καὶ ἀπαρασάλευτοι, ὥστε εἶναι πάντα ἡμᾶς, ὡς ἐν τῇ αὐτῇ Πίστει, οὕτω καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκονομίᾳ τῆς Ἐριότητος, καὶ κλήματα ἀδιάσπαστα τῆς Θείας Ἀμπέλου ὤρισαν, τῇ δυνάμει τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος, διὰ τοῦ παρόντος Συνοδικοῦ τόμου, ἵνα ἡ ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀρχηγὸν ἔχουσα καὶ κεφαλὴν, ὡς καὶ πᾶσα ἡ Καθολικὴ καὶ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, τὸν Κύριον, καὶ Θεόν, καὶ σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχη τοῦ λοιποῦ κανονικῶς αὐτοκέφαλος, ὑπερτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν γνωρίζουσα Σύνοδον διαρκῆ, συνισταμένην ἐξ ἀρχιερέων προσκαλουμένων ἀλληλοδιαδόχως κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας, Πρόεδρον ἔχουσαν τὸν κατὰ καιρὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Ἀθηνῶν, καὶ διοικοῦσαν τὰ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς Θεοὺς καὶ ἱεροὺς κανόνας ἐλευθέρως καὶ ἀκωλύτως ἀπὸ πάσης κοσμικῆς ἐπεμβάσεως. Οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τούτοις καθισταμένην διὰ τοῦ παρόντος Συνοδικοῦ Τόμου τὴν ἱεράν ἐν Ἑλλάδι Σύνοδον, ἐπιγινώσκομεν αὐτὴν καὶ ἀνακηρύττομεν Πνευματικὴν ἡμῶν ἀδελφὴν, καὶ πᾶσι τοῖς ἀπανταχοῦ εὐσεβέσι καὶ Ὀρθοδόξοις τέκνοις τῆς μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς, καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἐπισυνιστῶμεν ὡς τριαύτην τοῦ λοιποῦ ἀναγνωρίζεσθαι καὶ μνημονεύεσθαι τῷ ὀνόματι, Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Δαψιλεύομεν δὲ αὐτῇ καὶ πᾶσας τὰς προνομίας, καὶ πάντα τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα, τὰ τῇ ἀνωτάτῃ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ παρομαρτοῦντά, ἵνα τοῦ λοιποῦ μνημονεύηται ὑπὸ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερέων ἐν ταῖς ἰδίαις ἐπαρχίαις ἱεουργούντων, τοῦ Προέδρου αὐτῆς μνημονεύοντος πάσης ἐπισκοπῆς Ὀρθοδόξων, καὶ χορηγῆ τὰς πρὸς χειροτονίαν Ἀρχιε-

ρέων ἀπαιτουμένας κανονικὰς ἐκδόσεις. Ἴνα δὲ ἡ κανονικὴ ἑνώτης πρὸς τε τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν, καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς Ὀρθοδόξους τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας διατηρῆται, κατὰ τοὺς Θεοὺς καὶ ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰ Πατροπαράδοτα ἔθιμα τῆς Καθολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὀφείλει ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μνημονεύειν ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τοῦ τε κατὰ καιρὸν Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καὶ τῶν λοιπῶν τριῶν Πατριαρχῶν κατὰ τάξιν, καθὼς καὶ πάσης ἐπισκοπῆς Ὀρθοδόξων, λαμβάνειν δὲ, ὡς ἂν χρῆξη, καὶ τὸ ἅγιον μύρον παρὰ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Κατὰ δὲ τὰς κανονικὰς καὶ Πατροπαράδοτους διατυπώσεις, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀναγορευόμενος ὀφείλει ἐπιστέλλειν τὰ ἀναγκαῖα συνοδικὰ γράμματα πρὸς τε τὸν Οἰκουμενικὸν καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας, καθὼς καὶ οὗτοι ἀναγορευόμενοι τὸ αὐτὸ ποιήσουσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς συμπίπτουσιν ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι, τοῖς δεομένοις συσκέψεως καὶ συμπράξεως πρὸς κρείττονα οἰκονομίαν καὶ ζηριγμὸν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἤρεσεν, ἵνα ἡ μὲν ἐν Ἑλλάδι Ἱερά Σύνοδος ἀναφέρηται πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Ἱεράν Σύνοδον· ὁ δὲ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, παρέχη προθύμως τὴν ἑαυτοῦ σύμπραξιν, ἀνακοινῶν τὰ δέοντα πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὰ δὲ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν ἀφορῶντα, οἷα, φερ' εἰπεῖν, τὰ περὶ ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας Ἀρχιερέων, περὶ ἀριθμοῦ αὐτῶν, καὶ ὀνομασίας τῶν θρόνων αὐτῶν, περὶ χειροτονίας ἱερέων καὶ ἱεροδιακόνων, περὶ γάμου καὶ διαζυγίου, περὶ διοικήσεως μοναστηρίων, περὶ εὐταξίας καὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ Θεοῦ λόγου, περὶ ἀποδοκιμασίας ἀντιθρησκευτικῶν βιβλίων, ταῦτα πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα κανονισθήσονται παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ συνοδικῆς πράξεως μὴ ἀντιβαινούσης τὸ παράπαν τοῖς ἱεροῖς κανόσι τῶν ἁγίων καὶ ἱερῶν Συνόδων, καὶ τοῖς Πατροπαράδοτοις ἔθιμοις, καὶ ταῖς διατυπώσεσι τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπ' αὐτοῖς οὖν τοῖς ὅροις, αὕτη ἡ ἀρχὴθεν καλλιγόνος Μί-

τηρ, ἢ ὡς ἀμπελος εὐθηνούσα ἐν τοῖς κλίτεσι τοῦ οἴκου Κυρίου, ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι συνοδικῶς ἀποφαινομένη, ἀναγορεύει καὶ κηρύττει τὴν ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίαν αὐτοκέφαλον, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ Σύνοδον ἀδελφὴν ἐν Πνεύματι ἐκυτῆς τε καὶ πάσης ἄλλης ἀνὰ μέρος Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ἐτι ἀναγνωρίζει πλήρη καὶ κυρίαν καὶ Ἀποστολικὴν, τὴν ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν, καὶ Ἀρχιεπισκόπων, καὶ Ἐπισκόπων γινομένην χειροτονίαν, ἣν ἔλαβον ἐντεῦθεν ἀπὸ τοῦ Ἀποστολικοῦ Οἰκουμενικοῦ τούτου Θρόνου, ἢ καὶ ἀφ' ἑτέρου Ἀποστολικοῦ Θρόνου, ἢ καὶ Συνόδων αὐτοκεφάλων, τῶν ἐν τῷ Ὁρθόδοξῳ πληρώματι. Ἐτι δὲ κατέχει πλήρη κυρίαν καὶ Ἀποστολικὴν πᾶσαν χειροθεσίαν αὐτῶν, καὶ πᾶσαν ἱεράν τελετὴν νομίμως τελουμένην, καὶ τοιαύτην ἀξιοὶ κατέχεσθαι καὶ παρὰ πάντων τῶν Ὁρθόδοξων. Ταῦτα ὥρισεν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ὁρθόδοξος Ἱερά Σύνοδος, εὐχαρμένη ἀπλέτῳ πόθῳ καὶ διαπύρῳ ἀγάπῃ τῇ φίλῃ αὐτῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφῇ, στηριγμὸν ἐν τῇ Πίστει καὶ ἐν τῇ Ἐνότητι, προκοπὴν ἐν τοῖς παραγγέλμασι τοῦ Κυρίου, καὶ ἀγρυπνον προσοχὴν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν τοῦ ποιμνίου, εἰς δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπέστησε ποιμαίνειν, ὅπως ἂν εἴπωσι καὶ οἱ ἀντικείμενοι τῇ εὐσεβείᾳ, «Τίς αὕτη ἢ ἐκκύπτουσα ὡσεὶ ὄρθρος, καλὴ ὡς σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος, θάμβος ὡς τεταγμένοι;» Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἐν, καὶ τὸ μεσότειχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, δῶν ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις πάντοτε, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς τοῦ Πρώτου καὶ Μεγάλου καὶ Ἄκρου Ἀρχιερέως Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, πρεσβείαις τῆς Παναχράντου Αὐτοῦ Μητρὸς, τῆς ἀειπαρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας, τοῦ τιμίου ἐνδόξου Προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῶν ἁγίων ἐνδόξων πανευφήμων Θεοκηρύκων καὶ Πνευματοφόρων Ἀποστόλων, τῶν Ὁσίων καὶ Θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων Ἀμὴν.

Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ αἰων'. Ἰουνίου κθ'.

† Ἄνθιμος ἐλέῳ Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέ-

ας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀποφαίνεται.

† Ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖος Α'. ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.

† Ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖος Β'. ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.

† Ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.

† Ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.

† Ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.

† Κύριλλος ἐλέῳ Θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.

† Ὁ Καισαρείας Παΐσιος. † Ὁ Ἐφέσου Ἄνθιμος.

† Ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος.

† Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ σεβασμιωτάτου γέροντος ἁγίου Χαλκηδόνα Κυρίου Ἱεροθέου.

† Ὁ Δέρκων Νεόφυτος. † Ὁ Πρόεδρος Διδυμοτείχου Με-

† Ὁ Νεοκαισαρείας Λεόντιος. † Ὁ Λέτιος.

† Ὁ Κρήτης Χρῦσανθος. † Ὁ Σερβῶν Ἰάκωβος.

† Ὁ Βιζύης Γρηγόριος. † Ὁ Σαζουγαθουπόλ. Προκόπιος.

† Ὁ πρῶν Μεσημβρίας † Ὁ Σταυρουπόλεως Κωνσταντῖνος Σαμουήλ.



ΤΩΝ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ

ΠΕΡΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ, ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ.

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ (1).

Α'. ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Κατὰ τῶν τριῶν Κεφαλαίων.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, Αὐτοκράτωρ, Καῖσαρ, φιλόχριστος (2), Ἰουστινιανὸς, Ἀλαμανικός, Γοτθικός, Φραγκικός, Γερμανικός, Ἀρμενικός, Ἀλαρικός, Οὐαρδαλικός, Ἀφρικανός, εὐσεβής, εὐτυχής, ἐνδοξός, νικητής, τροπαιοῦχος, ἀεισέβαστος, Ἀβγουστος, ἀπαρτι τῷ πληρώματι τῆς Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Εἰδοτες ὡς οὐδὲν οὕτω θεραπεύει τὸν φιλόανθρωπον Θεόν, ὡς τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν πάντας τοὺς Χριστιανοὺς περὶ τὴν ὁρθὴν καὶ ἀμώμητον πίστιν, καὶ μὴ εἶναι σχίσματα ἐν τῇ ἁγίᾳ

(1) Ἰουστινιανὸς ὁ Α'. Ἰβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 527. μέχρι τοῦ ἔτους 565 Μ. Χ. Τὴν βασιλείαν αὐτοῦ κοσμοῦσιν ἐνθερμὸς ὅπερ τῆς Ὀρθοδοξοῦ, πίστεως ζῆλος, νίκαι ἐπίσημοι κατὰ τῶν βαρβάρων, ἰδίως δὲ ἡ ἑπώνυμος αὐτοῦ νομοθεσία, τουτίστιν ἡ σύνταξις τῶν Εἰσηγήσεων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, τῶν Πανδικτῶν, τοῦ Κώδικος, καὶ τῶν Νευρῶν Δικτάξεων. — Ἡ παρούσα περὶ τῆς Ὀρθοδοξοῦ πίστεως ἐμολογία τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐξεδέθη ἐν τῷ Chronicon Paschale τοῦ τε Dufresne, καὶ τῆς ἐν Βόννη 1832 ἐκδόσεως τῶν Βυζαντινῶν Τόμ. Α'. σελ. 335. Ἰδίως δὲ ἐν Τόμ. ΙΧ. τῆς Συλλογῆς τῶν Συνόδων σελ. 538, ὑπὸ Φράνκου ἐν τῷ Γραικο-Ῥωμαϊκῷ Νομίμῳ τοῦ Λεὺγκλαύου, Μέρ. Α. σελ. 521, ἔτι δὲ ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν Ἱερῶν Συνόδων ὑπὸ Σ. Μηλίου Τόμ. Β. σελ. 384, ὅπου ἀναγινώσκεται καὶ τὸ πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ ἔτος φηγ'. συστάσαν Ἁγίαν Σύνοδον γράμμα τοῦ αὐτοῦ Αὐτοκράτορος περὶ κατακρίσεως τοῦ Ὀριγένη, καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ. — (2) πρὸ ἄλλοις, Φλάβιος.

τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία, ἀναγκαῖον ἠγησάμεθα, πᾶσαν πρόφασιν ἀναιροῦντες τοῖς σκανδαλιζομένοις, ἢ σκανδαλίζουσι, τὴν τῆς ὁρθῆς πίστεως ὁμολογίαν, τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ κηρυττομένην, φανεράν διὰ τοῦ παρόντος ἡδίκτου ποιήσασθαι, πρὸς τὸ καὶ τοὺς τὴν ὁρθὴν πίστιν ὁμολογοῦντας ἐν βεβαίῳ ταύτην φυλάττειν, καὶ τοὺς πρὸς ταύτην φιλονεικοῦντας, μανθάνοντας τὴν ἀλήθειαν, σπουδάσαι ἐνωθῆναι τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ.

Ὁμολογοῦμεν τοίνυν πιστεύειν εἰς Πατέρα, καὶ Υἱόν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον, μιαν Θεότητα, ἢτοι φύσιν, καὶ οὐσίαν, καὶ δύναμιν, καὶ ἐξουσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἢτοι προσώποις δοξάζοντες, εἰς ὃ θεοαπτίσμεθα, εἰς ὃ πεπιστεύκαμεν, καὶ οἷς συντετάγμεθα, τὰς μὲν ἰδιότητας χωρίζοντες, ἐνοῦντες δὲ τὴν θεότητα· μονάδα γὰρ ἐν τριάδι, καὶ τριάδα ἐν μονάδι προσκυνούμεν, παράδοξον ἔχουσαν καὶ τὴν διαίρεσιν καὶ τὴν ἐνωσιν· μονάδα μὲν, κατὰ τὸν τῆς οὐσίας, ἡγουν Θεότητος, λόγον· τριάδα δὲ, κατὰ τὰς ἰδιότητας, ἡγουν ὑποστάσεις, ἢτοι πρόσωπα· διαιρεῖται γὰρ ἀδιαιρέτως, ἢν' οὕτως εἴπωμεν, καὶ συνάπτεται διηρημένως· ἐν γὰρ ἐν τρισὶν ἡ θεότης, καὶ τὰ τρία ἐν, ἐν οἷς ἡ θεότης· ἢ τὸ γε ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ὃ ἡ θεότης, Θεὸν ἕκαστον, ὃν θεωρῆται μόνον, τοῦ νοῦ χωρίζοντος τὰ ἀχώριστα· Θεὸν τὰ τρία μετ' ἀλλήλων νοούμενα τῷ ταυτῷ τῆς κινήσεως καὶ τῆς φύσεως· ἐπειδὴ χρὴ καὶ τὸν ἕνα Θεὸν ὁμολογεῖν, καὶ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις κηρύττειν, ἡγουν τρία πρόσωπα, καὶ ἐκάστην μετὰ τῆς ἰδιότητος· καὶ οὔτε τὴν ἐνωσιν [ὁμολογοῦντες], σύγχυσιν ἐργαζόμεθα, κατὰ Σχθέλλιον, ἐν πρόσωπον τριώνυμον λέγοντα τὴν τριάδα, τὸν αὐτὸν Πατέρα, καὶ Υἱόν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα, οὔτε διαιροῦντες ἀλλοτριούμεν τῆς τοῦ Θεοῦ Πατρὸς οὐσίας τὸν Υἱόν, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατὰ τὴν Ἀρείου μάνιαν, εἰς τρεῖς διαφόρους οὐσίας κατατέμνοντες τὴν θεότητα. Εἰς τοίνυν Θεὸς ὁ Πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα· καὶ εἰς Υἱὸς μονογενῆς, δι' οὗ τὰ πάντα· καὶ ἐν Πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα.

Ὁμολογοῦμεν δὲ αὐτὸν τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ Θεὸν Λόγον, τὸν πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δι' ἡμᾶς καὶ

διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, κα-  
σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου, καὶ τῆς ἁγίας ἐνδόξου Θεο-  
τόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ γεννηθέντα ἐξ αὐτῆς, ὃς  
ἐστὶ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς τῆς ἁγίας Τριάδος, ὁμοούσιος  
τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ  
αὐτὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, παθητὸς σαρκί, ἀπαθὴς ὁ αὐτὸς  
θεότητι· οὔτε γὰρ ἕτερός τις ἐστὶ παρὰ τὸν Θεὸν Λόγον ὁ τὸ  
πάθος, καὶ τὸν θάνατον ἀναδεδεγμένος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἀπαθὴς  
καὶ ἀίδιος τοῦ Θεοῦ Λόγος, γεννήσεως σαρκὸς ἀνθρωπίνης ἀνα-  
σχόμενος, τὰ πάντα πεπλήρωκε. Διὸ οὐκ ἄλλον τὸν Θεὸν Λό-  
γον τὸν θαυματουργήσαντα, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν τὸν πα-  
θόντα ἐπιστάμεθα, ἀλλ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν  
Χριστὸν, τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον, σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαν-  
τα, καὶ τοῦ αὐτοῦ τὰ γε θαύματα καὶ τὰ πάθη, ἅπερ ἐκουσίως  
ὑπέμεινε σαρκί, ὁμολογοῦμεν· οὔτε γὰρ ἀνθρωπός τις ὑπὲρ ἡμῶν  
ἑαυτὸν δέδωκεν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος τὸ ἴδιον σῶμα δέ-  
δωκεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα μὴ εἰς ἀνθρώπον ἡ πίστις καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν  
ᾗ, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν Λόγον τὴν ἡμετέραν πίστιν  
ἔχωμεν. Καὶ Θεὸν τοίνυν αὐτὸν ὁμολογοῦντες, οὐκ ἀθετοῦ-  
μεν τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ ἀνθρώπον· καὶ ἀνθρώπον λέγοντες  
αὐτὸν, οὐκ ἀρνούμεθα τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ Θεόν. Εἰ γὰρ Θεὸς  
μόνον ᾗν, πῶς ἔπασχε; πῶς ἐσταυροῦτο, καὶ ἀπέθνησκεν; ἀλ-  
λότρια γὰρ ταῦτα Θεοῦ. Εἰ δὲ ἀνθρώπος μόνον, πῶς διὰ  
τοῦ πάθους ἐνίκη; πῶς ἔσωζε; πῶς ἐζωοποιεῖ; ταῦτα γὰρ  
ὑπὲρ ἀνθρώπον ᾗν. Νῦν δὲ ὁ αὐτὸς πάσχει, καὶ σώζει, καὶ  
διὰ τοῦ πάθους νικᾷ, ὁ αὐτὸς Θεός, ὁ αὐτὸς ἀνθρώπος τὸ  
συναμφοτέρον· οὕτως ἐν ἑκάτερον, ὡς μόνον· ὅθεν ἐξ ἑκατέρας  
φύσεως, τοῦτ' ἐστὶν ἐκ θεότητος, καὶ ἀνθρωπότητος ἓνα Χρι-  
στὸν σύνθετον λέγοντες, σύγχυσιν τῇ ἐνώσει οὐκ ἐπεισάγομεν.  
Καὶ ἐν ἑκατέρᾳ δὲ φύσει, τοῦτ' ἐστὶν ἐν θεότητι, καὶ ἀνθρω-  
πότητι, τὸν ἓνα Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν τοῦ Θεοῦ  
Λόγον σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα γινώσκοντες, διαί-  
ρεσιν μὲν τινα ἀνά μέρος, ἢ τομῆν οὐκ ἐπιφέρομεν τῇ μιᾷ αὐτοῦ  
ὑποστάσει· τὴν δὲ διαφορὰν τῶν φύσεων, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη,  
σημαίνομεν οὐκ ἀνῆρημένην διὰ τὴν ἐνωσιν, ἐπειδὴ ἑκατέρᾳ

φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ· συνθέσεως γὰρ ὁμολογουμένης, καὶ τὰ  
μέρη ἐν τῷ ὅλῳ ὑπάρχει, καὶ τὸ ὅλον ἐν τοῖς μέρει γινώσκε-  
ται· οὔτε γὰρ ἡ θεία φύσις εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μετεβλήθη,  
οὔτε δὲ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἰς τὴν θείαν ἐτράπη· νοουμένης δὲ  
μᾶλλον, καὶ ὑπαρχούσης ἑκατέρας ἐν τῷ τῆς ἰδίας φύσεως ὄρω-  
τε καὶ λόγῳ, πεπεραχθαί φημεν τὴν ἐνωσιν καθ' ὑπόστασιν· ἡ  
δὲ καθ' ὑπόστασιν ἐνωσις δηλοῖ, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος, τοῦτ' ἐστὶν  
ἡ μία ὑπόστασις ἐκ τῶν τριῶν τῆς θεότητος ὑποστάσεων, οὐ  
προὑποστάντι ἀνθρώπῳ ἠνώθη, ἀλλ' ἐν τῇ γαστρὶ τῆς ἁγίας Παρ-  
θένου ἐδημιούργησεν ἑαυτῷ ἐξ αὐτῆς ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει  
σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ, ὅπερ ἐστὶ φύσις ἀν-  
θρωπίνη· ταύτην δὲ τὴν καθ' ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς  
τὴν σάρκα ἐνωσιν, διδάσκων ἡμᾶς καὶ ὁ θεὸς Ἀπόστολος, λέ-  
γει· Ὁς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο, τὸ  
εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβὼν(1)·  
διὰ γὰρ τοῦ εἰπεῖν, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, τὴν τοῦ Λόγου  
ὑπόστασιν ὑπάρχουσαν ἐδειξεν ἐν οὐσίᾳ Θεοῦ· διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν,  
μορφὴν δούλου ἔλαβεν, οὐσίᾳ ἀνθρώπου, καὶ οὐχ ὑποστάσει,  
ἦτοι προσώπῳ ἐνωθῆναι τὸν Θεὸν Λόγον ἐσήμανεν· οὔτε γὰρ  
εἶπε, τὸν ἐν μορφῇ δούλου ὑπάρχοντα ἔλαβεν· ἵνα μὴ προὑπο-  
στάντι ἀνθρώπῳ ἐνωθῆναι δεῖξη τὸν Λόγον, καθὼς Θεόδωρος,  
καὶ Νεστόριος ἀσεβοῦντες ἐβλασφήμησαν, σχετικὴν τὴν ἐνωσιν  
λέγοντες, ἡμεῖς δὲ θείᾳ Γραφῇ καὶ τοῖς ἁγίοις Πατράσιν ἐπό-  
μενοι, ὁμολογοῦμεν ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος σὰρξ ἐγένετο, ὅπερ ἐστὶ  
καθ' ὑπόστασιν ἑαυτῷ ἐνώσαι φύσιν ἀνθρωπίνην· διὸ καὶ εἰς ὑπάρ-  
χει ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, ἐν ἑαυτῷ ἔχων τὸ τέλειον  
τῆς θεϊκῆς φύσεως, καὶ τὸ τέλειον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως·  
καὶ ἔστι μονογενὴς μὲν καὶ Λόγος, ὡς ἐκ Θεοῦ Πατρὸς γεννη-  
θεὶς, καὶ πρωτότοκος δὲ ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς ὁ αὐτὸς, ὅτε γέ-  
γονεν ἀνθρώπος· ὁ γὰρ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, υἱὸς ἀνθρώπου γέγονε,  
καὶ μείνας ὅπερ ᾗν, οὐ μετέβαλεν ὅπερ γέγονεν· ὅθεν καὶ δύο  
γεννήσεις τοῦ αὐτοῦ μονογενοῦς Θεοῦ Λόγου ὁμολογοῦμεν· τὴν  
μὲν πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀσωμάτως, τὴν δ' ἐπ' ἐσχά-

(1) Φιλιπ. Β', 6.



των τῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀγίας ἐνδόξου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας σαρκωθέντος, καὶ ἐνανθρωπήσαντος· ὁ γὰρ ἐκ Πατρὸς ἐκλάμψας ὑπὲρ ἔννοιαν, ἐκ μητρὸς ἀνέτειλεν ὑπὲρ λόγον· καὶ ὢν Θεὸς ἀληθῆς, ἄνθρωπος γέγονεν ἀληθῶς· διὰ τοῦτο κυρίως καὶ κατ' ἀλήθειαν Θεοτόκον τὴν ἀγίαν ἐνδόξον καὶ ἀειπάρθενον Μαρίαν ὁμολογοῦμεν· οὐχ ὡς τοῦ Θεοῦ Λόγου τὴν ἀρχὴν ἐξ αὐτῆς λαβόντος, ἀλλ' ὅτι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ὁ πρὸ τῶν αἰώνων μονογενὴς Θεὸς Λόγος σαρκωθείς ἐξ αὐτῆς ἀτρέπτως ἐνηθρώπησε· καὶ ἀόρατος ὢν ἐν τοῖς ἐαυτοῦ, ὁρατὸς γέγονεν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν· καὶ ἀπαθὴς ὢν Θεός, οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς εἶναι ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἀθάνατος, νόμοις ὑποκεισθαι θανάτου. Τοῦτον τὸν ἐν Βηθλεὲμ γεννηθέντα ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα, καὶ ὁμοιωθέντα ἀνθρώποις, καὶ σταυρωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ἐκήρυξαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι αὐτὸν εἶναι Θεόν, αὐτὸν ἄνθρωπον, αὐτὸν Υἱὸν Θεοῦ, αὐτὸν υἱὸν ἀνθρώπου, αὐτὸν ἐξ οὐρανοῦ, αὐτὸν ἀπὸ γῆς, αὐτὸν ἀπαθῆ, αὐτὸν παθητόν· ὁ γὰρ γεννηθεὶς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Πατρὸς Λόγος ἀρρήτως, ἀφράστως, ἀκαταλήπτως, αἰδίως, αὐτὸς ἐν χρόνῳ γεννᾶται κάτωθεν ἐκ παρθένου Μαρίας, ἵνα οἱ κάτωθεν πρότερον γεννηθέντες, ἄνωθεν ἐκ δευτέρου γεννηθῶσι, τοῦτ' ἐστὶν ἐκ Θεοῦ. Αὐτὸς οὖν μητέρα μόνον ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡμεῖς Πατέρα μόνον ἔχομεν ἐν οὐρανῷ· λαβὼν γὰρ τὸν θνητὸν πατέρα τῶν ἀνθρώπων τὸν Ἀδὰμ, ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις τὸν ἐαυτοῦ Πατέρα ἀθάνατον κατὰ τὸ λεγόμενον· Δέδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν, τέκνα Θεοῦ γενέσθαι(1)· ὅθεν καὶ θανάτου κατὰ σάρκα γεύεται ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸν σαρκικὸν αὐτοῦ πατέρα, ἵνα οἱ υἱοὶ τοῦ ἀνθρώπου τῆς ζωῆς αὐτοῦ μεταλάβωσι, διὰ τὸν κατὰ Πνεῦμα αὐτῶν Πατέρα, τὸν Θεόν· αὐτὸς ὢν κατὰ φύσιν Υἱὸς ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, ἡμεῖς κατὰ χάριν· καὶ πάλιν αὐτὸς κατ' οἰκονομίαν, καὶ δι' ἡμᾶς υἱὸς γέγονε τοῦ Ἀδὰμ· ἡμεῖς δὲ κατὰ φύσιν ἐσμέν υἱοὶ τοῦ Ἀδὰμ· πατὴρ γὰρ αὐτοῦ ἐστὶν ὁ Θεὸς κατὰ φύσιν, ἡμῶν δὲ κατὰ χάριν· καὶ Θεὸς αὐτοῦ γέγονε κατ' οἰκονομίαν, διότι ἄνθρωπος· ἡμῶν δὲ κατὰ φύσιν δεσπότης ἐστὶ

(1) Γωάν. Α'. 12.

καὶ Θεός· καὶ διὰ τοῦτο ὁ Λόγος, ὃς ἐστὶν Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, ἐνωθεὶς σαρκί, γέγονε σὰρξ, ἵνα οἱ ἄνθρωποι, ἐνωθέντες τῷ Πνεύματι, γένωνται ἐν Πνεύματι. Αὐτὸς οὖν ὁ ἀληθινὸς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοὺς πάντας ἡμᾶς φορεῖ, ἵνα οἱ πάντες τὸν ἕνα φορέσωμεν Θεόν· καὶ ἐστὶ καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν εἰς τῆς ἀγίας Τριάδος ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, σύνθετος ἐξ ἐκατέρας φύσεως· σύνθετον δὲ τὸν Χριστὸν ὁμολογοῦμεν, τῇ τῶν ἀγίων Πατέρων ἀκολουθοῦντες διδασκαλίᾳ· ἐπιγὰρ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου, ἢ κατὰ σύνθεσιν ἔνωσις τὴν σύγχυσιν καὶ διαίρεσιν ἀποβάλλεται· καὶ φυλάττει μὲν τὴν ἐκατέρας φύσεως ιδιότητα· μίαν δὲ ὑπόστασιν, ἥτοι πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ μετὰ τῆς σαρκὸς δείκνυσι· καὶ ἐστὶν εἰς καὶ ὁ αὐτὸς τέλειος ἐν θεότητι, καὶ τέλειος ἐν ἀνθρωπότητι, οὐχ ὡς ἐν δυαδὴν ὑποστάσεσιν, ἥτοι προσώποις, ἀλλ' ἐν θείᾳ φύσει, καὶ ἀνθρωπίνῃ γνωριζόμενος, ἵνα εἰς ἢ καθ' ἐκάτερα, τέλειος Θεός, καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ὁ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ εἰς τῆς ἀγίας Τριάδος, συνδοξαζόμενος τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι· οὔτε γὰρ τετάρτου προσώπου προσθήκην ἐπέδεδεξαντο ἡ ἀγία Τριάς, καὶ σαρκωθέντος τοῦ ἐνὸς τῆς ἀγίας Τριάδος Θεοῦ Λόγου. Ταύτην τὴν καλὴν παρακαταθήκην, ἣν παρὰ τῶν ἀγίων Πατέρων εἰλήφαμεν, φυλάττομεν, ἐν ἧ ζῶμεν, καὶ πολιτευόμεθα, καὶ ἣν συνέκδημον λάβοιμεν εἰς Πατέρα, καὶ Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ ἅγιον Πνεῦμα, ὁμολογίαν. Ταῦτα οὕτως ὁμολογοῦντες πρὸς τὰς ἄλλαις τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως διδασκαλίαις, καὶ τὸ εἰρημένον παρ' αὐτοῦ, μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην δεχόμενοι ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἐκ τῆς θείας φύσεως, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, εἰς Χριστὸς ἀπετελέσθη, καὶ οὐ μίᾳ φύσει, καθὼς τινες, κακῶς τὴν λέξιν ἐκλαμβάνοντες, λέγειν ἐπιχειροῦσιν. Ἀμέλει τοι καὶ αὐτὸς ὁ Πατὴρ, ὅσάκις μίαν φύσιν εἶπε τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην, ἐπι τούτου τῷ τῆς φύσεως ὀνόματι ἀντὶ ὑποστάσεως ἐχρήσατο· καὶ ἐν οἷς λόγοις εἶπε ταύτην τὴν λέξιν, ἐν τοῖς ἐφεξῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπήγαγε· ποτὲ μὲν Υἱόν, ποτὲ δὲ Λόγον, ἢ μονογενῆ, ἄπερ οὐ φύσεως, ἀλλ' ὑποστάσεως, ἥτοι προσώπου ἐστὶ δηλωτικά. Ἡ τοίνυν ὑπόστασις τοῦ Λόγου σαρκωθείσα, οὐ

μίαν φύσιν, ἀλλ' ἓνα Χριστὸν σύνθετον ἀπέτελεσε, τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον· Θεὸν δὲ καὶ ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν ὁμολογοῦντας, μίαν φύσιν, ἥτοι οὐσίαν ἐπ' αὐτῷ λέγειν, ἀσεβές· ἀδύνατον γὰρ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φύσιν, ἥτοι οὐσίαν, καὶ πρὸ αἰώνων εἶναι, καὶ ἐν χρόνῳ, ἢ ἀπαθῆ καὶ παθητόν· ὅπερ ἐπὶ τῆς μίας αὐτοῦ ὑποστάσεως, ἥτοι προσώπου, ὀρθῶς ὁμολογοῦμεν· ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν εἰρημένων τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, ἀποδειξομέν τὴν περὶ τῆς εἰρημένης λέξεως σαφειάτην αὐτοῦ διδασκαλίαν. Ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ, εἰπὼν μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκαρωμένην, εὐθὺς ἐπήγαγεν· Οὐκοῦν ὅσον μὲν ἦκεν εἰς ἔννοιαν, καὶ εἰς γε μόνον τὸ ὄραν τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασι, τίνα τρόπον ἐνήθηρώπηκεν ὁ μονογενῆς, δύο τὰς φύσεις εἶναι φάμεν τὰς ἐνωθείσας, ἓνα δὲ γινόν, καὶ Χριστὸν, καὶ Κύριον, τὸν τοῦ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον, ἐνανθρωπήσαντα καὶ σαρκαρωμένον. Διὰ τούτων δὲ ὁ Πατὴρ, τὸν τρόπον τῆς ἐνανθρωπήσεως παραστῆσαι βουλόμενος, καὶ τὸ ἀδιαίρετον, καὶ ἀσύγχυτον φυλάττων, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν συνελθουσῶν φύσεων ἔδειξε, καὶ ἓνα Χριστὸν ἐκήρυξεν, ἀλλ' οὐχὶ μίαν φύσιν θεότητος καὶ σαρκός. Καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς τὸν αὐτὸν Σούκενσον ἐπιστολῇ, τὰ παραπλήσια διδάσκων, γράφει οὕτως· Εἰ μὲν γὰρ μίαν εἰπόντες τὴν τοῦ Λόγου φύσιν σεσιγήκαμεν, οὐκ ἐπενεγκόντες τὸ, σαρκαρωμένην, ἀλλ' οἷον ἔξω θέντες τὴν οἰκονομίαν, ἦν αὐτοῖς τάχα που καὶ οὐκ ἀπίθανος ὁ λόγος προσποιουμένοις ἐρωτᾶν, ποῦ τὸ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι, ἢ τὸ, πῶς ὑφέστηκεν ἢ καθ' ἡμᾶς οὐσία; Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐν ἀνθρωπότητι τελειότης, καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας ἡ δῆλωσις εἰσχεκόμενται διὰ τοῦ λέγειν, σαρκαρωμένην, παυσάσθωσαν καλαμίνην ῥάβδον ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες· τοῦ γὰρ ἐκβάλλοντος τὴν οἰκονομίαν, καὶ ἀρνούμενου τὴν σάρκωσιν, ἦν τὸ ἐγκαλεῖσθαι δικαίως [ὡς] ἀφαιρουμένου τὸν γινόν τῆς τελείας ἀνθρωπότητος. Εἰ δὲ, ὡς ἔφην, ἐν τῷ σαρκαρωθῆναι λέγειν αὐτὸν, σαφῆς ἐστὶ καὶ ἀναμφίβολος ὁμολογία τοῦ, ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος, οὐδὲν ἔτι κωλύει νοεῖν, ὡς εἰς ὑπάρχων καὶ μόνος γινὼς ὁ Χριστὸς, ὁ αὐτὸς Θεὸς ἐστὶ καὶ ἄνθρωπος, ὡς περ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειος. Ὄρθότατα δὲ καὶ πάνυ συνετῶς ἢ σὴ τελειότης τὸν περὶ τοῦ Σωτηρίου πάθους

ἐκτίθεται λόγον, οὐκ αὐτὸν τὸν μονογενῆ γινόν τοῦ Θεοῦ, καθὼς νοεῖται καὶ ἐστὶ Θεός, παθεῖν εἰς ἰδίαν φύσιν τὰ σώματος ἰσχυριζομένη, παθεῖν δὲ μᾶλλον τῇ χοϊκῇ φύσει· δεῖ γὰρ ἀναγκαίως ἀμφοτέρω σῶζεσθαι τῷ ἐνὶ καὶ κατὰ ἀλήθειαν γινώ, τὸ καὶ μὴ πάσχειν θεϊκῶς, καὶ τὸ λέγεσθαι παθεῖν ἀνθρωπίνως· ἡ αὐτοῦ γὰρ πέπονθε σὰρξ. Καὶ ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ δὲ κεφαλῶ τῶν σχολίων, ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίοις Κύριλλος ὁμοίως ἀποβαλλόμενος τοὺς τε δύο υἱοὺς εἰσάγοντας, τοὺς τε μίαν φύσιν λέγοντας θεότητος καὶ τῆς σαρκός τοῦ Χριστοῦ, γράφει οὕτως· Οὐ διοριστέον οὖν ἄρα τὸν ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς, καὶ εἰς Θεὸν ἰδικῶς, ἀλλ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν φάμεν, τὴν τῶν φύσεων εἰδότες διαφορὰν, καὶ ἀσυγχύτους ἀλλήλαις τηροῦντες αὐτάς. Εἰ τοίνυν, καθὼς διδάσκει ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος, εἰς ἐστὶν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, τέλειος ἐν θεότητι, καὶ τέλειος ὁ αὐτὸς ἐν ἀνθρωπότητι, καὶ οὐκ ἔπαθε τῇ θεῖα φύσει, ἀλλὰ τῇ χοϊκῇ φύσει, οἷδε δὲ καὶ τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν, καὶ τὸ ἀσυγχύτους αὐτάς ἀλλήλαις ἐν μιᾷ ὑποστάσει φυλάττεσθαι, δῆλον, ὅτι τὸν αὐτὸν ἐν τῇ θεῖα φύσει, καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ λέγει ὁ Πατὴρ γνωρίζεσθαι, καὶ ἑκατέραν φύσιν ἐν αὐτῷ εἶναι, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη· καὶ οὐκ ἂν τις οὕτω μανείη, ὡς ὀρθῶς νομίσαι φρονεῖν τοὺς λέγοντας μίαν εἶναι φύσιν, ἥτοι οὐσίαν σαρκός καὶ θεότητος τοῦ Χριστοῦ, τὴν αὐτὴν θεῖαν καὶ χοϊκὴν, παθητὴν καὶ ἀπαθῆ. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐτέρωθεν κατασκευάζειν ἐπιχειροῦσιν τινες τὸ μίαν εἶναι φύσιν τῆς θεότητος, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ, τὸ τοῦ ἀνθρώπου παράδειγμα προβαλλόμενοι, καὶ λέγοντες, ὅτι, ὡς περ ἐξ ἑτεροφυῶν ψυχῆς, καὶ σώματος συνεστῶς ὁ ἄνθρωπος, μία φύσις λέγεται, οὕτω καὶ ἐκ δύο φύσεων, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, τὸν Χριστὸν λέγοντες, ὀφείλομεν μίαν φύσιν ἐπ' αὐτῷ λέγειν, ἐκεῖνο πρὸς αὐτοὺς ἐροῦμεν, ὅτι ὁ μὲν ἄνθρωπος, καὶ ἐκ διαφόρων συνέστηκε, τοῦτ' ἐστὶ, ψυχῆς καὶ σώματος, ὅμως διὰ τοῦτο μία φύσις λέγεται, ἐπειδὴ κοινῶς κατὰ πάσῶν τῶν ὑποστάσεων, ἡγουν προσώπων, τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ἀναγομένων, κατηγορεῖται· εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ἐκάστη ὑπόστασις, ἥτοι πρόσωπον, οἷον Πέτρος, καὶ Παῦλος, τοῖς ἰδιώ-



μασιν ἀπ' ἀλλήλων διαχωρίζονται, ἀλλ' ὅμως οὐ τῇ φύσει διαιροῦνται· ἀμφότεροι γὰρ ἄνθρωποι· καὶ πάλιν οὔτε ψυχὴ χωρὶς σώματος, οὔτε σῶμα χωρὶς ψυχῆς ἄνθρωπός ἐστιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἐδημιουργήθη· πᾶν δὲ κτίσμα, εἰ καὶ ἐκ διαφόρων συνέστηκεν, ἀλλ' οὖν μίαν ἐκείνην ἔχειν λέγεται φύσιν, καθ' ἣν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐδημιουργήθη. Ὁ δὲ Χριστὸς οὐχ οὕτως· οὔτε γὰρ μίαν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν, δηλοῖ κοινῶς κατὰ πολλῶν ὑποστάσεων, ἤτοι προσώπων κατηγορουμένην, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος· εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, πολλοὶ Χριστοὶ εὐρεθῆσαν, καθ' ὧν τὸ κοινὸν τῆς φύσεως κατηγορεῖται, ὅπερ καὶ λέγειν ἐστὶν ἀσεβές· ἀλλ' οὔτε ἀπ' ἀρχῆς ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ὁ Χριστὸς ἐδημιουργήθη, ἵνα τοῦτο ἦ φύσις Χριστοῦ· ἀλλὰ Θεὸς ὢν πρὸ αἰώνων ὁ Λόγος, καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, ἤτοι οὐσίας ὑπάρχων τῷ Πατρὶ, καὶ δημιουργὸς πάντων, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἀνθρώπου φύσιν καθ' ὑπόστασιν ἐνώσας ἑαυτῷ, γέγονεν ἄνθρωπος, μὴ ἐκστὰς τοῦ εἶναι Θεός.

Ἔστιν οὖν ὁ Χριστὸς μία ὑπόστασις, ἤτοι πρόσωπον, καὶ ἔχει τὸ τέλειον ἐν ἑαυτῷ τῆς τε θείας καὶ ἀκτίστου φύσεως, καὶ τὸ τέλειον τῆς ἀνθρωπίνης καὶ κτιστῆς φύσεως. Πῶς οὖν, ἐν ᾧ δύο φύσεις γινώσκονται, ἀκτιστος καὶ κτιστὴ, ἐπὶ τούτου μίαν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν λέγεσθαι δυνατόν; Εἰ γὰρ καὶ μία ὑπόστασις, ἤτοι πρόσωπον ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ὁμοούσιος τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ αὐτὸς, οὐ μὴν κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν· εἰ δὲ μία φύσις, ἤτοι οὐσία ἦν Χριστὸς, ἢ ἄσκαρος ὢν, μόνῳ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἐστὶν ὁμοούσιος, ἐπειδὴ μία τῆς θεότητος οὐσία, ἤτοι φύσις· ἢ ψιλὸς ὢν ἄνθρωπος, μόνῳ ἡμῖν ἐστὶν ὁμοούσιος, ἐπειδὴ μία φύσις τῆς ἀνθρωπότητος· ἢ τραπεῖσα ἑκατέρα φύσις, ἑτέραν φύσιν ἀπετέλεσε παρὰ τὰς συνηλούσας, καὶ κατ' αὐτοὺς οὔτε Θεὸς ἔμεινεν, οὔτε ἄνθρωπος γέγονεν ὁ Χριστὸς· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε τῷ Πατρὶ, οὔτε ἡμῖν ἐστὶν ὁ αὐτὸς ὁμοούσιος· τὰ δὲ οὕτω φρονεῖν πάσης πεπλήρωται ἀσεβείας. Καὶ ταῦτα λέγομεν, οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι καὶ τινες τῶν

ἁγίων Πατέρων, τῷ τοῦ ἀνθρώπου ὑποδείγματι ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου ἐχρήσαντο· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν, ἵνα δείξωσιν, ὅτι καθάπερ ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος εἰς ἀποτελεῖται, καὶ οὐχὶ δύο ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος συντεθείς εἰς ἐστὶν, καὶ οὐκ εἰς δύο Χριστοὺς, ἢ δύο υἱοὺς μερίζεται· οὗτοι δὲ τῷ τοῦ ἀνθρώπου ὑποδείγματι κέχρηται, ἵνα μίαν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ εἰσαγάγωσιν, ὅπερ ἀπεδείξαμεν ἀλλότριον εἶναι τῆς εὐσεβείας. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐλεγχόμενοι ὡς παρὰ τὴν ὀρθὴν τῶν Πατέρων διδασκαλίαν, ἀναπλάττουσιν ἐν ἑαυτοῖς μίαν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν θεότητος καὶ σαρκὸς, ἐφ' ἑτέρα μεταβαίνουσι λέγοντες, μὴ δεῖν ἀριθμὸν φύσεων ἐπὶ Χριστοῦ λέγειν, ὡς τοῦ ἀριθμοῦ διαίρεσιν εἰσάγοντος. Ἰστώσαν τοίνυν, ὅτι ὁ ἀριθμὸς, ὅταν μὲν ἐπὶ διαφόρων προσώπων, ἢ ὑποστάσεων λέγεται, τῶν πραγμάτων αὐτῶν τὴν ἀνά μέρος ἔχει διαίρεσιν, οἷον ὡς ἐπὶ δύο ἢ πλείονων ἀνθρώπων· ὅταν δὲ ἐπὶ ἠνωμένων πραγμάτων, τῆνικαῦτα μόνῳ λόγῳ καὶ θεωρίᾳ, οὐ μὴν αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἔχει τὴν διαίρεσιν, οἷον ἐπὶ μιᾶς ὑποστάσεως ἀνθρώπου ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συνεστῶσης· δύο γὰρ καὶ ἐνταῦθα φύσεις θεωροῦνται, ἑτέρα μὲν τῆς ψυχῆς, καὶ ἑτέρα τοῦ σώματος· καὶ ὅμως οὐ διὰ τοῦτο εἰς δύο ἀνθρώπους διαιρεῖται, ἀλλ' ἕνα ἵσμεν τὸν ἄνθρωπον, καὶ μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν. Καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν τοίνυν μυστηρίου τῆς ἐνώσεως γενομένης, εἰ καὶ διάφορα θεωρεῖται τὰ ἐνωθέντα, ἀλλ' οὖν οὐ πραγματικῶς καὶ ἀνά μέρος ἀλλήλων διίστανται· τὰ ἐξ ὧν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς συνετέθη· τὴν μὲντοι διαφορὰν κατανοοῦντες, καὶ ταύτην σημεῖναι βουλόμενοι, τὸν ἀριθμὸν παραλαμβάνομεν, καὶ δύο τὰς ἐν Χριστῷ φύσεις εἶναι φαμεν, καὶ οὐ διὰ τοῦτο ὁ εἰς Χριστὸς εἰς δύο Χριστοὺς, ἢ δύο υἱοὺς διαιρεῖται· καὶ μαρτυρεῖ τοῖς παρ' ἡμῶν εἰρημένοις ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἐν τῷ πρὸς Κληδόνιον πρώτῳ λόγῳ γράφων οὕτως· « Εἰ τις εἰσάγει δύο υἱοὺς, ἕνα μὲν τὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, δεύτερον δὲ τὸν ἐκ τῆς μητρὸς, ἀλλ' οὐχὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν, καὶ τῆς υἱοθεσίας ἐκπέσει τῆς



» ἐπηγγελμένης τοῖς ὀρθῶς πιστεύουσι· φύσεις μὲν γὰρ δύο, Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἐπεὶ καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα· υἱοὶ δὲ οὐ δύο, οὐδὲ Θεοί· οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα δύο ἄνθρωποι· εἰ καὶ οὕτως ὁ Παῦλος, » τὸ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸ ἐκτὸς προσηγόρευσε (1)· καὶ » εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, ἄλλο μὲν καὶ ἄλλο τὰ ἐξ ὧν ὁ » Σωτὴρ, εἴπερ μὴ ταυτὸν τὸ ἀόρατον τῷ ὄρατῷ, καὶ τὸ ἄχρο- » νον τῷ ὑπὸ χρόνον, οὐκ ἄλλος δὲ καὶ ἄλλος, μὴ γένοιτο. Ἰδοὺ διὰ τούτων σαφῶς διδάσκει ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος, ὅτι ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου ὁ μὲν ἐπὶ προσώπων τὸν ἀριθμὸν λέγων, ὡς ἀσεβῆς κατακρίνεται· ὁ δὲ ἐπὶ τῶν φύσεων, ἐξ ὧν ὁ εἷς συνετέθη Χριστὸς, τοῦτον παραλαμβάνων, ὀρθῶς ὁμολογεῖ, ὡς τὴν μὲν διαφορὰν τῶν συνελθουσῶν φύσεων διὰ τούτου σημαίνων, διαίρεσιν δὲ τὴν ἀνὰ μέρος κατ' οὐδένα τρόπον ποιούμενος. Ὡσπερ γὰρ ἑτέρα φύσις τῆς ψυχῆς, καὶ ἑτέρα σῶματος, καὶ ὁμοῦ εἷς κατὰ σύνθεσιν ἄνθρωπος ἀποτελεῖται, καὶ οὐ δύο, οὕτω καὶ ἐν Χριστῷ, εἰ καὶ δύο φύσεις θεωροῦνται, ἑτέρα μὲν τῆς θεότητος, ἑτέρα δὲ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο δύο Χριστοί, ἢ δύο υἱοὶ εἰσάγονται· ὥστε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Χριστῷ φύσεων κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον, παραιτούμενοι λέγειν, δῆλοι εἰσι τὴν διαφορὰν τούτων ἄρνούμενοι, καὶ σύγχυσιν ἐπεισάγοντες τῇ οἰκονομίᾳ· εἰ δὲ τὴν διαφορὰν ὁμολογοῦσιν, ἀνάγκη πάντως ἐπὶ ταύτῃ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀσυγχύτως συνελθουσῶν φύσεων εἰς μίαν ὑπόστασιν λέγειν αὐτούς· ὅπου γὰρ διαφορὰ φυλάττεται, ταύτῃ πάντως καὶ ἀριθμὸς ἔπεται. Εἰς ὑστάσιν δὲ τῶν παρ' ἡμῶν εἰρημένων τῇ τῶν ἁγίων Πατέρων μαρτυρίᾳ χρώμενοι, δείξομεν αὐτούς λέγειν, ὅτι ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου οἱ μὲν λόγοι διαιροῦνται κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, καὶ τὸν ἀριθμὸν ἐπὶ τούτου παραλαμβάνουσιν, οὐ μὴν πραγματικῶς ἀνὰ μέρος τὴν τῶν φύσεων ποιῶνται διαίρεσιν εἰς δύο ὑποστάσεις, ἦτοι δύο πρόσωπα. Λέγει γὰρ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Δευτέρου οὕτως· « Ὅλον δὴ πάλιν ἐν ταύτοις περιάθρει σαφῶς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τὸ μυστήριον, καὶ τὸν διὰ τοῦ ἁγίου

(1) ἁ, Κερ. Δ'.

» βαπτίσματος καθαρισμόν· δύο μὲν γὰρ ὀρθῶς λαβῆναι κε- » λεύει ζῶντα καὶ καθάρᾳ(1), ἵνα νοήσης διὰ τῶν πετεινῶν τὸν » πούρανιον ἄνθρωπον τε ὁμοῦ καὶ Θεὸν εἰς δύο φύσεις, ὅσον » ἤκειν εἰς τὸν ἐκάστη πρέποντα λόγον, διαιρούμενον· Λόγος γὰρ » ἦν ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς ἀναλάμψας ἐν σαρκὶ τῇ ἐκ γυναικός· » πλὴν οὐ μεριζόμενον· εἷς γὰρ ἐξ ἀμφοῖν ὁ Χριστός.» Καὶ » πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίοις Κύριλλος, ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον δευ- » τέρᾳ ἐπιστολῇ, γράφει οὕτως· « Ἀλλ' ἠγνόησαν, ὅτι ὅσα κατὰ » μόνην τὴν θεωρίαν διαιρεῖσθαι φιλεῖ, ταῦτα οὐ πάντως καὶ εἰς » ἑτερότητα τὴν ἀνὰ μέρος ὀλοτρόπως καὶ ἰδικῶς ἀποφοιτήσκειν » ἂν ἀπ' ἀλλήλων.» Καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Βασίλειος, ἐν τῷ τετάρτῳ » κατ' Εὐνομίου λόγῳ, ἐρμηνεύων τὸ, Κύριος ἔκτισέ με, καὶ πρὸ » πάντων βουνῶν γεννᾷ με(2), γράφει οὕτως· « Ληπτέον οὖν τὸ μὲν » ἐγέννησεν, ἐπὶ τοῦ Θεοῦ Υἱοῦ, τὸ δὲ ἔκτισεν, ἐπὶ τοῦ τὴν μορφήν » τοῦ δούλου λαβόντος. Ἐν πᾶσι δὲ τούτοις οὐ δύο λέγομεν, Θεὸν ἰδίᾳ » καὶ ἄνθρωπον ἰδίᾳ, εἷς γὰρ ἦν· ἀλλὰ κατ' ἐπίνοιαν τὴν ἐκάστου » φύσιν λογιζόμενοι.» Καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἐν » τῷ περὶ Υἱοῦ δευτέρῳ λόγῳ διδάσκων ἡμᾶς, ὅπως δεῖ τὰς ἐν » τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ φύσεις κατ' ἐπίνοιαν διακρίνειν, » γράφει οὕτως· « Ἦν ἰαίαι φύσεις διαίστανται τὰς ἐπινοίας, συν- » διαιρεῖται καὶ τὰ ὀνόματα· Παύλου λέγοντος ἄκουσον· ἵνα ὁ Θεὸς » τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Πατὴρ τῆς δόξης, Χριστοῦ » μὲν Θεός, τῆς δὲ δόξης Πατὴρ (3)· εἰ γὰρ καὶ τὸ συναμφοτέρον » ἔν, ἀλλ' οὐ τῇ φύσει, τῇ δὲ συνόδι.» Καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ » Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐπίσκοπος, ἐν τῷ κατ' Εὐνομίου τετάρτῳ » λόγῳ, τὰ αὐτὰ ἡμᾶς διδάσκων, γράφει οὕτως· « Καὶ ὡς ἂν μὴ » τις τῇ ἀκηράτῳ φύσει τὸ κατὰ τὸν σταυρὸν πάθος προστρι- » βοῖτο, δι' ἑτέρων τρανώτερον τὴν τοιχύτην ἐπανορθοῦται » πλάνην, μεσίτην αὐτὴν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, Θεὸν καὶ ἄνθρω- » πον αὐτὸν ὀνομάζων(4), ἵνα ἐκ τοῦ τὰ δύο περὶ τὸ ἐν λέγεσθαι, » τὸ πρόσφορον νοοῖτο περὶ ἑκάτερον, περὶ μὲν τὸ θεῖον, ἢ ἀπά- » θεια, περὶ δὲ τὸ ἀνθρώπινον, ἢ κατὰ τὸ πάθος οἰκονομία. Τῆς » οὖν ἐπινοίας διαιρούσης τὸ κατὰ φιλανθρωπίαν μὲν ἠνωμένον,

(1) Λευίτ. ΙΔ', 4. — (2) Παρ. Θ', 7. — (3) Ἐπιστ. Α', 17. — (4) ἁ. Τιμωθ. Β'.



τῷ δὲ λόγῳ διακρινόμενον, ὅταν μὲν τὸ ὑπερκείμενον καὶ ὑπερέχον πάντα νοῦν κηρύσσει, τοῖς ὑψηλοτέροις κέχρηται τῶν ὀνομάτων, ἐπὶ πάντων Θεῶν, καὶ μέγαν Θεὸν, καὶ δύναμιν Θεοῦ, καὶ σοφίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα καλῶν (1). ὅταν δὲ τὴν ἀναγκαιώς διὰ τὸ ἡμέτερον ἀσθενὲς συμπαραληφθεῖσαν τῶν παθημάτων πεῖραν περιγράφη τῷ λόγῳ, ἐκ τοῦ ἡμετέρου κατονομάζει, τὸ συναμφοτέρον, ἄνθρωπον αὐτὸν προσαγορεύων, οὐ κοινοποιῶν πρὸς τὴν λοιπὴν φύσιν διὰ τῆς φωνῆς τὸν δηλούμενον, ἀλλ' ὥστε περὶ ἑκάτερον τὸ εὐσεβὲς φυλαχθῆναι.

Τούτων οὕτως ἀποδεδειγμένων διὰ τῆς τῶν Πατέρων διδασκαλίας, παυσάσθωσαν οἱ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Χριστῷ φύσεων πρόφασιν τῆς οικείας πλάνης ποιούμενοι, καὶ τῷ διὰ τούτου τὴν διαφορὰν ἀρνεῖσθαι, σύγχυσιν εἰσάγειν ἐπιχειροῦντες. Πῶς γὰρ οὐκ ἀναγκαῖος ὁ ἀριθμὸς, ᾧ ἐπὶ σημασίᾳ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐνωθεισῶν εἰς μίαν ὑπόστασιν φύσεων, καὶ οὐκ ἐπὶ τῇ ἀνὰ μέρος διαιρέσει αὐτῶν, οἱ Πατέρες ἐχρήσαντο; Ἀποδεδειγμένου τοίνυν πανταχόθεν, ὡς εὐσεβὲς ἐστὶ τὸ λέγειν μίαν φύσιν, ἥτοι οὐσίαν θεότητος καὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ, κακεῖνό ἐροῦμεν, ὡς οὐδέ καθ' ἓ μίαν ὑπόστασιν λέγομεν τῆς θεότητος, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ, οὕτω δυνατόν καὶ μίαν φύσιν λέγειν Χριστοῦ· ἐπειδὴ μὴ ταυτὸν φύσις τε καὶ ὑπόστασις· πάντες γὰρ οἱ ἅγιοι Πατέρες συμφώνως ἡμᾶς διδάσκουσιν, ἄλλο εἶναι φύσιν, ἥτοι οὐσίαν, καὶ μορφήν, καὶ ἄλλο ὑπόστασιν, ἥτοι πρόσωπον καὶ τὴν μὲν φύσιν, ἥτοι οὐσίαν καὶ μορφήν, τὸ κοινὸν σημαίνειν τὴν δὲ ὑπόστασιν, ἥτοι πρόσωπον, τὸ ἰδικόν. Εἰ δὲ φήσωσιν τινας, ὅτι, ὡς περὶ μίαν ὑπόστασιν σύνθετος εἴρηται ἐπὶ Χριστοῦ, οὕτω δεῖ καὶ μίαν φύσιν σύνθετον λέγειν, ἀποδείξομεν καὶ τοῦτο ἀλλότριον εἶναι τῆς εὐσεβείας· μίαν γὰρ φύσιν θεότητος, ἥτοι οὐσίαν λέγοντες, τρεῖς ἐπ' αὐτῆς δοξάζομεν ὑποστάσεις, ἐν ἑκάστη ὑπόστασει, τὴν αὐτὴν φύσιν, ἥτοι οὐσίαν γνωρίζοντες, καὶ εὐσεβῶς ἐκ τῶν τριῶν ὑποστάσεων μίαν ὑπόστασιν τὴν τοῦ Λόγου πρὸς τὴν σάρκα συντεθεῖσθαι φάμεν· οὐδεὶς γὰρ ποτε ἐτόλμησεν ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ εἰπεῖν, ὅτι,

(1) ἁ, Κορ. Α'. — Ῥωμ. Ι. — Τίτ. Β'.

ὡς περὶ τρεῖς ὑποστάσεις, οὕτω καὶ τρεῖς φύσεις εἰσὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, ὥστε καὶ δύνασθαι λέγειν μίαν φύσιν ἐκ τῶν τριῶν φύσεων συντεθεῖσθαι πρὸς σάρκα· τρεῖς γὰρ φύσεις ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος μόνος Ἄρειος τολμήσας εἰπεῖν, ὡς βλάσφημος κατεκρίθη. Διὰ τοῦτο τοίνυν κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον, δύο φύσεων ἔνωσιν λέγομεν, καὶ μίαν ὑπόστασιν· ἐπειδὴ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός, κατὰ τὴν ὑπόστασιν ἕτερος ὢν παρὰ τὸν Πατέρα, τῆς αὐτῆς δὲ φύσεως ὢν τῷ Πατρὶ, ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑπόστασει ἐδημιούργησεν ἑαυτῷ σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ, ὅπερ δηλοῖ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἐνωθῆναι τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον, καὶ οὐχ ὑποστάσει, ἥτοι προσώπῳ τοῦδέ τινος. Ἔστι τοίνυν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος καὶ σαρκωθείς μίαν ὑπόστασιν ἐν ἑκατέρᾳ φύσει γνωριζόμενος, ἐν τε τῇ θείᾳ, ἐν ἣ ὑπῆρχε κατὰ τὸ, ὡς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων (1), καὶ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ, κατὰ τὸ, Ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος (2)· καὶ διὰ τοῦτο εὐσεβῶς εἶποι τις ἂν μίαν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σύνθετον, ἥπερ μίαν φύσιν σύνθετον· ἐπειδὴ ὅτε καθ' ἑαυτὴν ἀπλῶς φύσις λέγεται, μὴ προσκειμένου ταύτῃ ἰδικοῦ τινος προσώπου, ἀόριστόν τι καὶ ἀνυπόστατον δηλοῖ· τὸ δὲ ἀόριστον πρὸς οὐδὲν συντεθῆναι δύναται. Εἰ δὲ τις καὶ μετὰ τοὺς τοιούτους λόγους πρὸς φιλονεικίαν μόνην ὄρων, ἀντιθεῖναι ἐπιχειρήσει λέγων, ὅτι κατὰ τὸν ἀποδοθέντα τῆς φύσεως λόγον, χρὴ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Χριστοῦ ἰδίαν ὑπόστασιν, ἥτοι πρόσωπον ἴδιον ἔχειν, πρόδηλός ἐστιν ὁ τοιοῦτος, ὅτι προὑποστάντι ἀνθρώπῳ ἐνωθῆναι λέγει τὸν Λόγον, καὶ σχετικὴν γεγενῆσθαι τὴν ἔνωσιν· δύο γὰρ ὑποστάσεων, ἥτοι προσώπων καθ' ὑπόστασιν γενέσθαι ἔνωσιν ἀδύνατον· ὥστε ὁ ταῦτα λέγων, τὸ δυνατόν τοῦ Θεοῦ λόγοις ἀνθρωπίνης σοφίας κενῶσαι σπουδάζων, ἀγνοεῖ τὸ μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον, ὅπερ καρδίᾳ μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, ῥώματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν (3)· οὔτε γὰρ ἡ ἀνθρωπίνῃ φύσει τοῦ Χριστοῦ ἀπλῶς ποτε λέγεται, ἀλλ' οὔτε ἰδίαν ὑπόστασιν, ἥτοι πρόσωπον ἔσχεν, ἀλλ' ἐν τῇ ὑπόστασει τοῦ Λόγου τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπάρξεως ἔλαβεν· ὅθεν αὐτὸν τὸν Θεὸν Λόγον ἀτρέπτως ἀνθρωπὸν γεγενῆσθαι ὁμολογοῦμεν, καὶ οὐκ εἰς

(1) Φιλιππησ. Β', 6. — (2) Φιλιππησ. Β', 7. — (3) Ῥωμ. Ι, 10.



ἄνθρωπόν τινα αὐτὸν ἐληλυθέναι καὶ τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ. Λόγον σαρκωθέντος τὴν ἐκ Παρθένου γέννησιν εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο Θεοτόκον εἶναι τὴν ἁγίαν ἐνδοξὸν ἀειπάρθενον Μαρίαν. Διὰ τοῦτο καὶ πρὸ τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ μετὰ τὴν αὐτοῦ σάρκωσιν, τρεῖς ὑποστάσεις λέγομεν, τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τῆς ἁγίας Τριάδος, τετάρτης ὑποστάσεως, ἥτοι προσώπου προσθήκην μὴ ἐπιδεξαμένης. Ἐκ τούτων τοίνυν πάντων διελέγχονται οἱ λέγοντες πρὸ τῆς ἐνώσεως δύο φύσεις, ὡς προὑποστάντα λέγουσιν ἄνθρωπον, καὶ οὕτως ἐνωθῆναι τῷ Θεῷ Λόγῳ κατὰ τὴν μακρὰν Θεοδώρου, καὶ Νεστορίου τῶν ἀσεβῶν. Οἱ δὲ λέγοντες μὴ χρῆναι λέγειν μετὰ τὴν ἐνωσιν δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ, ἀλλὰ μίαν φύσιν, σύγχυσιν καὶ φαντασίαν εἰσάγουσι κατὰ Ἀπολλινάριον, καὶ Εὐτυχέα τοὺς ἀσεβεῖς· ἀλλ' οὗτοι μὲν ταῦτα. Οἱ δὲ ἅγιοι Πατέρες μετὰ τὴν τοῦ Λόγου ἐνανθρώπησιν θεωρήσαντες τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς, καὶ ὅτι ἀσύγχυτοι μεμενῆκασιν αἱ φύσεις, ὀρθότατα τὰς δύο φύσεις τὴν τε θεῖαν καὶ ἀνθρωπίνην ἐν τῷ Χριστῷ εἶναι εἰρήκασιν οὔτε γὰρ πρὸ τῆς ἐνανθρώπησεως δύο φύσεις ἦσαν τοῦ Κυρίου, οὐδὲ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν αἱ δύο μίαν γεγονάσιν, εἰ καὶ ἐν μιᾷ ὑποστάσει γινώριζονται.

Ταῦτα δὲ καὶ ἐκ τῶν θείων Γραφῶν, καὶ ἐκ τῆς τῶν Πατέρων διδασκαλίας διδαχθέντες, πρὸς ἀνατροπὴν τῶν συγχεόντων, καὶ τεμνόντων τὰ τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον, εἰκότως ἐγράψαμεν, καὶ οὐ τῷ σαφηνίζειν τὰ ἐξ ὧν ἐστὶ, καὶ ἐν οἷς γνωρίζεται ὁ Χριστὸς, σύγχυσιν ἢ διαίρεσιν τῆς θείας οἰκονομίας εἰσάγομεν· ἀμέλει δοξολογίαν, καὶ τὸν τῆς ἐνώσεως λόγον προφέροντες, ἓνα Χριστὸν, καὶ Υἱὸν, καὶ Κύριον, τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον σεσαρκωμένον, καὶ ἐνανθρωπήσαντα ὁμολογοῦμεν τε, καὶ προσκυνοῦμεν σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. Τούτων οὕτως ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ καθολικῆς Ἐκκλησίας ὁμολογουμένων, γινώσκειν βουλόμεθα πάντας τοὺς Χριστιανούς, ὅτι, ὡς περ ἓνα Θεὸν καὶ Κύριον ἔχομεν, οὕτω καὶ μίαν πίστιν· εἰς γὰρ ἐστὶν ὁρος πίστεως, τὸ ὁμολογεῖν καὶ ὀρθῶς δοξάζειν Πατέρα, καὶ Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἅγιον Πνεῦμα· ταύτην τὴν ὁμολογίαν φυλάττομεν, εἰς ἣν καὶ ἐβαπτίσθημεν, δωρηθεῖσάν μὲν πα-

ρὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις, παρ' αὐτῶν δὲ κηρυχθεῖσαν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Οἱ δὲ τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτώ Πατέρες ἅγιοι, οἱ συναχθέντες ἐν Νικαίᾳ κατὰ Ἀρσίου, καὶ τοῦτον μετὰ τῆς αὐτοῦ ἀσεβείας καταδικάσαντες, τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν, ἢ σύμβολον καὶ ἅγιον μάθημα τῆς πίστεως παραδεδώκασι τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ· καὶ μετ' ἐκείνους οἱ ἑν' ἅγιοι Πατέρες, οἱ συναχθέντες ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου, καὶ Μάγνου τοῦ Ἀπολλιναριστοῦ, καὶ τούτους καταδικάσαντες μετὰ τῆς αὐτῶν ἀσεβείας, ἀκολουθοῦντές τε κατὰ πάντα τῷ αὐτῷ ἁγίῳ συμβόλῳ τῷ παρὰ τῶν τι ἢ ἁγίων Πατέρων παραδοθέντι, ἐτράνωσαν τὰ περὶ τῆς θεότητος τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἔτι δὲ καὶ οἱ ἐν Ἐφέσῳ συναχθέντες τὸ πρότερον ἅγιοι Πατέρες· κατὰ Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς, καὶ οἱ ἐν Χαλκηδόνι ἅγιοι Πατέρες κατὰ Εὐτυχοῦς τοῦ δυσσεβοῦς, ἀκολουθήσαντες κατὰ πάντα τῷ εἰρημένῳ ἁγίῳ συμβόλῳ, ἥτοι μαθήματι τῆς πίστεως, κατεδίκασαν τοὺς προειρημένους αἰρετικούς μετὰ τῆς αὐτῶν ἀσεβείας, καὶ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς φρονησάντων, ἢ καὶ φρονούντων· καὶ πρὸς τούτοις ἀνεθεμάτισαν τοὺς ἕτερον ὅρον πίστεως, ἥτοι σύμβολον, καὶ μάθημα παραδιδόντας τοῖς προσιοῦσι τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι, ἢ ἐξ αἰσδιήποτε αἰρέσεως ἐπιστρέφουσι παρὰ τὸν παραδοθέντα, καὶ ὡς εἴρηται, ὑπὸ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἁγίων Πατέρων, τρανωθέντα ὑπὸ τῶν ἑν' ἁγίων Πατέρων. Τούτων οὕτως ἐχόντων, συνελδομεν καὶ κεφάλαια ὑποτάξαι, τὴν τε τῆς πίστεως ὀρθὴν ὁμολογίαν ἐν συντόμῳ, τὴν τε τῶν αἰρετικῶν κατάκρισιν περιέχοντα.

Ἐἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ Πατέρα, καὶ Υἱὸν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον, μίαν θεότητα, ἡγουν φύσιν καὶ οὐσίαν, μίαν τε δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἡγουν προσώποις προσκυνουμένην, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Ἐἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα Θεὸν Λόγον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, σαρκωθέντα ἐκ τῆς ἁγίας ἐνδόξου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ ἄνθρωπον γενόμενον, γεννηθέντα ἐξ αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ Λόγου εἶναι τὰς δύο γεννήσεις, τὴν τε πρὸ αἰώνων ἐσωμάτως, καὶ



τὴν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κατὰ σάρκα, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις λέγει ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον τὸν θαυματουργήσαντα, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν τὸν παθόντα, ἢ τὸν Θεὸν Λόγον συνεῖναι τῷ Χριστῷ λέγει γενομένῳ ἐκ γυναικὸς, ἢ ἐν αὐτῷ εἶναι ὡς ἄλλον ἐν ἄλλῳ, ἀλλ' οὐχὶ ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, καὶ τοῦ αὐτοῦ τὰ τε θαύματα, καὶ τὰ πάθη, ἅπερ ἐκουσίως ὑπέμεινε σὰρξ, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις λέγει κατὰ χάριν, ἢ κατ' ἐνέργειαν, ἢ κατ' ἀξίαν, ἢ κατ' ἰσοτιμίαν, ἢ κατ' αὐθεντίαν, ἢ ἀναφορὰν, ἢ σχέσιν, ἢ δύναμιν, τὴν ἔνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, ἢ καθ' ὁμωνυμίαν, καθ' ἣν οἱ Νεστοριανοὶ καὶ τὸν Θεὸν Λόγον Χριστὸν καλοῦντες, καὶ τὸν ἄνθρωπον κεχωρισμένως Χριστὸν ὀνομάζοντες, κατὰ μόνην τὴν προσηγορίαν ἓνα Χριστὸν λέγουσιν ἢ εἴ τις λέγει κατ' εὐδοκίαν τὴν ἔνωσιν γεγενῆσθαι, καθὼς Θεόδωρος ὁ αἰρετικὸς αὐταῖς λέξεσι λέγει, ὡς ἀρεσθέντος τοῦ Θεοῦ Λόγου τῷ ἀνθρώπῳ ἀπὸ τοῦ εὐ καὶ καλὰ δόξαι αὐτῷ περὶ αὐτοῦ, οὐχὶ καθ' ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὴν σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοεῖν τὴν ἔνωσιν ὁμολογεῖ, καὶ διὰ τοῦτο μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν σύνθετον, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις κατὰ ἀναφορὰν, ἢ καταχρηστικῶς Θεοτόκον λέγει τὴν ἀγίαν ἐνδοξὸν ἀειπάρθενον Μαρίαν, ἢ ἀνθρωποτόκον, ἢ Χριστοτόκον, ὡς τοῦ Χριστοῦ μὴ ὄντος Θεοῦ, ἀλλὰ μὴ κυρίως καὶ κατ' ἀλήθειαν Θεοτόκον αὐτὴν ὁμολογεῖ, διὰ τὸ τὸν πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα Θεὸν Λόγον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐξ αὐτῆς σαρκωθῆναι καὶ γεννηθῆναι, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν ἐσταυρωμένον σὰρξ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, Θεὸν εἶναι ἀληθινόν, καὶ Κύριον τῆς δόξης, καὶ ἓνα τῆς ἀγίας Τριάδος, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις ἐν δυοῖ φύσεσι λέγων μὴ ὡς ἐν Θεότητι, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τὸν ἓνα Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον σαρκωθέντα ὁμολογεῖ, μηδὲ ἐπὶ τῷ σημαίνει τὴν διαφο-

ρὰν τῶν φύσεων, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, ἀλλ' ἐπὶ διαιρέσει τῇ ἀνά μέρος τὴν τοιαύτην λαμβάνει φωνὴν ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου, ὡς κεχωρισμένας καὶ ἰδιοῦποστάτους εἶναι τὰς φύσεις, καθὼς Θεόδωρος, καὶ Νεστόριος βλασφημοῦσιν, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦτ' ἔστι, τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου, τὸν ἀριθμὸν τῶν φύσεων ὁμολογῶν, μὴ τῇ θεωρίᾳ τὴν διαφορὰν τούτων, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, λαμβάνει, ὡς ταύτης οὐκ ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν, ἀλλ' ἐπὶ διαιρέσει τῇ ἀνά μέρος τῷ ἀριθμῷ κέχρηται, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις λέγων μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην, οὐχ οὕτως αὐτὸ ἐκλαμβάνει, ὡς ὅτι ἐκ τῆς θείας φύσεως, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης εἰς Χριστὸς ἀπετελέσθη ὁμοῦσιος τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοῦσιος ἡμῖν ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλ' ὅτι τῆς θεότητος, καὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ μία φύσις, ἦτοι οὐσία ἀπετελέσθη, κατὰ τὴν Ἀπολλιναρίου, καὶ Εὐτυχοῦς κακοπιστίαν, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. Ἐπίσης γὰρ καὶ τοὺς ἀνά μέρος διαιροῦντας, ἦτοι τέμνοντας, καὶ τοὺς συγχέοντας τὸ τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον τοῦ Χριστοῦ ἀποστρέφεται, καὶ ἀναθεματίζει ἢ καθολικὴ Ἐκκλησία.

Εἴ τις μὴ ἀναθεματίζει Ἄρειον, Εὐνάμιον, Μακεδόنيον, Ἀπολλινάριον, Νεστόριον, Εὐτυχεῖα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια τούτοις φρονοῦντας, ἢ φρονήσαντας, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις ἀντιποιεῖται Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας τοῦ εἰπόντος, ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν, ὑπὸ παθῶν ψυχῆς καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον, καὶ ἐκ προκοπῆς ἔργων βελτιωθέντα, καὶ βαπτισθέντα εἰς ὄνομα Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος λαβεῖν, καὶ υἰοθεσίας ἀξιωθῆναι, καὶ κατ' ἰσότητα βασιλικῆς εἰκόνας εἰς πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Λόγου προσκυνοῦμενον, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀτρεπτον ταῖς ἐννοίαις, καὶ ἀναμάρτητον παντελῶς γενόμενον καὶ πάλιν εἰρηκότος τὴν ἔνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὸν Χριστὸν τοιαύτην γεγενῆσθαι, οἷαν εἶπεν ὁ Ἀπόστολος ἐπὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς,



ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν(1), καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις ἀναριθμήτοις αὐτοῦ βλασφημίαις τολμήσαντος εἰπεῖν, ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐμφυσήσας ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἰπὼν, Λάβετε πνεῦμα ἅγιον(2), οὐ δέδωκεν αὐτοῖς Πνεῦμα ἅγιον, ἀλλὰ σχήματι μόνον ἐνεφύσησεν· οὗτος δὲ καὶ τὴν ὁμολογίαν Θωμᾶ, ἣν ἐπὶ τῆ ψηλαφήσει τῶν χειρῶν, καὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν ἀνάστασιν, λέγων τὸ, Ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου(3) εἶπε, μὴ εἰρησθαι περὶ τοῦ Χριστοῦ παρὰ τοῦ Θωμᾶ, (οὐδὲ γὰρ εἶναι λέγει Χριστὸν τὸν Θεόν) ἀλλ' ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς ἀναστάσεως ἐκπλαγέντα τὸν Θωμᾶν ὑμῆσαι τὸν Θεὸν τὸν ἐγείραντα τὸν Χριστὸν τὸ δὲ χειρὸν, ὅτι καὶ ἐν τῇ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων γενομένη παρ' αὐτοῦ δῆθεν ἐρμηνείᾳ συγκρίνων ὁ αὐτὸς Θεόδωρος τὸν Χριστὸν Πλάτωνι, καὶ Μανιχαίῳ, καὶ Ἐπικουρῳ, καὶ Μαρκίῳ, λέγει, ὅτι ὡσπερ ἐκαίνων ἕκαστος εὐράμενος οἰκτεῖον δόγμα τοὺς αὐτῷ μαθητεύσαντας πεποίηκε καλεῖσθαι Πλατωνικοὺς, καὶ Μανιχαίους, καὶ Ἐπικουρίους, καὶ Μαρκιωνιστάς, τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ τοῦ Χριστοῦ εὐραμένου τὸ δόγμα, ἐξ αὐτοῦ τοὺς Χριστιανοὺς καλεῖσθαι. Ἐἴ τις τοίνυν ἀντιποιεῖται Θεοδώρου τοῦ τὰ τοιαῦτα βλασφημήσαντος, ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὸν, καὶ τὰ αὐτοῦ συγγράμματα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια αὐτῷ φρονούντας, ἢ φρονήσαντας, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἐἴ τις ἀντιποιεῖται τῶν συγγραμμάτων Θεοδωρήτου, ἅπερ ἐξέθετο ὑπὲρ Νεστορίου τοῦ αἰρετικοῦ, καὶ κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης ἁγίας συνόδου, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ τῶν ἰδ' αὐτοῦ κεφαλαίων, ἐν οἷς ἀσεβεῖσι συγγράμμασι σχετικὴν λέγει τὴν ἔνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὸν τινὰ ἄνθρωπον, περὶ οὗ βλασφημῶν λέγει, ὅτι ἐψηλάφησε Θωμᾶς τὸν ἀναστάντα, καὶ προσεκύνησε τὸν ἐγείραντα, καὶ διὰ τοῦτο ἀσεβεῖς καλεῖ τοὺς τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλους, τοὺς καθ' ὑπόστασιν τὴν ἔνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὴν σάρκα ὁμολογούντας· καὶ πρὸς τούτοις Θεοτόκον ἀπαρνεῖται τὴν ἁγίαν ἐνδοξὸν ἀειπάρθενον Μαρίαν· εἴ τις τοίνυν τὰ εἰρημένα συγγράμματα Θεοδωρήτου ἐπαινεῖ, ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὰ, ὁ τοιοῦτος

ἀνάθεμα ἔστω. Διὰ ταύτας γὰρ τὰς βλασφημίας τῆς ἐπισκοπῆς ἐξεβλήθη, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῇ ἐν Χαλκηδόνι συνωθήθη πάντα τὰ ἐναντία τοῖς μνημονευθεῖσιν αὐτοῦ συγγράμμασι ποιῆσαι, καὶ τὴν ὀρθὴν πίστιν ὁμολογήσαι.

Ἐἴ τις ἀντιποιεῖται τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς τῆς λεγομένης παρὰ Ἰβας γεγράφθαι πρὸς Νάριν τὸν Πέρσην τὸν αἰρετικὸν, τῆς ἀρνούμενης τὸν Θεὸν Λόγον ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, καὶ λεγούσης μὴ τὸν Θεὸν Λόγον ἐκ τῆς Παρθένου σαρκωθέντα γεννηθῆναι, ἀλλὰ ψιλὸν ἄνθρωπον ἐξ αὐτῆς γεννηθῆναι, ὃν ναὸν ἀποκαλεῖ, ὡς ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ ἄλλον τὸν ἄνθρωπον· πρὸς τούτοις δὲ ἐνυβριζούσης τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην σύνοδον, ὡς χωρὶς ζήτησεως καὶ κρίσεως Νεστορίον καταδικασάσης, καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Κυρίλλον αἰρετικὸν ἀποκαλούσης, καὶ ἀσεβῆ τὰ ἰδ' αὐτοῦ κεφάλαια· Νεστορίον δὲ καὶ Θεόδωρον μετὰ τῶν αὐτοῦ ἀσεβῶν συγγραμμάτων ἐπαινούσης, καὶ ἐκδικούσης· εἴ τις τοίνυν τὴν εἰρημένην ἀσεβῆ ἐπιστολὴν ἐκδικεῖ, ἢ ὀρθὴν αὐτὴν εἶναι λέγει, ἢ μέρος αὐτῆς, ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὴν, ἀνάθεμα ἔστω.

Τῆς τοιαύτης τοίνυν ἐπιστολῆς δικαίως ἀναθεματισθείσης διὰ τὰς περιεχομένας αὐτῇ βλασφημίας, οἱ τὰ Νεστορίου, ἢ Θεοδώρου τῶν ἀσεβῶν φρονούντες ἐπιχειροῦσι λέγειν, ταύτην δεδέχθαι παρὰ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου· τοῦτο δὲ λέγουσι, τὴν μὲν ἁγίαν σύνοδον συκοφαντοῦντες, τῷ δὲ ταύτης προσχήματι σπουδάζοντες τῆς ὀφειλομένης κατακρίσεως ἐλευθερῶσαι Θεόδωρον, καὶ Νεστορίον, καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν, περὶ ἧς Ἰβας πολλάκις κατηγορηθεὶς οὐκ ἐτόλμησε οἰκτιρῆσθαι διὰ τὰς περιεχομένας αὐτῇ βλασφημίας· καὶ ταῦτα ἀποδείξομεν, ἐκ τῶν διαφόρων περὶ τούτου κεινημένων. Ἐν γὰρ τοῖς παρὰ Φωτίου καὶ Εὐσταθίου πεπραγμένοις ἐν Τύρῳ, κατηγορούμενος ὁ προλεχθεὶς Ἰβας περὶ τῶν ὕβρεων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου φανερῶς κατέθετο, μετὰ τὴν ἔνωσιν τῶν ἀνατολικῶν τὴν πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Κυρίλλον μηδὲν ὕβρεως ἐχόμενον εἰρηκέναι περὶ αὐτοῦ· ἢ δὲ ἐπιστολὴ ἢ πεπληρωμένη τῶν εἰρημένων βλασφημιῶν, ἐφ' αἷς κατηγορεῖται Ἰβας, πολλάκις κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ὕβρεις περιέχουσα παρίστησιν, ὅτι μετὰ τὴν ἔνωσιν τὴν πρὸς

(1) Ἐφεσ. Ἐ, 31. — (2) ἰω. κ', 22. — (3) ἰω. κ', 28.



τοὺς ἀνατολικούς γέγονεν, ἐξ οὗ δεικνύται Ἰβας ἀπαρνησάμενος ταύτην· ὅθεν οἱ μνημονευθέντες Φώτιος, καὶ Εὐστάθιος διὰ τὴν τῶν ἐγκαλούντων πληροφορίαν ἐγγράφως διετύπωσαν, τὸν εἰρημένον Ἰβαν πάντα τὰ ἐναντία τῇ ἐπιστολῇ πράξει, καθὼς ἡ περὶ τούτου δοθεῖσα παρ' αὐτῶν ἐπίκρισις δεικνυσιν· ἀλλὰ μὴ πληρώσας Ἰβας τὰ παρ' ἐκείνων ἐπικριθέντα ἐξεβλήθη τῆς ἐπισκοπῆς διὰ τὰς βλασφημίας τῆς εἰρημένης ἐπιστολῆς, καὶ Νόννος ἀντ' αὐτοῦ ἐχειροτονήθη, ὅς καὶ συνεκαθέσθη τῇ ἀγίᾳ ἐν Χαλκηδόνι συνόδῳ. Περὶ τῶν αὐτῶν τοίνυν καὶ ἐν Χαλκηδόνι κατηγορηθεὶς ὁ μνημονευθεὶς Ἰβας μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς οὐκ ἐτόλμησε ταύτην οἰκειώσασθαι, ἀλλ' εὐθὺς αὐταῖς λέξεσιν ἐπήγαγεν, ὅτι ἀλλότριός εἰμι τῶν ἐπαγομένων μοι ὅθεν ἡ ἀγία σύνοδος μὴ ἀρκεσθεῖσα τῇ ἀρνήσει Ἰβα, τῇ ἐπὶ τῇ ἀσεβεῖ ἐπιστολῇ, συνώθησεν αὐτὸν τάναντία ταύτην πράξει, τοῦτ' ἔστι τὴν ἐν αὐτῇ ἀθετουμένην πίστιν ὀρθὴν ὁμολογήσαι, καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην ἀγίαν σύνοδον δέξασθαι, καὶ τὸν ἐν ἀγίοις Κύριλλον Πατέρα καὶ διδάσκαλον ἐπιγράψασθαι, τὰ ἐν τῇ ἀσεβεῖ ἐπιστολῇ ὑβριζόμενα, καὶ Νεστόριον, καὶ τὸ ἀσεβὲς αὐτοῦ δόγμα ἀναθεματίσαι, ἅπερ ἡ ἀσεβῆς ἐπιστολὴ ἐπαινεῖ καὶ ἐκδικεῖ. Εἰ τοίνυν καὶ αὐτὸς Ἰβας διαφόρως κατηγορηθεὶς περὶ τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς, οὐκ ἐτόλμησε αὐτὴν οἰκειώσασθαι, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγία ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος πάντα τὰ ἐναντία ταύτης παρεσκεύασεν αὐτὸν πράξει, πῶς εἶχεν ἡ αὐτῇ ἀγία σύνοδος τὴν εἰρημένην ἐπιστολὴν δέξασθαι, καὶ τῷ κριματι τῆς περιεχομένης αὐτῇ ἀσεβείας ὑποπεσεῖν, ἀφ' ἧς Ἰβαν ἐλευθερώσαι ἐσπούδασεν; Ἐπειδὴ δὲ πάσας ὑπερβαίνοντες τὰς περιεχομένας τῇ ἐπιστολῇ βλασφημίας οἱ αἰρετικοὶ, τοῦτο μόνον ἐξ αὐτῆς προφέρουσι τὸ πρὸς ἀπάτην τῶν ἀπλουστέρων παρὰ τοῦ τὴν ἐπιστολὴν γράψαντος εἰρημένον, τοῦτ' ἔστι, δύο φύσεις, μίαν δύναμιν, ἐν πρόσωπον, ἀποδείξομεν αὐτὸν καὶ ἐν τούτῳ τὴν ἰδίαν ἀσέβειαν παραμιγνύντα. Τίνος γὰρ ἂν λέγοι δύο φύσεις, καὶ ἐν πρόσωπον, ὁ ἀπαρνούμενος τὸν Θεὸν Λόγον σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἀγίας ἐνδόξου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ τεχθῆναι ἐξ αὐτῆς; Ἀλλὰ πρόδηλον, ὡς ἐκάστη φύσει ἴδιον πρόσωπον ἀπονέμει, καθὼς Θεόδωρος, καὶ Νε-

στόριος ἐν τοῖς οἰκείοις λόγοις βλασφημοῦντες ἐξέθεντο, οὓς καὶ ἐκδικεῖ ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν μετὰ τῆς αὐτῶν ἀσεβείας· ἐκεῖνοι γὰρ φανερώς λέγουσι δύο πρόσωπα τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ τοῦ Χριστοῦ, ὃν ψιλὸν ἄνθρωπον ἀποκαλοῦσι κατὰ σχετικὴν συνάφειαν, καὶ τὴν αὐτὴν ἀξίαν τε, καὶ τιμὴν ἐν πρόσωπον ἀναφαίνεσθαι λέγουσι· ἀλλὰ καὶ τῶν δύο φύσεων μίαν δύναμιν, ἥτοι δυναστείαν λέγων ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν φανερός ἐστιν, ὡς καὶ ἐν τούτῳ ἀκολουθεῖ τοῖς εἰρημένοις αἰρετικοῖς, Θεοδώρῳ μὲν λέγοντι ἐν τοῖς περὶ ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ διαφόροις λόγοις ἀσεβῶς ἐκτεθεῖσι, Νεστορίῳ δὲ ἐν πολλοῖς συγγράμμασι, μάλιστα δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ γραφείσῃ πρὸς Ἀλέξανδρον τὸν αἰρετικὸν Ἰεραπολίτην, ὅτι τῶν δύο φύσεων μία ἐστὶν αὐθεντία, καὶ μία δύναμις, ἥτοι δυναστεία, καὶ ἐν πρόσωπον κατὰ μίαν ἀξίαν, καὶ τὴν αὐτὴν τιμὴν· ἀπ' ὧν ἀποδείκνυται ὁ τὴν ἐπιστολὴν γράψας κατὰ τὴν ἐκείνων κακοδοξίαν ἀντὶ προσώπων τῇ τῶν φύσεων προσηγορίᾳ χρῆσάμενος· μία γὰρ αὐθεντία, καὶ μία δύναμις, ἥτοι δυναστεία, καὶ μία ἀξία, καὶ ἡ αὐτὴ τιμὴ οὐκ ἐπὶ διαφόρων φύσεων, ἀλλ' ἐπὶ διαφόρων προσώπων, καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας λέγεται, ὅπερ ἐπὶ τῆς ἀγίας Τριάδος ὁμολογοῦμεν· ὅθεν καὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες ἀνεθεματίσαν τοὺς κατ' αὐθεντίαν, ἢ δύναμιν, ἥτοι δυναστείαν, ἢ ἀξίαν, ἢ ἰσοτιμίαν λέγοντας τὸν Θεὸν Λόγον τῷ Χριστῷ ἠνώσθαι, ὃν ψιλὸν ἄνθρωπον οἱ ἀπὸ Θεοδώρου, καὶ Νεστορίου καλοῦσιν, ἀλλ' οὐχὶ καθ' ὑπόστασιν τὴν τοῦ Λόγου πρὸς τὴν σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ τὴν ἔνωσιν γεγενῆσθαι ὁμολογοῦντας.

Καὶ ἔρκει μὲν ταῦτα πρὸς τὸ διελέγξει τὴν ἀσέβειαν τῶν ἐκδικούντων τὴν μυστράν ἐκείνην ἐπιστολὴν. Πλὴν ὅμως καὶ πρὸς τῷ τέλει τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς ὁ ταύτην γράψας τὴν ἰδίαν δεικνύσι κακοδοξίαν λέγων, ὅτι δεῖ πιστεῦσιν εἰς τὸν ναδόν, καὶ εἰς τὸν ἐνοικοῦντα ἐν τῷ ναῷ, ἐν οἷς φανερώς δύο εἰσάγει πρόσωπα· ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ἀσέβειαν ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν παρὰ Θεοδώρου, καὶ Νεστορίου ἐδιδάχθη. Ἡ μὲντοι καθολικὴ Ἐκκλησία τὴν τοιαύτην κακοδοξίαν κατακρίνουσα, οὐχὶ εἰς τὸν ναδόν καὶ εἰς τὸν ἐνοικοῦντα ἐν τῷ ναῷ, ἀλλὰ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον σαρκωθέντα,

καὶ ἐνανθρωπήσαντα ὁμολογεῖν καὶ πιστεύειν παραδίδωσιν, οὐδὲν δὲ θαυμαστὸν, εἰ τῆ τῶν φύσεων ὀνομασίᾳ ἐχρήσατο ὁ τὴν ἀσεβῆ ἐκείνην ἐπιστολὴν γράψας· ἔθος γὰρ τοῖς αἰρετικοῖς, πρὸς ἀπάτην τῶν ἀπλουστέρων ταῖς παρὰ τῶν Ὀρθοδόξων εὐσεβῶς λεγομέναις φωναῖς κεχρηθῆσθαι, καὶ τὴν εὐσεβῆ τούτων ἔννοιάν τε, καὶ ἐξηγήσιν πρὸς τὴν οἰκείαν μεταφέρειν ἀσεβείαν· ἐπειδὴ ἔστιν ὅτε αἱ αὐταὶ φωναὶ καλῶς μὲν ἐξηγούμεναι, καὶ νοούμεναι μετὰ τῆς εὐσεβείας εἰσὶ· κακῶς δὲ παρὰ τῶν αἰρετικῶν ἐρμηνευόμεναι, καὶ προφερόμεναι τῷ ἀσεβῆς ἔχουσι. Ἀμέλει Νεστόριον εἰπόντα μὲν δύο φύσεις, καὶ ἓν πρόσωπον, μὴ ὁμολογοῦντα δὲ τούτων τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν, ἢ ἐν Ἐφέσῳ πρώτη ἀγία σύνοδος, ἢ ἐξηρχόν Κελεστίνος, καὶ Κύριλλος, οἱ ἐν ὁσίᾳ τῆ μνήμῃ, οὐ προσεδέξατο, ἀλλὰ καὶ κατεδίκασεν. Ἡμεῖς δὲ τῆ τῶν ἁγίων Πατέρων διδασκαλίᾳ διὰ πάντων ἀκολουθοῦντες, καὶ τὴν τῶν δύο φύσεων ἔνωσιν, ἐξ ἧν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ εἷς τῆς ἀγίας Τριάδος, ὁ Θεὸς Λόγος σαρκωθεὶς συνετέθη, καὶ τὴν τούτων διαφορὰν οὐκ ἀνηρημέγην διὰ τὴν ἔνωσιν ἀνωτέρω σαφέστερον ἀπεδείξαμεν. Καὶ ἤρκει μὲν τὰ παρ' ἡμῶν εἰρημένα πληροφορησαί τοὺς μὴ βουλομένους φιλονεικεῖν· ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς ἀσεβείαν ἅπαξ ἐκκλίναντες καὶ ἑτέροις ἐπιχειροῦσιν, ἀναγκαίως ἡμεῖς καὶ τὰς τοιαύτας αὐτῶν προφάσεις ματαίας ἀποδείξομεν. Φασι γὰρ μὴ δεῖν ὑπὸ μέρψιν γενέσθαι τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν διὰ τὸ φέρεσθαι ἐν τισὶ βιβλίοις· ἀλλ' εἰ τοῦτό τις κατὰ τὴν αὐτῶν ἀνοιαν προσδέξεται, δεῖ καὶ Εὐτυχέα, καὶ Νεστόριον δέχεσθαι, ἐπειδὴ πολλὰ καὶ περὶ τούτων τοῖς ἐν τῇ συνόδῳ πεπραγμένοις ἐμφέρεται· ἀλλ' οὐδεὶς τῶν εὖ φρονούντων τοῖς παρ' αὐτῶν λεγομένοις προσέξει τὸν νοῦν· τὰ γὰρ περὶ τῶν αἰρετικῶν ἐν ταῖς συνόδοις προφερόμενα, καὶ μέρος τῶν ὑπομνημάτων γινόμενα, οὐκ ἐπὶ τῷ ἐλευθερωθῆναι, ἀλλ' εἰς ἔλεγχον αὐτῶν, καὶ ἐπὶ μείζονι κατακρίσει αὐτῶν τε καὶ τὰ ὅμοια αὐτοῖς φρονούντων παραλαμβάνεται· εἰ καὶ ὅτι τὰ τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς φερόμενα ὑπομνήματα, ἐν τισὶ μὲν βιβλίοις, ὡς εἴρηται, ἐντέτακται, ἐν δὲ τοῖς αὐθεντικοῖς, ἐν οἷς ὑπέγραψαν οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι, οὐδαμῶς εὔρηται. Πλὴν κἀκεῖνα

δεῖ προσέχειν τοὺς τὴν ἀλήθειαν ἐρευνῶντας, ὅτι πολλάκις τινὰ ἐν ταῖς συνόδοις παρὰ τινῶν ἐν αὐταῖς εὐρισκομένων λέγεται ἢ κατὰ προσπάθειαν, ἢ κατ' ἐναντίωσιν, ἢ κατ' ἄγνοιαν· οὐδεὶς δὲ προσέχει τοῖς κατὰ μέρος παρὰ τινῶν λεγομένοις, ἀλλὰ μόνοις τοῖς κατὰ κοινὴν συναίνεσιν παρὰ πάντων ὀριζομένοις· εἰ γὰρ κατ' ἐκείνους βουληθεῖη τις προσέχειν ταῖς τοιαύταις ἐναντιώσεσιν, ἐκάστη σύνοδος εὐρίσκειται ἑαυτὴν ἀνατρέπουσα. Διὰ ταῦτα τοίνυν ἔδει αὐτοὺς, εἴπερ ὀρθῶς ἐδέχοντο τὴν ἁγίαν σύνοδον, μὴ τοιαύτας αὐτῇ μέρψεις περιάπτειν, ἀλλὰ ἀκολουθῆσαι τοῖς διδασκάλοις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα τῷ ἐν ἁγίοις Ἀθανασίῳ, τῷ γενομένῳ τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας ἐπισκόπῳ, καὶ πολλοῦς καὶ μεγάλους ἀγῶνας ἀναδεξαμένῳ ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως κατὰ πάσης αἰρέσεως, καὶ μάλιστα τῶν ἀσεβεστάτων Ἀρειανῶν· τῶν γὰρ αὐτῶν Ἀρειανῶν πρὸς ἀπάτην τῶν λαῶν εἰς τὴν ἑαυτῶν μερίδα ἐπισπωμένων Διονύσιον, πρὸ πολλῶν ἐτῶν τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀθανασίου τῆς Ἀλεξανδρέων γενομένου ἐπίσκοπον, καὶ λεγόντων, ὡς καὶ αὐτὸς Διονύσιος τὰ ὅμοια αὐτοῖς ἐφρόνησεν, Ἀθανάσιος ὁ μέγας τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλος, πολλοῖς τρόποις ἐγγράφως ἀπέδειξε, τὴν ὀρθὴν πίστιν Διονύσιον ἐξ ἀρχῆς κηρύξαι, καὶ μηδαμῶς ἐπικοινωνῆσαι τῇ τῶν Ἀρειανῶν ἀσεβείᾳ· οὗτοι δὲ τὰ τῶν αἰρετικῶν φρονούντες, τὴν οἰκείαν ἀσεβείαν ταύτην περιάπτειν σπουδάζουσιν. Ὅποιον δὲ ἐστὶ κατάκριμα, καὶ ποῖα ἐπίκειται ἀρὰ τοῖς εἰς Πατέρας ἀμαρτάνουσι, διδάσκει ἡμᾶς καὶ ἡ θεία Γραφή· εἰ γὰρ Χάμ, ὁ υἱὸς τοῦ Νῶε, θεασάμενος γυμνὸν τὸν ἴδιον πατέρα, καὶ μὴ καλύψας τὴν τοῦ πατρὸς σωματικὴν γύμνωσιν, ἐξελθὼν ἀπήγγειλε ταύτην τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ ἐκεῖνοι ἱματίῳ ταύτην περιεσκεπάσαν, αὐτὸς δὲ Χάμ, καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντες ὑπὸ κατάραν γεγόνασιν, οἱ δὲ σκεπάσαντες εὐλογίας μεγάλης ἠξιώθησαν, πολλῶ μάλλον οὗτοι μείζονος καὶ ἔτι πλείονος κατακρίσεως εἰσὶν ἄξιοι, οἱ τὴν μηδαμῶς προσοῦσαν ἀτιμίαν τῇ συνόδῳ σπουδάζοντες διὰ τῆς ἀσεβείας τῆς ἐπιστολῆς, καὶ Θεοδώρου περιάπτειν αὐτῇ. Ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἡ ἀσεβῆς ἐπιστολή, ἢ οἱ ταύτης ἀντιποιούμενοι ἐκφεύξονται τὴν ἐπὶ τῇ αὐτῶν ἀσεβείᾳ κατάκρισιν·



ἀλλ' οὐδὲ Θεόδωρος ὁ Ἕλληνας τε, καὶ Ἰουδαίους, καὶ πάντας αἰρετικούς τῆ ἀσεβείᾳ ὑπερβαλλόμενος· οὗτος γὰρ πρὸς ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ βλασφημίαις, οὐκ ἠρέσθη τῷ πρὸς τὴν ἰδίαν πλάνην παρερμηνεύσαι τὸ σύμβολον τῶν τῆ' ἁγίων Πατέρων, ἀλλὰ καὶ περιφρονήσας τούτου, ἕτερον σύμβολον ἐξέθετο πάσης ἀσεβείας πεπληρωμένον, ἐν ᾧ ἀναθεματίσαι τοὺς ἐτέρως φρονούντας, ἢ παραδιδόντας ἐτόλμησεν, ὥστε ὅσον κατὰ τὴν ἐκείνου μανίαν πάντας τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, καὶ Πατέρας κατακεκρίσθαι. Τοῦτο δὲ τὸ ἀσεβὲς Θεοδώρου σύμβολον καὶ ἐν τῇ κατ' Ἐφεσον πρώτῃ συνόδῳ προκομισθὲν, καὶ ἐν Χαλκηδόνι ἀναγνωσθὲν, ὑφ' ἑκατέρας συνόδου μετὰ τοῦ ἐκσεμένου καὶ τῶν δεξαμένων αὐτὸ κατακρίθη. Ἐπειδὴ δέ τινες τὸν ὑπὲρ Θεοδώρου λόγον ποιοῦμενοι, προφερομένων τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων διὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτοῖς βλασφημίαν, προσποιῶνται μὲν λέγειν, ὅτι ἀσεβῆ ταῦτα τυγχάνει, αὐτὸν δὲ τὸν τὴν τοιαύτην ἀσεβείαν ἐξεμέσαντα παραιτοῦνται ἀναθεματίζειν, θαυμάζομεν τὴν τούτων ἄνοιαν, ὅτι τῆ θεῆς ταλμῶσιν ἐναντιοῦσθαι Γραφῇ, φανερώς λεγούσῃ, ὅτι Ἐν Ἰσραὴ μισητὰ Θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν, καὶ ἡ ἀσεβεία αὐτοῦ· καὶ γὰρ τὸ πραχθὲν σὺν τῷ δράσαντι κολασθήσεται(1). Εἰ δὲ ὁμοίως τῆ αὐτοῦ ἀσεβείᾳ μισητὸς Θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν, πρόδηλον ὡς ὁ τοιοῦτος κεχώρισται τοῦ Θεοῦ, καὶ τῷ ἀναθέματι δικαίως ὑποβάλλεται· τὸ γὰρ ἀνάθεμα οὐδὲν ἕτερον σημαίνει, ἢ τὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ χωρισμὸν, ὡς ἐν τῇ Πλαιᾷ καὶ τῇ Καινῇ Διαθήκῃ τὸ περὶ τοῦ ἀναθέματος κριμα δηλοῖ. Ὅτι δὲ ὁ Κύριος τῶν μὴ μένοντος ἐν τῷ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ λόγῳ κεχωρισμένους εἶναι λέγει τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίῳ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους διαλεγόμενος οὕτω φησὶ· Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας· ὁ δὲ δούλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ δὲ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα(2)· ὅτι δὲ τὴν παρὰ τοῦ Κυρίου ὠνομασμένην οἰκίαν, ἢ θεῆς Γραφῇ Ἐκκλησίαν Θεοῦ ζῶντος καλεῖ, ὁ Ἀπόστολος μαρτυρεῖ ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον πρώτῃ ἐπιστολῇ(3). Εἰ δὲ λέγουσιν τινες μὴ

(1) Σοφ. Σολ. 12', 9, 10. — (2) Ιω. Η', 34, 35. — (3) Α'. Τιμόθ. Γ', 15.

δεῖν Θεόδωρον μετὰ θάνατον ἀναθεματίζεσθαι, ἴστωσαν οἱ τὸν τοιοῦτον αἰρετικὸν ἐκδικούντες, ὡς πᾶς αἰρετικὸς μέχρι τέλους τῆ οἰκείᾳ πλάνῃ ἐμμελῆς δικαιοτέρον διηνεκεῖ ἀναθεματισμῷ καὶ μετὰ θάνατον ὑποβάλλεται· καὶ τοῦτο ἐπὶ πολλοῖς γέγονεν αἰρετικοῖς ἀρχαιοτέροις τε καὶ τοῖς ἐγγυτέρω, τοῦτ' ἐστὶ Βαλεντίνῳ, Βασιλείδῃ, Μαρκίῳ, Κηρίνθῳ, Μανιχαίῳ, Εὐνορίῳ, καὶ Βονόσῳ. Τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ Θεοδώρῳ γέγονε, καὶ ἐν ζωῇ κατηγορηθέντι, καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματισθέντι ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων· οἷς εἰ μὴ βούλονται πείθεσθαι ὡς αἰρετικοὶ οἱ τούτου ἀντιποιοῦμενοι, τῆ γοῦν παρ' αὐτῶν ἐκδικουμένη ἀσεβεῖ ἐπιστολῇ πιστευσάτωσαν, ἥτις, εἰ καὶ τὰ μάλιστα Θεόδωρον ἐκδικεῖ, ὁμῶς φανερώς λέγει, ὅτι καὶ ἐπ' Ἐκκλησίας παρ' ἁγίων Πατέρων ἀναθεματίσθη, καὶ ἐξ ἐκείνου πολλὴ ζήτησις γέγονε περὶ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, ὡς ἀσεβείας δηλονότι πεπληρωμένων· τοῦτο δὲ ἐποιοῦν τῆνικαῦτα οἱ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι, ἐφ' ᾧ μὴ τοὺς ἀπλουδέρους ἐντυγχάνοντας τοῖς ἐκείνου ἀσεβεῖσι συγγράμμασι τῆς ὀρθῆς παρατρέπεσθαι πίστεως. Ὅτι δὲ οἱ ἀσεβεῖς, εἰ καὶ μὴ κατὰ πρόσωπον ἐν ζωῇ δέξονται ἀναθεματισμὸν, ὁμῶς καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζονται ὑπὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, δείκνυται ἐκ τῶν ἁγίων συνόδων· ἡ μὲν γὰρ ἐν Νικαίᾳ, τοὺς τὸ ἀσεβὲς Ἀρείου φρόνημα πρεσβεύοντας ἀνωμόως ἀναθεμάτισεν· ἡ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὴν Μακεδονίου ἀσεβεστάτην αἵρεσιν ὁμοίως ἀναθεμάτισεν· ἀλλ' ὁμῶς ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία, καὶ μετὰ θάνατον Ἀρείου καὶ Μακεδόνιον ὀνομαστὶ ἀναθεματίζει. Ἐκ πολλῶν δὲ τῶν ἀποδείξεων ἐλεγχόμενοι, ὡς ἀσεβοῦσι διακενῆς οἱ Θεοδώρου καὶ τῆς ἀσεβείας αὐτοῦ ἀντιποιοῦμενοι, ἐφ' ἑτέραν μάταιαν πρόφασιν καταφεύγουσι, λέγοντες, μὴ δεῖν αὐτὸν ἀναθεματισθῆναι διὰ τὸ ἐν τῇ κοινῇ τῶν Ἐκκλησιῶν τετελευτηκέναι. Ἰδεῖ δὲ αὐτοὺς εἰδέναι, ὡς ἐκεῖνοι τελευτῶσιν ἐν τῇ κοινῇ τῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ τὸ κοινὸν τῆς εὐσεβείας δόγμα, τὸ ἐπὶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας κηρυττόμενον, μέχρι τέλους φυλάξαντες· οὗτος δὲ τῆ οἰκείᾳ ἐντελευτήσας ἀσεβείᾳ, ἀπὸ πάσης Ἐκκλησίας ἐξεβλήθη. Ἀμέλει το καὶ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς ἐν Μοψουεσίᾳ Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ λέγεται ἐπίσκοπος γεγενῆσθαι, διὰ τὰς βλασφημίας, δι' ἅσπερ Ἕλλησά



τε, καὶ Ἰουδαίους, καὶ Σαμαρείταις (1) παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων συνηριθμήθη, ἀπήλειψαν ἐξ ἐκείνου τῶν Ἰερῶν τῆς Ἐκκλησίας διπτύχων τὴν τούτου προσηγορίαν, ὡς τὰ περὶ τούτου συστάντα κατὰ τὴν αὐτὴν πόλιν παρὰ τῆ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας ὑπομνήματα δεικνυσι. Θαυμάζομεν τοίνυν τοὺς ἐκδικοῦντας Θεόδωρον, οἰκειουμένους αὐτόν τε καὶ τὴν αὐτοῦ ἀσέβειαν, ὅπου γε ἡ Ἐκκλησία, ἐν ἣ γέγονεν ἐπίσκοπος, ὡς αἰρετικὸν ἐκ πολλῶν τῶν χρόνων αὐτὸν ἀπεβάλετο. Ὅτι δὲ ἐπὶ κατακρίσει οἰκεία τὴν τοιαύτην προβάλλονται πρόφασιν οἱ Θεόδωρον ἐκδικοῦντες, ἔξεστι γνῶναι καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐπὶ Ἰούδα γενομένου φοβεροῦ κρίματος· ἐκεῖνος γὰρ νομίσας λαμβάνειν τὸν τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων γινώσκοντα, ἐκοινώνησε τῶν μυστηρίων τοῖς Ἀποστόλοις· ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτὸν ὦνησε καὶ ἡ μετὰ ὑποκρίσεως κοινωνία· ἀλλ' οὐδὲ καὶ τὸ μετὰ θάνατον αὐτοῦ δώδεκα ὀνομασθῆναι τοὺς μαθητάς, ὡς φησὶν Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής, λέγων, Θεωμᾶς δὲ ὁ λεγόμενος Δίδυμος, εἰς τῶν δώδεκα, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς (2), ἡ ἐξαίρει τὸν Ἰούδαν τῆς κατακρίσεως, ἢ συναριθμεῖσθαι ποιεῖ τοῖς Ἀποστόλοις· ἀμέλει τοι μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάληψιν οἱ Ἀπόστολοι δι' οἰκείας ψήφου τὸν αὐτὸν Ἰούδαν καὶ μετὰ θάνατον κατεδίκασαν, καὶ ἕτερον ἀντεισηγάγον(3). Ὅτι δὲ ματαίαν πρόφασιν προβάλλονται λέγοντες, μὴ δεῖν τοὺς τελευτῶντας αἰρετικούς ἀναθεματίζεσθαι, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν τοῦ Κυρίου ῥημάτων ἀποδειξομεν· τοὺς γὰρ ἀσεβεῖς καὶ ἔτι ζῶντας, νεκροὺς ὀνομάζει, λέγων· Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς αὐτῶν νεκρούς(4)· ὡς περ οὖν καὶ τοὺς δικαίους τελευτήσαντας, ζῶντας ἀποκαλεῖ· λέγει γὰρ περὶ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ, ὅτι ὁ Θεὸς οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων(5). Εἰ τοίνυν κατὰ τοὺς ἐκείνων λόγους οὐ χρὴ τοὺς αἰρετικούς τελευτῶντας ἀναθεματίζεσθαι, οὐδὲ ζῶντες αἰρετικοὶ ἀναθεματισθῶσονται, οὗς νεκροὺς ὁ Κύριος ἀποκαλεῖ, διὰ τὸ ἀποκεχωρισμένους εἶναι αὐτοῦ τοῦ εἰπόντος· Ἐγὼ εἰμι ἡ ζωὴ (6)· καὶ κατ' αὐτοὺς λοιπὸν οὔτε ζῶντες, οὔτε τελευτῶντες αἰρετικοὶ ἀναθεματισθῶ-

σονται· καὶ μάτην κατ' ἐκείνους ἡ ἀποστολικὴ διδασκαλία παραδέδωκεν ἀναθεματίζεσθαι τοὺς παραδιδόντας παρ' ὃ παρελάβομεν(1)· μάτην αἱ ἅγιοι σύνοδοι τοὺς αἰρετικούς κατέκριναν· μάτην καὶ οἱ ἄλλοι ἅγιοι Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας τοὺς αἰρετικούς ἀνεθεμάτισαν· μέμψονται δὲ καὶ Ἰερμία τῷ Προφήτῃ, λέγοντι· Ἐπικατάρατος ὁ ποιοῦν τὰ ἔργα Κυρίου ἀμελῶς(2)· καὶ Δαυὶδ τῷ Προφήτῃ εἰπόντι· Ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου(3)· καὶ συντόμως εἰπεῖν, πάσῃ τῇ θείᾳ Γραφῇ, πολλαχοῦ τὰς τοιαύτας κατακρίσεις ἐπαγούση τοῖς ἀσεβέσιν· Εἰ δὲ οἱ ἀμελῶς ποιοῦντες τὰ ἔργα Κυρίου, καὶ ἀμαρτάνοντες περὶ τὰς αὐτοῦ ἐντολάς, τοιαύταις κατακρίσεσιν ὑποβάλλονται, πόσω μᾶλλον Θεόδωρος ὁ ἀσεβής, ὁ τοιαῦτα κατ' αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ βλασφημήσας, δικαιοτέρον κατακέκριται καὶ ἀναθεματίζεται; Καὶ ἤρκει μὲν ταῦτα πρὸς ταῖς παρατεθείσαις ἀνωτέρω τε καὶ ἐν ἑτέροις ἡμῶν λόγοις ἀποδείξει, περὶ τοῦ δεῖν καὶ μετὰ τελευτῆν τοὺς αἰρετικούς κατακρίνεσθαι, καταισχύνειν τοὺς Θεοδώρου μεταποιουμένους, καὶ παύειν τῆς τοιαύτης ἀσεβείας· διὰ δὲ τὸ ἐμφιλονεῖκως τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν, τὸ πλέον ἐροῦμεν· ὅτι τινὲς τῶν συναχθέντων ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν ἁγίᾳ συνόδῳ, καὶ ὑπογράψαντες τῷ ἐκτεθέντι παρ' αὐτῆς ὄρω, ἦτοι συμβόλῳ τῆς πίστεως, ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα ἐναντία φρονήσαντες ἐφάνησαν, οἱ μὲν ζῶντες, οἱ δὲ μετὰ θάνατον ἀνεθεματίσθησαν παρὰ Δαμάσου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, καὶ τῆς ἐν καρδικῇ οἰκουμένηκῆς συνόδου, καθὰ μαρτυρεῖ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀθανάσιος. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία σύνοδος, Δόμνον τὸν Ἀντιοχείας γενόμενον ἐπίσκοπον μετὰ θάνατον κατεδίκασε, τολμήσαντα μόνον γράψαι, δεῖν παρασιωπηθῆναι τὰ β' κεφάλαια τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Θεοδώρου ἀντιπαιούμενοι αἰρετικοὶ, πάσης προτάσεως (4) καὶ ἐγχειρήσεως ἐκπεπτωκότες, ἐπεχείρησαν λέγειν πρὸς ἀπάτην τῶν ἀγνοούντων, ὡς ὁ τῆς ὁσίας μνήμης Κύριλλος ἐν τινι μέρει ἐπιστολῆς τοῦτον ἐπήνεσεν, ἐκ πολλῶν ἀποδεικνυται, ὅτι οὐ συμβαίνει τὸ αὐτῶν.

(1) Συλλ. Συν. Μελίου ἐν περισιλ. — Σοδομίταις, ἄλλοι. — (2) Ἰω. Κ', 14. — (3) Πράξ. Α', 25. — (4) Ματθ. Η', 22. — (5) Ματθ. ΚΒ', 32. — (6) Ἰω. ΙΑ', 25. ΙΔ', 6.

(1) Γαλ. Α', 8. — (2) Ἰερ. ΜΗ', 10. — (3) Ψαλμ. ΡΗ', 21. — (4) προφάσεως, Μήλιας ἐν περισιλ.



ἐγχείρημα τοῖς εἰρημένοις παρὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ἐν διαφόροις αὐτοῦ λόγοις κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Θεοδώρου, ἐν οἷς ἀσεβέστερον αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων αἰρετικῶν ἀποδείξας εἶναι, οὐκ ἐνεγκῶν τὸ πλῆθος τε, καὶ τὸ μέγεθος τῶν αὐτοῦ βλασφημιῶν τῶν εἰρημένων κατὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπεφθέγγετο οὕτως εἰπὼν· Ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἔφριξεν ἐπὶ πλείω σφόδρα, λέγει Κύριος· ὦ τῆς ἀπορρήτου σκαιότητος, ὦ γλώσσης λαλούσης ἀδικίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ κέρας αἰρούσης. Καὶ πάλιν· Ἐπίθες, ἄνθρωπε, τῆ σαυτοῦ γλώττη θύραν καὶ μοχλόν· παῦσαι τὸ κέρας εἰς ὕψος ἐπαίρων, καὶ λαλῶν ἀδικίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ· μέχρι τίνος ἐπιπηδᾷς ἀνεξικακοῦντι Χριστῷ; εἰς νοῦν ἔχε τὸ γεγραμμένον παρὰ τοῦ Θεοπελοῦ Παύλου· »Οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, »καὶ πλήττοντες αὐτῶν ἀσθενοῦσαν τὴν συνείδησιν, εἰς Χριστὸν »ἁμαρτάνετε(1)· καὶ ἵνα τι καὶ ἐκ προφητικῶν φθέγγωμαι βιβλίων, Ἐδικαιώθη λόγος ἐκ σοῦ(2)· νενίκηκας τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀθυροσομίας, ἃς ἐποιήσαντο κατὰ Χριστοῦ, μωρίαν ἡγούμενοι τὸν σαυρόν· οὐδὲν ὄντα διέδειξας τὰ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀπονοίας ἐγκλήματα. Τούτων τοίνυν οὕτως ἐπὶ κατακρίσει τοῦ ἀσεβοῦς Θεοδώρου ὑπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου εἰρημένων, εἰ καὶ δοῖται κατὰ τοὺς ἐκείνων λόγους τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον εἰρηκέναι τι ὑπὲρ Θεοδώρου, οὐδὲ τοῦτο ἐξαιρεῖται αὐτὸν τῆς κατακρίσεως· εὐρίσκομεν γάρ, ὡς πολλοὶ τῶν ἁγίων Πατέρων τινὰς τῶν αἰρετικῶν, ἀπεδέξαντο, ὡσπερ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Δάμασος, καὶ Ἀθανάσιος, καὶ Βασίλειος Ἀπολλινάριον, καὶ Λέων δὲ ὁ τῆς ἁγίας μνήμης Ἐυτυχεᾶ· καὶ ὁμοίως ἐπειδὴ φανερὰ γέγονεν ἡ τούτων ἀσέβεια, οὐκ ἐξέφυγον διὰ τὴν τοιαύτην ἀποδοχὴν οἱ αἰρετικοὶ τὴν μετὰ ταῦτα εἰς οἰκεῖον πρόσωπον καὶ τὴν αὐτῶν ἀσέβειαν γενομένην κατάκρισιν τε, καὶ ἀναθεματισμόν. Ἰσαύτη δὲ ἐστὶν ἡ μανία τῶν Θεοδώρου ἐκδικούντων, οἱ τολμῶσι καταψεύδεισθαι καὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καὶ Ἰωάννου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἐπιστολὰς πρὸς αὐτὸν Θεόδωρον ἀποστειλάντων πεπληρωμένας ἐπαίνου, ὅπερ ψεύδους ἐστὶ μεστόν.

(1) ἁ, Κορ. ΙΙ, 12. — (2) Ἰζακ. Ις.

Γρηγόριος μὲν γάρ, ὅτε ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγωνισάμενος, καὶ τοὺς λαοὺς ἀπὸ τῆς τῶν Ἀρειανῶν πλάνης εἰς τὴν Ὀρθόδοξον πίστιν ἐπιστρέψας, εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανήθη πατρίδα, τὰς παρὰ τῶν αἰρετικῶν κακούργως προφερομένας ἐπιστολὰς οὐ πρὸς Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας ἔγραψεν, ἀλλὰ πρὸς Θεόδωρον ἐπίσκοπον Τυάνων, ἧτις ἐστὶ τῆς δευτέρας Καππαδοκῶν μητροπόλις· τῆς δὲ αὐτῆς χώρας ἐστὶν ἡ Ναζιανζῆς, ἧς γέγονεν ἐπίσκοπος ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίοις Γρηγόριος, καὶ Ἀριανζῆς τὸ χωρίον, ὅθεν ἄρμητο· τοῦτο γάρ καὶ αὐταὶ σαφῶς δηλοῦσιν αἱ ἐπιστολαὶ, μεμνημέναί ἐθνῶν, καὶ συνόδων, καὶ τοῦ αὐτοῦ χωρίου Ἀριανζοῦ, καὶ ἐτέρων χωρίων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, καὶ μνητῶν τῆ ἐπιχωρίῳ διαλέκτῳ Καππαδοκῶν ὠνομασμένων, καὶ Βοσπορίου ἐπισκόπου ὑπ' αὐτὸν τελούντος Κολωνίας τῆς πόλεως, καὶ ἐτέρων ἐπισκόπων, καὶ χωρεπισκόπων, καὶ μοναστηρίων ὑπὸ τὸν αὐτὸν τελούντων Θεόδωρον μνημονεύουσαι, ὧν καὶ μέχρι νῦν σώζεται τὰ αὐτὰ ὀνόματα. Ποία δὲ μετουαὶ Καππαδοκαίς πρὸς τοὺς τῆς δευτέρας Κιλικίας ἢ τότε ἢ νῦν ὑπάρχει, διαμεμερισμένης τῆς τῶν ἐπαρχιῶν τούτων διοικήσεως; Ἢ ποίους ἐπισκόπους ὑφ' ἑαυτὸν ἔχειν ἠδύνατο ὁ Μοψουεστίας ἐπίσκοπος, αὐτὸς ὑπὸ τὴν τῆς αὐτῆς δευτέρας Κιλικίας μητροπολίτην τελῶν; Ἰωάννης δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, οὐκ ἐπαίνων δὲ, ἀλλὰ μέρψεων καὶ ἐπιτιμήσεων οὖσαν μεστήν, ὡς ἐκπεσόντος αὐτοῦ τῆς θεοσεβείας· συνασκήσας γάρ αὐτῷ τὸν μονήρη βίον ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ, τῆς ἐκεῖσε συνδιαγωγῆς ἀναμνησκεί αὐτὸν καὶ ταῦτα μαρτυροῦσι σωζόμενος, καὶ Ἰούχιος, καὶ Σωκράτης, καὶ Θεοδώρητος, ὁ πολλοὺς ὑπὲρ Θεοδώρου λόγους τε καὶ ἐπαίνους ἐκτείνας. Εἰ δὲ προφέρουσι μαρτυρίας Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν ἀνατολικῆς συνόδου, ὑπὲρ Θεοδώρου, καὶ τῆς αὐτοῦ ἀσέβειας γενομένης, ἀνάγκη αὐτοὺς κάκεῖνα δεξασθαι, ἅπερ ὅσον τό γε ἐπ' αὐτοῖς εἰς κατάκρισιν τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ ἀθέτησιν τῆς ἐρθῆς πίστεως οἱ περὶ Ἰωάννην ἐτόλμησαν, καὶ ἅπερ ἔγραψαν, Νεστόριον καὶ τὴν αὐτοῦ κακοδοξίαν ἐπὶ πλείστον χρόνον ἐκδικοῦντες· καὶ τοῦτο δεῖκνυται ἐκ διαφόρων αὐτῶν λόγων τε.

καὶ ἐπιστολῶν πρὸς Θεοδόσιον τὸν τῆς εὐσεβοῦς λήξεως, καὶ ἑτέρους διαφόρους γραφειῶν. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. ἵνα δὲ μηδὲν τῆς ἀκριβείας παραλείψωμεν, ἀναγκαῖον ἐνομίσαμεν μνησθῆναι καὶ τῶν γραφέντων παρὰ Αὐγουστίνου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης, ἐπισκόπου ἐν Ἀφρικῇ γενομένου. Ζητήσεως γάρ τινος περὶ Καικιλιανοῦ μετὰ θάνατον αὐτοῦ κινήσεως, ὡς τῆς ἐκκλησιαστικῆς παρατραπέντος παραδόσεως, καὶ τινῶν τούτου χάριν χωρισάντων ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, γράφει πρὸς Βονιφάτιον ὁ αὐτὸς τῆς ὁσίας μνήμης Αὐγουστίνος, ὡς οὐκ ἔδει τινὰς διὰ τοῦτο χωρίσαι ἑαυτοὺς τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας· εἰ γὰρ ἀληθῆ ὑπῆρχε τὰ ἐπαγόμενα Καικιλιανῶ, καὶ ἐφανερῶθη ἐναντία φρονήσας τῆς καθολικῆς καταστάσεως, καὶ μετὰ θάνατον ἂν τοῦτον ἀναθέματι ὑπέβαλον. Ἀλλὰ καὶ κανὼν τῆς ἁγίας ἐν Ἀφρικῇ συνόδου διαγορεύει, τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς τὴν οἰκείαν περιουσίαν ἢ ἐν διαθήκῃ, ἢ ἐξ ἀδιαθέτου αἰρετικῶ παραπέμποντας, χρῆναι καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζεσθαι. Πρὸς τούτοις δὲ ἅπασι, τίς ἀγνοεῖ τὰ ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης γερόμενα κατὰ Διοσκόρου, ὅς οὐδὲν περὶ πίστιν ἡμαρτηκῶς, διὰ μόνην ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν μετὰ θάνατον παρ' αὐτῆς τῆς κατὰ Ρώμην ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας ἀνεθεματίσθη; εἰ τοίνυν οἱ μηδὲν εἰς πίστιν πταίσαντες ἐπίσκοποι, διὰ κατάστασιν ἐκκλησιαστικὴν, καὶ διὰ χρηματικὴν αἰτίαν, ἀναθέματι καὶ μετὰ θάνατον ὑποβάλλονται, πόσω μᾶλλον Θεόδωρος, ὁ εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν ἀσεβήσας; Ὅσον δὲ πρὸς τὴν ἀνοίαν τῶν λεγόντων, μὴ δεῖν ἀναθεματίζεσθαι μετὰ θάνατον τοὺς ἐν τῇ οἰκείᾳ ἀσεβείᾳ τελευτῶντας, ἔδει μηδὲ τοὺς ἀδίκως κατακριθέντας Πατέρας μετὰ θάνατον ἀνακαλεῖσθαι, ὅπερ συμβέβηκε καὶ ἐπὶ Ἰωάννῃ τῷ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ ἐπισκόπῳ γενομένῳ Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ θάνατον ἀνακληθέντι, καὶ ἐπὶ Φλαβιανῷ τῷ τῆς ὁσίας μνήμης, καὶ αὐτῷ Κωνσταντινουπόλεως γενομένῳ ἐπισκόπῳ, ἀδίκως μὲν ἐν ζωῇ κατακριθέντι, δικαίως δὲ μετὰ θάνατον ἀνακληθέντι ὑπὸ τε τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης πάπα Λέοντος, καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας συνόδου. Ἐντεῦθεν δὲ συμβαίνει κατὰ τοὺς ἐκείνων λόγους, τοὺς μὲν αἰρετικοὺς



τοῖς ἁγίοις Πατράσι συναριθμεῖσθαι, οἷα ἐλευθέρους ἀφιευμένους τῆς ὀφειλομένης αὐτοῖς κατακρίσεως· τοὺς δὲ ἁγίους Πατέρας ἀδίκως καταδικασθέντας, τοῖς αἰρετικοῖς συνάπτεσθαι, οἷα μὴ λυομένης τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀδίκου κατακρίσεως. Ἄξιοπιστότερος δὲ πάντων ἐστὶ διδάσκαλος ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, περὶ ἐαυτοῦ λέγων· «Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον· οὐ γὰρ ἀπέσειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. Ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ(1). » Καὶ τὸ Πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον διὰ τοῦ Προφήτου Δαυὶδ λέγει, Τοὺς ἀσεβεῖς μὴ ἀναστήσεσθαι ἐν κρίσει(2). Τῆς οὖν τοιαύτης τοῦ Κυρίου ἀποφάσεως ἐξενεχθείσης κατὰ παντὸς ἀσεβοῦς, καὶ οὐδὲν διαστελλούσης μεταξὺ ζώντων καὶ νεκρῶν αἰρετικῶν, πῶς τολμῶσιν ἀντιπίπτειν τῇ τοιαύτῃ ἀποφάσει, καὶ τοὺς ἄπαξ ἀσεβήσαντας, καὶ διὰ τοῦτο ἤδη ὑπὸ τοῦ Κυρίου κατακεκριμένους λέγειν, μὴ δεῖν μετὰ θάνατον κατακρίνεσθαι; Καὶ ὁ Θεὸς δὲ Ἀπόστολος τὸν Χριστὸν ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα, οὐ μόνον κατὰ ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ κατὰ Ἀγγέλων τὴν τοιαύτην ἐπήγαγεν ἀπόφασιν, εἰπὼν ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Γαλάτας· «Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς, ἢ Ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται ὑμᾶς παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. Ὡς προειρήκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω· εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζηται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω(3). » Καὶ τίς οὕτως ἀσεβῆς, ὡς τολμῆσαι εἰπεῖν, ὡς τὰ παρὰ Θεοδώρου ἀσεβῶς συγγραφέντα, ἢ μέρος αὐτῶν παρεδόθη ποτὲ τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' οὐκ εὐθὺς ὁ τολμῆσας τι τοιοῦτο παραφθέγγασθαι ἀναθέματι καθυπεβλήθη παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων;

Εἴ τις τοίνυν μετὰ τὴν τοιαύτην ὀρθὴν ὁμολογίαν, καὶ κατὰ χρισιν τῶν αἰρετικῶν, τῆς εὐσεβοῦς ἐννοίας σωζομένης περὶ ὀνομάτων, ἢ συλλαβῶν, ἢ λέξεων ζυγομαχῶν, χωρίζει ἑαυτὸν τῆς

(1) Ἰω. Γ' 16. — (2) Ψαλμ. Α', 5. — (3) Γαλ. Α', 8. 9.

ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, ὡς περ ἐν ὀνόμασι μόνοις καὶ λέξεσι κειμένης ἡμῖν τῆς εὐσεβείας, ἀλλ' οὐκ ἐν πράγμασιν, ὁ τοιοῦτος, ὡς τοῖς σχίσμασι χαίρων, λόγον ὑφέξει ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀπατωμένων, ἢ ἀπατηθησομένων τῷ μεγάλῳ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἐν ἡμέρα κρίσεως Ἀμ. ἡν.

### Β'. ΕΚ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ,

Ἐκτεθείσης ὑπὲρ τῶν προσφύγων τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἀπαρταχοῦ τῆς οἰκουμένης θείων Ἐκκλησιῶν.

**Ε**Ι ΤΙΣ τῶν ἐκ Θεοῦ τετιμημένων τῆ μεγάλῃ τῆς ἀρχιερωσύνης τιμῇ προδῶ τινὰ τῶν προσφυγόντων τῆ κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίᾳ, κἄν τῶν ἀλλοτρίων ἐστίν, ἢ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ προδήλως, ἢ τῆ τούτου ὑποβολῇ ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ, ὁ τοιοῦτος, οἷος ἂν καὶ εἴη, κακώσσειν ὑποβαλλέσθω, αἷς καὶ ὁ πρόσφυξ ὑπεβλήθη παρὰ τοῦ λαβόντος αὐτὸν, τῆς ἰδίας πρότερον στερούμενος ἀρχιερωσύνης. Καὶ εἴ τις δὲ τῶν μεγάλα δυναμένων, καὶ ἀρχικὴν ὑπενδουμένων ἐξουσίαν, τολμήσειεν ἀποσπάσαι βίᾳ ἀπὸ τῆς ἀρχιερατικῆς χειρὸς τὸν αὐτῆς πρόσφυγα, καὶ τῶν ἀδύτων ἐξελκῦσαι τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἣ προσέφυγεν ὁ αὐτός, δι' ἑαυτοῦ, ἢ διὰ τοῦ ὑπὸ χεῖρα, καὶ οὗτος τὴν ζώνην τῆς ἰδίας ἀρχῆς ἀφαιρούμενος καὶ μαστιγούσθω, καὶ κακούσθω, καὶ δημεύεσθω πᾶσα ἡ οὐσία αὐτοῦ· οὐ γὰρ ἀνεχόμεθα τοιοῦτόν τι κατατολμᾶσθαι τὸ σύνολον ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ Ῥωμαίου ἀρχῇ, καὶ τῇ χριστιανικωτάτῃ καταστάσει· τοῦτο γὰρ τῶν ἐθνικῶν μόνον ἐστὶ, καὶ τῶν ἔξω νόμου ὄντων, καὶ μηδὲ τὴν οἰκείαν φύσιν αἰδουμένων· ἀλλὰ καὶ αὐτῶν δὴ τῶν αἰμοβόρων θηρίων θηριωδεςέρων πάντως καὶ ἀτιθασσοτέρων τυγχανόντων, καὶ χαίρόντων καταφαγεῖν τὸ ὁμόφυλον σῶμα τῆς θείας διαπλάσεως, καὶ βεβηλοτέρων ἀποδεικνυμένων καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ μισητοῦ Ἰούδα, τοῦ προδότου καὶ ἑδελυκτοῦ.

### Γ'. ΙΣΟΝ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΟΥ

Τοῦ Ἀυτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, περὶ τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ προνομίῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν (1). (Μετεγγραφή ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀψοῇ, Ὀκτωβρίου κζ'. ἀντεγγραφή δὲ αὐθις καὶ κατὰ τὸ ἀψέξ', Φεβρουαρίου δ', καθ' ὃν καιρὸν ὑπετάχθη ἡ ἀρχιεπισκοπὴ αὕτη τῷ οἰκουμένικῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ.)

Ἀυτοκράτωρ, Καῖσαρ, Φλάβιος Ἰουστινιανός, Ἀλαμανικός, Γοτθικός, Φραγκικός, Γερμανικός, Ἀρτικός, Ἀλανικός, Βαρδαλικός, Ἀφρικανός, εὐσεβής, εὐτυχής, περίκλυτος, γιγνητής, θριαμβευτής, πατὴρ πατρίδος, ἀδιαύγουστος, εἰς ἀίδιον τοῦ πράγματος μνήμην, Τῷ μακαριωτάτῳ ἀνδρὶ καὶ πατρὶ Κατηλιανῷ, ἀρχιεπισκόπῳ ἡμετέρῳ, σωτηρίαν.

**Π**ΟΛΛΟΙΣ καὶ διαφόροις ἀξιάνεσθαι τρόποις τὴν ἡμετέραν πατρίδα ἐπιποθοῦντες, ἦν περ ὁ Θεὸς ἡμῖν δέδωκε πρώτην ἐν τῷ κόσμῳ, ἔν τινὰ αὐτὸς ἐδημιούργησε, καὶ περὶ τὴν τῆς ἱερωσύνης ἀξίαν βουλόμεθα πολλαῖς αὐτὴν τιμαῖς περισσευθῆναι, ὅπως ὁ τῆς κατὰ καιρὸν ἡμετέρας πατρίδος πρώτης Ἰουστινιανῆς ἱερώτατος ἐπίσκοπος, ὁ τὴν τοῦ θρόνου καθέδραν διαδεχθησόμενος, οὐ μόνον μητροπολίτης, ἀλλὰ γε καὶ ἀρχιεπίσκοπος, καὶ ὑπέρτατος ἀρχιερεὺς ὀνομαζέσθω, τιμάσθω, καὶ γνωριζέσθω ἐν πᾶσι· τοίνυν ἐπὶ βεβαιώσει αὐτοκρατορικῇ ἡμετέρας αἱ περιεχόμεναι τῆς αὐτῆς γῆς ἐπαρχίαι ὑπὸ τὴν αὐτοῦ

(1) Τὸ ἀνωτέρω Χρυσόβουλλον, ἐν ᾧ περιέχεται ἡ ΙΑ'. Νεαρά τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐξελέγχεται ὑποβελιμαῖον ἔκ τε τῶν λοιπῶν αὐτοῦ μερῶν, καὶ τῆς ἐν τέλει χρονολογίας, ἔργον μᾶλλον φαινόμενον τῆς δεκάτης τρίτης ἑκατονταετηρίδος. Ἐξεδώκαμεν δὲ αὐτὸ ὡς περιέχον ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μετάφρασιν τῆς ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἰουστινιανείων Νεαρῶν λατινιστὶ μόνον σωζομένης ΙΑ'. Νεαρᾶς, καὶ ὡς ἀνέκαθεν παρὰ τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Ἀχριδῶν φυλαττόμενον, τῇ ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶρος ἐξασκησάση τὰ τῇ Πρώτῃ Ἰουστινιανῇ ὑπὸ τοῦ μνησθέντος Ἀυτοκράτορος ἀπονιμηθέντα προνόμια. — Βλέπετε καὶ τὴν ΓΛΑ'. Νεαράν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ τὴν κατωτέρω τοῦ βασιλέως Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου, περὶ τῆς αὐτῆς ἀρχιεπισκοπῆς πραγματευομένην. Παράθετα δὲ καὶ Μιλετ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Τόμ. Β'. σελ. 68, καὶ Νικηφ. Γρηγορῶ Ῥωμ. Ἱστορ. Λόγ. Β'. Κεφ. 6'.



ἔστωσαν ἐξουσίαν· δηλονότι τοσοῦτόν γε ἡ Μεσόγειος Δακία, ὅσον γε καὶ ἡ Ὀχθείος Δακία, ἡ δευτέρα Μυσία, ἡ Δαρδανία, ἢ τε Πρεβαλιτάνα ἐπαρχία, σὺν τε τῇ Μακεδονίᾳ, ἡ ἀνωτέρα Ἀλβανία, καὶ ἡ Θεσσαλία, ἡ Ἰπείρος, καὶ ἡ Λειβαδία, ἢ τε νῆσος Εὐρίπος ἐπικαλουμένη, τό, τε μέρος τῆς δευτέρας Παννονίας, ἣτις ἐστὶ πόλις τῆς Βατζίας. Ἐπεὶ περ ἐν τοῖς τότε καιροῖς συνισταμένη ἦν ἡ ἐπαρχία τοῦ Φιρμίου, ἐνθα ἐθριάμβευεν ἅπαν τὸ Ἰλλυρικὸν μεγαλειὸν ἐν τοῖς πολιτικοῖς, καὶ ἐπισκοπικοῖς πράγμασι· μετὰ ταῦτα δ' ὅμως ἐν τοῖς τοῦ Ἀτίλα χρόνοις τῶν ἐκείνων μερῶν καταπεπορημένων πάντων, ὁ τοῦ πραιτωρίου ἐπαρχος τῆς Φιρμιανῆς πόλεως Ἀπένιος φυγὰς ὤχετο εἰς Θετταλίαν, καὶ ἡ ἐπαρχία αὕτη ἠκολούθησε τῷ ἱερῷ ἀξιωματι, ὁ Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπος οὐκ ἰδίᾳ ἐξουσία, ἀλλ' ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς ἡγεμονίας προνομίων τινῶν ἠξιώθη. Μεσιτευούσης τοίνυν τῆς θείας προνοίας οὕτως, ἡ ἡμετέρα Βασιλεία νύξήθη, καὶ διεπλατύνθη τῶν τοῦ ἐκατέρωθεν Δανουβίου ἀκτῶν, καὶ τό γε νῦν ἔχον σὺν ταῖς ἡμετέραις πόλεσι κοινωνίαν πρὸς ἀλλήλας ποιούσι τό, τε Βιμινάκιον, τὸ Ρεκόδιον, καὶ τὸ Λιτεράτον, ἅτινα πέραν τοῦ Δανουβίου εἰσὶν, ὑπὸ τὴν ἡμετέραν, δ' αὖθις ἐξουσίαν ἐγένοντο οὕτως, ἀναγκαῖον ἠγησάμεθα τηλικαύτην περίφημον ἐπαρχίαν, ἣτις ἐν τῇ Παννονίᾳ ἦν, τῇ ἡμετέρα εὐτυχεστάτῃ πατρίδι συντιθέναι καὶ συναρμοσθῆναι· οὐ γὰρ πολὺ διάσταται τῆς Μεσογαίας Δακίας ἢ δευτέρα Παννονία, πολλῶ δὲ τῷ μέτρῳ διάσταται τῆς δευτέρας Παννονίας ἢ Μακεδονία. Καὶ ἐπεὶ ἀνθρώποι πολεμικοῖς ἀπὸ ἰδρωσίν ἀμφισβητοῦντες ἥκιστα λυσιτελούμενον ἦν τῇ βασιλείᾳ μου εἰς Μακεδονίαν μετὰ τοσοῦτον διάστημα καὶ τοσαύτας δυσχερείας ἀπελθεῖν, τούτων ἕνεκα ἀναγκαῖον ἔδοξεν ἡμῖν ἐν τοῖς ἀνωτέροις μέρεσιν αὐτὴν ἀφελκῦσαι, ἵνα κατὰ τὴν κατασταθεῖσαν ἐκείνην ἐπαρχίαν ῥᾶρον ἐπιγνώσωνται τὴν ἐαυτῆς τε θεραπείαν. Διὸ ἡ μακαριότης σου, καὶ πάντες οἱ τῆς προειρημένης πρώτης Ἰουστινιανῆς ἱερώτατοι ἐπιστάται ἀρχιεπίσκοποι ἐχέτωσαν προτέρημα καὶ προνόμιον, καὶ πᾶσαν τελείαν ἀδειαν, δύναμιν τε, καὶ ἐξουσίαν, ἣν τινα ἐπιχορηγοῦμεν σοὶ τε, καὶ τοῖς διαδόχοις σου, χειροτονεῖν,

καὶ προστάττειν ἐν πάσαις ταῖς προλεχθείσαις ἐπαρχίαις, πόλεσι τε, καὶ τόποις, ἔχειν τε κρατίστην καὶ ὑπερτάτην ἐξουσίαν, ἄκραν ἀρχιερωσύνην, μέγιστην μεγαλοπρέπειαν, καὶ παρὰ σοῦ ἐπιψηφίζεσθαι πάντας, καὶ σὲ μόνον ἀρχιεπίσκοπον, δεσπότην, καὶ κύριον ἐχέτωσαν, οὐδεμιᾶς κοινωνίας ἐξ ἐναντίας φυλαττομένης τοῦ χειροτονεῖν ἐκείνους τῷ τῆς Θεσσαλονίκης ἐπισκόπῳ· ἀλλὰ σὺ αὐτὸς μόνος, καὶ πάντες οἱ τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς μέγιστοι ἀρχιερεῖς διάδοχοί σου ἔστωσαν ἐκείνου κριταὶ καὶ διαγνώμονες εἰς πᾶσαν διαφορὰν, διχόνοιάν τε, καὶ διαλλαγὴν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας· μηδὲ ἔχειν ἐκείνους οὐδεμίαν ἀδειαν ὑφ' ἐτέρου κρίνεσθαι, ἀλλ' ὑπὸ σὲ μόνον τὸν γνήσιον ἀρχιεπίσκοπον αὐτοδέσποτόν τε, καὶ αὐτοκύριον πᾶσαι αἱ προειρημέναι χῶραι, πόλεις, καὶ τόποι, καὶ ἐπαρχίαι προσεπιγινωσκέτωσαν· προσέτι οἱ παρὰ σοῦ, ἢ διὰ τῆς σῆς ἀδείας καὶ ἐξουσίας ἀποστελλόμενοι κληρικοί, ἐχέτωσαν πᾶσαν ἐξουσίαν, καὶ ἐκκλησιαστικὴν τιμὴν. Ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀκβῆ, ἣτις ἐστὶν ἐπαρχία τῆς Ὀχθείου Δακίας, ὀρίζομεν ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς χειροτονεῖσθαι τὸν αὐτῆς ἐπίσκοπον παρὰ τῆς σῆς ἀγιότητος, καὶ μηδὲ ὅπως ὑποκεισθαι τῷ τῆς Μεσημβρίας ἐπισκόπῳ· ὁ δὲ τῆς Μεσημβρίας ἐπίσκοπος διαμενέτω ἐν τῇ Μεσημβρίᾳ, καὶ μηδὲ ὅπως κοινωνεῖτω τῷ τῆς Ἀκβῆς ἐπισκόπῳ· ὁ δὲ τῆς Ἀκβῆς ἐπίσκοπος ἐχέτω τὴν προῤῥηθείσαν ἐπαρχίαν, καὶ πάντα τὰ τῆς αὐτῆς κάστρα, περιοχάς τε, καὶ ἐκκλησίας, ὅπως δυνήσεται δαμάσαι, ὑποτάξαι τε, καὶ ἐξελάσαι πάντας τοὺς τῆς Βονοσιακῆς αἰρέσεως, ἢ ἐπιστρέψαι αὐτοὺς πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Ἐξοχὸν δὲ μᾶλλον τὸ κράτος τῆς βασιλείας μου ἐν κοσμητικῆς τιμῆν, καὶ ἀξίαν ὑπερτέραν τῇ σῇ μακαριότητι χαρίζομεν, κράντορά τε, καὶ δυνάστην τῆς ἱερᾶς ἀμφοτέρας ἡμετέρας ῥωμαϊκῆς βασιλείας καταστήνομεν καὶ ὀνομάζομεν, τοῦ τε ἱεροῦ ἡμετέρου παλατιοῦ κόμητα, προστάττοντες εἰς τὸ διηνεκές ὅπως μετὰ μέγιστης δυνάμεως καὶ ἰσχύος ἐνεργεῖν σε πᾶσαν κοσμικὴν ἐξουσίαν ἐν ὅλῃ τῇ προωρισμένῃ περιοχῇ, τόποις, καὶ ἐπαρχίαις τοῦ προβιάζειν εἰς τιμὴν καὶ ἀξίαν, καὶ ποιεῖν κόμητας, ἵππεῖς, πατρικίους, εὐγενεῖς, νομικοὺς, ῥήτορας, νομοδικαστὰς μετὰ δικῆς

ρομφαίας, τουτέστι κρίνειν, και ἀνακρίνειν, και κατακρίνειν εις ζωὴν, και εις θάνατον. Προσέτι και μετὰ δικαιώματος νομισματα τοῦ τυποῦν και χαρακτηρίζειν χρυσᾶ και ἀργυρᾶ κέρματα, σὺν τῷ καταλλήλῳ και ἀρμολίῳ τίτουλῳ, προσέτι και ἀρμόζοντι κράντορι, και ἐν μεγίστῃ ἀρχιερατικῇ ἀξίᾳ ἀνευφημοῦμέν σε, διορίζομεν, καθίστημεν, και προβιβάζομεν, ἵνα ἐν ταῖς χειρογράφοις ἐπιστολαῖς, γράμμασί τε, ὀρισμοῖς, και βούλλαις ἀξιούσθωσαν πάντες οἱ προϊστάμενοι τῆς ἡμετέρας πατρίδος Ἰουστινιανῆς ἀρχιεπίσκοποι πάντων τῶν προνομίων, ὡς κράντορες τῆς βασιλείας μου, και ὀνομαζέσθωσαν γαληνότατοι, μηδενὶ ὑποκείμενοι, ἢ ὑποτασσόμενοι, ὡς αὐτοδέσποτοι και αὐτεξούσιοι κύριοι. Προσέτι ὀρίζομεν, και προστάττομεν, ἵνα σὺ τε, και οἱ προϊστάμενοι τῆς ἡμετέρας πατρίδος τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς ἀρχιεπίσκοποι ἰσομοιούσθωσαν τοῖς τε τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ ὑποκειμένοις ῥήγεσι, και κράντορσι και εἰσέτι κοσμοῦμεν ὑμᾶς, και δωρούμεθα ὑμῖν ἐσθῆτα πορφυρᾶν ὀλοσηρικὴν, χιτῶνα λευκὸν, και ἀρχιερατικὸν κάλυμαυρον ὀμοίως ἐρυθρὸν ὀλοσηρικὸν σὺν λευκοῖς σανδαλίοις· κραντορικὴν μίτραν σὺν χρυσῷ βασιλικῷ στέμματι, ὅπως ἐν πάσαις ἐκκλησιαστικαῖς και πολιτικαῖς κοιναῖς παρρησιαῖς δύνῃσθε χρῆσθαι τούτοις, και πᾶσι τοῖς λοιποῖς προνομίοις, μεγαλείοις τε, δόξαις τε, και τιμαῖς πρεπούσαις ῥήγεσι, και κράντορσι και συνελόντι εἰπεῖν, καθάπερ οὗτοι γε χρῶνται πᾶσι, χαίρουσί τε, και ἀπολαύουσιν, οὕτως και ἡ σὴ μακαριότης, και οἱ μετὰ σὲ διάδοχοί σου, προστάττομεν χρῆσθαι πᾶσι διηνεκῶς, χαίρειν τε, και ἀπολαύειν. Ἔνεκα τούτου, μακαριώτατε Πάτερ, ἵνα ἐπιγνωσθῇ ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ἡ ἐκ τῆς θείας νεύσεως πρὸς ὑμᾶς ἡμετέρα ἀγάπη, διὰ τοῦτο τὸν παρόντα νόμον πρὸς τὸν σὸν πανυπέροχον θρόνον ἀπεστάλλκαμεν, και εἰς τὸ διηνεκὲς τοιοῦτον δῶρημα, προνομίον τε, και μεγαλεῖον ἐχέτω ἡ τῆς ἡμετέρας πατρίδος Ἐκκλησία, ἐπικυρούμενον, και ἐπιβεβαιούμενον, ἢν τινα και ῥωμαϊκὴν ἐπονομάζομεν εἰς δόξαν τοῦ ἁγίου Θεοῦ, και εἰς μνήμην ἀθάνατον τοῦ ἡμετέρου ὀνόματος. Ὅταν δ' ὅμως ὁ προϊστάμενος τοῦ θρόνου τούτου ἀρχιεπίσκοπος ἐκ τῆς παρούσης ζωῆς μετατεθῆσεται, τὸν γενησόμενον ἀρχιεπίσκοπον, ψήφοις κανονικαῖς, και ἐκλογῇ νο-

μίμῳ ἐκλέγεσθαι, και ψηφίζεσθαι παρὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου μητροπολιτῶν τε, ἐπισκόπων τοῦ σοῦ κλίματος, ἀρχιμανδριτῶν, ἡγουμένων, και πάσης τῆς συγκλήτου, και τοῦ πρεσβυτερίου, ἀνευ τοῦ τῆς Θεσσαλονίκης ἐπισκόπου, διορίζομεν, και προστάττομεν. Τούτου δὲ γενομένου, ὁ νεοχειροτονηθείς, ἢ προβιβαθείς ἀρχιεπίσκοπος και κράντωρ ὀφείλει ἀναντιρρήτως πέμψαι τὸν ἑαυτοῦ λεγάτον μετὰ πρεπούσης ποιμπῆς πρὸς τὴν βασιλείαν μου, και μετ' ἐμὲ εἰς τοὺς αὐτοκράτορας διαδόχους μου, ἐπὶ τῷ παραλαβεῖν τὰς βασιλικὰς βούλλας, τὰ σημεῖα, και σύμβολα, και τὸ κραντορικὸν στέμμα εἰς θεβαίωσιν και ἀσφάλειαν τῆς ἑαυτοῦ ἐξουσίας, ἵνα δεσπόζη, κυριεύῃ, και ἐξουσιάζῃ ἐν ταῖς προειρημέναις πόλεσι τε, τόποις, και ἐπαρχίαις, ἐν πᾶσι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς και πολιτικοῖς πράγμασι. Ἐπὶ τούτοις δὲ πᾶσιν ὀρίζομεν, δίδοντές σοι ἄδειαν χρῆσθαι σφραγίδι, ὃν τινα τρόπον τανῦν περιγράφεται σοι· δηλονότι σκουδὸν κεχωρισμένον ἐν ἑπτὰ μέρεσιν, ἢτοι τὸ ἐν μέσῳ σκουδὸν χρυσὸν, και ἐν αὐτῷ ἔχον τὸν δικέφαλον μέλανα ἀετὸν, σημαίνοντα τὸ βασιλικὸν ἔμβλημα, στεφανωμένον ταῖς δυοῖς κεφαλαῖς αὐτοῦ μετὰ πορφυροῦ βασιλικοῦ διαδήματος· τὰ δὲ ἀνώτερα δύο μέρη, ἐν τῷ δεξιῷ, ὅπερ σημαίνει τὸ κράτος τῆς ἀμφοτέρας Δακίας, ἐρυθρὸν; και ἐν αὐτῷ πύργον· ἐν τῷ ἀριστερῷ, πεδῖον κυάνειον, και ἐν αὐτῷ χρυσοῦς διπλὸς σταυρὸς, σημαίνων τὴν δευτέραν Παννονίαν· και αὐθις ἐν τῷ δεξιῷ μέρει, πεδῖον κυάνειον, και ἐν αὐτῷ θάρεις τρεῖς ἐκατέρωθεν λευκάς, ἡ δὲ μεσαία χρυσοῦς, σημαίνουσα τὴν ἀνωτέραν Ἀλβανίαν· και ἔτι ἐν τῷ ἀριστερῷ, πεδῖον ἐρυθρὸν, και ἐν αὐτῷ σχῆμα αἰγὸς, σημαίνον τὴν Μακεδονίαν· και πάλιν ἐν τῷ δεξιῷ μέρει, πεδῖον λευκὸν ἔχον λέοντα, σημαίνοντα τὴν Ἡπειρον· ἐν τε τῷ ἀριστερῷ, πεδῖον πράσινον, και ἐν αὐτῷ χεῖρες δύο βαστάζουσαι χρυσοῦν στέμμα μετὰ μαργαριταρίων ἑπτὰ, σημαίνουσαι τὴν Θετταλίαν· ἐπὶ πάντων δὲ, σταυρὸν τρίμορφον, ἐν μὲν τῷ δεξιῷ μέρει ῥομφαία, σημαίνουσα τὸ κράτος, και πᾶσαν κοσμικὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν, ἐν δὲ τῷ ἀριστερῷ ἡ ποιμαντικὴ ράβδος, σημαίνουσα τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν· ὁ δὲ σταυρὸς περικαλύπτεται μετὰ κραντορικοῦ διαδήματος, και ἐπ' αὐτῷ πέτασος κόκκινος σὺν



κροσσωταῖς χρυσοῖς, ᾧ περ ἐπικαλύπτεται σου ἡ κεφαλὴ, ἀπερχόμενος παρρησιαστικῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Τούτων δὲ πάντων τετελειωμένων, ὀρίζομεν τὸν τοῦ θρόνου τούτου ἀρχιεπίσκοπον καὶ κράντορα τῆς ἡμετέρας πατρίδος πρώτης Ἰουστινιανῆς, καὶ τὸν διάδοχον αὐτοῦ, εἰ ἐκ τινος περιστάσεως συμβῆ περιπεσεῖν ἐλαττώματι τινι αἰρέσεως, ἢ ἀποστάσεως, ἢ παραβάσεως, καὶ παραλύσεως τῶν θείων καὶ ἱερῶν νόμων, καὶ δογμάτων τῆς καθολικῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, τὸν τοιοῦτον ὀφείλει κρίνεσθαι, ἀνακρίνεσθαι τε, καὶ κατακρίνεσθαι παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου ἀποστολικοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου τῆς νέας Ῥώμης ἐν Βυζαντίῳ ἀναντιρρήτως. Τοίνυν ἡ σὴ μακαριότης ποιησάτω ταχύτερον κατὰ πάντα τρόπον ἐνεργηθῆναι ἅπαντα τὰ προσταττόμενά σοι, καὶ περιεχόμενα ἐν τῷ παρόντι ἱερῷ ἡμετέρῳ διπλώματι ἀνευ τινὸς προφάσεως καὶ ἀντιλογίας ἐξ ἀποφάσεως.

Ἐδόθη ἐν Βυζαντίῳ, ἐν ἔτει φξς'.

Ἐν μηνὶ Λυγούστῳ, Ἰνδικτιῶνος ιδ'.

Ὁ Βελισάριος περιφανῆς δοῦξ, καὶ ὑπάτος.

## ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (1).

### Α'. ΝΟΜΟΣ ΒΕΒΑΙΩΝ ΤΟΙΣ ΟΣΙΩΤΑΤΟΙΣ

Ἐπισκόποις, καὶ τοῖς θεοφιλεστάτοις κληρικοῖς, καὶ μονάζουσι, τὰ παρὰ τῶν προβεβασλευκότων αὐτοῖς δεδωρημένα προνόμια, περὶ τοῦ πῶς δεῖ ἐνάγεσθαι χρηματικῶς τε καὶ ἐγκληματικῶς, προστιθεὶς ἐκ καινῆς, ὥστε μηδεμίαν πάροδον κατ' αὐτῶν ἔχειν πολιτικοῦς ἢ στρατιωτικοῦς ἄρχοντας.

ἘΝ ὀνόματι τοῦ Δεσπότη Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Ἡράκλειος καὶ Ἡράκλειος, νέος Κωνσταντῖνος, πιστοὶ ἐν Χριστῷ βασιλεῖς, Σεργίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ ταύτης τῆς εὐδαίμονος πόλεως, καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

Οὐχ ἀλουργίς, οὐκ αὐτεξούσια σκῆπτρα, τὸ τῆς βασιλείας κοσμεῖν τοσοῦτον ἐπίστανται κράτος, ὡς πρᾶξις εὐσεβῆς, τὸν ἔπαινον οἰκοθεν ἔχουσα· ἐκεῖνα μὲν γὰρ τοῖς κρατοῦσι προστιθέμενα, τιμιωτέρους μόνους αὐτοῦς ἀποφαίνουσιν· αὕτη δὲ τοῖς οἰκείοις ἀγαθοῖς κοινὴν ἀπεργάζεται τὴν ὠφέλειαν. Ἐνθεν ὀρμηθέντες πρὸς τιμὴν τῶν ἀπανταχοῦ γῆς ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν ἱερέων, ἢ ἄλλως πως εὐλαβῆς περιβεβλημένων σχῆμα, πρὸς τὸν παρόντα συνεωράκαμεν ἤδη νόμον, βαλβίδα τε, καὶ, ὡς ἂν τις φαίη, θεμέλιόν τινα τῆς ἡμετέρας εὐσεβοῦς τοῦτον νομοθεσίας ποιήσασθαι, καὶ δίκην ἀπαρχῆς προ-

(1) Ὁ Ἡράκλειος ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 610 μέχρι τοῦ ἔτους 641· συνεβασίλευσε δὲ μετ' αὐτοῦ 28 ἔτη καὶ ἡ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος. Τὸ θνείδος τῆς μετὰ πολυετῆ πόλεμον πρὸς τὸν Πέρσην Χοσρόην συνομολογηθείσης εἰρήνης ἀπέπλυσε μετὰ τινα ἔτη ὁ Ἡράκλειος διὰ τῆς κατὰ τὸ ἔτος 624 ἐνδόξου κατ' αὐτοῦ παρὰ τὸν Τραϊανὸν νίκης. Ἀνακτησάμενος δὲ κατ' αὐτὴν καὶ τὸν ἐκ τῆς ἐκπορθήσεως Ἱερουσαλήμ ἀρπαγέντα πρῶτον ὑπὸ τῶν Περσῶν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, ὕψωσεν αὐτὸν πανηγυρικῶς ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει. — Βλέπε καὶ Νομοκάν. Φωτίου Τίτλ. Θ'. Κεφ. Α. ἐν Τόμ. Α', σελ. 164 κ. ἐπ. τοῦ παρόντος Συντάγματος.

σαγαγαίν τῷ Δεσπότη καὶ Σωτῆρι τῶν ὅλων Θεῷ. Πλείστοι γάρ τῶν ἐν τῷ Θεοφιλεῖ κλήρῳ ταύτης ἡμῶν τῆς Θεοφυλάκτου καὶ Βασιλίδος πόλεως, καὶ τῶν ἐν τοῖς εὐαγέσι μοναστηρίοις τὴν ἄσκησιν ποιουμένων, ἔτι δὲ καὶ διαφόρων πόλεων δοσιώτατοι πρόεδροι, εὐλαβεῖς τε κληρικοὶ, καὶ μοναχοὶ κατ' αὐτὴν ἐνδημοῦντες, προσελθόντες ἐδίδαξαν ἡμᾶς, τινὰς τῶν ἡμετέρων εὐσεβῶν κατολιγωρήσαντας νόμων, ἢ πρὸς αὐτὴν ὑπευθύνους αὐτοὺς ἔχοντας τὴν ἀλήθειαν, ἢ παραλόγως ἐργολαβεῖν πειρωμένους, πολιτικοῖς προχείρως ἢ καὶ στρατιωτικοῖς παραβάλλειν δικαστήριος, παρασκευάζειν τε μεθ' ὧν ἀγομένους τῶν ἕβρων φρουρᾶς ἀποτίθεσθαι, καὶ τὰς αὐτοῖς δοκούσας ἴσως ὑπέχειν ποινάς· ἢ ὅτε φιλανθρωπότερα περὶ αὐτοῦς διανοεῖσθαι δοκιμάσειεν, προσεδρείας ἱκανοδοσίαν εἰσπράττοντας, καὶ πλείσταις ζήλιας αὐτοῦς περιβάλλοντας, τῶν, παρ' οἷς ἐν εὐθύναϊς καθίστανται, κέρδους χάριν, ἢ προσπαθείας τῶν ἐγχειρούντων αὐτοῖς ἐπηρεάζειν, προἰεμένων τὸ δίκαιον· καὶ ταῦτα διδάσκοντες, ἐδέοντο τῶν κατ' αὐτῶν οὕτω πλημμυλουμένων τῆς προσηκούσης καὶ παρισταμένης ἡμῶν τυχεῖν διορθώσεως. Ἡμεῖς τοίνυν τὸ πρέπον κἂν τούτῳ τῇ σῆ μακαριότητι γέρας ἀπονέμοντες, λογισάμενοι τε τὴν ὑπὸ πάντων ἐκείνοις δικαίως ὀφειλομένην αἰδῶ, καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς πάλαι νενομοθετημένων τὰ μὲν ἐπὶ τούτου καταλιπόντες, τὰ δὲ πρὸς τὰ καλλίως ἔχειν ἡμῶν δεδοκιμασμένα μεταρρυθμίσαντες, θεσπίζομεν, τοὺς μὲν ἐν κλήρῳ καταλεγόμενους τῆς Θεοφυλάκτου καὶ Βασιλίδος ἡμῶν πόλεως, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ τὸν μονήρη βίον ἀναδεδαγμένους, ἤττον δὲ οὐδὲν καὶ τοὺς κατ' αὐτὴν ἐνδημοῦντας ὀσιωτάτους προέδρους, ἔτι γε μὴν εὐλαβεῖς κληρικούς τε καὶ μοναχοὺς τῶν ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων, ὧν αἱ διοικήσεις ὑπὸ τὸν ἀρχιερατικὸν τῆς σῆς μακαριότητος ὀρόνον τελοῦσι, χρηματικὰς παρ' οὐτινοσοῦν τῶν πάντων ὑφισταμένους κινήσεις, παρὰ μόνῃ τῇ σῇ μακαριότητι, καὶ τοῖς ἐπὶ τούτῳ παρ' αὐτῆς ὀριζομένοις τὰς ἀπολογίας ποιεῖσθαι, καθ' ὧν ἐκκλητος παρακολουθοῦσα πρὸς τὴν σὴν ἀναδραμεῖται μακαριότητά, μὴτε τῶν ὑπευθύνους αὐτοῦς ἔχειν οἰομένων, τολμώντων αὐτοῦς εἰς πολιτικὸν, ἢ στρατιωτικὸν δικαστήριον ἔλ-

κεῖν, μὴτε μὴν τῶν ταῖς τοιαύταις ἀρχαῖς ἐφεστώτων, εἴ τινας τοιαύτας τύχοιεν προσαγγελίας δεχόμενοι, θαρβούντων αὐτοῦς τούτου χάριν πρὸς ἑαυτοῦς ἀγαγεῖν· τῶν τοῖς εὐσεβέσιν ἡμῶν νόμοις διορισμένων ἐπὶ τε ταῖς δικαστικαῖς ἀσφαλείαις, ἐπὶ τε τῷ μέτρῳ τῶν σπορτούλων, αὐτοῖς φυλαττομένων ἀτρώτων. Εἰ δὲ τινες ἐτέρας διοικήσεως ὀσιώτατοι πρόεδροι, ἢ εὐλαβεῖς κληρικοὶ, ἢ μοναχικὸν μεταδιώκοντες βίον, κατὰ τὴν ἡμῶν ἀφιγμένοι πανευδαίμονα πόλιν, παρ' οὐτινοσοῦν τῶν πάντων χρηματικὰς ὑποσταλεῖν ἐναγωγὰς, θεσπίζομεν καὶ τούτους, εἴ γε βούλοιντο, παρὰ μόνῃ τῇ σῇ μακαριότητι τὸν ὁμοῖον ἀποκριθεῖσθαι τρόπον, καὶ μηκέτι τὸ λοιπὸν (τούτο γάρ τῆς προτέρας ἐπανορθούμεθα νομοθεσίας) παρὰ τοῖς ἐνδοξοτάτοις ἄκοντας ἀπολογεῖσθαι τῶν ἀνατολικῶν ἱερῶν πραιτωρίων ὑπάρχους. Εἰ δὲ, ὡς εἰκὸς, πρὸς τὴν τῆς σῆς μακαριότητος ἀκρόασιν ἠκιστα καταφύγοιεν, τῆνικαῦτα κατὰ τοῦτο δὴ τὸ πάλαι νενομοθετημένον, παρὰ τοῖς ἐνδοξοτάτοις τῶν ἀνατολικῶν ἱερῶν πραιτωρίων ὑπάρχους, ἢ παρ' ᾧ δὴ ἂν ἐτέρῳ κελεύσωμεν, ὑπαντῆν, καὶ τὰς ἀπολογίας τοῖς ἐγκαλοῦσι ποιεῖσθαι· φυλαττομένων δηλαδὴ καὶ τούτοις τῶν, ἅπερ ἐπὶ τε ταῖς δικαστικαῖς ἀσφαλείαις, ἐπὶ τε τῇ συμμετρῷ τῶν σπορτούλων οἱ παλαιοὶ διορίζουσι νόμοι. Τοῖς μὲντοι διακονουμένοις ἐκκλησιαστικαῖς ἀποκρίσεσι, καὶ τοῖς πρὸς πρεσβείαν Ἐκκλησίας, ἢ πόλεως, ἢ προέδρου χειροτονίαν, κατὰ ταύτην ἡμῶν ἀφιγμένοις τὴν Θεοφυλάκτον πόλιν, ἀκαινοτόμητα τὰ πάλαι περὶ αὐτῶν νενομοθετημένα φυλάττομεν· ἐφ' ὧν δὲ θεμάτων ἐναγωγὰς ὑφίστασθαι τοὺς τοιούτους οἱ ἡμέτεροι διορίζουσι νόμοι, καὶ ἐπ' αὐτῶν τὴν εὐεργεσίαν τοῦ παρόντος ἐκτείνομεν νόμου. Οἱ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν ὀσιώτατοι πρόεδροι, πρὸς δὲ γε καὶ οἱ κατ' αὐτάς ἐν κλήρῳ καταλεγόμενοι, καὶ οἱ τὴν ἄσκησιν ἐν αὐταῖς μετιόντες, κακεῖσε διάγοντες, παρ' ἐκείνοις, ὧν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν καθεστᾶσι, τὰς εὐθύνας ἐπὶ ταῖς χρηματικαῖς ὑφέξουσι δίκαις, τῆς ὁμοίας καὶ ἐπ' αὐτοῖς φυλαττομένης παρατηρήσεως, ἐπὶ τε τῇ τῶν σπορτούλων ποσότητι, ἐπὶ τε τῷ τρόπῳ τῶν δικαστικῶν ἀσφαλειῶν· τῆς κατὰ τῶν κριθησομένων ἐφέσεως, εἰ μὲν ἐπίσκοπος ὁ ψηφισάμενος εἴη, παρὰ τῷ τὸν



μητροπολιτικὸν ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας ἐπέχοντι ὀρόνον γυμναζομένης· εἰ δὲ μητροπολίτης ὁ δικάσας ἔσοιτο, παρὰ τῷ ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ τῆς αὐτοῦ διοικήσεως· πλὴν εἰ μὴ καθ' ἡμετέραν κέλευσιν εἰς τὴν τῆς ὑποθέσεως παρεληφῶς ἀκρόασιν τύχοι· τοιοῦτου γάρ τινος παρεμπίπτοντος, τοὺς ἐπὶ τούτῳ κειμένους κρατεῖν βουλόμεθα νόμους. Ἄρχοντα δὲ ὅπως πολιτικὸν, ἢ στρατιωτικὸν, ἐπίσκοπον εἰς δίκην παραπέμπειν, ἢ τὴν αὐτοῦ κρίσιν ἀναψηλαφᾶν, ἢ ἐκβίβασμῳ ταύτην παραδιδόναι, οὐδὲ κατὰ ταύτην ἡμῶν τὴν πανευδαίμονα πόλιν, οὐδὲ καθ' ἕτερόν τινα τρόπον τῆς ἀνωθεν παραδεδομένης ἡμῖν πολιτείας βουλόμεθα, ἀπρεπὲς τοῦτο ἡγησάμενοι, καὶ τὸν παλαιὸν καὶ περὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐπανορθούμεθα νόμον, τῶν κρινομένων ἐκβίβασμῳ, εἰ μὲν τὰ μέρη τοῖς διατυπουμένοις ἐφησυχάσωσι, προνοία τοῦ κρινόντος ἐπαγομένων· εἰ δὲ τις ἔφεσις παρακωλουθῆσει, φροντίδι τοῦ τὴν δευτέραν ἐκφέροντος ψῆφον· προδήλως τῶν τοῖς ἡμετέροις διηγορευμένων νόμοις, ἐπὶ τοῖς ἐναγωγὰς παρὰ κληρικῶν ὑφισταμένοις λαϊκοῖς, τὴν ἰδίαν ἐχόντων ἰσχύν· τὸ δὲ γέ ἐστι, τὸ χρῆναι τὸν ἄκτορα τὸν τοῦ βίου μεταδιώκειν φόρον. Εἰ δὲ πρὸς ἐγκλήματα φέροιτο τὰ ἐνταῦθα ἐπαγόμενά τινι τῶν ἱερωμένων προσώπων, καὶ τῆς σῆς, καὶ ἑτέρας εἴησαν διοικήσεως, παρὰ τῇ σῇ μακαριότητι καὶ μόνῃ, καὶ τοῖς πρὸ αὐτῆς ὀριζομένοις, τὴν τούτων ἐξέτασιν προϊέναι θεσπίζομεν, καὶ τῆς κατὰ τῶν τοιούτων προτιθεμένης κατηγορίας φανερᾶς γινομένης, ἢ συνομολογούντων πολλάκις ἐκείνων τὰ, ἐφ' οἷς κατηγοροῦνται, ἢ νομίμως διελεγχομένων, τὴν καλῶς ἔχειν φαινομένην τῇ σῇ μακαριότητι τοῖς ἡμαρτήσθαι δεικνυμένοις κατὰ τοὺς θείους κανόνας ἐπάγειν τομὴν· εἰ δὲ γε νομίσει σφοδρότερας ἐπεξελεύσεως ἄξιον καταστάναι τὸν κρινόμενον, τῆνικαῦτα τὸν τοιοῦτον παρὰ τῆς σῆς μακαριότητος τοῦ περικειμένου κελεύομεν γυμνοῦσθαι σχήματος, καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἀρχουσι παραδίδοσθαι, τὰς τοῖς ἡμετέροις διορισμένας νόμοις τιμωρίας ὑποστησόμενον, τῶν ὁμοίων καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐπὶ ταῖς ἐγκληματικαῖς φυλαττομένων ζητήσεις· ὥστε τῶν προδηλουμένων ἕκαστον ὑπὸ κατηγορίαν γινόμενον, πρὸς ἐκείνῳ τὰς εὐθύνας ὑπέχειν, ὑφ'

ὅν αὐτὸν τετάχθαι συμβαίνει, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς αὐτῷ πεπληρημελῆσθαι φαινομένοις ἐπεξελεύσειν κατὰ τὸν προαναφερόμενον ὑφίστασθαι τρόπον, τῶν ὑποθέσεων τῶν ἤδη, ὡς εἰκὸς, προῖμιον ἐν πολιτικοῖς ἢ στρατιωτικοῖς δικαστηρίαις ἐν γράμμασι δεξαμένων, ἐνταῦθα τε καὶ κατὰ χώραν, κατὰ ὀσιωτάτων προέδρων, ἢ θεοφιλῶν κληρικῶν τε καὶ μοναχῶν, ἢ ἄλλως πως ἱερωμένων προσώπων, ἐκεῖσε πρὸς πέρας ἀγομένων· δηλαδή τῆς ἐκ τῆς ἐφέσεως τοῖς αἰομένοις ἠδικῆσθαι διὰ τῶν ἐκεῖσε ψηφισθησομένων οὐκ ἀναιρουμένης βοηθείας· τὸν γὰρ παρόντα θεῖον ἡμῶν νόμον ex calendis Aprilis τῆς ἐνεστώσης δευτέρας ἐπινευθήσεως, καὶ εἰς τὸν ἐξῆς ἕπαντα καὶ διηνεκῆ χρόνον κελεύομεν κρατεῖν, τῶν ἑτέρως πεφιλοτιμημένων προνομίων τῇ τε καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ταῖς λοιπαῖς, καὶ τοῖς ὀσιωτάτοις αὐτῶν προέδροις, κληρικοῖς τε καὶ μοναχοῖς, καὶ ἑτέρως πως ἱερωμένοις προσώποις, τὴν ἰδίαν ἐχόντων ἰσχύν. Τὰ τοίνυν παραστάντα ἡμῖν, καὶ διὰ τοῦδε τοῦ θείου ἡμῶν γενικοῦ δηλούμενα νόμου, ἢ σῇ μακαριότητι, καὶ οἱ μετ' αὐτὴν τοῦ κατ' αὐτὴν προστησόμενοι ὀρόνου, καὶ οἱ τῶν πόλεων ὀσιώτατοι πρόεδροι, καὶ οἱ ταῖς πολιτικαῖς καὶ στρατιωτικαῖς ἐφεστιῶτες ἀρχαίς, καὶ οἱ τούτοις ὀπισσοῦν καθυπουργεῖν τεταγμένοι, ἔργῳ καὶ πέρατι παραδοῦναι καὶ παραφυλάξαι σπυσάτωσαν· τοῦ τὰ παρ' ἡμῶν νενομοθετημένα παραβαίνοντος, ἢ παραβῆθῃναι συγχωροῦντος, εἰ μὲν τῶν ἱερέων τις εἴη, κίνησιν ἡμῶν ὑψηλώμενου δικαίαν· εἰ δὲ πολιτικὴν, ἢ στρατιωτικὴν αὐτὸν ἀρχὴν διανύειν συμβαίνει, πρὸς τῇ τῆς ἀρχῆς ἐκπτώσει, καὶ ποινὴν εἰκοσι λιτρῶν χρυσοῦ ὑποστησόμενον· εἰ δὲ τῶν τὴν ὑπουργίαν νεμόντων καθεστήκοι, τὰς εἰς σῶμα ὑπομένοντος ποινάς. Τὸ θεῖον σε φυλάξοι ἐπὶ πολλοὺς χρόνους, ἀγιώτατε καὶ μακαριώτατε Πάτερ. Ἐγγράφη καλάνδαις Ἀπριλλίαις ιβ', βασιλείας Ἰρακλείου τοῦ εὐσεβεστάτου ἔτους ιθ', καὶ Ἰρακλείου τοῦ νέου Κωνσταντίνου ἔτους ιζ'.



## Β'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΩΡΙΣΜΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟΝ

Τῶν κληρικῶν τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῆς ἀγίας Θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις τιμωμένης· ἔτι μὴν καὶ τῶν ἐν τοῖς ὄφθικλοις ἐξυπηρετουμένων τῆτε εἰρημένη μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τῷ ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ (1).

**Ε**Ν ὀνόματι τοῦ Δεσπότη Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, αὐτοκράτωρ, Καῖσαρ, Φλάβιος Ἰράκλειος, πιστὸς ἐν Χριστῷ, ἡμερώτατος, μέγιστος εὐεργέτης, εἰρηνικός, Ἀλαμανικός, Γοθικός, Φραγκικός, Γερμανικός, Ἀντικός, Ἀλανικός, Οὐανδαλικός, Ἀφρικανός, Ἑρουλικός, Γεπιδικός, εὐσεβής, εὐτυχής, ἐνδοξος, νικητής, τροπαιοῦχος, αἰσιδέατος, αὐγουστος, Σεργίῳ τῷ ἀγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ ταύτης τῆς εὐδαίμονος πόλεως, καὶ οἰκουμένικῳ πατριάρχῃ.

Καὶ τοῖς ἄλλοις κατάλληλον καὶ ἀρμοδίαν ἐπάγεσθαι τάξιν χρησίμῳ τι καὶ ἐπαινούμενον, οἷα τῆς ἀμετρίας ἐπιβολούσης αἰ, καὶ τὰ καλῶς εἶναι τε καὶ κρατεῖν ὀφείλοντα ταραττούσης τε καὶ διαλυούσης, εἰς ἀπρεπῆ τε φερούσης σύγχυσιν, καὶ διαφερόντως τὴν ἱερὰν κατάστασιν, ἣν ἐπὶ σεμνότητι καὶ εὐταξίᾳ συνεστῶσάν τε, καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐκ θείας ἐξευρημένην προνοίας, ἐξω τοῦ καθεστῶτος εἶναι οὐκ ἀσύμφορον μόνον, ἀλλὰ καὶ σφόδρα παράλογον· οὐκοῦν εἰκότως καὶ τὰ νῦν δοκιμασθέντα παρὰ τῆς σῆς μακαριότητος, ὀρθῶς τῆς τε ἀκολουθοῦ τάξεως ἐστοχασμένης, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, καὶ σχεδόν που πρὸς τὸ περιφανές τῆς ἀμωμήτου πίστεως ἡμῶν φερομένης, οὐκ ἀπὸ τρόπου προσιέμεθα· ἐπεὶ καὶ ὁ πάντα σοφῶς καὶ καλὰ λῆαν καταστήσας, μέτρῳ τινὶ τὰ ὄντα παραγαγεῖν εὐδόκησεν, ὡς μὴδὲ ἐν ἐνδεῖν τι τούτοις, μὴδὲ προσθήκην ἑτέραν ἐπιδέχεσθαι. Ἀνήγαγε γὰρ ἡμῖν τοὺς ἐν τῷ κλήρῳ τῆς κατ' αὐτὴν ἀγιωτάτης μεγάλης Ἐκκλησίας ἀναφερομένους, ὀρῶντας εἰς πολλὴν ἐξελθεῖν ἀμετρίαν τὸν τῶν εὐλαβῶν πρεσβυτέρων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν διαφόροις βαθμοῖς θεοφιλῶν κληρικῶν ἀριθμὸν· ὥστε τῶν μὲν πρεσβυτέρων τὰς συνθρόνους στενοχωρεῖσθαι καθέδρας, ὡς πολ-

λάκις τινὰς καὶ πλείστους τῶν ἱερατεύειν ἐβελησάντων, ὑπὸ τῶν πρὸ αὐτῶν ἐξωθουμένων, ἐρυθριῶντας ἀπιέναι· καὶ τὴν στάσιν δὲ τῶν εὐλαβῶν διακόνων ὁμοίως τοῖς πλείοσιν οὐκ ἀρκεῖν· εἴτα δὲ καὶ λογιζομένους τὰ πράγματα τῆς αὐτῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας ἐπιδόσειν ὑπερβαλλούσαις πεφορτισμένα, μυρία μὲν, διὰ τὴν ὥρας ἐκάστης γινομένην εὐσεβῆ χρηρηγίαν, ἑτέραις δὲ, πάλιν, ἐξ ἀπαραιτήτων συνθηκῶν, καὶ διαθηκῶν, ἄλλων τε καὶ διαφόρων αἰτιῶν προϊούσαις· ἐν γράμμασιν αὐτοῦς, καὶ γραμμάτων χωρὶς δεηθῆναι τῆς σῆς μακαριότητος, ταύτην περιστεῖλαι τὴν ἀδειαν· αὐτὴν τε τοῖς πράγμασι τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας εὐροῦσαν οὐ μετρίαν τοῦτο συνεισάγειν βοήθειαν, εὐκοσμίαν τε μείζονα καὶ εὐταξίαν τῷ κλήρῳ προσγίνεσθαι, τὴν καλῶς ἔχειν αὐτῇ δόξασαν διατύπωσιν ποιήσασθαι, οὔτε τὸν Ἰουστινιανοῦ τοῦ τῆς εὐλαβοῦς λήξεως νόμον, ἐκ χρόνων τινῶν διὰ τῆς ἐναντίας τῶν πραγμάτων σχολάσαντα χρήσεως, οὔτε τὸ ποσὸν τῶν νῦν ὄντων θεοφιλῶν κληρικῶν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον μεταδιώκουσαν· τέως μὲν γὰρ διατυπῶσαι τοὺς ἐν ἐκάστῳ τάγματι τελοῦντας κατὰ τὴν ἀγιωτάτην μεγάλην Ἐκκλησίαν, ὅπόσους αὐτοῦς εἶναι συμβέβηκε, μένειν ἐφ' ἧς ὑπάρχωσι νῦν τῶν προσώπων ποσότητος, μηδενὸς αὐτοῖς, ὡς ἔτυχεν, ἑτέρου προστιθεμένου, ἕως ἂν προκόπτοντος τοῦ χρόνου, τὸν μὲν κατάλογον τῶν θεοφιλῶν πρεσβυτέρων εἰς π', τῶν δὲ διακόνων, ἀρρένων μὲν, εἰς ρν', θηλείων δὲ διακονισσῶν, εἰς μ', καὶ τῶν ὑποδιακόνων, εἰς ο', καὶ τῶν ἀναγνωστῶν, εἰς ρξ', ψαλτῶν δὲ, εἰς κε', καὶ πυλωρῶν, εἰς οε', ἐξ οἴασθαι περιστῆναι συμβαίη προφάσεως· μηδενὸς ἑτέρου, πλὴν τῶν ἐν ἐκάστῳ τάγματι λεγομένων πριμικληρίων, τῶν μετὰ τὴν τεταγμένην τριετίαν τοῦ μείζονος ἀξιουμένων, τούτοις ἐγκατελιγεμένου, πρὶν ἂν τὸ ῥηθὲν ἐκλείψοι μέτρον, καθάπερ εἰκὸς ἐστίν, ἐλαττούμενον· τῆνικαῦτα γὰρ ἀκωλύτως αὐτοῖς ἀντεισάγεσθαι τοσοῦτον, ὅσον τὸ μνημονευθὲν μέτρον ἀναπληροῖ προστιθέμενον, καὶ τούτου πλέον οὐδὲν οὐδενὸς, καθ' οἷονδὴποτε τρόπον, προστιθεμένου· εἰ μὴ πού τις δι' ὑπερβάλλουσαν αὐξήσειν ταῖς πράγμασι περιγενομένην τῆς αὐτῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας, δι' ὧν αὐτῇ προσνέμει πραγμάτων ἐν δωρεαῖς, ἢ διαθήκαις, μετὰ τῆς τῶν ἱερῶν κληρῶν παρατη-

(1) Βλῆπε Νομοκῆν. Φωτίου Τόμ. Α', σελ. 69 τοῦ παρόντος συγγράμματος.



ρήσεως, τινὲ τῶν προδηλουμένων συναριθμηθῆ ταγμάτων, ἢ ἐφ' ἑτέρῳ προσώπῳ τοῦτο γίνεσθαι παρασκευάσει· τούτου γὰρ προίοντος, διὰ τε τὴν εὐσεβῆ πρόθεσιν, καὶ τὸ τῆς ὠφελείας μέγεθος, ἐφικτὸν εἶναι τὸ τεταγμένον πλεονάζεσθαι μέτρον· καὶ τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προσώπων ἔτι πλεονάζοντος, εἴ τις τοιαύτη γένηται πρόφασις, τὴν προσθήκην ἐπισχεῖν οὐκ ἀναγκαῖον ἠγήσασθαι. Καὶ τῶν λεγομένων δὲ ἐπιταγμάτων οὐκ εἰς εὐθετον χωρησάντων τὸ πλῆθος, δεῖν ἠγήσασθαι καὶ τοῦτο μηδαμῶς καταλιπεῖν ἀδιόρθωτον, τὴν κοινὴν τῶν εὐλαδῶν κληρικῶν γνώμην οὐχ ἥττον τῆς σῆς μακαριότητος εἰς τοῦτο συντρέχουσαν ἐπισταμένης· ὅθεν καὶ τῶν ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐπιτάγμασι προσώπων, ἐφ' οὐπερ εἶδιν ἀριθμοῦ μενόντων, ἕτερον μὲν αὐτοῖς ἐξ οὐδεμιᾶς ἀφορμῆς ἢ ἐπινοίας προσγίνεσθαι διατυπῶσαι· τοῦ χρόνου δὲ προίοντος, ἐπειδὴν συμβαίη τοὺς ἐν ἐκάστη τάξει τὴν εὐ ἔχουσαν ἀπολαβεῖν συμμετρίαν, ταυτὸν δὲ φάναι, τοὺς μὲν θεοφιλεῖς συγκέλλους εἰς δύο τὸν ἀριθμὸν περιστάντας, καγκελλαρίους δὲ εἰς ιβ', ἐκδικίους δὲ εἰς ι', ρεφερενδάρους δὲ εἰς ιβ', νοταρίους δὲ εἰς μ', σκευοφύλακας δὲ, πρεσβυτέρους μὲν δ', διακόνους δὲ ς', ἀναγνώστας δὲ δύο, τρόποις ἅπασιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ποσότητος διατελεῖν, μηδενὸς αὐτοῖς καθ' οἷονδῆποτε προστιθεμένου τρόπον· πρόδηλον δὲν, ὡς τούτου κατὰ τὸ εἶδος ἐν τοῖς εἰρημένοις ἐπιτάγμασιν ἐνδέοντος τοῦ μέτρου, τὰ πρὸς μόνην ἐκάστου τούτων ἀναπλήρωσιν ἀκωλύτως ἀντεισαχθήσεται πρόσωπα. Καὶ περὶ τοῦ ἐν Βλαχέρναις δεσποσίου οἴκου τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ὁμοίως συνιδεῖν, καὶ ἐπ' ἐκείνῳ τὰ παραπλήσια διατυπῶσαι· ὥστε τοῖς νῦν οὖσι κατὰ τὸν εἰρημένον ἐνδοξόν οἶκον τῶν κληρικῶν τάγμασι μηδεμίαν ἐπεισάγεσθαι προσθήκην· τῶν δὲ πρεσβυτέρων εἰς ιβ', καὶ διακόνων, ἀρρένων μὲν εἰς ιη', θηλείων δὲ διακονισσῶν εἰς ς', ὑποδιακόνων εἰς ἦ, ἀναγνώστων εἰς κ', ψαλτῶν εἰς δ', πυλωρῶν εἰς ς', τῷ χρόνῳ συντελουμένων, ἐν ἐκείνῳ λοιπὸν τῷ μέτρῳ μένειν τε καὶ διατελεῖν· ἐνδέοντος δὲ τούτου καθ' οἷονδῆποτε πρόφασιν, μόνης κακέλοις ἐπιτετραμμένης διὰ τὸ μεῖζον ὄφελος τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπαυξήσεως, τῆνικαῦτα τὴν προσθήκην

γίνεσθαι· ἤτησέ τε ἡμᾶς ἢ σὴ μακαριότης, θελίῳ πραγματικῷ τύπῳ τὰ οὕτω καλῶς τε καὶ θεοφιλῶς δοκιμασθέντα παρ' αὐτῆς, βέβαια καταστήσαι. Ἐπειδὴ τοίνυν πρόδηλόν ἐστίν, ὡς οἱ τὰ τοιαῦτα θηρώμενοι, οὐ ζήλω θελίῳ, τοῦ δὲ πλείονος ὀρεγόμενοι, ἐπιπηδῶσι· καὶ πλείονων εὐκτηρίων ὄντων κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν, τὰ ἱερά καταπράττειν ἀξιοῦντες, μόνου κέρδους ἀφορμὴν καὶ πρόφασιν τὴν εἰς τὸ Θεῖον λειτουργίαν καὶ ὑπηρεσίαν ποιεῖσθαι σπουδάζουσι· θεσπίζομεν, τὰ καλῶς τε καὶ ἐπωφελῶς πρὸς τε τὸ τῆς ὀρθῆς ἡμῶν πίστεως περιφανές, καὶ τὴν εὐχοσίαν τῆς κατὰ τὴν μακαριότητα τὴν σὴν ἀγιωτάτης μεγάλης Ἐκκλησίας δοκιμασθέντα τε καὶ ψηφισθέντα, τὸ βέβαιον καὶ ἀρραγές ἐπὶ πάντας τοὺς ἐφεξῆς χρόνους καὶ ἐκ τῶν παρούσων θείων ἡμῶν συλλαβῶν ἔχειν. Καὶ πρὶν ἂν τοὺς μὲν πρεσβυτέρους εἰς π', διακόνους δὲ εἰς ρν', θηλείας δὲ διακονίσσας εἰς μ', ὑποδιακόνους εἰς σ', ἀναγνώστας εἰς ρξ', ψάλτας εἰς κς', πυλωροὺς εἰς οε' περιστῆναι τὸν ἀριθμὸν, πλὴν μόνων τῶν κατὰ καιρὸν πριμικηρίων, μηδένα τούτοις μηδαμῶς μηδὲ ἐντάττεσθαι, μηδὲ χειροτονίαν γίνεσθαι, χωρὶς μεγάλης τινὸς ἀντεισαγωγῆς ἐκ διαθηκῶν, ἢ δωρεῶν, τοῦτο καταναγκαζούσης προσελθεῖν· ἐπεὶ καὶ τοῦτο πρὸς τὸ χρήσιμον τῆς [αὐτῆς] ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας ὄρα. Τοὺς δὲ γε ἐν διαφόροις ὀφικίοις, ἢ ταῖς λεγομένοις ἐπιτάγμασι τελοῦντας, θεσπίζομεν πρὸς τὰ παρὰ τῆς σῆς τυπωθέντα μακαριότητος, τέως ἐφ' οὗ εἰσι μένειν ἀριθμοῦ· ἐπειδὴν δὲ συμβαίη περιστῆναι τοὺς μὲν συγκέλλους εἰς δύο, καγκελλαρίους εἰς ιβ', νοταρίους εἰς μ', σκευοφύλακας εἰς μὲν πρεσβυτέρους δ', εἰς δὲ διακόνους βξ, ἀναγνώστας β', ἐπὶ τούτου διαμένειν τοῦ μέτρου, μηδενὸς αὐτοῖς προστιθεμένου καθάπαξ, πρὶν ἂν καὶ τοῦτο, καθάπερ εἶδος, ἔλλειψαι τὸ μέτρον, καὶ τῆς ἀναπληρούσης δεηθῆ προσθήκης· τῆνικαῦτα γὰρ ἔξειναι τὸ ἔλλιπές ἀντεισάγεσθαι. Ὡσπερ οὖν καὶ τοῦς ἐν τῷ σεπτῷ ναῶ τῆς ἀγίας ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ἐν Βλαχέρναις τὴν θείαν πληροῦντας λειτουργίαν, κατὰ τὰ παρὰ τῆς σῆς καλῶς ὀρισθέντα μακαριότητος, δεήσει μένειν· μὲν ἐφ' ἧς καθεστᾶσι ποσότητος, μηδένα δὲ ταύτη παγτελῶς ἐπεισάγεσθαι, πρὶν



τούς μὲν πρεσβυτέρους εἰς ιβ', καὶ διακόνους ἄρρενας μὲν εἰς ιη', θηλείας δὲ διακονίσσας εἰς ς', υποδιακόνους εἰς η', ἀναγνώστας εἰς κ', ψάλτας εἰς δ', πυλωροὺς δὲ εἰς ς' περινεχθῆναι συμβαίη· ἐφ' ἑκάστῳ δὲ τάγματι τούτου, καθάπερ εἰκός ἐστιν, ἐλλείποντος τοῦ μέτρου, μόνον δεῖ προστίθεσθαι τὸ ἐνδεόν· τούτων γὰρ οὕτως πραττομένων τε καὶ φυλαττομένων, οὐδὲ παρεγγράπτους, ἢ τοὺς τυχόντας, μόνου κέρδους ἕνεκεν ὀρεγομένους, ὡς εἴρηται, συμβήσεται τοῖς ἱεροῖς ἐπιπηδᾶν, καὶ τὰ πρὸς εὐσέβειαν ἀπονεμηθέντα μάρτην οὕτω καὶ χυδὴν ἑαυτοῖς περιποιεῖν, οὐδὲ ἐλάττωσις τις εἰς τὴν θείαν ὑπουργίαν γενήσεται, ἀπάντων πρὸς τὴν εὐ ἔχουσαν ἀποκαθισταμένων τάξιν, τῆς τε ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς θείας λειτουργίας ἢ προσήκουσα κατάστασις ἀποδοθήσεται. Ἐὰν τοίνυν παραστάντα ἦμιν, καὶ διὰ τοῦδε τοῦ θείου πραγματικοῦ δηλούμενα τύπου, ἢ οἷον μακαριότης, καὶ οἷον μετὰ σὲ τοῦ αὐτοῦ ἱερατικοῦ θρόνου προστησόμενοι, ὅ, τε εὐαγγῆς σου κληρὸς ἔργῳ καὶ πέρατι παραδοῦναι, καὶ παραφυλάξαι σπευσάτωσαν. *Divinitas te servet per multos annos, sancte ac beatissime pater. Dat. καλάνδαις Μαΐαις, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπινεμήσεως ιε'.*

### Γ'. Ο ΑΥΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΣΕΡΓΙΩΙ,

Τῷ ἀγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

ΚΑΙ τὰ καλῶς τοῖς ἀνθρώποις πολλάκις ἐπινενοῆσθαι δοκοῦντα, περιστάσεις τινὲς ἴσως ἐπιγιγνώμεναι πρὸς ἀλλοιοτέραν μεταγίνεσθαι παρασκευάζουσι τάξιν· ὅποσον δὴ καὶ νῦν συμβᾶν ἐπὶ τὴν παροῦσαν ἡμᾶς ἰδεῖν προέτρεψε κέλευσιν. Τῶν γὰρ ἐν τῷ κλήρῳ τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει τελοῦντων, ἐωρακότων οὐ μετρίως τὰ αὐτῆς εἰσεῖσθαι πράγματα, πολλῶν παρενοχλούντων τῆς ἡμῶν ἀγιωσύνης, ὥστε διάφορα πρόσωπα κατατάττειν ἐν αὐτῷ τῷ κλήρῳ, καὶ ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις τῆς παναγίης Μητρὸς τοῦ Δεσπότη καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, τῷ ἐν Βλαχέρναις, καὶ τοῖς Οὐρβικίου προσαγορευομένοις, ὡς

ἔντεῦθεν εἰς πλῆθος ἐκταθῆναι τὴν ἐπιδιδομένην αὐτοῖς τῶν διαρίων ποσότητα, εἶτα αἰτούντων καὶ τινὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀφφικίων ἑτέρους ἐγχειρίζεσθαι, ἐξ ὧν οὐκ ἀλίγη τοῖς τῆς αὐτῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας πράγμασι ωφέλεια προσεγένετο, καὶ τοῦτο πραττόμενον ἀξιοσάντων διορθώσεως τυχεῖν, ἔγνωμεν ἀρέσκι τῇ τε ὑμετέρᾳ ἀγιωσύνῃ, καὶ τοῖς ὑπὸ τὸν εἰρημένον κληρὸν τελοῦσιν, ὥστε ῥητῶν προσώπων ἀριθμῷ περιστῆναι τῶν λεχθέντων εὐαγγῶν οἴκων τοῖς κληρικοῖς, καὶ τοὺς τὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς λειτουργίας ὀφφίκια μετερχομένους, ἑτέρου μηδενὸς δυναμένου ἐν τοῖς εἰρημένοις κατατάττεσθαι κληρικοῖς, ἢ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παρεῖναι φροντισμάτων, πρὶν ἀγ, ἐνίων τῶν ἐν αὐτοῖς τεταγμένων διαπιπτόντων, εἰς τὸν συνδόξαντα πᾶσιν ὑμῖν ἀριθμὸν ἢ οἱ κληρικοὶ τῶν εἰρημένων εὐαγγῶν οἴκων, ἢ τὰ τῆς Ἐκκλησίας φροντισματα περιστώσι. Τῶν οὕτω τοίνυν δοξάντων ὑμῖν εἰς τὰς ἡμετέρας ἐλθόντων ἀκοάς, καὶ αἰτήσεως προσαχθείσης ἡμῖν, ὥστε δι' ἡμετέρου πραγματικοῦ τύπου τὰ καλῶς παρ' ὑμῶν δοκιμασθέντα βεβαιωθῆναι, εἰκότως ἡμεῖς τὰ λυσιτελοῦντα τῇ αὐτῇ ἀγιωτάτῃ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ μεριμνῶντες δεῖ καὶ διανοούμενοι, τὴν ὑμετέραν ἔργῳ παραδεδώκαμεν αἴτησιν, τὸν εἰρημένον πραγματικὸν τύπον τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ φιλοτιμησάμενοι, ἄδειαν ὑμῖν δι' αὐτοῦ δεδωκότες, ὥστε τὸν ὠφελείας προφανεῖς τοῖς τῆς Ἐκκλησίας περιποιούντα πράγμασι, ἢ διὰ δωρεάς, ἢ διὰ συνθήκης, ἢ διὰ τελευταίας βουλής, ἢ ἑτέρας ἐπινοίας, τὴν διδομένην αὐτῷ χάριν ὑπερβαινούσας, καὶ πρὶν τοὺς εἰρημένους κληρικοὺς εἰς τὸν συνδόξαντα ἀριθμὸν περιστῆναι, ἢ τοὺς ἐκκλησιαστικῶν ὀφφικίων διοικητάς, ἀκωλύτως τοῦ ἰδίου ἐντὸς γίνεσθαι σκοποῦ, τῆς τῶν ἱερῶν δηλονότι κανόνων φυλαττομένης τάξεως· εἴτε αὐτὸς ὁ τοῦτο πράττων βουλευθεῖη ἐν ἐνὶ τῶν προλεγομένων κλήρων ταγῆναι, ἢ ἐκκλησιαστικὸν ὀφφίκιον πιστευθῆναι, εἴτε ἑτέρῳ συνίδοι ταύτην προσώπῳ περιποιήσκει τὴν τάξιν. Ταῦτα τοίνυν τοῦ λεχθέντος πραγματικοῦ περιέχοντος τύπου, ἀνήγαγεν ἡμῖν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἢ ὑμῶν ἀγιωσύνη, διάφορα μὲν βουληθῆναι πρόσωπα τῶν εἰρημένων ἀξιοθῆναι κλήρων, ἢ ἐκ-



κλησιαστικοῦ ὀφφικίου ἐπιλαβέσθαι, ἢ καὶ ἐτέρῳ τινὶ τοιοῦτό τι περιποιῆσαι· δεδιέναι δὲ, μήπως ὕστερον πραγμάτων τινὲς αὐτῶν πειρασθῶσιν, ἐπιζητούμενοι, τί πράξαντες ἐπὶ τῇ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὠφελείᾳ τὸν οἰκεῖον σκοπὸν ἀνεπλήρωσαν, δυσχεροῦς οὖσης αὐτοῖς μετὰ χρόνου παραδρομὴν τῆς τοιαύτης ἀποδείξεως· ἄλλους δὲ μὴ θέλειν γινώσκεισθαι τὰ πρὸς αὐτοὺς, καὶ τὸ μέρος τῆς Ἐκκλησίας πραττόμενα· ὡς ἐντεῦθεν ἀναστέλλεσθαι τινὰς ἐκεῖνα πράττειν, ἅπερ εἰς λυσιτέλειαν τῶν αὐτῆς πραγμάτων ὄρξ. Ὡστε οὖν μὴ διὰ τὴν πρόφασιν ταύτην τὸ πρῶτον εἰς ὠφέλειαν αὐτῆς ἐπινοηθῆν, βλάβης αἴτιον αὐτῇ καταστῆναι, γινώσκοντες ἡμεῖς πάντων πλέον τὴν ἀγιωσύνην τὴν σὴν τὰ τῇ ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ λυσιτελοῦντα μεριμνᾶν τε καὶ πράττειν, πεποίθησιν αὐτῇ παρέχομεν, τὸν εἰρημένον μηδαμῶς τύπον εὐλαβοῦμενοι, καὶ χωρὶς τῆς δι' αὐτοῦ δηλουμένης παρατηρήσεως, τὰ ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις δύο κεφαλαίοις διοκεῖν, ἀποβλεπούση (καθὰ σὺνηθὲς ἐστὶν αὐτῇ) πρὸς αὐτὸν τὸν Θεόν, τὸν πάντων μὲν τῶν εὐαγῶν οἰκῶν ἔφορον, κατ' ἐξαιρετὸν δὲ τῆς ἐν αὐτῇ τῇ βασιλίδι ταύτῃ πόλει ἀγίας τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐξ ἧς ἀνένδοτοι καὶ τηλικαῦται τὸ μέγεθος περὶ τὰς εὐσεβεῖς πράξεις προῖσαι χορηγίαι· θαρρόμεν γάρ, ὅτι καὶ μόνῃ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἡμῶν ἀγιωσύνη τῶν ἀναφερομένων αὐτῇ κεφαλαίων ἕκαστον βασανίζουσα, ἐκεῖνα ἔχει καὶ περὶ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν βουλεύσασθαι τε καὶ πράττειν, ὅσα δύναται τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς πράγμασι προσάγειν ὠφέλειαν εἴτε προφανῆ, εἴτε λανθάνειν ὀφείλουσαν τοὺς πολλούς. Ἐδόθη τῇ ἡ. καλαυδῶν Μιχάων, ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῶν εὐσεβεστάτων καὶ αἰωνίων Λύγουστων, Ἡρακλείου ἔτους Θ', καὶ μετὰ τὴν ὑπατείαν αὐτοῦ ἔτους ἡ, καὶ Ἡρακλείου τοῦ νέου Κωνσταντίνου, τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἔτους ζ'.

#### Δ'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΕΞΕΙΝΑΙ, ΤΙΝΑ ΣΧΗΜΑ

Περιβεβλημένον ἱερατικόν, οἰουδήποτε βαθμοῦ ἢ τάγματος ὄντα, ἐξ ἐτέρας πόλεως, ἢ κώμης, ἢ ἐτέρου τῶ συνόλου τόπου, τῇ βασιλίδι ταύτῃ παραγιγόμενον πόλει, ἐν τινὶ τῶν αὐτῆς Ἐκκλησιῶν, ἢ τῆς ἐνορίας αὐτῆς, χωρὶς δοκιμασίας καὶ ἐπιτάγματος τοῦ τὸν ἀποστολικὸν ταύτης διέπονος θρόνον οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καταπέμπεσθαι, ἢ διαρίων ἀξιοῦσθαι, εἴτε ἐκ τῶν θείων οἰκῶν, εἴτε ἐκ τοῦ εὐαγοῦς ὀργανοτροφείου, ἢ ξερῶν, ἢ μοναστηρίων, ἢ ἐτέρου τινὸς τοιοῦτου οἴκου· μήτε μὴν ἐν δύο Ἐκκλησίαις κληρικὸν καθ' οἰουδήποτε τάττεσθαι τρόπον (1).

**Ε**Ν ὀνόματι τοῦ Δεσπότη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Αὐτοκράτορες, Καίσαρες, Φλάβιοι, Ἡράκλειος, καὶ Ἡράκλειος νέος Κωνσταντίνος, πιστοὶ ἐν Χριστῷ αὐγουστοὶ, Σεργίῳ τῷ ἀγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, οἰκείῳ πατρὶ.

Τὴν κοινὴν ἄπασιν εὐκοσμίαν τε καὶ κατάστασιν τῆς εὐδαίμονος ἡμῶν πολιτείας ἀξίως τοῦ ταύτης μεγέθους τηρεῖσθαι τε καὶ διασώζεσθαι διὰ σπουδῆς ποιούμενοι, διαφερόντως δὲ καὶ τὴν τῶν ἀγιωτάτων Ἐκκλησιῶν τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως, καὶ τῶν ἐν αὐταῖς τὴν θείαν ἐκπληρούντων λειτουργίαν, ἀμειπτον εἶναι πανταχόθεν προσήκειν ἡγούμενοι, μηδενὶ τε τὰ θεῖα καὶ ἱερά παίζειν ἐγχειρῆσαι ἐξείναι, καὶ ταραχὴν, καὶ σύγχυσιν γίνεσθαι τὰ πάντων σεμνότερα, ἢ τὴν θείαν ὑπηρεσίαν ὑβρίζεσθαι, πολλῶν (οἷα εἰκὸς) ἐκ πάσης τῆς ὑφ' ἡλίον κατ' αὐτὴν γινομένων, ὡς εἰς κοινὴν ἀπάντων πατρίδα, τὴν βασιλίδα πόλιν, ἐν ἣ τσοσούτων ἀγιωτάτων Ἐκκλησιῶν τε καὶ εὐκτηρίων οἰκῶν, καὶ πρὸς γε εὐαγῶν μοναστηρίων ἐστὶ πλῆθος, ὧν ἡ σὴ προέστηκε μακαριότης οὐκ ἀνεκτὸν ἡγούμεθα περιδεῖν, βασιλικῆς τε καὶ ἡμετέρας καὶ τοῦτο προνοίας ἀξιῶσαι, εἰδότες καὶ τοὺς ἄλλους ἡμῶν προγόνους, καὶ τὸν Ἰουστινιανὸν τὸν τῆς θείας λήξεως, μάλιστα ταῖς περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως κατασφαλισμένον νομοθεσίαις, οὐ

(1) Βλέπε Νομοκῶν. Τίτλ. Α'. Κεφ. ΒΣ'. Τόμ. Α'. σελ. 63 κ. ἐπ.



παρέργως τε, καὶ πλεον τῶν ἄλλων, ὡς εἰπεῖν, τὰ περὶ τούτων πολυπραγμονήσαντα, καὶ προσηκόντως ἐπανορθωσάμενον. Ἐπεὶ τοίνυν μεμαθήκαμεν, πολλοὺς ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν τε, καὶ κωμῶν, ἢ ἐμπορειῶν, ἠγνότημένους μὲν καθάπαξ, εὐλαβῆς δὲ σχῆμα περιβεβλημένους, καὶ μηδὲ, ὡς εἰκὸς, κληρικοὺς ὄντας ὅλως, μηδὲ μὴν χειροτονίας ἀπὸ τινος ἱερέως, οἷς ἔξεστι, τετυχηκότας, ἐνίοις δὲ τυχόντας, ἀλλ' ἐπὶ τισὶ κανονικοῖς ἐπιτιμίαις ἐκδιωχθέντας ἐκ τῶν τόπων, ἐν οἷς εἰσιν, ἢ καὶ τῆς λεγομένης ἀπολυτικῆς μὴ τυχόντας· εἶτα καὶ ἐνταῦθα φοιτῶντας, συμπλαττομένους ἐξ οἰουδήποτε τάγματος, ἱερατικοῦ ἢ βαθμοῦ εἶναι, [καὶ] χρήμασιν, ἢ προστασίαις, ἢ τισὶν ἑτέραις περιδρομαῖς ὑφαρπάζειν παρὰ τοὺς νόμους καὶ τοὺς θεοὺς κανόνας κληρῶν, ἢ τάγμα, ἢ βαθμὸν, ἢ ὑπουργίαν, ἢ ἄλλο τι τῶν οὐ προσηκόντων αὐτοῖς, καὶ καταπέμπεσθαι ἐν οἰουδήποτε Ἐκκλησίᾳ, ἢ εὐκτηρίῳ ταύτης τῆς ἐνδόξου πόλεως, ἢ τῆς ἐνορίας αὐτῆς, γνώμης χωρὶς καὶ ἐπιτροπῆς τῆς σῆς μακαριότητος· καὶ τὸ δὴ χεῖριστον, καὶ τὰς λεγομένας τῶν διαρίων κολιζέσθαι βόγας εἴτε διανομὰς, εἴτε ἐκ τοῦ εὐαγοῦς ὄρφανοτροφείου, ἢ εὐαγῶν ξενῶνων, ἢ εὐαγοῦς μοναστηρίου, ἢ ἐκ τῶν θείων ἡμῶν οἰκῶν, ἢ ἑτέρου προσώπου οἰουδήτινος, ἢ ἄλλης οἰκιστῶν διοικήσεως· ὅπερ οὐ μόνον εἰς ὕβριν καὶ καταφρόνησιν τῆς θείας φέρεται λειτουργίας καὶ μυσταγωγίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς σῆς μακαριότητος, ὑφ' ὧν τελοῦσι πάντες οἱ εὐαγεῖς τόποι τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως, καὶ τῆς ταύτης ἐνορίας· καὶ τούτων δὲ χωρὶς, ὅπερ πάντελως ἔξω τῶν ἱερῶν ἐστὶ κανόνων, πειρᾶσθαι τινὰς ἐν Ἐκκλησίαις διαφόροις ἐαυτοὺς εἰσποιεῖν, ἢ καὶ πολλάκις ὑπὸ τὸν ἐν Χαλκηδόνι δσιώτατον πρόεδρον, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀγιωτάταις Ἐκκλησίαις, ἐν αἷς ἢ σῆ μακαριότης τὴν τῶν διαρίων ἐπίδοσιν ποιεῖται, καὶ ἐν ἑτέραις, ἢ ὑπὸ τοὺς ἐνδοξοτάτους τῶν θείων οἰκῶν κουράτωρας, ἢ τινὰς ἑτέρους βασιλικούς ἢ εὐαγεῖς οἴκους, τετάχθαι ἐπὶ δύο καὶ τριῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ τὸ πρᾶγμα συγχύσεως εἶναι μεστόν· εἶτα πολλάκις μετατίθεσθαι ἐξ οὐπερ ἐξ ἀρχῆς ἀπεκληρώθησαν τόπου, δέον αὐτοὺς ἐν ἧπερ ἔτυχεν ἕκαστος ἱερωμένος Ἐκκλησίᾳ προσκαρτερεῖν·

κακείσε τὴν θείαν ἐκπληροῦν λειτουργίαν. Ὡς μὴ ταῦτα ἐπὶ πολὺ λανθάνοντα τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀνατρέπουν κατάστασιν, δεῖν ἠγούμενοι τῆς προσηκούσης ἀξιοθῆναι προνοίας, εἰς τιμὴν μάλιστα φερόμενα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ ἡμῶν Θεοῦ, οὐτινος ἐπώνυμος ἢ εὐδαίμων ἡμῶν ἐστὶ πολιτεία, ὃν ἠγούμεθα πάντως τῆς τοιαύτης μάλλον πρὸς τὸ βέλτιστον ἀναγομένης τάξεως εὐμενέστερον ἡμῖν ἕτεσθαι, καὶ μείζονα τὴν οἰκείαν ἐφαπλωσάμενοι συναρσίαν τε καὶ βοήθειαν τοῖς πράγμασι τῆς εὐδαίμονος ἡμῶν πολιτείας· θεσπίζομεν, μηδένα ἐξ ἑτέρας πόλεως, ἢ κώμης, ἢ ἐμπορείου, ἢ ἑτέρου τόπου ἐπιδημοῦντα κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδαν πόλιν, ἱερατικὸν περιβεβλημένον σχῆμα, οἰουδήποτε βαθμοῦ ἢ τάγματος ἐπιθροῦλλοντα τυγχάνειν ἐν οἰουδήποτε Ἐκκλησίᾳ, ἢ εὐκτηρίῳ, τοῦ λοιποῦ χωρὶς γνώμης τε καὶ ἐπιστάλατος τοῦ κατὰ καιρὸν προεστῶτος τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως πατριαρχικοῦ θρόνου, ἐν οἰουδήποτε εὐκτηρίῳ οἴκῳ, ἢ Ἐκκλησίᾳ τῆς ἐνδόξου ταύτης πόλεως, ἢ τῆς αὐτῆς ἐνορίας κατατάττεσθαι, ἢ διαρίων ἀξιοῦσθαι εἴτε ἐκ τῶν θείων οἰκῶν, εἴτε ἐκ τοῦ εὐαγοῦς ὄρφανοτροφείου, ἢ τῶν εὐαγῶν ξενῶνων, ἢ εὐαγοῦς μοναστηρίου, ἢ ἐξ ἑτέρου οἰουδήτινος προσώπου, ἢ ἄλλης τοιαύτης διοικήσεως· ἀλλὰ γίνεσθαι τὸν τοιοῦτον ἢ παρὰ τῆς σῆς μακαριότητι, ἢ παρὰ τῷ κατὰ καιρὸν μακαριωτάτῳ πατριάρχῃ· ἐκεῖνον δὲ ἐξετάζειν τὰ περὶ τῆς ποιότητος τοῦ προσώπου, καὶ οὕτως, εἰ συνίδοι, κατατάττεσθαι αὐτόν· μήτε δὲ κληρικὸν τινὰ πρὸς τούτοις ταύτης τῆς εὐδαίμονος πόλεως, ἢ τῆς ἐνορίας αὐτῆς, οἰουδήποτε τάγματος ὄντα, ἢ βαθμοῦ, εἰς Ἐκκλησίαν, ἢ εὐκτήριον τόπον ἕτερον ἀπὸ τοῦ παρόντος μεταφέρεισθαι, ἢ μετατάττεσθαι, ἐπιστάλατος χωρὶς τῆς σῆς μακαριότητος· οὐδὲ μὴν ἐν δύο Ἐκκλησίαις, ἢ εὐκτηρίοις οἴκοις, καὶ οἰουδήποτε τρόπον τετάχθαι· τὸν δὲ ἀνασχόμενον δέξασθαι, ἢ κατατάττειν, ἢ μεταφέρειν, ἢ καταπέμπειν ἄνευ γνώμης καὶ ἐπιτροπῆς τῆς σῆς μακαριότητος, ἢ καὶ ἀπὸ Ἐκκλησίας εἰς Ἐκκλησίαν μεταφέρειν, ἢ καὶ ἐν δύο Ἐκκλησίαις τὸν αὐτόν κατατάττειν, πέντε χρυσίου λιτρῶν ποινῇ ὑποκεισθαι, πρὸς τῷ καὶ ἄκυρον εἶναι καὶ πάντα ἀνίσχυρον τὸ παρ' αὐτοῦ



γεγονός· και αὐτὸν δὲ τὸν ἐγχειροῦντα δεχθῆναι, ἢ κατατα-  
γῆναι, ἢ ἀπὸ Ἐκκλησίας εἰς Ἐκκλησίαν μετατεθῆναι, ἢ ἐν δύο  
Ἐκκλησίαις τετάχθαι, μὴ μόνον ἐκπίπτειν τῆς οἰκείας ἐγχει-  
ρήσεως, ἀλλὰ και τῆς λειτουργίας αὐτῆς ἔξω καθίστασθαι ἐπι-  
τρεις ἐνιαυτοὺς, και τῶν εἰθισμένων δίδοσθαι παρὰ τῆς κατ'  
αὐτὸν Ἐκκλησίας διαρτίων, και πρὸς γε κανονικοὺς ἐπιτιμίους  
ὑποβαλλόμενον, δοκιμαζούσης ταῦτα τῆς σῆς μακαριότητος·  
και αὐτοὺς δὲ τοὺς συλλειτουργεῖν αἰρομένους, ἢ δέξασθαι τὸν  
παρὰ γνώμην τῆς σῆς μακαριότητος καταπεμπόμενον, ἐπιτι-  
μίους ὁμοίως ὑποβάλλεσθαι, οἷς ἂν ἡ σὴ δοκιμάσῃ μακαριότης  
παραφυλαττόντων διηνεκῶς τὰ παραστάντα ἡμῖν, και διὰ  
τοῦδε τοῦ Θεοῦ δηλούμενα πραγματικοῦ τύπου, τῆς σῆς μα-  
καριότητος, και τῶν μετ' αὐτὴν τὸν τῆς εὐδαίμονος τχύτης  
πόλεως πατριαρχικὸν παραλαμβάνόντων θρόνον, και τῶν  
προεστώτων τῶν Θεῶν ἡμῶν οἴκων ἐνδοξοτάτων ἀνδρῶν,  
τοῦ τε κατὰ καιρὸν προεστώτος τοῦ κατὰ τὴν ἐνδοξὸν πόλιν  
κατὰ Ζωτικὸν εὐαγοῦς ὀρφανοτροφείου, και τοῦ κατὰ Σαμφῶν  
εὐαγοῦς ξενῶνος, και τῶν ἄλλων τῶν τὰς τοιαύτας προβολὰς  
ποιουμένων, φανερὰ τούτοις τὰ παρ' ἡμῶν ἐπ' εὐταξία τῶν  
ἀγιωτάτων Ἐκκλησιῶν Θεοπισθέντα καθιστώσης τῆς σῆς μα-  
καριότητος.

## ΛΕΟΝΤΟΣ (1).

### ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΝΕΑΡΑ

#### ΛΕΟΝΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΒΑΡΔΑ.

ΠΑΣΑΝ σπουδὴν ἔχοντες αἰεὶ, ὥστε τὴν παρὰ τῆς ἄνω ῥοπῆς  
ἐγχειρισθεῖσαν ἡμῖν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν ὀρθοφρόνως τῇ ὑπερθέρῃ  
και μακαρίᾳ Τριάδι λατρεύουσιν, και κατὰ τὰς θεουργοὺς αὐτῆς  
ἐντολὰς ἀναστρεφομένην ἐν εὐνομίᾳ ζωὴν εἰρηναίαν και ἀστα-  
σίαστον(2), πάσῃ τῇ τοῦ βίου ῥαστώνῃ χαίρειν εἰπόντες, ἐμμε-  
λῶς ταῖς φροντίσιν ἐπαγρυπνεῖν, και πάντα τὸν πόνον ἀναδεχθῆ-  
ναι νύκτωρ τε και μεθ' ἡμέραν προεθυμήθημεν, πεποιθότες ἐν  
τούτῳ μάλιστα κατευθύνεσθαι τὴν τῆς σωτηρίας ὁδόν, και τὸν  
στέφος ἡμῖν δωρησάμενον μεγαλοκράτορα βασιλέα τὰ μέγιστα  
θεραπεύειν, και τῆς παρ' αὐτοῦ ἀπολαύειν φιλανθρώπου κηδεμο-  
νίας. Ἀμέλει τοίνυν και νῦν τῆς συνήθους ἐχόμενοι φιλαγρύπνου  
ἐπιμελείας, πρᾶγμα τι σκαιὸν και πάσης ἀνόμειστον παρανο-  
μίας, ὥσπερ τι φθοροποιὸν και λοιμῶδες νόσημα παρεισπεσόν,  
ἐξαφανίσαι και τῆς πολιτείας τῆς ἡμετέρας πορρωτάτῳ ἀπελά-  
σαι διενεώθημεν. Ἀνόσιοι γάρ τινες, και παρανομία συζῶντες, οὐκ  
ἄνδρες μόνον ἀλλὰ και γυναῖκες, τῆς Θεῆς ἀλογήσαντες ἐντολῆς,

(1) Λέων ὁ Δ', ὁ και Χαζάρος καλούμενος, υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρω-  
νύμου, εἰκονομάχος και αὐτὸς, συναβασίλευσε μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐπὶ καδ' ἔ-  
μόνος δὲ μετὰ τὴν τελευταίην αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 776 μέχρι τοῦ ἔτους 780.  
Τὴν ἀνωτέρω Νεαράν, διατηρηθεῖσαν ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. VII νομικῷ κώδικι τῆς  
ἐν Βιέννῃ αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης ὡς παράρτημα τοῦ Προχείρου Νόμου τοῦ  
Βασιλείου, ἀποδίδει ὁ Κ. Ζαχαρίας (Delinatio hist. juris Graeco—Romani)  
Λέοντι τῷ Χαζάρῳ και τῷ υἱῷ αὐτοῦ Κωνσταντίνῳ, εἰ και ὁ Κ. Witte (Ἀνέκδοτα  
II σελ. 261) ἀμφιβάλλει μετὰ τῶν δύο τούτων βασιλέων, και Λέοντος τοῦ  
Ἰσαύρου μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου. Ἀλλ' ἡ ἐν τῷ κα-  
ταλόγῳ τοῦ ὑπ' ἀρ. 179 κώδικος τῆς ἐν Βενετίᾳ βιβλιοθήκης τοῦ Ἁγίου Μάρκου  
κατάταξις τῆς Νεαρᾶς μετὰ τὰς Νεαρᾶς τῆς Βασιλείας Εἰρήνης πιθανολογεῖ  
μᾶλλον τὴν γνώμην τοῦ Κ. Ζαχαρίου, ἣν παραδέχεται και ὁ Κ. Mortreuil  
Hist. du droit Byzantin τόμ. Α', σελ. 850.

(2) ἴσως ἐλλείπει τὸ, διάγειν.

ἀλλήλους ἀποστυγοῦντες, τὰ συνοικέσια λύειν διανοήθησαν, οἱ μὲν ὑπὸ τε γυναιῶν ἀσέμων, καὶ τῆς τῶν ἡδονῶν οἰστρηλατοῦσης ἀκολασίας συνελαινώμενοι, αἱ δὲ σκήψεις τινὰς οὐκ ἀπρεπεῖς κατὰ τῆς τῶν ἀνδρῶν προβαλλόμεναι κοίτης (1), ὡς δῆθεν εἰς τὴν ἑαυτῶν εὐνήν ἐξυβρισάντων, ἐπίνοιάν τινα ὡς δεινὴν καὶ κακώτροπον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ σοφιστοῦ τῆς κακίας ἐμηχανήσαντο· τὰ σφέτερα γὰρ τέκνα ἐκ τοῦ τῆς παλιγγενεσίας λουτροῦ, τοῦ ἁγίου, φαρμῆν, καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος, ἀνεδέξαντο, καὶ τούτου πρὸς ἀθέμιτον ἦλθον διάζευξιν, τὴν ἐξ ἀμφοῖν θεία χάριτι μίαν σάρκα γεγεννημένην τολμηρῶς ἀποτεμνόντες, καὶ τὴν ἐπαινετὴν ἔνωσιν ἀτοπωτάτῃ λύσαντες διαιρέσει, καὶ ἀπωλείας μὲν αἴτιοι τῆς ἑαυτῶν φαντασθέντες, ἀπευκτὸν δὲ τῇ πολιτεῖα γενόμενοι ἀκουσμα. Ταύτην τοιγαροῦν τὴν παρανομίαν ἐνδίκως ἀνελεῖν βουληθέντες, καὶ τὴν προσήκουσαν τῷ σφάλματι διόρθωσιν ἐπιτίθεσθαι σπέυσαντες, συμβούλῃ ἀγαθῇ τοῖς τοῦ Θεοῦ χρησάμενοι δικαιώμασιν, (καὶ γὰρ μὴ χρῆναι ἄνδρα γυναικὸς διαζεύγνυσθαι παρεκτὸς λόγου πορνείας, ἢ τῶν ἱερωτάτων λογίων Κυριόλεκτος διαρρήδην ἐκδιδάσκει φωνῇ,) ἐπὶ τήνδε ἔλθειν τὴν εὐσεβῆ νομοθεσίαν τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐκρίναμεν ποιεῖν, ὠρισμένην ἐντάξει ταύτην δίκαιον ἡγησάμενοι, ὡς ἂν τὴν λύμην τοῦ ἀρρώστῆματος γήσαιμεν μὴ πορρωτέρω προβῆναι. Εἰ γὰρ μηδεμία μὲν τῇ ἀρετῇ παρέσεται τιμὴ τε καὶ εὐκλεία, ἀκόλαστα δὲ τὰ τῆς κακίας ἀφεθείη καὶ ἀδιόρθωτα, σπάνιος μὲν ἢ τῆς καλοκάγαθίας κτήσις τοῖς ἀνθρώποις γενήσεται, εὐζήλωτον δὲ τῆς μοχθηρίας ἢ ἐξαπάτη φανήσεται.

Θεσπίζομεν τοίνυν διὰ τοῦδε ἡμῶν τοῦ δικαιοτάτου καὶ πάνευσεβοῦς τύπου, ὡς, εἴ τις ἀπὸ τῆς δεῦρο τοιοῦτόν τι διαπραξῆαι τολμήσειε, καὶ τῷ ῥηθέντι κακίστῳ φωραθείη ἐγκλήματι, ἀνήρ μὲν ὢν, τὴν τε προῖκα, ἣν προσεδέξατο, καὶ ἣν ὑπέσχετο προγαμιαίαν δωρεάν, εἰς ὀλόκληρον παρὰ τῆς γυναικὸς μεθοδευθήσεται, τουτέστι μεταποιηθήσεται (2), τοῦτον τὸν τρόπον, ὥστε τὰς μὲν ὀκτῶ οὐγκίας, ἧτοι τὸ ἡμισυ [καὶ] ἕκτον κομισασθαι τὸ τέκνον, ἢ τὰ τέκνα, ὅσαπερ ἂν εἴεν· καὶ εἰ μὲν ἢ τούτων μήτηρ

σεμνὸν καὶ ἐνθεον αἵρουμένη βίον εὐλαβηθείη δευτέροις ὀμίλησαι γάμοις, τῆς τε θείας εὐμενείας παραπολαύσει, καὶ τὴν χρῆσιν ἔξει τῆς τοιαύτης ὑπάρξεως τὸν ἅπαντα τῆς ζωῆς αὐτῆς χρόνον· μετὰ δὲ τὴν αὐτῆς ἐκ τοῦδε τοῦ βίου ἀφίξιν ταύτης οἱ παῖδες μεριοῦνται ὡς πατρώων ἐξ ἰσότητος· εἰ δὲ παραφυλαττούσης αὐτῆς τὸν πένθιμον καιρὸν, ἧτοι τὸν δωδεκαμηνιαῖον χρόνον, δεήσει πρὸς δεύτερον ταύτην ἔλθειν συνοικέσιον, (ἄδειαν γὰρ αὐτῇ ὁ παρὼν δίδωσιν νόμος ὡς ἡδικημένη περὶ τὴν εὐνήν,) τὴν μὲν προῖκα τὴν ἑαυτῆς καὶ τὴν πρὸ γάμου λήψεται δωρεάν, καὶ πρὸς τὸν δεύτερον ἀπελεύσεται ἄνδρα, ἢ δὲ λοιπὴ ποσότης τῆς τοῦ προτέρου ἀνδρὸς περιουσίας, ὡς προέφημεν ὀκτῶ οὐγκίας, παρευθὺ τοῖς ἐκ τοῦ προτέρου συνοικεσίου παισὶν ἀπονεμηθήσεται· καὶ εἰ μὲν ὑπείσιν οὗτοι, ταύτης ἀπολαυέτωσαν· εἰ τεθνήξονται δὲ, ἢ τούτων κληρονομία εἰς τὴν μητέρα ἐπαναδραμεῖται, καὶ οὐδὲν τὸ παράπαν ἐξ αὐτῆς ὁ ἀθέσμως τὸν γάμον διαλύσας λήψεται πατῆρ· εἰ δὲ γε προτελευτήσῃ ἢ μήτηρ, ἀλλήλοις παραπεμπέτωσαν τὴν κληρονομίαν οἱ παῖδες· εἰ δὲ γε πάντες αὐτῶν τελευτήσωσι, καὶ ἔτι περιεστὶν ὁ πατήρ, ἢ τούτων κληρονομία εἰς τοὺς μητρῶους αὐτῶν συγγενεῖς περιερχέσθω κατὰ τὴν ἔννομον τῶν βαθμῶν οἰκειότητα, καὶ μηδὲν ἐξ αὐτῆς μήτε ὁ πατήρ, μήτε οἱ τούτου συγγενεῖς κομιζέσθωσαν. Εἰ δὲ καὶ πρὸ τῶν ἑαυτοῦ παιδῶν ἐτελεύτησεν ὁ πατήρ, προαποικομένης, ὡς ἔφημεν, δηλαδὴ τῆς αὐτῶν μητρὸς, καὶ κατόπιν τελευτήσωσιν ἅπαντες οἱ παῖδες, τῆνικαῦτα αἱ τούτων ὑπάρξεις εἰς τοὺς ἑκατέρου μέρους συγγενεῖς παραπεμφθήσονται, τουτέστιν εἰς τε τοὺς πρὸς μητρὸς καὶ πρὸς πατρὸς κατὰ τὴν τῶν βαθμῶν ἐγγύτητα, ὡς προλέλεκται. Τὸ μὲντοι ὑπολειμμένον τετραοῦγκιον, ἧτοι τὸ τρίτον μέρος τῆς ὑποστάσεως τοῦ τὸν γάμον διαλύσαντος, ἀφεθήσεται αὐτῷ πρὸς χρῆσιν ψιλὴν, τῆς δεσποτείας προδήλως τοῖς ἐξ αὐτοῦ φυλαττομένης παισὶ, μὴ δυναμένου αὐτοῦ μηδὲ τὸ προλεχθὲν τρίτον μέρος, μήτε ἄπερ εἰς τὸ μέλλον προσκτήσεται, ἑτέροις καταλιμπάνειν κληρονόμοις καθ' οἷονδήποτε λόγον, τῶν ἑαυτοῦ περιόντων τέκνων, εἰ μήποτε εἰς ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν συντεινούσας ἀφορμὰς παραπέμψαι βουληθείη. Εἰ γὰρ προετελεύτησεν οἱ τούτου παῖ-

(1) σκήψεις δὲ τινὰς κατὰ τῶν ἀνδρῶν προβαλλόμεναι κοίτην, ἐν τῷ Χριστῷ.

(2) ἐπιζήγησις μεταγενεστέρα.



δες, ἄδειαν ἔχέτω τὴν ἐγκαταλειφθεῖσαν αὐτῷ τοιαύτην ὑπαρξίν, ὡς ἂν ἐθέλειε διοικεῖν, καὶ οὐδὲν ἐξ ἀδιαθέτου κωλυθήσονται τοῦτον κληρονομεῖν οἱ ἐγγίζοντες αὐτῷ κατὰ συγγένειαν. Εἰ μὲν οὖν παῖδες ὑπάρχουσι, τοῦτον πρυτανευέσθω τὸν τρόπον ἢ αὐτοῦ περιουσία. Εἰ δέ γε ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ, πρὶν ἢ τὸ τῆς ὑποθέσεως παρὰ κριταῖς ζητηθῆναι, καὶ τὴν προσήκουσαν ἐκδοσὶν δέξασθαι, τετύχηκε τελευτῆσαι τὸ τέκνον ἢ τὰ τέκνα, καὶ ἀπαιδὲς τυγχάνουσι, τότε πρὸς τῇ ἀποκαταστάσει τῆς προικῆς, καὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, καὶ τὸ ἐξ ἀπαιδίας κάσσον δοθήσεται τῇ γυναικί, ὅπερ ἀπὸ τελευτῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῇ ἐπωφείλετο, καὶ εἴθ' οὕτως διαιρεῖσθω ἡ λοιπὴ αὐτοῦ ὑπαρξίς, κατὰ τὸν προϋφηγηθέντα σκοπὸν· καὶ τὸ μὲν τρίτον μέρος λήψεται, ὡς προέφημεν, τὸ δέ γε ἕτερον ἡμισὺ ἕκτον τοῖς πένησι διαδοθήσεται. Πρὸς τούτοις δὲ τοῖς ἐγκεκριμένοις, παραχρῆμα ἀπελασθήσεται ἐπταετεί. ὑποδαλλόμενος ἐξορία, κωλυθήσεται δὲ εἰς δευτέρους ἀφικέσθαι γάμους, μέχρις ἂν τὸ τοῦ θανάτου πέρας εἰσδέξεται, τὸν ἐκ τοῦ παρόντος νόμου ἐπηρμένον αὐτῷ ὑφορώμενος κίνδυνον· εἰ γὰρ φανερὸν τοῦτο τετολημῆκῶς, αὐτὸς μὲν διηνεκεῖ παράπεμπέσθω ἐξορία, παράνομος δὲ ὁ γάμος, καὶ οὐδὲ γάμος ἔστω, ἀπρόσδεκτα δὲ τὰ ἐξ αὐτοῦ τυχόν προβήσεσθαι μέλλοντα τέκνα, μηδεμιᾶς ἀπολαύοντα προνοίας ἐκ τῆς αὐτοῦ περιουσίας. Καὶ ταῦτα μὲν, εἴπερ ἀνὴρ πέφυκεν ὁ τὴν ἀσχίμονα ταύτην μελετήσας τοῦ γάμου διάλυσιν· εἰ δὲ γυνὴ τυγχάνει, τὰς αὐτὰς κατὰ πάντα τῷ ἀνδρὶ ποινὰς ὑποστήσεται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, εἴπερ εὐποροὶ εἶεν οἱ τὸ συναικέσιον λύοντες, τεθέσπισκάμεν· εἰ γὰρ ἀπορόν ἐστι τὸ πρόσωπον, ὃ τὴν ἀκοσμον ταύτην καινοτομίαν εἰργάσατο, ἀντὶ μὲν τῆς προκειμένης ζήμιας σφοδρῶς αἰκισθῆναι κίνδυνον (1), καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς, ὡς ὁ παρῶν διαγορεύει νόμος, κατακριθήσεται.

Καὶ ταῦτα μὲν ἡμῖν περὶ τῶν ἐκ τοῦ παναγίου βαπτίσματος τὰ ἑαυτῶν παρὰ νόμους δεξαμένων τέκνα νενομοθέτηται. Ἐπειδὴ δὲ τινες ἑτέροις διαφόροις τρόποις τὰ ἑαυτῶν διαλύσαντες συναικέσια, ἑτέροις αὖθις συνεκρότησαν γάμους, ἀναγκαῖον ἡμῖν

(1) ἴσως ἐλλείπει τὸ, ὑποστήσεται.

κατεφαίνετο, καὶ τὴν περὶ αὐτῶν σπουδαίως ποιήσασθαι ἐπιμέλειαν. Οἱ μὲν γὰρ ἀπεχθῶς πρὸς ἀλλήλους διατεθέντες, καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου τοῦ μίσους ἀυξηθέντος, μηδεμιᾶς εὐλόγου παρεμπεισοῦσης (1) προφάσεως, καθ' ἣν ἀνδρα ἀπὸ γυναικὸς χωρίζεσθαι οἱ εὐσεβεῖς διαγορεύουσι νόμοι, κακῇ συμφωνίᾳ τὸν ἑαυτῶν διέλυσαν γάμον, οὐ σωφροσύνης ἐρῶντες, οὐδὲ καθαριότητι βίου χαίροντες, ἀλλὰ ἀκράτητοι ἀκαθέκτοις ἐπιθυμίαις ἑαυτοὺς ἐφιέντες, καὶ τούτων ἔλεγχος ἀψευδῆς ἢ μετὰ τὴν διάζευξιν αὐτῶν ἀναστροφή· οἱ δὲ σκοπῶ εὐσεβείας κινηθέντες πρὸς τοῦτο ἀφίκαντο· καὶ εἰ μὲν ἀμφω μετὰ τὴν διαίρεσιν ἐν ἀγνείᾳ βιοῦντες διέλυσαν, οὐδὲν ἂν σκολιὸν οὐδὲ ἀχαρὲς ἐκ τῆς τοιαύτης διαλύσεως συμβαίνειν ἐμελλεν, ἀλλ' ἐπαινέτοί εἶεν τῆς καλῆς τε καὶ ἀγαθῆς προαιρέσεως, τῶν φθαρτῶν τὰ ἀφθάρτα, καὶ τῶν ἐπικλήρων τὰ μόνιμα καὶ διαρκῆ προελόμενοι· εἰ δὲ οὐχ οὕτως διετέθησαν, ὁ μὲν γὰρ τυχόν τῷ μοναστηρίῳ προσέδραμεν, ἡ δὲ, μὴ τηρήσασα τὴν κοίτην ἀθικτον τῷ ἀνδρὶ, ἑτέρῳ ἑαυτὴν κατεγγύησεν, ἢ ἐκείνη μὲν Θεῷ καθιέρωται, ὁ δὲ αἰσχιστον διεξάγει βίον, δίκαιον [καὶ] ἀρέσκον (2) Θεῷ ἠγησάμεθα, διὰ τοῦδε ἡμῶν τοῦ πανευσεβοῦς νόμου καὶ τὴν τούτου τυπῶσαι διόρθωσιν. Ὅρίζομεν ταῖνον, ὥστε ἀπὸ τοῦ παρόντος μηδένα τῶν πρὸς γάμου συνάφειαν ἀφιγμένων, καὶ τοῦτον συναινέσει (3) καθ' οἶονδ' ἴποτε λόγον διαλυσάντων, εἴτε ἀνὴρ ἔστω εἴτε γυνή, ἀποπειραθῆναι αὖθις εἰς ἕτερον ἐλθεῖν συναικέσιον· ἀνόσιον γὰρ τοῦτο καὶ τοῦ χριστιανικωτάτου θεσμοῦ ἀλλότριον· λέδεσαι γυναικί; μὴ ζῆτει λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυναικὸς; μὴ ζῆτει γυναῖκα· καὶ αὖθις· Γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι, ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῆ, μενέτω ἀγαμος, ἢ ἀποστολικὴ παρεγγυᾶ Γραφή. Οὐ χάριν πᾶσι τρόποις ἀπειργομεν τοὺς τοιούτους πρὸς ἑτέρους φοιτῆσαι γάμους, καὶ οἱ γε τοῦτον τολημῆρῶς παραβαίνοντες [τὸν] νόμον, καὶ μετὰ τὴν ἀλλήλων διάζευξιν ἕτερον ἀρμόσαι ἐπιχειροῦντες συναικέσιον, ταῖς πρεπούσαις ὑποβληθήσονται ποιναῖς· ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος παράνομος διαλυθήσεται γάμος, καὶ

(1) παραπεμπούσης, ἐν τῷ Χειρ. — (2) δικαιοῦν ἀρέσκον, τὸ Χειρ. — (3) συνάσαι, τὸ Χειρ.

ἀθέμιτα τὰ ἐξ αὐτοῦ προβάντα τέκνα λογισθήσονται, αὐτοὶ δὲ τῆ ἐπταετεί ἐξορία παραπεμφθήσονται, τὴν γ' μοῖραν τῆς ἑαυτῶν περιουσίας ἐν χρήσει μόνον κομιζόμενοι, τὴν δὲ κυριότητα τοῖς ἐκ νομίμων γάμων αὐτοῖς συντηροῦντες παισίν· εἰ γὰρ παῖδας οὐκ ἔχουσιν, ἢ εἶχον μὲν, ἐτελεύτησαν δὲ, ἀδειαν ἔχουσαν, εἰς ἃ ἂν βουληθῶσι πρόσωπα ταύτην παραπέμπειν, εἰ μήπου τις ἕτερος νόμος ὁ κωλύων φανεῖν· ὑπεξηρημένων δηλαδὴ τῆς τοιαύτης φιλοτιμίας τῶν ἀθέσμως αὐτοῖς ἐνωθέντων πρὸς γάμον, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν παρανόμων τέκνων, ὡς προέφημεν αἱ λοιπαὶ ἢ οὐγκίαι, ἦτοι τὸ διμοῖρον μέρος, εἰ μὲν γνησίους ἔχουσι παῖδας, τούτοις παρανεμηθήσονται· οἵτινες, ζῶντες μὲν, τῆς τοιαύτης ἀπολαυέτωσαν περιουσίας, τελευτῶντες δὲ, εἰς τὸν ἀμεμπτον γονέα ταύτην παραπεμπέτωσαν, εἴπερ ἄρα ζῆ· εἰ δέ γε ἐτελεύτησεν, ἀλλήλων διαδεχέσθωσαν τὴν κληρονομίαν οἱ παῖδες, μὴδὲν ἐξ αὐτῆς κερδαίνοντος τοῦ τῷ πταίσματι περιπεπτωκότος γονέως· μετὰ δὲ τὴν πάντων αὐτῶν ἀποδίωσιν εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀμέμπτου μέρους ἢ κληρονομία ἐλεύσεται· εἰ δὲ καὶ πρὸ τῶν παιδῶν τέθνηκεν ὁ τῷ σφάλματι περιπεπτωκὸς γονεὺς, τότε τὴν αὐτὴν περιουσίαν οἱ ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν γένους νόμιμοι κληρονόμοι μεριοῦνται. Εἰ μὲν οὖν ἐκ θεμιτῶν γάμων παῖδας ἔχουσι, τοῦτον τετυπῶσθαι τὸν τρόπον· εἰ δὲ ἀπαιδες ὄντες τυγχάνουσι, πιπρασκομένης τῆς τοιαύτης ὑπάρξεως εἰς πτωχικὴν χωρῆσαι διάδοσιν· εἰ δὲ μετὰ τὴν τῆς ἐπταετοῦς ἐξορίας συμπλήρωσιν, μὴ σωφρονοῦντες αὐθις, καθάπερ κύων ἐπὶ τὸν ἴδιον ἐμετὸν ἐπανέλθωσιν, ὥστε ἑτέρους συγκροτῆσαι γάμους, διηνεκῶς ἐξοριζέσθωσαν. Καὶ περὶ μὲν τῶν κατὰ συναίρεσιν (1) διαλυσάντων, καὶ φανερῶς εἰς δεύτερα συνελθόντων συνοικέσια, ταῦτα ἡμῖν τεθέσπισται. Εἰ δέ γε μὴ φανερῶς καὶ ἀναισχύντως πρὸς γάμου κοινωνίαν ἐρχόμενοι, αἰσχροῦς δὲ καὶ ἀθέσμως φωραθῶσι βιοῦντες, πρὸς τῷ σφοδρῶς αὐτοὺς τυφθῆναι, καὶ ἐπὶ πενταετίαν ἐξοριζέσθωσαν· εἰ δὲ μετὰ ταῦτα μὴ σωφρονισθῶσιν, ἀλλ' αὐθις ἀκολασίᾳ ἑαυτοὺς ἐκδάτους ποιήσωσι, διαιρείσθω ἢ τοιούτων περιουσία, καθ' ὅνπερ εἰ-

ρήκαμεν τρόπον, καὶ τὴν μὲν τρίτην μοῖραν κομιζόμενοι διηνεκεῖ παραπεμπέσθωσαν ἐξορίᾳ· ἢ δέ γε ἑτέρα τοῦ διμοῖρου ποσότης τοῖς γνησίοις αὐτῶν παισὶ δοθήσεται, καὶ κατὰ τὸν προηγθέντα σκοπὸν ἢ τούτων κληρονομία οἰκονομηθήσεται· εἰ δὲ ἀπαιδες ᾧσιν, ἐνδεῶν καὶ πενήτων γενήσεται παρανάλωμα.

Τοῖς παλαιοῖς δὲ νόμοις ἐξακολουθοῦντες, ὀρίζομεν καὶ τοῦτο· ἵνα ἀπὸ τοῦ παρόντος κεκωλυμένοι ᾧσιν οἱ ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀλλήλους λαμβάνειν, ταυτέστιν ὁ ἀνάδοχος τὴν ἑαυτοῦ πνευματικὴν θυγατέρα, καὶ τὴν ταύτης μητέρα, ὡσαύτως καὶ ὁ αὐτοῦ υἱὸς τε καὶ ἀδελφός, τὴν αὐτοῦ τοῦ πατρὸς ἢ καὶ ἀδελφοῦ πνευματικὴν θυγατέρα, καὶ τὴν αὐτῆς μητέρα. Εὐρίσκονται σήμερον πολλοὶ πάπποι τὰ ἑαυτῶν ἔγγονα ἐκ τοῦ ἁγίου δεχόμενοι βαπτίσματος, καὶ ὑπὸ τῆς τοιαύτης μεμφόμενοι νομοθεσίας· ὁ μὲν γαμβρός τῶν ἰδίων συντέκνων καὶ πενθερῶν φαίνεται ἔχων τὴν θυγατέρα, ἢ δὲ νύμφη τῶν οἰκείων, ὡς εἴρηται, πενθερῶν καὶ συντέκνων ὁμοίως ἔχουσα τὸν υἱόν (1).

Λοιπὸν, ὡς προλέλεκται, παρεγγυώμεθα περὶ τούτου πᾶσιν ὑμῖν, ἵνα οἱ γονεῖς ἀπέχωνται τοῦ δέχεσθαι ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τὰ ἑαυτῶν ἔγγονα· οὐ γὰρ λείπουσιν ἕτεροι ἴδιοι συγγενεῖς, ἢ καὶ φίλοι, οἱ μὴ κωλυόμενοι τὰ αὐτῶν ἀναδέχεσθαι τέκνα, ὡς εἴρηται, ἐκ τοῦ ἁγίου καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος.

(1) Τὰ ἀπὸ τοῦ, εὐρίσκονται μέχρι τέλους τοῦ παραγράφου, νεωτέρου τινὸς φαίνεται προσθήκη, ὡς καὶ τῆ Κ. Ζαχαρία δοκεῖ.

(1) συναίρεσιν, τὸ Χεῖρ.



## ΕΙΡΗΝΗΣ

## Α'. ΘΕΣΠΙΣΜΑ, ΗΓΟΥΝ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΙΡΗΝΗΣ,

Μεγάλου βασιλέως Ρωμαίων και αυτοκράτορος, περί του μη δυνύειν τινά παραγόμενον εις μαρτυρίαν, και άμφοτέρων κεφαλαίων (1).

**ΑΓΛΩΩΝ** άπάντων χορηγόν, και δοτήρα, και αίτιον, τήν ποιητήν και δεσπότην τών όλων Θεόν επιστάμενοι, και πιστεύοντες έν τή τών άγιών αυτού έντολών έκπληρώσει ευοδούσθαι τήν βασιλείαν ήμών, και έν άγαθοίς προκόπτειν τόν εμπιστευθέντα ήμιν χριστεπώνυμον λαόν, αυτόν τε επικαλούμενοι συλλήπτορα και βοηθόν γενέσθαι έν πάσι τοίς ύπ' αυτού ήμιν έγχειρισθείσι πράγμασι, τούνεκα περί τής τών όρων έκκοπής κεφάλαιον άπάρξασθαι δείν ήήθημεν. Πάσι τοίνυν τοίς ουκ άνεπιστήμοσι τών θείων Γραφών άρίδηλον πέφυκεν, ότι σκιάν έχων τών μελλόντων άγαθών, ουκ αύτην τήν εικόνα τών πραγμάτων, ό διά Μωσέως έδόθη νόμος, διά τδ άτελής και νηπιώδες τών δεξαμένων· ου γάρ οίοί τε ήσαν αύτην τήν άλήθειαν άρτι άκουσθήναι οι τή παροιμία του αιώνος τουδε προστετηκότες. Έπ' έσχάτων δε τών ήμερών αύτδς ό Λόγος του Θεου και Θεός ήμών παραγέγονεν εις τδ σώσαι τδ γένος ήμών· πληρώσας ούν τόν δοθέντα πάλαι διά Μωσέως νόμον, και φωτίσας πάντα τά έθνη τή επιγνώσει τής αυτού άληθείας, δέδωκεν ήμιν ως τελείους κατεπίγνωσιν τών τελείων αυτού νόμων τής αυτού

(1) Η Ειρήνη, σύζυγος Λέοντος του Α', διόκησε τήν βασιλείαν πρώτον μέν ως έπίτροπος του υιού αυτής Κωνσταντίνου, από του έτους 780 μέχρι του 790, ήτε ανέλαβε τδ σκήπτρον ό υιός αυτής μετά δε τόν είαιον αυτού θάνατον έβασίλευσεν ή Ειρήνη, από του έτους 797 μέχρι του 802. — Την Νεαράν ταύτην εξέδοτο ό Φρίερος έν τω Γραικο-Ρωμαϊκω Νομίμω Μέρει Β'. σελ. 135—188 υπό τήν επιγραφήν, Αυτοκράτορες, Καίσαρες, Βασίλειος, Κωνσταντίνος, και Λέων, υιοί· Βαίς, άειθέρατοι, πιστοί, ειρηνοποιοί, Λύγουστοι. Άλλ' ως έκ των Κωδίκων 179 και 192 τής έν Βενετία Βιβλιοθήκης του Άγιου Μάρκου έστιν είκάσαι, ή Νεαρά άυτη φαίνεται μάλλον εκδεδομένη παρά τής βασιλείσης Ειρήνης, ως και ό Κ. Ζαχαρίας φρονεί. — Βλέπε και Mortreuil Τόμ. Α'. σελ. 252.

χάριτος. Έν υποδείγματι δε, έκ μέρους τδ όλον ύποφαίνοντες, ευαγγελικώς φαμέν· Ερρέθη τοίς αρχαίοις, Ου φονεύσεις· ήμιν δε και τας αρχάς τών άμαρτημάτων εκκόπτειν παρακελευόμενος ό Κύριός φησι, μήτε όργισθήναι ειλή· εκείνοις, Ου μοιχεύσεις· ήμιν, και μήτε γυναικι έμβλέψαι, προς τδ επιθυμηται· εκείνοις, ουκ έπιορκήσεις· ήμιν δε, ουδέ τδ όμόσαι όλως, περι ου ήμιν ή παρούσα πραγματεία πεπόνηται, διά του όρκου τίκτεσθαι τήν έπιορκίαν, ήτις έστι Θεου έρνησις. Συνήθεια δε τις ου καλή και άρεστή Κυρίω, ειπειν δε μάλλον, ως τά πολλά Εβραϊκή έως του νυν κεκράτηκε, τας στραγγαλιás τών φιλονεικιών δι' όρκου λύσθαι. Του γάρ Σωτήρος και Θεου ήμών Ιησού Χριστού, του και τά πάλαι νομοθετήσαντος, διαρρήδην φάσκοντος, ως ειρηται, μή όμόσαι όλως· έπομένως δε εοώντος του Θεου Αποστόλου Ιακώβου, Πρδ πάντων άδελφοί μου μή δυνύετε (1), ώσαύτως δε και τών ενδόξων και μακαρίων ήμών Πατέρων ακολουθως και συμφώνως παραδεδωκότων παντός όρκου απέχεσθαι, ταύτη τή θεία νομοθεσία τόν αύχένα του κράτους ήμών υποκύπτομεν, και τήν παρά ταύτην κρατήσασαν παράνομον συνήθειαν αποπειπόμεθα, ουκ εύλογον οιάμενοι μέσον του εμπιστευθέντος ήμιν χριστιανικώτατου ποιμνίου τδ του όρκου άγος έμπολιτεύεσθαι. Ει γάρ ό μεγαλοφωνότατος Προφήτης εοξ, Εξολοθρευθήσονται οι ποιούντες τόν λαόν μου έν λόγοις άμαρτάνειν(2)· πόσω γε μάλλον έν όρκω, επει και αύτδς ό Μωυσής, τοίς ακριβώς τας θείας έθέλουσι Γραφάς έρευνάν, αναφανδόν εοξ, αποτρέπων τόν όρκον· Ουκ όμεισθε, γάρ φησι, τδ όνομα Κυρίου του Θεου ύμών επί ματαίω(3). Αι ούν του κόσμου τούτου τροφαί, και τών πραγμάτων συμπλοκαί, επ' άδίκω πάντως και ματαίω εισί, κατά τόν ειπόντα σοφόν Σολομώντα· Τα πάντα ματαιότης(4)· ήμιν δε, οίς έπαθλα πρόκειται ευαγγελικώς πολιτευομένοις ή τών ουρανών βασιλεία, και ή μετ' Αγγέλων διαγωγή, ύψηλα εικότως και αι νομοθεσίαι.

Δι' ό θεσπίζομεν, πάσαν δίχην και συμπλοκήν, διά μαρτύρων λυομένην, έγγράφως τε και άγράφως, περατούσθαι, ως

(1) Ιωα. Ε'. 12.—(2) Ψαλμ. — (3) Λευίτ. 19', 12. — (4) Εκκλησι. Α'. 2.

ὑποτέτακται· ἐπὶ μὲν τῆς βασιλίδος ἡμῶν πόλεως, μνηστείας, προικῶα, ἐμφυτευτικά, ἐμπερίγραφα παντοῖα, ἀναγραφὰς ὀρφανικῶν πραγμάτων, σύμφωνα ἐφ' ἑκάστῳ πράγματι, διαλύσεις, δωρεὰς, πράσεις, ἀγορασίας, δάνεια, παραθήκας, διαθήκας τε, καὶ ἐλευθερίας, καὶ εἴ τι ἄλλο παρατυγχάνει τούτοις ἐοικὸς κεφάλαιον, προσκληθέντων ἐπτὰ ἢ πέντε, ἐπὶ δὲ διαθηκῶν, καὶ ἐλευθεριῶν καὶ μόνων, καὶ ἕως τῶν τριῶν μαρτύρων ἀξιοπίστων, ἱερέων, ἀρχόντων, στρατευομένων, εὐπορίαν ἢ ἐπιτήδευμα ἔχόντων, εὐσεβῶς δηλονότι καὶ ἐν εὐλαθείᾳ βιούντων, ἐπὶ αὐτῶν τά τε συναλλάγματα, καὶ σύμφωνα παντοῖα, καὶ τὰ ἔγγραφα προσέρχασθαι· καὶ εἰ μὲν δύναται ὁ τὸ ἔγγραφον ποιῶν, δι' ἑαυτοῦ γράψαι, γραφέτω τὸ πᾶν, ὑπογραφόντων καὶ τῶν μαρτύρων, ἀνευ μέντοι τῶν προικῶων καὶ ἐμπεριγράφων παντοίων· ἐν ἐκείνοις γὰρ οἷ τε ταβουλάριοι, καὶ οἱ νομικοὶ, καὶ οἱ μάρτυρες κατὰ τὸ ἔθος γραφέτωσαν, τοιούτων ὑπογραφόντων μαρτύρων, οἷων προέφημεν. Τούτων δὲ οὕτως πραττομένων, ὡσάντις θὲν φιλονεικία γένηται ἐξ οἰουδήποτε μέρους, προσάγεσθαι τοὺς μάρτυρας καὶ τὰ ἔγγραφα, καὶ ἐρωτᾶσθαι αὐτοὺς περὶ τῶν ἐγγράφων, εἰ ἀληθινὰ εἰσι· καὶ ἐὰν συμφωνήσωσι, μάρτυρα τὸν Θεὸν ἐπικαλούμενοι, καὶ λέγοντες ἀληθινὰ εἶναι τὰ προκομισθέντα ἔγγραφα, ἀποπαύεσθαι τὴν δίκην, καὶ τὸ ἐγκείμενον τῷ προκομισθέντι ἐγγράφῳ πρόστιμον ζημιοῦσθαι τὸν τὴν ἀγωγὴν ποιησάμενον παρὰ τοῦ δικαστοῦ, καὶ παρέχεσθαι τῷ διαδίκῳ αὐτοῦ· εἰ δὲ μετὰ τελευτὴν τῶν ἐν τῷ προκομιζομένῳ χάρτη μαρτύρων ἢ ἀγωγὴ τῆς δίκης γένηται, καὶ οὕτως ἀποπαύεσθαι τὴν δίκην ἀνευ ζητήσεως. Εἰ δὲ ὁ τὸ ἔγγραφον ποιῆσαι ἀπαιτούμενος ἐν τοῖς προνομασθεῖσι κεφαλαίοις, ἀγράμματος ὑπάρχει, ἢ ἐκ πάθους ἀδυνάτως ἔχει τοῦ γράφειν, προτάσσειν αὐτὸν τὸν τίμιον σταυρὸν, καὶ τὰ λοιπὰ γράφεσθαι διὰ ταβουλαρίου, ἢ νομικῶν, ἢ ἐτέρων χειροχρήστων· καὶ εἰ μὲν ἐστὶν ἀναγκαῖον τὸ ὑπογράψαι τοὺς μάρτυρας, γενέσθαι οὕτως· εἰ δὲ μήγε, διὰ τῆς σημειώσεως τῶν ὀνομάτων αὐτῶν φανεροῦσθαι αὐτούς. Καὶ τὰ μὲν ἐγγράφως πραττόμενα, γίνεσθαι οὕτως, προσκληθέντων (ὡς εἴρηται) ζ', ἢ ε'. μαρτύρων

ἀξιοπίστων, ἐπὶ δὲ διαθηκῶν, καὶ ἐλευθεριῶν καὶ μόνων, καὶ ἕως τῶν τριῶν, ἐπὶ αὐτῶν τάς τε συναλλαγὰς καὶ σύμφωνα παντοῖα περατοῦσθαι· καὶ ὅταν συμβῇ φιλονεικίαν γίνεσθαι παρ' οἰουδήποτε μέρους, ἐπιζητεῖσθαι τοὺς εὐρεθέντας μάρτυρας· καὶ ἐὰν μὲν συμφωνήσωσι τῷ ἐνάγοντι, ἀνακρινόμενοι δις καὶ τρίς παρὰ τῶν δικαστῶν, ποιείτωσαν ἔγγραφα, ἐξ ἰδιοχείρου, καὶ τιθέτωσαν αὐτὰ ἐπ' Ἐκκλησίας· εἰ δὲ ἀγράμματοί εἰσι, ποιείτωσαν τοὺς τίμιους σταυροὺς, καὶ τὰ λοιπὰ γραφέτωσαν διὰ χειροχρήστων, περιέχοντα ἐπὶ λέξεως οὕτως·

Ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, ἢ ἀξιώματα· μάρτυς κύριος ὁ Θεὸς, καὶ ὁ ἱερὸς τόπος, ἐν ᾧ ἐστήκαμεν, καὶ τὰ ἔγγραφα προσάγομεν· ἀλήθειαν ἐμαρτυρήσαμεν, καὶ οὐκ ἐψευσάμεθα ἐν τινι· καὶ μετὰ ταύτης ἡμῶν τῆς μαρτυρίας παραστησόμεθα τῷ φοβερῷ θήματι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ἀποθείη ἡμῖν τε καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ἢ ἀντάμειψις κατὰ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν· ἐὰν δὲ ποτε ἐν καιρῷ ἢ χρόνῳ ἀποδειχθῶμεν ψευδομάρτυρες, τὴν διὰ τῆς μαρτυρίας ἡμῶν γενομένην ζημίαν ἀποκαθιστᾶν ἡμᾶς τῷ ζημιωθέντι, καὶ εἴθ' οὕτως ὑποκεῖσθαι ἡμᾶς τῇ τῶν ψευδομαρτύρων ποινῇ, κατὰ τὸ παροιμιακῶς γεγραμμένον· Μάρτυς ἄδικος οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται κακῶν (1).

Ἐὰν δὲ διαφωνήσωσιν οἱ μάρτυρες, ἢ καὶ τὰ ἑκάτερα μέρη προσάγωσι μάρτυρας, γενέσθαι ἐκλογὴ τῶν μαρτύρων παρὰ τῷ δικάζοντι· καὶ οἵτινές εἰσι πλείονες καὶ ἀξιοπιστότεροι, ποιείτωσαν, ὡς εἴρηται, ἰδίῳ χεῖρα, καὶ περατοῦσθαι ἢ δίκην. Ταῦτα κρατεῖτωσαν καὶ ἐν ταῖς ἕξω πόλεσι, καὶ ἐπαρχίαις· ἀνευ μὲν τῆς τῶν ὀροθεσίων φιλονεικίας, ἢ ὡς ἐπιζόμεν λύεσθαι βασταζομένων τῶν ἀγίων Εὐαγγελίων, ἢ καὶ τοῦ τίμιου σταυροῦ, παρὰ τῶν διοριζόντων μαρτύρων, καθὼς καὶ ἕως τοῦ νῦν ἐκράτησεν ἢ συνήθειά· προδήλως μὴ ὀμνυόντων αὐτῶν, ποιούντων δὲ ἀσφαλείας ἔγγραφα, ὡς προεῖρηται.

(1) Παροιμ. 10', 5. 9.



## Β'. Ο ΑΥΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΘΕΜΙΤΩΣ

Συναπτομένων από τρίτου γάμου και επέκεια, και περι  
των συναπτομένων ταῖς ἰδίαις δούλαις (1).

ΕΙΡΗΤΑΙ τῷ Θεόπτῃ Μωϋσῆ, περι τῶν γεγραμμένων ἐν τῇ  
Θείᾳ Γραφῇ· Ἐπ' αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, και ἀπ' αὐτῶν οὐκ  
ἔστιν ἀφελεῖν (2). Τὰ οὖν προειρημένα ἐν τῷ 6<sup>ῳ</sup> τίτλῳ, ὡς ἐπόμε-  
νενα τῷ θεῷ Ἀποστόλῳ Παύλῳ περι τῶν γαμικῶς ἐνθέσμως  
συναπτομένων, ἕως γὰρ δευτέρου συνοικεσίου μνήμην πεποιήθη-  
ται, και περι ἑτέρου οὐδαμῶς ὡς παράνομα και κτηνώδη, ἤδη  
τὴν κύρωσιν ἔλαβε· διὸ δρίζομεν παντὶ τρίτον συνοικέσιον  
και επέκεια μὴ γίνεσθαι, ὡς ἀλλότρια τῆς θείας ἀποστολικῆς  
διατάξεως, και ξένα τῆς χριστιανικῆς ἀγχιστείας· μήτε μὴν  
τὰς οἰκετικὴν τύχην λαχούσας κόρας ἀποικίζεσθαι εἰς γαμικὴν  
γνησιότητα, ἢ και ὀνομάζεσθαι αὐτὰς συζύγους, και μάλιστα  
τοῦ ἐν ὑπεροχῇ και ἀξίᾳ ὄντος· ἐὰν γὰρ πλημμελήσῃ τις ἀπὸ  
τοῦ παρόντος, παράνομον εἶναι τὸ συνοικέσιον, και τοῦς τι-  
κτομένους ἐκ τῶν τοιούτων γάμων παῖδας νόθους τυγχάνειν.

(1) Τὴν Νεαράν ταύτην ἐξέδοτε πρῶτος ὁ Κ. Ζαχαρίας (Delineatio σελ.  
115). Ὁ Κ. Witte ἀποδίδει αὐτὴν Βασιλείῳ τῷ Μακεδόνι· ἀλλὰ φρονοῦμιν  
πιθανωτέραν τὴν τοῦ Κ. Ζαχαρίου γνώμην, ὅτι ἐξεδόθη ἀπὸ τῆς Εἰρήνης. Τοῦτο  
προσθεῖται και ὁ Κ. Morizani (Τόμ. Α'. σελ. 854), ὅπερ ἄλλως ἐκ τοῦ Κώ-  
δικος 179 τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ ἁγίου Μάρκου ἐνισχύεται. — Βλέπε και τὴν  
ἐπομένην Νεαράν Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα, και Τόμον ἐνώσεως, σελ. 8 τοῦ  
παρόντος Τόμου.

(2) Διυτερ. 1Β', 82.

## ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (1).

## Α'. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ.

Περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι πρὸς τέταρτον γάμον ἐλθεῖν.

Ἡ ΔΙΙ μὲν τοῖς ἀρχαίοις γέγραπται νόμος, και πρὸς γε παρὰ  
τοῦ εὐσεβεστάτου Ἰουστινιανοῦ κεκύρωται, δι' οὗ και μέχρι  
τετάρτου γάμου παρεκτείνεται τοῖς βουλομένοις τὰ συνοικέσια·  
ἴσως καταστοχαζομένου, ὡς τοῖς πολλοῖς εἰκὸς τοῦτο συμβαί-  
νειν, τὸ ταχέως τὸ συνοικοῦν πρόσωπον αὐτοῖς ἀποβάλλεσθαι,  
ἢ και νέους ἔτι τοῦτο παθεῖν, και οὐδὲ ἀνθίστασθαι πρὸς τὰς  
τῆς φύσεως ὁρμὰς· ὥστε τοῦτοις συμβαίνειν, τῶν σωφρόνων  
μὲν γάμων ἀποτρέπεσθαι, φοιτᾶν δὲ εἰς τινὰς μίξεις ἀπηγο-  
ρευμένας. Ἐχρῆν δὲ και ἡμᾶς, ὡς τῆς αὐτῆς φύσεώς τε και  
ἀσθενείας κεκοινωνηκότας, ἐν τούτῳ τοῖς παλαιοῖς ἐμμεῖναι  
νόμοις· ἀλλ' ὀρθῶμεν θεῖον νόμον ἡμᾶς εἰργόντα. Διὰ τοῦτο ἢ  
ἡμετέρα γαληνότης ταῖς ἀνειμένας τῶν ἐρώντων ἐπιθυμίαις  
ἐπιθεῖναι χαλινὸν βουλομένη, τοσοῦτον ἀπαγορεύει τὸ πρὸς τέ-  
ταρτον συνοικέσιον ἀφικέσθαι τινὰ, ὥστε και τοῦς εἰς τρίτον  
ἐλθόντας τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς παραπέμπει κανόσιν. Ὡστε οὖν  
τὰ αὐτὰ δίκαια προβαίνειν και ἐπὶ τοῦ τρίτου συνοικεσίου,  
ὅπόσα και ἐπὶ τοῦ τετάρτου, ἔστω νῦν πᾶσι κατάδηλον, ὡς,  
εἴ τις τολμήσῃ πρὸς τέταρτον γάμον, τὸν οὐ γάμον, ἐλθεῖν,  
οὐ μόνον ἀντ' οὐδενὸς ὁ τοιοῦτος νομιζόμενος γάμος λογισθή-  
σεται, οὔτε οἱ ἐξ αὐτοῦ τεχθέντες παῖδες γνήσιοι γνωρισθή-  
σονται, ἀλλὰ και ταῖς ποιναῖς τῶν μεμολυσμένων τοῖς τῆς  
πορνείας ρυπάσμασι καθυποβληθήσεται, ἀπ' ἀλλήλων δηλονότι  
τῶν τοιούτων προσώπων διίσταμένων (2).

(1) Βασίλειος ὁ Μακεδών, ἐξ εὐτελοῦς μὲν καταγωγῆς, ἀλλὰ νῆας δυνα-  
στείας ἀρχηγός, ἰβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 887 μέχρι τοῦ ἔτους 885. Ὁ Βα-  
σίλειος ἀνύψωσε τὸ Βυζαντινὸν κράτος, νικήσας πολλάκις τοὺς Σαρακηνούς και  
τοὺς Βουλγάρους, και ἐνισχύσας τῆς νόμου και τὴν δικαιοσύνην. — Ἡ πα-  
ρούσα διάταξις και αἱ ἐπόμεναι ἐλήφθησαν προδήλως ἐκ τοῦ Προχείρου Νό-  
μου τοῦ αὐτοῦ Βασιλέως, τοῦ ὑπὸ τοῦ Κ. Ζαχαρίου κατὰ πρῶτον δημοσιευθέντος  
κεφ. 22, 23, 25, 26 και 27 τοῦ Δ' Τίτλου, ὃ εὑρεται και παρ' Ἀρμενοπούλου.

(2) Ὅρα τὴν προηγουμένην Νεαράν τῆς Εἰρήνης.

## Β'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΕΞΕΙΝΑΙ ΠΑΛΛΑΚΗΝ ΕΧΕΙΝ.

**ΕΠΕΙΔΗ** παρὰ ταῖς παλαιοῖς ἀνειμένῃν εὔρομεν τὴν κοινω-  
νίαν τῆς παλλακῆς πρὸς τὸν βουλόμενον αὐτῇ κοινωνεῖν, οὐκ  
έδοξεν ἡμῖν ἀρνημόνευτον εἶσαι ταύτην τὴν νομοθεσίαν, ἵνα  
μὴ καταχραίνεται ἡμῶν ἡ πολιτεία γάμοις οὐκ εὐπρεπέσιν.  
Ὅθεν κελεύομεν, ἀπὸ τοῦ νῦν μηδενὶ ἐξὸν ὑπάρχειν, παλλακί-  
δα ἐν τῷ ἰδίῳ κατέχειν οἴκῳ· μικρὸν γάρ, ἢ οὐδὲν διαφέρειν  
τῆς πορνείας αὐτὸ νομίζομεν. Ἀλλ' εἰ βούλοιτο αὐτῇ κοινωνεῖν,  
γαμικὸν ποιεῖτω πρὸς αὐτὴν συνάλλαγμα, κατὰ τὴν τοῦ νό-  
μου ἀκρίθειαν. Εἰ μέντοι γε ἀναξίαν αὐτῷ ταύτην κρίνοιτο  
γυναῖκα ἔννομον κεκλησθαι, μηδεμίαν πρὸς αὐτὴν κατὰ συνου-  
σίαν ἐχέτω κοινωνίαν, ἀλλὰ ταύτην ἀποδιωκέτω, καὶ λήψοιτο  
ἣν ἂν ἑαυτῷ κρίνοιτο λυσιτελέσ· εἰ δὲ σωφρόνως βιοῦν αἰρεῖται,  
εὐκταῖον ἡμῖν τοῦτο (1).

## Γ'. ΤΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΑΖΟΝΤΑΙ ΓΑΜΕΙΝ Η ΜΗ.

**ΚΑΤΑ** τὰ παρ' ἡμῶν ἀρτίως εὐσεβῶς νομοθετηθέντα, ὁ ἐν  
σωφροσύνῃ διάγων μὴ ἀναγκαζέσθω πρὸς γάμον ἐλθεῖν παρὰ  
τοῦ ἰδίου πατρὸς, κἂν ὑπεξούσιός ἐστιν· ὁ δὲ υἱὸς ὑπεξούσιος,  
ἀσώτως πολιτευόμενος, μὴ παραιτεῖσθω γάμον.

## Δ'. ΜΗ ΔΕΙΝ ΛΑΘΡΑ ΤΙΝΕΣΘΑΙ ΤΑΣ

γάμων ἱερολογίας.

**ΜΗΔΙΣ** μυστικῶς στεφانوῦσθω, ἀλλὰ παρόντων πλειόνων·  
ὁ γὰρ τοῦτο κατατολμήσας ἐργάσασθαι, σωφρονιζέσθω τιμω-  
ρούμενος, δηλονότι τοῦ ἱερέως, ὡς ἐν τοῖς ἀπρεπέσιν ἑαυτὸν πα-  
ρεμβάλλοντος, τὰς ἀξίας εὐθύνας εἰσπραττομένου, κατὰ τὴν  
τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων διάταξιν.

(1) Τὰ αὐτὰ διαλαμβάνει καὶ ἡ ιγ' Νεαρά Λέοντος τοῦ Σοφοῦ.



## ΛΕΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

### ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΔΠΟ ΠΡΩΤΟΥ ΓΙΝΕΣΘΑΙ ΠΑΣΑΣ

Τὰς ἐκδόσεις. Γέγονε δὲ αὕτη ἐν ἔτει ,συκζ'. καὶ ἐναπετέθη τῷ ὄρφανοτροφείῳ (1).

**Π**ΑΣΑ κήνσευσις ἀπὸ Αὐγούστου Καίσαρος, ἐκτεθεῖσα, ὑποτελεῖς πάντας τοὺς ὁμογενεῖς παρεσκεύασεν· ὄθην καὶ τὰ δημόσια τέλη ἀνεφύησαν. Ἀπὸ οὖν τῶν τελουμένων δημοσίων ἐμφυτευτικῶν τελεσμάτων ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει, ὁ πρὸ ἡμῶν βασιλεὺς Ἰουστῖνος ἐν τῷ τῶν Κορυφαίων Ἀποστόλων εὐαγγελίῳ σεκρέτῳ τοῖς ὄρφανοτροφείου, σὺν ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ δωρεαῖς, καὶ υμ.γ'. νομισμάτων ἐτήσιον δημόσιον τέλος προαφιέρωσεν, ἐντάξας . . . . .ρο, κατὰ τὴν ἐναποκειμένην αὐτοῦ ἰσρὰν νομοθεσίαν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ μεγάλη Ἐκκλησίᾳ, τὰ τοῦ ὄρφανοτροφείου μόνον ἀνεκποίητα εἶναι, καὶ ἐπὶ προσώποις τρισὶν ἐκδίδοσθαι. Ἰσπερον δὲ πρὸς τῷ τῆς ζωῆς αὐτοῦ τέλει, καὶ τὸν τῆς δωρεᾶς τῶν υμ.γ' νομισμάτων χρυσόβουλλον λόγον ἐξέθετο, καὶ δι' αὐτοῦ καλῶς καὶ δικαίως τὸν περὶ τῆς κατοχῆς καὶ νομῆς χρόνον· ὅν καὶ εἰς χεῖρας λαβοῦσα ἡ γαληνότης ἡμῶν, τὰ παρ' ἐκείνου καλῶς διορισθέντα εἰς νόμον ἐξέθετο, καὶ κρατεῖν αὐτὸν εἰς τοὺς ἐξῆς ἅπαντας καὶ δικνεκεῖς χρόνους παρεκελεύσατο. Ἐνθεν τοι καὶ διορίζεται, ἀπὸ πρώτου προσώπου εἰς πρῶτον κατέχεσθαι τὰ ἐκδιδόμενα, καὶ δεσπάζειν ἀκωλύτως, καὶ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀπὸ πρώτου προσώπου, εἰς πρῶτον ἀνακάμπτειν τὸν κατέχοντα, καὶ παρέχειν διπλοῦν τὸ τελούμενον ἐμφυτευτικὸν τέλος, καὶ τὴν συνήθειαν.

(1) Λέων ὁ Σοφὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος ἰβασίλευσαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 886 μέχρι τοῦ ἔτους 911, κατὰ δὲ τὸ 910 προσελάβοντο κοινῶν τῆς βασιλείας καὶ Κωνσταντῖνον τὸν υἱὸν τοῦ Λέοντος. — Τὴν παροῦσαν Νεαράν, μὴ περιλημμένην ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν ΡΙΓ'. Νεαρῶν τοῦ Λέοντος, ἀποδίδωσιν ὁ Κ. Μορτρέλιος (Τόμ. Β'. σελ. 334) Ῥωμανῷ τῷ Λεκαπηνῷ, εἰς ὃν ἀνάγεται τὸ ἔτος ,συκζ'.

## ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ (1).

## Α'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΚΟΥΣΙΩΣ ΦΟΝΕΥΟΝΤΩΝ,

Καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ προσφευγόντων, ὥστε αὐτοὺς μὴ δέχεσθαι.

**Η** ΤΟΥ Μωσέως νομοθεσία κατὰ τοῦ ἀνδροφόνου ἀποφαίνεται, ὅτι ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου λήψη αὐτόν (2). Τούτῳ γοῦν τῷ νόμῳ καὶ ὁ Ῥωμαϊκὸς καὶ ἡμέτερος κατακολουθῶν, τρανῶς ἐγκαλεῖται, μοιχοῖς, καὶ παρθένων ἄρπαξι, καὶ ἀνδροφόνους, καὶ φῶροι, τόπον ἀσυλίας πρὸς καταφυγὴν μὴ εἶναι· ἢ γὰρ ἐκ τῶν ἱερῶν ἀσφάλεια τοῖς ἀδικουμένοις, οὐχὶ τοῖς ἀδικοῦσι δίδεται. Ἐπεὶ δὲ ὁ τοῦτο νομοθέτησας ἐν βασιλεῦσιν αἰοίδιμος Ἰουστινιανὸς, ὁ καὶ τὸν πανθαύμασον τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας κατασκευάσας ναὸν, δέδωκε προνόμιον αὐτῷ δὴ τῷ ἱερῷ τεμένει, τόπον ἀσυλίας ἔχειν, οὐ πάντως αὐτὸς τὰ ἑαυτοῦ δι' ἀλλήλων ἀνατρέπεσθαι παρεσκεύασε. Νομοθέτησας γὰρ, μοιχοῖς, καὶ ἀνδροφόνους, καὶ παρθένων ἄρπαξι, τόπον ἀσυλίας μὴ εἶναι, οὐδὲν ἐναντίον ὑστερον ἔφη, τοῖς τοιούτοις προσώποις εἶναι τόπον εἰπῶν ἀσυλίας, ἐν τῷ παρ' αὐτοῦ κατασκευασθέντι ναῷ· ἀλλ' οἶμαι, ὡς εἴ τις τῶν εὐσεβῶς καὶ φιλοθέως ἐπισκοποῦντων τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, αὐτόν τε τὸν γεγραμμένον νόμον, καὶ τὸν διορισμὸν περὶ τῆς ἀσυλίας, πρόσφορον ποιούμενος τὴν ζήτησιν, συμβιβάσειε, τὴν ἀρμόδιον ἂν εὔροι πρὸς τὰ συμπύκνοντα τῶν πραγμάτων ἀπόφασιν, καὶ συντηρήσει μὲν τὴν ἀσυλίαν, ἐν αἷς ὑποθέσει κεκανόνισται, παρόψεται δὲ ταύτην, ἐνθα μὴ δίκαιον εἶναι τόπον ἀσυλίας. Ἐπεὶ δὲ πολυσχιδῆς καθίσταται τις ὁ τῆς μαιφονίας τρόπος, ἢ γὰρ ἐκουσίως, καὶ ἀπὸ προνοίας, καὶ παρασκευῆς ἀμαρτάνει τις, ὡς ὁ εὐτρεπίζων ἕλφος εἰς τὸ φονεῦσαι ἄνθρωπον· ἢ ἀπὸ θυμοῦ, ὡς ἐν ἐφόδῳ, ὅτε σκοπεῖται καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ ἐπιφερόμενον ὄπλον, καὶ ἢ ἐγχείρησις· ἢ κατὰ τύχην, ὡς ἐν κυνηγεσίῳ, ρίψας μὲν κατὰ θηρὸς τὸ βέλος,

(1) Κωνσταντῖνος Ζ' ὁ Πορφυρογέννητος, υἱὸς Λέοντος τοῦ Κοροῦ, βασιλεύσας ἀπὸ τοῦ ἔτους 912 μέχρι τοῦ ἔτους 959.

(2) Ἐξέδ. ΚΑ', 14.

ἄνθρωπον δὲ ἀναιρήσας ἐξ ἀγνοίας· ἢ ἐν μάχῃ, μετὰ χειρὸς πλήξας, ἢ ἀπὸ μέθης τινὰ φονεύσας, ὅστις καὶ ἐπὶ πενταετίαν ἐξορίζεται πρὸς τὰς τοιαύτας διαιρέσεις, καὶ τὰς κατὰ μέρος αἰτίας, ἔχομεν σαφῶς καὶ κατὰ τὸ προσήκον καὶ τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἀπόφασιν· καὶ ὁ μὲν κατὰ ἀγνοίαν φονεύων, οὔτε τὸν κατὰ τῶν ἀνδροφόνων δέδοικε νόμον, οὔτε ἀσυλίας χρῆζει· ὡσπερ καὶ ὁ ἀπὸ τρυφῆς ἀνελὼν, καὶ ὁ μὴ ἐσχηκῶς γνώμην τοῦ φονεῦσαι, ἐὰν φονεύσῃ· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις περιέστανται. Ἐκεῖνο δὲ ἐστὶ τὸ πολυθρύλλητον ζήτημα, τὸ περὶ τοῦ ἐκουσίου καὶ ἐκ προαιρέσεως καὶ προθέσεως φόνου. Τοῦτον γὰρ τὸν ἐκούσιον φόνον οὔτε ἡ Μωσέως νομοθεσία συγχωρεῖσθαι ἀξιοῖ, οὔτε ἡ Ῥωμαϊκὴ, ἢ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ἀποδεχθεῖσα, οὔτε τις εὐσεβῆς λογισμὸς ἀνέχεται, τὸν κατὰ τοσοῦτον ἀδικήσαντα ἵνα καὶ ἕλφος εὐτρεπίση, καὶ διαμελετήσῃ τὸν τοῦ πλησίον θάνατον, καὶ τοῦτον τελέσῃ, χρήσασθαι τῇ ἐκ τοῦ ἱεροῦ βοηθείᾳ· οὐκ ἐστὶ τοῦτο, οὐκ ἐστὶ τῶν εὐσεβῶς διανοουμένων· ἀλλὰ δυνατὸν, ὡς εἴρηται, καὶ τοὺς νόμους τηρηθῆναι, καὶ φυλαχθῆναι τὰ τῆς Ἐκκλησίας προνόμιον. Ἦνίκα γὰρ ἂν ἄνθρωπος ἐκ τῆς θείας προνοίας ἐγκαταλειφθεῖς, ἀνθρώπου διαμελετήσῃ θάνατον, καὶ τοῦτον ἀπαρτίσῃ, καὶ ἀφανῆς καὶ ἀνέγκλητος γένηται ὁ παρ' αὐτοῦ καταρτισθεὶς φόνος, εἰς ἑαυτὸν δὲ γενόμενος μετρήσῃ τὸ μέγεθος τοῦ ταλμηθέντος πτώματος, καὶ πρὸς ἐξαγόρευσιν ὀρμήσῃ, λογίζεται δῆπου, ποῖῳ τρόπῳ ταύτην ἀσφαλῶς ποιήσῃται· καὶ λογιζόμενος, εὐρίσκει πάντως, ὅτι τοῦ ἐρευνημένου ἀφανοῦς θανάτου παρ' αὐτοῦ ἐξαγγελλομένου φωρᾶται· καὶ φωραθεὶς ὡς ἀνδροφόνος ἐκ τοῦ νόμου, καὶ τοῦ πρόσφορου ἄρχοντος, ἢ συλλαμβάνεται, ἢ καὶ διὰ ταῦτα εἰς τὸ ἱερὸν εἰσερχόμενος, καὶ τῷ ἱερεῖ προσερχόμενος, καὶ πανταχόθεν ἔχων τὸ ἀσφαλές, ποιεῖται τὴν ἐξαγόρευσιν, τυχὸν οἷῳ τρόπῳ, καὶ οἷα μηχανῇ τὴν τοῦ φονευθέντος κατήρτισεν ἀγνοουμένην σφαγὴν, καὶ ἐπιτυχάνει τῆς ἀφέσεως· αὕτη γὰρ καὶ ἐστὶν ἀληθῶς, καὶ λέγεται ἐξομολόγησις, ἢ τοῦ κεκρυμμένου παραπτώματος ἀθάλακτος δήλωσις· ἢ δὲ περὶ τῆς φανερᾶς καὶ προδήλου πράξεως καὶ μαιφονίας συγκατάθεσις, πῶς καὶ λεχθήσεται ὅπως ἐξομολόγησις; Ἐκ τοῦ



τοιούτου οὖν συνάγεται καὶ τηρεῖται καὶ ἡ τοῦ νόμου ἀπόφασις, καὶ ἡ τοῦ ἱεροῦ ἀσφάλεια· εἰ δὲ αὕτη [μὴ] οὕτω διορισθῆναι, μάχεται πάντως ἑαυτῷ ὁ τοῦς νόμους ἀθροίσας καὶ γράψας Ἰουστινιανός, νομοθετήσας μὲν, ἀνδροφόνους μὴ εἶναι ἀσυλίαν· ἐν δὲ τῷ παρ' αὐτοῦ συστάντι ἱερῷ ἀσυλίαν ἔχειν λοιπὸν τοῦς ἀνδροφόνους.

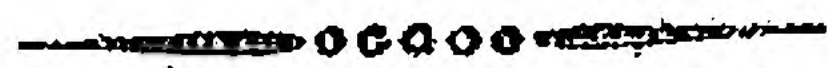
### Β'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΚΟΥΣΙΩΣ ΦΟΝΕΥΟΝΤΩΝ,

Δευτέρα νομοθεσία, δεχομένη μὲν αὐτοὺς κατὰ συμπάθειαν, παρὰ δὲ ὄψιν τῆς πρώτης, ἀειφυγία δὲ, καὶ περιουσίας ἐκπτώσει καταδικάζουσα.

ΤΑΥΤΑ νομοθετεῖν προεγράμμεθα νῦν, τὸ μὲν αὐστηρὸν τῆς πρὸ ταύτης νομοθεσίας τῇ φιλανθρώπῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ἐπιτιμήσει μεταβάλλοντες, τὸ ἀπόλυτον δὲ καὶ ἀνετον τῶν ἐξαμαρτανόντων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ πρὸς μίμησιν εὐκόλον, οὐ μόνον τῷ καταδέσμῳ τῶν ἐπιτιμῶν ἐξιώμενοι, ἀλλὰ καὶ τῆς προσηκούσης τῷ φονευτῇ περιουσίας μικροῦ δεῖν ἐκπτώσει ταῖς μὲν ἀνδροφόνους αὐταῖς, σωτηρίαν, τῷ κοινῷ δὲ τῆς πολιτείας, τὸ μὴ πρὸς τὸν ὁμοίον τινα ζῆλον ἐλθεῖν, κατὰ τὸ λυσιτελὲς προμηθεύμενοι· ὡς ἂν δι' ἀμφοτέρων καὶ τὸ δίκαιον σώζηται, καὶ τὸ τῶν Ἐκκλησιῶν μέγα καὶ θεῖον συντηρήται προνόμιον, καὶ τὸ πολὺ τῆς μιμήσεως ἀναστέλληται ταῖς τούτων ἀσφαλείαις. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς τοῦ φονέως διαγωγῆς, καὶ τῆς εἰσέτι βιώσεως, καθὼς ἡ κανονικὴ ἀκρίβεια τυπώσει, διοικεῖσθαι κελεύομεν· ἀειφυγία δὲ αὐτὸν διὰ τῆςδε τῆς νομοθεσίας καταδικάζομεν τοῦ τόπου, καθ' ὃν γέγονεν ἡ πλημμέλεια τοῦ φονικοῦ μιάσματος, τοῦτο μὲν, κολαζούσθαι τὸν ἀμαρτήσαντα, τοῦτο δὲ, μὴ πλεόνα τῆς ἀνίας καὶ τοῦ ἀλγήματος αὐξῆσαι ταῖς τῷ πεφονευμένῳ διαφέρουσι κατεργαζομένη· ἴσως δὲ καὶ ἀμφοτέρων οὐκ ἀσυμφόρως, ὡς ἂν μὴ ποτε τοῦ λελυπηκότος συνεχεῖ ὀράσει, καὶ τῇ τοῦ προαποβεβιωκότος μνήμῃ εἰς αὐθαίρετον ἐκδίκησιν οἱ προσήκοντες αὐτῷ παρορμώμενοι, κακῶς τὸ κακὸν ἐξιάσασθαι πειραθῶσι, καὶ διπλοῦν ἐργάσωνται τὸ πτώμα τῆς μαιφονίας. Ἔστω μὲν οὖν ἀειφυγία πάντως ὁ φο-

νέως ἐκεῖθεν καταδικαζόμενος, καὶ μηδέποτε περινοστώων ἐκεῖ, καὶ αὐλιζόμενος ἐν τῇ γῇ, ἢ ἔχανε τὸ τοῦ ἀδίκως ἀναιρεθέντος ἀδελφοῦ ὑποδέξασθαι αἷμα. Καὶ τοῦτο πρῶτον μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιτίμησιν τὸ κατάκριμα δεχέσθω· πρὸς τούτῳ δὲ, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπτώσει ὑφιστάσθω περιουσίας, οὐ τῷ δημοσίῳ προσκυρουμένης· εἰ γὰρ ὑπεστί γαμετῇ τῷ φονευτῇ, τὴν τε προῖκα δεῖ καὶ τὰ οἰκεῖα πάντα κομιζέσθαι παύτην, καὶ ἔτι τὴν πρὸ τοῦ γάμου δωρεάν· εἰ τύχη δὲ καὶ θεώρητρον ὑποσχεθεῖς, ἢ ἄλλο τι, καὶ τούτου πάντως ἔχειν τὴν ἀνάληψιν, καὶ τὴν κυριότητα, παίδων μὴ ὑπόντων· εἰ δὲ ὑπείσῃ παῖδες, τῆς χρήσεως τῶν γαμικῶν κερδῶν ἀπολαύειν αὐτὴν, πασῶν τῶν ἐπὶ τούτοις νομικῶν παρατηρήσεων συντηρουμένων· τῶν δὲ παίδων ἐκ τῆς ἄλλης πατρῴας περιουσίας τῷ τρίτῳ κληροδοτούμενων. Καὶ εἰ μὲν ὁ φονεὺς οἰκεία προθέσει, ἢ τῇ τῶν κανονιζόντων αὐτὸν συμβουλίᾳ καὶ δοκιμασίᾳ πρὸς τὸν μοναχικόν, τὸ πρότερον ἀποσκευαζόμενος μῦθος, μετέλθοι βίον, λαμβάνειν τὸ μοναστήριον τὸ τρίτον μέρος τῆς αὐτοῦ περιουσίας, τοῦ λοιποῦ τρίτου μέρους τῇ γυναικὶ καὶ ταῖς τέκνοις φυλαττομένου τοῦ τελευτήσαντος, εἰς μικρὰν παραμυθίαν τῆς ἑαυτῶν δυσκληρίας· εἰ δὲ οὐχ ὑπείσῃ τῷ πεφονευμένῳ παῖδες, τῇ γυναικὶ καὶ ταῖς ἀνιούσιν ἐξ ἴσου διαιρουμένου τοῦ τοιούτου τρίτου· γυναικὸς δὲ τοῦ βίου προαπελθούσης, καὶ παίδων ὄντων, τούτους προτιμᾶσθαι τῶν ἀνιόντων· εἰ δὲ μήτε παῖδες, μήτε γυνή, μήτε ἀνιόντες εἰσὶ τῷ ἀνηρημένῳ, τοὺς ἄλλους ἐκ τοῦ νόμου καλουμένους συγγενεῖς, καὶ πρὸς τὴν δῆλωσιν μὴ ῥαθυμήσαντας τοῦ ἀδίκησαντος, λαμβάνειν τὸ τρίτον· εἰ δὲ πρὸς τὸν μοναχικόν ὁ φονεὺς μὴ μετέλθοι βίον, οὐ τὸ τρίτον, ἀλλὰ τὸ δέμοιρον τῆς ἐλευθέρως αὐτοῦ περιουσίας, κατὰ τὴν εἰρημένην διάταξιν, τῷ τοῦ πεφονευμένου κληροδοτεῖσθαι μέρει. Καὶ πρὸς τούτῳ, μηδέποτε μηδένα τοιούτῳ ἐγκλήματι ἐαλωκότα, ἢ πολιτικὴν, ἢ ἄλλην τὴν σιανοῦν ἀρχὴν ἢ πράξιν μεταχειρίζεσθαι, μηδὲ θέλας ἀντιγραφῆς ἀξιούμενον· ἀλλ' εἶναι παντοίως ἀτίμους, οἷς καὶ τὸ ζῆν μόνον φιλανθρώπως συγκεχώρηται· πλὴν τοὺς μὲν περιουσία κακίας μελέτην θεμένους τὴν τοῦ πλησίον σφαγὴν, καὶ αὐτὸ τοῦτο προεστρε-

πισαμένους και παρασκευασμένους ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς εἰς τὸν τοῦ ἀδελφοῦ θάνατον, πάντως ἀποκείρεσθαι, καὶ μοναχοῖς ἐγκαταλέγεσθαι· καὶ οὐ μόνον τὸν ἐπ' αὐτοῖς δοκιμασθέντα χρόνον τῆς μετανόας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἅπαντα τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐν μοναστηρίῳ διοικονομεῖσθαι· τοὺς δὲ ἄλλως, ἐκουσίως μὲν ἀνρρηκότας, προπετεία δὲ καὶ συναρπαγῇ ἀλογιστοῦ θυμοῦ, οὐ μελέτη καὶ προπαρασκευῇ καὶ προβουλοῖς τὰ τῆς μισοφονίας ἐπιδειξαμένους, τὴν μὲν ἀειφυγίαν πρὸς ἅπασιν τοῖς ἄλλοις ὑφίστασθαι, οὐ μόντοι γε τὸν μονήρη βίον αἰρεῖσθαι καταναγκάζεσθαι· οἱ τόποι δὲ τῆς στρατείας, ἦτοι αἱ ὑπὲρ τοῦ στρατεύειν οἰκονομίαι, πρὸς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ παραπεμπέσθωσαν· εἰ δὲ μὴ ἔχει ὁ φονεὺς κληρονόμους, ἕτεροι τοὺς τῆς στρατείας τόπους λαμβάνοντες, καὶ εἰς τὴν στρατείαν ὑπηρετήσουσι.



## ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΦΩΚΑ (1).

### Ἡ ΝΕΑΡΑ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Ὁ Λόκληρος, ἦν κατὰ τὸ ἄ. ἔτος τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἦτοι κατὰ τὴν ζ'. ἐπιπέμψων τοῦ γυοῦ. ἔτους ὑπηγόρευσε Σίμων πατρικίος καὶ πρωτασηκρήτις, περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι μοναστήρια, καὶ γηροκομεῖα, μήτε πλατύνεσθαι διὰ τῶν κτημάτων τοὺς εὐαγεῖς οἴκους.

Ο ΤΟΥ Θεοῦ Πατρὸς Λόγος πολὺν τινα λόγον τῆς ἡμῶν ποιούμενος σωτηρίας, καὶ δεικνὺς ὅπως ἡμῖν ἔσται, καὶ τίνων μὲν ἀπεχομένων, ποίων δὲ δεῖ ἐχομένων ταύτης ἐπιτυχεῖν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν τῶν πολλῶν κτήσιν ἐπιεικῶς πρὸς ταύτην ἔδειξεν ἐμποδίζοντα, δύσκολον εἶναι τοῖς πλουσίοις τὴν τῆς βασιλείας εἰπὼν εἴσοδον, καὶ τοσοῦτον ἀπερίττους εἶναι βουλόμενος, ὡς μὴ μόνον ράβδον ἡμῖν, καὶ πήραν, καὶ χιτῶνα τὸν δεύτερον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν φημι τὴν εἰς αὔριον ἀπαγορεῦσαι τῆς τροφῆς μέριμναν. Ἄρτι δὲ βλέπων τὴν περὶ τὰ μοναστήρια, καὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα σεμνεῖα περιφανῆ νόσον, (νόσον γὰρ ἐγὼ τὴν ἀπληστίαν ταύτην καλῶ,) οὐκ οἶδα τίνα δὴ τοῦ κακοῦ θεραπείαν ἐπινοήσω, ἢ πῶς κολάσω τὴν ἀμετρίαν· τίσι γὰρ πειθόμενοι τῶν Πατέρων, ἢ πόθεν λαβόντες τὰς ἀφορμὰς, πρὸς τοσαύτην περιττότητα, καὶ μανίας ψευδεῖς (κατὰ τὸν θεῖον φάναι Δαυὶδ) ἐξήχθησαν; γῆς πλέθρα μυρία, φιλοτίμους οἰκοδομὰς, ἵππων ἀγέλας, βοῶν, καμήλων, ἄλλων κτηνῶν ἀριθμοῦ κρειττόνων, ὅσαι ὄραι κτᾶσθαι σπουδάζοντες, καὶ τὴν ὅλην μέριμναν τῆς ψυχῆς περὶ αὐτὰ κατατείνοντες, ὥστε κατ' οὐδὲν τοῦ κοσμικοῦ βίου καὶ πολλὰς φλεγμαίνοντος ταῖς φροντίσι τὰ μοναχικὰ ταυτὶ διαφέρειν· καίτοι γε τῶν θεῶν λογίων ἀπεναντίας τούτοις ἡμῖν φθειγγομένων, καὶ φροντίδων

(1) Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 963 μέχρι τοῦ ἔτους 969. — Ὄρα δὲ καὶ Νεαράν Βασιλείου τοῦ Παρφυρογεννήτου σελ. 270 τοῦ παρόντος Τόμου, καὶ Ἑρμηνείαν τοῦ Βαλααμῶνος εἰς τὸν Καν. Α', τῆς ΑΒ', συνόδου, σελ. 562 τοῦ Β', Τόμου.



τοιούτων ἀπηλλάχθαι τὸ εὐνόλον διακελευομένων· Μὴ μεριμνήσητε, γὰρ φησὶ, τί φάγητε, ἢ τί πίητε· καὶ τὸ τῶν πετεινῶν παράδειγμα εἰς ὄνειδος ἡμῖν προτιθέντων. Τί δὲ καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος; Αἱ χεῖρες αὐταί, φησὶν, ἐμοὶ τε καὶ τοῖς σὺν ἐμοὶ διηκόνησαν(1)· καὶ ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα(2). Τὸν βίον ὄρα μοι τῶν θεῶν Πιχτέρων, τῶν ἐν Αἰγύπτῳ, φημί, τῶν ἐν Παλαιστίνῃ, τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῶν ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ γῆς λαμψάντων, καὶ τοῦτον οὕτω λιτὴν εὐρήσεις, οὕτως ἀπέριττον, ὡς σχεδὸν μόνη ψυχὴ ζῶντας αὐτοὺς ὑποφαίνειν, καὶ τῆς τῶν Ἄγγέλων ὡσπερ παραφάουοντος αὐλίας· ἄλλως δὲ τοῦ Χριστοῦ βιαστήν ὑπάρχειν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν λέγοντος, καὶ βιαστὰς ἀρπάζειν αὐτήν(3), καὶ διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖν ἡμᾶς εἰς αὐτήν ἐλθεῖν(4), ὅταν ὄρω τοὺς πρὸς τοιοῦτον βίον χωρεῖν ἐπαγγελιομένους, καὶ τῇ ὑπαλλαγῇ τοῦ σχήματος ὡσπερ σημειουμένους τῇ πολιτείᾳ, σφόδρα τοῦ ἐπαγγέλματος καταψευδομένους, καὶ ἀντιφθεγγόμενους τῷ σχήματι, οὐκ εἶδα πῶς οὐχὶ σκηνὴν καλέσω τὸ πρᾶγμα, καὶ εἰς βλασφημίαν χωροῦν ἀντικρυς τοῦ ὀνόματος εἴποιμι τοῦ Χριστοῦ. Ἐπεὶ οὖν οὔτε ἀποστολικὴ τις, οὔτε πατρικὴ νομοθεσίαι, ἢ τῶν πολυπλέθρων τούτων ἀγρῶν καὶ τῶν χωρίων κτησῆς τῶν οὕτως ὑπερφυῶν, καὶ φροντίδων πλήθος ὑπὲρ τοὺς καρποὺς γεννᾶν πεφυκότων, (πῶς γὰρ οὐ; εἴ γε τούτων ἢ σπουδῇ, τὸ συνωδᾶ πράξαι τε καὶ διδάξαι τὰς τοῦ Χριστοῦ ἐντολαῖς· ἐντολὴ δὲ Χριστοῦ, οὐχὶ ἡ τῶν ὑλικῶν κτησῆς, ἀλλ' ἐκ διαμέτρου μᾶλλον ἢ τῶν τοιούτων ἀπόκτησις· εἴπερ ἐκείνου, τὸ πωλεῖν τὰ ὑπάρχοντα, καὶ διδόναι τοῖς πτωχοῖς,) πρόδηλόν ἐστιν, ὡς οὐ φιλαρέτου ταῦτα πολιτείας, οὐδὲ ἀκριθείας, ἀλλὰ χρείας σωματικῆς μᾶλλον, πρὸς τὸ βιοτικώτερον, οἶμοι, τῶν πνευματικωτέρων ἀποκλινάντων. Ἢ χρεία δὲ τῷ χρόνῳ προῆλθεν εἰς ἀμετρίαν, ὡσπερ φιλεῖν εἶδε τὰ χεῖρω διὰ μικρᾶς ἀφορμῆς καὶ τῆς τυχοῦσης εἰς μέγα χωρεῖν. Τί τοίνυν παθόντες οἱ ἄνθρωποι πράξαι τι τῶν πρὸς Θεοῦ θεραπείαν, καὶ λύσιν ἀμαρτημάτων κεκίνημένοι, παρορῶσι μὲν εὐκόλον οὕτως καὶ φροντίδων ἐλευθέραν τὴν τοῦ Χρι-

στοῦ ἐντολήν, τὸ πωλοῦντας τὰ ὄντα διδόναι τοῖς πένησιν, ὡσπερ δὲ δύσκολον ταύτην ἐπίτηδες καὶ πραγματωδεστέραν ποιεῖν βουλόμενοι, καὶ φροντίδων ἐγνωκότες πλήθος ἐπισυνάγειν, πρὸς τὸ μοναστήρια συνιστᾶν, ξενωνὰς τε, καὶ γηροκομεία, ἑαυτοὺς κατατείνουσιν; ὧν ἐν μὲν τοῖς προτέροις χρόνοις ἢ σύστασις, ἕως ἔτι σπάνις ἦν τῶν τοιούτων, πολὺ τὸ εὐλογον εἶχε καὶ χρησιμώτατον (καὶ πῶς γὰρ οὐ μονιμώτερον εἶη τὸ καλὸν τῶν συνιστῶντων ταῦτα, προθυμουμένων τῶν μὲν εἰς ἀνθρωπίνων σωμάτων τροφήν τε καὶ θεραπείαν, τῶν δὲ εἰς ψυχῆς ἐπιμέλειαν, καὶ ὑψηλοτέρου βίου διαγωγὴν) ἀφ' οὗ δὲ πρὸς πλήθος ἐπιδέδωκε ταῦτα, καὶ ὑπὲρ τὴν χρείαν ἐστήκασιν καὶ τὸ μέτρον, τὸ ἔτι παρορᾶν καὶ ἀφίστασθαι τοῦ κατὰ πολλὴν εὐπέτειαν ἀγαθοῦ γινεομένου, καὶ πρὸς τὴν τῶν εἰρημένων σύστασιν ἀσχολεῖσθαι, πῶς ἔν τις ἀμιγῆς εἶναι κακίας τὸ ἀγαθὸν τοῦτο λογίσαιτο, καὶ μὴ τῷ σίτῳ φαίη παραμειλίχθαι καὶ τὰ ζιζάνια; μᾶλλον δὲ, πῶς οὐ κενοδοξίας εἴποι προκάλυμμα γίνεσθαι τὴν φιλοθείαν, ἵνα φανεροὶ πᾶσιν ὦσι τὸ καλὸν ποιοῦντες, ὡσπερ οὐκ ἀγαπῶντες, εἰ μόνους ἔχουσι μάρτυρας τοὺς παρόντας ἢς μετίσπιν ἀρετῆς, ἀλλὰ μηδὲ τοῖς ἐπιγινομένοις ἀγνωεῖσθαι ταύτην βουλόμενοι; Καὶ ταῦτα, τίνες; Χριστιανοί, φεῦ! οἱ παντὶ τρόπῳ λαυθάνειν ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν πράξει κεκελευσμένοι. Τοῦτο δὲ πῶς οὐκ ἂν τις ἐκδηλον εἶναι δόξειε, καὶ πολλῶ τῷ περιόντι πεπίστευμένον, ὅταν μυρίων ὄντων ἐτέρων, τῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου πεπονηκότων, καὶ πολλῆς δεομένων χειρὸς τε καὶ βοηθείας, ἀμελοῦντας ἡμεῖς τοῦ εἰς ἐκεῖνα δαπανᾶν προθύμως, καὶ διορθοῦσθαι ταῦτα, καὶ συνιστᾶν, ἐπὶ τὸ καινουργεῖν ἴδια κατὰ πολλὴν φερόμεθα τὴν ὁρμὴν, ἵνα μὴ μόνον ὄνόματος ἀπολαύομεν κενοῦ, ἀλλὰ καὶ καθαρῶς φαίνοιτο, καὶ ἀποτεταγμένον ἢ τὸ ἡμέτερον, ὡς καὶ τίθεσθαι τὸ ὄνόματα ἡμῶν ἐπὶ τῶν γαιῶν, κατὰ τὸν Προφήτην φάναι τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν ἡμᾶς διεγείροντες, καὶ τῆς θεομισοῦς ταύτης φιλοδοξίας τὸ κακὸν ἐκκόπτειν βουλόμενοι, καὶ σπουδάζοντες, ὅπερ ἂν ἀγαθὸν ποιῶμεν, διὰ Θεοῦ μόνον ποιεῖν, καὶ μὴ συνάπτειν τούτῳ καὶ τῆσθε.

(1) Πράξ. Κ', 34. (2) ἁ. Τιμῶθ. 5', 8. (3) Ματθ. ΙΑ', 12. (4) Πράξ. ΙΔ', 22.

ἀνθρωπίνην ἀρέσκειαν, ἵνα μὴ τῆς ἀντιμισθίας πάντως τῆς παρ' αὐτοῦ διαπίπτωμεν, (ἀπέχειν γὰρ ἤδη τοὺς τοιοῦτους ὁ Θεὸς λόγος φησὶ τὸν μισθὸν,) κελεύομεν, τοὺς εὐσεβεῖν βουλομένους, καὶ χρηστότητος καὶ φιλανθρωπίας ἔργα ἀνύειν, ἀκολούθως τῆ τοῦ Χριστοῦ πορεύεσθαι ἐντολῇ, καὶ πωλοῦντας τὰ ὑπάρχοντα διδόναι πένησιν· οὕτως γὰρ περιττοὺς ἡμᾶς εἶναι καὶ φιλοδαπάνους περὶ τὸν ἔλεον βούλεται, ὡς μὴ μόνον ὧν ἔχομεν χρημάτων τοῖς χρήζουσι κοινῶν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα δαπανήσαντας, ἐπὶ τὴν πρᾶσιν ἐτοίμως χωρεῖν τῶν κτήσεων. Εἰ δέ τινες οὕτως εἰσὶ φιλόκαλοι καὶ μεγαλοῦργοι, (καλοῦμεν γὰρ οὕτως αὐτῶν τὸ φιλότιμον,) ὡς καὶ μοναστήρια συνιστᾶν βούλεσθαι, ξενῶνάς τε, καὶ γηροκομεῖα, ὁ κωλύσιον οὐδεὶς ἀλλ' ἐπεὶ πολλὰ τῶν ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου γεγενημένων κερμῆκασιν ἤδη, καθάπερ εἴρηται, καὶ πρὸς τὸ μηδὲν εἶναι σχεδὸν περιέστησαν, ἐκείνων οὗτοι ἐπιμελεῖσθωσαν, καὶ διδόντων χεῖρα κειμένοις, καὶ περὶ αὐτὰ δεικνύτωσαν τὸ φιλόθεον· εἰς δ' ἂν τῶν προλαβόντων οὕτως ἐχόντων αὐτοὶ παρορῶντες, καὶ ὡς περ ἐπ' αὐτὰ μύοντες, καὶ εὐαγγελικῶς εἰπεῖν, ἀντιπαρέρχομενοι, πρὸς καινῶν ἐτέρων οἰκοδομίας κατατείνονται, οὐτ' ἐπαινέσω τὸ πρᾶγμα, οὔτε μὴν τὸ παράπαν ἐάσω γίνεσθαι, οὐδὲν ἕτερον ἢ κενῆς ἐρωτᾶ δόξης, καὶ μαγνίαν περὶ αὐτὴν ὠμολογημένην καὶ εἰδῶς τοῦτο, καὶ ὀνομάζων. Ἐπιμελεῖσθαι δὲ τῶν προλαβόντων, καὶ βοήθειας δεομένων κελεύομεν, οὐκ ἀγροὺς παρέχοντας, οὐδὲ τόπους δῆτινας, καὶ οἰκοδομὰς, (ικανὰ γὰρ τὰ φθάσαντα, καὶ ἄπερ ἔχοντες τυγχάνουσι ἐξ ἀρχῆς,) ἀλλ' ἡμελημένα ταῦτα, καὶ ἀκαμῆ, καὶ ἀνέργαστα δι' ἀπορίαν κείμενα χρημάτων, ἐκεῖνοι τοὺς ἀγροὺς, οὓς ἔχουσι, καὶ τοὺς τόπους ἀπεμπολοῦντες πρὸς οὓς τῶν κοσμητικῶν βούλονται, προνοίας αὐτὰ τῆς προσηκούσης καταξιούτωσαν, οἰκέτας παρέχοντες, βόας, ποίμνια, τᾶλλα, ὅσα ἕτερα τῶν κτηνῶν· εἰ γὰρ αὐτοὺς ἐκείνους, οὓς ἔχομεν, ἀγροὺς καὶ τόπους παράσχοιμεν, ἐπεὶ τὰ τῶν οἴκων, καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ νόμος εἴργει πιπράσκεσθαι, εἰς ταυτὸν ἤξομεν τῷ προτέρῳ, καὶ τὰ κακῶς ἔχοντα καὶ πεπονήκωτα καταλείψομεν ἀθεράπευτα, χρημάτων οὐκ ὄντων, οὐδὲ τῆς

χειρὸς ἐχοῦσης τι τῶν προεστηκότων(1), καὶ δυναμένης. Ἵστε ἀπὸ τοῦ νῦν μηδενὶ ἐξέστω, μὴ ἀγροὺς, μὴ τόπους μοναστηρίοις, ἢ γηροκομεῖοις, ἢ ξενῶσιν ὁπόσοῦν παραπέμπειν, ἀλλ' οὐδὲ μητροπόλεσιν, ἢ ἐπισκοπεῖοις· οὐδὲ γὰρ οὐδὲν ἐκείνοις λυσιτελεῖ. Εἰ δέ τινα τῶν φθασάντων εὐαγῶν οἴκων, ἢ μοναστηρίων, τοιαύτης φαύλης ἔτυχόν τινος χειρὸς καὶ προνοίας, ὡς ἔρημα τόπων καταλελειφθαι, τούτων γνώμη βασιλικῆ καὶ δοκιμασία ἢ τῶν ἀρκούντων κτήσις οὐ κωλυθήσεται. Κελλία δὲ, καὶ τὰς καλουμένας λαύρας ἐν ἐρήμοις οἰκοδομεῖν, μὴ πρὸς κτήσεις καὶ ἀγροῖς ἐτέροις ἐκτεινομένας, ἀλλὰ τῆ περιοχῇ μόνῃ τῇ ἰδίᾳ ὀριζομένας, τοσοῦτῳ τοὺς βουλομένους οὐκ εἴργομεν, ἄσφ καὶ δι' ἐπαίνου μᾶλλον τὸ πρᾶγμα τίθεμεν.

Ταῦτα παραινῶν ἐγὼ, καὶ νομοθετῶν, οἶδ' ὅτι τοῖς πολλοῖς μὲν καὶ φορτικὰ λέγειν δόξω, καὶ πρὸς τὴν γνώμην αὐτῶν ἀπάδοντα· ὧν οὐδὲν ἐμοὶ μέλον, εἴπερ ἀρέσκειν, κατὰ τὸν Παῦλον, οὐκ ἀνθρώποις, ἀλλὰ Θεῷ εὐλόμομαι· τοῖς δὲ νοῦν ἔχουσι καὶ φρένας, καὶ μὴ ἐξ ἐπιπολῆς ὄραν ἡσκημένοις, ὡς τὸ προσπεσὸν ἀπλῶς ταραχὴν αὐτῶν ἐπάγειν τῇ διανοίᾳ, ἀλλὰ προσωτέρω χωροῦσι, καὶ συνορᾶν βάθος πραγμάτων δυναμένοις, καὶ λυσιτελῆ δόξομεν, καὶ ὠφέλιμα τοῖς τε κατὰ Θεὸν ζῶσι, καὶ τῷ κοινῷ παντὶ φθέγγεσθαι.

(1) προσηκόντων Α. ἐν περισει.



## ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (1).

## [ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ.]

**Η** ΠΕΡΙ τούς αγαθούς τῶν βασιλέων μετὰ τέλος εὐλάβεια, μέγα μὲν τὸ θεοφιλές ὑπερφάνει, πολὺ δὲ καὶ μετὰ τοῦ εὐλόγου φέρει τὸ δίκαιον· ὁμοῦ τε γὰρ εὐγνωμοσύνης ἀποφέρεται δόξαν, καὶ δεῖγμα πάντως οὐχὶ μικρὸν τοῦ πρὸς Θεὸν σεβάσματος γίνεται, εἴ γε δὴ καὶ ἐπ' αὐτὸν τὰ τῆς τιμῆς διαβαίνει τὸν αὐτοῦ βασιλεύσαντα· ὅτι δ' εἰ τῶν ἄλλων τινι, καὶ βασιλεῖ χρεῶν πρὸ τῶν ἄλλων, τοῖς γε δὴ τῷ χρόνῳ πλείστον προσηληφόσι, τὸ πρεσβεῖον ἀπονέμειν κατάλληλον, ὡς ἂν εἰ τῶν ὀμολογουμένων περ ἐτύγχανεν ὄν, οὐδεμιᾶς προσδεῖται τῆς ἀποδείξεως. Ἄλλ' ἵνα γοῦν ἐντεῦθεν τὸν σκοπὸν τοῦ λόγου παραγυμνώσωμεν, φθάνει ποτὲ καὶ ὁ ἐν βασιλευσιν ἀοιδιμος Ἰουστινιανὸς ἐκεῖνος, ὁ μὴ μόνον τὸν ἅπαντα τῆς ἀρχῆς χρόνον μέγα τὸ ἐπὶ τοῖς ἔργοις διασώσας ἐπίδοξον, ἀλλὰ καὶ τῇ μνήμῃ καταλειπῶς περιφανῶς διαρκούσαν τὴν εἰς αὐτὸν γε ἤκουσαν εὐκλειαν, σπουδῆν τινα προμηθείας, οὐχ ὅπως καὶ λεχθῆναι ῥαδίως, περὶ τὴν ἁγιωτάτην ἀρχιεπισκοπὴν Βουλγαρίας ἐπιδειξάμενος· ἦν δὲ καὶ Πρώτην Ἰουστινιανὴν ἐκ τῆς οἰκείας κλήσεως κατωνόμασεν, ἅτε δὴ οὖν πατρίδα ταύτην λαχὼν· ταύτην γὰρ λόγος ἔχει τῆς σωματικῆς αὐτῷ κατάρξαι γενέσεως. Πάντα διετέλει ποιῶν, καὶ διὰ σπουδῆς μεγίστης ἐτίθετο, πῶς ἂν ἀξίως ἑαυτοῦ τὰ τροφεῖα ταύτη μεγαλοτελῶς ἀποτίσῃ, καὶ πλείστον προαγάγῃ καὶ τιμῆς καὶ λαμπρότητος· ὅθεν καὶ μακρὸν ἂν εἴη καταριθμεῖν, ὅσων αὐτῇ παρὰ τὰς ἄλλας τῶν

(1) Βασίλειος, ὁ ἐκ τῶν ἐπιστῶμων κατὰ τῶν Βουλγάρων θριαμβῶων Βουλγαροκτόνος ἐπικληθεὶς, ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 975 μέχρι τοῦ ἔτους 1025.

Τὴν κατωτέρω πρῶτον ἤδη ἐκδιδεμένην Νεαράν αὐτῷ εὐρεθῆναι μετὰ τῆς παρούσης ἱστορικῆς ἐκδόσεως ἐν τῷ Χειρογράφῳ νομικῷ Κώδικι τοῦ ἐν μακαρίῳ τῇ λήξει ἀρχιεπισκόπου Ἀρζολίδου Γερασίμου. — Ὅρα καὶ σελ. 219 τοῦ παρόντος Τόμου τὴν περὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν διάταξιν, καὶ τὴν Συμ. Ἡσαύτως Νομοκάν. Τίτλ. Α'. Κεφ. ε. σελ. 42—44 τοῦ Α'. Τόμου. — Παράβαλλε καὶ Κεδρηνεῦ Σύνεψιν ἱστορικῶν Ἐκδ. Βόννης Τόμ. Β', σελ. 462 καὶ 468.

πρεσβεῖον ἀπέδοτο, καὶ ὅσους αὐτὴν ἐσέμνυε προτερήμασι, καὶ ὅσας αὖ τῶν ἐπ' ἀρχιερατεῖα τετιμημένων Ἐκκλησιῶν περὶ ταύτην ἀφώρισε· πλὴν ὅτι πολλὰ ἄττα καὶ μεγάλα ταύτην ἀποσεμνύνας, καὶ ἅπερ ἂν βασιλέως ἔχη δοῦναι γνώμην φιλότιμος, ἐφ' οἷς ὁμονοοῦντα καὶ τὸν ἁγιώτατον ἐκεῖνον ἔσχε τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης πάπαν Βιγίλιον, ἐπὶ μᾶλλον αὐτῇ τῆς εἰς τὸ μέλλον ἐπεφρόντισε δόξης, καὶ ὅπως ἂν παραμένῃ τὰ τῆς ὑπεροχῆς παντὶ τῷ χρόνῳ διαδιδόμενα· ἐνθεν τοι καὶ χρυσοβούλλοις ταῦτα λόγοις ἐκράτυνε διατάγμασιν. Ἔμνε γοῦν ἐπιπολὺ τῆς οἰκείας δόξης ἐμπορουμένη, καὶ τῶν ἀπονενεμημένων ὡς εἰκὸς, πρωτείων ἐπαπολαύουσα, καὶ μὴν καὶ τὰς ἀποδοθείσας ἱερὰς ἀπάσας Ἐκκλησίας, οἷόν τινα κληρὸν εὐτυχοῦντα παντελῶς ἀμετάτρεπτον(1). Ἐπεὶ δ' ὁ τὰ πάντα συγγέων χρόνος ἄλλοτε ἄλλας ἐπεισάγει περιπτώσεις κινήσεων, οὐκ ἔμελλε μὴ καὶ τὰ κατ' αὐτὴν ἐτέρως διαθεῖναι, καὶ τῶν ἐπ' αὐτῇ μεγάλων ἀγαθῶν ἐργάσασθαι σύγχυσιν· αὐτίκα καὶ πραγμάτων πρὸς τὸ χεῖρον μεταβολή, καὶ τῆς πολλῆς ἐκείνης εὐκληρίας μεταβάσις, καὶ ὅσα δὴ συμβαίνειν ἐπὶ τούτοις εἰκὸς ἐκ τῆς ἐπιβούλου τῶν ἐχθρῶν ἐπιθέσεως. ὣς οὖν ἔδει καὶ αὐτὴν τῆς καιρικῆς μεταλαχεῖν ἐκείνης φορᾶς, τὸ γοῦν πλεόν τῆς μεταβολῆς, ἐπὶ ταῖς ἀποκεκληρωμέναις Ἐκκλησίαις συστῆναι ταύτη συμβέβηκεν· ἐνθεν καὶ ταῖς μὲν, ὑπ' ἐχθροῖς ἐπεισπεσοῦσι γεγονέναι συμπέπτωκε, καὶ αὐτίκα παρ' ἐκείνων, οἶονεὶ τυράννων, ἐδουλαγωοῦντο τῇ θίᾳ· αἱ δ' εἰς τοσοῦτον τοῦ καιροῦ τῆς δυσχερείας ἀπήλαυσαν, ὡς καὶ εἰς ἔσχατον ἀφάνισμῳ συναλαθῆναι, καὶ μὴδ' ἂν τινα ῥαδίως ἔχειν καλεῖν αὐτὰς ἐξ ὀνόματος. Εἰσι δ' ἄς καὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἱερῶν πολλὰι μητροπόλεων, τὸν καιρὸν ἔρμαιον λογισάμεναι, καὶ ἄλλην ἄλλην διαλαβοῦσαι, τρόπον τοῦτον εἰσεποιοῦντο τὰς ἀλλοτρίας, καὶ πρὸς ἑαυτὰς αὐτίκα μεθεῖλκον, μετὰ τοῦ καιροῦ καὶ αὐταὶ γινόμεναι, καὶ τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ καὶ ὁ χρόνος προῶν ἀσφαλὲς ἐδόκει ταύταις ἐνέχυρον· ταῖς δὲ, καὶ τὸ αὐτόνομον ἠγαπήθη, καὶ διὰ ταῦτα τῆς κοινῆς αὐτῶν μητρὸς διεσπάθησαν. Ἄλλ' οὐκ ἦν ἐπιπολὺ τὸ ἐναντιὸν προβαίνειν, οὐδ' ἐπὶ τοσοῦτον κατ' αὐτῆς τὸν χρό-

(1) ἴσως ἑλλείπει τὸ, διατηρεῖται.



νον νεανιεθεσθαι· τάνυν και ὡς αὐθις βασιλέως ἐδεϊτό, εἶπερ ἐμελλέ τι πράξειν τῆς περὶ αὐτὴν ἀρχαιολογίας ἐπάξιον, οἶον ἐπ' ἀγαθῷ τῷ ταύτης, ὃ τῆς εὐτυχοῦς και ἀοιδίμου μνήμης βασιλεὺς ὁ Πορφυρογενῆς ἐκεῖνος ἀνεφάνη Βασίλειος, ὃς και διὰ τὸ πλεῖστον συντριβὴν τῷ γένει τῶν Μισσῶν ἐμποιῆσαι, τὴν τοῦ Βουλγαροκτόνου κλησιν ἠνέγκατο. Οὗτος οὖν τὴν γε τῶν πραγμάτων δυσκολίαν ἐκ μέσου ποιήσας, και τὰ δυσχερῆ μεταγαγὼν πρὸς τὸ βέλτιον, και τῆ ἀγιοτάτη ταύτη ἀρχιεπισκοπῇ τὰ τε ἄλλα πλεῖστον πρὸς τὸ ὑπερέχον τῆς τιμῆς συνεβάλετο· και δὴ και τῶν κατ' αὐτὴν ἱερῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς οἶόν τ' ἦν, τὰς πλείστας ἐπονεσώσατο, ἅμα και ἐφ' οἷς ἡ γνώμη πλεονέκτις ἐπ' αὐταῖς διεδείχθη, μηδεμίαν δούς τῷ χρόνῳ παρρησίαν κατ' αὐτῆς ἐνεγκεῖν, δίκαιος αὐτος δικαστής, ὡς ἐγῶμαι, τοῖς πῶν καλῶν ἐπιγνώμοσιν· ἔθεν και βασιλικά θεσπίσματα, διετάξατο, ἃ δὴ και τοιαύτην ἔχει κατὰ ῥῆμα τὴν ἐκθεσιν.

**ΠΟΛΛΩΝ** ἄντων και μεγάλων τῶν παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ δεδωρημένων τῇ βασιλείᾳ ἡμῶν ἀγαθῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς, και ἀριθμὸν ὑπερβαινόντων, τοῦτό ἐστι παρὰ πάντα ἐξαιρετον, τὸ προσθήκην γενέσθαι τῇ Ῥωμαϊκῇ ἀρχῇ, και τὴν τῶν Βουλγάρων γενέσθαι ὑπὸ ζυγῶν ἕνα. Ἐντεῦθεν οὖν και τὸν ἐβλαδέστατον μοναχὸν Ἰωάννην, ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας, ἐκυρώσαμεν εἶναι, και τὰ τῇ ἀρχιεπισκοπῇ προσήκοντα παρ' αὐτοῦ ἰθύνεσθαι. Καὶ ἐπεὶ ἠτήσατο ὁ τοιοῦτος ἐγγράφως ἔχειν τοὺς ὀφείλοντας ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς ἐνορίας αὐτοῦ, και τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ, κληρικοὺς και παροίκους ὑπηρετεῖν, δεδώκαμεν αὐτῷ τὸ παρὸν σιγίλλιον τῆς βασιλείας ἡμῶν· δι' οὗ παρακελευόμεθα, κῦτόν μὲν τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἔχειν εἰς τὰ κάστρα τῆς ἐνορίας αὐτοῦ, ἧτοι εἰς τὴν Ἀχρίδα, τὴν Πρέσπαν, τὸν Μάκρον, και τὴν Κίτζαβιν, κληρικοὺς τεσσαράκοντα, και παροίκους τριάκοντα· τὸν δὲ ἐπίσκοπον Καστορίας εἰς τὰ κάστρα τῆς ἐνορίας αὐτοῦ, ἧτοι εἰς αὐτὴν τὴν Καστορίαν, εἰς τὸν Κούρρεστον, τὴν Κολώνην, τὴν Δεάδοβιν (1), τὴν Βοῶσαν, και τὸν

Μῶρον, κληρικοὺς τεσσαράκοντα, και παροίκους τριάκοντα· εἰ τάχα και περισσοτέρους εἶχε πρῶην, ἀλλ' οὖν οὐ βουλόμεθα ὑπερβαίνειν τὸν ἀριθμὸν τῶν κληρικῶν, και παροίκων τοῦ ἀρχιεπισκόπου· τὸν δὲ ἐπίσκοπον Γλαβινίτζης, εἰς αὐτὴν τὴν Γλαβινίτζαν, και εἰς τὰ Κάνινα, και εἰς Νεάνισκαν, κελεύομεν ἔχειν κληρικοὺς τεσσαράκοντα, και παροίκους τεσσαράκοντα· τὸν δὲ ἐπίσκοπον Μογλαίνων, εἰς αὐτὰ τὰ Μόγλαινα, και τὸν Πρόσακον, και τὴν Μυρίχοβαν, και τὴν Σετίνην, και τὸν Ὀστράβον, και εἰς τὰ Ζαόδρουα, κληρικοὺς δεκαπέντε, και παροίκους δεκαπέντε· και τὸν ἐπίσκοπον Βουτέλεως, εἰς τὴν Πελαγονίαν, και εἰς τὸν Πρίλαπον, και εἰς τὴν Δευρετὴν, και εἰς τὸν Βελεσόν, κληρικοὺς δεκαπέντε, και παροίκους δεκαπέντε· και τὸν ἐπίσκοπον Στρούμιτζης, εἰς αὐτὴν τὴν Στρούμιτζαν, και τὸν Ραδόβιστον, και τὸν Κονέτζην, κληρικοὺς δώδεκα, και παροίκους δώδεκα· και τὸν ἐπίσκοπον Μοροβίσδου, εἰς αὐτὸν τὸν Μοροβίσδον, και τὸν Κοζλακον, και τὴν Σλαβίστην, και τὴν Σθλετοβάν, και τὸν Λουκόβιτζον, και τὴν Πιάνιτζαν, και τὴν Μιαλέσσοβαν, κληρικοὺς δεκαπέντε, και παροίκους δεκαπέντε· και τὸν ἐπίσκοπον Βελεβουσδίου, εἰς αὐτὴν τὴν Βελεβουσδαν, και τὸν Σουντιασκόν, και τὴν Γερμάνειαν, και τὸν Τερίμερον, και τὸν Στοβόν, και τὸν Κάτω Σουαδέασκον, και τὰ Ραίλογα, κληρικοὺς δεκαπέντε, και παροίκους δεκαπέντε· και τὸν ἐπίσκοπον Τριαδίτζης, εἰς αὐτὴν τὴν Τριάδιτζαν, και τὸν Πέρνικον,

(ἐλλείπει τὰ λοιπά.)

(1) Κεδρην. Τόμ. Β', σελ. 469 (ἐκδ. Βόνν.) και ἀλλαχόθι, Διάβελιν.



## Β'. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ,

Περὶ κλίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν, ὑπόθεσις ἐκ τῶν Βαλσαμῶν τοῦ Ἀρτιοχέλας. Βασίλειος ὁ νέος τῆν Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ νομοθεσίαν, διορισμένην, μὴ κατασκευάζεσθαι νεωστὶ μοναστήρια, ἢ ξειῶνας, ἢ γηροκομιεῖα, διὰ νεαρᾶς ταύτης ἀναιρεῖ, ἀπολυθείσης κατὰ μῆνα Ἀπριλίον, ἐπινεμήσεως α. τοῦ ςυκῆ. ἔτους.

**Η** ΕΚ Θεοῦ βασιλεία ἡμῶν καὶ παρὰ μοναχῶν ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ ἀρετῇ μαρτυρουμένων, καὶ παρὰ πολλῶν ἄλλων ἀναμαθούσα τὴν περὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν, παρὰ τοῦ τῆς βασιλείας ἐπιθάντος κυρίου Νικηφόρου τεθεῖσαν νομοθεσίαν, αἰτίαν καὶ ρίζαν τῶν παρόντων γενέσθαι κακῶν, καὶ τῆς οἰκουμένης ταύτης ἀνατροπῆς καὶ συγχύσεως, ὥστε μὴ πρὸς ἀδικίαν καὶ ὕβριν τῶν Ἐκκλησιῶν μόνον, καὶ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ γενομένην, ἄλλως τε δὲ καὶ ἔργῳ τοῦτο βεβαιωθείσα· ἐξ ὅτου γὰρ τὰ τῆς τοιαύτης ἐκράτησαν νομοθεσίας, οὐδ' ὅπως οὐδ' ὅτι οὐν χρηστὸν ἄχρι καὶ τήμερον τῷ καθ' ἡμᾶς ἀπήντησε βίῳ, ἀλλὰ τούναντίον ἀμφορᾶς μᾶλλον ἐπέλιπεν εἶδος ὅπως οὐδέν· θεοσιζεῖ διὰ τοῦ παρόντος εὐσεβοῦς ἐνυπογράφου χρυσοβαύλλου τὸ τὴν παρούσαν νομοθεσίαν ἀργεῖν ἀπὸ τῆς παρούσης ταύτης ἡμέρας, ἀκυρόν τε καὶ ἀπρακτόν τοῦ λοιποῦ διακρίνειν· ἐνεργεῖν δὲ τοὺς πρὸ ταύτης κειμένους περὶ τε τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν νόμους, καὶ οὗς ὅ, τε αἰδιδμος τῆς βασιλείας ἡμῶν πάππος, ὅ, τε πατὴρ ἐκείνου πάλιν, ὅ, τε ἐπιπαππος ἀριστά τε καὶ θεοφιλέστατα ἔθεσαν· καὶ ὥστε ἀσφαλῆ καὶ ἀμετάθετον εἶναι τὴν παρούσαν διάταξιν, οἰκείᾳ χειρὶ ὑποσημνῶμενοι, χρυσῇ σφραγίδι ταύτην ὑποσφραγισθῆναι διωρισάμεθα, μηνὶ Ἀπριλίῳ δ'· ἐπινεμήσεως α. ἐν ἔτει, ςυκῆς' (2).

(1) Ὅρα καὶ Νεαράν Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ σελ. 281 τοῦ παρόντος τόμου, καὶ ἑρμηνείαν Βαλσαμῶνος εἰς τὸν Καν. Α'. τῆς ΑΒ'. συνέδου τόμ. Β'. σελ. 657.

(2) Τοῦτο τὸ ἔτος, οὐχὶ δὲ τὸ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, συνάδει τῇ α. Ἰνδικτιῶνι.

## ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ (1).

## ΥΠΟΜΝΗΣΙΣ ΤΙΝΟΣ ΑΠΟ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

Χριστιανοῦ γενομένου, περιέχουσα ὁποῖός ἐστιν ὁ ὄρκος τῶν Ἰουδαίων.

**Τ**ΟΛΜΩΝ ὁ ἀνάξιος καὶ πανευτελής δούλος τῆς κρατίστης καὶ ἀγίας σου βασιλείας δέομαι, δέσποτά μου ἄγιε. ἰξ Ἰουδαίων ἐγενόμην ὁ δούλός σου, ἀπὸ τοῦ δουλικοῦ σου κάστρου Ἀτταλείας· φιλανθρωπία δὲ Θεοῦ, τοῦ μὴ ἐλθόντος καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν, εἰς ἐπίγνωσιν ἦλθαν τῶν ἐμῶν ἁμαρτιῶν, καὶ βάπτισμα ἅγιον διὰ μετανοίας ἔδεξάμην· εἶτα δι' εὐτυχίαν τοῦ ἐνθέου κράτους σου, ἐβάπτισα καὶ ἕτερα τρία ἀδελφιά μου, καὶ ὑπεμνήσθη παρ' ἡμῶν ὁ τρισμακάριστος καὶ ἅγιος ἡμῶν αὐθέντης καὶ βασιλεὺς, ὁ πατὴρ τῆς Θεοσεβοῦς καὶ ἀγίας βασιλείας σου, ὡς ἂν δωρησῆται ἡμῖν τὸ Ἰουδαϊκὸν ἐκεῖνο τῶν ἡμετέρων γονέων οἴκημα, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἀποκείμενα ὀλιγοστά πράγματα, κατασχεθέντα παρὰ τῶν Ἰουδαίων· καὶ διὰ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἀγίας βασιλείας αὐτοῦ εἰσηκούσθη ἡ ὑπόμνησις ἡμῶν· καὶ ἐγένετο ἡμῖν τιμία καὶ προσκυνητὴ λύσις πρὸς τὸν πράκτορα, παραδοθῆναι ἡμῖν τὸ τοιοῦτον οἴκημα. Κατὰ ταύτην οὖν τὴν πρόσταξιν, γέγονεν οὕτως· καὶ τῇ ἀντιλήψει τῆς ἀγίας βασιλείας σου γέγονε τὸ τοιοῦτον οἴκημα παρ' ἡμῶν τῶν δούλων ναὸς ἅγιος, οὕτω καλούμενος ἡ ἅγια Ἀνάστασις· καὶ μοναχοὺς τινὰς ἐν αὐτῷ κατετάξαμεν, ἐπὶ τῷ ὑπερέχεσθαι τῆς ἀγίας σου βασιλείας, καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν. Ἐνεκαλέσαμεν δὲ τὸν πράκτορα καὶ περὶ τῶν ἡμετέρων πραγμάτων, ὡς ἂν ἀποδοθῶσιν ἡμῖν· καὶ ἔξαρνοι ἐγένοντο οἱ Ἰουδαῖοι· προσέταξεν οὖν ὁ πράκτωρ ἡμῖν, λυθῆναι τὴν ὑπόθεσιν ἡμῶν διὰ συκοφαντικοῦ, καὶ τελείου· καὶ ἐγὼ μὲν, ὡς Χριστιανός, ἵνα πληρώσω τὸν συκοφαντικόν· αὐτὸς

(1) Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ἀδελφὸς Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου, ἐβασίλευσεν ἐπὶ τοῦ ἔτους 1026 μέχρι τοῦ ἔτους 1028.

δὲ, τὸν τέλειον· πλὴν οὐχ ὡς αὐτοὶ θέλουσιν, ἀλλ' ὡς ἂν ἐγὼ δώσω αὐτοῖς ἐγγράφως· ἔστι δὲ οὕτως· ἐν πρώτοις, ἵνα ζώσηται τὴν βάτον, καὶ καθάλλικεύσῃ τὸν ἀσκὸν, καὶ ἐμβῆ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πτύσῃ τὴν περιτομὴν αὐτοῦ τρίτον, λέγων οὕτως· Μὰ τὸν Βαρασῆ, Βαραᾶ, Ἀδωναί, Ἐλωί, τὸν διαπεράσαντα τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν πὸν Ἰσραὴλ ἀδρόχως, καὶ ποτίσαντα αὐτοὺς ὕδωρ ἐκ πέτρας, καὶ δόντα αὐτοῖς μάννα φαγεῖν, καὶ ὀρυγομήτραν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἀχάριστοι ἐγένοντο, παραιτησάμενοι τὰ τοῦ χοίρου κρέα· μὰ τὸν νόμον, ὃν δέδωκεν Ἀδωναί, καὶ τὸν ἐμπτυσμὸν τοῦ σώματος τῆς περιτομῆς, καὶ τὴν βάτον, ἣν τῇ ἑμαυτοῦ ὀσφίϊ περιζώννυμαι, οὐκ ἐπὶ ψεύδους ὀμνύω τὸ ὄνομα Κυρίου Σαβαῶθ· εἰ δὲ ἐπὶ ψεύδους ὀμνύω, ἐπικατάρτα τὰ ἔγγονά τῆς κοιλίας μου· ψηλαφήσω ὡς ὀτυφλὸς τοῖχον, καὶ ὡς μὴ ὑπάρχων ἔχων ὀφθαλμοὺς, πεσοῦμαι σὺν τούτοις πᾶσιν ἀνοιξάτω ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ καταπιέτω με ὡς Δαθάν, καὶ Ἀβειρών. Καὶ οὗτοι τὸν ὄρκον τοῦτον ἀσμένως ἐδέξαντο· εἶτα μετὰ τὸ ὀμῶσαι ἐμὲ τὸν συκοφαντικόν, οὐκ ἠθέλησαν πληρῶσαι τὸν τέλειον, ἀλλὰ δώροις τὸν πράκτορα μετελθόντες ἐξέφυγον τὸν ὄρκον. Διὰ γοῦν τοῦτο, δέομαι καὶ παρακαλῶ τὸ ἔνθεον κράτος σου, γενέσθαι μοι τιμίαν καὶ προσκυνητὴν λύσιν πρὸς τὸν κατὰ τὴν ἡμέραν πράκτορα, διοριζομένην, ἢ τὸν τοιοῦτον ὄρκον ὀμῶσαι καὶ μὴ βουλομένους τοὺς Ἰουδαίους, ἢ ἀναμφιβόλως ἀποδοῦναι ἡμῖν τὰ εὐλόγως παρ' ἡμῶν ἐπιζητούμενα πράγματα· καὶ εἰ τοῦτο γένοιτο, δέσποτά μου ἄγιε, οὐ παύσομαι παρ' ὄλην μου τὴν ζωὴν τῆς ἀγίας σου βασιλείας ὑπερέυχεσθαι· ἦς, ὡς δοῦλος ἀνάξιος, τολμήσας ἐδεήθην.

#### ΑΝΤΙΓΡΑΦΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ.

**ΥΠΟΔΕΙΞΟΝ** τὴν παροῦσαν λύσιν τῆς βασιλείας μου, τῷ μεγαλεπιφανεστάτῳ δουκὶ τῶν Κιβυβραιωτῶν, καὶ οὕτως ἵνα μετακαλέσῃται καὶ τοὺς παρὰ σοῦ διεγκαλουμένους Ἰουδαίους· καὶ, ἐὰν σοῦ τὸν συκοφαντικὸν ἐπομοσαμένου, ὡς ὑπέμνησας, οὗτοι ἀναποδίξουσι πρὸς τὸν ἐν τῇ ὑπομνήσει σου δηλούμενον τέλειον, παραπέισῃ αὐτοὺς ἢ τὸν τοιοῦτον ἀποδοῦναι τέλειον,

καθὼς ἐντὸς ἀνατάττεται, ἢ ἂν λέγεις πράγματα ἀντιστρέψαι πρὸς σέ. Τῷ μηνὶ Νοεμβρίῳ· ἐπινεμήσεως ια'. δι' ἐρυθρῶν γραμμῶν τῆς βασιλικῆς καὶ θείας χειρός.

#### ΠΑΡΕΚΒΟΛΗ ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΠΑΡΑ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

**ΠΑΡΕΞΕΒΑΗΘΗ** ἀπὸ τοῦ ἐπαρχικοῦ βιβλίου ὁ ὄρκος, ὃν ὀμνύουσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ὃ καὶ περιέχων οὕτως· Ἐν πρώτοις, ἵνα ζώσηται τὴν βάτον, καὶ κρατήσῃ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸ μεγαλεῖον, καὶ εἶπῃ οὕτως· Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, ὃ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ διαγαγὼν ἡμᾶς διὰ ξηρᾶς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ὅτι οὐ ψεύδομαι· εἰ δὲ καὶ διαψευδόμενος εὐρεθῶ; δῆλον μοι Κύριος ὁ Θεὸς τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ, καὶ τοῦ Ἀμμᾶ· Ἰηλεὶ τοῦ ἱερέως τὴν κατάδικην· καὶ ἀνοιξάτω ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ καταπιέτω με ζῶντα, ὡς Δαθάν καὶ Ἀβειρών.

Ἡ ὑπογραφή.

Ὁ κριτῆς τοῦ Βήλου, καὶ ἐπὶ τοῦ ἵπποδρόμου, Βασίλειος ὁ Πεκούλης, τὰ παρόντα βήματα τοῦ ὄρκου ἀπὸ τοῦ ἐπαρχικοῦ βιβλίου παρεκβαλὼν, καὶ ἰσάζοντα εὐρών, ὑπέγραψα καὶ ἐσφράγισα.

Ἔῤῃχε καὶ βούλλαν κάτωθεν ἀπῆρωρημένην, ἔχουσαν ἐξ ἀμφότερων τῶν μερῶν γράμματα, οὕτως ἔχοντα·

Ἐκ τῆς σφραγίδος ἴσθι τὸν γεγραφότα·

Κριτὴν Πεκούλην ὅς θέλει γνωρίζέτω.

(1) προσηκόντων Α. ἐν περισειλ.



## ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ

### ΟΤΙ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΥΚ ΕΧΕΙ ΕΞΟΥΣΙΑΝ

*Ἀμείβειν τοὺς θρόνους (1).*

ΤΟΥ μητροπολίτου ἐκείνου τῆς μητροπόλεως Ἀθηνῶν Κυροῦ Νικολάου τοῦ Ἀγιοθεοδώριτου τιμηθέντος προστάξει βασιλικῇ διὰ τοῦ ἀξιώματος τοῦ ὑπερίμου, καὶ σπουδάσαντος μεταπεσεῖν ἀπὸ τοῦ λαχόντος τόπου τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ προκαθῆσθαι πάντων τῶν ἀρχιερέων διὰ τὸ βασιλικὸν ἀξιῶμα, γέγονεν ἀμφισβόλια μεγάλη παρά τε τῷ βασιλικῷ βήματι, καὶ παρά τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ χάριν τούτου μέσον τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀθηνῶν. Καὶ ὁ μὲν Ἀθηνῶν ἐχρήσατο τῷ παρόντι κανόνι, διοριζομένῳ ἀκολουθεῖν τοὺς ἐπισκόπους ταῖς διοριζομένοις παρά τοῦ βασιλέως χάριν ἐνοριῶν (2)· καὶ τῇ κρατούσῃ συνηθείᾳ χάριν τοῦ γίνεσθαι τοὺς ἐπισκόπους μητροπολίτας διὰ βασιλικοῦ προστάγματος, καὶ οὕτω τὸν μέχρι τοῦ χθὲς ἑσχατον τόπον ἐν ἐπισκόποις ἔχοντα προκαθῆσθαι τῶν ὄλων ἐπισκόπων· ἀλλὰ μὴν καὶ ἐτέρᾳ συνηθείᾳ, τῇ ἐκχωρήσει τοὺς ἐπισκόπους ἀκολουθοῦντας μετὰ τοῦ βασιλέως ἱεουργεῖν παρ' ἐνορίας, ὅταν διὰ βασιλικῆς προστάξεως ἐκχωρηθῶσι τοῦτο ποιῆσθαι. Οἱ δὲ ἀθετοῦντες τῷ Ἀθηνῶν ἀρχιερεῖς, τῷ ζ' κανόνι τῆς παρούσης συνόδου χρησάμενοι, καὶ ἐτέροις κανόνισιν, ἀλλὰ

(1) Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1059 μέχρι τοῦ ἔτους 1067. — Ἡ παρούσα Νεαρά μετὰ τῆς προτεταγμένης ἱστορικῆς ἐκθέσεως, ἀνέκδοτος ἄχρι τοῦδε, ἐλήφθη ἐκ τοῦ ὁπ' ἀρ. 34 [ποτὶ 53] ἱστορικοῦ Κώδικος τῆς ἐν Βιέννῃ Αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης, φύλλῳ 174, α. — Ἡ περὶ τῆς πρωτεκαθιδρίας τῶν μητροπολιτῶν τῶν ὄντων πρωτοσυγκέλλων καὶ συγκέλλων διένεξις ἤρξατο ἐπὶ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ τοῦ Ἀργυροῦ, τιμήσαντος συγκέλλους τρεῖς μητροπολίτας (Κεδρην. Ἐκδ. Βόννης Τόμ. Β'. σελ. 186.) ἡ δὲ περὶ τῆς τῶν ὑπερίμων ἐγένετο ἐπὶ τῆς βασιλείας Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, ὡς εἰκάζεται ἐκ τοῦ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ἐκθέσει μνημονευομένου μητροπολίτου Ἀθηνῶν Νικολάου τοῦ Ἀγιοθεοδώριτου, τοῦ τῷ πατριάρχῃ Λουκᾷ Χρυσοβέργῃ συγχρόνου, οὗ τὸ συνοδικὸν σημείωμα ζῆται σελ. 95 τοῦ παρόντος τόμου.

(2) Ὁ λη. τῆς 5', συνόδου, ἧς καὶ ὁ κατωτέρω μνημονευόμενος ζ'.

μὴν καὶ προστάγματι τοῦ βασιλέως κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, ἀναγράφω ὄντι ἐν πίνακι παρά τοῖς κατηγουμένοις τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐνθα αἱ σύνοδοι γίνονται, τὸ ἀμφισβόλον ἔλυσαν. Τὸ δὲ τοιοῦτον βασιλικὸν πρόσταγμα ἔχει κατὰ ῥῆμα οὕτως.

Οἱ θεοφιλέστατοι μητροπολίται ἐδέχθησαν τῆς βασιλείας μου, ἁγιώτατέ μου δέσποτα, ὅτι οἱ μητροπολίται σύγκελλοι καὶ πρωτοσύγκελλοι πειρῶνται διὰ τῶν συγκλητικῶν τιμῶν ἀλλάξαι τοὺς σεβασμίους θρόνους. Καὶ τί ἐξουσίαν ἔχει ὁ βασιλεὺς, ἢ τὸ συγκλητικὸν ἀξιῶμα ἀμείβειν θρόνους, ὅς ὁ Θεὸς διὰ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων, καὶ τῶν θεοφόρων Πατέρων ἔταξε; Τοῦ γὰρ βασιλέως ἱσταμένου μετὰ φόβου καὶ τρόμου, εἴαν ἔστιν ἄνθρωπος ὁ βασιλεὺς, καθεζομένου τοῦ ἱερέως, πῶς δύναται ὁ ἱστάμενος χαρίσασθαι τῷ καθεζομένῳ ὑψηλότερον θρόνον, καὶ ὁπότε οὐχὶ μόνον ἐπὶ τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων τοῦτο γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἱερέως πτωχοῦ ζευγηλατοῦντος, ἢ καὶ ποιμαίνοντος, ὡς περ ἦν καὶ ὁ ἐν ἁγίοις μέγας Σπυρίδων ὁ Οὐρλουόμενος; Λοιπὸν ἐν μὲν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐνθα καὶ ὁ ἁγιώτατος καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης τυγχάνει, ἐν τε συνόδοις, καὶ στάσεσι, καὶ δικαστηρίοις, ἐν τε καθέδραις, καὶ τοῖς λοιποῖς, ἔξει τὸν θρόνον ἕκαστος ὃν δέδωκεν αὐτῷ ἡ ἁγία Σοφία, ἣτις ἐστὶν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου. Καὶ ὅπερ δέδωκεν ἐκεῖνος θρόνον, τίς ἀφαιρήσεται ἐξ αὐτοῦ καὶ ἀποστερήσεται; Ἐν δὲ τῷ παλατίῳ ἔξει τὴν τιμὴν ἕκαστος τὴν ἐν τῇ συγκλήτῳ τυπωθεῖσαν αὐτῷ. Πίστευσον γὰρ μοι ὅτι καὶ φρέκῃς τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐδὲ οἱ ἁγιώτατοι μητροπολίται πρωτοσύγκελλοι καὶ σύγκελλοι, οὐδὲ ἐμοῦ κατανεύσαντος ἀνέξονται τοῦτο ποτέ· ὅμοιοι γὰρ εἰσιν ἅπαντες τῇ ὁμολογίᾳ τῶν ἁγίων καὶ πανευδόξων Ἀποστόλων· καὶ ὅς ἔταξεν ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ μυστικῷ καὶ ζωοποιῷ δείπνῳ καθεσθῆναι καὶ δειπνήσαι, τίς δύναται ἀμείψαι τὴν καθέδραν ἐκείνων; Ἡ δὲ παρούσα σήμερον, ἀντίτυπός ἐστιν ἐκείνης, ὡς ἔχω, καὶ ὡς πιστεύω. Ἀλλ' οὐδὲ οἱ ἅγιοι μητροπολίται σύγκελλοι καὶ πρωτοσύγκελλοι ἵνα τοῦτο φέρωσι βαρέως, πειθόμενοι



τῷ μεγάλῳ Πύλῳ πράξαντι καὶ διδάξαντι. «Ὅσος μὲν εἶ, τοσοῦτον ταπείνου σαυτὸν· καὶ πρὸ τούτου, τοῦ δεσποτικοῦ ῥήματος διδάσκοντος πάντας ἡμᾶς τὸ, Ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψοῦσθαι (1). Τίς εἶδε, τίς ἤκουσε τοιαύτην εὐκολίαν καὶ ὁδὸν εἰσάγουσαν εἰς ζωὴν; Εἰ τοίνυν εἰς ταύτην τὴν ὁδὸν, καὶ ἐμὲ, καὶ τὴν ἀγιωσύνην σου, ἣν γινώσκω ἐγὼ, ἐδοκίμασεν, εὖρεν ἂν καθίσαντας ὑποῦ ἐκέλευσε, μέχρις ἂν ἔσωσεν, ὡς ἐν τῷ Βαλαάμ ἀναγινώσκεται (2)· καὶ οὐ δεῖται πολλῆς ἐξηγήσεως, ὅτι ἐποίησαν βασιλεῖς δεικνύοντας ἐχυτοῦς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ. Ἐγὼ ὀλίγον ἐνέτυχον τοῖς κανόσιν, ἀλλ' εὖρον γεγραμμένον, ὅτι ὁ μὴ στοιχῶν πᾶσι τοῖς τυπωθεῖσι παρὰ τῶν ἀγίων Πατέρων, ἀναθέματι ὑποκείσθω· ἢ τίς ἐστιν οὕτω πολυητίας, καὶ ἀλαζῶν, καὶ αὐθάδης, ἵνα παρασεῖσθαι ἐν ῥήματι τῶν θείων κανόνων ἐκείνων; εἰ δέ τις ἐτόλμησε καὶ τοιοῦτον, ἕως ἡγνόησε τοὺς κανόνας, ἢ ἐπελάθετο, καὶ ἕως αὐτῷ γένοιτο Κύριος ὡς ἀγνοήσαντι. Ὅπερ δὲ θέλω ἐρωτῆσαι, ἀποκριθῆτω μοί τις τῶν ἀπάντων. Ἐάν γένηται μητροπολίτης λιτὸς πρωτόθρονος εἰς Καισάρειαν, καὶ ἕτερος εἰς Ἐφέσον, γίνονται δὲ σύγκελλοι εἰς Θεσσαλονίκην, ἢ Ἰηροσόλυμα, ἄρα προκαθίσουσι τοῦ Καισαρείας, ἢ τοῦ Ἐφέσου; Ὅμως ἂν θέλη τις καινοτομεῖν τὸ Θεῖον, καὶ βλασφημεῖν, καὶ ἀνατρέπειν τοὺς κανόνας τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, καὶ Θεοφόρων Πατέρων, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν. Εἰς δὲ τὸ παλάτιον ἐχέτω τὴν τιμὴν ὁ σύγκελλος, καὶ εἰς τὰ κοσμικὰ δικαστήρια.

Ἀποτεθῆτω οὖν ἡ παρούσα γραφὴ ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἂν ἡ δόξα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἢ τοιαύτη πρόσταξις καὶ οἰκονομία τῆς βασιλείας μου, ἥτις καὶ τῇ διὰ κινναθάρειως ὑποσημασία, καὶ τῇ διὰ χρυσῆς βούλλης σφραγίδι τυπωθεῖσα ἐξετέθη μηνὶ Μαρτίῳ Ἰνδ. γ'. (3). Ζήτει ὀπισθεν εἰς τὸ ε'. στοιχεῖον καὶ κανόνα ιε'. τῆς δ'. συνόδου ἀνατρέποντα τοῦτο (4).

(1) Λευκ. ΙΔ', 11. καὶ ΙΗ', 14. — (2) Ἀριθμ. ΚΒ', καὶ ἐπ. — β'. Πέτρου Β', 15. — (3) ἀπὸ Χριστοῦ 1065, ἐπὶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου τοῦ Ξιφιλίνου. — (4) Παραπομπὴ εἰς τὸ κατὰ στοιχ. Σύνταγμα τοῦ Βλάσταρη ἐν ἀρχῇ τοῦ αὐτοῦ Κώδικος ἐπισημασμένον.

## ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ.

### ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΟΤΑΝΕΙΑΤΟΥ (1)

Χρυσόβουλλον, ἐπικυροῦν τὰς συνοδικὰς ἀποφάσεις, τὰς περὶ τῶν ἀθεμίτων γάμων, καὶ τῆς μνηστείας γυμνημένας ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τοῦ Ξιφιλίνου, οὗ μετὰ θάνατον ἐπεβραβεύθη τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ ὑποτεταγμένος χρυσόβουλλος λόγος.

Τοταῖς μεγίσταις τῶν διοικήσεων Θεὸν μετ' ἀντιθέτου συνέρχεσθαι, λόγος θεῖος καὶ σοφὸς ἐπεκράτησε· καὶ οὕτω διεξάγεσθαι τὰ μείζονα τῶν πραττομένων οἰδαμέν ἅπαντες, καὶ οὐκ ἀμφιβάλλομεν· εἰ δὲ τῶν μεγίστων ἔργων τῶν ἐκ Θεοῦ καὶ ἢ τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ ζωὴ, καὶ ἢ ἐκ τούτων παιδογόνησις, καὶ εἰς τὸν βίον ἐπαύξεισι οἰκονομία γίνεται τῇ ἐξ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον ἐκ τῆς τούτου κηδεμονίας καὶ προσταξέως γνωρίζεται ὁ γάμος, ὁ τοῖς νόμοις Θεμιτὸς καὶ μὴ ἐκ Θεοῦ χωριζόμενος· ὡς περ ἄρα γε ἀλλότριός ἐστι καὶ ἐθνικός, ὁ τῆς αὐτοῦ προσταξέως ἀλλοτριούμενός τε καὶ διαρούμενος. Εἰ γὰρ αὐτὸς ῥητῶς οὕτως διεστράνωσέ τε καὶ ἐξεφώνησε, τοὺς ἐκ Θεοῦ συνηνωμένους παρὰ ἀνθρώπων μὴ χωρίζεσθαι, καθά φησιν ἡ εὐαγγελικὴ καὶ θεία φωνή (2), τίς ἂν ἀπιστήσῃ μὴ κατὰ βούλησιν αὐτοῦ κωλύεσθαι τὰ ἀθέμιτα, προβαίνειν δὲ κατὰ τὴν ψῆφον αὐτοῦ κατὰ τοὺς θείους καὶ ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας συνενούμενα τὰ μὴ κωλύόμενα; Ἢ εἰ τις ἀπαυθαδιάσαιο πρὸς τὰ ἐκ τῆς τῶν θείων νόμων καὶ συνοδικῶν οἰκονομίας καὶ κελεύσεως ἀρίστης οἰκονομούμενα, οὐκ ἀντικρὺς ἐστὶν ἀντίστασις Θεοῦ καὶ ἀπόστασις τὸ πραττόμενον; Ἀλλὰ μὴ οὕτω τις μανείη, καὶ τῶν οἰκείων ἐκσταίη.

(1) Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1078 μέχρι τοῦ ἔτους 1081. — Ὅρα τὰς διὰ τοῦ παρόντος προσταξέματος ἐπικυρουμένας συνοδικὰς ἀποφάσεις σελ. 51 καὶ ἐπομ. τοῦ παρόντος τόμου. — (2) Ματθ. ΙΘ', 6. — Μάρκ. Ι', 9.



φρενῶν, ὡς ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας μείζονος καὶ ἀπαραιτήτου κριτοῦ, ἐκ τῆς ἀντινομίας τοῦ καλοῦ, καὶ πρὸς τὸ χεῖρον μεταφορᾶς. Εἰ γοῦν ἅπαντας ὁ θεῖος νόμος καὶ συνοδικὸς καταναγκάζει καὶ μὴ βουλομένους μεταφέρεσθαι πρὸς τὰ κρείττονα, ὡς ἂν μὴ τῆς συνόδου τῆς θείας ψήφου ἐξοστρακίζοιεντο, πολλῶ γε μᾶλλον ἄξιόν ἐστι μετὰ τῆς ψηφοφορίας τῆς συνοδικῆς καὶ ἀρχιερατικῆς καὶ τὸν κρατοῦντα ἐπιψηφίζεσθαι, καὶ ὡσπερ δὴ συμπράττειν καὶ συνεδριάζειν τοῖς καλῶς παρὰ τῶν ἱερωτάτων καὶ θειοτάτων ἀρχιερέων, καὶ αὐτοῦ τοῦ πανιέρου πατριάρχου ψηφισθεῖσι τε, καὶ οἰκονομηθεῖσι καλῶς· καὶ γὰρ ἐπεὶ διὰ κρίσεως συνοδικῆς τοῦ μακαρίτου πατριάρχου κυρίου Ἰωάννου τοῦ Ξιφιλίνου γεγενημένης κατὰ τὸν Ἀπρίλλιον μῆνα τῆς παρελθούσης δ' Ἰνδικτιῶνος, ἔτι τε καὶ τῶν τότε ἐνδημούντων κατὰ τὴν βασιλεύουσαν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων, ἀνέμαθεν ἡ βασιλεία μου, ὅτι συνοδικῶς ἐκρίθη τὰ περὶ τῶν ἀθεμίτων γάμων, πῶς τε ὀφείλουσιν οἱ κεκωλυμένοι κατὰ τοὺς θεῖους κανόνας καὶ νόμους ἀναχαιτίζεσθαι, καὶ πῶς προβαίνειν οἱ κατὰ νόμους γινόμενοι, καὶ μὴ συνοδικῶς κωλυόμενοι, καὶ ὑπεμνήσθη τούτου ἕνεκεν ἡ βασιλεία μου, ὥστε ἐπικυρωθῆναι παρ' αὐτῆς τὴν τοιαύτην κρίσιν, ὡς ἂν μὴ παρὰ τινος κατὰ φόβον τυχόν, ἢ δόλον, ἢ τρόπον ἄλλον οὐκ ἐπαινετὸν ἀνατρέποιτο, καὶ ἦν τὸ πρᾶγμα θεῖον καὶ εὐσεβές· ἐπήκουσε τῆς τῶν αἰτουμένων αἰτήσεως, καὶ ἐπεκράτουν βασιλικῶς τὰ τῷ Θεῷ ἀρέσκοντα, καὶ κατὰ τοῦτο καὶ τῆς θείας καὶ ἁγίας συνόδου συνδόξαντα, ὡς ἂν τὰ πάλαι πεπραγμένα καλῶς, ἐκ καινῆς κακῶς μὴ ἀναμολχεύοιεντο, καὶ ἀκίνητα (1) μετακινούεντο, καὶ, ὡς εἶπειν, ἀνίερα γίνοιεντο. Διορίζεται γὰρ ἡ βασιλεία μου διὰ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου, τὴν γενομένην πατριαρχικὴν καὶ συνοδικὴν κρίσιν βεβαίαν εἶναι, καὶ μὴ παρὰ τινος ἄχρι καὶ φιλοῦ τοῦ λόγου τολμᾶσθαι ἀνακρίνεσθαι τε καὶ ἀνατρέπεσθαι· αὐτόχρημα γὰρ ὁ ἀντιπίπτων ταύτῃ τῇ θείᾳ καὶ συνοδικῇ κρίσει τῆς ἡμετέρας πίστεως προσανατρέπει τοὺς οἰακᾶς, καὶ ἀναθέματι καθυποβέβληται, καὶ ἀποκῆρυκτος παρὰ

(1) ὡς ἐκίνητα, Δ. ἐν περισηλί

τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἀποκαθίσταται, καὶ ἀντιπράττων τοῖς κανόσι, καὶ ἀνατρέπων τούτους καὶ διασαλεύων, ἀπάνοριπός τε καὶ παρανομώτατος. Καὶ γὰρ ἐπισφραγίζουσα ἡ βασιλεία μου τὰ κεκριμένα καλῶς καὶ οἰκονομηθέντα συνοδικῶς, καὶ τὸ παρὸν ἐξέθετο χρυσοβούλλον, εἰς ἐπικύρωσίν τε καὶ στερεότητα ὑποσημηναμένα ἐν αὐτῷ δι' ἐρυθρῶν γραμμῶν, καὶ διὰ τούτων τὴν ἀλήθειαν φανωτέραν ὑπαγορεύουσα, κορωνὴν ὡσπερ δὴ τινα χρυσῆν, τὴν ἀληθῶς σφραγίδα τούτῳ ἀπαιωρήσασα, ἐν ἔτει τῷ γ' φ' π' τῆς παρουσίας τρίτης Ἰνδικτιῶνος, τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐσεβές καὶ θεοπρόβλητον ὑπεσημηνατο κράτος.

## ΑΛΕΞΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ<sup>(1)</sup>.

### Α'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥ,

*Και τῶν διδομένων συνηθειῶν ὑπὲρ χειροτοτίας, καὶ ιερολο-  
γίας γάμου, καὶ περὶ τοῦ ἀερικοῦ, καὶ πάντων τῶν ψυ-  
χικῶν, χρυσόβουλλοι τυπικῶν ἐκτεθειμένον κατὰ μῆνα  
Σεπτέμβριον, τῆς θ'. ἐπισημῆσεως (2).*

**Ο** ΚΑΤΑ καιροῦς θεοφιλῆς ἐκάστης χώρας ἐπίσκοπος, ἐκεῖνα  
λήψεται ὑπὲρ κανονικοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐντοπίων αὐτοῦ, τὰ  
ῤητῶς ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ τυπικῷ τοῦ μακαρίτου θεοῦ τῆς  
Βασιλείας μου διελημμένα, ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἤγουν, ἀπὸ μὲν  
τῆς χώρας τῆς ἐχούσης καπνοῦς λ', νόμισμα ἐν χρυσοῦν τῆς  
προτιμωμένης χαραγῆς τῆς βασιλείας μου, ἀργυρᾶ β', κριθῶν ἓνα,  
κριθαρίου μῶδια γ', οἴνου μέτρα γ', ἀλεύρου μῶδια ἕξ, καὶ ὄρνιθια  
λ'. ἀπὸ δὲ τοῦ ἔχοντος κ'. καπνοῦς χωρίου, τὸ δίμοιρον τοῦ  
νομίστατος καὶ τῶν β' ἀργυρῶν, ἀργυρᾶ ε'. μέσαρνον ἐν, κριθα-  
ρίου μῶδια δ'. οἴνου μέτρα δ'. ἀλεύρου μῶδια δ'. καὶ ὄρνιθια κ'.  
ἀπὸ δὲ τοῦ ἔχοντος δέκα καπνοῦς χωρίου, ἀργυρᾶ ε', ἀρνίον  
ἐν, κριθαρίου μῶδια β', οἴνου μέτρα β', ἀλεύρου μῶδια β', καὶ  
ὄρνιθια ε'. Καὶ ἐπὶ τῶν χειροτονιῶν δὲ τῶν ἱερέων, ὁ παλαιὸς  
ἐνεργῆσει τύπος, καθὼς τὸ αὐτὸ διεξείσι τυπικὸν χρυσόβουλλον,  
καὶ ὁ κατὰ χώραν ἐπίσκοπος τὰ ἐπτὰ μόνον ὁμοίως λήψεται  
χρυσᾶ ἐν μὲν, ὅτε ποιεῖ τοῦτον λιτὸν παπᾶν, ἥτοι ἀναγνώστην  
τρία δὲ, ὅτε χειροτονεῖ τοῦτον διάκονον καὶ ἕτερα τρία, ὅτε

(1) Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός, ὁ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ ἀνεψιός, ἐβασίλευσεν ἀπὸ  
τοῦ ἔτους 1081 μέχρι τοῦ ἔτους 1118. Ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τε καὶ τῶν  
ἀμέσων αὐτῷ διαδόχων Κομνηνῶν, τὸ Βυζαντινὸν κράτος ἤκμασε καὶ ἐδείχθη.  
Ἐπ' αὐτοῦ ἐγένοντο καὶ οἱ πρῶτοι σταυροφορικὲ πόλεμοι. — (2) Τὸ παρὸν χρυ-  
σοβούλλον ἱπεκυρώθη διὰ συνοδικῶ ψήφισματος Νικολάου τοῦ Γραμματικοῦ, ὃ  
ζῆτει σελ. 60 τοῦ παρόντος τόμου. — Ὅρα δὲ περὶ τοῦ κανονικοῦ καὶ Νεαρῶν,  
Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ παρὰ Βαλααμῶνι, ἐν Νομοκάν. Φωτίου Τίτλ. Α'. Κεφ. λδ'.  
(Τόμ. Α'. σελ. 75) κυρωθεῖσαν διὰ συνοδικῶ ψήφισματος Μιχαὴλ τοῦ Κηρου-  
λαρίου, ὡς ἀναφέρεται ἐν σχολίῳ τῆς δ'. ἱπιγραφῆς τῆς Ἐπιτομῆς τῶν κανόνων,  
ἀπὸ Ἀρμενοπούλου.

τελειοῦ τοῦτον ἱερέα. Καὶ κατὰ τὸ τυπικὸν τοῦ μακαρίτου  
βασιλέως τοῦ Μονομάχου, διορίζεται ἡ βασιλεία μου, ἵνα ὅταν  
τινὲς τῶν ὑπὸ τὴν ἐνορίαν τῶν κατὰ χώραν ἐπισκόπων, νόμῳ  
γάμου νομίμοις γυναίξιν συνάπτωνται, ἀναλαμβάνεται ὁ ἐπίσκο-  
πος ἐξ αὐτῶν, ἀπὸ μὲν τοῦ γαμβροῦ, νόμισμα ἐν χρυσοῦν ἀπὸ  
δὲ τῆς νύμφης, πανίου πήχεις ιβ', καθὼς ἄρα καὶ ἐκ παλαιοῦ  
τετύπεται. Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ ἀερικοῦ, εἰ μὲν γένηται πταῖσμα  
παρὰ δύο ἱερωμένων, ἢ κληρικοπαροίκων, ἵνα κανονίζονται καὶ  
σωφρονίζονται παρὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν, ἢ τοῦ ἐπισκό-  
που, κατὰ τὸν ἱερὸν κανόνα, ἢ χρήματα ἀπαιτῶνται, ἢ καὶ κο-  
λάζονται· εἰ δὲ τὸ ἐν μέρος τῶν κοσμικῶν ἐστίν, ἵνα κρίνεται  
παρ' ἀμφοτέρων, τοῦ τε ἀρχιερέως, καὶ τοῦ κατὰ χώραν πράκτο-  
ρος· καὶ εἰ μὲν τὸ πταῖσμα παρὰ τοῦ ἱερέως εὐρίσκεται, ἵνα  
ἀποστέλληται παρὰ τοῦ πράκτορος εἰς τὸν ἀρχιερέα, καὶ παρ'  
ἐκείνου ἵνα κανονίζηται καὶ σωφρονίζηται· εἰ δὲ ἐκ τοῦ κο-  
σμικοῦ γένηται, ἵνα σωφρονίζηται καὶ ἀπαιτῆται παρὰ τοῦ κατὰ  
χώραν πράκτορος. Τὰ μὲντοι ψυχικὰ ἅπαντα, καὶ αὐτὰ δὴ τὰ  
συνοικέσια, παρὰ τῶν ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων ὀφείλουσι  
κρίνεσθαι τε καὶ ἐκβιβάζεσθαι (1).

### Β'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΣΚΕΥΩΝ,

*Καὶ τοῦ μὴ ἄλλοτε ποτε ταῦτα κοινωθῆναι.*

**Ο**Ι πονήρως τοῦ σώματος ἔχοντες, καὶ θεραπείας ἰατρικοῦ  
δεόμενοι, αὐτὸ μὲν τοῦτο εἰδότες, ὅτι κάμνουσι, καὶ τῆς νό-  
σου ἐπαισθαγόμενοι, μᾶλλον εἰσιν ἰάσιμοι τοῖς θεραπευταῖς· οἱ  
δὲ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς νόσου ἀναισθητοῦντες, καὶ οὐδ' ὅτι  
νοσοῦσι γινώσκοντες, ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἰατροῖς παρέχουσι  
πράγματα· αὐτὸ δὲ τοῦτο κἂν τοῖς ψυχικοῖς ἐστὶ κατιδεῖν  
ἀρρώστημασι. Καὶ τῶν ἀμαρτανόντων ἡμῶν, οἱ μὲν, εἰς βᾶ-  
θος κακῶν ἐμπεσόντες καταφρονοῦμεν, καὶ τῷ μεγέθει τῶν  
ἀνομημάτων ὑπερνικῶμενοι, οὐδ' ὅτι ἀμαρτάνομεν αἰσθανό-  
μεθα, εἰς φύσιν πολλάκις τῆς πονηρᾶς ἐξέως μεταπιπτοῦσης·

(1) Ὅρα καὶ Βαλααμ. ἐν Τίτλ. θ'. Κεφ. Α'. τοῦ Νομοκάν. σελ. 165 τοῦ Α'.  
Τόμου καὶ Νεαρῶν Ἰρακλείου σελ. 225 τοῦ παρόντος Τόμου.



οἷς δέ τι Θεὸς ἐπιλάμπει σωτήριον φῶς, καὶ μὴ πάντα τὰ διανοητικὸν τῆ κάτω ἰλύϊ συγκέχυται, μηδὲ τῆ πλινθεία νοῦς καθάπαξ δουλεύειν βιάζεται, ἔστι τούτοις καὶ ἀνανεῦσαι τοῦ πτώματος, καὶ Θεοῦ πολλάκις κατὰ τὸ ἐκούσιον ὀλισθήσασιν, ἐπαναδραμεῖν εἰς ἐκεῖνον ἐθελουσίῳ ἀναζητήσῃ τοῦ κρείττονος· ὅπερ δὴ καὶ τῆ βασιλείᾳ ἡμῶν συμβέβηκεν ἀτεχνῶς. Ἐπεὶ γὰρ αἱ ποικίλαι καὶ πολυμερεῖς τῶν πραγμάτων περιστάσεις, καὶ ἡ πανταχόθεν μὲν τῶν δημοσίων προσόδων ἐκκένωσις, ἀπανταχόθεν δὲ τῶν ἐξόδων ἡ ἀναστύμωσις, τοῦ κράτους ἡμῶν συνέχον τὴν γαληνότητα, καὶ ἅμα τῷ τῆς βασιλείου ἐπιβῆναι ἀρχῆς, κατόπιν εὐθὺς αἱ περιστάσεις ἐπηκουλήθησαν, κἀντεῦθεν ὑπ' ἀμηχανίας, καὶ τοῦ μὴ τοῖς συμπесоῦσιν ἔχειν ὅ,τι καὶ χρῆσαιτο, τῶν ἱερῶν ἔγνω καὶ θείων ἄψασθαι κειμηλίων, καὶ τούτοις τὸ τῆς χρείας ἐνδέον παραμυθῆσασθαι· τοῦτ' ἔργον ἐν πολλῶν τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν διεπράξατο, καὶ πολλὰ τῶν ἀναθημάτων εἰς δημοσίᾳς ἔστρεψε χρείας, οὐχ ὕβρει καὶ περιφρονήσει Θεοῦ, οὐδ' ὀλιγωρίᾳ τῶν εὐαγῶς αὐτῷ ἀνχτεθέντων, (ἀπίσῃ γὰρ τοῦτο πάσης χριστιανικωτάτης ψυχῆς,) ἀλλὰ καιροῦ περιστάσει, καὶ λογισμῷ ἀπτομένῳ μέσως τοῦ πράγματος· ὤηθη γὰρ ἡ καρδιά τῆς βασιλείας μου, μηδὲν τι ἐντεῦθεν ὀργίζεσθαι τὸν Θεόν, ὅπου μὴ πονηρὰ συνειδήσις προκατακρίνει τὸν πρᾶτοντα. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἴ τι που ἐν τοῖς βασιλείοις ὑπόλοιπον ἦν, κατειργάσθη μὲν κάκεινο καὶ ἀνηλώθη, ἐχώρησε δὲ εἰς μηδὲν δέον τὰ ἀπὸ τῶν ἁγίων περιελθόντα Ἐκκλησιῶν· καὶ πᾶσα μὲν ἡ προτέρα βουλή ἐπὶ ταῖς περιεχούσαις τὴν Ῥωμανίαν στενοχωρίαις εἰς τὸναντλον περιηνήχθη, πολλαχόθεν δὲ τὸ κέρασ ὑψώθη τῶν ἐπανισταμένων ἡμῶν, καὶ τὸ τῆς βασιλείας ἡδὴ σκάφος πεσεῖν ὑποβρύχιον κινδυνεύει, εἰ μὴ ἡ παναλκῆς δύναμις τοῦ Θεοῦ, οἷς οἶδε κρίμασιν αὐτοῦ ἀντιλήψεται, καὶ εἰς αὐραν στήσῃ τὴν καταιγίδα· ἔδοξε τῆ βασιλείᾳ ἡμῶν ἐπιμελέστερον ἀνιχνεύσασθαι, καὶ πολυπραγμονῆσαι, τί δὴ ποτε ἄρα ἐστὶ τὸ ἐπὶ τοσοῦτον κινήσαν τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ἀπότομον τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ καθ' ἡμῶν παροξύναν· ἀμέλει καὶ συεσκέφατο πνευματικοῖς καὶ θείοις ἀνδράσι περὶ

τοῦ πράγματος· καὶ ἐπεὶ ἔμαθε παρ' αὐτῶν, οὐ φαῦλον εἶναι παραίτιον τοῦ θείου μηνίματος, ἄψασθαι ὅλως ἡμᾶς τῶν εὐαγῶν καὶ θείων τοῦ Θεοῦ κειμηλίων, καὶ μὴ ἀπὸ πονηρᾶς τοῦτο καρδίας πέπρακται τε καὶ τετελεσιούργηται, ὅτι μηδὲ τὰ θεία κοινοῦσθαι τῶν ἐνδεχομένων ὅλως ἐστὶ, μηδὲ τὰ εἰς χεῖρας παρατεθέντα Θεοῦ, ἐξ ἐκεῖνων αὐθις ἀνταφαιρῆσθαι, καὶ εἰς ἑτέρας χρείας καταβιβάζεσθαι τε καὶ στρέφῆσθαι· δεῖν ἔγνω, ἅμα μὲν τὴν μέλλουσαν ὀργὴν ἀναστεῖλαι τοῦ κακοῦ, ἵνα μὴκέτι τὸ ἀπὸ τοῦδε παρὰ Χριστιανοῖς βασιλευσι πάροδον εὖρη ποτὲ, ἅμα δὲ καὶ τὰ προδιελθόντα, καθόσον σθένος, ἰάσασθαι οὐκοῦν καὶ ἐξομολογουμένη ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἡ βασιλεία μου, καὶ τὴν συγχώρησιν ἐν οἷς ἔδρασαν ἀβουλήτως ἐκ μέσης ἀνακαλουμένη ψυχῆς, παρεγγυᾶται καὶ ἐν ἐπηκόῳ Θεοῦ κατατίθεται, πάντα τὰ ἀπὸ τῆς αὐτοκρατορίας αὐτῆς καὶ ἄχρι τῆς δεῦρο τῶν ἱερῶν Ἐκκλησιῶν ἀφαιρέθέντα, καὶ εἰς τὰς τοῦ δημοσίου χρείας στραφέντα, ἀποκαταστήσεσθαι αὐθις παρὰ τοῦ κράτους αὐτῆς ταῖς Ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ, μετὰ τὴν τῆς κοσμικῆς καταιγίδος κατάπτωσιν, καὶ τὴν τῆς βασιλείας εἰς τὸ κρείττον ἀποκατάστασιν· ὡς γὰρ ἴδιον χρέος αὐτὰ ἀναδέχεται, καὶ ὀφειλέτης εἶναι ταῖς ἁγίαις Ἐκκλησίαις οὐκ ἀπαναίνεται· εἰς δὲ γε τὸν ἐσόμενον ἀπὸ τοῦδε χρόνον, ἑαυτῇ τε καὶ πᾶσι τοῖς μετ' αὐτὴν Χριστιανοῖς βασιλευσι διὰ τῆς παρούσης χρυσόβουλλου γραφῆς τὸν ἀπὸ Θεοῦ δεσμὸν ἐπιτίθησι, μὴκέτι τολμῆσαι ἄψασθαι ἱερῶν, καὶ πᾶσα ἀνάγκη βιάζεται, μὴ χεῖρας ἀνάγνους ἐπαφείναι τοῖς ἱεροῖς, μὴ βεβηλώσαι τὰ θεία κειμήλια, διὰ τῆς εἰς δημοσίας ἐξόδους τούτων περιαγωγῆς· μέσον δὲ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων φραγμοῦ τεθέντος, ὃν οὐ παρελεύσεται εὐσεβῆς, ἀνθρώποι μὲν, τοῖς ἡμετέροις χρῆσόμεθα, Θεὸς δὲ, τὰ ἀνατεθέντα αὐτῷ ἔξει ἀκίνητα, καὶ πάντολμος χεῖρ τούτων οὐχ ἄψεται· καὶ εἴ τις, Δέσποτα καὶ Θεε, τὸ ἀπὸ τοῦδε χεῖρας τολμῆσει ἐπιβαλεῖν τοῖς προαφιερωθεῖσιν, ἢ καὶ ἑσαῦθις ἀνατεθρομένοις ἱεροῖς καὶ θείοις κειμηλίοις, καὶ ἐπίπλοισ, καὶ σκεύεσι, ταῖς ἁγίαις καὶ σεπταῖς Ἐκκλησίαις σου, μὴ ἴδοι φῶς ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς σου, μὴ ἀνατείλοι ἥλιος ἐπ' αὐτῷ



αὐτὸν προΐνδν, μὴ τύχοι μήτε ἐνταῦθα τῆς σῆς βοήθειας, μήτε ἐκεῖθεν τῆς θείας σου ἀντιλήψεως· ἀλλὰ πανταχόθεν ἔσαι ἀπερισκόπητός σοι· καὶ ἀπεριφροῦρητος. Μόνον ἴλαθι νῦν, βασιλεῦ, τῇ κληρονομίᾳ σου· στήσον τὴν καθ' ἡμῶν δικαίαν ὀργὴν σου, καὶ ἡμαρτηρόσι, καὶ νῦν εἰς σὲ ἐπιστρέφουσι, συγνωμόνησον· ὅτι πάσαι αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν τῇ ἀβύσσῳ παραμετρούμεναι τοῦ ἐλέους σου, ὡσεὶ κοτύλη φαίνονται ὕδατος πρὸς ὄλον θαλάττης μέγεθος. Οὕτως οὖν ἐξομολογοῦμαι ἐνώπιόν σου, Δέσποτα, τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μου, καὶ οὕτω τὴν σὴν ἐπικαλοῦμαι σωστικωτάτην ἀντίληψιν, καὶ ἐκ θαθέων ψυχῆς ἀφιστάμενος τοῦ εἰσέτι ἀψασθαί τι τῶν ἱερῶν, καὶ πᾶσα με ἀνάγκη πρὸς τοῦτο καλῆ, χρεωστῆν δὲ καὶ τὰ προαναληφθέντα κατατιθέμενος. Ἐπὶ τούτοις γὰρ καὶ τὸν παρόντα χρυσόβουλλον λόγον ἐξεθέμην, ἀπάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις σου ἀσφαλὲς φυλακτήριον, ἵν' ὁ ἀπὸ τοῦδε τολμήσων τῶν ἱερῶν τινὸς κειμηλίων παράψασθαι, ὡς ἀντικρυς ἱερόσυλος παρὰ σοὶ καὶ τοῖς εὐσεβοῦσιν ἀνθρώποις λογιζῆται. Γεγενημένον κατὰ τὸν Αὐγουστον μῆνα, τῆς ἐ. Ἰνδικτιῶνος, ἐν ἔτει τῷ ςφκ'. ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπεσημῆνατο κράτος.

### Γ'. [ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ.]

#### ΥΠΟΜΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΚΟΥΡΟΠΑΛΑΤΟΥ

Καὶ μεγάλου Δρουγγαρίου τῆς Βιγλῆς, Ἰωάννου τοῦ Θρακησίου, μετὰ τὴν περὶ μνηστείας νεαρὰν γενομένην πρὸς τὸν αὐτὸν βασιλέα κύριον Ἀλέξιον περὶ τινος ἀμφιβολίας ἐπὶ ταύτῃ ἀναφύσεως (1).

**ΔΕΣΠΟΤΑ ΜΟΥ** ἅγιε, προσώπων τινῶν μνηστείας γάμων ἐπικαισὶν ἰδίῳις συστησαμένων, εἴτα ἀπαρεσθέντων πρὸς τὰ συναλλάγματα, καὶ πειρωμένων λύσαι τὰ τῆς μνηστείας συμβόλαια, δεηθέντων τε τῆς ἀγίας βασιλείας σου, καὶ τῷ δικαστηρίῳ τοῦ Ἱπποδρόμου παραπεμφθέντων, καὶ ἐπειγομένων τὰ ἐγ-

Ἐπεὶ τὴν περὶ μνηστείας Νεαρὰν τοῦ Ἀλεξίου, εἰς αὐτὴν ἀναφέρεται ἡ παρῶσα παρὰ Βαλσαμῶγι εἰς Νομοκάν. Τίτλ. Η'. Κεφ. Β'. Τόμ. Α', σελ. 284.

κείμενα τοῖς τῶν μνηστειῶν συμβολαίοις πρόστιμα δοῦναι, καὶ διαρρήξαι τὰς μνηστείας· τῶν δὲ, ἀπεναντίας μαχομένων, ἅλυτα ταῦτα δεῖν εἶναι, καὶ μὴ ὅς τὸ πρότερον προστίμου δώσει διερρήγνυσθαι, καὶ τὸ νεαρὸν θέσπισμα τῆς βασιλείας σου προβαλλομένων εἰς βοήθειαν, τὸ περὶ μνηστείας πρό τινος καιροῦ ἐκφωνηθὲν, ὅπερ ἀπὸ τῶν παλαιῶν νόμων ἀποστάν, δέδωκε τὴν μνηστείαν μὴ ἄλλως τελείσθαι, εἰ μὴ ὁ ἄρρην τὸν τεσσαρεσκαιδέκατον χρόνον τῆς ἡλικίας ὑπερβῆ, τὸν δωδέκατον δὲ ἡ θήλεια, τῆς εὐθυίας εὐχῆς ἐπὶ τῇ μνηστείᾳ τότε ἐπιτελείσθαι ὀφειλούσης, μετὰ καὶ τῶν ἄλλων συνήθων παρατηρήσεων, φαρμὲν δὴ, τοῦ ἀρραβῶνος, καὶ τοῦ φιλήματος, ὡς πού καὶ τῷ ἀοιδίμῳ βασιλεὶ κυρίῳ Λέοντι τῷ φιλοσόφῳ νενομοθέτηται, καὶ μετὰ ἑραχὺ διάλειμμα χρόνου, ἢ καὶ ἱκανὸν ἔως, καθὼς ἂν δόξῃ τοῖς συναλλάττουσι, προβαίνειν τὸν γάμον, καὶ μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν συμπύπτειν ἡμέραν τε καὶ ὥραν· δισχίσθη τὸ δικαστήριον εἰς διαφόρους γνώμας· τοῖς μὲν γὰρ δοκεῖ δέον εἶναι τὰ πρόστιμα δίδωσθαι, καὶ λύεσθαι τὰς μνηστείας, προβαλλομένοις, ὡς εἰ τοῦτο μὴ προβαίνει, τί ἂν διοίσει γάμος μνηστείας, εἴπερ καὶ τὸ τοῦ γάμου πρεσβεῖον ἔχει καὶ ἡ μνηστεία· καὶ μᾶλλον, ὅτι καὶ ὁ ἀρραβῶν φύσιν ἔχει τοιαύτην, ὡς ὁ νόμος φησὶν, ἵνα εἰ μὲν ὁ δεδωκὼς μὴ πληροῖ τὰ συνδέξαντα, ἐκπίπτῃ τῶν δεδομένων· εἰ δὲ ὁ λαβὼν, ἀντιστρέφῃ ταῦτα εἰς τὸ διπλοῦν· τοῖς δὲ, ἐξ ἐγκντίας ἀλύτους μένειν τὰς μνηστείας νομίζεται, φάσκουσι μὴ προσήκειν τὰ μετὰ τὸν ἐντελῆ χρόνον τῶν νέων συνδέξαντα τοῖς γονεῦσι, συναινέσει καὶ αὐτῶν, καὶ ἱεραῖς εὐχαῖς ἐπισφραγισθέντα, δώσει προστίμου διαλύεσθαι· τοῦτο γὰρ πρέπον εἶναι τελείσθαι, ὀπηνίκα δεσμὸς προβῆ μόνος, ἢ καὶ μνηστεία μετὰ τὸν ἐπταετή χρόνον ἀποτελεσθῆ κατὰ τὸν παλαιὸν τύπον· ἢν οὐδὲ μνηστείαν εἶναι, ὁ τῆς βασιλείας σου νόμος ἀποφαίνεται. Οὕτω δὴ καὶ τοῦ δικαστηρίου σχισθέντος, ἀναφέρω τῇ ἀγίᾳ βασιλείᾳ σου ὁ ἀνάξιος δοῦλος αὐτῆς, ἐρωτῶν ὁποτέρῳ δεῖ τῶν γνώμων προστεθῆναι· φαίνεται γὰρ ἐκάτερον μέρος εὐλογοφανῆ πρατεινόμενον· καὶ ἐρμηνείαν λαβεῖν ἕξαιτῶ διὰ προσκυνήτης ἀντιγραφῆς, σαφῶς καὶ καθαρῶς λύσεως τὸ ἀμφισβήτημα·



νόμου γὰρ τάξιν ἐπέχειν μέλλει εἰς τὸ μετέπειτα, καὶ δεῖ πάντως εὐκρινεστάτην εἶναι καὶ καθαρὰν τὴν ἀπόφασιν, ἵνα μὴ καὶ αὐθις ἐς ὕστερον ζυγομαχῆται. Καὶ περὶ μὲν τῆς σπείσεως τῆ ἀγία βασιλεία σου δόξει πάντως φιλανθρωπότερον· ἐγὼ δὲ τολμηρῶς ἀναφέρω καὶ περὶ τοῦ χρόνου· ὑπολαμβάνω γὰρ ὁ ἀνάξιος δοῦλός σου, ὡς οὐκ ἔστι δίκαιον τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὴν μνηστείαν καὶ τὸν γάμον μετρεῖσθαι, ἀλλὰ μικρόν τι γέρας κἂν τῷ χρόνῳ τὸν γάμον ἀποφέρεσθαι, καὶ διαφέρειν μνηστείας· τὴν δὲ μνηστείαν, ὑπόβασιν ἔχειν ἐν τούτῳ· καὶ γὰρ δὴ καὶ μάλα λυσιτελήσειν οἶμαι τοῦτο τῷ πολιτεύματι· οἱ γὰρ γονεῖς τῇ πρὸς τὰ ἑαυτῶν τέκνα φιλοστοργία κρατούμενοι, καὶ σπεύδοντες ὡς τάχιστα τὴν τούτων ποιῆσαι πρόνοιαν, καὶ ἀμεριμνήσαι, ὑπὸ τοῦ χρόνου δὲ κωλυόμενοι, δυσφόρως καὶ βαρέως φέρουσιν. Κισὶ δὲ οὐ καὶ ἐξ ὀλιγωρίας καὶ χρόνων καταψεύδονται, εἰς ἐπιπορκίας διὰ φιλοτεκνίαν συναλαυνόμενοι· ὅπερ εἰ περιαιρεθῆ, καὶ ἐλάττωσιν ὁ τῆς μνηστείας δέξεται χρόνος, ἢ τε ἐξ ὀλιγωρίας ἀθυμία τῶν γονέων ἐξιαθήσεται, καὶ τὰ ἐκ ταύτης ἐπισυμβαίνειν ὑποπτευόμενα κακὰ, ψεῦδος, καὶ ἐπιπορκία, ἀναστολήν τὴν προσήκουσαν δέξονται, καὶ ἡ ἀγία βασιλεία σου δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ κλέος καρπώσεται ἄρρητον, καὶ εὐχὰς ἀδιαλείπτους καὶ ἐκτενεῖς, τὰ λυσιτελή τοῖς ὑπηκόοις αἰεὶ πραγματευομένη, καὶ ἐπωφελῆ, καὶ σωτήρια.

Ὡς δοῦλος ἀνάξιος τολμήσας ἀνήνεγκα.

### ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, ΚΥΡΙΟΥ ΛΑΞΕΙΟΥ,

Ἐπικυροῦσα τὴν προγεγονυῖαν παρ' αὐτοῦ Νεαρὰν περὶ τοῦ γάμου, καὶ ἄλυτον μένειν ἐπιτάττουσα τὴν μεθ' ἱερολογίας προβαλνούσαν μνηστείαν.

Εἰ μηδὲν ἄλλο ἢ βασιλεία ἢ ἔννομος ἐπιστάσια ἐστὶ νόμοι δὲ, οἱ τὴν πολιτείαν τηροῦντες ἀδιαλώδητον, πόρρω που ἀπωθοῦντες καὶ ἐκδιώκοντες τὰ τὸ πολίτευμα καταβλάπτοντα, ἀνείται δὲ καὶ τὸ νομοθετεῖν βασιλεῦσιν· ἔργον ἄρα βασιλικόν, πρὸς τὸ κοινῇ τῇ πολιτείᾳ συμφέρον, τὴν τε τῶν νόμων ἐκθεσιν παρὰ

τῶν κρατούντων ἀποτελεῖσθαι, καὶ τὴν τῶν λειπόντων πρὸς ὀλοκληρίας ἐκπλήρωσιν, καὶ διευκρίνησιν τῶν ἀσαφῶς ἐγκειμένων οἷς τε αὐτοὶ νενομοθετήκασι, καὶ οἷς προτεθεσπισμένοις ἐνέτυχον, παρὰ τούτων ἐκτίθεσθαι. Κατὰ ταῦτα καὶ ἡ βασιλεία ἡμῶν κατὰ τὸν Ἰούνιον μῆνα τῆς παρελθούσης ζ'. ἐπινεμήσεως, τοῦ ςφϛ' ἔτους, νομοθεσίαν διανομοθετήσασα, καὶ τῷ νεαρῷ θεσπίσματι τοῦ φιλοσοφώτατου κυρίου Λέοντος καὶ βασιλέως ἐπιστηριζομένη, διοριζομένῳ ἱερὰν εὐλογίαν ἐπιτελουμένην ἔχειν παρ' ἑαυτῇ τὴν πρώτην τῶν συμβαλλόντων συναρμογὴν, ἧγουν αὐτὴν τὴν μνηστείαν, καὶ καιρὸν ὠρισμένον, ὃν δὴ πού καὶ πρὸς γαμικὴν συζυγίαν ἀρχούντως ἔχειν ὁ παλαιὸς νόμος διατεθεσμοθέτηκε· διετυπώσατο, ἐκείνας εἶναι κυρίως μνηστείας, καὶ ἀτεχνῶς ἰσοδυναμούσας γάμῳ, ὅσαι καὶ τὸν χρόνον, ὃν ἡ τοῦ βασιλέως, κυρίου Λέοντος θεσμοθεσία ὠρίσατο, ἀκέραιον ἔσχον παρ' ἑαυταῖς, καὶ τὴν ἱερὰν εὐλογίαν ἐπακολουθοῦσαν ἐγνώρισαν, καὶ ἐπὶ τούτων τῶν μνηστειῶν τὴν ἐπὶ τῶν γάμων τοῦ συνοδικοῦ τόμου κρατεῖν παρατήρησιν· καθὰ καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ μακαρίτου πατριάρχου, κυρίου Ἰωάννου τοῦ Ξιφιλίνου, ἐκ συνοδικῆς διασκέψεως ἐκτεθεῖσα σημείωσις ἀπεφήνατο, ἢ καὶ ὁ ἐν βασιλεῦσιν αἰδίδιμος κύριος Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης τὸ κῦρος εὕρισκεται χαρισάμενος(1). Διαβρόχην γὰρ αὕτη καὶ ἐπὶ τῆς μνηστείας ἀποφαίνεται, δύο ἀδελφοὺς ἐξαδέλφους δύο πρώτας μὴ κατὰ συναρμογὴν μνηστείας ἐπάγεσθαι, μήτε μὴν τὰ ἐν τῷ συνοδικῷ τόμῳ ἐπὶ τῶν γάμων κεκωλυμένα πρόσωπα, ἐπὶ ταῖς τοιαύταις μνηστείαις πρὸς ἀλληλα συναλλάττειν συγκεχωρηῆσθαι· μάλλον μὲν οὖν καὶ τῶν τοιοῦτοτρόπως συστησαμένων τὴν μνηστείαν προσώπων, θανάτῳ τυχόν ἑνὸς τῶν μερῶν τῆς μνηστείας διαλυθείσης, τὸ περιλιμπανόμενον πρόσωπον μνηστείαν ἄλλην κωλυθήσεται συστήσαι πρὸς ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον, πρὸς δ, εἰ καὶ κοινῶν γάμου προεβεβήκει αὐτῷ ἐπὶ τῷ τετελευτηκῷτι προσώπῳ, συμβαλεῖν οὐκ ἠδύνατο· καὶ κατὰ τὰ ἐν ταύτῃ παρὰ τῆς βασιλείας μου περὶ τούτων διατυπωθέντα πολιτεύεσθαι τοὺς ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ὀρθόδοξον καὶ χριστιανικὴν πολιτείαν, διετυπώσατο· μηδ' ὅπως τε μνηστείαν ἀποτελεῖσθαι ποτὲ, ἢ τὸ τῆς

Ὁρα σελ. 51 καὶ 277 τοῦ παρόντος τόμου.



μνηστείας ὄνομα κυρίως ἀποκεκληρῶσθαι τῷ πραττομένῳ, εἰ μὴ καὶ τὴν ἱερὰν εὐλογίαν ἐπιτελουμένην ἔχει παρ' ἑαυτῆς, καὶ τὸν ἰδριζόμενον τῇ γαμικῇ συζυγίᾳ καιρὸν· τὰς γὰρ ἄλλως γινομένας, οὐ μνηστείας κυρίως, ἀλλὰ γε ἀρεσκείας ἀνθρώπων δι' ἐπερωτήσεως κατησφαλισμένας λογιζέσθαι τὸ ὑπὸ κτῶν, καὶ ὡς τοιαῦτα τὸ ἐνεργὸν ἀποφέρεσθαι, καὶ τὴν παλαιὰν νομοθεσίαν ἔχειν ἐπὶ τούτοις τὸ πάγιον· καὶ ταῦτα μὲν τῇ βασιλείᾳ μου πεφροντισμένως τῷ τότε διαθεσμοθετηθέντα.

Ἐπεὶ δὲ μή τι περὶ τῆς τοιαύτης μνηστείας, εἴτε προστίμων ἔσται δόσεων ἀναλυομένη, εἴτε καὶ εἰς τὸ ἀναλλοιώτον τε καὶ ἀμετάτρεπτον (ἅτε Θεοῦ κρατύνοντος) περίσταται, διωρίσατό τε καὶ διετύπωσε· νῦν εὐλόγου τῆς σῆς ὑπομνήσεως ἀναφανείσης αὐτῆς, τὰ ἐνδέοντα τῇ δηλωθείσῃ νεαρᾷ νομοθεσίᾳ τὸ ἡμέτερον κράτος προστίθῃσι, καὶ διορίζεται, τὰς τοιαύτας μνηστείας, αἱ κυρίως μνηστεῖαι τυγχάνουσιν, ἀμετακινήτους τε διαμένειν καὶ ἀδιαπτῶτους, καὶ τὸ ὅλον ἀλύτους, ἅτε Θεοῦ μέσον τῶν συναπτομένων εἰσαγομένου, καὶ τὴν πρώτην προσεμπεδοῦντός τε καὶ κρατύνοντος τοῦ θείου συναρμογὴν διὰ τῶν ἱεροτελουμένων εὐχῶν· καὶ οὐδέποτε αὐταὶ ταῖς τῶν προστίμων ἀναλυθήσονται δόσεων· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ταῦτα ἀπόγε τοῦ νῦν ἐν τοῖς μέσον τῶν συναλλαττόντων γινόμενοις συμβολαίοις ἐγγραφήσονται. Ὅτε μὲν γὰρ προτίμοις κατησφαλίζοντο, νόμοις ἐνεκρατύνοντο, ταῦτά τε ἐνεγράφοντο, καὶ τῇ δόσει τούτων ἐξησθένουν καὶ διελύοντο· νῦν δὲ, ὅποτε καὶ Θεὸς ὁ συνάπτων τὰ διεστῶτα ταύτας κρατύνει καὶ ἐμπεδοῖ, ἅλυτοι (1) πάντως διαμενοῦσιν, εἰ μὴ γε τελείου γάμου δοίμεν τὴν αὐτῶν λύσιν τελουμένην λογιζέσθαι· ὡς τελείου γὰρ γάμου λύσιν διαπραττόμενοι οἱ τοιαύτην λύσαι μνηστείαν ἐπιχειρήσαντες δόξουσιν. Οὕτως οὖν εὐλόγως καὶ τὰ κεκωλυμένα συγγενικὰ πρόσωπα πρὸς τὴν μνηστὴν, ἢ καὶ τὰς τῆς μνηστῆς ἀδελφάς, γαμικὴν ἀποτελεῖν συζυγίαν, ἢ καὶ μνηστείας, τὰς πρώτας τῶν συμβαλλόντων συναρμογὰς, πρὸς τὰ τοιαῦτα ἀναχαιτισθήσονται συναλλάγματα· ὁ μέντοι γάμος κατὰ τὸν νενομισμένον καιρὸν τοῖς τε παλαιοῖς καὶ νεαρωτέροις νόμοις, καὶ τῇ

(1) οὗτοι ἅλυτοι ἂν περιελαί.

παρ' ἡμῶν ἐκτεθείσῃ νεαρᾷ νομοθεσίᾳ, συντηρηθήσεται μετὰ τῶν συνήθων τούτῳ παρατηρήσεων· καὶ οὐκ ἐξέσται τινὶ τῶν ὑπὸ τὴν πολιτείαν ἀπάντων, παρὰ τὰ διηγορευμένα τῇ παρούσῃ τοῦ κράτους ἡμῶν διατάξει τι διαπραττέσθαι· εἰ μὴ γε βασιλεὺς (οἷα πολλὰ πολλάκις συμβαίνει) κατ' οἰκονομίαν τινὰ τὴν τε μνηστείαν, καὶ τὴν ἐξ ἱερολογίας συνάρμοσιν τοῖς μνηστευομένοις ἔνδον τῶν διορισθέντων ἐπιψηφιῖται ἔτων· ἐξέσται γὰρ τοῖς ἐκ Θεοῦ τὴν οἰκονομίαν τῶν κοσμικῶν ἐγκεχειρισμένοις πραγμάτων, ὑπερτέρως ἢ κατὰ νόμους οἰκονομεῖν, κατ' αὐτὸν φάναι τὸν φιλοσοφώτατον βασιλέα, καὶ τὰς παλαιότερας νομοθεσίας. Ἐξέσται τοίνυν τοῦτο τοῖς βασιλεῦσι, πρὸς τὸ ἔλαττον συνάγειν καὶ συστέλλειν κατ' οἰκονομίαν, ὅτε καὶ βούλοιντο, καὶ τὴν τε μνηστείαν ἑκατέραν, (ἤγουν τὴν τε κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον, μὴ ἔλαττονι τῶν ἐπτὰ ἔτων ἐκτελεῖσθαι τετυπωμένην, ἥτις καὶ ἀτελής μνηστεία λέγεται καὶ λελόγισται, τὴν τε μετὰ ἱεροτελεστίας κατὰ τὴν τοῦ φιλοσοφωτάτου βασιλέως κυρίου Λέοντος νομοθεσίαν συνισταμένην, καὶ ἐντελῆ μνηστείαν τυγχάνουσαν, ἅτε καὶ τὸν χρόνον σύνδρομον ἔχουσαν,) καὶ τὴν ἐξ ἱερολογίας συνάρμοσιν τοῖς μνηστευομένοις, ἤγουν τὸν τέλειον γάμον, ἔνδον τῶν νενομισμένων αὐταῖς καιρῶν περιγράφειν, προτεθεσπισμένην καὶ ταύτην τῇ νομοθεσίᾳ παρὰ τοῦ φιλοσοφωτάτου βασιλέως προτυγχανούσῃ· τὸ γὰρ τὴν τε μνηστείαν, καὶ τὴν ἐξ ἱερολογίας συνάρμοσιν τοῖς μνηστευομένοις ἔνδον τῶν διορισθέντων ἔτων παρὰ τοῦ βασιλέως ἐπιψηφιζέσθαι, ἐκείνῳ νενομοθέτηται· εἰ δὲ οὐκ ἔσται μνηστεία τελεία, ἥτις μὴ ταῖς ἐπὶ τοῖς μνήστοις εὐχαῖς τὴν βεβαίωσιν ἀπενέγκοιτο, μὴδὲ τὸν νενομισμένον τοῖς γάμοις καιρὸν συνεπόμενον κέκτηται, ὁ τοῖς μνηστευομένοις τὴν ἐξ ἱερολογίας τῆς ἐπὶ τῷ γάμῳ τελουμένης συνάρμοσιν ἐπιψηφιζόμενος, τοῖς τελείοις ταύτην καὶ μὴ τελείοις ἐπιψηφιζέσθαι πάντως μνηστοροῖ· καὶ ταῦτα μὲν τοῖς βασιλεῦσι κατ' οἰκονομίαν ἐκτελεσθήσεται τινα.

Οὐ μέντοι γε καὶ τὴν φυσικὴν τούτοις συνέλευσιν ἐπαφήσουσιν, ἀλλὰ γε ταύτης ἐξωθήσονται τοὺς τε διὰ τῆς μνηστείας ἱεροτελεσθησομένους, καὶ τοὺς τὴν διὰ τῆς θείας ἐπωδῆς τῶν ἐπὶ τῷ γάμῳ τελουμένων εὐχῶν συνάρμοσιν δεχομένους, ἐντός



τῶν τῆ δηλωθείσῃ μνηστεία καὶ τῷ γάμῳ ἀπονενεμημένων καιρῶν, κατὰ τε τοὺς παλαιούς νόμους, κατὰ τε τὰς νεαράς τοῦ φιλοσοφωτάτου βασιλέως νομοθεσίας· τότε γὰρ ἡ φυσικὴ τούτοις ἀνετος συνέλευσις ἐαθίσεται, ὅποτε καὶ ἀρχῆθεν νενόμισται ἡγουν τοῦ μὲν ἄρρενος ὑπὲρ τοὺς δεκατέσσαρας διατρέχοντος χρόνους, τῆς δὲ θηλείας τὸν δωδέκατον ὑπερβάσης ἐνιαυτὸν· ἕως δ' ἂν ἡ ἀμφότεροι, ἢ θάτερος τῆς νενομισμένης τῶν χρόνων κατόπιν τρέχει ποσότητος, οὐκ ἐνδοθήσεται τούτοις τὸ περὶ τὴν φυσικὴν συνέλευσιν ἀνετον, τῶν γονέων ἀπαιτουμένων περὶ τὴν τούτων φυλακὴν μὴ ἀμελῶς καὶ ῥαθύμως διακεῖσθαι· ὡς ἂν μὴ παρὰ τὸν καθήκοντα καὶ ἀρχῆθεν ἀφορισθέντα τῆ φυσικῆ συνέλευσει καιρὸν οὗτοι πρὸς ἀλλήλους συνέλθοιεν· εἰ γὰρ παρὰ τὴν τούτων ῥαθυμίαν τοῦτο διαπραχθήσεται, ὅ, τε διαπραξάμενος, καὶ οἱ τούτου γονεῖς ὑποπεσοῦνται τοῖς ἐκ νόμων ἀποκειμένοις ἐπιτιμίοις, τοῖς παρθένον ἐκτὸς τῶν νενομισμένων καιρῶν τοῖς γάμοις διαφθείρουσιν. Ἀλλὰ καὶ εἴ ποτε βασιλεὺς κατ' οἰκονομίαν τινὰ τὸν τε τῶν μνηστείων καὶ τῶν γάμων ὑποτέμῃ χρόνον, καὶ συμβῆ πρὸ τῆς εὐλογίας τῶν γάμων, καὶ πρὸ τῶν στεφάνων, μετὰ τὴν ἐξ ἱερῶν εὐχῶν τελεσθεῖσαν μνηστείαν, θανάτῳ τοὺς μνηστευθέντας διατμηθῆναι, τὸ περιλιμπανόμενον πρόσωπον κωλυθήσεται συναλλάξαι γάμον πρὸς ἄ συναλλάττειν κεκώλυται παρὰ τῆς προρρήθειας συνοδικῆς διασχέψεως· οὐκ ἔσται γὰρ τοῖς περιλιμπανομένοις ἐπ' ἀδείας, πρὸς τὰ τοιαῦτα εἰσερχεσθαι πρόσωπα, ὅτι μὴ ὁ χρόνος τῆς τελείας μνηστείας εὐρίσκαται σύνδρομος· τὰ γὰρ κατ' οἰκονομίαν ἐκτελεσθέντα βασιλικὴν, αὐτῷ τούτῳ τὴν οἰκονομίαν ἀντὶ τοῦ χρόνου φέρουσιν ἐπαρήγουσαν· ἐκ γὰρ νόμων τοῖς βασιλεῦσιν, ὡς πολλάκις εἴρηται, τὸ νομοθετεῖν καὶ οἰκονομεῖν συγκεχώρηται· εἰ γὰρ καὶ ἐν ἀτελεῖ τῷ χρόνῳ ἢ τε μνηστεία καὶ ὁ γάμος γενήσονται, ἀλλὰ γε πρὸς τὰ τοιαῦτα συναλλάττειν τούτους καὶ ὁ τέλειος γάμος, καὶ ἡ τελεία ἱεροτελουμένη μνηστεία οὐ συγχωρεῖ· καὶ ταῦτα κρατήσουσι καὶ ἐπὶ τούτοις τοῖς ὡς τελείοις λογιζομένοις, καὶ τελείοις γινομένοις, ἅπερ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀνευ βασιλικῆς οἰκονομίας γινομένοις τελείοις γάμοις κρατεῖ. Τῆς γοῦν προεκφωνηθείσης κατὰ τὸν Ἰούνιον μῆνα, τῆς ζ'. ἐπινεμήσεως, τοῦ ςϕβ' ἔτους

διατάξεως κατὰ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ τυπωθέντα ἰσχυούσης ἀπαρῆραύστως· οὐ γὰρ κατὰ τι παρὰ τῆς νῦν νομοθεσίας διαλελώθηται, ἀλλὰ μᾶλλον ἀναπληροῦται, καὶ ἐπὶ τὴν ὀλοκληρίαν προσηπανάγεται· καὶ ἅπερ νῦν διὰ τῆς παρούσης καὶ εἰς τὸ διηνεκές ὀφειλούσης ἰσχύειν νομοθεσίας ἡ ἡμετέρα διετύπωσε γαληνότης, πᾶσι παντοίως κατάδηλα σπεῦσον γενέσθαι, μεγαλεπιφανέστατε Κουροπαλάτα, καὶ μεγάλε Δρουγγάριε τῆς Βίγλης· ὡστε μηδένα ἀγνοεῖν τῶν ὑπὸ τὴν πολιτείαν τὴν ἡμετέραν τὰ ὑπερλυσιτελείας αὐτῶν παρ' ἡμῶν διαθεσμοθετηθέντα τε καὶ νομοθετηθέντα· ἅπαν γὰρ τὸ χριστιανικώτατον πλήρωμα τῆς παρούσης νομοθεσίας ἐπαπολαύειν βουλόμεθα, ὡς ἂν μὴ τις τῶν ἀπάντων ἀγνοιάν ποτε προβάληται τοῦ τοιοῦτου θεσμοθετήματος, διαβηθῆναι ὀφείλοντος παρὰ σοῦ εἰς τε πάντα τὰ δικαστήρια, καὶ εἰς πάσας τὰς ὑπὸ τὸ ἡμέτερον κράτος ἐπαρχίας, καὶ τοὺς τῶν ἐν αὐταῖς ἀπασῶν Ἐκκλησιῶν προεδρεύοντας, καὶ τηρουμένου παρὰ παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ πολιτεύματος· γεγενημένου κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα, τῆς παρούσης ἐ. ἐπινεμήσεως, τοῦ ςϗ' ἔτους. Πλὴν εἰ καὶ ἄλυτοι πάντως αἱ μετὰ ἱεροτελεστίας τελοῦμεναι μνηστεῖαι διαμένειν ὀφείλουσιν, οὐ πάντως καὶ τῶν γάμων ἐπέκεινα ἄλυτοι διατηρηθήσονται· ἀλλ' αἷς αἰτίαις οὗτοι τὴν διάλυσιν ἐπιδέχονται, ταῖς αὐταῖς καὶ αὐταὶ διαλυθῶσονται. Τῷ μηνὶ Μαρτίῳ, ἐπινεμήσεως ἐ. δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τῆς βασιλικῆς καὶ θείας χειρὸς.

#### Δ'. ΝΕΑΡΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, διατυποῦσα τὰ περὶ τῶν ψήφων, καὶ ὁποίους δεῖ εἶναι τοὺς παρταχοῦ ἀρχιερεῖς, πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἱερεῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, καὶ ταῖς μητροπόλεσι, καὶ ταῖς ἐπισκοπαῖς (1).

**ΑΓΙΩΤΑΤΕ ΜΟΝ** δέσποτα, καὶ ἡ θεία καὶ ἱερὰ σύνοδος· εἰ καὶ ἀφρονέστερός εἰμι πάντων, ἀλλὰ γε ἐπὶ τῇ ὑποθέσει τῆς Ἐκκλησίας μὴ ὡς ἀφρονά με λογισηθεῖ· ἤψατο γὰρ τῆς καρ-

(1) Τὴν Νεαράν ταύτην, ἣν ἐξέδοτο πρὸ ἡμῶν ὁ Κοιλιρίος, Ecclesiae Græcæ Monumenta Τόμ. Β'. σελ. 178, ἀναφέρει ὁ Βαλασμὸν εἰς Καν. 10', τῆς ἐν Τροῦλλῳ συνόδου. Ὁρα Τόμ. Β'. σελ. 348.



δίας μου ὁ τῆς Ἐκκλησίας ἤδη ὑφορώμενος κίνδυνος· ἰδοὺ γὰρ κινδυνεύουσιν αἱ ψυχαὶ τῶν ὀρθοδόξων, καὶ μᾶλλον τῶν ἀπλουστείων· ἐπεὶ κεφαλή ἐστὶ τῶν ὀρθοδόξων ὁ ἱερατικὸς σύλλογος, καὶ καλῶς μὲν ἔχοντας αὐτοῦ, ὅλον τὸ σῶμα, καὶ πάντα τὰ μέλη αὐτοῦ πρὸς ἀξίαν ἄγονται· τούτου δὲ πάλιν νοσήσαντος, καὶ τὸ σῶμα πᾶν πρὸς παντελεῆ ὄλεθρον ἀφορᾷ. Ἰδοὺ τοίνυν κινδυνεύει ὁ Χριστιανισμὸς, τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως ἐπὶ τὸ ἐλαττον καθεκάστην ὑποχωρούσης, καὶ Θεὸς παροργίζεται, χαίρει δὲ ὁ παμπόνηρος καὶ μισόκαλος δαίμων, ὁ τοῖς ἀγαθοῖς αἰεὶ βασκαίνων.

Αἴτιον δὲ τῆς τοιαύτης ἀτοπίας οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ χρονία ραθυμία καὶ ἀμέλεια, ἐκ μακροῦ μὲν ἀρξαμένη, προϊούσα δὲ μέχρι καὶ νῦν· αὕτη γὰρ παρεσκεύασε τὸ κακὸν τοῦτο ἤδη καὶ ὡς νόμον εἶναι τινα· καὶ πράττεται οὐχ ὡς κακὸν, ἀλλ' ὡς ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, εἰ καὶ ὀλέθριον πάντη ἐστὶν· ὀλέθριον, οὐχὶ σώμασιν, οὔτε εἰς χρηματικὴν ζημίαν ἀφορῶν, ἀλλὰ ψυχικὴν, καὶ εἰς ἀπώλειαν Χριστιανῶν καταπτώτων. Ποῖαν οὖν ἀπολογίαν ποιήσομεν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως τῷ δημιουργῷ καὶ πλάστῃ Θεῷ, οἱ τε βασιλεῖς καὶ ἀρχιερεῖς, εἴπερ Χριστιανοὶ ἀνθρώπους παραλαβόντες, παραδιδάμεν τούτους τῷ Σατανᾷ, διὰ θελήματα πάντως ἀνθρώπινα, πρόσκαιρον ἔχοντα, καὶ οὐδὲ πρόσκαιρον, ἀλλ' ἐπὶ βραχύτατον πᾶν χρόνον διαρκούσαν τὴν θεραπείαν τῶν τε τὰς ψήφους καὶ τὰς χειροτονίας ποιούντων, καὶ τῶν προχειριζομένων παρ' αὐτῶν, οὐ μόνον εἰς τὴν ἀρχιερωσύνην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἄλλον τῆς ἱερωσύνης κατάλογον;

Οὐχ ἔξομεν πάντως ἀπολογίαν τινα, εἰ μὴ διεγερθῶμεν πάντες, καὶ διόρθωσιν τοῦ κακοῦ ποιησόμεθα, ἀνακαινίζοντες τὸ καταφρονηθὲν καλόν, τὸ ἀσυγκρίτως μείζον πάντων τῶν καλῶν· τὸ οἰκειοῦν ἡμᾶς δηλονότι τῷ Θεῷ, τὸ διὰ χρονίας ἤδη ἀμαυρούμενον ἀμελείας· Θεοῦ γὰρ χάριτι πάντες Χριστιανοὶ ἐσμεν, οἱ τε βασιλεῖς, οἱ ἀρχιερεῖς, ὁ ἱερατικὸς ἅπας σύλλογος, καὶ ὁ λαὸς, ἔτι συνεχόμενοι καὶ συνδεδόμενοι ἐν τῇ πίστει διὰ τῶν μακαρίων ἐκείνων ἀρχιερέων, καὶ διδασκάλων, καὶ τῶν λοιπῶν Θεοφόρων Πατέρων, καὶ τῆς τε σῆς ἀγιότητος, καὶ

τινῶν ἐκ τῆς νῦν ἀρχιερατικῆς ὀμηγύρεως, τῷ λόγῳ καὶ ἀρετῇ τοῦς ἄλλους ὑπερβαλλόντων.

Λοιπὸν οὖν δεῖ ἡμᾶς, ὡς Χριστιανοὺς, Θεοῦ χάριτι τὴν ἀναζήτησιν τοῦ καλοῦ ποιῆσαι· τὸ γὰρ ἐμποδίζον οὐκ ἐστίν, ὡς εἰ μὴ οὕτω γένηται, καὶ τὸ πρᾶγμα διόρθωσιν δέξεται· συμφέρον δὲ ἡμῖν πάντως τὸ δεθῆναι περὶ τὸν τράχηλον ἐκάστου μύλον ὀνικόν, καὶ ριφῆναι εἰς τὴν θάλασσαν (1)· ἀρμόσιοι δὲ δὲν ἐφ' ἡμῖν καὶ τὸ, Καλὸν ἦν εἰ οὐκ ἐγεννήθημεν (2)· καὶ θρήνου γενήσεται ἄξιον τοῦτο, καὶ θρήνου οὐ πηγαῖς δακρύων, ἀλλὰ κρουνοῖς αἱμάτων συμπληρουμένου· περὶ τούτου καὶ μονοῦ τὸν θρήνον ποιήσασθαι, ὡς περ οἱ ἐν σκάφεσιν ὄντες, καὶ ἐν μέσῳ πελάγους χειμαζόμενοι, καὶ πηδάλια μὴ ἔχοντες, καὶ ἄλλως φυγεῖν τὸν ἐπηρτημένον κίνδυνον μὴ δυνάμενοι, πρὸς μόνον δὲ Θεὸν ἀφορῶντες ἐλευσίνως, καὶ παρὰ τούτου τὴν ἐαυτῶν ἐξαιτούμενοι σωτηρίαν.

Εἰ τοῦτο οὕτως ἐπιγνωσόμεθα, πάντως ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς τὴν ὁδηγίαν πρὸς τὴν διόρθωσιν τοῦ κακοῦ παρέξει τοῖς τε ἀρχιερεῦσι, καὶ πᾶσι τοῖς ἕως τοῦ νῦν ἴσως ἀγνοήσασιν τὸ καλόν, ὡς ἂν τὸ πρὸ χρόνων τινῶν ἐξ ἀμελείας ἀμαυρωθὲν ἀγαθὸν ἀνακαινισθῆ νῦν ἄνευ ὑπερθέσεώς τινος· ὅπως Θεραπευθῆ ὁ Θεὸς, διορθουμένης τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ χριστιανικῆς καταστάσεως, κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν θείων καὶ κορυφαίων Ἀποστόλων, καὶ τῶν μετ' αὐτοὺς ἁγίων καὶ Θεοφόρων Πατέρων, ἢν ἡ χρονία ἡμῶν ραθυμία διέφθειρε.

Καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν ἂν, εἰ καὶ τὸ ἀγαθὸν τοῦτο καὶ σωτήριον ἔργον, ὑπερ αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου τῆ τῶν πιστῶν Ἐκκλησία παρέδωκαν, καὶ μετ' ἐκείνους οἱ λοιποὶ ἅγιοι Πατέρες, ὁ χρόνος διέφθειρεν· ἄνθρωποι γὰρ φθαρτοὶ ὄντες, καὶ τοῖς ὑλικοῖς πράγμασι καθ' ἐκάστην ἐνασχολούμενοι, πρὸς ταῦτα κρημνίζόμεθα· θολοῦσι γὰρ τὰ αἰσθητὰ, ταῦτα καὶ ἢ περὶ αὐτὰ σχέσις τοῦς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων, καὶ σπανίως εὐρίσκεται ὁ τοῖς θείοις αἰεὶ ἐνασχολούμενος πρᾶγμασι, καὶ ταῦτα μόνον ζητῶν, καὶ τὸν ἕσω ἄνθρωπον καθ' ἐκάστην ἀνα-

(1) Λουκ. ΙΖ', 2. — (2) Ματθ. ΚΖ', 25.



ψηλαφῶν καὶ ἀνακαθαίρων· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ κάλλιστον τοῦτο ἔργον καὶ θεῖον, ὃ τὴν εὐσεβείαν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ἐκ Θεοῦ παρέχει, τελείως καταφρονήθη, καὶ καθ' ἑκάστην ἐλάττωσιν ἀέχεται, ὡς μικροῦ δεῖν καὶ εἰς παντελεῖ φθορὰν καταντῆσαι, καὶ ὡς οὐδὲν λογισθῆναι.

Οὐκ ἔστι γὰρ ἀναζήτησις τοῦ ὀρθοδόξου κηρύγματος, οὐκ ἔστιν ἔφεσις τῆς καταλήψεως τούτου, ἀλλ' ὡς ἐν σκότει πάντες σχεδὸν διαπορευόμεθα· κινδυνεύομεν πάντες ὁμοῦ οἷ τε τοῦ ἀρχιερατικοῦ καταλόγου, τοῦ μοναχικοῦ, καὶ τοῦ λαϊκοῦ, καὶ εἰς χάος ἐξοφωμένον καὶ ἀχανές κατακρημιζόμεθα· ἡ δὲ τοῦ ἀληθινοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν πρὸς τὸν αὐτοῦ Πατέρα παράκλησις περὶ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ περὶ πάντων τῶν πιστευόντων εἰς ἐκεῖνον διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν, ἀπρακτεῖ. Πῶς γὰρ πιστεύουσι διὰ τοῦ λόγου τῶν Ἀποστόλων εἰς ἐκεῖνον αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ ἀδίδακτοι καὶ ἀμύητοι τοῦ τῆς εὐσεβείας μυστηρίου καταλιμπανόμενοι; ὥς γὰρ τὸ κρυβὲν ἐν Εὐαγγελίοις τάλαντον (1), οὕτω σχεδὸν τὸ ὀρθόδοξον δόγμα κρύπτεται νῦν, καὶ κρυπτόμενον οὐκ ἀναζητεῖται, ἀλλὰ τὸ μείζον τοῦτο τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀσυγκρίτως, δεύτερον παρὰ πᾶσι σχεδὸν λογίζεται.

Καὶ γὰρ ἐάν τις ἀσιμώτερόν τι καὶ ἔσχατον ὧν ἔχει ἀπολέση, πολλὴν τὴν ἀναζήτησιν ποιεῖται καὶ τὴν ἔρευναν, καὶ φίλους συγκαλεῖ πρὸς βοήθειαν ἵνα τὸ ἀπολόμενον εὐρῆ, καὶ εὐρῶν αὐτὸ χαίρει· τοῦτο δὲ τὸ μέγιστον χρῆμα, τὸ τῆς εὐσεβείας δηλονότι μυστήριον, ὃ αὐτὸς ὁ ἀληθινὸς Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν τοῖς ἰδίοις παρέδωκε μαθηταῖς, λέγων αὐτοῖς, Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη (2), καὶ τὰ ἐξῆς, ἀπολόμενον, τί οὐκ ἀναζητοῦμεν μετὰ σπουδῆς ὑπερβαλλούσης, καὶ ζεύσεως καρδίας, (αὐτοῦ γὰρ τοῦ ἀληθινοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν ὑστερούμεθα, εἰ τοῦ τῆς εὐσεβείας μυστηρίου καταφρονήσομεν,) καὶ οὐχὶ πάντες ὁμοῦ σπουδῆ μεγίστη τὴν ἀναζήτησιν αὐτοῦ ποιησόμεθα, δάκρυα χέοντες ἐξ ὀδυνηρᾶς καρδίας, καὶ τὸν Θεὸν ἐξαιτούμενοι, ἵνα ἐκεῖνος πάλιν φανερωθῇ τοῖς νοητοῖς ἡμῶν

(1) Ματθ. κβ', 13. — (2) Ματθ. κβ', 19.

ὀφθαλμοῖς; ἕνα γὰρ τῷ θελήσει ἡμᾶς, γενήσεται τοῦτο· οὕτως ἐστὶ φιλόανθρωπος, καὶ ἐλεήμων, καὶ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν διψῶν, ὥστε οὐ μακρὰν ἡμῶν ἐστίν, ἀλλ' ἐγγύς· πάρεστι γὰρ, καὶ ἀναζητεῖ ἡμᾶς, καθὼς αὐτὸς εἶπεν, ὅτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ ἐντὸς ἡμῶν ἐστίν, ἐὰν καὶ ἡμεῖς βουλώμεθα.

Πῶς δὲ γενήσεται ἡ διόρθωσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως; Οἱ ἐμβάθιοι κληρικοὶ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας εἰσὶν εὐαριθμητοί, οἳ τινες καὶ βόγας λαμβάνουσιν· οἱ δὲ περισσοί, ἀπογεγραμμένοι μὲν ὑπάρχουσι, καὶ δουλεύουσι τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐ λαμβάνουσι δὲ τι, ἀλλ' ἐλπίδι καὶ μόνῃ τρέφονται προκοπῆς· καὶ εἰ καὶ πάντες ἀξιοὶ πάσης ἱερωσύνης ἐμαρτυρήθησαν, ἀλλ' ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ τινὲς τῶν τε ἐμβάθιων, καὶ τῶν περισσῶν ἴσως τοιοῦτοι οὐκ εἰσὶν· ἀλλὰ τὸν μὲν ἐνάρετον βίον ἴσως ἵνα ἔχωσιν, ὡς ὀφειλόμενον πᾶσι τοῖς Χριστιανοῖς φυλάττειν τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, καὶ μᾶλλον τοῖς ἱερωμένοις· ἀλλὰ γε ὁ διδασκαλικὸς λόγος οὐκ ἔστι παρὰ τοῖς πολλοῖς· καὶ ἴσως τοῦτο καὶ ἐπὶ τισὶ τῶν ἱερωμένων εὐρεθήσεται.

Οἱ μὲν οὖν ἔχοντες καὶ τὸν ἐπαινετὸν βίον, καὶ τὸν διδασκαλικὸν λόγον, ἐμβάθιοι τε ὁμοίως καὶ περισσοί, ἐπεὶ καὶ οὗτοι κάκεινοι τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν πληροῦσι, καὶ προκοπτέτωσαν εἰς τε τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ τὰ ἀρχοντίκια, καθὼς εἰρήσεται, ἀκωλύτως· οἱ δὲ γε λοιποὶ ἀγωνιζέσθωσαν μετ' ἐπιμελείας ὅτι πολλῆς, ἵνα καὶ τὸν βίον ἐπὶ τὸ κρείττον ρυθμίζωσι, καὶ τὸν διδασκαλικὸν λόγον καρπίζωνται· τότε δὲ τῆς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει προκοπῆς τυγχανέτωσαν ἕκαστος τούτων, ὅτε ἀξίον κατ' ἀμφοτέρα ἐχυτὸν ἀπεργάσεται· εἰ γὰρ καὶ ἐμαρτυρήθη ἀξίος πάσης ἱερωσύνης, καὶ διὰ τοῦτο τῇ Ἐκκλησίᾳ προσιερώθη, ἀλλὰ τῷ μὲν ψευδῶς μαρτυρήσαντι μέμψις προστριβήτεται· ἡ δὲ τοιαύτη μαρτυρία τῷ μὴ ἔχοντι τὸν διδασκαλικὸν λόγον σὺν τῷ ἀνεπιλήπτῳ, οὐ βοηθήσει ὅσον τέως εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ μείζονος βαθμοῦ πρόοδον· οὔτε γὰρ τὸν διδασκαλικὸν δεόμενον ὠφελήσει πάντως ἡ μαρτυρία τοῦ προσμαρτυρήσαντος τὴν τοῦ διδακτικοῦ δύναμιν τῷ ταύτης

(1) Λουκ. ιβ', 21.



ἀρετόχῳ, οὔτε τῷ μαρτυρηθέντι ἀρκέσει πρὸς τὸ ἀναδέξασθαι βαθμὸν διδασκαλικόν.

Τί οὖν οικονομῆσει ἐπὶ τούτοις ἡ ἱερὰ καὶ ἅγια σύνοδος; Τοὺς μὴ καλῶς μαρτυρηθέντας ἐξώσει οὐ ἔτυχεν ἕκαστος βαθμοῦ; ἀλλὰ τοῦτο λύπην ἐντίθησι ταῖς ψυχαῖς τῶν ἤδη ἀφιερωθέντων τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ. Ἀποδεξάσθω οὖν ἡ ἱερὰ καὶ ἅγια σύνοδος, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἁγιωσύνη σου τοῦ ἁγιωτάτου μου δεσπότη καὶ κοινοῦ πατρὸς καὶ διδασκάλου τῆς οἰκουμένης, τὸ πρόθυμον τῶν ἤδη καθιερωθέντων, καὶ τὸ θέλειν αὐτοὺς ὁλοψύχως ὑπηρετεῖν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τὸ ἐλλείπον τούτοις ἀναπληρωθῆτω παρὰ τῆς σῆς ἁγιότητος, σπουδῆν ὑπερβάλλουσαν ἐνδεικνυμένης· ἡ δὲ σπουδὴ ἔσται τοιαύτη καλῶς ἐχούσης τῆς ἁγιωσύνης σου, ὡς τὸ καλὸν κρείττον πάντως βουλομένης.

Πρὸ μὲν παντὸς ἄλλου ἀδνούμιον κοινὸν γενέσθω τῶν ὄλων, τῶν τε ἤδη κατηρτισμένων ἀξίων κατ' ἄμφω, λόγον τε δηλονότι καὶ βίον, καὶ τῶν ἴσως κατὰ τι τούτων λειπομένων. Τὸ δὲ τοιοῦτον ἀδνούμιον, μὴ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε γένηται, ἀλλὰ μετὰ ἐρεύνης μεγίστης, ἐρεύνης προηγουμένης τοῦ ἐν ἑκάστῳ διδασκαλικοῦ λόγου καὶ τοῦ χρηστοῦ ἥθους· καὶ τὸν μὲν ἔχοντα καὶ ἥθος χρηστὸν, καὶ λόγον διδασκαλικόν, σημειώθῃτω ἡ ἁγιωσύνη σου, ὡς ἐξηρημένον τῶν ἄλλων· τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ καὶ ὁ μῆτω κατάρτισθαι κατάρτισθήταται, ζήλω τοῦ ἤδη σημειωθέντος καὶ τῶν ἄλλων προκριθέντος.

Ἄπει δὲ ἤδη ἀνωθεν εἰπομεν δεῖν ἀποδεκτέαν λογισθῆναι τὴν προθυμίαν τῶν μὴ τοιούτων, ὅτι προθύμως ἔχουσι προσκαρτερεῖν τῇ ἀουλείᾳ τῆς Ἐκκλησίας, παραγγελθήτωσαν οὗτοι, ὡς ἂν τοῦ λοιποῦ ἐπιμελῶνται καὶ λόγου, καὶ ἀρετῆς· καὶ οὕτως ἐν γνώσει γινόμενοι τοῦ συνοίσαντος διὰ τῆς σῆς χρηστῆς ὀμιλίας, καὶ ἐπιφωνητικῆς παραγγελίας, τὸ πρόθυμον αὐτῶν ἅπαν κατακενώσουσιν εἰς τὸ μὴθεῖν ἀκριβῶς καὶ τὰ θεῖα διδάγματα ἕκαστον, καὶ πρὸς τὸ χρηστότερον τὸν βίον ἐχυτῶν καταστήσασθαι, καὶ ἄξιον ἐχυτὸν ἀπαρτίσαι πάσης ἱερωσύνης, καὶ οὕτως ἀποδείξει τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ μαρτυρίαν, ἔργοις αὐτοῖς βεβαίαν.

Καὶ μὴ ἄπαξ ἡ ἐπιφωνητικὴ αὕτη ὀμιλία τε καὶ παραγγελία γένηται, ἀλλὰ καὶ πολλάκις γινέσθω· καὶ ἀπαιτῆσθω ἕκαστος παρὰ τῆς σῆς ἁγιότητος, τί μετὰ τὰς ἐπιφωνητικὰς παραγγελίας ἐκαρπώσατο· καὶ ὁ καρπὸν εὐθαλέστερον τῶν ἄλλων προσενεγκῶν, ἀποδεκτὸς παρὰ τῆς σῆς ἁγιότητος λογιζέσθω, καὶ ἐγκρινέσθω, καὶ μείζονος παρὰ τοὺς ἄλλους τιμῆς ἀξιούσθω, ὅτι ἠῆπεθῆσεν οὗτος τῷ Κυριακῷ παραγγέλματι· αὐτὸς γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος· Λίτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησεται· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται(1)· καὶ ὁ τοιοῦτος ἐπεὶ ἐζήτησεν εὖρεν, ἤτησε καὶ ἔλαβεν, ἐκρούσε καὶ ἠνοίγη αὐτῷ. Τὸν οὖν ἐκ Θεοῦ λαβόντα τοιαύτην τιμὴν διὰ τῆς οἰκείας σπουδῆς, δεῖ καὶ τὴν ἁγιωσύνην σου τῆς προσήκουσας τιμῆς ἀξιῶν, καὶ τῇ βασιλείᾳ μου γνωρίσαι μᾶλλον αὐτὸν, ἵνα καὶ αὕτη πρὸς αὐτὸν τὴν προσήκουσαν κατὰ τὸ δυνατόν τιμὴν ἐπιδείξηται· καὶ ὁ τοιοῦτος γνῶριμος γενήσεται πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἰς ὠφέλειαν οὐχ ἑαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλῶν· μεταδίδοται γὰρ τὸ ἀγαθόν· ποῖον; πρᾶξις καὶ λόγος, ὧν χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον.

Εἰ δέ τις, ὅπερ οὐ δοκεῖ τῇ βασιλείᾳ μου, τασοῦτον γέγονε ῥάθυμος, ὥστε μὴδὲ μετὰ παραγγελίαν, μὴδὲ μετὰ χρόνον καρπώσασθαι τι καλόν, μενέτω ἑαυτὸν αἰτιώμενος· καὶ μᾶλλον αὐθις μετὰ χρόνον τινὰ ἐπιφωνηθῆτω, ὡς, εἰ καὶ ἔτι τῇ αὐτοῦ ῥαθυμίᾳ ἐμμείνη, καὶ τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου παντελῶς ἐκπεσεῖται. Τοῦτο δὲ οὐ περὶ τῶν ἐσχάτως γενηρακότων, καὶ τὰς αἰσθήσεις ἤδη ἀσθενησάντων, λέγει ἡ βασιλεία μου· τοὺς τοιοῦτους γὰρ ὁ χρόνος ἀξιοῖ συγγνώμης, ὅσον ἐπὶ τῷ μὴ ἐκπεσεῖν τοῦ οἰκείου βαθμοῦ, διὰ τὸ μὴ ἀπαρτισθῆναι κατὰ τὸν διδασκαλικὸν λόγον· ὅμως μὲν τοὶ καὶ αὐτοὶ βελτίους γενήσονται, εἰ δυνατῶς ἔχουσι γινῶναι· τέως γοῦν οὐκ ἐκδιώχθησονται τῶν οἰκείων βαθμῶν· οἱ δὲ δυνάμενοι καὶ μὴ ἐπιμελόμενοι, ἑαυτοὺς ἐκδιώξουσιν μετὰ τὸν προσήκοντα χρόνον, εἰ ἀδιόρθωτοὶ μείνωσι· καὶ ἔκτοτε ἑαυτοὺς αἰτιάσασθαι, καὶ

(1) Ματθ. 2', 7, 8.



μήτε τὴν βασιλείαν μου, μήτε τὴν σὴν ἀγιότητα, μήτε τὴν ἱεράν καὶ ἁγίαν σύνοδον· καιρὸς γὰρ ὑφαπλοῦται αὐτοῖς ὁ προσήκων, καὶ πρόφασιν, εἰ βούλοιντο βελτιωθῆναι, οὐκ ἔχουσι.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ νῦν ὄντος πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ δὲ ἐκ τῶν ἐξωθεν εἰς τὸν κλῆρον εἰσαγωγή, ἀπὸ γε τοῦ νῦν σχολασάτω, ἕως ἂν ὁ κλῆρος εἰς τὸν ὠρισμένον ἀριθμὸν περιστῆ. Ἐἰσι δὲ ὀφφίκια ἕτερα ἐκκλησιαστικὴν τινα ὑπουργίαν ἔχοντα, καὶ εἰ κελεύει ἡ ὑμετέρα ἀγιωσύνη, τασσέσθωσαν εἰς αὐτὰ οἱ παρά τινων προσαγόμενοι· καὶ, εἰ βούλονται ἱερωθῆναι, ἀγωνιζέσθωσαν πεῖράν τε λαμβάνειν τῶν θείων διδασμάτων πάντων, ὡς οἱ θεῖοι κανόνες διαγορεύουσι, καὶ βίου ἐπιμελεῖσθαι χρηστοῦ καὶ ἀνεπιλήπτου. Καὶ ὅταν τις τούτων ἀξίος ὦν Θεῷ γένηται πάσης ἱερωσύνης, τότε καὶ μαρτυρεῖσθω, καὶ εἰσαγέσθω εἰς τὸν κλῆρον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῆς προκοπῆς ἀξιούσθω κατὰ τάξιν.

Πλὴν εἰ καὶ σχολάσαι τὴν ἐξωθεν εἰς τὸν κλῆρον εἰσαγωγήν, ἄχρις ἂν εἰς τὸν ὠρισμένον περιστῆ ἀριθμὸν, ἡ βασιλεία μου προετρέψατο ἀνωτέρω, ἀλλ' εἴ τις ἐγνωσμένος καὶ μεμαρτυρημένος ἀνὴρ ἐπί τε τῇ κατὰ λόγον καὶ ἀρετὴν δοκιμότητι βούλεται καθιερωθῆναι, ἢ καὶ σπουδάζων τις περὶ τὸ καλὸν, καὶ ἀμφοτέρων τῶν εἰρημῶν, λόγου καὶ βίου ἐναρέτου, ἐπιμελόμενος, τοὺς τοιοῦτους οὐκ ἀπαγορεύει καὶ παραδέχεσθαι, καὶ καθιεραῦσθαι τῇ ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ.

Τί οὖν βούλεται ἡ ὑμετέρα ἀγιότης καὶ περὶ τῶν λειπόντων ἐμβάθμων κληρικῶν, καὶ περὶ τῆς εἰς τοὺς τόπους ἐκείνων προκοπῆς τῶν περισσῶν; Ἔστι γὰρ τις καθ' ὑπόθεσιν ἔσχατος μὲν τῷ βαθμῷ, ἀξίος δὲ πάσης ἱερωσύνης κατὰ τε λόγον, καὶ βίον. Ἐλείψεν ἐμβάθμῳ τις τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου, τίς ἀντ' ἐκείνου ταχθήσεται; Ὁ μήπω ἀξίος πάσης ἱερωσύνης γενόμενος, τὸν δὲ πρῶτον ἔχων βαθμὸν, ἢ ὁ ἔσχατος τῷ βαθμῷ, ἀξίος δὲ τῷ λόγῳ, καὶ τῇ πράξει, εἰς τὸν τοῦ λείψαντος ἐμβάθμου τῶν ταχθήσεται; Ὁ ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ βοηθούμενος, ὑστερεῖται τῆς βόγας, ἧς ὁ βαθμὸς αὐτὸν ἀξιοῖ, καὶ λυπηθήσεται. Πῶς οὖν παραφυλάξομεν καὶ τούτου τὸ ἄλυπον, καὶ τοῦ ἀξίου μὴ καταφρονήσομεν; Ἀμφότερα γὰρ ἀναγκαῖα, καὶ τὸν κοπιάσαντα

μὴ στερηθῆναι τῆς βόγας αὐτοῦ, καὶ τὸν ἀξίον μὴ παροραθῆναι ἀτιμάζεται γὰρ τὸ καλὸν, καὶ γίνεται τὰ ἀτιμώτερα τιμιώτερα, κἀντεῦθεν καταφρονεῖται τὸ καλὸν.

Ἡ μὲν οὖν εἰς τὴν βόγαν προκοπὴ γενέσθω κατὰ τὸν ἐκάστου βαθμὸν. Οἱ δὲ ἀξιόλογοι κατὰ τε λόγον καὶ πράξιν εἰσαγέσθωσαν εἰς τὴν τῆς διδασκαλίας διακονίαν, καὶ διὰ τῶν διδασκάλων προβαιέσθωσαν εἰς τὰ ἀρχοντικά. Ἀφορισθήτω δὲ τοῖς διδασκάλοις καὶ τὸ προσήκον σιτηρέσιον· ἀξίος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται<sup>(1)</sup>· ἐργάτης δὲ μὴ τυγχάνων μισθοῦ τοῦ προσήκοντος, δοκεῖ ἀδικεῖσθαι· καὶ δοκῶν ἀδικεῖσθαι, παθαίνεται ἴσως τὸν λογισμὸν ὡς ἄνθρωπος, κἀντεῦθεν καὶ περὶ τὴν γνώσιν βραθυμότερος γίνεται· καὶ ἐμποδιζόμενος, πῶς μετ' ἐπιμελείας τὴν διδασκαλίαν ποιήσεται, μὴ μετ' ἐπιμελείας δὲ τὴν διδασκαλίαν ποιούμενος, πῶς μεταδώσει τῆς ἐκ ταύτης ὠφελείας τῷ λαῷ; Καὶ λοιπὸν ἀπομένει ἡ διδασκαλία τοῦ ὀρθοῦ δόγματος, καὶ τοῦ χρηστοῦ ἠθους ἀμετάδοτος ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς· καὶ τὸ ἐκ τούτου κακὸν ὑμεῖς οἱ ἀρχιερεῖς κριτόνως γινώσκετε.

Τυποῖ δὲ τοῖς διδασκάλοις καὶ ἡ βασιλεία μου, ὡς ὑπὲρ πάντων τὸν ἀγῶνα ὑποδυομένοις, σιτηρέσιον ἔχουν ἐκάστῳ αὐτῶν ἀνὰ νομισμάτων λίτρας τρεῖς, καὶ ἀνὰ οἴτου μοδίου πεντήκοντα, εἰς περισσοτέραν παρηγορίαν αὐτῶν; ὥστε καλῶς μεταδιδόναι τούτους τῷ λαῷ τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος, καὶ τῆς χρηστῆς πολιτείας· καὶ ὅσοι μὲν τῶν τοιοῦτων διδασκάλων, ἔχοντες δηλονότι βίον ἐνάρετον, καὶ τὴν τοῦ διδασκαλικοῦ λόγου δύναμιν, προθυμοῦνται γενέσθαι ἱερεῖς, γενέσθωσαν· καὶ ἐχέτωσαν μὲν οὗτοι τιμὴν ἐν τε ταῖς εισόδοις, καὶ ἐν ταῖς καθέδραις, ἐμβαθμοὶ μὲν ὄντες, κατὰ τοὺς οἰκείους βαθμοὺς, περισσοὶ δὲ, εὐθὺς μετὰ τοὺς ἐμβάθμους, τῶν ἄλλων δηλονότι περισσῶν προτιμώμενοι; ὡς ἐκπροσωποῦντες τῷ μεγάλῳ ἀρχιερεῖ· ἀκούομεν γὰρ τὸν πληροῦντα τὸν τόπον τούτου μεγίστην αἰεὶ ἔχειν τιμὴν, καὶ οὐδεὶς πρὸς τοῦτο δυνήσεται ἀντειπεῖν.

Ἐπιβλεπέτωσαν δὲ καὶ τὰς γειτονίας μὴ μόνον διδάσκοντες τὸν λαόν, καὶ ὑποτιθέοντες ἅπασιν τὸ καλὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἴσως

(1) Λουκ. 10, 7.



διαβεβλημένου βίου εύρισκομένους αναστέλλοντες, ποτέ μὲν διὰ συμβουλῆς, ὡς τὴν τοῦ λόγου δύναμιν ἔχοντες, ποτὲ δὲ δι' ἀναφορᾶς αὐτῶν εἰς τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην, ἐκείνου δὲ εἰς τὴν βασιλείαν μου, ἢ καὶ τοὺς τὰς ἐν τῇ μεγαλοπόλει διακοῦντας ἀρχάς, ὅτε καὶ χειρὸς δηλονότι, καὶ ἐξουσίας δεῖται τὸ πρᾶγμα πολιτικῆς. Δεῖ δὲ αὐτοὺς ἐπισκέπτεσθαι τὸν λαόν, καὶ ἵνα πάντες γνωρίμους ἔχωσι τοὺς πνευματικούς Πατέρας αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀντιποιμένων, λύκοι εὐρεθῶσι τινες τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀναδεχόμενοι· οἱ δὲ αὐτοὶ διδάσκαλοι, οὐ μόνον ὡς τὸ ἀξιοπίστον ἔχοντες, τοῖς λαϊκοῖς τὴν ὠφέλειαν παρέξουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς μοναχοῖς· δεῖται γὰρ καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς ἕνια διορθώσεως.

Μηδαὶς δὲ τῶν οὕτως ἀξίων διδασκάλων ἀπρόθυμος ἔστω εἰς τὸ γενέσθαι ἱερεὺς, καὶ οὕτως μεταδιδόναι τῷ λαῷ τοῦ διδασκαλικοῦ λόγου κατὰ προτροπὴν τοῦ μεγίστου ἀρχιερέως, ἀλλὰ μᾶλλον προθυμείσθω εἰς τοῦτο, ὡς κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας γινόμενον· εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἔδοξε νῦν ἔχειν ὑπόπτωσιν τινα ἢ ἱερωσύνη, πλὴν οὐχ οὕτως ἔχει καὶ ἡ ἀλήθεια· τῇ δὲ παραλόγῳ συνηθείᾳ πάντως ἀκολουθῶν τις, κρίνει τὴν τιμὴν ἀτιμίαν. Τίς γὰρ τῶν εὖ φρονούντων οὐκ ἐπιγινώσκει τὸν ὑψηλότερον βαθμὸν τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου, ὅτι, ὡς περὶ ὁ ἀρχιερεὺς μεῖζων ἐπὶ τοῦ ἱερέως, οὕτω καὶ ὁ ἱερεὺς τοῦ διακόνου· κἂν πρωτοδιάκονός τις εἴη, πρῶτος μὲν τῶν διακόνων ἐστίν, ἔσχατος δὲ τοῦ ἐσχάτου τῶν ἱερέων· ὁ μὲν γὰρ ἱερεὺς συνεδριάζει τῷ ἀρχιερεῖ, ὁ δὲ παρέστηκε, καὶ ὑπηρετεῖ· λοιπὸν προθύμως καὶ ἀξίως διάκονος εἰς τὸ πρεσβυτέρειον εἰσελεύσεται.

Ἀπονέμει δὲ τοῖς τοιούτοις διδασκάλους τοῖς γενομένοις ἱερεῦσιν ἢ βασιλεία μου καὶ μεῖζον τὸ σιτηρέσιον, ἡγουν ἐκάστῳ ἡμισμᾶτων· οἱ δὲ μὴ προθυμούμενοι ἔτι τὸ τῆς ἱερωσύνης ὑψηλὸν ἀξίωμα δέξασθαι, καὶ ἐν διακόνοις ὄντες, ἀναδεχέσθωσαν τὴν τῆς διδασκαλίας διακονίαν, ἵκανοὶ δηλονότι κατὰ τε λόγον ὄντες καὶ ἀρετὴν· λήφονται δὲ οὗτοι τὴν ἀνωτέρω εἰρημένην παραμυθίαν τοῦ κόπου αὐτῶν ἐν ταῖς στάσεσι, καὶ ἐν ταῖς εἰσόδοις ταύς οἰκείους βαθμοὺς καὶ τόπους ἔχοντες. Οἱ ὀφείλοντες δὲ προ-

χειρίζεσθαι διδάσκαλοι, κατ' ἐπιλογὴν ὀφείλουσι προχειρίζεσθαι, ἵνα καὶ τὸν διδασκαλικὸν λόγον ἀκέραιον, καὶ τὸν βίον ἔχωσιν ἀνεπίληπτον· εἰ γὰρ ὁ ἀξίος παροράται, καὶ ὁ ἀνάξιος προβιβάζεται, κρῖμα προξενεῖ τοῦτο τῷ προκρίναντι μὲν τὸν ἀνάξιον, παρορῶντι δὲ τὸν ἀξίον, καὶ ζημίαν ψυχικὴν ἀφόρητον οἷς ὁ μὴ ἀξίος διδάσκαλος ἐφίσταται· διδάσκαλον γὰρ ἢ βασιλεία μου τὸν ἀξίον, ὡς ἀνωθεν εἴρηται, ὀνομάζει τε καὶ τυποῖ, τὸν κρεῖττονα δηλονότι τῶν ἄλλων, οὐ μὴν τὸν μὴ τοιοῦτον.

Ἴνα δὲ εἴη εὐπορία τῶν ἀξίων καὶ ἀπὸ τῶν λαϊκῶν, καὶ ἀπὸ τῶν μοναχῶν, ἐὰν εὐρεθῇ τις ἔχων καὶ τὸν διδασκαλικὸν λόγον, καὶ τὸν ἀνεπίληπτον βίον, ὥστε μὴ κωλύεσθαι εἰς ἱερωσύνην, καλεῖσθω καὶ προχειρίζεσθω, ὅτε ἀξιολογώτερος δηλονότι ἐστὶ, τῶν τῆς Ἐκκλησίας· τῷ γε μὴν μοναχῷ οὐδὲν οὔτε περὶ καθέδρας, οὔτε περὶ στάσεως ἢ εἰσόδου διοίσει. Εἴποι δὲ ἂν τις ἴσως περὶ τῶν κεκληρωμένων ἤδη, μήπω δὲ κατηρτισμένων κατὰ τε λόγον καὶ πρᾶξιν, ὡς παρὰ τοὺς θελοὺς κανόνας ἢ Ἐκκλησία τούτους ἔτι νῦν παραδέχεται· ἀλλὰ σκοπησάτω, ὅτι τὸ ἐκ μακρῶν χρόνων γινόμενον, κἀντεῦθεν ὡς ἔθος κρατήσαν, εἰ καὶ παράλογον, ὡς ἀπεναντίας τοῖς θελοῖς κανόσι γινόμενον, εἰσδέξεται τὴν διορθώσιν δι' οἰκονομίας ἀρίστης τὸ ἀλυπον πᾶσι περιποιουμένης· οὐκ ἄρα τοῦ εἰκότος ἀπέδουσα δόξειεν ἂν ἡ οἰκονομία· οὐ γὰρ τὸ παράλογον δεχόμεθα, οὔτε μὴν τοῦτο προτρεπόμεθα γίνεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ μὴ καλῶς γινόμενον ἐπιτρέπει διορθωθῆναι ἢ βασιλεία μου· ἐθέλει γὰρ, εἰ καὶ μὴ ἐν τοῖς ἄλλοις καλοῖς, ἀλλ' ἐν τούτῳ γοῦν τῷ ἀναγκαιοτάτῳ, ὡς εἰς τὴν εὐσέβειαν ἀφορῶντι, σύμβουλος καὶ συνεργὸς ὑμῖν γενέσθαι εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀγαθοῦ.

Ἐπὶ τούτοις ἀναγνωσθήτω καὶ τὸ τοῦ νομοκάνονος βιβλίου ἅπαν ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς καὶ ἀγίας συνόδου· καὶ ἀπὸ τῶν παραθεωρουμένων νῦν θελῶν κανόνων οἱ μὲν πρὸς εὐσέβειαν ὄρωντες, καὶ τι συστατικὸν τοῦ ὀρθοῦ δόγματος παραδιδόντες ἡμῖν, παντὶ τρόπῳ ἀνανεωθέντες, τηρεῖσθωσαν· οἱ δὲ λοιποὶ παρεκβληθέντες δοθήτωσαν καὶ τῇ βασιλείᾳ μου, ἵνα κοινῇ τῇ ἡμετέρᾳ ἀγιότητι περὶ τούτων συνδιασκεψαμένη, τὸ δέον οἰκονομήσῃ. Πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ, καὶ τὸν περὶ τῶν μοναχῶν τῶν ἐν ταῖς ῥύμαις, καὶ ταῖς τριόδοις περιγοστούντων ἀνακαινισθέντα δεῖ συντηρεῖσθαι.



Ταῦτα οὐκ εἰκῆ καὶ μάτην ἡ βασιλεία μου ἔγραψεν· οὐδὲ ὥστε μένειν ἐν λόγοις καὶ γράμμασιν, ἀλλὰ πρὸς ἔργον τέλειον· ἔργον δὲ τέλειόν ἐστιν, ὅταν τὸ παραλόγως γινόμενον διόρθωσιν δέξηται. Δοκεῖ δὲ τῇ βασιλείᾳ μου, μᾶλλον δὲ, εἰ καὶ τολμηρῶς ὁ λόγος, κατάληψιν ἔχει αὐτῆ τέλειαν, ὅτι Θεὸς διανέστη ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὑποθέσει, καὶ γενέσθαι τὴν διόρθωσιν πύδωκε τοῦ κακοῦ, καὶ τοσοῦτον ἑαυτὸν δι' ἡμᾶς καὶ νῦν ἐταπεινώσεν, ὥστε καὶ παρακαλεῖν ἡμᾶς ὑπὲρ τῆς ἰδίας πολυνης, δι' ἣν καὶ ἐνηθρώπησε, καὶ σαρκὶ ἔπαθε, καὶ τὸ ἴδιον αἷμα ἐξέχεε, καὶ θάνατον ὑπέστη τὸν ἐπονείδιστον, καὶ μὴ διανισταμένοις πρὸς τὸ καλόν, ἀλλὰ τῇ αὐτῶν ῥαθυμίᾳ ἐρμένουσι, καὶ τὰ φρικωδέστατα ἀπειλεῖν.

Οὐκοῦν οὐδὲ ἡ βασιλεία μου ἀνέξεται ὅπως ἐτι παρεκταίνθη· ναὶ τὴν διόρθωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως· ἀλλὰ τοῖς ἐμποδίζουσι τοῦ λοιποῦ πρὸς τὸ ταύτην κατορθωθῆναι, κανονικῆ εὐθύνη ἐπενεχθήσεται· καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ κατὰ πάθος λέγειν τὴν βασιλείαν μου ταῦτα· οὐκ ἔχει γὰρ Θεοῦ χάριτι πρὸς τινα ἔχθραν· οὐδένα μισεῖ, οὐδένα κατακρίνει· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο μόνον παθαίνεται τὸ γινόμενον· καὶ οὐκ ἀνέχεται ὄραν τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ χριστιανικὴν κατάστασιν καταλυομένην.

Μακάριος δὲ εἶ, ἀγιώτατέ μου δέσποτα, καὶ ἐτι μακαριώτερος ἀναδειχθήσῃ, εἰ μετὰ τῶν ἄλλων, ὧν κατώρθωσας, καὶ ταῦτα, ἃ ἀνωτέρω γέγραφα, ἀποτελέσεις. Καὶ ὑμεῖς, θεοφιλέστατοι ἀρχιερεῖς, ὁμοίως μακάριοι ἐστέ, εἰ κἀνταῦθα τῶ ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ καὶ ἀρχιεπομένῳ ὑμῶν, ὡς εἰκὸς, συνεργήσετε, τὸ ὑμέτερον ἀνεπισημασμένως ἐν ταῖς ψήφοις πληροῦντες, καὶ πάντα ταῦτα καὶ ἐν ταῖς ὑμετέραις ἐπαρχίαις κατορθώσετε· οὐ γὰρ ἐν τῇ μεγαλοπόλει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσαις ταῖς ὑπὸ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν χώραις βούλεται ἡ βασιλεία μου ταῦτα κρατεῖν τε καὶ ἐνεργεῖν, καὶ νόμον κοινὸν καὶ θέσπισμα τὴν παρούσαν γραφὴν ἐκτίθεται· οὐ καινὸν τι ἐπὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς καὶ ἱερατικοῖς παρεισάγουσα πράγμασιν, ἀλλὰ τὰ τοῖς θεοῖς Ἀποστόλοις, καὶ ταῖς ἱεροῖς Πατράσιν ὀρισθέντα τε καὶ κανονισθέντα, ἀμελεῖα δὲ παραθεωρηθέντα, καὶ ἤδη σχεδὸν τελείως ἀγνοηθέντα ἀνανεοῦσά τε καὶ κρατύνουσα.

Καὶ ἴστιν πᾶς τοῦ λοιποῦ, ὡς, ὅστις ἀνέτι ἐναντίον τι τούτοις ἐν τῇ ὑπ' αὐτὸν ἐνορίᾳ ἐν ψήφῳ, ἢ χειροτονίᾳ, ἢ ἑτέρα σφραγίδι ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ οἰουδήτινος διαπράξῃται, ἀσυμπαθῶς τῇ ἐκ τῶν θείων κανόνων εὐθύνη ὁποπεσεῖται. Δεῖ δὲ καὶ ἀξιολόγους ἱερεῖς ἐγκαθιδρυθῆναι ταῖς τῶν χωρίων καθολικαῖς ἐκκλησίαις, ὡς ἂν αὐτοὶ πάλιν οἱ ἱερεῖς φωτίζωσι τὸν λαόν, καὶ τοῦ ὀρθοδόξου κηρύγματος πᾶσι μεταδιδώσιν. Ἰσως δὲ οὐκ εὐπορήσετε τοιούτων ἀνθρώπων ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ' ἐπιμεληθέντες καθ' ὑπερβολὴν, τάχιον καταστήσετε ἀνθρώπους ἀξίους τοῦ μεταδιδόναι καὶ ἑτέροις τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ διαφωτίζεῖν τὸ ὀρθόδοξον κήρυγμα· σκοπητέον γὰρ δι' ἣν αἰτίαν οἱ Ἀπόστολοι τὴν οἰκουμένην περιέτρεχον· δι' οὐδὲν ἕτερον πάντως, ἢ διὰ τὸ μεταδιδόναι τοῦ ὀρθοῦ κηρύγματος παντὶ τῷ λαῷ.

Δεῖ τοίνυν καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς τὴν ἐκείνων τιμὴν διαδεξαμένους, ἕκαστον ἐν τῇ ὑπ' αὐτὸν ἐνορίᾳ ὁμοίως ποιεῖν· ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ὕβριν τοῦτό ἐστι τοῦ ἀρχιερέως, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ εἰς μεγαλειότητα τιμῆς, ὅταν καὶ εἰς κατάλυμα πένητος εἰσέλθῃ, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἐρευνήσῃ, καὶ πρὸς θεοσέβειαν αὐτὸν ἀναγάγῃ· μιμητῆς γὰρ γίνεται ὁ τοιοῦτος ἀρχιερεὺς τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν ταῦτοις μᾶλλον πληροῖ τὰ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος. Ἀλλὰ καὶ τὸ κανονικὸν διὰ τοῦτο ἀφωρίσθη τοῖς ἀρχιερεῦσιν, ἵνα διερχόμενος ἕκαστος, καὶ διδάσκων, ἐξ αὐτοῦ διατρέφῃται. Γνωρίζετω οὖν πᾶς ἀρχιερεὺς, ὅτι πρὸς κόπον ἀπεδύσατο τὸ τοιοῦτον πνευματικόν, καὶ ὀφείλει τοῦτο ἐκπληροῦν, καθὼς καὶ οἱ μακαριστοὶ ἐκεῖνοι Πατέρες, καὶ αὐτοὶ οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι διὰ βίου ἐποίουν.

Εἰ γὰρ σκοπήσετε καλῶς οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ ἐννοήσετε, ὅτι διὰ παράβασιν μιᾶς ἐντολῆς, ἣν παρέβησαν οἱ πρωτόπλαστοι, παρεδόθημεν ἅμα ἐκεῖνοις τῷ θανάτῳ καὶ τῇ φθορᾷ, καὶ εἰ μὴ διὰ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς ἀπολυτρώσεως τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐτύχομεν, πάντες ὁμοῦ ἀπωλόμεθα· καὶ ὅτι διὰ τοῦτο ἐδέησεν αὐτὸν τὸν Κύριον, εὐδοκίᾳ τοῦ Πατρὸς, καὶ συνεργείᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνανθρωπήσαι, καὶ σάρκα φορέσαι, καὶ σαρκὶ παθεῖν, καὶ ἀποθανεῖν, ἵνα ἐξέλῃται ἡμᾶς τῆς φθορᾶς, εἰς ἣν κατεκρίθημεν.



Εἰ ταῦτα οὖν ἐπιγνώτε, καὶ εἰς ὅλον κακὸν συνελαύνεται ὁ ἀρχιερεὺς μὴ διαδιδούς τὸ ὀρθόδοξον κήρυγμα τῇ ὑπ' αὐτὸν ποιμνῇ, οὐδέποτε κόπον ἠγήσεται τις ὑμῶν τὸ, αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ διέρχεσθαι πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν ἐνορίαν συνεχέστερον, καὶ διδάσκειν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καθαρὰν πίστιν, καὶ τὸν σεμνὸν βίον, ἀλλ' ὁ κόπος οὗτος μᾶλλον ἀνάπαυσις αὐτῷ λογισθήσεται, ὡς καὶ ἀνάπαυσιν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ καὶ τοῦ οἰκείου λαοῦ προξενῶν τὸ γὰρ ὀφειλόμενον πληροῖ· ἐπειδὴ καὶ λόγους διδόναι μέλλει πάντως ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ὑπὲρ τοῦ ὑπ' αὐτὸν λογικοῦ ποιμνίου.

Εἰ δὲ ὁ ἴσως μὴ βουληθεὶς ἐπιμελήσεσθαι ἀρχιερεὺς τῆς τριαύτης ὑποθέσεως διανοήσεται, ἢ ποῖαν πρόφασιν ἔξει εἰς τὸ ἀναβολῇ δοῦναι τὸ πρᾶγμα καὶ ὑπερθέσει; Ἐτέραν πάλιν ἐνανθρώπησιν τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ προσδοκῆσει γενέσθαι; Τοῦτο οὐδὲ ἐπὶ λογισμὸν ἀνθρώπου ἀναβήσεται· ἀλλ' ἐλεύσεται πάντως ὁ ἀληθινὸς Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν ἀποδώσων ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Λοιπὸν οὐ δεῖται ἀναβολῆς, οὐδὲ ὑπερθέσεως ἢ παροῦσα ὑπόθεσις.

## ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

### ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΟΝ ΔΙΟΡΙΖΟΜΕΝΟΝ,

*Μηδὲν τι ἀπαιτεῖν τὸν πράκτορα ἀπὸ Ἐκκλησίας χηρευούσης τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς (1).*

**Κ**ΑΙ τί δὲ ἄλλο τῇ βασιλείᾳ μου προῦργιαίτερον ἢ περισπούδαστότερον, ἢ τὸ τὰς Ἐκκλησίας ἀνωτέρας διατηρεῖσθαι πάσης ἐπηρείας τε καὶ κακώσεως, καὶ μηδὲ τὴν οἰανοῦν βλάβην ἢ ζημίαν ὑφίστασθαι; Διὰ ταῦτα οὐδὲ τὸ νῦν εἰς ἀκοὰς τῆς ἡμῶν ἐλθὸν γαληνότητος, ἀδιόρθωτον ἀπολειφθῆναι ἠθέλησεν. Ἀνηγγέλθη γὰρ ἡμῖν, ὡς τινες τῶν κατὰ χώρας ἀρχόντων, ἅμα τῷ ἀποβιῶναι τοὺς ἀρχιερεῖς, ἀφαιροῦνται πάντα τὰ εὐρισκόμενα ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ, εἴτε εἶδη εἰσὶ τινὰ καὶ πράγματα, ἢ πολλάκις χρήματα εὐρεθεῖεν, ἐρμάλῳ ἐντετυχηκέναι οἰόμενοι, τῇ τελευτῇ τοῦ ἀρχιερέως· τῇ δὲ ἀληθείᾳ, τῶν μὴ ἐφειμένων αὐτοῖς κατατολμῶντες, καὶ ἐξιδιούμενοι τὰ ἀλλότρια· τινὲς δὲ διὰ τῶν ἐξυπηρετούντων αὐτοῖς τὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀφαιρούμενοι, ἐξάντεις ἑαυτοὺς τῷ δοκεῖν καθιστῶσι τοῦ ἀτόπου τούτου ἐγχειρήματος. Ἀναστέλλουσα γοῦν τὴν τοιαύτην παράλογον πρᾶξιν ἡ βασιλεία μου, καὶ τὸ ταιοῦτον τῆς πλεονεξίας εἶδος ἀναχαιτίζουσα, διορίζεται διὰ τοῦ παρόντος νεαροῦ θεσπίσματος, μαδένα τοῦ λοιποῦ τῶν ἀρχόντων ἐκάστης ἐπαρχίας, μετὰ τελευτῆν τοῦ ἐπαρχεώτου μητροπολίτου, ἢ ἀρχιεπισκόπου, ἢ ἐπισκόπου, ἀναλαμβάνεσθαι ἀπὸ τῶν ὄντων ἐν τῇ μητροπόλει, ἢ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ, ἢ ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὰς προαστείαις, ἢ χωρίοις, ἢ ἀγριδίοις, ἢ μοναστηρίοις, ἢ νομίματα, ἢ εἶδη τινὰ, ἢ πράγματα, ἢ ζῶα, ἢ ἕτερα τινὰ διαφέροντα αὐτοῖς· ἀλλὰ μηδὲ ὅπως ἐκεῖσε εἰσέρχεσθαι μήτε αὐτοὺς, μήτε τοὺς ἐξυπηρετούντας αὐτοῖς. Αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ τῶν χωρῶν ἀρ-

(1) Ἰωάννης ὁ Κομνηνός, ἢ Καλοῖωάννης, στρατηγὸς ἀριστός, στεφθεὶς βασιλεὺς τὸ ἔτος 1002, ἐβασίλευσε μόνος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1118, ὅτε ἀπεβίωσεν ὁ πατήρ αὐτοῦ Ἀλέξιος, μέχρι τοῦ ἔτους 1143. Ὅρα καὶ Καν. ΛΕ. τῆς ε'. σελ. 383 τοῦ Β'. Τόμου, καὶ τὴν ἐν τῇ ἐπ' αὐτοῦ ἐξηγήσει τοῦ Βαλαμῶνος Νεαρῶν Διανοῦλ τοῦ Κομνηνοῦ.



χοντες ἢ ἀπερχόμενοι, ἢ ἀποσέλλοντες τινας, καὶ ἀναλαμβάνόμενοι ἢ ἀπὸ τοῦ ἐπισκοπέου, ἢ ἀπὸ τῶν προασειῶν καὶ μοναστηρίων εἶδη τινὰ, ἢ πράγματα, ἢ νομίσματα, ἢ ζῶα, καταθήσουσι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ ὑπόκειται ἢ τοῦτο παθοῦσα ἐπισκοπή, ἢ ἀρχιεπισκοπή, ἢ μητρόπολις, νομισμάτων λίτρας ιβ'. ὀφειλούσας ἀποδίδουσαι ἀπροφασίτως πρὸς τὴν ζημιωθεῖσαν Ἐκκλησίαν, πρὸς τῷ καὶ τὴν ἐκ τῆς βασιλείας ἡμῶν ἐπισπάσασθαι ἀγανάκτησιν. Εἰ δὲ τις τῶν ἐξυπηρετούντων αὐτοῖς τοιοῦτόν τι διαπράττειται, κὰν ἀξιωματικὸς εἴη, πρῶτον μὲν ὡς παραβάτης τοῦ ἡμετέρου προσάματος διὰ δαρμοῦ σωφρονισθήσεται καὶ κούρας ἔπειτα δὲ καὶ λόγῳ ποινῆς ἀπαιτηθήσεται λίτρας νομισμάτων ἕξ. Εἰ δὲ καὶ τῶν ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπισκοπῆς κληρικῶν τις, ὡς ὑφελόμενός τινα τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων φωραθείη (τολμάσθαι γὰρ δὴ καὶ τοιαῦτα πολλὰ παρὰ τῶν κληρικῶν ἢ βασιλεία μου ἀνεδιδάχθη), διορίζεται, καὶ τούτους μετὰ ἀκριβῆ ἔλεγχον, καὶ τῆς ἀληθείας κατάληψιν, τοῦ οἰκείου ἐκπίπτειν βαθμοῦ, ὡς τὰ τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένα ἀφαιρουμένους, καὶ ἱεροσούλους ἀντικρυς λογιζομένους. Οὐκ ἐξέσται τοίνυν ἀπὸ τοῦ παρόντος οὔτε κριταῖς, οὔτε ἀναγραφεῦσιν, οὔτε πράκτορσιν, οὔτε δουξίν, οὔτε στρατηγοῖς, οὔτε προνοηταῖς, οὔτε ἄλλοις τισὶ δημοσιακὰς δουλείας ἐγκεχειρισμένοις, μετὰ τελευτὴν τῶν ἀρχιερέων παραβάλλειν ὅπως τοῖς ἐπισκοπέοις, ἢ τοῖς διαφέρουσιν αὐτοῖς ἀκινήτοις, ἢ μοναστηρίοις, καὶ ἀφαιρεῖσθαι τὸ σύνολον ἐξ αὐτῶν οὔτε μὴν προφάσει δημοσιακῶν τελεσμάτων εἰσέρχεσθαι εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας δίκαια, καὶ ἀφαιρεῖσθαι ἀβούλονται. Ἀλλὰ καὶ εἴ τι παρὰ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς χρεωστεῖται τῷ δημοσίῳ, μετακλήτους γίνεσθαι τοὺς κληρικούς· καὶ εἰ πρόδηλον καὶ ἀναμφίβολον τὸ παρὰ τοῦ δημοσίου ἐπιζητούμενον ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς Ἐκκλησίας φανεῖται, τοὺς κληρικούς τοῦτο ἀπὸ τῶν τῆς Ἐκκλησίας προσόδων διδόναι πρὸς τὸν δημόσιον· μὴ μόντοι ἐπ' ἀδείας ἔχειν τὸν πράκτορα διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν περιπολεῦειν εἰς τὰ προάστεια, καὶ ἀφαιρεῖσθαι ἀβούλεται· ὁ δὲ προχειρισθὲν σόμενος ἀρχιερεὺς τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀντιλήψεται δικαίων. Ἐἶχε τὸ, μηνὶ Ἀπριλλίῳ, ἐπινεμήσεως θ'. δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τοῦ κραταιοῦ καὶ ἀγίου ἡμῶν βασιλέως πορφυρογεννήτου, κυρίου Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ· καὶ ἡ διὰ κηροῦ συνήθης σφραγίς.

## ΜΑΝΟΥΗΛ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ (1).

### Α'. ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΚΑΘΑΙΡΕΣΕΩΣ

Τοῦ γεγονότος πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κοσμᾶ τοῦ Ἀττικοῦ, ὀμόφρονος ἀποδειχθέντος τῷ Βογομήλῳ Νίφωνι. Ταῦτα παρεκβληθέντα, καὶ συνήθως πιστωθέντα ἐκδόθη ἔτει ςχγς', μηνὶ καὶ Ἰνδικτιῶνος τοῖς προγεγραμμένοις. Μηνὶ Φεβρουαρίῳ κς', ἡμέρᾳ τετάρτῃ, Ἰνδικτιῶνος δεκάτης (2).

**ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΟΥ** ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Βλαχερνῶν τοῦ κρατίστου καὶ θεοστέπτου ἀγίου ἡμῶν βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος, κυρίου Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, παρισταμένων τοῦ πανευτυχεστάτου καίσαρος κυρίου Ἰωάννου· τοῦ πανυπερσεβεστάτου κυρίου Στεφάνου τοῦ Κοντοστεφάνου· τοῦ σεβαστοῦπερτάτου κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ Ἀγγέλου· τῶν ἐξαδέλφων τοῦ κρατίστου, καὶ ἀγίου ἡμῶν βασιλέως, τοῦ κυρίου Ἀλεξίου τοῦ υἱοῦ τῆς πορφυρογεννήτου καὶ καισαρίσσης κυρίας Ἄννης, τοῦ κυρίου Ἀλεξίου, καὶ τοῦ κυρίου Ἀνδρονίκου, τῶν καὶ υἱῶν τῆς πορφυρογεννήτου κυρίας Μαρίας, αὐταδέλφης αὐτῆς· τοῦ πανσεβεστάτου σεβαστοῦ, καὶ μεγάλου δρουγγαρίου κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ Κομνηνοῦ· τοῦ πανσεβεστάτου σεβαστοῦ δικαιοδότη καὶ ἐπάρχου κυρίου Ἰωάννου τοῦ Ταρωνίτου, τοῦ μεγάλου ἐπιφανεστάτου κοιέστορος καὶ κριτοῦ τοῦ Βήλου κυρίου Βασιλείου

(1) Μανουὴλ ὁ Κομνηνός, υἱὸς Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1143 μέχρι τοῦ ἔτους 1180. — (2) Τὸ παρὸν σημεῖωμα ἐλήφθη ἐκ τοῦ συγγράμματος Λέοντος τοῦ Ἀλλατίου De Ecclesiae occidentalis et orientalis perpetua consensione σελ. 682—686· εἴρηται δὲ καὶ ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν ἱερῶν Συνόδων τοῦ Μηλίου (ἐν Παρισίοις 1764). Ἐν ἀμφοτέροις ταύταις ταῖς ἐκδόσεσιν ἀναγιγνώσκεται ςχγς', ἀντὶ ςχγέ, ὡς ἐνταῦθα διωρθώθη, ἄτε δὴ τούτου μόνου τοῦ ἔτους συμπέπτοντος τῇ δεκάτῃ Ἰνδικτιῶνι, καὶ τῇ καὶ ἀλλαχόθεν βιβαιομένῃ ἐποχῇ τῆς ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἀπεβολῆς Κοσμᾶ τοῦ Ἀττικοῦ, πατριαρχεῦσαντος μῆνας δέκα μετὰ Μιχαὴλ τὸν Ὄξειτην. Βλέπε Κίνναμον, βιβλ. Β'. κεφ. 10, καὶ Νικήταν Χωγιατίτην, βιβλ. Β'. σελ. 105 καὶ ἐπ. Ἐκδ. Βόννης.



τοῦ Πεκρούλου, τοῦ κριτοῦ τοῦ Βήλου Ἰωάννου τοῦ Ἀλωππᾶ, καὶ ἑτέρων οὐκ ὀλίγων τῆς συγκλήτου, καὶ τῶν πολιτικῶν δικαστῶν, συμπαρασταμένων αὐτοῖς καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων.

Βι δὲ καὶ ἀνδρὶ παγίς ἰσχυρὰ τὰ ἴδια χεῖλη, καὶ λόγοις οἰκείου στόματος ἀλίσκεται ἕκαστος (1), ὁ ἐπὶ θήματος καὶ ταῦτα βασιλικῶς, παρασταμένης μὲν τῆς συγκλήτου, συμπαρασταμένης δὲ καὶ τῆς ἱερᾶς καὶ θείας συνόδου, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ἑτέρου πλήθους πολυαρίθμου, τὰ ἐφ' οἷς παρ' ἄλλων ἠτιᾶτο, αὐτὸς δὲ ἑαυτοῦ καταθέμενος, καὶ οὕτως ἔχειν τὸ ἀληθὲς συνομολογήσας, ὡς οἱ ἀπαγγεῖλαντες τῷ κρατίσῳ καὶ ἁγίῳ ἡμῶν βασιλεῖ τὰ κατ' αὐτὸν διηγήσαντο, πῶς οὐχὶ καὶ ἀφεύκτως (2) τοῖς τε χείλεσι τοῖς οἰκείοις ἐμπεδωθήσεται, καὶ δικαίως τοῖς τούτων λόγοις, ὡς τισὶν ἀρρήκτοις πέδαις περισφιγθήσεται; Τοιοῦτο δὴ καὶ περὶ τὸν πατριάρχην τῆςδε τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων Κοσμάν συμβέβηκε σήμερον. Τῶν τινες γὰρ ἱερωτάτων ἀρχιερέων οὐ μικρῶς ἐπὶ τούτῳ σκανδαλισθέντες ἐφ' οἷς ἑώρων αὐτὸν [κοινωνοῦντα] (3) ἀνθρώπῳ πρὸ καιροῦ τινος συνοδικῶς ἀποβεβλημένῳ, ὡς ἑτερόφρονι, καὶ ἀλλότρια τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ὑψηγομένῳ τε καὶ διδάσκοντι, καθὼς τὰ ἐπὶ τούτῳ προβάντα συνοδικῶς διέξεισι σημειώματα (4), τῷ καταράτῳ δὴ τούτῳ καὶ ἀμονάχῳ λέγομεν Νίφωνι, ὃν καὶ ἐς τοσοῦτον ἡ τηνικαῦτα συναχθεῖσα ἱερὰ ἀπεκλήρυξε σύνοδος, ὡς καὶ ἀπρόβιτον εἶναι, καὶ πᾶσιν ἀπαξοπλῶς ἀκοινώνητον μέχρι λόγου ψιλοῦ, καὶ προσήσεως· περισσὸν γὰρ τὸ λέγειν περὶ συνεστιασεῶς τε αὐτοῦ, καὶ εὐχῆς, καὶ τῶν ἄλλων, ἐφ' οἷς κοινωνεῖν ἀλλήλοις εἰώθαμεν. Διὰ γοῦν ταῦτα σκανδαλισθέντες, ὡς εἵπομεν, ὅτι περ' ἀπρίξ ἑώρων αὐτοῦ τὸν τοιοῦτον ἀντιποιοῦμενον, καὶ οὐκ ἐν ὀμιλίαις μόνον, καὶ καθ' ἑαυτὸν συνελεύσεσιν, ἀλλὰ καὶ μυρίοις ἄλλοις συγκοινωνοῦντα αὐτῷ, προσῆλθόν τε τῷ κραταίῳ καὶ ἁγίῳ ἡμῶν βασιλεῖ, καὶ ὡς οὐ μικρῶς ἐπὶ τοῖς γινομένοις δεινοπαθοῦντες, τῇ πανευσεβεῖ αὐτοῦ βασιλείᾳ τὰ

τοιαῦτα πάντα ἀνήγγειλαν. Ὡς γοῦν οἷος οὗτος διάπυρος τῷ ὄντι καὶ ζηλωτῆς πρὸς εὐσέβειαν μὴ τοιοῦτον εἶναι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὄλωσ' ἀνεχόμενος σκάνδαλον, αὐτὸν τε τὸν πατριάρχην, καὶ τοὺς ἐνδημοῦντας πάντας ἡμᾶς συνεκαλέσατο σήμερον, καὶ ἤρξατο τάχα τὰ κατ' αὐτὸν εἰς τὸ μέσον λαλεῖσθαι τε καὶ ἐξετάζεσθαι, ὁ τῆς ἀληθείας Θεός, μεθ' ὅσης ἰδῶν, ὡς ἔοικε, συντριβῆς τε ψυχῆς, καὶ πρὸς αὐτὸν παρακλήσεως ὁ θεοστεφῆς ἡμῶν αὐτοκράτωρ τὴν τοῦ παρόντος ἐπεποίητο ζήτησιν, αὐτὸν τοῦτον τῇ ἐντέχνῳ τούτου καὶ ἐπιστημοναρχικῇ σοφίᾳ ἐρωτηθέντα, ἐκκαλύψαι τὰ κατ' αὐτὸν καὶ χωρὶς τινος πεποίηκεν ἐξελέγχοντος. Ὡς γὰρ ἠρωτήθη παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ ὁποῖον ἄρα ἔχει τὸν Νίφωνα, ἀνευθριάστως οὕτω, καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, ὅπερ λέγεται, μὴ αἰρετικὸν ἔχειν τοῦτον ἀπεστομάτισεν, ἀλλ' ὀρθόδοξον. Οὕτω γοῦν τοῦ κεφαλαίου δευτέρου τούτου ἐξελεγχθέντος, καὶ προφανῶς ἐναντίου τοῦ πατριάρχου τοῖς συνοδικῶς διεγνωσμένοις ἀποδειχθέντος, περιττὸν ἡμεῖς κρίναντες ἅμα καὶ αὐτῷ τῷ κρατίστῳ καὶ ἁγίῳ ἡμῶν βασιλεῖ, ὡς καὶ αὐτῷ συνδιαγνωμονοῦντι ἡμῖν μετὰ καὶ αὐτῆς τῆς συγκλήτου, τὸ περὶ αὐτοῦ πολυπραγμονεῖν, ὅπως τε τὰ συνοδικὰ σημειώματα ἡγείται ὡς οὐδὲν, καὶ τοῦ οἰκείου μόνου θελήματος ἀντέχεται τε καὶ περιέχεται, καὶ ὅπως σήμερον εἰς κοινὸν ἀπάντων ἐπήκοον ἄντ' ἑαυτὸν ὄντα μόνον ἐν Σοδόμοις ὠνόμασε, πάντες ὁμοῦ κατέγνωμεν καὶ αὐτοῦ, ὡς ὁμοφρονοῦντος τῷ ἀποβλήτῳ καὶ Βογομήλῳ Νίφωνι, καὶ κατ' αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ σημειώματα ἀπέβλητον καὶ ἀνάξιον εἶναι τοῦτον τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας ἀπεφηνάμεθα. Ταῦτα παρεκβληθέντα καὶ ἑσβαιωθέντα ταῖς ὑπογραφαῖς τῶν κάτωθεν δηλουμένων, ἐπεδόθη μὲν καὶ Ἰνδικτιῶνος τοῖς προγεγραμμένοις, ἔπειτα ἔσχε'.

#### ΑΙ ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐτελής ἀρχιεπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Καισαρείας Καππαδοκίας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἀρχιεπίσκοπος Ἐφέσου, καὶ ἑξάρχος πάσης Ἀσίας, ὄρισας ὑπέγραψα.

Ὁ εὐτελής μητροπολίτης Κυζίκου Θεόφιλος ὄρισας ὑπέγραψα.

(1) Παροιμ. 5', 2. — (2) ἀφεύκτως, παρ' Ἀλλατίου. — (3) προσετίθη ἡ εἰκασία. — (4) Κῆται τὰ σημειώματα ταῦτα σελ. 88 καὶ ἐπομ. τοῦ παρόντος τόμου.



- Ὁ εὐτελής μητροπολίτης Νικομηδείας Ἰωάννης ὁρ. ὑπέγραψα.  
 Ὁ μητροπολίτης Χαλκηδόνος Ἰωάννης ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Ὁ μητροπολίτης Κλαυδιουπόλεως Γρηγόριος ὁρ. ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής μητροπολίτης Λαοδικείας Βασίλειος ὁρ. ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής μητροπολίτης Μύρων Θεόδωρος ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής μητροπολίτης Λαρίσσης Γεώργιος ὁρ. ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής μητροπολίτης Ρόδου Νικηφόρος ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Ὁ μητροπολίτης Κερασσούντος Πέτρος ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής μητροπολίτης Δρίστρας Λέων ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Κωνσταντῖνος ὁ εὐτελής μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής ἀρχιεπίσκοπος Βιζύης ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Λέων ὁ εὐτελής ἀρχιεπίσκοπος Παρίου ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής ἀρχιεπίσκοπος Καραβιζύης Γρηγόριος ὁ Γαμαλάς ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής ἀρχιεπίσκοπος Γοτθίας Κωνσταντῖνος ὁρ. ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής μητροπολίτης Ἡρακλείας Πέτρος ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Ἰωάννης παραχωρήσει Θεοῦ μητροπολίτης τῶν Σαρδῶν ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Ὁ μητροπολίτης Νικαίας Λέων ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Βασίλειος ὁ εὐτελής μητροπολίτης Τυάνων Κατταδοκίας ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Ὁ Καισαρείας τῆς νέας Νικηφόρος ὁρίσας ὑπέγραψα τόνδε τὸν τόμον.  
 Ὁ εὐτελής μητροπολίτης Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας Μιχαὴλ ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής ἐπίσκοπος τῆς τῶν Νικοπολιτῶν Ἐκκλησίας Νικόλαος ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Ὁ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Τραϊανουπόλεως εὐτελής μητροπολίτης Νικηφόρος ὁρίσας ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής μητροπολίτης Ἀμάστριδος Κωνσταντῖνος ὁρ. ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής μητροπολίτης Ἀπαμείας Γεώργιος ὁρ. ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής μητροπολίτης Μεθύμνης Γεώργιος ὁρ. ὑπέγραψα.  
 Ὁ εὐτελής μητροπολίτης Μεσίνης Ἰωάννης ὁρ. ὑπέγραψα.

Ὁ εὐτελής ἀρχιεπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως Νικόλαος ὁρίσας ὑπέγραψα.

Γεώργιος εὐτελής ἀρχιεπίσκοπος Κίου ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ὁ εὐτελής ἀρχιεπίσκοπος Χερσῶνος Θεοφάνης ὁρίσας ὑπέγραψα.

### Β'. ΠΡΟΣΤΑΓΜΑ ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ,

*Διαλύον καὶ ἀνατρέπον τὸ προδὸν ἐβδόμου ἐξ αἵματος βαθμοῦ συνοικέσιον, κωλύον δὲ γενέσθαι, μὴ γεγοῦός(1).*

ΤΗΣ τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων καὶ νῦν φροντίζοντες συντηρήσεως, ὅ, τε ἀγιωτάτος μου δεσπότης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, καὶ ἡ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἀρχιερέων ὁμήγυρις, ἀλλὰ καὶ τὴν κρατοῦσαν ἐν ταῖς συνοδικαῖς περὶ κοινῶν ὑποθέσεων πράξις διατηροῦντες συνήθειαν, ἀνενεγκεῖν καὶ πρὸς τὴν ἡμῶν εὐσεβῆ βασιλείαν τὰ παρ' αὐτῶν διαγνωσθέντα καὶ ὁροδοτηθέντα καλῶς ἐβουλεύσαντο, ἐφ' οἷς συνοδικῆ προὔτεθι συζήτησις, εἰ χρὴ τοὺς ἐκ τοῦ ἐβδόμου βαθμοῦ ἐξ αἵματος, τὴν τῆς συγγενείας μὲν εἰδότας ἐγγύτητα, περιέργως δὲ ὅμως μὴ πρὸς ἐρώτησιν τῆς Ἐκκλησίας τὸ γενησόμενον ἄγοντας, καὶ οὕτω γαμικὸν συνιστῶντας συνάλλαγμα, μένειν μὲν ἀδιασπάστους, ἐπιτιμῶσι δὲ καθυπάγεσθαι· εἴτε μὴν ἀπ' ἀλλήλων τοὺς οὕτω κακουργοῦντας διίστασθαι. Καὶ γοῦν τὸν ἐκτεθέντα περὶ τούτου τόμον τῷ ἡμετέρῳ κράτει προκεκομίκασι, τὸ ἐπιστημοναρχικὸν τῆς ἡμῶν βασιλείας παραφυλαττόμενοι δίκαιον, καὶ πυθέσθαι καὶ ταύτης προηρετίσαντο, εἰ καὶ κατὰ γνώμην αὐτῆς τὰ κυρωθέντα συμβαίνει τῶν γὰρ ἀναγκαιοτάτων εἶναι τοῦτο διανοήσαντο κάλλιστα τε καὶ εὐλογώτατα· οὗτοι μὲν γὰρ τὴν ἐκ τοῦ τοιούτου βαθμοῦ ἐν γάμῳ συζυγίαν πάντῃ διεκωλύσαντο, καὶ μηδὲ τὴν ἀρχὴν προβαίνειν ἐθεσμοθέτησαν, οὐ μόνον καὶ πρὸς ἐρώτησιν ἔλθῃ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῆς ἐρωτήσεως εἰς ἔργον ἀποβάσαν, αὐθις διαιρεῖσθαι καὶ διατέμνεσθαι, ἅτε καὶ φύσει, καὶ θεῷ νόμῳ προσπταίουσιν· δίχα μὲντοι τῶν μέχρι τότε φθα-

(1) Ὅρα καὶ τὸ συνοδικὸν σημεῖωμα τοῦ πατριάρχου Λουκᾶ τοῦ Χρυσοβέργου ἐλ. 95 τοῦ παρόντος τόμου.

πάντων ἐκτελεσθῆναι γάμων ἐκ τοῦ τοιούτου βαθμοῦ· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοὺς τολμήσαντας παρὰ τὴν συνοδικὴν ταύτην κύρωσιν διαπράξασθαι, μετὰ τῆς διασπάσεως καὶ ἀφορισμῶ καθυπάγεσθαι· καὶ τοὺς ἐκείνοις δὲ συναινέσαντας, τῆς κανονικῆς πειρᾶσθαι δριμύτητος· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱερολογήσαντας καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι· ἐπεὶ δὲ πολλὰ πολλάκις συμβαίνουσι συναλλάγματα μετὰ τῶν ἐκ βασιλέων γένους, καὶ τῶν ἄλλων εὐγενεστάτων καὶ περιδόξων ἐν ἀξιώμασι, καὶ τῶν ἐξ ἁλλοδαπῶν χωρῶν, ὧν ῥήγες καὶ πρίγκιπες ἄρχουσι, μεταγομένων προσώπων ἐπὶ τὴν βασιλίδαν τῶν πόλεων, ἅπερ οὐκ ἄνευ τῆς τοῦ ἡμετέρου κράτους κελεύσεως συντελεῖσθαι πάντως πεφύκασιν, ἐν εἰδήσει γενέσθαι καὶ τὴν ἡμῶν βασιλείαν τῶν συνοδικῶς κυρωθέντων περὶ τοῦ τοιούτου ἀναγκαίου ζητήματος ἦν δικαιοτάτον, ἵνα μὴ κατὰ λήθην ἴσως ἄθεσμόν τι τοιοῦτον συμβαίη συνάλλαγμα, καὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσι, καὶ τοῖς νομικοῖς ἀνακόλουθον διατάγμασιν, ἐν πόλει καὶ ταῦτα ταύτη, πασῶν μὲν προκαθημένη τῷ τῆς αὐτοκρατορίας στέμματι τε καὶ διαδήματι, νόμοις δὲ κατὰ πᾶν διεξαγομένη, καὶ εἰς κοινὸν προκειμένη τῆς εὐνομίας πᾶσιν ὑπόδειγμα. Τοιγάρτοι καὶ ἡ βασιλεῖα ἡμῶν τὴν συνοδικὴν ταύτην ἐπὶ τῷ ζητηθέντι ἀπόκρισιν, εἴτ', ἀληθῆς εἰπεῖν, ὁροθέτησιν, ὡς ἐπομένως τοῖς θεοῖς κανόσι καὶ τοῖς ἀποστολικοῖς ἐκτεθεῖσαν νόμοις, ἐπέκρινε, καὶ κρατεῖν εἰς τὸ ἐξῆς, καὶ ἀμετατρέπτως ἔχειν εἰς τὸ διηνεκές διορίζεται, τῆς αὐτῆς κοινωνοῦσα γνώμης ἐπὶ τῇ λύσει τοῦ προκειμένου ζητήματος, τῷ τε ἀγιωτάτῳ μου δεσπότη καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, καὶ τῇ ἱερᾷ καὶ θεῖα συνόδῳ. Εἰ γὰρ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀγχιστείας συναλλαγμάτων ἔστιν ἂν τοῖς νόμοις κωλύονται τῆς εὐπρεπείας χάριν, καὶ τοῦ μὴ συγχέεσθαι τὰ ὀνόματα, πολλῶ μᾶλλον τοῦτ' ἂν ἐνταῦθα παρρησιάσαιτο, ἐνθα καὶ τὸ ἀπρεπές μετὰ τῆς τῶν ὀνομάτων συγχύσεως, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ τοῦ συγγενοῦς αἵματος ἀλογωτάτη σύγκρασις καὶ ἀνάγκησιν. Ἴνα τί καὶ δεήσει τοῖς ἐγγυτέρῳ καὶ καθ' αἷμα συνηνωμένοις, ἐπιμιξίας ἐτέρας καὶ συνενώσεως; ἐκείνοις γὰρ πάντως χρῆναι τὸν σύνδεσμον καὶ τὴν τῶν γάμων συνάφειαν πραγματεύεσθαι, οἷς καὶ ἡ πηγαία τοῦ αἵματος πρόδος πολλαχῶς μερισθεῖσα καὶ διαιρεθεῖσα, πορρωτέρῳ διστακτικῶς γνωρίζεται, εἰς ὄγδοον βαθμῶν

μὲν περιστάσα, κακείθεν μᾶλλον αὖθις τὴν αὐτῆς ἀπόστασιν προσεπαύξουσα. Οὕτω δὲ προθεμένη τῇ συνοδικῇ περὶ τοῦ ρηθέντος ζητήματος ἐπικρίσει ἡ εὐσεβῆς ἡμῶν βασιλεῖα τὸ παρὸν ἐννομώτατον ἀπολέλυκε θέσπισμα, ὀφείλον τῷ τε ἱερῷ χαρτοφυλακείῳ τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας ἐναποτεθῆναι, καὶ πᾶσι τοῖς δημοσιακοῖς ἀρχείοις ἐπιγνωσθῆναι, καὶ ἔχειν εἰς τὸ ἀπέραντον τὸ ἰσχυρόν τε καὶ ἀναλλοίωτον. Τὸ, μηνὶ Ἀπριλλίῳ, ἐπινεμῆσεως ἰδ', δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τοῦ βασιλέως ἡμῶν τοῦ ἀγίου· καὶ ἡ διὰ κηροῦ συνήθης σφραγίς· τὸ, διὰ τοῦ λογοθέτου τοῦ δρόμου, τοῦ Ἁγιοθεοδώριτου Μιχαήλ· καὶ τὸ, κατετέθη ἐν τοῖς δυοῖς μεγάλοις σεκρέτοις, κατὰ μῆνα Μάιον.



## ΙΣΑΑΚΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ (1).

### Α'. ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ,

*Ακυροῦν τὰς γινομένας ψήφους ἀπουσία τινὸς τῶν τῆ μεγάλης πόλεως ἐνδημούντων ἀρχιερέων· διοριζόμενον δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μὴ ἄλλως γίνεσθαι ψήφοι, εἰ μὴ πάντες οἱ ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ἐνδημούντες ἀρχιερεῖς μετακληθῶσι, καὶ ἢ παρουσιάσουσι, ἢ δώσουσι γνώμας· μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ε', ἡμέρᾳ δ', ἐπινεμήσεως ε'.*

**Ο**ΜΗ ἐλέγχων, φησὶν ἡ Γραφή, τὴν ἀμαρτίαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὡς ὁ τὸν ἴδον ἀφείσ τῷ δηχθέντι ὑπὸ Ἰοβόλου(2). Πρὸς τί δὲ ταῦτα παρὰ τῆς βασιλείας μου τῷ τοῦ λόγου προθύρῳ προβέβληται, προῶν ὁ λόγος δηλώσει σαφέστατα. Καὶ γὰρ τοῦ Ἰσραυτάτου μητροπολίτου Κυζίκου ὑπομνήσαντος πρότριτα τὸ κράτος ἡμῶν, ὡς ἔστιν οὐ τινα παρὰ τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους κανόνας, καὶ τοὺς φιλευσεβεῖς νόμους προβαίνουσιν ἐν ταῖς συνοδικαῖς τῶν συναδελφῶν αὐτοῦ συνελεύσεσι, καὶ παρακληθέντος τηρηθῆναι ταῦτα παρὰ τῷ τῆς βασιλείας μου βήματι, συνάμα τῷ ἀγιωτάτῳ μου δεσπότη καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, ὡς καὶ τὴν τοῦ ἐπιστημονάρχου τῆς Ἐκκλησίας τάξιν λαχούσης τῆς βασιλείας μου, παρὰ τοῦ ταύτην χρισαντός τε καὶ βασιλεύσαντος, καὶ ἐφειμένον ἐχούσης διορθοῦσθαι τὰ παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας ἴσως γινόμενα· οὐ μὲν οὖν καὶ ἀπεώσατο καὶ ἡ βασιλεία μου τὴν τοῦ μητροπολίτου ἰκέσιον δέησιν, καὶ εἶασεν ἀδιαίτητον διὸ καὶ μετακαλεσαμένη τὴν σήμερον τὸν ἀγιώτατόν μου δεσπότην καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑτέρους ἀγιωτάτους πατριάρχας, τὸν τε τῆς Θεουπόλεως Ἀντιοχείας, καὶ τὸν Ἱεροσολύμων, καὶ μὴν καὶ τοὺς ἐνδημούντας τῇ μεγάλῃ πόλει ἀρχιερεῖς, ἀπήτησε τὸν διαληφθέντα μητροπολίτην, Κυζίκου, πα-

(1) Ἰσαὰκ ὁ Ἄγγελος, ἕγγονος ἐκ θυγατρὸς Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς ἐν ἔτει 1185, ἐξεθρονίσθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ τῷ 1195· ἀνικτήσατο δὲ τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν ἐν ἔτει 1203 συνδρομῇ τῶν Λατίνων. Ἐφογεύθη μετ' ὀλίγου μηνῶν ὑπὸ τοῦ τυράννου Ἀλεξίου τοῦ ἐπικληθέντος Μουρτζούφλου.

ρόντα καὶ αὐτὸν ἐν ἐπηκόῳ τοῦ φιλοθέου τούτου χοροστασίῳ, εἰπεῖν καὶ προθέσθαι ἢ βούλεται. Ὁ δὲ καὶ πάλιν μηδὲν ὑποστειλάμενος, ἐκεῖνα ταῦτα προέθετο, ἅπερ καὶ πρὸς τὴν βασιλείαν μου πρότριτα ἀνήνεγκε, τὸ τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους δηλαδὴ κανόνας καὶ νόμους ἐν τισὶ παραθεωρεῖσθαι καὶ παραβαλεσθαι. Καὶ εὐθὺς πρὸ τῶν ἄλλων προέθετο, ὅτι Ἐκκλησιῶν χηρευουσῶν, καὶ ψήφων γινομένων αὐτῶν, οὐ συγκαλοῦνται ἐπὶ ταῖς γενησομέναις ψήφοις ἅπαντες οἱ ἐνδημούντες τῇ μεγάλῃ πόλει ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ καὶ ἄτερ τῆς τινῶν συλλειτουργῶν καὶ συναδελφῶν μετακλήσεως, τὰ τῆς ψήφου παρὰ κανόνας προβαίνει, ὅποιον δὴ τι γέγονε καὶ ἐπὶ ταῖς ψήφοις τῶν ῥηθησομένων Ἐκκλησιῶν· καὶ προσχετο, ὡς ἐπὶ τῇ ψήφῳ μὲν τῆς τε Κλαυδιουπόλεως, καὶ τῆς Μαρωνείας, οὐδὲ ἄλλως ἤξιῳται λόγου παρὰ τῶν ψηφισαμένων ταύτας συναδελφῶν τούτου καὶ συλλειτουργῶν, οὐδὲ μετεκλήθη πρὸς τὴν ψήφον παρὰ τινος, καὶ ταῦτα τῇ μεγάλῃ πόλει ἐνδημῶν, καὶ τῶν συνοδικῶν δικαστηρίων μὴ ἀπολιμπανόμενος, καὶ τῶν λοιπῶν συνελεύσεων· ἐπὶ δὲ ταῖς ψήφοις τῶν ἐτέρων τριῶν Ἐκκλησιῶν, Δυβραχίου, Μιλήτου, καὶ Χριστιανουπόλεως, δοθείσης τούτῳ εἰδήσεως, καὶ αὐτοῦ ποιησαμένου ἀπόλογον, καὶ ἐνδειξαμένου φανερῶς ἀποπεφασμένον τὸ τούτῳ δυσαρεστούμενον, καὶ τὸ μέσον αὐτοῦ τε καὶ τῆς ἀδελφότητος διὰ τὴν περιφρόνησιν σκάνδαλον, καὶ οἶον ἀπαιτοῦντος τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὁμόνοιαν, οἱ τούτου συναδελφοὶ παρὰ φαῦλον ἔθεντο καὶ ἀπεβράβισαν τὴν ἀπόκρισιν· καὶ ἀποσχοινίσαντες ἑαυτοὺς, χωρὶς τῆς αὐτοῦ παρουσίας καὶ ἑτέρας τινὸς ὑπομνήσεως, καπὶ ταύταις ταῖς Ἐκκλησιαῖς τοὺς δοκοῦντας αὐτοῖς ἐψηφίσαντο· ὅτι γοῦν οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες τὰς τοιαύτας ψήφους ἀποδοκιμάζοντες μεμισήκασιν, προτίθῃσι τέως τὰ περὶ τούτου, καὶ τοὺς κανόνας παρακλητεύει ἀναγινώσκεισθαι, οἵτινες καὶ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθέντες ἐπὶ τοῦ μέσου, κατὰ ῥῆμα ὑπανεγνώσθησαν· ὧν ὁ μὲν εἷς, τέταρτος ἦν κανὼν τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἁ. συνόδου, οὕτω διεξιῶν· Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον ἢ διὰ κατεπίγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξάπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένους, συμπήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων



των, και συντιθεμένων δια γραμμάτων, τότε την χειροτονίαν ποιησθαι· τὸ δὲ κύρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ· ὁ δὲ ἕτερος κανὼν ἦν καὶ αὐτὸς 10'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, διαλαμβάνων οὕτως αὐτολεξεί· Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχα συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς ἐπαρχίας· τούτου δὲ παρόντος ἐξάπαντος, βέλτιον μὲν συνεῖναι αὐτῷ πάντας τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ συλλειτουργοὺς, καὶ προσῆκει δι' ἐπιστολῶν τοὺς ἐν τῇ μητροπόλει συγκαλεῖν· καὶ εἰ μὲν ἀπαντῶεν πάντες, βέλτιον· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τοῦτο, τοὺς γε πλείους ἐξάπαντος παρεῖναι δεῖ, ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοψήφους γενέσθαι· καὶ οὕτω μετὰ τῆς τῶν πλειόνων ἤτοι παρουσίας, ἢ ψήφου, γίνεσθαι τὴν κατάστασιν· εἰ δὲ ἄλλως παρὰ τὰ ὠρισμένα γίνοιτο, μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν· εἰ δὲ κατὰ τὸν ὠρισμένον κανόνα γίνοιτο ἢ κατάστασις, ἀντιλέγοιεν δὲ τινες δι' οικεῖαν φιλονεικίαν, κρατεῖν τὴν τῶν πλειόνων ψήφον. Ταῦτα τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Κυζίκου προβαλλομένου, οἱ ἀντικαθιστάμενοι τούτῳ ἄρχιερεῖς, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ὁ Ἰκονίου, καὶ ὁ Ἀβύδου, μὴ ἀληθεύειν τὸν Κυζίκου πρότερον, ἐφ' οἷς καὶ πρόθετο τὸ μὴ μετακληθῆναι δηλονότι καὶ αὐτὸν ἐπὶ ταῖς ψήφοις τῶν ῥηθειῶν Ἐκκλησιῶν. Αὐτὸς γάρ, φησιν, ὁ Ἰκονίου, γάμου γεγονότος ἐπὶ ἐξαδέλφῃ τοῦ ῥεφερενδάρτου, εὐρών ἐκεῖσε μετακληθέντα καὶ τὸν Κυζίκου, δέδωκε τούτῳ εἰδῆσιν τῆς γενησομένης ψήφου τῇ ἐπιούσῃ ἐπὶ τε τῇ Κλαυδίουπόλει, καὶ τῇ Μαρωνείᾳ· ἐπὶ δὲ ταῖς λοιπαῖς ψήφοις τῶν ἑτέρων Ἐκκλησιῶν, καὶ ἐγγράφως γενέσθαι διετείνοντο τὴν τούτου μετάκλησιν. Καὶ εἰς παράστασιν τῆς θεολογίας αὐτῶν, καὶ σημειώμα ἐνεφάνιζον τοῦ πατριαρχικοῦ νοταρίου, Στεφάνου τοῦ Ναρσίτου, γεγονὸς κατὰ τὴν κγ'. τοῦ Αὐγούστου, τῆς πρὸ μικροῦ διεληθούσης δ'. ἐπινεμήσεως, ὃ καὶ ἀναγνωσθὲν ἐπὶ λέξεως εἶχεν οὕτως· Μηνὶ Αὐγούστῳ κγ'. ἡμέρᾳ ζ'. ἐπινεμήσεως δ'. ἐπὶ παρουσίας τοῦ εὐλαβοῦς ἐπισκοπειανοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Χειρομάχου, Θεοδώρου τοῦ Φιαλίτου, καὶ Μιχαῆλ τοῦ Χαμούλη, ὀρισθέντες παρὰ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότης καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, εἰδήσει καὶ τοῦ τιμιωτάτου χαρῆ

τοφύλακος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας κυροῦ Εὐσταθίου τοῦ Κανδρηνοῦ, μετακαλέσασθαι τὸν πανιερώτατον μητροπολίτην Κυζίκου κυρὸν Ἰωάννην ἀνελθεῖν κατὰ τὴν αὐριον εἰς τὴν θείαν καὶ ἱερὰν σύνοδον, καὶ παρουσιάσαι ἐπὶ ταῖς μελλούσαις γενέσθαι ψήφοις τῶν χηρευουσῶν ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν, ἢ γνώμην ἐκθέσθαι, καὶ ἀναδιδάξει τούτον, ὡς, εἰ μὴ οὕτω ποιῆσει, μέλλουσιν αἱ τοιαῦται ψήφοι προβῆναι καὶ ἀπουσία αὐτοῦ, διὰ τὸ περὶ τούτων μνηυθῆναι αὐτὸν διαφθῶς καὶ παρὰ τοῦ εὐλαβοῦς ἐπισκοπειανοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Χειρομάχου, καὶ μὴ θελήσαι τὰ τούτου μηνύματα ἐκπληρῶσαι, ἀφικόμεθα τὴν σήμερον ἐν τοῖς κελίοις τοῦ ῥηθέντος πανιερωτάτου μητροπολίτου, τοῖς διακειμένοις πλησίον καὶ σύνεγγυς τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ Στουδίου, καὶ ἐντυχόντες τούτῳ ἐκεῖσε ἐπὶ κλίνης κειμένῳ, ὡς ἀρρώστως ἔχοντι, εἰπομεν πρὸς αὐτὸν καθὼς παρὰ τῆς πατριαρχικῆς καὶ θείας μεγαλειότητος ὠρισθημεν, ὅσα ὁ λόγος ἀνωτέρω εἰδήλωσε, παρεγγυησάμενοι τούτῳ, ὡς, εἴπερ ἴσως οὐ θελήσει οὗτος ἢ παρουσιάσαι κατὰ τὴν αὐριον εἰς τὰς γενησομένας, ὡς εἴρηται, ψήφους τῶν χηρευουσῶν ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν, ἢ γνώμην ἐπὶ ταύταις ἐκθεῖναι, προβῆσονται αὐταὶ καὶ ἀπουσία αὐτοῦ. Ὁ δὲ πρὸς ἡμᾶς ἀπεκρίθη ταῦτα· ὡς καὶ ἔλλατε πρόεβησαν ψήφοι Ἐκκλησιῶν παρὰ τῶν τοιούτου συναδελφῶν ἀνευ παρουσίας αὐτοῦ καὶ γνώμης, τούτο γοῦν γενέσθω παρ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ ταῖς νῦν χηρευούσαις Ἐκκλησίαις· οὐ γὰρ δύναται ἀνελθεῖν εἰς τὴν θείαν καὶ ἱερὰν σύνοδον, καὶ παρουσιάσαι ἐπὶ ταῖς ψήφοις, διὰ τὸ δεινῶς νοσηλεύεσθαι. Πολλὰ γοῦν παρακληθεὶς παρ' ἡμῶν καὶ γνώμην ἐκθέσθαι, οὐδὲ τοῦτο ποιῆσαι ἠθέλησεν. Εἰς δὴλώσιν οὖν τούτων τὴν παρούσαν σημειώσιν ἐξεθέμεθα, ἢ παρεκβαλόντες, καὶ συνήθως πιστώσάμενοι, ἐπιδεδώκαμεν μηνὶ καὶ ἐπινεμήσει τοῖς προγεγραμμένοις. Ὁ εὐτελής διάκονος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ πατριαρχικὸς νοτάριος, Στέφανος ὁ Ναρσίτης.

Τοῖς οὖν ῥήμασι τοῦ τοιούτου σημειώματος ἀποχρώμενοι οἱ τοῦ Κυζίκου ἀντίθετοι, ἔλεγον ἐν πάσαις ταῖς ψήφοις μετάκλητον γενέσθαι καὶ τὸν Κυζίκου· καὶ αὐτοὺς μὲν τὸ οικεῖον



ποιήσασθαι, τοῦτον δὲ μὴ θελήσαι παρουσιάσαι· προστιθέμενοι, ὅτι καὶ ἐπισκοπειανοὶ κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ θεοφιλεστάτου χαρτοφύλακος κατὰ τὸ ἔθος ἀπεστάλησαν εἰς τὰ, ἐν οἷς καταμένει, κελλίᾳ ὁ Κυζίκου, ἐνθα καὶ ὁ πατριαρχικὸς νοτάριος ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ ψήφῳ ἐπιδηδήμηκεν, ὡς διελεηπται, καὶ μετεκαλέσαντο τοῦτον κατὰ τὸ σῆθηδες εἰς τὰς προβησομένας παρ' αὐτῶν ψήφους· οἱ τινες ἐλθόντες πρῶτον μὲν εἰς τὸν ἀγιώτατόν μου δεσπότην καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην, εἶθ' οὕτω καὶ πρὸς αὐτοὺς, εἶπον μὴ ἐφευρεῖν τοῦτον ἐν τοῖς αὐτοῦ κελλίαις, μαθεῖν δὲ, ὅτι ἐν τιμῇ τῆς πόλεως προστατεῖα διάγει. Ἀλλὰ καὶ πρὸς ταῦτα ὁ Κυζίκου γενναιότερον ἀντικατέστη τοῖς τοιούτοις συλλειτουργοῖς, πρὸς μὲν τὸν τοῦ Ἰκονίου λόγον προσθέμενος, ὡς οὐδέποτε τοιαύτη πρόσκλησις ἐκ τοῦ παρήκοντος περὶ ψήφου πρὸς μητροπολίτην γέγονε παρὰ συναδελφοῦ αὐτοῦ, εἴ γε καὶ δοῖη τις τοῦτο γενέσθαι· ἀλλὰ παρὰ τῶν συνήθως στελλομένων εἰς τὴν τῆς ψήφου μετάκλησιν, κυρίας τυπουμένης τῆς ἐπὶ τῇ ψήφῳ ἡμέρας, καὶ παρὰ τοῦ χαρτοφύλακος στελλομένων τῶν μηνυτῶν, καὶ οὕτω τῶν μηνυθέντων ἢ αὐτοπροσώπως παρουσιαζόντων, ἢ διὰ γραμμῶν ὁμοψήφων γινομένων, ἢ καὶ ἀντιγνωμονούντων, δήλης πάντως γινομένης τῷ ψηφηφορικῷ τῆς ἐγγράφου γνώμης αὐτῶν, καὶ διὰ τῶν γραμμῶν παρεῖναι δοκούντων καὶ τῶν ἀπόντων. Ἐπεὶ οὖν, φησί, πρὸ μιᾶς τῆς ἐπὶ τῇ ψήφῳ κυρίας, κατὰ τὸν τοῦ Ἰκονίου λόγον, τῇ μεγάλῃ πόλει παρήν, καὶ ἐξῆς ταῖς μετὰ τὴν ψήφον ἡμέραις, πῶς ποτε ἄρα καὶ πιστευτέοι οἱ λέγοντες μὴ παρεῖναι τοῦτον τῇ μεγάλῃ πόλει κατὰ τὸν τῆς ψήφου καιρὸν; καὶ ἐζήτηει προκομισθῆναι καὶ τὸ ψηφηφορικόν, καὶ ἀναθεωρηθῆναι τοῦτο, εἰ ἄρα εὐρηται ἐγγεγραμμένα τὰ παρὰ τῶν συναδελφῶν αὐτοῦ προτεινόμενα. Καὶ μὲν οὖν αὐτὸς, φησί, καὶ μόνος τῶν ψήφων ἀπελιμπάνετο, ἴσως ἂν εἶχε λόγον τὰ προβαλλόμενα· ἐπεὶ δὲ καὶ ἕτεροι σὺν αὐτῷ μητροπολίται ἀπελείφθησαν τῆς ψήφου τῶν ψηφισθεισῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ οὐδὲ αὐτοὶ μετεκλήθησαν, φαίνονται προφανῶς ταῖς ἀληθείαις ἐναντιούμενοι οἱ ἀντίθετοι. Πρὸς μὲντοι τὰ τοῦ σημειώματος ῥήματα, αὐτὰ καὶ πάλιν τὰ ἀνωτέρω διαληφθέντα προέθετο, ὅτι περ αὐτὸς

μὴ θέλων τὸ ὑποκνίζον τὴν τούτου ψυχὴν σκάνδαλον ἀνημέρωτον ἐπικρύπτειν, καὶ ἐν τῷ μετακλητικῷ σημειώματι τὴν αἰτίαν ἐξέφηνε, ζητῶν τὴν διόρθωσιν ἐφ' οἷς ἀγανακτικώτερος γέγονεν· οἱ δὲ ψηφισάμενοι, παραγκωνισάμενοι τὸν τούτου ἀπόλογον, τὴν ψήφον κατὰ τὸ δόξαν αὐτοῖς αὐτόνομον πεποιήκασιν. Ἐπὶ τούτοις παρῶν καὶ ὁ πρωτόθρονος Καισαρείας ἀνέκραξε καὶ αὐτὸς λέγων, ὡς οὐδὲν οὗτος, ἀφ' οὗ καιροῦ κεχειροτόνηται ἀρχιερεὺς, εἰς ψήφον ἀνελθεῖν μετεκλήθη, καὶ ταῦτα τριῶν Ἐκκλησιῶν ψηφισθεισῶν, Δυρράχλου, Μιλήτου, καὶ Χριστιανουπόλεως· ἀλλ' οὐδὲ τὴν σήμερον ἐδόθη τούτῳ παρὰ τινος εἰδήσις τῆς πρὸς τὴν βασιλείαν μου τῶν μητροπολιτῶν συνελεύσεως· αὐτὸς δὲ οἰκοθεν κινήθεις, συνεισηλθε τοῖς λοιποῖς ἀρχιερεῦσιν εἰς τὸ βῆμα τῆς βασιλείας μου. Καὶ ὁ Λευκάδος δὲ, συνωδᾷ τῷ Καισαρείας ἐφθέγγετο, καρδιαλγῶν τῷ οἷς οὐκ ἤξιωτο λόγου ἐπὶ ταῖς ψήφοις τῶν ῥηθεισῶν τριῶν Ἐκκλησιῶν· οὐ χάριν, ὡς μὴ ἀνελθῶν, οὐδὲ ὁμόψηφος γέγονε τοῖς ψηφισαμένοις αὐτάς. Ἀλλὰ καὶ ὁ Καρίας εἰσελθὼν εἶπεν, ὡς συνελθόντων αὐτῶν ἐπὶ τῷ ποιήσασθαι ψήφους τῶν χηρευσουσῶν ἀγιωτάτων Ἐκκλησιῶν, ἐπεὶ τινὰς τῶν ἐνδημούντων ἀρχιερέων τῇ βασιλευούσῃ οὐκ εἶδε παρουσιάζοντας, ἤρετο, εἰ γινώμαι τούτων εἰσίν. Ἰκουσε δὲ, ὡς ὁ Κυζίκου, παρὰ τοῦ Ναρσίτου διαμηνυθεὶς παρουσιάσαι ἐπὶ ταῖς μελλούσαις προβῆναι ψήφοις, ἔφησε, καὶ ἄλλοτε τῇ αὐτοῦ ἀπουσίᾳ τοιαύτας ψήφους γενέσθαι, οὐ καινὸν δὲ καὶ αὐθις τοῦτο πραχθῆναι· οὐκ ἀγαθὴν οὖν ἔμφασιν αὐτὸς κατανοῶν ἔχειν ταῦτα τὰ ῥήματα, τῶν ἀδυνάτων εἶπεν εἶναι προβῆναι ψήφους τὴν σήμερον· καὶ μάλιστα ὅτι καὶ ἕτεροι τῶν ἀδελφῶν ἀποδημοῦσιν, ἡγουν ὁ, τε πρωτόθρονος, ὁ Χαλκηδόνης, καὶ ὁ Λευκάδος· ἠκολούθουν δὲ αὐτῷ καὶ τινες τῶν μητροπολιτῶν, ὁ, τε Μιηθύμνης, ὁ Ναζιανζοῦ, ὁ Παροναξίας, καὶ ἕτεροι· ἀλλ' ὑπερίσχυσαν, φησὶν, οἱ ἄλλως λέγοντες, καὶ τὰ τῶν ψήφων προέβαινον· οὐδὲ λόγους τοῦ Καρίας ὤκειοῦντο ὡς ἀληθεῖς, παρόντες ὁ Μιηθύμνης, ὁ Ναζιανζοῦ, καὶ ὁ Παροναξίας· ἦσαν οὖν τὰ μέρη ἐν τούτοις ἀντιπαλαμώμενά τε ἀλλήλοις καὶ ἐναντιούμενα. Ἢ γοῦν βασιλεῖα μου ἐπιστατικώτερον προσχοῦσα τοῖς παρὰ τῶν μερῶν προ-



τεθείσι, καὶ μὴ θέλουσα παραθραύεσθαι καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικoὺς θεσμοὺς, καὶ τὰς ἀποστολικὰς καὶ συνοδικὰς παραδόσεις, καὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας αὐτῶν, καὶ καταλαβοῦσα μηδὲν τι ἐνδύναμον δικαιολογήσασθαι τοὺς ἀντιδίκους τῷ Κυζίκου συναδελφούς τούτου καὶ συλλειτουργούς, ἀλλὰ παρὰ τὰ διωρισμένα τοῖς διαληφθεῖσιν ἱεροῖς κανόσι καὶ τῷ ἀρχαιοπαράδοτῳ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας εἶθι ἐπὶ ταῖς ψήφοις προβῆναι τὰς ψήφους τῶν ῥηθεισῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς Κλαυδίουπόλεως, τῆς Μαρωνείας, τοῦ Δυρραχίου, τῆς Μιλήτου, καὶ τῆς Χριστιανουπόλεως, ἀκολουθῶν τούτοις διέγνω καὶ ἀπεφῆνατο, συνδιγνωμονησάντων τῆ βασιλείᾳ μου καὶ τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν, μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν καὶ τὰς ψήφους τῶν οὕτω ψηφισθέντων, ὡς εἴρηται, ἀλλ' ὡς μηδὲ γεγονυίας λογισθῆναι, καὶ τὴν γεγονυῖαν χειροτονίαν τοῦ χειροτονηθέντος Μαρωνείας, καθὼς ὁ ἄνωθεν καταστρωθεὶς εἶθ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου διαλαμβάνει κανῶν, λέγων ῥητῶς οὕτως· Εἰ δὲ ἄλλως παρὰ τὰ διωρισμένα γίνοιτο, μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν, ἀλλ' ἑτέρας ψήφους γενέσθαι ἐπὶ ταῖς ῥηθείσαις Ἐκκλησίαις, ἐφ' αἷς αἱ ψήφοι καὶ αἱ χειροτονίαι παρὰ κανόνας προέβησαν, ὡς διείληπται. Καὶ γοῦν τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θεσπίζει τὸ κράτος ἡμῶν, ἐκ τοῦ ἀπαραιτήτου πάντας τοὺς ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ἀρχιερεῖς συγκαλεῖσθαι, καὶ ἢ παρεῖναι τοὺς πάντας ἐπὶ ταύταις, εἰ δυνατὸν, ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοιψήφους γίνεσθαι, καὶ μὴ παίζειν ἐν οὐ παικτοῖς· ἀλλ' ἐκείνους προτιμᾶσθαι τῶν ἄλλων πάθους ἐκτός, οὕς μετὰ τοῦ λόγου καὶ βίος κοσμεῖ ἀνεπίληπτος· ἢ, τοῦ λόγου σκάζοντος ἴσως, οἷς ὁ μακρὸς χρόνος, καὶ τὸ περὶ τὴν Ἐκκλησίαν πολύπονον, τὸ ἐνδέον ἀποχαρίζεται· οὕτω γὰρ ἂν αἱ ψήφοι θεαρέστως γίνοιτο, καὶ οὐκ ἐπὶ κρίματι καὶ κινδύνῳ τῆς τῶν ψηφισομένων καὶ ψηφηφορούντων ψυχῆς. Οἱ μέντοι παρουσιάσαντες μητροπολίται ἦσαν οὕτοι· ὁ Καισαρείας, ὁ Ἐφέσου, ὁ Κυζίκου, ὁ Σίδης, ὁ Ἀρμασίας, ὁ Νεοκαισαρείας, ὁ Καρίας, ὁ Λαοδικείας, ὁ Ἰκονίου, ὁ Συλαίου, ὁ Ἱεραπόλεως, ὁ Εὐχαίτων, ὁ Κερασσοῦντος, ὁ Ἀβύδου, ὁ Δαρίσης, ὁ Κορίνθου, ὁ Μηθύμνης, ὁ Παροναξίας, ὁ Προικονήσου, ὁ Ἡρακλέος, ὁ Λευκάδος, ὁ Γαρέλλης, ὁ Ναζιανζεύ.

### Β'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΠΟΚΕΙΡΕΣΘΑΙ

Τὰς τῶν ὑποψηφίων ἀρχιερέων γυναῖκας, ἀπολυθὲν κατὰ τὴν κ'. τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, ἡμέρα τετάρτη, ἐπινεμήσεως πέμπτης (1).

**Η** ΕΝΝΟΜΟΣ τοῦ βασιλέως ἀπόφασις οὐκ ἀκίνδυνος τοῖς παρανομοῦσι φανήσεται ὡς γὰρ ὄμφακες ὁδοῦσι, καὶ καπνὸς ὄμμασι βλαβερὸν, οὕτω καὶ παρανομία τοῖς χρωμένοις αὐτῇ. Πρὸς τί δέ μοι καὶ ἀφορᾷ τὸ τοῦ λόγου προαύλιον; Ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Κυζίκου, καὶ τὴν σήμερον εὕρισκων τὴν βασιλείαν μου θεμιστεύουσαν, συνεδριαζόντων αὐτῇ τοῦ τε ἁγιωτάτου μου δεσπότη καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ τῶν ἑτέρων ἁγιωτάτων πατριαρχῶν, τοῦ θεουπόλεως Ἀντιοχείας, καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων, μηδὲ τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ἐνδημούντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων ἀπολιμπανομένων, ὧν τὸ πρὸς ὄνομα διαληφθήσεται κάτωθεν, πρόβητο· Ὅτι τινὲς τῶν εἰς μητροπόλεις, ἢ ἀρχιεπισκοπὰς ψηφισθέντων καὶ χειροτονουμένων, πρὸ τῆς χειροτονίας ἔχοντες γαμετὰς, αὐτοὶ μὲν τὸ καταξιοθῆναι τοῦ χρίσματος τῆς ἀρχιερωσύνης οὐκ ἀπηνήναντο· αἱ δὲ σύνοικοι τούτων τὸν αὐτὸν καὶ πάλιν κοσμικώτερον σχηματισμὸν ἀμφιέννουνται, ἀνυποστόλως ταῖς οἰκίαις ἐνδιατρίβουσαι, ἐν αἷς κατῴκουν τὸ πρότερον, καὶ οὔτε γυναικεῖοις μοναστηρίοις εἰσῆχθησαν, ἀλλ' οὐδὲ τῷ Θεῷ ἑαυτὰς ἀφιέρωσαν, καὶ τὸν μονήρη βίον ἠσπάσαντο· καὶ ταῦτα, τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων ῥητῶς ἐγκελευομένων, τοὺς χειροτονηθέντας ἀρχιερεῖς ἐκ παντὸς τρόπου τῶν πρὸ τῆς χειροτονίας συζευχθεῖσάν αὐτοῖς ἀπέχεσθαι νομίμων γαμετῶν· ὅτι μὴ ἐξ ἐπιτάγματος, ἀλλ' αὐθαιρέτῳ γνώμῃ ἕκαστον τῶν τοιούτων προσώπων εἰς Ἐκκλησίαν ψηφισθὲν, ἢ τὴν ἀποχὴν καὶ τὸ ἀγάμητον οἰκειώσασθαι· ἂν, διὰ τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, ἢ τὴν ἀμίαντον συνάφειαν διὰ τὸ τοῦ γάμου προέλοιτο τίμιον· καὶ ταῦτα λέγων, καὶ κανόνων διαφόρων ἐμέμνητο, ὧν καὶ εἰς ὁ ΜΗ. ἦν τῆς ε'. συνόδου, ταυτὶ κατὰ ῥῆμα διαλαμβάνων· Ἡ τοῦ πρὸς ἐπισκοπῆς πραιεδρίαν ἀναγομένου γυνῆ, κατὰ κοινὴν συμφωνίαν.

(1) Τὸ παρὸν σημεῖωμα μνημονεύεται παρὰ Βαλαμῶνι ἐπὶ τοῦ ΜΗ. καὶ γένος τῆς ε'. συνόδου (Τόμ. Β', σελ. 420 καὶ 421).



τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς προδιαζευθεῖσα, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ τῆς ἐπι-  
σκοπῆς χειροτονίαν ἐν μοναστηρίῳ εἰσίτω πόρῳ τῆς τοῦ ἐπι-  
σκοπείου καταγωγῆς ἐφοδομημένῳ, καὶ τῆς τοῦ ἐπισκόπου προ-  
νοίας ἀπολαυέτω· εἰ δὲ καὶ ἀξία φανείη, πρὸς τὸ τῆς διακονίας  
ἀναβιβαζέσθω ἀξίωμα. Ἀναγνωσθέντος οὖν τοῦ τοιούτου κανόνος,  
ἡ βασιλεῖα μου μέγιστα τὰ ἐν τοῖς ἀνθρώποις δῶρα Θεοῦ  
παρὰ τῆς ἀνωθεν φιλάνθρωπίας γινώσκουσα, καὶ τὸ τῆς βασι-  
λείας, καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης θεόδοτον χρίσμα καὶ ἀξίωμα,  
ἐκ μιᾶς τῆς αὐτῆς ἀενάου πηγῆς ἐκάτερα προΐοντα, καὶ τὸν  
ἀνθρώπινον βίον κατακοσμοῦντά τε καὶ παινόντα, καὶ μηδὲν  
οὕτω περισπούδαστον ἔχουσα, ὡς τὴν τῶν ἱερέων σεμνότητά, οἱ  
τινες [εἰς] χεῖρας ἐγκαταστάντες τῇ βασιλείῳ καὶ θείῳ περιωπῇ,  
ὕπερ παντὸς τοῦ φιλοχρίστου πληρώματος τὸν Θεὸν ἱκετεύουσι,  
καὶ ὡς ἱεραὶ τινες ἀγκυραὶ τὸ τῆς βασιλικῆς ἐπικρατείας ἐρεί-  
δουσιν, ἐπὶ καὶ μάθοι τοὺς κανόνας παραθεωρεῖσθαι καὶ πα-  
ραθραύεσθαι ἐπὶ τῆς εὐνομίας καὶ ταῦτα τοῦ κράτους ἡμῶν, ὡς  
καὶ ἔτι μὴ διαζευχθέντων τῶν χειροτονηθέντων ἀρχιερέων, ἀλ-  
λὰ καὶ συνοικεῖν ἀνεχομένων ταῖς αὐτῶν γαμεταῖς, οὐ μικρῶς  
ἔπαθε τὴν ψυχὴν. Ταύτη τοι καὶ στυγνόν τι καὶ ἄχαρι τῷ  
θεοφιλεστάτῳ χαρτοφύλακι προσβλεψαμένη ἡ βασιλεῖα μου,  
παρ' αὐτὰ διωρίσατο, προτρεψαμένων τοῦτο καὶ τῶν ἀγιωτά-  
των πατριαρχῶν, ἐν γυναικείοις μοναστηρίοις ἀνυπερθέτως εἰ-  
σαγαγεῖν τὰς πρὸ τῆς χειροτονίας συναφθείσας γαμετάς τοῖς  
χειροτονηθεῖσιν ἀρχιερεῦσι, πόρῳ τῆς τῶν ἀρχιερέων ἐφοδο-  
μημένοις καταμονῆς, καὶ ἀποκείρεσθαι ταύτας, καὶ κανονικῶς  
κατὰ μοναχὰς διάγειν ἐκάστην αὐτῶν ἐν ἡ μονῇ καὶ τὴν τρίχα  
ἀπέθετό· ἢ, μὴ βουλομένων τῶν γυναικῶν ἐκουσίως τὴν ἀπό-  
κασιν δέξασθαι, τοὺς πρὸ τῆς χειροτονίας συναφθέντας αὐταῖς  
ἀπογεγυμνωμένους εἶναι τοῦ ἀρχιερατικοῦ ὀρόνου καὶ ἀξιώματος,  
καὶ ἑτέρους ἀντ' αὐτῶν ἐπὶ ταῖς λαχούσαις αὐτοὺς ψηφίζεσθαι·  
καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε μὴ ἄλλως χειροτονεῖσθαι τὸν πρὸ τῆς χειρο-  
τονίας νόμιμον ἔχοντα γαμετήν, εἰ μὴ διαζευχθεῖεν ἑκάτεροι,  
κατὰ κοινὴν τῶν συνεόνων ἐγγραφὸν συμφωνίαν τε καὶ ἀρέ-  
σκειαν, καὶ ἡ γυνὴ τὸν μονήρη βίον ἀσπάσεται· καὶ οὕτω τὰ  
τῆς χειροτονίας προβαίνειν κατὰ τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους κανόνας

ἐτκανδάλιστα, καὶ ἀπρόσκοπα, καὶ μώμου παντὸς ἀπεξενωμένως  
τῆς ἱερατικῆς καταστάσεως. Ἦσαν δὲ τῷ βήματι τῆς βασιλείας  
μου ἐπὶ τούτοις συνεδριάζοντες ἀρχιερεῖς, ὁ Καισαρείας, ὁ  
Ἐφέσου, ὁ Κυζίκου, καὶ ἕτεροι οὐκ ὀλίγοι.

## ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΒΑΤΑΤΖΗ.

### ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΟΝ ΤΟΥ ΛΟΙΔΙΜΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ,

*Τοῦ κοσμοπολίτου κυροῦ Ἰωάννου Δούκα τοῦ Βατάτζη(1).*

**Ε**ΣΟΝΤΑΙ οἱ Λευίται ἔμοι, τῷ ἱεροφάντῃ Μωσεὶ πάλαι χρηματίζει Θεός· οὗ δὲ τῶν ἄλλων ἀποτεμῶν Θεός, οἰκειότερον ἐκυτῶ προσαφροσιῶ, καὶ εἰς σκοποῦς τοῦ ἰδίου κλήρου τούτους ἐγκαθιστᾶ, πηλικῆς καὶ τῆς ἐξ ἀνθρώπων αὐτοῦς τιμῆς ἀπολαύειν χρή, καὶ γέρας ἔχειν ἐξαιρετον, μήτοι γε τὸν τῆδε διαζῶντας βίον, ἀλλὰ καὶ εἰς Θεὸν μετασκηνωμένους, καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀπαίροντας, δεῖγμα, μὴ μόνον τὸν βίον τούτων εἶναι περιφανῆ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν πρὸς Θεὸν ἐκδημίαν ἐνδοξον καὶ περιόπτον; Γεκμήριον ἐναργές, αὐτὸ τὸ ὑψηλὸν ὄρος, ἐν ᾧ Μωσῆς μετὰ τοῦ ἀρχιερέως ἐντέταλται τὴν ἀναδρομὴν ποιήσασθαι. Ἀνάβηθι, γὰρ φησιν, εἰς τὸ ὄρος σὺ, καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου, καὶ ἐκδυσον Ἀαρὼν τὴν στολὴν αὐτοῦ· καὶ Ἀαρὼν ἀποθανῶν προστεθῆτω ἐκεῖ (2)· ἐπίσημοι γὰρ, καὶ ἐφ' ὕψους, καὶ ἡ τοῦ Ἐλεάζαρ χρίσις, καὶ ἡ τοῦ Ἀαρὼν ἐκδημία. Ὀπόσῃν δὲ καὶ ἡ βασιλεία μου πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς τὴν μετ' αἰδοῦς εὐσχημοσύνην ἐνδείκνυται, καὶ ὅπως αὐτοῖς, καὶ μετὰ πόσης προσφέρηται τῆς τιμῆς, οὐ μόνον οἶδασιν οἱ τῇ βασιλείᾳ μου πλησιάζοντες, ἀλλὰ καὶ ὁ πολὺς λαὸς οὐκ ἠγνόησεν. Ἀλλὰ τῶν ἀρχιερατευσάντων ἐν τινι τῶν μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν ἐν σιωπῇ γεγονότων, ἣν ὁ φυσικὸς ἀποτελεῖ θάνατος, ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὸ σῶμα λιποῦσα πρὸς τὸν οὐράνιον νυμφίον ἀναδράμῃ πτερυξαμένη, οἱ τὰς χρηματικὰς ἐνεργοῦντες δουλείας ἐν ταῖς χώραις τῆς βασιλείας μου, ἐρήμην ἐφευρηκότες τοῦ ἀντιφερομένου τούτοις, ἐπιλαμβάνονται τῶν τηνικαῦτα ὑπολελειμμένων ταῖς Ἐκκλησίαις, καὶ παρασυλῶσιν αὐτὰ, προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις προφασίζόμενοι, ὅτι ὑπὲρ τῆς

συλλογῆς αὐτὸ ποιοῦσι τῶν ἐκ κοινοῦ ἐράνων, ἀνηκόντων ταῖς κοσμικαῖς ἐξόδοις τε καὶ ὑπηρεσίαις· καὶ τοιουτοτρόπως οὐ μόνον ἐπιτρέβεται ῥύπος τοῖς τετελευτηκόσιν, ἐφ' οἷς ἀντικρὺς καὶ ὁ ψαλμωδὸς διὰ τῆς λύρας τοῦ Πνεύματος τὸν ἐπιτάφιον ὕμνον πλέκει θεϊότερον· Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ(1)· ἀλλὰ καὶ τὰ θεῖα τεμένη στυγνάζειν οἶαναι δοκεῖ, περιηρημένα καὶ περιεκορυμμένα τὴν ἐπικοσμοῦσαν αὐτὰ λαμπρότητα ἐκ τε φωταψίας, καὶ ἑτέρας ὑπηρεσίας, ἢ πρὸς τὸ πᾶν ἐνδεές ἀντιπεριίσταται, τῆς δαπάνης ἐκλιπούσης, ἣν αἱ ἀφειδεῖς τῶν πρακτόρων σεσυλήκασιν χεῖρες. Ἢ γοῦν βασιλεία μου, ἀθέμιτον εἶναι τοῦτο λογιζομένη, διορίζεται διὰ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου αὐτῆς, ἐπὶ τινὰ τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων ἐπισυμβῆ θάνατος, μὴ πόδα παραβάλλειν ὅλως τοὺς κατὰ καιρὸν δοῦκας οἰουδήτινος θέματος, ἢ τινὰ τῶν ὑπὲρ αὐτοὺς πρακτόρων, ἐν τοῖς κελλίοις τῶν τετελευτηκότων ἀρχιερέων, μητροπολιτῶν δηλονότι καὶ ἐπισκόπων, καὶ τὸ οἰονδήτι ἐκεῖθεν ἀναλαμβάνεσθαι, ἢ τοὺς ἐκεῖσε προσκαθημένους· τε καὶ παρευρεθέντας προσγενεῖς αὐτῶν, ἢ τοὺς εἰς ὑπηρεσίαν ἀποτεταγμένους ταῖς ῥηθείσι ἀρχιερεῦσι κατακρατεῖν, καὶ ἔλκειν εἰς δόσιν νομισμάτων, καὶ τὸ οἰονδήτι ἀπὸ τούτων ἀναλαμβάνεσθαι ἀποτραπήσεται καὶ πᾶς ἐκεῖθεν διασειστής τῇ ἐμφανείᾳ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου· τὰ δὲ παρευρεθέντα ἐν τοῖς κελλίοις τῶν ἀρχιερέων, ἂν τε βιβλία ᾧσιν, ἂν τε ζωαρκῆ εἶδη, ἂν τε ζῶα, καὶ ἑτέρα τινὰ χρειώδη, παρακελεύεται ἡ βασιλεία μου, παραλαμβάνειν αὐτὰ τὸν ἐφ' ἑκάστη Ἐκκλησίᾳ οἰκονόμον ἐνώπιον τοῦ κλήρου παντός, καὶ οἰκονομεῖν, ὥστε ἀνελλιπῶς καὶ θεοφιλῶς γίνεσθαι πᾶσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν τε καὶ κατάστασιν, μέχρις ἂν ἕτερος ἐνδημήσῃ ἀρχιερεὺς. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ ὁ παρὼν χρυσοβούλλος λόγος τῆς βασιλείας μου ἐγγέρονει πάσαις ταῖς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ μητροπόλεσι καὶ ἐπισκοπαῖς εἰς ἀσφάλειαν αἰωνίζουσαν ἀπολυθεῖς κατὰ τὸν δεκέμβριον μῆνα, τῆς β' ἐπισημῆσεως, τοῦ ςψλζ' ἔτους, ἐν ᾧ τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπεσημῆνατο κράτος.

(1) Ἰωάννης Δούκας ὁ Βατάτζης ἱσαύλευσιν ἐν Νικαίᾳ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Λατίνων ἄλωσιν τῆς βασιλίδος, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1222 μέχρι τοῦ ἔτους 1255. — Βλέπε καὶ σημεῖωμα τοῦ Χρυσοβέργη σελ. 98, καὶ Νεαράν Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ σελ. 305 τοῦ παρόντος τόμου. — (2) Ἀριθμ. Κ', 26.

(1) Ψαλμ. ΡΙΕ', 5.



## ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ(1),

### ΥΨΟΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ (2) ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

#### ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΚΟΥΤΑΡΙΩΤΗΝ ΓΕΡΩΝΟΤΑ ΚΥΖΙΚΟΥ.

Ψοισμός προσκυνητός τοῦ κραταιοῦ καὶ θεοστεφοῦς ἀγίου  
ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως, ὅτε με τῷ τοῦ δικαιο-  
φύλακος ἐτίμησεν ἀξιώματι.

**ΜΙΜΕΙΤΑΙ** καὶ Μωϋσὴν ἐκείνον. ἡ βασιλεία μου τὸν δημα-  
γωγόν, καὶ πρὸς τὸν τῆς νομοθεσίας ἐκείνου ζῆλον, ὡς ἐφικτόν,  
ἀπευθύνεται: ὡς γὰρ ἐκεῖνος τὸν δακτύλῳ Θεοῦ γραφέντα νό-  
μον ἐγχειρισθεὶς, διὰ τοῦ Λαρῶν σεμνυνομένου τὸ τῆνικαῦτα  
τῷ ἱερατικῷ ἀξιώματι, τῷ Ἰσραηλιτικῷ λαῷ διεπόρθμευε, κατὰ  
ταῦτα καὶ ἡ βασιλεία μου τὸ παντὸς τιμώμενον τῆς βασιλείας  
χρῆμα λαβοῦσα παρὰ Θεοῦ, ἦν ἐννομον ἀρχὴν οἱ πάλαι ὤρι-  
σαντο, κἀντεῦθεν οὐσα νόμος ἐμψυχος ἀτεχνῶς, ὡς καὶ τὸ  
δόξαν ταύτη καθάπερ νόμον γραπτὸν καὶ λέγεσθαι, καὶ πι-  
στεύεσθαι, τὸν ἐντιμώτατον ἐν πατριαρχικοῖς ἄρχουσιν ἐπὶ  
τῶν δεήσεων κύρ Θεόδωρον διάκονον τὸν Σκουταριώτην, ἄνδρα

(1) Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1261 μέχρι τοῦ ἔτους  
1282. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἀνακητήσαντο οἱ ἡμέτεροι τὴν Κωνσταντινούπολιν,  
ἀπεβληθέντων τῶν Λατίνων τῇ 25 Ἰουλίου 1261. — Τούτοις ἐξῆς τρεῖς ἀνικδότες  
δρασημοὺς ἐλάβομεν ἐκ τοῦ χειρογράφου τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει ἀρχιεπισκόπου  
Ἀργολίδος Γερασίμου. Ἀλλ' ἡ ἐπιγραφή αὐτῶν προφανῶς ἐφθαρμένη, παραληφθέν-  
των τῶν κυρίων ὀνομάτων τοῦ ἐκδόντος αὐτοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου,  
τοῦ καὶ Κομνηνοῦ προσεπιλεγόμενου: ὁ γὰρ ἐν αὐτοῖς μνημονευόμενος Θεόδωρος ὁ  
Σκουταριώτης ἐνεδέδυτο τὸ τοῦ δικαιοφύλακος ἀξίωμα ἐπὶ τοῦ διαληφθέντος αὐτο-  
κράτορος καὶ τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ, ὡς ἀναφέρεται παρὰ Γεωργίῳ τῷ Παχυμέ-  
ρει, Μιχαὴλ Παλαιολόγος Βιβλ. Ε', κεφ. 22. Ἐπὶ δὲ τοῦ διαδεξαμένου τὸν Ἰωσήφ  
Ἰωάννου τοῦ Βέκκου ἐτιμήθη μητροπολίτης Κυζίκου, πιμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ  
τοῦ πρίστου πρὸς τὸν πάπαν, ὡς βεβαιούται ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ αὐτοκράτορος  
τούτου, παρατιθεμένης λατινιστὶ παρ' Ἀλλατῶ de Consensu Βιβλ. Β', κεφ.  
15. Οὐ πολλῷ δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ ὁ Σκουταριώτης  
Θεόδωρος καθηρέθη δεῖ ὄσα πρὸς τὴν ἔγνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν διεπράξατο (Γεωργ.  
Παχυμέρης, Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος, Βιβλ. Α', κεφ. 17.)

εὐροῦσα κατὰ τὴν παλαμφορουμένην Θεῷ καρδίαν αὐτῆς, καὶ  
πρὸς ταῖς ἄλλαις λογικαῖς ἐπιστήμασι καὶ τοὺς λόγους ἀκριβῶς  
μελετήσαντα, καὶ τῷ ἱερῷ καὶ θεῷ καταλόγῳ ἐμπρέποντα,  
τῇ τοῦ δικαιοφύλακος ἀξία τιμᾶ: χρεῶν γὰρ τὸν ἐκ τε θεῶν  
καὶ ἀποστολικῶν κανόνων, ἐκ τε τῶν νόμων, οὓς σοφοὶ ἄνδρες  
ἐξέθεντο, γνῶσιν ἐς τὰ μάλιστα συλλεξάμενον, καὶ τῷ δικαιο-  
φυλακικῷ ἐνσεμνύνεσθαι ἀξιώματι. Ὅθεν καὶ διορίζεται ἡ βα-  
σιλεία μου, διὰ τῆς παρούσης αὐτῆς προσταξέως, διενεργεῖσθαι  
παρὰ τοῦ διαληφθέντος ἐντιμωτάτου ἐν πατριαρχικοῖς ἄρχουσιν  
ἐπὶ τῶν δεήσεων κύρ Θεόδωρου διακόνου τοῦ Σκουταριώτου τὸ  
δικαιοφυλακικὸν ὄφφικιον μετὰ πάντων τῶν ἀπονεμεμημένων  
αὐτῷ δικαίων, καὶ καθὼς ἐνηργεῖτο καὶ παρὰ τῶν πάλαι κε-  
κτημένων αὐτῷ, καὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνης μετέχειν τοῦτον τιμῆς  
τε, καὶ τάξεως, ἐν τε καθέδραις, στάσεσι, καὶ πᾶσιν ἄλλοις, καὶ  
ἐν τῷ εὐαγεῖ κλήρῳ τῆς βασιλείας μου, πάσας τε τὰς ἀνεκα-  
θεν προσαρμοσθείσας τῷ τοιοῦτῳ ὄφφικίῳ κρίσεις διεξάγειν,  
καὶ περατοῦν. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ ἐγεγόνει καὶ ἡ παρούσα τῆς  
βασιλείας μου πρόσταξις δι' ἀσφάλειαν.

Ἔῃχε τὸ, μηνὶ Μαΐῳ, Ἰνδικτιῶνος ιγ' (1), διὰ τῆς βασιλικῆς  
καὶ θείας χειρὸς.

#### ἜΤΕΡΟΝ ΠΡΟΣΤΑΓΜΑ ΣΕΠΤΟΝ

Τοῦ κοσμοποθήτου, κραταιοῦ, καὶ ἀγίου ἡμῶν αὐθέντου  
καὶ βασιλέως, δι' οὗ μοι καὶ τόπος ἀπεδόθη κατὰ τῇ  
ἀγιωτάτῃ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ἀνάλογος, εἰ  
καὶ διὰ τὰ τιμῶν ἀπρεπῆ σκάνδαλα, καὶ τὴν ἐν τῷ χορῷ  
τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων ἄφιλον στίσιον ἀπέκλινα,  
τὴν εἰρήνην αἰρετισάμενος μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ σακελ-  
λίῳ ἐσφραγισθῆν, καὶ τὸν τόπον τοῦ σακελλίου ἀπέλαβον.

**ΑΓΙΩΤΑΤΕ ΜΟΥ** δέσποτα, καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχα: οἶδεν  
ἡ ἀγιωσύνη σου, ὡς ἀνεδέξατο ἡ βασιλεία μου τὸν τιμιώτατον  
δικαιοφύλακα κύρ Θεόδωρον διάκονον τὸν Σκουταριώτην, καὶ  
οἶας καὶ πύσης αὐτὸν ἀξιοῖ πρὸς παθείας, καὶ οἰκειώσεως, τὰς

(1) Ἡ παρούσα ιγ', Ἰνδικτιῶν συμπέπτει τῷ Σωτηρίῳ ἔτι 1273.

τε περί τὰ θεῖα γνώσεως αὐτοῦ χάριν, καὶ τῆς περὶ τὰ πράγματα προσούσης τούτῳ εἰδημοσύνης, καὶ ἀρετῆς. Ἐπεὶ οὖν οὕτως αὐτὸν ἀνεδέξατο, καὶ οὕτως ἔχει τοῦτον ἡ βασιλεία μου, καὶ τοιοῦτῳ ἀξιῶματι κατεκόσμησεν, οὐ δέον πάντως τὸ μὴ καὶ παρὰ τῆς ἀγιωσύνης σου καὶ τῆς τῶν συγκλητικῶν αὐτῶν ἀναλόγως μετέχειν τιμῆς τε καὶ τάξεως ἐν τε τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὄφικῳ, καὶ ταῖς καθέδραις, καὶ στάσεσι· χρεῶν γάρ τόν, ὃν ἡ βασιλεία μου κατὰ λόγον τιμᾶ, καὶ παρὰ τῆς ἀγιωσύνης σου κατ' ἴσον τιμᾶσθαι, καὶ τόν ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ τῇ συγκλήτῳ τίμιον, καὶ παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ σου, καὶ τῷ κλήρῳ τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας τιμῆς καταξιοῦσθαι τῆς κρείττονος· εἰ περ ἐπιστημονάρχης, σὺν Θεῷ φάναι, τῆς Ἐκκλησίας σου ἡ βασιλεία μου, καὶ κατὰ κρίσιν οἰκονομεῖ τοὺς λόγους αὐτῆς· πρὸς τύπον δὲ τῶν βασιλικῶν, καὶ τὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὄφικῶν παρὰ τῶν αἰδιδίων καὶ φιλευσεβῶν βασιλέων ἐπάχθησαν, καθὼς καὶ τῷ θεῷ ἰδίῳ τοῦ πρώτου τῶν Χριστιανῶν βασιλέως, μεγάλου καὶ ἀγίου Κωνσταντίνου, ὃ πρὸς τὸν μακάριον ἐξέθετο Σίλβεστρον, οὐκ ἀσαφῶς, ἀλλ' ἄριστα τεθέσπισται· ἐφ' ᾧ καὶ ὀφείλον τῷ πρωτοτύπῳ ἐπακολουθεῖν τὰ πρὸς μίμησιν. Διὰ τοι τοῦτο καὶ οἰκονομήσαιο ἡ ἀγιωσύνη σου ἔχειν ἀπὸ τοῦ νῦν τὸν τοιοῦτον δικαιοφύλακα καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ἀγιωτάτῃ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ὄφικιον τῶν προβαθμίων καὶ ὑψηλῶν, καὶ ὡς τῷ κλήρῳ τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας καταλεγόμενον ἵστασθαι, καὶ προκόπτειν μετὰ τὸν νῦν τιμιώτατον πρωτέκδικον τὸν Γεμιστόν, ἕνα καὶ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐξωκατακοίλων ἀπὸ γε τῆς σήμερον γνωριζόμενον· ἀτοπον γάρ τόν ἐν καθέδραις ταῖς μείζουσι, καὶ προβαθμιαίταις τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ἀγιοσοφικῶν ἀρχόντων, ὡς τὸ εἶδος, συντιμώμενον, μὴ καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ στάσει, καὶ προκοπῇ τὸν προσήκοντα τόπον ἔχειν, καὶ τοῖς ἐξωκατακοίλοις συνίστασθαι, καὶ τῆς αὐτῆς συμμετέχειν τούτων τιμῆς τε καὶ προκοπῆς. Ἡ μὲν οὖν βασιλεία μου ἤδη τὰ περὶ τούτου παρεδήλωσε τῇ ἀγιωσύνῃ σου, ἧ καὶ ἔργον ἔσται πρὸς ἔργον ἀγαγεῖν, καὶ πληρῶσαι τὸ τοιοῦτον τῆς βασιλείας μου θέλημα, ὡς θεάρεστόν τε καὶ δίκαιον· ἐπὶ τούτῳ γάρ καὶ τὸ παρὸν πρόσταγμα

μα τῆς βασιλείας μου ἀπελύθη, ὀφείλον ἀντιστραφῆναι τῷ τιμιωτάτῳ δικαιοφύλακι κύρ. Θεοδώρῳ διακόνῳ τῷ Σκουταριώτῳ δι' ἀσφάλειαν.

Μηνί. Νιατῶ, Ἰνδικτιῶνος ιγ'.

### ΠΡΟΣΤΑΓΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΖΙΚΟΥ

μητροπολίτην.

**Ἡ** ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΟΥ πρὸς τὴν πρῶτην εὐκλείαν πρὸς τὰς χρυσᾶς ἐκείνας ἑννας καὶ εὐήμερίας τὰς τε πόλεις, καὶ χώρας, καὶ τὰς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας ἐπαναγαγεῖν ἐθέλουσα, καὶ ἀναβιοῦν τὰ τῷ μακρῷ χρόνῳ γηράσαντα, καὶ εἰς ζῆλον τῶν προβεβασιλευκῶν τῆς Ῥωμανίας ἀγαθῶν βασιλέων καὶ μεγαλουργῶν ἀνατρέχουσα, καὶ τὰ ἐκείνων ἔργα μεγαλουργὰ ἅμα δὲ καὶ θεῖα καὶ ἐνσεμνα ἐπαιγομένη ἀνανεοῦν, καὶ τὰ ἀπονεμεμνημένα ἀνέκαθεν τοῖς ἀρχιερεῦσι τῆς λαμπρᾶς τῆς Κυζίκου πόλεως ἐπίσημα τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Κυζίκου ἐχαρίσατο, τὸ κεκτησθαι τοῦτον δηλονότι τὸ ἐμπρέπον ὑπέρτιμον τοῖς θεσπεσίοις ἀρχιερεῦσι τε καὶ [μητροπολίταις] ἀξιῶμα, καὶ τὸ σάκκον καὶ πολυσταύριον ἐν ταῖς θείαις μυσταγωγίαις τοῦτον ἀμπίσχεσθαι, καὶ λαμπαδοῦχον προτρέχειν αὐτοῦ ἀνά πᾶσαν τὴν αὐτῆς ἐνορίαν (1). Ἐφ' ᾧ καὶ διορίζεται ἡ βασιλεία μου, ὑπέρτιμον λέγεσθαι καὶ ὀνομάζεσθαι τὸν διαληφθέντα μητροπολίτην Κυζίκου, καὶ πᾶν τὸ ἀνέκαθεν προσαρμόσαν τῷ τοιοῦτῳ ἀξιῶματι σέμνωμα ἔχειν κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ συνθήειαν· ἐνδιδύσκεσθαι δὲ τοῦτον καὶ σάκκον, καὶ πολυσταύριον ἐν ταῖς θείαις καὶ ἱεραῖς μυσταγωγίαις, καὶ λαμπάδα φαίνουσαν ἐμπροσθεν τούτου προάγεσθαι πᾶσαν τὴν ἐνορίαν· φῶς γάρ εἶναι τοῦ κόσμου τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Χριστὸς ἀπεφήνατο (2). Φαίνει δὲ καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ, ὃ ἠγαπημένος αὐτῷ φησι μαθητῆς (3). Κατὰ τοὺς Κυριακοὺς οὖν μαθητὰς, καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν ὑπήκοον τῆς βασιλείας μου πᾶσαν γῆν ἀρχιερεῖς πεφωτισμένους εἶναι θέλουσα, καὶ ἐν τῷ σκότει τοῦ θίου τούτου παμφαέστατα διὰ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν φαίνειν βουλομένη, (ὡς ἀπὸ μιᾶς γάρ τινος

(1) Ὁρα Μελέτην Βαλασαμῶνος περὶ τῶν πατριαρχικῶν προνομίων. Τόμ. Δ', βιβλ. 512. — (2) Ματθ. Ε', 14. — (3) Ἰω. Α', 9.



αύρανομήκους κλίμακος τῶν ὑπηρετῶν τοῦ λόγου καὶ μαθητῶν τὸ μέγα τῆς ἀρχιερωσύνης χρῆμα καὶ πρᾶγμα καὶ ἐς αὐτοὺς καταβέβηκεν), εἰκότως καὶ φῶς τοῦ ἱερωτάτου αὐτοῦ μητροπολίτου Κυζίκου προπορεύεσθαι κέκρικε, καὶ τὰ ἄλλα δὲ ἐπίσημα αὐτῷ ἐδώρησατο διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς προσταξέως· ἥτις καὶ γεγονυῖα ἐπεδόθη αὐτῷ, ὀφείλουσα ἐπιγνωσθῆναι καὶ τοῖς τοῦ ἱεροῦ χαρτοφύλακος χαρτίοις τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἔιχε τὸ, μηνί, καὶ Ἰνδικτιῶνος, δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τῆς βασιλικῆς χειρός.

## ΑΔΗΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

### Δ'. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ(1)

ὃν ἐποίησε διὰ τὸ θεοβάδιατον ὄρος τὸ Σίναιον.

Εἰ δὲ καὶ ἀνδράσι (2) τῶν περιδιξίως εἰς ὑπηρεσίαν τῆς βασιλείας ἐχόντων, κατὰ στρατηγήσαι, ἢ πόλεων διοικήσεις ἐγχειρισθῆναι, ἢ λαοὺς ὀδηγήσαι, ἢ καὶ ἄλλ' ἄττα τοιαῦτα πράττειν δεομένοις, τῷ κράτει τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς φαινόμενα χρήσιμα, τιμὴν ἐπιμετρεῖν τὴν προσήκουσαν ὅσοι εὐγνώμωνως εἰσηγοῦνται, δίκαιοι ἂν εἴεν τὰ τῆς υποθήκης τούτων βλέπειν τὸ πέρασ ἐπιδεχόμενα· ἀνδράσι σεμνοῖς καὶ βίῳ, καὶ τρόπῳ, καὶ Θεῷ πλησιάζουσιν, οὐχ ὅσα τῶν εἰς τὰ ἐκτὸς συντεινόντων, ἀλλὰ κρείττω καὶ εἰς ψυχὴν αὐτὴν παραπέμποντα τὴν ὠφέλειαν, μᾶλλον δὲ καὶ τοῦτο κακεῖνο περιποιούμενα τούτοις, ἐκ τῆς ἀνωθεν δεξιᾶς προβαλλομένοις τοῖς αὐτοκράτορι, πῶς οὐκ ἂν εἴη τῶν καθηκόντων ἐπικλινῆς ὠτίον βραβεύειν, καὶ εἰς τὸ τέλος ἄγειν ἄπερ αἰτήσαιντο; Εἰ δὲ καὶ ἄλλως τῇ δεήσει τιμᾶται τὸ εὐλογον, οὐχ ὅπως διὰ τὴν τούτων παράκλησιν, ἀλλ' ἤδη καὶ καθ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀξίως ἔχει γενέσθαι, τῆνικαῦτα καὶ μᾶλλον ταῖς αἰτήσεσι τούτων ἐπινευτέον τοὺς ἀνακτας, καὶ παρεκτέον ἄπερ ἐθέλοιεν, ἵν' εἴεν οὐ μόνον αὐ-

(1) Ἐν τῷ Χειρογράφῳ Γ., ὅθεν ἐλήφθη ὁ μέχρι τοῦδε ἀνέκδοτος οὗτος ὀρισμός, προστίθεται ἑνταῦθα τὸ, Ἰουστινιανοῦ, κατὰ γραφικὴν πιθανῶς παραφθορὰν τοῦ ὀνόματος, Κομνηνοῦ· ἀλλ' ὁ ὀρισμὸς οὗτος ἀνάγεται εἴτε εἰς ἑσπερία τινὰ τοῦ τῶν Κομνηνῶν γένους, εἴτε εἰς τινὰ τοῦ τῶν Παλαιολόγων, τῶν αἰεὶ καὶ τοῦτο τὸ ἐπώνυμον προσλαμβάνοντων· τὸ γὰρ δι' αὐτοῦ ἀπονημμένον τῷ Σιναίου ἀξίωμα τοῦ ὑπερτίμου οὐκ ἦν ἐν χρήσει ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ· ἀναφαίνεται δὲ ἰδίως ἐπὶ τῶν Κομνηνῶν ἢ ἐπὶ τῶν τοῦ κλήρου χρήσις αὐτοῦ. — Ἠλίπε καὶ σιλ. 111 τοῦ παρόντος τόμου. — (2) Ἡ καθ' ἡμετέραν εἰκασίαν ἐπιδιορθωθείσα ἀρχὴ τοῦ ὀρισμοῦ τούτου ἀναγινώσκειται ἐν Χειρ. Γ. οὕτως· Εἰ δὲ καὶ ἀνδράσι τῶν περιδιξίως εἰς ὑπηρετῶν βασιλείας ἀρχόντων καταστρατηγήσαι, [ὀριγεμένων, ἐν περισελ.] ἢ πόλεων διοικήσεις ἐγχειρισθῆναι, ἢ λαοὺς ὀδηγήσαι, ἢ ἄλλ' ἄττα τοιαῦτα πράττειν δεομένοις, τῷ κράτει τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς φαινόμενα χρήσιμα, τιμὴν ἐπιμετρεῖ τὴν προσήκουσαν [τῶν δ' ὑπηκόων, ἐν περισελ.] ὅσοι εὐγνώμονες εἰσηγοῦμενοι, δίκαιοι ἂν εἴεν κτλ.

τοῖς, ἀλλὰ καὶ τῷ δικαίῳ κατὰ τὸ εἶδος χαριζόμενοι. Τοῦτο καὶ ἄρτι τῆ βασιλείᾳ μου πάρεστιν ἰδεῖν ἐκτελούμενον, δωρουμένη τοῖς ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ τιμὴν τὴν ὑπέρτιμον· τοῦτο μὲν δι' ἰκετείαν, ἣν ἐποιήσατο πρὸς με ὁ Πτολεμαῖδος μητροπολίτης, ὁ ἱερώτατος, καὶ ὑπέρτιμος· οὐ γὰρ ἔκρινα ὅπως ἄξιον μὴ πειθηνόους τούτῳ δοῦναι τὰς ἀκοάς, εὐλογα αἰτουμένῳ, καὶ ἂ μὴ τετελεσμένα τῷ δικαίῳ τὴν ζήτησιν προεξένησε· τοῦτο δὲ, καὶ τὸ ἄλλως ἠγεῖσθαι τὸ τοιοῦτον ὄρος αἰδέσιμον, καὶ τιμῆς ἀπάσης ἐπαπολαύειν δίκαιον ὄν, καὶ νομίζειν μάλλον τιμᾶσθαι τὴν βασιλείαν μου ἐκ τῆς πρὸς τοῦτο τιμῆς, ἐπεὶ καὶ δοξάζειν οἶδε Θεὸς τοὺς τοῦτον δοξάζοντας· ὄρος γὰρ τοῦτο ὑπερηρμένον τῶν καθ' ἡμᾶς, ὄρος θεῖον, κατὰ τὸν Ἀββακούμ, δαοῦ καὶ κατάσκιον ταῖς τῶν ἀρετῶν ἐργασίαις, καὶ ἀρεταῖς παντοίαις κατάκοσμον· εἰ δὲ καὶ ἀγιάσματος τόπον καλέσαι τις βούλεται, καὶ οἶκον τοῦ θεοῦ Ἰακώβ, προσφυές μὲν τὸ πρᾶγμα, καὶ τῆς ἀληθείας ἄκρως ἐχόμενον· κἂν τις θεωρεῖν τρανώτερον, πλήρης ὁ θεῖος οἶκος οὗτος δόξης πολλῆς· πλὴν ἔσται κἂν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς μέρος δόξης ἀπανενεμημένον τούτῳ παρὰ τῆς βασιλείας μου· οὕτω καὶ ἦν εἶχε πάλαι ἴδοι τις ἂν ἐπὶ τὸ μείζον κατὰ τὸν Προφήτην προκόπτουσαν. Ταῦτα τὸ παρὸν τῆς βασιλείας μου πρόσταγμα βούλεται· τιμᾶ γὰρ ἡ βασιλεία μου τὸν κατὰ καιροῦς τῶν ἐν τῷ Σινᾶ προστησόμενον τῶν ὑπερτίμων τῷ ἀξιώματι, καὶ διορίζεται συναριθμεῖσθαι τρίτος τοῖς οὕτω τετιμημένοις ἐν ἅπασι, καὶ συντιμᾶσθαι ἐν ταῖς προάδοις, καθέδραις, στάσεσσι τε, καὶ συνελεύσεσιν· ἀμφιέννυσθαι δὲ καὶ ἄμφια, ὅποια καὶ τῶν ἀρχιερέων ὅποσοι τὴν τοιαύτην τιμὴν ἐκ τῶν ἑκαθεν χρόνων καὶ νῦν ἀπέλαβον, τᾶλλα τε πάντα, ὅσα τούτοις, καὶ τούτῳ προσέσται, κατὰ μηδὲν ἐλαττούμενα· ἐπὶ τούτῳ γὰρ ἐγεγόνει καὶ ὁ παρῶν ὀρισμὸς τῆς βασιλείας μου κατὰ μῆνα Ἰούλιον, Ἰνδικτιῶνος ιδ'. Εἶχε δὲ καὶ διὰ ἐρυθρῶν γραμμάτων τῆς θείας καὶ βασιλικῆς χειρός.

## ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ (1).

### ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΑΘΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΟΥ

*Ἐν βασιλευσὶ καὶ ἀηττήτῳ Ἀνδρονίκου, αὐτοκράτορος Ῥωμαίων, πρὸς τὸν ἀγιώτατον Μητροπολίτην Μογεμβασίας, καὶ τοὺς αὐτοῦ διαδόχους (2).*

**Κ**ΑΝ εἰ μήπω πρότερον ἔφθη πλείστα δὴ παραπλήσια γενέσθαι βασιλευσὶ τε καὶ ἄλλοις, καὶ οὐχ ἦττον ἡμῖν, καὶ νομισθῆναι τοῦ λοιποῦ γίνεσθαι, ἴσως ἂν ἴσως ἢ γε νῦν αὕτη παραυσά τε καὶ προτεθειμένη τῇ βασιλείᾳ μου πράξις ἐφεῦρε τὸν τοιοῦτου καλοῦ τύπον· ἀμέλει καὶ ἐφ' ἐαυτῇ κείμενον ἂν, μᾶλλον ἐρεῖν, δι' ἐαυτὴν ἐκάλισσε πάντως, ἀρχὴν οὕτω λαβόντα καλλίστην, πρὸς τὸν ἐξῆς ἔπειτα χρόνον ἐνεργῆ δεικνυσθαι· οὕτω πολὺ πάντοθεν ἔχει τὸ πείθον αὕτη καὶ καταναγκάζειν εὐλογον. Τὸ γὰρ δὴ κατὰ τὴν Πελοπόννησον περιώνυμον ἔστυ Μογεμβασίας ἔστι μὲν ὡς ἀληθῶς τῶν κατ' αὐτὴν δὴ πάντων μακρῷ προέχον, καὶ τὰ πρῶτα δὴ σαφῶς ἀπάντων φερόμενον, ὡς μηδένα μηδενὶ τῶν ταύτη γε ἄλλων λείπεσθαι ξυγχωροῦν· νέον μὲν ἐπιεικῶς ὄνομα καὶ κλέος, καὶ οὐ πόρρωθεν τῶν ὀπισθεν χρόνων ἦκον, μυρίας δὲ ὄμως καὶ παρμύχεις τὰς εὐφημίας, καὶ πανταχοῦ πομπεῦον, ὡς εἴ τι καὶ ἄλλο τῶν ἐπιφανῶν καὶ περιδόξων ἀκούειν, οὐκ ἐπὶ μόνῃς τῆς βασιλικῆς ἡγεμονίας τῆς

(1) Ἀνδρονίκος ὁ γέρων ὁ Παλαιολόγος ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1268 μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1282, μέχρι τοῦ ἔτους 1328. — Τὸ παρὸν χρυσοῦς βουλλῶν μνημονεύομενον ὑπὸ τοῦ Φραντζῆ Βιβλ. Δ', κεφ. 15', καὶ κατὰ λάθος ἀποδιδόμενον ὑπὸ τοῦ Κ. Μορτρεϊλίου (Τόμ. 3, σελ. 190) Ἀνδρονίκῳ τῷ νέῳ ἰκίδεται πρῶτον ἡδη ἐκ τοῦ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν σωζομένου πρωτοτύπου αὐτοῦ. Σημείωσαι ἕτι ἢ ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ Χρυσοῦς βουλλῶν ἀπαντωμένη λέξις λ ο γ ο ς, μετὰ τὸ, Χρυσοῦς βουλλῶς, γέγραπται δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων, ὡς καὶ ἐν τῇ χρονολογίᾳ αἱ λέξεις, Ἰ ο ὑ ν ι ο ν, τὸ τέλος τῆς λέξεως ἐ ν ι σ ι τ α μ ῆ ν η ς καὶ τὸ, ἔ κ τ η ς (Ἰνδικτιῶνος,) καὶ ἡ βασιλικὴ ὑπογραφή. Ἡ δὲ ἄλλοτε ἀπρωρημένη ἐφραγίς οὐ σώζεται. — (2) Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εὑρίσκεται ἐν τῷ Βορβωνεῖῳ Κώδικι, φύλλ. 62—65, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Κ. Mortreuil, du Droit Byzantin, Τόμ. 3, σελ. 190, ἴσως δι' αὐτοῦ ἀποκαταστῶσά ποτε τὰ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ἐξίτηλα χωρία.



ἡμετέρας, ἀλλὰ καὶ σχεδὸν τῆς ἀλλοτρίας ἀπάσης. Καὶ γὰρ δὴ  
τά τε ἄλλα κοσμεῖ τὸ ἄστυ, καὶ θέσεως εὐκαιρία, καὶ πρὸς  
ἀσφάλειαν ἐρυμνότης, καὶ πλῆθος μάλιστα οἰκητόρων καὶ πο-  
λυρβία, καὶ πολιτείας εὐγένεια, καὶ τεχνῶν ἀσκήσεις, καὶ  
ἀγορᾶς δαψίλεια πάντων πᾶσα· εὐεμπορώτατόν τε, εἰ δὴ τι  
καὶ ἄλλο, μάλιστα, πρὸς ἅπαντα πλοῦν καὶ θαλάσσης ἅπαντα  
μέρη θέσεως εὖ ἔχον. Καὶ τοίνυν πολὺ τὸ τῶν οἰκούντων ἐν-  
ταῦθα ἱκανόπλοον καὶ θαλαττουργόν, ῥωμαλαϊότης τε, καὶ φρό-  
νημα δραστικόν τε καὶ ἐμπρακτον, καὶ, τὸ κάλλιστον τῶν ἄλλων  
μάλιστα, ἢ πρὸς τὴν βασιλείαν μου ἐνεργός τε καὶ ἄτρεπτος  
παντάπασιν εὐνοια, καὶ ἡ πρὸς τὸ γένος ἀνάφορά τε καὶ κοινωνία  
πάντων ἀνάλωτος καιρῶν τε καὶ πραγμάτων, εὖ τε καὶ ἄλλως  
ἐχόντων, ἐν πολλοῖς ἤδη τῶν προλαβόντων χρόνων τὴν πείραν  
δοῦσα, καὶ τὸ πιστὸν καθάπερ ἄλλοτε ἐγνωσμένη. Καὶ τὰ μὲν  
τοῦ ἄστεος, ὡς ἐν ὀλίγοις, οὕτω, φεύγοντι τῷ λόγῳ τὸ  
μῆκος. **Ξυλλαγχάνει (1)** δ' ἔτι καὶ τοῦτο νῦν εἶναι θαυμάσιον  
οἶον, ὅτι τῆς κατ' αὐτὸ πάντως ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας προέ-  
στη ἀρτίως πάντων ἄριστος, πολλὸς τοῖς κατὰ Θεὸν ἐκ νέου  
πάνυ τοι καὶ ἐς γῆρας ἡδ' \* (2) τοῦτο νῦν ἤδη καμάτοις ἐγ-  
καρτερήσας, καὶ κατακεκοσμημένος εἰς ἄκρον τῆς μακαρίας  
\* αὐτῆς βιοτῆς, ἀτρέπτως ἐς τοσοῦτον τῆς ἐξ ἀρχῆς ἐνστάσεως,  
καὶ παντάπασιν ἀνευδότης, καὶ ὡσπερ εἴ τις νέος θερμῶς ἀπτοι-  
το, καὶ μὴ παρὰ \* καὶ μὴν πλείστον ὅσον ὑπὸ τῆς οὕτω χρονίου  
καὶ πολυετοῦς καὶ βιαίου σφόδρα τε \* βιώσεως καὶ σωματικῆς  
δαπανήσεως, καὶ πρὸς \* (3) καὶ σφόδρα ἐκτετηγμένος οὐ τῷ γή-  
ρα μᾶλλον, ἢ τοῖς γε τοιούτοις πόνοις, ἔτι θαυμαστῶς ἐμμέ-  
νει, καὶ διακαρτερεῖ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀκλινῆ γνώμην, καὶ ὡσπερ  
νῦν μᾶλλον ἐπειγόμενος καὶ σπουδάζων δῆλός ἐστιν, ἀλλ' οὐχ  
ὡς ἂν ἤδη τοσοῦτο προλαβὼν καταστῆναι ἤδη πως ἀσφαλεῖ  
ἐν λιμένι καὶ γαλήνῃ· ἀμέλει καὶ τῆς περὶ τὸ ἀγαθὸν τα-  
σαύτης ἐξεως, καὶ σφόδρα ὑπ' ἀμφοῖν, τοῦ τε πανσέμου τοῦδε  
γῆρας, ὡς εἴρηται, καὶ τῶν τοσοῦτων καμάτων, καὶ ἀσκητι-

(1) Ἡ λέξις αὕτη δυσανάγνωστος ἐν τῷ Χειρογράφῳ. — (2) τὰ λοιπὰ δυσανά-  
γνωστα ἐν τῷ Χειρογράφῳ. — (3) δυσανάγνωστα.

κῶν ἰδρώτων τὸ σῶμα κατακαμπτόμενος, οὐκ ἔπειθ' ὁμῶς κάμ-  
πτεται (1) τὴν κάλλιστην ταύτην γνώμην, οὐδὲ χαλᾶ κατὰ βραχὺ  
καὶ τῶν τόνων οὐκ ἐνδίδωσιν, οὐδὲ νικάται τὸ φρένημα·  
ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα ἤττηται ἤδη, καὶ νῶτα δίδωσί τε, καὶ τρέ-  
πεται ἐπὶ τοσοῦτων τῶν προλαβόντων καὶ πόνων, καὶ χρόνων,  
ὁ λογισμὸς δὲ ἀήττητος, κόρον οὐκ ἔχειν οὐδέ πω τῶν καλῶν  
ἀξιοί, οἷα δὴ ἐπὶ πάντων γίγνεται, καὶ μόνον τὸν ἐπὶ τούτοις  
ἔρον ἀδαπάνητόν τε καὶ παντάπασιν ἀκάματόν τε καὶ ἀνεπί-  
στροφον οἶεται δεῖν εἶναι. Ταῦτ' ἄρα, καὶ τοσαύτην καὶ ἐπὶ  
τοσοῦτοις ἤδη τοῖς ἔτεσι συλλεξάμενος τὴν πνευματικὴν, ὡς  
ἔφην, κατάστασιν, καὶ προειληφῶς οὕτω πάνυ τοι πόρρω καὶ  
καταπεράνας εὖ μάλᾳ τελεσιουργόν τοῦ βίου τὴν πρόθεσιν  
ἀσφαλῶς τε καὶ γενικῶς, ὡς καὶ τοῦ βίου τοῦδε, καὶ τῆς ὑψη-  
λῆς ταυτησὶ παιδείας παράδειγμα καὶ τύπος ἐμφυχος περι-  
πολεῖν, ὡς ἀληθῶς δὲ καὶ εἶναι, καὶ τοῖς πολλοῖς ὑπειληφθᾶς  
οὐκ ἀγαπᾶ τοῦ λοιποῦ· ὁ δὲ διὰ παντός ἐν τοῖς αὐτοῖς ἔχει,  
καὶ ὡσπερ οἱ πλείους καὶ βελτίους μὲν οὖν τῶν εἰσαγωγῆ  
χρωμένων, νῦν εἶναι δὴ καὶ χθές καὶ πρότριτα καὶ αὐτὸς ἀεὶ  
παρασκευάζεται, καὶ ἔοικεν ὡσπερ ἀγωνιζομένῳ, καὶ δεδιότι,  
καὶ προσδραμεῖν σπουδάζοντι, καταγυμναζόμενος τὸν ἅπαντα  
χρόνον, καὶ κατατρύχων ἀπέραντα κάμων τὸ σῶμα πόνοις  
ἀνευδότης, ἀσιτίαις τε, καὶ ἀγρυπνίαις, καὶ στάσεσι συντόνοις,  
καὶ τίνι τῶν εἰθισμένων καὶ κάλλιστων ἀγώνων οὐ; Καὶ νο-  
μίμως, μᾶλλον δὲ, καὶ πλέον ἢ τέως νομίζεται τοῖς καλῶς  
ἠργμένοις, καὶ περὶ τὸν πνευματικὸν δρόμον ἀκμάζουσιν,  
αὐτὸς ἔτι πω καὶ νῦν ἐπὶ τοσοῦτων τῶν ἐτῶν κατατεινόμενος.  
Καὶ μὴν καὶ τ' ἄλλα κατὰ τὸ ἦθος ἅπαντα τοῦ θαυμασίου τοῦ-  
δε ποιμένος ἀναλογεῖ τε καὶ συμβαίνει πρὸς ταῦτά τε καὶ πρὸς  
ἄλληλα, οἶον ἢ τῆς ἀγάπης πρὸς ἅπαντας ἐλευθεριότης,  
τὸ κόργητον θαυμάσιον οἶον, τὸ φίλοικτον, ἢ τῆς ψυχῆς γα-  
λήνη, τὸ μήτε λογισμοῖς, μήτε λόγοις μήτ' οἴεσθαι, μήτε  
λέγειν περὶ ὀτιοῦν φλαῦρον οὐδέν, ἀλλὰ περὶ πάντων καὶ βού-  
λεσθαι, καὶ δοκεῖν, καὶ λέγειν πάντ' ἀγαθὰ, ἐκ τῶν οἴκοι

(1) κάμπεται, ἐν τῷ Χειρογράφῳ.



θησαυρῶν αὐτοῦ τὸ πιστὸν ἔχοντα. Καὶ τ' ἄλλα μὲν, καθόν-  
λου συνελεῖν, ἅπαντα, ὧν μεγίστης ἔντως Ἐκκλησίας καὶ πο-  
λυθρέμματος ἀρχιερεὶ καὶ ποιμένι δεῖ, καὶ ἔστιν ἐργωδέστατον  
ὄμου καὶ σφόδρα σπάνιον ἐνὶ Ξυλλαχεῖν, ὡς περ' ἐπ' αὐτῷ δὴ  
προδήλως, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἔστιν· καὶ μηκύνειν, ὡς ἔοικεν,  
οὐ δεῖ περαιτέρω, πλὴν ἔπερ ἄνωθεν ὁ λόγος Ξυνεωραμένος  
ἀπεφῆνατο. Τοσαῦτα δὴ τὰ τε τοῦ ἀνδρὸς κατὰ Θεὸν εὐδοκι-  
μήματα, καὶ τὰ τῆς πολιτείας καὶ τοῦ βίου περιφανές καὶ  
ὑπερημέγον, καὶ σχεδὸν ἀπαράμιλλον· καὶ τοῦγε τῆς ὑπ' αὐ-  
τὸν Ἐκκλησίας ἄστρος αὔθις τὰ προσόντα, παντοῖα καλὰ· ὡς  
κἂν μόνον δῆτα ἴσως κινήσαι ταῦτα τὴν Βασιλείαν μου, πρὸς  
τὸ μεταποιῆσαι καὶ προβιβάσαι τὴν τοιαύτην ὑπ' αὐτὸν ἀγιο-  
τάτην Ἐκκλησίαν εἰς κρείττω τινὰ καὶ ὑψηλοτέραν κατάστασιν,  
καὶ ἀξίαν, καὶ βαθμὸν ὑπερκεῖμενον, κἂν μήπω πρότερον, ὡς  
εἴρηται, τοιαῦτα παραπλήσια καὶ γεγένητο, καὶ νενόμιστο γί-  
γνεσθαι· καὶ ταῦτ' ἴσως, ἢ περ' ἔφην, ἱκανῶς ἂν εἶχεν ἀφορ-  
μὴν τε δοῦναι καὶ ὑποφῆναι τὸν ἐν τούτοις τύπον καὶ νόμον·  
ὁ δὲ δῆτα καὶ παραπλήσι' ἄττα ἴσως ἕτερα πρότερον, ὡς ἔοικε,  
καὶ ἐργασται, καὶ τὴν ἐν τούτοις ἀρχὴν δέδωκεν. Ἐπεὶ δὲ ὁ, τε  
περὶ τούτων βασιλικὸς νόμος (1) προλαβὼν, ὡς ἔφην, ἐπαίρει καὶ  
δίδωσι, καὶ αὐτὰ δὴ ταῦτα, ἄπερ εἴρηται, σφόδρα κινεῖ, σὺν  
Θεῷ δ' εἰρήσθω, καὶ τὸ τῆς ἡμετέρας βασιλείας φιλόκαλον  
τὸ πλεῖστον ἐν τούτῳ μάλιστα συναίρεται, καὶ ἡ περὶ τὰ κάλ-  
ιστα καὶ θεοφιλῆ τῶν ἔργων χάριτι τοῦ Θεοῦ καὶ προμή-  
θεια ταύτης συνιδεῖν τὰ δέοντα καὶ βουλευσάσαι, καὶ προθυμια-  
τε καὶ σπουδῇ μάλιστ' ἐνεργῶν ἐκτελέσαι τε καὶ περᾶναι· ἐκ  
πάντων ἄρα τούτων, τὸ καινίσαι τί πρὸς τὸ κρείττω, καὶ  
προβιβάσαι τὰ τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Μονεμβασίας ἐδοκι-  
μάσθη τῇ Βασιλείᾳ μου. Καὶ τοίνυν, φθάνει μὲν ἤδη πρότε-  
ρον προθεσπίασα, καὶ βαθμὸν τινὰ τῶν ὑψηλοτέρων ἔχειν ταύ-  
την δὴ τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν, καὶ τόπον τινὰ Ἐκκλη-  
σίας ἑτέρας καὶ τάξιν προεσβεσμένης καὶ ὡς περὶ παρελθούσης·  
οὐ μὴν ἀλλὰ, καὶ μεγίστης ἐνορίας ἐξαρχίαν τε καὶ ἐπισκοπὴν

(1) Ζήτη Νεαράν Αλεξίου παρὰ Βαλαμ, εἰς Καν. λή. τῆς ε'. Τόμ. Β', σελ. 397.

ἀναλόγως διαταξαμένη τε καὶ προσηκόντως. Ἐπεὶ δὲ αὐτὰ δὴ  
ταῦτα καὶ χρυσοβούλλῳ βεβαιωθῆναι, καὶ τὸ πιστὸν λαβεῖν  
καὶ ἄτρεπτον ἐξητήσατο ὁ ἀνωτέρω εἰρημένος ἱερώτατος τῆς  
τοιαύτης Ἐκκλησίας ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος, ἡ βασιλεῖα μου  
καὶ τὰ τῆς τοιαύτης αἰτήσεως προσεδέξατο, καὶ πρὸς πέρας ἀγα-  
γεῖν κῆδύκησε. Καὶ τοίνυν τὸν παρόντα χρυσοβούλλον ΛΟΓΟΝ  
αὐτῆς ἀπολύει, δι' οὗ καὶ βούλεται σὺν Θεῷ, καὶ εὐδοκεῖ, καὶ  
θεσπίζει, τὸν τε, ὡς εἴρηται, νῦν προϊστάμενον ἀρχιερατικῶς  
τῆς τοιαύτης ἀγιωτάτης μητροπόλεως Μονεμβασίας, καὶ τοὺς  
καθεξῆς τὸν αὐτῆς διαδεξομένους θρόνον, ἐπαπολαύειν τῆς ἀνη-  
κούσης τῷ τοῦ Σίδης θρόνῳ τιμῆς ἐν ἅπασιν, καθέδραις τε  
δηλαδὴ, καὶ προελεύσεσίν τε, καὶ στάσεσιν, γραφαῖς τε, καὶ ὅλως  
τοῖς ἐθίμοις ἔργοις ἀρχιερατικοῖς, καὶ λειτουργήμασιν ἅπασιν  
φορεῖν δὲ καὶ σάκκον ἐν ταῖς θείαις ἱεροτελεστίαις, ὁμοίως δὲ  
καὶ διδάμπουλον (1), καὶ ἀπλῶς πάντα τὰ ἐκείνης προνομία  
τε καὶ δίκαια ἔχειν· ἐξαρχὸν τοῦτον μόνον εἶναι τε καὶ λέγεσθαι  
πάσης δὴ τῆς Πελοποννήσου τὸν τῆς τοιαύτης ἀγιωτάτης ἀρ-  
χιερατικῶς Ἐκκλησίας προϊστάμενον, καὶ τῆς ἐντεῦθεν τιμῆς  
ἀπολαύοντα, ἢ δὴ καὶ τοῖς ἄλλοις εἴθισται τῶν ἱερωτάτων ἀρ-  
χιερέων, τοῖς ἡξιωμένοις διαφόρως ἐξαρχεῦσιν θεμάτων τε καὶ  
χωρῶν. Ὡσαύτως δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο θεσπίζει, καὶ  
παρακελεύεται, πάντας δηλαδὴ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους ἐν τε  
φήμαις καὶ γραφαῖς, παναγιώτατον προσαγορεύειν, καὶ ὀνομά-  
ζεσθαι, αὐτὸν δὲ πάλιν ἐν ταῖς σημειώμασι καὶ γράμμασιν Ἰν-  
δικτιῶνα ἐμφαίνειν πρὸς αὐτοὺς, καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν αὐτοῦ ἐπαρ-  
χίαν ἀνθ' ἑτέρας ὑποσημάνσεως. Ἐπεὶ δὲ ἐφθασαν προστεθῆναι  
πρότερον τῇ τοιαύτῃ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει καὶ ἐπισκοπαί αὐ-  
ται, ἢ τῆς Κυβουρίας (2), ἢ τοῦ Ἰέλου, ἢ τῆς Μαίνης, ἢ τοῦ  
Ῥέοντος, καὶ ἢ τοῦ Ζεμενοῦ, προσβεβαιοῖ μὲν προηγουμένως καὶ  
προεδράζει ταύτας αὐτῇ καὶ διὰ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου  
ΛΟΓΟΥ αὐτῆς ἡ βασιλεῖα μου· καὶ θεσπίζει, καὶ διατάττεται καὶ  
εἰς τὸ ἐξῆς ὑπ' αὐτὴν εἶναι, καθὼς εὐρίσκονται μέχρι καὶ ἐς τὸ  
νῦν. Ἐτι μὲντοι δι' αὐτοῦ δὴ τούτου τὸ φιλότιμον προσεπαύξουσά

(1) Ὁρα Μιλῆτην Βαλαμῶνος περὶ τῶν πατριαρχικῶν προνομίων Τόμ. Α', σελ. 542, ἰδίως 548. — (2) Κυβουρίας, ἐν τῇ χειρογράφῳ.



τε ταύτη καὶ προσεπιτείνουσα εὐδοκεῖ καὶ παρακελεύεται ὑπὸ αὐτὴν εἶναι καὶ ἑτέρας ἐπισκοπὰς ταύτας· ἡγοῦν τὴν τῆς Κορώνης, τὴν τῆς Μεθώνης, καὶ τὴν τῆς Ἀνδρούσης, καὶ ὑποχεῖσθαι ὁμοίως καὶ ταύτας τῇ αὐτῇ ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Μονεμβασίας, ὡς καὶ τὰς ἄλλας, ὡς ἄρα μητροπόλει αὐτῶν, καὶ δέχεσθαι εἰς ἀρχιερεῖς ἑαυτῶν, οὓς ἂν ὁ ἐν τῇ εἰρημένῃ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει εὐρισκόμενος ἀρχιερεὺς χειροτονῆσαι διακρίνοι καὶ ἐγκαταστήσῃαι ἐπὶ αὐταῖς.

Ἡ δὲ τῆς ἐπαρχίας ταύτης περίοδος, ὡς ἐν τύπῳ περιγραφικῶ, ἔχει οὕτω. Πρῶτον μὲν οὖν Ἐπίδαυρος ἀρχαία, ἢ καλουμένη λιμηρά· μετὰ δὲ ταύτην, ἐπὶ ἑῶαν προϊόντι, ὁ Ζάραξ· προελθόντι δὲ ἀπὸ Ζάρακος παρὰ τὴν θάλατταν πόλισμά τι (1) ἢ Κυπαρισσία· εἶτα ναὸς τοῦ Ἁγίου Λεωνίδου· μετὰ δὲ τὸ τοῦ ἁγίου θεῖον τέμενος, τὸ καλούμενον Ἄσρος· ἐπαναβάντι δὲ, κόμη ἢ καλουμένη Κασάνιτζα· μετὰ δὲ ταύτην (2) ἀπέρχεται καὶ εἰς ἑτέραν κόμην λεγόμενα Ζίντζινα· εἶτα εἰς ναὸν τῶν ἁγίων Ἀναργύρων· ἔπειτα εἰς τὰς Ἄλως τὰς ἀρχαίας, καὶ εἰς τὸ Ξηρὸν Φρέαρ, μεθ' ὃ κατέρχεται εἰς ναὸν τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου· εἰθ' οὕτως εἰς τὴν σεβασμίαν μόνην τὴν εἰς ὄνομα τιμωμένην τοῦ ἁγίου Γεωργίου, καὶ ἐπικεκλημένην τοῦ Λυκοβουνοῦ· ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς σεβασμίας μονῆς διέρχεται διὰ τοῦ πεδίου, καὶ καταντᾷ εἰς τὴν ἀπέναντι θείαν μόνην τῆς ὑπεραγίας Θεοτάκου, τὴν εἰς ὄνομα τιμωμένην καὶ αὐτὴν τῆς Ἐλεούσης, οὖσαν πλησίον τῆς κόμης τοῦ Ἀρκασᾶ· εἶτα ἀπέρχεται εἰς ἑτέραν κόμην ὀνομαζομένην [Σοχά] (3) πρὸς τοῖς ποσὶ τοῦ ὄρους τοῦ Ταυγέτου· κακεῖθεν ἀνέρχεται εἰς τὴν τούτου κορυφὴν, ἐνθα ἦν καὶ εὐκτήριον τοῦ Προφήτου Ἰησοῦ, ἐπικεκλημένον Πενταδάκτυλον· καὶ πάλιν κατέρχεται κατὰ δεξιὰν εἰς εὐκτήριον ἕτερον τοῦ αὐτοῦ Προφήτου Ἰησοῦ, ὃ ἐπίκειται πρὸς τῷ τέλει τῆς κοιλάδος καὶ φάραγγος τῆς σκληρᾶς καὶ δυσβάτου, ἐν ᾧ καὶ ὕδωρ ρεῖ· μετὰ δὲ τὸ εἰρημένον εὐκτήριον, αὐθις κατὰ δεξιὸν μέρος τῷ καταβαίνοντι, εἰσὶ ταῦτα τὰ λεχθησόμενα χωρῖα τε καὶ πολίσματα· Δυρράχιον,

(1) ἰξ εἰκασίας ἐτίθη, καθὼς δυσαναγνώστου τοῦ πρώτου μέρους τῆς λέξεως. — (2) ἰξ εἰκασίας, ὡς δυσανάγνωστον. — (3) τὸ ὄνομα τοῦτο δυσανάγνωστον ἐν τῷ χειρογράφῳ.

πόλις ἀρχαία οὕτω καλουμένη· μετὰ δὲ ταῦτα κατέρχεται εἰς τὸν σωρὸν τῆς ὀνομαζομένης γραβός· εἶτα διέρχεται τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ, καὶ καταντᾷ εἰς τοὺς Χοιρολάκκους· ἔπειτα ἀνέρχεται εἰς τὴν Βουλκάνην, καὶ διέρχεται εἰς τοῦ Βοῦ (4) τὴν λεγομένην Ὀπὴν· εἰθ' οὕτως εἰς τὸ ὄρος τὸ Ὀρθιον, καὶ κατέρχεται εἰς τὴν Πύλον, τὸν καλούμενον Ἀβαρῖνον, ἐν ᾧ καὶ λιμὴν μέγας· Πάντα ταῦτα, καὶ ὅσα οἱ εἰρημένοι τόποι πρὸς γε τὰ νότια μέρη περικυκλοῦσι καὶ διαρρίζουσιν, οὗτος ἔστιν, ὡς εἴρηται, ὁ τῆς ἐπαρχίας περιοδικὸς τύπος, ὡς ἐν συνόψει, τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Μονεμβασίας, ἀνευ τῶν δύο ἐπισκοπῶν τῆς Κυνουρίας, καὶ τῆς Ζεμενάς. Πλὴν, εἰ καὶ ἀρτίως εὐρίσκονται τινες τῶν εἰρημένων ἀγιωτάτων ἐπισκοπῶν εἰς τὸ μέρος τῶν Ἰατίνων, ἀλλ' οὖν καὶ νῦν, καὶ ὀπτηνικᾶ Θεὸς εὐδοκῆσῃ ἐπανελθεῖν καὶ ἀνασωθῆναι αὐθις ταύτας εἰς τὸ μέρος τῆς βασιλείας, ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἔσονται ἀγιωτάτην μητρόπολιν Μονεμβασίας, ἐπὶ ἀδείας τε ἔξει μετὰ τοῦ ἀνήκοντος ἀρχιερεῦσι δικαίου ὁ ταύτης δὴ προϊστάμενος χειροτονεῖν ἐπισκόπους ἐν αὐταῖς, ὡς καὶ ἐν ταῖς εἰρημέναις ἑτέραις ἐπισκοπαῖς. Οὕτω γὰρ δὴ περὶ τούτων καὶ δεδοκίμακεν ἡ βασιλεία μου, καὶ διὰ τῆς δεδομένης ταύτης χάριτι τοῦ Χριστοῦ περὶ τῶν τοιούτων ἐνόμου καὶ θείας ὄντως ἀδείας τε καὶ ἐξουσίας παρεκελεύσατο, προηγουμένως μὲν δηλαδὴ, ὡς εἴρηται, τὸν τρόπον ἔχειν τῆς προσεβασμένης καὶ πρὸ χρόνων ἀπολομένης Ἐκκλησίας Σίδης τὸν ταύτης δὴ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Μονεμβασίας ἀρχιερατικῶς προϊστάμενον, καὶ τῆς τῷ τοιούτῳ θρόνῳ ἀνηκούσης, ὡς δεδήλωται, πάντα τε καὶ πάσης καὶ διὰ πάντων ἀπολαβεῖν τιμῆς· ἔτι γε μὴν καὶ ἐξαρχεύειν ἀπάσης τῆς Πελοποννήσου· πρὸς δ' ἄρα τούτῳ ἔχειν καὶ τὰς ἄλλας εὐεργεσίας, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ὡσαύτως καὶ τὰς ὑπὸ αὐτὸν διαληφθείσας ἐπισκοπὰς, ἅς τε δηλαδὴ πρότερον

(1) Ἀμφίβολος ἡ λέξις. — Μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ προηγουμένου φύλλου, ὑπεμνήσθημεν ὅτι τὸ Χρυσόβουλλον τοῦτο ἐξεδόθη ἐν τῷ Δ' τόμῳ τῆς Νέας Πανδώρας (φυλλαδίῳ π. τοῦ ἔτους 1853) σελ. 338, ὅπου ἡ λέξις αὕτη ἀναγινώσκεται, τὸ Βου νόν. — Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι ἀντὶ τῶν λέξεων, καὶ μεγέσθης ἐνορίας ἐξαρχίαν τε καὶ ἐπισκοπὴν, τοῦ τελευταίου στίχου τῆς σελίδος 338, ἐν τῇ Νέᾳ Πανδώρα ἀναγινώσκεται, καὶ μεγίστην ἐνορίαν, ἐξαρχίαν τε καὶ ἐπισκοπὰς, ὅπερ δοκιᾷ ὀρθότερον.

ὑποταγμένας εἶχε, καὶ ἄς νῦν ἐπιλοίπους προσεκύρωσεν ἡ βασιλεία μου, καὶ κατ' ὄνομα καὶ περιγραφικῶς πᾶσαι δεδῆλωται. Εἰς γὰρ τὴν περὶ τούτων ἀπάντων βεβαίωσιν, ἀσφάλειάν τε, καὶ διαμονὴν ἀτρεπτον, ὥστε διὰ παντός \* (1) αὐτῷ στέργειν, καὶ μὴ μετὰ βραχὺ μετατραπῆναι, καὶ μεταβολὴν ἠντιναοῦν ἐπ' αὐτοῖς συμβῆναι, καὶ ὁ παρῶν χρυσόβουλλος ΛΟΓΟΣ τῆς βασιλείας μου ἐπεβραβεύθη καὶ ἐπεχορηγήθη τῷ τε νῦν ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ τῆς τοιαύτης ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Μονεμβασίας, ὑπερτίμῳ καὶ ἐξάρχῳ πάσης Πελοποννήσου, καὶ τῶν τόπων ἔχοντι τοῦ Σίδης, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς μετ' αὐτῶν διαδεξομένοις τὸν αὐτὸν θρόνον. Ἀπολυθεὶς κατὰ μῆνα Ἰούνιον τῆς ἐνισαμένης ΕΚΤΗΣ Ἰνδικτιῶνος τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ δεκτακοσιοστοῦ ἔτους (2), ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον θεασεδὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπεσημνήνατο κράτος.

† ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤῶ Τῷ ΘΕῶ ΠΙΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ  
ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΡΩΜΑΙΩΝ ΔΟΥΚΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΟ-  
ΜΝΗΝΟΣ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

(1) χωρίον ἐξήτηλον ἐν τῷ χειρογράφῳ. — (2) μετὰ τὴν λέξιν δεκτακοσιοστοῦ, ἀπάρχη κενὸν ἐν τῷ χρυσόβουλλῳ, ἐξαλειφθεῖσης πιθανῶς τῆς λέξεως πρώτου. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ ἑκτὴ Ἰνδικτιῶν συμπίπτει πρὸς τὸ 516 εἶτος.

# ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ, ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ, ΨΗΦΟΙ, ΕΠΙΛΥΣΕΙΣ, ΚΑΙ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ

Π Ε Ρ Ι

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΝΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ.

ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ (1).

ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ ΤΟΥ ΡΩΜΑΙΟΥ

Υπόμνημα περὶ δύο ἐξαδέλφων λαβόντων δύο ἐξαδέλφας.

ἘΠΕΒΑΛΕΤΟ μὲν Νικήτας ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Βοθυρίτης, μεγάλῃς λύπῃς πρόξενος γενέσθαι τῷ Νικολάῳ, καὶ τῆς δικαίως αὐτῷ καὶ νομίμως συναφθείσης ἀποστερήσαι τοῦτον γυναῖκος, καὶ ἀβίωτον αὐτῷ τὸν βίον εἰς τὸ ἐξῆς ἀπεργάσασθαι τομῇ γὰρ σωμάτων κατὰ νόμον θεῶν εἰς ἓν συγκραθέντων, λίαν ἄδυνηρόν τε καὶ ἀπευκταῖον ἀνθρώποις νοῦν ἔχουσιν. Ἀντέστησαν δὲ νόμοι τῷ ἀναιδεῖ ἐγχειρήματι, ὥσπερ ὑπηρέταις ἡμῶν χρώμενοι, λογικαῖς ράβδοις τῶν ἐπηρεαστῶν τὴν ἀλογον ὀρμὴν ἀνεργουσιν. Ἀμίλλῃς οὖν προτεθείσης τοῖς ἀντιθέτοις, ἠκριβώθη τὰ τῆς συγγενείας τῶν συναφθέντων, καὶ τὰ αἷτια τῶν εἰσαγομένων κωλυμάτων ἀδρανῆ πρὸς τὴν τοῦ γάμου διάρρηξιν ἠλέγχθη, καὶ ἄτονα. ἔχει δὲ ὧδε τὰ τῆς πλοκῆς.

Καλὴ τοῦνομα, καὶ Ἄννα, ἑτεροθαλεῖς ἀδελφαὶ δύο· τῇ μὲν υἱὸς, Κοσμάς· τῇ δὲ θυγάτριον, Εὐδοκία· συγγενείας μὲν αὕτη σχέσις μία. Ἐτέρα δ' ἄλλων, μὴ κατὰ γένος τούτοις τὸ πα-

(1) Εὐστάθιος ὁ Ῥωμαῖος, Πατρικῖος καὶ Διάκιστρος, διάσημος νομικὸς, ἠμασεν ἐν Βυζαντίῳ περὶ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἑνδεκάτου αἰῶνος. Τὰ συγγράμματα τοῦ Εὐσταθίου ἀναφέρονται συνεχῶς ἐν τοῖς σχολίῳ τῶν βασιλικῶν, καὶ ἐν ἄλλαις νομικαῖς συλλογαῖς, ἰδίως ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμένιοπούλου, τοῦ τὴν λύσιν οὐκ ἄλλῃων νομικῶν ζητημάτων ἐκ τοῦ συγγράμματός τοῦ Εὐσταθίου, ἢ Πείρα, ἀρυσμένου. Τούτῳ ἀποδίδεται καὶ ἡ περὶ ὑποθέσεως ἀνέκδοτος πραγματεία, ὡς καὶ τὸ παρὸν ὑπόμνημα.



ράπαν προσηκόντων, τοιάδε. Μιτζή και Άννα, ἀμφιθαλείς ἀδελφαι τυγχάνουσαι, γεννώσιν Άννα μὲν Νικόλαον, Μιτζή δὲ Μαρίαν· και συγγενείας ὄνομα τοῖς τούτων παισὶ, τὸ τῆς ἀνεψιότητος, ἦγουν ἐξαδελφότητος. Μνηστεύονται τοίνυν τῷ Κοσμᾶ τὴν Μαρίαν οἱ τούτου γονεῖς· Βραχὺ τὸ ἐν μέσῳ, και τοῦ Κοσμᾶ θανόντος, λύεται ἡ μνηστεία. Εἰθ' αὖθις Νικόλαος, ὃν ὁ λόγος φθάσας τῆς Μαρίας ἐξαδέλφον ἔδειξε, συνέρχεται νόμῳ γάμου Εὐδοκίᾳ τῇ τοῦ τελευτήσαντος ἐξαδέλφῃ Κοσμᾶ· και τοῦτον τὸν γάμον διασπαράττειν αὐθαδῶς ὁ Νικήτας ἐπεχείρει, κατηγορῶν τοῦ Νικολάου, ὡς τὴν ἐξ ἑτεροθαλοῦς σειρᾶς ἐξαδέλφην τοῦ Κοσμᾶ γήμαντος, ὡς μνηστῆρ μόνον ὑπῆρξε τῆς Μαρίας, τῆς αὐτοῦ δὴ τοῦ Νικολάου ἐξαδέλφης· ὡς εἶναι τὸ κατηγορημα, ὅτι δυοῖν ἐξαδέλφοιν πρὸς δύο ἐξαδέλφας ἑτεροθαλείς συνέλευσις γέγονε· και ἡ μὲν ἐμνηστεύσατο, ὁ δὲ Νικόλαος τὴν Εὐδοκίαν ἐγήματο. Ἔστι τοίνυν τὸ τοιοῦτον συνοικέσιον κωλύματος παντὸς ἀνώτερον, μήτε νόμου, μήθ' ἱεροῦ κανόνος τὴν τοιαύτην ὑπὸ μέρψιν ἄγοντος συζυγίαν. Ὁ γὰρ ἐκφωνηθεὶς τόμος παρὰ Σιοινοῦ τοῦ μακαρίτου πατριάρχου(1), δύο ἀδελφῶν γάμον πρὸς δύο πρώτας ἐξαδέλφας ἀποκηρύττει, και δύο ἀδελφῶν, πρὸς θείαν και ἀνεψιάν· παρὰ τοῦτο δὲ, οὐδὲν ἕτερον ἐκφωνεῖ. Τὸ γοῦν κωλυθὲν μόνον ἐκ τοῦ πολιτεύματος ἐλαύνειν δεῖ, ὡς ἄγος ἤδη τῷ κανονισματι νομισθὲν· τὸ δὲ μὴ περιεχόμενον τῷ κανόνι, ἐατέον ἀνεπηρέαστον. Φησὶ γὰρ ὁ νόμος· Ἐπὶ τῶν ἀνιόντων και κατιόντων, εἰς ἀπέραντον ὁ γάμος κωλύεται· ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου, ἔστι τις κώλυσις(2). Τὸ δὲ, τίς, πρὸς τὸ ἀπέραντον ἀντιδιαστέλλεται, μερικὴν ἐπεισάγον τὴν κώλυσιν, ἐκτεινομένην ἄχρι προσώπων τινῶν ὠρισμένων τοῖς νόμοις και τοῖς κανόσιν· ὥστε πάσαι τῶν ἀδελφῶν συναπτομένων. ταῖς πρώταις ἐξαδέλφαις, τελέως ἀνεπιτήμητον ἦν τὸ γαμεῖν ἀδελφοὺς δύο, ἑτερογενεῖς διαεξαδέλφας δύο, και ἐξαδέλφους δύο, ἐξαδέλφας δύο· οἷς γὰρ τὸ ἐγγύτερον πράττειν ἐξῆν, τούτοις τὸ μακρότερον ἀπεριέργαστον ἦν. Τοῦ δὲ δὴ κανόνος τὸ μὲν ἐγγίζον κωλύσαντος, τοῦ δὲ πορρωτέρω μηδεμίαν μνήμην ποιήσαντος, τίς ἂν ὑγιαίνων τὸν νοῦν ἐνδοιά-

σῆ περι τοῦ κωλυμένου; Θύ γὰρ χάσμασι μεγάλοις διεστήκασιν αἱ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενεῖαι, ἀλλ' ἐνὶ μόνῳ βαθμῷ τὸ κωλυμένον ἐκ τοῦ συγκεχωρημένου διαστέλλεται. Σκοπῶμεν δὲ οὕτω. Κωλύονται πρὸς γάμου συνέλευσιν, ὡς ὁ νόμος και ὁ νεαρὸς κανὼν φασιν, ἀδελφοί, ἐξαδελφοί, και οἱ ἐκ τούτων τιπτόμενοι παῖδες και μόνον. Τοῖς δὲ τρίτοις ἐξαδέλφοις ῥητῶς ὁ γάμος συγκεχώρηται. Και ὁ νόμος, Ἡ γραφεῖσα, φησὶν, ὑπὸ αἵρεσιν παρὰ τῆς μητρὸς κληρονόμος τὴν, ἐὰν τῷ τρισεξαδέλφῳ γαμηθῆ, πληρούτω πάντως τὴν αἵρεσιν· οὐ γὰρ αἰσχρὸς ἐστὶν ὁ γάμος, εἰμὴ ἄρα ἐκεῖνος ἐμποδίζοι(1). Τίς οὖν ἡ διαφορά; Ἀπὸ πατρὸς τὸ ἐκ τῆς γονῆς αἷμα εἰς δύο σχισθὲν ἀδελφὰς, εἰθ' ἐξῆς εἰς τοὺς τούτων παῖδας, πῶς οὐ πορρωτέρω πρόεισιν; Ἄρα φαῖναι τίς ἂν τέλειον ἀπαμβλύνεσθαι τοῦτο και λήγειν; Και τίς ὁ λόγος; ἢ δῆλον, ὅτι νομοθέτου φωνὴ τὸν ὄρον ἐπέζητο. Ἔοικε γὰρ, ὡς ἀπεσκόπευσεν ὁ σοφὸς πρὸς ἄλλα τε πολλὰ παραδείγματα, και δὴ και τὸ τῆς μαγνήτιδος λίθου· τὸ μὲν γὰρ πρώτως ψαῦον αὐτῆς σιδήριον, βεβαιότερον ἐγκρατεῖται· τὸ δὲ τούτου θιγον, ἦττον· και τὰ ἐφεξῆς πρὸς αὐτὸ ἐκκρεμάμενα ἀλλίσκεται μὲν, ἀλλ' ἀκροθιγῶς και χαλαρῶς, ἅτε τῆς ὀλκῆς οὐκέθ' ὁμοίως ἐφικέσθαι και τῶν πόρρω δυναμένης, και περισφιγῆν. Και τοῖς τοιοῦτοις τῆς φύσεως καταστοχασάμενος, τὴν μὲν τῶν δισεξαδέλφων συγγενεῖαν, ἀνεπίδεκτον γάμου ὠρίσατο, τῷ δὲ τρίτῳ βαθμῷ τῆς ἐξαδελφότητος ἀφήκε τὴν συνοίκησιν. Ὁ μὲν γὰρ δισεξαδέλφος ἀκριβοῦμενος τὴν πρὸς τὸν δισεξαδέλφον αὐτοῦ συγγενεῖαν, και διάλειμμα μέσον εὐρίσκων, οὐκ ἔχον σύνδεσμον ὑπὸ τῶν νόμων, αὐτῶσι διδάσκεται ἰχνηλατεῖν τὸ γένος. Δεῖ γὰρ ζητοῦντας ἡμᾶς συγγενεῖαν, μὴ εὐθὺς τρέχειν ἐπὶ τὸ ἐκ πλαγίου πρόσωπον, ἀλλὰ πρότερον ποιῆσαι τὴν ἀνάβασιν ἐπὶ τοὺς ἀνιόντας, μέχρις οὐ ἐπιστῶμεν ἐκεῖνον τῷ αἰτίῳ τῆς γεννήσεως τοῦ ἐκ πλαγίου· εἶτα τοῦτο εὐρόντας, κατιέναι ἐπὶ τὸ ζητούμενον πρόσωπον, και οὕτω πάσας ἀριθμεῖν τὰς γεννήσεις. Εἰ γάρ τις σε, φησὶν, ἐρωτήσῃ· Ὁ ἀδελφός σου πρῶτου σοῖ ἐστὶ βαθμοῦ; λέγε, δευτέρου· διατί; Ἀνέρχου πρὸς

(1) λ'. Βασιλικὴ, ΔΕ, 12.

(1) Ζῆτει αὐτὸν σελ. 11 τοῦ παρόντος τόμου. (2) α', β'. Βασιλικὴ, ΚΗ, 5.



τὸν πατέρα· ἰδοὺ, μία γέννησις ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς σέ, ἕνα βαθμὸν ἀπετέλεσεν· εἶτα, ἐπειδὴ εὗρες τὸ αἷτιον τῆς γεννήσεως πρόσωπον, κάτελθε πρὸς τὸν ἀδελφόν, προσιθεις ἐνταῦθα δευτέραν γέννησιν· ἰδοὺ, δύο γενήσεις, δύο βαθμοὺς ἀπετέλεσαν. Πάλιν, ἀντις ἐρωτᾷ· Ὁ θεῖος πόστου ἐστὶ βαθμοῦ; λέγε, τρίτου· ἀνάγκη γάρ σε ἀνιέναι ἐπὶ τὸν πατέρα, καὶ λέγειν· Ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ, τὸν πατέρα, ὁ πάππος· ἰδοὺ δύο γενήσεις· ὁ αὐτὸς πάππος, τὸν ἐμὸν θεῖον· ἰδοὺ τρεῖς γενήσεις ἀπετέλεσαν τρεῖς βαθμοὺς· ὥστε τρίτου μοί ἐστὶ βαθμοῦ ὁ θεῖος. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἐξῆς τῷ αὐτῷ προσέχων κανόνι, δύναμαι καταλαβῆσιν τοὺς βαθμοὺς, ὅτι τε καὶ οἱ ἐξαδέλφοι τέταρτον ἔχουσι συγγενείας βαθμὸν, καὶ οἱ δισεξαδέλφοι, ἕκτον, καὶ μαθεῖν ἀκριβῶς, ὡς μέχρι τούτου στῆναι δεῖν ἠήθη ὁ νομοθέτης· τοῖς δὲ ἐκ τῶν δισεξαδέλφων γεννωμένοις δυοὶ προσώποις οὐκ ἀπέληκε τὸν γάμον, εἰς ὄγδοον ἀπεξενωμένοις βαθμὸν· ὁ δὲ ἡ συνιδὼν καὶ ὁ κανονίσας πατριάρχης, καὶ τὸν νόμον ὡς θεμέλιόν τε καὶ κρηπίδα τῷ αὐτῷ κανονίσματι ἐπιστήσας, τοὺς τῶν ἀδελφῶν μόνους γάμους ἐξηκριβώσατο πρὸς πρώτας ἐξαδέλφους· τοῖς δὲ ἐξῆς οὐκ ἐπήγαγε βαθμοῖς μέγιστον. Καὶ γὰρ οὕτως ἔχει· Ὁ ἀδελφὸς δευτέρου βαθμοῦ τὸν ἀδελφὸν εἰδῶς, ἐξ ἀνάγκης καὶ τὴν αὐτοῦ γαμετὴν ἀδελφὴν ἠγήσεται, ἰσχυρῶς ἐπινοίας διὰ τὴν ἐντολὴν ἐνῶν τὴν φαινομένην τῶν σωμάτων διαίρεσιν, ἃ μὴτε τοῖς αὐτοῖς ἀρκεῖται βρώμασιν, οὐδ' ὁμοίως διαπέπλασται, οὔτε χρόνους τοὺς αὐτοὺς ζῶσιν, οὔτε τοῖς αὐτοῖς ὡσεπίπαν στοιχοῦσι βουλευμασιν· ἀλλὰ καὶ πολλάκις ῥᾶον διαιροῦνται ἤπερ ἐνοῦνται, ὁμοζυγεῖν ὁμαλῶς οὐχ ὑπομένοντες· καὶ τούτων μυρία τὰ παραδείγματα. Οὐκοῦν λεπτῶς συνάφειάν τινα καὶ συμπεριχώρησιν τῶν δύο ψυχῶν ἐπινοήσας, ἀδελφὴν αὐτοῦ ὁ σύγγονος ὑπολήψεται· ἀλλ' ὁδηγῶ τῷ νόμῳ χρώμενος, τὴν μὲν ἀδελφὴν αὐτῆς, ὡς δευτέρου μὲν βαθμοῦ πρὸς αὐτὴν, τετάρτου δὲ πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν θείαν, ὡς τρίτου μὲν βαθμοῦ πρὸς ἐκείνην, πρὸς αὐτὸν δὲ πέμπτου, καὶ τὴν ἐξαδέλφην τέταρτον τηροῦσαν βαθμὸν, πρὸς αὐτὸν δ' ἕκτον, φυγῆ φεύξεται, καὶ οὐ γαμήσει· τῇ δὲ δισεξαδέλφῃ ταύτης ἀσφαλῶς ἀρμοσθήσεται, ἀπὸ μὲν τῆς νύμφης δυοὶ διέχων βαθμοῖς, ἀπὸ δὲ τῆς δισεξαδέλφης αὐτῆς τῷ ὄγδῳ βαθμῷ,

μῶ, ὅστις βαθμὸς πρὸς γάμου κοινωνίαν ἀκώλυτος. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ τῶν πρώτων ἐξαδέλφων τοὺς γάμους ἀκώλυτους παρίστησιν· ὁ γὰρ ἐξαδέλφος τέταρτον ἐπέχων πρὸς τὸν ἐξαδέλφον βαθμὸν, εἶτα τῆς γαμετῆς αὐτοῦ τὴν συγγένειαν πολυπραγμονῶν, καὶ τὴν ἐκείνης ἐξαδέλφην ὁμοίως εὕρισκε τετάρτου βαθμοῦ· καὶ πάσας ἀριθμῶν πρὸς ἑαυτὸν τὰς γεννήσεις, ὄγδῳ περιτυγχάνει βαθμῷ. Οὕτω καὶ νόμοις, καὶ τῷ ἱερῷ κανόνι, ἐπιτιμήσει τὰ τοιαῦτα τῶν συνοικεσιῶν οὐχ ὑποβάλλεται· καὶ οὕτως ἡ ἀνωθεν ἀναπλεκομένη τοῦ γένους σειρά, τῷ τετάρτῳ καὶ ἕκτῳ βαθμῷ λύεται πρὸς τὸν τῆς ἐξαδέλφης ἀνδράδελφον, ἢ ἐξαδέλφον τοῦ ταύτης ἀνδρός· οὐδὲ γὰρ τῶν ἐνδεχομένων, ὡσπερ τὸν ἀνδρα, οὕτω δὴ καὶ τὸν τούτου ἀδελφὸν τυπῶσαι σάρκα μίαν μετὰ τῆς νύμφης, καὶ δι' ἐπινοίας συνάψαι, καὶ ταῦτα θέσθαι μωμητῶς κατὰ τὸ συναγόμενον. Εἰ γὰρ ὁ ἀδελφὸς δευτέρου ἐστὶ βαθμοῦ, πῶς οὐδενὸς ἀποστήσεται βαθμοῦ τῆς νύμφης ὁ διὰ μέσου τοῦ ἀδελφοῦ ταύτη προσικειούμενος, ἀλλ' εἰς ἔσται μετ' αὐτῆς, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἀρξεται τὴν συγγένειαν ἀριθμεῖν παρὰ τὴν τοῦ νόμου δύναμιν, ὅς φησιν, οἱ ἐκ πλαγίου πρῶτον βαθμὸν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀπὸ δευτέρου ἀρχονται (1)· τὸ δ' αὐτὸ κάπὶ τοῦ ἐξαδέλφου λέγειν ἀκόλουθον· ὁ γὰρ ἐξαδέλφος τέσσαρσιν ἀποδιεστῶς βαθμοῖς τοῦ ἐξαδέλφου, τὴν αὐτὴν ἔξει καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἐξαδέλφου γαμετὴν ἀπόστασιν, καὶ τὴν ἐξαδέλφην αὐτῆς, ὡς τετάρτου βαθμοῦ, ἀσφαλῶς ἄξεται, εἰς τὸν ὄγδοον ἀποκεχωρισμένην τόπον. Ἐπεὶ γὰρ τοῖς τῆς αὐτῆς γονῆς καὶ ρίζης ἀλλήλοις κοινωνηκόσι προσώποις, ἠγουν τοῖς παισὶ τῶν δισεξαδέλφων διὰ τὸ ἀπεσχοινομένον τοῦ ὄγδου βαθμοῦ ὁ γάμος οὐκ ἀπηγόρευται, τίς ἂν ὀρθῶς εἶποι τὸν ἐξ ἀγχιστείας συγγενῆ, οἰκειότερον εἶναι τοῦ ἐξ αἵματος, καὶ πρὸς τοὺς πορρωτέρω ἀπελαύνεσθαι ὄρους; Οὐδεὶς οἶμαι νοῦν ἔχων. Ταῦτα δὲ καὶ ὁ πατριάρχης συνεπιλογισάμενος, μόνον τὸν τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὰς πρώτας ἐξαδέλφους γάμον ῥητῶς ἐκφωγεῖ κωλύειν, τὰ ἐξῆς παριστῶν ἀκώλυτα εἶναι· καὶ γὰρ τὴν σύχυσιν τῶν συγγενικῶν ὀνομάτων διεξιῶν φησι, τοὺς αὐτοὺς καὶ ἀδελφοὺς ὀνομάζεσθαι, καὶ συγγάμβρους· καὶ τοὺς ἐκ τούτων

(1) κ. βασιλικ. Ν. 4, 2.



φύντας, ἀπὸ μὲν τῶν πατέρων, πρῶτους ἐξαδέλφους, ἀπὸ δὲ τῶν μητέρων, τρίτους· ἀπὲρ ὀνόματα, ἀδελφῶν συνερχομένων ἐξαδέλφαις πρῶταις, ἀποτελεῖται. Ἐπὶ τούτοις καὶ δι' ἐτέρων σαφῶς ἀποφαίνεται, μηδὲν τούτου τοῦ βαθμοῦ πολυπραγμονεῖν· ἐλαττον γὰρ καὶ τελευταῖον ἀμάρτημα, τὴν ἀπηγορευμένην καλεῖ συνάφειαν, ἣν καὶ ἀποσκορακίζει, διὰ τὸ μὴ τολμᾶσθαι τὰ μείζονα· καὶ παραδείγματα τίθησι, τὴν ἐπιθυμίαν μὲν ἀσφαλίζεισθαι, διὰ τοὺς οἰστρηλατούμενους πρὸς ἀκρατεῖς μίξεις καὶ ἀρρητοποιίας, καὶ τᾶλλα, ὅσα γεννᾶν οἶδεν ἐπιθυμία· τὸν δὲ θυμὸν, διὰ τὰ ἐντεῦθεν φυόμενα μυρία κακὰ, καὶ τὰς μισαιφονίας· καὶ φησιν· Οἱ τοίνυν δύο ἐξαδέλφαις ἀγόμενοι ἀδελφοί, ἀπαξ τῷ μεγίστῳ περιπαρέντες κακῷ, καὶ πρὸς τὰ μείζονα τῶν ἀτοπημάτων ἐτοίμως χωρήσουσι· τῆς δὲ ἐλάττονος ἀμαρτίας ἐκκοπτομένης, φειδῶ τις τῶν μείζονων ἔσται· ὥστε ὁ τῶν ἀδελφῶν γάμος πρὸς τὰς πρῶτας ἐξαδέλφαις, διὰ τὰς ἐγγυτέρας συγγενείας, ἀλλ' οὐ διὰ τὰς μακροτέρας κεκώλυται· ἐλαττον γὰρ ἀμάρτημα τοῦτο δέδοκται τῷ κανόνι εἰς τοὺς ἐξ ἀγχιστείας γάμους· τοῦ δὲ ἐλάττονος πῶς ἂν ἐλαττον ἐπιζητήσωμεν; Ἀσυλλόγιστον τοῦτο, καὶ πάσης ἀλλότριον διαιρέσεως, καὶ τῷ κανόνι μαχόμενον· ὅς γὰρ τοῦ ἥττονος μακρὰν σοβεῖται, συναπεσβήται καὶ τοῦ μείζονος· ὅ δὲ τὸ μείζον οὐκ ἔξεστι, τούτῳ πάντως οὐδὲ τὸ ἥττον. Ταῦτα δ' ἡμῖν οὐκ ἐκ τῆς διαλεκτικῆς εἰληπται, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀπαραλογίστου νομικῆς· ὅ γὰρ, φησι, τὸ μείζον ἔξεστι, καὶ τὸ ἥττον ἔξεστιν (1)· ὡς τῆς ἀντιστροφῆς δήλης, ὅτι ὅ δὲ τὸ ἥττον ἔξεστι, τούτῳ καὶ τὸ μείζον οὐ πάντως. Οὕτως ἡμῖν ἀπὸ τῶν νόμων τὰ λήμματα κεχορήγηται, οὐδὲν κορυφὸν ἢ γλαφυρὸν περὶ τὸν λόγον ἐπιτηδεύουσιν, εἰς ἀκοῆς καταγοήτευσιν, ἀλλὰ τούτου μόναν φροντίζουσιν, ὅπως ἀπεριέργως ὁ λόγος ῥέων, διδασκαλικώτερον τὰ τῆς τέχνης ἀφηγῆται, καὶ μηδὲν τῶν σπουδαίων διαφύγη τὸν συνετὸν ἀκροατὴν. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ σύγχυσις ὀνομάτων συγγενικῶν ἐν τοῖς ἐξῆς βαθμοῖς ἐπὶ τῶν τικτομένων ἀναφαίνεται· καὶ τοῦτο παραστήσει μὲν ὁ λόγος σαφῶς ὑποβαίνων· ἀλλὰ μικρὸν τι προσδία-

λαβεῖν ἀναγκαῖον, καὶ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι ἀρμοδιώτατον. Ἦρετό τις τὸν μέγαν Βασίλειον, εἰ ἐξὸν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν ἀγαγεῖσθαι τῆς γαμετῆς· ὁ δὲ δι' ἐπιστολῆς πάντοθεν τὸν τοιοῦτον γάμον ἀπελέγξας ἀθέμιτον, καὶ ὡς περ ἐπιδαψιλευόμενος ταῖς ἀποδείξεσι, καὶ τὴν ἐντεῦθεν συμβαίνουσαν τῶν συγγενικῶν ὀνομάτων σύγχυσιν παριστῶν, οὕτω φησιν· Ἐκ ποίας συγγενείας τοὺς γεννηθέντας προσαγορεύσουσιν; Ἀδελφούς αὐτῶν ἀλλήλων, ἢ ἀνεψιοὺς προσερούσιν; ἀμφότερα γὰρ αὐτοῖς ἀρμόσει διὰ τὴν σύγχυσιν (1). Ἦν δὲ οὐ μόνον ὁ τοιοῦτος γάμος καὶ ὑπὸ τῶν νόμων κεκωλυμένος, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐλαφρότερα τούτου, διεξιόντων οὕτως· « Τὴν τοῦ πατρὸς μου, ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μου μνηστῆν, οὐ δύναμαι λαμβάνειν, κἂν γαμεται αὐτῶν οὐ γεγόνασιν· ἢ μὲν γὰρ μητριᾶς, ἢ δὲ νύμφης τάξιν ἐπέχουσιν (2). » Ὅραν ὦρα, ὅσα τὰ βραχέα ταυτὶ συμπεριέλαβε ῥήματα. Πῶ γὰρ τῆ τοῦ ἀδελφοῦ μνηστῆ γάμῳ προσομιλεῖν οὐκ ἐνδόν, ὁ αὐτὸς κακείνη προσαρμόττει λόγος, ὅτι τῷ τοῦ μνηστῆρος αὐτῆς ἀδελφῷ γενέσθαι σὰρξ μία οὐ συγκεχώρηται· τουτέστιν, οὐ δύναται δυοῖν ἀδελφοῖν, τὸν μὲν ἐσχηκέναί μνηστῆρα, τὸν δὲ ἄνδρα· εἰ δὲ τοῦθ' οὕτως ἔχον ἔστιν, εὐδὴλον τὸ ἐξῆς, ὡς οὐθ' ὁ μνηστῆρ τῆς μνηστευθείσης αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν γαμήσει, ἵνα μὴ τῆς μὲν μνήστῳρ, τῆς δὲ γαμέτης ἀναφανῆ· τούτων δὲ ἀνωμολογημένων, ἀσύγνωστον τὸ μείζον κακόν· οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς ἀδελφῆς δύο, γαμετὰς ποιήσει ποτέ. Οὕτω μὲν οὖν τὸ συμβάλλον τοῖς νόμοις ἐθέσπισεν ὁ πολὺς τὰ θεῖα, οὐ τὰς ἐρμηνείας ἐν τάξει νόμων εἰσφέρων, ἀλλὰ τὸν μὲν θεματισμὸν τοῦ προβλήματος ἀποπεμπόμενος καὶ ἀποκρίνων, τὰ δ' ἐξ αὐτοῦ φυόμενα οὐκ ἐπαινῶν. Παρόμοιόν τι καὶ τῆς θεολόγου φωνῆς εὐρίσκεται. Τὸ γὰρ μὴ δεῖν κατὰ πᾶσαν αἰτίαν ἀπελαύνειν τὴν σύζυγον μελετῶν ὁ μέγας, μὲμνηται καὶ πολιτικῶν νόμων, καὶ κατὰ λέξιν οὕτω φησὶ· « Τί δήποτε τὸ μὲν θῆλυ ἐκόλασαν, τὸ δ' ἄρρεν ἐπέτρεψαν; καὶ γυνὴ μὲν κακῶς βουλευσαμένη περὶ ἀκότην ἄνδρος μοιχᾶται, καὶ πικρὰ ἐνταῦθα τῶν νόμων τὰ νέπιτιμα· ἄνῆρ δὲ καταπορνέων γυναικὸς, ἀνέθυνος; Οὐδέχομαι ταύτην τὴν νομοθεσίαν· οὐκ ἐπαινῶ τὴν συνήθειαν·

(1) κ. Βασιλικ. Β', 3. — (2) ε', 9. Βασιλικ. ΚΗ', 5.

(1) Καν. πρὸς Βασιλείου. — (2) ε', 9 Βασιλικ. ΚΗ', 5.



ἄνδρες ἦσαν οἱ νομοθετοῦντες· διὰ τοῦτο κατὰ γυναικῶν ἡ νομοθεσία· ἐπεὶ καὶ τοῖς πατράσιν ὑπὸ ἐξουσίαν δεδώκει τὰ τέκνα· τὸ δ' ἀσθενὲς ἀθεράπευτον εἶασαν. » Σκεπτέον καὶ παρατηρητέον, ὡς διὰ τούτων τῶν ῥημάτων οὐκ ἠμείφθησαν αἱ νόμοι, ἀλλὰ μέχρι καὶ σήμερον ἐνεργοὶ εἰσιν, ἰθύνοντες τὸ πολίτευμα, καὶ κολάζοντες μὲν τὴν μοιχάδα, τιμωρούμενοι δὲ καὶ τὸν ταύτη συνδιαφθειρόμενον ἄνδρα. Οὐ γὰρ ἐπ' ἀναίρεσιν τῶν νόμων ἐνεστήσατο τὸν λόγον ὁ θεηγόρος, ἀλλὰ τοῦ μὲν βιβλίου ὁ σκοπὸς ἕτερος, ὡς ἐφόκιον δέ τι ἡ τοῦ λόγου χρεία καὶ τούτους ἐπεσύρατο· ἀμέλει καὶ μεμενήκασι μὲν τὸ ἴδιον ἔχοντες κράτος, οἱ τὴν περὶ μοιχείας ἀγωγὴν τυπῶντες παρὰ τίνων ἀρμόζει, καὶ κατὰ τίνων ἐνεργεῖσθαι. Περὶ μέντοι λύσεως γάμων, τὸ συμβαλὸν ἐνεργεῖται τῷ τοῦ θεολόγου σκοπῷ, καὶ οὐ πᾶσαν ἡλίαν τοῖς ἀνδράσιν ἐφήσει τὰ θεσπίσματα πρὸς τὰ τὴν γαμετὴν ἀπομπέμπεσθαι, ἀλλὰ μεμεριμνημένως τὰ περὶ τούτων ἠκρίβωται. Καὶ τοῦτο μὲν ἐνταῦθα κείσθω, μὴδ' ἐκεῖνο λανθάνειν παραχωροῦν, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ τοῖς νόμοις ἐγνωσμένος τῶν τρισεξαδέλφων γάμος συνέμπτωσιν ὀνομάτων ἐπὶ τῶν συναπτομένων δέδεκται, ὅπερ ἐπισημαίνει τῷ πράγματι. Ὁ γὰρ ἀνὴρ, τελευτώσης αὐτῷ τῆς γυναικὸς ἀπαιδος, εἰς μέρος σὺν γε τῷ ἀδελφῷ καὶ τοῖς ἄλλοις τρισεξαδέλφοις τῆς ἀπελθούσης, οἵτινες ἂν καὶ εἶεν, ὡς ἴσον βαθμὸν ἔχων διακατοχῆς, περιέχεται τῆς κληρονομίας, κατὰ τὸν ἀγορεύοντα νόμον οὕτως· Ὁ γάμου βαθμοῦ συγγενῆς, κἂν μὴ ὑπεισέλθῃ τὴν κληρονομίαν, ἔχει τὴν ἐκ τοῦ νόμου βοήθειαν· κἀντεῦθεν ἀναδείκνυται ὁ αὐτὸς, σύζυγος ὀνομασμένος τῆς γυναικὸς καὶ ἐξαδέλφος· εἰ μὴ τις καὶ κατὰ ταύτης ἀπονοηθεῖ τῆς διατάξεως, ἢ ἐπὶ πολλὰς ἑκατοντάδας ἐτῶν καὶ βασιλεῖς, καὶ Ῥωμαϊκὸν φύλον περιφυλάττουσιν, ὑπ' οὐδεμιᾶς καθολικῆς ἢ μερικῆς συνόδου κατηγορηθεῖσαν ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ νεκροῦ κανονίσματος κυρωθεῖσαν, ἐπερηρισμένου μὲν τοῖς νόμοις, καὶ τούτων ἀπρὶξ περιεχομένου, οὐδένα δὲ τῶν ἐγγράφων διαγράφοντος νόμων, ἀλλ' ἄγραφον ἔθος ῥητῶς ἐκφωνήσαντος καὶ κωλύοντος· ἐπεὶ μὴδ' ἐξῆν τῷ πατριάρχῃ Σισινίῳ βασιλικῶν καταθρασύγασθαι διατάξεων, μὴδὲν παραθρη-

σκευουσῶν, μὴδὲ πρὸς τὸ θεῖον σέβας ἀμαρτανουσῶν· καὶ τὰ μείζω καὶ συνεκτικώτατα τῆς πίστεως ἡμῶν κεφάλαια συναινέσει βασιλικαῖς, τὰς συνόδους ἀθροίζουσαι, ἐδογματίσθησαν τε καὶ ἐκυρώθησαν. Ἐνθεν τοι καὶ ἠγάσθη μᾶλλον τουτοῦ τὸν νόμον ὁ πατριάρχης, ἐν τῷ ῥητῶς ἐκεῖνον ἐκφωνῆσαι, ὅς τὸν τῶν δισεξαδέλφων μόνων γάμον κωλύει· οὐ γὰρ τῶν ἐνδεχομένων ἦν, τὸν αὐτὸν κατὰ νόμους κανονίζειν, καὶ νόμους καταπατεῖν. Διδάσκει δέ που καὶ νόμος ὧδε· Οἱ προγενέστεροι νόμοι, εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἔλκονται· ὅθεν κρατοῦσιν ἐπὶ τῶν ὁμοίων προσώπων τε καὶ πραγμάτων. Καὶ οἱ μεταγενέστεροι ἔλκονται πρὸς τοὺς προγενεστέρους, εἰ μὴ ἐναντίοι εἰσὶ (1). Δειξάτω τοίνυν ὁ τολμητίας καὶ τῶν νόμων ὑπερόπτης ἐναντίον τὸν ληφθέντα νόμον ἐν τῷ κανόνι τῆς ἐτέρας διατάξει, καὶ οὐδεὶς ἀντερεῖ· εἰ δ' ἐκ τῶν κειμένων κυρίων διατάξεων δύο, τὴν μίαν ὁ πατριάρχης εἰς μαρτύριον καὶ σύστασιν τῶν αὐτοῦ λόγων προσλαβὼν, νέον ὑποκόμῃσεν θέσπισμα, ὁμοφυῆς ἄρα ταῖς ἀδελφαῖς διατάξεσι τὸ κατασκευασθὲν, καὶ οὐκ ἀλλόφυλον. Ἐκδηλότατον οὖν ἐντευθεν, ὅτι περὶ ὅσα μὲν τῶν συνοικεσίων ὑπὸ τῆς τινος νομικῆς κωλύσεως περιλαμβάνεται, ταῦτα μετὰ τῆς ἐπιφυομένης τῶν ὀνομάτων συγχύσεως ἀποσειόμεθα μυσσαττόμενοι· τὰ δὲ διαφεύγοντα τὴν τῶν ὀνομάτων σύγκρουσιν, οὐκ ἀκυροῦνται· οὐ γὰρ αἱ προσηγορίαι καὶ κλήσεις γεννῶσι τὰ πράγματα, ἀλλὰ παρὰ τῶν πραγμάτων σχηματίζονται τὰ ὀνόματα. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, λοιπὸν πορευτέον ἡμῶν πρὸς τὴν τῆς ἐπαγγελίας ἐκπλήρωσιν, καὶ ἀποδεικτέον, ὡς οὐδὲ γίνεται σύγχυσις ὀνομάτων τοῖς γεννωμένοις ἐκ τῶν γάμων, ὅς νόμος κυροῖ. Οἱ γὰρ δύο πρῶτοι ἐξαδέλφοι, πρῶταις ἐξαδέλφαις εἰς γάμους συνιόντες, ἐκγόνουσιν φύσουςιν, ἀπ' ἑκατέρου μέρους δευτέρους ἐξαδέλφους ὀνομαζομένους· οἱ δὲ δύο ἀδελφοὶ, δύο δισεξαδέλφους γαμοῦντες, ἀπ' ἑαυτῶν ὀνομαζομένους πρῶτους ἐξαδέλφους ἀπογεννώσιν· παρὰ γὰρ τῶν μητέρων οὐκ ἔστι συγγενικὴ κλήσις, εἰς τρίτον ἐξαδελφότητος πίπτουσα τόπον, ὅστις γε πρὸς γάμον αἵματος ἀνάκρασιν οὐκ ἐφέλκεται. Ὁ δὲ μάλιστα συμβαίνει πᾶσι τοῖς ἀμέμ-

(1) λς', λς', καὶ λη, Βασιλικ. Β. 1.



πτοίς τῶν γάμων· δύο γὰρ ἀδελφοὶ συνάφειαν γαμικὴν πρὸς δύο γυναῖκας ἀποτρεφόντες ἑτερογενεῖς, καὶ πάντα ἀλλήλων εἰς συγγένειαν ἡλλοτριωμένους, πρῶτους ἐξαδέλφους ἀφ' ἑαυτῶν γεννώσιν, ἀπὸ τοῦ τῶν μητέρων γάμου καὶ μέρους μηδεμίαν λαμβάνοντας κλησὶν· τὸ δ' αὐτὸ καὶ δύο ἀδελφοὶ δρωσιν, ἐς ἀνδρῶν ἑτερογενῶν ἀπιούσαι. Τούτων ὅπως ὑγιῶς τε καὶ ἀνωμῆτως τεταγμένων, εἰσὶν οἱ τῷ τῆς ἐγκρατείας προσχήματι ἐθέλουσι τὰς ἑαυτῶν, ὅπως ἂν ἔχοιεν, ἐπιθυμίας ἀποπληροῦν, καὶ παίζοντες εἰς ἄλλοτριους βίους, παραχρῶνται τῷ λέγοντι νόμῳ· Ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς καὶ σεμνὸν ζητοῦμεν (1). Οὗτος δὲ ὁ νόμος οὐ τοῖς δικάζουσι ὕλην χορηγεῖ, ζητεῖν εὐπρεπές· οἱ γὰρ οὕτω τὴν βῆσιν ἐκλαβόμενοι, νομοθετῶν ἀξίαν, ἢ καὶ τὴν ὑπὲρ τούτους περιτιθέασιν ἑαυτοῖς, ἐπαιρόμενοι, μὴ τοῖς ἐπιτετραμμένοις ἐρμῆναι, ἀλλ' εὐτελίξιν ταῦτα τῷ τῆς εὐπρεπείας προσχήματι. Καὶ πῶς ἂν τις τοῖς ἐπιτετραμμένοις συνείηαι τὸ ἀπρεπὲς εἴποι, ἵνα διὰ τοῦτο παροφθεῖεν τὰ νενομισμένα; ἢ πῶς ἂν ὁ νομοθέτης εἰδῶς πινὰς τῶν γάμων ἀπρεπὲς ἔχοντας, οὐκ ἐξυλοφόρησεν τούτους τοῦ νομικοῦ συντάγματος, ἀλλ' ἑτέροις ἀπένειμε κατὰ τῶν τοιούτων τὴν ἐξουσίαν; Μακρὰν ποῦ τῶν ὀρθῶν ἀποπεπλάνηται λογισμῶν οἱ τούτοις ἐπιτολμῶντες. Δεῖ δὲ τὸν δικαίως δίκαιον βουλόμενον, τοῖς κειμένοις ἔπεσθαι νόμοις, εἰ μέλλοι τῶν εὐδοκιμούντων ἔσεσθαι, καὶ τοὺς νόμους τηρούντων, καὶ μὴ τοὺς τούτων ζητεῖν λογισμοὺς, πολλάκις τὴν τῶν πολλῶν ὑπερβαίνοντας γινώσκων, πρὶν ἂν νομοθέτης νεώτερος τῶν κειμένων ἐναλλάξῃ τι καὶ ἀνασκευάσῃ· οὐ γὰρ δεῖ κινεῖν τοὺς ἀκινήτους νόμους, ἕως ἂν ᾧσι κύριοι. Οὐκ οὖν ὁ προβεβλημένος νόμος τοῖς δικάζουσι ἐξουσίαν ἀλλόκοτον χορηγεῖ, ἀλλὰ τὸν νομοθέτην παρίστησι, δι' οἷων κεφαλαίων τὴν περὶ γάμων συμπεραίνει νομοθεσίαν. Κωλύσαι γὰρ βουληθεὶς ὁ σοφώτατος Μοδεστίνος γάμον μὴ ἀπειρημένον δι' ἐπιθόλωσιν αἵματος συγγενικοῦ, φησὶν οὕτως· Ὅτι οἱ τῶν Ῥωμαίων νομοθέται, οὐ πάντα τὸν μετὰ τὴν λύσιν τῆς συγγενείας ἐπιτελούμενον γάμον ἐῴμεν ἀνεπιτίμητον, ὡς ἐπιτετραμμένον αὐτῷ τούτῳ,

τῷ μὴ καταρρύπαίνειν αἷμα συγγενικόν, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς ζητοῦμεν. Αὐτίκα γοῦν μετὰ τὴν τοῦ εὐπρεποῦς ληφθεῖσαν νομοθεσίαν, εἰσφέρει φράζων ὧδε· Οὐκ ἔρρωται ὁ γάμος τῆς θυγατρὸς, ἢ ἐγγόνης, ἢ προεγγόνης τοῦ ἀξιωματικοῦ, πρὸς ἀπελεύθερον, ἢ σκηνικόν, ἢ υἱὸν σκηνικοῦ· ὁ γοῦν τοιοῦτος γάμος οὐχ αἵματος μίξιν εἰσάγει, ἀλλὰ σεμνοπρέπειαν τῷ συγγενικῷ γένει οὐ περιποιεῖ. Ἐπεὶ γὰρ ἐν ταῖς πραγματικαῖς ζητήσεσι, καὶ ταῖς τῶν νόμων εἰσφοραῖς, οὐ μόνον τὸ νόμιμον, καὶ δίκαιον, καὶ συμφέρον, καὶ δυνατὸν, καὶ τὸ ἐκβησόμενον σκοπεῖται, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ ἐνδοξόν, ὅτι ταυτόν ἐστι τὸ εὐπρεπὲς καὶ σεμνόν, ἐκ τούτου τοῦ κεφαλαίου ὁ νομικὸς τὴν ἑαυτοῦ κρατύνει δόξαν. Ἀλλὰ καὶ ὁ θαυμάσιος νομοθέτης Παῦλος, τῷ αὐτῷ κανόνι τῆς νομοθετικῆς σοφίας καὶ ἐπιστήμης στοιχῶν, οὐ προέταξεν, ἀλλ' ὑπέταξε τὴν κατασκευὴν τῷ θεσπίματι. Διέξεισι γὰρ (1)· Ὁ θετὸς υἱὸς, καὶ αὐτεξούσιος γενόμενος, οὐ δύναται τὴν γενομένην τοῦ θετοῦ πατρὸς γαμετὴν λαμβάνειν πρὸς γάμον· ὡσπερ οὐδὲ τὴν αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ γαμετὴν, ὁ αὐτεξούσιον αὐτὸν ποιήσας πατὴρ, κὰν ἢ θέσις λυθῇ, εἰ καὶ μὴ ἄπτεται τοῦ γένους αὐτῶν· ἢ μὲν γὰρ, μητρικῆς, ἢ δὲ, νύμφης τάξιν ἐπέχουσι. Καὶ ὁ φυσικὸς γὰρ πατὴρ οὐ λαμβάνει τὴν πορνογενῆ αὐτοῦ θυγατέρα· τὸ γὰρ φύσει δίκαιον καὶ εὐπρεπὲς ἐν τοῖς γάμοις σκοπεῖται. Περιοπτον ἰδοῦ γέγονεν, ὅτι οἱ νομοθέται εἰς ἔρεισμα καὶ κόσμον τῶν ἰδίων δογμάτων τοὺς τοιούτους κανόνας ἐπάγουσιν, οὗς καὶ βασιλεῖς, καὶ σύγκλητος προσήκοντο, καὶ τῶν ἐκείνων βιβλίων παρσιληφότες, τῆ πεντηκονταβίβλω τῶν Διγέστων ἐνέταξαν (2). Τὴν δὲ τοιαύτην μέθοδον καὶ ὁ πατριάρχης εἰδῶς, ὅτε κατὰ γνώμην ἐνομοθέτει βασιλικὴν, καινὸν εἰσφέρων δόγμα, τῷ τοιούτῳ κανόνι ἐχρήσατο. Δικασταῖς μέντοι τοῦτον τὸν τρόπον οὐ προσήκει τέμνειν ἀμφισβητήσεις, ἢ μάλλον εἰπεῖν, πλέκειν συνδέσμους· σφαλεραὶ γὰρ καὶ ἐκπτώτοι πᾶσαι αἱ μετὰ ἀδολεσχίας γινόμεναι ἰσχυρίσεις. Ἡ μὲν γὰρ, τίς κώλυσις (3), οὐκ εἰς τὸ ἀπειρον ἔωσα τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν ἐκτείνεσθαι, ὅρον βῶξ κείσθαι, καὶ τοῦτον ὀνομάζομεν, τινὰ κώλυσιν· ὠρίσται δὲ δήπου τὸ γεγραμμένον

(1) ε'. Βασιλικ. ΚΗ, β.

(1) ε'. Βασιλικ. ΚΗ, β. (2) α. 42, Πανδ. 23. 2. (3) α, 3. Βασιλικ. ΚΗ, β.

πάντως, τὸ δὲ μήπω νενομισμένον, ἀδύνατον ἐστίν. Ἴστε ὁ παρὰ θεῶν τοῦ νόμου τὸ, τίς, τινὰ ὄρον ἀντιθεῖναι τούτῳ πᾶσαν ἀνάγκην ἔξει· καὶ εἰ μὲν εἴποι, ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου οὐδεμία κώλυσις ἐστὶ, καὶ αὐτὸς ἐκυτῶ περιπίπτων ἐλεγχθήσεται ὁ μὴ δὲ τοῖς γεγραμμένοις ἐμμένων, ἀλλὰ πολλὰς καὶ ἀνεικάστους ἐπίνοῶν κωλύσεις· εἰ δὲ φάναι προαχθεῖν τῶν ἐκ πλαγίου γάμων πᾶσα κώλυσις ἐστὶ, λίαν θρασέως καὶ ἀμαθῶς τῷ νόμῳ προσκρούσει, ὅς, οὐ πᾶσα, φησὶν, οὐδ' ἀπέραντος ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου κωλύσεις, ἀλλὰ τίς· οὐκοῦν τὰ παρὰ τὸ, τίς, συναγόμενα, τῶν ἀτοπωτάτων εἰσὶν, ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, παιδαριώδη φαντάσματα καὶ ἀνόητα κομιδῆ. Καὶ γὰρ συνεχῶς ἀπορεῖν ἡμῖν ἐπέρχεται, κατανοοῦσι τὴν ἀπορίαν τοῦ πράγματος, πῶς πολλῶν ὄντων τῆς δικαστικῆς τάξεως, καὶ τούτων ἀπάντων οὐχ ὁμοφρονούντων ἀλλήλοις, οὐδὲ παιδείας ἴσης μετελλήχόντων, οὐδ' ἐρρωμένων ὁμοίως, τίς εἰδέναι δύναται τὰ ὡς ἔτυχεν, ἵνα φυλάξῃται ταῦτα· ἐπεὶ τοὶ καὶ τῶν νομικῶν ὄρων ἀνασπυρμένων, καὶ τῆς ἐξουσίας εἰς τοὺς δικάζοντας μετατιθεμένης, οὐχ ὅδε ἢ ὅδε, ἀλλὰ πᾶς ὁ βουλόμενος, κατὰσείσει γάμον. Καὶ τίνες ἀνεῖν τῶν γαμούντων ἀθλιώτεροι, τοσαύταις ἐγκείμενοι γνώμας, καὶ προσπαθείαις, καὶ ἀντιπαθείαις; Καὶ τοὶ τοὺς νόμους φανεροῦς εἶναι δεῖ, ὥστε μηδενὶ Ῥωμαίων ἐξεῖναι λέγειν, ἄγνοιαν νόμων ἔχειν. Πόθεν οὖν αἰτιαθήσεται τις ὡς παράνομον συστησάμενος γάμον; Ἢ ποῦ τῶν νόμων κείμενον ζητῶν εὐρήσει; Οὐδὲν τούτων, ὡς ἔοικε, μέλει τῷ αὐτοχειροτονήτῳ δογματιστῇ, ἀλλὰ πρὸς οὐδὲν παράγγελμα νομικόν, ἢ κανονικὸν βλέπων, τηνάως ἀπαιωρεῖσθαι βούλεται τοῖς γαμικοῖς συναλλάγμασιν αὐτονόμως. Πλὴν τῶν τοιούτων μὲν πολιτευμάτων πολὺ τὸ τυραννικὸν καὶ βαρβαρικὸν παραφαινόντων, οὐδ' ἐπιστρέφασθαι χρὴ, ἀλλ' ἐκπεραίνειν τὰ δοκοῦντα τοῖς νόμοις. Οὐδὲν δὲ ἀπᾶδον, καὶ οἷον εὐῶδες μικρὸν ἀφήγημα νομικῆς ἀρχαιολογίας ἐγκαταμίξαι τῷ ὑπομνήματι, καὶ οὕτω τὴν ἀπόφασιν ἐνεγκεῖν. Ἦν μὲν ὅτε σχέσις οὐκ ἦν νενομισμένη τοῖς ἐκ πλαγίου, πρὸς φίλιαν αὐτοῦς ἐνάγουσα· οἱ δὲ νομοθέται τὸ φίλιον αὖξοντες ἐν τῇ πολιτείᾳ, διὰ μὲν τῆς τῶν γάμων κωλύσεως, καὶ τῆς ἐπὶ ταῖς κληρονομίαις διακατοχῆς,

τὴν οἰκειότητα τούτοις ἐγνώρισαν, καὶ φυσικὴν ἀγάπην ἐνέσταξαν· ἑτέρους δ' οἰκειοῦσθαι διὰ τῶν ἐπιγαμιῶν ἐδίδαξαν, τούτῳ τῷ τρόπῳ τὰς συγγενείας εὐρύνοντες, ἵνα τοῦ μὲν τίς, ὡς οἰκείου αἵματος, περιέχηται, τοῦ δὲ, ἐξ ἀγχιστείας· ὁ λυσιτελέστατον εἶναι περὶ τοὺς πολέμους οὐχ ἥκιστα Ῥωμαῖοι πάντων ἀνθρώπων συνήκαν, οἷς ἔδωκε Θεὸς κατ' ἐκεῖνα καιροῦ ἐκ νεότητος ἐς γῆρας ἀργαλέους πολέμους· καὶ ἡ παλαιὰ γὰρ τακτικὴ, κατὰ φυλὰς καὶ πατρίδας τοὺς στρατιώτας ἐλόχιζε, καὶ διὰ τοιούτων λόχων στομοῦσα φάλαγγας τε καὶ ἵλας, τὸν συνασπισμὸν ἀρρήκτον τε καὶ δυσεκβίαστον εἶδοκει ποιεῖν, ὡς τῆς σχέσεως τυραννοῦσης καὶ πειθούσης περὶ τὰ δεινὰ καρτερεῖν. Ἐπεὶ τοιγαροῦν ἐπὶ πολλὸν χρόνον πολλοὶ τὰ περὶ τούτων διεσκέψαντο, καὶ νόμοις ἀνεστηλώθησαν ὅροι, τούτοις ἀγαπᾶν δεῖ, καὶ ἐμμένειν ταῖς γεγραμμέναις κωλύσεσι, καὶ μηδὲν τούτων ἐπέκειναι μάταιον ἐνειροπολεῖν· οἱ γὰρ διὰ τοὺς κεκωλυμένους βαθμοὺς καὶ περὶ τῶν πλησιάζόντων τούτοις ἐπενδοιάζοντες, δοκοῦσι μὴ δυνατῶς ἔχειν συμβαλεῖν, ὡς οἱ μὲν γινόμενοι συνδυασμῶν τινῶν κωλυταὶ νόμοι, ὥσπερ τι τραῦμα θανατηφόρον ἐκτέμνουσι, τὸ δόξαν ἀνοσίως καὶ μὴ κατὰ λόγον πράττεσθαι· οἱ δὲ μὴ ἐπιστημόνως διαιροῦντες καὶ νομικῶς, μὴδ' ἐντὸς ὄρων τῶν νομικῶς πεπηγμένων ἰστάμενοι, ἀλλὰ συγχέοντες ὅρια, καὶ τοῖς πορρωτέρω βαθμοῖς ἐπισκήπτοντες, τραύμασι διαβρωτικοῖς σαρκῶν ἐξομοιοῦσι τοὺς τεθειμένους νόμους, ἢ ἐρπῆσιν, ἢ ἐρυσσιπέλασιν, ἢ γαγγραῖναις, τὰ πλησιάζοντα κατασῆπουσι τε καὶ διαφθείρουσιν· οὐ τί γένοιτ' ἂν, ἢ τολμηθεῖν χειρόν; Πάντοθεν τοίνυν τῶν νόμων τὴν παρὰ τοῦ Νικήτα (1) ἐνοστήσαν κατηγορίαν οὐκ εὐλογον, οὐδ' ἔνομον ἀπελεγχόντων, κεκύρωται ὁ κατηγορηθεὶς γάμος, καὶ οὐχ ὑπὸ τινος κατηγορίας γεγράφεται, ἀλλ' ἀδεῶς ὁ Νικόλαος συνοικήσει τῇ γυναικί, καὶ νομίμους ἔξει κληρονόμους, τοὺς ἐξ αὐτῆς τικτομένους αὐτῷ. Ἐγράφη ταῦτα, καὶ ταῖς ὑπογραφαῖς καὶ σφραγίσιν τῶν δικαστῶν βεβαιωθέντα, ἐπεδόθη μηνὶ Ἀπριλλίῳ, ἐπινεμήσεως ἡ' ἔτους '5φλγ'.

(1) ἢ περισσολίδω. — Νικολάου Α.  
(TOM. B'.)



## ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ.

Α'. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Κυζίκου, μελέτη (1).

**Π**ΟΛΛΑΚΙΣ ἡμῖν ἐπῆλθε τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων θαυμάζειν, τί ποτε διανοούμενοι, καὶ τίνες νόμους θελοῦσιν ἢ ἀνθρωπίνους πληροῦντες, τὰ μηδεμιᾶς ἐν τοῖς γάμοις κωλύσεως ἄξια, τάχα δὲ οὐδὲ ὅλιγος ἀμφισβητήσιμα, ὑπὸ μακρὰς οὕτω καὶ συνεχεῖς τιθέασιν τὰς ζητήσεις, οὐκ εἰδ' ὅθεν αὐτοῖς ἐντακέντος τοῦ τοσοῦτου ζήλου καὶ τῆς θερμότητος, ὡς παῖδας ἀπλῶς δυοῖν γεννητόρων μηδὲν ἐπικοινωνούντων ἀλλήλοις κατὰ συγγένειαν, μεθ' ἱερολογίας συναφθέντας, ἤδη δὲ καὶ παιδοποιήσαντας, ἀποζεύξαι πειρᾶσθαι, καὶ διασπάσαι τὸ συνοικέσιον, ἐπιτροπῇ καὶ ταῦτα καὶ συναινέσει δύο προδᾶν μητροπολιτῶν· οὗς τάχα δεήσει καὶ καθελεῖν κατ' αὐτοῦς τῆς ἀξίας, ὡς τὸ οὕτως ἄθεσμον ἐπιτρέψαντας. Ἰνα δὲ δῆλον ᾗ τὸ λεγόμενον, καὶ αὐτὰ τὰ τῶν λεγομένων συγγενῶν παραθετέον ὀνόματα. Δημήτριος, φησὶ, καὶ Ἰωάννης, ἀδελφοὶ· αὐτοῖς ἕτερον γένος, Μαρία καὶ Νικόλαος, ἀδελφοί· συνάπτεται νόμῳ γάμου τῆς Μαρίας ὁ Ἰωάννης. Τούτων συναπτομένων, ὁ τῆς Μαρίας ἀδελφὸς Νικόλαος κατὰ νομικὴν ἀκρίβειαν τὸν Δημήτριον πάντως οὐδαμῶς ὀνομάσει συμπένθερον, ὡς τοῦ νόμου μόνους ἐκείνους συμπενθέρους εἰδότες, τοὺς τῶν συναπτομένων γεννήτορας, πρὸς δὲ, καὶ τοὺς αὐτῶν ἀνιόντας· εἰ μὴ τις ἄρα συνηθεῖα ἐπόμενος, τῷ τῶν συμπενθέρων ὀνόματι καὶ ἐπὶ τούτων βουλευθῆ καταχρησασθαι. Οὕτω δὲ τούτων συγγενικῶν ἀπορούντων κλήσεων, τοὺς ἀποτεχθέντας ἐξ αὐτῶν (τίκτει γὰρ ὁ μὲν Δημήτριος Μαρίαν, ὁ δὲ Νικόλαος, Πλωτῖνον,) πῶς ἂν τις καλέσῃ;

(1) Δημήτριος ὁ Σύγκελλος, Μητροπολίτης Κυζίκου, ἔζη κατὰ τὴν ἑνδεκάτην ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα, ἐπὶ τῶν βασιλείων Φωμανοῦ τοῦ Ἀργυροῦ, καὶ Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγόνο· μητροπολίτης δὲ ἤδη ὢν ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ Φωμανοῦ τῆς τοῦ συγκέλλου ἀξιώματι. (Κεδρην. Τόμ. Β'. σελ. 488 καὶ 517.) Φαίνεται ὑπογεγραμμένος ἐν τῇ Περὶ διαφορῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων ὑπομνήματι τοῦ πατριάρχου Ἀλεξίου. (Ὅρα σελ. 82 τοῦ παρόντος τόμου.) Σώζεται δ' αὐτοῦ καὶ ἐκθεσίς τις περὶ τῆς τῶν Ἰακωβιτῶν κίρσιως, ἐν ᾗ καὶ περὶ Χαγριτεσίων.

ἑξαδέλφους πρώτους ἀλλήλων; ἀλλὰ δισεξαδέλφους; καὶ μὴν αἱ τεκόντες, οὔτε ἀδελφοί, οὔτε ἐξάδελφοί. Ἀλλὰ τὸν μὲν, θεῖον, τὸν δὲ, ἀνεψιόν; Ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοι τις κλήσιν τινα συγγενείας αὐτοῖς ἀναπλάσασθαι ἢ ἐφαρμόσαι, οὐδ' ἂν ᾗ τῶν σκινδαψοῦς ἢ τοὺς τραγελάφους πλαττόντων τερατωδέστερος. Ἰν δὲ ἡ φύσις τὴν ἐκ συγγενείας κλήσιν ὅλως ἠγνόησε, καὶ οὐδὲ ψιλὸν αὐτοῖς ἐντεῦθεν περιέθηκεν ὄνομα, τούτους μετὰ παιδοποιεῖαν ἀλλήλων πειρᾶσθαι διστάειν, καὶ λύειν ὡς κεκωλυμένον τὸ συνοικέσιον, οὐκ ἀθετήσεως νόμων τε καὶ κανόνων αὐτοῖς τιθέμεθα μόνον, ἀλλὰ καὶ βίας μεγάλης, καὶ τυραννίδος, θερμότερος δ' ἂν τις εἶπε, καὶ τῆς Μανιχαίων παραψαῦον αἰρέσεως, οἱ τοὺς νομίμους ἀνόμως διασπῶσι γάμους, ὡς ἐδελυσσόμενοι· ἐπεὶ καὶ τῆς αὐτῆς ἀτοπίας ἀμφοτέρα, συγχωρεῖν τε γάμους κεκωλυμένους, καὶ λύειν τοὺς ἀκωλύτους· ὅπερ ἂν καὶ νῦν παρ' ὀλίγον ἐπράχθη καὶ διηνώσθη τοῖς πᾶν τὸ δοκοῦν καὶ ποιεῖν, καὶ λέγειν μηχανωμένοις, εἰ μὴ τὸ ἄγαν πεφυλαγμένον τε καὶ ἀγχίνου τοῦ διορατικωτάτου Πατρὸς ἡμῶν καὶ κοινοῦ δεσπότη, ὃν ψῆφος ἐμφανῶς θέλει ταῖς τῆς οἰκουμένης Ἐκκλησίαις ἐπ' ἀνανεώσει τῶν ἱερῶν θεσμῶν καὶ κανόνων ἐπέστησε, συνοδικῇ διασκέψει τὸ πρᾶγμα ἀνέθετο. Ἀλλὰ θεῖος, φησὶν, ἐνταῦθα θέλει λαμβάνων εὐρίσκεται, καὶ ἀνεψιὸς ἀνεψιᾶν· ἐντεῦθεν γὰρ καὶ παραλογίζεσθαι τοὺς ἀκροατὰς ἢ δικάστὰς οἴονται, εἰ μὲν καὶ διαλεκτικῶν μεθόδων, καὶ σοφισμάτων, ἢ τῶν ἀπλῶς ὄρων τε, καὶ προτάσεων, καὶ τῶν ἐκ τούτων συμπερασμάτων ὄντες εἰδήμονες, λέγειν οὐκ ἴσμεν· ἐπὶ τοῦ παρόντος γοῦν ὅμως καὶ σφόδρα κατασοφίζεσθαι σπεύδοντες· θεῖος γὰρ εἰλήφει θέλει, φησὶν· ὁ Ἰωάννης δηλαδὴ τὴν Μαρίαν, τὴν κυρίως τοῦ Πλωτίνου θέλει, ὡς ἀδελφόπαιδος· ὁ καὶ παρ' ὑμῖν αὐτῶν ἀνέγκλητον· ἀλλὰ καὶ ἀνεψιὸς, ἀνεψιᾶν· ὁ τῆς Μαρίας ἀνεψιὸς δηλονότι Πλωτῖνος· ἀνεψιᾶν δὲ τίνος; εἰ μὲν τῆς αὐτῆς Μαρίας, ἐσχάτως ἀτοπον, καὶ κανόσι θελοῖς κεκωλυμένον· τὴν γὰρ ἰδίαν ἑξαδέλφην λαμβάνειν, καὶ ἡμῖν πολλῶ πλεον ἐξάγιστον, καὶ ἀπόβλητον, καὶ πάσης κολάσεως ἄξιον· εἰ δὲ τοῦ Ἰωάννου τοῦ τῆς Μαρίας συζευχθέντος, τίς ὁ τοῦτο κωλύων κανὼν, ἢ νόμος, ἢ τόμος συνοδικός; Ἀλλ' ἐνταῦθα λοιπὸν αὐτοῖς καὶ τὸ σόφισμα, καὶ τὰ τῶν ἀσυλλογίστων συλλογισμῶν, καὶ ἡ



μέγας Βασιλείος εἰς μέσον ἀγόμενος, καὶ περιφερόμενος, καὶ ἀμα-  
θῶς παρερμηνευόμενος, τὰ ἐφ' ἑτέρων ὑπ' ἐκείνου μάλα προσ-  
φόρως ἐκφωνηθέντα ῥητὰ, σφόδρα τούτων ἐπὶ τὰ εἰρημένα καθελ-  
κόντων πρόσωπα· παρ' ὧ καὶ διὰ τοῦ, ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα  
μίαν (1), θεῖον ἠναγκασμένως τοῦ Πλωτίνου τὸν Ἰωάννην κυριολε-  
κτεῖν οὗτοι ἀποθρασύνονται, ὃν ἐκ πλαγίου ἀγχιστείας τρόπῳ  
τῷ τοῦ Πλωτίνου γένει οἰκειωθέντα, οὐδεὶς οὐδέπω νόμος θεῖον  
αὐτοῦ ὀνομάζων δείκνυται· τὸ δὲ ἐκ τῆς τοῦ ἀκολουθοῦ εἰσ-  
φορᾶς τὸ σιωπηθὲν συλλογίζεσθαι, κατ' αὐτὸν φάναι τὸν Θεοφάν-  
τορα, νομοθετοῦντός ἐστιν, οὐ τὰ τοῦ νόμου λέγοντος (2)· ἐπεὶ  
οὕτω γε ἐξέσται τῷ πονηρεῦσθαι βουλομένῳ, καὶ ἐπὶ τοὺς ἔτι  
πορρωτέρῳ τοῦ γένους τὸν λόγον ἐκτείνειν, καὶ πᾶσιν ἀποκλεί-  
ειν ἐπίσης τὴν πρὸς ἀλλήλους γαμικὴν ὀμιλίαν, διὰ τῆς παρατε-  
ταμένης ταύτης ἀπεράντου σειρᾶς ἢ κλίμακος, οὐ τί γένοιτ'  
ἂν ἀδικώτερον; καίτοι γε ἐπὶ τέλει τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς τοῖς  
νομίμοις γάμοις πλατεῖαν ὁδὸν ὑπανοίγοντος, καὶ σαφῶς ἐπὶ τοῦ-  
το προτρεπομένου· ἐπιφέρει γάρ· «Κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων·  
»εἰ μὲν νόμῳ τις ὁρμάται πρὸς γάμον, ἠνοικταὶ τούτῳ πᾶσα ἡ οἰ-  
»κουμένη (3).» Τί δ' ἐννομώτερον ἐκείνου, ὃ μῆτε νόμος πολιτικὸς,  
μῆτε κανὼν ἱερὸς ἀπαγορεύσας πού φαίνεται, εἰ μὴ καὶ ῥητῶς  
αὐθις ἐπέτρεψαν; Ἐπεὶ περ οὐ τὰ συγκεχωρημένα περιλαμβάνειν οἰ-  
δασιν οἱ περὶ τούτων θεσμοθετοῦντες, ἀλλὰ μόνον τὰ κεκωλυμένα  
ἀπαριθμεῖσθαι, καὶ ὧν ἡ παράβασις μεγίστην οἶδε βλάβην ἀπο-  
τίκτειν τοῖς περιπίπτουσιν· ὡς παρ' καὶ εἰ τις ἰατρὸς τῷ κά-  
μνοντι ἀπαγορεύσας τὰ βλάπτοντα, οὐ πάντως ἀνάγκη ἔχει  
καὶ καταλέγειν ἀνὰ μέρος ἅπαντα τὰ τῇ φύσει μηδὲν λυμαι-  
νόμενα. Ἀλλὰ δεῦρο λοιπὸν ὃ τὰ θεῖα παρεξηγούμενος, αὐτὰ πρὸς  
ἕπος διερμηνεύθητι τὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ μεγάλου ῥήτορος,  
τῇ διανοίᾳ καὶ τῷ σκοπῷ τῶν λεγομένων τὸν νοῦν πρῶτον  
ἐρείσας, καὶ σαυτῷ τάχα ποτὲ μέμψη τῆς προπετείας· ἐπεὶ καὶ  
κανῶν, ὡς οἶσθα, νομικός ἐστιν, ἔπ' ἐκείνων μόνων τὰς τῶν  
νόμων θέσεις ἰσχύειν, ἐφ' ὧν καὶ ἐξεφωνήθησαν· καθ' ὃν λόγον  
καὶ, Πᾶς νομικός κανὼν πρὸς τοῖς ἄλλοις σαθρὸς εἶναι λέγεται (4)·  
ἔθεν ἀμέλει καὶ ὅτι οὖν γένηται, ἐπ' ἐκείνων πάντως κρατήσῃ

(1) Γεν. Β', 24. — (2) Βασιλ. καν. πζ'. — (3) αὐτόθι. — (4) οβ'. Βασιλ. Β', 2.

καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ θεολόγου τοῦδε διηγορευμένα (1), ἐφ' ὧν τότε  
ἐξηνέχθη· δῆλον δὲ, ὥστε μὴ δύο ἀδελφαὶς ἓνα καὶ τὸν αὐ-  
τὸν ἄνδρα γάμῳ ἀρμόζεσθαι· ὡς περ αὖ πάλιν καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ-  
δε τῷ τόμῳ (2) μεταληφθέντα, ἐν ἐκείνοις ἔξει τὸ κράτος, εἰς  
ἅπερ ἔσται τὸ ἀποτελεσμα, τοῦ μῆτε δύο ἀδελφοὺς δύο ἐξα-  
δέλφας λαμβάνειν, μῆτε θεῖον καὶ ἀνεψιδόν, ἀδελφὰς δύο, καὶ  
τὰ τούτων ἔμπαλιν, εἰ καὶ πολλαῖς διὰ μέσου ταῖς παρεκβάσε-  
σιν ἐξυφαίνεται. Ἀλλ' ὃ λέγειν ὠρμήθημεν, ὁ μέγας τοιγαροῦν  
οὗτος, ἐνὸς ἀνδρὸς συμπλοκὴν πρὸς ἀδελφὰς δύο ἀπαγορεύων,  
καὶ τὸ κατεγνωσμένον διασύρων τῆς πράξεως, ὡς ἐκφυλον πάν-  
τη, καὶ μηδ' ἀκοῆ φορητὸν ὄσια, τὸ, Οὐκ εἰσελεύσῃ πρὸς πάντα  
οἰκεῖον σαρκὸς σου, ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτοῦ (3), ἀπὸ  
τῆς Γραφῆς πρὸς ἀποτροπὴν λαβὼν, δεῖξαι βουλομένους, ὡς τὰ  
ῥητὸν ἐκεῖνο ἐμπεριεκτικόν ἐστι καὶ τούτου τοῦ εἶδους τῆς  
οἰκειότητος, καὶ ὡς ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς ἡ τοῦ ἐνὸς ἀνδρὸς  
πρὸς ἀδελφὰς δύο γαμικὴ ὀμιλία ἤδη προαπηγόρευται, εἰ-  
σάγει τούτους τοὺς λογισμοὺς. Τί γάρ ἂν γένοιτο, λέγει, ἀνδρὶ  
οἰκειώτερον τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, μᾶλλον δὲ τῆς ἑαυτοῦ σαρ-  
κὸς; οὐ γὰρ ἔτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία· ὥστε διὰ τῆς γυ-  
ναικὸς ἢ ἀδελφῆς πρὸς τὴν τοῦ ἀνδρὸς οἰκειότητα μεταβαίνει·  
καὶ ἡ ἐπαγωγὴ περὶ τοῦ αὐτοῦ. Ὡς γὰρ μητέρα, φησί, γυναικὸς  
οὐ λήψεται, οὐδὲ θυγατέρα τῆς γυναικὸς, διότι μηδὲ τὴν ἑαυ-  
τοῦ μητέρα· οὕτως οὐδὲ ἀδελφὴν γυναικὸς, διότι μηδὲ τὴν  
ἑαυτοῦ ἀδελφὴν· καὶ τὸ ἀνάπαλιν, οὐδὲ τῇ γυναικὶ ἐξέσται,  
τοῦ ἀνδρὸς τοῖς οἰκείοις συναικεῖν· κοινὰ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέροις τὰ  
τῆς συγγενείας δίκαια. Τούτοις τοῖς ὀρισμοῖς ὁ θεσπέσιος τὸ  
ἄτοπον ἀπορραπίσας τῆς ἐγχειρήσεως, μέχρι τούτου καὶ μό-  
νου τὰ τῆς ἀπαγορεύσεως ἴστησι, καίτοι γε ἐξῆν αὐτῷ, εἴπερ  
ἐβούλετο, καὶ ἐπὶ τὰς ἔτι πορρωτέρω οἰκειότητος τὸν λόγον  
προαγαγεῖν, καθάπερ πολλαχοῦ τῶν ἑαυτοῦ κανόνων ποιῶν φα-  
ίνεται· ἐπιλυόμενος γὰρ τὰ ὑπὸ τινῶν προτεινόμενα, ἐν οἷς ὑπο-  
φυόμενον ὄρα τι καὶ συνακολουθεῖν, ἐπάγειν εἴωθε· τὸ αὐτὸ  
καὶ ἐπὶ τῶν τάδε καὶ τάδε, φησί, ποιούντων· ὧν οὐδὲν ἐνταῦ-

(1) Βασ. κανὼν. πζ'. — (2) τόμος Σισιναίου σελ. 11. τοῦ παρόντος τόμου. — (3) Αἰνιτ. 14, 6.



θα· καθό και ὁ δῆμος ὅλος τῶν τῆς ς'. συνόδου μακαρίων Πατέρων, οὓς ἂν δέξῃ πάντως τῶν τοῦ μεγάλου λόγων ἐξηγητάς, οἷ τὰ τέως ὑπ' ἐκείνου συνεπτυγμένα καὶ ὅλον διηγορευμένα πλατύναι καὶ διαλευκάναι βουλόμενοι, τὸν νδ'. κανόνα ἐξέθεντο, πρὸς λέξιν ἔχοντα οὕτω· « Τῆς θείας ἡμᾶς οὕτως ἐκδιδασκούσης » Γραφῆς, Οὐκ εἰσελεύσῃ πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκὸς σου, ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτοῦ, ὁ θεοφόρος Βασίλειος, τινὰς τῶν ἀπηγορευμένων γάμων ἐν ταῖς οἰκειοῖς κανόσιν ἀπειριθμήσατο, οἰωπῆ τὰ πλεῖστα παραδραμῶν, καὶ κατ' ἀμφοτέρα κατασκευάσας ἡμῖν τὸ ὠφέλιμον τὸ γὰρ τῶν αἰσχυρῶν ὀνομασιῶν πλῆθος παραιτησάμενος, ὡς ἂν μὴ τὸν λόγον καταρρύπαίνοι τοῖς ῥήμασι, γενικοῖς ὀνόμασι τὰς ἀκαθαρσίας διέλαβε, δι' ὧν περιεκτικῶς ἡμῖν τοὺς παρανόμους γάμους ὑπέδειξεν. Ἐπειδὴ δὲ τῆ τοιαύτη σιγῇ, καὶ τῆ ἀδιαγνώστῃ τῆς τῶν ἀθέσμων γάμων ἀπαγαρεύσεως ἑαυτὴν ἡ φύσις συνέχεε, συνειδόμενον γυμνότερον τὰ περὶ τούτων ἐκθέσθαι, ὀρίζοντες ἀπὸ τοῦ νῦν τὸν τῆ οἰκείας ἐξαδέλφῃ πρὸς γάμου κοινωνίαν συναπτόμενον, ἢ πατέρα καὶ υἱὸν μητρὶ καὶ θυγατρὶ, ἢ δύο κόραις ἀδελφαῖς πατέρα καὶ υἱὸν, ἢ ἀδελφοῖς δυοῖς μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ ἀδελφούς δύο δυοῖν ἀδελφαῖς, ὑπὸ τὸν τῆς ἐπταετίας πίπτειν κανόνα, ἀφισταμένων αὐτῶν προδήλως τοῦ παρανόμου συνοικείου.» Τὸ μὲν τοῦ κανόνος ἐπάγγελμα, τοσοῦτον· καὶ οὕτω τὰ γε ὑπὸ τοῦ Πατρὸς σιωπηθέντα γυμνότερον ὁμοῦ καὶ πλατύτερον ὑπὸ τῶν μετέπειτα Πατέρων ἐκτέθειται, καὶ πρὸς ὄνομα κατὰ μέρος ὄρισται, καὶ διακεκώλυται. Μνήμη δὲ τις παρ' αὐτοῖς τῶν οὕτως ἐχόντων πρὸς ἀλλήλα προσώπων οὐδαμοῦ, οὐδ' ὑπ' αἰτίαν ὅπως τι τούτων ἠνέχθη, ἢ διασάσει ὑπέπεσεν. Ἔν, ὡς ἔοικεν, ἐντελέστεροι ὄντες οἱ νῦν ἐνιστάμενοι, καὶ ταῦτα μήπω μηδὲ ἀντιφθέγγεσθαι καιρὸν ἢ τόπον ἔχοντες, μήτε γνώμην οἰκείαν εἰσάγειν ἐπὶ ταῖς κρίσεσιν, οὐκ οἶδ' ὅ,τι παθόντες, καὶ τοὺς θύραθεν ἤδη διαγράφειν ἐπιχειροῦσι· καίτοι τὴν συγγένειαν... μηδὲ ἐξάρχῃς ἐπινοηθεῖσαν τῆς τῶν ἐκ πλαγίου γάμων κωλύσεως ἕνεκα, ἀλλὰ δὲ ἑτέρας αἰτίας· Πλατύναι γάρ, φησιν, οἱ πολιτικοὶ νόμοι τὴν τῶν πολιτῶν, ἢτοι ὑπηκόων, βουλόμενοι γνησιότητα, καὶ μὴ περικλείεσθαι τὴν συγγένειαν, τοὺς μετα-

ἔν τῶν ἐκ πλαγίου διεκώλυσαν γάμους, ὡς ἂν τοῖς ἐξωθεν τῆς ἑαυτῶν συγγενείας ἐξ ἀνάγκης συναπτόμενοι, τὴν πρὸς αὐτοὺς σχοίεν γνησιότητά τε καὶ εὐνοίαν· οἷς συνφδὰ καὶ ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς ἐν τοῖς ἐξηγητικοῖς αὐτοῦ τῆς Γενέσεως λόγοις διέξεισιν. Ἰκεῖ δὲ λοιπὸν ὁ λόγος καὶ περὶ τῆς συγγενείας διαιρέσεως τῶν ἐξω νόμων ἐπιμνησθῆναι, καὶ δεῖξαι κἀν τεῦθεν τὸ ματαιάζον καὶ δύσει τῶν εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαιρούντων ἢ λέγειν καὶ ἀκούειν καινότερόν τι καὶ ἀκαιρον· φησὶ γάρ· Τὸ τῆς συγγενείας ὄνομα εἰς τρία διήρηται, εἰς ἀνιόντας, εἰς κατιόντας, καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου· ἐκάστη δὲ τούτων τάξις διαφόρους ἔχει βαθμούς· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων, εἰς ἀπέραντον ὁ γάμος κωλύεται· μηδὲ γάρ ὄσιον εἶναι τὸ τῆς γεννήτεως αἷτιον ὑποβαίνειν τῷ γεννωμένῳ, ὅπερ πολλὰ καὶ τῶν ἀλόγων ἀποσεύεται ζῶων· ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου τὰ τῆς κωλύσεως οὐ περαιτέρω ἀριθμεῖται τοῦ ἕκτου βαθμοῦ(1). Ἀκόλουθον δὲ προσθεῖναι καὶ τὰ ἐξ ἀγχιστείας παρὰ τοῦ νόμου πρὸς γάμου κοινωνίαν κωλυόμενα πρόσωπα, ἀφ' ἧς οὐδὲ συγγένειαν εἶναι ὁ νόμος ἀνέχεται· Ἀγχιστεία γάρ, φησὶν, ἐστὶν οἰκειότης προσώπων ἐκ γάμων ἡμῖν συνημμένων, συγγενείας ἕκτος· ἀλλ' ὁμως πολλὴν κἀνταῦθα τοῦ σεμνοῦ τιθέμενος πρόνοιαν, καὶ περὶ τούτου φησὶν· Οὐ δύναμαι λαβεῖν τὴν ἐμὴν προγονὴν, ἢ νύμφην· οὐδὲ τὴν πενθερὰν μου, ἢ τὴν μητριάν μου· οὐδὲ τὴν θυγατέρα τῆς ἀποζευχθείσης μου γυναικὸς, τὴν μετὰ τὴν ἀπόζευξιν τεχθεῖσαν ἐξ ἑτέρου ἀνδρός· τὴν τοῦ πατρός μου, ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μου μνηστὴν οὐ δύναμαι λαβεῖν· οὐ μόνον ἢ τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ καὶ ἢ τοῦ πάππου, μητριὰ λέγεται, καὶ κωλύομαι λαβεῖν αὐτάς· κἀν πολλὰς ἔσχεν ὁ πατήρ, οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω· οὐδὲ τὴν μητέρα τῆς ποτέ μου μνηστῆς· οὐδὲ τὴν γυναῖκα τοῦ ποτέ προγονοῦ μου· οὔτε ἢ μητριὰ λαμβάνει τὸν γεγεννημένον ἄνδρα τῆς προγονῆς αὐτῆς· τὴν προγονὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου λαβεῖν οὐ δύναμαι, οὔτε τὴν θυγατέρα τῆς προγονῆς μου λαμβάνω(2). Ἔν καθ' ἑκαστὸν τις ἐπιστῶν καὶ σκοπούμενος ἀκριβῶς, πολλὴν ἐν τούτοις τῶν νομοθετῶν κατανοήσει φειδῶ καὶ εὐλάβειαν περὶ τοὺς ἀθέσμους τῶν γά-

(1) ἢ 1. 8. Βασιλικ. Κ. 1. 5. (2) ἢ 7. 6. 1. γ'. Βασιλικ. αὐτόθι.

μων, και τας εντευθεν επιμιξιας τε και συγχύσεις. Ἐτι και τους παρ' ἡμῖν πολιτευομένους τούτους νόμους ὁ εὐσεβέστατος ἐν βασιλευσιν ἀνακαθάρας, πρὸ ἔργου παντός ἔθετο, τοῖς ἱεροῖς θεομοῖς και κανόσι συμβιβᾶσαι τούτους, και συμφωνοῦντας δεῖξαι τοῖς ἄπασιν, ἵνα μηδὲν ἀπαῖδον τούτοις, μηδὲ ἔκφυλον, και πρὸς αὐτοὺς μαχόμενον ἢ, μηδὲ χριστιανικῆς ἀλλότριον καταστάσεως· καθὼ και τοῖς θεοῖς τούτοις κανόσι κοινῶ θεσπισματι τὴν ἰσχὺν καθυπέταξε. Διὸ και οἱ μέχρι τούτων ἀκριβωσάμενοι τὸ τοῦ γένους ἀθόλωτον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὸ περὶ τῶν εἰρημένων προσώπων παρέδραμον σιωπῆ, εἴ τι και τούτοις συνήδεσαν ἀπρεπές τε και ἄσεμνον. Τῶν τοίνυν νομοθετῶν, τῶν ἐξ ἀγχιστείας κεκωλυμένων κατάλογον ποιησαμένων, και μέχρι τούτων τὰ τῆς κωλύσεως και μόνον ὀρισάντων, ὁ και ἑτέρους εισάγων ἐξ ἀγχιστείας γάμους, ὧν οἱ νομοθετήσαντες οὐκ ἐμνήσθησαν, οὗτος δόξαν οικείας ἐξ αὐθεντίας πληροῖ, οὐ νόμοις ἀκολουθεῖ· εἴτε τοῖς μὲν προσκείμενος, τοῖς δὲ ἀντικείμενος, εἴτε δὴ και τὰς αὐτοῦ θελήσεις και θεραπείας, ὑπὸ προσωπιῶ δῆθεν τῆ τοῦ σεμνοῦ και τοῦ εὐπρεποῦς παρακερδαίνων μεταποιήσῃ. Ἐφ' ᾧ και τῆς νομικῆς ἀποσπαράξας εὐθύτητος τὸ ρητὸν ἐκείνο, τὸ φάσκον, οἱ ἀγχιστεῖς πρὸς ἀλλήλους ἀνιόντων και κατιόντων τάξιν ἐπέχουσιν, ὅθεν και ἀθεμίτως συνάπτονται, ὡς ἀμαχόν τι διεστραμμένως προφέρει, ἀπὸ λεπτήης, ὁ φασι, κρόκης δεσμεῖν ἐλέφαντα εἰκῆ φυσιούμενος· τοῦτο γὰρ τὸ τοῦ νόμου ἀξίωμα· ἐλέγχει δὲ τὴν τοῦ λέγοντος ἐπιχείρησιν τὸ τοῦ νόμου πλάτος, τρανώτερον τὰ περὶ αὐτοῦ ἐξηγούμενον, και μόνοις τοῖς ἀπηριθμημένοις προσώποις τὴν κώλυσιν ὀρίζόμενον, τοῦ μὴ καὶ τούτοις τὸν γάμον εἰς ἀπέραντον εἶργεσθαι. Ποῖαν γὰρ ἐστὶν ἰδεῖν συγγένειαν, ἢ αἵματος οικειῶσιν μεταξὺ ἐμοῦ και τοῦ ἀδελφοῦ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ μου γαμετήης, ἵνα και ἢ ἐξ ἐμοῦ τυχὸν τεχθεῖσα αὐτῶ συνάπτεσθαι κωλύηται; Ἀλλ' ἢ σύγχυσις ἐνταῦθα και ὁ φερμὸς παρὰ τῶν ἐθελοκάκων προφέρεται, και ἢ τῶν συγγενικῶν ὀνομάτων ἀμειψις· οὗς και προσφόρως ἂν τις καλέσῃ συγχυτικῶς, οὕτω προδήλως τοσαύτην σύγχυσιν οὐ πραγμάτων μόνον, ἀλλὰ και ὀνομάτων εισάγοντας· και ἀδελφὰς μὲν, τὰς ἐπ' ἀδελφοῖς, και νύμφας ὀνομά-

ζειν βιαζομένους ἀπὸ τῆς θαυμασίας ταύτης πλοκῆς και ἀντιπεριχωρήσεως, ἀδελφοὺς δὲ τῆς γυναικὸς ἐμπάλιν, (βαβαί τῆς μεταβολῆς και τῆς συγχύσεως!) τοὺς αὐτῆς ἀνδραδέλφους. Εἰ δὲ δεῖ και ἡμᾶς πρὸς τὰς τούτων συγχύσεις ἐνίστασθαι, πόσω μᾶλλον κατ' αὐτοὺς εἰρχθήσεται δικαιότερον και ἢ τῶν δύο ἀφρένων ἐξαδέλφων πρὸς τὰς ἀφ' ἑτέρου γένους ἐξαδέλφας συνάφεια; ὧν οὐπω μέχρι και σήμερον οὔτε νόμος, οὔτε κανὼν τὴν ἐπιμιξίαν ἀπέτρεψεν, ἀλλ' ἀνεπικυλύτως και ἀδεῶς διενεργεῖται ὁσημέραι· και σύγχυσις ἐντεῦθεν και ἀμειψις τῶν τῆς συγγενείας ὀνομάτων πολλῆ και καταφανῆς, ὡς τῶν αὐτῶν πρότερον μὲν ἐξαδέλφους ἀλλήλους καλοῦντων, μετὰ δὲ τὴν πρὸς ἐκείνους συνάφειαν, συγγάμβρους αὐθις συνελαυνομένους κατονομάζειν· κατ' ἴσον δὲ και τῶν θηλειῶν ἐξαδέλφας ὀνομαζομένων και συνύμφας ἀλλήλας καλεῖν. Τὴν αὐτὴν δ' ἄντις τῶν ὀνομάτων σύγχυσιν ἴδοι και ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν, τῶν ἐξ ἑτέρου γένους δευτέραις ἐξαδέλφαις συναρμοζομένων· τί δ' ἂν τις εἴποι και περὶ τῶν τρισεξαδέλφων; οἷς ὁ νόμος τὴν γαμικὴν ἐπαγγελίαν οὐ μόνον ἀφῆκεν ἀκώλυτον, ἀλλὰ και ρητῶς ταύτην ἐπέτρεψεν, ἐν οἷς φησιν· Ἢ γραφεῖσα ὑπὸ αἵρεσιν τῆς μητρὸς κληρονόμος, τὴν, ἂν τῶ τρισεξαδέλφῳ γαμηθῆ, πληρούτω πάντως τὴν αἵρεσιν, εἰ μὴ ἄρα ἐκεῖνος ἐμποδίζῃ (1)· οὗτοι γοῦν συναπτόμενοι, οὐ συνεύνοους μόνον ἀντὶ τρισεξαδέλφων καλέσουσιν, ἀλλὰ και τοὺς ἀλλήλων πατέρας, θεῖους ἄμα και πενθερούς· και οἱ γεννήτορες αὐθις, ἀνεψιοὺς τοὺς αὐτοὺς και γαμβρούς· και τὸ δὴ θαυμαστότερον, ὅτι και κληρονομοῦσιν ἀλλήλους, ἐβδόμου βαθμοῦ τυγχάνοντες, τῶν προσεχεστέρων ἐξ ἐπιλιπόντων βαθμῶν, καθὼς ὁ περὶ κληρονομίας παρίστησι νόμος· Ἢ συγγενικὴ βοήθεια, ἐξ βαθμοῦ συγγενείας περιλαμβάνει, και ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου πρόσωπα δύο, τὰ τικτόμενα ἀπὸ τοῦ δισεξαδέλφου και τῆς δισεξαδέλφης (2). Τί τούτων αὐθις συγχυτικώτερον; Ἀλλ' ὁ νομοθέτης, τὸν αὐτὸν πενθερὸν ὀνομάζειν και θεῖον, και κληρονόμον αὐτοῦ ἐξ ἀποτελέσματος δείχνουσθαι, οὐχ ἠγήσατο σύγχυσιν· διατί; Ὅτι μηδὲν πάντως ἐκθεσμον ἐνεῖδε τῶ πράγματι καθὼ

(1) Ἰ. Περικλ. Δέ. 12. (2) Ἰ. Περικλ. Δέ. 2.



καὶ μήπω κανόνος ἱεροῦ, ἢ νόμου καινοῦ, τοὺς πρὸς ἀλλήλους τῶν τοιούτων προσώπων γάμους ἀποκλεισάντων, χωροῦσιν οὗτοι διὰ πάντων, καὶ διαδίδονται, τῶν συγχύσεων ὀλίγα φροντίζοντες. Ἀλλὰ γὰρ, ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου, μέχρι τῶν δισεξιδέλφων ὁ νόμος τὰ τῆς κωλύσεως ὀρισάμενος, τοὺς περαιτέρω τούτων ἀδεῶς ἀφῆκε συμπλέκεσθαι, οὕτως ἄρα καὶ τὰ ἐξ ἀγχιστείας καταλέξας κωλυόμενα πρόσωπα, καὶ τούτοις τὴν ἀπαριθμήσιν ὡσανεὶ τινα τειχία καὶ ἔρους θέμενος, τὴν γαμικὴν ὁμίλιαν τοῖς ἄλλοις ἐπέτρεψεν· οἷς ὁ ἀντινομοθετῶν, καὶ τὰ γένη προδήλως ἀδικῶν, λέληθε δήπου πολλῶ πρότερον καὶ αὐτοὺς ὑπ' εὐθύνην ἄγων τοὺς παριδόντας εἰς δεῦρο τὰ τοιαῦτα θεῖους Πατέρας καὶ πατριάρχας· οἱ γὰρ καὶ κινδυνεύουσι πάντως τὸ κατ' αὐτοὺς ἐπάρατοι γενέσθαι, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐκκήρυκτοι, εἰ καὶ φωστήρων δίκην ἐξέλαμψαν. Ἐν ἐπὶ τούτοις ἐροῦμεν καὶ σύντομον. Εἰ μὲν αὐτὰ τὰ περὶ συγχύσεως ἀπεριμερίμνως τῷ τόμῳ παρερρίμμένα ῥητὰ, καὶ τῆ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐπιστολῇ ἀπαρλαίπτως ἐγκείμενα δεῖξουσιν, δεδῶσθαι κατ' αὐτοὺς, καὶ τὴν τῶν πολλάκις μνημονευθέντων προσώπων συνάφειαν τῶν ἀθεμίτων ὑπάρχειν. ἔχει καὶ γὰρ οὕτως· Ὁ ἱερὸς καὶ μέγας Βασιλεὺς, ὁ καὶ τὰ βάθη τοῦ Πνεύματος, κατὰ τὴν θεολόγον φωνὴν, ἐρευνῶν, οὗτος περὶ τινος ἀθεμίτου γάμου διαλεγόμενος, ἐπίτομον γνώρισμα δίδωσιν, ἐν ᾧ τὰ τῶν ἀθεμίτων γάμων ῥαδίως τῶν ναμίμων ἀποκριθῆσονται, Ἐν οἷς, λέγων, τὰ τοῦ γένους συγχέονται ὀνόματα, ἐν τούτοις ὁ γάμος ἀθέμιτος. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ τόμος (1). Αὐτῇ δὲ τῇ ἐπιστολῇ περὶ τῶν ἐξ ἐνὸς ἀνδρὸς καὶ δυοῖν γυναικῶν ἀδελφῶν τικτομένων ἄντος τοῦ λόγου, πλέον οὐδὲν προσκείμενον εὑρεῖν ἐστὶ τῶν οὕτως ἐχόντων ῥητῶν, Ἐκ ποίας, φησὶ, συγγενείας τοὺς γεννηθέντας προσαγορεύουσιν; ἀδελφοὺς ἀλλήλων, ἢ ἀνεψιοὺς προσεροῦσιν; ἀμφότερα γὰρ αὐτοῖς προσαρμόσει διὰ τὴν σύγχυσιν (2). Τοσαύτης οὖν διαφωνίας ὑπόσεως τῶν τοῦ τόμου ῥητῶν πρὸς τὰ τοῦ θεοφάντορος καὶ τῆ φράσει, καὶ τῆ ἐννοίᾳ, καὶ οὕτως ἀπεξενωμένων πρὸς ἀλληλα, ὡς διάκενον μόνον ἀναπλασμὸν παρὰ πᾶσι τῶν

τοῦ τόμου ταῦτα νομίζεσθαι, ὁ τούτοις καθάπερ τινὶ καθολικῷ κανόνι ἀνεπιστάτως χρώμενος, καὶ τὰς τηλικαύτας ἐντεῦθεν συγχύσεις ἐπεισάγων τοῖς γάμοις, ἑαυτὸν δήπου λέληθε ἀπατῶν, ἐξ ἀνυποστάτων ἀρχῶν, ὃ δὴ λέγεται, τὰ δοκοῦντα κατασκευάζειν τεχνώμενος. Λείπεται τοίνυν πρὸς τὸ εὐπρεπὲς αὐτῶν, τοῦ εὐπρεποῦς πρόβλημά τε καὶ ἔρεισμα, μικρὰ τινα διαλαθεῖν. Καὶ γὰρ οὗτοι μὴ διαστέλλοντες, ἀλλ' ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων προβαλλόμενοι, καὶ τὰ ἐφ' ἑτέρων ἐκφωνηθέντα κακούργως κλέπτοντες, καὶ τὰς τῶν ἀπλουστέρων ἀκοὰς παρασαίνοντες, τὸ, Ἐν τοῖς γάμοις, φασὶν, οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς ζητοῦμεν (1), ἄνω καὶ κάτω προφέρουσιν· ὅπερ ὁ καὶ μικρὸν ἐγκύψας τοῖς νόμοις οὐκ ἀγνοήσει πάντως· ὅτι, ὡσπερ ἐν τῷ μικρῷ πρὸ τούτου κεφαλαίῳ, πρὸς δὲ καὶ ιθ', περὶ τῶν φυσικῶν παίδων, καὶ τῶν θεστῶν, καὶ τῶν ἀπὸ δούλων καταγομένων, καὶ τῶν ἐκ δουλικῆς ἀγχιστείας, καὶ ἑτέρων τινῶν τῷ νόμῳ διείληπται, οὕτω δὴ καὶ τὸ περιφόρητον δὴ ταῦτο τοῦ εὐπρεποῦς κεφάλαιον, περὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τικτομένων καὶ πατρῶνων· ὥστε τοὺς μὲν μὴ ἀπελευθέρους, τοὺς δὲ μὴ σκηνικοὺς προσώποις πρὸς γάμον ἀρμόζεσθαι, τῷ νόμῳ κεκανόνισται· ὅτι δὲ τὸ τοιοῦτον κεφάλαιον ἰδιαζόντως πρὸς ἀπαγόρευσιν τῆς τῶν συγκλητικῶν πρὸς ἀπελευθέρους, ἢ σκηνικοὺς συναφείας ἐκπεφώνηται, αὐτὸ τὸ τοῦ νόμου πλάτος παραστήσει ἀναγνωσθέν. Ἐν ταῖς συναφείαις, γὰρ φησὶ, τῶν γάμων, οὐ μόνον τὴν ἀκρίβειαν σκοπεῖσθαι χρεῶν, ἀλλ' εἰ καὶ σεμνὸν ἐστὶ τὸ πραττόμενον· τοῦ δὲ τοιοῦτου κανόνος τὴν ἀσάφειαν ἀνακαλύπτων ὁ Στέφανος, καὶ ποίοις διδάσκων ἀρμόζεσθαι θέμασι, τοῦτο εἶπε, φησὶν, ἐν τῷ ις'. κεφαλαίῳ, σενάτορις φίλια (2)· ὡσανεὶ λέγων, σαφέστερον ἐκεῖ λέλεκται· εἶτα καὶ παρατίθεται αὐτὰ τὰ ῥητὰ, ἐξ ὧν, καὶ δι' ἃ εἴληπται· ἅτινα οὕτως ἔχει· Οὔτε ἡ θυγάτηρ, ἢ ἐγγόνη, ἢ προεγγόνη τοῦ συγκλητικοῦ, δύναται ἀπελευθέρῳ γαμῆσθαι, ἢ τῷ παιγνίαν σκηνικὴν ἐνδειξαμένῳ, ἢ ἐκείνῳ, οὐ τινος ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ παιγνίαν ἐνεδείξατο σκηνικὴν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τού-

(1) Ἰσινλίου σελ. 11. τοῦ παρ' ἡμῶν Τόμου. — (2) Βασιλ. καγῶν πζ'.

(1) ρηζ', Βασιλικ. ρ' 2, 3 καὶ 5', Βασιλικ. ρη', 5. — (2) ις', Βασιλικ. ρηζ'.

των ἢ τῶν νόμων γλώσσα ὁ Στέφανος. Τὸ δὲ τὰ ἐφ' ἑτέρων ἐκφωνηθέντα, καὶ τὴν ἰσχὺν ἐν ἐκείνοις ἔχειν ὀφείλοντα, μεταγγεῖν ἐφ' ἕτερα, καὶ τὰ πρόδηλον ἐρμηνείαν ἔχοντα παρὰ τὸν νόμον μεταποιεῖν, αὐτὰ τοῦτο δὴ τὸ τὴν ὡς ἀληθῶς σύγχυσις ἐργαζόμενόν ἐστιν, ὃ τάχα καὶ ὑπὸ πλαστογραφίας ἐγκλημαθῆσει τοὺς γε δὴ μὴ παραφυλάττοντας. Ὡσπερ οὖν οὐκ ἐστὶ ταυτὸν, τὸ, ἓνα ἄνδρα συμφεیرهσθαι δύο ἀδελφαῖς, (τοῦτο δὴ τὸ τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ καλῶς ἀπαγορευθέν), τῷ δύο κηδεσῶν παιδῶν ἀλλήλοις συζεύγυσθαι, οὕτως οὐδὲ τοὺς ἀποτεχθέντας παῖδας τοῦ Δημητρίου τε καὶ Νικολάου, συναφθῆναι τις κατὰ τινὰ τρόπον κωλύσει. Διὸ κατ' αὐτὸν τὸν θεοφόρον καὶ μέγαν Βασιλείον, νόμῳ πρὸς γάμον ὀρμωμένοις ἤνοικται τούτοις, ὁ τοιοῦτος γάμος καὶ συγκεχώρηται· συγκεχώρηται δὲ, ἐπεὶ μὴ κεκώλυται· οὐ κεκώλυται δὲ, ἐπεὶ μήτε παλαιὸς κανὼν, μήτε μὴν ὁ τόμος αὐτὸς ἀναιρῶν που δείκνυται, ὡς ἅπαν ἐν τούτοις συνάγων τε καὶ ἰστάς τὸ συμπέρασμα, καὶ μόνους ἀδελφοὺς δύο, ἐξαδέλφας δύο ἀπείργων λαμβάνειν, καὶ θεῖον καὶ ἀνεψιὸν, ἀδελφὰς δύο, καὶ τὰ τούτων ἀνάπαλιν, περαιτέρω δὲ μηδὲν πολυπραγμονῶν, μηδὲ ἀποφαινόμενος· καθ' ὃν λόγον καὶ ὁ μακαρίτης κυρὸς Σέργιος, πολλῇ τῇ πείρᾳ τούτων γεγυμνασμένος, τὸ συνάλλαγμα Ῥωμανοῦ τοῦ υἱοῦ Γενεσίου τοῦ Πατρικίου πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ τῶν εὐαγῶν οἴκων οἰκονόμου, ἐπέτρεψεν ὡς ἀκώλυτον· εἰ καὶ πολλῶ τοῦ νῦν προβάντος ἐκείνο ἐπισφαλέστερον, ὡς καὶ ὄντως συγγενικόν, ὅτι καὶ δύο ἀμφιθαλῶν ἀδελφῶν ὑπόντων, δύο δὲ πρώτων ἐξαδέλφων ἑτέρων, Ἀγάθης λέγω καὶ Ῥωμανοῦ, ὧν ὁ μὲν, τῇ Ἀγάθῃ συνήφθη· τῶν δὲ ἡ θυγάτηρ, τῷ τῆς Ἀγάθης ἐξαδέλφῳ Ῥωμανῷ· ὧν οὐδὲν, ὡς ἂν εἴποις αὐτὸς, ἀπρεπέστερον, ὡς πάντα ἐγγίζον τῷ ἀπὸ τοῦ τόμου κεκωλυμένῳ, καὶ τὸ αὐτὸ σχεδὸν ὃν τῷ δύο ἀδελφοῦς δύο ἐξαδέλφας ἀγαγέσθαι, εἶγε καὶ μάλλον μία σὰρξ ὁ πατήρ τῷ υἱῷ, ἢ περ ἀδελφὸς ἀδελφῷ, κατὰ τὰς σὰς ἐξηγήσεις. Ἀλλ' ὅμως νόμων τινῶν καὶ κανόνων μὴ συναρμομένων τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς τὴν τούτων διάστασιν, ἀλλὰ μηδὲ τοῦ τόμου ῥητῶς αὐτοῦ, ὁ τοιοῦτος γάμος προέβη τε καὶ συνέστη, καὶ ἀπαρενόχλητος ἔμεινε, τῇ πολιτείᾳ πάσῃ κεκρηυγμένος ὅν καὶ κατὰ

δηλὸς· καὶ μυρία τούτων ἐχόμενα συναλλάγματα ἐνὰ τὴν εὐνομούμενην ταύτην εὐροί τις μεγαλόπολιν ἐμπολιτευόμενα. Διὸ περ τοῦ τόμου λοιπὸν ἐντὸς στήση, καὶ ὄριον αὐτὸν ἔξεις, καὶ οὐχ ὑπερβῆση, οὐδὲ περιεργότερος τούτου καὶ ἐρεκτικώτερος ἔση, οὐδὲ τῶν νομίμων νομιμώτερος, οὐδὲ τῶν κανόνων εὐθύτερος, οὐδὲ τῶν τούτους θεμένων Πατέρων ἐπιστημονικώτερος εἰς ψυχῶν θεραπείαν καὶ κάθαρσιν, ὅστις ποτὲ εἶ. Ὅτε δὲ καὶ νέας συνόδους ἀθροίσεις, καὶ τόμους ἑτέρους συνθήσεις, καὶ ἑσυχαστικὰς ἐπικρίσεις προσθήσεις, τότε τάχα σοὶ καὶ ἡμεῖς πρὸς μὲν τὰ ἔμπροσθεν ἐπακολουθήσομεν, τοὺς δὲ νόμους συναφθέντας ἤδη καὶ παιδοποιήσαντας οὐδαμῶς διαζεύξομεν, ὡς ἂν μὴ διγάμους ἀπεργασώμεθα, κακῶ τὸ κακὸν ἰώμενοι, ἀποκλήρους δὲ καὶ τοὺς τούτων ἀποτεχθέντας, καὶ προσάλτας, καὶ ἴρους, καὶ αὐτὸ τοῦτο ὀνειδῆ τῆς φύσεως. Ἔως δ' ἂν τόμος μὲν οὐπω καινὸς ἕτερος, οἱ αὐτοὶ δὲ νόμοι τε καὶ κανόνες ἐπέχωσιν, ἀναιρεθῆναι δὲ τούτους ἀμήχανον, ἀδυνατώτερον εὐ ἰσθί καὶ τὰ οὕτως ἔχοντα διαλυθῆναι συναικεία. Ἀλλ' ὦ βέλτιστε καὶ σεμνοπρεπέστατε, καὶ νόμων εἰσηγητὰ καινῶν, (καὶ σοὶ μηδὲν πρὸς ὀργὴν, εὐκαίρως παρρησιαζομένης τῆς ἀληθείας,) ἐπίσχεε μικρὸν τὴν γλῶτταν, ἐπίσχεε, εἰ δυνατόν, αἰδεσθεὶς ὀψέποτε παλαιὰ τε ὁμοῦ καὶ νέα πατέρων διδάγματα, ὧν μὴ μέταιρε ὄρια· ἀνάμεινον τὸν τοῦ λέγειν καὶ ἀντιλέγειν τόπον τε καὶ καιρὸν, ἃ μετ' ὀλίγον ἤξει σοὶ· ἔτι ἔραχθ', καὶ ἐν καθέδρᾳ πρεσβυτέρων αἰνέσεις τὸν Κύριον. Τί πρὸ τῶν θρόνων τὰ τῶν θρόνων ἀρπάξεις; Τί δεσμεύεις φορτία δυσδαστακτα, ἃ μηδὲ τῷ δακτύλῳ κινήσαι δυνατόν; μικρὸν ὅσον καὶ ὁ τῆς διδασκαλίας θρόνος σε ὑποδέξεται· ἄρον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς σου, καὶ ἴδε, ὡς ἡ μὲν ἐνθεν, ἡ δὲ ἐντεῦθεν τῶν μητροπόλεων περιμένουσαι, ὑπταίς σε χερσὶν ἀπεκδέχονται, καὶ ἀντιζηλοτυποῦσιν ἀλλήλαις ἐρίζουσαι, πατέρα τούτων καθηγητὴν καὶ διδάσκαλον ἔξει σε. Τότε γοῦν καὶ εἰσηγήσῃ τὰ δόξαντα εὐκαιρότερον, καὶ θεμιστεύσεις θαρραλεώτερον, καὶ ἀντινομοθετήσεις τὰ ἔτι καινότερα, καὶ ὑπερφωνήσεις τοὺς ἄλλους· καί ποῦ καὶ τὰς ὀφρῦς ἀνασπάσας, δριμύτι τούτοις ἐμβλέψεις, καὶ τιτανῶδες, καὶ ὄλον αὐτοῖς τὸν μυκτῆρα δη-



μοσιεύσεις· και οὐδὲ γρῦξαι τυχὸν τοὺς ἐπιεικεστέρους ἀφῆ-  
σεις, κὰν πολιᾶ καὶ χρόνῳ προέχωσιν· ὡς νῦν γε τῶν πρεσβυ-  
τέρων κατεπαιρόμενος, και, τὸ τοῦ λόγου, ἐν καρδῆς αἴσῃ αὐ-  
τοὺς λογιζόμενος, κρίμα σεαυτῷ θησαυρίζεις, ἐν ἡμέρᾳ ἀντα-  
ποδόσεως περιμένον σε. Ἀλλ' οὐ πείθομεν· και τὸ ἐξῆς αὐτὸς  
σεαυτῷ ἐπίλεγε.

### Β'. ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΕΓΟΝΤΑ,

*Κεκωλυμένον εἶναι τὸν ἐκ τριγενείας γάμον, και  
ἀσυγχώρητον.*

**Ο** ΜΕΝ ἐπὶ Κανικλείου ἀμεταθέτως, οὐ πολὺ δὲ εἰπεῖν, και  
ἀπερισκέπτως ἐνίσταται, λέγων εἶναι τὸν εἰρημένον ἐκ τρι-  
γενείας γάμον παράνομον· ἐλέγχεται δὲ μάτην φθεγγόμενος·  
οὐδὲν γὰρ παρίστησιν ἐκ τοῦ νόμου κάριον. Ἐγὼ δὲ ὁ δοῦλος  
σου, τὸ μὴ παρὰ τοῦ νόμου ρητῶς κωλυθὲν οὐ δύναμαι ἀπὸ  
στοχασμῶν ὡς ἐκφωνηθὲν παραδέχεσθαι· και γὰρ ὁ νόμος πε-  
ρὶ τῶν ἐκ τριγενείας κεκωλυμένων ρητῶς διέλαβε, φάσκων οὐ-  
τως· Οὐδὲ τὴν ποτὲ γυναῖκα τοῦ προγονοῦ μου λαμβάνω·  
οὐδὲ ἡ μητρὶα λαμβάνει τὸν γενόμενον ἄνδρα τῆς προγονῆς  
αὐτῆς (1)· ἃ σχεδὸν και πρῶτου βαθμοῦ εἰσιν, εἴ τις κὰν τού-  
τοις εἰσάγειν βαθμοὺς ἐκβιάσοιτο. Περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἐκ  
τριγενείας, ὡς ἀκωλύτων, οὐδὲν ὅλως ὁ νόμος διέλαβε· διὸ και  
οὐδεὶς οὐδέποτε δικαστῆς τοιοῦτον γάμον διέσεισε· καθάπερ ἀμέλει  
και ἐν τῷ τόμῳ τοῦ Σισινίου, ὃ μὲν ρητῶς κεκώλυται, ἐκτου  
βαθμοῦ εὐρισκόμενον, μεμένηκεν ἀπαράβατον· ὃ δὲ παρῆται, δη-  
λαδὴ ὡς ἀκώλυτον, παρ' οὐδενὸς μετὰ ταῦτα κεκώλυται· ὅπερ  
ἐστὶ, θεῖος και ἀνεψιὸς θεῖαν λαμβάνει και ἀνεψιάν. Δέκα γὰρ  
και ἐπτὰ ἔτη κοιαιστῶρι ὄντι ἐξυπηρετησάμην τῷ μακαρίτῳ  
κυρίῳ μου τῷ Μυστικῷ, και τοιαῦται πολλαὶ ὑποθέσεις ἐκι-  
νήθησαν ἐν τε τῇ βασιλευούσῃ, και ἐν τοῖς ἔξω· και πρὸς ἐκεῖ-  
νον ἔγραφον οἱ κριταί· και εἰς τὸ κοιαιστῶριον δὲ τοιαῦται  
πολλαὶ ὑποθέσεις ἐκινούντο· ἀλλ' οὐδέποτε τοιοῦτος ἐκωλύθη  
βαθμὸς. Ἐν μὲν γὰρ τῇ φυσικῇ συγγενείᾳ τὸν ἕβδομον βαθμὸν

τὸ παρεξερχόμεθα· οὐδὲ γὰρ ἡ φύσις ἀνέχεται ὑπὲρ τοῦτον τὸν  
βαθμὸν τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπεκτείνεσθαι. Ἐν δὲ τοῖς  
ἐξ ἀγχιστείας και τοῖς ἐκ τριγενείας, ὅσα ὁ νόμος ρητῶς διω-  
ρίσατο, ταῦτα ὀφείλουσι διαφυλάττεσθαι. Τὸ δὲ διὰ τί, οὐ χρὴ  
πολυπραγμαίνειν, οὐδὲ τὰς αἰτίας ἐπιζητεῖν· ὅτι και ὁ νόμος  
οὕτω φησὶν· Οὐ δεῖ πάντων τῶν νομίμων λογισμὸν ἀπαιτεῖν(1)·  
εὐρίσκονται γὰρ οἱ πολλοὶ ἀναιτιολόγητοι· και ἔστι τὸ τοιοῦ-  
τον νόμιμον δίγιστον, και παλαιὸν, και πρὸ τῆς μοναρχίας.  
Ὅσα δὲ μὴ ρητῶς ὑπὸ τῶν νόμων κεκώλυται, ταῦτα τῶν κε-  
κωλυμένων ὑπερτείνοντα, πράττεται ἀδεῶς. Ὁ δὲ πάλιν ὡς  
μέγα τι προβαλλόμενος, φησὶν, ὅτι ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὸ  
ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ και τὸ εὐπρεπὲς δεῖ ζητεῖν, και ἐκ τού-  
του πειρᾶται κρατῆσαι τοῦ ἀγῶνος. Αὐτόθεν δὲ τὴν λύσιν ὁ  
νόμος ἐπάγει, και πᾶσαν ἀπολογία ἀπορραπίζει. Περὶ γὰρ  
τῶν ἐκ φυσικῆς ἐπιθυμίας προβιβαζομένων εἰς τὸ παράνομον,  
τοῦτο διέξεισι, και φησὶν· Ὁ φυσικὸς πατήρ οὐ λαμβάνει τὴν  
πορνογενῆ αὐτοῦ θυγατέρα· τὸ γὰρ φύσει δίκαιον και τὸ εὐ-  
πρεπὲς ἐν τοῖς γάμοις σκοπεῖται. Τὰ αὐτὰ και περὶ δουλικῆς  
συγγενείας φυλάττεσθαι δεῖ (2). Και εἰκότως· εἰ γὰρ και συγγέ-  
νεια μὲν ἐν τούτοις οὐ θεωρεῖται διὰ τὸ ἀκέφαλον, ἀλλὰ διὰ  
τὸ εὐσχημον συντηροῦνται και ταῦτα· και οἱ νόμοι, ἐν οἷς ἐξεφω-  
νήθησαν, ἐν ἐκείνοις και τὴν ἰσχὺν ἔχουσι. Τὸ δὲ περιβιάζε-  
σθαι αὐτοὺς, ἢ ἐξ ἀντιδιαστολῆς ἀποκρίνεσθαι, παρανοοῦντος  
τούτους· ἐστὶ. Και οἱ ἀντιλέγοντες, μηδὲ ἐπόμενοι τοῖς κει-  
μένοις νόμοις, ἀλλ' ἕτερα ἐξ οἰκείων παρεισάγοντες, οὐ δικα-  
στῶν, ἀλλὰ νομοθετῶν τάξιν πειρῶνται ἔχειν· ἀπ' ἀρχῆς γὰρ ἀδι-  
άκριτος ἦν ἡ πρὸς ἀλλήλους συνάφεια. Τῶν δὲ νομοθετῶν ρητῶς  
κωλυσάντων τὰ δοκοῦντα ἀθέμιτα, τὰ λοιπὰ προβαίνει μὴ  
κωλύμενα· διὸ και οὐ χρὴ ζητεῖν, τίς ὁ προτρέψας ρητῶς τὸ  
τοιόνδε γενέσθαι, ἀλλὰ μάλιστα τίς ὁ γενέσθαι κωλύσας· εἰ δὲ  
μηδεὶς, προβαίνειν ἀνάγκη τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα. Και οὐ  
νῦν πρῶτως ἡμεῖς τοῦτο ἀκώλυτον τάξομεν, ἀλλ' ἔστι προ-  
βαῖνον ἐξ ἀμνημονεύτων τῶν χρόνων, παρὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν

(1) γ'. Βασιλικ. ΚΗ, 5.

(1) λ', Βασιλικ. Β', 1. — (2) β', 2. Βασιλικ. ΚΗ, 5.

αίτιαν κωλύσεως· ὁ γὰρ εὐθύς δικαστὴς πρὸς τὸ παρά τοῦ νόμου ἐκφωνούμενον ὡσπερ κανόνα τινὰ τὸν νοῦν ἐπερείδων, τὰ περιττὰ καὶ τοῦ κανόνος ἐπέκεινα παρήσιν ὡς ἀκώλυτα· εἰ μὴ τις διὰ φιλαυτίαν τινὰ, ἢ ἀπέχθειαν περὶ τοὺς καλῶς κειμένους νόμους, καὶ τὴν ἄνωθεν κρατοῦσαν συνήθειαν διαμάχεσθαι βούλεται. Καὶ ἐπὶ τῶν πρὸ ἡμῶν γὰρ πολλὰ τοιαῦτα γέγονε συνοικέσια, μὴτε παρά τῆς Ἐκκλησίας, μὴτε παρά τινος δικαστοῦ κωλυθέντα· ὃ καὶ περιττόν ἐστιν καταλέγειν, οὕτω σαφοῦς ὄντος καὶ ἀναμφισβόλου τοῦ παρόντος ζητήματος.

## ΠΕΤΡΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ (1).

### ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ, ΑΠΕΡ ΕΛΥΞΕΝ Ο ΤΙΜΙΩΤΑΤΟΣ

Χαρτοφύλαξ, κύριος Πέτρος, καὶ διάκονος τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐν ἔτει ςχ'.

Ἐρώτημα.

Εἰς πόσον καιρὸν ὀφείλει βαπτίζεσθαι τὸ παιδίον;

Ἀπόκρισις.

Ἐὰν νοσῇ, ὄρον οὐκ ἔχει, ἀλλὰ παραυτίκα βαπτίζεται· εἰ δὲ ὑγιαίνει, εἰς τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας.

Ἐρώτημα.

Ἐστὶν ἀξιὸν, μετὰ μιᾶς προσφορᾶς λειτουργῆσαι;

Ἀπόκρισις.

Ἐὰν μὴ ἔστιν ἀγίου μνήμη, ἢ νεκροῦ, τὸ κωλύον οὐδέν.

Ἐρώτημα.

Ἢ οὐχ εὐρίσκεται οἶνος, μετὰ ὄξους δεῖ ποιῆσαι ἔνωσιν;

Ἀπόκρισις.

Οὐχί· τοῦτο γὰρ ἐθνικὸν ἐστίν.

Ἐρώτημα.

Ἐστὶν ἀξιὸν, μοναχὸν εὐλογῆσαι γάμον;

Ἀπόκρισις.

Οὔτε μοναχὸν, οὔτε ἐν μοναστηρίῳ.

Ἐρώτημα.

Ἐὰν ἔχη ἄνθρωπος ἀνευλόγητον γυναῖκα εἰς τὸ ὀσπήτιον αὐτοῦ, ἔστιν ἀξιὸν δέχεσθαι προσφορὰν αὐτοῦ;

Ἀπόκρισις.

Ἀπὸ τῆς οἰκίας αὐτοῦ οὐ χρὴ δέχεσθαι οὔτε προσφορὰν, οὔτε κηρὸν, οὔτε ἔλαιον, οὔτε θυμίαμα.

(1) Πέτρος ὁ Χαρτοφύλαξ ἔζη περὶ τὸ τέλος τῆς ἑνδεκάτης ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονητηρίδος, ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, οὗ καὶ ὡς ἐπὶ θεοφιλοῦτος ἐν ταῖς ἀνωτέρω λύσεσι μέμνηται.



## Ἔρωτημα.

Ἐστὶν ἀξιὸν δέχεσθαι μοναχὸν παιδίαν ἀπὸ βαπτίσματος, ἢ ποιεῖν ἀδελφοποισίας, ἢ κρατεῖν στεφάνια;

## Ἀπόκρισις.

Παρὰ κανόνα εἰσι, καὶ κωλύονται.

## Ἔρωτημα.

Γυνὴ ἢ γεννήσασα εἰ διέλλοι τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ μὴ λάβῃ εὐχὴν, ἀξιὸν ἐστὶ τοῦ γενέσθαι προσφορὰν παρ' αὐτῆς;

## Ἀπόκρισις.

Παρ' αὐτῆς μὲν οὐχί, ἀλλὰ παρ' ἑτέρου προσώπου.

## Ἔρωτημα.

Ἱερεὺς ἐὰν ἐν σωματικῇ φαντασίᾳ γένηται, λειτουργήσῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἢ κοσμικὸς μεταλήφεται;

## Ἀπόκρισις.

Ἐὰν ἐξ ἐπιηρείας δαιμονικῆς κωλύωνται τοῦ ἀγαθοῦ, ἐξαγορεύουσι πρότερον, καὶ οὕτως ὁ μὲν Ἱερεὺς λειτουργεῖτω, ὁ δὲ κοσμικὸς μεταλαμβάνετω· εἰ δὲ ἐκ τρυφῆς καὶ πολυποσίας, μήτε οὗτος, μήτε ἐκεῖνος (1).

## Ἔρωτημα.

Ὁ εἰς ἔθνη κρατηθεὶς, καὶ μαγαρίσας, καὶ ἐν κοίτῃ μιανθεὶς, μήπω δὲ μουσουλμανίσας, μυρόνεται; ἢ τὰς εὐχὰς τῆς μιαραφαγίας λαμβάνει, καὶ κοινωνεῖ;

## Ἀπόκρισις.

Ὁ μιαραφαγῆσας, τὸν Χριστὸν ἀρνεῖται καὶ οὐκ εὐθὺς ἐστὶ δεκτὸς, ἀλλὰ μετὰ χρόνον, ἀξία μετανοίας ἔργα ποιήσας, ἵνα μυρωθῇ καὶ μετὰ ταῦτα, ἵνα μεταλάβῃ (2).

## Ἔρωτημα.

Εἰ οὐκ ἔχει τόπον ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἀποχύνειν τὸ ἀπόλοιμα τῆς κολυμβήθρας, ποῦ ὀφείλει χύνεσθαι;

## Ἀπόκρισις.

Ὅπου ἐστὶ τόπος καθαρὸς, καὶ μὴ πατούμενος.

## Ἔρωτημα.

Αἱ τῶν ἑταίριδων προσφοραὶ, δεκταὶ εἰσιν, ἢ οὐ;

## Ἀπόκρισις.

Οὐχί· ὑπὸ ἐπιτίμιον γὰρ εἰσι καὶ οὔτε προσφοραὶ, οὔτε θυσία δεχθήσεται.

## Ἔρωτημα.

Ἱερεὺς ἐὰν ἀποκαρῆ, ἐστὶν ἀξιὸς ἱεουργῆσαι;

## Ἀπόκρισις.

Ἐὰν καὶ πρῶην ἦν ἀξιὸς, οὐ κωλύεται διὰ τῆς ἀποκάρσεως.

## Ἔρωτημα.

Ἐστὶν ἀξιὸν ποιεῖν φωτίσματα τῶν ἁγίων Θεοφανείων, καὶ λοιπῶν, ἐν ἀγγελῷ οἰωδηποτοῦν;

## Ἀπόκρισις.

Τὰ τῶν θείων φωτισμάτων ἀγγελία, μόνοις τοῖς φωτίσμασιν ἀφοριζέσθωσαν.

## Ἔρωτημα.

Δούλους καὶ δούλας ζευγνυμένους παρὰ τῶν κυρίων αὐτῶν ἀνευ εὐλογησεως, μεταδώσομεν τῆς θείας κοινωνίας, ἢ προσδεξόμεθα τὴν θυσίαν αὐτῶν;

## Ἀπόκρισις.

Ἐπεὶ μίξις ἀνευ ἱερολογίας πορνεία ἐστὶ, καὶν τε δοῦλος ἢ δ' ἀνευλόγητος, καὶν τε ἐλεύθερος, οὔτε εἰς δωροφορίαν προσδεκτέος, οὔτε εἰς προσευχὴν ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου· ἐπεὶ καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος, μήτε συνεσθίειν κελεύει, μήτε συναναμιγνυσθαι τούτοις. Ἀλλὰ καὶ οἱ δεσπότες, ἐπεὶ προδότες τῆς τῶν δούλων ἀπωλείας εἰσιν, ὡς αὐτοὶ προτρεπόμενοι τούτους ἐπιμιγνυσθαι, εἴ γε δύναιντο ἀναστέλλειν τὸ πάθος, τῆς τῶν δούλων δεσποτείας ἐκπίπτουσι, κατὰ τὸ νεαρὸν θέσπισμα τοῦ κλεινοῦ ἡμῶν αυτοκράτορος, κυροῦ Ἀλεξίου (1).

## Ἔρωτημα.

Ἐστὶν ἀξιὸν ἀναδέχεσθαι τὰ παιδία τῶν παίδων αὐτῶν;

## Ἀπόκρισις.

Οὐκ ἐστὶ νόμος, ἢ βασιλεὺς ταῦτα κωλύων (2).

(1) Βαλσαμ. ἀποκρ. τόμ. Δ', σελ. 455. — Χωνορ. αὐτόθι, σελ. 602. — (2) Βαλσαμ. αὐτόθι, σελ. 492.

(1) Ὅρα καὶ κτωτέρω ὑπόμνημα πρὸς Νικήταν Θεσσαλονίκης, καὶ τὴν λύσιν αὐτοῦ, τὴν ἀπόκρισιν Ἡλιοῦ Κρήτης, Περὶ τοῦ ἐπινοοῦντος τὸν ἑαυτοῦ υἶον, πορνεύοντα, σελ. 379, καὶ Νεαρὸν Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ παρὰ Βαλσαμ. τόμ. Β', σελ. 500. — (2) Ὅρα Νεαρὸν Λέοντος τοῦ Χαζάρου σελ. 247 τοῦ παρόντος τόμου.

## Ἔρωτημα.

Ἐστὶν ἄξιον, ἱερέα βαπτίσει τὸ ἴδιον παιδίον;

## Ἀπόκρισις.

Ἀκώλυτόν ἐστὶ τοῦτο.

## Ἔρωτημα.

Ἐάν ὧσιν ἀδελφοὶ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ πλείους, καὶ δέξηται εἰς παιδίον, ἵνα λέγωνται ὅλοι σύντεκνοι;

## Ἀπόκρισις.

Οὐχί· ἀλλὰ μόνος ὁ δεξάμενος.

## Ἔρωτημα.

Ἐάν γυνὴ εὐτρεπισθῆ πρὸς γάμου εὐλόγησιν, καὶ συμβῆ αὐτῇ τὰ συνήθη, ἄρα ὀφείλει μεταλαβεῖν;

## Ἀπόκρισις.

Περιμενεῖ τὴν κάθαρσιν, καὶ οὕτω τὰ τῆς ἱερολογίας ἀκωλύτως, καὶ τὰ τῆς μεταδόσεως τῶν ἁγιασμάτων προδήσεται.

## Ἔρωτημα.

Εἰ δὲ ἀνάξιοι εἰσὶν οἱ ἀμφότεροι τοῦ μεταλαμβάνειν, ἄρα ὀφείλουσι μεταλαβεῖν διὰ τὴν εὐλόγησιν, καὶ ἔκτοτε ἐπιτημηθῆναι;

## Ἀπόκρισις.

Πρὸς τὸ εἶδος καὶ τὴν διαφορὰν τοῦ ἁμαρτήματος ἔψεται καὶ ἡ οἰκονομία.

## Ἔρωτημα.

Ἐάν γυνὴ γεννήσῃ, καὶ εἰσέλθωσι τινες εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς, πόσον ὀφείλουσιν ἐπιτημηθῆναι ἐπὶ τῷ μεταλαβεῖν;

## Ἀπόκρισις.

Ἀπολογυόμενοι, ἐν τῇ ἐξῆς τῶν ἁγιασμάτων οὐ κωλυθήσονται,

## Ἔρωτησις.

Εἰ δὲ καὶ τὸ βρέφος βαπτισθῆ, ὀφείλει θηλάζεσθαι παρὰ τῆς αὐτοῦ μητρὸς, ἔτι οὖσης ἀκαθάρτου;

## Ἀπόκρισις.

Θηλάσει πάντως τὸ βρέφος, ἵνα μὴ ἀπόληται.

## Ἔρωτημα.

Καλὸν ἐστὶ τὸ ἐξομολογεῖσθαι τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν πνευματικοῖς ἀνδράσιν;

## Ἀπόκρισις.

Καλὸν μὲν, καὶ πάνυ ὠφέλιμον, ἀλλὰ μὴ τὰς ἀπέριως καὶ ἰδιωτικῶς περὶ τὰ τοιαῦτα διακειμένοις· ἵνα μὴ διὰ τῆς ἀλόγου συμπαθείας καὶ οἰκονομίας, ἢ διὰ τῆς ἀκαίρου καὶ ἀνεπιστήμονος παρατάσεως τῶν ἐπιτημιῶν, καταφρονητῆν, ἢ ῥάθυμον, ἢ παρεϊμένον σε ἀπεργάσωνται. Ἐάν οὖν εὖρης ἄνδρα πνευματικὸν καὶ ἔμπειρον, δυνάμενόν σε λατρεῦσαι ἀνεπαισχύντως, καὶ μετὰ πίστεως, ἐξομολόγησαι αὐτῷ, ὡς τῷ Κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώπῳ.

## Ἔρωτημα.

Εἰ δὲ μὴ εὖρω ἄνθρωπον, εἰς ὃν ἔχω πληροφορίαν ἐξομολογήσασθαι, τί ὀφείλω ποιῆσαι;

## Ἀπόκρισις.

Ἐξομολόγησαι τῷ Θεῷ κατ' ἴδιαν, κατακρίνων ἑαυτὸν, καὶ λέγων καθ' ὁμοίτητα τοῦ τελώνου (1)· Ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ ἐπίστασαι, ὅτι ἁμαρτωλὸς εἰμι, καὶ ἀνάξιος πάσης συγχωρήσεως· ἀλλὰ σῶσόν με ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου.

## Ἔρωτημα.

Ἐξομολογούμενος δὲ τῷ Θεῷ, μνημονεύσω καὶ ἀπαριθμήσω πᾶσαν ἁμαρτίαν, ἣν ἔπραξα;

## Ἀπόκρισις.

Οὐδαμῶς· μάλιστα, ἐάν σώματι καὶ πορνεία ἁμάρτης· ἐν δὲ σὰρ φάρ θέλεις μνημονεῦσαι τῆς δεινῆς καὶ τῆς δεινῆς; μολύνεται σου ἡ ψυχὴ· λοιπὸν καλὸν, καθ' ὁμοίτητα τοῦ τελώνου λέγειν· Ὁ Θεὸς ἰλάσθητι μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.

(1) Λευκ. ΙΙ'. 13.



## ΗΛΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ (1).

### ΗΛΙΟΥ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

*Αποκρίσεις πρὸς τινὰ μοναχὸν Διονύσιον περὶ διαφορῶν αὐτοῦ ἐρωτήσεων.*

**Τ**ο μὲν ἀσθενὲς τῆς ἐμῆς διανοίας καὶ ἄπορον, πνευματικῆ ἀδελφὲ, ἐπειχέ μου τὴν γλώτταν πρὸς τὰ παρὰ σοῦ διαπορητικῶς προτεινόμενα· καὶ ναρκῶσαν εἶχε πρὸς τοῦτο τὴν χεῖρα, καὶ πρὸς γραφὴν μηδαμῶς κινουμένην· ὁ δὲ ταπεινὸς καὶ ὑπακόοις φωταγωγῶν διδοὺς χάριν, καὶ ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος τοῦ παρ' αὐτοῦ πληρῶν Πνεύματος, ἐρρώνυε τέ μου τὸ ἀσθενὲς, καὶ τὰ δεσμὰ τῆς γλώττης ὑπέλυε· καὶ πρὸς γραφὴν ὀργῶσαν τὴν πρὶν ναρκῶσαν χεῖρα ἐδείκνυεν· ὅθεν διὰ σοῦ τῷ ἐν σοὶ λαλοῦντι Θεῷ πειθόμενος, ἐπικλινῆς τοῖς σοῖς ἐπιτάγμασι γίνομαι· καὶ ταῖς σοῖς εὐχαῖς θαρρήσας, ἀνοίγω τὸ στόμα, τὸν ἐφροσύνα τούτῳ φόβον ἐκτιναξάμενος· καὶ λαλήσω πρὸς τὰ παρὰ σοῦ προτεινόμενα, οὐ ῥήματα τῆς ἐμῆς διανοίας γεννήματα, ἀλλὰ τοῦ τυφλοῦς φωτίζοντος, καὶ τοῦ ἀσυνέτου συνετίζοντος.

Ἐπεὶ δὲ πρὸ τῶν ἠπορημένων, ἐρμηνείαν ἐζήτησας τοῦ παρὰ τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ ἐβδομηκοστοῦ κανόνος, ὃς τὸν ἐν χείλεσι μίανθόντα διάκονον, καὶ μέχρι τούτου ἠμαρτηκένοι ὁμολογήσαντα, διεύργει μὲν τῆς θείας λειτουργίας, μετέχει δὲ τῶν ἁγιασμάτων μετὰ τῶν διακόνων ἀνίησιν· ἀκολουθῶν ἄρα καὶ ἡμεῖς τὴν τοῦ κανόνος ἀσάφειαν διαλύσομεν, καὶ τοῦ ἠπορημένου τὴν λύσιν ποιήσομεν. Ὅσα μὲν οὖν τινες, τὸν κανόνα τοῦτον ἐρμηνεύειν πειρώμενοι, διὰ τοῦ ἐν χείλεσι μίανθου κρυφίως ὑποδηλοῦσθαι εἰρήκασιν, σιγῇ νῦν παρελθεῖν αὐτὰ ἔκρινα, ὡς οὐκ οἰκοδομεῖν, ἀλλὰ καθαιρεῖν δυνάμενα τοὺς ἀκούον-

(1) Ὡς ἐκ τοῦ ἐν ταῖς ἀποκρίσει ταύταις περιχομένου, ὁ Ἰλλίας Κρήτης, περὶ οὗ ἐνταῦθα, ἄλλος παρὰ τὸν ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν τὸ 6'. οἰκουμένη συνόδῳ εἶναι δοκεῖ, τὸν διαπρέψαντα κατὰ τὸ τέλος τῆς 11'. ἑκατονταετηρίδος· ἐν μὲν γὰρ τῷ τετάρτῳ ἐρωτήματι σελ. 370 μίμνηται τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 920 γινόμενου τόμου τῆς ἐνώσεως· ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ σελ. 381, ἀναφέρει τὴν περὶ μνηστείας Νικαῖαν, Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.

τας· ὁ δὲ ἐμοί τε λέγειν ἀσφαλὲς, καὶ τὸ τοῦ κανόνος ἀσάφεις πρὸς αὐτὸ συμβιβάζειν δύναται, τοῦτο καὶ λέγειν πειράσομαι· συνεργήσει δὲ μοι πρὸς τοῦτο καὶ τὸ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ὑπὸ τοῦ Κυρίου λεγόμενον· ποῖον τοῦτο; Ὁ ἐμβλέψας, φησὶ, γυναῖκι πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ (1). Ἴβι οὖν πρὸς ἐπιθυμίαν μόνον ἐμβλέψαντα γυναῖκι, μοιχᾶσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ ὁ Κύριος ἀπεφήνατο, ὡς ἀσωμάτοις ἀφαῖς καὶ περιπλοκαῖς ἐν ταύτῃ τὴν ἁμαρτίαν τελειώσαντα· πολλῶ μᾶλλον τὸν οὐ μέχρῃς εἰδῶλων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς σωματικῆς ἀφῆς, τοῦ ἐν χείλεσι, φημι, ἀσπασμοῦ, καὶ τοῦ ἐντεῦθεν μίανθου, τὴν ἁμαρτίαν ὡσπερ σωματώσαντα, ὁ τοιοῦτος μίανθου ὡσπερ μοιχὸν αὐτὸν κατακρινεῖ. Ἀκολουθῶν οὖν ἄρα καὶ ὁ μέγας Βασίλειος τῷ διδασκάλῳ Χριστῷ, τὸν τούτοις μίανθόντα διάκονον ἀφίστησι μὲν τῆς θείας λειτουργίας, μετέχει δὲ τῶν ἁγιασμάτων μετὰ τῶν διακόνων ἀφίησι, διὰ τὸ ἐνδεῖν ἔτι πρὸς ἐντέλειαν τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν σωματικωτέραν καὶ παχυτέραν μίξιν· ἥς ὁ ἠττηθεὶς διάκονος οὐκέτι τῆς μετὰ τῶν διακόνων ἀπολαύσει κοινωνίας, ἀλλ' εἰς τὴν τῶν λαϊκῶν τὸν ἀπελαθεῖς, ὡς φησὶν αὐθις ὁ μέγας οὗτος Βασίλειος, φιλανθρώπως ἐκείσε μετέχειν ταύτης συγχωρεῖται (2).

Ἦδη δέ σοι καὶ περὶ τῶν ἠπορημένων τῆς λύσεως λέγειν πειράσομαι.

Ἐζήτησας, εἰ δεῖ τοῖς ἐξασθενήσασιν τέλειον, καὶ λεπτὸν μὲν εἰσέτι ἐμπνέουσιν, ἀναίσθητοῦσι δὲ ὄλωσ, καὶ μήτε πεινῆ, μήτε φαγεῖν δυνάμενοι, μεταδιδόναι τῶν θείων ἁγιασμάτων, ἐκπνεῖν ἤδη μέλλουσι· καὶ φαμεν, ὅτι τοῦ πγ'. κανόνος τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνεληθόντων θεοφόρων Πατέρων, Ἰουστίνου τοῦ βασιλεύοντος, διαρρήδην διακεκραγός, Μιθελὶς τοῖς σώμασι τῶν τελευτώντων τῆς εὐχαριστίας μεταδιδότω· γέγραπται γάρ· λάβετε, φάγετε· τὰ δὲ τῶν νεκρῶν σώματα οὐδὲ φαγεῖν, οὐδὲ λαβεῖν δύνανται· οὐδὲ ἡμεῖς παρὰ τοῦτο εἰπεῖν δυνάμεθα, ὅτι μὴδὲ προσθήκην, ἢ ἀφαίρεσιν τινὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἐστὶν ἐπινοεῖν. Ἐπεὶ δὲ οἱ, περὶ ὧν ἠρώτησας, ἀμελείας τῶν παρ' αὐτοῖς θεραπευτῶν, ὡς ἔφησ, ἐπὶ τῆς τελευταίας

(1) Ματθ. 19, 28. — (2) Ὁρα τὸν καν. καὶ τὰ σχόλια σελ. 229 τοῦ Δ'. τόμου.



ἄρας εἰς τοῦτο ὑπὸ τῆς νόσου συνηλάθησαν, ὥστε ἐμπνεῖν μὲν εἰσέτι, ἀναισθητεῖν δὲ, καὶ μὴδὲ λαβεῖν, μὴδὲ φαγεῖν δύνασθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ προσενηνεγμένον ὑπ' ἀναισθησίας, ἢ καὶ ἄλλως πως παραπτύειν· ἀνάγκη τὸν παρατυχόντα ἐν καιροῖς τοιούτοις ἱερέα μὴ ἀπροθύμως διατεθῆναι, ἀλλὰ βουλῆς γενέσθαι, δι' ἧς καὶ τοῖς ἁγίοις δώροις τὸ σεβάσιμον διαφυλαχθήσεται, καὶ τῷ κάμνοντι τὸ ἀσφαλές περιποιηθήσεται, μὴ ἀμοίρω πάντη τοῦ τοιούτου ἐφοδίου τῶν ἴσδε μεθισταμένων. Ἔσται τοῦτο, εἰ τὰ τε χεῖλη καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ λεπτὸν εἰσέτι ἐμπνέοντος, καὶ μὴ ἀπονεκρωθέντος τέλειον, διὰ τῆς ἐπαφῆς καὶ ἐπιχρίσεως τῶν πανιέρων ἁγιασμάτων ἐπισφραγισθήσονται· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, εἰ πρὸς τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ ἢ μετάδοσις τούτων συμμετρηθήσεται· οὕτω γάρ, ὡς εἴρηται, καὶ ἀμφοτέροις ἀμφοτέρα περιφυλαχθήσεται, καὶ τοῖς ἁγίοις τὸ σεβάσιμον, ἐκ τῆς μὴ τὸν κάμνοντα, ἐξ ὧν εἴρηται, ἀποβαλεῖν αὐτά. Οὕτω γὰρ καὶ τῷ κανόνι ἔσται τὸ ἀδιάπτωτον· ὅς οὐ τοῖς μικρὸν ἐτι ἐμπνέουσιν ἀπέβηκε τὴν μετάληψιν, ἀλλὰ τοῖς νεκροῖς σώμασι· τὰ γὰρ νεκρά, φησί, σώματα οὐδὲ λαβεῖν, οὐδὲ φαγεῖν δύναται· νεκρά δὲ, ὧν ἤδη ἀπέπτη ἡ ψυχὴ.

### ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΠΕΙΣΑΚΤΩ ΓΥΝΑΙΚΙ

Συνοικοῦντος ἕως θανάτου αὐτοῦ.

**ΔΕΥΤΕΡΟΝ** τοιούτον τὸ ἐρώτημα, εἰ δεῖ τῷ μέχρις ἐσχάτης ἐκπνοῆς συνεισάκτω γυναικὶ συμφθειρομένῳ μεταδιδόναι τῶν θείων ἁγιασμάτων, ἢ μὴ, διὰ τὸ καταληφθῆναι τοῦτον ὑπὸ τοῦ ἐκθεριστοῦ θανάτου ἐν τῇ ἰδίᾳ ἁμαρτίᾳ. Ἡ μὲν οὖν ἐρώτησις τοιαύτη· τίς δὲ ὁ περὶ τούτου λόγος ἡμῶν; Εἰ μὲν ὁ πρὸς αὐταῖς ταῖς ἐσχάταις ἀναπνοαῖς γενόμενος, εἰς συναίσθησιν ἐλθὼν τοῦ ἀπαραλογίστου λογοθεοῦ, καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως, ἐθριάμβευσέ τε τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἐπηγγέλματο, εἰ παλινζῶως τεύξεται, μὴκέτι πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ὑποστρέψαι, καὶ μετὰ συντριβῆς καρδιακῆς θερμότερον ἐξελιπάρησε τοῦ Δεσποτικοῦ σώματός τε καὶ αἵματος ἀξιωθῆναι, ἀξιωθῆτω τρόπου, πῶς παρὰ Θεοῦ φιλανθρωπίας· τοῦτο γὰρ οἱ μᾶλλον

καὶ τὸν ἰγ'. κανόνα τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων Πατέρων πρὸς τῷ τέλει ἐπισημῆνασθαι, ἐν τῷ φάναι· Καθόλου δὲ καὶ περὶ παντός οὐτινοσοῦν' ἐξοδεύοντος, αἰτοῦντος τὸ μετασχεῖν εὐχάριστίας, ὁ ἐπίσκοπος μετὰ δοκιμασίας μεταδιδάτω τῆς προσφορᾶς. Εἰ δ' οὐδὲν τοιοῦτον οὐδ' ἐν καιρῷ τοιούτῳ ἐπεδείξατο, ἄπερ ἀπεῖη, ὁ μὲν ἐπὶ τούτῳ προσκεκλημένος ἱερεὺς πόρρω ἀφιστάσθω, μνημονεύων τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις λέγοντος· Μὴ ῥίπτετε τὰ ἅγια τὰς κυσὶ, μὴδὲ βάλετε τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων (1)· καὶ προσέτι τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου, κοινωνεῖν ἄλλοτρίοις ἁμαρτήμασιν ἀπαγορεύοντος (2)· ὁ δὲ τὴν τοιαύτην καταδίκην καταψηφισθεὶς, ἐχυτὸν αἰτιάσθω· εἴρηται γὰρ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τίνος τῶν Προφητῶν· Ἐν ᾧ εὐρῶ σε, ἐν τούτῳ δὴ καὶ κρινῶ σε· εὐρηται δὲ οὗτος ἐν τῇ ἰδίᾳ ἁμαρτίᾳ· Καὶ μὴ μοί τις τὸν τοῦ μεγάλου Γρηγορίου, τοῦ ἐν θαύμασι περιβοήτου, κανόνα προσφέρτω, ὅς τοῖς ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῆς ἰδίας ζωῆς ἀκοινωνησίαν κατακριθεῖσιν, ἐν καιρῷ τῆς ἐξόδου κοινωνίας μετασχεῖν φιλανθρωπῶς ἐφήσειν (3)· οὐ γὰρ περὶ τῶν ἀμετανοήτων εἴρηκεν, ἀλλὰ περὶ τῶν ἀποστάντων μὲν ἤδη τῆς ἁμαρτίας, ἐξιλεοῦσθαι δὲ τὸν Θεὸν διὰ τῆς μακρᾶς ταύτης μετανοίας κατακριθέντων.

### ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΕΙ ΔΕΙ ΤΟΝ ΕΠΕΙΣΑΚΤΩ

Γυναικὶ συνοικοῦντα, μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, εἰς διγάμου, ἢ τριγάμου βαθμὸν δέχεσθαι.

**ἩΡΩΤΗΣΑΣ** πρὸς τούτοις, πῶς δεῖ καλεῖν τὸν μετὰ τὴν τελευτήν τῆς ἐκ πρώτου γάμου συναφθείσης αὐτῷ συνεισάκτω συνοικοῦντα, καὶ ταύτη συμμολυνόμενον· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ περὶ τοῦ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τῆς ἐκ δευτέρου ἐπὶ συνεισάκτον ἀποκλίναντος· καὶ εἰ τὸν μὲν, διγάμου, τὸν δὲ, τριγάμου, ἢ πόρνους ἀπλῶς. Καὶ σου θαυμάζω τὴν σύνεσιν, ὅπως περὶ τῶν οὕτω πρόδηλον ἔχόντων τὴν διαφορὰν, ὡς περὶ ἀδιαφόρων, ἐρωτᾶν προήχθης· ὅτι πολλή τις ἡ τῶν διγάμων πρὸς τοὺς πόρνους διαφορὰ, καὶ τούτων αὐθις πρὸς ἐκείνους· ὅπερ ἅπανσι πρόδηλον, καὶ μάλι-

(1) Ματθ. 23, 6. — (2) ἁ. Τιμόθ. Ε', 22. — (3) Γρηγ. Νύσσης καν. Β'.



στα τοῖς μὴ παρέργως ἀκούουσι τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου, καὶ τὴν μὲν διγαμίαν οἰκονομικῶς παραχωρῶν εὐρηται, τὴν πορνείαν δὲ οὐδαμῶς· ἢ δὴ στοιχῶν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, οὕτω πῶς φησιν ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσιν αὐτοῦ· Ἡ ἐν χηρείᾳ ἐξουσίαν ἑαυτῆς ἔχουσα συνοικεῖν, ἀνέγκλητός ἐστι, τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος, Ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρᾳ ἐστὶν ἢ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ (1)· τοῦτο δὲ προσέθηκε, τὰς πορνικὰς, κωλύων συμπαθείας καὶ συναφείας, ὁποῖαι δὴ καὶ αἱ τῶν συνεισάκτων. Καὶ ἡ μὲν διγαμία εὐχῆς ἀξιοῦται, ἡ πορνεία δὲ οὐδαμοῦ· ἡ γὰρ ἀνὸς πορνεία ἦν. Καὶ ἡ μὲν πορνεία, καθὼς φησιν ὁ μέγας Βασίλειος, οὔτε γάμος ἐστίν, οὔτε γάμου ἀρχή (2)· ἡ δὲ διγαμία, ὅτι γάμος, καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος φανερόν. Καὶ οἱ μὲν δίγαμοι, ἐπὶ δυσίᾳ ἔτεσι σχολάζαντες τῆς κοινωνίας, μετὰ τὴν τούτων συμπλήρωσιν ἀξιοῦνται αὐτῆς· οἱ δὲ πόρνοι, παυσάμενοι μὲν τῆς πορνείας, ἐφ' ὅλοις ἑπτὰ ἔτεσιν ἀκοινωνησίαν κατακρίνονται, μεθ' ἧ δὴ δέχονται εἰς κοινωνίαν· μὴ παυσάμενοι δὲ, αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν τὴν τῆς ἀκοινωνησίας ψῆφον ἐκφέρουσι. Καὶ ταῦτα περὶ διαφορᾶς διγάμων τε καὶ πόρνων, μεθ' ὧν δὴ τάττονται καὶ οἱ συνεισάκτοι, συνοικοῦντες.

### ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΕΙ ΜΕΙΖΟΣΙΝ ΕΠΙΤΙΜΙΟΙΣ

*Ἐπιτιμῶνται οἱ πορνεύοντες τῶν τριγάμων.*

**Ε**ΤΙ δὲ καὶ ἡ τριγαμία πρὸς τὴν πορνείαν, καὶ οἱ τριγαμοῦντες πρὸς τοὺς πόρνους διεννηόχασιν· καὶ δῆλον ἐκ τῶνδε. Οἱ μὲν γὰρ καὶ μετ' ἐκρύψεως, καὶ παρὰ τὴν κανονικὴν ἀκρίθειαν, εὐχῆς γοῦν ἠξιώθησαν· οἱ δὲ, οἱ πόρνοι δηλαδὴ, οὐδαμῶς. Καὶ οἱ μὲν, πενταετίας ἀφορισμὸν οὐκ ἀπὸ κανόνος (ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος) (3), ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν πρᾶσιληφόντων ἀκολουθίας ὑπεναγκάσαντες, εἶτα καρπὸν ἐπιδειξάμενοι μετανόιας, εἰς τὸν τῆς κοινωνίας τόπον ἀποκαθίστανται· οἱ δὲ πορνεύοντες, ἀφιστάμενοι μὲν τῆς πορνείας, ἐν τῷ ὀγδόῳ ἔτει αὐτῆς ἀξιοῦνται· μὴ ἀφιστάμενοι δὲ, οὐδαμῶς. Συλλογίζου οὖν τὰς διαφορὰς ταύτας,

(1) Βασιλ. καν. ΜΑ. — α. Κερ 7', 30. — (2) Βασιλ. καν. Κ5'. — (3) Καν. 8'. ν'. καὶ π'.

καὶ οὐκ ἀπορήσεις· οἶον, εἰ πόρνος, ἢ τριγάμος ὁ μετὰ τὴν δευγαμίαν εὐχῆς ἀνευ γυναικί τινι συμφθειρόμενος ὧπως· δὲ πάλιν τὰ τῶν τριγάμων οἰκονομεῖται, τῷ τῆς ἐνώσεως τόμῳ (1). ἐντυχῶν μαθήσῃ σαφέστατα· οὐ σχολῆ γὰρ ἡμῖν ταῖς ἐκεῖσε διαστίξεσι διατρίβειν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΠΙΝΟΥΝΤΟΣ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟΥ ΥΙΟΝ  
πορνεύοντα.

ΠΕΡΙ δὲ τοῦ, εἰ χρὴ τοὺς ἱερεῖς τὰς τῶν πατέρων ἐκείνων δέχεσθαι προσφοράς, ὧν εἰδήσει οἱ ὑπεξούσιοι παῖδες πορνεύουσιν, ἢ μὴ, (ταῦτο γὰρ σοι τέταρτον ἐρώτημα,) φημί, ὡς εἰ δεῖ τὰς τῶν πορνεύοντων καὶ μὴ ἀφισταμένων τῆς πορνείας προσίεσθαι, δεῖ πάντως καὶ τὰς τῶν πατέρων, ὧν προτροπῇ οἱ παῖδες πορνεύουσιν· τὸ γὰρ εἰδότας μὴ κωλύειν, ἀλλὰ σιγᾶν, προτρέπειν ἀντικρυς ἐστίν· εἰ δ' οὐκ ἐκεῖνο, πῶς τοῦτο; Ἀλλὰ μὴν τὰς τῶν πορνεύοντων οὐ προσίεσθαι δεῖ· οὐκ ἄρα οὐδὲ τὰς τῶν κοινωνούντων αὐταῖς· ἅτι δὲ κοινωνὸς ὁ πατήρ, φανερόν· εἰς τοῦτο γὰρ φέρει τὸ, Εἰ ἐθεώρεις κλέπτην, συνέτρεχες αὐτῷ· καὶ μετὰ μοιχοῦ τὴν μερίδα σου ἐτίθεις (2)· καὶ ἐν τῷ οἰκ. κανόνι τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ὅς λέξουσιν αὐταῖς οὕτω διέξεισιν· Ὁ συνεγνωκὼς ἐκάστῳ τῶν ἀμαρτανόντων, καὶ μὴ ὁμολογήσας, ἀλλ' ἐλεγχθεὶς, ἐν τοσοῦτῳ χρόνῳ, εἰς ὅσον ὁ ἐργάτης τῶν κακῶν ἐπιτετλήσῃται, καὶ αὐτὸς ἔσται ἐν ἐπιτιμίῳ. Καίτοι ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ ἐν εἰδήσει τοῦ πατρὸς πορνεύοντος υἱοῦ καὶ πλεον τι θεωρεῖται, ἢ ἐφ' ὧν εἴρηται· τοσοῦτον γὰρ οἱ παῖδες ὑπὸ τῶν πατέρων ἐξουσιάζονται, ὥστε οὐδὲ νομίμῳ γυναικί συνάπτεσθαι ἀνευ τῆς ἐκείνων συναίνεσεως δύνασθαι· οἱ γὰρ ἀνευ τῶν κρατούντων γάμοι (ὡς φησὶν αὖθις ὁ μέγας οὗτος ἐν τῷ μβ'. κανόνι αὐτοῦ) πορνείαι εἰσιν· οὔτε οὖν τοῦ πατρὸς ζῶντος, οὔτε τοῦ δεσπότου, οἱ συνιόντες, ἀνεύθυνοι· αἱ γὰρ συνθῆκαι τῶν ὑπεξουσίων οὐδὲν ἔχουσι βέβαιον (3). Εἰ οὖν ταῦθ' οὕτως ἔχει, τίς ὁ τὸν πατέρα τούτων τοῦ τῶν πόρνων ἐξαιρησόμενος ἐπιτιμίου; Ἔσται οὖν καὶ οὗτος ὁμοίως τῷ υἱῷ ἀφωρισμένος, ὅτι παρόν κωλύειν, ἢ καὶ

(1) σελ. 3. τοῦ παρόντος τόμου. (2) Ψαλμ. ΜΘ', 18. — (3) Βασ. καν. ΜΑ'.



ἄλλως νομίμως ἐγκαμίζειν, οὐδέν τούτων πεποίηκε. Πῶς δὲ οὐ παροξυνεῖ μάλλον Θεόν, ὁ μὴ ἀναδύων μὲν τῆς ἀμαρτίας, οἴμενος δὲ διὰ τῶν προσφορῶν καὶ δεήσεων ἐξιλεοῦσθαι Θεόν; Ἰσον γὰρ ποιεῖ τοῖς ἀδικοῦσι μὲν καὶ τὰ ἐξ ἀδικιῶν κατέχουσιν, ἀξιοῦσι δὲ τὸν δικαστὴν δώροις ἀφείναι τούτοις τὴν κατὰ τῶν ἀδικησάντων ποινὴν· πάντως γὰρ παροξυνοῦσιν οἱ τοιοῦτοι μάλλον τὸν δικαστὴν, τοιαῦτα ἀξιοῦντες, εἰ μὴ τὴν κλῆσιν διαψεύδεται· καὶ αὐτός Θεός, τὸν μὴ ἄλλως, ἢ διὰ μετανολίας τοῖς μετανουοῦσιν ἐπικληνόμενον. Ἀκουέτωσαν οὖν, ὡς μισθῶμα πόρνῆς οὐ μερίζεται ἀγνός. Ἰσχύουσι μὲν γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀμαρτανόντων προσφερόμεναι αἱ τῶν δικαίων ὑπὲρ τούτων δεήσεις, ἀλλ' ἐνεργούμεναι, τούτεστι τῶν ὑπὲρ ὧν προσάγονται μετανουόντων, καὶ ὑπαναχωρούντων τῆς ἀμαρτίας· ὧν οὐδὲν ἐνταῦθα ὁρῶ γινόμενον· ὅ, τε πορνέων πορνέει, καὶ ὁ πατὴρ σιγῶν, καὶ μὴ ἀναχαιτίζων, προτρέπεται.

#### ΠΕΡΙ ΑΝΑΔΟΧΩΝ.

Οἱ ἀνάδοχοι (περὶ τούτων γὰρ σοι τὸ πέμπτον ἐρώτημα), εἰ ἀκριβῶς ἤδεσαν τὰ τῷ μεγάλῳ Διονυσίῳ διωρισμένα, καὶ ἢ δὴ τὴν μέριμναν καὶ φυλακὴν ἀπαιτοῦνται περὶ τὸν διὰ τῆς πνευματικῆς κολυμβήθρας ἀναγεννώμενον, καὶ ὑπὸ τούτων ἀναδεχόμενον, σχολῆ γ' ἂν πρὸς τὴν τῶν ἀναδόχων λειτουργίαν ἀπήντων, καὶ θερμότερον προσκαλούμενοι. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἴσασιν, ὁρῶμεν δὲ καθ' ἑκάστην καὶ γυναῖκας ἀδιαφόρως τὸ τῶν ἀναδόχων βάρος ὑποδεχομένας, τί κωλύει, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν ταύτην συνήθειαν, τοῦ ἀνδρός ἀποδημαῦντος τοῦ τὸ πρωτογενὲς παιδίον τῶνδε τῶν γονέων ἀναδεξαμένου, τὴν ἐκείνου γυναῖκα κληθεῖσαν, τὸ μετ' ἐκεῖνο τούτοις τεχθεὶ ἀναδέξασθαι;

Τὸ δὲ περὶ παιδὸς ἕκτου ἐρώτημα, ὡς βραχεῖ φάναι, τοιοῦτόν ἐστιν.

Παιδίον, ἔφη, νόσῳ κρατηθὲν, καὶ ἐγγίσαν ἤδη τῷ θανάτῳ, προήχθη τινὶ τῶν ἱερέων, διὰ τῆς ἱερᾶς θεογενεσίας ἀναγεννηθῆσάμενον· ὁ δὲ λεπτόν τοῦτο ἰδὼν ἐμπνέον, καὶ φοβηθεὶς μήπως τῶν συνήθων εὐχῶν καὶ ἐφορκισμῶν ἐπαδομένων προαναρπασθῆ μὴ τυχόν τῆς διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀναγεννήσεως· περιελθὼν τὰς εὐχὰς τὰς πρὸ τῆς τελειώσεως ἐπαδομένας καὶ τοὺς ἐφορκισμούς, τελειοῖ τούτο διὰ τῆς τριττῆς καταδύσεως, καὶ τῆς

ἰσαριθμοῦ ἐπικλήσεως τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τί τὸ ἐπὶ τούτοις; Ῥώννυται τὸ παιδίον, τῆς νόσου δραπετευσάσης. Πρόσεισιν αὐθις ὁ ἱερεὺς, τοὺς ἐφορκισμούς, οὓς παραλέλοιπε, καὶ τὰς εὐχὰς ἀναπληρώσων. Λοιπὸν ἐζήτησας μαθεῖν, εἰ ἔξεστι τοῦτο ποιεῖν, ἢ μὴ. Καὶ δοκεῖ μοι, ὅτι οὐ δεῖ μετὰ τὴν τελείωσιν τὰ πρὸ τῆς τελειώσεως προσάδεσθαι τὰ ἤδη τετελειωμένῳ διὰ τῆς τριττῆς καταδύσεως, καὶ τῆς ἐπικλήσεως τῶν τριῶν προσώπων, ἐν οἷς ἡ τελείωσις· οὐδαμοῦ γὰρ ὑπ' οὐδενὸς τῶν ἱερῶν κανόνων τοιοῦτόν τι εὕρισκομεν διωρισμένον. Καὶ ὁ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ δὲ συνηθόντων θεοφόρων Πατέρων μζ' κανὼν, περὶ τῶν περιστατικῶς ἐν νόσοις βαπτιζομένων διεξιῶν, οὐδενὸς τούτων ἐμνημόνευσεν, οὐ τοῦ εὐλογεῖν, οὐ τοῦ ἐφορκίζειν μετὰ τὸ βάπτισμα· μόνον δὲ τοῦ δεῖν τὴν πίστιν ἐκμανθάνειν καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα, τὸν ὑπὸ τῆς νόσου κωλυθέντα προτοῦ ταύτην ἐκμαθεῖν· φησὶ γὰρ, ὅτι δεῖ τοὺς ἐν νόσῳ βαπτισθέντας, ἢτοι ἀναστάντας, ἐκμανθάνειν τὴν πίστιν, καὶ γινώσκειν, ὅτι θείας δωρεᾶς ἠξιώθησαν.

Ἐβδόμον καὶ τελευταῖον ἐρώτημα τοιοῦτόν τι προέβληκας· Κόρη τις, πέμπτον ἄγουσα ἔτος τῆς ἐν ἀνηθότητι ἡλικίας, μνηστεύεται τινὶ ἀνδρὶ· ὅς, καλῶς ποιῶν, διὰ τὴν τῆς μνηστεύσεως ἀνηθότητα ἀφίσταται αὐτῆς. Ἢ δὲ καὶ πάλιν ἐν τῷ ἐβδόμῳ χρόνῳ τῆς ἡλικίας αὐτῆς μνηστεύεται ἀνδρὶ ἑτέρῳ· ὅς δὴ πάλιν τὰ ἴσα τῷ προτέρῳ φρονήσας ἀπορρήγνυται αὐτῆς. Ἔτι τί; Τρισκαιδέκατον ἐλαύνουσα χρόνον θούλεται νομίμως ἀνδρὶ ἑτέρῳ συναρθῆναι τε καὶ ἱερολογηθῆναι. Ταῦτα διηγηματικῶς ἐκθεῖς, ἐζήτησις μαθεῖν, εἰ κεκώλυται, ἢ μὴ κεκώλυται. Καὶ λέγομεν, μὴ κεκώλυσθαι ταύτην, διὰ τε τὸ παρ' ἡλικίαν μνηστευθῆναι, καὶ μὴ συναριθμείσθαι ὅλως τὰς τοιαύτας μνηστείας ταῖς ἐγνωσμέναις τῇ νεαρᾷ νομοθεσίᾳ μνηστείας(1)· καὶ προσέτι δὲ, διὰ τὸ τοὺς προηγησαμένους μνηστῆρας (εἰ γὰρ μνηστῆρας δεῖ καλεῖν, τοὺς τὴν κλῆσιν διαψευσαμένους διὰ τὸ ἐκθεσμον,) δικαίως ἤδη διασῆναι αὐτῆς. Καὶ τοι, εἰ καὶ τις ἐκείνων τῆς μνηστείας ἀντεποιεῖτο, ἱκανὸν τῇ κόρῃ βοήθημα πρὸς ἀθέτησιν ἐκείνου, τὸ μὴ δοκεῖν συναινέειν, διὰ τὴν ἀνηθότητα.

(1) Ἐπίπετα Νικαίην Ἀλιεῖον τοῦ Κομνηνοῦ σελ. 286 τοῦ παρόντος τόμου.



## ΝΙΚΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

### ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙ,

Γενόμεναι παρὰ διαφόρων ἀρχιερέων πρὸς τὸν χαρτοφύλακα κύριον Νικήταν (1), τὸν γενοῦντα ἀρχιεπίσκοπον τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

#### Ἐρώτησις πρώτη.

**ΔΙΑΚΟΝΟΣ** ὄφφικιᾶλιος κατηγορήθεις, ὅτι προέδωκε τι ἀκλήνητον τῆς Ἐκκλησίας, ἐπετιμήθη παρὰ τοῦ μητροπολίτου· ἐτελεύτησεν ὁ μητροπολίτης, ἦλθεν ὁ ἕτερος, καὶ εἶασε τοῦτον ἐπιτετιμημένον· καὶ ἐρωτῶ, εἰ δυνατόν ἐστι τοῦτον λυθῆναι παρ' ἡμῶν τοῦ ἐπιτιμίου.

#### Ἐρώτησις δευτέρα.

Κληρικός λαβὼν γυναῖκα, καὶ μνηστευσάμενος αὐτήν, καὶ τὰς εὐχὰς τῆς μνηστείας δεξάμενος, συνεγένετο ταύτῃ· εἶτα χειροτονήθη ἱερεὺς, ἐλπίζων ὅτι αἱ εὐχαὶ τῆς μνηστείας ἀρκοῦσιν εἰς γάμον, ἀγνοοῦντος καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὅτι οὐκ ἐγένετο τέλειος γάμος· μετὰ τοῦτο ἔλαθε καὶ τὰς εὐχὰς τοῦ γάμου· καὶ ἐρωτῶ εἰ ὀφείλει ἱεουργεῖν, ἢ ἐκστῆναι τῆς ἱεουργίας, ἢ ἐπιτιμηθῆναι πρὸς καιρόν.

#### Ἐρώτησις τρίτη.

Ὁ δευτερογαμήσας δεποτάτος εἰ ὀφείλει ἐν τῷ καιρῷ τῆς εἰσόδου συνεισοδεύειν τῷ ἀρχιερεῖ.

#### Ἀπόκρισις πρώτη.

Ὁ κατηγορηθεις, εἴτε καὶ ἀπλῶς, εἴτε καὶ κατὰ νόμους διαβληθεις ἐπὶ τῇ τοῦ κτήματος τῆς Ἐκκλησίας προδοσίᾳ, οὐ μὲν τοι καὶ ἐλεγχθεις, εἰ καὶ εἰάθη ἐπιτετιμημένον, τοῦ ἐπιτιμηθέντος αὐτὸν διὰ τὴν τοιαύτην κατηγορίαν τελευτήσαντος, καὶ παρὰ τῶν μετ' αὐτὸν δύο ἀρχιερέων καὶ ἔτι ἐπιτετιμημένον μέχρι

(1) Νικήτας ὁ χαρτοφύλαξ, πρότερον μὲν ἐπίσκοπος Μαρωνείας, εἶτα δι' ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, ἐξῆλθε ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Ἀγαθηνοῦ, περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς 16, ἑκατονταετηρίδος.

τοῦ νῦν· ὅμως ἐὰν οὐδεὶς ἐλέγχῃ αὐτὸν οὐδὲ νῦν, οὔτε αὐτὸς ὁμολογῇ τὴν προδοσίαν, δύναται λυθῆναι παρὰ τοῦ νῦν ἀρχιερέως· αὐτοῦ, καὶ εἶναι ἐν τῇ οἰκείᾳ ἐνεργείᾳ, καὶ ἐνεργεῖν καὶ τὰ τοῦ ὄφφικίου αὐτοῦ.

#### Ἀπόκρισις δευτέρα.

Ὁ δὲ τῇ οἰκείᾳ μνηστῇ πρὸ τῆς τοῦ γάμου ἱερολογίας κληρικός συναφθεις, εἰ καὶ μὴ ὡς κλεψιγαμήσας λογίζεται, διὰ τὸ νομίζειν ὅτι ἀρκεῖ αὐτῷ πρὸς τὴν τῆς μνηστῆς συνάφειαν ἢ τῆς μνηστείας συνάφεια· ἀλλ' ὅτι ἠγνόησεν ὅπως ἄπερ αὐτὸν οὐκ ἔχοι ἄγνοεῖν, διὰ τοῦτο προκριματίζεται, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν καὶ τὴν ἱερολογίαν τοῦ γάμου ἐδέξατο· δύο γὰρ ἠγνόησεν, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ αὐτῷ μόνῃ ἢ εὐχῇ τῆς μνηστείας πρὸς τὴν συνάφειαν· καὶ ὅτι μετὰ τὴν χειροτονίαν οὐδεὶς ἱερολογεῖται μετὰ γυναικός· εἶπω δὲ καὶ τρίτον, ὅτι οὐδεὶς τῇ μνηστῇ συναφθεις πρὸ τοῦ γάμου, χειροτονίας ἀξιοῦται.

#### Ἀπόκρισις τρίτη.

Ὁ μέντοι δευτερογαμήσας δεποτάτος, φυλάξας, οἶμαι, τὸ τοῦ διγάμου πρότερον ἐπιτίμιον, ὅπερ αὐτῷ κανονικῶς ἐπιτίθεται, ἤγουν ἓνα ἐνιαυτὸν, εἴτε δύο γενόμενος ἀκοινώνητος, ὡς ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ, μετὰ τοῦτο πάλιν φιλανθρώπως ἀποκαταστήσεται εἰς τὴν τοῦ δεποτάτου ἐνεργείαν.

#### Ἐρώτησις.

Δωρηθέντος τινὶ μοναστηρίου παρὰ τινος τῶν πρὸ ἐμοῦ μητροπολιτῶν, ἐγένετο ἐπὶ τῷ μοναστηρίῳ καὶ κτήματος ἐπίδοσις τῇ ὑπ' ἐμὲ μητροπόλει διαφέροντος· εἰ οὖν δύναται τοῦτο γίνεσθαι, καὶ τὰ τῶν μητροπόλεων ἐπιδίδοσθαι ταῖς μοναστηρίοις κτήματα, ὀνόμασι μόνον κεκλημένοις, οὐ πράγμασιν.

#### Ἀπόκρισις.

Ἡ τοῦ κτήματος τῆς μητροπόλεως πρὸς μοναστήριον ἐπίδοσις, καὶ ὑπὸ τὴν μητρόπολιν δεσποτικῶς ὑπάρχη τὸ μοναστήριον, καὶ ὡς ἐνδιαίτημα ἢ τοῦ μητροπολίτου, καὶ ὅπως ἀδωρητον, καὶ τὰ τῶν προσόδων εἰς τὴν μητρόπολιν εἰσοδιάζεται (οἷα πολλάκις γίνεται), τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἀνεπίγνωστός ἐστι καὶ ἀνεπίδεκτος· πολλὰ δὲ πλέον, ἐὰν οὐδὲν τούτων ἢ ἐκποίησις



γὰρ φανερά, ἢ μάτην καὶ ἀλογίστως ἀπὸ τῆς μητροπόλεως εἰς τὸ μοναστήριον τὸ κτῆμα μετατιθέμενον φαίνεται· τὸ δὲ μάταιον, οὐκ ἔλλογον, οὐδὲ ἔννομον· ἐκάστου γὰρ μοναστηρίου διοίκησις ἰδιάζουσα ἐστὶ, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ σύστασιν ὁρῶσα· ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς μητροπόλεως, ἰδιάζουσα· εἰμὴ ἐκ συνοδικῆς οἰκονομίας πρὸς τὸ λυσιτελεῖν τῆς Ἐκκλησίας τοιοῦτόν τι δέδοται. Καὶ ἐκποίησις δὲ ἄνευ συνοδικῆς διαγνώσεως οὐ συγκεχώρηται γίνεσθαι.

#### Ἐρώτησις.

Εἴ τις ἱερωμένος, ἢ καὶ λαϊκὸς φωραθεῖν κατὰ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, ἢ καὶ ἄρχοντος, ἢ καὶ ἰδιώτου ἀπλῶς καὶ τοῦ τυγχόντος ἀνθρώπου, σταυροὺς ἐν χάρτῃ οἰκειοχείρως ποιῶν, ἢ καὶ συσκευὰς κατ' αὐτῶν, ἢ καὶ λαοσυναξίας ἐκμελετῶν, τίνι ἄρα ἐπιτιμῶν ὑπόκειται;

#### Ἀπόκρισις.

Οἱ τοιοῦτόν τι διαπράττοντες, καθὼς οἶδας καὶ αὐτὸς, θεοφιλέστατε, καὶ παρὰ τῶν ἔξω νόμων τιμωροῦνται, ὡς ὑπεύθυνοι τῷ τῆς συνωμοσίας καὶ φατρίας ἐγκλήματι· πολλῶν δὲ πλέον παρὰ τῆς Ἐκκλησίας εὐθύνονται, κατὰ τὸν κῆ. τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας συνόδου κανόνα· καὶ εἰ μὲν κληρικοὶ εἴεν, ἐκπίπτουσι τοῦ οἰκείου βαθμοῦ, κατὰ τὸν λδ'. τῆς ἐν τῷ Τρούλῳ· εἰ δὲ λαϊκοί, ἀφορίζονται· ἐν οἷς γὰρ οἱ κληρικοὶ καθαιροῦνται, οἱ λαϊκοὶ ἀφορίζονται.

#### Ἐρώτησις.

Εἴ τις ἱερωμένος, ἢ καὶ λαϊκὸς, φωραθεῖν ἐπαριδὸς, ἢ καὶ φαρμακὸς, ἢ καὶ τριοδεύων, πόσῳ ἐπιτιμῶν ὑποπέσειται;

#### Ἀπόκρισις.

Καὶ τὰ ποιαῦτα τῆς ἐθνικῆς εἰσι συνηθείας, οὐ τῆς χριστιανικῆς πολιτείας, οὔτε μὴν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· ὅθεν ὁ τούτοις ἀλοῦς τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ κακοτεχνήμασι, εἰ μὲν κληρικός ἐστὶ, καθαιρεῖται, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπορρίπτεται, κατὰ τὸν λς'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανόνα· ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ λαϊκὸς ἐκβάλλεται τῆς Ἐκκλησίας τελείως· μετανοοῦντες δὲ, οἰκονομοῦνται δι' ἑξαετίας, ἢ πενταετίας· τρία μὲν ἔτη ὑποπίπτοντες, καὶ τὰ λοιπὰ συνευχόμενοι μόνον, χωρὶς προσ-

φορᾶς, κατὰ τὸν κδ' τῆς ἐν Λγκύρα. Οὕτω δὲ μετανοήσαντες γνησίως, ἢ ὡς ἂν ὁ ἀρχιερεὺς συνορᾷ πρὸς τὴν μετάνοιαν αὐτῶν (ἔχει γὰρ ἐξουσίαν καὶ μειοῦν τὸν καιρὸν), τῆς θείας καταξιοῦνται μεταλήψεως.

#### Ἐρώτησις.

Εἴ τις ἱερωμένος παραδυναστεύειν τῷ τῆς χώρας ἄρχοντι σπεύδει, κἀντεῦθεν προσαγγέλλει τινὰ κατὰ τινῶν, καὶ τὸν ἄρχοντα κατ' ἐκείνων διανιστᾷ, τί κανονικῶς ὁ τοιοῦτος πείσεται;

#### Ἀπόκρισις.

Ὁ ἱερωμένος τῷ ἱερῷ προσεδρεύειν ὀφείλει, καὶ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὑπηρεσίαις ἐνασχολεῖσθαι, καὶ οὐ παραδυναστεύειν κοσμικαῖς ἐξουσίαις καὶ ἄρχουσιν· ἐκ δὲ τῆς νομίμου προσαγγελίας οὐ βλάπτεται, εἴ ποτε τοῦτο ποιήσει, εἰ μὴ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐστὶν ἡ προσαγγελία, ἢ ψευδῆς καὶ συκοφαντικῆ· τότε γὰρ ἢ ὡς ἀσεβῆς, ἢ ὡς συκοφάντης καταγινώσκειται ἐλεγχθεὶς· δῆλαι δὲ εἰσὶν αἱ κανονικαὶ τῶν τοιούτων τιμωρίαι.

#### Ἐρώτησις.

Εἴ τις ἱερωμένος παρὰ τὸ προσῆκον ἀμφιέννυται ἔνδυμα, καὶ κοσμικὰ περιβαλλόμενος φωραθῆ, καὶ ραβδόφορῶν, ἢ καὶ νυκτοπορῶν, πῶς οὗτος κανονικῶς συσταλήσεται;

#### Ἀπόκρισις.

Τὸ ἀμφιέννυσθαι ἀκατάλληλα τῷ οἰκίῳ σχήματι, καὶ ραβδόφορεῖν, καὶ νυκτοπορεῖν, ὅσον μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον, οὐκ ἐπαινετόν ἐστίν· οὐδὲν γὰρ ἀγαθὸν ὑποβάλλει νοεῖν κατὰ τοῦ οὕτω πράττοντος· μετὰ παραγγελίαν γὰρ ὁ τοῦτο ποιῶν καθαιρεθήσεται πάντως, εἰ μὴ δι' ἀνάγκην τινὰ, ἢ περίστασιν, ἢ πένιαν, ἢ ἄλλην τινὰ εὐλογον, ἢ καὶ διὰ τὴν τοῦ τόπου ἀγριότητα, καὶ ἀκαταστασίαν, καὶ βαρβαρότητα, πρὸς ὠφέλειαν ἑαυτοῦ ἢ ἐτέρου τινός, οὐ πρὸς ψυχικὴν βλάβην· τότε γὰρ συγγνωσθήσεται, ὡς μὴ ἀργούμενος τὸ ἐπάγγελμα, μηδὲ καταφρονητικῶς ἔχων πρὸς τὸ σχῆμα, μηδὲ τισὶν ἐτέροις ἐπιτιθέμενος.



## Ἑρώτησις.

Εἴ τις ἱερωμένος συμμιγῆ λαδὸν διανίστησιν ἢ κατὰ τοῦ οικίου ἐπισκόπου, ἢ κατὰ τινος ἑτέρου ἀπλῶς, καὶ ὀχλοποιεῖ, καὶ ἐκμελετᾷ κατ' αὐτοῦ, τί ὀφείλει οὗτος πείσεσθαι ἀπὸ κανόνος;

## Ἀπόκρισις.

Ἡ πρὸς τὴν πρώτην σου ἐρώτησιν ἀποκρίσις ἀρκέσει καὶ πρὸς τὴν νῦν, καὶ οὐ χρεῖα λόγων πολλῶν.

## Ἑρώτησις.

Εἴ τις ἱερωμένος ἐκδιδαχθῆ τὰ κατὰ κανόνας πάντα, ὡς δεῖ διαπράττεσθαι, τὰ δὲ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν καὶ παράδοσιν ἀποστρέφασθαι· ὁ δὲ ἢ οὐδαμῶς, ἢ πρὸς καιρὸν πεισθεὶς, πάλιν παρὰ καιρὸν πρὸς τὰ παράλογα αὐτοῦ ἦθῃ ὑποστρέφει, καὶ παρὰ κανόνας, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἀλλοκότοις ἔθεσι καὶ τοῖς δοκοῦσιν αὐτῷ χρῆται, τίτι ἐπιτιμῶ κανονικῶς ὑποκείσεται;

## Ἀπόκρισις.

Τὸ παρὰ τοὺς θεῖους κανόνας γινόμενον καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, ἢ διορθωτέον ἐστίν, ἢ τελείως καταγνωστέον· καὶ τῷ παραβαίνοντι ἀπὸ τοῦ προσφόρου κανόνος τὸ ἐπιτίμιον ὄρισταί.

## Ἑρώτησις.

Εἴ τις ἱερεὺς μὴ κατὰ δωρεὰν τὴν δωρεὰν τῶν μυστηρίων τοῖς μεταλαμβάνουσι δίδωσιν, ὅπως ἐπιτιμηθήσεται οὗτος;

## Ἀπόκρισις.

Ὁ τοιοῦτος, κατὰ φιλόανθρωπον λόγον, μετὰ μίαν καὶ δευτέραν παραγγελίαν μένων ἀδιόρθωτος, ἀφορισθήσεται· εἰ δὲ μετὰ ταῦτα λυθεὶς τοῦ ἀφορισμοῦ, ἐπιμένων πιπράσκει τὴν ἀπρακτον οὐράνιον δωρεὰν, καθαιρεθήσεται· δωρεὰ γὰρ ἢ τοῦ Θεοῦ δωρεὰ, οὐχὶ ὄνιον. Ἐκ προαιρέσεως δὲ εἴ τις αὐτῷ προσφέρει εἰς παρηγορίαν τυχόν τῆς πενίας, ἢ τιμῆς ἕνεκεν, ἢ κατὰ τρόπον φιλοτιμίας, τοῦτον λαμβάνειν καὶ ὑπερεύχεσθαι τοῦ προσεγγιζόντος, οὐ κεκώλυται.

## Ἑρώτησις.

Εἴ τις ἱερεὺς ἄλατα εὐλογῶν, ἢ καὶ προβάτοις εὐχὰς διδοῦς καὶ βουστὴν εὐρεθῆ, καὶ τὰ στηθύνια τούτων, καὶ τὰ δέρματα ἐναλαμβάνόμενος, ἢ καὶ περιστερὰς ἐν τοῖς τάφοις τῶν τεθνεώτων καὶ τοῖς μνημοσύνοις αὐτῶν σφαγιάζων, τίτι ἐπιτιμῶ ὑποκειται; Εἴ ἔξεστι δὲ αὐτῷ καὶ συμποσιάζειν ἐν τοῖς μνημοσύνοις, καὶ ἐν ταῖς ἐορτασίμοις ἡμέραις, καὶ ἐν τοῖς γάμοις, μετὰ τῶν συμποσιάζόντων λαϊκῶν, πρὸς ταῦτα ἐν τῷ τέως ἀποκριθέντι ἔχω καλῶς.

## Ἀπόκρισις.

Τὸ εἰς τὰς Ἐκκλησίας προσφέρειν ζῶα καὶ πρόβατα, καὶ σφαγιάζεσθαι παρὰ τῶν ἱερέων, καὶ οἶον ἀφαιρέματα τούτων λαμβάνειν κατὰ τὸ παλαιὸν τὰ στηθύνια καὶ τὰ δέρματα, καὶ τὸ περιστερὰς ἐν τοῖς τάφοις τῶν τεθνεώτων θύειν, Ἰουδαϊκὸν ἀντικρὺς ἐστὶ, καὶ Ἑλληνικόν, καὶ ἀξίον ἐπιτιμώσεως καὶ διορθώσεως· τὸ δὲ εὐλογῶν ἀξιόθῃ τὰ ἄλατα, καὶ τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς βόας, πρὸς ὠφέλειαν τῶν μεταλαμβάνόντων, καὶ ὑγίαν αὐτῶν τε καὶ τῶν ζώων, οὐδὲν ἔχει ἀτόπον, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ πιστεῶς ἐστὶ τοῦτο. Καὶ τὸ τὰ ζῶα δὲ τοῖς ἱερεῦσι παρὰ τῶν ἄλλων προσφέρεισθαι, εἴτε ζῶντα, εἴτε καὶ ἐσφαγμένα, κατὰ τιμὴν τινὰ καὶ ἀφοσίωσιν, οὐ παράλογόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ εὐσεβές· πλὴν μὴ εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἢ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐντός· εἰ δὲ τοῦτο, πάντως καὶ τὰ στηθύνια, καὶ τὰ δέρματα προσάγόμενα ἀκαταγνώστως λήψεται καὶ ὁ ἱερεὺς· ὁ γὰρ προσάγων τὸ ὄλον, οὐ κωλύεται μέρος προσάγειν τῷ ἱερεῖ, καὶ μέρος τὸ πιότατον. Καὶ μὴ μοι λέγε, ὅτι τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου τοῦτό ἐστιν· οὐ γὰρ τελείως ὁ νόμος ἀνήρηται, ἀλλ' ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ ὑψηλότερον μετεσκεύασται· αἱ μὲν γὰρ θυσίαι τῶν ζώων ἐπαύθησαν, πρὸς τὸν τότε συγχωρηθεῖσαι καιρὸν· αἱ δὲ πρὸς τοὺς ἱερεῖς προσάγωγαὶ οὐ κωλύονται· καὶ τὸ χριστιανικῶς γινόμενον κατὰ τι ἔθος ἐγχώριον, ἢ καὶ ἐκ φιλοτιμίας ἀγροικικῆς, οὐχ ὡς Ἰουδαϊκῶς γινόμενον λογισθήσεται. Εἰ δὲ καὶ ἐν τοῖς μνημοσύνοις τῶν τεθνεώτων προσάγονται τοῖς ἱερεῦσι περιστερὰί, ἀντὶ ἀδρότέρων ζώων, παρὰ τῶν πενεστέρων εἰς ἀποτροφὴν αὐτοῖς, οὐ κατὰ λόγον θυσίας, οὐδὲ ὥστε σφαγιασθῆναι



ἐπὶ τῶν τάφων, τοῦτο οὐκ ἂν τις κωλύσειε· χρὴ γὰρ τὸν ἱερέα ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης τρέφεσθαι, καὶ τιμᾶσθαι παρὰ τῶν λαϊκῶν, ἄλλως τε πάντως, ὡς ἂν τις δύναιτο, καὶ ταῖς κατὰ δύναμιν προσαγωγαῖς· εἰ μὴ βούν δύναιτο προσφέρειν ὀλόκληρον, μέρος ἂν προσενέγκῃ, ἢ τὸ στηθύνιον, ἢ ἄλλο τι, ἢ δέρμα τυχόν μόνον· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, περιστεράν, ἢ ἄλλην ὄρνιν τινά· οὐ μὴν Ἰουδαϊκῶς, ἢ ἑλληνικῶς, ἀλλὰ φιλοθέως καὶ εὐσεβῶς. Ἀλλὰ καὶ τὸ συνδειπνεῖν, καὶ συνεσθίειν, καὶ συμποσιάζειν τοὺς ἱερεῖς τοῖς λαϊκοῖς ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ἐν τοῖς γάμοις εὐλαβῶς καὶ μετὰ σεμνότητος πρεπούσης αὐτοῖς, εὐλογοῦντας τὸν Θεόν, ἀκώλυτόν ἐστιν, εἰ μὴ ἐκ συμβολῆς (1) ἐστὶ τὰ συμπόσια, εἰ μὴ δευτερογαμούντων εἰεν οἱ γάμοι, εἰ μὴ παίγνια τινὰ ἐν τούτοις εἰσάγονται· τὰ γὰρ ἐκ συμβολῆς συμπόσια, κατὰ τὸν νε'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κανόνα, κωλύονται. Καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ γάμῳ ὁ ἱερεὺς οὐ συνεσθίειν ἐπιτρέπεται· ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πρώτοις γάμοις, ἢν ποτε συμποσιάσῃ, καὶ εὐφρανθήσεται, ἕως μέλλουσιν εἰσαχθῆναι, κατὰ τὸν νδ'. κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, οἱ θυμηλικοὶ, καὶ τὰ παίγνια· ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν ἀφορίζεται, καὶ ἐπιτιμᾶται κανονικῶς.

Ἡρώτησας, εὐλαβέστατα, ὅτι Τρύφων τις οὕτω καλούμενος, ἐρνηστεύσατο κόρην, ἀτελῆ τὴν ἡλικίαν οὔσαν· καὶ μήπω ἱερολογίας γενομένης, μηδὲ συναφείας, ἐτελεύτησεν ἡ κόρη· καὶ ἔλαβεν ὁ Τρύφων ἑτέραν γυναῖκα, καὶ τέτοκε θυγατέρα· καὶ ἡ θυγάτηρ αὕτη τοῦ Τρύφωνος συζεύγνυται τῷ πρωτεξαδέλφῳ τῆς κόρης ἐκείνης, ἥτις, προμνηστευθεῖσα τῷ Τρύφωνι, ἐν ἀτελεῖ τῇ ἡλικίᾳ τετελεύτηκε· καὶ ἐζήτησας μαθεῖν, εἰ κωλύεται τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα· καὶ ἰδοὺ, γράφομέν σοι, ὅτι, εἰ ἂν ἀτελής ἦν ἐκείνη ἢ μνηστῆ, καὶ οὐπω δεκτικὴ γάμου, παράνομος ἦν ἡ μνηστῆα, καὶ ἀντ' οὐδενὸς λογισθήσεται· καὶ οὐκέτι κώλυμα οὐδὲν εἰς τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα· καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Τρύφωνος ἀκωλύτως λαμβάνει τὸν πρῶτον ἐκείνης ἐξαδέλφον.

## ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΑΧΡΙΔΗΝΟΥ (1).

### Α'. ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΑ

Περὶ τινος γάμου.

**Ο** ΠΕΤΡΑΚΑΣ ἐγέννησε τὴν Ἀρχόντισσαν, καὶ τὴν Καλὴν, θυμητρῶν· ἡ Ἀρχόντισσα ἐγέννησε τὴν Ξανθὴν· ἡ Καλὴ ἐγέννησε τὸν Συμεῶν· ἡ Ξανθὴ ἐγέννησε τὴν Σοφίαν· ἕτεροι δὲ οὗτοι ἀδελφοὶ ἐξ ἑτέρου γένους θυμητῶν καὶ θυμητρῶν, Ἰουλιανὸς καὶ Ἰωαννῶ· ὅστις Ἰουλιανὸς ἀνελάβετο εἰς γυναῖκα Σοφίαν τὴν θυγατέρα τῆς Ξανθῆς· ἀκώλυτόν ἐστι λαβεῖν τὴν Ἰωαννῶ σύνευνον Συμεῶν, τὸν υἱὸν τῆς Καλῆς, ἢ οὐ; Ζητῶ τοῖνυν γνωρῖσαι τοῦτο σαφέστερον παρὰ τῆς σῆς μεγαλειότητος ἐγγράφως.

Πρὸς ταῦτα ἀποκρίσις ἐπήχθη τοιαύτη. Ἐπειδὴ ἀναφαίνεται τὸ ἐρώτημά σου, ὦ Θεοφιλέστατε Δυρραχίτα μέγα σακελλάριε, εἰ ἀπολύονται δύο ἀδελφοὶ πρὸς θείαν πρωτεξαδέλφην καὶ ἀνεψιᾶν ἐξ ἑτέρου πρωτεξαδέλφου πρὸς ἔννομον γάμον, ἔξοστι τοῦτο γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἀθεσμὸν ἐστίν, οὔτε κωλυμένον· ἐκεῖνα γὰρ κωλυμένα λέγονται, καὶ ἀθεσμία, καὶ παράνομα, ἐν οἷς τὰ τοῦ γένους συγχέονται· τουτέστιν, εἰ θεῖός ἐστι, συναικῆσει [δὲ] τῆς γυναικὸς κινδυνεύει ἀνεψιδὸς λέγεσθαι τῷ λόγῳ τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα συναρμογῆς· καὶ αὐτὸ πάλιν, εἰ γυναικάδελφός ἐστι, καὶ συμβαίνει τυχόν λέγεσθαι σύγγαμβρος· καὶ ἄλλ' ἄλλα τοιαύτη ἢ σύγχυσις καὶ τὸ ἀπρεπές. Κατὰ γὰρ τὸν θεοφόρον μέγαν Βασίλειον, ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον ζητοῦμεν ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπές (2)· καὶ ἐτέρωθεν ὁ αὐτός· ἐν οἷς τὰ τοῦ γένους συγχέονται, ἐν τούτοις ὁ γάμος ἀθέμιτος (3). Ὅτι γοῦν οὔτε τις ἀπρέπεια ἐνταῦθα ἀνακύπτει, οὔτε τοῦ

(1) Βασίλειος ὁ Ἀχριδηνός, ἐπίσκοπος Θεσσαλονίκης, ἤκμασε κατὰ τὸ ἔτος 1156, μετασχὼν καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Σωτηρίχου τοῦ Παντιγενέου γενομένης συνόδου. Σώζεται αὐτοῦ καὶ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν πάπαν Ἀδριανόν, παρὰ Λεὼκλαυίῳ Μέρ. α. σελ. 307. (2) ε'. Βασιλικ, ΚΑ, 5. (3) Βασ. πζ.

(1) Ὁρ. Καν. νά. λαοδ. καὶ τὴν ἐρμηνείαν Τόμ. Γ', σελ. 221.

γένους σύγχυσις, (τοῦ γὰρ ἑτέρου μέρους πέμπτος βαθμὸς, τοῦ δὲ ἑτέρου δεύτερος, καὶ οὕτως ἑβδόμος ἐξ ἀγχιστείας ὀνομαζόμενος,) ἐνθεσμός ἢ τοιοῦτος γάμος, καὶ ἔννομος, καὶ ἀκώλυτος. Ἀγχιστεία δὲ ἐστὶ, κατὰ τὸν νομοθέτην, οἰκειότης προσώπων ἐκ γάμων ἡμῖν συνλημμένων, συγγενείας ἐκτός· καὶ διαφορά τις οὐκ ἐστὶν ἀγγάτων καὶ κογνάτων, τῶν ἐξ ἀρρένογονίας δηλαδὴ καὶ θηλυγονίας, ἐβδόμου ἐξ ἀγχιστείας μεσολαβούτος βαθμοῦ. Ἐντεῦθεν οὖν γενήσεται τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα, καὶ οὐ κωλυθήσεται καθ' οὓς ἔφαμεν τρόπους, νόμοις καὶ κἀνόσις ἐπερειδόμενοι. Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἐπινεμήσεως θ'.

Βασίλειος ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Θεσσαλονίκης.

## ΑΔΗΛΟΥ (1).

### ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΘΕΣΕΩΝ.

Ο ΜΕΓΑΣ Πατὴρ καὶ φωστὴρ τῆς οἰκουμένης ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἐπίσκοπος γενόμενος Σασίμων, ἐγένετο καὶ Ναζιανζοῦ, εἶτα ἐν τῇ δευτέρᾳ συνόδῳ τῶν ρν' ἁγίων Πατέρων, βασιλεύοντος τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου, συνόντων καὶ ἀρχιερέων, φημί δὴ, Δαλμάτου πάπα Ῥώμης, Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, Μελετίου Ἀντιοχείας, καὶ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, αὐτῷ τῷ μεγάλῳ φωστῆρι ἐκυρώθη ἡ ἐπισκοπὴ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἄκοντα τοῦτον τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ ἐνιδρύσαν βιασάμενοι, ἐν ᾧ διέπρεψε χρόνος ιβ'. Ἐν τῷ ιγ' ἔτει τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, τοῦ υἱοῦ Ἀρκαδίου, ὁ μέγας Πρόκλος, ἐπίσκοπος Κυζίκου χειροτονηθεὶς ἐπὶ Σισινίου πατριάρχου, ἐσχόλασε μὴ δεχθεὶς· μετὰ δὲ τὴν καθάρσιν Νεστορίου, ἐψηφίσθη μὲν Κωνσταντινουπόλεως, οὐκ ἐνεθρονίσθη δὲ διὰ φθόνον τῶν παραδυναστευόντων τότε ἀρχιερέων· μετὰ δὲ τοῦτο τοῦ χειροτονηθέντος Μαξιμιανοῦ τελευτήσαντος, ἔτι κειμένου τοῦ λειψάνου αὐτοῦ, προσεκλήθη καὶ ἐνεθρονίσθη Κωνσταντινουπόλεως, συναινέσει καὶ τοῦ Κελεστίνου πάπα Ῥώμης, συμφήφων γενομένων καὶ τοῦ μεγάλου Κυρίλλου, καὶ Ἰωάννου Ἀντιοχείας. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἀρτεμίου, τοῦ καὶ Ἀναστασίου τοῦ Δικόρου, ὁ μητροπολίτης Κυζίκου μέγας Γερμανὸς, μετετέθη εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον. Ὁ Σωζομένου Ἱρμείας γράφει, ὅτι ὁ Τραπεζοῦντος Ἄνθιμος γέγονε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Κωνσταντίνου. Μελέτιος ἐπίσκοπος Σεβαστείας τῆς Ἀρμενίας, μετετέθη εἰς Ἀντιόχειαν. Ἀλέξανδρος, ἐπίσκοπος μιᾶς τῶν ἐν Καππαδοκίᾳ πόλεων, μετετέθη εἰς Ἱεροσόλυμα. Εὐστάθιος ἐπίσκοπος τῆς μεγάλης Βεργίας, ἦτοι τοῦ Χάλεπ, μετετέθη εἰς

(1) Τὸ παρὸν ὑπόμνημα εἰκάζεται ὡς ἐκ τοῦ περιχομένου συγγραφέν περὶ τὰ πάλαι τῆς ιβ' ἑκατοσταετηρίδος, ἅτε δὴ ἀπαριθμοῦν τὰς μέχρι τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ τοῦ Ἀγκιάλου γενομένας μεταθέσεις ἐπισκόπων, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς μετ' αὐτῶν.



Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας. Περιγένης ἐπίσκοπος χειροτονηθεὶς Πατρῶν παρὰ τοῦ πάπα, καὶ μὴ δεχθεὶς, ἀλλὰ μείνας σχολάζων, παρὰ τοῦ πάπα μετετέθη εἰς Κόρινθον τὴν μητρόπολιν χηρεύουσαν, καὶ διὰ βίου τῆς τριαύτης προέστη Ἐκκλησίας. Ὁ Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος μετήγαγεν εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας Δοσίθεον, τὸν Σελευκείας ἐπίσκοπον. Ρεβενὸς ἐπίσκοπος, ἀπὸ Ἀρκῶν (1) τῆς Φοινίκης, μετετέθη εἰς Τύρον. Ἰωάννης ἐπίσκοπος Γόρδου τῆς Λυδίας, μετετέθη εἰς Προικόννησον. Παλλάδιος Ἐλενουπόλεως μετηνέχθη εἰς Ἄππωνα. Ἀλέξανδρος Ἐλενουπόλεως μετηνέχθη εἰς Ἄδρανους. Θεοσέβιος τῆς ἐν Ἀσίᾳ Ἀπαμείας, μετηνέχθη εἰς Εὐδοξιανόπολιν Καλαβρίας καλουμένην. Ὀπτιμος ἀπὸ Γδαμάθης τῆς Φρυγίας, μετηνέχθη εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας. Ἱεροφύλαξ Τραπεζοπόλεως τῆς Φρυγίας, μετηνέχθη εἰς Πλουτινόπολιν τῆς Θράκης. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγωνάτου, τῶν Ἀγαρηνῶν κρατησάντων τῆς Κύπρου, ἐδόθη ἡ μητρόπολις Κυζίκου οὖν ταῖς ἐπισκοπαῖς αὐτῆς τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Κύπρου. Μετὰ δὲ τὴν ἐβδόμην σύναδον, ἐπὶ τῆς βασιλείας Εἰρήνης, παρόντων καὶ ἀρχιερέων, Ἀδριανοῦ πάπα Ῥώμης διὰ τοποτηρητῶν, τοῦ Ἀλεξανδρείας, τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ πολλῶν μητροπολιτῶν, ἐφῶν τε καὶ ἐσπερίων, διὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ταρασίου τοῦ Πρωτοσεβάστου, γέγονεν ὑπὸ πάντων πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὁ μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, ὡς φησι Θεοφάνης ὁ ὁμολογητῆς, ὁ Μεγαλοαγρίτης. Πολύκαρπος Δεξανταπριστῶν τῆς Μυσίας, μετηνέχθη εἰς Νικόπολιν τῆς Θράκης. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα, Βασίλειος ὁ Κρήτης μετετέθη εἰς Θεσσαλονίκην παρὰ Ἰγνατίου πατριάρχου, ὡς γέγραπται ἐν τῷ βίῳ τοῦ αὐτοῦ Ἰγνατίου. Ἰωάννης, τῆς Παίμα ἐπίσκοπος, μετετέθη εἰς Ἀλεξανδρείαν πατριάρχης ἐπὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, καὶ Φωτίου πατριάρχου. Γρηγόριος ἐπίσκοπος Συρρακουσίων, μετετέθη εἰς Νίκαιαν· καὶ Ἰωάννης Λαρίσης μετετέθη εἰς τὰ Σύναδα· καὶ Ἀμφιλόχιος Κυζίκου, εἰς Νίκαιαν. Ὁ Μάκρης Θεόδωρος μετετέθη εἰς Λαοδικεῖαν· καὶ Νίκων, τῆς αὐτῆς πόλεως ἐπίσκοπος, μετετέθη εἰς Ἱεράπολιν· καὶ ὁ τῆς ἐν Ἑλλάδι Νικοπόλεως ἐπίσκοπος Δανιὴλ, μετετέθη εἰς

(1) ἢ περισσῆδω. — Ἄρχων τῆς Φοινίκης Δ.

Ἄγκυραν τῆς Γαλατίας· καὶ Συμεῶν, ὁ νέων Πατρῶν ἐπίσκοπος, μετετέθη εἰς Λαοδικεῖαν. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ τοῦ Ἀκακηννοῦ, ἐγένετο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Στέφανος εὐνοῦχος, ὁ Ἀμασειας μητροπολίτης· καὶ ὁ αἰδιμος βασιλεὺς κυρὸς Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς, ἀπὸ τῆς Φλαβιάδος ἀγαγὼν τὸν ἐπίσκοπον Εὐστάθιον, κοινῇ ψήφῳ ἐποίησε πατριάρχην Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἐδόθη τῷ μητροπολίτῃ Πατρῶν ἡ ἐπισκοπὴ Κορίνθου, ὡς γράφει ὁ Σεβαστείας Θεόδωρος, καὶ Ἀέων Συνάδων. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας, κατὰ τὴν τοῦ Σκληροῦ ἀποστασίαν, ὡς γράφει ὁ αὐτὸς Θεόδωρος, Ἀγάπιος ὁ Σελευκείας τῆς Πιερίας ἀρχιεπίσκοπος, γέγονε πατριάρχης Ἱεροσολύμων· δε, εἰσελθὼν ἐνταῦθα, συνελειτούργησε τῷ μακαριωτάτῳ καὶ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ κυρῷ Νικολάῳ, καὶ τῇ ἱερᾷ συνόδῳ. Ὁ Ῥώμης πάπας Κελεστίνος γράφει δι' ἐπιστολῶν τριῶν πρὸς τε τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχείας, καὶ Ῥούφον Θεσσαλονίκης, κατὰ μηδέν τι προσίστασθαι τοῖς κανόσι τὴν μετάστασιν τῶν ἐπισκόπων, ἀπὸ ἑτέρας πόλεως εἰς ἑτέραν, ὡς ὁ Σωζομένου λέγει Ἰσμεῖας, ὅτι ἡ μετάβασις κεκώλυται, οὐ μὴν ἡ μετάθεσις. Σιλβανὸς ὁ θαυματουργός, ἀπὸ Φιλιππουπόλεως τῆς ἐν Θράκῃ, εἰς Τρωάδα μετετέθη. Εὐδόξιος ὁ μετατεθεὶς ἐκ Γερμανικῆς εἰς Ἀντιόχειαν, ἐγένετο καὶ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Ἰωάννης ὁ Κωδωνάτος, μετετέθη ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας εἰς τὴν μητρόπολιν Τυρίων (1)· καὶ πολλοὶ ἕτεροι, εἰς ἄλλας καὶ ἄλλας. Ἐπὶ δὲ τῶν ἡμερῶν τοῦ δαίου πατρὸς ἡμῶν Νικήτα πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὁ μοναχὸς Πεντακτένης ὁ καὶ Πενταλλᾶς, ἀπὸ Ῥωσιάνων πρότερον μετετέθη εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Ἀἴμων· εἶτα ἐδόθη αὐτῷ καὶ ἡ Μαρώνεια ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. Σάββας Καισαρείας τῆς Φιλίππου, γέγονε πατριάρχης Ἱεροσολύμων· καὶ ἐλθὼν ἐνταῦθα, συνελειτούργησε τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Νικολάῳ καὶ τῇ συνόδῳ. Νικόλαος ὁ Μουζάλων, ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου γενόμενος, παρητήσατο τὸν θρόνον τῆς Κύπρου, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ μονὴ τοῦ Κοσμιδίου· καὶ

(1) Τύρων Δ.



προέστη αὐτῆς ἐπὶ χρόνοις . . . ἔπειτα γέγονε καὶ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπὶ τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Μιχαήλ, συμπάροντων καὶ τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ ἀρχόντων βασιλικῶν, συνοδικῶς, Μιχαήλ τις ἐπικηρυχθεὶς Ἀμασειας, εἶτα, ὡς σχολάζων, τὴν Ἄγκυραν λαβῶν, καὶ τὸν τόπον αὐτῆς, τῆ τοῦ Κερασούντος μετετέθη, καὶ τοῦ θρόνου ταύτης ἐγκρατῆς γέγονεν ὑποβιθασθεὶς. Νικηφόρος, μητροπολίτης Γάγγρας, ἠγούμενος γεγονώς τοῦ Κοσμιδίου, ἔλαθεν, ὡς σχολάζων, καὶ τὴν μητρόπολιν Ἄμασριν· ὁ Λεοντοπόλεως ἔλαθεν, ὡς σχολάζων, τὴν Ἀρκαδιούπολιν· ὁ ἐπίσκοπος Ἀθύρα ἔλαβε τὴν Σεργέντζην· τῷ Ἀξιουπόλεως (1) σχολάζοντι, ἐδόθη πρότερον ἡ Ἄβυδος· ὕστερον δὲ καὶ ἡ Ἄπρος· τῷ Ἀλανίας ἐδόθη ἡ Σωτηριούπολις. Πέτρος ὁ Μογγός, ἐντολῇ Ἀκακίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, μετετέθη ἀπὸ Βυχαΐτων εἰς Ἀλεξάνδρειαν πατριάρχης. Ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Νάρκισσος, ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς Φλαβιάδος (2), ἣτις ἐστὶν ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Ναυάρζου, ἠγάγε τὸν ἐν ἀγίοις Ἀλέξανδρον, καὶ χειροτόνησα πατριάρχην Ἱεροσολύμων, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαμαίας, ὡς φησὶν Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς αὐτοῦ ἱστορίαις, καὶ οὐχὶ ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἀποδείξεως. Ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐπισκοπῆς Φλαβιάδος ὁ κυρὸς Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς, κοινῇ ψήφῳ διὰ χρυσοβούλλου αὐτοῦ ἀγαγὼν τὸν ἐπίσκοπον Εὐστράτιον, ἐποίησε χειροτονηθῆναι πατριάρχην Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης, ἀποσπαρθείσης τῆς δηλωθείσης ἐπισκοπῆς Ναυάρζου, καὶ ἐνωθείσης τῷ πατριαρχεῖῳ Ἀντιοχείας.

(1) Ἀλεξισούπολις, ἐν περισειλ. Λ. — (2) Φλαβιάδος, Λ.

## ΨΗΦΙΣΜΑ

### ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ ΠΕΡΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ,

Ὅτε δύο δισεξάδελφαι εἰς γάμου κοινωγίαν ἠγάγετό τις· καὶ ὡς μεν παρὰ τούτων συγκεχώρηται τὸ τοιοῦτον· παρὰ δὲ τῆς συνόδου κεκώλυται (1).

Το μέρος τοῦ μεγαλεπιφανεστάτου κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Καπανδρίτου ἔσχε πρῶτον νόμιμον γυναῖκα, τὴν θυγατέρα τοῦ Προβατᾶ ἐκείνου κυροῦ Θεοφάνους· μετὰ δὲ τὸν θάνατον ἐκείνης, ἐμίγη μετ' ἱερολογίας νομίμου τῇ δευτέρᾳ ἐξαδέλφῃ ἐκείνης· καὶ ἐζήτησε μαθεῖν ἐξ ἡμῶν, εἴπερ ὁ ῥηθεὶς γάμος ἐκ νόμων ἔχει τὸ βέβαιον καὶ ἰσχυρόν. Ἡμεῖς οὖν ἐξείπομεν πρὸς αὐτὸν, ὡς ὁ νόμος ἐν βίβλῳ τῶν βασιλικῶν κή. τίτλ. ε'. κεφ. β'. φησὶν· Οἱ κεκωλυμένοι γάμοι γινώσκονται οὕτως· ἐπὶ τῶν ἀνιόντων, καὶ κατιόντων, εἰς ἀπέραντον ὁ γάμος κεκώλυται, κὰν μὴ ἐκ νομίμων ὡς γάμων· οὐ δύναται γάρ τις τὴν ἰδίαν λαμβάνειν θυγατέρα, ἢ ἐγγόνην, ἢ μητέρα, ἢ μᾶμμην, εἴτε φυσικαὶ ὡσιν αἱ θυγατέρες, εἴτε θεταί. Καὶ μεταξὺ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου προσώπων ἔστι τις κώλυσις· τὴν γὰρ τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἢ τῆς ἀδελφῆς μου θυγατέρα λαμβάνειν πρὸς γάμον οὐ θέμις· ἀλλ' οὐδὲ τὴν τούτων ἐγγόνην· ὁμοίως οὐδὲ τὴν θυγατέρα τοῦ θείου, ἢ τῆς θείας, τουτέστι τὴν ἐξαδέλφην μου· ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱὸς μου, τὴν ἐγγόνην αὐτῶν, αἵτινες λέγονται δισεξάδελφοι· καὶ βίβλον ξ'. τίτλ. λζ'. κεφ. ογ'. ταῦτα διαγορεύοντα· Οἱ πρὸς γάμον συναπτόμενοι, ἢ σαρκικῶς ἄλλως συμπλεκόμενοι ἐξάδελφοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν τικτόμενοι παῖδες καὶ μόνον, ἢ πατήρ καὶ υἱὸς πρὸς μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς δύο ἀδελφάς, ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ ἀνεψιὸς εἰς γεγαμημένην τῷ θείῳ γυναῖκα, εἴτε θεῖος εἰς γεγαμημένην τῷ ἀνεψιῷ γυναῖκα, πρὸς τῷ χωρισμῷ καὶ τυπτέσθωσαν. Καὶ ἐν μέρει δὲ τοῦ τόμου τοῦ ἀγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου

(1) Τὸ ψήφισμα τοῦτο, πραγματιζόμενον περὶ τῆς καὶ διὰ τοῦ ψηφίσματος τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Καματηροῦ κανονιζομένης ὑποθέσεως, φαίνεται ἐκβῶλὴν κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, περὶ τὰ εἰρη-δηλονότι τῆς 16'. ἱκανοντατηρίδας ἐπὶ βασιλείᾳ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου. (Ὁρα σελ. 103 τοῦ παρόντος τόμου.)



Σιωνίου, κικωλυμένοι εἰσὶν οἱ γάμοι οὗτοι· οἷον, ὅταν ἀδελφοὶ ἐξαδέλφαις ἀλλοτρίας λαμβάνωσιν, ἢ δύο ἀδελφοὺς ἐξαδέλφαι δύο, ἢ θεῖος καὶ ἀνεψιὸς ἀδελφῶς δύο, ἢ ἀδελφοὺς δύο θεῖα καὶ ἀνεψιά. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ συνοδικῶν πράξεων καὶ διαγνώσεων τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου, κυρίου Λουκᾶ, καὶ προπταγμάτων βασιλικῶν, ἐπι μὲν τῶν ἐκ πλαγίου, ὁ ἕβδομος βαθμὸς κεκώλυται· ἐπὶ δὲ τῶν ἐξ ἀγχιστείας, ποτὲ μὲν συγχωρεῖται ὁ ἕκτος, ποτὲ δὲ κεκώλυται· ὅτε γὰρ εἰσὶν ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους βαθμοὶ δύο, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου τέσσαρες, ὡς ὅταν δύο ἀδελφοὶ θέλουσι συναφθῆναι πρὸς γάμον δυσὶ πρώταις ἐξαδέλφαις, ἔστιν ὁ γάμος κικωλυμένος· ἐὰν δὲ θεῖος καὶ ἀνεψιὸς θέλωσι συναφθῆναι θεῖα καὶ ἀνεψιά ἐξ ἄλλου γένους, ἔστιν ὁ γάμος ἀκώλυτος. Ὅτι γοῦν καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ προταθὲν ἐρώτημα, καὶ ζήτημα, καὶ πρόβλημα, οὐ συναριθμεῖται καὶ συγκατατάττεται τοῖς ἀνωθεν δηλουμένοις κικωλυμένοις γάμοις, ἀλλὰ ἀφορᾷ εἰς τὸν ἐξ ἀγχιστείας ἕβδομον βαθμὸν, (αἱ γὰρ δευτέραι ἐξαδέλφαι, ἕκτου βαθμοῦ εἰσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ συναπτόμενον πρόσωπον, βαθμὸς ἕτερος, καὶ ἀποτείνεται εἰς ἕβδομον ἐξ ἀγχιστείας βαθμὸν,) ψηφίζομεθα καὶ λέγομεν τὸν τοιοῦτον γάμον ἀκώλυτον, ὡς τοῦ ἐξ ἀγχιστείας ἕβδομου βαθμοῦ ἀδιαστίκτου καὶ ἀκώλυτου πάντη ὄντος· ταῦτα πρὸς τὰ ἀφηγηθέντα.

Αἱ ὑπογραφαί.

Ὁ κριτῆς τοῦ Βήλου, Γαβριήλ ὁ Σπληνάριος, τοῖς ψηφισθεῖσι στοιχῶν, ὑπέγραψα.

Ὁ κριτῆς τοῦ Βήλου, Ἰωάννης ὁ Ἀποτυρᾶς, τοῖς ψηφισθεῖσι στοιχῶν, ὑπέγραψα.

Ὁ κριτῆς τοῦ Βήλου, Νικήτας πρωτονωβελλισιμοῦπέρτατος, ὁ Σπανόπωλος, τὰ αὐτὰ φρονῶν, ὑπέγραψα.

Καὶ ὀπισθεν.

Ἰωάννης ὁ κριτῆς τοῦ Βήλου, καὶ ἐπὶ τοῦ ἵπποδρόμου, ὁ Δισύπατος, στοιχῶν καὶ αὐτὸς τοῖς ἐντὸς γνωματευθεῖσιν, ὑπέγραψα.

## ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΧΟΥΜΝΟΥ.

### ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΑΘΜΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ (1).

Ἡ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑ, ὄνομά ἐστι κοινὸν καὶ καθολικόν· διαίρεται δὲ εἰς τάξεις τρεῖς· εἰς ἀνιόντας, κατιόντας, καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου· καὶ ἀνιόντες μὲν εἰσιν οἱ ἡμᾶς γεγεννηκότες· κατιόντες δὲ, οἱ ἐξ ἡμῶν γεννηθέντες· ἐκ πλαγίου δὲ εἰσιν, οἱ μὴτε γεννήσαντες ἡμᾶς, μὴτε γεννηθέντες ἐξ ἡμῶν, κοινωνήσαντες δὲ ἡμῖν τῆς αὐτῆς γονῆς καὶ ρίζης· παραδείγματος δὲ χάριν, ὑποκείσθω πρόσωπον ὁ Ἰακώβ. Οὗτος ἀνιόντας ἔχει τοὺς αὐτοῦ γεννήτορας, οὓς γονεῖς καὶ προγόνους ὀνομάζομεν· ἤγουν τὸν πατέρα Ἰσαὰκ, καὶ τὴν μητέρα Ρεβέκκαν· πάππον τὸν Ἀβραάμ, μάμμην τὴν Σάρραν, καὶ τοὺς ἔτι ἀνωτέρω· οὗτοι γοῦν πάντες συγγενεῖς τοῦ Ἰακώβ, λέγονται ἀνιόντες, ὡς αἴτιοι τῆς αὐτοῦ γεννήσεως. Κατιόντες δὲ εἰσι τῷ Ἰακώβ οἱ ἐξ αὐτοῦ καταγόμενοι υἱοὶ, Ἰούδας τυχὸν, ὁ Λευὶ, ὁ Συμεὼν, ἢ θυγάτηρ οὕτω καλουμένη Δίνα, καὶ οἱ ἔτι τούτων κατωτέρω· οἷον ἐγγονος, ἐγγόνῃ, οἱ κατιόντες λέγονται, ὡς ἐκ τοῦ Ἰακώβ καταγόμενοι. Ἐκ πλαγίου δὲ εἰσι συγγενεῖς, οἱ μὴτε γεννήσαντες τὸν Ἰακώβ, μὴτε ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντες, κοινωνοῦντες δὲ αὐτῷ τοῦ αὐτοῦ γένους, καὶ τῆς αὐτῆς ρίζης, οἷον, ὁ Ἰσμαήλ· θεῖος γὰρ πρὸς πατέρα τῷ Ἰακώβ ὁ Ἰσμαήλ· καὶ ἀνιόντες μὲν αὐτῷ, ὡς εἰρήκαμεν, ὁ Ἰσαὰκ, ὡς πατήρ, καὶ ὁ Ἀβραάμ, ὡς πάππος, ὅτι ἐξ ὀσφύος αὐτῶν ὁ Ἰακώβ· ὁ δὲ Ἰσμαήλ οὔτε ἀνιὼν λογισθεῖται συγγενὴς τῷ Ἰακώβ, ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῆς αὐτοῦ γεννήσεως, οὔτε μὴν κατιών, ὅτι οὐκ ἐκ τοῦ Ἰακώβ ἐγεννήθη· ἐκ πλαγίου δὲ ἐστὶ συγγενὴς, ὡς καὶ αὐτὸς ἐξ ὀσφύος τοῦ Ἀβραάμ γεννηθεὶς, καὶ τὸν Ἀβραάμ ἔχων γεννήτορα, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Ἰακώβ, κἀντεῦθεν κοινωνήσας τῷ Ἰακώβ τῆς αὐτῆς γονῆς καὶ ρίζης. Πάντως γὰρ οἱ μὴτε τὸν

(1) Μιχαήλ ὁ Χοῦμνος, ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, ἐζητῆσε περὶ τὰ τέλη τῆς 16'. ἑκατονταετηρίδος, σύγχρονος, ὡς εἶοικε, τῷ Παλαμῶνι. Αναφέρεται παρὰ Βλάσταρη (τόμ. 5'. τοῦ παρόντος συντάγματος) ἐν στοιχ. Β. Περὶ τῶν βαθμῶν τοῦ γάμου.

ἄνω τόπον ἔχοντες, τὴν τῶν ἀνιόντων λέγω τάξιν, μήτε τῶν κάτω βαθμῶν ἀποπληροῦντες, ἐκ πλαγίου ἔσονται· ὅτι καὶ αἱ τοπικαὶ διαστάσεις τετραχῶς διαιροῦνται, εἰς τὸ ἄνω καὶ κάτω, δεξιὸν καὶ ἀριστερόν· ταῦτ' ἔστι τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, πλάγια τυγχάνουσιν· ὅπως γοῦν ταῦτα τὰ μέρη τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, συγγενῶν τάξεις ἀποπληροῖ, προῖων ὁ λόγος ἐρεῖ. Ἐκ πλαγίου δὲ συγγενῆς τῷ Ἰακώβ καὶ ὁ Βαθουὴλ ὁ τοῦ Ἀβραὰμ ἀδελφός. Εἰ γοῦν ζητοῖται τις, εἰ τῷ Ἰακώβ συγγενῆς ἐστὶν ὁ Βαθουὴλ, ὁ τοῦ Ἀβραὰμ ἀδελφός, καὶ Ἰσμαὴλ ὁ ἀδελφός τοῦ Ἰσαὰκ, ἐροῦμεν· ὅτι συγγενεῖς μὲν εἰσιν, οὐκ οὐκ ἀνιόντες, ὅτι μὴ ἐξ ὁσφύος αὐτῶν· ἀλλ' οὐδὲ κατιόντες ὁ Βαθουὴλ ἢ ὁ Ἰσμαὴλ· λείπεται λοιπὸν ἐκ πλαγίου συγγενεῖς τῷ Ἰακώβ τούτους τυγχάνειν· καὶ τὸν μὲν Ἰσμαὴλ πατράδελφον εἶναι, ἤγουν θεῖον πρὸς πατρός· τὸν δὲ Βαθουὴλ, θεῖον ἀπὸ πάππου, ὃν καὶ μέγαν θεῖον ὁ νόμος ὀνομάζει. Τὸ αὐτὸ δὲ ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν θηλέων προσώπων· τῷ γὰρ Ἰακώβ ἀνιόντων μὲν τάξιν ἔχουσιν ἢ τε μήτηρ Ρεβέκκα, καὶ ἡ μάμμη Σάρρα· κατιόντων δὲ τάξιν ἀποπληροῦσιν αὐτῷ ἡ θυγάτηρ Δίνα, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς τυχὸν γεννηθεῖσα· εἰ δὲ τῇ Ρεβέκκα εἰσὶν ἀδελφοί, καὶ οὗτοι ἐκ πλαγίου συγγενεῖς τῷ Ἰακώβ λογίζονται· αὐτίκα ὁ Λάβαν, ὁ τῆς Ρεβέκκας ἀδελφός, συγγενῆς τῷ Ἰακώβ· θεῖος γὰρ πρὸς μητρός.

## ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ (1).

### ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ

*Κυρίου Νικηφόρου, πρὸς τινα μοναχὸν Θεοδοσίον καὶ ἐκλειστόν Κορίνθου, περιέχουσα λόγους τινῶν ζητημάτων.*

**Π**ΕΡΙ ὧν ἠρώτησας, τίμια πάτερ, οὐκ ἐστὶν ἡμέτερον ἀποκρίνασθαι· τοῖς γὰρ ἀρχιερεῦσιν ἀνείηται τὸ τὰ τοιαῦτα οἰκονομεῖν· ἡμεῖς δὲ, τῆς ὑφειμένης μερίδος ὄντες, καὶ τὸ τῆς ὑπηρεσίας λαχόντες, εἰ καὶ ἀνάξιοι, ἀξίωμα, προσκρούειν δοκούμεν ταῖς κανονικαῖς διατάξεσιν, εἶγε περὶ τῶν τοιούτων μὴ παραχωρούμενοι λέγειν, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ἐνθαδίου ἀρχιερέως μανθάνειν τὰ δέοντα, διασκοποῦμεν ὅλως περὶ τῶν τοιούτων, καὶ λέγομεν· τὸ γὰρ καλὸν καὶ δίκαιόν ἐστὶν, ἐρωτᾶν σε τὸν προεστῶτα τῆς ἐν Κορίνθῳ Ἐκκλησίας ἀρχιερέα, καὶ παρ' ἐκείνου μανθάνειν, καὶ μηδὲν τι ἄνευ τῆς γνώμης αὐτοῦ ἐπὶ σωτηρίᾳ ψυχῶν διαπράττεσθαι· ἀλλὰ μηδὲ λογισμοὺς δέχεσθαι, ἢ καταλλάττειν τοὺς ἐν μετανοίᾳ, μὴ παρ' αὐτοῦ λαμβάνοντα τὸ ἐνδόξιμον· τοῦτο γὰρ ἡ ἀποστολικὴ καὶ πατρικὴ τῆς Ἐκκλησίας διάταξις βούλεται. Ἐπεὶ δὲ ἠθέλησας καὶ παρ' ἐμοῦ μαθεῖν τι, λέγω οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, οὐδ' ὡς ἐξουσίαν ἔχων τι ἐν τοῖς τοιούτοις οἰκονομεῖν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἀπὸ τῶν κανονικῶν βιβλίων ἠρῆυσάμεθα.

Διγάμους, ἢ πορνεύοντας, ἢ πορνεύσαντας ἅπαξ καὶ μόνον, οὐδαμῶς ἱερατεύειν ἢ κανονικὴ ἀκρίβεια βούλεται· ἀλλ' οὐδὲ τοὺς πορνεύοντας κοσμικοὺς τῶν θείων μεταλαμβάνειν μυστηρίων, εἰ μὴ ἀπόσχονται τοῦ κακοῦ, καὶ τῷ ἀρμόζοντι ἐπιτιμίῳ ὑποπεσοῦσι καὶ δουλεύουσιν. Οἱ δὲ μὴ ὄντες ἱερεῖς μοναχοί, δεχόμενοι λογισμοὺς τινῶν, καὶ δεσμοῦντες, καὶ λύοντες, γνωσκέτωσαν, ὅτι ἀκανονίστως τοῦτο ποιοῦσιν· οἱ γὰρ ἅγιοι Πατέρες οὐδὲ τοὺς ἱερεῖς βούλονται ἄνευ προστάξεως τοῦ ἐντο-

(1) Νικηφόρος ὁ χαρτοφύλαξ εἶπεν κατὰ τὴν δεκάτην τρίτην ἑκατονταετηρίδα (Ὁρα Diener de collectione canonum σελ. 37, ἀρ. 1.)



πίου ἔρχοντος καταλλάττειν τοὺς μετανοοῦντας, ὡς ὁ ε'. καὶ ὁ μβ'. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου διατρανοῦσι· νῦν δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως καταφρονεῖται ἢ τοιαύτη διάταξις· ἀλλ' ἡμεῖς τὰ γεγραμμένα λέγομεν.

Συντεκνίας δὲ, ἢ ἀδελφοποιήσεις ποιεῖν μοναχοὺς, κεκωλυμένον ἐστί· καὶ ἐνταλματικῶς τοῦτο τοῖς ἡγουμένοις, ἢ τοῖς ἐξάρχουσιν τῶν μοναστηρίων ἢ Ἐκκλησία παρακελεύεται· οὐδὲ γὰρ ὁ νόμος δέχεται τὰς λεγομένας ἀδελφοποιίας ὅλως.

Περὶ δὲ τῶν ἔμβρυα ἀναιρουσῶν γυναικῶν, ὅτι φόνου ἐπιτιμίοις ὑπόκεινται, ἀναμφίβολόν ἐστιν, ὡς ὁ δεῦτερος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου πλατῶς διεξέειπε.

Περὶ τῶν εὐρισκομένων δὲ νεκρῶν βρεφῶν ἐν τῷ συγκοιμηθῆναι τοῖς γονεῦσι, διακρίσεως μεγάλης χρεία· εἰ γὰρ ἐξ ἀμελείας φανερᾶς, μεθυσθέντων δηλαδὴ τῶν γεννητόρων, ἢ ἄλλως πως καταμελησάντων, τὸ πλημμέλημα γένηται, φόνος δοκεῖ καὶ τοῦτο· εἰ δὲ ἐκ συνεργίας καὶ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντικειμένου, μηδαμῶς πταισάντων ἐκείνων, συγγνώμης τὸ πρᾶγμα ἔξιον.

Περὶ δὲ τῶν ἀνιερολογητῶς συναπτομένων δούλων δούλαις, γίνωσκε, ὡς οὐκ ὀφείλουσιν, εἰ μὴ ἱερολογηθῶσι, τῶν θεῶν μυστηρίων μεταλαμβάνειν, ἀλλὰ κωλύεσθαι ὡς πορνεύοντες (1). Ταῦτα τῇ εὐλαβείᾳ σου κατὰ τὰς θείας τῶν ἁγίων Πατέρων ἀποφάσεις καὶ διατάξεις γράφομεν· τοῖς δὲ ἀρχιερεῦσι δέδοται οικονομίας ἐν τοῖς τοιοῦτοις ποιεῖν κατὰ τὸ δοθὲν αὐτοῖς θεῖον Πνεῦμα καὶ χάρισμα· καὶ διὰ τοῦτο λέγομεν καὶ ἀποφαινόμεθα, ὅτι ἀρμάζει τοὺς ἐνθαδίους ἄρχοντας, ἤτοι ἀρχιερεῖς, περὶ τούτων ἐρωτᾶν, καὶ συνεργοὺς αὐτοῦ ἔχειν· ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ πιστευθέντος αὐτοῖς ποιμνίου τῷ Θεῷ λόγους δώσουσι. Τὸ δὲ λέγειν, ὅτι οὐ καταδέχονται οἱ ἁμαρτάνοντες τὴν ἀκρίβειαν τῶν κανόνων, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· λέγει γὰρ ἐν τῷ πδ'. αὐτοῦ κανόνι ὁ οὐρανοφάντωρ Βασίλειος (2), ὅτι δεῖ τοὺς καρποὺς δοκιμάζεσθαι τῆς μετανοίας· οὐ γὰρ τῷ χρόνῳ, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ πάντως προσέχομεν· ἐὰν δυσάποσπαστως ἔχωσι τῶν ἰδίων ἐθῶν, καὶ ταῖς ἡδοναῖς τῆς σαρκὸς ἐθέλῃν

(1) Ὁρα καὶ Πέτρου ἀποκρ. σελ. 371 τοῦ παρόντος τόμου, — (2) Βασιλείου καν. κδ'.

δουλεύειν, ἢ τῷ Κυρίῳ, καὶ τὴν κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ζωὴν μὴ καταδέχωνται, οὐδεὶς ἡμῖν κοινὸς πρὸς αὐτοὺς λόγος· καὶ ἀνάγνωθι, πάτερ, ἕως τέλους τὸν κανόνα, ὡς τῇ ὑποθέσει πρόσφορον.

ἔχεις λοιπὸν, τιμιώτατε πάτερ, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώσιν, ὅπερ ἤτησας· πλὴν (οὖν) ἐὰν ἀκριβῶς καὶ ἀπταιστῶς βούλη κανονίσειν τοὺς προσιόντας σοι, τοὺς ἐκτεθέντας παρὰ τῶν ἱεροκηρύκων καὶ θεῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν Θεοφόρων Πατέρων κανόνας ἐπιμελῶς μετέρχου, καὶ ἀναφέρων περὶ πάντων, ὧν ἀμφισβητεῖς, μετὰ ταπεινώσεως καὶ παρακλήσεως τῷ μητρολίτῃ σου, ἐνέργει κατὰ τὴν ἐκείνου συμβουλήν, ἐκτενῶς τοῦ Κυρίου δεόμενος δοθῆναι σοι παρ' αὐτοῦ γνώσεως καὶ διακρίσεως χάρισμα· τῷ ἔντι γὰρ λίαν ἐστὶ κινδυνώδες τὸ πεπαρρησιασμένως δεσμεῖν καὶ λύειν τοὺς ἐν πταίμασιν ἕλδοντας, καὶ μὴ κατάλληλα τοῖς παθήμασι κατασκευάζειν τὰ φάρμακα.

#### ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

**ΠΡΩΤΗΣΑΣ** ἡμᾶς, τιμιώτατε πάτερ, διὰ τῆς γραφῆς σου οὐ περιττῶς καὶ ἀναρμόστως, ἀλλὰ λελογισμένως καὶ ἀκριβῶς, περὶ ὧν αὐτὸς διηπόρησας, ἃ σήμερον διαποροῦσι καὶ ἄλλοι πολλοί· ἃ τοίνυν ἐκεῖνοις τοῖς κατ' ὄψιν ἡμῖν ἐντυχάνουσι τοῦ Θεοῦ διδόντος λέγομεν, ταῦτα καὶ πρὸς τὴν σὴν ἀποῦσαν τελειότητα λέγομεν. Αὐτίκα κανόνας ἐκκλησιαστικοὺς παρὰ τῶν Θεοφόρων Πατέρων ἐκτεθέντας καὶ θεβαιωθέντας, ἐκείνους εἶνα λέγομεν, οὓς οἱ τε ἅγιοι Ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἐν ταῖς ἑπτὰ μεγάλαις καὶ οἰκουμενικαῖς συνόδοις συνελθόντες ἅγιοι Πατέρες ἐξέθεντο· πρὸς τοῦτοις, καὶ τοὺς παρὰ τῶν τοπικῶν συνόδων γεγονότας, καὶ παρὰ τῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς λαμψάντων φωστήρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ μεγάλων ἱεραρχῶν ἐκφωνηθέντας, ὧν καὶ τὸ κατ' ὄνομα ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς ε'. συνόδου σπουδάσας εὐρήσεις· καὶ παρὰ τούτους ἕτερόν τι ἢ Ἐκκλησία οὐ δέχεται· τοὺς οὖν δηλωθέντας πάντας κανόνας ἀκριβῶς ἐπιμελῶς, οὐχ ἁμαρτήσεις τοῦ σπουδάσου. Περὶ δὲ τῶν ἐκτεθέντων παρὰ τοῦ Νηστευτοῦ Ἰωάννου (1), συνήθειαν παρελάβομεν, ὥστε

(1) Ὁρα Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ κανόνας σελ. 432 τοῦ Τόμου Α' τοῦ παρόντος συντάγματος.

κατὰ δύναμιν ἐκάστου καὶ τὰς ἐπιτιμῆσεις οἰκονομεῖν· πλὴν τοῦτο λέγομεν, ὅτι τὰ δοκοῦντα μὴ κατὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν κανόνων ῥηθῆναι τῷ Νηστευτῇ Ἰωάννῃ, εἴ τις νουνεχῆς σκοποῖ, τῆς τῶν Πατέρων διανοίας ἐξήρτηται. Τοῦ γὰρ μεγάλου Βασιλείου ἐν τῷ τελευταίῳ κανόνι αὐταῦ συνοπτικῶς παραγγέλλοντος, παντὶ ψυχῶν οἰκονομίαν πεπιστευμένῳ ἐξουσίαν δεδόσθαι, ἐπιτείνειν καὶ ἐλαττοῦν τὸ ἐλάττωμα, κατὰ τὰς διαθέσεις δηλαδὴ τῶν ἐξομολογουμένων, καὶ ὅπως στοχάζεσθαι τῶν προσώπων, καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐν διακρίσει τὴν τῶν ψυχῶν ποιῆσθαι ὠφέλειαν· οὐδὲν ξένον, εἰ καὶ ὁ Νηστευτῆς Ἰωάννης, τῷ τοιοῦτῳ κανόνι πειθόμενος, κατὰ τὸ δοθὲν αὐτῷ πνευματικὸν χάρισμα κεκαινοτόμηκέ τι, ἐπ' ὠφελείᾳ πάντως τὸ οἰκονομούμενον οἰκονομῶν. Δεῖ οὖν τῶν συνοδικῶς ἐκφωνηθέντων καὶ θεβαιωθέντων ἀντέχεσθαι, ἔπειτα καὶ οἰκονομεῖν κατὰ τὰς διαθέσεις τῶν προσώπων, καὶ καιρῶν, καὶ τρόπων, τὴν ἐπιτιμίαν, τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ὡς εἴρηται, τοῦτο ἐπιτρέποντος· τὸ δὲ λέγειν, ὅτι τὰ κανονικὰ παραγγέλματα οὐδὲ μέχρις ἀκοῆς φέρουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀνάξιόν ἐστι τῆς σῆς ἀρετῆς· οἱ γὰρ μὴ ταῦτα δεχόμενοι, οὐδὲ τῆς τῶν Χριστιανῶν μερίδος ὅπως εἰσὶ καὶ διὰ τοῦτο δεῖ σε μὴ αὐστηρῶς τούτοις καὶ ἀπαραμυθῆτως χρῆσθαι, ἀλλὰ συμπαθητικῶς καὶ διδακτικῶς· ἐπεὶ ὡς ἂν ἐπαχθῆ (1), καὶ ἡδέα τοῖς νοσηλευομένοις παρέχουσι.

(1) Α. ἐν περισει. — ἐπεὶ [καὶ] ὡς ἀνεπαχθῆ Α.

## ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΙΤΡΟΥ (1).

### ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΙΤΡΟΥ,

Ἀποκρίσεις πρὸς Κωνσταντῖνον ἀρχιεπίσκοπον Δυρραχίου καὶ τὸν Καθάσιαν.

Ἐρώτησις.

**ΣΥΝΗΘΕΙΑ** ἐστὶν ὧδε, εἰς τὴν ἔξω χώραν χειροτονεῖσθαι ἀζυμίτας ἱερεῖς παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀρχιερέων· δεκτόν ἐστι τοῦτο, ἢ οὐ;

Ἀπόκρισις.

Τὸ ἄγραφον ἔθος τῆς Ἐκκλησίας, ὡς νόμον κρατεῖν, ὁ τοῦ κόσμου φῶστήρ, ὁ μέγας θεσπίζει Βασιλεῖος (2)· ὅταν γοῦν τὰς τοιαύτας χειροτονίας οὐκ ἐπιγινώσκῃ ὁ νόμος τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τοῦτο οὐδὲ ἡμεῖς δυνάμεθα τὴν ἐν ταύτῃ συνήθειαν γνωματεῦσαι ὡς θεβαίαν κρατεῖν· εἰ γὰρ καὶ μακρὰ ἴσως ἐστὶν, ἀλλ' οὐκ οἴδαμεν ἀκριβῶς, εἰ καὶ ἐν συνοδικῷ δικαστηρίῳ κροτηθεῖσα ἐβεβαιώθη· ἐκείνην γὰρ τὴν μακρὰν συνήθειαν θεβαίαν οἱ νόμοι τυγχάνειν διακελεύονται, τὴν δοκιμασθεῖσαν ἐν δικαστηρίῳ καὶ κυρωθεῖσαν (3)· τὴν μὴ τοιαύτην δὲ ὀλοσχερῶς ἀποβάλλονται. Ἐξετασθῆναι τοίνυν χρεῶν, εἰ καὶ ἡ εἰρημένη συνήθεια τῆς χειροτονίας τῶν ἱερέων συνοδικῶς ἐγυμνάσθη καὶ ἐκυρώθη ποτέ· κὰν μὲν γέγονε τοῦτο, κρατεῖτω καὶ εἰς τὸ ἐξῆς· εἰ δὲ μὴ, ἀνάγκη τῇ ἱερᾷ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ τὰ περὶ ταύτης ἀνενεχθῆναι, ὥστε τὸ δόξαν ἐκείνη γενέσθαι τὰ συνοδικῶς γὰρ σκεπτόμενα καὶ διαγινωσκόμενα, τῶν καταμόνας γνωματευομένων κρείττονά εἰσι καὶ ἐπικρατέστερα.

Ἐρώτησις.

Θάπτονται ὀρθόδοξοι Ῥωμαῖοι ἐν Λατινικαῖς Ἐκκλησιαῖς ψαλλόμενοι παρὰ τε Ῥωμαίων καὶ Λατίνων ἐν ταυτῷ· καὶ Λα-

(1) Ἰωάννης, ἐπίσκοπος Κίτρου, ἔζη κατὰ τὰ τέλη τῆς 16'. Ἐκατονταετηρίδος. Ἐφθάσε δὲ τὸν Βαλααμῶνα, ὡς ἐκ τῆς προτελευταίας τῶν ἀνω Ἀποκριῶσιων αὐτοῦ δείχνυται. — (2) Βασ. καν. 116'. — (3) μγ'. Βασιλ. Β'. 1.



τινοι δὲ ἀποθνήσκοντες, ὡσαύτως ψάλλονται ὁμοῦ παρὰ Ῥωμαίων καὶ Λατίνων ἀδιακρίτως· ἐπιτίμιον ἔστιν, ἢ οὐ;

*Ἀπόκρισις.*

Δύο εἰσὶ προφανῆ καὶ μεγάλα, ποιῶντα διαφορὰν μέσον ἡμῶν καὶ τῶν Λατίνων· τὸ πρῶτον καὶ μείζον, τὸ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος δόγμα· τὸ δεύτερον δὲ, καὶ οὐ τοῦ Ἰσοῦ λόγου, τῶν ἀζύμων ἢ προσφορά· ἢ τῆς Γραφῆς δὲ ἀνάγνωσις, τῆς τε Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας, καὶ αἱ προσευχαί, καὶ αἱ μελωδίαί, καὶ οἱ θεῖοι ναοὶ, καὶ αἱ προσκυνήσεις τοῦ τε τιμίου Σταυροῦ καὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων, κοινὰ τούτοις εἰσὶ καὶ ἡμῖν. Οὐκ ἀπαῖδον τοίνυν, οὐδὲ τῆ εὐσεβείᾳ ὀπωσοῦν λυμαινόμενον, τὸ θάπτεσθαι Λατίνους ἐν Ῥωμαϊκοῖς ναοῖς, καὶ ψάλλεσθαι ὁμοθυμαδὸν παρὰ τε Ῥωμαίων καὶ Λατίνων ἱερουργῶν νεκριματὰ Λατίνων καὶ Ῥωμαίων· οὔτε γὰρ ὁ τόπος τοὺς ἀπελθόντας, παρὰ Θεῷ ποιεῖ ἀποβλήτους· καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῖς ψαλμωδία τῶν Λατίνων οὐκ ἔστιν ἐθνικὴ, ἀλλ' ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς θεῶν Γραφῶν. Εἰ δὲ τις ἴσως ἄτοπον ἡγεῖται τὸ γινόμενον οὕτως, αὐτόθεν εὐρήσει τὸν λογισμόν τοῦτον μάταιον· πολλὰ γὰρ σώματα τῶν ἁγίων οἱ πάλαι κατὰ καιροὺς τῆς ἀσεβείας τὸ κράτος ἔχοντες θνησιμαίοις ἀλόγοις παρέμιξαν, καὶ ἐν τόποις βορβόρου μεσοῖς ἐναπέριψαν· ἀλλ' ἡ δεδομένη τοῖς ἁγίοις χάρις, ἐντεῦθεν ἀλώβητος ἔμεινε· καὶ αὐτῶν ἔστιν ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἡ τῶν πρωτοτόκων μητρόπολις, ἡ τῶν πραέων γῆ, τὰ ἡγαπημένα σκηνώματα. Εὐρίσκονται δὲ καὶ δυσσεβῶν βασιλέων τάφοι ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἁγίοις ναοῖς, ὡς καὶ τοῦ παραβάτου Ἰουλιανοῦ ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων καὶ πανευφῆμων Ἀποστόλων κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ μὴν καὶ ἄλλων κακοδόξων ἐν ἑτέροις ναοῖς· καὶ οὐ λυσιτελεῖ τούτοις ἢ ἐκεῖσε ταφῆ· μένει γὰρ αὐτῶν ἡ δυσσεβεία, καὶ αὐτῶν ἔστι τὸ αἰώνιον πῦρ τῆς κολάσεως. Ἄμεμπτος λοιπὸν ἢ ταφῆ τῶν ἐν τοῖς Λατινικοῖς ναοῖς ἐνσωριαζομένων Χριστιανῶν· ἐπειδὴ κάκεισε ἢ τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ τῶν θεῶν μορφωμάτων ἔστιν ἀναστήλωσις καὶ προσκυνήσεις. Προσθήκη δὲ οὐκ ἀπρόσφορος τῆ ἀποκρίσει ταύτῃ κάκεινο δὴ τὸ εὐαγγελιογραφούμενον, Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάπτειν τοὺς

αὐτῶν νεκροὺς(1), τοῦ λόγου, οἶμαι, δηλοῦντος τὸ τὴν διαφορὰν εἶναι, τούτων ταφῆν· ὡς ἐντεῦθεν μὴδὲ ἐπάναγκες εἶναι τοῖς ζῶσιν ὑπερκοσμῶς μὴτε περισπουδάστων μελημάτων ἐπὶ ἐνταφιασμῷ τοὺς νεκροὺς ἀξιῶν, μὴτε μὴν ἐπιλέκτους τόπους τούτου χάριν ἐπιζητεῖν.

*Ἐρώτησις.*

Ὁ γυναῖκα ἔχων ἱερεὺς, ἢ διάκονος, ἢ ἀναγνώστης, εἰ αὐτὸς μὲν ἀποκαρῆ, μείνη δὲ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, ἄρ' οὖν δύναται εἰς ἱεροσύνην ἢ ἀρχιερωσύνην προαχθῆναι ὁ ἀποκαρεὺς, εἰ καὶ ἡ σύμβιος αὐτοῦ τὴν ἀπόκασιν οὐ καταδέξεται;

*Ἀπόκρισις.*

Οἱ θεῖοι καὶ φιλευσεβεῖς νόμοι, τὰς αἰτίας καταλέγοντες, ὧν ἕνεκα τὰ τῶν γαμικῶν συνοικεσίων διαζύγια γίνονται, ταύταις ἐντάττουσι καὶ τὸ γινόμενον δι' ἀπόκασιν· ὅπερ καὶ πρόφασιν ἄμεμπτον καὶ ἀκατηγόρητον ὀνομάζουσιν· ἦν δὴ καὶ θανάτῳ παρεοικέναι σοφῶς γνωματεύουσιν, ὡς ἐτέραν ἀνθ' ἐτέρου βίου πορείαν αἵρουμένου τοῦ εἰς τὴν μοναδικὴν βίωσιν παραγέλλοντος(2). Εἰ τοίνυν τὸ τοιόνδε διαζύγιον νόμιμόν ἐστι καὶ ἄμεμπτον διὰ τὴν ἀπόκασιν, καὶ δύναται ἢ γυνὴ τοῦ κειραμένου, εἰ γε βούλεται, μεθ' ἐτέρου ἀνδρὸς ἀκατηγόρητον θέσθαι συνάλλαγμα· ἄρα καὶ ὁ ἀποθριξάμενος ἀνὴρ ταύτης, ὡς τῷ κόσμῳ καθάπαξ νεκρὸς γενόμενος, δύναται, εἰ ἄξιός εὐρεθῆναι, καὶ εἰς τὸ τοῦ ἱερέως, καὶ εἰς τὸ τοῦ ἀρχιερέως ἀναχθῆναι ἄξιωμα· τὸ εἰς τοῦτο δὲ ἠκώλυτον, ἐξὸν ἔστι καταμαθεῖν ἀπὸ τῆς περιλήψεως τοῦ ἐγδῶου κανόνος τῆς ἐν Νεοκαισαρεῖα συνόδου, θεσπιζόντος ταῦτα ῥητῶς· Ἐὰν γυνὴ τινος μοιχευθεῖσα λαϊκοῦ ἄντος ἐλεγχθῆ φανερώς, ὁ τοιοῦτος εἰς ὑπηρεσίαν ἐλθεῖν οὐ δύναται· ἐὰν δὲ μετὰ τὴν χειροτονίαν μοιχευθῆ, ὀφείλει ἀπολύσαι αὐτήν· ἐὰν δὲ συζῆ, οὐ δύναται ἔχεισθαι τῆς ἐγχειρισθείσης αὐτῷ διακονίας. Εἰ τοίνυν ὁ ἀπολύσας, κατὰ τὴν τοῦ κανόνος περιλήψιν, τὴν ἐαυτοῦ γαμετὴν, ὡς μοιχευθεῖσαν μετὰ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ, ἔχεται τῆς δοθείσης αὐτῷ ἱερατικῆς διακονίας ἀνεμποδίστως, ἄρα γε πολλῷ πλέον ὁ κατὰ

(1) Ματθ. κ'. 22. — (2) δ'. Βασιλικ. κί'. 7.

πρόφασιν ἀμεμπτον διαζυγείσ τῆσ οἰκειασ γυναικός, ἀκωλύτως καὶ τὸ ἱερατικὸν καὶ τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα δέξεται (1).

Ἐρώτησις.

Τίνεσ προτιμῶνται εἰσ τὸ ψηφίζεσθαι εἰσ ἐπισκοπάσ, ὁ πρωτόπαπασ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἱερεῖσ, ἢ οἱ διάκονοι οἱ ἔχοντεσ ἀρχιερατικὰ ἐκκλησιαστικὰ ὄφρῖκια;

Ἀπόκρισις.

Αἱ τῶν χηρευουσῶν Ἐκκλησιῶν ψῆφοι κατὰ τὸν ἀκριβῆ λόγον ἀναλόγως τοῖσ τόποισ καὶ τοῖσ προσώποισ προβαίνουσιν· οὐ γάρ, εἰ ὁ τόποσ μὲν περίβλεπτοσ, καὶ δεόμενοσ ποιμένος ἐπιστημονικοῦ καὶ λογίου, καὶ τὸν εἶον τῷ λόγῳ σὺνδρομον ἔχοντοσ, τὸ πρόσωπον δὲ τὸ ὑπὸ χρόνου τυχὸν ἢ θελήματοσ ἀρχιερατικοῦ, εἰσ βαθμὸν ἀναχθὲν ἐπίσημον ἐκκλησιαστικὸν, πείρασ ἱκανῆσ, καὶ λόγου, καὶ γνώσεωσ στέρεται, δεῖ τούτοσ διὰ γε τὸν βαθμὸν ἐπικηρυχθῆναι τόπῳ λαμπρῷ, τούτοσ χάριν, ἵνα μήτε τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα κενωθῆ διὰ τὴν τούτοσ ἀφελειαν, μήτε μὴν ἢ πόλισ ἐστερημένη μείνη καταλλήλου ταύτῃ ποιμένος καὶ κηδεμόνοσ. Διὰ ταῦτα προσήκοντα καὶ ἀρμόδια ὀφείλουσιν εἶναι τοῖσ τόποισ τὰ ψηφιζόμενα πρόσωπα· ὥστε μὴ τὴν τάξιν τῆσ τε εὐσεβείασ καὶ τῆσ ἐκκλησιαστικῆσ καταστάσεωσ ἀχραιοῦσθαι τε. καὶ συγχέεσθαι τῶν ἀξιωτέρων γάρ, οὐ τῶν προβαθμιωτέρων καὶ δυνατωτέρων, οἱ θρόνοι· τὰ περὶ τούτοσ δὲ καὶ ἡ ρηγ'. νεαρά Ἰουστινιάνειοσ, ἢ κειμένη ἐν κεφαλαίῳ ἢ τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, εὐσεβῶσ καὶ πανσόφωσ εἰσ πλάτοσ διέξεισι. Κατὰ τούτοσ τοίνυν τὸν λόγον, ἕκαστον τῶν εἰρημένων προσώπων εἰσ τὸ κατάλληλον τῆ τούτοσ ἐνεργεία καὶ ἀρετῆ ἐπισκοπεῖον ψηφισθῆναι προτιμηθήσεται. Οὐ μέντοι γε τοῖσ ἐκκλησιαστικοῖσ ἀρχοντασ ὄρῶσιν αἱ ψῆφοι ἐπὶ πλέον, οἷα κατ' ἐκλογὴν καὶ δοκιμασίαν εἰσ τὰσ ἀξίασ τῶν ἀρχοντικῶν ἀναγομένουσ, ὡσ ὁ ἐκκλησιαστικὸσ καὶ ὁ νομικὸσ θεσμὸσ βούλεται.

Ἐρώτησις.

Ἐδέξατό τισ ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτίσματοσ παιδὶ τινὸσ· ζητεῖ οὖν αὐτὸσ συνάψαι τῷ ἑαυτοῦ υἱῷ θυγατέρα τοῦ αὐταδέλφου τοῦ πατρός τοῦ ἀναδεχθέντοσ· ἔξεστι τοῦτο γενέσθαι, ἢ οὐκ ἔξεστιν;

Ἀπόκρισις.

Ἐπειδὴ τὴν κατὰ Πνεῦμα συγγένειαν κρείττονα εἶναι τῆσ σαρκικῆσ, καὶ οἱ φιλευσεβεῖσ νόμοι, καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνεσ σαφῶσ γνωματεύουσιν, ἄρα γε οὐδὲ τὸ παρὸν συνάλλαγμα προεῖναι συγχωρηθήσεται· ἐγγύτησ γάρ ἐντεῦθεν ἀνακῆπτει πρωτεξαδέλφων· ἢ σαρκικῆ γάρ πρώτη εξαδέλφη τοῦ ἀναδεχθέντοσ, διὰ τῆσ πνευματικῆσ συγγενείασ, καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀναδόχου εξαδέλφη λογίζεται, ὡσ ἀδελφοῦ ὄντοσ διὰ τοῦ βαπτίσματοσ, τοῦ ἀναδεχθέντοσ παρὰ τοῦ πατρός τούτοσ· ἐπεὶ καὶ ὁ τῆσ γυναικὸσ ἀδελφός, καὶ ὁ τοῦ ἀνδρός, δι' ἀλλήλων, ὁ μὲν, γυναικάδελφοσ τῷ ἀνδρὶ, ὁ δὲ, ἀνδράδελφοσ τῇ γυναικὶ ὀνομάζεται, διὰ τὴν ἐγγύτητα· γέγονε δὲ καὶ πράξισ συνοδικῆ ἐπὶ τῆσ ἐφημερίασ τοῦ ἐν ἀγίοισ [ Νικολάου τοῦ Μουζάλωνοσ, ] πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεωσ, γνωματεύσασα ἀκολουθῶσ τῷ νγ'. κανόνι τῆσ ἐν τῷ Τρούλλῳ ἀγίασ καὶ οἰκουμενικῆσ συνόδου, καὶ τῷ ς'. θέματι τοῦ ι'. κεφαλαίου τοῦ ε. τίτλου τοῦ κη. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν, τοῖσ αὐτοῖσ βαθμοῖσ περιγραφῆσθαι καὶ τὴν πνευματικὴν συγγένειαν, οἷσ καὶ ἡ φυσικῆ, ἦτοι σαρκικῆ, περιορίζεται· κατὰ τούτο γοῦν, καὶ τὸ ἐρωτώμενον τοῦτο συνάλλαγμα γενέσθαι οὐ συγχωρηθήσεται, ὡσ εἰσ τὸν ἐκ πλαγίου τέταρτον βαθμὸν ἀναγόμενον.

Ἐρώτησις.

Ἐπὶ τούτοισ οὐ δύναται καὶ τοῦ συντέκνου αὐτοῦ θυγατέρα, αὐταδέλφην οὔσαν ἀναδεξιμαίου αὐτοῦ, ἀγαγέσθαι νύμφην υἱῷ αὐτοῦ, ἢ ἀδελφόπαιδι, ἢ πρωτεξαδέλφῳ;

Ἀπόκρισις.

Ὁ αὐτὸσ λόγοσ ἀρκέσει καὶ ἐπὶ λύσει τῆσ παρούσησ ἀπορίας.

(1) Βλέπε Βαλασμ. ἐπὶ τοῦ Μιθ. καν. τῆσ ς', καὶ Νεαράν Ἰσαακίου τῷ Ἀγγέλου σελ. 321 τοῦ παρόντοσ τόμου.

(1) Ὁρα Βαλασμ. ἐπὶ τοῦ νγ'. Καν. τῆσ ς', ἵνα παραπίθεται τὸ ἐνταῦθα μνημονευόμενον σημεῖωμα, ἐκδοδομένον ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Νικολάου τοῦ Μουζάλωνοσ.



Ἐρώτησις.

Εἰ οὐκ ἀνένδεκτον μένειν τινὰ διηνεκῶς ἔνδον Θείου ναοῦ, καὶ ἐντὸς τούτου ἐσθίειν· καὶ μάλιστα εἴη οὐδὲ νεωκόρος εἶη ἐκεῖνος;

Ἀπόκρισις.

Τὸ μένειν ἐντὸς τοῦ Θείου ναοῦ νεωκόροις μόνοις ἀνεῖται, διὰ τε τὰς ἀναγκαίαις τούτῳ ὑπηρεσίαις, καὶ δι' ἐπιβουλήν κλεπτῶν, ἢ τοιχωρύχων, ἢ ἐτέρων κακοποιῶν· ἄλλω δέ τινι, μὴ περικειμένῳ τοιαύτην φροντίδα, ἐνδέδοται οὐδαμῶς· τὸ δὲ ἐσθίειν ἔνδον ναοῦ, οὐχ ὅπως καθ' ἑκάστην, ἀλλ' οὐδὲ ἐκ διαλειμμάτων ὁπωσοῦν τινι, ἀλλ' οὐδ' αὐτῷ συγκεχώρηται νεωκόρῳ· καὶ τὰ περὶ τούτου τρανῶς διασαφούσιν ὅ,τε ἐκκλησιαστικός νόμος, καὶ ὁ πολιτικός· ὁ μὲν ἐκκλησιαστικός, ἐν διαφόροις κανόσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν τῷ οὐδ'· τῆς οἰκουμενικῆς ἑ' συνόδου ταῦτα διαγορεύει, ὅτι Οὐ δεῖ ἐν τοῖς Κυριακοῖς, ἢ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, καὶ ἔνδον ἐν τῷ οἴκῳ ἐσθίειν, καὶ ἀκούβιτα στρωννύειν· οἱ δὲ τοῦτο ποιεῖν τολμῶντες, ἢ παυσάσθωσαν, ἢ καθαιρείσθωσαν· ἀκούβιτον δὲ λέγεται ἅπαν στρωμνῆς κατασκευάσμα εἰς ὕψος ἠρμένον καὶ μαλακόν· ἀκούμβω γὰρ παρὰ Λατίνοις τὸ ἀναπίπτω· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ 43'. κανόνι ταῦτα· Ἐοὺς ἢ γαρμετῆ συνοικοῦντας, ἢ ἄλλως ἀδιακρίτως τοὺς ἱεροὺς τόπους κοινοποιοῦντας, καὶ καταφρονητικῶς περὶ αὐτοὺς ἔχοντας, καὶ οὕτως ἐν αὐτοῖς καταμένοντας, καὶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς σεβασμίοις ναοῖς κατηχουμένων προστάσσομεν ἐξωθεῖσθαι· εἰ δὲ μή τις τοῦτο παραφυλάξει, εἰ μὲν κληρικὸς εἶη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. Ὁ δὲ γε πολιτικός νόμος ἐν κεφαλαίῳ ια'. τοῦ α'. τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν ταῦτά φησι· Μέχρι τῶν πρὸ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς ὄρων τῆς Ἐκκλησίας τὸ ἀσφαλὲς ἐχέτωσαν οἱ προσφυγόντες, τοῖς ἐνδοτέροις λουτροῖς, ἢ κήποις, ἢ οἰκῆμασιν, ἢ αὐλαῖς, ἢ στοαῖς χρώμενοι· κωλυέσθωσαν δὲ ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἢ ἐσθίειν, ἢ ὑπνοῦν. Ἀλλὰ καὶ ἡ οὐγ'. νεαρὰ τοῦ Βασιλέως κυρίου Λέοντος τοῦ φιλοσόφου παρομῶις καλᾶζει καὶ τοὺς ἐπιτρέποντας τὴν εἰς τὰ κατηχουμενεῖα κατοικησίαν. Ἐκ τῆς περιλήψεως οὖν τῶν τοιούτων Θεσπισμάτων ἀπηγορευμένον, ἐστὶ παγτάπασαι καὶ τὸ ἐσθίειν, καὶ τὸ μένειν ἔνδον Θείου ναοῦ.

Ἐρώτησις.

Ἐν τοῖς ἀρχοντικοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀξιώμασι τίς πρῶτος, καὶ τίς δεύτερος, καὶ τίς τρίτος; καὶ πῶς ἐφεξῆς ἡ τούτων τάξις (1);

Ἀπόκρισις.

Ἀπὸ μὲν παλαιᾶς παραδόσεως πρῶτός ἐστιν ὁ μέγας οἰκονόμος· δεύτερος, ὁ ἐπὶ τῆς μεγάλης σακέλλης, ἦγουν ὁ μέγας σκελλάριος· τρίτος, ὁ μέγας σκευοφύλαξ· τέταρτος, ὁ χαρτοφύλαξ· πέμπτος, ὁ ἐπὶ τῆς μικρᾶς σακέλλης, ἦγουν ὁ σακελλάριος· καὶ ἕκτος, ὁ πρωτεκδικος· οἵτινες καὶ ἐξωκατάκηλοι λέγονται. Τὸ τοῦ πρωτεκδικου δὲ ὄφφικιον, ἐν τοῖς ὀποθεβηκόσιν ὄν ἐκπαλαι, ὕστερον τοῖς ὑπερέχουσι συετάγη παρὰ τοῦ τῆς μακαρίας λήξεως πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γεωργίου τοῦ Ξιφιλίνου· τῇ πράξει δὲ ταύτῃ ἐπηκολούθησε καὶ γνώμη γενναία τοῦ ἐν ἀγίοις μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου, ἐπαινοῦσα καὶ ἐξαίρουσα τὸ γεγονός, ὡς εὐλόγως καὶ ἀμέμπτως πραχθέν· οἷα τῆνικαυτὰ τινῶν ἀντειπόντων, ὡς μὴ ἀποδεξαμένων τὴν πράξιν. Μετὰ τοὺς ἐξωκατακλήλους δὲ, πρῶτός ἐστιν ὁ πρωτονοτάριος· δεύτερος, ὁ ὑπομνηματογράφος· τρίτος, ὁ λογοθέτης· τέταρτος, ὁ κανατρίσιος· πέμπτος, ὁ ἱερομνήμων· ἕκτος, ὁ ραιφερενδάριος· ἑβδόμος, ὁ ἐπὶ τῶν γονάτων· ὄγδοος, ὁ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς καταστάσεως· ἔννατος, ὁ ὑπομνητήσκων· δέκατος, ὁ ἐπὶ τῶν σεκρέτων· ἐνδέκατος, ὁ ἐπὶ τῶν κρίσεων· δωδέκατος, ὁ δευτερεύων τῶν διακόνων· μετ' αὐτοὺς, οἱ τρεῖς ὀστιάριοι· καὶ μετ' αὐτοῦ, οἱ τρεῖς ἀρχοντες τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ προχείρισις δὲ τοῦ δευτερεύοντος τῶν διακόνων οὐχ ἀπλῶς γίνεται, ἀλλὰ κατ' ἐκλογὴν· δεῖται γὰρ τὸ τοιοῦτον ὄφφικιον ἀνδρὸς ἱκανοῦ καὶ ἐπιτηδείου εἰς τὸ ἐκπληροῦν ἀμέμπτως τὰς ἀρμοζούσας τούτῳ διακονίας· αὐτοῦ γὰρ ἐστὶν ἡ μετὰ τὴν εἴσοδον εὐφημία τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἀρχιερέων, τὸ ἐν ταῖς λιταῖς βαστάζειν τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ τὰς ἐν αὐταῖς συναπτάς καὶ αἰτήσεις ποιεῖν, τὸ, ἀπόντος τοῦ ἀρχidiaκόνου, διδόναι καιροῦς τοῖς ἐν τῷ ἄμβωνι διακόνοις, καὶ ἄλλα τινὰ

(1) Ὑρα Βαλα, Μελέτην χάριν τῶν δύο ὄφφικίων Τόμ. Δ'. σελ. 580.



τούτου ὑστέρηματα ἐκπληροῦν· κατὰ τοῦτο γοῦν καὶ λέγεται δευτερεύων, οὐχ ὅτι δευτερεύει ἐν τῇ τάξει τῶν διακόνων. Τοιαύτην μὲν οὖν ἡ παλαιτέρα παράδοσις εἶχε τὴν τῶν ἀρχοντικῶν τάξιν καὶ στάσιν· ὅτι δὲ αἱ τούτων σφραγίδες τοῦ θελήματος τῶν ἀρχιερέων ἐξήρτηνται, διάφοροι δὲ εἰσι καὶ ταῖς γνώμας καὶ ταῖς ὀρέξεσιν οἱ ἀρχιερεῖς, τούτου χάριν συνεχέθη ἡ τάξις ἡ παλαιά· κἀντεῦθεν οὐδὲ ἡ στάσις τῶν ἀρχοντικῶν ἐπὶ τῆς ἰδρύσεως ἔμεινεν, ἀλλὰ μετακινήθη κατὰ τὸ τοῖς ἀρχιερεῦσι δοκοῦν· ἡ σύγχυσις δὲ αὕτη ἐν τοῖς πλείοσι τούτων ὡς νόμος λοιπὸν ἐπεκράτησεν. Ὅτι δὲ ἐν τούτοις εὐρίσκονται τινες μέτοχοι ὁποσοῦν πείρας ἐκκλησιαστικῆς, τὰ μὲν τῆς ὑπερεχούσης τάξεως ἀρχοντικά ἐπὶ τῆς οικείας μένειν ἕως καταστάσεως, ἡ ἰδρύσεως· τὰ δὲ τῆς δευτέρας, εἰ καὶ μετατιθέασιν, ὅμως οὐ χωρὶς εὐλόγου αἰτίας τοῦτο ποιοῦντες καταλαμβάνονται, ἢ ἀρετὴν δηλαδὴ τιμῶντες, ἢ λόγον, ἢ ἄλλην ἐπαινουμένην ἐνέργειαν· οἳ γε μὴν παντάπασιν πείρας ἀμέθεκτοι καὶ ἀνεπιστήμονες, τὰ ἄνω κατὰ πτω ποιοῦντες εὐρίσκονται· καὶ ἡ παροιμία τούτοις ὁμέστολος, ἄνω πτωχῶν χωρεῖν λέγουσα τὰς πηγὰς, καὶ τὰ παρὰ Ἰουδαίοις δευτερόπρωτα σάββατα, καὶ παρὰ τοῖς δεινοῖς σοφισταῖς τὰ πρωθύστερα. Χρεῶν οὖν ἐμοὶ δοκεῖ, τοῖς πολλοῖς ἔθεσιν ἀναντιρρήτως ἀκολουθεῖν· εἰ δέ τι καὶ καινοτομεῖν ἀνάγκη ἐν τούτοις, ἐξ εὐλόγων αἰτιῶν, ἀλλ' οὐκ ἐκ θελημάτων ἰδίων τοῦτο ποιεῖν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτερα ὄφφικια, ἅπερ μάλιστα τοῖς ἱερεῦσιν ἀρμόζουσιν· ὁ ἐπὶ τῶν κατηχήσεων, ὁ ὄρφανοτρόφος, οἱ τέσσαρες ἐκδικοὶ, ὁ ἀρχὼν τῶν φώτων, ὁ νομμοδότος, καὶ ὁ περιοδευτής. Ἀναγνωστῶν δὲ ὄφφικια, ταῦτα· ὁ δομέσικος τοῦ δεξιοῦ χοροῦ· ὁ δομέσικος τοῦ ἀριστεροῦ· ὁ λαοσυνάκτης· ὁμοίως ὁ δομέσικος τῶν ψαλτῶν, ὁ παρὰ τινῶν λεγόμενος πρωτοψάλτης· ὁ πριμμικῆριος τῶν ἀναγνωστῶν· ὁ ἀρχὼν τῶν κοντακίων· ὁ πρωτοκανονάρχος· οἱ χαρτουλλάριοι τῆς μεγάλης σακέλλης, καὶ τοῦ σκευοφυλακείου. Θεωροὶ δὲ, καὶ δεποτάτοι, καὶ καμισάτοι, οὐκ εἰσὶν ὄφφικια, ἀλλὰ διακονίαι περὶ τὸ ἅγιον εἶημα, τούτοις ἀρμόζουσαι· οἱ μὲν γὰρ θεωροὶ τὴν φυλακὴν καὶ τήρησιν πιστεύονται τῶν ἱερῶν σκευῶν, καὶ τῶν καλυμμάτων αὐτῶν, εἰ

μάλιστα εὐρίσκονται ταῦτα λίθοις καὶ μαργάραις κοσμούμενα· οἱ δεποτάτοι δὲ, μανδυοφοροῦντες μετὰ λαμπάδων προπορεύονται, τοῦ τε ἁγίου Κυαγγελίου, ὅποτε ἀναφέρεται εἰς τὸν ἄμβωνα πρὸς ἀνάγνωσιν, καὶ τῶν ἁγίων δώρων, ἐν τε τῇ εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν εἰσόδῳ, καὶ ἐν τῇ εἰς τὴν πρόθεσιν ἐπανόδῳ αὐτῶν· οἱ λοιποὶ δὲ, ἦγουν οἱ καμισάτοι, ἐνασχολοῦνται περὶ διακομιδῆν ἀνθρώπων πυρὸς εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ περὶ τὴν τῶν θείων λεβήτων ἐκπύρωσιν, ἵνα ἐκείθεν συνήθως ζέον ὕδωρ τοῖς ἁγίοις ποτηρίοις κατὰ καιρὸν ἐγχεθῆ, καὶ περὶ ἄλλας ὁμοίας τούτοις ὑπηρεσίας. Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ λεγόμενοι πατριαρχικοὶ δομέστικοι· καὶ τοῦτο δὲ τὸ ὄφφικιον, τῶν ἀναγνωστῶν ἐστὶ· διακονία δὲ τρίτου, τὸ ἐν ταῖς προόδῳ τοῦ πατριάρχου λέγειν τὸ, Εἰς πολλὰ ἔτη, δέσποτα.

#### Ἐρώτησις.

Τὸ ἀρχidiaconικὸν ὄφφικιον ποίας ἐστὶ τάξεως, καὶ ποίου βαθμοῦ· καὶ εἰ προίσταται τῶν ὄλων διακόνων, ὡς ἀρχidiaconος, καὶ αὐτῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων· καὶ εἰ προτιμάται πάντων ἐν τῇ μεταλήψει τῶν θείων μυστηρίων· καὶ εἰ ἐπ' ἀδείας ἐστὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ἐπάνω τῶν προεισοδουσάντων, μηδὲν δὲ σχόντων ὄφφικιον, τιθέναι τινὰς μηδὲν μὴδ' αὐτοὺς ἔχοντας ὄφφικιον, ἀλλὰ πιττακίῳ μόνῳ καὶ προστάγματι τὴν ὑπεροχὴν λαβόντας. Τίς δὲ ἐστὶν ἡ ἐνέργεια τοῦ ἱερομνήμονος, καὶ εἰ διάκονος αὐτὸς ὀφείλει εἶναι, ἢ ἱερεὺς;

#### Ἀπόκρισις.

Τὸ ἀρχidiaconικὸν ὄφφικιον οὐκ ἐστὶν ἀρχοντικόν, οὐδὲ ἐκ φιλοτιμίας ἀρχιερατικῆς, ὡς περὶ τὰ ἀρχοντικά· περιφορᾶς δὲ πολλῶν ἡλίων συμπέρασμα· διὸ καὶ ὡς χρόνου καὶ ἰδίου κόπου διάρημα ὁ ἀρχidiaconος ἔχει καὶ τὴν ὑπεροχὴν ἐπὶ πάντων τῶν διακόνων, εἴτε ἀρχοντικοῖς ὁποιοσοῦν τετίμηνται, εἴτε καὶ μὴ, ἐν τε τῷ ναῷ, ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι, καὶ ἐν τῇ μεταλήψει τῶν θείων μυστηρίων. Τὸ δὲ διὰ πιττακίων τιθέναι τινὰς, κἀν ὄφφικια ἔχωσιν, ἐπάνω τῶν προεισοδουσάντων, πάντῃ ἀνένδεκτον, ὡς καὶ προδήλως ἄδικον· ἡ γὰρ τάξις καὶ στάσις τῆς εἰσόδου τῶν διακόνων τῷ χρόνῳ ρυθμίζεται, καὶ στηρίζεται, καὶ ἐστὶν ἀμετακίνητος. Ἀρκεῖ δὲ τοῖς οὕτω προτι-



μωμένοις τῷ, ιερουργούντος τοῦ ἀρχιερέως, ἐν τῇ εἰσόδῳ καὶ ἐν τῇ μεταλήψει τῆνικαῦτα μόνον προτιμᾶσθαι τῶν προεισοδευσάντων, οὐ δι' ἕλλό τι, ἢ ὅτι ἀρχοντικαῖς τετιμῆνται χωρὶς δὲ τοῦ ἀρχιερέως, οὐδέποτε οὐδαμῶς ταύτης τῆς προτιμῆσεως ἀπολαύσουσιν· εἰ γὰρ καὶ οὐδὲ ἀρχοντικά ἐχουσιν, ὑπερβάλλον τὸ ἀδικόν· εἰς τί γὰρ ἀπλοῦς διάκονος ἑτέρου προτιμῆσεται ἀπλοῦ διακόνου προεισοδεύσαντος; Πλὴν, εἰ ἀγαπᾷ τὴν ἀδικίαν ὁ προεστῶς, καὶ τοῦτο πράττειν ἀλογιστως οὐκ ἐπιστρέφεται· ἀλλ' εἰς τοῦτο λόγος οὐδεὶς, ὥσπερ οὐδὲ φωνῆ ἐπαδόντων εἰς ἀσπίδος ὄψα, κατὰ τὸ ψαλτωδούμενον (1). Τὸ τοῦ ιερομνήμονος δὲ ὄφικιον διακόνῳ ἐξ ἀνάγκης προσήκει· ἐπειδὴ συνυπουργὸς οὗτός ἐστι τῷ ἀρχιερεῖ μέλλοντι ιεροπρατεῖν· εἰ δὲ ἱερεὺς ἐστὶν ὁ ιερομνήμων, κενῶ ὀνόματι, ὡς οὕτως εἰπεῖν, ιερομνημονεῖ· οὐδὲ γὰρ ἐξόν αὐτῷ ἐν ταῖς ὑπηρεσίαις τῶν ἀρχιερατικῶν στολισμάτων διακόνου τάξιν τηρεῖν. Τινὲς δὲ τῶν ἀρχιερέων, ἐξ ἀπειρίας τὰς ἐγγραφὰς τῶν μαρτύρων, τὰς γινομένας περὶ τῶν ἱεράσθαι θελόντων, ἀνατιθέασιν τῷ ιερομνήμονι, καὶ λανθάνουσι προφανῶς ἀδικοῦντες τὸν χαρτοφύλακα· τῷ τούτου γὰρ ὄφικίῳ ἐμπέπηκται καὶ ἡ τῆς τοιαύτης διακονίας ἐνέργεια· καὶ οὐδαμῶς ἐκ τούτου αὕτη παρασαλευθήσεται, ὥσπερ δὴ καὶ ἡ τῶν ιερολογίων.

#### Ἐρώτησις.

Εἰ ἐπ' ἀδείας ἐστὶ τῷ ἀρχιερεῖ, χαρτοφύλακος ὄντος, ἑτέρῳ οἰωδῆτινι ἐπιτρέπειν, εἴτε πάντοτε σημειοῦσθαι, εἴτε καθῆκαξ τοῦτο διενεργῆσαι· καὶ ποίας ἐστὶ γλώσσης ἢ τοῦ δομestίκου προσηγορία, καὶ ἐπὶ ποίαις ἐξουσιάζει τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν;

#### Ἀπόκρισις.

Τὸ σημειοῦσθαι τὰ παρεμπύπτοντα, τῷ χαρτοφυλακικῷ ἀξιώματι ἀπαρεγγεῖρητος ἐγκεκόλαπται· ὅθεν καὶ παρόντος μὲν αὐτοῦ, οὐκ ἐξόν ἐστὶν ὅλως τῷ ἀρχιερεῖ, ἑτέρῳ ἀναθεῖναι σημείωσιν οἰανδῆτινα· εἰ μήποτε ἀνάγκη ἐπίγει διὰ μακρᾶς ὁδοῦ γενέσθαι σημείωσιν, διὰ τινὰ κατὰ τόπον ἀναφυσίαν.

(1) Ψαλμ. ΝΖ', 5.

ὑπόθεσιν· τῆνικαῦτα γὰρ, ὅν ἂν ἐκλέξῃται ὁ ἀρχιερεὺς, ἀποστέλλει δικαίῳ αὐτοῦ τηρήσοντα καὶ σφραγισμένον τὴν ὑπόθεσιν· νοσοῦντος μὲν τοῦ χαρτοφύλακος, ἢ ἀποδημοῦντος, ἀντ' ἐκείνου τῷ ὑπομνηματογράφῳ ἀνείται ἡ ἐκθεσις καὶ ἀνάγνωσις τῶν τοῦ χαρτοφυλακικοῦ σεκρέτου ὑπομνηματισμῶν. Ἢ τοῦ δομestίκου δὲ προσηγορία, κατὰ Λατίνους, τὸν ἐξάρχοντα, τὸν προηγούμενον, τὸν ἐπιστάτην δηλοῖ· καθὰ δὴ καὶ παρὰ ταῖς βασιλικαῖς ταξιαρχίαις λέγεται δομestικός ἀνὰ μέρος καὶ ἀνατολῆς, καὶ δύσεως, καὶ σχολῶν· κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς τάξεσι δομestικός λέγεται, εἴτ' οὖν ἀρχιδός καὶ ἐπιστάτης τῶν μελωδιῶν τε καὶ τῶν μελωδῶν, οἳ εἰς ῥυθμὸν καὶ τάξιν καθιστῶν αὐτούς τε καὶ τὰ μελωδήματα· ἐνέργειαν δὲ ἔχει αὐτό τε τοῦτο, καὶ τὸ ἐν ταῖς καθολικαῖς παννυχίαις τὰς ἐνάρξεις ποιεῖν, ἐν τῷ ἐκφωνεῖν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, ἢ τὸν παρόντα ἱερέα, τὸ, Κύλόγησον, δέσποτα· αἱ τοιαῦται δὲ παννυχίδες γίνονται μὲν καὶ ἐν ἄλλοις καιροῖς, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ταῖς πέντε ἡμέραις τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν, μετὰ τὴν τῆς ιερουργίας τῶν προηγιασμένων ἀπόλυσιν.

#### Ἐρώτησις.

Πὰ ἀντιμίνσια καὶ ἐν ἑτέραις ἄρα ἐπαρχίαις παρῆρσιάζονται, ἢ ἐν μόνῃ τῇ τοῦ διενεργήσαντος ταῦτα, καὶ οὐ παρ' ἐνορίαν; Καὶ τί σημαίνει τοῦτο ἐλληνικῶς, καὶ πῶς δεῖ γράφεσθαι, διήτα, ἢ δι' ἰῶτα; Εἰ σπάνις δὲ ἐστὶ μύρου, ἔξεστι τὸ εὐρισκόμενον διὰ μίγματος ἐλαίου πληθύνεσθαι (1);

#### Ἀπόκρισις.

Τὰ ἀντιμίνσια, τῆς ἀγιαστικῆς δυνάμεως μετασχάντα, ἢν αὐτοῖς ἢ τῆς καθιερώσεως τῶν ἐκ νέου ἀνεγειρομένων ναῶν ἀκολουθία ἢ ἑπταήμερος, ἐν τῷ ἐκεῖσε θυσιαστηρίῳ κειμένης, ιερουργία ἐμποιεῖ, ἀνεμποδίστως, ἐνθα ἢ τούτων χρῆσις ἐστὶ, διαδόσιμα γίνονται, καὶ οὐ περιγράφονται ἐν τῇδε τῇ ἐνορίᾳ, ἢ ἐν ἐκείνῃ, κατὰ τινὰ δικαιοδοσίαν ἀποκεκληρωμένην αὐτῇ· καὶ ὑπερόρια γὰρ γινόμενα, καθὰ δὴ καὶ τὸ θεῖον μύρον, καὶ ἄλλα ἄγια, τὴν ἐαυτῶν χρῆσιν ἀνεπιτίμητον ἔχουσι, μόνον ιερουργη-

(1) Ὅρα τὸ περὶ ἀντιμινσίου σημείωμα τοῦ πατριάρχου Νεφέου σελ. 141 τοῦ παρόντος τόμου.



θέντα κατὰ τὴν κειμένην περὶ τούτων τῶν Πατέρων παράδοσιν. Ἡ προσηγορία δὲ αὕτη παράγεται ἀπὸ τοῦ μίνσου, τοῦ καθ' Ἑλληνας μὲν τὸ κανοῦν δηλοῦντος, κατὰ δὲ τὴν Ἰταλὴν γλῶσσαν τὸ πεπραγμένον τοῖς ὄψοποιοῖς ἐδεστόν· κατὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὰ ἐν ταῖς τραπέζαις ἐφαπλούμενα ὀθόνια, μινσάλια λέγονται, οἷα πρὸς κόσμον τῆς τραπέζης καὶ τῶν μινσῶν τιθέμενα· κατὰ κοινολεξίαν δὲ ἀντιμίνσια λέγονται, ὥσπερ ἐν τοῖς ἱματισμοῖς τὰ ἀντίπανα, καὶ ὅσα ἐκ τῆς κατὰ ἀνάγκασιν ἐνεργείας τὴν τοιαύτην ἐν τούτοις προσηγορίαν εἰλήχασιν. Ἐν ἐκείναις δὲ ταῖς ἀγλαῖς τραπέζαις ταῦτα τίθενται, ἅς καθιέρωσις οὐχ ἠγίασεν· ἐκ τῶν ἀντιμινσίων γὰρ αὕτη τε ἢ μὴ καθιερωθεῖσα τράπεζα, καὶ ἡ ἱερουργουμένη προσφορά λαμβάνουσι τὸν ἁγιασμόν· ἢ γὰρ τοὶ ἁγιασθεῖσα, ἀφ' ἑαυτῆς ἀγιάζει τὰ δῶρα· οὐ γὰρ οἰκοθὲν εἰσιν ἁγία· καὶ τοῦτο ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἡ δεσποτικὴ φωνὴ μαρτυρεῖ, μείζονα τῶν δῶρων λέγουσα, καὶ τοῦ χρυσοῦ, τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸν ναόν, ὡς τοῦ μὲν, τὰ δῶρα, τοῦ δὲ, τὸν χρυσὸν ἀγιάζοντος (1). Εἴ γοῦν ἀκαθιέρωτός ἐστιν ὁ ναός, τὸ ἐλλεῖπον τούτου ἀνεπληροῖ ἢ ἁγιαστικὴ τοῦ ἀντιμινσίου δύναμις· ὅθεν οὐδὲ ἔξεστιν ἐν ἀκαθιέρωτῳ ναῷ χωρὶς ἀντιμινσίου ἱερουργίαν γενέσθαι ποτέ· πῶς γὰρ τὸ θυσιαστήριον ἀγιάσει τὸ δῶρον, μὴ μετασχὼν ἀγιότητος; καὶ τῷ τολμήσαντι τοῦτο ἱερεῖ πρόστιμόν ἐστιν ἢ καθαιρέσις· δι' ἱῶτα δὲ γράφεται διὰ τὸ ἐθνικόν· τὰ γὰρ ἐθνικά, κατὰ τὸν γραμματικὸν κανόνα, οὔτε παραγωγὰς, οὔτε κανόνας ἔχουσιν· εἴθισται δὲ τοῖς γραμματικοῖς δι' ἱῶτα καὶ ὁ μικροῦ καὶ εὐψιλοῦ τὰς ἐθνικάς φωνὰς γράφεσθαι. Οὐκ ἔχει δὲ χώραν ὅλως καθ' ἕτερον τρόπον ἀνευ καθιερώσεως νέου ναοῦ τὸ γίνεσθαι ἀντιμίνσια, καὶ λαμβάνουσι ἑαυτοὺς οἱ ἀλλοτρόπως καινοτομοῦντες τὴν τούτων ποίησιν, παραβάτας ποιοῦντες τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων, καὶ ἄδωρα δῶρα καὶ οὐκ ὀνήσιμα, κατὰ τὸν εἰπόντα (2), προσάγοντες. Οὐκ ἐφιστᾶν δὲ χρῆ, εἰ ἐκ καινῆς ἅμα καὶ προσφάτως ἐστὶν ἀνεγνηγερμένος ναός, ἵνα τούτου καθιέρωσις γένηται· ἀλλ' εἰ καὶ εὑρίσκεται τις ἐκ πολλοῦ μὲν ἀνεγνηγερμένος, καθιέρωσιν δὲ μὴ δεξάμενος, τῆς ἀγιστείας ταύτης καὶ ὁ τοιοῦτος ἀξιωθήσεται, ὡς δέξασθαι ταύτην ἀμέμπτως

δυνάμενος. Εἰ σπάνις δὲ ἐστὶ μύρου ἐν τε τοῖς θεοῖς βαπτίσμασι, καὶ ἐν τῇ τῶν ναῶν καθιερώσει, καὶ ἐν ἄλλῃ τούτου χρήσει, τῷ εὑρισκομένῳ ὀλιγοστῷ μύρῳ συγκαταμίγνυσθαι ἔλαιον συγκεχώρηται· ὡς ἂν, οὕτω πληθυνθὲν, ἀρκέσῃ ἐκπληρῶσαι τὸν ἁγιασμόν τοῖς δεομένοις αὐτοῦ.

#### Ἐρώτησις.

Εἰ ἔξεστι τοῖς Ἀρμενίοις, ἐν αἷς πόλεσιν οἰκοῦσι, κατὰ πάσαν ἄδειαν κτίζειν Ἐκκλησίας, καὶ εἴτε χρῆ κωλύεσθαι, ἢ ἔαν αὐτοὺς ποιεῖν, ὡς βούλονται.

#### Ἀπόκρισις.

Ἐν ταῖς Χριστιανῶν χώραις καὶ πόλεσιν ἐνδέδοται μὲν ἀρχῆθεν οἰκεῖν καὶ ἀλλογλώσσους, καὶ ἑτεροδόξους, ἢ γοῦν Ἰουδαίους, Ἀρμενίους, Ἰσραηλίτας, Λατίνους, καὶ λοιποὺς τοιοῦτους· πλὴν οὐκ ἀναμιξὲς μετὰ τῶν Χριστιανῶν, ἀλλὰ κεχωρισμένως ὄθεν καὶ ἀφορίζονται τόποι ἐκάστη τούτων φυλῆ, εἴτε ἐντὸς πόλεων, εἴτε ἐκτὸς, ὥστε τούτοις ἐμπεριγράφεσθαι, καὶ μὴ ἐπέκεινα τούτων τὰς οἰκήσεις αὐτῶν ἐκτελεσθαι. Ἐπινενόηται δὲ τοῦτο τοῖς πάλαι βασιλευσίν, ὡς οἴμαι, τριῶν ἕνεκεν· ἐνὸς μὲν, ἵνα τῷ ἐστενωμένῳ καὶ ἀφωρισμένῳ τῆς τούτων οἰκήσεως λαμβάνωσιν αἴσθησιν, ὡς ἀπόβλητοι διὰ τὴν κατ' αὐτοὺς αἵρεσιν κρινόνται· ἐτέρου δὲ, ἵνα κατὰ μικρὸν, διὰ τὸ συχνῶς ὁμιλεῖν τοῖς Χριστιανοῖς, πρὸς μετάθεσιν ἀπαλλάττωνται· εἰ καὶ μὴ πάντες, ἀλλὰ τινὲς μὲν, ὅσους δὴ ἡ σωτηρία ἠγάπησε· καὶ τοῦ τρίτου, ἵνα τοὺς καρποὺς τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν οἱ κατὰ βίον χρήζοντες αὐτῶν ἀποφέρωνται. Τοῖνον καὶ οἱ Ἀρμένιοι, εἰ ἐν τόπῳ, ἐνθα περιγράφονται, καὶ ναοὺς κτίζουσι, καὶ τὰ τῆς αἵρέσεως αὐτῶν ἐκτελοῦσι, μενοῦσιν ἀνεπηρέαστοι· τὸ αὐτὸ γὰρ καὶ Ἰουδαῖοι πρόσεστι, καὶ Ἰσραηλίταις, οἰκοῦσιν ἐν πόλεσιν χριστιανικαῖς· εἰ δὲ τοὺς ὄρους ὑπερβαίνουσι τῆς ἀφορισθείσης αὐτοῖς συνοικήσεως, οὐ μόνον αὐτοὶ κωλυθήσονται, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκοδομήματα τούτων, ὅποια δ' ἂν καὶ ᾖσι, καταστραφήσονται· τὸ γὰρ ἀνέτως ἔχειν καὶ εὐπαρρησιάζεσθαι ἐν τοῖς τοιοῦτοις, πάλαι ἀπόλεσαν.

(1) Ματθ. ΚΓ', 17, 19. — (2) Σοφοκλ. Αἴας, στίχ. 874.



## Ἑρώτησις.

Τί σημαίνει τὸ μὴ ἐλευθεροδοῦν τὸν δούλον, ὅπερ τοῖς δουλικοῖς ὠνητηρίοις οἱ ταβελλίωτες ἐγγράφειν εἰώθασι;

## Ἀπόκρισις.

Ἡ τῶν καταδουλουμένων ἀνθρώπων δουλεία τοσοῦτον τοῖς κεκτημένοις ἐμπέφυκεν, ὡς μὴ δύνασθαι τοὺς δούλους μὴ μόνον ἐν αὐτοῖς τοῖς μέτροις τῆς δουλείας φωνὴν αἶρειν προσήκουσαν εὐγενέσι καὶ ἐλευθεροῖς κατὰ τῶν δεσποτῶν, ἀλλ' οὐδ' ἂν, εἰ καὶ ἐλευθερίας ἀξιωθείεν, τὴν τοιαύτην ἀναλαβεῖν φωνὴν πώποτε ὄθεν καὶ ἐπιτίμιον τῆς ἐλευθεροφωνίας ταύτης οἱ ἀπελεύθεροι τῆς ἀναδούλωσιν ἐκλήρωσαντο. Καὶ μάρτυρες οἱ νόμοι οἱ παλαιοί, καὶ αὐτὰ δὴ τὰ νεαρὰ τοῦ σοφωτάτου ἐν βασιλευσὶ θεσπίσματα, ἅτινα τοὺς ἐν ἀγνοίᾳ τῶν κεκτημένων δούλους κληρικούς γεγονότας, καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης σεμνὸν ἀξίωμα περιβαλομένους, ἢ τὸν μοναδικὸν θρόνον ἀνηρημένους, ἢ, τὸ μείζον, εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν ἀναχθέντας βαθμὸν, πάλιν εἰς τὴν προτέραν τῆς δουλείας τάξιν ἀποκαθίστασθαι διορίζονται· μηδὲν δηλαδὴ ἐκ τῶν τοιούτων χειροτονιῶν, ἢ τοῦ μοναδικοῦ σχήματος, εἰς ἀποφυγὴν τῆς δουλείας βοηθουμένους. Δουλοῦσθαι δὲ διακελεύονται καὶ τοὺς συναπτομένους ἐλευθέρους οἰκετικούς προσώποις, ἐπὶ μὴ δύνηται τὸ ἐλευθερία τιμώμενον πρόσωπον καταβολὴν προσομολογήσαι τιμῆματος, δι' οὗ ἀπολελυμένον τῆς δουλείας τὸ ὑπ' αὐτῆς κατεχόμενον μέρος τῆ ἐλευθερία γενήσεται· ὡσαύτως δουλοῦσθαι καὶ τὸ ἐλευθερίας μὲν ἀξιωθὲν παρὰ τοῦ δεσπότητος μέρος (ἀμφοτέρων δηλαδὴ ὄντων δούλων), ἀφορμὴν δὲ τὸ οἰκεῖον ποιούμενον ἄνετον, πρὸς τὸ ἴδιον σχῆμα τοῦ θίου ἀναρπάζειν πειρασθαι τὸ καταλειφθὲν μέρος· καὶ μὴ μόνον ἐκ τῆς αὐθαδείας ταύτης μηδὲν ἐξανύειν, μηδ' ἰσχὺν ἔχειν ἐλευθερίαν ἐτέρῳ χαρίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἐκείνον, ἧς ἔλαβεν, ἐκπίπτειν τιμῆς, καὶ πάλιν ὑποκύπτειν τῷ τῆς δουλείας ζυγῷ, ἅτε δὴ γνώμη περιῦρσαντα μοχθηρᾶ χρηστὴν καὶ εὐεργέτιδα τοῦ ἰδίου δεσπότητος προαίρεσιν, καὶ τὴν ἐκείνου κρίσιν ἀπανοηθέντα παρὰ φαῦλον ἀγῆσασθαι, ἢ ἐχρῆν δι' αἰδοῦς ἀγειν καὶ εὐλαβείας (2). Ἄρκει

(1) Λέοντος Νεαρὰ θ', 1, καὶ 1α. — (2) τοῦ αὐτοῦ Νεαρὰ ρα',

τοῖνον ἢ τῶν τοιούτων θεσπισμάτων περίληψις τὴν τοῦ ἐλευθεροδοῦν σημασίαν τοῖς ἀγνοοῦσι διαλευκᾶναι σαφῶς· ὡς ἐν κεφαλῇ δὲ εἰπεῖν, καὶ δούλος, καὶ ἀπελεύθερος, τοῦ δοῦν ἐλεύθερα παντάπασιν ἀπεστέρηται.

## Ἑρώτησις.

Τί δηλοῖ τὸ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ κείμενον ῥητὸν, ἤμεῖς δὲ λέγετε, ὅς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, Δῶρον, ὃ ἐάν ἐξ ἐμοῦ ὠφελῆθῃς (1);

## Ἀπόκρισις.

Ἐν τῇ Γεννησαρέτ γενομένου τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων κατελθόντες γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, προσελθόντες εἶπον αὐτῷ· Διὰ τί οἱ μαθηταὶ σου παραβαίνουσι τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὅταν ἐσθίωσι τὸν ἄρτον· οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἐάν μὴ πυγμῆ, φησί, νίψωνται τὰς χεῖρας, καὶ ἀπὸ ἀγορᾶς, ἐάν μὴ βαπτίσωνται, οὐκ ἐσθίουσι, κρατοῦντες τὴν τῶν πρεσβυτέρων παράδοσιν (2). Ὁ δεσπότης δὲ, τὸ κακοῦργον τῆς γνώμης αὐτῶν εἰδὼς καὶ κακόηθης, καὶ ὅτι, φιλόργυροι ὄντες, κατασπαθᾶν σπεύδουσι τὰ ἀλλότρια, τὴν παρ' αὐτῶν τοῖς μαθηταῖς προστριβεῖσαν μέμψιν εἰς ἔλεγχον αὐτῶν αἰσχυντηλῶς ἀντιπεριέστησε, παραβάτας αὐτοὺς ἀποδείξας τοῦ νόμου τοῦ Μωσαϊκοῦ φανερῶς, καὶ τῆ συγκρίσει ἐκατέρων τουτωνὶ τῶν παραβάσεων ψηφοφορήσας βαρεῖαν αὐτοῖς τὴν κατάκρισιν. Τί γὰρ ἢ τῶν πρεσβυτέρων παράδοσις πρὸς τὸν νόμον Μωσαέως, ὅς, τιμᾶν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὸν κακολογοῦντα πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτᾶν ἐγκελεύεται (3); Οὐκοῦν δείκνυσιν ἐντεῦθεν τούτους προδήλως, διὰ τὸ συστήσαι τὴν οἰκείαν παράδοσιν, ἀκυροῦντας τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. Ἡ παράδοσις δὲ ἦν· ὅς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, Δῶρον, ὃ ἐάν ἐξ ἐμοῦ ὠφελῆθῃς (4)· τοῦτο δὲ ταύτην ἔχει τὴν ἐρμηνείαν· οὗς ἂν τῶν παιδῶν εὕρισκον οἱ Φαρισαῖοι περιουσιαζομένους ἢ ἀπὸ κόππων ἰδίων, ἢ ἀπὸ φιλοτιμίας τῆς τύχης, ἢ ὀθενοῦν ἄλλοθεν, ἐπαίδευσον αὐτοὺς, εὐσεβείας προσχήματι, ἀνατιθέναι τῷ Θεῷ ἢ πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν, ἢ

(1) Ματθ. 18, 5. — (2) Ματθ. 18, 2. — Μάρκ. 7, 3. 4. — (3) Μάρκ. 7, 10. — (4) Μάρκ. 7, 11.



τὸ πλεῖστον αὐτῆς· καὶ εἰ ἐάν ἐνδεεῖς ἦσαν οἱ τούτων γονεῖς, καὶ ἐδέοντο τῆς παρὰ τῶν παίδων προμηθείας, ἐδίδασκον αὐτοὺς λέγειν πρὸς τοὺς γονεῖς, ὡς εὐλογόν τι καὶ ἀπαραίτητον, καὶ ἀποτρέπειν ἐκείνους δυνάμενον, ὅτι κορβᾶν, τουτέστι δῶρον ἀνατεθειμένον ἐστὶ τῷ Θεῷ, ὃ ζητεῖς ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῆναι, ἦτοι κερδαίνει· ὡς ἐκ τούτου συστέλλεσθαι μὲν τοὺς γονεῖς, τὸν Θεὸν δεῖν προτιμάσθαι γινώσκοντας· τοὺς δὲ φαρισαίους ἀδεῶς τοῦ λοιποῦ κατεοθῆναι τὰ δῆθεν ἀνατεθειμένα· οἷα τοὺς παῖδας μὲν ἀπατῶντας καὶ συμπείθοντας ἃ εἶχον δῆπουθεν ἀφιερῶν τῷ Θεῷ, καὶ οὕτω τοὺς πατέρας πενομένους περιφρονεῖν, πρὸς ἑαυτοὺς δὲ τὰς τῶν ἀφελεστέρων περιουσίας ἐφελκομένους διὰ τῆς φωνῆς τοῦ κορβᾶν.

#### Ἑρώτησις.

Αἱ παρὰ τοῦ μακαρίτου πατριάρχου Ἀντιοχείας Θεοδώρου, τοῦ ἐπιλεγομένου Βαλσαμών, γεγονυῖαι ἀποκρίσεις πρὸς τὰς ἐρωτήσεις Μάρκου, τοῦ βσιωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, εὐρίσκονται τινὰς παρεκβάσεις ποιούμεναι ἐν τε κανονικαῖς καὶ νομικαῖς διατάξεσι· δεῖ οὖν ταύταις προσέχειν, ἢ οὐ;

#### Ἀπόκρισις.

Ὁ ἱερός οὗτος ἀνὴρ, ὁ Ἀντιοχείας, τρίβων μὲν ἦν ἐς ἀκριβῆς πῶν νομικῶν καὶ κανονικῶν νομοθετημάτων, καὶ παρὰ πᾶσιν ἐν τούτοις περιεδόμενος. Τὰ μὲν τοῖς συγγράμματα τούτου, ὅσα πρὸς κανονικά καὶ νομικά λήμματα ἐξηνέχθησαν, οὐκ ἐς τὸ πᾶν ἀκριβείας ἐχόμενα καταφαλγόνται, τὰ παράδοξον ἀλλ' ὡσπερ ἀνελὲν ἐκ λήθης μάλιστα καὶ παροράσεως προϊόντα, καὶ πού καὶ ἐφ' ἑαυτὰ μεριζόμενα· καὶ οὐκ ἂν τις, ἐπιστῶν τούτοις, οὐκ ἀπορήσειεν, εὐρίσκων τῇ ἐκείνου ἀκριβείᾳ τὰ ἑαυτοῦ συγγράμματα μὴ συντρέχοντα. Ἐγὼ δὲ καὶ ζῶντος ἐκείνου πολλῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει νομοτριβουμένων ἀκήκοα, ἐπιλαμβανομένων τινῶν τοῦ ἀνδρός ἐκείνου γνωμοδοτημάτων, ὡς μὴ κατὰ μοῖραν ἐξενεχθέντων, ἐν τε κανόνων ἐρμηνείαις, καὶ νόμων, καὶ ἄλλοις τοιοῖσδε συντάγμασι. Λείπεται οὖν εἰπεῖν ἡμᾶς κατὰ λόγον εἰκότα, ὡς τὰ εἰρημένα συγγράμματα ἐκεῖνον ἀναγινώσκειν χρεῶν, τὸν ἀκριβῶς τὸ πολυσχιδῆς τῆς νομικῆς ἐπιστάμενον, καὶ ἐπισημάνως ταῖς πολυειδέσιν ἐλίξεσι τῶν κανονικῶν ἐγγυμνασά-

μενον περιλήψεων· ὁ τοιοῦτος ἀκριβῶς εἴσεται τὸ, τε ἀνεπιλήπτως, καὶ τὸ μὴ ὡσαύτως ἐν τούτοις γραφῆναι φαινόμενον· τὸν γε μὴν μὴ τοιαύτην αὐχοῦντα πείραν, μηδαμῶς αὐτοῖς ὀμιλεῖν· ἵνα μὴ κατὰ τοὺς ἀπειροτέρους τῶν ἐμπολούντων, κατ' ἴσον τοῖς χρυσοῖς καὶ ἀργυροῖς, καὶ τὰ χρυσοειδῆ, καὶ ἀργυροειδῆ, καὶ τὰ ὑπόχαλκα, καὶ καττιτέρινα ἐμπολῶν, τὴν ζημίαν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον ὑποστῇ.

#### Ἑρώτησις.

Ἐμνηστεύσατό τις κόρην οὐ μετὰ τῶν συνήθων ἱερῶν εὐχῶν, ἀλλὰ διὰ συναινέσεως καὶ συμβολαίων γραφῆς· ἔξεστιν αὐτῇ συζευχθῆναι τῇ αὐταδέλφῃ τῆς τοιαύτης κόρης, ὡς τεθνηκυίας, ἢ οὐ; Ἔτερος δὲ τις τὸν αὐτὸν τρόπον γυναίκα μνηστευσάμενος, ἄλλην ἠγάγετο, θανούσης ἐκείνης· ἄρα οὖν οὗτος ὡς δίγαμος λογισθήσεται, ἢ οὐ;

#### Ἀπόκρισις.

Δύο εὐσεβῶν βασιλέων νεαραὶ νομοθεσίαι, ἡ μὲν προγενεστέρα, ἡ τοῦ σοφοῦ δηλαδὴ Λέοντος (1)· ἡ δὲ, μεταγενεστέρα, ἡ τοῦ Κομνηνοῦ Ἀλεξίου (2), τὰ περὶ τῶν μνηστειῶν καὶ τῶν γάμων σφῶς τε καὶ φιλοθέως πρὸς εὐκοσμίαν τοῦ χριστιανικοῦ πολιτεύματος διετρέψαν, ἀναπληρώσασαι καὶ τὸ τῶν παλαιῶν νόμων τῶν περὶ τούτων κειμένων ὑστέρημα· οὐδὲ γὰρ ἐπ' ἀθετήσει καὶ ἀργίᾳ ἐκείνων καθολικῇ τὰς ἑαυτῶν διατάξεις ἐξήνεγκαν. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν καὶ ἐν ἑπταετεί ἡλικίᾳ, καὶ συναινέσει μόνῃ καὶ γραφῇ συμβολαίων τὸ κῦρος ἐχαρίζοντο ταῖς μνηστεύσεσιν, καὶ πλέον οὐδὲν τούτων περιεργάζοντο· αἱ ἀναγεγραμμένα δὲ νεαραί, καὶ τὸν χρόνον τῆς ἡλικίας τοῦ τε μνηστῆρος καὶ τῆς μνηστῆς ἐπὶ τὸ πολλῶν πλέον ἐκτείνασαι ὠροθέτησαν, θεσπίσασαι, τὸν μὲν ἀρῆνεα, τὸν τεσσαρεσκαίδεκατον ἐνιαυτὸν, τὴν δὲ θήλειαν, τὸν τρισκαίδεκατον συμπληροῦν· τὴν μνηστεύσεσιν δὲ οὐχ ἐτέρῳ τινὶ τρόπῳ, ἀλλ' ἱεροτελεστίᾳ βεβαιουῦσθαι διετάξαντο· ὡς τὸ ἄλυτον ἐντεῦθεν, κατὰ τὸ τοῦ γάμου προνόμιον, καὶ ταύτην αὐχεῖν· καὶ τὴν μὴ οὕτω προβάσαν μνηστεύσεσιν, ἀνυπόστατον, καὶ ὡς μηδὲ γεγονυῖαν λογίζεσθαι. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ τὴν περὶ τῆς δηλωθείσης ἑπταετίας παλαιᾶν νομοθεσίαν ἀργῆσαι καθόλου, τὸ

(1) Ζῆται σελ. 241 τοῦ τόμου τούτου. (2) Ζῆται σελ. 288 τοῦ τόμου τούτου.



ἐνεργὸν δὲ καὶ ταύτην ἔχειν ἐκ μέρους ἐθέσπισαν· οὐχ ὥστε καὶ ἀπαρτίξειν τελείαν μνηστείαν, ἀλλὰ μόνον κρατύναι τὰς περὶ μνηστείας λογοποιίας, ὡς ἀνθρώπων ἀπλῶς ἀρεσκείας κατησφαλισμένας ἐπερωτήσεσι· καὶ πρὸς γε κωλύειν εἰσερχεσθαι ἐπὶ τὴν ἀποζυγεῖσαν μνηστὴν τὰ ὠρισμένα καὶ ἐκπεφωνημένα συγγενικά πρόσωπα, εἴτε ἐπὶ τοῦ ἐβδόμου, εἴτε ἐπὶ τοῦ τρισκαιδεκάτου ἐνιαυτοῦ ὁ τῆς μνηστείας συνέστη λόγος, καὶ ἡ ταύτης διαζυγή. Τοίνυν καὶ οἱ μνηστῆρες, περὶ ὧν ἠρώτησας, ὁ μὲν πρῶτος, εἰ μὲν ἐπταετῆς ἦν ἡ κόρη, ἢ ἐπέκεινα, ὁπότε κατὰ συναινέσει μόνην ἢ μέσον τούτων προέβη μνηστεία, κωλυθήσεται τὴν αὐταδέλφην ταύτης κατὰ τὸν νόμον εἰς γυναῖκα λαβεῖν, θανούσης δὲ δλονότι ἐκείνης· εἰ δὲ ἐλάττων ἐτύγχανε τῶν ἐπτὰ (ἐν τοιαύτῃ γὰρ ἡλικίᾳ οὐδὲ διὰ μόνης συναινέσεως μνηστεία ἕλως συνιστάμενη ἐπιγινώσκειται), ἀμέμπτως καὶ ἀκατηγορήτως αὐτῇ συζευθήσεται· τοὺς χρονικοὺς γὰρ ὅρους τῶν νόμων οὔτε καινίζειν, οὔτε ὑπερβαίνειν δυνάμεθα· ὁ δὲ γε δεύτερος, ἐπειδὴ τῇ συναινέσει τῆς μνηστείας ἢ συνήθης ἱεροτελεστία, ὡς ἡ ἀφήγησις, οὐκ ἐπικολούθησε, οὐδαμῶς ὡς δίγαμος λογισθήσεται· γάμον γὰρ οὐ λογοπραγία συνίστησιν, ἀλλ' οὐδὲ φανερά ἢ λαθραία συνάφεια, (πορνεία γὰρ ἐστὶν αὕτη), εὐχῶν δὲ ἱερῶν ἐπιδαι, καὶ τὰ ταύταις ἀκόλουθα. Πῶς δὲ καὶ λογισθήσεται δίγαμος, ἢ ὀνομασθήσεται ὁ μὴ γάμου πεπειραμένος, τοιαύτοις προνομίοις ἐγκοσμούμενου; Καθόλου δὲ τὰ τῶν συναινέσεων μόνων, ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἶπεῖν, ἐπὶ τε συστάσει μνηστείας, καὶ ἐπὶ γάμου λύσει, τὸ ἀπρακτὸν ἐκ τῶν διαληφθεισῶν νεαρῶν διατάξεων ἀπηνέγκατο, εἰ καὶ ἐπὶ τῶν πρεσβυτέρων νομοθεσιῶν τὸ κράτος ἐκέκτηντο.

## ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΩΜΑΤΗΝΟΥ (1).

### Α'. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΟΥ ΧΩΜΑΤΗΝΟΥ

Ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας,

Περὶ βαθμῶν συγγενείας (2).

**Ο** ΜΕΝ λόγος, ὃν ἠτήσω ἡμῖν, τιμιώτατε δέσποτα, καὶ τῶν ἀληθῶς προσγενῶν τὰ λίαν ὑπερέχοντά τε καὶ κράτιστα, οὐκ οὐκον βῆδισ οὐδὲ εὐχερῆς, μᾶλλον δὲ πολλῆς δεόμενος τῆς ἐπιστημονικῆς ἐκ τῶν τοῦ νόμου ἀκριβοσμῶν καὶ πείρας, καὶ γνώσεως, εἰς τηλεφανῆ τούτου σαφήνειαν καὶ παράστασιν, διὰ τὸ κατ' αὐτὸν ποικίλον τε καὶ πολυσχιδές· ἐνθεν καὶ ἀνεβαλόμην τὰ πλεῖστα πρὸς τὸ ἐγχείρημα. Ἐπεὶ δὲ καθάπαξ γίνεσθαι σοὶ πειθήνιοι ἐν ἑαυτοῖς ἐκυρώσαμεν, διὰ τε τὸ τῆς συγγενικῆς οἰκειότητος ἀπαραίτητον, καὶ διὰ τὴν θεῖαν ἐντολὴν τὴν τῷ αἰτοῦντι πᾶν ὀτιοῦν δοῦναι διακελεύουσαν· τούτου δὲ ἕνεκα τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ θαρρήσαντες, τῷ καὶ τοῖς ἀσφοῖς καὶ ἀγραμμάτοις σύνεσιν καὶ σοφίαν τελείαν παρέχοντι καὶ λόγον ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος, οὐκ ἀποδυσχεραίνομεν πρὸς τὸ αἴτημα, σαφῶς εἰδότες ὡς εἴπερ τις ἡμᾶς ἀμαθείας καὶ τόλμης ἐγγράψαιτο, διὰ τὸ τῆς λέξεως ὁμοῦ ἀκαλλῆς, καὶ τῆς ἐννοίας τὸ ἀτελές, συγγνώμων αὐθις ἐστὶ ἡμῖν, ὡς οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν ὀρηθεῖσι πρὸς τὸ ἐγχείρημα, ἀλλὰ τὸ τῆς ἀκραιφνοῦς συγγενείας καὶ εἰλικρινοῦς διαθέσεως εἰσπράττουσιν. Ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν τὸ λόγου προοίμιον· ἀρκτέον δὲ τὰ τῆς αἰτήσεως οὕτως· Ἰθέλησας μαθεῖν ἐξ ἡμῶν, ὅπως τε τὰ τοῦ γένους βαθμιδοῦνται πρόσωπα, καὶ τίνα μὲν ἐκ τούτων πρὸς κοινωνίαν γάμου κωλύονται· τίνα δὲ αὐθις παραχωροῦνται συνάπτεσθαι, ὡς ἀνεπιτήμητα. Καὶ δὴ κατὰ τὴν ἐνοῦσαν ἡμῖν γνώσιν καὶ πείραν, τοῦ Θεοῦ διδόντος ἰσχὺν, ἐκ τῶν νομικῶν ἐδαφίων τὰ λεχθη-

(1) Δημήτριος ὁ Χωματηνός, ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας, σύγχρονος τῷ Ἰωάννῃ Κίτρου, εἶη περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς δεκάτης τρίτης ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος. — (2) Ὑρα Παλασμ. εἰς Νομοκάν. Τίτ. ΙΓ'. κεφ. 6'.

όμενα αναλεγόμενοι ταῦτα, οὕτως ἀποκρινόμεθα. Ἡ τοῦ γένους σειρά τριῶν συνείρεται τάξεσι, τῇ τε τῶν ἀνιόντων δηλονότι, τῶν κατιόντων, καὶ τῶν ἐκ πλαγίου ἀνιόντες δὲ εἰσιν, οἳ τε γονεῖς, καὶ οἱ πάπποι, καὶ οἱ πρόπαπποι· κατιόντες δὲ, οἱ παῖδες, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν τικτόμενοι ἔκγονοι καὶ δισέκγονοι, καὶ οἱ τούτων ἀπόγονοι· οἳ γε μὴν ἐκ πλαγίου, θεῖοι, ἀνεψιοὶ, ἐξαδέλφοι, καὶ οἱ λοιποὶ. Ἢ μὲν οὖν τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων πρὸς γάμου κοινωνίαν συναρμογὴ εἰς ἀπέραντον παρὰ τοῦ νόμου κωλύεται· οὐ γὰρ πατρί, ἢ πάππῳ, ἢ προπάππῳ, εἴτε μητρὶ, ἢ μάρμῃ, ἢ προμάρμῃ ἐστὶ θεμιτὸν γάμον συναλλάξαι μετὰ υἱοῦ, ἢ ἐκγόνου, ἢ δισεκγόνου, τὸ σύνολον· οὔτε μὴν τὸ ἀνάπαλιν υἱός, ἢ ἐκγονος, ἢ δισέκγονος, πατρί, ἢ μητρὶ, ἢ πάππῳ, ἢ μάρμῃ ἢ προπάππῳ ἢ προμάρμῃ· ἢ τῶν ἐκ πλαγίου δὲ, μέχρι καὶ ἑβδόμου βαθμοῦ τὴν κώλυσιν ἔχουσα, ἕκτοτε τοῖς βουλομένοις συνάπτεσθαι τὸ ἀνετὸν παρὰ τοῦ νόμου λαμβάνει καὶ ἀνεμπόδιστον. Οἱ βαθμοὶ μέντοι γε ἀπὸ συγγενικῆς ρίζουχίας λαμβάνοντες τὴν ἀρχὴν, ἐκ τῶν βαθμίδων τῆς κλίμακος ὠνομάσθησαν. Ὡσπερ γὰρ αἱ βαθμίδες ἐξ ἐπιπέδου τινὸς τὴν ἀρχὴν λαμβάνουσαι, καὶ εἰς τὰ πρόσω προβαίνουσαι, τὴν ἀνοδὸν ἢ τὴν κάθοδον συμπραίνουσιν· οὕτω καὶ οἱ βαθμοὶ ὡς ἐκ ρίζης ὁμοφυεῖς κλάδοι τοῦ πρώτου γεννήτορος προϊόντες, τὴν συγγένειαν ἀπαρτίζουσιν· ἐκάστη οὖν γέννησις ἓνα βαθμὸν ἀποτελεῖ. Πατὴρ γοῦν πρὸς υἱὸν οὐδαμῶς βαθμιδοῦνται, καθότι ρίζα τούτου πέλει καὶ καταρχή· εἰς δὲ βαθμὸς ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα λογίζεται. Οἳ γε μὲν δύο ἀδελφοὶ, διότι ἐκ δύο γεννήσεων προέρχονται, καὶ δύο ἀποτελοῦσι βαθμούς· ἐκάστη γὰρ γέννησις, ὡς εἴρηται, βαθμὸν ἓνα ἀποτελεῖ· οἱ μὲν τοὶ πρωτεξάδελφοι τετάρτου βαθμοῦ τυγχάνουσιν· ὡσαύτως καὶ οἱ δισεξάδελφοι, ἕκτου κατ' ἀναλογίαν καταριθμοῦνται βαθμοῦ· οἱ δὲ γε τρισεξάδελφοι, τοιοῦτοτρόπως ὀγδόου. Ἢ τοιαύτη τοίνυν συγγένεια καλεῖται ἐξ αἵματος· ἐνθεν καὶ τὸ τῆς κωλύσεως ὄριον μέχρι τοῦ ἑβδόμου βαθμοῦ ἐκλήρωσατο, ὡς ἐστὶν ἐξὸν καταμαθεῖν τὸν φιλομαθῆ ἀπὸ τε τῆς νομικῆς περιλήψεως, καὶ τῆς συνοδικῆς διατάξεως. Ὁ μὲν γὰρ γόμος ἐν ἐ. τίτλῳ τοῦ κή. βιβλίου, οὕτω φη-

σί. Μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίου προσώπων ἐστὶ τις κώλυσις· τὴν γὰρ τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἢ τῆς ἀδελφῆς μου θυγατέρα λαμβάνειν πρὸς γάμον οὐ θέμις, οὐδὲ τὴν τούτων ἐγγόνην· ὁμοίως οὐδὲ τὴν θυγατέρα τοῦ θείου ἢ τῆς θείας, τουτέστι τὴν ἐξαδέλφην μου· ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱὸς μου τὴν ἐκγόνην αὐτῶν, οἳτινες λέγονται δισεξάδελφοι· καὶ οὕτω μὲν τοὺς τῶν ἐξαδέλφων παῖδας, ἤγουν τοὺς δισεξάδελφους, οἳτινὲς εἰσιν ἕκτου βαθμοῦ, τὸ τῶν κωλυμένων γάμων ἢ νεαρὰ αὕτη τέθεικεν ὀροθέσιον· ὁ δὲ ἑβδομος βαθμὸς, διὰ τὸ ἐκ τούτων παρασιωπηθῆναι, χώραν ἐλάμβανε, καὶ εἰς γάμου κοινωνίαν οὐκ ἐκωλύετο. Ἢ δὲ γε συνοδικὴ διάγνωσις, ἢ ἐπὶ τῆς ἐφημερίας γενομένη τοῦ ἀγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυρίου Λουκά (1), ὡς αἰσχρὸν καὶ ἄσεμνον καὶ τοῦτον τὸν ἑβδομον βαθμὸν, διὰ τὴν τῶν προσώπων ἐγγύτητα, τοῖς ἀπηγορευμένοις καὶ ἀποτετραμμένοις ἐνέκρινε, καὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν πολιτείας ἐξέκοψεν. Ἐπηκολούθησε δὲ τῇ συνοδικῇ ταύτῃ πράξει καὶ νεαρὸν θέσπισμα τοῦ ἐν βασιλεῦσιν αἰοδίδμου καὶ πορφυρογεννήτου, κυρίου Μανουήλ (2), καὶ τὰ ψηφισθέντα ἐκύρωσεν ἀσφαλῶς. Ἐκτοτε οὖν μέχρι καὶ νῦν οἱ κωλυμένοι τῶν ἐξ αἵματος βαθμῶν ἕως τοῦ ἑβδόμου βαθμοῦ καταλήγουσιν· οὐδὲ γὰρ οἷόν τέ ἐστι λαβεῖν τὸν δισεξάδελφον τὴν τοῦ δισεξάδελφου αὐτοῦ θυγατέρα, ἀνεψιᾶν τούτου τυγχάνουσαν· τὸ φύσει δίκαιον, καὶ εὐπρεπὲς, καὶ σεμνόν, ὡσπερ τινὰ χαλινὸν, ὁ νόμος τοῖς γάμοις ἐπέθηκεν· ὡς ἂν τούτου ἐχόμενοι οἱ συναλλάττοντες, μὴ, ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος, οἷς οὐκ ἐστὶ σύνεσις, ἐπὶ τὸ συγγενὲς χρεαετίζωσι. Τὰ μὲν τοὶ ἐπέκεινα τοῦ ἑβδόμου τούτου βαθμοῦ πρόσωπα ἀκωλύτως ἐλεύσονται πρὸς γάμων συναρμογὴν· εἰς γὰρ τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν, ὡς προέκκεται, ὁ ἑβδομος βαθμὸς τῆς τῶν γάμων κοινωνίας κωλυτικὸν ὄριον πέφηνε. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας, ἐν τούτοις. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ ἀγχιστεία κατὰ τὴν νομικὴν ἀκρίβειαν προσώπων ἡμῶν οἰκειότητά ἐμποιεῖ, ἐκ γάμων συνημμένων ἀνευ συγγενείας, οὐδὲ ταύτην τὸ τοῦ νόμου ἀκριβὲς ἀφήκεν ἀόριστον. Φησὶ γὰρ ἐν γ'. κεφαλαίῳ τοῦ ἀναπεφωνημένου ἐ. τίτλου τοῦ κή. βιβλίου, ταῦτα· Πενθερά

(1) Βλέπε σελ. 95 τοῦ παρόντος τόμου. (2) Ζῆται σελ. 311 τοῦ τόμου τούτου.



ἔστιν ἡ μήτηρ, καὶ ἡ μᾶμμη, καὶ ἡ προμᾶμμη τῆς γαμετῆς μου, καὶ οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω· καὶ νύμφη λέγεται ἡ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἐκγόνου, καὶ τοῦ προεκγόνου γαμετή· καὶ προγόνη λέγεται ἡ ἐξ ἄλλου θυγάτηρ, καὶ ἐκγόνη, καὶ προεκγόνη τῆς γαμετῆς μου· καὶ οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω. Τὰ τοιαῦτα γοῦν πρόσωπα τετάρτῳ περιλαμβάνοντα βαθμῶ τὸν γάμον ἔχουσι, κατὰ τὴν νεαράν, ἀσυγχώρητον. Ὡσπερ δὲ ἐν τοῖς ἐξ αἵματος βαθμοῖς ὁ ἕβδομος βαθμὸς, ὡς ἀνωθεν εἴρηται, διὰ τὸ εὐπρεπὲς καὶ σεμνὸν κεκώλυται ὑστερον· αὐτῶ καὶ ἐν τοῖς ἐξ ἀγχιστείας ὁ πέμπτος καὶ ὁ ἕκτος μετὰ ταῦτα παρὰ τοῦ ἐν ἀγίοις πατριάρχου Σισιννίου ἐπετιμήθη. καὶ δηλοῦται τὰ περὶ τούτων τρανῶς ἐν τῷ παρ' αὐτοῦ ἐκτεθέντι τόμῳ (1). Καὶ οὕτω μέχρι τοῦ ἕκτου βαθμοῦ οἱ κεκωλυμένοι τῶν ἐξ ἀγχιστείας γάμων καταλαμβάνονται· δύο γὰρ ἀδελφοὺς δύο πρώτας ἐξαδέλφας, ἢ τὸ ἀνάπαλιν δύο πρώτους ἐξαδέλφους δύο ἀδελφὰς λαβεῖν εἰς γάμον, ἀδύνατον· οἱ μὲν γὰρ δύο πρώτοι ἐξαδέλφοι, τετάρτου εἰσὶ βαθμοῦ· οἱ δὲ γε δύο αὐτάδελφοι, δευτέρου· καὶ διὰ τὴν τῶν προσώπων ἐγγύτητα οὐδόλως πρὸς γάμου ἔρχεσθαι κοινωνίαν συνεχωρήθησαν· ἐκ γὰρ δύο τεσσάρων ἕκτος βαθμὸς συμπεραίνεται, καὶ τὸ ἀνάπαλιν· καὶ διὰ τοῦτο κεκώλυται, ὡσαύτως καὶ θεῖος καὶ ἀνεψιὸς πρὸς δύο ἑτέρου γένους αὐτάδελφας γαμικὸν συνιστᾶν συνάλλαγμα κωλύονται· πέμπτος γὰρ ἐκ τούτων τῶν προσώπων βαθμὸς συνάγεται· ὁ μὲν γὰρ θεῖος πρὸς τὸν ἀνεψιὸν τρίτον ἐπέχει βαθμὸν· αἱ δὲ γε δύο αὐτάδελφαι, πρὸς ἀλλήλας δεύτερον· οὕτω τοίνυν καὶ εἰς τὴν ἐξ ἀγχιστείας συγγένειαν μέχρι πέμπτου καὶ ἕκτου βαθμοῦ τὸ κωλυτικὸν ὄριον ἐστήκει. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερος ἕκτος βαθμὸς ἐξ ἀγχιστείας ἄλλως συναγόμενος· ἐν ἀκώλυτον εἶναι παντάπασιν ἢ τε τοῦ ρηθέντος τόμου σιωπῆ, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ θεοπλάσματα βασιλικά, καὶ πράξεις συνοδικαὶ πᾶσιν ἐγνώρισαν· θεῖος γὰρ καὶ ἀνεψιὸς, τρίτου ὄντος βαθμοῦ, θεῖα καὶ ἀνεψιά, ἐξ ἑτέρου γένους τὸν αὐτὸν ἐχούσας βαθμὸν, γαμικῶς συναπτόμενοι, οὐδόλως ἐπιτιμῶνται· οὐδὲ γὰρ ἀθέμιτον τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα κρίνεται, ὡς εἰς ἕκτον βαθμὸν ἐκ τριῶν καὶ τριῶν.

(1) Ζῆται αὐτῶν σελ. 11 τοῦ τόμου τούτου.

ἀναγόμενον· οὐδὲ γὰρ ἡ αὐτὴ τῶν ἀδελφῶν ἐγγύτης καὶ ἡ τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν ἀνεψιὸν, καὶ ἡ τοῦ ἐξαδέλφου καὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν· ἀλλ' ἐκ μὲν πληγῆς μιᾶς τοῦ πρώτου γεννήτορος ἐξέρχονται, κατὰ μικρὸν δὲ ἀλλήλων μακρύνουσιν, ὡσπερ εἰς διαφοροὺς σχιζόμενοι ῥύακας. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλο εἶδος συγγενείας ἐξ ἀγχιστείας, ὅπερ βαθμοῖς μὲν οὐδαμῶς περιέχεται, διὰ τὸ συμπλοκὴν τριῶν ἔχειν γενῶν· κεκωλυμένων δὲ μόνων προσώπων ρητῶς ὁ νόμος μνησθεὶς, τὰ ἐξῆς ἀκώλυτα καὶ ἀνέγκλητα εἶασεν. Ἐν γὰρ τῷ δ' κεφαλαίῳ τοῦ ε' τίτλου τοῦ κ.η. βιβλίου, φησὶν αὐτολεξεῖ οὕτως. Οὐδὲ τὴν ποτὲ γυναῖκα λαμβάνω τοῦ προγόνου μου· οὔτε ἡ μητριὰ λαμβάνει τὸν γενόμενον ἄνδρα τῆς προγόνης αὐτῆς. Καὶ οὕτω μὲν ἔχομεν περὶ τῆς ἐξ αἵματος καὶ ἀγχιστείας συγγενείας· καὶ, ὡς ἐγώμηναι, ἐχομένως τῆς ἀκριβείας· εἰ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν κανονικῶν καὶ νομικῶν θεσπισμάτων ἐν τούτοις, διὰ τὸ τῆς πολυγραφίας πολύστιχον, κατελείφθησαν. Ὅτι δὲ καὶ μείζων συγγένεια ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθίας ἀνακύπτουσα ἐν ἡμῖν τοῖς εὐσεβέσι μεσολαβεῖ, καὶ περὶ ταύτης χρεῶν οὕτω διαλαβεῖν.

Ὁ γ' κανὼν τῆς ς' συνόδου περὶ τῆς τοιαύτης συγγενείας ταῦτα διαγορεύει· Ἐπειδὴ μείζων ἐστὶν ἡ κατὰ Πνεῦμα οἰκειότης τῆς τῶν σωμάτων συναφείας, ἐγνώμεν δὲ ἐν τισὶ τόποις τινὰς ἐκ τοῦ ἀγίου καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος παῖδας ἀναδεχομένους, καὶ μετὰ τοῦτο ταῖς ἐκείνων μητράσι χηρεύουσας γαμικὸν συναλλάττοντας συνοικέσιον, ὀρίζομεν, ἀπὸ τοῦ παρόντος μηδὲν τοιοῦτον πραχθῆναι. Εἰ δὲ τινες καὶ μετὰ τὸν παρόντα κανόνα φωραθεῖεν τοῦτο ποιοῦντες, πρωτοτύπως μὲν οἱ τοιοῦτοι ἀφιστάσθωσαν τοῦ τοιοῦτου παρανόμου συνοικεσίου, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς τῶν πορνεύοντων ἐπιτιμίαις ὑποβληθήτωσαν. Ὅτι τοίνυν ὁ παρῶν κανὼν μείζονα καλεῖ τὴν πνευματικὴν συγγένειαν παρὰ τὴν σαρκικὴν, ἀνάγκη ἔχουσιν οἱ διὰ ταύτης συνδεθέντες εἰς τοσοῦτους βαθμοὺς συντηρεῖν τὸ ταύτης σεβάσμιον καὶ εὐπρεπὲς, εἰς ὅσους καὶ τὸ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας· διὰ γὰρ τοῦ βαπτίσματος, Θεοῦ, φησὶ, μεσάζοντος, αἱ ψυχαὶ αὐτῶν συναπτόνται, καὶ εἰς ἄνθρωπος, ὅ, τε ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος τὸν παῖδα δεξάμενος, καὶ ὁ κατὰ σάρκα τούτου πατήρ, γίνονται.

ὄθεν ἀκολουθῶς καὶ οἱ τούτων παῖδες, ἀδελφοὶ ὀνομάζονται, καθὰ καὶ ἐκεῖνοι, σύντεκνοι· ὡσαύτως καὶ τὰ ἐκ τούτων κατα-  
 γόμενα ἐφεξῆς πρόσωπα τὰς τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας κλήσεις μεταλαγχάνουσι, καὶ εἰσὶν ἀληθῶς, καὶ ὀνομάζονται συγγενεῖς· ἡ γὰρ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνωτικὴ δύναμις εἰς γνησίαν ἐγ-  
 γύτητα πάντα συνήρμοσεν, ἣν συνθολοῦσθαι συναλλάγμασιν ἀθέσμοις πάντῃ ἀδύνατον· παρατηρηθήσεται δὲ ἐν ταύτῃ τὸ κωλυτικὸν ὄριον, κατὰ τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν, μέχρι καὶ ἐβδόμου βαθμοῦ. Ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα συγγένεια διὰ θέσεως, εἴ-  
 τουν υἱοθεσίας· ἣν δὴ καὶ αὐτὴν οὕτω παραφυλάττειν ὀφείλο-  
 μεν, καθάπερ καὶ τὴν ἐξ αἵματος, καὶ τὴν διὰ τοῦ θεοῦ βα-  
 πτίσματος· ταύτας γὰρ ἕκ τε τῶν ἱερῶν κανόνων, καὶ τῶν φιλευσεβῶν νόμων τηρεῖν παρελάβομεν, ὡς προέκκειται. Ἡ δέ γε διὰ θέσεως ἀδελφότης, ὡς ἀσύστατος καὶ ἀβέβαιος, καὶ τῇ φύσει ἀνακόλουθος, καὶ τῷ νόμῳ ἀπόβλητος, οὐδόλως οὐδὲ εἰς γαμικὰ συνοικέσια ἐμποδοστατεῖ· φησὶ γὰρ τὸ λε'. κεφάλαιον τοῦ ιγ'. τίτλου τοῦ ε'. εἰβλίου ῥητῶς οὕτως, Μηδὲ πα-  
 ρὰ ξένοις τοῖς ἔξω Ῥώμης οἰκοῦσι διὰ θέσεως ἀδελφότης συνι-  
 στάσθω· καὶ τις ὡς ἀδελφὸς προσληφθεὶς, κληρονόμος γραφῆ, ἐκπιπτέτω τῆς κληρονομίας. Ὅθεν ἐπειδὴ οὕτω παρὰ τῶν νόμων ἡ διὰ θέσεως ἀδελφότης ἀποσκορακίζεται, οὐδὲ πρὸς συναλλα-  
 γὰς γαμικὰς ἔχει κώλυσιν ὀπωσοῦν, ὡς ἔξω τῆς τῶν ἱερῶν κα-  
 νόνων καὶ τῶν φιλευσεβῶν νόμων πίπτουσα· ἀλλ' ἐξ ταύτας προβαίνειν, ὡς μηδαμῶθεν κώλυσιν τινα ἢ μέμψιν ἐπισυρομένης· ἡ θέσις γὰρ μιμεῖται τὴν φύσιν· ἡ φύσις δὲ υἱὸν ἐπιγινώσκει διὰ γεννήσεως, ἀδελφὸν δὲ οὐδαμῶς· εἰ δὲ ἀδελφὸν ἡ φύσις οὐ πέφυ-  
 κεν· ἀποτίκτειν, ἄρα καὶ ἡ θέσις, ὡς μιμουμένη τὴν φύσιν, οὐκ ἐξισχύει πρὸς ποίησιν ἀδελφότητος. Ἀκώλυτα οὖν, καὶ ἀκατη-  
 γόρητα, καὶ παντάπασιν ἀμεμπτα τὰ συναλλάγματα τὰ ἔξωθεν τῶν ἄνωθεν εἰρημένων, ἕκ τε αἵματος, ἕκ τε ἀγχιστείας, καὶ ἕκ θεσεῶν ἀμφοτέρων, τῆς τε διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, καὶ τῆς υἱοθεσίας· καὶ οὔτε δι' ἀδελφοποιίας, οὔτε δι' ἄλλης αἰτίας ὅλως παρατραπήσονται, ὡς παρὰ τῆς τοῦ νόμου σιωπῆς τὸ ἐμ-  
 πρακτικὸν ἔχειν σαφῶς καταλαμβάνόμενα. Λύτη σοι παρ' ἡμῶν ἡ τῆς σῆς ἀξιώσεως ἐκπλήρωσις, τιμιωτάτη μοι καὶ τριπόθητα



κεφαλή· ἥτις εἰ μὲν τοῦ κατ' ἀξίαν ἐφίκοιτο, χάρις τῷ Θεῷ, τῷ τῇ ἀνθρωπίνῃ ἀσθενείᾳ τὴν ἑαυτοῦ ἰσχὺν μεγαλύνοντι· εἰ δὲ πολὺ τοῦ δεόντος ἀπολίποιο, καὶ οὕτω χάρις τῷ ἑκάστῳ πρὸς τὸ συμφέρον τὴν τοῦ Πνεύματος διδόντι φανέρωσιν· ἐπεὶ οὐδὲ πάντες. Ἀπόστολοι, ἢ διδάσκαλοι, ἢ Προφῆται, κατὰ τὸν μέγαν Ἀπόστολον (1)· ἡμῖν δὲ συγγνώμη πάντως ἔσται παρὰ τῶν τοὺς οικεῖους λόγους οικονομούντων ἐν κρίσει, εἴτουν διακρίσει, κατὰ τὸν ψάλλοντα (2), ὡς οὐ θράσους, ἢ ἐπιδειξέως, ἀλλ' ὑπακοῆς καὶ ἀγάπης πνευματικῆς, καὶ σαρκικῆς οικειότητος προθεμένοις ἀποδοῦναι ὄφλημα. Γένοιτο δὲ καὶ τὴν σὴν τιμιότητα ἐν τῷ φωτὶ τῶν τοῦ Κυρίου ἐντολῶν πορευθῆναι ἀμετατρέπτως, καὶ ἡμᾶς διὰ τῶν σὼν ἰλαστηρίων δεήσεων, καὶ τυχεῖν τῆς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ τάξεώς τε καὶ στάσεως, μετὰ τῶν ἀπαιῶνος εὐαρεστησάντων αὐτῷ· ᾧ πρέψει δόξα, τιμὴ, καὶ κράτος αἰώνιον, νῦν καὶ εἰς τὸν ἀπέραντον αἰῶνα τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

### Β'. ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

Ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας, κυρίου Δημητρίου τοῦ Χαματηνοῦ, πρὸς Κωνσταντῖνον ἀρχιεπισκοπον τῆς μητροπόλεως Δυρραχίου, τὸν Καθάσιλαν, ἀποκρίσεις.

ΥΠΑΚΟΗ καὶ ὄκνος, εἴτουν δειλία, παρεπάγησάν μοι ἐξάπινα, Θεσπεσία μοι καὶ ἱερὰ κεφαλή, τὸ πρὸς με περὶ τινῶν πεύσεων πρῶϊζα φοιτήσαν εἰσδεξαμένῳ ἀξίωμα τῆς σῆς τελειότητος· ὅτι μὴδὲ ἐξῆν μοι τοῦτο ἀποδιοπομπήσασθαι, οἷα εὖ εἰδότε ἀκολούθους τὰς ἐρωτήσεις ἐξ ἀνάγκης ταῖς ἀποκρίσεσσι προβαίνειν, καὶ ἢ κατὰ μοῖραν, ἢ οὐχ οὕτως προέρχωνται ἴσως· καὶ οὕτω τούτου ἑκάτερον πρὸς ἑαυτοῦ με ποιῆσαι σφόδρα ἐφιλονείκησεν, ὡς γενέσθαι με τούτων μεθόριον, μηδενὸς δηλονότι γινόμενον, ἢ ἀκουόμενον· ἢ μὲν γὰρ ὑπακοή, τῆς ταπεινοφροσύνης οὕσα θαυμάσιον ἀποκύημα, πρὸς τὴν τοῦ ἀξιωματός με παρεκίνει φιλοφροσύνην τε καὶ δεξιῶσιν· ὁ δὲ γε ὄκνος ἀποβλέπειν ἔπειθε πρὸς τὸ ἐργῶδες καὶ δυσεξάνυστον τοῦ ἐπι-

(1) ἁ. Κορ. ΙΒ', 20. — (2) Ψαλμ. ΡΙΑ', 5.

χειρήματος, και οὕτως ὀβριθεῖν και συστέλλεσθαι· και δὲ και αὐτὸν ὑποβλέπεσθαι τὸν ἀναιδέστατον μῶμον, δε εἴωθε και αὐτῶν τῶν ἀψύστων ἐπιλαμβάνεσθαι. Ἐντεῦθεν ἐγὼ ἐκατέρων τουτωνὶ τῶν ἄκρων μίγμα τι καινὸν ἐναπέφηνα· ὃν τρόπον ἐκ τοῦ δειλοῦ και τοῦ θρασέος ὁ κατὰ Ἀριστοτέλην συνετέθη θρασύδειλος· και οὕτω μηδέτερον ἀποσώζειν πρὸς ἑαυτὸν πρὸς ὀλόκληρον κεικινδύνευκα· οἷα τὴν μὲν ὑπακοὴν ὀκνῶν, τὸν δὲ ὀκνον τῇ ὑπακοῇ καταργῶν. Ἐπει δὲ τὰ γεννήματα τοῖς οἰκείοις πατράσιν ἐοικέναι πεφύκασιν, ἰδοὺ και τὸ ἡμέτερον τουτὶ κῆμα, τὸ τῆς σῆς δηλονότι αἰτήσεως πλήρωμα, ὡς ἄρα και ἔχει, πρόβεισι, τὴν μὲν σύστασιν ἢ ὑπόστασιν ἐκ τῆς ὑπακοῆς, τὸ δὲ μὸρφασμα ἐκ τοῦ ὀκνου λαχόν· κέχρωσται γὰρ ὑπὸ τουτου πρὸς ὄχρον· ὡς εὐλαβεῖσθαι, κατὰ τοὺς φοβουμένους, και ἀνὰ πόδα μὲν χωρεῖν ἀπὸ προσώπου τῶν μεγίστην λαχόντων ἐν λόγῳ και σοφίᾳ ἐκατέρα προβεβλημένων, ἰσχύν. Εἰ δὲ τις ἐπαῖνος ἴσως ἐκ παραβόλου τὸ ἀπὸ τοῦ ὄχρου εἰσδεχθὲν εἰς ἔρευθος τουτο μεταβαλεῖ, ὡς ὀραθῆναι τουτο και καλλιπάρηρον ἄμα, και χαροπὸν, και παρρησίας τῆς καθηκούσης μέτοχον, ἀγαπήημεν ἄν· τίνα γὰρ πατέρα ( τὸ του σοφοῦ Σολομῶντος εἰπεῖν ) υἱὸς οὐκ εὐφραίνει και κάλλιστος και σοφός (1); Εἰ δὲ παραμνεῖ τουτο, ( φεῖ τὸ δύσμορφον ἀναλλοίωτον, ) πᾶσα ἀνάγκη πρὸς τὸν πατῆρον τουτο κόλπῳ ἀποστραφῆναι, ὡς ἄν ἐκεῖσε ἀφανισθὲν, ἐκ γε του μὴ ὀρᾶσθαι, τὸν γοῦν του αἰσχος ὀνειδισμὸν ἀποκρύπτοιο.

### Ἐρώτησις.

Εἰ δεῖ τὸν ψηφισθέντα, και καταδεξάμενον, και ἀσπασάμενον, μετατεθῆναι εἰς ἄτεραν ἐπισκοπὴν (2).

### Ἀπόκρισις.

Τουτο κανονικὸν μὲν οὐκ ἐστιν, οὔτε μὴν τῆς ἐγγράφου ἢ ἀγράφου ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως· γίνεται δὲ πολλάκις, βασιλέως κελεύοντος, διὰ τινὰ οἰκονομίαν λυσιτελοῦσαν κοινῇ· και γέγονε τουτο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του αἰοιδίμου βασιλέως κυρίου Μανουὴλ και πορφυρογενήτου Κομνηνοῦ. Του γὰρ σοφωτάτου

ἐκείνου Εὐσταθίου(1), του κατὰ φλώρον διακόνου ὄντος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, και μαίστορος τῶν ῥητόρων, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Λυκίων Μύρων ψηφισθέντος, και καταδεξάμενου, και ἀσπασάμενου, και ἤδη και πρὸς τὴν χειροτονίαν ἐτοιμασθέντος, πρόσταγμα του μακαρίτου βασιλέως ἐκείνου πρὸς τὴν σύνοδον καταπεφοίτηκε, διακελευόμενον δέξασθαι ταύτην παραιτούμενον τὸν Εὐστάθιον, προσαγαγεῖν δὲ τουτον εἰς τὴν περίκλυτον τῶν Θεσσαλονικέων μητρόπολιν, ὡς τῆνικαῦτα χηρεύουσιν. Τὰ τοιαῦτα οὖν, ὡς εἴπομεν, κέλευσις μόνη βασιλικὴ δύναμις ἔχει μεταλλάττειν τε και καινοτομεῖν· ὁ βασιλεὺς γὰρ, οἷα κοινὸς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπιστημονάρχης και ὢν και ὀνομαζόμενος, και συνοδικαῖς γνώμας ἐπιστατῆι, και τὸ κῆρος ταύταις χαρίζεται· ἐκκλησιαστικὰς τάξεις ῥυθμίζει, και νομοθετεῖ βίῳ και πολιτεῖα τῶν του θήματος, και μὴν και δίκαις ἐπισκόπων και κληρικῶν, και πρὸς γε χηρευουσῶν ψήφοις Ἐκκλησιῶν· ἐνάγει δὲ και ἀπὸ ἐλάττονος τιμῆς εἰς μείζονα, δηλαδὴ ἀπὸ ἐπισκοπῶν εἰς μητρόπολιν, ἢ ἀνδρὸς ἀρετῆν, ἢ πόλιν τιμῶν. Ταῦτα δὲ πάντα ῥᾶν ἐσι καταμαθεῖν τὸν φιλομαθῆ ἀπὸ γε τῆς τῶν ἱερῶν και θείων κανόνων περιλήψεως, και ἀπὸ τῆς Ἰουστινιανέου νεαρῆς νομοθεσίας, τῆς κειμένης ἐν ὀλίῳ τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῶν Βασιλικῶν, τὰ περὶ ἐπισκόπων και κληρικῶν, και προνομίων αὐτῶν, και βίου καταστάσεις, και διωκῶν ἐγκληματικῶν τε και χρηματικῶν εἰς τελάτος διαλαμβάνοντι· και, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πλὴν μόνου του ἱεουργεῖν, τὰ λοιπὰ ἀρχιερατικὰ πρόνομια σαφῶς εἰκονίζει ὁ βασιλεὺς ἐφ' οἷς πράττει νομίμως τε και κανονικῶς. Εὐρῆται δὲ και ἐν 10'. λόγῳ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας φλαβίου Ἰωσήπου, ὑπογραφή βασιλικὴ οὕτως ἔχουσα· Τιβέριος Κλαύδιος, καῖσαρ, σεβαστὸς, Γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὑπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον. Ὅτι οὖν και χριστὸς Κυρίου ὁ κατὰ καιροῦ βασιλεὺς ἐστι, διὰ τὸ χρίσμα τῆς βασιλείας· ὁ δὲ Χριστὸς, και Θεὸς ἡμῶν, μετὰ τῶν ἄλλων, και ἀρχιερεὺς ἡμῶν, και γέγονε, και ἀνακηρύττεται· εὐλόγως και αὐτὸς ἀρχιερατικοῖς κατακοσμεῖται χρίσμασιν.

(1) του ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονικῆς, του σοφοῦ ἐκείνου του Ὀμήρου ὑπομνηματιστοῦ, ἀκμάσαντος περὶ τὰ τέλη τῆς 15'. ἐκατονταετηρίδος, ἐπὶ Μανουὴλ του Κομνηνοῦ, του υἱοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου, και του Ἀνδρονίκου.

(1) Παροιμ. 10', 20. — (2) Ὁρα και σελ. 391 του παρόντος Τόμου.



## Ἑρώτησις.

Ἐξ δέον ἐστὶ καὶ ἐν τοῖς πορφυροῖς ἀρχιερατικοῖς ἐσθῆμασι τεθῆναι, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς λευκοῖς, ἐν μὲν τῷ στιχαρίῳ τοὺς ποταμοὺς, ἐν δὲ τῷ φαινολίῳ σταυροὺς· καὶ εἰ δεῖ καὶ πορφύρεον γενέσθαι σάκκον.

## Ἀπόκρισις.

Τὸ ἔθος τῆς Ἐκκλησίας τὰ πορφυρᾶ ἀρχιερατικὰ θεῖα ἐσθῆματα ἀπλᾶ βούλεται εἶναι, καὶ χωρὶς προσθήκης τῶν εἰρημένων ποταμῶν καὶ σταυρῶν· σάκκον δὲ πορφυροῦν οὐδόλως ἐπιγινώσκει· ἐπεὶ δὲ ὁ σάκκος ἐν τρισὶ μόναις τοῦ ἔτους λαμπραῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς τὴν ἑαυτοῦ χρῆσιν παρέχει· ἤγουν ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Πάσχα Κυριακῇ, ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, καὶ ἐν τῇ γεννήσει τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ γοῦν τοῦτο πληροφορεῖν ἔξαρκεῖ ὡς οὐ χρεῶν εἶναι σάκκον πορφύρεον· καὶ ἅμα, ὅτι πένθους εἰσὶ τὰ πορφυρᾶ τοιαῦτα ἐσθῆματα σήμαντρον· ἐν μόναις γὰρ νηστιμοῖς ἡμέραις, καὶ ἐν μνημοσύνοις ἀπελθόντων.

## Ἑρώτησις.

Πῶς λογίζονται τὰ παρὰ τῶν Λατίνων ἱεουργούμενα ἄζυμα, κοινὰ, ἢ ἅγια; ὡσαύτως καὶ τὰ ὑπουργούμενα αὐταῖς σκεύη, καὶ ἱερατικὰ ἄμφια, καὶ εἴ τι τοιοῦτον· καὶ εἰ ἔλλογόν ἐστι τὸ τούτους δακτυλιοφορεῖν.

## Ἀπόκρισις.

Ὁ μὲν ὁ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν, καὶ ὁ λζ', καὶ ὁ λή. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, καὶ ὁ ξ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, ἀζύμων μέμνηται τῶν Ἰουδαϊκῶν καὶ ἑορταστικῶν, πεμπομένων τοῖς πιστοῖς παρὰ τῶν αἰρετικῶν· καὶ ἀποτρέπουσι καὶ τὸ λαμβάνειν ταῦτα, καὶ τὸ συνεορτάζειν αὐτοῖς τοὺς πιστοὺς· Λατινικῶν δὲ ἀζύμων οὐδεὶς οὐδαμῶς κανὼν μέμνηται· οἷα ὕστερον, ὡς ἔοικε, τοῦ τῶν ἀζύμων ἔθους ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων Ἐκκλησίᾳ ἐπεισχωμάσαντος. Ἐξ οὗ μὲντοι τὸ τοιοῦτον ἔθος ἀνέκυψε, πολλοὶ τῶν ἡμετέρων, κατὰ ζῆλον ὑπερβάλλοντα, συγγράμμασιν ἰδίῳ καθ' ἑαυτοὺς ὡς ἐκφυλον τοῦτο ἀπεσκοράκισαν. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῖς Λατίνοις δογματιζόμενον, ἀπᾶδον καὶ ἀπεμφαίνον

ἠλεγξάν· καὶ πολλὰ δὲ ἕτερα ἔθνη τούτων, ὡς τῆ καθολικῆ Ἐκκλησίᾳ μὴ ἀκολουθοῦντα, ὀδελυκτὰ ἐλόγισαντο, καὶ ἀπώσαντο. Ἐνιοὶ μὲν τοὶ φιλανθρωπότερον τῷ πράγματι χρησάμενοι, ἐπὶ μὲν τοῖς ἕλλοις συγκατέβησαν αὐτοῖς, τὸ τοῦ ἔθνους εἰδότες σκληρὸν καὶ ἀγέρωχον, καὶ βαρβαρικοῖς ὡς τὰ πολλὰ συναναχρωννύμενον ἤθεσιν, ἐπὶ μόνῳ δὲ τῷ περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως οὐδαμῶς συγκεχωρήκεσαν καὶ συνήνεσαν· ὧν εἷς ἐστὶ καὶ ὁ σοφώτατος Βουλγαρίας ὁ μακαριστὸς Θεοφύλακτος· ὃς ἐν τῷ πρὸς Νικόλαον διάκονον καὶ κανστρίσιον, τὸν ὕστερον ἐπίσκοπον Μελεσθέης, πεμφθέντι παρ' αὐτοῦ λόγῳ, μετὰ τὸ μέμψασθαι τοῖς ἀδιακρίτοις προσφερομένοις αὐτοῖς, καὶ τὰ αὐτῶν ἀποβαλλομένοις καθόλου, καὶ μετὰ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν δοκούντων ἐλαττωμάτων αὐτῶν, καὶ ταῦτα οὕτω διεξείσιν. Ἐγὼ δὲ καὶ τούτων τὰ μὲν οὐδεμίαν ἐπιστροφῆς δεῖσθαι νομίζω, τὰ δὲ, μετρίως, καὶ οἷα, εἰ μὲν ἀνύσειέ τις, μικρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ χαρίζεσθαι· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ μὴδὲ ζημίαν γε τιθέναι τὸ ἀνεξάνυστον· ὃ μάλιστα μοι δὲ δοκεῖ τὴν πρὸς Λατίνους κοινωσίαν τοῖς εὖ φρονούσι ποιεῖν ἀπώμοτον, καὶ ὃ μὴ κατορθούμενον, μεγάλην προξενεῖ τὴν ζημίαν τῇ τοῦ υἱοῦ κληρονομίᾳ, ἣν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔλαβε, τοῦτό σοι καὶ δεῖξω, καὶ διελέγξω, καθόσον ἔνεστι. Καὶ μετὰ τινά· Ἔστιν οὖν τὸ μέγιστον ἐκεῖνο σφάλμα, καὶ, τοῦτο δὴ τὸ τοῦ Σολομῶντος, ἄδου πεταύρω ποιοῦν συναντᾶν (1), ἢ ἐν τῷ τῆς πίστεως συμβόλῳ καινοτομία, ἣν ἐποιήσαντο, ἀνακηρύττοντες τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι. Καὶ μετὰ πολλά· Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τῆς προσφορᾶς τῶν ἀζύμων πολὺς ὁ ζῆλος τοῖς πολλοῖς, καὶ πυρὸς θερμότερος, ὃ δὴ λέγεται, καὶ πρότερον ἂν τὰς ψυχὰς πρόοιντο, ἢ τὴν περὶ τούτων δόξαν αὐτῶν παραλύσαιεν· οἱ δὲ τινὲς καὶ οικείῳ πάθει καταχαρίζονται, καὶ παγίς τοῦ διαβόλου τῷ Παύλῳ δοκεῖ· ὃ μὲν δεῖ πρὸς τούτους εἰπεῖν, ἐν ὑστέρω λέξομεν, τῶν μὲν, τὸ ἄμετρον τοῦ ζήλου κολάζοντες, τοῖς δὲ, ταπεινὸν δεικνύντες τὸ ἀταπεινώτον. Καὶ αὖθις μετὰ πολλά· Καὶ τοῖς δυτικοῖς τοῖνυν εἴ τι μὲν περὶ τὸ δόγμα διαμαρτάνεται, τὴν πατρικὴν πί-

(1) Παροιμ. θ'. 18.



στιν σαλευόν, οἷον δὴ τὸ ἐν τῷ συμβόλῳ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος προσιθέμενον· ἐνθα δὲ κίνδυνος μέγιστος· τοῦτο μὴ διορθώσεως ἀξιούμενον ὁ συγχωρῶν, ἀσυγχώρητος· κἂν ἀπὸ τοῦ θρόνου τοῦς λόγους ποιῶνται, ὅν ὑψηλὸν ὑψηλοὶ προτιθέσιν· κἂν τὴν τοῦ Πέτρου ὁμολογίαν προβάλλωνται· κἂν τὸν ἐπ' ἐκείνη μακαρισμὸν περιφέρωσι· κἂν τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας ἡμῖν ἐπισείωσι. Καὶ πάλιν μετὰ πολλά· Οὐ τοίνυν οὔτε περὶ τῶν ἀζύμων, οὔτε περὶ τῶν νηστειῶν ἀντισκληρυνθησόμεθα τῷ ἀκαμπεῖ τοῦ ἔθνους φρονήματι· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὄστρακω συγκολλᾶν ὄστρακον, μηδὲν ἦθος ὑγροτέρου παρεντιθέντας, ὅπερ ἐγένετ' ἂν ἴσως ἐχέκολλον· οὐδὲ πολλοῦ δεῖ περὶ τῶν ἀπαριθμημένων λοιπῶν, ἅπερ ὁμολογοῦντες καὶ αὐτοὶ τηρεῖν, ἐκτὸς τῆς πνικτοφαγίας (ταύτης γὰρ οὐδὲ τὸ ὄνομα Λατῖνοι σώφροσιν ἀνεκτὸν, ὅπερ οὐδὲ παρ' ἡμῖν, οὐδὲ τὸ τῆς πορνεύας, καὶ τῆς νηστείας· κἂν οἱ θηριώδεις καὶ κτηνώδεις ταύτην ἐπιτηδεύωσι), δοκοῦσι πολλοὶς ἀσύγνωστα σφάλλασθαι· ὧν μὴ συντίθεσθαι τοῖς λόγοις, ἀνδρὸς ἐστὶν, ὡς οἶμαι, ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἱστορίαις ἐγγυμνασθέντος, καὶ μαθόντος, ὡς οὐ πᾶν ἔθος ἀποσχίζειν Ἐκκλησίας ἰσχύει, ἀλλὰ τὸ πρὸς διαφορὰν ἄγον δόγματος. Ἔθνη δὲ πάντως καὶ ταῦτα, τὰ παρὰ τοῖς Θαυμαστοῖς κριταῖς σφάλματα· τὰ μὲν ἐξ εὐλαβείας, ὡς τὸ προσάγειν τοὺς ἀσπασμοὺς τοῖς θεοῖς ἐδάφει (μὴ γὰρ δὴ παραδεξαίμεθα τὴν σατανικὴν ἐκείνην συκοφαντίαν, ὡς ἄρα Λατῖνοις οὐ παραδεκτέα ἢ τῶν εἰκόνων προσκύνησις), τὰ δὲ ἐξ οἰκονομίας, οἰκονομούσης ἀσθένειαν, τάχα μὲν καὶ ψυχῆς, πάντως δὲ τὴν σωματικὴν· ὡς τὸ τοὺς μοναχοὺς ἐν ταῖς νόσοις μεταλαμβάνειν κρεῶν· καὶ τοῦτο, κεκολασμένως, καὶ τῷ ὄντι πνευματικῶς· εἰ δὲ τινες αὐτὸ χυδαίουσι ταῖς ἀδιαφορίαις, ἕτερος οὗτος λόγος πρὸς τοῦτους, οὐ πρὸς τοὺς πρώτους τοῦτο κατὰ λόγον οἰκονομήσαντας, καὶ ἄλλα κατ' ἄλλους τινὰς λόγους ἐμπαγέοντα ταῖς δυτικαῖς Ἐκκλησίαις· ὧν οὐδὲν διασπᾶν ἡμᾶς δύναται· οὐκ· ἦν γε τοὺς κρίνοντας ἔχη τὴν ψῆφον ἐκφέροντας πατρικοῖς νόμοις ἀκόλουθον· καὶ εἴ γε μὴ μακρὸς μοι ὁ λόγος ἐμελλεν ἔσεσθαι, καὶ ἱστορίας ἐγγύς, ἔδειξα ἂν σοι μύρια ἐπὶ μυρία ἔθνη ταῖς παλαιαῖς Πατράσι παραχωρηθέντα,

πρὸς τὴν τῶν ἀδελφικῶν ψυχῶν περιποίησιν· ἤδεσαν γὰρ ἐκείνοι μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν, ἀλλ' ἕκαστος τῷ πλησίον εἰς τὸ ἀγαθόν, πρὸς οἰκοδομήν· ἀλλὰ νῦν (φεῦ τοῦ ὑδερικοῦ ἡμῶν θυκοῦ), Καὶ τίς ἐστὶ μου πλησίον; λέγομεν(1), καὶ μυρίους καταβάλλομεν ἰσταμένους, ἵνα τὸ οἰκεῖον συστήσωμεν θέλημα· Καὶ ἐφεξῆς κατατρέχει σφοδρῶς τῶν ἀδιακρίτως καὶ ἀνέδην μεμφομένων τοῖς Λατινικοῖς ἔθεσι, καὶ εἰς μέγιστα καὶ ἀπόβλητα σφάλματα ἐγγραφόντων αὐτά. Ἔστιν οὖν ἐκ τῆς ἐγκειμένης ἐννοίας τῷ σοφωτάτῳ τούτῳ συγγράμματι συνιδεῖν, ὡς ἐλάχιστα μὲν χρῆ, ἐπὶ παντὸς ἔθνους προσδεξαμένου τὸ κατὰ Χριστὸν κήρυγμα, ἐπιτηρεῖν τὰ τῶν ἐν αὐτοῖς ἔθων ἐλαττώματα· τὰ γε μὴν ἐκφυλα τῶν δόγμάτων, καὶ ἀπεμφαίνοντα, καὶ λίαν ὑποβλέπεσθαι, καὶ φεύγειν ὡς γαγγράϊνας, ὧν ὁ Θεὸς μέμνηται Παῦλος(2), καὶ ὡς ἕτεροῖα κακοήθη νοσήματα· ἐπεὶ περ τὰ μὲν ἔθνη οὐ τοσοῦτον, τὰ δὲ γε πονηρὰ δόγματα διασπᾶν ἡμᾶς τούτων δύναται· ὅθεν οὔτε τὰ ἱεουργούμενα παρὰ τῶν Λατίνων ἔζυμα, οὔτε τὰ ὑποδεχόμενα ταῦτα, καὶ ὑπηρετούμενα τῇ τούτων ἱεουργίᾳ σκεῦη, καὶ ἀκολουθῶς οὔτε τὰς ἱερὰς αὐτῶν στολὰς, οὔτε τι τοιοῦτον, κοινὰ λογισόμεθα· πῶς γὰρ, τῆς τοῦ Δεσποτικοῦ ὀνόματος ἐπικλήσεως ἐπισφραγιζούσης ταῦτα, καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθεοῦ ἱερῶν ἐπασημάτων τὴν ἀγιστείαν, ὡς μανθάνομεν, ἱερολογούντων αὐτοῖς; Εἰ δὲ τίς ἐρεῖ, ὡς, εἴπερ κοινὰ τὰ τῶν Λατίνων ἔζυμα οὐκ εἰσὶν, οὐ προκριματισθησόμεθα καὶ ἡμεῖς τούτων μεταλαμβάνοντες· ἀλλ' ἀκούσεται, ὡς, ἐπειδὴ, καθὼς ἀνωθεν εἴρηται, μετὰ τῶν ἄλλων ταῖς δυτικαῖς Ἐκκλησίαις καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς ἀζύμοις ἔθος ἐμπέπηκται, καθὰ καὶ ἡμῖν τὸ προσφέρειν καὶ ἱεουργεῖν ἔζυμα, ἀδύνατος ἐφ' ἑκατέροις ἐστὶ ἢ τῶν οἰκεῖων ἔθων παράβασις, εἰ μήποτε θάτερον μέρος μεταθέσθαι πρὸς θάτερον αἰρετίσεται, τὴν κοινωνίαν αὐτοῦ ἀσπασάμενον· πλὴν, ὅπερ ἐκείνοι τὰ παρ' ἡμῶν ἱεουργούμενα, καὶ ἡμεῖς οὕτω τὰ παρ' ἐκείνων, ἅγια λογιζόμεθα· καὶ οὐ σφαλόμεθα· καὶ αἰρετικῶν γὰρ χειροτονίαι τοῖς ὀρθοδόξοις δεκταὶ εἰσι, κατὰ τὴν τῶν

(1) Λουκ. ι', 29. — (2) 6. Τιμόθ., β', 17.



Πατέρων παράδοσιν, ὀρθοδόξων ἢ ὄντων, ἢ γινομένων τῶν ἐκ αὐτῶν χειροτονουμένων. Τὸ δακτυλιοφορεῖν δὲ, τοῖς μὲν κατὰ Πνεῦμα περιπατοῦσι, πνευματικῶς ἐκλαμβάνεται· ἐπειδὴ γὰρ νυμφίος ὁ Χριστὸς καὶ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῶν καθαρῶν καὶ παρθένων ψυχῶν ὀνομάζεται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ ἕκαστου τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν προσάται, νυμφιοὶ προσαγορεύονται, ὡς δακτύλιον τὴν σφραγίδα λαβόντες τοῦ Πνεύματος· ὅτι καὶ ὁ Σωτὴρ ἐν δακτύλῳ, τουτέστι τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, τὰ δαιμόνια ἐκβάλλειν (1), πρὸς τοὺς ἀπειθεῖς ἔλεγεν Ἰουδαίους, οἱ Βεελζεβοῦλ ἐκερτόμου ἐχειν αὐτόν· καὶ τὸν ἐπανελθόντα δὲ ἕσσωτον υἱὸν δακτυλίῳ χρυσῷ ἐπεκόσμησεν (2)· ὅλον δηλαδὴ τοῦτον ἐκτελέσας πνευματικόν, ἀντὶ σαρκικοῦ. Τοῖς γε μὴν Λατίνοις οὐ πνευματικῶς, ἀλλὰ σαρκικῶς, οὐδ' ὑπερκοσμίως, ἀλλὰ κόσμικῶς τὴν τοῦ δακτυλίου προσηγορίαν ἐκλαμβάνομενοι, περισπούδαστον γίνεται τὸ δακτυλιοφορεῖν, ὡς τῶν Ἐκκλησιῶν δῆπουθεν μνήστορσιν· ὅθεν οὐδὲ τοῦτο προσάπτει μὲμψιν αὐτοῖς.

#### Ἑρώτησις.

Εἰ πρόκριμα τῷ ἀρχιερεὶ τὸ εἰσερχεσθαι εἰς τὰς Λατινικὰς Ἐκκλησίας, καὶ προσκυνεῖν, ἡνίκα ἂν προσκληθεῖν παρ' αὐτῶν· καὶ εἰ μεταδώσει τούτοις κατακλαστοῦ, ὅταν εἰς τὴν ἁγίαν καὶ καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῇ λειτουργίᾳ παραγίνωνται.

#### Ἀπόκρισις.

Τινὲς τῶν Λατίνων εὐρίσκονται μὴ καθόλου διαφερόμενοι πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς ἔθνη, τὰ τε δογματικὰ καὶ τὰ ἐκκλησιαστικά, καὶ εἰσιν, ὡς ἂν τις εἶπῃ, κατὰ τοῦτο ἐπαμφοτερίζοντες. Ὡσπερ τοῖσιν τὸ ἀντισκληρόνεσθαι τοῖς ἐπίπαν διαφερόμενοις ἡμῖν, ἐξαιρέτως ἐπὶ τῷ δόγματι τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως, καθήκον καὶ ὄσιον· οὕτω τὸ συγκαταβαίνειν τοῖς μὴ τοιούτοις, καὶ συνέρχεσθαι, οὐ προκρίνει τῷ ἀρχιερεὶ, ὡς οἰκονομίαν πεπιστευμένῳ καὶ μετερχομένῳ τὴν πρέπουσαν οἰκονομίᾳ ψυχῶν· ὅθεν καὶ εἰς τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν προσκληθεῖς οὗτος, ἀνευδοκιάστως ἀφίξεται· τῶν ἁγίων γὰρ εἰκόνων εἰσὶ καὶ οὗτοι προσκυνηταί, καὶ ἐν τοῖς κατ' αὐτοὺς ναοῖς ἀναστηλοῦσιν αὐτάς· καὶ προθύμως προσερχομένοις τού-

(1) Δουκ. ΙΑ', 20. — (2) Δουκ. ΙΒ', 21.

τοῖς μεταδώσει κατακλαστοῦ, ὅταν ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ παραγίνωνται· ἡ τοιαύτη γὰρ συνήθεια δύναμιν ἔχει κατὰ μικρὸν μεθελκύσαι αὐτοὺς καθόλου πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς ἱερά ἔθνη καὶ δόγματα. Πυκνοῦται δὲ καὶ ἡ Ἰταλία θείων Ἀποστόλων καὶ μαρτύρων ναοῖς, ὧν κορυφαῖος ὁ ἐν τῇ Ῥώμῃ περίκλυτος τοῦ ἐν Ἀποστόλοις κορυφαίου Πέτρου ναός· ἐν οἷς ἡμέτεροι εἰσερχόμενοι ἐκ τε τῆς ἱερατικῆς μερίδος καὶ τῆς λαϊκῆς, προσευχᾶς τε ποιοῦνται πρὸς Θεόν, καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς τιμωμένοις ἁγίοις τὴν σχετικὴν προσκύνησιν καὶ τιμὴν ἀπονέμουσι· καὶ πρόκριμα ἐντεῦθεν οὐδόλως ὑφίστανται, ἐφ' οἷς δηλαδὴ ὑπὸ τοὺς Λατίνους εἰσὶ ναοῖς. Μεμνήμεθα δὲ, ὡς γεγόνασιν ἐρωτήσεις πρὸ ἐτῶν ἤδη ἱκανῶν παρὰ Μάρκου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, καὶ ἐπ' αὐταῖς ἀποκρίσεις Θεοδώρου τοῦ μακαρίτου πατριάρχου Ἀντιοχείας τοῦ Βαλαμῶναις συντεταγμένη ἦν καὶ περὶ Λατίνων αἰχμαλώτων ἐρωτήσεις, εἰ χρὴ δηλαδὴ τούτους προσδέχεσθαι παρουσιάζοντας εἰς τὰς καθολικὰς Ἐκκλησίας, καὶ ζητοῦντας μεταλαμβάνειν τῶν θείων ἁγιασμάτων· καὶ ἀκολούθως ἐπὶ ταύτῃ ἀπόκρισις, καθόλου ἀπαγορεύουσα τοὺς εἰρημένους Λατίνους διὰ χειρῶν τῶν καθ' ἡμᾶς ἱερέων τῆς θείας κοινωνίας ἀξιοῦσθαι· ἧτις δὴ ἀπόκρισις τὸν οἰκεῖον λόγον συγκροτοῦσα ἀπὸ τῆς θείας Γραφῆς, τῷ Κυριακῷ ἐκείνῳ ἐχρήσατο ῥήματι, Ὁ μὴ ὢν, λέγοντι, μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἔστι· καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει (1). Τῇ τοιαύτῃ δὲ ἀποκρίσει τῆνικαῦτα πολλοὶ τῶν ἐλλογιμῶν οὐκ ἔθεντο, οἷα πολὺ ἐχούσῃ τὸ ἀπηνές τε καὶ ἰταμόν, καὶ μὴ προσήκον μὲμψει Λατινικῶν τύπων τε καὶ ἔθων· ὅτι τε, φασίν, οὐ διεγνώσθησαν ταῦτα συνοδικῶς· καὶ οὐδ' αὐτοῖ, ὡς αἰρεσιώται, ἀπόβληταὶ δημοσίᾳ γεγόνασιν· ἀλλὰ καὶ συνεσθίουσιν ἡμῖν, καὶ συνεύχονται. Καὶ δύναται τις, φασί, τὸν λογισμόν τοῦτον ἐκ τοῦ ἱ. κανόνος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας συνόδου, τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας, καλῶς ἀναδέξασθαι· καὶ ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ προσέρχεσθαι Λατίνους ἡμῖν, καὶ ζητεῖν τῆς ἐνζύμου μεταλαμβάνειν ἁγίας προσφοράς ἐξ ἡμῶν,

(1) Δουκ. ΙΑ', 23. — Ὅρα τὴν ἀνωτέρω ἀπόκρισιν τοῦ Βαλαμῶναις ἐν 147 μὲν Δ', σελ. 480 τοῦ παρόντος συντάγματος.



δηλον ποιεί, ὡς, εἰ μὴ περιεφρόνων τὰ ἄζυμα, καὶ ὡς οὐ περὶ πολλοῦ ποιῶνται τὸ στέργειν αὐτοῖς, οὐκ ἂν προσήρχοντο τῇ παρ' ἡμῶν γινομένη τῶν θεῶν μυστηρίων ἱεουργίᾳ. Τὸν οἰκτεῖον δὲ λόγον καὶ οὗτοι συνιστῶντες ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ παρὰ τοῦ θεοῦ Ἰωάννου πρὸς τὸν Δεσπότην εἰρημένον προέτεινον, ἠΐδομεν, εἰπόντας, τινὰ ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα τὰ δαιμόνια· καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· Μὴ κωλύετε· ὅς γάρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἔστι (1). Προσεπήγαγον δὲ καὶ ὅτι τὸ μὲν, Ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἔστι, προδήλως καὶ γυμνῶς κατὰ τοῦ διαβόλου παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἀποτοξεύεται, καθὰ δὴ τοῦτο παρρησιασθῆναι ἢ αὐτόθι τοῦ Εὐαγγελίου περικοπή· καθὼ γὰρ ἐχθρὸς ἔστιν ἀπ' ἀρχῆς ὁ σατάν, καὶ ἀμετάτρεπτος ἀπὸ τῆς κακίας μένει, καὶ καθάλου μετανοίας ἐστέρηται, κατὰ τοῦτο μὴ ὢν μετὰ τοῦ Δεσπότη, κατ' αὐτοῦ ὢν καὶ ἔστι, καὶ ὀνομάζεται· ὡς αὐτοῦ μὲν ἀγαπῶντος τὸ ἐχυτοῦ πλάσμα, καὶ συνάγοντος· ἐκείνου δὲ μισοῦντος αὐτὸ, καὶ διασκορπίζοντος· τὸ δὲ, Ὁς οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἔστι, πρὸς ἄνθρωπον εἴρηται οὐκ ἀκολουθοῦντα μὲν τῷ Ἰησοῦ, ζηλοῦντα δὲ τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτου ἐκβάλλοντα δαιμόνια· καὶ οὕτω δυνάμενον, ἐκ τοῦ ἀποστάδην περιπατεῖν, ραδίως μεταθέσθαι εἰς τὸ ἀκολουθεῖν· τῆς ἀνθρωπίνης γὰρ μόνης ἀσθενείας βοήθημα, ἢ ἐπιστροφή καὶ μετάνοια, καὶ ἢ ἀπὸ τῶν χειρόνων εἰς τὰ κρείττω μεταβολή. Προέφερον δὲ καὶ γνώμην ἐπὶ τούτῳ Θεοφυλάκτου, τοῦ σοφωτάτου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας, ἧς τὴν σύνοψιν ἐν ἑτέρᾳ ἡμῶν ἀποκρίσει ἀνωτέρω ἐποιησάμεθα, θαυμαστά περὶ συγκαταβάσεως καὶ οἰκονομίας ἐκτιθεμένην, καὶ ἀξιέπαινα. Ἐντεῦθεν ἐκρίθησαν οἱ ἀντειπόντες, ὡς εἴρηται, καλῶς καὶ εὐλόγως ἐνστήναι, ὡς τῆς ἰταμότητος πρατιθέμενοι τὴν οἰκονομίαν, πρὸς τὸ μὴ καταβαλεῖν, ἀλλὰ κερδῆσαι ἄρεμα καὶ κατὰ μικρὸν τοὺς ἀδελφοὺς, ὑπὲρ ὧν ὁ κοινὸς Σωτὴρ καὶ Δεσπότης ἡμῶν τὸ ἐαυτοῦ αἷμα ἐξέχεεν (1).

(1) Ὅρα περὶ Λατίνων καὶ Ἀποκρίσεις Ἰωάννου Κίτρου α', καὶ β', σελ. 108 τοῦ παρόντος τόμου.

### Γ'. ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Πάσης Βουλγαρίας, κυροῦ Δημητρίου τοῦ Χωματηροῦ, σημείωμα περὶ τοῦ τοιοῦτου ζητήματος (1).

**ΜΕΓΑΛΟΔΟΣΟΤΑΤΕ** περιπόθητέ μοι αὐτάδελφε, κύριε Στέφανε· ἠρώτησας ἡμᾶς διὰ γράμματός σου, εἰ ἔξεστι μιγέντα τινὲ γυναικί, συμμιγῆναι γαμικῶς τῇ ἐκείνης δισεξαδέλφῃ· καὶ πρὸς τὴν τοιαύτην ἐρώτησιν, τοιάνδε ποιούμεθα τὴν ἀπόκρισιν· ὡς τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα, καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ βασιλέως τοῦ πορφυρογεννήτου κυροῦ Μανουῆλ, καὶ μετὰ ταῦτα, εἰς ὅτι πολλὴν ἀντιλογίαν ἐνέπεσεν· ὡς ἐνίων μὲν ἀπαγορευόντων αὐτὸ ὡς ἀθέμιτον, ἐνίων δὲ μὴ ἀπειργόντων τοῦτο ὡς ἔννομον. Καὶ οἱ μὲν κωλύοντες τοῦτο, τὴν οἰκτεῖαν ἐνστασιν συνεχρότου ἐκ τε ἄλλων, καὶ ἐκ τοῦ διαγινώσκειν, ἐνὸς βαθμοῦ τυγχάνειν τὸν ἄνδρα μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ οὕτω τὸν ἕκτον βαθμὸν τῶν δισεξαδέλφων μένειν ἀκέραιον συνεπέραινον, μηδαμῶς δηλαδὴ τῇ ἐπεισαγωγῇ τοῦ ἀνδρὸς παρατιτρωσκόμενον, ὥστε ἀναβαίνειν εἰς ἕβδομον, τὸν τοῖς θεοῖς νόμοις ἀκώλυτον ἐπιγινώσκόμενον· καὶ μὴν καὶ ἐκ τοῦ γραφικοῦ θεοῦ ῥήματος, τοῦ θεσπίζοντος· Οὐκ εἰσελεύσῃ εἰς πάντα οἰκτεῖον σαρκὸς σου, ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτοῦ (2)· οἰκτεῖαν σαρκὸς τοῦ ἀνδρὸς, τὴν δισεξαδέλφην τῆς, ὡς εἴρηται, μιγείσης αὐτῷ γυναικὸς ὀνομάζοντες· ἧ δὴ ῥήματι καὶ ὁ μέγας ἐχρήσατο φωστὴρ τοῦ κόσμου Βασιλείας, ἀθέμιτον ἀπειργῶν συνάλλαγμα. Οἱ δὲ γε τοῦτο τοῖς συγκεχωρημένοις ἐγγράφοντες, ἕβδομου ἐξ ἀγχιστείας συνῆγον εἶναι βαθμοῦ, ὡς ἐξ μὲν ἐκ τοῦ ἐνὸς γένους εὐρισκομένων βαθμῶν, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου γένους, βαθμοῦ ἄλλου ἐνός· καὶ οὕτω τὰ παρὰ τῶν ἀπειργόντων πρατιθέμενα, ὡς ἀπάδοντα, καὶ ἀπεμφαίνοντα, διεγράφοντο. Εἰ γὰρ πᾶσα ἀνάγκη, φασί, δύο γένη ἀλλήλων ἀλλότρια συνελθεῖν, ἵνα τὴν ἀγχιστείαν ἐργάσωνται, ἐξ ἑκατέρων δὲ τῶν γενῶν τούτων συνάγονται οἱ βαθμοί, καὶ οὕτως ἢ

(1) Βλέπε Βαλααμῶνος σχολ. ἐν νομοκάνονι Τόμ. Α' τοῦ παρόντος συντάγματος σελ. 284 καὶ 291, καὶ τοῦ αὐτοῦ μελέτην, Περὶ τοῦ, εἰ χρὴ τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα κτλ. Τόμ. Δ', σελ. 558. — Βλέπε προεῖτι ψήφισμα συνοδικῶν Ἰωάννου τοῦ Χωματηροῦ, καὶ ψήφισμα πολιτικῶν δικαστῶν, σελ. 103 καὶ 395 τοῦ παρόντος Τόμου. — (2) Λευίτ. 18, 6.



τὰ κεκωλυμένα, ἢ τὰ συγκεχωρημένα τῶν ἐντεῦθεν συναλλαγμάτων ἀναφαίνονται, πῶς ἂν τις εἰς βάθος πεπειραμένος τῆς νομικῆς συλλογίσαιτο, ἐνός βαθμοῦ εἶναι τὸν ἄνδρα μετὰ τῆς γυναικός; Ἐντεῦθεν γὰρ ἀσύμφωνα ἑαυταῖς αἱ θεσμοθεσίαι καὶ ἄτοπα θεσπίζουσαι εὐρεθήσονται, τὰ μὲν δευτέρου, καὶ τρίτου, καὶ τετάρτου, καὶ πέμπτου, καὶ δὲ καὶ ἐκ τεσσάρων καὶ δύο, ἑκτοῦ βαθμοῦ συναλλάγματα, κωλύουσαι ὡς ἀθέμιτα, τὰ δὲ τοῦ ἐνός, ἐπιτρέπουσαι γίνεσθαι· ὅ ποίας ἂν ἀτοπίας καταλείψῃ ὑπερβολήν; Ἄλλως τε δὲ, καὶ ἐκ τῆς τοῦ γένους σειρᾶς τῶν βαθμῶν εἰωθῶτων γεννᾶσθαι, ἐκάστης γεννήσεως κατὰ τοὺς νόμους ἕνα βαθμὸν ἀποτελούσης, ἐξ ἀνάγκης ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ γυνή, ἢ ὡς πατήρ καὶ θυγάτηρ λογισθήσονται, ὡς ἂν δηλαδὴ ὑπὸ βαθμῶν ἕνα γένωνται, καὶ ἀκολουθῶς, ἢ ὡς ἀδελφός καὶ ἀδελφή, ἢ ὡς θεῖος καὶ ἀνεψιά, ἢ ὡς ἐξαδελφός καὶ ἐξαδέλφη, καὶ ἐφεξῆς· κἀντεῦθεν ἀνέδην τὰ τοιαῦτα πρόσωπα χωρήσουσιν, ὡς περ ἀπὸ τινος ὀρηκτοῦ, πρὸς τὰς τῶν ἀθεμίτων γάμων συναλλαγὰς. Καὶ μὴν συγγενείας μὴ μεσολαβούσης ἐν τῷ ἄνδρι καὶ τῇ γυναικί, νοῦν ὅλως οὐκ ἔχει τὸ λέγειν, ἐνός βαθμοῦ ἢ δύο εἶναι τὸν ἄνδρα μετὰ τῆς γυναικός· τὰ συγγενικά γὰρ πρόσωπα τοὺς βαθμοὺς ἀποτίκτουσιν, ὡς διελλήπται· τούτων δὲ οὕτως ὁμολογουμένως ἔχόντων, ἀναιρεῖται λοιπὸν καὶ τὸ λογιζέσθαι οἰκείαν σαρκοῦ τοῦ ἀνδρός τὴν δισεξαδέλφην τῆς αὐτοῦ γυναικός. Τὴν μὲν τοι περὶ τοῦ γραφικοῦ τούτου ῥήματος ἔνοιαν Βασιλείου τοῦ μεγάλου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς γοργῶς καὶ συνεπτυγμένως ἐξενεχθείσαν, οἱ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἔκτης συνόδου μακάριοι Πατέρες τρανῶς ἀναπτύσσοντες καὶ διαλευκαίνοντες, τὸν νδ'. κανόνα ἐξέθεντο περὶ τὰ μέσα πρὸς λέξιν οὕτω θεσπίζοντα· » Ἐπεὶ δὲ » τῇ τοιαύτῃ αἰγῇ, καὶ τῷ ἀδιαγνώστῳ τῆς τῶν ἀθέσμων γάμων ἀπαγορεύσεως, ἑαυτὴν ἢ φύσιν συνέχεε, συνείδομεν γυμνότερον » τὰ περὶ τούτων ἐκθέσθαι· ὀρίζοντες ἀπὸ τοῦ νῦν, τὸν τῇ οἰκείᾳ » ἐξαδέλφῃ πρὸς γάμου κοινωνίαν συναπτόμενον, ἢ πατέρα καὶ υἱὸν » μητρὶ καὶ θυγατρὶ, ἢ δύο κόραις ἀδελφαῖς πατέρα καὶ υἱὸν, ἢ » ἀδελφοῖς δυοῖν μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ ἀδελφοῦς δύο δυοῖν ἀδελ- » φαῖς, ὑπὸ τὸν τῆς ἐπταετίας κανόνα πίπτειν, ἀφισταμένων αὐ- » τῶν προδήλως τοῦ παρανόμου συνομικίου· ταῦτα τοῦ ἱεροῦ

κανόνος διαγορεύοντος, οὐδεμίαν τινος μνήμη παρ' αὐτῶ τῶν οὕτως ἔχόντων πρὸς ἄλληλα προσώπων, καὶ τὸν γάμον, ὡς διελλήπται, συναλλασσόντων εὐρίσκειται· οὐδὲ ὑπ' αἰτίαν ὅλως τι τούτων ἠνέχθη, ἢ διαστάσει ὑπέπεσε. Τοῖς τοιούτοις δὲ λογισμοῖς καὶ ταῖς πράξεσι μετέπειτα κινουμένη καὶ ἡ κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἁγία σύνοδος, ἐπὶ τῆς ἐφημερίας τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Θεοδοσίου, τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, σημείωμα κατὰ τὴν λ'. τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τῆς ιβ'. ἐπινεμήσεως, ἐξέθετο, οὕτως ἔχον ἐπὶ λέξεων.

» Ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Ἄπρω, ἀδελφός καὶ συλλειτουργ- » γός τῆς ἡμῶν μετριότητος, Ῥωμανός ὁ Ἀρτάβασδος, ἔγγραφον » προεκόμισε συνοδικῶς, τάδε κατὰ ῥῆμα διαλαμβάνον· Κόρη τις » Εἰρήνη καλουμένη, ἔλαβεν εὐχὴν μνηστείας μετὰ τινος Ἰωάννου, » δεκαετῆς τότε οὔσα τὴν ἡλικίαν· λαληθείσης δὲ τῆς περὶ τού- » του παρανόμου μνηστείας, γέγονε σημείωμα συνοδικόν, ἐπιτρέ- » πον διαζυγῆσαι τοὺς τάχα μνηστευσασμένους, διὰ τὸ εἶναι τὴν » μνηστείαν παράνομον, ὡς διελλήπται. Βούλεται γοῦν σήμερον ἡ » Εἰρήνη νομίμως συναφθῆναι τῷ Θεοδώρῳ, δευτέρῳ ὄντι ἐξαδέλ- » φῳ τοῦ Ἰωάννου· καὶ ἐρωτῶ, εἰ ἔχει τινὰ παρεμποδισμόν. Ἐξέ- » ωσεν οὖν τὴν ἡμῶν μετριότητα, καὶ τὴν ἱερὰν ἀδελφότητα, μα- » θεῖν, εἴπερ οὐκ ἔχει κωλύμην τινὰ τὸ, περὶ οὗ γέγονεν ἡ γραφή, » συνάλλαγμα· ἤκουσε δὲ ἐκ ταύτης, καὶ ἐκ τῆς παρουσιαζούσης » τῶν ἀδελφῶν ὁμολογίως, ὅτι τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα παν- » ταχόθεν ἀκώλυτόν ἐστιν. Ἐπεὶ γὰρ ἡ μετὰ Ἰωάννου τελεσθεῖσα » μνηστεία, ὡς ἀνυπόστατος λύεται διὰ τὴν τῆς Εἰρήνης ἀνη- » βότητα, καλῶς ἢ Εἰρήνη δευτέρῳ ἐξαδέλφῳ αὐτοῦ κατὰ νόμον » γάμου συζευχθήσεται· οὔτε γὰρ συγγενικὸν πρόσωπον τῇ Εἰ- » ρῆνῃ λογιζέται ὁ Θεόδωρος, οὔτε τοῖς ἐξ ἀγχιστείας δεσμοῖς » καὶ ὄροις συσφιγγεται, διὰ τὸ ὑπερβῆναι τὸν ἐξ ἀγχιστείας » βαθμὸν.

Τοιαύτης οὖν τῆς συνοδικῆς ἀποφάσεως ἐξενεχθείσης περὶ τοῦ ἀνατεταγμένου συναλλάγματος, οὐ κωλυθήσεται καὶ ὁ πορνικῶς συναφθεὶς γυναικί, λαβεῖν εἰς γυναῖκα νόμῳ γάμου τὴν δισεξαδέλφην αὐτοῦ· ὅτι μὴδὲ γάμον εἶναι τὴν πορνείαν, μὴδὲ γάμου ἀρχὴν, ὁ μέγας γνωματεύει Βασίλειος, ἀλλ' ἀμαρτήματα ἐπιτιμί-

οις ἐκκλησιαστικοῖς ὑποκείμενον· καὶ ὅτι εἰς τὸν ἐξ ἀγχιστείας ἑβδομον τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα περιίσταται, καὶ ὅς δὴ ἐκ τεσσάρων καὶ τριῶν, δηλονότι πρωτεξαδέλφων μὲν ἐξ ἑτέρου γένους, θείας δὲ καὶ ἀνεψίας ἐξ ἑτέρου· καὶ ἐκ πέντε καὶ δύο, ἡγουν πρώτου ἑξαδέλφου καὶ ἀνεψιοῦ ἐκ πρωτεξαδέλφου, καὶ δύο αὐταδέλφων καὶ ἀκολούθως, ἀπὸ ἑξ καὶ ἑνὸς, ἡγουν δισεξαδέλφων, καὶ τοῦ ταύταις ἐξ ἑτέρου γένους συναπτομένου, συνίστασθαι πέφυκε· καὶ τὸ πλεόν, ὅτι οὐδὲ τοῖς ἀπηγορευμένοις ὡς ἀθεμίτοις συντάττεται, κατὰ τὴν τοῦ ἀναπεφωνημένου νδ'. κανόνος τῆς οἰκουμένης ἑκτῆς συνόδου περίληψιν· διὰ γε μὴν τὴν πορνείαν, ὀφείλει ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀνὴρ, δι' ἔργων ἑαυτὸν καθάραι, τῶν δυναμένων ἐξιλεοῦσθαι τὸν τοῦς μετανοούντας δεχόμενον, καὶ ἐπὶ κακίαις ἀνθρώπων μετανοούντων φιλάνθρωπον κύριον.

## ΝΙΚΗΤΑ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ (1).

### ΝΙΚΗΤΑ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ,

*Ἀποκρίσεις πρὸς Κωνσταντῖνον ἐπίσκοπον.*

*Ἑρώτησις.*

**ΤΟΥΣ** εἰς δεῦτερον συνοικέσιον ἐρχομένους, εἰ δεῖ λαβεῖν τὴν τοῦ διγάμου εὐχὴν παρὰ τοῦ κατὰ χώραν ἀρχιερέως;

*Ἀπόκρισις.*

Ἡ μὲν ἀκρίβεια, τοὺς διγάμους οὐκ οἶδε στεφανοῦν, ἡ δὲ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ συνήθεια τὰ τοιαῦτα οὐ παρατηρεῖται, ἀλλὰ καὶ τοῖς διγάμοις τοὺς νυμφικοὺς στεφάνους ἐπιτίθει· καὶ οὐδεὶς οὐδέ ποτε διὰ τοῦτο ἐνεκλήθη· ὥστε οὐδέ τις φοβηθήσεται τὸ ἐπίκλημα, τοὺς τοιαύτους στεφανώσας. Πλὴν, ὀφείλουσιν ἓνα ἢ καὶ δεῦτερον ἐνιαυτὸν κωλυθῆναι τῆς τῶν ἀγίων μυστηρίων μεταλήψεως· καὶ οὐδὲ τὸν ἱερολογήσαντα χρὴ συνεστιαθῆναι τούτοις.

*Ἑρώτησις.*

Εἰ δεῖ κόρην λαβεῖν ἕτερον ἄνδρα, τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀπάραντος εἰς ἀλλοδαπὴν χώραν, κακέϊσε παλλακὴν κτησαμένου, καὶ αὐτῆς προσκαρτερησάσης τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀφιξίν χρόνους τρεῖς.

*Ἀπόκρισις.*

Ὁ τοιοῦτος, τῆς μὲν παλλακῆς ἀποστήσεται, τῆς δὲ γυναίκος οὐ χωρισθήσεται· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ πρὸς ἕτερον γάμον οὐκ ἀπονεύσει· ἐλευθέρᾳ γάρ ἐστιν (ὡς φησὶν ὁ Ἀπόστολος) ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, ζῶντος δὲ, οὐκέτι. (2)

*Ἑρώτησις.*

Κόρη τις ἀνελάβετο ἄνδρα, καὶ γέγονεν εὐχὴ μνηστείας καὶ ἱερολογίας, ἀνευ τῆς συναφείας· εἴθ' οὕτω περιέπεσεν ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν αὐτοῦ πενθερὰν, καὶ ἐνεγάστρωσε ταύτην· τί δεῖ ποιεῖν;

(1) Νικήτας ὁ Ηρακλείας ἐζητῶν περὶ τὰ μίσα τῆς ιγ'. ἑκατονταστηρίδος, ἐπὶ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου. (Ὁρα Παχυμῆρην ἐν βίῳ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, βιβλ. 6', κεφ. 15.) — (2) Γαλ. 2, 9. — ἁ. Κορ. 2, 32.



## Απόκρισις.

Περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως καὶ πρότερον ἀπεκρίθημεν, καὶ νῦν δὲ τὸ παριστάμενον ἡμῖν ἀποκρινόμεθα· ὅτι ὁ ἀνὴρ τὴν ἑαυτοῦ μὲν γυναῖκα ἔχειν συγχωρηθήσεται, τῆς δὲ πενθερᾶς μακρυνθήσεται, διὰ τὴν φάυλην συνήθειαν· ἵνα μὴ ὑπὸ ταύτης καὶ ἔτι ἔλκηται.

## Ἑρώτησις.

Ἐάν τις γυνή, τεκοῦσα παιδίον, διαβάλλῃ ἱερέα, ὡς ἐξ αὐτοῦ τεκοῦσα τοῦτο, τί δεῖ γενέσθαι, ἀπορίας οὐσης ἀποδείξεων; Ἐκτελέσει τὸν ὄρκον ἢ γυνή, καὶ κινδυνεύσει εἰς τὸν βαθμὸν ὁ ἱερεὺς;

## Απόκρισις.

Τὰ ἐγκλήματα οὐ διὰ συκοφαντικοῦ καὶ τελείου λύονται, ἀλλὰ διὰ φωνῆς μαρτύρων ἀδιαβλήτων ὄρκῳ πιστουμένης ἀποδείκνυνται· τῇ δὲ πόρνη οὐδαμῶς προσεκτέον· ἀλλ' ἐάσθω ὁ ἱερεὺς τῇ τοῦ Θεοῦ κρίσει, καὶ αὐτὸς ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν ἐν τάχει.

## Ἑρώτησις.

Γυνή τις χήρα ἔχουσα ἀταδέλφην τεκοῦσαν δύο παῖδας ἀρβενας, γέγονεν ἀνάδοχος ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος Κωνσταντίνου στρατιώτου· πειράται γοῦν ἢ ἀδελφὴ τῆς χήρας Μαρία ἀναλαβέσθαι εἰς ἓνα τῶν ἑαυτῆς υἱῶν θυγατέρα τοῦ Κωνσταντίνου;

## Απόκρισις.

Οὐ κωλύεται ἢ Μαρία, θυγατέρα τοῦ Κωνσταντίνου, ἢ ἢ ἀταδέλφη αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος ἀνεδέξατο, υἱῶν αὐτῆς ἀρμόσαι· καὶ γενέσθω τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα.

## Ἑρώτησις.

Εἰ τὸν ἐκ διγάμων τεχθέντα δεῖ γενέσθαι ἱερέα.

## Απόκρισις.

Ὁ ἐκ διγάμων, ἢ τριγάμων, ἢ πολυγάμων ἀποτεχθεὶς, ἐάν τὸν οἰκεῖον βίον καλῶς διεξάγῃ, οὐ κωλύεται ἱερωθῆναι· οὐ γὰρ προκριματίζεται διὰ τοὺς γονεῖς (1).

(1) Ὁρα Ἑρώτησιν Μάρκου Ἀλεξανδρείας, καὶ ἀποκρίσιν Βαλααμῶνος ἐξ Τόμ. Δ' τοῦ παρόντος συντάγματος σελ. 403.

## ΝΙΚΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (1).

## ΥΠΟΜΝΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Κυρὸν Νικήταν τὸν Μιτυληναῖον, περὶ δούλων,  
ἵνα ἱερολογῶνται (2).

**ΔΕΣΠΟΤΑ ΜΟΥ** ἄγιε, ἐν τῷ κόσμῳ τὴν οἰκίαν ποιούμενος, καὶ τῶν προσερχομένων μοι τοὺς λογισμοὺς ἀναδεχόμενος, εὔρον ἐξ αὐτῶν τινὰς, δούλους καὶ δουλίδας ἔχοντας, καὶ τοὺς δούλους αὐτῶν ἐκτὸς ἱερολογίας πορνικῶς συναφθέντας. Τῇ δὲ δευτέρᾳ διατάξει τοῦ μεγάλου Παύλου ἐντυχῶν, τῇ λεγούσῃ, »Εἰ καὶ ἐθνικοῦ εἶη οἰκέτης, διδασκέσθω εὐαρεσεῖν τῷ δεσπότῃ, »ἵνα μὴ βλασφημηται ὁ Λόγος· καὶ εἰ μὲν οὖν ἔχει γυναῖκα, »ἢ γυνὴ ἄνδρα, διδασκέσθωσαν ἀρκεῖσθαι αὐτοῖς· εἰ δὲ ἄγαμοί βελοι, μανθανέτωσαν μὴ πορνεύειν, ἀλλὰ γαμεῖν νόμῳ· εἰ δὲ »ὁ δεσπότης αὐτοῦ πιστὸς ὢν, καὶ εἰδῶς ὅτι πορνεύει, οὐ δίδωσιν αὐτῷ γυναῖκα, ἢ τῇ γυναικὶ ἄνδρα, ἀφοριζέσθω (3)· ὡς ταύτη, ὡς εἴρηται, ἐντυχῶν, παρήνευσα τοῖς δεσπόταις, εὐλογῆσαι τοὺς οἰκέτας αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν διάταξιν ὑπέδειξα αὐτοῖς· οἱ δὲ, τὴν μὲν διάταξιν τοῦ Ἀποστόλου ἐδέξαντο, ὡς ἄγιαν, καὶ Θεῷ φίλα λέγουσαν, ἀπελογοῦντο δὲ, ὅτι φοβούμεθα, εἰ πεισθῶμεν τῇ διατάξει εὐλογῆσαι τοὺς δούλους, μήπως ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τῆς εὐλογίας, καὶ στερηθῶμεν τῆς αὐτῶν δουλείας. Ταῦτα τούτων λαλοῦντων, ἤμην πάλιν ἐναγώνιος πρὸς τὸ προκείμενον· καὶ ὅμως πολλὰ σπουδάσας, εὔρον καὶ τοῦ τρισμακαρίστου βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου νεαρᾶν, κελεύουσας εὐλογεῖσθαι τοὺς δούλους, καὶ μένειν αὐτοὺς πάλιν δούλους καὶ μετὰ τὴν εὐλογίαν· ὑπέδειξα οὖν ταύτην αὐτοῖς· οἱ δὲ πάλιν ἀπελογοῦντο, μὴ εἶναι ταύτην τὴν

(1) Νικήτας ὁ Μιτυληναῖος, ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, ἔζη μετὰ τὰ μῆσα τῆς ιγ' ἑκατονταετηρίδος. — (2) Περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως εἶπε καὶ Πέτρον Χαρτοφύλακκα σελ. 371 τοῦ παρόντος Τόμου, καὶ Νικηφόρον Χαρτοφύλακκα σελ. 400 αὐτόθι. — (3) Τόμ. δ' σελ. 399, διάτ. β' καὶ γ'.

νομοθεσίαν τοῦ μακαρίτου βασιλέως. Μὴ ἔχων οὖν τί πειῆσαι, δέομαι τῆς σῆς ἀγιωσύνης, ἵνα, εἰ ἀληθῶς ἡ τοιαύτη νεαρὰ παρ' ἐκείνου γέγονεν, ἔπισθεν ἐπικυρωθῇ δι' ἐπιγραφῆς σῆς, καὶ ὑπογραφῆς διὰ τῆς ἀγίας χειρὸς σου, πρὸς σύστασιν καὶ πληροφρίαν τῶν ἀπιστούντων αὐτῇ, καὶ ὠφέλειαν πολλῶν. Ἔτι δέομαι μαθεῖν παρὰ τῆς ἀγιωσύνης σου, τί ὀφείλω ποιῆσαι εἰς τοὺς πρὸς ἕνα ἔχοντας οἰκέτην· ὁ μὲν γὰρ ἔχει ἕνα δούλον, καὶ μὴ δυναμένου τοῦ δεσπότη ἐξωνήσασθαι καὶ δούλην, πορνεύει ὁ δούλος ἀπολελυμένως ἔξω· ὁ δὲ, δούλην, καὶ μὴ δυναμένου ὠνήσασθαι καὶ δούλον τοῦ δεσπότη, πορνεύει καὶ αὐτὴ ὁμοίως· καὶ αὐτῷ μαθεῖν τὴν σὴν οικονομίαν, καὶ τίς ἡ θεραπεία τῶν τοιούτων· καὶ εἰ ἀξιόν ἐστι τοὺς δεσπότης αὐτῶν, μετὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἐκκλησίας μὴ ποιήσαντας διόρθωσιν, προσφέρειν δῶρον τῷ Θεῷ· καὶ εἰ ἐνδέχεται τὸν ἱερέα δέχεσθαι τὰ τούτων δῶρα, καὶ μάλιστα, ὅτε αἱ πορνεύουσαι τὰς προσφοράς ζυμώσουσιν.

### ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

*Κυροῦ Νικήτα τοῦ Μιτυληναίου.*

**Τ**Ις μὲν εἰ, ἄνθρωπε, ἀγνοῶ, ὁ ταῦτα ἐπερωτῶν ἐκ μακροῦ διαστήματος, μήτε ἰδὼν σε, μήτε ἐντυχῶν σοι· ἐξ ἀνάγκης δὲ, ἢ διαλαμβάνει ἢ ὑπόμνησίς σου σφάλματα, διορθωτέα εἰσι· καὶ ἀποδέχομαι σου τὴν περὶ τούτων ἐρώτησιν, ὅτι τὰ ἀμαρτήματα τῶν ὑπηρετούντων τοῖς δεσπότης, εἴτε δούλοι εἰσιν, εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ μᾶλλον εἰ δούλοι, ἢ ἄλλως ὑπεξούσιοι, ἐπὶ τοὺς οἰκοδεσπότης φέρονται, εἴ γε μὴ παντοίως φροντίζοι τις τῆς τούτων διορθώσεως· καὶ εἰ μὲν εἰσιν ἀφανῆ, τῷ Θεῷ δώσει λόγον ὁ πράττων· εἰ δὲ φανερά, αὐτὸς ὁ οἰκοδεσπότης· δε καὶ ὀφείλει τῇ κατὰ τόπον Ἐκκλησίᾳ ταῦτα φανεροῦν, ἵνα ὁ ἐπίσκοπος, καὶ οἱ ἐκεῖσε ἱερεῖς, καὶ μοναχοί, περὶ τῆς τούτων διορθώσεως ἀγωνίζωνται· τότε γὰρ ὁ οἰκοδεσπότης, εἴπερ ἀμελοῖται ὑπομνησθεῖς, καὶ οὐχὶ τὰ παρ' ἑαυτοῦ πάντα ποιοῖ πρὸς διόρθωσιν, ἐπιτιμητέος ἐστὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ τάξιν, καὶ ἀφοριστέος. Ὅτε γοῦν οἱ δούλοι καὶ αἱ δουλίδες τινὸς πορνεύουσι, καὶ εἰδῆσιν λαμβάνων ὁ κύριος αὐτῶν, οὐ παντοίως διορθοῦται.

τὸ τοιοῦτον ἀμάρτημα, καὶ ἐπιτρέπει αὐτῶν τὴν ἱερολογίαν, ἀφορισμοῦ ἐστὶν ἀξίος κατὰ τοὺς ἱεροὺς καὶ θελοὺς κανόνας, καθὼς καὶ αὐτὸς ἠκριβολογήσω. Ἐκεῖνο δὲ μάτην ὑποκτεύεται παρὰ τῶν δεσποτῶν, ὅτι, ἐὰν συγχωρηθῶσιν οἱ δούλοι ἱερολογηθῆναι μετὰ γυναικῶν νομίμων, ἢ αἱ δουλίδες μετὰ ἀνδρῶν, τοὺς οἰκείους οἰκέτας ἀπολέσουσιν, ὡς τῆς ἱερολογίας ἀρπαζούσης αὐτοὺς εἰς ἐλευθερίαν· ταύτην γὰρ τὴν ὑπόψιν ἀνείλεν ὁ αἰδιδιμος βασιλεὺς κυρὸς Ἀλέξιος διὰ νεαρᾶς, ἣν καὶ αἱ Ἐκκλησίαι ἐδέξαντο(1). Καὶ λοιπὸν, ἵνα μὴ πορνεύωσιν οἱ δούλοι, ἐδέχθη τὸ ἱερολογεῖσθαι τὰ δουλικὰ πρόσωπα, καὶ μένειν πάλιν ὑπὸ τὴν δουλείαν· καὶ οὐδεμίαν ἔχουσιν οἱ δεσπότης πρόφασιν εἰς τὸ μὴ συζευγνύειν τοὺς οἰκείους δούλους νομίμως ταῖς δούλαις γυναίξιν, καὶ τὰς δουλίδας ἀνδράσι δούλοις μετὰ ἱερολογίας· καὶ εἰ μὴ τοῦτο ποιοῦσιν, ὑπεύθυνοί εἰσι τοῖς κανονικοῖς ἐπιτιμίοις, ἢ γοῦν ἀφορισμοῖς καὶ ἀκοινωνησίαις· τῶν δὲ τοιούτων, οὐδὲ αἱ προσφοραὶ δεκταί, ἕως ἂν διορθώσωνται· Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπιτετραμμένοι ἐπιτηρεῖν τὰ τοιαῦτα καὶ διορθῶν, εἰ μὴ τοῦτο ποιοῦσι, καὶ αὐτοὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ὑπεύθυνοι γίνονται. Εἰ δὲ τις εὐπορεῖ ἐνὸς δούλου ἢ δουλίδος, ἀπορεῖ δὲ ἕτερον κτήσασθαι πρὸς τὸ συζεῦξαι αὐτόν, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεχεται πορνεύειν ὃν ἔχει, ἢ ἣν ἔχει ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, ἵστα ὡς τοῦτο οὐκ ἐκβάλλει αὐτοὺς τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κανονικῆς ἐπιτιμῆσεως· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς παντοίως ἀπαιτεῖται διδάξαι τὸν οἰκείον οἰκέτην σωφρονεῖν, ἢ κωλύσαι τὴν πορνείαν διὰ τρόπου παντός, γάμῳ ὅπως δῆποτε συζεύξας τὸ πορνεύον πρόσωπον, καὶ οὕτως ἔσται ἀνεύθυνος. Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἐπινεμῆσεως ια΄.

Ὁ μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, ΝΙΚΗΤΑΣ.

(1) Ζήτην αὐτὴν παρὰ Βαλαμ. Τόμ. Β', σελ. 590.



## ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ (1).

### ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΡΕΣΕΩΝ.

#### Α'. ΑΡΕΙΑΝΟΙ.

**Ο**Ι περί τὸν Ἄρειον, κτίσμα τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ λέγοντες, τὸ Ἐμπροσθέν μου γέγονεν, ὅπερ Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστῆς ἐκ προσώπου λέγει τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου(2), ἀντί τοῦ, πρὸ ἐμοῦ ἐκτίσθη, παρεξηγούνται· ἐλέγχονται δὲ κακῶς φρονεῖν, ἐκ τοῦ μετ' αὐτὸ, Διότι πρῶτός μου ἦν· τὸναντίον γὰρ πάντως εἰπεῖν ὤφειλεν, ὅτι πρῶτός μου ἐστὶ, διότι πρῶτός μου γέγονεν. Ἄλλ' ἡμεῖς τὸ, Ἐμπροσθέν μου γέγονεν, ἀντί τοῦ, ἐνδοξότερος καὶ προτιμότερός μου γέγονεν, ὀρθῶς φρονοῦντες νοοῦμεν. Ἐλέγχονται δὲ καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν, καὶ ἐκ τοῦ εἰπεῖν τὸν αὐτὸν Ἰωάννην· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, ὅπερ ἐστὶν ἐξ ἀρχῆς, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ, Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο(3), ὡς δι' ὄργανον τινὸς ἐνόησαν, πρίνουσ τυχόν, ἢ ἐτέρου τοιούτου· ἀλλ' ἡμεῖς ὡς δι' υἱοῦ φαμεν τὸν βασιλέα τήνδε τυχόν κτίσαι τὴν πόλιν, οὕτω καὶ τοῦτο νοοῦμεν. Οἱ αὐτοὶ καὶ μονογενῆ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ λέγουσιν, ὡς μόνον γενόμενον ὑπ' αὐτοῦ, ὡς τῶν ἄλλων ὑπ' αὐτοῦ τάχα τοῦ Χριστοῦ γενομένων· ἡμεῖς δὲ μονογενῆ τοῦτόν φαμεν, ὡς μόνον ἀρρήτως ἐξ αὐτοῦ πρὸ τῶν αἰώνων ἀπάντων γεγεννημένον. Καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα παρεξηγούνται, τὴν οἰκείαν αἵρεσιν συνιστῶντες.

#### Β'. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝΟΙ.

**Ο**Ι περί τὸν Μακεδόσιον, δούλον καὶ κτίσμα τὸ πανάγιον λέγοντες Πνεῦμα, καὶ τὸ παρά τῷ Ἰωάννῃ ρητόν, τὸ φάσκον, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἐν(4), ἐνταῦθα στίξαντες, ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς λέγουσιν, ὅ γέγονεν ἐν αὐτῷ, ζῶν ἦν(5), περί τοῦ ἀγίου

(1) Ἀρμενόπουλος, διάσημος νομικὸς, καὶ συγγραφεὺς τῆς ἑξαβίβλου, καὶ τῆς Ἐπιτομῆς τῶν ἱερῶν κανόνων, ἔζη κατὰ τὴν ιδ'. ἑκατονταετηρίδα. Διετίθη κριτικῆς Θεσσαλονίκης, καὶ νομοφύλαξ. — (2) Ἰω. Α', 27. — (3) Ἰω. Α', 3. — (4) αὐτ., — (5) Ἰω. Α', 4.

Πνεύματος τοῦτο νοοῦντες· ἡμεῖς δὲ ἀναγινώσκοντες, ὡς ἐν ἀρχῇ προτέτακται, περί τοῦ Υἱοῦ τὸ ὅλον εἰρησθαι νοοῦμεν.

#### Γ'. ΣΑΒΕΛΛΙΑΝΟΙ.

**Ο**Ι περί τὸν Σαβέλλιον, τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὰς τρεῖς ὑποστάσεις, καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς μακαρίας θεότητος, μίαν ὑπόστασιν, καὶ ἐν πρόσωπον ἐδογματιζόν, ποτὲ μὲν ὡς Πατέρα, ποτὲ δὲ ὡς Υἱὸν, ἐστὶ δ' ὅτε, καὶ ὡς Πνεῦμα φαινόμενον. Ἐλέγχονται δὲ ἐκ τοῦ εἰπεῖν Ἰωάννην, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν(1), ἀντί τοῦ, μετὰ Θεοῦ, δύο προσώπων ἐντεῦθεν εἰσαγομένων· καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν εὐαγγελικῶν ῥήσεων.

#### Δ'. ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΑΝΟΙ.

**Ο**Ι περί τὸν Απολινάριον τὸν Λαοδικέα, ἀνοῦν σάρκα καὶ ἀψυχον προσειληφέναι τὸν Κύριον λέγουσιν, ὡς, ἀντί νοῦ καὶ ψυχῆς, ἀρκούσης αὐτῷ τῆς θεότητος· παρεξηγούμενοι τὸ, καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο(2)· μὴ εἰδότες, ὡς ἡ θεία Γραφή σάρκα τὸν ἄνθρωπον ὀνομάζει, ὡς ἔχει καὶ τὸ, ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ(3)· οἱ αὐτοὶ καὶ ἐκ τοῦ, Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον(4), συνηγορίαν ἑαυτοῖς πεποιθήκασιν, οὕτω λέγοντες· Εἰ ναὸς ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου λέγεται, ἀψυχος δὲ ὁ ναὸς, ἀψυχος ἄρα καὶ αὕτη. Οἱ αὐτοὶ καὶ τὴν σάρκα ταύτην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι τὸν Κύριον ἔχοντα, ὡς διὰ σωλήνος, οὕτως ἐλθεῖν διὰ τῆς Παρθένου, ἐκ τοῦ, Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰμὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ(5), τοῦτο δὴθεν πιστούμενοι· μὴ εἰδότες, ὡς διὰ τὸ ἐν δύο φύσει μίαν ὑπόστασιν τὸν Χριστὸν ἔχειν, οὕτως εἴρηται τοῦτο.

#### Ε'. ΕΥΤΥΧΙΑΝΟΙ.

**Ο**Ι περί τὸν Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον, κατὰ φαντασίαν ἔλεγον τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον γεγονέναι, μίαν ἔχοντα φύσιν· οὐκ οἶδ' ὅπως νοοῦντες τὸ παρά Ἰωάννην, καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο(6), καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλά.

(1) Ἰω. Α', 1. — (2) Ἰω. Α', 14. — (3) Λουκ. Γ', 6. — (4) Ἰω. Β', 19. — (5) Ἰω. Γ', 13. — (6) Ἰω. Α', 14.

ζ'. ΠΑΥΛΙΑΝΟΙ.

ΟΙ περί Παῦλον τὸν Σαμοσατέα, ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν ἔλεγον, θείας χάριτος, καθάπερ οἱ Προφῆται, κατηξιωμένον. Ἐλέγχονται δὲ ἐκ τοῦ τὸν Βαπτιστὴν Ἰωάννην εἰπεῖν, ὅτι πρῶτός μου ἦν(1), κατὰ τὴν προαιώνιον ὑπαρξίν δηλαδὴ· ἐπειδήπερ ὁ Βαπτιστὴς κατὰ σάρκα πρότερος ἦν τοῦ Χριστοῦ. Οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ, ἔξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστὶ, μὴ θαυμάζετε τοῦτο(2), οὕτως ἀναγινώσκουσι· Καὶ ἔξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν· ἐνταῦθα στίξαντες, ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς αὐθις ἀναγινώσκουσι· Μὴ θαυμάζετε τοῦτο.

ζ'. ΝΕΣΤΟΡΙΑΝΟΙ.

ΟΙ περί τὸν Νεστόριον, τὸν Χριστὸν ἔλεγον συνημμένον ἀδιασπᾶστως ἑαυτῷ τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον δι' ἀρετὴν ἔχειν, ὡς δύο υἱοὺς ἐν αὐτῷ θεωρεῖσθαι, ἓνα τὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἓνα τὸν τῆς Παρθένου· καὶ διὰ τοῦτο καὶ Χριστοτόκον, ἀλλ' οὐ Θεοτόκον, τὴν ὄντως ἔλεγον Θεοτόκον. Ἐλέγχονται δὲ καὶ αὐτοὶ ἐξ ἄλλων τε πολλῶν, καὶ ἐκ τοῦ, Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο (3).

η'. ΜΟΝΟΘΕΛΗΤΑΙ.

ΟΙ περί Σέργιον καὶ Πύρρον, μίαν θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ ἔλεγον, τοῦ ἐκ δύο φύσεων πεφυκτός.

θ'. ΩΡΙΓΕΝΕΙΑΣΤΑΙ.

ΟΙ περί Ωριγένην, προῦπαρξιν τῶν ψυχῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας ἔδογματίζον, καὶ τέλος τῆς ἀτελευτήτου κολάσεως ἐψηφίζοντο, καὶ τὰς ψυχὰς γυμνάς τῶν σωμάτων ἀνίστασθαι.

ι'. ΘΕΟΠΛΑΣΧΙΤΑΙ.

ΟΙ περί Πέτρον τὸν Κναφέα, τῷ τρισαγίῳ προσέθηκάν τὸ, Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς· παθητὴν τὴν ἀπαθῆ ποιῶντες θεότητα.

(1) Ἰω. Α', 15, 30. — (2) Ἰω. Ε', 27. — (3) Ἰω. Α', 14.

ΙΑ'. ΜΑΝΙΧΑΙΟΙ.

ΟΙ περί Μαρκίωνα καὶ Μάνεντά, τὴν Παλαιάν, τοῦ πονηροῦ δημιουργοῦ λέγουσιν εἶναι νομοθεσίαν. Οἱ αὐτοὶ, καὶ ἐπειδὴν τις ἀβάπτιστος παρ' αὐτοῖς ἀποθάνῃ, ὑπὸ τὴν κλίνην τοῦ τετελευτηκότος κρύψαντές τινα ζῶντα, προσιάσι τῇ κλίνῃ, καὶ ἐρωτῶσι τὸν νεκρὸν, εἰ θούλοιο βαπτισθῆναι, καὶ ἀποκρίνεται κάτωθεν ὁ κεκρυμμένος, ναὶ καὶ οὕτως αὐτὸν ἀντὶ τοῦ ἀπελθόντος βαπτίζουσι· καὶ ἐρωτῶμενοι, λέγουσι τὸν Ἀπόστολον τοῦτο διδάξαι ἐν τῷ λέγειν· Εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν (1); ἀγνοοῦντες, ὡς διὰ τὸ ἐπὶ ὁμολογίᾳ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως, καὶ ἐπ' ἐλπίδι ταύτῃ, τοὺς βαπτιζομένους βαπτίζεσθαι, τοῦθ' οὕτως εἴρηται. Οὗτοι οἱ Μανιχαῖοι λέγουσι τὸν Χριστὸν, ἀποθέμενον ἐν τῇ γῆ τὸ σῶμα, ψιλὸν Θεὸν εἰς οὐρανὸν ἀνελθεῖν. Οἱ αὐτοὶ καὶ τὸν κόσμον πονηρὸν [λέγουσι], καὶ τὴν σάρκα διαβάλλουσι, τῆς τοῦ Θεοῦ ταύτην δημιουργίας ἀλλοτριούντες. Οὗτοι καὶ δύο ἀρχὰς δογματίζουσι, πανηράν τε καὶ ἀγαθὴν, ἥτοι Θεὸν τε καὶ ἕλην· τὴν Παλαιάν βλασφημοῦσι Διαθήκην· σελήνην καὶ ἀστέρας προσκυνεῖν, οἷα θεοὺς, ἐπιτρέπουσι· σαρκὸς ἀνάστασιν ἀρνοῦνται· μετεμψύχωσιν διδάσκουσι· βοτάνας, καὶ δένδρα, καὶ ὕδωρ, ἔμψυχα εἶναι φάσκουσι. Μανιχαῖοι δὲ λέγονται, ὡς πρεσβεύοντες τὰ τοῦ Μάνεντος, ὃς Παράκλητον ἑαυτὸν ἐκάλει, καὶ τὸν Χριστὸν δοκῆσαι καὶ φαντασίᾳ εἰσηγεῖτο πεφνηέναι.

ΙΒ'. ΦΩΤΕΙΝΙΑΝΟΙ.

ΟΙ περί τὸν Μάρκελλον, καὶ Φωτεινὸν, καὶ Σωφρόνιον, τὴν ἀγίαν Τριάδα μὴ ὁμολογοῦντες, ἀλλὰ Πνεῦμα μόνον τὸν Θεὸν ὀνομάζοντες, τὸν τούτου Λόγον ἐνέργειαν ἔλεγον εἶναι, τῷ ἐκ σπέρματος Δαυὶδ ἐνοικήσασαν, οὐκ οὐσίαν ἐνυποστάτως, κακῶς φρονοῦντες· ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ Λόγος, οὔτε προφορικὸς ἐστίν, οὔτε ἐνδιάθετος· οὗτοι γὰρ, τῶν καθ' ἡμᾶς τε, ἐκ φυσικῶν· ἀλλ' ὁ ὑπὲρ φύσιν ὢν, οὐχ ὑποβάλλεται τοῖς κάτω τεχνολογήμασιν.

ΙΓ'. ΕΥΝΟΜΙΑΝΟΙ.

ΟΙ περί τὸν Εὐνόμιον ταῦτ' αὐτῷ Ἀρείῳ καὶ Μακεδονίῳ φρο-

(1) 4. Κορ. 15, 29,  
(ΤΟΜ. Ε'.)



νοῦντες, καὶ τοὺς αὐτοῖς προσερχομένους κατὰ κεφαλῆς ἐβάπτισον εἰς μίαν κατάδυσιν. Καὶ τὴν κόλασιν δὲ τὴν μέλλουσαν, καὶ τὴν γένναν, οὐ κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλὰ διὰ φόβον ἔλεγον ἀπειληθῆναι. Οἱ αὐτοὶ καὶ Ἀνόμοιοι καλοῦνται, διὰ τὸ λέγειν, μηδεμίαν ἔχειν ὁμοιότητα κατ' οὐσίαν τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα πρὸς τὸν Πατέρα.

**ΙΔ'. ΝΑΥΑΤΙΑΝΟΙ.**

Οἱ περὶ τὸν Ναυάτον, τὰλλα εὐσεβοῦντες, τὴν διγαμίαν ἐβδελύσσοντο, καὶ τοὺς παραπεσόντας, μετανοήσαντας οὐκ ἐδέχοντο.

**ΙΕ'. ΣΑΒΒΑΤΙΑΝΟΙ.**

Οἱ περὶ τὸν Σαββάτιον ταῦτά φρονοῦντες τοῖς Ναυατιανοῖς, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἦσαν συνεορτάζοντες. Οἱ αὐτοὶ καὶ Ἀριστεροὶ καλοῦνται, ὅτι τὴν ἀριστεράν εἰσι βδελυσσόμενοι χεῖρα, δι' αὐτῆς προσέειπαι τὸ οἰονοῦν μὴ τολμῶντες. Οἱ αὐτοὶ καὶ Τεσσαρεσκαιδεκατῖται, ὅτι μὴ κατὰ τὴν Κυριακὴν, ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τῆς σελήνης τὸ Πάσχα μετὰ Ἰουδαίων τελοῦσιν. Οἱ αὐτοὶ καὶ Τετραδίται, ὅτι τὸ Πάσχα ἐορτάζοντες, οὐ καταλύειν, ἀλλὰ νηστεύειν αἰροῦνται, ὡς ἐν ταῖς τετράσιν ἡμεῖς, Ἰουδαίους καὶ τούτῳ μιμούμενοι, τοὺς μετὰ τὸ Πάσχα ἄζυμα καὶ πικρίδας ἐσθιόντας.

**Ις'. ΜΟΥΝΤΑΝΙΣΤΑΙ.**

Οἱ περὶ τὸν Μουντανόν, ὃς ἑαυτὸν Παράκλητον προσηγόρευε, καὶ γυναῖκας εἶχε δύο παρεπομένας αὐτῷ, Πρίσκιλλαν καὶ Μαξιμίλλαν, ὃς καὶ προφήτιδας ἐκάλει, καὶ Πέπουζάν τινα, κώμην Φρυγίας, ἐκθειάζων, Ἱερουσαλήμ ὠνόμαζεν· οὗτοι οὖν εἰς ἓν πρόσωπον τὴν ἁγίαν συναίρουντες Τριάδα, καὶ τὸ Πάσχα διέστρεφον, καὶ αἶμα παιδὸς κατακεντουμένου ἀλεύρω συμφύροντες, καὶ ἄρτοποιοῦντες, προσέφερον καὶ μετελάβανον ἐξ αὐτοῦ· καὶ τὸν γάμον ἐκώλυον, καὶ βρωμάτων τινῶν ἐδίδασκον ἀποχῆν.

**ΙΖ'. ΔΟΝΑΤΙΣΤΑΙ.**

Οἱ περὶ τὸν Δονάτον ὁστοῦν τῇ χειρὶ κατέχοντες, ἐκεῖνο πρότερον ἠσπάζοντο, καὶ οὕτω μετελάβανον τῶν ἁγιασμάτων.

**ΙΗ'. ΜΑΣΑΛΙΑΝΟΙ.**

Οἱ Μασαλιανοὶ τὰ τῶν Μανιχαίων νοσοῦντες, προσεξεῦρον καὶ ἄλλ' ἔττα μιαιώτερα· τὸν γὰρ νοῦν τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τῶν δαιμόνων κατέχεσθαι λέγουσι· τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν, τῶν δαιμόνων εἶναι κοινωνικὴν· τὸ βάπτισμα μὴ τελειοῦν τὸν ἄνθρωπον, μηδὲ τὴν μετάληψιν, ἀλλὰ μόνην τὴν παρ' αὐτοῖς εὐχὴν· φύσει εἶναι τὰ κακὰ ἐν ἡμῖν· τῆς κοινωνίας τοῦ νυμφίου αἰσθάνεσθαι τὴν ψυχὴν, ὡς ἡ γυνὴ αἰσθάνεται τῆς τοῦ ἀνδρὸς συνουσίας· τὸν Σταυρὸν βδελύσσονται· τὴν Θεοτόκον οὐ τιμῶσιν, οὐδὲ τὸν Πρόδρομον καὶ Βαπτιστὴν Ἰωάννην, οὐδὲ τοὺς ὁσίους, εἰ μὴ μόνον τοὺς μάρτυρας· οἱ βουλόμενοι, ἀποτέμνονται· λύουσι τοὺς γάμους· ὀμνύουσιν ἀδεῶς· ἐπιορκοῦσιν· ἀναθεματίζουσι τὴν αἴρεσιν αὐτῶν.

Ταύτης τῆς λύμης ὑποπλησθεὶς καὶ ἑλευθέριος ὁ Παφλαγῶν, προσεξεῦρε καὶ αὐτὸς ἄξια ἑαυτοῦ· τὸν μοναχὸν δυσὶ συνευνάζεσθαι γυναίξει, καὶ χρόνον ἓνα ἐγκρατευσάμενον, τοῦ λοιποῦ καὶ ταῖς συγγενέσιν ἀδεῶς χρῆσθαι, μὴδὲν διαστέλλοντα.

Τὸ δὲ τῶν Μασαλιανῶν ὄνομα ἐξελληνιζόμενον, Βύχίτας δηλοῖ· πολὺ γὰρ παρ' αὐτοῖς τὸ τῆς εὐχῆς ὄνομα, ἦν καὶ τοῖς πολλοῖς ποιῶσιν ἀνέκφορον. Καλοῦνται δὲ ἐκ τοῦ πράγματος καὶ Ἐνθουσιασταί· δαίμονος γὰρ ἐνέργειαν λαβόντες, Πνεύματος ἁγίου εἶναι ταύτην ὑπολαμβάνουσιν· οἱ γὰρ τέλειον τὴν νόσον ταύτην εἰσδεδεγμένοι, ἀποστρέφονται μὲν τὴν τῶν χειρῶν ἐργασίαν, ὡς πονηράν· ὕπνω δὲ τὰ πολλὰ σφᾶς αὐτοὺς ἐκδιδόντες, ἐνθουσιασμὸν τὰς τῶν ὀνείρων φαντασίας καλοῦσι. Φύσει λέγουσιν εἶναι τὰ κακὰ, καὶ ἐν ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ Πνεύματε θεῖον συναιεῖν καὶ δαίμονα· τοὺς τικτομένους παῖδας ἐκ τοῦ προπάτορος ἔλκειν Ἀδάμ, ὡσπερ τὴν φύσιν, οὕτω δὲ καὶ τὴν πρὸς τοὺς δαίμονας δουλείαν, καὶ συνουσιωμένον φέρειν δαίμονα, ἐκάστῳ τούτων συνοικοῦντα καὶ κατεξουσιάζοντα· καὶ τὸ μὲν βάπτισμα ἀδυνάτως ἔχειν ἐξελαύνειν αὐτὸν, ἢ τὰς ρίζας ἀνασπᾶν τῶν ἁμαρτημάτων· μόνην δὲ τὴν ἐπιτεταγμένην αὐτοῖς εὐχὴν ἐκείνόν τε ἐξωθεῖν, καὶ ταύτας καθαίρειν· καὶ μετὰ τὴν γενομένην τοῖς αὐτῶν τελειότεροις ἀπάθειαν, ἐπιφοιτᾶν αὐ-

τοῖς ὁρατῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ τῆς τῶν παθῶν κινήσεως τὸ σῶμα ἐλευθεροῦν, ὡς μηκέτι λοιπὸν δεῖσθαι μήτε νηστείας πιεζούσης αὐτὸ, μήτε διδασκαλίας χαλινούσης, καὶ μὴ βαίνειν ἄτακτα παιδεύουσης.

Τὴν ἁγίαν Τριάδα τοῖς αἰσθητοῖς λέγουσιν ὁρᾶν ὀφθαλμοῖς, κἀντεῦθεν τὰ μέλλοντα προβλέπειν. Νομοθετοῦσι μὴ δεῖν μεταδιδόναι τοῖς προσαιτούσιν, ἀλλ' ἐαυτοῖς καὶ μόνοις· ἐαυτοῦς εἶναι λέγοντες πτωχοὺς τῷ πνεύματι, οὗς καὶ ὁ Κύριος ἐμακάρισεν. Οἱ αὐτοὶ καὶ Οὐαλεντινιανοὶ καλοῦνται, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους Οὐαλεντίνου καὶ Οὐάλεντος ἢ τούτων ἐβλάστησεν αἵρεσις· λέγονται δὲ καὶ Βογομίλοι.

### ΙΘ'. ΒΟΓΟΜΙΛΟΙ.

**Η** τῶν Βογομίλων αἵρεσις, οὐ πρὸ πολλοῦ συνέστη τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς, μέρος οὖσα τῆς τῶν Μασαλιανῶν, καὶ συμφερόμενη τὰ πολλὰ τοῖς ἐκείνων δόγμασιν, ἔστι δὲ ἃ καὶ προσεξευροῦσα, καὶ τὴν λύμην αὐξήσασα· εἴη δ' ἂν ὁ Βογομίλος, κατὰ τὴν τῶν Μισσῶν γλῶτταν, ὁ τοῦ Θεοῦ τὸν ἔλεον ἐπισπώμενος. Οὗτοι τὰς τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς ἀθετοῦσι βίβλους, μετὰ τοῦ ἐν αὐταῖς γεγραμμένου Θεοῦ, ὡς κατ' ἐπίπνοϊαν γραφείσας τοῦ Σατανᾶ, πλὴν μόνων ἐπτὰ· ὧν ἔστι καὶ τὸ Εὐαγγέλιον. Παρερμηνεύουσι δὲ καὶ ταύτας, καὶ βλασφήμοις ἐννοῖαις καὶ μυσαραῖς πρὸς τὸ δοκοῦν αὐτοῖς μεταφέρουσιν. Ἀτιμάζουσι τὸν θεῖον Σταυρὸν, ὡς ἀναιρέτην τοῦ Κυρίου· ἔτι δὲ καὶ τὴν φρικτὴν ἱερουργίαν τοῦ Δεσποτικοῦ σώματος καὶ αἵματος, τῶν ἐνοικούντων τοῖς ναοῖς δαιμόνων οὐσίαν ταύτην ἀπακαλοῦντες· λέγουσι γὰρ ἐν πάσι τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τοὺς δαίμονας κατοικεῖν. Καὶ τὸ μὲν παρ' ἡμῖν βᾶπτισμα τοῦ Ἰωάννου λέγοντες, τὸ δὲ παρ' αὐτοῖς τοῦ Σωτῆρος, μόνην ὀνομάζουσι προσευχὴν τὴν, Πάτερ ἡμῶν· τὰς δ' ἄλλας ἀθετοῦσι, βαττολογίαν καλοῦντες. Θεοτόκους λέγουσι, τοὺς παρ' αὐτοῖς ἐνοικον κτησαμένους τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὡς τὸν Λόγον ἐν τῷ διδάσκειν γεννῶντας. Λέγουσιν, οὐ μόνον ὄναρ, ἀλλὰ καὶ ὑπαρ βλέπειν, τὸν μὲν Πατέρα ὡς γέροντα, καθειμένον ἰκανῶς τὴν ἐπιτήρησιν· τὸν δὲ Υἱὸν, ἄρτι τὸν ζουλον παραμετροῦντι εἰκότα

τὸ δὲ ἅγιον Πνεῦμα, ὡς νεανίαν δεινῶς ἐφιλωμένον τὰς παρειάς· τῶν δαιμόνων οὕτως ἐξαπατώντων αὐτοὺς, καὶ διδάσκόντων ἄνισον εἶναι τὴν ἁγίαν Τριάδα, καὶ τὴν τῶν σχημάτων τούτων διαφορὰν.

### ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Τῆς πίστεως ὀρθοδόξου ἐκθεσις.

**ΠΙΣΤΕΥΕΙΝ** δεῖ τὸν ὄντως Χριστιανὸν, ὡς αἱ ἁγίαι καὶ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι ἐπεκύρωσαν, εἰς ἓνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, ἀναρχόν τε καὶ ἀτελεύτητον, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητὴν· καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἀϊδίως καὶ ἀπαθῶς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς γεννηθέντα· φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ συναϊδίον, δι' οὗ τὰ πάντα γέγονε· καὶ εἰς Πνεῦμα ἅγιον, τὸ συναϊδίως ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, φῶς ὄν καὶ αὐτὸ, καὶ Θεὸν ἀληθινὸν, καὶ τῷ Πατρὶ καὶ Υἱῷ συναϊδίον τε καὶ ὁμοούσιον· Τριάδα ὁμοούσιον, καὶ ὁμότιμον, καὶ ὁμόθρονον, εἰς μίαν συνιοῦσαν θεότητα. Τριάδα γὰρ ἐν μονάδι πιστεύομεν, καὶ μονάδα ἐν Τριάδι δοξάζομεν· Τριάδα μὲν, ὡς ἐν τρισὶ προσώποις καὶ ὑποστάσεσι τὴν θεότητα θεωρουμένην. μονάδα δὲ, ὡς μιᾶς ὄντα ταῦτα οὐσίας τε καὶ θεότητος, καὶ ἓνα Θεόν· ἓνα γὰρ Θεὸν πιστεύομεν, κἀν ἐν Τριάδι γινώσκεται καὶ ἓνα Κύριον ὁμολογοῦμεν, κἀν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι δεικνύται· καὶ οὔτε εἰς τρεῖς θεότητας, οὔτε εἰς τρεῖς κυριότητας ἢ μίαν θεότητα, καὶ ἢ μίαν κυριότητα ἐκφέρεται· οὔτε μὴν ἕτερός τις ἐστὶν ὁ Θεός, παρὰ τὰ τρία ταῦτα πρόσωπα, ἅπερ ἐστὶν ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, οὐκ οὐσίαις ταῦτα καὶ φύσει ἀριθμούμενα, ἀλλ' ὑποστάσεσι καὶ ἰδιότησι νοεραῖς καὶ τελείαις· ἢ γὰρ παναγία Τριάς, τοῖς προσώποις διαιρουμένη, ἀδιαίρετός ἐστι τῆ οὐσίας καὶ τῆ θεότητι. Μίαν οὖν οὐσίαν, μίαν βασιλείαν, μίαν ἐξουσίαν, μίαν ἐνέργειαν, μίαν βουλήν, μίαν θέλησιν, μίαν δεσποτείαν, μίαν κυριότητα, ἐν μιᾷ οὐσίᾳ καὶ φύσει τῆς παναγίας Τριάδος γινώσκομεν, μὴ εἰς ἓν πρόσωπον, ἢ μίαν ὑπόστασιν ταύτην συγχέοντες· διὰ



τοῦτο τέλειος Θεός ὁ Πατήρ, τέλειος Θεός ὁ Υἱός, τέλειος Θεός τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπειδὴ τὴν αὐτὴν καὶ μίαν ἑκάστον ἀνελλιπῆ καὶ τελείαν ἔχει θεότητα· Θεός γάρ, καὶ Θεός, καὶ Θεός· ἀλλ' εἰς τὰ τρία Θεός, ὡς τοῖς ὁμοίοις Πατράσι κηρύττεται οὐδὲν γὰρ κτιστὸν ἐν αὐτοῖς, ἢ δοῦλον, ἢ ἐπέσεικτον, ὡς ὑστερον γεγονός. Οὕτω δὲ τοῦ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος ἔχοντος λόγου, συνομολογεῖν ἀνάγκη καὶ τὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως οὕτω μυστήρια· ὁ γὰρ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὢν ὁ τῆς ἁγίας Τριάδος εἷς, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, ἐκουσίᾳ βουλῇ καὶ Θεοῦ θελήματι τοῦ γεννήσαντος, ἐπὶ γῆν κατελθὼν, ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας κατὰ ἀληθειαν, οὐ κατὰ φαντασίαν γεγέννηται, σὰρκα ἐξ αὐτῆς ἔννοον καὶ ἔμψυχον ἑαυτῷ συστησάμενος, καὶ τέλειος γεγονώς ἄνθρωπος τέλειος ὢν Θεός· ὡς εἶναι τὸν αὐτὸν ὅλον τε Θεὸν καὶ ὅλον ἄνθρωπον, ἐκ δύο φύσεων θεότητος τε καὶ ἀνθρωπότητος, ἐν ὑποστάσει μιᾷ τὴν σύστασιν ἔχοντα ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως· καὶ διὰ τοῦτο δύο φυσικὰ θελήσεις, καὶ δύο ἐνεργείας κεκτημένον. Τοιγαροῦν οὐ δύο Υἱούς, ἢ δύο Χριστούς, ἢ δύο Κυρίους φημέν, ἀλλ' ἓνα Υἱόν, τὸν αὐτὸν καὶ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως, καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν· ὁμοούσιον τῷ τε Θεῷ καὶ Πατρὶ, καὶ ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις. Διὰ καὶ τὴν ἁγίαν Παρθένον, τὴν ἀρρήτως αὐτὸν τέξασαν, Θεοτόκον προσαγορεύομεν, ὡς τὸν ἓνα τῆς Τριάδος τέτοκυιαν Θεόν· δεῖ καὶ σταυρὸν ὡς ἄνθρωπος ὑπομείνας, ὡς Θεός ἀνέστη τριήμερος ἐν ἀφάρτῳ τῷ σώματι· καὶ τοῖς μαθηταῖς πολλάκις ἐφανισθεὶς, εἰς τὸν οὐρανὸν μετὰ σώματος ἀνελήλυθε, μέλλον πάλιν οὕτως ἐλεύσεσθαι, κρίσιν ζώντων καὶ νεκρῶν ποιησόμενος, ἀτελεύτητον βασιλείαν ἔχων, καὶ τὸ κράτος ἀπέραντον. Προσδοκητέον δὲ καὶ ἑκάστου τῶν ἀνθρώπων ἀνάστασιν μετὰ τοῦ οἰκείου σώματος ἀφθαρτισθέντος, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, τὴν τε τῶν δικαίων ἀγαλλίασιν αἰώνιον ἔχουσαν, καὶ τὴν τῶν ἀμαρτωλῶν κόλασιν ἀτελεύτητον.

## ΘΡΟΝΟΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ.

### Α'. ΤΑΞΙΣ ΠΡΟΚΑΘΕΔΡΙΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΤΑΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ.

α'. Ὁ Ῥώμης. β'. ὁ Κωνσταντινουπόλεως. γ'. ὁ Ἀλεξανδρείας. δ'. ὁ Ἀντιοχείας. ε'. ὁ Αἰλίας, ἧτοι Ἱεροσολύμων (1).

Τάξις προκαθεδρίας μητροπολιτῶν, καὶ αυτοκεφάλων, καὶ επισκόπων, τελούντων ὑπὸ τῶν Ἀποστολικῶν θρόνων ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος πόλεως.

ΕΠΑΡΧΙΑΣ Καππαδοκίας,	ὁ Καισαρείας.
ἐπαρχίας Ἀσίας,	ὁ Ἐφέσου.
ἐπαρχίας Εὐρώπης,	ὁ Πρακλείας Θράκης.
ἐπαρχίας Γαλατίας,	ὁ Ἀγκύρας.
ἐπαρχίας Ἑλλησπόντου,	ὁ Κυζίκου.
ἐπαρχίας Λυδίας,	ὁ Σάρδεων.
ἐπαρχίας Βιθυνίας,	ὁ Νικομηδείας.
ἐπαρχίας τῆς αὐτῆς,	ὁ Νικαίας.
ἐπαρχίας τῆς αὐτῆς,	ὁ Καλκηδόνας.
ἐπαρχίας Παμφυλίας,	ὁ Σίδης.
ἐπαρχίας Ἀρμενίας,	ὁ Σεβαστείας.
ἐπαρχίας Ἐλενοπόντου,	ὁ Ἀρμασειας.
ἐπαρχίας Ἀρμενίας,	ὁ Μελιτηνῆς.
ἐπαρχίας Καππαδοκίας,	ὁ Τυάνων, ἢ Χριστουπόλεως.

(1) Ὁ ἀρχαιότατος οὗτος κατάλογος εἴρηται ἐν τῷ Συνοδικῷ τοῦ Βενετηγίου. Τόμ. Β'. ἐν τῷ παραρτήματι σελ. 135 καὶ ἐπερ. Ὁ αὐτὸς δὲ ἀναγινώσκειται ἀπαραλλάκτως καὶ ἐν τῇ παρὰ Γοάρου ἐκδόσει Κωδικοῦ τοῦ Κουρεπαλάτου, σελ. 337. Παραβαλόντες δὲ αὐτὸν πρὸς τὸν ἐν τῇ αὐτῇ ἐκδόσει τοῦ Γοάρου σελ. 365 ἕτερον κατάλογον τῶν θρόνων, ὑπεσημειώσαμεν ἐν οἰκίῳ τόπῳ τὰς ὑφισταμένας μικρὰς διαφορὰς. Ἐν ταῖς σημειώσεσι ταύταις, διὰ τοῦ Β. δηλοῦται ὁ κατάλογος τοῦ Βενετηγίου, διὰ τοῦ Γ. α'. ὁ πρῶτος τοῦ Γοάρου, καὶ διὰ τοῦ Γ. β'. ὁ ἕτερος. Τὸ δὲ στοιχείον Λ. ἐμφάνει τὸ σύγγραμμα τοῦ Lequien, Oriens Christianus.

ἐπαρχίας Παφλαγονίας,	ὁ Γαγγρῶν.
ἐπαρχίας Ὀνωριάδος,	ὁ Κλαυδιουπόλεως.
ἐπαρχίας Πόντου Πολεμωνιακοῦ,	ὁ Νεοκαισαρείας. [νουπόλεως,
ἐπαρχίας Γαλατίας,	ὁ Πισσηνοῦντος, ἥτοι Ἰουστια-
ἐπαρχίας Λυκίας,	ὁ Μύρων.
ἐπαρχίας Καρίας,	ὁ Σταυρουπόλεως.
ἐπαρχίας Φρυγίας Καππατιανῆς,	ὁ Λαοδικείας.
ἐπαρχίας Φρυγίας Σαλουταρίας,	ὁ Συνάδων.
ἐπαρχίας Λυκαονίας,	ὁ τοῦ Ἰκονίου.
ἐπαρχίας Πισιδίας,	ὁ Ἄντιοχείας.
ἐπαρχίας Παμφυλίας,	ὁ Πέργης, ἥτοι Συλαίου.
ἐπαρχίας Καππαδοκίας,	ὁ Μωκησοῦ.
ἐπαρχίας Λαζικῆς,	ὁ τοῦ Φάσιδος.
ἐπαρχίας Θράκης,	ὁ Φιλιππουπόλεως.
ἐπαρχίας Ῥοδόπης,	ὁ Τραϊανουπόλεως.
ἐπαρχίας Νήσων Κυκλάδων,	ὁ Ῥόδου.
ἐπαρχίας Ἀιμιμόντου,	ὁ Ἀδριανουπόλεως.
ἐπαρχίας τῆς αὐτῆς,	ὁ Μαρκιανουπόλεως.
ἐπαρχίας Φρυγίας Πακατιανῆς,	ὁ Ἱεραπόλεως (1).

Μέχρι τούτων οἱ μητροπολίται καὶ λοιπὸν ἐνταῦθα

ἄρχονται οἱ αὐτοκέφαλοι.

ἐπαρχίας Μυσίας,	ὁ Ὀδύσσου (2).
ἐπαρχίας Σκυθίας,	ὁ Τόμης.
ἐπαρχίας Εὐρώπης,	ὁ Βιζύης.
ἐπαρχίας Παφλαγονίας,	ὁ Πομπηίουπόλεως.
ἐπαρχίας Ἀσίας,	ὁ Σμύρνης.
ἐπαρχίας Ἰσαυρίας,	ὁ Λεοντουπόλεως.
ἐπαρχίας Ῥοδόπης,	ὁ Μαρωνείας.
ἐπαρχίας Βιθυνίας,	ὁ Ἄπαμείας.
ἐπαρχίας Ῥοδόπης,	ὁ Μαξιμιανουπόλεως.
ἐπαρχίας Γαλατίας,	ὁ τῶν Γερμίων.

(1) Σημείωσαι ὅτι ἐν τῷ κατωτέρῳ καταλόγῳ τῶν ἐπισκοπῶν προστίθεται καὶ ἑτέρα μητρόπολις ἢ τῆς δευτέρας Γαλατίας τοῦ Ἀμορίου, μὴ ἀναφερομένη ἐν τῷ κειμένῳ. — (2) Ὀδύσσου, ὅστις καὶ Βάρης λέγεται Γ. 6.

ἐπαρχίας Εὐρώπης,	ὁ Ἀρκαδιουπόλεως.
ἐπαρχίας Θράκης,	ὁ Βερόης.
ἐπαρχίας νήσου Λέσβου,	ὁ Μιτυλήνης.
ἐπαρχίας Ἑλλησπόντου,	ὁ τοῦ Παρίου.
ἐπαρχίας Καρίας,	ὁ Μιλήτου.
ἐπαρχίας Θράκης,	ὁ Νικοπόλεως.
ἐπαρχίας Νήσου,	ὁ Προικοννήσου.
ἐπαρχίας Ῥοδόπης,	ὁ Ἀγγιάλου.
ἐπαρχίας Εὐρώπης,	ὁ Σηλυβρίας.
ἐπαρχίας νήσου Λέσβου,	ὁ Μεθύμνης.
ἐπαρχίας Βιθυνίας,	ὁ τῆς Κίου.
ἐπαρχίας Εὐρώπης,	ὁ Ἄπρου.
ἐπαρχίας Ῥοδόπης,	ὁ Κυφέλων.
ἐπαρχίας Ζικχίας,	ὁ Χερσῶνος.
ἐπαρχίας τῆς αὐτῆς,	ὁ Βοσπόρων.
ἐπαρχίας τῆς αὐτῆς,	ὁ Νικόψεως.
ἐπαρχίας Ἰσαυρίας,	ὁ Κοτράδων.
ἐπαρχίας Ἑλενοπόντου,	ὁ Εὐχαΐτων (1).
ἐπαρχίας νήσων Κυκλάδων,	ὁ Καρπάθου.
ἐπαρχίας Ῥοδόπης,	ὁ Αἴνου.
ἐπαρχίας Εὐρώπης,	ὁ Δριζιπάρων ἥτοι Μεσήνης.
ἐπαρχίας Ἀιμιμόντου,	ὁ Μεσημβρίας. [χθῆς.
ἐπαρχίας Ἀρμενίας,	ὁ Ἡρακλουπόλεως, ἢ Πιδα-
ἐπαρχίας Ἀβασγίας,	ὁ Σεβαστουπόλεως.
ἐπαρχίας Πόντου Πολεμωνιακοῦ,	ὁ Τραπεζοῦντος.
ἐπαρχίας Παφλαγονίας,	ὁ Ἀμάστριδος.
ἐπαρχίας Λυκαονίας,	ὁ Μισθείων.
ἐπαρχίας Πισιδίας,	ὁ Νεσπόλεως.
ἐπαρχίας Αἰγαίου πελάγους,	ὁ Αἰγίνης.
ἐπαρχίας Φρυγίας Σαλουταρίας,	ὁ Κοτυαείου.
ἐπαρχίας Παμφυλίας,	ὁ Σέλγης.

Ἐπαρχία Καππαδοκίας (2).

α. ὁ Καισαρείας. — β. ὁ τῶν Βασιλικῶν Θερμῶν. — γ. ὁ

(1) Παρὰ P. α. ἀναγινώσκειται μετὰ Ἑλενοπόντου καὶ Κυκλάδων, ἐπαρχίας Ἀρμενίας, ὁ Ῥαϊών, — (2) Α.



Νύσης. — δ. ὁ Μεθοδιουπόλεως Ἀρμενίας (1). — ε. ὁ Καμουλιανῶν.  
— ς. ὁ Κισκιισοῦ.

*Ἐπαρχία Ἀσίας.*

α. ὁ Ἐφέσου. — β. ὁ Ἰπαιπῶν. — γ. ὁ Τράλλεων. — δ. ὁ  
Μαγνησίας πρὸς Μαλιανδρον. — ε. ὁ Ἐλαίας. — ς. ὁ Ἀδραμυτ-  
τίου. — ζ. ὁ Ἄσσου. — η. ὁ Γαργάρων. — θ. ὁ Μασταύρων.  
— ι. ὁ Καλόης. — ια. ὁ Βριοῦλων. — ιβ. ὁ Πιτάνης. — ιγ.  
ὁ Μυρίνης. — ιδ. ὁ Φωκαίας. — ιε. ὁ Λύρηλιουπόλεως. — ις. ὁ  
Νύσης. — ιζ. ὁ Μιασχακώρης. — ιη. ὁ Μητροπόλεως. — ιθ. ὁ  
Βαρέττων. — κ. ὁ Μαγνησίας (2). — κα. ὁ Ἀνινήτων. — κβ. ὁ  
Περγάμου. — κγ. ὁ Ἀναίων. — κδ. ὁ Πριήνης. — κε. ὁ Ἀρκαδιου-  
πόλεως. — κς. ὁ Νέας Λύλης. — κζ. ὁ Διὸς Ἱεροῦ (3). — κη. ὁ  
Ἀλγίλων (4). — κθ. ὁ Σιών. — λ. ὁ Κολοφῶνος. — λα. ὁ Λεβέ-  
δου. — λβ. ὁ Τέου. — λγ. ὁ Ἐρυθρῶν. — λδ. ὁ Κλαζομενῶν. —  
λε. ὁ Ἀντάνδρων. — λς. ὁ Θεοδοσιουπόλεως, ἦτοι Περπερήνης.  
— λζ. ὁ Κύμης. — λη. ὁ Παλαιουπόλεως.

*Ἐπαρχία Εὐρώπης.*

α. ὁ Ἡρακλείας Θράκης. — β. ὁ τοῦ Πανίου. — γ. ὁ Καλλι-  
πόλεως. — δ. ὁ Χερρόνησου. — ε. ὁ Κοίλης. — ς. ὁ Φαιδεστοῦ (5).

*Ἐπαρχία Γαλατίας (6).*

α. ὁ Ἀγκύρας. — β. ὁ Ταβίας. — γ. ὁ Ἡλιουπόλεως (7). —  
δ. ὁ Ἀσπόνης. — ε. ὁ Βηρινουπόλεως. — ς. ὁ Μινίζου. — ζ. ὁ  
Κίννης. — η. ὁ Ἀναστασιουπόλεως.

*Ἐπαρχία Ἑλλησπόντου.*

α. ὁ Κυζίκου. — β. ὁ Γέρμης. — γ. ὁ Ποιμανηνοῦ. — δ. ὁ Ὠκίας.  
— ε. ὁ Βάρεως. — ς. ὁ Ἀδριανοῦ Θηρῶν. — ζ. ὁ Λαμψάκου. —  
η. ὁ Ἀθύδου. — θ. ὁ Δαρδάνου. — ι. ὁ Ἰλίου. — ια. Τρωάδος.  
ιβ. ὁ Πιονίας. — ιγ. ὁ Μιλητουπόλεως.

*Ἐπαρχία Ἀυδίας.*

α. ὁ Σάρδεων. — β. ὁ Φιλαδελφείας. — γ. ὁ Τριπόλεως. —  
δ. ὁ Θουατείρων. — ε. ὁ Σετῶν. — ς. ὁ Αὐρηλιουπόλεως.

(1) ἴσως Θεοδοσιουπόλεως Ἀρμενίας. — (2) τῆς ἀνηλίου Χ. Τρ. L. — (3) ἢ  
Χριστουπόλεως L. — (4) Ἀλγάζων Β. καὶ Γ. — (5) παρὰ δὲ Γ. β'. καὶ α'.  
ἐξῆς Ἀδρανείας, Λυζικοῦ, Τζοράλλου, καὶ Θεοδωρουπόλεως. — (6) Γαλατίας Α'.  
— (7) περιέφθραται ἐκ τοῦ Ἰουλιουπόλεως, τῆς καὶ Βασιλείου λεγομένης. L. □

ζ. ὁ Γόρδων. — η. ὁ Τράλλεων. — θ. ὁ Σάλων. — ι. ὁ Σιλάν-  
δου. — ια. ὁ Μαιονίας. — ιβ. ὁ Απόλλωνος Ἱεροῦ. — ιγ. ὁ Ἰρκα-  
νίδος. — ιδ. ὁ Μιοστίνης. — ιε. ὁ Ἀκρασσοῦ. — ις. ὁ Ἀπολ-  
λωνίδος. — ιζ. ὁ Ἀτταλείας. — ιη. ὁ Βάγης. — ιθ. ὁ Βαλάν-  
δου. — κ. ὁ Μεσοτυμῶλου. — κα. ὁ Ἱεροκαιοσαρείας. — κβ. ὁ  
Δάλδης. — κγ. ὁ Στρατονικείας. — κδ. ὁ Κερασέων. — κε. ὁ  
Σάττάλων. — κς. ὁ Γαβάλων. — κζ. ὁ Ἐρμοκαπηλείας.

*Ἐπαρχία Βιθυνίας (1).*

α. ὁ Νικομηδείας. — β. ὁ Προύσης, ἦτοι Θεουπόλεως. — γ. ὁ  
Πραϊνέτου. — δ. ὁ Ἐλενουπόλεως. — ε. ὁ Βασιλινουπόλεως. —  
ς. ὁ τοῦ Δασκυλίου. — ζ. ὁ Ἀπολλωνιάδος. — η. ὁ Ἀδριανῶν.  
— θ. ὁ Καισαρείας. — ι. ὁ Γάλλου, ἦτοι Λόφων. — ια. ὁ Δαφνου-  
σίας. — ιβ. ὁ Ἀρίστης (2).

*Ἐπαρχία τῆς αὐτῆς.*

α. ὁ Νικαίας (3). — β. ὁ Μοδρήνης, ἦτοι Μελίνων (4). — γ. ὁ  
Λινόης. — δ. ὁ τοῦ Ταῦτου. — ε. ὁ Γορδοσέρβων. — ς. ὁ  
Νουμερικῶν. — ζ. ὁ Μαξιμιανῶν.

*Ἐπαρχία Παμφυλίας (5).*

α. ὁ Σίδης. — β. ὁ Λσπένδου. — γ. ὁ Ἐτενίας. — δ. ὁ  
Ὀρύμνης. — ε. ὁ Κάσσων. — ς. ὁ Σεμνέων. — ζ. ὁ Καραλ-  
λίων. — η. ὁ τοῦ Κορακησίου. — θ. ὁ Συέδρων. — ι. ὁ Μυ-  
λώνης, ἦτοι Ἰουστινιανουπόλεως. — ια. ὁ Ἀναμάνδρων. —  
ιβ. ὁ Δαλισανδοῦ. — ιγ. ὁ Ἰσβων. — ιδ. ὁ Λύρβης. — ιδ. ὁ  
Κολυβρυσσοῦ. — ιε. ὁ Μιαναίων (6).

(1) Α'. — (2) τῆς καὶ Νεοκαισαρείας τῆς Βιθυνίας λεγομένης. L. — (3) τὸ  
ἐξῆς σχόλιον εὑρηται παρὰ Βευερ. οὐχὶ δὲ παρὰ Γοάρφ. — Νίκαια πόλις ἐν τῇ  
κατὰ Βιθυνίαν Μυσίᾳ· ἐκτίσθη ὑπὸ Λυσιμάχου ἐπὶ τῆς Ἀσκανίας λίμνης· ἐκα-  
λεῖτο δὲ πρότερον Ἐλεκόρη, καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐπ' ἀνδρῶν καὶ εὐ-  
δαιμονίᾳ· δόλω δὲ ληφθίσαντος ὑπὸ Μυσῶν, τῶν ἀνδρῶν οἱ μὲν διεφθάρησαν,  
οἱ δὲ διέφυγον, καὶ ᾤκησαν τὰς παρακειμένας πόλεις, καὶ ἡ χώρα αὐτῶν κατα-  
σκάφη· μετὰ δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευταίην ἐκτίσθη ὑπὸ Λυσιμάχου, καὶ ὠνο-  
μάσθη Νίκαια, ἀπὸ τῆς Ἀντιπάτρου θυγατρὸς. Ἐκ ταύτης ὁ στωϊκὸς φιλόσοφος  
Ἀπολλῶ, Ἀπολλωνίου τοῦ μετὰ Δάρδανον γυνώριμος· Λύκων καὶ Λύκανδρος, ὁμοίως  
ατωϊκοὶ φιλόσοφοι· Ἰέραξ καὶ Ἠλιόδωρος, δόκιμοι γραμματικοί. — (4) Μέλις  
Χ. Τρ. — (5) Α'. — (6) ἐν Γ. β'. εὑρηται καὶ ἐπισκοπὴ Σείλης, ἢ ἰνταῦθα  
ὡς ἀρχιεπισκοπὴ σημειουμένη.

*Ἐπαρχία Ἀρμενίας (1).*

α. ὁ Σεβαστείας. — β. ὁ Σεβαστουπόλεως. — γ. ὁ Νικοπόλεως. — δ. ὁ Σατάλων. — ε. Κολωνείας. — ς. ὁ Βηρίσσης.

*Ἐπαρχία Ἐλενοπόρτου.*

α. ὁ Ἀμασειας. — β. ὁ Ἀμισσοῦ. — γ. ὁ Σινώπης. — δ. ὁ Ἰβόρων. — ε. ὁ Ἀνδράπων. — ς. ὁ Ζαλίχου, ἦτοι Λεοντουπόλεως. — ζ. ὁ Ζήλων.

*Ἐπαρχία Ἀρμενίας (2).*

α. ὁ Μελιτηνῆς. — β. ὁ Ἄρκης. — γ. ὁ Κουκουσοῦ. — δ. ὁ Ἀραβισσοῦ. — ε. ὁ Ἀριαραθείας. — ς. ὁ Κομάνων.

*Ἐπαρχία Καππαδοκίας (3).*

α. ὁ Τυάνων, ἦτοι Χριστουπόλεως. — β. ὁ Κυβίστρων. — γ. ὁ Φαυστινουπόλεως. — δ. ὁ Σασίμων.

*Ἐπαρχία Παφλαγορίας.*

α. ὁ Γαγγρῶν. — β. ὁ Ἰουνουπόλεως. — γ. ὁ Δαδύβρων. — δ. ὁ Σωρῶν (4).

*Ἐπαρχία Ὀνωριάδος.*

α. ὁ Κλαυδίουπόλεως. — β. ὁ Ἡρακλείας Πόντου. — γ. ὁ Προυσιάδος. — δ. ὁ Τίου. — ε. ὁ Κρατείας. — ς. ὁ Ἀδριανουπόλεως.

*Ἐπαρχία Πόντου Πολεμωνιακοῦ.*

α. ὁ Νεοκαισαρείας. — β. ὁ Τραπεζοῦντος. — γ. ὁ Κερασοῦντος. — δ. ὁ τοῦ Πολεμωνίου. — ε. ὁ Κομάνων.

*Ἐπαρχία Γαλατίας (5).*

α. ὁ Πισηνοῦντος. — β. ὁ τοῦ Μυρικίου. — γ. ὁ Εὐδοξιάδος. — δ. ὁ Πετενησσοῦ. — ε. ὁ Τροκμάδων. — ς. ὁ Γερμοκολωνείας. — ζ. ὁ Σπαλείας, ἦτοι Ἰουστινιανουπόλεως. — η. ὁ Ὀρκίστου (6).

*Ἐπιρχία Λυκίας.*

α. ὁ Μύρων. — β. ὁ Μασταύρων. — γ. ὁ Τελμησσοῦ. — δ. ὁ Λιμύρων. — ε. ὁ Ἀράξων. — ς. ὁ Ἀπρίλλων. — ζ. ὁ Τάτλων.

(1) Ἀρμενίας Α'. — (2) Ἀρμενίας Β'. — (3) Β'. — (4) παρὰ Γ. Β'. ἀναγινώσκεται καὶ ἐπισκοπὴ Ἀμάστριδος ἢ ἐνταῦθα ἀρχιεπισκοπὴ. — (5) Γαλατίας Β'. — (6) παρὰ Γ. Β'. ἀπαντῶνται καὶ αἱ ἐπισκοπαὶ Ἀμορίου καὶ Κλαυδίου: ὅν δὲ τῶ παρῶντι καταλόγῳ τὸ Ἀμόριον χαρακτηρίζεται μητρόπολις.

— η. ὁ Ἀρνεθῶν. — θ. ὁ Σιδύμων. — ι. ὁ Ζηνουπόλεως. — ια. ὁ Ὀλύμπου. — ιβ. ὁ Τλών. — ιγ. ὁ Κορυδάλων. — ιδ. ὁ Καύνου. — ιε. ὁ Ξάνθου. — ιζ. ὁ Ἀκρασσοῦ. — ιη. ὁ Μαρκιανῆς. — ιθ. ὁ Βουβῶνος, ἦτοι Σαρφιανουπόλεως. — κ. ὁ Χώματος. — κα. ὁ Οἰνιάνδων. — κβ. ὁ Φέλλου. — κγ. ὁ Κανδίβων. — κδ. ὁ Φασηλίδος. — κε. ὁ Ἀντιρέλλου. — κς. ὁ Ἀκαλισσοῦ. — κζ. ὁ Ῥοδιουπόλεως. — κη. ὁ Λύκάνδων. — κθ. ὁ Λεβισσοῦ. — λ. ὁ Εὐδοκιάδος. — λα. ὁ Παλιωτῶν. — λβ. ὁ Κόμβων. — λγ. ὁ Πατάρων. — λδ. ὁ Βαλβούρων. — λε. ὁ Νήσων. — λς. ὁ Κιανέων. — λζ. ὁ Μελοῖτων (1).

*Ἐπαρχία Καρίας.*

α. ὁ Σταυρουπόλεως (2). — β. ὁ Κισύρας. — γ. ὁ Σιζων. — δ. ὁ Ἡρακλείας Σαλβάκης. — ε. ὁ Ἀπολλωνιάδος. — ς. ὁ Ἡρακλείας. — ζ. ὁ Λακύμων (3). — η. ὁ Ταβῶν. — θ. ὁ Λάρβων. — ι. ὁ Ἀντιοχείας τῆς Μαιάνδρου. — κ. ὁ Ταπασσῶν. — κα. ὁ Ἀρπάσων. — κβ. ὁ Νεαπόλεως. — κγ. ὁ Ὀρθοσιάδος. — κδ. ὁ Ἀνωτετάρτης. — κε. ὁ Ἀλλαβάνδων. — κς. ὁ Στρατονικείας. — κζ. ὁ Ἀλίνδων. — κη. ὁ Μυλάσων. — κθ. ὁ Ἀμύζωνος. — λ. ὁ Ἰάσσοῦ. — λα. ὁ τοῦ Βαργυλίας. — λβ. ὁ Ἀλικαρνασσοῦ. — λγ. ὁ Ἰλαρύμων. — λδ. ὁ Κνίδου. — λε. ὁ Μετάβων. — λς. ὁ Μύνδου. — λζ. ὁ τοῦ Ἱεροῦ. — λη. ὁ Κινδράμων. — λθ. ὁ Κεράμων. — μ. ὁ Προμισσοῦ.

*Ἐπαρχία Φρυγίας Καππατιανῆς (4).*

α. ὁ Λαοδικείας. — β. ὁ Τιβερίουπόλεως. — γ. ὁ Ἀζανδιν. — δ. ὁ Ἀγκυροσυναίου. — ε. ὁ Πελτῶν. — ς. ὁ Ἀππίας. — ζ. ὁ Κάδων. — η. ὁ Ἰκρίων. — θ. ὁ Ἰλούζων. — ι. ὁ Τρανουπόλεως. — ια. ὁ Σεβαστῆς. — ιβ. ὁ Εὐμενείας. — ιγ. ὁ Τημενοθηρῶν (5). — ιδ. Ἀγαθῆς Κώμης. — ιε. ὁ Ἀλιανῶν. — ις. ὁ Τριπόλεως. — ιζ. ὁ Ἀθανασσοῦ. — ιη. ὁ Τραπεζουπόλεως. — ιθ. ὁ Σιβλίου.

(1) παρὰ Γ. Β'. ἀπαντῶνται καὶ αἱ ἐπισκοπαὶ Ποδαλείας καὶ Ὀρικάνδου. — (2) ἢ Ἀφροδισιάδος. Λ. — (3) ὁ Ἡρακλείας Λάτμου ὡς μία ἐπισκοπὴ, Λ. ὡσαύτως ἐν Χ. Τρ. Ἡρακλείας Λακίμων. — (4) ἢ Πακατιανῆς Λ. — (5) ἢ Τιμένου Θηρῶν.



*Ἐπαρχία Φρυγίας Σαλουταρίας.*

α. ὁ Συναδων. — β. ὁ Δορυλαίου. — γ. ὁ Νακωλείας. —  
 δ. ὁ τοῦ Μιδαείου. — ε. ὁ Ἴψου. — ς. ὁ Πρυμνήσου. — ζ. ὁ  
 Μηροῦ. — η. ὁ Σιλάνδου (1). — θ. ὁ Φυτείας. — ι. ὁ Ἱεραπό-  
 λεως. — ια. ὁ Εὐκαρπίας. — ιβ. ὁ Λυσιάδος. — ιγ. ὁ Αὐγου-  
 στουπόλεως. — ιδ. ὁ Βρύζου. — ιε. ὁ Ὄτρου. — ις. ὁ Λυκα-  
 ὄνων. — ιζ. ὁ Στεκτωρίου. — ιη. ὁ Κιναβορίου. — ιθ. ὁ Κόνης.  
 — κ. ὁ Σκορδαπίας. — κα. ὁ Νικοπόλεως. — κβ. ὁ Ἀερό-  
 κλων (2).

*Ἐπαρχία Λυκαονίας.*

α. ὁ τοῦ Ἰκονίου. — β. ὁ Λύστρων. — γ. ὁ Οὐασάδων. —  
 δ. ὁ Ἀρβλάδων. — ε. ὁ Ὀμονάδων. — ς. ὁ Λαράνδων. —  
 ζ. ὁ Βαράτων. — η. ὁ Δέρβης. — θ. ὁ Ἰδης. — ι. ὁ Σαβάτρων.  
 — ια. ὁ Κάννων. — ιβ. ὁ Βηρινουπόλεως. — ιγ. ὁ Γαλβάνων,  
 ἦτοι Εὐδοκιάδος. — ιδ. ὁ Ἰλιστρων. — ιε. ὁ Πέρτων (3).

*Ἐπαρχία Πισιδίας.*

α. ὁ Ἀντιοχείας. — β. ὁ Σαγαλασσοῦ. — γ. ὁ Σωζουπόλεως.  
 — δ. ὁ Ἀπαμείας. — ε. ὁ τοῦ Κιβοῦ (4). — ς. ὁ Τυριαίου. —  
 ζ. ὁ Βάρεως. — η. ὁ Ἀδριανουπόλεως. — θ. ὁ Λιμενῶν. —  
 ι. ὁ Λαοδικείας τῆς Κεκαυμένης. — ια. ὁ Σελευκείας τῆς Σιδη-  
 ρᾶς. — ιβ. ὁ Ἀδάδων. — ιγ. ὁ Ζαρζήλων. — ιδ. ὁ Τιμβριά-  
 δος. — ιε. ὁ Τυμανδοῦ. — ις. ὁ Κονάνης. — ιζ. ὁ Μάλλου.  
 — ιη. ὁ Σινιάνδου. — ιθ. ὁ Τιτυασσοῦ. — κ. ὁ Μητροπόλεως.  
 — κα. ὁ Πάππων. — κβ. ὁ Παράλλης, ἦτοι Παράλλων. — κγ.  
 ὁ τοῦ Βινδέου (5).

*Ἐπαρχία Παμφυλίας (6).*

α. ὁ Πέργης, ἦτοι Συλαίου. — β. ὁ Ἀτταλείας. — γ. ὁ Μα-  
 γύδου. — δ. ὁ Εὐδοκιάδος. — ε. ὁ Τερμισσοῦ. — ς. ὁ Ἰσίνδων.  
 — ζ. ὁ Μαξιμιανουπόλεως. — η. ὁ Λαγίνων. — θ. ὁ Παλαιου-

(1) Σιβίνδου Β. καὶ Γ. α. β. — (2) παρὰ Γ. β'. ἀπαντῶνται καὶ ἐπισκο-  
 παὶ Κομιτίου, Δοκιμίου, καὶ Πολυβότου, αἱ ἐνταῦθα τῇ Ἀμερίου μητροπόλει  
 ἀπονεμόμεναι. — (3) καὶ ὁ Μισθαίων παρὰ Γ. β'. ἢ ἐνταῦθα Ἀρχιεπισκοπή.  
 — (4) τῆς Κιβωτοῦ L. καὶ Γ. β'. — (5) παρὰ Γ. β'. ἀπαντῶνται καὶ Φιλο-  
 μηλίου, καὶ Ἰουστινιανουπόλεως, εἴν ἡ πρώτη ἐνταῦθα τῇ μητροπόλει Ἀμορίου  
 ἀπονέμεται. — (6) Β'.

πόλεως. — ι. ὁ Κρημνῶν. — ια. ὁ Κορδύλων. — ιβ. ὁ Πεδ-  
 νηλισσοῦ. — ιγ. ὁ Δικυήζανάβρων (1). — ιδ. ὁ Ἀριασσοῦ. — ιε.  
 ὁ Πούγλων. — ις. ὁ Ἀδριανῆς. — ιζ. ὁ Σανδίδων. — ιη. ὁ  
 Βάρβης. — ιθ. ὁ Περβαίνων. — κ. ὁ Κώου.

*Ἐπαρχία Καππαδοκίας (2).*

α. ὁ Μιωκησσοῦ. — β. ὁ Ναζικνζοῦ. γ. ὁ Κολονείας. — δ.  
 ὁ Παρνασοῦ. — ε. ὁ Δοάρων.

*Ἐπαρχία Λαζικῆς.*

α. ὁ Φάσιδος. — β. ὁ Ῥοδοπόλεως. — γ. ὁ τῆς Ἀβισση-  
 νοῦ. — δ. ὁ Πέτρας. — ε. ὁ τῆς Τζιγγανέων.

*Ἐπαρχία Θράκης.*

α. ὁ Φιλιππουπόλεως. — β. ὁ Διοκλητιανουπόλεως. — γ.  
 ὁ Διοσπόλεως (3).

*Ἐπαρχία Νήσων Κυκλάδων.*

α. ὁ Ῥόδου. — β. ὁ Σάμου. — γ. ὁ Χίου. — δ. ὁ Κώων. —  
 ε. ὁ Ναξίας. — ς. ὁ Θήρας. — ζ. ὁ Πάρου. — η. ὁ Λέρου. —  
 θ. ὁ Ἄνδρου. — ι. ὁ Γήνου. — ια. ὁ Μήλου. — ιβ. ὁ Πισύνης (4).

*Ἐπαρχία Αἰμιμόντου.*

α. ὁ Ἀδριανουπόλεως. — β. ὁ Μεσημβρίας. — γ. ὁ Σωζου-  
 πόλεως. — δ. ὁ Πλουτινουπόλεως. — ε. ὁ Τζοίδων.

*Ἐπαρχία τῆς αὐτῆς.*

α. ὁ Μαρκιανουπόλεως. — β. ὁ Ῥοδοστόλου. — γ. ὁ Τα-  
 μαρίσκου. — δ. ὁ Νοβῶν. — ε. ὁ Ζεκεδέπων. — ς. ὁ Σαρ-  
 κάρης.

*Ἐπαρχία Ροδόπης.*

α. ὁ Τραϊανουπόλεως. β. — ὁ Ἀναστασιουπόλεως. — γ. ὁ  
 Τοπήρου.

*Ἐπαρχία Φρυγίας Καππαταίωνης.*

α. ὁ Ἱεραπόλεως. — β. ὁ Μετελλουπόλεως. — γ. ὁ Διону-  
 σουπόλεως. — δ. ὁ Ἀναστασιουπόλεως. — ε. ὁ Ἀττούδων. —  
 ς. ὁ Μοσύνων.

*Ἐπαρχία Γαλατίας Δευτέρας.*

α. ὁ τοῦ Ἀμορίου (5). — β. ὁ Φιλομηλίου. — γ. ὁ τοῦ Δο-

(1) Ἀδικητανάβρων Χ. Τρ. — (2) Γ'. — (3) παρὰ Γ. β'. καὶ Σεδαστου-  
 πόλεως. — (4) Σίφνου L. — (5) ἡ μητρόπολις Ἀμορίου οὐκ ἀναγινώσκεται ἐν

κιμίου. — δ. ὁ Κελανείου. — ε. ὁ Πολυδάτου. — ς. ὁ Πισαίας.  
 Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ ἀποσπασθέντες ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς διοικήσεως,  
 νῦν δὲ τελοῦντες ὑπὸ τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως μητρο-  
 πολίται, καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ὄντες ἐπίσκοποι.

α. ὁ Θεσσαλονίκης. — β. ὁ Συρακούσης. — γ. ὁ Κορίνθου.  
 — δ. ὁ τοῦ Ῥηγίου. — ε. ὁ Νικοπόλεως. — ς. ὁ Ἀθηνῶν. —  
 ζ. ὁ Πατρῶν. — η. ὁ Νέων Πατρῶν(1).

Οὗτοι προσετέθησαν τῇ συνόδῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ  
 τὸ ὑπὸ τῶν ἐθνῶν κατέχεσθαι τὸν πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώ-  
 μης. Ὡσαύτως καὶ ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως ἀποσπασθεὶς ὁ  
 Σελευκείας Ἰσαυρίας, καὶ αὐτὸς τελεῖ ὑπὸ τὸν Κωνσταντινου-  
 πόλεως, μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ὄντων κδ' ἐπισκόπων.

*Ἐπαρχία ὑπὸ τὸν ἐνδοξότατον ἑπαρχον Ῥώμης, ἥτοι Ἰταλίας.*  
*Ἐπαρχία Οὐρβικαρίας.*

α. Ῥώμη Βριττίων. — β. Νουκερία. — γ. Λούνη. — δ. Νεά-

τῆ τοῦ παρόντος καταλόγου προτεταγμένη ἀπαριθμῆσαι τῶν μητροπόλεων ἀλλ'  
 οὐδ' ἐν τῷ καταλόγῳ Γ. β'. ἀπαντᾶται ὅπου αἱ ὑπ' αὐτὴν ἐπισκοπαὶ τάν-  
 τονται ὑπὸ ἑτέρας μητροπόλεως, ὡς ἤδη ἐν οἰκείῳ τόπῳ ἐσημειώθη.

(1) Ἐν τῷ καταλόγῳ Γ. β'. μετὰ τὴν θ'. τῶν μητροπόλεων, τὴν Χαλκηδόνα,  
 ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς. Ἀπὸ τούτων οἱ ἀρχιεπίσκοποι ἑπαρχία νήσου, ὁ Κρήτης,  
 ἑπαρχία Πελοποννήσου, ὁ Κορίνθου, ἑπαρχία νήσου, ὁ Σικελίας, ἑπαρχία Ἰλλυ-  
 ρικῆς Μακεδονίας, ὁ Θεσσαλονίκης ἔπονται δὲ, ι'. ὁ Σίδης, καὶ αἱ λοιπαὶ ἐφε-  
 ξῆς μητροπόλεις. Ὡσαύτως μετὰ τὴν Ἱεράπολιν, ἀπαντῶνται τὰ ἑξῆς. λβ'. ἑπαρ-  
 χίας Ἑλλάδος, ὁ Ἀθηνῶν λγ'. ἑπαρχίας Ἀχαΐας, Πατρῶν λδ'. ἑπαρχίας Ἑλλά-  
 δος, ὁ Λαρίσης λε'. ἑπαρχίας Μακεδονίας, ὁ Φιλίππων. Μεταξὺ δὲ τῶν αὐτο-  
 κεφάλων ἀρχιεπισκόπων ἀναγινώσκονται μετὰ τὸν Τραπεζοῦντος λς'. ἑπαρχίας  
 Ἑλλάδος, ὁ Ἀθηνῶν μγ'. ἑπαρχίας Θράκης, ὁ Δέρκων. μδ'. ἑπαρχίας Σικελίας, ὁ  
 Νεσώνης με'. ἑπαρχίας τῆς αὐτῆς, ὁ Γαριάλων. μς'. ἑπαρχίας Σικελίας, ὁ Κα-  
 τάνης. μζ'. ἑπαρχίας Καλαβρίας, ὁ τοῦ Ῥηγίου.

Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ Γ. β'. ἀναγινώσκονται ὡς ἑξῆς αἱ ὑπὸ τὰς ἀρχιεπι-  
 σκοπίας Κρήτης, καὶ Συρακούσης ἐπισκοπαί.

Ἐπαρχία Κρήτης. ὁ Γορτύνης. — ὁ Βιέννης. — ὁ Καμάρας. — ὁ Χερσονήσου.  
 — ὁ Ἀρκαδίας. — ὁ Σουθρίτου. — ὁ Ἐλευθερῶν. — ὁ Πεταρίνης. — ὁ Κισσά-  
 μου. — ὁ Ἐλύρου. — ὁ Φοινίκης ἥτοι Ἀραδῆνος. — ὁ Ἱεραπόδνας. — ὁ Ἀλίγγου.  
 — ὁ Λύκτου. — ὁ Κνωσσῶ. — ὁ Ὀάξου. — ὁ Λαμπῶν. — ὁ Κυδωνίας. — ὁ  
 Καντανίας. — ὁ Λίσσου. — ὁ νήσου Κλαύδης.

Ἐπαρχίας Σικελίας, ὁ Συρακούσης. — ὁ Κατάνης. — ὁ Ταυρομενίου. — ὁ  
 Μεσῆνης. — ὁ τοῦ Κεφαλοῦδιου. — ὁ Θερμῶν. — ὁ Πανόριμου. — ὁ Λιλυθαίου.  
 — ὁ Τροκαλῆς. — ὁ Ἀκράγαντος. — ὁ Τυνδαρίου. — ὁ Λεοντίνης. — ὁ Ἀλέσης.  
 — ὁ Μελίτης.

πολις. — ε. Φέρεντα. — ς. Βιγιντιμίλια. — ζ. Γενοῦη. — η.  
 Σιπόντος. — θ. Πόρτου Ῥώμης. — ι. Νῆσοι Κεντουρκέλε. —  
 ια. Κάστρον Ἐβολίας, ἐνθα ὁ ἅγιος Λουκιανός. — ιβ. Κάστρον  
 Ἀμάλφης. — ιγ. Κάστρον Γετταίων. — ιδ. Κάστρον Τιβερίας.  
 — ιε. Κάστρον Νέπης. — ις. Νῆσος Κωμανίκεια. — ιζ. Κά-  
 στρον Μούλιον. — ιη. Κάστρον Κόμφας. — ιθ. Κάστρον Σω-  
 ρέων. — κ. Κάστρον Φούνδας. — κα. Κάστρον Ἰλβας. — κβ. Κά-  
 στρον Ἀνάγνια.

*Ἐπαρχία Καμπανίας.*

α. Νεάπολις. — β. Βρεττανία. — γ. Πανωνία. — δ. Κα-  
 λαβρία. — ε. Βενετία. — ς. Μεσήνα. — ζ. Βικοβαρίνα. — η.  
 Ταύρατα. — θ. Ἀπουλλία. — ι. Κάστρον Ὀπιτέρβητος. — ια.  
 Κάστρον Σάμνιος. — ιβ. Κάστρον Σουσίας. — ιγ. Κάστρον  
 Ῥήγιον. — ιδ. Κάστρον Ταύρατα. — ιε. Κάστρον Σιγνίας. —  
 ις. Κάστρον Γράδων. — ιζ. Κάστρον Πατριαρχίας. — ιη. Κά-  
 στρον Σκυλάκιον. — ιθ. Κάστρον Μαρτύριον. — κ. Κάστρον  
 Ὀρμούβερα. — κα. Κάστρον Ὀρτόνος. — κβ. Κάστρον Ὀσπια-  
 τέρβηκτον.

*Νῆσος Σικελίας.*

α. Συράκουσα. — β. Κατάνη. — γ. Ταυρομενιον. — δ. Με-  
 σήνη. — ε. Κεφαλοῦδιον. — ς. Θερμῶν. — ζ. Πάνορμος. —  
 η. Λιλύθαιον. — θ. Τρόκαλις. — ι. Ἀκράγαντος. — ια. Τυν-  
 δάριον. — ιβ. Καμαρίνης. — ιγ. Λεοντίνης. — ιδ. Ἄλεσα. —  
 ιε. Γαῦδος. — ις. Μελίτη. — ιζ. Λιπάρα. — ιη. Βουρκάνας.  
 — ιθ. Δίδυμοι. — κ. Οὔστικα. — κα. τὰ Ὀναρέα. — κβ.  
 Βασιλοῦδιον.

*Ἐπαρχία Καλαβρίας.*

α. Ῥήγιον. — β. Λούκρης. (ἴσ. Λοκρίς.) — γ. Σκυλακίας.  
 — δ. Κουτρώνων. (ἴσ. Κρότωνος.) — ε. Κονσεντία. — ς. Τρο-  
 παίων. — ζ. Ταυριάνα. — η. Κιβώνων.

*Ἐπαρχία Ἀγγωναρίας.*

α. Ράβεννα. — β. Φάνους. — γ. Ὀλκοῦσα. — δ. Φόλους. —  
 ε. Πεκίνους. — ς. Πισαύρων. — ζ. Τεργέστα. — η. Λύγου-  
 στόπολις. — θ. Τολβιτάου. — ι. Κάστρον Τερεντίνον. — ια.  
 Κάστρον Σολέρνος. — ιβ. Κουλέρικον. — ιγ. Κάστρον Σάγγα.



— ιδ. Κάστρον Νοβώ. — ιε. Κάστρον Έρεύνικα. — ις. Κάστρον Σημανία. — ιζ. Κάστρον Βισιμάντω. — ιη. Κάστρον Βερέλης. — ιθ. Κάστρον Ταμία. — κ. Κάστρον Βαρακτηλία. — κα. Κάστρον Σαμουργία. — κβ. Κάστρον Σώρα. — κγ. Κάστρον Σαινογάλεια. — κδ. Κάστρον Κησήνης.

*Ἐπαρχία Αἰθιοπίας.*

α. Κάστρον Φοροπομπόλεως. — β. Κάστρον Βριξίλιον. — Κάστρον Βρίντου.

*Ἰπὸ τὸν ἐνδοξότατον ἑπαρχὸν Ἀφρικῆς.*

*Ἐπαρχία Βυζακτίας.*

α. Καρθάγενα Προκουνοσουλαρέα. — β. Σούβιβα. — γ. Καντακίλεως (1). — ε. Ιούγκης (2). — ς. Τὰ Λέπτης. — ζ. Μάσκουλα (3). — η. Καστέλλαι. — θ. Πέζανα. — ι. Μάριδα. — ια. Μαδασούβα. — ιβ. Κουίνκούλης (4). — ιγ. Κάψης. — ιδ. Ἄδρυμῆτου (5).

*Ἐπαρχία Νουμιδίας.*

α. Καλάμα. — β. Τελέπτη. — γ. Ἰππῶν (6) Νουμιδίας. — δ. Κασταδάγαι. — ε. Βάδης Μηλέων. — ς. Ἀλκάδους (7). — ζ. Κάστρον Βέδερα. — η. Σικήλη. — θ. Ἰγρηνησίον. — ι. Τιτήσιον. — ια. Βάγης. — ιβ. Κωνσταντίνη. — ιγ. Σίτιφνος.

*Ἐπαρχία Μαυριτανίας α.*

α. Ῥινοκορούρων.

*Ἐπαρχία Μαυριτανίας β'.*

α. Βεπτὸν εἰς τὸ μέρος Ἰσπανίας (8). — β. Βεπτὸν Θεήσσου. — γ. Μεσοποταμηνοὶ εἰς τὸ μέρος Ἰσπανίας. — ε. Μαϊώρικα νῆσος. — ς. Μινώρικα νῆσος. — ζ. Νῆσος Σαρδῶν. — η. Κάραλλις μητρόπολις. — θ. Τούρης. — ι. Σουμάφας. — ια. Σίνης. — ιγ. Σούλκης. — ιδ. Φασιάνη (9). — ιε. Χρυσόπολις. — ις. Χριστιάνης. — ιζ. Λίμνη. — ιθ. Κάστρον Τοῦκα (10).

(1) Γ. α'. — παρὰ δὲ Β. γ'. Καμφία. — δ'. Κίλεως. — Μίλεως, ἀντὶ Κίλεως, ἐν Πρακτικοῖς τῆς ἐν Καρθαγένης Συνόδου. — (2) Λούγκης, Πρακτ. Συνόδ. — (3) Πρακτ. Συν. — Κάσαλα Β. Γ. α'. — (4) Πρακτ. Συν. — Κουκαύλης Γ. α. Κολούλης Β. — (5) Ἄδρυμῆτου, Πρακτ. Συν. — (6) Ῥήγιος, ἢ βασιλικός. — (7) Γ. α. Ἀπράδους Β. — (8) Ἰσως Πενέποτον, — (9) Ἰσως Σαταφίνης, ἢ Ἀσάφινος. — (10) Τοῦκα Β, Τοῦκα Γ, α'.

*Διὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς διοικήσεως.*

*Ἐπαρχία Αἰγύπτου α.*

α. Ἀλεξάνδρεια ὑπὸ Δοῦκα καὶ Αὐγουστάλιον. — β. Ἐρμούπολις. — γ. Μετήλεως. — δ. Βοῦτος (1). — ε. Ψάνεως Κώμη. — ς. Κοπρίδεως Κώμη. — ζ. Σάις. — η. Λεοντούπολις (2). — θ. Ναυκράτεια. — ι. Ἄνδρῶ. — ια. Νικίου κώμη (3). — ιβ. Ζηνωνούπολις. — ιγ. Πάφνα. — ιδ. Ὄνουφισ. — ιδ. Ταῦα. — ιε. Κλεοπατρὶς. — ις. Μάρεῶτις. — ιζ. Μενελαϊτῶν. — ιη. Σχεδία. — ιθ. Θέρμουθις (4). — κ. Σάνδρα.

*Ἐπαρχία Αὐγουσταμνίκης.*

α. Πηλούσιον, μητρόπολις. — β. Σεθρώτης. — γ. Τάνις. — δ. Θμοῦις. — ε. Ῥινοκούρουρα. — ς. Ὀσρακίνη. — ζ. Πεντάσχοινον. — η. Κάσσιον. — θ. Ἀφθαῖον (5). — ι. Ἰφαισος. — ια. Παναίφρυσος. — ιβ. Γέρρα. — ιγ. Ἰτάγερος. — ιδ. Θένησος.

*Ἐπαρχία Αὐγουσταμνίκης β'.*

α. Λεοντῶ, μητρόπολις. — β. Ἀθρίθης. — γ. Ἡλιοῦς. — δ. Βούβαστος. — ε. Φάρβαθος. — ς. Ἀραβιούς.

*Ἐπαρχία Αἰγύπτου β'.*

α. Κάβασα. — β. φράγωνις. — γ. Παχνεμουνίς. — δ. Διδόπολις. — ε. Σεβεννυτός. — ς. Κυνώ. — ζ. Βούσιρις. — η. Ἐλεαρχία. — θ. Ῥηγέων Πάραλος. — ι. Κώμη Παριάνη. — ια. Κώμη Ῥηχομήριον. — ιβ. Εδέως.

*Ἐπαρχία Ἀρκαδίας.*

α. Ὀξύρυγχος, μητρόπολις. — β. Ἰρακλέους. — γ. Κυνώ. — δ. Νειλούπολις. — ε. Ἀρσινοήτης (6). — ς. Μέμφις. ζ. Λητώ. — ἔχει ὁ Νεῖλος στόματα ζ'. — α. Ἀλεξάνδρεια. — β. Κολίνθιν. — γ. Ἄγνου. — δ. Πανάλλου. — ε. Χάσματος. — ς. Ταμιάθη. — ζ. Τενέση.

*Ἐπαρχία Θηβαίδος πρώτης.*

α. Ἀντινῶ, μητρόπολις. — β. Ἐρμούπολις. — γ. Θεοδοσιούπολις. — δ. Κάσος. — ε. Λυκῶ. — ς. Ὑψηλή. — ζ. Ἀπόλλωνος. — η. Ἀνταίου. — ζ. Πανός.

(1) Κόστος Β. Γ. α'. — (2) Ἰσως Λατόπολις. — (3) Ἀνδρονικίου Β. Γ. α'. — (4) Τερνούθης Γ. α. Β. — (5) Ἀφθαῖον, Ἰερακίης. — (6) Παρὰ Γ, α. ἀναγινώσκονται καὶ, Θεοδοσιούπολις Ἀφροδιτῶ.

*Ἐπαρχία Θηβαίδος β'.*

α. Πτολεμαίς, μητρόπολις. — β. Κοπτῶ, ἥτοι Ἰουστινιανού-  
λις. — γ. Διοκλητιανούπολις. — δ. Διόσπολις. — ε. Τέντυ-  
ρα. — ς. Μαξιμιανούπολις. — ζ. Θηβαίς. — η. Λάτων. — θ.  
Ὀμβων. — ι. Ἐρμουθίς. — ια. Απόλλωνος. — ιβ. Κώμη ἀνάσ-  
σης μεγάλης. — ιγ. Θηβαίδος ἀνω. — ιδ. Ἰβέως. — ιε. Μα-  
θῶν. — ις. Τριμούνθων. — ιζ. Ἐρμῶν.

*Ἐπαρχία Λιβύης.*

α. Δρανιέων, μητρόπολις. — β. Παραιτόνιον. — γ. ὁ Τραν-  
ζάλης (1). — δ. Ἀρμωνιακὴ. — ε. Ἀντίπυργος. — ς. Ἀντί-  
φρξι. — ζ. Πηδωνίας. — η. Μαρμαρικῆς.

*Ἐπαρχία Λιβύης Πεντάπολις.*

α. Σώζουσα. — β. Κυρήνη. — γ. Πτολεμαίς. — δ. Τεύχι-  
ρα. — ε. Ἀδριανή. — ς. Βερονίκη.

*Ἐπαρχία Τριπόλεως.*

α. Τοσίθων. — β. Λεπτιδος. — γ. Ὑῶν.

*Διὰ τῆς Ἀνατολικῆς διοικήσεως.**Ἐπαρχία Κιλικίας.*

α. Ταρσός, μητρόπολις. — β. Πομπηϊούπολις. — γ. Σεβαστή.  
— δ. Κώρυκος. — ε. Ἄδανα. — ς. Λύγουστόπολις. — ζ.  
Μάλλος. — η. Ζεφύριον.

*Ἐπαρχία Κιλικίας β'.*

α. Ἀνάζαρθος, μητρόπολις. — β. Μοψουεστία. — γ. Λῆγεια.  
— δ. Ἐπιφάνεια. — ε. Εἰρηνούπολις. — ς. Φλαβιάς. — ζ.  
Ἀλεξάνδρεια. — η. Κάβισσος. — θ. Κασάβαλα. — ι. Ρῶσος.

*Ἐπαρχία Ἰσαυρίας.*

α. Σελεύκεια, μητρόπολις. — β. Κελένδερς. — γ. Ἀνεμού-  
ριον. — δ. Τιτιούπολις. — ε. Λάμοι. — ς. Ἀντιόχεια. — ζ.  
Ἡλίου Σεβαστή. — η. Κέστροι. — θ. Σεληνοῦς. — ι. Ἰωτά-  
πη. — ια. Διοκαισάρεια. — ιβ. Ὀλθα. — ιγ. Ἱεράπολις. —  
ιδ. Δαχλισανδός. — ιε. Κλαυδιούπολις. — ις. Εἰρηνούπολις.  
— ιζ. Γερμανικούπολις. — ιη. Νεάπολις. — ιθ. Ζηνώνοπολις.  
— κ. Σείδη. — κα. Φιλαδέλφεια. — κβ. Ἀδρασσός. — κγ.

(1) Ἰσως Ζώγρα Ζάγυλις. Ἰεροκλῆς.

Βιολώνη. — κδ. Δομιτιούπολις. — κε. Λαύζαδος. — Τὰ δὲ κλι-  
ματα. — κς. Κάσσων. — κζ. Βαναίων. — κη. Γολγοσοῦ. —  
κθ. Κόστραδος.

*Ἐπαρχία Συρίας α'.*

α. Ἀντιόχεια ἡ πρὸς Δάφνην, θρόνος πατριαρχικός. — β.  
Πάλτος(1). — γ. Σελεύκεια. — δ. Βέρροια. — ε. Χαλκίς.

*Ἐπαρχία Συρίας β'.*

α. Ἀπάμεια, μητρόπολις. — β. Ἀρέθουσα. — γ. Ἐπιφά-  
νεια. — δ. Λάρισσα. — ε. Μαριάμνη. — ς. Σελευκόβηλος.  
— ζ. Ραφανέαι.

*Ἐπαρχία Εδφρατησίας καὶ Ἀγιουπόλεως.*

α. Ἱεράπολις. — β. Κύρος, ἥτοι Ἀγιούπολις. — γ. Σαμό-  
σατα. — δ. Δολίχη. — ε. Γερμανίχεια. — ς. Ζεῦγμα. — ζ.  
Πέρρη. — η. Εὐρωπος. — θ. Νικόπολις. — ι. Σκηναρχαία. —  
ια. Καισάρεια, ἔνθα ἦν ἐν ἐξορίᾳ ὁ ἅγιος Σέργιος. — ιβ. Σερ-  
γιούπολις, ἥτοι Ἀναστασιούπολις, ἡ σήμερον Ραταφνά, ἔνθα  
ἐμαρτύρησεν ὁ ἅγιος Σέργιος. — ιγ. Ὀρίμων. — ιδ. Σάντων.

*Ἐπαρχία Θεοδοριάδος.*

α. Λχοδίχεια, μητρόπολις. — β. Βαλανέα. — γ. Γάββαλα.

*Ἐπαρχία Ὀσροϊνῆς.*

α. Ἐδεσσα, μητρόπολις. — β. Κάραι. — γ. Κωνσταντία.  
— δ. Θεοδοσιούπολις. — ε. Βάτναι. — ς. Καλλίνικος, ἥτοι  
Λεοντούπολις. — ζ. Νεαουαλεντία. — η. Βίρθων. — θ. Μονι-  
θίλλα. — ι. Θηριμάχων. — ια. Μονιαύγα. — ιβ. Μάχαρτα.  
— ιγ. Μαρκούπολις. — ιδ. Ἀναστασία. — ιε. Ἡμέριος. —  
ις. Κιρκισία.

Μέχρι τῶν ὧδε ἐστὶ τὸ πλήρωμα Μεσοποταμίας, καὶ ἄρ-  
χεται τῆς Περσίδος.

*Ἐπαρχία Μεσοποταμίας τῆς ἀνω, ἥτοι Τετάρτης Ἀρμενίας.*

α. Ἄμιδα, μητρόπολις. — β. Μαρτυρόπολις ἀπὸ δεκαπέν-  
τε μιλίων τῆς αὐτῆς πόλεως γεννᾶται ὁ Τίγρις ποταμός. —  
γ. Δάρας, ἀπὸ ἑξ μιλίων τῆς αὐτῆς πόλεως εἰσὶ τὰ μεθόρια,  
καὶ οἱ ὄροι Περσίδος, καὶ Ἀσσυρίας. — δ. Κάστρον Ρισκηφας.

(1) Παρὰ Γ. α. ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Θεοδοριάδος.



— ε. Κάστρον Τουράνδιος (1). — ς. Κάστρον Μάρδης. — ζ. Κάστρον Λόρνης. — η. Κάστρον Ρίφθον. — θ. Κάστρον Ίσφριος. — ι. Κάστρον Τζαύρας. — ια. Κάστρον Λυδάσσων. — ιβ. Κάστρον Ἀμάρνης. — ιγ. Κάστρον Τζινοβίας. — ιδ. Κάστρον Ἰντζιέτων. — ιε. Κάστρον Βαναθήλων. — ις. Κάστρον Χούδων. — ιζ. Κάστρον Ἀϊσουδοῦος (2). — ιη. Κάστρον Μασφρόνας. — ιθ. Κάστρον Βασιλικόν. — κ. Κάστρον Σπήλων καὶ Ὀδηλων. — κα. Κάστρον Βιβαϊθάς. — κβ. Κάστρον Μανασσάρων. — κγ. Κάστρον Φιρθαχαβράης. — κδ. Κάστρον Σίτεον Χίφας. — κε. Κάστρον Κάλωνος. — κς. Κάστρον Βιθασάρων. — κζ. Κάστρον Τζαύρας. — κη. Κάστρον Βίρθας. — κθ. Κάστρον Ἀτταχάς. — λ. Κάστρον Ἀφούβων. — *Κλίματος Ἀρζανιγής*. — λα. Κάστρον Φλωριανῶν. — λβ. Κάστρον Ἀριμάχων. — λγ. Κάστρον Βαλοῦος. — λδ. Κάστρον Δαφνοῦδιν. — λε. Κάστρον Σαμοχάρτων.

Ἴδτε πληροῦται ἡ Μεσοποταμία, καὶ ἔστιν ὁ Ταῦρος καὶ ἡ Κλεισοῦρα Βαλαλέσιων, καὶ ἔρχεται τὸ ἀρκτῶον μέρος, ἡ μεγάλη Ἀρμενία. Εἰσὶ δὲ οἰκοῦντες τὸ ὄρος τοῦ Ταύρου πλησίον τοῦ αὐτοῦ κλίματος λαοὶ δύο, ὀνομαζόμενοι, ὁ μὲν Ἰχθομαῖται, ὁ δὲ ἕτερος Νασουνῖται· καὶ ἔστιν ὄρος ὑψηλὸν ἐπονομαζόμενον Βαραθκέν, ἐν ᾧ καὶ ἡ Κιβωτὸς τοῦ Νῶε ἐπιφερομένη τοῖς ὕδασι προσέκρουσεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἔστι τοῦτο γνωστὸν πᾶσι τοῖς τῶν ἐκείσε μερῶν μέχρι τῆς σήμερον.

#### *Ἐπαρχία Ἀρμενίας Ἀλλης.*

α. Δαδήμων, νῦν μητρόπολις. — β. Ἀρσαμουσάτων. — γ. Πολίχνη. — δ. Χοζάνων. — ε. Χοσομάχων. — ς. Κιθαρίζων. — ζ. Κάστρον Μαρτικέρτων. — η. Κάστρον Βαιουλοῦος. — θ. Κάστρον Πολιός. — ι. Κάστρον Ἀρδῶν. — ια. Κλίμα Σοφίνης. — ιβ. Χωρίον ὑπὸ τὸ αὐτὸ κλίμα λεγόμενον Ἰαλιμβάνων, ὅθεν ὀρμάται ὁ τὴν παροῦσαν φιλοπονήσας βίβλον Πασίλειος. — ιγ. Κλίμα Ἀνζητινῆς. — ιδ. Κλίμα Διγησινῆς. — ιε. Κλίμα Γαρινῆς. — ις. Κλίμα Ὀρζιακινῆς. — ιζ. Κλίμα

Βιλαβιτινῆς. — ιη. Κλίμα Ἀστιανικῆς. — ιθ. Κλίμα Μαμουζουρῶν.

#### *Ἐπαρχία Φοινίκης παραλλας.*

α. Τύρος μητρόπολις. — β. Σιδῶν. — γ. Πτολεμαῖς. — δ. Βηρυτὸς. — ε. Βύβλος. — ς. Τρίπολις. — ζ. Ἀρκαί. — η. Ὀρρωσιᾶς. — θ. Βότρυς. — ι. Κώμη Γήγαρτα. — ιά. — Ἀραδος. — ιβ. Ἀντάραδος. — ιγ. Πενειᾶς. — ιδ. Γονασίτιον Σάλτον. — ιε. Κώμη Πολιτιανή. — ις. Κώμη Τριερίς.

#### *Ἐπαρχία Φοινίκης Λιβανισίας.*

α. Ἐμσσεζ, μητρόπολις. — β. Λαοδικεῖα. — γ. Ἰλιούπολις. — δ. Ἄβιλλα. — ε. Δαμασκός. — ς. Κλίμα Ἰαβρούδων. — ζ. Εὐάριος, ἦτοι Ἰουστινιανούπολις. — η. Παλμύρα. — Κλίμα Μαγλούδων. — θ. Σάλτον Γοναίτικόν. — ι. Σαλαμίας. — ιά. Κλίμα Ἀνατολικόν.

#### *Ἐπαρχία Παλαιστίνης α (1).*

α. Ἀλλία, Ἱεροσολύμων ἁγία Πόλις. — β. Καισάρεια, μητρόπολις. — γ. Δῶρα. — δ. Ἀντιπατρίς. — ε. Διόσπολις, ἦτοι Γεωργιούπολις. — ς. Ἰάμνια. — ζ. Νικόπολις. — η. Ὀνοῦς. — θ. Σώζουσα. — ι. Ἰόππη. — ια. Ἀσκαλῶν. — ιβ. Γάζα. — ιγ. Ἰαφία. — ιδ. Ἀνθηδῶν. — ιε. Διοκλητιανούπολις. — ις. Ἐλευθερόπολις. — ιζ. Νεάπολις. — ιη. Σεβαστή. — ιθ. Ἐρεγιῶν Ἀπάθους. — κ. Ἐρεγιῶν Ἱεριχώ. — κα. Ἐρεγιῶν Λιθιάς. — κβ. Ἐρεγιῶν Γάδαρα. — κγ. Ἄζωτος ἢ Ἰππίνος. — κδ. Ἀκιομάζων. — κε. Βιττόμος. — κς. Τρικωμίας. — κζ. Τόξος. — κη. Σάλτον Κωνσταντινιάνον. — κθ. Σάλτον Γεραϊτικόν, ἦτοι Βαρσάμων.

#### *Ἐπαρχία Παλαιστίνης β.*

α. Σκυθόπολις. — β. Γάδαρα. — γ. Πέλλαι. — δ. Ἄβιλλα. — ε. Καπιτωλιάς. — ς. Διοκαισάρεια. — ζ. Μαξιμιανούπολις. — η. Γάβακι. — θ. Τιβεριᾶς. — ι. Ἰππος. — ια. Ἐλενούπολις. — ιβ. Κλίμα Γαϊλάνης. — ιγ. Τετρακωμία. — ιδ. Κωμηνιάς.

(1) Τουριτίδης Γ. α. — (2) Αβσαδοῖος Γ. α.

(1) Παρὰ Γ. α. εὐ κεῖνται ἡ Α' καὶ Β'. Παλαιστίνη.

*Ἐπαρχία Παλαιστίνης.*

α. Πέτραι, μητρόπολις. — β. Λύγουστόπολις. — γ. Ἀρίν-  
δηλα. — δ. Χαραγμουῦβα. — ε. Ἀρεόπολις. — ς. Μάφισ. —  
ζ. Ἐλουσα. — η. Ζώορα. — θ. Βιροσάβων. — ι. Ἐλας. — ια.  
Πεντακωμία. — ιβ. Μαμόψωρα. — ιγ. Μητροκωμία. — ιδ.  
Σάλτον Ἰερατικόν.

*Ἐπαρχία Ἀραβίας.*

α. Βόστρα, μητρόπολις. — β. ὁ Ἄδρασός. — γ. Δία. — δ.  
Μήδαβα. — ε. Γέρασσα. — ς. Νεύη. — ζ. Φιλαδέλφεια. — η.  
Ἰσβους. — θ. Νεάπολις. — ι. Φιλιππούπολις. — ια. Φενού-  
τος (1). — ιβ. Κωνσταντίνη. — ιγ. Διονυσιάς. — ιδ. Πεντα-  
κωμία. — ιε. Τρικωμία. — ις. Κανόθας. — ιζ. Σάλτον. —  
ιη. Βατάνεως. — ιθ. Ἰξάκωμία. — κ. Ἐννεακωμία. — κα.  
Κώμη Γωνίας. — κβ. Κώμη Χεροῦς. — κγ. Κώμη Στάνες. —  
κδ. Κώμη Χαθέρας (2). — κε. Κώμη Κωρεάθης. — κς. Κώμη  
Βιλβανοῦς. — κζ. Κώμη Κάπρων. — κη. Κώμη Πυργοαρετῶν.  
— κθ. Κώμη Σέτνης. — λ. Κώμη Ἀριαχῶν. — λα. Νεότης.  
— λβ. Κλίμα Ἀνατολικῶν καὶ Δυσμῶν. — λγ. Κώμη Ἀριάθας  
Τράχωνος. — λδ. Κώμη Βεβδάμους.

*Ἐπαρχία Ἀρμενίας μεγάλης.*

Δεῖ εἰδέναι, ὅτι αὕτη αὐτοκέφαλός ἐστι, μὴ τελοῦσα ὑπὸ  
Ἀποστολικῶν θρόνων, ἀλλὰ τιμηθεῖσα διὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριον  
Ἀρμενίας, ἔχουσα πόλεις καὶ κάστρα σ'. Ὡσαύτως καὶ ἡ ἐπαρ-  
χία τῆς Κύπρου διαμερένηκεν, ἔχουσα παρ' ἑαυτὴν δεσποτείαν,  
διὰ τὸ εὐρεθῆναι ἐν αὐτῇ τὸν ἅγιον Ἀπόστολον Βαρνάβαν,  
ἔχοντα ἐπὶ στήθους τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον. Εἰσι δὲ ἐν  
αὐτῇ αἱ πόλεις αὗται.

α. Κωνσταντία, μητρόπολις. — β. Κίτιον. — γ. Ἀραθούς.  
— δ. Κούριον. — ε. Πάφος. — ς. Ἀρσινόη. — ζ. Σόλοι. —  
η. Λάπιθος, ἐν ἣ ἐγεννήθη Γεώργιος ὁ Κύπριος, ὁ γράψας τὴν  
βίβλον, ἐξ ἧς ταῦτα μετελήφθησαν. — θ. Κυρηνία. — ι. Τα-  
μασός. — ια. Κύθροι. — ιβ. Τριμυθούς. — ιγ. Καρπάσιν.

Ἡ παροῦσα ἐκθεσις ἐγεγόνει ἐν ἔτει, στήθ', ἐπὶ τῆς βασιλείας  
Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, καὶ Φωτίου πατριάρχου.

(1) Ἰωὺς Πενώ, — (2) Μαχαθέρους ζ. α.

*ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΥΡΙΟΥ\**

Περὶ τῆς κατὰ τὴν καθέδραν τάξεως τῶν μητροπολιτῶν καὶ  
ἀρχιεπισκόπων, καθὼς ἐν τῷ Χαρτοφυλακίῳ  
ἐπαναγράφονται (1).

**Ε**ΔΕΙ τὰς πόλεις, αἱ τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης τετιμῆνται ἀξιῶ-  
ματι, καὶ αἱς ἱεροὶ ποιμένες παρὰ τῆς πατριαρχικῆς προχειρίζον-  
ται δεξιᾶς, ἐνταυτοῖ διαγράφεσθαι, ὡσπερ τινὶ οἰκουμένη βρα-  
χεῖα συνεχομένας, καὶ τῷ βουλομένῳ ἀταλαιπώρως προσφαι-  
νομένας. Τῇ γὰρ ἀναιμάκτῳ ἀνηκούσας ἀρχῇ ἀξιόχρεων ταύτας  
τῷ ἰδίῳ σηκῷ κατατάττεσθαι ὡσαύτως τε καὶ πᾶσι τοῖς  
ἄλλοις τὴν ἐπ' αὐταῖς ἐξουσίαν καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν εὐσύνο-  
πτον εἶναι καὶ εὐεπίγνωστον. Σὺν ταῖς πρὸς ἀνίσχοντα δὲ ἤλι-  
ον, καὶ αἱ πρὸς ἀυόμενον καταγράφονται ἐκ παλαιοῦ γὰρ αὐτὰς  
οὕτω μέχρι τῆς δεῦρα ταῖς ἄλλαις συντετάχαμεν, ὧν οἱ τὴν  
ἐφορείαν πεπιστευμένοι, ἠνίκα καθέδρας καιρὸς ἐκάλει, παρὰ τῶν  
ὀμοταγῶν διωθοῦντο, καὶ ἀντῶθουν τούτους, φεῦ τῆς ὕβρεως,  
τῷ ἴσῳ μέτρῳ τῆς ἐπιπλήξεως. Ἀλλ' ὄγε φιλόχριστος παν-  
ευσεβῆς βασιλεὺς ἡμῶν προῦκάθητο μὲν ἄμα ἡμῖν ἐν τῷ σεβα-  
σμῷ ναῶ τῆς ἀγίας Βιρήνης, ἠνίκα τε τῶν αἰοιδίμων πατριαρχῶν  
μνήμην ἐπετελοῦμεν σὺν τούτῳ δὲ καὶ μητροπολίται θεοφιλεῖς  
μεθ' ὧν τὸ ἐκάστου θρόνου αἰδέσιμον συνδιασκεψάμενοι, πρό-  
σφορον πᾶσι χώραν ἀπεκλήρωσαμεν καθὰ καὶ ἡ παροῦσα τάξις,  
ἢ τῷ ἡμετέρῳ τῆς προτρόπῆς λόγῳ περιεσκεμμένως γραφεῖσα,  
δηλοῖ. Ἄτοπον γὰρ ἐδόκει, τοὺς τοῦ βήματος, πρωτεῶν ἀντι-  
ποιεῖσθαι, καὶ δόξης ἕνεκα, ἧτις ἐστὶν ἀδοξία, εἰπεῖν δὲ μᾶλλον,  
αἰσχύνῃ, τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης τίμιον τοῦ λοιποῦ καθυβρίζε-  
σθαι μόνης τῆς ἀθανάτου δόξης φροντίζειν ὀφειλόντων ἡμῶν,  
ἢ μαρασμὸν οὐ προσίεται, ἀλλ' αἰεὶ ἐπανθεῖ, καὶ τοὺς ἐραστάς  
δόξῃ ἀκηράτῳ κατακοσμεῖ καὶ ἀποσεμνύνει.

(1) Ἡ ἀνωτέρω διάταξις φαίνεται, ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου, ἀναγεμένη εἰς  
τὰ τέλη τῆς ἱ. ἢ ἀρχῆς τῆς 11. ἑκατονταετηρίδος. Ταύτην βεβαίως τὴν διάτα-  
ξιν ἐννοεῖ ὁ Κ. Μορτρέλλιος (Τόμ. 3. σελ. 393 σημ. c.) ἐκδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ  
πατριάρχου Ἀλεξίου κατὰ τὸ ἔτος 1025, εἰ καὶ ἰσφαλμένως παραπέμπει εἰς  
σελ. 293—296, ἀντὶ 213—216 τοῦ Γραικο-Ῥωμ. Νομίμου τοῦ Φρέβριου.



## Β'. Η ΓΕΓΟΝΥΙΑ ΔΙΑΤΥΠΩΣΙΣ

Παρά τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, ὅπως ἔχουσι τάξεως οἱ θρόνοι τῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν ὑποκειμένων τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.

## Αἱ μητροπόλεις.

α. Η ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ. — β. ἡ Ἐρεσος. — γ. ἡ Ἡράκλεια. — δ. ἡ Ἄγκυρα. — ε. ἡ Κύζικος. — ς. αἱ Σάρδεις. — ζ. ἡ Νικομήδεια. — η. ἡ Νίκαια. — θ. ἡ Καλκηδών. — ι. ἡ Σίδη. — ια. ἡ Σεβάστεια. — ιβ. ἡ Ἀμάσεια. — ιγ. ἡ Μελιτηνή. — ιδ. τὰ Τύανα. — ιε. ἡ Γάγγρα. — ις. ἡ Θεσσαλονίκη. — ιζ. ἡ Κλαυδιούπολις. — ιη. ἡ Νεοκαισάρεια. — ιθ. ἡ Πισηνούς. — κ. τὰ Μύρα. — κα. ἡ Καρία (2). — κβ. ἡ Λαοδικεα. — κγ. τὰ Σύναδα. — κδ. τὸ Ἰκόνιον. — κε. ἡ Ἀντιόχεια. — κς. τὸ Σύλαιον. — κζ. ἡ Κόρινθος. — κη. αἱ Ἀθήναι. — κθ. ἡ Μωκνησσός. — λ. ἡ Κρήτη (3). — λα. ἡ Σελεύκεια. — λβ. ἡ Καλαυρία. — λγ. αἱ Πάτραι. — λδ. ἡ Τραπεζοῦς. — λε. ἡ Λάρισσα. — λς. ἡ Νικόπαικος. — λζ. ἡ Φιλιππούπολις. — λη. ἡ Τραϊανούπολις. — λθ. ἡ Ρόδος. — μ. ἡ Φιλίππων. — μα. ἡ Ἀδριανούπολις. — μβ. ἡ Ἱεράπολις. — μγ. τὸ Δυρράχιον. — μδ. ἡ Σμόρνα. — με. ἡ Κατάνη (4). — μς. τὸ Ἀμόριον. — μζ. ἡ Κάμαχος. — μη. τὸ Κοτυαεῖον. — μθ. ἡ ἁγία Σεβηριανή. — ν. ἡ Μιτυλήνη. — να. αἱ Νέαι Πάτραι. — νβ. τὰ Εὐχάιτα. — νγ. ἡ Ἄμαστρις. — νδ. αἱ Χῶναι. — νε. ἡ Ἰδρούς. — νς. ἡ Κελτζινή. — νζ. ἡ Κολώνεια. — νη. αἱ Θῆβαι. — νθ. αἱ Σέρβραι. — ξ. ἡ Πομπηίουπολις. — ξα. ἡ Ρωσσία. — ξβ.

(1) Ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ε'. τούτου καταλόγου, τοῦ ἐπὶ τὸ ὄνομα Λέοντος τοῦ Σοφοῦ κοινῶς ἀναφερομένου, ἀναγεμμένου δὲ εἰς τὴν ια. ἑκατονταετηρίδα, ἐλήφθη ὡς βάσις ὁ παρά Λεὺγκλαύφ σελ. 88—102. Παρεβλήθη δὲ οὗτος καὶ πρὸς τὴν παρά Γοάρω σελ. 370—391, καὶ πρὸς τὴν τοῦ Νείλου τοῦ Δοξαπατρῆ, παρ' Ἀλλατίφ de Consensu σελ. 411. — (2) ἡ Σταυρούπολις (Νεῖλος). — (3) Περὶ Γ. οὐκ ἀπαντᾶται ἡ Κρήτη, ὡς οὐδ' ἐν τῷ παρά Λεὺγκλαύφ δευτέρῳ καταλόγῳ σελ. 244. Ἐν ἄλλοις χειρογράφοις καταλόγοις ἀναγιγνώσκεται: λ'. Σελεύκεια, ἡ Κρήτη· παρά δὲ Νείλω παραλείπεται ἡ Σελεύκεια. — (4) με. ἡ Συρῆκουσα. μς'. Κατάνη. (Νεῖλος).

ἡ Ἀλανία. — ξγ. ἡ Αἶνος. — ξδ. ἡ Τιβεριούπολις. — ξε. ἡ Εὐχανία. — ξς. ἡ Κερασούς. — ξζ. ἡ Νακώλεια. — ξη. τὰ Γέρμια. — ξθ. τὰ Μάδυτα. — ο. ἡ Ἀπάμεια. — οα. τὸ Βασίλειον. — οβ. ἡ Δρύστρα(1). — ογ. ἡ Ναζιανζός. — οδ. τὰ Κέρκυρα. — οε. ἡ Ἄβυδος. — ος. ἡ Μήθυμνα. — οζ. ἡ Χριστιανούπολις. — οη. τὸ Ρούσιον. — οθ. ἡ Λακεδαιμονία. — π. ἡ Ναξία. — πα. ἡ Ἀττάλεια(2).

Σχόλ. Μετὰ τὰ Κέρκυρα ἦσαν τελευταῖαι τρεῖς αὗται, ἡ Σεβασόπολις, ὁ Εὐριπος, τὰ Κύβισα, ἧτοι τὰ Ἡρακλέως· ἐνθα καὶ παρεγράφη, ὅτι μετετέθη, ἀπὸ τοῦ εἶναι ἐπισκοπὴ τοῦ Ἰουάνων, εἰς ἀρχιεπισκοπὴν, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου.

## Αἱ ἀρχιεπισκοπαί.

α. ἡ Βιζύη. — β. ἡ Λεοντόπολις. — γ. ἡ Μαρώνεια. — δ. τὰ Γέρμια. — ε. ἡ Ἀρκαδιούπολις. — ς. τὸ Πάρειον. — ζ. ἡ Μίλητος. — η. ἡ Προικόνησος. — θ. ἡ Σηλυμβρία. — ι. ἡ Κίος. — ια. ἡ Ἄπρως. — ιβ. τὰ Κύψελλα. — ιγ. ἡ Νίκη. — ιδ. ἡ Νεάπολις. — ιε. ἡ Σέλγη. — ις. ἡ Χεραῶν. — ιζ. ἡ Μισήνη. — ιη. ἡ Γαρέλλα. — ιθ. ἡ Βρύσις. — κ. ἡ Δέρκως. — κα. ἡ Καραβιζίνη. — κβ. ἡ Ἀἴμνος. — κγ. ἡ Λευκάς. — κδ. ἡ Μίσθεια. — κε. αἱ Κοῦδραι. — κς. ἡ Σωτηρόπολις. — κζ. ἡ Πιδαχθόη. — κη. ἡ Γέρμη. — κθ. ὁ Βόσπορος. — λ. ἡ Κότραδις. — λα. ἡ Ἐρωτήνη. — λβ. ἡ Κάρπαθος. — λγ. ἡ Μεσημβρία. — λδ. ἡ Γοτθία. — λε. ἡ Σουγδαία. — λς. αἱ Φοῦλλαι. — λζ. ἡ Αἴγινα. — λη. τὰ Φάρσαλα. — λθ. τὰ Μέτραχα.

Τάξις προκαθεδρίας τῶν ὑπὸ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως τελούντων μητροπολιτῶν, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἐπισκοπῶν.

## α. Τῷ Καισαρείας, Καππαδοχίας.

α. ὁ Νύσσης. — β. ὁ Καμουλιανῶν. — γ. ὁ τῶν Βασιλικῶν

(1) Παρὰ Νείλω Δοξαπατρῆ ἡ Δρύστρα ἢ Ροδόστολον φέρεται ὡς θρόνος μβ'. — (2) ἐν περισελ. τοῦ Γ. σημειοῦνται ἐξ ἐτέρου χειρογράφου καὶ ἡ Μίλητος, ἡ Σηλυμβρία, καὶ ἡ Ἄπρως, αἱ ἐνταῦθα μεταξὺ τῶν ἀρχιεπισκοπῶν ἀναφερόμεναι. — (3) παρὰ Νείλω ἡ Ἀγγιάλος καὶ τοῦ Ἡρακλέως ἀναφέρονται ὡς τελευταῖαι ἀρχιεπισκοπαί.

Θερμών. — δ. ὁ Κισκισσοῦ. — ε. ὁ Εὐαίσσων. — ς. ὁ Σεριάδος. — ζ. ὁ Ἀριαραθείας. — η. ὁ τῶν Αἰπολίων.

β. *Τῶ Ἐφέσου, Ἀσίας.*

α. ὁ Ἰπαίπων (1). — β. ὁ Τράλλων. — γ. ὁ Μαγνησίας πρὸς Μαίανδρον — δ. ὁ Ἐλάϊας. — ε. ὁ Ἀτραμυττίου. — ς. ὁ Ἄσσοῦ. — ζ. ὁ Γαργάρων. — η. ὁ Μασαύριον — θ. ὁ Καλόης. — ι. ὁ Βριούλων. — ια. ὁ Πιτάνης. — ιβ. ὁ Μυρίνης. — ιγ. ὁ Αὐρηλιουπόλεως, — ιδ. ὁ Νύσης τῆς ἐτέρας. — ιε. ὁ Μασακώμης. — ις. ὁ Μητροπόλεως. — ιζ. ὁ Βαρῆττων. — ιη. ὁ Ἀνιήτων. — ιθ. ὁ Περγάμου — κ. ὁ Ἀναίων. — κα. ὁ Πριήνης. κβ. ὁ Ἀρκαδιουπόλεως. — κγ. ὁ Νέας Αὐλῆς. — κδ. ὁ Δίδς Ἱεροῦ. κε. ὁ Ἀλγίζων. — κς. ὁ Σιών. — κζ. ὁ Κολοφῶνος. — κη. ὁ Λεβέδου. — κθ. ὁ Τέου. — λ. ὁ Ἐρυθρᾶς. — λα. ὁ Ἀντάνδρων. — λβ. ὁ Θεοδοσιουπόλεως, ἦτοι Περπερήνης. — λγ. ὁ Κύμης. — λδ. ὁ Παλαιουπόλεως. — λε. ὁ Θυραίων. — λς. ὁ Χλιαρῶν.

γ. *Τῶ Ἡρακλείας, Θράκης καὶ Μακεδονίας.*

α. ὁ Θεωδωρουπόλεως. — β. ὁ Ῥαιδεστοῦ. — γ. ὁ Πανίου. — δ. ὁ Ἐξαμιλίου. — ε. ὁ Καλλιουπόλεως. — ς. ὁ Περιστασεως. — ζ. ὁ Χαριουπόλεως. — η. ὁ Χαλκίδος. — θ. ὁ Δαονείου. — ι. ὁ Νιαδύτων (2). — ια. ὁ Παμφίλου. — ιβ. ὁ Μηδείας. — ιγ. ὁ Λιζίκου. — ιδ. ὁ Σεργῆντζης. — ιε. ὁ Μέτρων. — ις. ὁ Τζουρολλόης. — ιζ. ὁ Ἀθίρων.

δ. *Τῶ Ἀγκύρας, Γαλατίας.*

α. ὁ Ἀτταβίας. — β. ὁ Ἡλιουπόλεως. — γ. ὁ Ἀσπόνης. — δ. ὁ Βηρινουπόλεως, ἦτοι Σταυροῦ. — ε. ὁ Μνίζου. — ς. ὁ Κίνης. — ζ. ὁ Ἀναστασιουπόλεως. — η. ὁ Καλουμένης.

Σχόλ. Ἐτέθησαν εἰς μητροπόλεις ὁ Ἀσπόνης, καὶ ὁ Βηρινουπόλεως.

ε. *Τῶ Κυζίκου, Ἑλλησπόντου.*

α. ὁ Γέρμης. — β. ὁ Ὠκῆς. — γ. ὁ Ποιμανηνοῦ. — δ. ὁ Βάρεως. — ε. ὁ Δαφνουσίας — ς. Ἀδριανοῦ Θηρῶν (3). — ζ. ὁ

(1) Ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν παρὰ τοῦ βασιλέως Ἰσακίου τοῦ Ἀγγίλου Γ' καὶ Α', ἐν περισελ. — (2) Ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν. Α', ἐν περισελ. — (3) ἦτοι Ἀχυράνας. Α', ἐν περισελ.

Λαμψάκου. — η. ὁ Ἀβύδου. — θ. ὁ Δαρδάνου. — ι. ὁ Ἰλίου. — ια. ὁ Τρωάδος. — ιβ. ὁ Πιονίας. — ιγ. ὁ Μιλητουπόλεως.

Σχολ. Ἡ Μιλητουπόλεως ἐτιμήθη εἰς ἀρχιεπισκοπὴν ἢ Ἄβυδος, εἰς μητρόπολιν.

ς. *Τῶ Σάρδεων, Λυδίας.*

α. ὁ Φιλαδελφείας (1). — β. ὁ Τριπόλεως. — γ. ὁ Θυατείρου. — δ. ὁ Σετῶν (2). — ε. ὁ Αὐρηλιουπόλεως (3). — ς. ὁ Γόρδου. — ζ. ὁ Τράλλων. — η. ὁ Σάλων. — θ. ὁ Σιλανδοῦ. — ι. ὁ Μαιονίας (4). — ια. ὁ Ἀπόλλωνος Ἱεροῦ (5). — ιβ. ὁ Ἰρκανίδος (6). — ιγ. ὁ Μουστίνης (7). — ιδ. ὁ Ἀκαρσοῦ (8). — ιε. ὁ Ἀπολλωνιάδος. — ις. ὁ Ἀτταλείας. — ιζ. ὁ Βάγης. — ιη. ὁ Βαλάνδου. — ιθ. ὁ Μεσοτυμῶλου. — κ. ὁ Ἱεροκαιοσαρείας. — κα. ὁ Δαλδέων. — κβ. ὁ Στρατονικείας. — κγ. ὁ Κερασέων (9). — κδ. Σατάλων. — κε. ὁ Γαβάλων. — κς. ὁ Ἐρμοκαπηλείας.

Σχόλ. Ἀντὶ τοῦ, ὁ Κερασέων γράφεται, ὁ Δάλης· καὶ ἀντὶ τοῦ, ὁ Σατάλων γράφεται, ὁ Κερασέων.

ζ. *Τῶ Νικομηδείας, Βιθυνίας.*

α. ὁ Πραύσης, ἦτοι Θεουπόλεως. — β. ὁ Πραϊνέτου. — γ. ὁ Ἐλενοπόλεως. — δ. ὁ Βασιλινουπόλεως. — ε. ὁ Δασκυλίου. — ς. ὁ Ἀπολλωνιάδος. — ζ. ὁ Νεοκαιοσαρείας. — η. ὁ Ἀδραναῦς. — θ. ὁ Καισαρείας. — ι. ὁ Γάλλου, ἦτοι Λόφων. — ια. ὁ Δαφνουσίας. — ιβ. ὁ Ἀρίστης.

η. *Τῶ Νικαίας, Βιθυνίας.*

α. ὁ Μοδρήνης, ἦτοι Μέλης. — β. ὁ Λινόης. — γ. ὁ Γορδοσέρβων. — δ. ὁ Νουμερικῶν. — ε. ὁ Ταίου. — ς. ὁ Μαξιμιανῶν (10).

(1) Ὁ Φιλαδελφείας ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν Α', ἐν περισελ. — (2) ἦτοι Μαγιδίου. Α', ἐν περισελ. — (3) ἦτοι Περικώμης. Α', ἐν περισελ. — (4) ἦτοι Ὀψικίου. Α', ἐν περισελ. — (5) ἦτοι Ἰεροῦ. Α', ἐν περισελ. — (6) ἦτοι Μύρωνος. Α', ἐν περισελ. — (7) ἦτοι Ἰρτακόμης Α', ἐν περισελ. — (8) ἦτοι Λιπάρων. Α', ἐν περισελ. Λιγάρων Γ'. — Ὁ Γαβδίας, ἦτοι Τρακουλίων. Α', ἐν περισελ. — (9) ἦτοι Καλάμου. Α', ἐν περισελ. — (10) ἐνταῦθα εὐρίσκειται παρὰ Δ', τὸ ἐν στίχ. 3 τῆς σελ. 459 τοῦ παρόντος τόμου σχολίου.



θ. Τῷ Χαλκηδότῳ Βιθυνίας, θρόνος ἀποκειμενος οὐκ ἔστ.

ι. Τῷ Σίδης, Παμφυλίας.

α. ὁ Ἀσπένδου. — β. ὁ Τένης. — γ. ὁ Ἐταίνου. — δ. ὁ Ὀρύμνης. — ε. ὁ Κάσσων. — ς. ὁ Σεμνέων. — ζ. ὁ Καραλλίων. — η. ὁ Κορακησίου. — θ. ὁ Συέδρων. — ι. ὁ Μύλων, ἦτοι Ἰουστινιανουπόλεως. — ια. ὁ Οὐράνδων. — ιβ. ὁ Δαλισανδοῦ. — ιγ. ὁ Ἰσθων. — ιδ. ὁ Ἀρβης. — ιε. ὁ Κολυβρυσσοῦ. — ις. ὁ Μαναίων.

ια. Τῷ Σεβαστείας, Ἀρμενίας.

α. ὁ Σεβαστουπόλεως. — β. ὁ Νικοπόλεως. — γ. ὁ Σατάλων. — δ. ὁ Κολωνείας. — ε. ὁ Βηρίσσης.

ιβ. Τῷ Ἀμασείας, Ἐλενοπόδου.

α. ὁ Ἀμισσοῦ. — β. ὁ Σινώπης. — γ. ὁ Ἰβόρων, ἦτοι Πιρολίσσης. — δ. ὁ Ἀνδράπων. — ε. ὁ Ζαλίχου, ἦτοι Λεοντοπόλεως. — ς. ὁ Ζήλων.

ιγ. Τῷ Μελιτηνῆς, δευτέρας Ἀρμενίας.

α. ὁ Ἄρκης. — β. ὁ Κουκουσοῦ. — γ. ὁ Ἀραβισοῦ. — δ. ὁ Ἀρισράθης. — ε. ὁ Κομάνων.

ιδ. Τῷ Τυάνων, δευτέρας Καππαδοκίας.

α. ὁ Κυβισρῶν. — β. ὁ Φαυσινουπόλεως. — γ. ὁ Σασίμων.  
Σχολ. Ἀντὶ τοῦ Κυβισρῶν, γράφεται καὶ, Κυβίτων. Ἐτιμήθη εἰς ἀρχιεπισκοπὴν ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου.

ιε. Τῷ Γάγγρας, Παφλαγονίας.

α. ὁ Ἰουνουπόλεως. — β. ὁ Δαδύβρων. — γ. ὁ Σωρῶν.

ισ. Τῷ Θεσσαλονίκης, Θεσσαλίας.

α. ὁ Κίτρους. — β. ὁ Βερροίας. — γ. ὁ Δρουγουδιτίας. — δ. ὁ Σερβίων. — ε. ὁ Κασσανδρίας. — ς. ὁ Καμπανίας, ἦτοι Καφρίου. — ζ. ὁ Πέτρας. — η. ὁ Ἐρκουλιών, ἦτοι Ἀρδαμεριού. — θ. ὁ Ἰερισσοῦ, ἦτοι Ἀγίου ὄρους. — ι. ὁ Λίτης καὶ Ρεντίνης. — ια. ὁ Βαρδαριωτῶν, ἦτοι Τούρκων.

ις. Τῷ Κλαυδιουπόλεως, Ὀρωριάδος.

α. ὁ Ἡρακλείας Πόντου. — β. ὁ Προυσιάδος. — γ. ὁ Τίλου. — δ. ὁ Κρατείας. — ε. ὁ Ἀδριανουπόλεως.

ιη. Τῷ Νεοκαισαρείας, Πόντου Πολεμωνιακοῦ.

α. ὁ Κερασούντος. — β. ὁ τοῦ Πολεμωνείου. — γ. ὁ Κομάνων. — δ. ὁ Ἀλύας. — ε. ὁ Ριζαίου. — ς. ὁ Κόκκου. — ζ. ὁ Εὐνίκου.

Σχολ. Τῷ Νεοκαισαρείας εἰσὶ καὶ αὐταὶ ὁ Ἀραδάσης ὁ Μαρτυροπόλεως ὁ Ὑψηλός (1).

ιθ. Τῷ Πισιροῦντος, δευτέρας Γαλιτίας.

α. ὁ Γερμοκολωνείας. — β. ὁ Πιτενησοῦ. — γ. ὁ Συνοδέων. — δ. ὁ τοῦ ἀγίου Ἀγαπητοῦ. — ε. ὁ Λωτίνου. — ς. ὁ Ὀρκίτου. — ζ. ὁ Σπαλείας.

κ. Τῷ Μύρων, Λυκίας.

α. ὁ Μασαύρων. — β. ὁ Τελμησοῦ. — γ. ὁ Λιμύρων. — δ. ὁ Ἀράξης. — ε. ὁ Ἀπρίλλων. — ς. ὁ Ποδαλείας. — ζ. ὁ Ὀρυκάνδων. — η. ὁ Τάτλων. — θ. ὁ Ἀρνεῶν. — ι. ὁ Σιδύμων. — ια. ὁ Ζηνωνουπόλεως. — ιβ. ὁ Ὀλύμπου. — ιγ. ὁ Τλῶν. — ιδ. ὁ Κορυδαλων. — ιε. ὁ Κάνου. — ις. ὁ Ἀκρασοῦ. — ιζ. ὁ Ξάνθου. — ιη. ὁ Βώου, ἦτοι Σοφριανουπόλεως. — ιθ. ὁ Μαρκιανῆς. — κ. ὁ Οἰνιάνδων. — κα. ὁ Χώματος. — κβ. ὁ Κανδίβων. — κγ. ὁ Φέλλου. — κδ. ὁ Ἀντιφέλλου. — κε. ὁ Φασηλίδος. — κς. ὁ Ἐρδιουπόλεως. — κζ. ὁ Ἀκαλισοῦ. — κη. ὁ Αὐκάνδων. — κθ. ὁ Παλλιωτῶν. — λ. ὁ Εὐδοκιάδος. — λα. ὁ Πατάρων. — λβ. ὁ Κόμβων. — λγ. ὁ Νήσσιων. — λδ. ὁ Βαλβούρων. — λε. ὁ Μελοῦτῶν. — λς. ὁ Κυανέων.

κα. Τῷ Σταυρουπόλεως, Καρίας.

α. ὁ Κισύρας. — β. ὁ Ἡρακλείας Σαλβάκης. — γ. ὁ Ἀπολωνιάδος. — δ. ὁ Ἡρακλείας Λακύνων (2). — ε. ὁ Ταβῶν. — ς. ὁ Λάρβων. — ζ. ὁ Ἀντιοχείας Μαιάνδρου. — η. ὁ Ταπασσῶν. — θ. ὁ Ἀρπάσων. — ι. ὁ Νεαπόλεως. — ια. ὁ Ὀρθοσιάδος. — ιβ. ὁ Ἀνωτετάρτης. — ιγ. ὁ Ἀλλαβάνδων. — ιδ.

(1) ἴσως Ὑψηλῶν. — (2) Λάτμου.

ὁ Στρατονικείας. — ιε. ὁ Ἀλίνδων. — ις. ὁ Μυλάσσων. — ιζ.  
ὁ Μήζου, ἤτοι Ἀμύζωνος. — ιη. ὁ Σίζων. — ιθ. ὁ Ἰάσσοῦ. —  
κ. ὁ Βαρθολομαίου. — κα. ὁ Ἀλικαρνασσοῦ. — κβ. ὁ Ακρύμων. —  
κγ. ὁ Κνίδου. — κδ. ὁ Μύνδου (1). — κε. ὁ τοῦ Ἱεροῦ. — κς.  
ὁ Κινδράμων. — κζ. ὁ Κεράμων.

κβ. *Τῶ Λαοδικείας, Φρυγίας Καππαδοκίας.*

α. ὁ Τραπεζοῦπόλεως. — β. ὁ Ἀκρωνείας. — γ. ὁ Σεβα-  
ρειαίης. — δ. ὁ Κερετάπων. — ε. ὁ Ἀππείας. — ς. ὁ Πελοπον-  
— ζ. ὁ Εὐμενεΐας. — η. ὁ Συβλίου. — θ. ὁ Τημενοθηρῶν.  
— ι. ὁ Γρανουπόλεως. — ια. ὁ Ἀθανασσοῦ. — ιβ. ὁ Λούν-  
δων. — ιγ. ὁ Κυδισσοῦ. — ιδ. ὁ Ἰνράκων. — ιε. ὁ Ἰρβίνων.  
ις. ὁ Ἰλούζης. — ιζ. ὁ Συγγάου. — ιη. ὁ Θερμίουπόλεως. —  
ιθ. ὁ Διοκλείας. — κ. ὁ Ἀριστείου. — κα. ὁ Οἰνοκόμου, ἤτοι  
Ἰουστινιανουπόλεως.

κγ. *Τῶ Συγγάων, Φρυγίας Σαλουταρίας.*

α. ὁ Δορυλαίου. — β. ὁ Μιδαίου. — γ. ὁ Ἰψοῦ. — δ. ὁ  
Ἀβρόκλου. — ε. ὁ Πρυμνήσου. — ς. ὁ Μηροῦ. — ζ. ὁ Σιβί-  
δου. — η. ὁ Φυτείας. — θ. ὁ Ἱεραπόλεως. — ι. ὁ Εὐκαρπείας.  
— ια. ὁ Λυσιάδος. — ιβ. ὁ Λύγουστοπόλεως. — ιγ. ὁ Βρούζου.  
— ιδ. ὁ Ὀτροῦ. — ιε. ὁ Λυκαόνων. — ις. ὁ Στεκτωρίου. —  
ιζ. ὁ Γορδορινίας. — ιη. ὁ Κεβορκίου (2). — ιθ. ὁ Δαφνουσίτου.  
— κ. ὁ Κλήρων.

κδ. *Τῶ Ἰκονίου, Λυκαονίας.*

α. ὁ Λύστρων. — β. ὁ Βασάδων. — γ. ὁ Ἀμβλάδων. —  
δ. ὁ Ὀμονάδων. — ε. ὁ Ψιθῆλλων. — ς. ὁ Σαβάτρων.  
ζ. ὁ Κάννης. — η. ὁ Εὐδοκιάδος. — θ. ὁ Πύργων. — ι. ὁ Λα-  
ράνδων. — ια. ὁ Ἰλίστρων. — ιβ. ὁ Πασσάλων. — ιγ. ὁ Τι-  
βασσάδων. — ιδ. ὁ Βαράτων. — ιε. ὁ Ηέρτων.

κε. *Τῶ Ἀρτιοχείας, Πισιδίας.*

α. ὁ Σαγαλασσοῦ. — β. ὁ Σωζοπόλεως. γ. ὁ Ἀπαμείας. —  
δ. ὁ Τυριαίου. — ε. ὁ Βάρεως. — ς. ὁ Ἀδριανουπόλεως. — ζ.  
ὁ Λιμενῶν. — η. ὁ Λαοδικείας. θ. ὁ Σελευκείας. — ι. ὁ Δά-  
δων. — ια. ὁ Ζαρζήλων. — ιβ. ὁ Τιμβριάδος. — ιγ. ὁ Τυμαν-

(1) ἤτοι Σταδίας. Δ. ἐν περισελ. — (2) ἴσ. Κεβορκίου.

δοῦ. — ιδ. ὁ Κονάνης. — ιε. ὁ Μάλλου. — ις. ὁ Σινιάνδου.  
— ιζ. ὁ Τιτυασσοῦ. — ιη. ὁ Μητροπόλεως — ιθ. ὁ Πάππων.  
— κ. ὁ Παράλλης. — κα. ὁ τοῦ Βινδέου.

κς. *Τῶ Συλαίου, ἤτοι τῶ Πέργης, δευτέρας Παμφυλίας.*

α. ὁ Ἀττάλεια. — β. ὁ Μαγύδου. — γ. ὁ Εὐδοκιάδος. —

Σχόλ. Ἡ Ἀττάλεια γέγονε μητρόπολις ἐν ἔτει ςφ'. ἐνενηκοσῶ  
δευτέρῳ, ἐπὶ Εὐστρατίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, παρὰ τοῦ  
Βασιλέως κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.

δ. ὁ Τερμισοῦ. — ε. ὁ Ἰσινδοῦ. — ς. ὁ Μαξιμιανουπόλεως. —  
ζ. ὁ Κρημνῶν. — η. ὁ Κορδύλων. — θ. ὁ Ἀριασσοῦ. — ι. ὁ  
Πεδλινησοῦ. — ια. ὁ Ἀδικηταναύρων. — ιβ. ὁ Πούγλων — ιγ.  
ὁ Ἀδριανῆς. — ιδ. ὁ Σανδίδων. — ιε. ὁ Βάρβης. — ις. ὁ Περ-  
βαίνων.

Σχόλ. Ἰπὸκείνται τῇ Πέργῃ καὶ ἕτεροι δύο, ὁ Λαγίνων, καὶ  
ὁ Παλαιουπόλεως, ἤτοι Ἀλειρῶν.

κζ. *Τῶ Κορίνθου, Πελοποννήσου.*

α. ὁ τοῦ Δαμαλαῆ. — β. ὁ Ἄργους. — γ. ὁ Μονεμβασίας. —

Σχόλ. Ὁ Ἄργους γέγονε μητροπολίτης ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰσαα-  
κίου τοῦ Ἀγγέλου, ἐν ἔτει ςφκζ.

δ. ὁ Κεφαλληνίας. — ε. ὁ Ζακύνθου. — ς. ὁ Ζημενᾶς. — ζ. ὁ  
Μαίνης.

κη. *Τῶ Ἀθηνῶν, Ἑλλάδος.*

α. ὁ Εὐρίπου. — β. ὁ Διαυλίας. — γ. ὁ Κορωνείας. — δ. ὁ  
Ἄνδρου. — ε. ὁ Ὠρεοῦ. — ς. ὁ Σκύρου. — ζ. ὁ Καρύσου. — η.  
ὁ Παρθμοῦ — θ. ὁ Λύλωνος. — ι. ὁ Σύρας (1).

κθ. *Τῶ Μωκησσοῦ, Καππαδοκίας.*

α. ὁ Ναζιανζοῦ. — β. ὁ Καλωνείας. — γ. ὁ Παρνασσοῦ. —  
δ. ὁ Δοάρων. — ε. ὁ Μετιάνης.

λ. *Τῶ τῆς Νήσου Κρήτης.*

α. ὁ Γορτύνης. — β. ὁ Κνωσσοῦ. — γ. ὁ Ἀρκαδίας. — δ. ὁ  
Χερρόνησου. — ε. ὁ Αὐλοποτάμου. — ς. ὁ τοῦ Ἀγρίου. — ζ.

(1) ἴ. ἡ Σύρας καὶ Σερίφου. ἴ. ἡ Κέα καὶ Θερμιῶν. Νεῖλος παρ' Ἀλλατίζης.  
(TOM. B'.)



δ. Λάμπης. — η. ὁ Κυδωνίας. — θ. ὁ Ἱερᾶς. — ι. ὁ Πέτρας (1). — ια. ὁ Σιτείας. — ιβ. ὁ Κισσάρου.

λα. Τῷ Σελευκίας θρόνος ὑποκείμενος οὐκ ἔστι.

ιβ. Τῷ Ῥηγίου, ἤτοι τῷ Καλαβρίας.

α. ὁ Βιβώννης. — β. ὁ Ταυριάνης. — γ. ὁ Λοκρίδος. — δ. ὁ Φουσιάνου. — ε. ὁ Σκυλακίου. — ς. ὁ Τροπαίου. — ζ. ὁ Ἀμανταίας. — η. ὁ Κρότωνος. — θ. ὁ Κωνσταντίας. ι. ὁ Νικοτέρων. — ια. ὁ Βισουνιάνου. — ιβ. ὁ Νεοκάστρου. — ιγ. ὁ Κασάνου.

ιγ. Τῷ Πατρῶν, Πελοποννήσου.

α. ὁ Λακεδαιμονίας. — β. ὁ Μεθώνης. — γ. ὁ Κορώνης. — δ. ὁ Ἐλους. — ε. ὁ Βολαίνης.

Σχόλ. Ἡ Λακεδαιμονίας ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν παρὰ τοῦ Βασιλέως κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἐπὶ τοῦ κυρίου Εὐστρατίου τοῦ πατριάρχου, ἔτει ςψη'.

ιδ. Τῷ Τραπεζοῦντος, Λαζικῆς.

α. ὁ Χερσιάνων. — β. ὁ Χαρούζουρ. — γ. ὁ Χαχαίου. — δ. ὁ Παίπερ. — ε. ὁ Κεραμέων. — ς. ὁ Λερίου. — ζ. ὁ Βιζάνων. — η. ὁ Σακάβου. θ. ὁ Τοχαβτζιτζου. — ι. ὁ Τοχαντιέρτζ. — ια. ὁ Τοουλνούτου. — ιβ. ὁ Φοσιανῆς. — ιγ. ὁ Τοσερμάτζου. — ιδ. ὁ Ἀνδάκτων. — ιε. ὁ Ζαριμάκων.

ιε. Τῷ Λαρίσσης, δευτέρας Θεσσαλίας καὶ πάσης Ἑλλάδος.

α. ὁ Δημητριάδος. — β. ὁ Φαρσάλου. — γ. ὁ Δουμοκαῦ. — δ. ὁ Ζητουνίου. — ε. ὁ Ἐζερού. — ς. ὁ Λοιδορικού. — ζ. ὁ Τρίκκης. — η. ὁ Ἐχίνου. — θ. ὁ Κολυνδροῦ. — ι. ὁ Σταγῶν. — ια. ὁ Κατρίας (2). — ιβ. ὁ Γαρδικίου. — ιγ. ὁ ἐτέρας Γαρδικίας. — ιδ. ὁ Περιστερᾶς. — ιε. ὁ Ραδοβιστίου. — ις. ὁ Πατζουνᾶς. — ιζ. ὁ Βεσαίνης. — ιη. ὁ Σκοπέλου. — θ. ὁ Καλλινδοῦ. — ιθ. ὁ Μικραριτζίου. — κ. ὁ Λιτζᾶς. — κα. ὁ Χαρμένων. — κβ. ὁ Βωδένης. — κγ. ὁ Ἄλμυροῦ. — κδ. ὁ Σομοκόβου. — κε. ὁ Βιαίνης (3).

(1) Ἄλλοτε ἦν εἰς θρόνος, ὁ Ἱεραπόδνης, ἢ Ἱερᾶς Πέτρας. — (2) Ἰσ. Κατερίνης. — (3) Αἱ ἀπὸ τῆς ια, ἐπισκοπαὶ ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ παρὰ Γ. καταλόγου, οὐ κινῶσαι δὲ παρὰ Α.

ις. Τῷ Ναυπάκτου, Αἰτωλίας.

α. ὁ Βονδίτζης. — β. ὁ Ἄετοῦ. — γ. ὁ Ἀχελώου. — δ. ὁ Φογῶν. — ε. ὁ Ἰωαννίνων. — ς. ὁ Φωτικῆς. — ζ. ὁ Ἀδριανουπόλεως. — η. ὁ Βουθρωτοῦ. — θ. ὁ Χιμάρας.

ιζ. Τῷ Φιλίππουπόλεως, Θράκης.

α. ὁ Ἀγαθονικείας. — β. ὁ Λιοτίτζης. — γ. ὁ Σκουταρίου. — δ. ὁ Λεύκης. — ε. ὁ Βλέπτου. — ς. ὁ Δραμίτζης. — ζ. ὁ Ἰωαννίτζων. — η. ὁ Κωνσταντίας. — θ. ὁ Βελικείας. — ι. ὁ Βουκούβων.

ιη. Τῷ Τραϊανουπόλεως, Ῥοδόπης.

α. ὁ Διδυμοτείχου. — β. ὁ Μάκρης. — γ. ὁ Μοσινουπόλεως. — δ. ὁ Ἀναστασιουπόλεως. — ε. ὁ Πόρων (1). — ς. ὁ Ξανθίας. — ζ. ὁ Περιθεωρίου. — η. ὁ Θεοδώρου.

ιθ. Τῷ Ῥόδου, τῶν Κυκλάδων νήσων.

α. ὁ Σάμου. — β. ὁ Χίου. — γ. ὁ Κῶ. — δ. ὁ Ναξίας. — ε. ὁ Θηρασιῶν. — ς. ὁ Πάρου. — ζ. ὁ Τήνου. — η. ὁ Μήλου. — θ. ὁ Πισσίνης. — ι. ὁ Ἰκαρίας. — ια. ὁ Λέρου. — ιβ. ὁ Ἀσυπαλαίας. — ιγ. ὁ Τραχείας. — ιδ. ὁ Νησοῦρων.

Σχόλ. Ἡ Πάρος καὶ ἡ Ναξία ἠνώθησαν, καὶ γεγόνασι μητρόπολις, μηνὶ Ματίω, ἐπινεμήσεως ἑκτῆς, ἔν ἔτει ςφιδά.

ι. Τῷ Φιλίππων, Μακεδονίας.

α. ὁ Θεωρίου. — β. ὁ Πολυσεύλου. — γ. ὁ Βελικείας. — δ. ὁ Χριστουπόλεως. — ε. ὁ Σμολαίνων. — ς. ὁ Καισαροπόλεως. — ζ. ὁ Ἀλεξτροπόλεως.

μα. Τῷ Ἀδριανουπόλεως, Αἰμιμόντου.

α. ὁ Σωζοπόλεως. — β. ὁ Ἀγαθοπόλεως. — γ. ὁ Δεβελτοῦ. — δ. ὁ Τραβιζύης. — ε. ὁ Καράβου. — ς. ὁ Βουκέλλου. — ζ. ὁ Προβάτου. — η. ὁ Σκοπέλου. — θ. ὁ Βρύσεως. — ι. ὁ Βουλγαροφύγου. — ι. ὁ Τζαϊδων.

μβ. Τῷ Ἱεραπόλεως, Φρυγίας Καππαταρίας.

α. ὁ Μιστελλουπόλεως. — β. ὁ Ἀτούδων. — γ. ὁ Μοσύς.

(1) Ἰσ. Τοπερίου.

νων. — δ. ὁ Φόβων. — ε. ὁ Ἀγκύρας. — ς. ὁ Συναοῦ. — ζ. ὁ  
Πιθεριουπόλεως. — η. ὁ Κανδῶν. — θ. ὁ Ζανῶν.

μγ. Τῷ Δυρραχίου.

α. ὁ τῶν Στεφανιακῶν. — β. ὁ Χονουβίας. — γ. ὁ Κροῶν.  
— δ. ὁ Ἐλισσοῦ. — ε. ὁ Διοκλείας. — ς. ὁ Σκοδρῶν. — ζ. ὁ  
Δριβάστου. — η. ὁ Παλάθων. — θ. ὁ Γλαβινίτζας, ἦτοι Ἀκρο-  
κεραυνείας. — ι. ὁ Ἀύλωνείας. — ια. ὁ Λυκινίδων. — ιβ. ὁ  
Ἀντιβάρεως. — ιγ. ὁ Τζερινίκου. — ιδ. ὁ Πουλχεριουπόλεως.  
— ιε. ὁ Γραδιτζίου.

μδ. Τῷ Σμύρνης, Ἀσίας.

α. ὁ Φωκαίας. — β. ὁ Μαγνησίας τῆς Ἀνηλίου. — γ. ὁ Κλα-  
ζομενῶν. — δ. ὁ Σωσάνδρου. — ε. ὁ τοῦ Ἀρχαγγέλου. — ς. ὁ  
τῆς Πέτρας.

με. Τῷ Κατάνης, θρόνος ὑποκείμενος οὐκ ἔστι.

μς. Τῷ Ἀμορίου, Φρυγίας.

α. ὁ Φιλομηλίου. — β. ὁ τοῦ Δοκιμίου. — γ. ὁ Κλαγκίου.  
— δ. ὁ Πολυβότρου. — ε. ὁ Πισσίας.

μζ. Τῷ Καμάχου, Ἀρμενίας.

α. ὁ Κελτζηνῆς. — β. ὁ Ἀραβράκων. — γ. ὁ Βαρζανίσσης. —  
δ. ὁ Μελοῦ. — ε. ὁ Μελοῦ ἕτερος. — ς. ὁ Ῥωμανουπόλεως.  
— ζ. ὁ Τουτιλείου.

μη. Τῷ Κοτναίου, Φρυγίας.

α. ὁ Σπορῆς. — β. ὁ Κονῆς. — γ. ὁ Γαϊουκώμεως.

μθ. Τῷ ἁγίας Σεβηριανῆς, Καλαβρίας.

α. ὁ Εὐρύατων. — β. ὁ Ἀκεραντείας. — γ. ὁ Καλλιπόλεως.  
— δ. ὁ τῶν Ἀεισύλων. — ε. ὁ τοῦ Παλαιοκάστρου.

ν. Τῷ Μιτυλήνης, Αἰόλου.

α. ὁ Εὐέσσου. — β. ὁ Στρογγύλης. — γ. ὁ Τενέδου. — δ.  
ὁ Βερδίνου. — ε. ὁ Περπερίνης. — ς. ὁ Μαρμαριτζάνης.

να. Τῷ Νέων Πατρῶν, Ἑλλάδος.

α. ὁ Γαλάζων. — β. ὁ Κουτζιάγρου. — γ. ὁ Σιβίκτου.  
— δ. ὁ Βαριάνης.

νβ. Τῷ Εὐχαΐτων, θρόνος ὑποκείμενος οὐκ ἔστι.

νγ. Τῷ Ἀμάστριδος, ὁμοίως.

νδ. Τῷ Χωνῶν, ὁμοίως.

νε. Τῷ Ἰδροῦντος, ὁμοίως.

νς. Τῷ Κελτζηνῆς, σὺν τῇ Κορτζενῇ καὶ Ταρῶν.

α. ὁ Τόμαως. — β. ὁ Χατζτοῦν. — γ. ὁ Λυκοποταμίας.  
δ. ὁ Κορτζενῆς. — ε. ὁ Μιασραβάτζ. — ς. ὁ Κούτ. — ζ. ὁ  
Τοπάρχου. — η. ὁ Ἀμβρῆς. — θ. ὁ Τουτάρων. — ι. ὁ Μιχρ-  
μαντιτζούρ. — ια. ὁ Ματζιερτε. — ιβ. ὁ τοῦ ἁγίου Νικολάου.  
— ιγ. ὁ Εὐαῆς, ἢ τῆς Θεοτόκου. — ιδ. ὁ Ἀρτζεσίου, ἦτοι  
ἁγίου Νικολάου. — ιε. ὁ Ἀρτζικῆ, ἦτοι Ἀρκεράβου. — ις. ὁ  
Ἀμουκίου. — ιζ. ὁ Περκίν. — ιη. ὁ τοῦ ἁγίου Γεωργίου. —  
ιθ. ὁ Ὄστάν. — κ. ὁ τοῦ ἁγίου Ἐλισσαίου. — κα. ὁ τοῦ Σε-  
δράκ, ἢ Θεοτόκου.

νζ. Τῷ Κολωνείας θρόνος ὑποκείμενος οὐκ ἔστι.

Οἱ ἀποσπασθέντες ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς διοικήσεως, καὶ νῦν τε-  
λοῦντες ὑπὸ τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως μητροπολίται, καὶ  
οἱ ὑπ' αὐτοὺς ἐπίσκοποι, εἰσὶν·

α. ὁ Θεσσαλονίκης. — β. ὁ Συρακούσης. — γ. ὁ Κορίνθου.  
δ. ὁ τοῦ Ῥηγίου. — ε. ὁ Νικοπόλεως. — ς. ὁ Ἀθηνῶν. — ζ.  
ὁ Πατρῶν.

Τῷ Συρακούσης, Σικελίας.

α. ὁ Ταυρομενίου. — β. ὁ Μεσσήνης. — γ. ὁ Ἀκράγαντος. —  
δ. ὁ Κρονίου. — ε. ὁ Διλυθαίου. — ς. ὁ τοῦ Δρεπάνου. — ζ.  
ὁ τοῦ Πανόρμου. — η. ὁ τῶν Θερμῶν. — θ. ὁ Κεφαλουδίου. —  
ι. ὁ Ἀλέσης. — ια. ὁ Τυνδαρίου. — ιβ. ὁ Μελίτης. — ιγ. ὁ  
Λιπάρας(1).

Καὶ ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως, ὁ Σελευκείας Παμφυλίας  
μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν κγ'. ἐπισκόπων, οἵτινες εἰσὶν οὗτοι·

α. ὁ Κελεντέρεως. — β. ὁ Ἀνεμόης. — γ. ὁ Τιτυουπόλεως.

(1) παρὰ Δεκαπατρῆ εὐρεῖται καὶ αἱ ἐξῆς ἐπίσκοποι· ἡ Κατάνη· τὰ Τρό-  
καλα· ἡ Καμαρίνη· ἡ Λεοντίνη· ἡ Γαῦδας, νῆσος· Βουρκάνος· Αἰδυμοί· Οὐστι-  
α· Ταινίρος· ἡ δὲ Κατάνη ἀναφέρεται παρὰ τῶν αὐτῶν καὶ ὡς μητρόπολις.



δ. ὁ Λάμων. — ε. ὁ Ἀντιοχείας. — ς. ὁ Σελινοῦντος. — ζ. ὁ Ἡλίου Σεβαστῆς. — η. ὁ Ζηνωνοπόλεως. — θ. ὁ Λαυσάδων. — ι. ὁ Διοκαισαρείας. — ια. ὁ Ὀλβας. — ιβ. ὁ Κλαυδιούπολεως. — ιγ. ὁ Νεαπόλεως. — ιδ. ὁ Δαλισανδοῦ. — ιε. ὁ φιλαδηλεφείας. — ις. ὁ Ἀδράσου. — ιζ. ὁ Μελόνης. — ιη. ὁ Εἰρηνοπόλεως. — ιθ. ὁ Γερμανικουπόλεως. — κ. ὁ Δομετιουπόλεως. — κα. ὁ Τιβήλων. — κβ. ὁ Κοδάκων. — κγ. ὁ Συνήδων.

*Τῷ Κυέβῳ τῆς Ῥωσσίας ὑπόκεινται αἱ ἐπισκοπαὶ αὗται(1).*

α. Τὸ μέγαλον Νοβογόροδον. — β. ἡ Τζερνιχόβη. — γ. ἡ Ζούσδαλη. — δ. ἡ Ροστόβη. — ε. ἡ Μεγάλη Βλαδιμίρη. — ς. ἡ Περιεσθλάβη Ρούσικος. — ζ. τὸ Ἀσπρόκαστρον τὸ μέγαλον πλησίον τοῦ Κυέβου. — η. ὁ Ἅγιος Γεώργιος εἰς τὸν Ῥώσον ποταμόν. — θ. Πολόσκα. — ι. ἡ Ῥωζάνη. — ια. ἡ Τυφέρνη. — ιβ. τὸ Σαράγιον.

*Καὶ εἰς τὴν μικρὰν Ῥωσσίαν.*

α. ἡ Γάλιτζα. — β. ἡ Βλαδιμίρη. — γ. ἡ Περεμισλη. — δ. ἡ Λούτζισκα. — ε. ἡ Τουρούβη. — ς. ἡ Χόλμη. — ζ. Τὸ Σμόλένκον.

### ΕΚ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΔΟΞΑΠΑΤΡΗ

*Περὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων (2).*

**Ο** ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ κατεῖχεν ἅπασαν τὴν Λιβύην, καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, καὶ ἕως Μαρμαρικῆς, καὶ Ἀφρικῆς Τριπόλεως, καὶ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον, καὶ αὐτὴν τὴν Παλαιστίνην, ἔνθα τὰ Ἱεροσόλυμα. ἔχει οὖν καὶ οὗτος ἐπαρχίας διαφόρους, καὶ μητρο-

(1) Οἱ ἐξῆς θρόνοι τῆς Ῥωσσίας εἰρηνται μόνον παρὰ Γοάρῳ ἐν τῷ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Λέοντος φερομένῳ καταλόγῳ.

(2) Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν περὶ τῆς καταστάσεως τῶν θρόνων τῆς Ἐκκλησίας κατα τὴν ια. ἑκατονταετηρίδα, προσετέθησαν ἐνταῦθα, ὡς ἐν παραρτήματι τοῦ προηγουμένου καταλόγου, τὰ ἄνω χωρία τῆς περὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων πραγματείας Νεῖλου τοῦ Δοξαπατρῆ, ἅτε δὴ τοῦ προτεταγμένου καταλόγου ἀφορῶντος μόνους τοὺς ὑπὸ τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ὑποκειμένους θρόνους. Τὰ χωρία ταῦτα ἐρανίσθημεν ἐκ τοῦ ἁλλοῦ de Corp. versu σελ. 165, 167, καὶ 195. Παραλείφθη δὲ ἡ ἐκδοσις καὶ τοῦ περὶ τῶν τῷ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχῃ ὑποκειμένων θρόνων καταλόγου τοῦ Δοξαπατρῆ, ἀλλ' οὐ παρεβλήθη, ὡς εἴρηται, πρὸς τὸν ἐν σελ. 455 καὶ ἐπ. ἐκδομένον.

πόλεις δεκατρεῖς· πρώτην ἐπαρχίαν, τὴν πρώτην Σταμνίκης, ἐν ἣ πρώτῃ μητρόπολις τὸ Πηλοῦσιον, ἔχουσα διαφόρους ἐπισκοπὰς· καὶ τὴν δευτέραν ἐπαρχίαν Σταμνίκης, ἐν ἣ μητρόπολις δευτέρα ἢ Λεοντῶ, ἔχουσα διαφόρους ἐπισκοπὰς· καὶ τὴν πρώτην ἐπαρχίαν Αἰγύπτου, ἐν ἣ καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ κεφαλὴ πάσων· καὶ τὴν δευτέραν ἐπαρχίαν Αἰγύπτου· καὶ τὴν ἐπαρχίαν Ἀρκαδίας, ἐν ἣ τρίτη μητρόπολις Ὀξύρυγχος, ἔχουσα ἐπισκοπὰς διαφόρους· καὶ τὴν δευτέραν ἐπαρχίαν Θηβαίδος, ἐν ἣ πέμπτη μητρόπολις Πτολεμαῖς, ἔχουσα ὑφ' ἑαυτὴν ἐπισκοπὰς διαφόρους· καὶ τὴν ἐπαρχίαν Λιβύης, ἐν ἣ ἐστὶ μητρόπολις Δαρικῶ, ἔχουσα ἐπισκοπὰς τινὰς· ἐτι ἔχει ἑτέραν μητρόπολιν ἢ Ἀλεξάνδρεια καὶ ἑβδόμην τὴν Μαριάτ, καὶ ὀγδόην, τὸ Γονέσιν ἐν τῷ ἑβδόμῳ στόματι τοῦ Νεῖλου· ἐπτὰ γὰρ ἔχει στόματα ὁ Νεῖλος, ἐν οἷς πόλεις διάφοροι. Αὗται μὲν οὖν ὀκτὼ μητροπόλεις Ἀλεξανδρείας, ἔχουσαι καὶ ἐπισκοπὰς διαφόρους ὑφ' ἑαυτὰς. Εἰσὶ δὲ αἱ λοιπαὶ πέντε μητροπόλεις αὐτῆς οὐκ ἔχουσαι ἐπισκοπὰς ὑφ' ἑαυτὰς· εἰσὶ δὲ αὗται· ἡ Δαμιάτα, ἡ Σάτα, ἡ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, ἡ Φαράν, καὶ ἡ Ἄρη, ὁμοῦ δεκατρεῖς. Εἶχε δὲ καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια καὶ ἄλλους θρόνους πολλοὺς· ἀλλὰ μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν αἵρεσιν Σηθῆρου, καθηρπάγησαν ὑπὸ τῶν Σηθηριανῶν· ὡσπερ εἶχε καὶ τὴν διακράτησιν πᾶσαν Ἱεροσολύμων, καὶ αὐτὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ πάντας τοὺς θρόνους, τοὺς νῦν τελούντας ὑπὸ τὴν ἐνορίαν τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων· εἶχε γὰρ καὶ αὐτὴν τὴν Παλαιστίνην πᾶσαν τότε, ὡς προείπομεν, καὶ ἄλλας ἐπαρχίας· ἔτι κατεῖχε τὴν ἐπαρχίαν Λιβύης Πενταπόλεως, καὶ τὴν ἐπαρχίαν Τριπόλεως Βαρβαρίας, ὡστε ἐκ τούτου λύεται καὶ ἡ φιλονεικία, ἢ μέσον τοῦ Ἀλεξανδρείας, καὶ τοῦ Καρθαγένης· δύο γὰρ Τριπόλεις εἰσὶν· ἡ μία ὑπὸ τὴν ἀνατολήν, ἣτις ἐστὶ τρισκαίδεκάτη ἐπισκοπὴ Τύρου ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν Φοινίκης παραλίαν· ἡ δὲ Τύρος, ὡς προεγράφη, πρώτη μητρόπολις Ἀντιοχείας· αὕτη μὲν οὖν ἡ μία Τρίπολις· ἄλλη Τρίπολις ὑπὸ τὴν Αἰγυπτιακὴν διοίκησιν, τὴν καὶ Λιβυκὴν, ἢ λεγομένη τῆς Βαρβαρίας, ὑποκειμένη τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, οὐκ αὐτὴ πρωτότυπος· οὐ γὰρ ἐστὶ μητρόπολις, ἀλλ' ἐπισκοπὴ ὑποκειμένη μιᾷ μητροπόλει ἐκ τῶν τοῦ Ἀλεξανδρείας· μάλιστα οὖν ἐπιζητεῖ ταύτην ὁ Καρθαγένης, ὁ

τῷ τῆς Εὐρώπης προκαθημένῳ υποκείμενος, οἷον τῷ Ῥώμῃ. Ἐν τούτοις καὶ τὰ τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας, ἥτοι Λιβύης. Πλὴν, εἰ καὶ ἅπασα ἡ ἀνατολὴ Ἀσία ἐκαλεῖτο, καὶ ἅπασα ἡ δύσις Εὐρώπη, ἀλλ' εἰσὶ τινες χώραι τῆς ἀνατολῆς, αἵτινες ἰδικῶς χρῶνται τῷ τῆς Ἀσίας ὀνόματι, ὡς ἡ Ἔφεσος ἡ ἐν τῷ Θρακησίῳ, καὶ ἡ Σμύρνα, καὶ αἱ ἐκεῖσε πᾶσαι πόλεις, ὡς ἐξῆς δηλώσομεν ὁμοίως εἰσὶ καὶ ἐν τῇ δύσει χώραι, αἵτινες χρῶνται τῷ τῆς Εὐρώπης ὀνόματι, ὡς Ἡράκλεια ἡ ἐν τῇ Θράκῃ, ἡ πλησίον Κωνσταντινουπόλεως ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς Λιβύης εἰσὶ τινες χώραι ἰδικῶς τῆς Λιβύης καλούμεναι, ὡς ἡ ἐπαρχία Λιβύης Πενταπόλεως, ὡς προεγράψαμεν. Διὰ τοῦτο δὲ, ὡς οἶμαι, ἰδικῶς αὐταὶ ἐχρήσαντο τοῖς γενικοῖς ὀνόμασι, διὰ τὸ ἐκεῖθεν ἀρχεσθαι ἕκαστον μέρος, ἡγοῦν τὸ Εὐρωπαϊκὸν ἐκ τῆς Θράκης, καὶ τὸ Ἀσιανὸν ἐκ τοῦ Θρακησίου ὁμοίως· καὶ τὸ Λιβυκὸν ἐκ τῆς Πενταπόλεως.

Ὁ Ἀντιοχείας κατεῖχεν ἅπασαν τὴν Ἀσίαν, καὶ Ἀνατολήν, αὐτὴν τε τὴν Ἰνδίαν, ὅπου καὶ ἕως τοῦ νῦν, καθολικὸν χειροτονῶν, στέλλει τὸν καλούμενον Ῥωμογύρεως, καὶ αὐτὴν τὴν Περσίαν. Ἔτι καὶ αὐτὴν τὴν Βαβυλωνίαν, τὴν νῦν καλουμένην Βαγδά· καὶ γὰρ ἔστειλεν ὁ Ἀντιοχείας καθολικὸν εἰς Εἰρηνούπολιν, τὸν λεγόμενον Εἰρηνούπολεως· καὶ τὰς Ἀρμενίας, καὶ Ἀβασγίαν, καὶ Ἰβηρίαν, καὶ Μηδίαν, καὶ τὴν τῶν Χαλδαίων, καὶ Παρθίαν, καὶ Ἑλαμίτας, καὶ Μεσοποταμίαν. ἔχει οὖν μητροπόλεις σήμερον δεκατρεῖς·

- |  |      |
|--|------|
| α'. τὴν Τύρου, ἣτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν ἐπισκόπους.  | ιγ'. |
| β'. τὴν Ταρσοῦ, ἣτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν             | ς'.  |
| γ'. τὴν Ἐδέσης, ἣτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν             | ια'. |
| δ'. τὴν Ἀπαμείας, ἣτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν           | ζ'.  |
| ε'. τὴν Ἱεραπόλεως, ἣτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν         | θ'.  |
| ς'. τὴν Βόστριος, ἣτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν           | κ'.  |
| ζ'. τὴν Ἀναζάρβου, ἣτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν          | θ'.  |
| η'. τὴν Σελευκίας Ἰσαυρίας, ἣτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν | κδ'. |
| θ'. τὴν Δαμασκοῦ, ἣτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν           | ια'. |
| ι'. τὴν Ἀμίδης, ἣτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν             | η'.  |

- |  |     |
|--|-----|
| ια'. τὴν Σεργιουπόλεως, ἣτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν | ε'. |
| ιβ'. τὴν Δαρὰς, ἣτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν         | ι'. |
| ιγ'. τὴν Ἐμέσης, ἣτις ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν        | δ'. |

ἔχει δὲ καὶ μητροπόλεις ἄλλας ἢ Ἀντιόχεια, μὴ ἐχούσας ὑφ' ἑαυτὰς ἐπισκόπους, αἵτινες εἰσι τὸν ἀριθμὸν ὀκτώ· αὐταὶ γὰρ ἐπισκοπαὶ ἦσαν πρότερον υποκείμεναι ἄλλαις μητροπόλεσιν· ἐτιμήθησαν εἶναι μητροπόλεις καὶ αὐταί, καὶ υποκεισθαι οὐχὶ μητροπολίταις, ἀλλ' αὐτῷ τῷ πατριάρχῃ Ἀντιοχείας, καὶ εἶναι αὐτοκέφαλοι, ὡς αἱ λοιπαὶ μητροπόλεις· διὸ καὶ διὰ τὸ εἶναι πρώην ἐπισκοπαί, οὐκ ἔχουσιν ὑφ' ἑαυτὰς ἐπισκόπους, ὡς αἱ παλαιαὶ μητροπόλεις. Εἰσὶν οὖν αἱ ὀκτὼ αὐταὶ μητροπόλεις· α'. Βηρουτοῦ· β'. Ἰλιουπόλεως, ἣτις ἀπεσπάσθη τοῦ θρόνου Δαμασκοῦ· γ'. Λαοδικείας· δ'. τῶν Σαμοσάτων· ε'. Μαρτυροπόλεως· ς'. Μοψουεστίας· ζ'. Ἀδάνας· η'. Πομπηίουπόλεως. ἔτι ἔχει ἡ Ἀντιόχεια καὶ ἀρχιεπισκοπὰς μεγάλας ὀκτώ· α'. τὴν Βέραιαν· β'. τὴν Χαλκηδόνα· γ'. τὴν Ἀγάβαλλαν· δ'. τὴν Σελεύκειαν τῆς Περσίας· ε'. τὴν Ἀνασάρθην, ἣτις καὶ Θεοδωρούπολις καλεῖται· ς'. τὴν Πάλτον· ζ'. τὴν Γαβαλάν· η'. τὴν Βαλαάμαν. ἔτι ἔχει καὶ ἀρχιεπισκοπὰς λιτὰς καὶ ἐλευθέραις πέντε· α'. τὴν Σαλαμίαν· β'. τὴν Βέρκον· γ'. τὴν Ῥασάν· δ'. τὴν Ἀγάθην· ε'. τὴν Βαρκουσῶν. Αὐταὶ μὲν πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι ὑπόκεινται τῷ θρόνῳ Ἀντιοχείας, διὰ τὸ καὶ πολλὰς ἐπαρχίας, καὶ χώρας ἔχειν ὑφ' ἑαυτὴν, ὡς εἵπομεν· πρὸς γὰρ τῇ Βαβυλωνίῳ, καὶ τῇ Ἰνδίῃ, καὶ τῇ Περσίῃ, ἔχει τὴν ἐπαρχίαν τῆς Κοίλης Συρίας, τὴν πρώτην, ὅπου ἡ Ἀντιόχεια, καὶ τὴν δευτέραν, καὶ τὴν Κιλικίαν, καὶ τὴν Ἰσαυρίαν, καὶ τὴν ἐπαρχίαν Εὐφρατησίας, καὶ Ἀγίουπόλεως, καὶ τῆς Θεοδωριάδος, τῆς Ὀσρονηῆς, τῆς Μεσοποταμίας, ἥτοι τετάρτης Ἀρμενίας, καὶ τὰ μεθόρια, καὶ τοὺς ὄρους Συρίας, καὶ Περσίας· ἔτι δὲ καὶ ἑτέρας ἐπαρχίας διαφόρους, καὶ κλίματα οὐκ ὀλίγα. Κατεῖχε δὲ πρότερον ἕως τῆς Χαλκηδόνας τῆς ἐντὶ ἀντίπερα τοῦ Βυζαντίου, τῆς νῦν Κωνσταντινουπόλεως, τῆς ἐν τῇ Προποντίδι, ὅπου καὶ τὸ λεγόμενον Δάμαλον· ἵστατο γὰρ δάμαλις τις μαρμαρίνη ἐπάνω κίονος ἰδρυμένη· κατεῖχεν οὖν καὶ ὁ Ἀντιοχείας ταῦτα πάντα.



Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτιμήθη καὶ ὁ θρόνος Ἱεροσολύμων, ἀποσπα-  
σθῆναι τῆς ἐνορίας καὶ ἐξουσίας Ἀλεξανδρέων, καὶ γέγονεν αὐ-  
τοκέφαλος, καὶ κεφαλὴ, καὶ ἰσότιμος τοῖς τρισὶ θρόνοις· πλὴν  
ἐτάχθη μετὰ τὸν Ἀντιοχείας τιμᾶσθαι, καὶ ἀναφέρεσθαι, καὶ  
καθῆσθαι. Ἐκλήθη δὲ καὶ πατριάρχης καὶ αὐτὸς ὁ Ἱεροσολύμων,  
καὶ τοὶ πρότερον ἐπίσκοπος ὢν τοῦ Καισαρείας τῆς ἐν Παλαι-  
στίνῃ· ἡ γὰρ Παλαιστίνη εἶχε μητρόπολιν τὴν Καισάρειαν, ὑφ'  
ἧ ἐτέλει τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐπισκοπὴ οὕσα αὐτῆς. εἶχε δὲ καὶ  
ἑτέρας μητροπόλεις, ἐχούσας ὑφ' ἑαυτὰς διαφόρους ἐπισκοπὰς,  
ἤγουν δευτέραν τὴν Σκυθόπολιν, ἧτοι Βασάν, τρίτην τὴν Πέτραν,  
τετάρτην τὴν Βόστρην, ἧτοι Ἀραβίαν. ἔχει δὲ καὶ αὐτοκεφάλους  
ἐπισκοπὰς εἰκοσιπέντε, μὴ ἐχούσας ὑφ' ἑαυτὰς ἐπισκοπὰς, ὑπο-  
κειμένας δὲ τῷ θρόνῳ τῶν Ἱεροσολύμων· α'. τὴν Διοσπόλεως,  
ἧτοι Γεωργιουπόλεως· β'. τὴν Ἀσκάλωνος· γ'. τὴν Ἰόππης· δ'.  
τὴν Γάζης· ε'. τὴν Ἀθηδόνος· ς'. τὴν Διοκλητιανουπόλεως· ζ'.  
τὴν Ἐλευθερουπόλεως· η'. τὴν Νεαπόλεως· θ'. τὴν Σεβαστῆς· ι'.  
τὴν Ἰορδάνου· ια'. τὴν Τιβεριάδος· ιβ'. τὴν Διοκαισαρείας· ιγ'.  
τὴν Μαξιμιανουπόλεως· ιδ'. τὴν Καπετωλιάδος· ιε'. τὴν Νύρου·  
ις'. τὴν Γαδάρου· ιζ'. τὴν τῆς Ναζαρέτ· ιη'. τὴν Θάβωρλου  
Ὄρους· ιθ'. τὴν Κυριακουπόλεως· κ'. τὴν Ἀδρίας· κα'. τὴν Γα-  
βάλων· κβ'. τὴν Ἀιλίας· κγ'. τὴν Φαράς· κδ'. τὴν Ἐλενουπό-  
λεως· κε'. τὴν τοῦ Ὄρους Σινᾶ.

**Γ'. ΕΚΘΕΣΙΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ**

Τοῦ Παλαιολόγου τοῦ γέροντος, ὅπως νῦν ἔχουσι τάξεως  
αὶ ὑποκειμεναὶ μητροπόλεις τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ  
τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1).

**α. Ο ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ.**

- β. ὁ Ἐφέσου.
- γ. ὁ Νικουηδείας.
- δ. ὁ Νικαίας.

(1) Ὁ κατάλογος οὗτος εὑρίσκεται παρὰ Γούρω. σελ. 400 — 404· περιεβλήθη  
δὲ μετ' ἄλλου σωζομένου ἐν τῷ νομικῷ κώδικι (Χειρ. Γ.) τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ  
λήξει Γερκουρίου, Ἀργολίδος, οὗ αἱ διαφοραὶ γραφαὶ ἐσημειώθησαν ἐν τοῖς σχολίοις.

- ε. ὁ Ἡρακλείας.
- ς. ὁ Ἀγκύρας.
- ζ. ὁ Κυζίκου.
- η. ὁ Σάρδεων.
- θ. ὁ Χαλκηδόνος.
- ι. ὁ Φιλαδελφείας· αὕτη ἐπισκοπὴ οὕσα τοῦ Σάρδεων, προε-  
βιδάσθη παρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολό-  
γου εἰς θρόνον δέκατον.
- ια. ὁ Θεσσαλονίκης· καὶ αὕτη θρόνος οὕσα ις., εἰς ια. παρὰ  
τοῦ εἰρημένου βασιλέως ἀνήχθη· νῦν δὲ τὸν τόπον ἐπέχει τοῦ  
Ἀγκύρας.
- ιβ. ὁ Ἀδριανουπόλεως· καὶ αὕτη θρόνος οὕσα μ., εἰς ιβ.  
ἐτιμήθη.
- ιγ. ὁ Σίδης· ἡ δέκατος οὕσα θρόνος, εἰς ιγ. ὑπεβιδάσθη.
- ιδ. ὁ Σεβαστείας· καὶ αὕτη ια. οὕσα θρόνος, εἰς ιδ. ὑπεβι-  
δάσθη.
- ιε. ὁ Ἀμασειας· ὁμοίως καὶ αὕτη ιβ. οὕσα, εἰς ιε. κατήχθη.
- ισ. ὁ Μελιτηνῆς· ὡσαύτως καὶ αὕτη ιγ. οὕσα, ις. ὑπεβιδάσθη.
- ιζ. ὁ Τυάνων· καὶ αὕτη ιδ. οὕσα θρόνος, εἰς ιζ. κατήχθη.
- ιη. ὁ Γαγγρῶν· καὶ αὕτη ιε. οὕσα θρόνος, εἰς ιη. κατήχθη.
- ιθ. ὁ Ποντοηρακλείας· αὕτη ἐπισκοπὴ ἦν τοῦ Κλαυδίουπό-  
λεως· καὶ διὰ τὸ ὑπὸ ἐθνῶν ἐκείνην κατασχεθῆναι, ἐτιμήθη  
αὕτη ἀντ' ἐκείνης εἰς μητρόπολιν, εἰς θρόνον ιζ. νῦν δὲ ιθ.  
γέγονεν.
- κ. ὁ Προύσης· καὶ αὕτη ἑκατοστὸς θρόνος οὕσα, εἰς εἰκοστὸν  
προεβιδάσθη.
- κα. ὁ Πηγῶν· καὶ αὗται ι. θρόνος οὕσαι, εἰς κα. προήχθησαν.
- κβ. ὁ Περγάμου· καὶ αὕτη θρόνος ξθ. οὕσα, εἰς κβ. προε-  
βιδάσθη.
- κγ. ὁ Νεοκαισαρείας· ὁμοίως καὶ αὕτη θρόνος ιη. οὕσα, εἰς  
κγ. ὑπεβιδάσθη.
- κδ. ὁ Πισσινοῦντος· καὶ αὕτη θρόνος οὕσα ιθ., εἰς κδ. ὑπε-  
βιδάσθη.
- κε. ὁ Μύρων· καὶ αὐτὰ κ. οὕσα, εἰς κε. κατήχθη.

- κς. ὁ Σταυρουπόλεως· καὶ αὕτη κα. οὔσα, κς. γέγονεν.  
 κζ. ὁ Λαοδικείας, καὶ αὕτη κβ. οὔσα, κζ. γέγονεν.  
 κη. ὁ Συνάδων· καὶ αὕτη κγ. οὔσα, κη. γέγονεν.  
 κθ. ὁ Ἰκονίου· καὶ αὐτὸ θρόνος κδ. ὄν, εἰς κθ. κατεβιβάσθη.  
 λ. ὁ Βεῤῥόικος (1)· καὶ αὕτη ἐπισκοπὴ τοῦ Θεσσαλονίκης, ἢ, ὡς τινες, τοῦ Ἀγρίδος, ἐτιμῆθη λ'.
- λα. ὁ Παιδίας· αὕτη θρόνος κε. οὔσα, λα. γέγονεν.  
 λβ. ὁ Σουλαίου· καὶ αὐτὸ θρόνος ὄν κς., εἰς λβ. κατήχθη.  
 λγ. ὁ Κορίνθου· καὶ αὕτη κζ. οὔσα, εἰς λγ. κατήχθη.  
 λδ. ὁ Μονεμβασίας (2)· ἐπισκοπὴ οὔσα Κορίνθου, ἢ, ὡς τινες, τῶν παλαιῶν Πατρῶν, ἐτιμῆθη λδ'.
- λε. ὁ Ἀθηνῶν· ὡσαύτως καὶ αὕτη θρόνος οὔσα κη., εἰς λε. ὑπεβιβάσθη.
- λς. ὁ Μωκησσοῦ· καὶ αὕτη θρόνος οὔσα κθ., εἰς λς. κατήχθη.  
 λζ. ὁ Κρήτης· καὶ αὕτη λ. οὔσα, εἰς λζ. ὑπεβιβάσθη.  
 λη. ὁ Καλαβρίας· καὶ αὕτη θρόνος οὔσα λα., εἰς λη. ὑπεβιβάσθη.  
 λθ. ὁ Παλαιῶν Πατρῶν· καὶ αὕτη λβ. οὔσα, εἰς λθ'. ὑπεβιβάσθη.
- μ. ὁ Τραπεζοῦντος· καὶ αὕτη λγ. οὔσα, εἰς μ. κατήχθη (3).  
 μα. ὁ Ἀκρίσσης· καὶ αὕτη λδ. οὔσα, εἰς μα. κατήχθη.  
 μβ. ὁ Ναυπάκτου· καὶ αὐτὸς λε. ὄν θρόνος, εἰς μβ. κατήχθη.  
 μγ. ὁ Φιλιππουπόλεως· καὶ αὕτη λς. οὔσα, μγ. γέγονεν.  
 μδ. ὁ Τραϊανουπόλεως· καὶ αὕτη λζ. οὔσα, μδ. γέγονεν.  
 με. ὁ Ῥόδου· καὶ αὕτη λη. οὔσα, με. κατέστη.  
 μς. ὁ Σεβέρων· καὶ αὕτη νη. οὔσα, εἰς μς. ἀνήχθη.  
 μζ. ὁ Φιλίππων· καὶ αὕτη λθ. οὔσα, εἰς μζ. κατήχθη.  
 μη. ὁ Χριστουπόλεως· καὶ αὕτη θρόνος ος. οὔσα, εἰς μη. προεβιβάσθη.  
 μθ. ὁ Ἰεραπόλεως· αὕτη μά. οὔσα, εἰς μθ. ὑπεβιβάσθη.  
 ν. ὁ Δυρραχίου· καὶ αὐτὸ μβ. ὄν, εἰς ν. ὑπεβιβάσθη.

- να. ὁ Σμύρνης· καὶ αὕτη μγ. οὔσα, εἰς να. κατήχθη.  
 νβ. ὁ Μιτυλήνης· καὶ αὕτη μθ. οὔσα, εἰς νβ. κατήχθη.  
 νγ. ὁ Ἰωαννίνων, ἐπισκοπὴ οὔσα τοῦ Νευπάκτου, ἐτιμῆθη (1).  
 νδ. ὁ Διδυμοτείχου· αὐτὸ ἀρχιεπισκοπὴ ὄν (2) ποτε, ἐτιμῆθη.  
 νε. ὁ Μελενίκου (3).  
 νς. ὁ Κατάνης· καὶ αὕτη μδ. οὔσα, εἰς νς. κατήχθη.  
 νζ. ὁ Ἀμορίου· καὶ αὐτὸ μέ. ὄν, νη. γέγονεν.  
 νη. ὁ Καμάχου· καὶ αὕτη μς. οὔσα, νθ. γέγονεν.  
 νθ. ὁ Κοτυαείου· καὶ αὐτὸ μζ. ὄν, γέγονε ξ.
- ξ. ἡ Ἁγία Σεβηριανή· καὶ αὕτη μη. οὔσα, γέγονε ξά.  
 ξα. ὁ Νέων Πατρῶν· καὶ αὐταὶ ν. οὔσαι, εἰς ξβ. ὑπεβιβάσθησαν.  
 ξβ. ὁ Ἄπρω· καὶ αὐτὸ ξθ. ὄν, προήχθη εἰς ξγ.  
 ξγ. ὁ Ἀμάστριδος· καὶ αὕτη νβ. οὔσα, εἰς ξδ. κατήχθη.  
 ξδ. ὁ Χωνῶν· καὶ αὐταὶ νγ. οὔσαι, εἰς ξε. κατήχθησαν.  
 ξε. ὁ Ἰδρουντος· καὶ αὕτη νδ. οὔσα, εἰς ξς. κατήχθη.  
 ξς. ὁ Κελτζηνῆς· καὶ αὕτη νέ. οὔσα, ξζ. γέγονεν.  
 ξζ. ὁ Κολωνείας· καὶ αὕτη νς. οὔσα, ξη. γέγονασιν.  
 ξη. ὁ Θηβῶν· καὶ αὐταὶ νζ. οὔσαι, ξθ. γέγονασιν.  
 ξθ. ὁ Πομπηλουπόλεως· καὶ αὕτη νθ. οὔσα, εἰς ο. κατήχθη.  
 ο. ὁ Ῥωσίας· καὶ αὕτη ξ. οὔσα, εἰς οβ. κατήχθη θρόνον.  
 οα. ὁ Αἴνου· καὶ αὕτη ξά. οὔσα, ογ. γέγονεν.  
 οβ. ὁ Ἀλανίας (4)· καὶ αὕτη ξβ. οὔσα, οδ. γέγονεν.  
 ογ. ὁ Φαρσάλων· καὶ αὐτὰ ἀρχιεπισκοπὴ ὄντα, ἐτιμῆθησαν.  
 οδ. ὁ Τιβεριουπόλεως, ἦτοι Βάρνης· ἢ ξγ. οὔσα, οε. γέγονε.  
 οε. ὁ Εὐχαίτων· καὶ αὐτὰ ξδ. ὄντα, ος. γέγονασιν.  
 ος. ὁ Κερασσοῦντος· καὶ αὕτη ξέ. οὔσα, οζ. γέγονεν.  
 οζ. ὁ Νακωλείας· καὶ αὕτη ξς. οὔσα, οη. γέγονεν.  
 οη. ὁ Γερμίων· καὶ αὐτὰ ξζ. ὄντα, οθ. γέγονασιν.  
 οθ. ὁ Μαδύτων· καὶ αὐτὰ ξη. ὄντα, π. γέγονασιν.

(1) προεβιβάσθη δὲ εἰς γγ' θρόνον. Γ. ἐν περισελ. — (2) πάλαι ποτὶ, ἢ μάλλον ἐπισκοπὴ τοῦ Τραϊανουπόλεως Ῥαδόπης, εἰς νδ' θρόνον προεβιβάσθη. Γ. ἐν περισελ. καὶ Χειρ. Γ. — (3) νέ. Ἡ Λακεδαιμόνων. — νς'. ὁ Μελενίκος. Χειρ. Γ. — (4) οβ'. ἡ Ἀλανία. Ἡνώθη τῇ Ἀλανία καὶ ἡ ἐπισκοπὴ Σωτηριουπόλεως διὰ Κρουσοβούλλου τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνεῦ, καὶ πράξεως συνοδικῆς. Χειρ. Γ. — ογ'. ἡ Ἄγιος. — οδ'. τὰ Φάρακλα.

(1) Ἡ Βεῤῥόικα, ἐπισκοπὴ οὔσα τῆς ἀγιοτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Ἀγρίδος, εἰς λ'. θρόνον κατήχθη. Γ. ἐν περισελ. — (2) Ἡ Μονεμβασία αὐτῆ ἐπισκοπὴ οὔσα τοῦ Κορίνθου, εἰς μητρόπολιν καὶ λ'. θρόνον προεβιβάσθη. Γ. ἐν περισελ. — (3) ὑστερον ἐδόθη αὕτη ὁ τόπος τῆς Βρέσσου. Χειρ. Γ.



π. ὁ Ἀπαμείας· καὶ αὐτὴ ἀρχιεπισκοπὴ οὖσα, ἐτιμῆθη εἰς μητρόπολιν (1).

πα. ὁ Λιτβῶν· τὰ Λιτβαδά, ἐνορία ὄντα τῆς μεγάλης Ῥωσίας, μητροπόλεις γέγονασιν ἐπὶ τῆς βασιλείας κυροῦ Ἀνδρονίκου, ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου Γλυκέως (2).

πδ. ὁ Καυκάσου, ἐν ἔθνει Ὀβυδίνης· καὶ αὐτὴ ἐπισκοπὴ οὖσα τῆς Βουλγαρίας, ἐτιμῆθη (3).

πγ. ὁ Γοθίας· καὶ αὐτὴ ἀρχιεπισκοπὴ οὖσα, μητρόπολις γέγονεν.

πδ. ὁ Βασιλαίου· καὶ αὐτὸ θρόνος ὄν ο., ὑπεβιβάσθη εἰς πζ.

πε. ὁ Ναζιανζοῦ· καὶ αὐτὴ οβ. οὖσα, εἰς πη. κατέβη.

πς. ὁ Κερκύρων· ἂ ογ. ὄντα, πθ. γέγονασιν.

πζ. ὁ Ἀβύδου, ἢ οδ. οὖσα, ι. γέγονε.

πη. ὁ Μιθύμνης.

πθ. ὁ Χριστιανουπόλεως, ἢ ος. οὖσα, ιβ. γέγονεν.

ι. ὁ Ῥωσίου· καὶ αὐτὸ οζ. ὄν, ιγ. γέγονεν.

ια. ἡ Παροναξία· αὐταὶ προῆσαν θρόνος οθ., γέγονασιν δὲ ιδ.

ιβ. ὁ Ἀτταλείας, ἢ π. οὖσα, ιε. γέγονεν.

ιγ. ὁ Ζηκχίας· αὐτὴ ἀρχιεπισκοπὴ οὖσα, μητρόπ. γέγονεν (4).

ιδ. ὁ Βοσπόρου· καὶ αὐτὴ προεβιβάσθη, ἀρχιεπισκοπὴ οὖσα,

ιε. ὁ Βιτζίνης (5).

ις. ὁ Σουγδαίας· ἢ ἀπὸ ἀρχιεπισκοπῆς ἐτιμῆθη (6).

ιζ. ὁ Μεσημβρίας· ἢ πγ. θρόνος οὖσα, ρ. γέγονεν.

ιη. ὁ Ἀρκαδιουπόλεως· ἢ πδ. οὖσα, γέγονε ρα.

θ. ι. ὁ Σηλυβρίας· καὶ αὐτὴ πα. οὖσα, ρβ. γέγονεν.

ρ. ὁ Μιλήτου· καὶ αὐτὴ πδ. οὖσα, ργ. γέγονεν.

ρα. ὁ Γερδίκου· καὶ αὐτὴ πε. οὖσα, ρδ. γέγονεν.

(1) πά. Γάλιτζα, ἐπισκοπὴ οὖσα τῆς Ῥωσίας, ἐτιμῆθη εἰς μητρόπολιν παρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου ἐπὶ τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Ἀθανασίου, ἐν ἔτει ςωιά. — πβ'. ἡ Ἀπάμεια ἀρχιεπισκοπὴ οὖσα ἐτιμῆθη. Χειρ. Γ. — (2) Ἡ Λιτβῶν, ἐνορία τῆς μεγάλης Ῥωσίας, μητρόπολις γέγονε παρὰ τοῦ εἰρημένου βασιλέως, πατριαρχοῦντος κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Γλυκέως, ἐν ἔτει ςω'. — (3) πγ'. ὁ Καυκάσου. — πδ'. ἡ Βυδίνη, ἐπισκοπὴ οὖσα τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Βουλγαρίας, εἰς μητρόπολιν προεβιβάσθη. — πέ. ἡ Γοθία. — (4) ἠνώθη αὐτῇ καὶ τὰ Μάτραχα. Χειρ. Γ. (5) ἴσως Βυδίνης. — (6) ἠνώθησαν αὐτῇ καὶ ὁ Καφᾶς, καὶ αἱ Φοῦλλαί. Χειρ. Γ.

ρβ. ὁ Ἄργους· καὶ αὐτὸς πη. ὄν, ρε. γέγονεν.

ργ. ὁ Δρύστρας· καὶ αὐτὴ σα. οὖσα, κατέχθη εἰς ρς.

ρδ. ὁ Πυργίου· δε ι. ὄν, ρζ. γέγονεν.

ρε. ὁ Σεβαστουπόλεως· ἢ θρόνος να. οὖσα, κατεβιβάσθη εἰς ρη.

ρς. ὁ Εὐρίπου· ὡσαύτως καὶ αὐτὸς ιβ. ὄν, ρθ. γέγονεν.

ρζ. ὁ Κυβίστου· ὁμοίως καὶ αὐτὰ ιγ. ὄντα, ρι. γέγονεν.

ρη. ὁ Ἀντιοχείας.

ρθ. ὁ Ἀχυράους (1).

### ΟΣΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΜΕΤΩΝΟΜΑΣΘΗΣΑΝ

εἰς ὑστερον.

**ΕΠΙΔΑΜΝΟΣ**, τὸ νῦν Δυρράχιον. — Πρέβελις, ἡ Ἄχριδα. — Ἡράκλεια, ἡ νῦν Πελαγονία. — Σελασφόρος, ἡ νῦν Δεάβολις. — Ἰλλυρικὴ, τὰ νῦν Κάνινα, [ἄλλως] Ἰάννινα. — Ἔδεσσα, τὰ νῦν Μόγλαινα. — Ἄξειος ποταμὸς, ὁ νῦν Βαρδάρης. — Ἄργος Θεταλικόν, ἡ Λάρισσα. — Ἐπεία, ἡ νῦν Κορώνη. — Πήδασος, ἡ νῦν Μεθώνη· ταύτης πλησίον ἐστὶ Χερρόνησος, ἧτις καλεῖται Πύλος, ἡ πατὴρ Νέστορος, νῦν δὲ καλεῖται Ἀβαρῖνος.

Τρίκκη, τὰ νῦν Τρίκαλα. — Θεοῦπολις, ἡ νῦν Προῦσα. — Ἀπολλωνία, ἡ νῦν Ἰερισσὸς, ἡ πρὸς τῷ Ἄθω ὄρει κειμένη.

Ἀμφίπολις, ἡ νῦν Χρυσόπολις. — Θεοδοσιούπολις ἡ νῦν Ἄπρωσ, παρὰ τοῦ Ἄπρου, πενθεροῦ Κάρου, κτισθεῖσα.

Ὀρθαγορία καὶ Στάγειρα, ἡ νῦν Μάκρη. — Τόπειρος, τὸ νῦν Ρούσιον. — Πέρινθος, νῦν Ἡράκλεια. — Τιβεριούπολις, ἡ νῦν

(1) ἐν Χειρ. Γ. εἶπονται τὰ ἐξῆς· ἐτιμῆθησαν εἰς μητροπόλεις· — α. τὸ Γάρος. — β. ἡ Δέρκος. — γ. ἡ Μήδεια. — δ. ἡ Χερσών. — ε. ἡ Δράμα. — ς. αἱ Ζίχναί. — ζ. ἡ Μαράνεια. — η. τὸ Περιθεώριον. — θ. ἡ Λῆμνος. — Α. ἀρχιεπισκοπαί, πλὴν ὧν ἐτιμῆθησαν εἰς μητροπόλεις. — α. ἡ Βιζύη. — β. ἡ Λεοντόπολις. — γ. τὸ Πάριον. — δ. ἡ Μίλκτος. — ε. Προικόννησος. — ς. ἡ Κίος. — ζ. τὰ Κύβελλα. — η. ἡ Νίκη. — θ. ἡ Ἰδρούς. — ι. ἡ Νεάπολις. — ια. ἡ Σέλλη. — ιβ. ἡ Μεσσηνία. — ιγ. ἡ Γαρίλλα. — ιδ. ἡ Βρούσις. — ιε. ἡ Καραβίζη. — ις. ἡ Λευκάς. — ιζ. ἡ Μίσθεια. — ιη. ἡ Πηδαγλή. — ιθ. ἡ Γόρμη. — κ. ἡ Κότραδις. — κβ. εἰ Βεῖνοι. — κγ. ἡ Κάρπαθος. — κδ. τὰ Ἡρακλείους. — κε. ἡ Λίγνα. — κς. ἡ Ἀγγίαλις ἐτιμῆθη εἰς μητρόπολιν.

Ἐτιμῆθησαν παρὰ τοῦ ἐν βασιλεύειν ἀειδίμευ κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου εἰς ἀρχιεπισκοπὰς καὶ ἡ Ἰμβρος, καὶ ἡ Θάσος.

Στρούμιτζα. — Βελεντιούπολις, τὸ Βελεσβούδιον. — Δάρεις, τὸ νῦν Ταυρίς. — Μαρτυρούπολις, τὸ νῦν Μερφεκῆ. — Βέρροια, τὸ νῦν Χαλέπ. — Προποντίδες δύο, ἡ μὲν κατὰ τὴν Ἄβυδον, ἡ δὲ κατὰ τὸ Ἴερὸν καὶ Ψαρράδιον.

Γερμανικία Συρίας, ἡ νῦν Τελεσαῦρα. — Μόψου δὲ κρῆναι, [οὐ κεῖται]. — Σπερχειὸς ποταμὸς, ὁ νῦν Ἀγρίομέλας. — Καστάβαλλα Κιλικίας, ἡ νῦν Μάμιστα. — Αἱ ἄνω Γαλλίαι, καὶ τὰ ἐπέκεινα τῶν Ἄλπεων εἰσὶ πρὸς τὸν Ὠκεανὸν, οἷον Γαλατία, Ἰσπανία. — Γερμανοὶ δὲ οἱ Φράγκοι. — Σύρμιον, ἡ νῦν Οὐγγρία, καὶ Στρίωμος (3). οἱ δὲ Οὐγγροὶ τὸ παλαιὸν ἐλέγοντο Γήπαιδες. — Δορύστολον, ἡ νῦν Δύστρα. — Ὀδρυσὸς καὶ Ὀρεστιάς, ἡ νῦν Ἀδριανούπολις. — Μαιῶτις λίμνη, ἡ νῦν Γαλατία. — Ποτίδαια, ἡ νῦν Κασσάνδρεια. — Κολοσσὸς, ἡ Τύρος. — Ἀχαΐα, ἡ νῦν Πάτρα. — Δαναοὶ, οἱ Ἕλληνες. — Ἀσία, ἡ Ἐφεσος. — Ἴωνία, ἡ περὶ Ἀσίαν. — Εὐβοία, ἡ Εὐρίπος. — Βοιωτία, αἱ Θῆβαι. — Φθία, ἡ Φαρσαλία. — Νικόπολις, ἡ νῦν Πρέβεζα. — Αἰτωλία, τὰ Δεχώνια. — Κέρκυρα, ἡ Φωκία. — Δωδώνη, ἡ Βόνδιτζα. — Ἰπείρος, τὸ Βουθρωτόν. — Δελφοὶ, τὸ Χρυσόν, καὶ Σόλων (1). — Διόσπολις, τὸ Ράμπελον. — Καισάρεια Φιλίππου, ἡ Τονόπυργος ἡ αὐτὴ καὶ Πανειάς, ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ ὄρους Πανείου. — Σαρδική, ἡ νῦν Τριάδιτζα. — Λάρυμνα, ἡ Λάρισσα. — Θέρμη καὶ Ἡραθία, ἡ Θεσσαλονίκη. — Κολασσαι, αἱ Χῶναι. — Ρόδοπη, ἡ Φιλιππούπολις. — Ἰταλία, ἡ Δογγιβαρδία. — Μέμφη, τὸ νῦν Ταμιάθιν. — Πέργη, τὸ νῦν Πυργίν. — Ἄδδηρα, τὸ νῦν Πολύστυλον (2).

(1) Σάλωνα. — (2) Ἐν ἑτέροις καταλόγοις εὐρηνται καὶ τὰ ἑξῆς. — Βοιωτία, ἡ νῦν Λιβαδία. — Ὀλοσσῶν, ἡ Ἐλασσών. — Ἑλλάς, ἡ νῦν ὀνομαζομένη Πελοπόννησος. — Εὐρώπη, ἡ δύοσις πᾶσα. — Ἰλλυριοὶ, οἱ Ἀλβανῆται. — Καιτιαῖαι, οἱ νῦν Μακεδόνες. — Κιλικία, ἡ Ἀρμενία. — Ὀλυμπία ἐν Ἀρκαδίᾳ. — Πτολεμαῖς, ἡ Φιλαδέλφεια. — Φωτική, ἡ νῦν Βιλλᾶ. — Πύδνα, τὸ νῦν Κίτρος. — Θερμοπύλαι, τὸ νῦν Σκέλος. — Σίπυλον ὄρος, ὁ νῦν Κουσινᾶς. — Σωτηρόπολις, τὰ νῦν Πύθια. — Ἐμετα, τὸ παρὰ τοῖς Σαρακηνῶσι Χέρψ. — Ὑποπλάκιοι Θῆβαι, τὸ νῦν Ἀδραμύττιον. — Ἄργος Θεσσαλικόν, ἡ νῦν Λάρισσα. — Κρόμνα, ἡ νῦν Ἰμαστρίς. — Τόπειρος, τὸ νῦν Ρούσιον. — Ἀμιδα, τὸ νῦν Ἐμετ. — Ἰστραὶ ποταμὸς, ὁ νῦν Δανούβιος. (Tafel, ἐν παραρτήματι τοῦ περὶ Θεμάτων Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου. Tubingæ, 1846.)

## ΕΚΘΕΣΙΣ ΝΕΑ (1),

Ὅπως γράφει γὰρ ὁ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης τῷ πάπα, καὶ τοῖς λοιποῖς πατριάρχεις, καὶ ἀρχιεπισκόποις, καὶ μὴν καὶ τοῖς μητροπολίταις, καὶ τοῖς κοσμικῶς ἀρχαῖς διὰθρόνουσιν ὅπως τε γὰρ ἔχουσι τάξεως οἱ ὑποκειμένοι θρόνοι τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ποταὶ ἀρχιεπισκοπαί, καὶ επισκοπαὶ ἐτιμήθησαν εἰς μητροπόλεις ὅπως τε οἱ μητροπολίται γράφουσι πρὸς τε αὐτὸν τὸν πατριάρχην, καὶ τοὺς λοιποὺς πατριάρχας, καὶ πρὸς ἑτέρους τινας. Ἐγγραφή δὲ ἡ παροῦσα ἔκθεσις Σεπτεμβρίου α' ἐν ἔτει ςωλῆ. Ἰνδικτιῶνος δεκάτης.

Ὅπως ὁ πατριάρχης γὰρ τῷ πάπα γράφει.

Τῷ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤῷ δεσπότη τῷ πάπα, κυρίῳ Οὐρθανῶ, ἀκρῶ ἀρχιερεὶ ἀξιωτάτῳ. † Νεῖλος, ἐλέῳ Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης. Ἐν τῷ τέλει Ἐρῶσο ἐν Κυρίῳ, μακαριώτατε δέσποτα.

Ὅπως γράφει τῷ Ἀλεξανδρείας.

Ἀγιώτατε δέσποτα, πάπα, καὶ πατριάρχα Ἀλεξανδρείας, καὶ πάσης Αἰγύπτου, Πενταπόλεως, Λιβύης, καὶ Λιθιοπίας, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ποθεινότατε ἀδελφε καὶ συλλειτουργέ. Εὐχομαί τῷ Θεῷ ὑγιαίνειν τὴν ἀγιωσύνην σου καὶ σωματικῶς εἰς σύστασιν καὶ ὠφέλειαν τοῦ ὑπ' αὐτὴν Χριστωνύμου πληρώματος.

Καὶ ἐν τῷ τέλει Ἐρῶσο ἐν Κυρίῳ, μακαριώτατε δέσποτα.

Ὅπως γράφει τῷ Ἀντιοχείας.

Ἀγιώτατε δέσποτα, πατριάρχα Θεουπόλεως, μεγάλης Ἀντιοχείας, καὶ πάσης Ανατολῆς, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ποθεινότατε ἀδελφε καὶ συλλειτουργέ. Εὐχομαί τῷ Θεῷ, καὶ τὰ ἑξῆς, ὡς πρὸ ὀλίγου ἐγγραφή ἄνω εἰς τὸν Ἀλεξανδρείας.

(1) Ἐκ τοῦ Γ. Κωδικοῦ τοῦ Κουροπαλάτου παρὰ Γοάργη σελ. 408—419. Παραβάλλομεν δὲ τὴν ἐκθεσιν ταύτην καὶ πρὸς τὸ Χειρ. Γ. παραδεξάμενοι τὴν ἐν αὐτῇ κατάταξιν τῆς ὕλης, ὡς τῇ πληρυστέρᾳ ταύτῃ αὐτοῦ ἐπιγραφῇ μᾶλλον συμφέρουσαν.



Ὅπως γράφει τῷ Ἱεροσολύμων.

Ἀγιώτατε δέσποτα, πατριάρχα Ἱεροσολύμων, ἀγίας Σιών, Συρίας, Ἀραβίας πέραν Ἰορδάνου, Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ πάσης Παλαιστίνης, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ποθεινότατε ἀδελφε, καὶ συλλειτουργέ. Εὐχομαι τῷ Θεῷ, καὶ τὰ ἐξῆς ὁμοίως.

Ὅπως γράφει τῷ πατριάρχη Γορνόβου.

Ἀγιώτατε πατριάρχα Γορνόβου καὶ πάσης Βουλγαρίας, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφε τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ συλλειτουργέ.

Ὅπως γράφει πρὸς τὸν Πεκίου.

Ἀγιώτατε ἀρχιεπίσκοπε Πεκίου καὶ πάσης Σερβίας, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφε τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ συλλειτουργέ. Εὐχομαι τῷ Θεῷ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ὅπως γράφει πρὸς τὸν Ἀχριδῶν.

Μακαριώτατε ἀρχιεπίσκοπε τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν, καὶ πάσης Βουλγαρίας, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφε τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ συλλειτουργέ. Εὐχομαι τῷ Θεῷ, κτλ.

Ὅπως γράφει πρὸς τὸν Ἰβηρίας.

Μακαριώτατε ἀρχιεπίσκοπε καθολικὴ πάσης Ἰβηρίας, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφε, καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν μετριότητος. Εὐχομαι τῷ Θεῷ, κτλ.

Ἐν τέλει τῶν γραμμῶν πάντων τούτων (1). Ἐρῶσα ἐν Κυρίῳ, ἀγιώτατε δέσποτα, ἀγαπητὲ ἀδελφε, καὶ συλλειτουργέ. Περὶ τῆς τάξεως τῶν θρόνων τῶν μητροπολιτῶν, καὶ τίνες αὐτῶν λέγονται ἑξάρχου καὶ υπέρτιμοι, τίνες δὲ υπέρτιμοι μόνοι (2).

α. ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας, υπέρτιμος τῶν υπέρτιμων, καὶ ἑξάρχος πάσης Ἀνατολῆς.

β. ὁ Ἐρέσου, υπέρτιμος καὶ ἑξάρχος πάσης Ἀσίας.

γ. ὁ Ἠρακλείας, πρόεδρος τῶν υπέρτιμων, καὶ ἑξάρχος πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας.

(1) Χειρ. Γ. (2) παρὰ Γ. σελ. 400, κίτται τὸ περὶ τῆς τάξεως τῶν θρόνων ὡς ἰδιαιτέρα πραγματεία ἐν δὲ Χειρ. Γ. ὡς συνέχεια τῆς ἐκδόσεως Πράξ. κτλ.

Οἱ ἐξῆς πάντες υπέρτιμοι, ἡγουν ἑξάρχου, καὶ υπέρτιμοι.

α. ὁ Ἀγκύρας, ἑξάρχος πάσης Γαλατίας.

β. ὁ Κυζίκου, ἑξάρχος παντὸς Ἑλλησπόντου.

γ. ὁ Σάρδεων, πάσης Λυδίας· ἀνθ' οὗ ἐνὶ νῦν ὁ Φιλαδελφείας, ὢν μὲν πρότερον ἐπίσκοπος τοῦ Σάρδεων, γενόμενος δὲ μητροπολίτης, ἔχει νῦν καὶ τὸν τόπον καὶ τὴν ἑξαρχίαν τοῦ Σάρδεων, καὶ τὰς λοιπὰς ἐπισκοπὰς ὑφ' ἑαυτόν.

δ. ὁ Νικομηδείας, πάσης Βιθυνίας.

ε. ὁ Νικαίας, ὁμοίως πάσης Βιθυνίας.

ς. ὁ Χαλκηδόνος, ὁμοίως.

ζ. ὁ Σίδης, πάσης Παμφυλίας.

η. ὁ Σεβαστείας, πάσης Ἀρμενίας.

θ. ὁ Ἀμασειας, Εὐξείνου Πόντου.

ι. ὁ Μελιτηνῆς, δευτέρας Ἀρμενίας.

ια. ὁ Τυάνων, δευτέρας Καππαδοκίας.

ιβ. ὁ Γαγγρῶν, πάσης Παφλαγονίας.

ιγ. ὁ Θεσσαλονίκης, πάσης Θετταλίας· ἔχει δὲ νῦν τὸν τόπον τοῦ Ἀγκύρας.

ιδ. ὁ Κλαυδιουπόλεως, πάσης Ὀνωριάδος (1), ἀνθ' οὗ ἐνὶ νῦν ὁ Ποντοηρακλείας, ἐπίσκοπος μὲν ὢν τοῦ Κλαυδιουπόλεως πρότερον, γενόμενος δὲ μητροπολίτης, ἔχει καὶ τὸν τόπον, καὶ τὴν ἑξαρχίαν ἐκείνου.

ιε. ὁ Νεοκαισαρείας, Πόντου Πολεμωνιακοῦ.

ις. ὁ Πισσιναῦντος, δευτέρας Γαλατίας.

ιζ. ὁ Μύρων, πάσης Λυκίας.

ιη. ὁ Σταυροπόλεως, πάσης Καρίας.

ιβ. ὁ Λαοδικείας, Φρυγίας Καππατιανῆς.

κ. ὁ Συνάδων, Φρυγίας Σαλουταρίας.

κα. ὁ Ἰκονίου, πάσης Λυκαονίας.

κβ. ὁ Ἀντιοχείας, πάσης Πισσιδίας.

κγ. ὁ Συλαίου, ὃς καὶ Πέργης λέγεται, δευτέρας Παμφυλίας· ἀνθ' οὗ ἐνὶ νῦν ὁ Ἀτταλίας, ἐπίσκοπος μὲν τοῦ Πέργης, ἔχων δὲ νῦν, μητροπολίτης γενόμενος, τὸν τόπον αὐτοῦ.

(1) τὸ, πάσης Ὀνωριάδος, οὐ κίτται ἐν Χειρ. Γ. ἀλλὰ παρὰ Γ. ἐν περιελί

- κδ. ὁ Κορίνθου, πάσης Πελοποννήσου.  
 κε. ὁ Ἀθηνῶν, πάσης Ἑλλάδος.  
 κς. ὁ Μωκησοῦ, δευτέρας Καππαδοκίας.  
 κζ. ὁ Σελευκείας, δευτέρας Παμφυλίας.  
 κη. ὁ Ῥηγίου, ὅς και Καλαβρίας λέγεται, ἑξαρχίαν οὐκ ἔχει.  
 κθ. ὁ Παλαιῶν Πατρῶν, πάσης Ἀχαΐας.  
 λ. ὁ Τραπεζοῦντος, πάσης Λαζικῆς.  
 λα. ὁ Λαρίσσης, δευτέρας Θετταλίας, και πάσης Ἑλλάδος.  
 λβ. ὁ Ναυπάκτου, πάσης Αἰτωλίας.  
 λγ. ὁ Φιλιππουπόλεως, πάσης Δραγουβιτίας (1).

Σημείωσαι, ὅτι πρὸς τὸν Φιλιππουπόλεως, οἱ μὲν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως νοτάριοι, ὑπέρτιμον ἔγραψαν, και ἑξαρχον πάσης Θράκης μόνον· ὁ δὲ Φιλιππουπόλεως Δαμιανὸς, γράψας ἡμῖν, ἔγραψεν ἑαυτὸν ὑπέρτιμον και ἑξαρχον πάσης Εὐρώπης και Δραγοβιντίας (2).

- λδ. ὁ Τραϊχνουπόλεως, πάσης Ροδόπης.  
 λε. ὁ Ῥόδου, τῶν Κυκλάδων Νήσων.  
 λς. ὁ Φιλίππων, πάσης Μακεδονίας.  
 λζ. ὁ Ἀδριανουπόλεως, παντὸς Διμιμόντου.

Σημείωσαι, ὅτι οὕτω γράφει μητροπολίτης πρὸς τὸν Ἀδριανουπόλεως·

Πανιερώτατε μητροπολίτα Ἀδριανουπόλεως, ὑπέρτιμε και ἑξαρχε Διμιμόντου (3).

Μέχρι τούτων οἱ ἔχοντες τὰς ἑξαρχίας. Οἱ δὲ λοιποὶ πάντες μητροπολίται ὑπέρτιμοι μόνον γράφονται, και οὐκ ἑξαρχοί· οὗς και εὐρήσεις ἔμπροσθεν (4).

#### Περὶ τοῦ Βάρνης.

Ἡ Βάρνα, λέγουσιν τινες, αὐτὴ ἐστὶν ἡ Τιβεριοῦπολις· διὰ τοῦτο και ἐν τῇ ἐκθέσει οὐχ εὐρίσκεται κειμένη οὔτε ἐν ταῖς μητροπόλεσιν, οὔτε ἐν ταῖς ἀρχιεπισκοπαῖς, οὔτε ἐν ταῖς ἐπισκοπαῖς· ἀλλ' ὁ Βάρνης αὐτὸς ἐστὶν ὁ Τιβεριουπόλεως.

(1) τὸ πάσης Δραγουβιτίας, ἐν Χειρ. Γ. παρὰ δὲ Γ. οὐ κεῖται· ἀλλ' ἐν περιελ. ἀναγινώσκεται· ὁ Φιλιππουπόλεως ἑξαρχίαν οὐκ ἔχει. — (2) ἡ σὺμ. οὐ κεῖται ἐν Χειρ. Γ. — (3) ἡ σὺμ. οὐ κεῖται ἐν Χειρ. Γ. — (4) ὅρα κατάλογον τοῦ Ἀνδρονίκου σελ. 400.

#### Περὶ τῆς Ἀρχιάλου.

Ἡ δὲ Ἀρχιάλος πρότερον μὲν ἠνωμένη ἦν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Μεσημβρίας· αὐτῆς δὲ τιμηθείσης εἰς μητρόπολιν, ἐγένετο και ἡ Ἀρχιάλος ἀρχιεπισκοπῇ.

#### Περὶ τοῦ Μελενίκου.

Τὸν δὲ Μελενίκου οὐχ εὐρίσκομεν οὐδαμῶς γεγραμμένον· λέγεται δὲ ἀγράφως και αὐτὴ τῶν Σεβρῶν εἶναι ἐπισκοπῇ.

Ἡμεῖς και ἕτεροι μητροπολίται, ἔξω τῶν ὧν γράφει ἡ διατύπωσις ἡ ἀρχαία, οἵτινες ἀπὸ ἀρχιεπισκόπων και ἐπισκόπων ἐτιμήθησαν κατὰ διαφόρους καιρούς. Και ἀπὸ μὲν ἀρχιεπισκόπων ἐγένοντο οὗτοι·

ὁ Βιζύης· ὁ Μιλήτου· ὁ Σηλυβρίας· ὁ Ἄπρω· ὁ Γαρέλλης· ὁ Βρύσεως· ὁ Δέρκων· ὁ Χερσῶνος· ὁ Μεσημβρίας· ὁ Γοθθίας· ὁ Μετράχων, ὅς και Ζηκχίας λέγεται. Ἡ δὲ Σουγδαία και αἱ Φούλλαι, δύο ἦσαν ἀρχιεπισκοπαί· ἐνώθεισαι δὲ, ἐγένοντο μία μητρόπολις, διὸ και ὁ Σουγδαίας, και Φούλλων λέγεται.

Ἀπὸ δὲ τῶν ἐπισκόπων τοῦ Ἐφέσου ἐγένετο μητροπολίτης ὁ Περγάμου· ἀπὸ τῶν τοῦ Ἡρακλείας, ὁ Μαδύτων, και ὁ Μηδείας· ἀπὸ τοῦ Νικομηδείας, ὁ Προύσης· ἀπὸ τοῦ Θεσσαλονίκης, ὁ Βεβρίας· ἀπὸ τοῦ Νευκαισαρείας, ὁ Κερασσοῦντος και Ῥιζαίου· ἀπὸ τοῦ Κορίνθου, ὁ Μονεμβασίας, ὅς και ἑξαρχος λέγεται πάσης Πελοποννήσου· ἀπὸ τοῦ Μωκησοῦ, ὁ Ναξίου· ἀπὸ τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν, ὁ Λακεδαιμονίας· ἀπὸ τοῦ Ναυπάκτου, ὁ Ἰωαννίνων· ἀπὸ τοῦ Φιλιππουπόλεως, ὁ Λιτίτζης· ἀπὸ τοῦ Τραϊχνουπόλεως, ὁ Διδυμοτείχου, ὁ Μάκρης, ὁ Ξανθίας, και ὁ Περιθεωρίου· ἀπὸ τοῦ Ῥόδου, ὁ Χίου, και ὁ Κῶ ἀρχιεπίσκοπος· ἀπὸ τοῦ Φιλίππων, ὁ Χριστουπόλεως, και ὁ Δράμας, ὅς οὐκ ἦν ἐπίσκοπος, ὡς λέγουσιν, ἀλλὰ πρωτοπαπᾶς ἦν τοῦ Φιλίππων ἐν τῇ Δράμα· ἀπὸ τοῦ Ἀδριανουπόλεως, ὁ Σωζοπόλεως· ἀπὸ τοῦ Καμάχου, ὁ Κελτζηνῆς· ἀπὸ τοῦ Σεβρῶν, ὁ Ζιχνῶν.

Ἐγένοντο ὕστερον και ἐν τῇ Οὐγγροβλαχίᾳ δύο μητροπολίται· και ὁ μὲν εἷς ἔχει τὸν τόπον τοῦ Νικομηδείας, και ἑξαρχος λέγεται πάσης Οὐγγρίας και Πλαγηνῶν· ὁ δ' ἕτερος λέγε-



ται μητροπολίτης μέρους Ούγγροβλαχίας, και τὸν τόπον ἐπέ-  
χων τοῦ Ἀμασείας. Ἐγένετο ἐφ' ἡμῶν και μητροπολίτης Βι-  
δύνης· και ἐν τῇ Μαυροβλαχίᾳ ἕτερος· και ἐν τῇ Γαλιτζῇ,  
ἣτις ἦν μέρος τῆς μικρᾶς Ῥωσίας· ὁ δὲ Ῥωσίας μητροπολίτης  
γράφεται Κιέβου και πάσης Ῥωσίας.

Ὁ μὲν οὖν πατριάρχης γράφει τοῖς μητροπολίταις και ἀρ-  
χιεπισκόποις, ἱερωτάτοις· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς πρὸς ἀλλήλους, πα-  
νιερωτάτοις· οἱ δὲ ἀρχιεπίσκοποι οὐ γράφονται ὑπέρτιμοι,  
ἀδελφοὶ δὲ και συλλειτουργοί, ὡς και οἱ μητροπολίται.

*Ὅπως γράφουσιν οἱ μητροπολίται τοῖς πατριάρχεις και  
μητροπολίταις.*

*Ὅπως γράφουσι τῷ Κωνσταντινουπόλεως.*

Παναγιώτατέ μου αὐθέντα και δέσποτα, και οἰκουμενικῆ  
πατριάρχα, θεϊότατε, θεοχαρίτωτε, και πᾶν εἶ τί μοι θεῖον και  
ὑψηλόν, και πρᾶγμα, και ὄνομα. Εὐχόμεαι τῷ Θεῷ ὑγιαίνειν τὴν  
μεγίστην ἀγιωσύνην σου και κατὰ τὸ πανάγιον και θεϊότατον  
αὐτῆς σκῆνος (1), εἰς σύστασιν και ὠφέλειαν τῆς καθόλου και  
οἰκουμενικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

*Ὅπως γράφουσι τῷ Ἀλεξανδρείας, και τοῖς λοιποῖς  
πατριάρχεις.*

Παναγιώτατε δέσποτά μου, πάπα, και πατριάρχα Ἀλεξαν-  
δρείας, και πάσης Λιγύπτου, Πενταπόλεως, Λιβύης, και Αἰθιο-  
πίας, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι θεϊότατε και σεβασμιώτατέ μοι πάτερ.

Οὕτω και τοῖς λοιποῖς, ἄγουν τῷ Ἀντιοχείας, και τῷ Ἱερο-  
σολύμων.

Σημείωσαι, ὅτι ἐπὶ τῶν πιττακίων πατριάρχεις και μητρο-  
πολίται πρὸς μείζονα πρόσωπα οὐ γράφουσι περὶ ἑαυτῶν κατὰ  
τὸ ἔθος, ὅτι και ἡμεῖς ὑγιῶς ἔχομεν· γράφουσι δὲ τοῦτο πρὸς  
ὑποδεέστερα, ἢ και ἰσοπρόσωπα, εἴπερ βούλονται (2).

Τοῖς μὲν οὖν πατριάρχεις οἱ μητροπολίται γράφουσιν, ὡς περ  
εἴρηται· Παναγιώτατε δέσποτά μου, πατριάρχα Ἱεροσολύμων·  
ἐφεξῆς γράφοντες τὰ προσόντα ἐκάστῳ αὐτῶν ὀνόματα, ὡς ἐν

(1) Χειρ. Γ. και Γ. ἐν περιελ. — σκῆνωμα Γ. — (2) ἡ σημείωσις αὕτη κεί-  
ται παρὰ Γ. ἀνωτέρω.

τῇ ἀρχῇ τῆς ἐκθέσεως ἐγράφη, ἐνθα ἐκκεῖται, ὅπως γράφει πρὸς  
αὐτοὺς ὁ πατριάρχης.

*Ὅπως γράφουσιν οἱ μητροπολίται τοῖς μητροπολίταις.*

Πανιερώτατε μητροπολίτα, τῆςδε, ὑπέρτιμε και ἔξαρχε δευ-  
τέρας, ἢ πάσης· ἀγιώτατε και θεϊότατε δέσποτα, ἀγαπητέ  
ἀδελφὲ, και συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος.

Οὕτω και τοῖς ἀρχιεπισκόποις, δίχα τοῦ ὑπερτίμου και  
ἐξάρχου (1).

Ἰστέον δὲ, ὅτι μητροπολίτην ἕτερον οὐκ οἶδαμεν γράφοντα  
τὸ, ἢ μετριότης ἡμῶν, εἴμῃ μόνον τὸν Θεσσαλονίκης ἐν τοῖς ὑπ'  
αὐτὸν και μόνον. Ἐγένετο δὲ και τοῦτο νεωστὶ ἐν ταῖς ἡμέ-  
ραις τοῦ βασιλέως τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅτε και οἱ πρῶτοι  
τῶν Θεσσαλονικέων ἐκκλησιαστικῶν ἔβαλλον τοὺς σταυροὺς ἐν  
τοῖς σκιαδίῳ αὐτῶν (2).

*Ὅπως γράφουσιν οἱ μητροπολίται τοῖς ἀρχιεπισκόποις.*

Πανιερώτατε ἀρχιεπίσκοπε, τῆςδε, ἀγιώτατε ἀγαπητέ ἀδελ-  
φὲ, και συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος.

*Ὅπως γράφει ὁ πατριάρχης πρὸς τοὺς ἐπισκόπους  
τῶν μητροπολιτῶν.*

Θεοφιλέστατε (3) ἐπίσκοπε, τῆςδε· οὔτε δὲ ἀγαπητὸν ἀδελ-  
φόν, οὔτε συλλειτουργόν προστίθησι (4).

*Ὅπως γράφουσιν οἱ μητροπολίται τοῖς ἐπισκόποις.*

Θεοφιλέστατε ἐπίσκοπε, τῆςδε, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ  
ἀδελφὲ, και συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος.

Οὕτω τοῖς ἰδίοις ἐπισκόποις· οὕτω και τοῖς ὑπὸ ἑτέρους  
μητροπολίτας.

(1) Χειρ. Γ. — Ἦρα Χρυσάνθου Συνταγμάτιον, σελ. 57. ὅτι ὑπὸ μόνον τὸν πα-  
τριαρχικὸν ὄρον τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπαντᾶται τὸ τοῦ ὑπερτίμου ἀξίωμα ἀπο-  
διδόμενον ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως και ἀρχιεπισκόποις. Οὕτως ἐπιμήθη και ὁ  
Συναίου, ὡς φαίνεται ἐν τῇ Νεαρχῇ σελ. 331 τοῦ παρόντος τόμου. — (2) Ἡ ση-  
μείωσις αὕτη ἀπὸ τοῦ Ἰστέον δὲ, ἐκ τοῦ Χειρ. Γ. Ἀναγινώσκεται δὲ παρὰ Γ.  
κατωτέρω. Ἦρα σελ. 506. — (3) Πανιερώτατε Γ. — (4) Χειρ. Γ. — τὰ ἀπὸ  
τοῦ, ὅπως γράφουσι οἱ μητροπολίται τοῖς ἀρχιεπισκόποις, οὐ κεῖται παρὰ Γ.



Ὅπως γράφουσιν οἱ μητροπολίται τοῖς ἀρχουσι τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας.

Τιμιώτατε μέγα χαρτοφύλαξ τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἤδισε καὶ ποθεινότατέ μοι ἀδελφε, καὶ διάκονε, κύριε.

Οὕτω μὲν γράφουσι τοῖς ἐξωκατακλήλοις. Ἀπὸ δὲ τοῦ πρωτοπατρίου μέχρι τοῦ αὐτοῦ ὑπομνηματογράφου, θεοφιλέστατοι λέγονται, καὶ οὐκ ἀδελφοί, ἀλλ' υἱοί· ἀπὸ δὲ τοῦ ἱερομνήμονος καὶ καθεξῆς, ἐντιμώτατοι. Οἱ δὲ μὴ ἔχοντες ὀφθίκια διάκονοι, εὐλαβέστατοι· οἱ ἔχοντες ὀφθίκια πρεσβύτεροι, οἷον πρωτοπαπᾶς, καὶ δευτερεύων, καὶ οἱ ὀρφανοτρόφοι, ἐντιμώτατοι· οἱ δὲ μὴ ἔχοντες, θεοσεβέστατοι.

Ὅπως γράφει ὁ πατριάρχης πρὸς βασιλέα Ἀστερῆ.

Κράτιστε, θεοδόξαστε, θεοκυβέρνητε, θεομεγάλυντε, καὶ ἁγίε μου Βασιλεῦ.

Τέλος· Κύριος ὁ Θεὸς εἶη διατηρῶν τὴν ἁγίαν βασιλείαν σου, δέσποτά μου ἅγιε, εὐχόμενος εἰς τὸν Θεόν, ἵνα παρέχη τῇ ἁγίᾳ βασιλείᾳ σου χρόνους μακροὺς, υγείαν καθαρὰν, καὶ ἄλυπον, τῶν ἀνὰ χεῖρας προκειμένων ἀγαθῶν ἔργων εὐόδωσιν, καὶ μετὰ πολυετῆ ζωῆν, καὶ τὴν ἐν οὐρανοῖς, καὶ εἰς αἰεὶ διαμένουσαν βασιλείαν.

Ὅπως γράφει ὁ πατριάρχης πρὸς βασιλέα Ἰσπεμμένον.

Κράτιστε, θεόσπεπτε, θεοτίμητε, θεοδόξαστε, θεοπρόβλητε, θεομεγάλυντε, ἁγίε μου αὐτοκράτορ, καὶ Βασιλεῦ.

Ἐν τῷ τέλει· Κύριος ὁ Θεὸς εἶη διατηρῶν τὴν ἁγίαν βασιλείαν σου ἄνοσον, εὐθυμον, υγιᾶ, πολυχρόνιον, καὶ ἀνωτέραν παντὸς ἀνικροῦ συναντήματος, καὶ χαρίσαιο αὐτῇ μετὰ τῆς παρουσίας καὶ τὴν ἐν οὐρανοῖς, καὶ εἰς αἰεὶ διαμένουσαν βασιλείαν.

Οὕτως ἔχει νῦν ἡ συνήθεια τῶν πρὸς βασιλέα πιπτακίων τῶν μητροπολιτῶν.

Τολμῶν ὁ δοῦλος καὶ εὐχέτης τῆς κραταιᾶς καὶ ἁγίας βασιλείας σου, δέσποτά μου ἅγιε, ἀναφέρω.

Ἐν τῷ τέλει· Τολμήσας ἀνέφερον.

Ὁμοίως γράφουσιν οἱ μητροπολίται καὶ πρὸς δέσποιναν.

Ὅπως γράφει ὁ πατριάρχης εἰς δεσπότην βασιλέως υἱόν.

Περιπόθητε υἱὲ τοῦ κρατίστου καὶ ἁγίου μου αὐτοκράτορος, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ποθεινότατε υἱὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος, πανευτυχέστατε δέσποτα.

Ὅπως οἱ μητροπολίται.

Τολμηρῶς ἀναφέρω τῇ βασιλείᾳ σου, πανευτυχέστατε δέσποτα.

Ὅπως οἱ μητροπολίται(1).

Τολμηρῶς ἀναφέρω τῇ κραταιᾷ, καὶ ἁγίᾳ βασιλείᾳ σου, δέσποτα ἅγιε· εὐχόμενος εἰς Θεόν ἵνα παρέχη τῇ ἁγίᾳ βασιλείᾳ σου χρόνους μακροὺς, υγείαν καθαρὰν, καὶ ἄλυπον· τῶν ἀνὰ χεῖρας προκειμένων ἀγαθῶν ἔργων εὐόδωσιν· καὶ μετὰ πολυτελεῆ ζωῆν, καὶ τὴν ἐν οὐρανοῖς εἰσαεὶ διαμένουσαν βασιλείαν.

Ὅπως γράφει ὁ πατριάρχης πρὸς δεσπότην μὴ δὲ βασιλέως υἱόν.

Εὐτυχέστατε δέσποτα, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ποθεινότατε υἱὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος.

Καὶ εἰ μὲν ἐνὶ Ῥωμαῖοις ἄνθρωπος, καὶ τῶν εὐγενεστάτων, οὐ προστίθῃσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ· εἰ δὲ βάρβαρος, οἷος ἦν ὁ Τομ-προτίτζης, καὶ οἱ τῆς Βλαχίας δεσπότες, καὶ οἱ τοῦ Ἀλβάνου, προστίθῃσι καὶ τὸ ὄνομα. Οἱ δὲ μητροπολίται καὶ αὐτοὶ ὁμοίως γράφουσιν πρὸς τοὺς τοιούτους, πλὴν προστιθέασιν καὶ ἄλλα ὀνόματα ὑπεροχὴν δηλοῦντα, οἷον, πανευτυχέστατε, εὐγενέστατε, ἐνδοξότατε, μεγαλοπρεπέστατε· καὶ οὐδὲ υἱοὺς γράφουσιν αὐτοὺς, καθὼς ὁ πατριάρχης· οὕτω καὶ πρὸς τοὺς σεβαστοκράτορας, καὶ καίσαρας, καὶ πρὸς ρήγας, καὶ πρὸς ἄλλους τοιούτους.

Ὅπως γράφουσιν οἱ μητροπολίται πρὸς σεβαστοκράτορα, καὶ καίσαρα, εἴπερ εἰσὶ Ῥωμαῖοι.

Πανευτυχέστατε, εὐγενέστατε, ἐνδοξότατε, μεγαλοπρεπέστατε δέσποτά μου σεβαστοκράτορ, ἢ καῖσαρ.

Ἰστέον, ὅτι τὸν δεσπότην ἐμπροσθεν τοῦ βασιλέως οὕτως

(1) καθ' ἕτερον χειρόγραφον. X.



ἄπλως καλοῦσι δέσποτά μου, καὶ ἡ βασιλεῖα σου τὸν δὲ σεβαστοκράτορα, δέσποτά μου σεβαστοκράτορ, καὶ ἡ βασιλεῖα σου τὸν δὲ καισαρα ὁμοίως, ὡσπερ καὶ τὸν σεβαστοκράτορα πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους Ῥωμαίους, τοὺς ὀφίικια ἔχοντας συγκλητικά, εἰ μὲν εἶσι τοῦ βασιλέως συγγενεῖς, ἢ συμπενοθεροί, ἢ θεῖοι, ἢ γαμβροί, ἢ ἐξάδελφοι, ἢ ἀνεψιοί, γράφει ὁ πατριάρχης οὕτω· Περιπόθητε τοῦ κρατίστου καὶ αὐτοκράτορος ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ υἱὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος, μέγα δομέστικε, κύρε· εἰ δὲ μὴ, γράφει· Οἰκεῖς τῷ κρατίστῳ μοι καὶ ἁγίῳ αὐτοκράτορι· οἱ δὲ μητροπολίται· Περιπόθητε τοῦ ἁγίου καὶ κραταιοῦ ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως· ἢ, Οἰκεῖς αὐθέντου μου, υἱὲ μου, περιφανέστατε, μέγα δομέστικε.

*Ὅπως γράφει ὁ πατριάρχης πρὸς δέσποιναν ἐστεμμένην.*

Κρατίστη, θεόστεπτε, θεοδόξαστε, θεοπρόβλητε, θεομεγάλυντε, καὶ ἁγία μου δέσποινα.

*Ἐν τῷ τέλει, ὡς καὶ εἰς τὸν βασιλέα.*

*Ὅπως γράφει ὁ μητροπολίτης ἀποδημῶν πρὸς τὸν εἰς κεφαλήν εὐρισκόμενον ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ.*

Περιπόθητε δέσποτα, ἢ οἰκεῖς τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ποθεινότατε καὶ γνησιώτατε υἱὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος· χάριν, εἰρήνην, ἔλεος, υγείαν ψυχῆς, ῥῶσιν σώματος, τῶν πρακτέων σοι πρὸς τὸ λυσιτελεῖς εκπλήρωσιν, καὶ ἄλλο εἴ τι ἀγαθὸν ὁμοῦ καὶ σωτήριον ἐπεύχεται τῇ ἀντιλήψει σου ἢ ταπεινότητος ἡμῶν ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος.

*Ἐν τῷ τέλει· Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἴη διατηροῦσα τὴν [σὴν] ἀντίληψιν ἄνοσον, εὐθυμον, υγιά, καὶ πολυχρόνιον (1).*

*Ὅπως πρὸς τοὺς λοιποὺς ἄρχοντας.*

Οἱ ἐν τῇ θεοσώστῳ καὶ περιφανεῖ πόλει τῆδε εὐρισκόμενοι εὐγενέστατοι ἄρχοντες, ὅσοι τοῦ πρώτου γένους τῆς ἐνδόξου καὶ λαμπροτάτης τιμῆς καὶ φυλῆς, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ποθεινότατοι καὶ γνησιώτατοι υἱοὶ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος· χάριν εἰρήνην, ἔλεος, υγείαν ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ ἄλλο εἴ τι

(1) Ἐγκαῦθα κεῖται παρὰ Γ, τὸ ἐν σελ. 803, ἴστίον δὲ ἔτι μητροπολίτην κτλ.

ἀγαθὸν ὁμοῦ καὶ σωτήριον εὐχεται τῇ ὑμῶν ἀντιλήψει ἢ ταπεινότητος ἡμῶν ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος.

*Ἐν τῷ τέλει· Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἴη διατηροῦσα ὑμᾶς ἀνωτέρους παντὸς συναντήματος.*

*Ὅπως γράφει πρὸς ἐκκλησιαστικοὺς ἄρχοντας.*

Τιμιώτατοι ἐκκλησιαστικοὶ ἄρχοντες τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης μητροπόλεως, τῆςδε, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς ἐντιμώτατοι καὶ εὐλαδέστατοι κληρικοὶ, καὶ ὅσοι τοῦ ἱερατικοῦ καὶ μοναχικοῦ καταλόγου τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος· χάρις ὑμῖν εἴη, καὶ εἰρήνη, καὶ ἀγάπη πληθυνθεῖη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς, διὰ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι.

*Ἐν τῷ τέλει· Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.*

*Ὅπως γράφει πρὸς τὸν κοινὸν λαόν.*

Ἐποικοὶ ἄρχοντες τῆς Θεοσώστου καὶ περιφανεστάτης πόλεως, τῆςδε, ὅσοι τε τῆς πολιτείας, καὶ ὅσοι τοῦ ἰδιωτικοῦ καταλόγου, καὶ ὁ λοιπὸς ἅπας τοῦ Κυρίου λαὸς ὁ χριστιάνυμος· τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος· χάριν, εἰρήνην, ἔλεος, καὶ ἄλλο εἴ τι ἀγαθὸν ὁμοῦ καὶ σωτήριον ἐπεύχεται ὑμῖν ἅπασιν ἢ μετριότητος ἡμῶν ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος.

*Ἐν τῷ τέλει· Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.*

*Εἰς Κνέζην Σερβίας.*

Ἵψηλότατε μέγα Κνέζη πάσης Σερβίας, συνετώτατε, ἐν Κυρίῳ ὑπερήδιστε καὶ τριπόθητε κύριε, καὶ υἱὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος· χάρις, εἰρήνη, καὶ ἔλεος πληθυνθεῖη τῇ αὐθεντείᾳ σου ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος.

*Πρὸς τὴν τοῦ Κνέζη σύζυγον.*

Ἵψηλοτάτη αὐθέντρια πάσης Σερβίας, συνετωτάτη καὶ κοσμιωτάτη γυναικῶν, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι θύγατερ· χάρις, εἰρήνη, καὶ ἔλεος πληθυνθεῖη τῇ αὐθεντείᾳ σου.

*Εἰς δέσποιναν Σερβίας.*

Εὐλαβεστάτη, καὶ φιλόχριστε, ὑψηλοτάτη καὶ λαμπροτάτη



και εν αγιω Πνεύματι ποθεινοτάτη δέσποινα Σερβίας χάρις, ειρήνη, και έλεος πληθυνθειη τη βασιλειά σου.

*Εις τον υιον αυτης.*

Εύλαβέστατε και φιλόχριστε, λαμπρότατε, και εν αγιω Πνεύματι ποθεινότατε αυθέντα, και υιέ της ημών ταπεινότητος· παν αγαθόν επεύχεται παρά Κυρίου τη αυθεντία σου η ταπεινότης ημών.

*Εις Ζουπάνιον.*

Εύγενέστατε, λαμπρότατε, και στρατηγικώτατε μέγα Ζουπάνε, εν αγιω Πνεύματι υπερήδιστε υιέ της ημών ταπεινότητος κυρέ, οδεινα, χάριν, ειρήνην, και άλλο παν αγαθόν επευχόμεθα παρά Κυρίου τη [ση] αντιλήψει.

*Όπως γράφει μητροπολιτης προς τον εις την Μιτυλήνην ευρισκόμενον νυν γέρον Γατελιούζον.*

Περιπόθητε ανεψιέ του κραταιού και αγίου ημών αυθέντου και βασιλέως· ενδοξότατε, περιφανέστατε αυθέντα της Μιτυλήνης.

Γράφει δε προς αυτον και αυθεντιαν· εν δε τη επιγραφη ούτω.

Τω περιποθήτω ανεψιω του κραταιού και αγίου ημών αυθέντου και βασιλέως, ενδοξοτάτω, περιφανεστάτω αυθέντη της Μιτυλήνης, Φραντζέσκω τω Γατελιούζω.

*Εν τω τέλει, ευχήν, ην αν διακρίνοι ο γράφων.*

*Όπως γράφει προς τον εις την Αίνον θείον αυτου.*

*Νικολέζον.*

Περιπόθητε συμπενθερέ του κραταιού και αγίου ημών αυθέντου ημών βασιλέως, λαμπρότατε, θαυμασιώτατε.

Γράφει και προς αυτον, αυθέντα, και εν τω τέλει, ευχήν ην αν διακρίνοι ο γράφων· εν δε τη επιγραφη

Τω περιποθήτω συμπενθερω του κραταιού αγίου αυθέντου και βασιλέως, λαμπροτάτω, θαυμασιωτάτω Νικολέζω τω Γατελιούζω.

*Τινα πιττάκια ουτε υπογράφει ο πατριάρχης, ουτε βουλλώνει· τινα δε υπογράφει μεν, ου βουλλώνει δε· τινα δε βουλλώνει μόνον.*

Ο πατριάρχης ουχ υπογράφει ουτε τον βασιλέα, ουτε τον δεσπότην, ουτε την δέσποιναν, η σεβαστοκράτορα, η καίσαρα, Ρωμαίους μόνον άντας· τους δε άλλους πάντας υπογράφει. Ένθα τοίνυν ουχ υπογράφει, τίθεται εν τη επιγραφη το όνομα του, προς τον γράφει, πρώτον· εις δε το άλλο μέρος το του πατριάρχου, ένθα ου κείται η βούλλα. Εις δε τους λοιπούς άρχοντας τους συγκλητικούς, τους μεν εύγενεστάτους, και οφφίκια έχοντας έντιμα, και προσγευεις βασιλέων, γράφει ο πατριάρχης το εκυτου όνομα πρώτον εν ω κείται η βούλλα· Νείλος έλέω Θεού· εις δε το άλλο μέρος, το όνομα του, προς τον γράφει. Εις δε τους άλλους άρχοντας, όπου κείται η βούλλα, γράφουσι προς μεν της βούλλης, το, Πατριαρχικόν, μετά δε την βούλλαν, Εις τον δεινα· ούτω και εις τους μητροπολίτας, μέχρι μεν του δεκάτου θρόνου τίθεται το του πατριάρχου όνομα· εις δε τους εξής πάντας, Πατριαρχικόν. Εις ηγουμένους δε, και απλώς μοναχους, η κοσμικούς της πολιτείας άρχοντας, και άλλους τοιούτους ουδέ βουλλώνουσιν, αλλά διπλώνουσι το γράμμα τετράγωνον, και γράφουσι επιγραφην· Πατριαρχικόν εις τον δεινα· ει μήπου εστιν αρχιμανδρίτης πατριαρχικός, η έντιμος ιερομόναχος, η μοναχος, η κοσμικός, και όπου βούλεται ο πατριάρχης χαρίσασθαι τουτό τι, ως φίλω, και γνωρίμω, και οικειω αυτου· ουδέ τους επισκόπους βουλλώνουσιν.

*Ποια πιττάκια έχουσι μολιβδόβουλλα.*

Μολιβδόβουλλα δε κείται εις τα βασιλικα πιττάκια και δεσποινικα, και τα προς δεσπότας, και σεβαστοκράτορας, και καίσαρας, οποιοι εισι, και προς βήγας πάντας, και προς πατριάρχας, και τους καθολικούς αρχιεπισκόπους· εις δε τους άλλους πάντας μητροπολίτας και άρχοντας, κηρόβουλλα· εις μόνον δε τον Ρωσίας πέμπουσιν μολιβδόβουλλα.



*Ποτα πιττάκιω επιγράφουσι μητροπολίται, και πῶς ταυτὰ επιγράφουσιν.*

Οι μητροπολίται, πρὸς μὲν τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως γράφοντες, οὐ τιθέασιν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τὸ τοῦ πατριάρχου ὄνομα· ἀλλ' ἐνθα μὲν ἐστὶν ἡ βούλλα ποιούσι σταυροὺς, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ μέρει κάτωθεν τοῦ δεσμοῦ γράφουσι τὸ οἰκεῖον ὄνομα· Τοῦ ταπεινοῦ μητροπολίτου, τοῦδε. Οὕτω και εἰς τὰς πρὸς βασιλέα και δέσποιναν ἀναφορὰς, προστιθέντες· Τοῦ δούλου και εὐχέτου τῆς κραταιᾶς και ἁγίας βασιλείας σου, τοῦ ταπεινοῦ μητροπολίτου, τοῦδε. Πρὸς δὲ τὰς πρὸς δεσπότην· Τοῦ εὐχέτου τῆς βασιλείας σου. Πρὸς δὲ τοὺς λοιποὺς πατριάρχας και μητροπολίτας, ἢ και ξένους ἐπισκόπους, ἐνθα μὲν ἐστὶν ἡ βούλλα, τὸ ὄνομα τίθησι τοῦ, πρὸς ὃν γράφει· ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ μέρει, τὸ οἰκεῖον ὄνομα συνήθως. Ὅτε δὲ πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους, ἢ κληρικοὺς, πρῶτον τὸ οἰκεῖον ὄνομα, οἷον ἐν τῷ μέρει τῆς βούλλης· και ἐν τῷ ἑτέρῳ, τὸ ὄνομα τοῦ, πρὸς ὃν γράφει. Και ὅτε πρὸς εὐγενεστάτους ἄρχοντας γράψῃ, τὸ ἐκείνου ὄνομα τίθησι πρῶτον· ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ μέρει, τὸ ἐκείνου· Ἐν δὲ τῷ τέλει τῶν πρὸς βασιλεῖς γραμμάτων, ἢ δεσποινας· ὡς δούλος και εὐχέτης τῆς κραταιᾶς και ἁγίας βασιλείας σου τολμήσας ἀνέφερον. Πρὸς δεσπότην δὲ· ὡς εὐχέτης τῆς βασιλείας σου τολμήσας ἀνέφερον. Πρὸς δὲ τοὺς λοιποὺς, εὐχὴν τινα.  
*Ὅπως γράφει ὁ πατριάρχης τοῖς ἀρχουσι τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.*

Τιμιώτατε μέγα οἰκονόμω τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ υἱὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος, διάκονε κῦρε, ὀδεῖνα.

Οὕτω και τοῖς ἄλλοις κατὰ τάξιν, ὡς προεγράφη.

*Ὅπως γράφουσιν οἱ μητροπολίται τοῖς ὑπ' αὐτοὺς ἀρχουσι τῆς Ἐκκλησίας.*

Ὁ μητροπολίτης τοῖς ὑπ' αὐτὸν κληρικοῖς οὕτω γράφει, ὡς και ὁ πατριάρχης πρὸς τοὺς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, πρὸς τὸ πρῶτους, και δευτέρους, και καθ' ἐξῆς.

*Περὶ ρηγῶν.*

Τοὺς μεγάλους ρήγας γράφουσιν οἱ μητροπολίται, μεγάλους, ὡσπερ και ὁ πατριάρχης· τοὺς δὲ μὴ λεγομένους μεγάλους, και οἱ μητροπολίται ρήγας ἀπλῶς γράφουσι· και ὁ μὲν πατριάρχης λέγει πρὸς ἐκείνους, εὐγένειαν· οἱ δὲ μητροπολίται, αὐθεντείαν. Ἡ δὲ ἐπιγραφὴ τῶν πιττακίων· πρῶτον τὸ ἐκείνου ὄνομα, και ἐν τῷ ἄλλῳ μέρει, τὸ τοῦ μητροπολίτου.

*Περὶ καίσαρος, και σεβαστοκράτορος.*

Πρὸς καίσαρα, και σεβαστοκράτορα γράφων ὁ μητροπολίτης, τὸ μὲν ὀφθίκιον γράφει, οἷον τὸ τοῦ σεβαστοκράτορος, ἢ καίσαρος, τὸ δὲ ὄνομα οὐδαμῶς· ἐπὶ πάντων δὲ τούτων και βασιλείαν λέγει, κἂν Ῥωμαῖοι, κἂν ἑσάρβαροι ᾖσιν.

*Περὶ πατριαρχῶν και μητροπολιτῶν πιττακίων.*

Ὁ πατριάρχης, ὅσα βουλλάωνε πιττάκια, πάντα μακρὰ εἰσιν· ὅσα δὲ εἰσιν ἀβούλλωτα, τετράγωνα· τὸ δὲ μητροπολίτου ἀδιάφορόν ἐστι· ποιεῖ γὰρ, καθὼς βούλεται.

*Περὶ βασιλισσῶν.*

Γνώρισμα τοῦ πρὸς βασίλισσαν Πιττακίου ἀκριβῶς οὐκ οἶδα· δοκεῖ δὲ μοι μάλλον, ἵνα ᾖσιν ὁμοῦ και τὰ δύο στοιχεῖα, και τὸ Β, και τὸ Δ. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὡς, ἐπὶ μὲν τοῦ πρὸς βασιλέα πιττακίου, ὡσπερ οἱ μητροπολίται γράφουσι, και λοιποὶ ἄρχοντες, τὸ ἐαυτῶν ὄνομα μόνον ἐπιγράφουσιν ἐν τῷ ἐνὶ μέρει, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ μέρει οὐδὲν τι σημειοῦνται στοιχείον· γράφοντες δὲ πρὸς δέσποιναν, ὁμοίως μὲν τὸ ἴδιον τιθέασιν ὄνομα κατὰ τὸ ἐν μέρος τοῦ πιττακίου, κατὰ δὲ τὸ λοιπὸν μέρος ποιούντες σταυροὺς τρεῖς, ὡς ἔθος, τιθέασιν ἄνω στοιχείον τὸ Δ. Λείπεται οὖν γνώρισμα τῷ πρὸς τὴν βασίλισσαν πιττακίῳ τὸ Β στοιχείον ἐπιγράφειν· οἶμαι δὲ τοῦτο ἀσφαλέστερον.

*Ὅπως γράφουσιν οἱ ἄλλοι πατριάρχαι τῷ*

*Κωνσταντινουπόλεως.*

Παναγιώτατε δέσποτα, ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης, και οἰκουμενικὲ πατριάρχα, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι θειότατε και ποθεινότατε ἀδελφε, και συλλειτουργέ.

Πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους πάντας μητροπολίτας καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, οὕτω γράφουσι καὶ αὐτοί, ὡς καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως δὲ ἐπιγράφει τὰ πρὸς ἄλλους πατριάρχας πιττάκια· πρῶτον [τὸ ὄνομα] τοῦ, πρὸς ὃν γράφει, καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ μέρει τὸ οἰκεῖον ὄνομα.

Ὁ δὲ πάπας πρῶτον μὲν ἔγραφεν, ὡς νῦν ὁ Κωνσταντινουπόλεως τοῖς ἄλλοις, οὕτω καὶ ἐκεῖνος πρὸς τοῦτον, καὶ πρὸς ἄλλους· νῦν δὲ κακῶς γράφει· οὐδὲ γὰρ ὅλως γράφει αὐτὸν πατριάρχην· πέμπει δὲ μαλιβδόβουλλον· οἱ δὲ ἄλλοι πατριάρχαι μαλιβδόβουλλα οὐδ' ὅλως ποιοῦσιν, οὐκ οἶδά πως, βούλλας δὲ μεγάλας μετὰ κηροῦ.

### ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΥΠΟΤΕΤΑΓΜΕΝΩΝ

Τῷ οἰκουμενικῷ Σρόνῳ μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων τε, καὶ επισκόπων αἰμη' (1).

Α. Ο ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ Καππαδοκίας, ὑπέρτιμος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀνατολῆς.

Β. ὁ Ἐφέσου, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀσίας, ἔχει επισκόπους δύο.

α. τὸν Ἡλιουπόλεως καὶ Θυατείρων. — β. τὸν Κρήνης καὶ Ἀνέων.

Γ. ὁ Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, πρόεδρος τῶν ὑπερτίμων, καὶ ἔξαρχος πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας· ἔχει επισκόπους τρεῖς.

α. τὸν Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτων. — β. τὸν Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως. — γ. τὸν Μέτρων καὶ Ἀθύρων.

Δ. ὁ Κυζίκου, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος παντὸς Ἑλλησπόντου.

Ε. ὁ Νικομηδείας, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Βιθυνίας.

Ζ. ὁ Νικαίας, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Βιθυνίας.

Ζ. ὁ Χαλκηδόνος, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Βιθυνίας.

Η. ὁ Δέρκων, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Βοσπόρου Θρακικοῦ καὶ Κυανέων.

(1) Ὁ παρῶν κατάλογος, συντεταγμένος ἐν ἑτῇ αἰμη' παρίστανει τὴν ἀήμερον ὑφισταμένην τάξιν τῶν θρόνων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

### Περὶ ῥηγῶν.

Τοὺς μεγάλους ῥήγας γράφουσι οἱ μητροπολίται, μεγάλους, ὡςπερ καὶ ὁ πατριάρχης· τοὺς δὲ μὴ λεγομένους μεγάλους, καὶ οἱ μητροπολίται ῥήγας ἀπλῶς γράφουσι καὶ ὁ μὲν πατριάρχης λέγει πρὸς ἐκείνους, εὐγένειαν· οἱ δὲ μητροπολίται, αὐθεντεῖαν. Ἡ δὲ ἐπιγραφή τῶν πιττακίων· πρῶτον τὸ ἐκείνου ὄνομα, καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ μέρει, τὸ τοῦ μητροπολίτου.

### Περὶ καίσαρος, καὶ σεβαστοκράτορος.

Πρὸς καίσαρα καὶ σεβαστοκράτορα γράφων ὁ μητροπολίτης, τὸ μὲν ὀφθίκιον γράφει, οἷον τὸ τοῦ σεβαστοκράτορος, ἢ καίσαρος, τὸ δὲ ὄνομα οὐδαμῶς· ἐπὶ πάντων δὲ τούτων καὶ βασιλείαν λέγει, κὰν Ῥωμαῖοι, κὰν βάρβαροι ᾖσι.

### Περὶ πατριαρχῶν καὶ μητροπολιτῶν πιττακίων.

Ὁ πατριάρχης ὅσα βουλλῶνει πιττάκια, πάντα μακρὰ εἰσιν· ὅσα δὲ εἰσιν ἀβούλλωτα, τετράγωνα· τὸ δὲ μητροπολίτου ἀδιάφορον ἐστὶ· ποιεῖ γὰρ, καθὼς βούλεται.

### Περὶ βασιλισσῶν.

Γνώρισμα τοῦ πρὸς βασιλισσαν πιττακίου ἀκριβῶς οὐκ οἶδα· δοκεῖ δὲ μοι μάλλον, ἵνα ᾖσιν ὁμοῦ καὶ τὰ δύο στοιχεῖα, καὶ τὸ Β, καὶ τὸ Δ. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὡς, ἐπὶ μὲν τοῦ πρὸς βασιλέα πιττακίου, ὡςπερ οἱ μητροπολίται γράφουσι, καὶ λοιποὶ ἄρχοντες τὸ ἑαυτῶν ὄνομα μόνον ἐπιγράφουσι ἐν τῷ ἐνὶ μέρει· ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ μέρει οὐδὲν τι σημειοῦνται στοιχεῖον. Γράφοντες δὲ πρὸς δέσποιναν, ὁμοίως μὲν τὸ ἴδιον τιθέασιν ὄνομα κατὰ τὸ ἐν μέρος τοῦ πιττακίου, κατὰ δὲ τὸ λοιπὸν μέρος ποιοῦντες σταυροὺς τρεῖς, ὡς ἔθος, τιθέασιν ἄνω στοιχεῖον τὸ Δ. Λείπεται οὖν γνώρισμα τῷ πρὸς τὴν βασιλισσαν πιττακίῳ τὸ Β στοιχεῖον ἐπιγράφειν· οἶμαι δὲ τοῦτο ἀσφαλέστερον.

Ὅπως γράφουσι οἱ ἄλλοι πατριάρχαι τῷ

Κωνσταντινουπόλεως.

Παναγιώτατε δέσποτα, ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὴ πατριάρχα, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι θεϊότητε καὶ ποθεινότητε ἀδελφε, καὶ συλλειτουργε.

(ΤΟΜ Β΄.)



Πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους πάντας μητροπολίτας, καὶ τοὺς ἄρχον-  
τας τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, οὕτω γράφουσι καὶ αὐτοί, ὡς καὶ  
ὁ Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως δὲ ἐπιγράφει τὰ πρὸς ἄλλους πατρι-  
άρχας πιττάκια, πρῶτον τοῦ πρὸς ἐν γράφει, καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ  
μέρει τὸ οἰκεῖον ὄνομα.

Ὁ δὲ πάπας πρῶτον μὲν ἔγραφεν, ὡς νῦν ὁ Κωνσταντινου-  
πόλεως τοῖς ἄλλοις, οὕτω καὶ ἐκεῖνος πρὸς τοῦτον, καὶ πρὸς  
ἄλλους· νῦν δὲ κακῶς γράφει· οὐδὲ γὰρ ὅπως γράφει αὐτὸν πα-  
τριάρχην πέμπει δὲ μολιθδόβουλλον· οἱ δὲ ἄλλοι πατριάρχαι  
μολιθδόβουλλα οὐδ' ὅπως ποιοῦσιν, οὐκ οἶδα πῶς, βούλλας δὲ  
μεγάλας μετὰ κηροῦ.

## ΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΘΡΟΝΩΝ

ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,

Τῶν ὑπὸ τοὺς τέσσαρας πατριαρχικοὺς θρόνους Κωνσταν-  
τινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱερο-  
σολύμων, καὶ τὰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας Ῥω-  
σίας, Κύπρου, Ἀυστρίας, καὶ Ἑλλάδος, τελούτων.

### Α.

Ὁ παναγιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως  
Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, Κ. Ἀνθίμος  
ὁ ὑπὸ Ἐφέσου.

Μητροπόλεις, Ἀρχιεπισκοπαὶ, καὶ ἐπισκοπαὶ τοῦ  
Οἰκουμενικοῦ Θρόνου (1).

α. Ἐντὸς τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους.

Μητροπολίται.

Α. Ο ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ Καππαδοκίας, ὑπέρτιμος τῶν ὑπερτίμων,  
καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀνατολῆς, Κ. Παΐσιος.

Β. ὁ Ἐφέσου, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Ἰαίας, Κ. Παΐσιος.  
ἔχει ἐπισκόπους δύο·

α. τὸν Ἡλιουπόλεως καὶ Θυατείρων, Κ. Διονύσιον.

β. τὸν Κρήνης καὶ Ἀνέων, Κ. Ἀμβρόσιον.

(1) Ὁ κατάλογος οὗτος ἐκδίδεται κατὰ τὸ Συνταγματικὸν τῆς Ἁγίας καὶ  
Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὡς εἶχον τάξιν οἱ θρόνοι κατὰ τὸ σωτήριον  
ἔτος φωνέ, κατὰ μισοῦντα Ἀπρίλιον. Δημοσιεύονται δὲ, ἰδίως χάριν τῶν ἐκ τοῦ  
ἱεροῦ κλήρου ἀναγνωστῶν, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν διεπόντων τοὺς θρόνους τούτους,  
ὡς ἐν τῷ μνησθέντι Συνταγματικῷ ἀναγινώσκονται. — Παραλιπόντες δὲ, πρὸς  
ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεων, τὴν δημοσίευσιν καὶ τοῦ κατὰ τὴν δεκάτην ἐγδόν  
ἑκατονταετηρίδα Τυπικοῦ τῶν θρόνων, εἶον περιέχεται ἐν τῷ Συνταγματικῷ τοῦ  
Χρυσάνθου, πατριάρχου Ἱεροσολύμων, (ἐκδ. ἐν Τεργεσούτῳ τῆς Οὐγγροβλαχίας  
αψιέ,) σημειοῦμεν τὰς ἐκάστοτε ἀπαντωμένας μεταξὺ ἀκείνου καὶ τοῦ παρόντος  
διαφορὰς. Ὡς πρὸς τὰς Ἐκκλησίας Ῥωσίας καὶ Ἀυστρίας ἠκολουθήσαμεν τῷ ἐν  
Πατροπόλει ἐκδοθέντι Συνταγματικῷ τοῦ ἔτους φωνά.

Γ. ὁ Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, πρόεδρος τῶν ὑπερτίμων, καὶ ἑξαρχος πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας, Κ. Παράρετος.

ἔχει ἐπισκόπους τρεῖς (1).

α. τὸν Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτων, Κ. Γρηγόριον.

β. τὸν Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως, Κ. Νεόφυτον.

γ. τὸν Μετρῶν καὶ Αθύρων, Κ. Ζαχαρίαν.

Δ. ὁ Κυζίκου, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος παντὸς Ἑλλησπόντου, Κ. Ἰωακείμ.

Ε. ὁ Νικομηδείας, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Βιθυνίας, Κ. Διονύσιος.

ς. ὁ Νικαίας, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Βιθυνίας, Κ. Ἰωσήφ.

Ζ. ὁ Χαλκηδόνος, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Βιθυνίας, Κ. Γεράσιμος.

Η. ὁ Δέρκων, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Βοσπόρου Θρακικοῦ καὶ Κυανέων, Κ. Γεράσιμος.

Θ. ὁ Θεσσαλονίκης, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Θετταλίας, Κ. Καλλίνικος (2).

ἔχει ἐπισκόπους ὀκτώ

α. τὸν Κίτρους, Κ. Θεόκλητον.

β. τὸν Καμπανίας, Κ. Ἰερόθεον.

γ. τὸν Πλαταμῶνος, Κ. Ἰερεμίαν.

δ. τὸν Σερβίων καὶ Κοζάνης, Κ. Εὐγένιον.

ε. τὸν Ἡλυανῆς καὶ Βαρδιοριτῶν, Κ. Μελέτιον.

ς. τὸν Πέτρας, Κ. Ἀγαθάγγελον.

ζ. τὸν Ἀρδαμερίου, Κ. Ἰγνάτιον.

η. τὸν Ἰερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους, Κ. Ἰωαννίμιον.

Ι. ὁ Τορνόβου, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Βουλγαρίας, Κ. Νεόφυτος.

ἔχει ἐπισκόπους τρεῖς.

α. τὸν Τζερβενού, Κ. Συρέσιον.

(1) Ἡ ἄλλοτε ἱεὴ μητρόπολις Τυρολλῶν καὶ Σερυντζίων συνεχωνεύθη μετὰ τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας ἀπὸ τοῦ ἔτους αὐτῆ. — (2) Ὁ Θεσσαλονίκης ἀπέχεται εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ Παναγιώτατος, ἔξω ἕως ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ μητροπολίται Παναγιώτατος, Χρυσάνθου Συντ. αὐτῆ. 55

β. τὸν Λοφτζοῦ, Κ. Ἰλαρίωνα.

γ. τὸν Βράτζας (1), Κ. Δωρόθεον.

ΙΑ. ὁ Ἀδριανουπόλεως, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος παντὸς Αἰμιμόντου (2), Κ. Κύριλλος.

ΙΒ. ὁ Ἀμασειας, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος παντὸς Βυζεῖνου Πόντου, Κ. Κύριλλος.

ΙΓ. ὁ Ἰωαννίνων καὶ Βελλῆς (3), ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Ἠπείρου καὶ Κερκύρας, Κ. Παρθένιος.

ἔχει ἐπίσκοπον τὸν Παραμυθίας, Κ. Ἀγάπιον.

Τὸ Γηρομήρι κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐγένετο πατριαρχικὴ ἑξαρχία.

ΙΔ. ὁ Προύσης (4), ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Βιθυνίας, Κ. Κωνσταντῖος.

ΙΕ. ὁ Πελαγονίας, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος ἄνω Μακεδονίας, Κ. Βενέδικτος.

Οὗτος προεβιάσθη μετὰ τὸν Προύσης, ἐπὶ τοῦ ἀπὸ Σερβῶν πατριαρχεύσαντος (5).

Ις. ὁ Νεοκαισαρείας καὶ Ἰνέου, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Πόντου. Πολεμονιακοῦ Κ. Λεόντιος.

ἔχει ἐπίσκοπον τὸν Νικοπόλεως, Κ. Χριστόφορον.

ΙΖ. ὁ Διδυμοτείχου, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Ἰοδόπτης (6), ἥδη πρόεδρος, Κ. Μελέτιος.

ΙΗ. ὁ Ἰκονίου, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Λυκαονίας, Κ. Νεόφυτος.

ΙΘ. ὁ Βερροίας καὶ Ναούσης, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Θετταλίας, Κ. Θεόκλητος.

Κ. ὁ Πόσνας καὶ Σεραγίου, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Δαλματίας (7), Κ. Προκόπιος.

(1) τὸν Πρεσλάβας, ἀντὶ Βράτζας, Χρυσάνθου Συντ. αὐτῆ. — (2) ἔχει ἑνα ἐπίσκοπον, τὸν Ἀγαθοπόλεως. Χρυσ. — (3) προεβιάσθη ἐσχάτως ἀπὸ ΙΕ' εἰς ΙΓ'. ὄρον. — (4) Μουντανίων καὶ Τριγλίας. Χρυσ. αὐτῆ. Μετὰ τὸν Προύσης, παρὰ Χρυσάνθου, ἐπιταί ὁ Νεοκαισαρείας. — (5) ὁ Πελαγονίας καὶ Περλιόπου, παρὰ Χρυσ. ὑπὸ τὸν Ἀχρῖδων. — (6) ὁ Διδυμοτείχου κατέχει τὴν τριακοστὴν τριτηθίσιν, ἄγει μετὰ τὸν Ἰωαννίνων, παρὰ Χρυσάνθου. — (7) παρὰ Χρυσ. ὑπὸ τὸν Ἀπικίου.



ΚΑ. ὁ Πισιδίας, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Σίδης, Μυρέων, καὶ Ἰταλίας (1), Κ. Μελέτιος.

ΚΒ. ὁ Κρήτης, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Εὐρώπης, Κ. Διονύσιος.

ἔχει ἐπισκόπους ἑξ·

α. τὸν Ἀρκαδίας.

β. τὸν Αὐλοποτάμου καὶ Ρεθύμνης, Κ. Καλλιπικόν.

γ. τὸν Κυδωνίας καὶ Κισσάμου, Κ. Κάλλιστον.

δ. τὸν Πέτρας.

ε. τὸν Χερρόννησου.

ς. τὸν Ἰερῆς καὶ Σιτείας, Κ. Καλλιπικόν.

Ἡ ἐπισκοπὴ Λάμπης ἠνώθη μετὰ τῆς ἐπαρχικῆς Κρήτης (2).

ΚΓ. ὁ Τραπεζοῦντος, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Λαζικῆς, Κ. Κωνσταντῖος.

ΚΔ. ὁ Λαρίσης, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος δευτέρας Θαιταλίας, Κ. Στέφανος.

ἔχει ἐπισκόπους τέσσαρας (3).

α. τὸν Σταγῶν, Κ. Θεόφιλον.

β. τὸν Γαρδικίου, Κ. Ἀμβρόσιον.

γ. τὸν Θαυμακοῦ, Κ. Νικηφόρον.

δ. τὸν Τρίκκης Κ. Σωφρόνιον.

ΚΕ. ὁ Ἄοιτης (4), υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Αἰτωλίας, Κ. Σωφρόνιος.

Κς. ὁ Φιλιππουπόλεως, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Θράκης Δραγοβιτίας, Κ. Χρῦσανθος.

(1) Μετὰ τὸν Πισιδίας τάσσεται ὁ Ἀθηῶν, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Ἑλλάδος, ἔχων ἐπισκόπους πάντας·

α. τὸν Ταλαντίου καὶ Διφυλίας. — β. τὸν Σκόρου. — γ. τὸν Σάλωνος. — δ. τὸν Μεδυητικῆς. — καὶ ε. τὸν Κορωνίας. — Χρῦσ. — (2) δώδεκα ἐπίσκοποι τῆς Κρήτης ἀριθμοῦνται παρὰ Χρῦσ. ὅπου, ἐκτὸς τῶν ἐνταῦθα φερομένων, εἰρηναῖος καὶ ὁ Γορτύνης, ὁ Κνωσσῶν, ὁ Λάμπης· ὁ δὲ Ρεθύμνης, ὁ Σιτείας, καὶ ὁ Κισσάμου, ὡς ἴδιαι ἐπισκοπαί. — (3) Β'. Θαιταλίας καὶ πάσης Ἑλλάδος ἔχει καὶ ἐπισκόπους ἐνθάδε τὸν Δημητριάδος· τὸν Σταγῶν· τὸν Αἰτζῆς καὶ Ἀγράφων· τὸν Σκιαθοῦ καὶ Σκοπέλου· τὸν Γαρδικίου· τὸν Ραδοβιζίδιου· τὸν Λοιδορικίου· τὸν Θαυμακοῦ· καὶ τὸν Ζητουλίου. Χρῦσ. Συνταγματίου. — Μετὰ τούτους ἔπονται παρὰ Χρῦσ. ὁ Μολδαβίας· ὁ Οὐγγροβλαχίας, καὶ ὁ Τρανσυλβανίας. — (4) ὁ Ναυπλίου καὶ Ἄρτης. Χρῦσ.

ΚΖ. ὁ Ρόδου, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πασῶν Κυκλάδων Νήσων, Κ. Ἰάκωβος.

ἔχει ἐπίσκοπον τὸν Λέρου, Κ. Διονύσιον.

ΚΗ. ὁ Σεβρῶν, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Μακεδονίας, Κ. Ἰάκωβος.

ΚΘ. ὁ Δράμας (1), υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Μακεδονίας, Κ. Μελέτιος.

ἔχει ἐπίσκοπον τὸν Ἐλευθερουπόλεως, Κ. Καλλιπικόν.

Λ. ὁ Σμύρνης, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Ἀσίας, Κ. Παύσιος.

ἔχει ἐπίσκοπον τὸν Μοσχονησίων, Κ. Μελέτιον.

ΛΑ. ὁ Μιτυλήνης, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Λέσβου (2), Κ. Γρηγόριος.

ΛΒ. ὁ Ἀγκύρας, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Γαλατίας, Κ. Μελέτιος.

ΛΓ. ὁ Φιλαδελφείας, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Λυδίας, Κ. Ἰωαννίκιος.

Οὗτος ἐλέγχετο τὸ πάλαι καὶ πρόεδρος τῆς Βενετίας.

ΛΔ. ὁ Βύρνης καὶ Καθάρνης, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Μικρῆς Θαλάσσης, Κ. Πορφύριος (3).

ΛΕ. ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Κυκλάδων Νήσων, Κ. Γρηγόριος (4).

Αὕτη ἡ ἐπισκοπὴ ἐγένετο μητρόπολις κατὰ τὸ αὐτῷ ἔτος, κατὰ μῆνα Μαΐου.

Λς. ὁ Μελενίκου, υπέρτιμος (5), Κ. Διονύσιος.

ΛΖ. ὁ Πρεσπῶν καὶ Λυχνιδῶν, υπέρτιμος, Κ. Διονύσιος.

ΛΗ. ὁ Αἴνου, καὶ υπέρτιμος Κ. Σωφρόνιος.

ΛΘ. ὁ Χαλδείας καὶ Χερσιάνων, καὶ υπέρτ., Κ. Θεόφιλος (6).

(1) ὁ Φιλίππων καὶ Δράμας. Χρῦσ. — (2) ἐνταῦθα τάσσεται παρὰ Χρῦσ. ὁ Ἰωαννίνων· ἔχει καὶ ἐπισκόπους τέσσαρας· τὸν Δρυϊνουπόλεως καὶ Ἀργυροκάστρου· τὸν Βαλλῆς· τὸν Βοθροναίου καὶ Γλυκίως· τὸν Χειμάρης καὶ Δελβίνου. — ἔπεται δὲ ὁ Αἰδυμοτείχου ἀντὶ τοῦ Ἀγκύρας. — (3) ὁ Βύρνης μετὰ τὸν Ἀγγιάλου. Χρῦσ. — (4) ὡς Ἐ. Ἀρχιεπισκοπὴ. Χρῦσ. (5) ἐνταῦθα ἔπονται, παρὰ Χρῦσ. ὁ Νέων Πατρῶν, υπέρτιμος. — ὁ Θεῶν, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Βοιωτίας. — ὁ Αἴνου. — ὁ Μηθύμνης. — ὁ Παροναξίας. — ὁ Μεσημβρίας. κτλ. ὁ δὲ Πρεσπῶν κεῖται ὑπὸ τὸν Ἀχελῶν. — (6) ὁ Χαλδείας καὶ Χερσιάνων σημειοῦται ὡς ἡ ἀρχιεπισκοπὴ παρὰ Χρῦσ. ὅρα σελ. 519 σημ. (3).

Μ. ὁ Μηθύμνης, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Λέσβου, Κ. Ἀγαθάγγελος.

ΜΑ. ὁ Μεσημβρίας, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Μαύρης Θαλάσσης, Κ. Νικηφόρος.

ΜΒ. ὁ Βιδύνης, υπέρτιμος, καὶ ἑξαρχος παντὸς Παραδουνάβεως, Κ. Παύσιος.

ΜΓ. ὁ Δρύστρας καὶ Προϊλάβου, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος παντὸς Παραδουνάβεως (1), Κ. Διονύσιος.

ΜΔ. ὁ Σισανίου καὶ Σιατίσης, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Μακεδονίας, Κ. Μελέτιος.

ΜΕ. ὁ Σοφίας, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Βουλγαρίας, Κ. Γεδεών.

Μς. ὁ Βιζύης καὶ Μηδείας, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Μαύρης Θαλάσσης, Κ. Γρηγόριος.

ΜΖ. ὁ Ἀγχιάλου, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Μαύρης Θαλάσσης, Κ. Σωφρόνιος.

ΜΗ. ὁ Μαρωγίας, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Ροδόπης, Κ. Κυρίλλος.

ΜΘ. ὁ Σηλυβρίας, καὶ υπέρτιμος, Κ. Μελέτιος.

Ν. ὁ Σωζουαγαθουπόλεως (2), υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Μαύρης Θαλάσσης, Κ. Δωρόθεος.

ΝΑ. ὁ Ξάνθης καὶ Περιθωρίου, καὶ υπέρτιμος, Κ. Μελέτιος.

ΝΒ. ὁ Γάγου καὶ Χώρας, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Θράκης παραλίας, Κ. Χρυσάνθος (3).

ΝΓ. ὁ Χίου, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Ἰωνίας, Κ. Σωφρόνιος.

ΝΔ. ὁ Λήμνου καὶ Ἁγίου Εὐστρατίου, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος παντὸς Λιγαίου Πελάγους, Κ. Ἰωακείμ.

ΝΕ. ὁ Ἰμβρου, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Λιγαίου Πελάγους (4), Κ. Ἰωαννίκιος.

(1) Μετὰ τὸν Δρύστρας, ἔπεται ὁ Εὐρίπου. — ὁ Σοφίας. — ὁ Βιζύης. — ὁ Μηδείας. — ὁ Ἀγχιάλου. — ὁ Βάρνης. — ὁ Προϊλάβου καὶ Τεμαρόβου, ἀποτελῶν ἴδιαν μητροπολίτην, ἐκτὸς τῆς Δρύστρας. — ὁ Μαρωγίας κτλ. Χρῆσ. — (2) ὁ Σωζουπόλεως. Κρήτ. — (3) ἔπεται ἐνταῦθα, ὁ Γοθίας καὶ Καφᾶ, υπέρτιμος. Χρῆσ. — (4) Μετὰ τὸν Ἰμβρου, ἔπεται ὁ Δέρκων καὶ Νεοχωρίου, υπέρτιμος, Χρῆσ. εἴτε εἰ ἔστι μητροπολίτης τῆς Πελοποννήσου.

Ὁ Κορίνθου, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Πελοποννήσου, ἔχει καὶ ἐπισκόπους

Νς. ὁ Δημητριάδος καὶ Ζαγοράς, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Πελασγῶν, Κ. Γαβριήλ.

Οὗτος ἦν ἐπίσκοπος τὸ πάλαι τοῦ Δαρίσσης (1).

ΝΖ. ὁ Ἐλασσῶνος, καὶ υπέρτιμος (2), Κ. Ἰγνάτιος.

ΝΗ. ὁ Προικοννήσου, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Προποντίδας, Κ. Σωφρόνιος.

Οὗτος ἦν ἀρχιεπίσκοπος τὸ πάλαι (3).

ΝΘ. ὁ Κασανδρείας, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Κόλπου Θερμαϊκοῦ, Κ. Ἰγνάτιος.

Ξ. ὁ Γκόρας καὶ Δυρράχίου, καὶ υπέρτιμος, Κ. Ἰωαννίκιος.

ΞΑ. ὁ Πρεσλάβας, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Βουλγαρικῆς Μυσίας, Κ. Βενιαμίν.

Οὗτος ἦν ἐπίσκοπος τὸ πάλαι τοῦ Τορνόβου.

ΞΒ. ὁ Πωγωνιανῆς, καὶ υπέρτιμος, Κ. Πατάρετος.

Οὗτος ἦν ἐπίσκοπος τοῦ Ἰωαννίνων.

ΞΓ. ὁ Δρυϊνουπόλεως καὶ Δελβίνου, καὶ υπέρτιμος, Κ. Παντελεήμων.

Καὶ οὗτος ἦν ἐπίσκοπος τοῦ Ἰωαννίνων· ἐγένετο δὲ μητροπολίτης κατὰ τὸ αὐτῶν ἔτος.

ὅσα, τὸν Δαμαλᾶ, καὶ τὸν Πολυφύγους· εἶναι δὲ καὶ πρωτόθρονος τῶν λοιπῶν μητροπολιτῶν τῆς Πελοποννήσου. — ὁ Μονιμβασίας, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Πελοποννήσου· ἔχει καὶ ἐπισκόπους, τὸν Κυθηρίας, τὸν Ἴλου, τὸν Μαίνης, καὶ τὸν Ἰόντος. Οὗτος ἐτιμήθη ἀρχιεπίσκοπος· λέγεται καὶ Παναγιώτατος ἐν μόνῃ τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἑπαρχία· ἔξω δὲ αὐτὴν λέγεται, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχιερεῖς, Πανιερώτατος· ἔχει καὶ τὸν τίτον τοῦ Ἱεροσολύμων. — ὁ Παλκιῶν Πατρῶν, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Ἀχαΐας· ἔχει ἐπισκόπους τέσσαρας, τὸν Ἠλένου, τὸν Ἰερνίκης, τὸν Κορώνης, καὶ τὸν Μεσθῶνης. — ὁ Λακεδαιμονίας, υπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Πελοποννήσου· ἔχει ἐπισκόπους τρεῖς, τὸν Ἀμυκλῶν, τὸν Καριουπόλεως, καὶ τὸν Βρεσίνης. — ὁ Χριστιανουπόλεως, υπέρτιμος. — ὁ Ναυπλίου, υπέρτιμος.

(1) Ὁρα σελ. 516 σημ. 2) — (2) ὡς δ' ἀρχιεπισκοπή. Χρῆσ. — (3) ὡς πρώτη τῶν ἀρχιεπισκοπῶν, παρὰ Χρῆσ. ἔπεται δὲ ἡ Λιτίτης· οἵτινες γράφονται ἱερώτατοι ἀρχιεπίσκοποι παρὰ τοῦ πατριάρχου, ὡς καὶ οἱ μητροπολίται· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες, θεοφιλέστατοι. ἔπειτα ἔπεται ὁ Σαντορῆνης. — ὁ Ἐλασσῶνος. — ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας. — ὁ Κώου. — ὁ Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου. — ὁ Χαλδίας καὶ Χερσιῶν. — ὁ Τζίας καὶ Θερμίων. — ὁ Κασανδρείας. — ὁ Βήλεου καὶ Κιμώλου. — ὁ Σίφου. — ὁ Ἄνδρου. — ὁ Λιγίνης. — ὁ Πωγωνιανῆς. — ὁ Καρπάθου καὶ Κᾶσου. — ὁ Λευκάδος καὶ Ἀγίας Μαύρας. — ὁ Φερσάλων. — ὁ Ἰόντος καὶ Πραγοῦ. — ὁ Κερφαλλίας καὶ Ζακύνθου.



ΕΔ. ὁ Κίου, υπέρτιμος καὶ ἑξάρχος Κυκλάδων Νήσων, Κ. Κύριλλος.

Οἱ ἀπὸ Ἰπεκίου προστεθειμένοι μητροπολίται (1).

ΞΕ. ὁ Νύσσης, υπέρτιμος καὶ ἑξάρχος κάτω Μυσίας, Κ. Ἰωαννίκιος.

Ξς. ὁ Σκοπείων, υπέρτιμος καὶ ἑξάρχος κάτω Μυσίας, Κ. Ἰωακείμ.

ΞΖ. ὁ Ἐρσεκίου, υπέρτιμος καὶ ἑξάρχος ἄνω Μυσίας, Κ. Λογγῆτος.

ΞΗ. ὁ Κιστεντηλίου καὶ Στηπίων, καὶ υπέρτιμος, Κ. Ἀρτέμιος.

ΞΘ. ὁ Σαρακοβίου, υπέρτιμος καὶ ἑξάρχος Βουλγαρίας, Κ. Ματθαῖος.

Ο. ὁ Σβορνικίου, υπέρτιμος καὶ ἑξάρχος Δαλματίας, Κ. Ἀγαθάγγελος.

ΟΑ. ὁ Ἰσχοπρεσπένης, υπέρτιμος καὶ ἑξάρχος ἄνω Μυσίας, Κ. Μελέτιος.

ΟΒ. ὁ Νυσσάβας, καὶ υπέρτιμος, Κ. Ἀνθίμος (2).

Οἱ ἀπὸ Ἀχρίδος προστεθειμένοι μητροπολίται (3).

ΟΓ. ὁ Καστορίας, υπέρτιμος καὶ ἑξάρχος πάσης Παλαιᾶς Βουλγαρίας, Κ. Νικηφόρος.

ΟΔ. ὁ Βοδενῶν, καὶ υπέρτιμος, Κ. Ἀνθίμος.

ΟΕ. ὁ Κορυτζᾶς, καὶ υπέρτιμος, Κ. Νεόφυτος.

Ος. ὁ Φχναριοφερσάλων, υπέρτιμος καὶ ἑξάρχος πάσης Φθί-  
ας, Κ. Νεόφυτος.

(1) Ἡ ποτὲ αὐτοκέφαλος αὕτη ἀρχιεπισκοπὴ ἐξέλιπε κατὰ τὸ ἔτος 1767, ἐπὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Σαμουὴλ. — (2) Παρὰ Χρυσ. τάττονται ἐνταῦθα καὶ ὁ Σταριβλάχης ἢ Ῥάκας· ὁ Βόσνας Σαραγίου· ὁ Βελιγραδίου· ὁ Ταμισοβαρίου· ὁ Βαλιόβου· ὁ Σερπασίου· καὶ ὁ ἐπίσκοπος Τζιτίνας, (νῦν Μαυροβουνίου.) Πρὸς δὲ καὶ αἱ πλείοται τῶν ἐν τῇ Αὐστριακῇ μοναρχίᾳ νῦν ὑπὸ τὸν Καρλοβίτζης τελου-  
σῶν ἐπαρχιῶν. Ὅρα κατωτέρω σελ. 529. — (3) Καὶ αὕτη ἡ αὐτοκέφαλος ἀρχιε-  
πισκοπὴ ἐξέλιπε ἐπὶ Σαμουὴλ ἐν ἔτει 1767. — Ὅρα καὶ ἐπὶ σελ. 219. Ἰπ' αὐτὴν ἐτελεῖ καὶ ὁ Πελαγονίας (Μπιτώλια)· ὡς ἐπίσκοποι δὲ, ὁ Σισακίου, ὁ Μεγ-  
λιῶν καὶ Μολισχῶν, ὁ Δευρῶν, ὁ Γκόρας καὶ Μόκρας, Χρῦσ.

ΟΖ. ὁ Σερωνίτζης καὶ Τιβεριουπόλεως, υπέρτιμος καὶ ἑξάρ-  
χος Βουλγαρικῆς Μακεδονίας, Κ. Νεόφυτος.

ΟΗ. ὁ Βελεγράδων, καὶ υπέρτιμος, Κ. Ἀνθίμος.

ΟΘ. ὁ Γρεβενῶν, καὶ υπέρτιμος, Κ. Ἀγάπιος.

Π. ὁ Μογλενῶν, καὶ υπέρτιμος, Κ. Νεόφυτος.

ΠΑ. ὁ Δευρῶν, καὶ υπέρτιμος, Κ. Μελέτιος.

ΠΒ. ὁ Βελισσοῦ, καὶ υπέρτιμος, Κ. Αὐξέντιος.

Οὗτος ἦν ἀρχιεπίσκοπος τὸ πάλαι, ἐγένετο δὲ ἤδη μητρο-  
πολίτης κατὰ τὸ αὐμῆ. ἔτος, Αὐγούστου 14. δι' ἐκκλησιαστικοῦ  
τόμου, ἐπὶ πατριαρχείας τοῦ Κύρ Γερμανοῦ.

Ἀρχιεπίσκοποι.

Α. Ὁ ἱερώτατος ἀρχιεπίσκοπος Διτίτζης.

Β. Ὁ θεοφιλέστατος ἀρχιεπίσκοπος Καρπάθου καὶ Κάσσου.

β'. Ἐν ταῖς ὑπὸ τῷ Ὀθωμανικῷ κράτει ἡγεμονίαις.

α. Βλαχίας.

Ὁ Οὐγγροβλαχίας, υπέρτιμος καὶ ἑξάρχος Πλαγηνῶν, καὶ  
τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Καισαρείας Καππαδοκίας, Κ. Νήφων.

ἔχει ἐπισκόπους τρεῖς·

α. τὸν Ῥυμνίκου.

β. τὸν Ποζαίου.

γ. τὸν Ἀρτζεσίου.

β'. Μολδαβίας.

Ὁ Μολδαβίας, υπέρτιμος καὶ ἑξάρχος Πλαγηνῶν, Κ. Βε-  
κίμιν.

ἔχει ἐπισκόπους τρεῖς·

α. τὸν Ῥωμανοῦ.

β. τὸν Ῥαδαντζίου.

γ. τὸν Χουαίου.

γ'. Σερβίας.

Ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης πάσης Σερβίας, Κ. Πέτρος.

ἔχει ἐπισκόπους τρεῖς·

- α. τὸν Οὐζίτζης, Κ. Νικηφόρον Μαξιμοβιτζ.
- β. τὸν Τιμοσκίου, Κ. Δοσίθεον Νοβάκοβιτζ.
- γ. τὸν Σαβασκίου, Κ. Μελέτιον Μάρκοβιτζ.

γ'. Ἐκτὸς τοῦ Ὄθωμανικοῦ Κράτους.

α. Ἐν τῷ Ἡνωμένῳ Κράτει τῶν Ἰορτῶν Νήσων.

Μητροπολίται.

- Α. ὁ Κερκύρας, Κ. Ἀθανάσιος.
  - Β. ὁ Κεφαλληνίας, Κ. Σπυρίδων.
  - Γ. ὁ Ζακύνθου, Κ. Νικόλαος (1).
- Ἀρχιεπισκοποὶ.
- Α. ὁ Λευκάδος, Κ. Γρηγόριος.
  - Ε. ὁ Κεθάρων, Κ. Προκότιος.
- Ἐπίσκοποι.
- ς. ὁ Ἰθάκης, Κ. Γαβριήλ.
  - ζ. ὁ Παξῶν, Κ. Υρυσανθος.

β'. Ἐν Βενετία.

Ὁ προϊστάμενος τῆς ἐν Βενετία Ἐκκλησίας, Κ. Βενέδικτος.

## ΒΒ'.

Ὁ μακαριώτατος καὶ ἀγιώτατος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, καὶ πάσης γῆς Αἰγύπτου, Πενταπόλεως, Λιβύης, καὶ Αἰθιοπίας, Κ. Ἱερόθεος.

Μητροπόλεις τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας.

Μητροπολίται.

- Α. Ὁ Λιβύης, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Ἀφρικῆς.
- Β. Ὁ Μέμφιδος, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀρκαδίας.
- Γ. Ὁ Πηλουσίου Ὄρους, ὑπέρτ. καὶ ἔξαρχος Λύγουσταμίας.
- Δ. Ὁ Μετήλιδος, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Αἰγύπτου.

(1) Ὁ Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας, ὡς μία ἀρχιεπισκοπή· Χρῦς.

## Γ'.

Ὁ μακαριώτατος καὶ ἀγιώτατος πατριάρχης τῆς μεγάλης Θεουπόλεως Ἀντιοχείας, καὶ πάσης Ἀνατολῆς, Κ. Ἱερόθεος.

Μητροπόλεις τοῦ θρόνου τῆς Ἀντιοχείας.

Μητροπολίται.

- Α. Ὁ Βερόλιας τῆς Συρίας, ὁ τὰ νῦν Χαλεπίου λεγόμενος, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πρώτης Συρίας.
- Β. Ὁ Ἐπιφανείας, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος δευτέρας Συρίας· Ἦν αὕτη ἐπισκοπή Ἀπάμεια, ἧς νῦν οὔτε ἔχνος ὑπάρχει.
- Γ. Ὁ Λαοδικείας, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Θεοδοριάδος.
- Δ. Ὁ Σελευκείας, ἢ Μελούλης, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Συρίας.
- Ε. Ὁ Ἀμιδῆς, ἢ Ἐδέσσης, ὑπέρτ. καὶ ἔξαρχος Μεσοποταμίας.
- Ζ. Ὁ Τύρου καὶ Σιδῶνος, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Φοινίκης Παραλίας.
- Η. Ὁ Τριπόλεως, ὑπέρτ. καὶ ἔξαρχος Φοινίκης Λιβανίας (1).
- Θ. Ὁ Βηρουτοῦ, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Φοινίκης παραλίας.
- Ι. Ὁ Ἀδάνης, τὸ λεγόμενον Πιτάσι, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πρώτης καὶ δευτέρας Κιλικίας.
- ΙΑ. Ὁ Ἡλιουπόλεως ἐξέλιπε (2).
- ΙΒ. Ὁ Παλμύρας, καὶ αὕτη οὐ σώζεται (3).
- ΙΓ. Ὁ Ἀρκαδίας.
- ΙΔ. Ὁ Θεοδοσιουπόλεως (τὸ Ἐρζουρούμι), ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Μεγάλης Ἀρμενίας.
- ΙΕ. Ὁ Ἀκίσκας, ὑπέρτιμος.

(1) Μετὰ τοῦτον ἐπρονται παρὰ Χρῦς. — ὁ Βόστρας, (ὁ Χαβρανίου νῦν λεγόμενος), ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Πετραίας Ἀραβίας. — ὁ Ἐμέσσας, (Χαμουση) ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Φοινίκης Λιβανισίας.

(2) ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Φοινίκης Λιβανισίας· (νῦν λέγεται ἡ Ἡλιούπολις Μπακλμπέκ) Χρῦς. — (3) Ἡ αὕτη καὶ Ἀδριανούπολις μετωνομάσθη, ἀνακτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, ὄθεν καὶ εἰς τινὰ Ἰακτικά, ἀντὶ Παλμύρας· Ἀδριανουπόλεως λέγεται, — εἶτα ἔπειτα ὁ Σιθωνάγας, ὑπέρτιμος, Χρῦς.



Δ'

Ο μακαριώτατος και άγιώτατος πατριάρχης τών 'Ιεροσολύμων, άγίας Σιών, Συρίας, 'Αραβίας, πέραν του 'Ιορδάνου, Κανά της Γαλιλαίας, και πάσης Παλαιστίνης, Κ. Κύριλλος.

Μητροπόλεις και 'Αρχιεπισκοπαι του θρόνου τών 'Ιεροσολύμων.

Μητροπολίται.

Α. Ο Καισαρείας της Παλαιστίνης υπέρτιμος και έξαρχος πρώτης Παλαιστίνης.

Β. Ο Σκυθουπόλεως, υπέρτιμος και έξαρχος δευτέρας Παλαιστίνης.

Γ. Ο Πτολεμαίδος, υπέρτιμος και έξαρχος Φοινίκης.

Δ. Ο Βηθλεέμ, υπέρτιμος και έξαρχος πάσης Ιουδαίας.

Ε. Ο Ναζαρέτ, υπέρτιμος και έξαρχος πάσης Γαλιλαίας.

ς. Ο Άρκης υπέρτιμος και έξαρχος Όρους Λιβάνου.

'Αρχιεπισκοποι.

Α. Ο Λύδδης, και υπέρτιμος.

Β. Ο Γάζης, και υπέρτιμος.

Γ. Ο Ιόππης.

Δ. Ο Πέτρας.

Ε. Ο Νεαπόλεως.

ς. Ο Σεβαστείας.

Ζ. Ο Θαβωρίου Όρους.

Η. Ο Φιλαδελφείας, επίσκοπος της μητροπόλεως Πέτρας.

Ε'

Αυτοκέφαλος 'Εκκλησία της 'Ρωσσίας.

'Η 'Αγιωτάτη Διοικούσα Σύνοδος της 'Ρωσσίας.

Α'. 'Επαρχίαι πρώτης τάξεως.

Μητροπολίται.

Α'. ο Κιέβου και Γαλικίας, Κ. Φιλάρετος.

Τοποτηρητής αυτού, ο επίσκοπος Γσιγρίνου, Κ. 'Απολλιτάριος.

Β'. ο Νοβογοροδίας, (ο αυτός και Πετρούπολεως κτλ. Όρα κατωτέρω Δ.) Κ. Νικάνωρ.

Τοποτηρητής αυτού, ο επίσκοπος της Σταραίας Ρούσης, Κ. 'Ιωαννίκιος.

Γ'. ο Μόσχας και Κολόμνας, Κ. Φιλάρετος.

Τοποτηρητής αυτού, ο επίσκοπος Δημητρόβου Κ. Φιλόθεος.

Δ'. ο Πετρούπολεως, Έστωνίας, και Φιννίας.

Τοποτηρητής αυτού, ο επίσκοπος Ρεβίλης, Κ. Χριστόφορος.

Β'. 'Επαρχίαι δευτέρας τάξεως.

'Αρχιεπίσκοποι.

Α'. ο Καζάνης και Σβιάσκης, Κ. Γρηγόριος.

Τοποτηρητής αυτού, ο επίσκοπος...

Β'. ο Αστραχανίου και Ένοταέβης, Κ. Εύγένιος.

Γ'. ο Τοβόλσκης και Σιερίας, Κ. 'Αθανάσιος.

Δ'. ο Ιαροσλαβίου και Ροστόβου, Κ. Εύγένιος.

Ε'. ο Πσκόβου και μεγάλων Λουκών.

ς'. ο Ρεζάνης και Ζαράτοκης, Κ. Γαβριήλ.

Ζ'. ο Τβέρης και Κασίνου, Κ. Γαβριήλ.

Η'. ο Χερσώνος και Ταυρίδος, Κ. 'Ιγνοκέντιος.

Τοποτηρητής αυτού, ο επίσκοπος Όδησσού.

Θ'. ο Λιτουανίας και Βίλνης, Κ. 'Ιωσήφ.

Τοποτηρητής αυτού, α. ο επίσκοπος Βρέζνης, Κ. 'Ιγνάτιος.

β. ο επίσκοπος Κόβνης, Κ. Φιλάρετος.

- Γ'. ὁ Βαρσοβίας καὶ Νέας Γεωργίας, Κ. Ἀρσένιος.  
 ΙΑ'. ὁ Ρίγας καὶ Μιτάβης Κ. Πλάτων.  
 ΙΒ'. ὁ Μοχλιέβου καὶ Μιστισλαβίου, Κ. Ἀνατόλιος.  
 ΙΓ'. ὁ Τσερνιγόβου καὶ Νίζνης, Κ. Παῦλος.  
 ΙΔ'. ὁ Μίνσκης καὶ Βοβρουϊσκης, Κ. Μεχαήλ.  
 ΙΕ'. ὁ Ποδολίας καὶ Βρασλαβίου, Κ. Εὐσέβιος.

Τοποτηρητῆς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Βιννίτσης, Κ. Μακάριος.

- Ις'. ὁ Κισνοβίου καὶ Χοτίνου, Κ. Εἰρήναρχος.  
 ΙΖ'. ὁ Ὀλονέτσης καὶ Πετροζαβόδης, Κ. Ἀρκίδιος.  
 ΙΗ'. ὁ Τανάϊδος καὶ Νέας Κιρκασίας, Κ. Ἰωάννης.  
 ΙΘ'. ὁ Ἰρκούτκης καὶ Ἰακούτκης, Κ. Νεσίλος.

Γ'. Ἐπαρχίαι τρίτης τάξεως.

Ἐπίσκοποι.

Α'. ὁ Λίκατερινοσλαβίας καὶ Ταγανρόγου (Γαϊγανίου), Κ. Ἰγγοκέντιος.

- Β'. ὁ Καλούγης καὶ Βορόβης, . . . .  
 Γ'. ὁ Σμολένσκης καὶ Δορογοβουζίου, Κ. Τιμόθεος.  
 Δ'. ὁ Νιζεγορόδου καὶ Ἀρζαμάσου, Κ. Τερεμίας.  
 Ε'. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κούρσκης καὶ Βελγορόδου, Κ. Ἡλιό-  
 δωρος.  
 ς'. ὁ Βλαδηνίρου καὶ Σουζδαλίου, Κ. Ἰουστίνος.  
 Ζ'. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πολότσκης καὶ Βιτέποσκης, Κ. Βασίλειος.  
 Η'. ὁ Βολόγδης καὶ Θύστιούγου, Κ. Εὐλάμπιος.  
 Θ'. ὁ Τούλης καὶ Βιελέβου, Κ. Δημήτριος.  
 Ι'. ὁ Βιάτκης καὶ Σλοβόδσκης, Κ. Ἐλπιδιφόρος.  
 ΙΑ'. ὁ Ἀρχαγγέλου καὶ Χολμογόρης, Κ. Ἀντώνιος.  
 ΙΒ'. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βορονέζου καὶ Ζαδόνσκης, Κ. Παρθέ-  
 νιος.

Τοποτηρητῆς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Ὀστρογόσκης, Κ. Θεό-  
 γνωστος.

- ΙΓ'. ὁ Κοσρόμης καὶ Γαλικίου, Κ. Δσαρίδας.  
 ΙΔ'. ὁ Ταμπόβου καὶ Σάτσκης, Κ. Νικόλαος.  
 ΙΕ'. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ὀρέλου καὶ Σέβσκης, Κ. Σμάραγδος.

Ις'. ὁ Πουλτάβας καὶ Περεσλαβίου, Κ. Ναθαναήλ.

ΙΖ'. ὁ Βολυνίας καὶ Ζητομίρου, . . . .

Τοποτηρητῆς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Ὀστρόβου, Κ. Ἰερόθεος.

ΙΗ'. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πέρμης καὶ Βερχοτουρίου, Κ. Νεόφυτος.

Τοποτηρητῆς ὁ ἐπίσκοπος Λικατερινουπόλεως, Κ. Ἰωάνης.

ΙΘ'. ὁ Τόμσκης καὶ Λινισέης, Κ. Παρθένιος.

Κ'. ὁ Πένζης καὶ Σαράνσκης, Κ. Βαρλαάμ.

ΚΑ'. ὁ Σαρατόβου καὶ Τσαριτσίνου, Κ. Ἀθανάσιος.

ΚΒ'. ὁ Χαρκόβου καὶ Ἀχτήρσκης, Κ. Φιλάρετος.

ΚΓ'. ὁ Ὀρεμβούργου καὶ Οὔφης, Κ. Ἰωσήφ.

ΚΔ'. ὁ Σιμβίρσκης καὶ Σιζράνης, Κ. Θεοδόσιος.

ΚΕ'. ὁ Καυκάσου καὶ Τσερνομορίου, Κ. Ἰωαννίκιος.

Κς'. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καρτσάτκης, Κουριλίων, καὶ Ἄλεου-  
 τίων Νήσων, Κ. Ἰγγοκέντιος.

ΚΖ'. ὁ Σαμάρας καὶ Σταυροπόλεως, Κ. Εὐσέβιος.

Ἐξαρχία Γεωργίας (1).

Ὁ Ἐξαρχος Γεωργίας, ἀρχιεπίσκοπος Καρταλίας καὶ Κα-  
 χετίνης, Κ. Ἰσιδώρος.

Τοποτηρητῆς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Γορίου, Κ. Νικηφόρος.

ΑΓ'. ὁ Μητροπολίτης Ἰμερετίας, Κ. Δαβίδ.

ΑΔ'. ὁ ἐπίσκοπος Μιγγρηλίας, Κ. Ἀντώνιος.

ΑΕ'. ὁ ἐπίσκοπος Γουρίας, Κ. Εὐθύμιος.

(1) Ἐν τῇ Γεωργίᾳ, τῇ ἄλλοτε λεγομένῃ Ἰβηρίᾳ, πρὸ τῆς μετὰ τῆς Ῥωσικῆς  
 αὐτοκρατορίας ἐνώσεως, ὑπῆρχον δύο αὐτοκέφαλοι ἀρχιεπίσκοποι, κεινῶς Κα-  
 θολικοὶ καλούμενοι. ὧν ὁ μὲν ἐλέγετο Μακαριώτατος Καθολικὸς Ἰμερετίου, Ἰπι-  
 αίου, Γουρίας, καὶ πάσης κάτω Ἰβηρίας, ἢ καὶ ἀπλῶς, Καθολικὸς πάσης Ἰβη-  
 ρίας· ὁ δὲ, Μακαριώτατος Καθολικὸς Καρτελίου, Καχαιίου, Ἀλβανίας, καὶ πάσης  
 ἄνω Ἰβηρίας. Ὑπὸ τὸν πρῶτον ἐτέλουν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἰμερετίας, ὁ μητροπολί-  
 τῆς Γενατίλος, ἀρχιεπίσκοποι δύο, καὶ ὁ ἐπίσκοπος Κουτατέλης· ἐν δὲ ταῖς  
 ἐπαρχίαις Ἰπιαίου καὶ Γουρίας, ὁ ἐπίσκοπος Τζατισάλος, ὁ ἐπίσκοπος Πετιέλος,  
 καὶ ὁ ἐπίσκοπος Σκουντέλος. Ὑπὸ δὲ τὸν ἄνω Ἰβηρίας ἐτέλουν, ἐν μὲν τῇ  
 ἐπαρχίᾳ τῆς Καρτελίας, ὁ μητροπολίτης Τιπλέλος· ὁ ἐπίσκοπος Μάγγελος· ὁ Πω-  
 νίλος· ὁ Τσεμανέλος· ὁ Ἰζιλκνέλος· ὁ Σαμττανέλος· ὁ Πραέλος· ὁ Οὔρπουνέλος· ὁ  
 Νικοζέλος· ἐν δὲ τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Καχαιτίας, ὁ μητροπολίτης Ἀλιβερόδελος, (ἔνθα  
 καὶ τὸ ταφίον τῶν ἡγεμόνων τοῦ Καχαιίου) ὁ μητροπολίτης Ποτουβέλος· ὁ  
 ἐπίσκοπος Νινοτζμιντέλος· ὁ Σαμπέπελος· καὶ ὁ Καρτλασινέλος. Χρῆσ. σελ. πη.



Σ'.

Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Κύπρου.

Ὁ μακαριώτατος, καὶ ἀγιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου, Κ. Μακάριος.

ἔχει ἐπισκόπους τρεῖς:

α. τὸν Πάφου, Κ. Χαρίτωνα.

β. τὸν Κιτίου, Κ. Μελέτιον.

γ. τὸν Κυρηνίας, Κ. Μελέτιον.

Ζ'.

Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία ἐν τῇ Αὐστριακῇ Μοναρχίᾳ.

Ὁ μακαριώτατος καὶ ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος Καρλοβίτης (ἄντ. Πατριάρχης), Κ. Ἰωσήφ Ραϊάτζιτς.

Ἐπισκοπαὶ (1).

Α'. ὁ Λράδου, Μεγάλου Βαρσδίνου, Ἰενοπόλεως, καὶ Χαλματοίου, Κ. Γερίσιμος.

Β'. ὁ Μπάτσας, Νεοφύτου (Νοβοσάδου), καὶ Ζεγεδίνου.

Γ'. ὁ Ἁγίου Ἀνδρέου, Πέστης, Στολνο — Βελιγραδίου, Μοχατσίου, καὶ Σιγέδης, Κ. Πλάτων.

Δ'. ὁ Βουκοβίνης, Κ. Εὐγένιος.

Ε'. ὁ Βεσπάτσας, Λουγδσης, Καρὰν Σεμπέσης, Ορσάβας, καὶ Μεχαδίου, Κ. Στέφανος.

(1) Αἱ ἐπισκοπαὶ αὗται, ἐξαιρεμένων τῆς Βουκοβίνης, τῆς Τρανσυλβανίας, καὶ τῆς Δαλματίας καὶ Καττάρου, ὑπέκειντο ἄλλοτε τῷ τότε αὐτοκεφαλῷ ἀρχιεπισκόπῳ Πεκίου· ὁ δὲ Τρανσυλβανίας, τότε μητροπολίτης, ὁ καὶ Ἑρδελίας λεγόμενος, ὑπέκειτο τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ, ἔχων τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ πρὸς τὸν μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας, λόγῳ πατριαρχικοῦ καὶ ἱεραρχικοῦ δικαίου. Ζῆτει Χρυσ. Συναγμ. σελ. 47. καὶ πθ'.

Ζ'. ὁ Δαλματίας καὶ Καττάρου, Κ. Ἰερόθεος.

Η'. ὁ Καρολοσταδίου, Κουστάνζης, Κορμπάθης, Τεργέστης, Ρέκης, καὶ Σένης, Κ. Εὐγένιος.

Θ'. ὁ Πακραταίου, Σλαβονίας, Ποσεγίας, καὶ παντὸς τοῦ Στρατηγείου Βαρασδίνου, Κ. Στέφανος.

Ι'. ὁ Τεμεσθαρίας, Λιποβίας, Μεγάλου Βετζκερέκ, καὶ Πεντζόβης, Κ. Παρτελεήμων.

Κ'. ὁ Τρανσυλβανίας, Κ. Βαρῶνος Ἀνδρέας Σαγούνας.

Η.

Αὐτοκέφαλος Ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Σιναίου Ὄρους(1).

Ὁ μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ, Κ. Κωνσταντῖος (πρῶην πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως).

Θ.

Αὐτοκέφαλος Μητρόπολις Μαυροβουνίου (2).

Ὁ Μητροπολίτης Σκανδερίας καὶ Παραθαλασσίας, Ἀρχιεπίσκοπος Τσετινίας, Ἐξάρχος τοῦ ἱεροῦ θρόνου Πεκίου, Δεσπότης (Βλαδίκας) Μαυροβουνίου καὶ Βέρδης, Κ. Πέτρος Πέτροβιτς.

(1) Τὴν τάξιν ταύτην κατέχει ὁ Σιναίου κατὰ τὸ Ῥωσικὸν Συναγμᾶτιον· ἐν δὲ τῷ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τάσσεται μεταξὺ τῶν μητροπολιτῶν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων. — Ἐπὶ δὲ τῶν ἡμερῶν τοῦ Χρυσάνθου, ὁ Σιναίου ἦν ἀρχιεπίσκοπος ὑπὸ τὸν πατριάρχην τῶν Ἱεροσολύμων. Ὁρά βιαθεν σελ. 231 καὶ 503, σημ. (1).

(2) Τὴν τάξιν ταύτην κατέχει κατὰ τὸ Ῥωσικὸν Συναγμᾶτιον· ἐν δὲ τῷ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας οὐ μνημονεύεται. Τὸ πάλαι ὑπέκειτο τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Πεκίου

## I'.

Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος (1).

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Μητροπολίται, Ἀρχιεπίσκοποι, καὶ Ἐπίσκοποι.

- A. ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, Κ. Νεόφυτος.  
 Β. ὁ ἐπίσκοπος Θεσσῶν, καὶ Λεβαδίας, Κ. Ἀβράμιος.  
 Γ. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Χαλκίδος, Κ. Καλλινίκος.  
 Δ. ὁ ἐπίσκοπος Καρυστίας, Κ. Μακάριος.  
 Ε. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Φθιώτιδος, Κ. Καλλινίκος.  
 ς. ὁ ἐπίσκοπος Φωκίδος.  
 Ζ. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας, Κ. Θεόφιλος.  
 Η. ὁ ἐπίσκοπος Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας, Κ. Ἀνθίμος.  
 Θ. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀργολίδος, Κ. Γεράσιμος.  
 Ι. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κορίνθου, Κ. Ἀμφιλόχιος.  
 ΙΑ. ὁ ἐπίσκοπος Ἰδρας καὶ Σπετσῶν, Κ. Νεόφυτος.  
 ΙΒ. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν καὶ Ἠλείας, Κ. Μισαήλ.  
 ΙΓ. ὁ ἐπίσκοπος Καλαβρυτιῶν καὶ Αἰγιαλείας, Κ. Βαρθολομαῖος.  
 ΙΔ. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, Κ. Θεοφάνης.  
 ΙΕ. ὁ ἐπίσκοπος Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως, Κ. Φιλόθεος.  
 Ις. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μεσσηνίας, Κ. Προκόπιος.  
 ΙΖ. ὁ ἐπίσκοπος Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, Κ. Γρηγόριος.  
 ΙΗ. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μοναστασίου καὶ Σπάρτης, Κ. Διονύσιος.  
 ΙΘ. ὁ ἐπίσκοπος Γυθείου, Κ. Ἰερόθεος.  
 Κ. ὁ ἐπίσκοπος Οἰτύλου, Κ. Προκόπιος.  
 ΚΑ. ὁ ἀρχιεπίσκοπος (νῦν μητροπολίτης) Σύρου καὶ Τήνου, Κ. Δανιήλ.  
 ΚΒ. ὁ ἐπίσκοπος Ἄνδρου καὶ Κέας.  
 ΚΓ. ὁ ἐπίσκοπος Νάξου, Κ. Παρθένιος.  
 ΚΔ. ὁ ἐπίσκοπος Θήρας, Κ. Ἰερόθεος.

(1) Ὡρα τὴν παλαιὰν διαίρεσιν τῶν τῆς Ἑλλάδος ἐπισκοπῶν σελ. 461 καὶ 518 σημ. (4). — Ζήτει καὶ τὸν ἐν τέλει τοῦ παρόντος τόμου νόμον Περὶ τῶν Ἐπισκοπῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν Καταστατικὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

## ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΕΙΩΜΑΤΑ.

ΚΩΔΙΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΥΡΟΠΑΛΑΤΟΥ,  
 ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΦΦΙΚΙΩΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ  
 ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ(1).

ΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ὄφφικια ἔχουσιν οὕτως.

Ἡ πρώτη πεντάς· ὁ μέγας οἰκονόμος, κρατῶν πάντα τὰ κτήματα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ πᾶν τὸ ἐσοδιαζόμενον ἐξ αὐτῶν καὶ οἰκονομεῖ τῷ ἀρχιερεῖ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ. — ὁ μέγας σακελλάριος, κρατῶν τὰ ἀνδρῶν καὶ γυναικεῖα μοναστήρια, ἔχων ὑπουργὸν εἰς τοῦτο τὸν ἀρχοντα τῶν μοναστηρίων. — ὁ μέγας σκευοφύλαξ, κρατῶν τὰ σκεύη τῆς Ἐκκλησίας. — ὁ χαρτοφύλαξ, κρατῶν τὰ ἐκκλησιαστικὰ χαρτῶα δικαιώματα, κριτῆς τῶν ὅλων ὑποθέσεων τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ἔχων τὰς γαμικὰς ὑποθέσεις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς τῶν κληρικῶν ὑποθέσειν ἔκδικος, ὡς δεξιὰ τοῦ ἀρχιερέως χεῖρ. — ὁ σακελλίου, κρατῶν τὰς καθολικὰς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ σακέλιον. — ὁ πρωτέκδικος, εἰς τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν αἰχμαλώτων (2), καὶ κριτῆς τῶν ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων (3).

Οὗτοι κάθηνται ἐν τῇ θείᾳ καὶ Ἱερᾷ συνόδῳ μετὰ τοῦ ἀρχιερέως.

Ἡ δευτέρα πεντάς (4)· ὁ πρωτονοτάριος θύρα τῶν ἐξωκατακόλιων, καὶ εἰς τὰ πιττάκια. — ὁ λογοθέτης, εἰς τὸ λογογραφεῖν, καὶ εἰς τὰς δημοσιακὰς καὶ ἀρχοντικὰς ὑποθέσεις λογογραφεῖν (5). — ὁ κανστρίσιος, εἰς τὸ κανστρίον (6), καὶ εἰς τὸ ἀλ-

(1) Ὁ παρὼν κατάλογος τῶν ὄφφικίων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐλήφθη ἐκ τοῦ συγγράμματος Κωδικοῦ τοῦ Κουροπαλάτου, Περὶ τῶν ὄφφικιαίων τοῦ παλατίου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ὄφφικίων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς ἐκδόσεως Βόννης 1839. Παρελήθη δὲ πρὸς ταύτας ἐν τῇ αὐτῇ ἐκδόσει σελ. 114 καὶ 115 φαινόμενοι ἄτεροι δύο κατάλογοι τῶν αὐτῶν ὄφφικίων τῶν ἐξ ἐτίμων χειρογράφων κωδίκων, ὧν τὸ πρῶτον σημειοῦμεν διὰ τοῦ I, τὸ ἕτερον διὰ τοῦ II. — (2) ταῦς πρόσφυγας ἀναδεχόμενος. I. — (3) προστίθεται οὗτοι οἱ ἐξωκατάκλητοι. I. — (4) Πρώτη πεντάς. I. — (5) ὁ λογοθέτης ποιῶν λόγους κατηχητικὰς πρὸς τὸν λαόν, δίκαιος τοῦ πικρατέχου. I. — (6) κρατῶν τὸ κανστρίον τῶν θυμιαμάτων ἢ ταῖς λειτουργίαις. I.



λάσσειν τὸν ἀρχιερέα. — ὁ ῥεφερενδάριος, εἰς τὸ ἀποστέλλεσθαι εἰς τὸν βασιλέα (1), καὶ εἰς μέγαν ἀρχοντα. — ὁ ὑπομνηματογράφων, εἰς τὸ γράφειν τὰ ὑπομνήματα.

Ἡ τρίτη πεντάς (2). — ὁ ἱερομνήμων, εἰς τὸ βλέπειν τὰς εὐχὰς ὀπίσθεν τοῦ ἀρχιερέως, κρατῶν τὸν ἐνθρονισμὸν καὶ τὸ κοντάκιον τῆς χειροτονίας (3). — ὁ ἐπὶ τῶν γονάτων (4), κρατῶν τὸ ἐπιγονάτιον τοῦ ἀρχιερέως. — ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων ἀπέρχεται εἰς τὸν βασιλέα ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων (5). — ὁ ἐπὶ τῶν σεκρέτων, εἰς τὸ παύειν τὸν λαὸν ἐπὶ τὸ κρίνειν (6). — ὁ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς καταστάσεως, εἰς τὸ ποιεῖν εὐταξίαν ἐντὸς τοῦ βήματος (7).

Ἡ τετάρτη πεντάς· ὁ ὑπομνησκων, εἰς τὸ ἐνθυμίζειν τὸν ἀρχιερέα μυστικῶς (8). — ὁ διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου, ἐρμηνεύων αὐτό. — ὁ διδάσκαλος τοῦ ἀποστόλου, ἐρμηνεύων αὐτόν. — ὁ διδάσκαλος τοῦ ψαλτηρίου, εἰς τὸ ἐρμηνεύειν αὐτό. — ὁ ῥήτωρ, εἰς τὸ ἐρμηνεύειν τὰς Γραφάς (9).

Ἡ πέμπτη (10) πεντάς· ὁ ἀρχων τῶν μοναστηρίων, ἔχων μετὰ τοῦ μεγάλου σακελλαρίου τὴν τῶν μοναστηρίων ἐνοχίαν. — ὁ ἀρχων τῶν Ἐκκλησιῶν, ἔχων τὴν ἐνοχίαν τῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τοῦ σακελλίου. — ὁ ἀρχων τοῦ Εὐαγγελίου, εἰς τὸ κρατεῖν τοῦτο εἰς τὰς λιτάς. — ὁ ἀρχων τῶν φώτων, ἔχων τὴν ἐνοχίαν τῶν νεοφωτίστων (11). — ὁ ἀρχων τῶν ἀντιμινσίων, εἰσάγων τοὺς εἰσερχομένους εἰς τὴν ἀγίαν μετάληψιν (12).

Ἡ ἕκτη πεντάς· ὁ πρῶτος ὀστιάριος, κρατῶν τὰς θύρας εἰς

(1) ἀναφορὴς τῶν πρὸς βασιλέα μνημάτων. — (2) δευτέρα πεντάς. I. — (3) ἄλλως κρατεῖ καὶ τὸ κοντάκιον, καὶ τὸν κώδικα τῶν χειροτονιῶν. — (4) κρεμᾶ τὸ ἐπιγονάτιον τοῦ ἀρχιερέως. — (5) ἄλλως· φορέων τῷ πατριάρχῃ τὸ ἐπιγονάτιον ἀναφέρων τῷ πατριάρχῃ τὰς τῶν δεομένων ἀναφοράς, πεμπόμενος πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ τοῦ ῥεφερενδάριου. — (6) καθιστῶν τὸ πατριαρχικὸν σέκρετον ἀθύρσον καὶ ἀτάραχον, εἰσάγων τοὺς κρινόμενους. I. — (7) λέγων λειτουργοῦντος τοῦ πατριάρχου τὸ, Στῶμεν καλῶς. I. — (8) τρίτη πεντάς· ὁ ὑπομνησκων, ἀσχολούμενος τῷ πατριάρχῃ ἐν τῇ λειτουργίᾳ τὰς εὐχὰς καθ' ἑκάστην ὑπομνησκείν. I. — (9) γράφων λόγους διδασκαλικούς ἀπὸ προσώπου τοῦ ἀρχιερέως. — (10) τετάρτη πεντάς τῶν ἱερῶν ἀρχόντων. I. — (11) ἀναδεχόμενος τοὺς εἰς τὸ βάπτισμα εὐρετιζόμενους, διδοὺς καὶ τὰ κηρία τοῖς κληρικοῖς ἐν ταῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς. I. εἰσάγει τοὺς νεοφωτίστους. II. — (12) διδοὺς τὰ ἀντιμίνσια διὰ τὸν καθιεροῦνται εἰ θεῖοι γαοί. I.

τὰς χειροτονίας (1). — ὁ δεύτερος ὀστιάριος, κρατῶν τὸ μονοβάμβουλον. — ὁ πρωτοπαπᾶς (2), ἐκδικος καὶ πρῶτος τοῦ βήματος, καὶ φέρων τὰ δευτερεῖα τοῦ ἀρχιερέως. — ὁ δευτερεύων τῶν ἱερέων, εἰσοδεύων τοὺς ἱερεῖς, καὶ φέρων τὰ δευτερεῖα τοῦ πρωτοπαπᾶ (3). — ὁ δευτερεύων τῶν διακόνων πρῶτος τῶν κοινῶν διακόνων, καὶ εἰσοδεύων τοὺς διακόνους.

Ἡ ἑβδόμη πεντάς· ὁ πρωτοψάλτης. — οἱ δύο δομέστικοι, τοῦ πρῶτου καὶ τοῦ δευτέρου χοροῦ. — ὁ λαοσυνάκτης. — ὁ πριμμικήριος τῶν ταβουλαρίων. — ὁ ἀρχων τῶν κοντακίων.

Ἡ ὄγδῃ πεντάς· ὁ πριμμικήριος τῶν ἀναγνωστῶν. — ὁ νομικός. — ὁ πρωτοκανόναρχος. — ὁ ἔξαρχος. — ὁ ἐκκλησιάρχης.

Ἡ ἐνάτη πεντάς· οἱ δομέστικοι τῶν θυρῶν. — ὁ χαρτουλάριος. — ὁ δεποτάτος. — ὁ ἐπὶ τῆς ποδῆας.

Καὶ ταῦτα τὰ ὀφθίμια τὰ ἐκκλησιαστικά.

(1) πέμπτη πεντάς· ὁ ὀστιάριος κρατῶν τὴν λαμπάδα τοῦ πατριάρχου, καὶ ἐν ταῖς ψήφοις τὰς θύρας. — ὁ νομοδόκτης, διδοὺς τὰ νόμια τοῖς κληρικοῖς καὶ τοῖς πένησι. I. — (2) ἐκδικος τῶν κρίσεων. II. — (3) ὁ δευτερεύων εἰσοδεύει τοὺς ἱερεῖς, ἐὰν εἴη ἐνὶ πρωτοπαπᾶς, καὶ ἀρχὴ τῶν ἱερέων ἀπὸ τοῦ πρωτοπαπᾶ. — Οἱ δύο καταγγεταί, εἰς τὸ καταγγεῖλαι τοὺς βαπτιζομένους. II. — ὁ πριμμικήριος τῶν νοταρίων, καὶ οἱ νοτάριοι· ὁ δομέστικος· ὁ λαοσυνάκτης· ὁ πριμμικήριος τῶν ἀναγνωστῶν· ὁ ἀρχων τῶν κοντακίων· ὁ ἐπὶ τῆς εὐταξίας· ὁ δομέστικος τοῦ σεκρέτου καὶ οἱ ἐπισκεπται· ὁ πριμμικήριος τῶν ἐξκουβίτων. II. Ἐτέρᾳ δὲ πεντάς οὐ σημειοῦται ἐν ταῖς ἑτέροις δύο χειρογράφαις.

ΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΟΦΦΙΚΙΩΝ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΟΝΤΩΝ

Τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἔχουσα οὕτως (1).

**Ο** ΜΕΓΑΣ οἰκονόμος ὀφείλει ἐνεργεῖν ἐν τοῖς ἔσω καὶ ἔξω προαστείοις, χωρίοις τε, καὶ δικαιώμασι· διδόνθαι δὲ καὶ ρόγα, καὶ τυπώματα, οἰκοδομεῖν τε τὰ χρῆζοντα, καὶ ἀναφέρειν τῷ πατριάρχῃ μετ' εἰδήσεως τοῦ τεταγμένου παροικονόμου, καὶ ἐπὶ τῶν ἔξω διὰ τοῦ ἐπιτηρητοῦ.

Ὁ μέγας σακελλάριος, ἔχειν σικρέτον ἰδικὸν τῶν γυναικείων μοναστηρίων· ἔχειν τὴν εἰσοδὸν καὶ ἔξοδον τῶν ὑπ' αὐτὸν μοναστηρίων· ἀλλάσσειν δὲ τοὺς ἱερεῖς, ἐὰν κατ' ἐνορίας παρά τινων ὑπόκεινται· πέμπειν τὰς μοναζούσας εἰς ἐξομολόγησιν· ὁ δὲ τοι-

(1) Ἐν τῇ Χειρ. Γ. ἀναγινώσκειται καὶ ἑτέρα ἑρμηνεῖα τῶν ὀφφικίων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἢ ἑξῆς.

Χορὸς δεξιός.	Πρώτη πεντάς.	Χορὸς εὐώνυμος.
Ὁ μέγας οἰκονόμος,		Ὁ πρωτοπαπᾶς.
Ὁ μέγας σακελλάριος,		Ὁ δευτερεύων.
Ὁ μέγας σκευοφύλαξ,		Ὁ ἀρχὼν τῶν Ἐκκλησιῶν,
Ὁ χαρτοφύλαξ,		Ὁ ἑξαρχος.
Ὁ σακελλίων,		Ὁ κατηχητής.
	Δευτέρα πεντάς.	
Ὁ πρωτονοτάριος,		Ὁ περιοδευτής.
Ὁ κναστρίσιος,		Οἱ δύο ἑκδικοί.
Ὁ βεφερεινδάριος,		Ὁ βουτσιατής.
Ὁ λογοθέτης,		Οἱ δύο δομίστικοι.
Ὁ ὑπομνηματογράφος,		Οἱ δύο λαοσυνάκται.
	Τρίτη πεντάς.	
Ὁ πρωτέκδικος,		Οἱ δύο πριμμικήριοι.
Ὁ ἱερομνήμων,		Ὁ πρωτοψάλτης.
Ὁ ὑπὸ γονάτων,		Ὁ πρόξιμος.
Ὁ ὑπομυμνήσκων,		Ὁ δεποτάτος.
Ὁ διδάσκαλος,		Οἱ θεωρεῖ.
		Οἱ ἐπὶ τῆς εὐταξίας.
		Ὁ κατηγοριάρχης.
		Ὁ δεκανός.
		Ὁ κουβούκλης.

Ὁ πρωτονοτάριος λέγει τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον τῇ ἡμέρᾳ τῶν Βατίων.

Ὁ ἱερομνήμων, τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ δευτέρᾳ.

Ὁ σακελλάριος, τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τετράδι.

Ὁ χαρτοφύλαξ, τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ πέμπτῃ.

οὗτος ἀφείλει ἐν τῷ θήματι ἵστασθαι ἐκ δεξιῶν τοῦ πατριάρχου, καὶ τιμωρίας κανονικαῖς καὶ ἐπιτιμίας καθυποβάλλειν τὰς πταιούσας, παρουσία τοῦ ὑπ' αὐτὸν ἐκπροσωπεύοντος ἄρχοντος τῶν μοναστηρίων.

Ὁ μέγας σκευοφύλαξ, τὰ ἱερά φυλάττει, καὶ προσέχειν ἅπαντα ἐν καταστίχῳ τοῦ πατριαρχικοῦ χαρτοφυλακίου· προσφέ-

Ὁ σκευοφύλαξ, τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ σκεῦῳ.

Ὁ μέγας οἰκονόμος, τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα.

Χορὸς δεξιός.

Ὁ μέγας οἰκονόμος, φορῶν τὸ σιχάριον αὐτοῦ, στέκεται ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῆς ἁγίας Τραπεζῆς, ὅταν λειτουργῇ ὁ ἀρχιερεὺς, βασιτῶν καὶ τὸ ἅγιον ριπίδιον λαμβάνων δὲ εἰσόδους καὶ ἐξόδους, καὶ λογαριασμοὺς ἐν τῇ ἐπισκοπῇ· ἔστιν οὖν καὶ ἐπὶ πᾶν κτήμα· κρατῶν οὖν καὶ χαρτουλάριον, ἀναγράφει τὰ τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ εἰσερχόμενα πράγματα, καὶ δις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀναφέρει τῷ ἀρχιερεῖ· ἔστιν οὖν καὶ εἰς κρίσεις· προσφέρειν καὶ τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι ἱερέα· ἐπιτραπεύει τὴν ἐπισκοπὴν μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ἀρχιερέως μέχρις ἐλεύσεως αὐτοῦ· ἔστιν οὖν καὶ εἰς ψήφους τοῦ ἐπισκόπου πρώτος, διανέμων καὶ τοῖς δικαιώμασι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τὰ εἰσερχόμενα δίκαια τῆς ἐπισκοπῆς.

Ὁ μέγας σακελλάριος, φορῶν τὸ σιχάριον αὐτοῦ καὶ τὸ ψάριον, στέκεται ἐν τῷ εὐώνυμῳ μέρει τῆς ἁγίας Τραπεζῆς βασιτῶν τὸ ἅγιον ριπίδιον, ἔχων οὖν καὶ τὰ μοναστήρια τὰ ἀνδρικά τῆς ἐπισκοπῆς εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐπίσκεψιν· κρατῶν χαρτουλάριον, καὶ ἀναγράφει τὰς τῶν μοναστηρίων εἰσόδους καὶ ἐξόδους, βίους καὶ πολιτείας τῶν μοναχῶν, καὶ τρίς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀναφέρει τῷ ἀρχιερεῖ· ἔστιν οὖν καὶ εἰς κρίσεις, προσφέρειν δὲ καὶ τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι ἱερέα, ἱστάμενος πλησίον τοῦ μεγάλου οἰκονόμου.

Ὁ μέγας σκευοφύλαξ στέκεται, ὅταν λειτουργῇ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐμπροσθεν τοῦ σκευοφυλακίου, καὶ εἴ τι χρειασθῶν ἐκ τοῦ σκευοφυλακίου, αὐτὸς ἀποδίδει εἴτε σκεῦος, βιβλίον, ἱερά, κηρεὺς, καὶ ἀλλαγὰς, ἔχων καὶ τὸ σκευοφυλάκιον τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ πᾶν σκεῦος τῆς Ἐκκλησίας· ἔτι ἔχων καὶ τὰς χηρευομένας Ἐκκλησίας εἰς τὴν αὐτοῦ ἐπίσκεψιν, καὶ τὰ ἱερά αὐτῶν πάντα· ἔστι καὶ εἰς κρίσεις φυλάττων καὶ τὰ δικαιώματα τῶν εἰσερχομένων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τοὺς κληρικούς, ὅπως διανέμῃ αὐτοῖς ταῦτα.

Ὁ χαρτοφύλαξ ἀλλάττει, καὶ ἵσταται πλησίον τῶν ἁγίων θυρῶν· καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ μεταλήψει αὐτὸς λέγει τὸ, ἱερεῖς προσάλλετε· προσφέρειν δ' εἴτι καὶ τὸ ψῆφος τοῦ ἐπισκόπου τοῖς ἀρχιερεῦσιν· ἔστι καὶ ἐκ προσώπου τοῦ ἀρχιερέως εἰς πᾶσαν κρίσιν δοῦναι τὰς ἀποφάσεις· ἔστιν οὖν καὶ εἰς μνηστείας, καὶ ἀβραβῶνας γιγνομένας ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἀναγράφει τὸ ὄνομα τοῦ ἱερέως τοῦ μέλλοντος εὐλογῆσαι τὸν γάμον.

Ὁ σακελλίων ἔστιν ἰκέτης τῆς πρώτης πεντάδος, κρατῶν καὶ τὴν φυλακὴν τῆς ἐπισκοπῆς· ἔχων καὶ ἐν τῇ σκέψει αὐτοῦ τὰ γυναικεῖα μοναστήρια.

Ὁ πρωτονοτάριος εἰστέκει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ κρατῶν τὸ καλαμάριον αὐτοῦ, παρίσταται ἐμπροσθεν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ γράφει εἴ τι χρῆσις ἔστιν· ἀναθεωρεῖ καὶ τὰ νομικὰ πράγματα, καὶ τὰ τοῖς ἑμοῖς



ρειν δὲ τὸν μέλλοντα δέξασθαι τὴν μικρὰν σφραγίδα ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, κατὰ δὲ τὴν ὕψωσιν βαπτάζειν τὸν τρίτον Σταυρὸν ἐν κατοξέῳ φελονίῳ ἐστολισμένον· ἀναγινώσκειν κατὰ τὴν τοιαύτην ἡμέραν τὸ ἅγιον Ἐυαγγέλιον ἐν τῇ λειτουργίᾳ, καὶ ἔχειν τὴν εἴσοδον καὶ ἔξοδον τοῦ σκευοφυλακίου, καὶ κυβερνᾶν αὐτό.

Ὁ κανστρίσιος ἀλλάσσει τὸν ἀρχιερέα, καὶ κρατῶν καὶ τὸ θυμιατὸν, καὶ τὸν αἶρα· ἐν τῷ θυμῷ τῷ τριαδικῷ ῥυτιζῶν καὶ τὸν λαὸν τὸ δρόσον φυλάττων εὖν καὶ τὰ ἀλλαξίματα τοῦ ἀρχιερέως.

Ὁ ρεφρινδάριος, ἀποστελλόμενος εἰς ἀρχοντας καὶ εἰς μεγάλους ἀνθρώπους ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἴ τι ἀνθυλῆται, ἀποστέλλει.

Ὁ λογοθέτης κρατῶν τὴν εὐλλαν τοῦ ἀρχιερέως, βουλλῶναι πᾶσαν γραφὴν κρατῶν καὶ τὸν δίσκον μετὰ τοῦ ἁγίου δώρου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ διδομένου τοῦ κατακλαστοῦ παρὰ τοῦ ἀρχιερέως.

Ὁ ὑπομνηματογράφος, καθιζόμενος εἰς τὸ ψῆφος τῶν ἐπισκόπων, καὶ γράφει εἴ τι τὸν ὀρίσωσιν οἱ ἀρχιερεῖς· ἔστι δὲ καὶ ἑκάτης τῆς δευτέρας πεντάδος.

Ὁ ἱερομνήμων, κρατῶν ἐν τῇ φυλακῇ αὐτοῦ τὸν κώδικα τῆς Ἐκκλησίας· καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔστιν ἐπίσκοπος, σφραγίζει ἀναγνώστας· ἔτι δὲ ἐγκαινίζει καὶ θρονιάζει νέους ναοὺς, (Ἐκκλησίας καινούργιας).

Ὁ ὑπογονάτων, δταν λειτουργῇ ὁ ἀρχιερεὺς, φερεῖ αὐτῷ τὸ ὑπεγονάτιον αὐτοῦ.

Ὁ ὑπομιμνήσκων, δεχόμενος τὰς ὑπομνήσεις τῶν ὑπομνημάτων, τὰς εἰσερχομένας εἰς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀναφέρει τῷ ἀρχιερεῖ.

Χρὸς εὐώνυμος.

Ὁ πρωτοπαπᾶς, δταν λειτουργῇ ὁ ἀρχιερεὺς, εἰσπῆκει ἐπάνω τῶν ἀρχόντων πάντων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν τῇ θεῖᾳ λειτουργίᾳ μεταλαμβάνει πρῶτος ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως.

Ὁ ἀρχων τῶν Ἐκκλησιῶν, ἵνα γράφῃ τὰ ἀντιμίναια, καὶ τὰ σταυροπήγια.

Ὁ δευτερεύων· δταν λείπῃ ὁ πρωτοπαπᾶς, κρατῶν τόπον αὐτοῦ ὁ δευτερεύων.

Ὁ ἔξερχος ἐξετάζει καταλεπτιῶς πᾶσαν κρίσιν ὑποῦ ἔγγιναν ἐκκλησιαστικῆν, ἢ ἔγγινε δίκαιως, ἢ ἀδίκως.

Ὁ κατηχητής, ἵνα κατηχίῃ τὸν λαὸν, καὶ πάντας τοὺς εἰσερχομένους ἐκ τῶν ἑτεροδόξων εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, καὶ μέλλοντας βαπτισθῆναι.

Ὁ περιοδευτής, περιπατῶν καὶ ἐδηγῶν τοὺς μέλλοντας εἰσελθεῖν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν.

Ὁ ἐπὶ τῶν ἐκδικῶν κρίνουναι μικρὰς ὑποθέσεις μετὰ τοῦ πρωτεκδίκου.

Ὁ θυμιατής· δταν εἴπῃ ὁ ἱερεὺς τὰς εὐχὰς τῆς βαπτίσεως, λαμβάνει ὁ θυμιατὸς τὸ παύσιον, καὶ βαπτίζει αὐτό.

Οἱ δύο δομέστικοι σιέζουσι ἐν τοῖς δυοῖς χοροῖς, καὶ ψάλλουσι μετὰ τοῦ πρωτοψάλτου.

Οἱ δύο λαοφύλακες πορεύουσι τοὺς ἱεροδιακόνους καὶ ἀναγνώστας, ἵνα μὴ λείπῃσι· ἐξ αὐτῶν συνάγουσι δὲ καὶ τοὺς ἀρχοντας, καὶ ὄλον τὸν λαὸν ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ, οὕτως ἐν τῷ ἱερατικῷ, ὡσπερ καὶ ἐν τῇ θεῖᾳ λειτουργίᾳ.

Ὁ χαρτοφύλαξ ὀφείλει εἶναι ἐκ προσώπου τοῦ πατριάρχου, καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις, καὶ μόνοις τοῖς πατριαρχικοῖς· καὶ ἐπιφέρειν τὸ καλαμάριον· ἐπισημειῶσαι τὸ δικαστήριον· ἐνεργεῖν ἀπὸ τοῦ πατριάρχου ἅπαντα τὰ τοῦτου δίκαια· προσκομῆσαι τὸν μέλλοντα δέξασθαι τὴν μικρὰν σφραγίδα ἐν τοῖς δεξιῶν· ὑπεξουσιάζειν δὲ ὄλους τοὺς ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ἱερεῖς τε καὶ διακόνους· ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑπευθύνους ἀρχιερεῖς κανονικῶς τιμωρεῖν· καὶ τὰς συζυγίας ἀναπληροῦν.

Ὁ σακέλλης, ἐπιτηρεῖν τὰ δικαιώματα τῶν κληρικῶν Ἐκκλησιῶν, ὁμοίως καὶ τὰ εὐθλία, καὶ ἔπιπλα, καὶ τὰ λοιπὰ ἱερά κειμήλια.

Ὁ πρωτεκδικος, μετέχειν ἐν ταῖς ἐλευθερίαις τῶν δούλων, καὶ τῶν δουλίδων, καὶ κρίνειν τὰ ψυχικὰ σφάλματα, μετὰ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ ἐκδικῶν.

Ὁ ὑπομνηματογράφος, μετέχειν εἰς τὰς ψήφους μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων.

Ὁ λογοθέτης, συνεδριάζειν τῷ πρωτεκδικῷ ἐν τοῖς δικαστηρίοις, καὶ πρρουσιάζει τοὺς ἀποκρισιάρχους τῷ πατριαρχικῷ θήματι.

Ὁ κανστρίσιος, βαστάζειν τὸ κανστρίον ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θυμιαμάτος, καὶ ἐνδύειν τὸν πατριάρχην ἐν τῇ θεῖᾳ λειτουργίᾳ, καὶ ἵστασθαι ἐν τῇ μυστικῇ εὐχῇ, καὶ προσέχειν τὰ παρ' αὐτῷ εὐλογοῦντα, καὶ κρατεῖν τὸ τοῦτου κοντάκιον, καὶ μι-

Οἱ δύο πριμμικήριοι ἴστανται καὶ αὐτοὶ ἐπάνω τῶν ἱεροδιακόνων, καὶ ψάλλουσι μετὰ τοῦ πρωτοψάλτου.

Ὁ πρωτοψάλτης ἵσταται ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀρχεται πρῶτος τῆς ψαλμοψάλτης, καὶ μετὰ τοῦτον οἱ δομέστικοι, καὶ οἱ πριμμικήριοι.

Ὁ πρόξιμος, ἵνα σημαίνῃ τοὺς κώδωνας, ἢ τὸ σημαντήρι ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ.

Ὁ δευτοτάτος, ἵνα καλῇ τοὺς ἀρχοντας ἐμπροσθεν τοῦ ἀρχιερέως· καὶ ἔταν ἀρχιερεὺς βουληθῇ παραγενέσθαι ἢ εἰς πόλιν, ἢ εἰς χωρίον, αὐτὸς πορεύεται ἐμπροσθεν, καὶ ἐντάττει τὸν λαὸν, καὶ τὰς ὁδοὺς.

Οἱ θεωροὶ θεωροῦσι τοὺς ἀρχοντας ἐν τῷ ναῷ, τοῦ ἵσταναὶ εὐτάκτως.

Οἱ ἐπὶ τῆς εὐταξίας, νὰ ὀρίζουσι, νὰ ἀκρώνουσι, καὶ νὰ πλύνουσι τὰς κανδήλας τῆς Ἐκκλησίας.

Κατηγοριάριοι, ἵνα λέγωσι καὶ δηλοποιῶσι τὰς ἐπισήμους ἡμέρας τοῦ λαοῦ, ἢ τὰς ἑορτάς, ἵνα σχολάζουσι.

Δικανός, ἵνα καλῇ τοὺς ἱερεῖς ἀνέμπροσθεν τῶν ἀρχιερέων, ἔάν ἔχωσι [πρὸς] ἀλλήλους τινὰ δικαιώματα.

κρόν μανδήλιον, και ένδύειν τόν ίσως ποτέ χειρότονηθηναι μέλ-  
λοντα άρχιερέα.

Ο ιερομνήμων, μετέχειν εις τά κωδικά, και εις τὸ ψήφος  
των άρχιερέων· επισημαίνειν δέ και τά τόρια κατά την Οειαν  
Κυριακήν· και ακολουθείν ύπισθεν τοῦ μέλλοντος χειροτονεί-  
σθαι άρχιερέα.

Ο ρεφενδάριος στέλλεται παρὰ τοῦ πατριάρχου πρὸς βασι-  
λέα, και πρὸς άρχοντας εις αναγκαίας δουλειας και υποθέσεις.

Ο επί των γονάτων αὐτοῦ, φέρειν τόν πατριάρχην επί γο-  
νάτω, και όπόταν βούληται καθαιρικεῦσαι, κατατίθεται τόν πρό-  
δα κατά των γονάτων αὐτοῦ.

Ο επί τῆς ιερᾶς εὐταξίας, εντάττειν έν τῷ δικαστηρίῳ τόν  
λαδόν, και τοῦς ιερεῖς, και άπλῶς τοῦς κληρικοῦς άπαντας·  
βαστάξει δέ την χαρζάναν· και επιστέλλειν πρὸς έν μέλλει  
ψηφίζεσθαι επίσκοπος ήμέτερος.

Ο υπομνήμων, μετέχει τοῦ υπομνήσαι τόν πατριάρχην, και  
λαμβάνειν τάς υπομνήσεις, και τάς δεήσεις, και λύειν δι' αὐ-  
τοῦ πάντα.

Ο διδάσκαλος τοῦ Ευαγγελίου, αναδιδάσκειν τὸ Ευαγγέλιον,  
και διδόναι φτινι άν βούληται αναγινώσκειν τά Ευαγγέλια, και  
έπτάσαι έν τῷ δευτέρῳ βήματι τοῦ άμβωνος, και μετά τὰ  
πληρώσαι, λαμβάνειν τὸ Ευαγγέλιον.

Κουβούκλη· ο βραστῶν τὸ δεκανίκιον τοῦ άρχιερέως, όταν ίσπύεται, ή διαφ  
περιπατῆ.

Οι λαμπαδάριοι, ίνα καθαρίξωσι τάς λαμπάδας έν τῷ θείῳ ναῷ, και κομίζω-  
σι και την λαμπάδα, και τιθῶσι εμπροσθεν τοῦ άρχιερέως.

Περιεργόμενοι, ίνα φέρωσι την άνθρακιάν έν τῷ ναῷ, και φιλοκαλοῖν.

Βεσιάριος, ο βραστῶν τόν Άγιον καθ' έκάστης Ἐκκλησίας εις τάς λιτάς, και  
εις τάς επισήμους έστράς.

Μυροδότης, ο κρατῶν τὸ άγιον μύρον μόνον, και οὐκ έξέστιν αὐτῷ δοῦναί τινα  
άνευ θελήματος τοῦ άρχιερέως.

Ιστίον οὖν, ότι ο μέγας άρχιδιάκων, και ο δεύτερος των διακόνων, οὐκ ειρὶν άρ-  
χοντίκια, άλλῶ όφφίκια μόνον· και, όταν λειτουργῆ ή άρχιερέως, λέγει αὐτὸς τὸ  
Ευαγγέλιον, ει και έξεστι τῷ άρχιεραί δοῦναι ᾧ βούλεται.

Φεύγας των διακόνων ιστίον, όταν μή ᾶν παρῶν ο άρχιδιάκων, αὐτὸς κρατῆ  
τὸν τόπον αὐτοῦ.

Ιστίον ότι τὸ συναδικῶν και ή άγάγωπις άπαντα ο χαρτοφύλαξ άναγιώσκει·  
είδ' οὐκ έστιν αὐτὸς, οίς πρωτεύει των άξιωματιων.

Οι δύο λαμπαδάριοι βαστάζουσι την λαμπάδα, έκαστος τῆ  
ιδίᾳ έβδομάδι εμπροσθεν τοῦ πατριάρχου.

Ο άρχιδιάκωνος διατάσσειν τοῦς λοιποῦς διακόνους έν τῷ  
βήματι, μεταλαμβάνειν των θείων μυστηρίων, πρὸ πάντων δέ  
αὐτος ο δευτερέων των διακόνων είναι ὑπὸ τόν άρχιδιάκωνον.

Ο πρωτοπαπᾶς ανάγεται ὑπὸ τοῦ οικείου βαθμοῦ χωρὶς  
έτέρας προσταξέως και άξίας.

Ο έξαρχος όφείλει έρευνᾶν τά σφάλματα των έξωθεν ιερέ-  
ων, και αναφέρειν τῷ χαρτοφύλακι, και όπόταν κατηγορίας  
υπόκειται άρχιερέως τις, αὐτὸς την τοιαύτην εξέτασιν όφείλει  
ποιῆσαι.

Ο άρχων των Ἐκκλησιῶν υπόκειται τῷ μεγάλῳ σακελλα-  
ρίῳ, έν τοῖς ὑπ' αὐτὸν όφφίκιοις των κληρικῶν εκκλησιῶν.

Ο κατηχητής όφείλει διδάσκειν τοῦς μέλλοντας έξ αίρέσεως  
έρχεσθαι πρὸς την όρθόδοξον πίστιν.

Οι πρωτοψάλται υπόκεινται τοῖς λαοσυνάκταις.

Οι δύο δομέστικοι ψηφίζονται ὑπὸ τοῦ πατριάρχου, είτα  
αναβιβάζονται πρὸς τὸ δομεστικιον· οι δύο δομέστικοι των  
δύο εβδομάδων, χειροτονεῖσθαι τοῦς έξωθεν διακόνους, είτουν  
τοῦς ψάλτας, και δι' αὐτῶν διδόναι τάς βόγας τούτων.

Οι δύο λαοσυνάκται υπόκεινται τοῖς δομεστικοῖς, και ενεργ-  
γεῖν άπόντων αὐτῶν.

Οι πρόξιμοι υπόκεινται τοῖς λαοσυνάκταις, και επιτάσσειν  
τοῦς έξωθεν διακόνους.

Οι χαρτουλάριοι ειρὶν εξήκοντα.

Οι δεποτάτοι, όσοι άν και ειεν, ίστανται έξω τοῦ βήματος,  
και ακολουθείν τοῖς μεταλαμβάνουσι των θείων μυστηρίων· εκ τού-  
των δέ ὑπάρχει εις ο βασιλεὺς, και λαμβάνει βόγαν διπλῆν,  
ἥσπερ οι λοιποὶ δεποτάτοι.



## ΜΑΤΘΑΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΦΦΙΚΙΩΝ

Τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (1).

Ἡ Ἐκκλησία τὰς κίβδς, καὶ τὰς διακονίας,  
 Δὲ διαιροῦνται Πνεύματι κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον,  
 Αἰσαριθμεῖ πρὸς ὄνομα νῦν μοναχὸς Ματθαῖος.  
 Πεντάδος πρώτης πέφυκεν ὁ μέγας οἰκονόμος,  
 Ὁ μέγας σακελλάριος, καὶ μέγας σκευοφύλαξ,  
 Ὁ χαρτοφύλαξ μετ' αὐτοῦ, καὶ μέντοι σακελλίου.  
 Ἀλλά γε καὶ πρωτέκδικος συναριθμεῖται τούτοις,  
 Οἷς περ ἐξωκατάκοιλοι πᾶσι πρόσωυμια.  
 Ὁ δὲ πρωτονοτάριος πεντάδος τῆς δευτέρας,  
 Ὁ λογοθέτης μετ' αὐτὸν σὺν γε τῷ κανστρησίῳ,  
 Ὁ, τε βεφερενδάριος, ὑπομνηματογράφος,  
 Ἱερομνήμων τρίτης τε, καὶ μὴν ὑπομνηστήσκων,  
 Οἱ τρεῖς ἐξῆς διδάσκαλοι, πρῶτος Εὐαγγελίου,  
 Τοῦ Ἀποστόλου μετ' αὐτὸν, λοιπὸς ὁ τοῦ Ψαλτήρος.  
 Τῆς δὲ τετάρτης πέφυκεν ὄγ' ἐπὶ τῶν γονάτων,  
 Ὁ, τε τὰς κρίσεις ἐφορῶν, ὁ, τε δεήσεις φέρων,  
 Ὁ, τε τῆς καταστάσεως ἱερᾶς, καὶ ὁ σεκρέτων.  
 Τῆς πέμπτης ἄρχων τῶν μονῶν ἄρχων, Ἐκκλησιῶν τε,  
 Ἄρχων Εὐαγγελίου τε, ἄρχων ἀντιμινσίων,  
 Ἄρχων τῶν φώτων μετ' αὐτοῦ, πληρῶν πεντάδα πέμπτην.  
 Ἐκτῆς δὲ τὸν ῥήτορα, διπλοῦς ὀστιαρίους,  
 Ἰὸν νομοδότην τε ὁμοῦ, πριμμικῆριον νοταρίων.

(1) Ἐκ τοῦ Χειρ. Γ. Οἱ αὐτοὶ δὲ στίχοι ἀναγινώσκονται καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει Κωδικοῦ τοῦ Κουροπαλάτου ἐν Βόννῃ 1839. σελ. 116.

## ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ.

ΣΥΣΤΑΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Πρὸς ἀναγνώστας, ὑποδιακόνους, διακόνους, καὶ πρεσβυ-  
 τέρους διδόμεναι.

Συστατικὸν εἰς ἱερέα (1).

Ἡ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ καὶ προσκυνητοῦ Πνεύματος ἐπιφοιτή-  
 σασα δύναμις τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ τούτους διδασκάλους ἐν τῇ  
 οἰκουμένη χειροτονήσασα, ἤξιωσε καὶ ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς  
 ἀναδείξει ἀρχιερεῖς, καὶ τὴν αὐτοῦ χάριν τοῖς ἀξίοις μεταδι-  
 δόσαι. Ἐπεὶ γοῦν καὶ ὁ παρῶν εὐλαβέστατος ἀναγνώστης πρὸς  
 ἡμᾶς ἦλθε ζητῶν τὸ τοῦ διακόνου ἀξίωμα, ἡμεῖς δὲ τὴν ἀπο-  
 στολικὴν ἐπιστημόνως εἰδότες φωνῆν, ὅς πρὸς Τιμόθεον γράφων  
 ἔλεγε, Μηδενὶ ταχέως χεῖρα ἐπιτίθει (2), ἐρευνήσαντες τὰ περὶ  
 τούτου ἀκριβῶς πάντα, καὶ μαθόντες παρὰ τοῦ πνευματικοῦ  
 αὐτοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἐξ ἱερέων κατὰ τὴν κανονικὴν ἀκρί-  
 βειαν τῶν εἰδότην τὰ περὶ αὐτοῦ, ὡς ἀξίός ἐστι τοῦ τοιούτου  
 βαθμοῦ, χειροτονήκαμεν ὑποδιάκονον, καὶ διάκονον, καὶ πρεσ-  
 βύτερον, καὶ ὑπεγράψαμεν κάτωθεν τὴν ἡμετέραν ὑπογραφὴν, καὶ  
 ἐπεδώκαμεν αὐτὴν εἰς τὸν ἀνωθεν ρηθέντα ἐντιμότατον πρεσβύ-  
 τερον, εἰς βεβαίωσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐν ἔτει, ϞϞϞϞ. μηνί.

Ἄλλο συστατικὸν εἰς ἱερέα (3).

ἘΘΟΣ ἀνωθεν ἐπεκράτησεν ἐκ θεσμῶν ἱερῶν, τοὺς λαχόντας  
 ἱεραῖοι συστατικοῖς τὸ κῦρος λαμβάνειν γράμμασιν, ὡς ἂν  
 ἄρα τὸ κατ' αὐτοῦς βέβαιον εἴη καὶ ἀναμφίλεκτον. Ἐπεὶ οὖν  
 καὶ ἡ ἡμετέρα ταπεινότης, τὸν κατὰ Κύριον ἀγαπητὸν υἱὸν αὐ-  
 τῆς Ἀντώνιον ἀναγνώστην, ὃν διὰ τῆς τοῦ παναγίου Πνεύ-  
 ματος χάριτος μετὰ τῆς ὀφειλομένης τοῦ βίου αὐτοῦ ἐξετάσεως  
 εἰς τὸν μέγαν τῆς ἱερωσύνης βαθμὸν προεβίβασε, διὰ τοῦ πα-

(1) Ἐκ τοῦ Χειρ. Γ. Ζήγει Καν. ΙΓ'. τῆς Δ', καὶ ΙΖ'. τῆς ε'. συνόδου. —  
 (2) ἁ. Τιμόθ. Ε', 22. — (3) ἀπὸ χειρογράφου παλαιοῦ ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν  
 Κωνσταντινουπόλει μετοχίου τοῦ ἀγίου Τάφου.

ρόντος δεικνυσι συστατικῷ ἐπιγράμματος, ὅπως ἐξ ἀναγνώ-  
στου μὲν τοῦτον ὑποδιάκονον προεχειρίκαμεν, ἐξ ὑποδιακόνου  
δὲ, διάκονόν· ἐκ δὲ διακόνου, ἱερέα τέλειον ἀνεδείξαμεν τῆ  
τελεσιουργῶ καὶ θεία τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάριτι, ὡς ἂν ἐν  
καθέδρᾳ πρεσβυτέρων αἰνέσῃ τὸν Κύριον, καὶ ἀκωλύτως ἀπαν-  
τα ἐπιτελή, ὅσα τῷ τοῦ πρεσβυτέρου ἀνεῖται βαθμῶ· Χρὴ μὲν  
τοι σῶφρονος αὐτὸν ἐπιμελεῖσθαι βίου, καὶ ἐν ἐγκρατεῖα βιοῦν,  
καὶ ἀγάπῃ, καὶ ταπεινοφροσύνῃ, καὶ πάσῃ ἀρετῇ, ὅποσον δὴ  
πρόσεστι τούτῳ δυνάμει, τιμῆς τε τῆς παρὰ πάντων ἀξιοῦ-  
σθαι· καὶ γὰρ εἰδέναι χρεῶν, ὡς ἢ πρὸς τοὺς ἱερεῖς τιμὴ εἰς  
αὐτὸν οἶδε τὸν Θεὸν διαβαίνειν, ὡσπερ ἄρα καὶ τὸ ἀνάπαλιν·  
ἐφ' οἷς ἄρα τὸ συστατικὸν ἐγεγόνει τοῦτο γράμμα αὐτῷ παρὰ  
τῆς ἡμῶν ταπεινότητος.

Ἔτερον εἰς ἱεροδιάκονοι (1).

**Θ**ΕΙΟΙ καὶ ἱεροὶ κανόνες διακελεύουσι, συστατικαῖς ἐπιστολαῖς  
τοὺς ἱερομένους ἐφοδιάζεσθαι ἀπὸ τῶν αὐτοὺς κεχειροτονηκό-  
των, εἰς σύστασιν καὶ μαρτυρίαν τῆς ἱερωσύνης αὐτῶν. Τῷ  
τοιούτῳ τοίνυν καὶ ἡμεῖς παραγγέλματι ὑπείκοντες, τὸν πα-  
ρόντα εὐλαβέστατον κύρ Γεώργιον διὰ τοῦ παρόντος συνιστώ-  
μεν γράμματος, ὡς παρ' ἡμῶν τῇ χάριτι τοῦ παναγίου καὶ  
τελειοποιῶ Πνεύματος κεχειροτόνηται νομίμως καὶ κανονικῶς  
ἀναγνώστης, ὑποδιάκονος, καὶ ἱεροδιάκονος· ὅθεν καὶ παριστώ-  
μεν πᾶσι τοῖς πρὸς ὅς ἀποδημήσει ὁ διαληφθεὶς εὐλαβέστα-  
τος ἱεροδιάκονος ἐκκλησιαστικοῖς τε καὶ λαϊκοῖς, ὡς τὸ τῆς  
ἱεροδιακονίας ἀξίωμα ἐδέξατο παρὰ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος,  
ἅτε δὴ μαρτυρηθεὶς παρὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πνευματικοῦ, καὶ  
ἄλλων ἀξιοπίστων ἀνδρῶν, τοῦ τοιούτου βαθμοῦ εἶναι ἀξίος·  
ὅθεν καὶ εἰς σύστασιν καὶ ἀσφάλειαν, ἐπεδόθη αὐτῷ τῷ δια-  
ληφθέντι κύρ Γεωργίῳ τὸ παρὸν συστατικὸν τῆς ἡμῶν ταπει-  
νότητος, ἐν ἔτει τῷ σωτηρίῳ αψέ. κατὰ μῆνα.

(1) Ἐκ τοῦ Συνταγματικῆ τοῦ Χρυσόστομου, σελ. 15'.

Ἔτερον (1).

**Α**ΠΟΣΤΟΛΙΚΟΣ καὶ συνοδικὸς θεσμὸς ἀπ' ἀρχῆς διέτάξατο,  
συστατικαῖς ἐπιστολαῖς τοὺς ἱερομονάχους ἐφοδιάζεσθαι ἀπὸ  
τῶν αὐτοὺς κεχειροτονηκότων ἀρχιερέων, εἰς σύστασιν καὶ ἐν-  
δειξιν τοῦ βαθμοῦ τῆς ἱερωσύνης αὐτῶν. Τῷ τοιούτῳ τοίνυν  
καὶ ἡμεῖς καθυπείκοντες παραγγέλματι, τὸν αἰδεσιμώτατον,  
καὶ τὰ ἐξῆς, υἱὸν τοῦ δεινός, ἐκ πόλεως τῆς δεινός, πᾶσι τοῖς  
ἐντευξομένοις διὰ τοῦ παρόντος συνιστώμεν γράμματος, ὡς  
παρ' ἡμῶν χάριτι τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος  
νομίμως καὶ κανονικῶς χειροτονηθέντα ἀναγνώστην, ὑποδιά-  
κονον, διάκονον, καὶ πρεσβύτερον ἐν τῷδε τῷ ἡμετέρῳ σεβασμίῳ  
ναῶ, καὶ τὰ ἐξῆς· ὅθεν δίδομεν αὐτῷ ἐξουσίαν, ὅπου ἂν ἀπέλ-  
θῃ, τὰ τῆς ἱερωσύνης ἀνεμποδίστως ἐπιτελεῖν μετὰ τῆς προ-  
σηκούσης συναίνεσεως τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερατεύοντος· παρέ-  
χοντες προσέτι αὐτῷ ἄδειαν, ὡς ἀνδρὶ θεοσεβεῖ τε καὶ τιμίῳ,  
ἐναρέτῳ καὶ ἐπιστήμονι, κηρύττειν ἐπ' ἁμβωνος τὸ θεῖον καὶ  
ἱερὸν Εὐαγγέλιον, κἂν ταῖς ἱεροαγίαις λειτουργίαις μετ' ἐπι-  
γονατίου τὴν ἀνάμικτον προσφέρειν θυσίαν· ὣν εἰς πίστωσιν  
καὶ ἀσφάλειαν τὸ παρὸν ἐπεδόθη γράμμα τῷ διαληφθέντι,  
καὶ τὰ ἐξῆς, ἐν ἔτει αχλθ'. κατὰ μῆνα.

Τύπος συμμαρτυρίας τῷ χειροτονηθησομένῳ.

**Ε**ΙΣΒΑΘΩΝ τῇ ἐμῇ ἐλαχιστότητι ὁ κατὰ Πνεῦμά μοι υἱὸς  
δεινα, υἱὸς τοῦ δεινός, ἐκ χώρας τῆς δεινός, ἐζήτησε λαβεῖν τὸ  
ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης· ὅθεν στήσας ἐγὼ αὐτὸν κατέμπροσθεν  
τῆς ἁγίας εἰκόνας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰη-  
σοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ βάθη τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐρευνήσας, καὶ  
μηδὲν εὐρῶν τὰ κωλύον ἐν αὐτῷ, μαρτύρομαι αὐτὸν ἀξίον τῆς  
ἱερωσύνης, ὄντα ἔτι καὶ τέλειον κατὰ τὴν ἡλικίαν, ἣν ἀπαιτεῖ  
ἡ τῶν ἱερῶν κανόνων ἀκρίβεια ἔχειν τὸν μέλλοντα ἱεραῖσθαι,  
ἐφ' ᾧ καὶ ἡ παρούσα ἀπόδειξις ἐδόθη αὐτῷ.

(1) καὶ αἱ δύο ἐξῆς πράξεις ἐκ τοῦ Χρυσ. σελ. 15', καὶ 16'.



## ΕΝΤΑΛΜΑΤΑ ΔΙΔΟΜΕΝΑ

Τοῖς χειροτονουμένοις μητροπολίταις, καὶ ἀρχιεπισκόποις,  
καὶ ἑτέροις.

Πρὸς χειροτονούμενον μητροπολίτην καὶ ἀρχιεπίσκοπον (1).

**Ε**Ι τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ ἡμῶν περὶ τὸ ἡμέτερον γένος κη-  
δεμονία, πολλὰς μὲν αὐτῷ τὰς τῆς σωτηρίας ἀφορμὰς παρα-  
σχορήσασα, διάφοροις δὲ τοῦτο τοῖς εὐεργετήμασιν ἀνακαλουμένη,  
μᾶλλον τοῖς τῆς εὐνομίας προτερήμασι καὶ ταῖς κανονικαῖς  
θεσμοθεσίαις τὴν εἰς ἑαυτὸν οικειότητα τῶν ταύτας συντηρούν-  
των προεμηθεύσατο· διὰ τούτων γὰρ αὐτὸν μὲν πρῶτον ἐπι-  
γινώσκοντες τὸν νομοδόκην καὶ κύριον, αὐτοῦ δὲ χειραγωγού-  
μενοι ταῖς θεαῖς ἐντολαῖς, ἀπροσκόπως τὴν τοῦ θελήματος  
αὐτοῦ διανύομεν ὁδὸν· διὰ τούτων τὰ τῆς καθαρῆς ἡμῶν καὶ  
ἀμωμήτου πίστεως διαφυλάττεται γνωρίσματα, καὶ ἀνόθευτον  
τὸ ταύτης ἐναστράπτει τῆς ὀρθοδοξίας κάλλος· διὰ τούτων  
ἀρπαγαὶ τε καὶ πλεονεξίαι, καὶ αἱ τῶν καταδυναστευόντων τοῖς  
πλησίον ἀνακόπτονται ὄρμαι· τούτοις φιλονεικίαι καὶ ἐριδῆς  
ἐπισομιζόμεναι κατέχονται, καὶ τὸ τῆς εἰρήνης καὶ ὁμονοίας  
καλὸν ἐπιδίδωσιν· ἀλλ' ὡσπερ δι' αὐτῶν τὰ τε ἄλλα ἀγαθὰ  
κατορθοῦνται, καὶ εἶος μὲν καὶ λόγος ἐντεῦθεν ρυθμίζεται,  
εἰς πλῆθος δὲ ὁ τῶν ἀρετῶν ἐπιδίδωσι πλοῦτος· δικαιοσύνη τε  
τὸ εἰρηναῖον περικρατεῖ, καὶ τὸ ὁμόγνωμον καὶ ἀστασίαστον  
διακυβερνώσα συνέχει· οὕτω τὸ μὴ τούτοις χειραγωγεῖσθαι,  
ἀδικίαν μὲν καὶ πλεονεξίαν, τὰ πονηρὰ τῆς ἀπληστίας ἀποκυή-  
ματα, τῷ βίῳ ἐναποτίκτει, τὸν κατ' ἀλλήλων δὲ ἀκήρυκτον  
πόλεμον ἀντεισάγει, ἐν ἀπόρῳ τῶν τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐναπρό-  
ριπτομένων ἐλπίδων· εἰ τοίνυν τοσαύτων μὲν κακῶν ἀπαλλα-  
γὴν ἢ τῶν θείων νόμων προξενεῖ παιδαγωγία, ἢ ταύτης δὲ  
στέρησις τῶν ἐναντίων παραιτία καθίσταται, δεῖ τὴν σὴν Θεο-  
φίλειαν τὰ θεῖα καὶ ἀποστολικά θεσπίσματα, τὰ τε σωτήρια  
καὶ πατρικά (2) διδάγματα τε καὶ διατάγματα, χερσὶν ὑπτάις

εἰσδέχεσθαι, καὶ ὡς Θεοχαράκτους ταῦτα πλάκας τιμᾶν καὶ  
φυλάττειν· τὴν τε ἄλλην τῶν πολιτικῶν νομοθετημάτων εἰσῆ-  
γησιν στέργειν τε καὶ διευλαθεῖσθαι, καὶ τούτοις ἐπὶ πάσῃ  
πράξει ἀρρεπῶς ἐπκκολουθεῖν, καὶ τὸ ἐπὶ χείρας ἀπευθύνειν τε  
καὶ ρυθμίζειν, τὸν ἐπὶ πάντων κύριον εἰδυῖαν σαφῶς ἐκ δεξιῶν  
ἡμῶν παρεῖναι, καὶ πᾶν τὸ δρώμενον ἐφορᾶν· καὶ τὰς ἐφαμιέλ-  
λους τοῖς ἔργοις ἀμειβὰς ἀποταμιεύεσθαι.

Δεῖ τὴν σὴν Θεοφίλειαν ὑπὸ τῆς θείας χάριτος προκληθεῖσαν,  
καὶ τὸν εὐαγγελικὸν ἐπ' αὐχένος εἰσδεδεγμένην ζυγόν, εὐαγγε-  
λικῶς τὴν ἐγχειρισθεῖσαν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ παντουργοῦ Πνεύματος  
ποιμνὴν ἰθύνειν, τὴν οικίαν ὑπὲρ τῶν προβάτων προτιθένα  
ψυχὴν, τοὺς ἐν σκότει τῆς ἀμαρτίας πορευομένους φωταγωγεῖν,  
ἀδικουμένων προκινδυνεύειν, θλιβομένους ψυχαγωγεῖν, τοῖς ἐν-  
δέσει τὴν δυνατὴν ἐπάγειν παράκλησιν, ἀποστολικῶς τοῖς ἀσθε-  
νέσι συνασθενεῖν, τοῖς σκανδαλιζομένοις συμπάσχειν, καὶ τύ-  
πον ἀρετῆς καὶ εὐταξίας δι' ἐμπράκτου πολιτείας πᾶσι διαγι-  
νώσκεσθαι, ὥστε τὸ φῶς ὑμῶν λάμπειν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώ-  
πων, καὶ τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς δοξάζεσθαι.

Δεῖ τὴν σὴν Θεοφίλειαν νησεῖαι καὶ ταῖς πρὸς τὸ Θεῖον  
σχολάζειν ἱκετηρίαις, ὅσας χείρας νυκτὸς καὶ ἡμέρας πρὸς Κύ-  
ριον ἐκπεταννύσαν, ἐπαγρυπνεῖν τε ὑπὲρ τῶν ἐμπειπιστευμένων  
ὑμῖν ψυχῶν, καὶ ταύταις ἀνωθεν ἐξαιτεῖσθαι τὴν σωτηρίαν, ὡς  
λόγον ὑπὲρ αὐτῶν ἀποδοῦναι ὀφείλουσαν, ὅπερ πρὸ ἡμῶν ὁ  
μέγας ἐκδιδάσκει Ἀπόστολος· Πείθεσθε, γὰρ φησὶ, τοῖς ἡγουμέ-  
νοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυ-  
χῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσαντες (1). εἰ γὰρ ὁ Οὐρεμμάτων  
προεστῶς ἀλόγων, ἐνὸς αὐτῶν ἀπολωλότος, οὐκ ἀτιμώρητος,  
πολλῶ δήπου (2) ὁ ψυχῆς καταμελῶν, τοῦ τιμιωτάτου τῶν  
ἐγκοσμίων κτήματος, οὐκ ἀνεύθυνος.

Χρῆ σε μὴ ἀποκάμνειν διδάσκοντα, ἀλλὰ διηνεκῶς τὸν ἐγ-  
κεχειρισμένον σοὶ λαὸν τὰ πρὸς σωτηρίαν ἐκπαιδεύειν καὶ δι'  
ἑαυτοῦ, καὶ δι' ἑτέρου, τοῦ τὴν τοιαύτην διακονίαν ἐκπληροῦν  
δυναμένου· ὅπως μὴ καταμελῶν, τῇ κανονικῇ αὐστηρίᾳ σαυ-  
τὸν ἐγκαταστήσης ὑπεύθυνον· Ἐπίσκοπος, γὰρ φησὶν, ἢ πρεσβύ-

(1) Ἐκ τοῦ Λιούγλ. Μέρ. Α'. σιλ. 427. — (2) πνευματικῶς, Ἄ. ἐν περιστάσει.

(1) Ἐβρ. ΙΓ', 17. — (2) δήπου μᾶλλον, Ἄ. ἐν περιστάσει.

τερος ἀδελφῶν τοῦ κλήρου, ἢ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ἐκπαιδευῶν αὐ-  
τοὺς τὴν εὐσέβειαν, ἀφορίζεσθω ἐπιμένων δὲ τῇ ραθυμίᾳ,  
κχθαρείσθω (1).

Χρῆ σε μὴ τῷ τῆς προεδρίας ἐπαιρόμενον ἀξιώματι, τῶν  
ἐγχειρισμένων κατεξανίσχουσαι, ὅπως μὴ καὶ τοῦ τῆς τα-  
πεινοφροσύνης ἐκπέσης μακαρισμοῦ, καὶ τῷ τῶν τυφουμένων  
ἐγκλήματι καθυποβληθείης· τύπον δὲ μᾶλλον ἑαυτὸν καθιστῶν  
ταπεινοφροσύνης τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τούτους δι' ἔργων τὰς τοῦ  
Κυρίου ἐντολὰς παρορμῶν ἐκπληροῦν· Μάθετε, γὰρ φησὶν, ἀπὸ  
ἐμοῦ, ὅτι πρῶτος εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ (2)· καὶ ὅστις  
πρῶτος ἐν ὑμῖν ἐθέλει εἶναι, ἔστω πάντων ἔσχατος (3).

Δεῖ τὴν σὴν θεοφίλειαν, τὴν ἐπαινετὴν ἐπαναιρουμένην τα-  
πεινώσει, μηδὲν ἀνάξιον ἐν τοῖς ὑπὸ χεῖρα ἀρχιερατικῆς ὑπολή-  
ψεως διαπραττέσθαι· ἀλλ' ἡνίκά τις τούτων καὶ ὅτε ὀφόμενος  
αὐτὴν παραγίγηται, μὴ ἐξ ἀπονοίας καὶ φυσιώσεως τὴν αὐτοψί-  
αν τούτου καὶ προσομιλίαν διαναβάλλεσθαι· ἀλλ' αὐτίκα καὶ τὴν  
παραδοχὴν τούτου ποιεῖσθαι, καὶ πρὸς δεξιῶσιν, ὡς δέον, προ-  
έρχεσθαι, (καθ' ὃν τρόπον ἡ μετριότης ἡμῶν πρὸς τὴν ὑμῶν  
θεοφίλειαν διατίθεται), ἀκριβῶς εἰδυῖαν, ὡς, εἰ καὶ τῇ προεδρίᾳ  
τὸ μείζον ἐκλήρωσατο, ἀλλ' οὖν τῇ ὁμοτιμίᾳ τῆς φύσεως, ἢ καὶ  
τῷ παραλλήλῳ τῆς τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐνεργείας, κατ'  
οὐδὲν ἔλαττον ὑμῶν ὁ τοιοῦτος διαφέρει.

Δεῖ τὴν σὴν θεοφίλειαν, εἴπερ τὰς πονηρὰς ἐκφεύγειν ὑπο-  
λήψεις ἐθέλει, τοῖς ἐν τῷ κλήρῳ καταλεγόμενοις τὴν τε τῶν  
πραγμάτων οἰκονομίαν, καὶ τὰς ἄλλας ἐκκλησιαστικὰς ἐγχει-  
ρίζειν διακονίας· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ἱερὸς κανὼν ἐγκελεύεται (4),  
καὶ ὑμῖν τὸ ἀπρόσκοπον προξενεῖ, ὥστε μὴ ἀμάρτυρον εἶναι τὴν  
τῆς ἐκκλησίας οἰκονομίαν· καὶ μήτε ἐντεῦθεν, μήτε ἐτέρωθεν  
λοιδορίαν τῇ ἱερωσύνῃ προστρίβεσθαι.

Δεῖ τὴν σὴν θεοφίλειαν, εἴ ποτέ τινι τῶν ἐπισκόπων τὸ τοῦ  
εἴου τέλος ἐπέλθοι, μηδὲν μηδαμῶς ἐκ τῶν αὐτοῦ ἀφαιρεῖσθαι  
πραγμάτων, μηδὲ σεμνῶ ὀνόματι συνηθείας ἐπισκιάζειν τὴν  
τῆς ἀρπαγῆς καὶ τυραννίδος ἀπηγορευμένην πράξιν· παρεγγυᾶ-  
σθαι δὲ πᾶσι οὕτως πάντα διαφυλάττεσθαι, καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ

ἐκείνου διάταξιν, οὕτως ἕκαστον τῶν καταλιμπανομένων εἰδῶν  
διοικεῖσθαι· μάλιστα δὲ ὅσα ἢ κατὰ τὸν καιρὸν ὄν προεχειρίσθη,  
ἐκέκτητο· ἢ μετὰ ταῦτα ἐκ συγγενῶν αὐτῷ προσετέθη· Πι δ'  
ἐξάπινα τὸ τοῦ βίου τέλος τούτῳ ἐπέλθοι, μηδ' οὕτως ἀρπα-  
γὴν καὶ ἀφαιρέσιν τῶν προσόντων αὐτῷ πραγμάτων γίνεσθαι·  
ἀλλ' εἰ μὲν συγγενεῖς τούτῳ εἴησαν, ἐκείνοις καὶ τὰ τούτου ἴδια  
περιποιεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ τοιοῦτοί τινες εἴεν, τότε, εἰ μὲν ἀπο-  
ρός ἐστὶν ἢ κατ' αὐτὸν ἐκκλησία, καὶ τῶν τοιούτων ἐπιδεῆς,  
ἐκείνη καὶ τὰ αὐτῷ προσήκοντα ἀναλήψεται· εἰ δὲ ἐν εὐπορίᾳ  
καθειστήκει, τοῖς γούν πένησι ταῦτα διαδίδουσαι παρασκευά-  
ζουσιν, ἀλλὰ μὴ αὐθεντίας τρόπῳ καὶ ἐξουσίας ἐπέρχεσθαι,  
καὶ τι τῶν αὐτοῦ ἀφαιρεῖσθαι· ὡς εἶγε τοιοῦτόν τι παρ' ὑμῶν  
τολμηθείη, καὶ ὁ δ' ἂν ἀφαιρεθείη εἰς τὸ διπλάσιον ἀναστρα-  
φήσεται, καὶ ἀκοινωνησίᾳ ἐπὶ πλεῖστον καθυποβληθήσῃ χρόνον.

Δεῖ τὴν σὴν θεοφίλειαν, εἴ ποτέ τις τῶν ὑπ' αὐτὴν τελούντων  
ἐπισκόπων πρὸς τὴν ἐκείθεν μεταστάτη λῆξιν, πάντος ἀνθρω-  
πίνου ἑαυτὴν μακρύνουσαν ἔλαττώματος, μᾶλλον δὲ τῆς Σιμων-  
ιακῆς κακίας ἐλευθεριάζουσαν, καὶ παντὶ τρόπῳ, καὶ πάσῃ  
δυνάμει τὴν τοῦ Πνεύματος θεῖαν χάριν ἀπράτον διασώζουσαν,  
πρὸς μόνον Θεὸν τὸν τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἀποβλέπουσαν ἔφορον,  
τὸν ἐπὶ βίῳ σεμνῶ, καὶ λόγῳ, καὶ καταστάσει πνευματικῆ μαρ-  
τυρούμενον, καὶ κανονικῶς ψηφίζόμενον, εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν ἀνά-  
γειν βαθμὸν, ἵνα δὴ καὶ τὸ μέγα τῆς ἀρχιερωσύνης ἀκατήλευ-  
τον συντηροῖτο ἀξίωμα· καὶ αὐτὸς μὲν παρὰ τῆς κανονικῆς θε-  
σιμοθεσίας ἀκατάκριτος ἐπαφθείης, κάκεινος, ἐξ ἑαυτοῦ οὕτω  
προχειρίζεσθαι τοὺς ἀμφ' αὐτὸν διδασκόμενος, ἀπρόσκοπος εἶη·  
μήτε τοῖς πνευματικοῖς νόμοις προσκρούων, μήτε τὸ ἀφικτον  
τοῦ Θεοῦ κρίμα καθ' ἑαυτοῦ ἐκκαλούμενος.

Δεῖ σε ἐπὶ πάσῃ πράξει καὶ μεταχειρίσει παντάπασι δώρων ἀπέ-  
χεσθαι, ἀκριβῶς εἰδόντα, ὡς πᾶσα μὲν ἀμαρτία διπλῆν τὴν τιμωρίαν  
ὕφισταται· ἢ δὲ τοῦ Σιμωνος αἵρεσις διπλῆν ἐπάγει τῷ ἀλόγῳ  
κατάκρισιν· διὸ δεῖ παντελῶς ταύτην περικόπτειν, καὶ μηδὲ  
ταῖς λεγομέναις συνηθείαις εἰσοδὸν καὶ παρεῖσοδυσιν ἔχειν· καὶ  
γὰρ αἱ λεγόμεναι αὗται συνηθείαι, φιλαργυρίας συνεισχωμάσα-  
σαι νοσήματι, οὐδὲν ἔλαττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον εἰς καταδίκην

(1) Καν. Ἀποστ. ΝΗ. (2) Ματθ. ΙΑ', 29. — (3) Μάρκ. Ι, 41. (4) Χαλκηδ. ΚΣ'.



τοὺς τῆς ἀρχιερωσύνης, μετόχους ἀλισκομένους ἄγουσιν, ἐπὶ σεμνῷ προσώπῳ τῆς Σίμωνος ἐνεργουμένης αἰρέσεως· δεῖ γὰρ καὶ σεμνῷ ὀνόματι διαβεβλημένη πράξις καλύπτεται, καὶ ταύτην παντὶ τρόπῳ ἐκτρέπεσθαι, καὶ παραιτεῖσθαι, καὶ μᾶλλον τῆς ἀνακεκαλυμμένως δηλούσης τὸ τόλμημα· τὰ τε γὰρ λανθάνοντα τῶν ἐλκῶν, δυσιατώτερα πῶς εἴωθε τυγχάνειν, καὶ τὰ ὑπουλον ἔχοντα τὴν παρανομίαν, ῥῆον μᾶλλον ἢ καὶ τὰ πρόδηλα τῶν ἀτοπημάτων εἰς τοὺς πολλοὺς καταφέρεται. Οὔτε οὖν ἀπὸ δίκης οὔτε χρηματικῆς, οὔτε ἐγκληματικῆς τὸ σύνολον λαμβάνειν, μετὰ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐξουσίας διαταττόμεθα, οὔτε ἀπὸ προχειρίσεως ἡγουμένου, ἢ ἀρχιμ. κνδρίτου, ἢ ἐξάρχου, οὔτε μὴν ἀπὸ προβολῆς οἰκονόμου, ἢ μειζοτέρου, οὔδε γε (τὸ φοικωδέστερον) ἀπὸ χειροτονίας διακόνου, ἢ πρεσβυτέρου, ἢ ἐπισκόπου, οὐδαμῶς οὔδε καθ' οἰονδήποτε τρόπον, οὔτε πρὸ τῆς χειροτονίας, οὔτε μετὰ τὴν χειροτονίαν προσήκει λαμβάνειν· ταῦτο γὰρ οἶμαι καὶ τοῖς ἀπείρως ἔχουσι περὶ τοὺς κανόνας τοὺς θεῖους, κατάδηλον ἐμφανίζει τὴν ἀτοπίαν. Διὸ δεῖ παντάπασι ἐν πᾶσι τοῖς εἰρημένοις, καὶ τοῖς, ὡς εἶκας, παραλελειμένοις, ἀθώας τὰς χεῖρας φυλάττοντα, καὶ πρὸ γε τῶν χειρῶν τοὺς λογισμοὺς, οὕτω τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης μεταχειρίζεσθαι νόμον, εἰδόμενα καὶ πεπεισμένον, ὡς ὁ ταύτης παρορῶν τὰς ἐντολάς καὶ προστάγματα, οὐχ ἡμετέρας παραινέσεις ἀθατεῖ, ἀλλὰ τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων ὑπερόπτης γίνεται, καὶ τὴν ἐκ τούτων οὐκ ἐκφύξεται καταδίκην· διὸ καὶ τὸν λεγόμενον ἐνθρονισμόν, οὐ τῶ χειροτονοῦντι (μὴ γένοιτο), ἀλλὰ τοῖς ἐνδεεστέροις τῶν κληρικῶν, ἢ καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν τελούσι, κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐπορίας διοριζόμεθα δίδοσθαι· εὐπόρου γὰρ τῆς ἐπισκοπῆς καθισαμένης, εὐεργεσίας μέρει τοὺς ὑπηρετοῦντας ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς διακονίαις, ἀπορώτερον τὸν βλον κερκτημένους, δωροφορεῖσθαι ἐκεῖθεν οὐδὲ ὅπως ἀπείργομεν.

Δεῖ τὴν σὴν θεοφίλειαν πρὸ πάντων καὶ μετὰ πάντων τοῦ τῆς φιλοχρηματίας καὶ πλεονεξίας πάθους καθαρὰν ἑαυτὴν συντηρεῖν, τοῖς οἰκείοις ἐπαρχουμένην· καὶ μήτε τρόπῳ τινὶ τὰ ἀλλότρια οἰκιοποιεῖσθαι, μήτε δουλικῶς ἐπιτάγμασι κατατρέχειν τὸ ὑποχείριον, ἢ βαρυτάταις ἐπιτιμήσεσι τοὺς μὴ ὑπέκοντας ἀνταμύ-

νεσθαι, ἵνα τοῖς ἔργοις καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης κοσμήται ἀξιώμα, καὶ αὐτὸς εἴης θεϊκῆς τε καὶ ἀνθρωπίνης ἀνώτερος κατακρίσεως.

Δεῖ σε πᾶσαν ἀκρίβειαν ἐν τοῖς κανονικοῖς ἔπασι καταβάλλεσθαι πράγμασιν· ἐγκαλοῦντων τε τινῶν, καὶ παράβασιν αὐτῶν προτεινόντων, ἐπιμελεστέρα ἐξετάσει διερευνᾶν, καὶ τὴν διόρθωσιν τῶν ἡμαρτημένων ποιεῖσθαι· ἴση μὲν τῇ εὐνοίᾳ ἀμφοτέρων μερῶν τοὺς λόγους διευκρινούοντα, τῇ εὐθύμῃ δὲ τῶν κανονικῶν παρατηρημάτων ἐπόμενον· καὶ τούτοις ἕκαστα διευθύνοντά τε καὶ περαιούμενον.

Δεῖ τὴν σὴν θεοφίλειαν τοῖς ἱεροῖς κειμηλίοις μεγίστην καταβάλλεσθαι πρόνοιαν, ὥστε ταῦτα εἰς κόσμον τῆς Ἐκκλησίας ἀεινή· διασώζεσθαι, ἢ καὶ αὐξήσιν, εἰ οἶόν τε ἐστίν, ἐπιδέχεσθαι· τὰ τε ἄλλα ἀκίνητα κτήματα, ὅσα γε εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας συντελεῖ χρεῖαν, ἀνεκποίητα συντηρεῖν· τὰ τε ἐμφυτευτικοῖς δικαίοις ἐγχειριζόμενά τισι, μετὰ τῆς ἡμετέρας γνώμης οἰκονομεῖν· καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἐραυζόμενον εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας προσδαπανᾶν ἐπισύστασιν· καὶ γὰρ καὶ ὁ ἱερὸς τῶν Ἀποστόλων κανὼν οὕτω » φησὶν· Τοὺς ἐπισκόπους παντὸς ἔθνους, εἰδένα· χρὴ τὸν ἑαυτῶν » πρῶτον, καὶ μὴδὲν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκεῖνου πράττειν γνώμης. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἡ ἐν Βενεθάλῳ ἁγία Σύνοδος διαβεβαίονσα, ἐκύρωσεν· » ὡς μητροπολίτην ἅπαντα καὶ ἐπίσκοπον, » μὴδὲν χρῆναι πράττειν, ἄνευ τοῦ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον » ἰθύνοντος. Ἀλλὰ καὶ ἕτερος ἱερὸς κανὼν, ὡδε φησὶν· Ὁμοίως » ἤρρεσεν, ὥστε τοὺς πρεσβυτέρους παρὰ γνώμην τῶν ἰδίων ἐπι- » σκόπων πράγμα μὴ πιπράσκειν τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἧ καθιέ- » ρωνται· ὅν τρόπον καὶ τοῖς ἐπισκόποις οὐκ ἔξεσι πιπράσκειν χωρὶα τῆς Ἐκκλησίας, ἀγνοούσης τῆς συνόδου.

Δεῖ τὴν σὴν θεοφίλειαν, εἴ ποτέ τινι τῶν ἀμφ' αὐτὴν ἡγουμένων ἢ ἀπὸ τῶν ἐντεῦθεν ἐξοδος γένηται, πρῶτα μὲν τὰ τούτοι προσόντα, ὅσα γε εἰς ὑπηρεσίαν ἐτέλει, ἢ εἰ καὶ τινα ἄλλα πρόσεσιν, ἀκαινοτόμητα κατὰ πάντα τρόπον τηρεῖν, καὶ μὴ τῷ τῆς συνηθείας παρανόμῳ προσχήματι χεῖρας αὐτοῖς ἐπιβάλλειν ἀδίκους· ἔπειτα δὲ τὸν ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ συνέσει παρὰ τῶν μοναχῶν μαρτυρούμενον, εἰς τὸν τῆς ἡγουμενείας βαθμὸν προχειρίζεσθαι· διότι δηλονότι ληυμάτων, ἢ καὶ τῆ ἀρχιερω-



σύνη κίνδυνον ἐπάγει, καὶ τῷ ἀλόντι τὴν ἐκ τοῦ κανόνος ἀσυμπαθῶς ἀμυναν ἐπιφέρει.

Χρὴ τοῖς τὴν ἐπιστάσιαν τῶν μοναχῶν ἐγχειριζομένοις παρεγγυᾶν, τῷ νενομισμένῳ χρόνῳ, καὶ τῇ προσηκούσῃ δοκιμασίᾳ τοὺς τῷ μονήρῃ βίῳ προστιθεμένους, τοῦ τε ἀγγελικοῦ καταξιοῦν σχήματος, καὶ τὴν τελείαν ἀπόκαρσιν ποιεῖσθαι· ὅπως ἂν τῇ χρονίᾳ γυμνασίᾳ καὶ ὁ τρόπος αὐτῶν ἐμφανῆς εἴη, καὶ αὐτοὶ πάγιοι πρὸς τὸ καλὸν τούτου τυχόντες διαμένοιεν.

Δεῖ σε τὰ τε ἄλλα τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ ἀρμόδια, κατὰ τοὺς Πατρικοὺς κανονίζειν θεσμοὺς, καὶ γηραιοὺς καὶ σώφρονας εὐνοῦχοὺς ἐν τοῖς γυναικείοις σεμνεῖσι τὴν θείαν ἐπιτελεῖν μυσταγωγίαν ἐπιζητεῖν· καὶ ἐκκόπτειν μὲν ἐκεῖθεν τὰς ἐπιμιξίας καὶ ἀναφύρσεις τῶν κοσμικῶν, ἀποδιῶσθαι δὲ τὰς τῶν λεγομένων διπλῶν μοναστηρίων, εἴπερ εἰσὶ κατὰ τὸν τόπον, συναφείας τε καὶ παρανόμους συνδιατριβάς. Οὕτω ταῦτα· καὶ εἴ τι ἕτερον ὅ, τε καιρὸς καὶ ἡ χρεία προβάλλοιτο, μετὰ τῆς ἐπαινετῆς καὶ προσηκούσης καὶ θεοφιλοῦς σπουδῆς ἐκπληρῶν, πάσης μὲν λαβῆς καὶ καταδίκης ἐξαιρεθῆσθαι εἰς κόσμον δὲ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δόξαν τοῦ τὸ οἰκεῖον αἷμα ὑπὲρ αὐτῆς ἐκχέαντος Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὀφθῆσθαι· ὅπερ καὶ ἐλπίζομεν, καὶ εὐχόμεθα· καὶ μετὰ μεγάλων τῶν ἐλπίδων εἰς τὴν ἐναποκειμένην τοῖς ἁγίοις παραπεμφθῆσθαι μακαριότητα, ἐνθα πάντων ἡ προσδοκωμένη κατάπαυσις γένοιτο, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ὅτι αὐτὸς ἐστὶ τῶν ἀγαθῶν δοτὴρ καὶ πληρωτῆς, καὶ αὐτῷ πρέπει τιμὴ καὶ δόξα, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας Ἀμήν.

*Πράξις πρὸς μητροπολίτην παρὰ πατριάρχου διδρυμένη(1).*

**Τ**Α ΜΕΓΑΛΑ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ ἀξιωμακόμενα, καὶ τούτων ἐκεῖνα μάλιστα τῶν λοιπῶν ὑπερέχουσιν, ὅσα τὸ κοινὸν τοῦ ἔθνους ἢ συνέχουσιν ἀσφαλῶς, ἢ ἐπωφελοῦσιν

σιν ἐπιτηδεῖωσιν πρὸς αὔξησιν καὶ εὐπρέπειαν· τοιαῦτα μὲν αἰσρατηγίαι, καὶ πολιτεῖαι, καὶ δημαρχίαι, καὶ τὰ περὶ ταῦτα πόλεμοι, καὶ νόμοι, καὶ τέχναι, καὶ βουλευτήρια, δι' ὧν πόλεις ἐν βασιλείαις, καὶ ὅλα τῆς οἰκουμένης ἔθνη εὐνόμοις συνιστῶνται τε καὶ διακρίνονται. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν ἀνθρώποις λόγου καὶ μνήμης ἄξια διὰ στόματος ἀσιγήτως ἄγονται, φθόνου καὶ λήθης κρείττονα εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον, καίτοι ἐπίκρυφα ὄντα φύσει, καὶ τῇ φθορᾷ ὑποβαίνοντα· ἀλλ' ἀξιωμακόμενα πολλῶ μᾶλλον ἐν ἀνθρωπίνοις, ὅσα περὶ τὸ Θεῖον ἐγίνονται, καὶ τῷ κρατίστῳ τῶν λογικῶν δυνάμεων (λογικῶ, φημι,) ἐπιτελεῖται, καὶ τῇ ἀληθείᾳ συμπέφυκε, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ ἀπεριτρέπτως διακρατεῖται, καὶ τὸ κεφάλαιον, πρὸς οὐράνιον τοὺς ἐν γῆ πολιτείαν διεγείρει τε καὶ γυμνάζει, καὶ τέλος πρὸς αἰῶνα σωτηρίας διευθύνει καὶ τοὺς ἔχοντας, καὶ τοὺς μετέχοντας· τοιαύτη ἀκραιφνῶς ἡ ἱερωσύνη, καὶ, ὡς εἰπεῖν, ἡ πηγὴ ταύτης, καὶ ῥίζα, καὶ κορυφή, ἡ ἀρχιερωσύνη, ἥτις ἐν τῇ αὐτῇ βασιλείᾳ τῆς κοσμικῆς συγκρίνομένη, τοσοῦτῳ μέσῳ ὑπερβάλλει, ὅσῳ ἐκείνη μὲν μεταβολαῖς, καὶ ἥτταις, καὶ κινδύνοις, καὶ αἰσχύναις, καὶ τῷ γε ὑπόκειται τῷ ἀφανισμῷ· αὕτη δὲ, ἐν αἷς ἐγχαράττεται, ἀνεξάλειπτος, καὶ ἀήττητος, ἀσφαλῆς τε, καὶ ὑπερλάμπουσα διαμένει διακωνίζουσα· πλὴν ἀλλὰ τῷ μὴ εἰς αἰσθησὶν ὑποπίπτειν κατορθωμάτων ἐκτός, πνευματικῆς τις οὖσα δύναμις, γνωρίσματος ἐνδεῖται, ὥστε καὶ μὴ παραπλάττεσθαι, ἢ ψεύδεσθαι τὸν μὴ μετέχοντα, ἢ τὸν ἔχοντα πάντως μὴ ψεύδεσθαι. Γνώρισμα μὲν τοι ἀκριβέστερον οὐδὲν ἄλλο οἱ πρὸ ἡμῶν ἐπενοήσαντο παρά τε τῶν ἁγίων Ἀποστόλων λαβόντες, καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο χρησάμενοι, τῶν συστατικῶν, λέγω, γραμμάτων, δι' ὧν οἱ ἐπιφέροντες ὡς γνήσιοι καὶ νόμιμοι παρὰ πᾶσι τιμῶνται, καὶ τοιοῦται, ὡς τυγχάνουσι, καὶ φημιζονται, καὶ νομιζονται. Καὶ τοῦτο εἴπερ λαν ἐπάναγκες ἐν ταῖς θείαις κανόσι τοῖς ὑποδεεσέροις βαθμοῖς, λέγω δὴ ἀναγνώσταις, παντοίοις τε τοῖς ἐν κλήρῳ καταλεγόμενοις ὑποδιακόνοις τε καὶ διακόνοις, πολλῶ οὖν μᾶλλον πρεσβυτέροις, καὶ ὑπὲρ τούτους ὅτι μάλιστα τοῖς ἀρχιερεῦσιν, ὡς αἰεὶ δήπουθεν πάντες οὗτοι καθιστῶσι καὶ συνιστῶσι, καὶ ἀλλήλοις αὐτοὺς, ἔτι τε τὰ περὶ πίστιν, καὶ Θεῖον, καὶ νό-

(1) Αἱ ἐξῆς τρεῖς πράξεις ἐκ τῶν συνταγμ. τοῦ Χρυσ., σελ. κθ', — κς'.



μους, και πολιτείαν ὀρθήν, οὗτοι μόνοι διακρίνουσι και διευθετοῦσι. Τοῖς τοιούτοις τοίνυν καθάπερ εἰς σύστασιν, συνοδικήν ἱερέων τε και ἀρχιερέων ἀπηρτίετο ψῆφος, οὕτως εἰς ἐπισύστασιν πρὸς πίστῳσιν πάντων και ἀσφάλειαν ἀρχιερέως ἄλλου ἐξ ὑψηλοῦ τινος Ὁρόνου, και οἰονεί τινος ἀρχικοῦ, ἔγγραφος ἐπιζητεῖται και ἀσφαλῆς κατα πάντα μαρτυρία. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν και τὰ νῦν τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν δεῖνα εὐρόντες χηρεύουσαν ἀρχιερέως γνήσιου, ἅτε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύσαντος κυρ δεῖνος πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος, ἡ μετριότης ἡμῶν ἐλέει θεῶ και χάριτι τὰς ὑποκειμένας τῷ ἀποστολικῷ τούτῳ και πατριαρχικῷ Ὁρόνῳ μητροπόλεις τε, ἀρχιεπισκοπὰς, και, ἀπλῶς εἰπεῖν, ἐπαρχίας, ἐξ αὐτῶν τῶν οἰκουμηνικῶν ἱερῶν και ἀγίων Συνόδων διέπειν λαχοῦσα, και περὶ ποιμένων ἱερατικῶν αὐταῖς προνοεῖν, οὐ δέον ἔκρινε και ταύτην παριδεῖν ἀνεπίσκοπτον, ἀλλὰ φροντίδα καταβιχλοῦσα ἐπιστήσασθαι ταύτη τὴν ἀξίως ποιμάναι δυνάμενον τὸ ἐν αὐτῇ τοῦ Χριστοῦ λογικὸν ποιμνιον, δέδωκεν ἄδειαν τοῖς ἐνδημοῦσιν ἐν τῷ πατριαρχικῷ και ἀποστολικῷ τούτῳ Ὁρόνῳ συναδελφοῖς αὐτῆς ἱερωτάτοις ἀρχιερεῦσι και ὑπερτίμοις, ψήφους ποιήσασθαι κανονικὰς κατα τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑποτύπωσιν, δι' ὧν ὁ ἀνεφαγὲς προτιμότερος χειροτονηθῆ ἐν αὐτῇ ἀρχιερεὺς και προστάτης· και τούτων συντελεσθεισῶν ἐν τῷ εὐαγεστάτῳ γὰρ τοῦ ἀγίου ἐνδόξου και πανευφήμου Ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου και πρώτου ἱεράρχου τῶν Ἱεροσολύμων, ὑπὸ τε τοῦ Καισαρείας κυρ δεῖνος, τοῦ Πέτρας κυρ δεῖνος, τοῦ Λύδδης, κυρ δεῖνος, προσκρίθη και προσεξέλεγη τῶν ἄλλων εἰς διαδοχὴν τῆς ποιμαντικῆς προστασίας ὁ ὀσιώτατος πρωτοσύγκελλος τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικοῦ πατριαρχικοῦ Ὁρόνου κυρ δεῖνα· ἀνὴρ τίμιος, ἐξ ἀπαλῶν ἀνύχων τὸν μοναχὸν ὑποδὺς ζυγὸν, παντοίαις ἀρεταῖς κεκοσμημένος, μοναχῶν ὀμηγύρεως ἡγησάμενος ἐν πάσῃ εὐλαβείᾳ και σεμνότητι, και ἐν πολλοῖς κατὰ διαφόρους καιροὺς χρησιμεύσας ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικῷ πατριαρχικῷ Ὁρόνῳ.

Τοῦτον τοίνυν ἡ μετριότης ἡμῶν τῇ δυνάμει και χάριτι τοῦ παναγίου και τελεταρχικοῦ Πνεύματος ἀρχιερέα ἐχειροτό-

νησε, και μητροπολίτην γνήσιον και καθολικὸν ἀνέδειξε τῆς μητροπόλεως δεῖνος· ὅ τι νιν σὺν τοῖς λοιποῖς ἀρχιερατικοῖς ἀμφίοις, τοῖς εἰθισμένοις παρὰ ὀρθοδόξων ἀρχιερέων ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς ἀμφιένυσθαι, ἔτι και ἐγκόλπια δύο, και μίτραν ἐπιφέρειν ἐπιλοδωρήσατο. Ὀφείλει τοίνυν ὁ προχειρισθεὶς ἱερωτάτος μητροπολίτης Πτολεμαῖδος οὗτος, ὑπερτίμος και ἔξαρχος πάσης Φοινίκης, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφός και συλλειτουργὸς κυρ δεῖνα, ἀπελθὼν εἰς τὴν τυχοῦσαν αὐτῷ θεόθεν μητρόπολιν, ὡς γνήσιος αὐτῆς ποιμὴν τε και διδάσκαλος, και πνευματικὸς, τῶν ὀρθοδόξων πατῆρ, προστάτης τε και κριτῆς, ἐπιλαβέσθαι αὐτῆς μετὰ πάσης τῆς ἀνηκούσης αὐτῇ ἐνορίας, και τῶν προσόντων αὐτῇ ἐνωθεν και ἐξ ἀρχῆς ὀρίων τε και χωρίων, προσέτι δὲ και τῶν ἐν αὐτοῖς πραγμάτων τε και κτημάτων, κινήτων τε και ἀκινήτων, και τῶν λοιπῶν δικαίων τε και προνομίων, ἐν οἷς ἅπασιν ἐπιτρέπεται αὐτῷ ἀκωλύτως πᾶσα ἐξουσία ἐπισκόποις ἐν κανόσιν ἀνήκουσα, εὐλογεῖν, ἀγιάζειν, ἱεουργεῖν, μετὰ και τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως, κρίνειν τε και ἀνακρίνειν τὰς ἐμπιπτούσας ἐκκλησιαστικὰς και εὐλόγους ὑποθέσεις· συνοικέσια νόμιμα καθιστᾶν, πλὴν διαζύγια νομίμων συναλλαγμάτων μὴ ἀποφαίνεσθαι, ἀλλ' ἐς τὴν ἡμῶν μεταφέρειν μετριότητα, καθάπερ και πᾶν ἕτερον ἐπαπορούμενον, εἴτε περὶ γάμων, εἴτε περὶ χειροτονιῶν, εἴτε και ἑτέρων δυσχερῶν ὑποθέσεων, μήπως ἐπισφαλῶς λάθῃ κρίνας, και ἄλλοτρίων ἀμαρτημάτων εὐρεθῆ κοινωνῶς, ἢ και αἰτίας, και ὑπόδικος τῶν ἱερῶν κανόνων, και τοῖς ἐν αὐτοῖς ἐπιτιμίοις ὑπεύθυνος. ἔχέτω δὲ και ἄδειαν εἰς ἱεροῦς ἐγκαταλέγειν βαθμοὺς τοὺς ὑπ' αὐτὸν, τουτέστι τοὺς ἐν οἰκείαις ἐνορίαις σφραγίζειν κληρικοὺς, ἀναγνώστας, και ψάλλτας, ὑποδιακόνους τε και διακόνους χειροτονεῖν μετὰ τῆς προσήκουσης αὐτοῖς ἱκανότητος, και μετ' ἀκριβοῦς ἐξετάσεως και μαρτυρίας τῆς τοῦ λαοῦ, πολλῶ δὲ μᾶλλον και ἀκριβέστερον εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀνάγειν ἀξίωμα ἀνδρας σεμνοπρεπεῖς, και οὕτως εὐλαβεστάτους, ἐξ αὐτῶν τε τοὺς συνετοὺς εἰς τὸ τῆς πνευματικῆς πατρότητος προβιβάζειν λειτούργημα· θεῶ και ἱεροῦς γαθοῦς ἀνεγείρειν, ἐγκαινίζειν τε και ἀνακαινίζειν.



τάς Ἐκκλησίας πάσας καὶ μοναστήρια, ἐπισκέπτεσθαι καὶ ἐξετάζειν τὰς ἐν αὐτοῖς ἡγουμένους τε καὶ ἐνασκουμένους, πλὴν τῶν ἡμετέρων σταυροπηγίων, διδάσκειν τε πανταχοῦ τῆς παροικίας αὐτοῦ τὸν τῆς εὐσεβείας λόγον, ἀνασπᾶν ριζόθεν πᾶν πονηρὸν ἐπιφερόμενον, τὴν Θεοσέβειαν ἐπιβλάπτον, ἢ τὴν εἰρήνην, ἐπισπείρειν τε ἀόκνως πάσης ἀρετῆς καλλιέργημα, τύπον ἐκυτὸν ἐν ἅπασιν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν προτιθέμενος, τοῖς ἐνδεέσιν εὐπρόσιτος, τοῖς ἀσθενέσι συγκαταβαίνων, τοῖς ραθύμοις συντονώτερος, τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γινόμενος ἵνα πλείονας ἢ πάντας κερύθῃ, τηρῶν πρὸ πάντων ἐν πᾶσι τὴν κανονικὴν ἀκρίβειαν, μηδὲν τῆς ἰσότητος παρεκκλίνων, οὔτε ταῖς τῶν ἔξω μεσιτείαις, ἢ καὶ ἀπειλαῖς ἐπικαμπτόμενος, οὔτε ταῖς τῶν οἰκείων δεήσεσιν, ἢ καὶ φιλοδωραῖς ἐκλυόμενος, ὡς ἀποδιδόναι μέλλων Θεῷ τε καὶ ἡμῖν λόγον τῶν ὀπωσδήποτε ἢ παρημελημένων, ἢ καὶ πεπλημμελημένων· ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν πάντες ἱερωμένοι τε κληρικοί τε καὶ λαϊκοί, τὴν προσήκουσαν ὀφείλουσιν αὐτῷ ἀπονέμειν αἰδῶ καὶ τιμῇ, ὑπακούειν τε τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ὀρθῶς ἐπιταττομένοις, ἔχειν τε αὐτὸν καὶ ἡγεῖσθαι πνευματικὸν πατέρα, ποιμένα τε καὶ διδάσκαλον, κριτὴν τε καὶ προστάτην, καὶ κηδεμόνα, καὶ φροντιστὴν ἐν πάσαις ταῖς ἀνάγκαις, βιωτικαῖς τε καὶ ψυχικαῖς, χορηγεῖν τε τὰ ὑπὸ κανόνος καὶ ἔθους αὐτῷ ἀνήκοντα δίκαια, τῶν καρπῶν τὰς δεκάτας, τὰς εὐλογίας τῶν οἴκων, τὰ τῶν κεκοιμημένων μνημόσυνα, τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν ἀπάντων, τῶν συνοικεσίων τὰ ἔθιμα, τὰ τῶν πανηγύρεων δικαιώματα, τὰς ζητίας, τὰ κανονικὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τε καὶ ἱερέων, καὶ εἴ τι τούτοις ὁμοίον τε καὶ εἰθισμένον, καὶ τέλος συμβοηθεῖν αὐτῷ, καὶ συνεργεῖν ἐν οἷς χρήζει πᾶσι, καθάπερ καὶ αὐτὸς ὅλος εἰς τὰς τοῦ λαοῦ χρείας ἐπιφέρεται· καὶ μηδεὶς τολμήσει κατ' οὐδὲν αὐτῷ ποτὲ ἀντιτάττεσθαι, ἢ ὧν ὀρθῶς ἐπιτρέπει καὶ προτρέπει παρακούειν, ὡς ἡμετέρῳ προσώπῳ, ἢ γὰρ πρὸς αὐτὸν γενομένη τιμῇ ἢ ἀτιμίᾳ πρὸς ἡμᾶς ἀναφέρεται· ὅθεν ὅστις ἂν ἐναντίος φανῇ αὐτῷ, ἢ τὸ χειρὸν, ἐπίβουλος καὶ ἀποστροφῆς εἰς τοὺς ἄλλους αἴτιος, τῶν μὲν ἱερωμένων ὧν, ἀρχὸς ἔστω πάσης ἧς ἔλαχεν ἱεροπράξιαν,

λαϊκὸς δὲ ἢ μοναχὸς, ἀφωρισμένος εἴη, καὶ τὰ ἐξῆς· ὅθεν εἰς δὴλωσιν καὶ ἀσφάλειαν πάντων, ἐγράφη καὶ τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος, ὑπογραφὴν οἰκείᾳ χειρὶ, καὶ ἐπισφραγισθὲν τῇ συνήθει σφραγίδι εἰς πρᾶξιν, καὶ ἐπεδόθη τῷ διαληφθέντι.

Ἐτέρα πράξις πρὸς τὸν αὐτὸν παρὰ τοῦ αὐτοῦ.

**ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ** κυρίως ἐστὶ, τὸ μὴ δυνάμενον ἄλλως γίνεσθαι δῆπουθεν· ἐνθεν τοι καὶ τοῖς εὐσεβῶς ἐπιγραφόμενοις ἡμῖν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ σωτήριον ὄνομα, καὶ πρὸ πάντων καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὁμολογουμένως ἀναγκαῖα πρὸς σωτηρίαν τυγχάνουσι τὰ πανάχραντα μυστήρια τῆς Καινῆς αὐτοῦ Διαθήκης, καὶ εὐαγγελικῆς ὑποτυπώσεως· οὐ δύναται γὰρ τούτων χωρὶς τις βασιλείας οὐρανῶν κληρονόμος καθίστασθαι, καὶ ἀξιωθῆναι τῆς ἀπολαύσεως τῶν, ὡς ὀφθαλμοῖς οὐκ εἶδε, καὶ οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἄπερ ἠταίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπᾶσιν αὐτόν· ὁ γὰρ μὴ ἀναγεννηθεὶς ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, καὶ τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου μὴ ἐσθίων, καὶ τὸ αἷμα μὴ πίνων αὐτοῦ, ζωὴν οὐκ ὀφείλει τὴν αἰώνιον, καθάπερ ἡμῖν εὐηγγελίσατο μόνος αὐτὸς ὁ τῆς ζωῆς χορηγός· τούτων οὕτως ἐχόντων, ἡ θεία καὶ ἀγχίθεος ἱεραρχία, μεθ' ὅσης ὑπεροχῆς ἀναγκαιοτάτη πέφυκε πάντως τῷ χριστωνύμῳ πληρώματι, ἅτε κεφαλαίωδης πηγὴ τῶν αὐτῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, ἐξ ἧς πηγάζει τὰ σωτήρια ταῦτα μέσα, δι' ὧν, πρὸς τὸ οἰκειότατον τέλος τῆς πνευματικῆς τελειότητος οἱ πιστοὶ διευθύνονται, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀπόλαυσις τῆς θείας μακαριότητος· ὅθεν καὶ ὡς ἐνθεος κληρὸς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν διὰ τῶν ἱερέων Ἀποστόλων ἀλληλοδιαδόχως ἐπεβραβεύθη τοῖς εὐσεβέσι, καὶ ἐδογματίσθη κανονικῶς ἀνά πᾶσαν τὴν ὑπ' οὐρανὸν, δηλονότι ὅπου σύστημα τῶν Χριστιανῶν ἐμφιλοχωρεῖ θεῶν νόμῳ, κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ἀρχιερεῖς προκαθέζεσθαι τῶν ἀπανταχοῦ Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀρχιερωσύνην ἐνεργοῦντας, προεξάρχοντάς τε τῆς ἱερᾶς χορείας, καὶ τοὺς βαθμοὺς τῶν λειτουργῶν τοῦ Θεοῦ τελεσιουργοῦντας κατὰ τάξιν τῆ



θεία χάριτι, και δια τῶν ἱερῶν πρὸς τὸ αἰδῖον και ἀνέσπερον φῶς τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς χειραγωγοῦντας. Οὕτωςι τοιγαροῦν ἀπανταχοῦ τῆς ἀρχιερατικῆς προστασίας ἀναγκαίας γνωριζομένης τοῖς ὀρθοδόξοις, ὅσα και ψυχὴ τῷ σώματι πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαία καθέστηκε, δέον ἡμᾶς κατ' ὀφειλὴν ἀπαραίτητον, ἀγρύπνοις ὀφθαλμοῖς, τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας, και παροικίας, φημί, τὰς τελοῦσας ὑπὸ τὴν πρόνοιαν τοῦ καθ' ἡμᾶς τούτου πατριαρχικοῦ και οἰκουμενικοῦ θρόνου, μεθ' ὅσης ἐπιμελείας περισκέπτεσθαι, ὡς τὴν φροντίδα τούτων ἐγχειρισθέντας παρὰ Θεοῦ, και τὸν ἀξίον ἐκάστης προστάτην προχειρίζειν, ὥστε μηδεμίαν αὐτῶν ἀπολείπεσθαι τῆς ἀρχιερατικῆς ἐπισκέψεως ἐστερημένην, και τὸν ἐν αὐτῇ τοῦ Κυρίου λαὸν ζημιοῦσθαι τὰ κάρια, και ψυχὰς κινδυνεύειν, ὧν οὐδ' ὅλως ὁ κόσμος ἀντάξιος. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν και τὰ νῦν τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν δεινα, εὐρόντες χηρεύουσαν ἀρχιερέως γνησίου, ὅτε τοῦ ἐν αὐτῇ προαρχιερατεύσαντος δεινός πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος, οὐ δέον ἐκρίναμεν παριδεῖν ἀνεπίσχεπτον· ἀλλὰ φροντίδα καταβαλόντες, ἐπιστήσασθαι ταύτη τὸν ἀξίως ποιμάναι δυνάμενον πνευματικῇ ποιμαντορίᾳ τὸ ἐν αὐτῇ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποιμνιον, δεδώκαμεν ἄδειαν τοῖς ἐνδημοῦσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει συναδελφοῖς ἡμῶν, ἱερωτάτοις ἀρχιερεῦσι και ὑπερτίμοις, ψήφους ποιῆσαι κανονικὰς κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑποτύπωσιν, δι' ὧν ὁ ἀναφανείς προτιμότερος χειροτονηθῆ ἐν αὐτῇ ἀρχιερεὺς και προστάτης· και τούτων συντελεσθεισῶν ὑπὸ τοῦ Ἱερκλείας κῦρ δεινός, τοῦ Νικομηδείας κῦρ δεινός, τοῦ Νικαίας κῦρ δεινός, τοῦ Ἀμασίας κῦρ δεινός, τοῦ Προύσης κῦρ δεινός, τοῦ Ἀθηνῶν κῦρ δεινός, τοῦ Μιτυλήνης κῦρ δεινός, τοῦ Μηθύμνης κῦρ δεινός, τοῦ Νεοκαισαρείας κῦρ δεινός, τοῦ Χίου κῦρ δεινός, τοῦ Δέρκων κῦρ δεινός, τοῦ Κρήτης κῦρ δεινός, τοῦ Σηλυβρίας κῦρ δεινός, και τοῦ Προικοννήσου κῦρ δεινός· προεκρίθη και προεξελέγη τῶν ἄλλων, εἰς διαδοχὴν τῆς ποιμαντικῆς αὐτῆς προστασίας, ὁ ὁσιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως δεινός, ἐν ἱερομονάχοις και πνευματικοῖς κῦρ δεινα, ἀνὴρ κόσμιος, πραότης και σεμνότητι διαπρέπων, και ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων τὸ ἀγγελι-

κὸν ἠμφισμῆνος σχῆμα, θεοσεβεία τε τεθραμμένος, και καλῶς τὰ θεία πεπαιδευμένος, και πολιτείαν ἐνάρετον ἔχειν μεμαρτυρημένος, και ἐμπρέπουσαν διαγωγὴν τῷ ἱερῷ καταστήματι, σωματικαῖς τε και ψυχικαῖς ἀρεταῖς κέκοσμημένος, και δυνάμενος πατρικαῖς νοθεσίαις, και τῷ κατ' αὐτὸν ὑποδείγματι ποιμνιον ποιμαίνειν πνευματικὸν, και πρὸς σωτηρίους διαγχειν νομᾶς. Τοῦτον τοίνυν ἡ μετριότης ἡμῶν, τῇ δυνάμει και χάριτι τοῦ παναγίου και τελεταρχικοῦ Πνεύματος, ἀρχιερέεω χειροτόνησε, και μητροπολίτην γνήσιον και κανονικὸν ἀνάδειξε τῆς μητροπόλεως δεινός. Ὀφείλει μὲν οὖν ἤδη ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης δεινός οὗτος, ὑπέρτιμος και ἔξαρχος παντὸς Λιγαίου Πελάγους, ὁ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφός και συλλειτουργὸς κῦρ δεινα ἀπελθεῖν εἰς τὴν θεόθεν αὐτῷ λαχοῦσαν ταύτην μητρόπολιν, και ταύτης ἐπιλαβέσθαι μετὰ πάντων τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ χωρίων, και τῶν ἐνοριῶν ὑπασῶν, και ποιμαίνειν κανονικῶς τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποιμνιον, ποδηγετεῖν τε και διδάσκειν τὸν ἐν αὐτῇ χριστῶνυμον λαὸν ταῖς τε ἀπὸ γλώττης πατρικαῖς νοθεσίαις, και ταῖς ἀπὸ τοῦ ἰδίου βίου χειραγωγίαις, ἀγρυπνεῖν τε ὑπὲρ αὐτοῦ, και τῆς σωτηρίας αὐτοῦ φροντίζειν, καταρτίζων αὐτὸν διὰ τῆς θείας ἀνωθεν ἀντιλήψεως, και τὰ πάντα τοῖς πᾶσι γινόμενος, κατὰ τὸ ἀποστολικὸν φάναι λόγιον, ἵνα πάντας ἡ τοὺς πλείονας κερδήσῃ, και προσαγάγῃ Θεῷ λαὸν περιούσιον, και εὐλογεῖν, και ἀγιάζειν αὐτὸν, και πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐκτελεῖν μετὰ τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως, ὡς γνήσιος ἀρχιερεὺς αὐτῆς τῆς ἐπαρχίας και μητροπολίτης κανονικός, ἀναγνώστας σφραγίζειν ἐν αὐτῇ, και ἐν πάσῃ τῇ ἐνορίᾳ ταύτης ὑποδιακόνους χειροτονεῖν, και διακόνους, και εἰς τὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἀξίωμα προβιβάζειν, πνευματικοὺς πατέρας ἐγκαθιστᾶν δι' οἰκείων ἐνταλμάτων, θείους τε και ἱεροὺς ναοὺς καθιεροῦν ἐπὶ σταυροπηγίῳ τῷ ἑαυτοῦ, και πάντα τὰ ἄλλα τὰ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἀνήκοντά διαπράττειν ἀναντιρρήτως, και ἀνεμποδίστως, δεσπόζειν τε και κυριεύειν ἀπάντων τῶν τῆς μητροπόλεως κτημάτων και ἀφιερωμάτων, κινήτων τε και ἀκινήτων, ὡσαύτως και τῶν ἐν αὐτῇ Ἐκκλησιῶν, και ἐξουσιάζειν ἅπαντα,



κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας, καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν πρὸς αὐξήσιν αὐτῶν καὶ βελτίωσιν, ὀφειλόντων καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἐπαρχίᾳ εὐρισκομένων ἐντιμοτάτων κληρικῶν, εὐλαβεστάτων ἱερέων, χρησιμωτάτων ἀρχόντων, καὶ παντὸς τοῦ χριστωνύμου λαοῦ τὴν προσήκουσαν ἀπονέμειν αὐτῷ τιμὴν καὶ εὐλάβειαν, φιλοφροσύνην τε καὶ δεξιῶσιν, καὶ μνημονεύειν τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, ὡς νενομίσται, καὶ πείθεσθαι αὐτῷ, καὶ ὑπέχειν ὀλοψύχως, ἐφ' οἷς ἂν αὐτοῖς ἐπιτάτῃ θεαρέστοις ἐντάλμασι, πειθηνίως τε καὶ ἀλογοπραγῆτως παρέχειν τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ ἐκκλησιαστικὰ δικαιώματα, τὰ ἀπὸ τε κανονικῶν τῶν ἱερέων, συνοικεσίων, πανηγύρεων, ζητειῶν, καὶ τῶν λοιπῶν συνήθων τῷ τόπῳ, συντρέχειν τε καὶ βοηθεῖν αὐτῷ λόγῳ καὶ ἔργῳ, καὶ κατ' οὐδὲν ἀντιφέρεσθαι ἀτάκτως, ἢ γὰρ πρὸς αὐτὸν τιμὴ καὶ εὐλάβεια, πρὸς τὴν ἡμῶν ἀνάγεται μετριότητα, καὶ δι' αὐτῆς εἰς Θεόν, οὗ τὸν τύπον ἔσχηκεν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ γῆς· ὅς δ' ἂν εὐρεθῇ παρὰ ταῦτα ποιῶν, καὶ κατὰ τι αὐτῷ ἐναντιούμενος, ὁ τοιοῦτος τῆς τε παρὰ Θεοῦ ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως πειραθήσεται, καὶ παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος βαρυτάτοις ἐπιτιμῶσι καθυποβλήθησεται, ὡς ἀλαζῶν καὶ ἀνυπότακτος, καὶ καταφρονητῆς τῆς Ἐκκλησίας· ἐπὶ γὰρ τούτοις ἅπασιν ἀπολέλυται τῇ αὐτοῦ ἱερότητι καὶ ἡ πηροῦσα πρᾶξις εἰς μόνιμον καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν.

*Ἐτέρα πρᾶξις διδομένη ἀπὸ μητροπολίτου εἰς ἐπίσκοπον.*

**Ε**Ν ταῖς τῶν Χριστιανῶν μυστηρίοις, ὅσα παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ νενοθέτηται καὶ τῶν αὐτοῦ αὐτοπτῶν καὶ μαθητῶν εἰς σύστασιν τοῦ χριστιανικοῦ πολιτεύματος, καὶ καρτισμὸν εὐσεβῶς τοῦ χριστωνύμου πληρώματος, ἡ ἱερωσύνη πάντων ἀσυγκρίτως ὑπέρκειται· δι' αὐτῆς γὰρ οὐ μόνον τὰλλα τελεσιουργεῖται μυστήρια, ἀλλὰ καὶ ἀγγελικῶς ἐπὶ γῆς οἱ ἀνθρώποι πολιτεύονται, καὶ πρὸς οὐρανὸν ἀρδὴν ἀνίπτανται, τῇ θεοβραδύτῳ αὐτῆς τελεσιουργίᾳ καὶ χάριτι· κἀνταῦθα γὰρ ἡ τοιαύτη ἱεραρχία μυστικῶς ποιεῖ τὴν οὐράνιον μιμεῖται ἱεραρ-

χίαν εἰς τρισσὰς τρισσομένην στάσεις ἢ τάξεις, ἢ ὅπως ἂν ἄλλως ἐξονομάσειας. Τοιγάρτοι τοσοῦτον οὐσης χρήματος ἀναγκαιοτάτου τῆς ἱερωσύνης τῇ ἐν παρόδῳ ταύτῃ τῶν Χριστιανῶν Ἐκκλησίᾳ, ἢ ταπεινότης ἡμῶν, ἅτε τὴν πνευματικὴν προστασίαν πνευματικῶς τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως δεινός κληρωθεῖσα, καὶ χρέος ἀπαραίτητον σχοῦσα ἀγρόπνοις ἄμυρμασιν ἐνατενίζειν πάντα καὶ πάντως, ἐφ' ὅσον τὰ αὐτῆς ἐκτείνεται ὄριον, ὥστε μηδεμίαν τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ ἐπισκοπῶν ἐν στερήσει καθίστασθαι τῆς πνευματικῆς ταύτης καὶ χριστοδότου χάριτος, ἔγνω τὴν ἐπισκοπὴν δεῖνα, ἀνευ γνησίου προστάτου καὶ κηδεμόνος ἐναπολειφθεῖσαν, μὴ περιδεῖν ἀνεπίσκεπτον, ὡς τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος, καὶ πνευματικῶς προϊσταμένου κυρ δεινός, δι' αἰτίας, ἃς αὐτὸς καθ' αὐτὸν οἶδε, παρὰ τῆς αἰκλιοθελῆ καὶ ἀβίαστον ποιησαμένου. Καὶ δὴ ψήφων κανονικῶς γεγενημένων κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν, (ἀδεία τοῦ παναγιωτάτου καὶ λογιωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότη τοῦ οἰκουμένου πατριάρχου κυρίου κυρίου δεινός, διὰ τὸ διατρέβειν ἡμᾶς ἐν τῇ βασιλευούσῃ,) ἐπὶ ἐκλογῇ προσώπου ἀξίου καὶ ἀρμοδίου τῇ ἐπισκοπῇ ταύτῃ, ὥστε κατὰσχέειν τὴν πνευματικὴν ταύτης βᾶσιν, καὶ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν τῶν ἐν αὐτῇ Χριστιανῶν ἐγχειρισθῆναι, εὐρέθη, καὶ ἐξελέγη, καὶ τῶν ἄλλων προτετίμηται ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κυρ δεινός, ὅστις κεχειρατόνηται παρ' ἡμῶν, συλλειτουργούντων ἡμῖν τῶν πανιερωτάτων τοῦ τε δεινός, καὶ δεινός, καὶ ἀποκατέστη γνήσιος καὶ νόμιμος καὶ κανονικὸς ἐπίσκοπος δεινός, καὶ ἀπεδείχθη ἀρχιερεὺς καὶ προστάτης. Ὁρεῖται τοιγαροῦν ὁ διαληθής αὐτὸς θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κυδωνίας κυρ δεινός, ἀπελθεῖν εἰς τὴν θεόθεν κληρωθείσιν αὐτῷ ἐπισκοπὴν, καὶ ἐπιλαβέσθαι ταύτης, καὶ πάσης τῆς ὑποκειμένης ἐν αὐτῇ ἐνορίας, καὶ εὐλογῆσαι, καὶ ἀγιασάσαι πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ Χριστιανούς, καὶ διδάξαι, καὶ νοθεύσασθαι αὐτοῦς τὰ θεοφιλή καὶ σωτήρια δόγματα τε καὶ διδάγματα, οὐ μόνον ταῖς ἀπὸ γλώττης νοθεσίαις, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον ταῖς ἀπὸ τοῦ ἰδίου βίου χειραγωγίαις τε καὶ ὁδηγίαις, τοῖς πᾶσι τύπος τῆς χριστιανικῆς πολιτείας γινόμενος, ἵνα τοὺς πάντας ἢ τοὺς



πλείους κερδήσει, κατὰ τὸν θεὸν Ἀπόστολον, καὶ προσάξει Χριστῷ, ὡς ὑπέσχετο, καὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικά ἐκτελέσει μετὰ τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως, ὡς γνήσιος ἀρχιερεὺς τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης, ἀναγνώστας σφραγίζειν, διακόνους χειροτονεῖν, καὶ εἰς τὸ τῶν πρεσβυτέρων ἀξίωμα προβιβάζειν, μοναχοὺς τε καὶ μοναζούσας κείρειν, πνευματικούς πατέρας ἐγκαθιστᾶν δι' οἰκείων ἐνταλμάτων, ναοὺς καθιεροῦν ἐπὶ σταυροπηγίοις ἰδίοις, καὶ πάντα τὰλλα ἀρχιερεῦσιν ἀνήκοντα ἐκτελεῖν, καὶ τῶν τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης Ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων ἐξουσιάζειν, καὶ πάντων τῶν τῆς ἐπισκοπῆς κτημάτων, καὶ ἀφιερωμάτων, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, ὡς γνήσιος ἀρχιερεὺς ταύτης, καὶ ποιμὴν, καὶ προστάτης ὀφειλόντων καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἐπαρχίᾳ εὐρισκομένων ἐντιμοτάτων κληρικῶν, εὐλαβεστάτων ἱερέων, χρησιμωτάτων ἀρχόντων, καὶ παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ, τὴν προσήκουσαν ἀπονέμειν αὐτῷ τιμὴν καὶ εὐλάβειαν, φιλοφροσύνην τε καὶ δεξίωσιν, καὶ μνημονεύειν τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, ὡς νενομίσται, καὶ πειθεσθαι αὐτῷ, καὶ ὑπέκειν ὀλοψύχως, ἐφ' οἷς ἂν αὐτοῖς ἐπιτάτῃ θεοβέστοις ἐντάλμασι, πειθηνίως τε καὶ ἀλογοπραγῆτως παρέχειν τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ ἐκκλησιαστικά δικαιώματα, τὰ ἀπὸ τε κανονικῶν τῶν ἱερέων, συνοικειῶν, πανηγύρεων, ζήτησιν, καὶ τῶν λοιπῶν συνήθων τῷ τόπῳ, συντρέχειν τε καὶ βοηθεῖν αὐτῷ λόγῳ καὶ ἔργῳ, καὶ κατ' οὐδὲν ἀντιφέρεσθαι ἀτάκτως· ἢ γὰρ πρὸς αὐτὸν τιμὴ καὶ εὐλάβεια πρὸς τὴν ἡμῶν ἀνάγεται ταπεινότης, καὶ δι' αὐτῆς εἰς Θεὸν, οὗ τὸν τύπον ἔσχηκεν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ γῆς· δεῖ δ' ἂν εὐρεθῇ παρὰ ταῦτα ποιῶν, καὶ κατὰ τι αὐτῷ ἐναντιούμενος, ὁ τοιοῦτος τῆς τε παρὰ Θεοῦ ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως πειραθήσεται, καὶ παρὰ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος βαρυτάτοις ἐπιτιμίοις καθυποβληθήσεται, ὡς ἀλαζῶν καὶ ἀνυπότακτος, καὶ καταφρονητῆς τῆς Ἐκκλησίας· ἐπὶ γὰρ τοῦτοις ἀπάσιν ἀπολέλυται τῇ αὐτοῦ θεοφιλείᾳ καὶ ἡ παρούσα πράξις, εἰς μόνιμον καὶ διήνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν.

## ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ,

Τοῖς ὑσιωτάτοις ἐπισκόποις, θεοσεβεστάτοις πρεσβυτέροις, θεοφιλεστάτοις διακόνοις, καὶ παντὶ τῷ εὐαγγελί κλήρω· τοῖς ἐνδοξοτάτοις καὶ λαμπροτάτοις κτήτορι καὶ οἰκῆτορι τῆς θεοσώστου πόλεως τῆς δεῖνα(1).

**Ο** ΤΗΣ πνευματικῆς ἀκολουθίας ὁρὸς καὶ νόμος, ταῖς εὐαγγελικαῖς καὶ ἀποστολικάις ἰθυνόμενος χάρισι, τοὺς τὴν ἱεράν ἀξίαν κοσμεῖν ἡξιωμένους, ἐν ἀξιολόγῳ καὶ ἀνεπιλήπτῳ τηρεῖν βούλεται καταστήματι· ὡς ἂν τὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ πολιτείας εὐαγῶς διακυβερνώμενον πλήρωμα, ἐν ἀκυμάντῳ καὶ εἰρηναίᾳ γαλήνῃ θεοπρεπῶς διεξάγῃται, καὶ πᾶσα δογμάτων ἀλλοφύλων ἀποκρούηται ζήτησις καὶ ζάλη, καὶ τῶν ἐπανισταμένων λαϊλάπων ἐκ πολεμίας αἰρέσεως διασκεδάζῃται ζοφώδης σκοτόμηνα· τοιοῦτον γὰρ εἶναι δεῖ τὸν λαοῦ προστησόμενον, καὶ ἀνθεξόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, καὶ ὀφθαλμῶν, καὶ ἀκοῆν, καὶ χεῖρα, καὶ πόδα τῆς ποιμνῆς, πρὸς ὁδηγίαν μὲν καὶ φυλακὴν τῶν κρειττόνων, ἀποχὴν δὲ καὶ ἀνατροπὴν τῶν ἐναντίως καὶ ἐτέρως ἐχόντων ἐσόμενον. Ἐπεὶ οὖν ἐν στερήσει ποιμῆνος τὴν καθ' ὑμᾶς εὐαγεστάτην ποιμνὴν ἐπέγνωμεν διαμένουσαν, τοῦ προποιμάναντος ἤδη πρὸς τὴν ἐκεῖσε λήξιν ἀπάραντος, καὶ πρὸς τὰς ἐκεῖ μονὰς εἰσελάσαντος, οὐκ ᾤθημεν δεῖν ἐπιπολὴ χηρεύουσαν καὶ ἀνανδρον καθῆσθαι τὴν καθ' ὑμᾶς Ἐκκλησίαν, τοῦ διεξάγοντος ἔρημον· ὅθεν ἐκλεξάμενοι τὸν δεῖνα τὸν θεοσεβέστατον πρεσβύτερον, ἐπικλήσει τοῦ προανάρχου Πατρὸς, καὶ ἐπινεύσει τοῦ συνανάρχου Υἱοῦ, καὶ συνεργείᾳ τοῦ ὁμοουσίου καὶ ἡγεμονικοῦ Πνεύματος, ὡς ἐλάχιστοι καὶ ἀνάξιοι, χεῖρα ἐπιθέντες, καὶ ἱερωνύμως τὰ κατ' αὐτὸν ἐκτελέσαντες, ἀρχιερεῖς τῆς θεοσώστου ὑμῶν ἀνηγορεύσαμεν πόλεως. Ἄσμενοι οὖν, καὶ γηθόσουνοι, καὶ ὅλη ψυχῇ καὶ διανοίᾳ τοῦτον εἰσδέξασθε, καὶ ὡς πατέρα αἰδέσθητε, καὶ ὡς ποιμένα ὁμοψύχως ἐπίγνωτε, καὶ ὡς ὁδηγῶ πρὸς σωτηρίαν ἐλαύνοντι ἐπακολουθήσατε, καὶ ὡς ἴδιον θήραμα περιθάψατε, καὶ ὡς τάξιν υἱῶν παρ' αὐτῷ φέ-

(1) Ἐκ τοῦ Λευγικ. Μέρ. Α'. σελ. 426.

ροντες, υποτάγητε· γινώσκοντες, ὡς, κατὰ Παῦλον, τὸν μέγαν διδάσκαλον, ἀκοιμήτοις ὀφθαλμοῖς ἐπαγρυπνήσει, καὶ τῆς ψυχικῆς ὑμῶν σωτηρίας ἐπιεικῶς προνοήσεται· καὶ γὰρ δι' αὐτοῦ ἐλπίς ἡμῖν βεβαία ἐστὶ, τὰ κράτιστα παρὰ Θεῷ καὶ σωτηρίας ἐχόμενα ὑμᾶς λήψεσθαι. Ἐὶ γὰρ αὐτῷ τὸ οὖς ὑμῶν ὑποκλίνοιτε, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις προσέχοιτε, τῶν ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἐπιτεύξοισθε, καὶ τῶν ἐκεῖθεν ἀμοιβῶν αὐτῷ συμμετάσχοιτε. Πρὸ δὲ τούτων, καὶ διὰ πάντων, δεήσεις ἐκτενεῖς καὶ ἐντεύξεις διηνεκεῖς ὑπὲρ τοῦ σωτηρίου κράτους τῶν ἐκ Θεοῦ προλαμπόντων μεγάλων βασιλέων ἡμῶν ποιεῖσθαι μὴ διαλίποιτε· ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ὁ στέφανος, καὶ συμμαχῶν, καὶ νικητικαῖς εὐημερίαις τὴν γαλήνιον κεφαλὴν αὐτῶν στέφων, ἐπὶ πλεῖον καὶ πλεῖον ταῖς κατ' ἐχθρῶν ἀνυψώσεις προκοπαῖς, φρουρῶν καὶ διαφυλάττων ἀδιάδοχον τὸ στέφος αὐτῶν, εἰς παντὸς τοῦ κόσμου σωτηρίαν καὶ εὐόδωσιν· μεμνημένοι καὶ τῆς ἡμῶν, ὡς εἰκόσ, μετριότητος. Πρὸς δὲ τὴν τοῦ προχειρισμένου ὑμῶν ἀρχιερέως ἐν τῇ ποιμνῇ ἀποκατάστασιν, καὶ πρὸς τὸν ἱερόν θρόνον καθίδρυσιν, τὸν εὐλαδέστατον τὸν δεῖνα ἀπεστείλαμεν, ὥστε τὸ τοιοῦτον ἔργον ἱεροπρεπῶς ἐκτελέσαντα, πρὸς ἡμᾶς εὐκαίρως παλινδρομήσαι. Ὁ δὲ παντοκράτωρ καὶ μόνος Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν τριάδι ὑποστάσεων, καὶ ἐν μονάδι οὐσιότητος προσκυνούμενος, ὁ τὰ διεστῶτα συνάγων, καὶ τὰ πόρρω ἐγγίζειν ποιῶν, ὁ καὶ τῆς ἡμετέρας ποιμνῆς τὸ λείπον ἀνασωσάμενος, εὐλογῶν εὐλογήσει, καὶ πληθύνων πληθύνει, καὶ αὐξῶν ὑπεραυξήσει τοὺς οἴκους ὑμῶν, τὰ τε γεννήματα, καὶ διαφέροντα ὑμῶν, φιλανθρώπως συμποιμάνων τῷ ποιμένι ὑμῶν, καὶ συνεκτρέφων ὑμᾶς ἐπὶ νομᾶς ζωηφόρους, καὶ ἐφ' ὕδωρ ψυχικῆς ἀναπαύσεως. Ἀμήν.

## ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ

Ἡ περὶ ψήφων (1).

ΤΗΣ ἀγιωτάτης μητροπόλεως Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, γνησίου ποιμένος ὑσερουμένης, φροντίς γέγονεν οὐκ ὀλίγη τῷ μακαριωτάτῳ, σοφωτάτῳ, καὶ ἡμετέρῳ αὐθέντῳ καὶ δεσπότη, πατρὶ καὶ πατριάρχῃ τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης, Κυρίῳ Κυρίῳ Δοσιθέῳ, καὶ πάσῃ τῇ κατ' αὐτὸν συνόδῳ καὶ ἀδελφότητι, ἵνα μὴ μένωσιν οἱ ἐν ταύτῃ τῇ μητροπόλει ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ δίχα γνησίου ποιμένος· καὶ δὴ κελεύσει τῆς ἀγίας αὐτοῦ μακαριότητος συνήχθημεν ἡμεῖς οἱ παρευρεθέντες ἀρχιερεῖς ἐν τῷ πατριαρχικῷ θείῳ ναῷ τοῦ ἀγίου ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου καὶ πρώτου ἱεράρχου τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ ψήφους κανονικὰς ποιήσαντες εἰς ἐκλογὴν προσώπου τοῦ ἀρχιερατεύσοντος ἐν αὐτῇ, πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν δσιώτατον ἱερομόναχον καὶ ἀρχιμανδρίτην κὺρ δεῖνα, δεῦτερον τὸν δσιώτατον ἱερομόναχον καὶ ἀρχιμανδρίτην κὺρ δεῖνα, καὶ τρίτον τὸν δσιώτατον ἱερομόναχον καὶ πρωτοσύγκελλον κὺρ δεῖνα. Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν ἐγράφη καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ κατστρώθη ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι τοῦ ἀγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ τούτου θρόνου, κατὰ τὸ ἀψβ'. ἔτος τῆς τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφανείας, μηνὶ Ἀπριλλίῳ.

Ἔτερον·

ΤΗΣ ἀγιωτάτης μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως, γνησίου δίχα ἀρχιερέως ἐναπομεινάσης, ὡς τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος Διονυσίου τελαίχ καθαιρέσει καθυποβληθέντος, ὡς ἀντικρὺ φαίνεται, ἡμεῖς οἱ παρευρεθέντες ἀρχιερεῖς, προτροπῇ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότη τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Ἰωάννικίου, εἰσέλθομεν ἐν τῷ πατριαρχικῷ θείῳ ναῷ τοῦ ἀγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου, τοῦ ἐν τῷ Διπλοφαγάρῳ, καὶ ψήφους κανονικὰς, καὶ τὰ λοιπά.

(1) Αἱ περὶ ψήφων ἐξῆς πέντε πράξεις ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ Συνταγμ. τοῦ Χρυσ. οἰλ. κθ'.



"Ετερον.

**Τ**ΗΣ αγιωτάτης μητροπόλεως, και τὰ ἐξῆς, ὡς τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κυρ δεινος παραίτησιν πεποιηκότος τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, και μεταδάντος πάλιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ Σοφίας, ἧς παρητήσατο πρότερον, και ἐπαναλαβόντος αὐτὴν πρὸς κυβέρνησιν αὐτῆς, ἄτε τοῦ προστατεύοντος αὐτῆς ἀδοκίμου φανέντος Μελετίου, και ἐκβληθέντος ταύτης συνοδικῇ ἀποφάσει, ἡμεῖς οἱ παρευρεθέντες κτλ.

"Ετερον.

**Ε**ΠΕΙΔΗ ἡ ἀρχιεπισκοπὴ δεῖνα σχολάζει σχεδὸν ἀρχιερατικῆς προστασίας χρόνοις ἰκανοῖς, ὡς τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύσαντος δεινος παραλυσίας πάθει κατασχεθέντος, και ἐν ἀκίνησιν σωματικῇ τυγχάνοντος, δι' ἧς ἀδυνάτως ἔχει ἐνεργεῖν τὰς ἀνηκούσας τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐκκλησιαστικὰς τελετὰς, οὔτε γὰρ μυσταγωγίαν, οὔτε χειροτονίαν ἐπιτελεῖν δύναται· οὔτε ἀγιασμόν, οὔτε ἄλλο τι τῶν ἀρχιερατικῶν χαρισμάτων παρέχειν ἰσχύει τῷ ὑπ' αὐτὸν λογικῷ τοῦ Χριστοῦ ποιμνίῳ, ἀλλὰ φαίνεται μὲν κατὰ παρουσίαν σωματικὴν ἀναπληροῦν τὸν ἀρχιερέως, οὐκ ἔστι δὲ κατ' ἐνέργειαν, οὔτε ἀληθεύει σχεδὸν τὸ εἶναι αὐτοῦ, ἕκαστον γὰρ τῶν πραγμάτων ἐξ ἰδίας ἐνεργείας ἔχει τὸ εἶναι· αὐτὸς μὲντοι ζῶν λογίζεται, ἀλλὰ ζῶν νεκρὸς ἔστι, και ἀνωφελὴς κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τῆς ἀρχιερωσύνης· τούτου χάριν, τῆς ψυχικῆς σωτηρίας φροντίζοντες τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης Χριστιανῶν, ὁ παναγιώτατος δηλαδὴ ἡμῶν αὐθέντης και δεσπότης, ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης κύριος κύριος δεῖνα, μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν ἱερᾶς συνόδου, ἔγνωσαν διὰ συνοδικῆς γνωμοδοτήσεως, τὸν μὲν δεῖνα αὐτὸν μετακινήθηναι τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης, και ἡσυχάζειν ἀπραγμόνως, ἕτερον δὲ ἀντ' ἐκείνου χειροτονηθῆναι νομίμως, τοῦ ἐπιλαμβάνεσθαι τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, και ποιμαίνειν ἀρχιερατικῶς τὸ ἐν αὐτῇ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποιμνιον, ὅπως μὴ ἐστρημένον ὑπάρχει ἀρχιερατικῆς εὐλογίας· και δὴ πρότροπῆς αὐτοῦ παναγιώτητος ἡμεῖς οἱ παρευρεθέντες, κτλ.

"Ετερον.

**Ο**ΥΔΕΜΙΑ τῶν ὑποθέσεων δύναται εἶναι ἀρχῆς δίχα· ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐστὶ ρίζα και πηγὴ τοῦ ὄλου. Ἐπειδὴ λοιπὸν τοῦ εἰκουμένου και ὑψηλοτάτου θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως μεμενηκότος ἀμοίρου ἀρχῆς και ποιμένου, ἄτε τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κυρίου δεινος πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος, συνήχθημεν ἡμεῖς οἱ παρευρεθέντες ἀρχιερεῖς ἐν τῷ πατριαρχείῳ, ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου, τοῦ ἐν τῷ Διπλοφαναρίῳ, και ψήφους κανονικὰς, και τὰ ἐξῆς.

"Ετερον (1).

**Ο** ΜΕΝ Θαυμασίος Σολομὼν ἐκεῖνος, ᾧ χῦμα παρὰ Θεοῦ σοφίας δωδῶρηται, σὺν ἀληθείᾳ πάντα φθεγξάμενος φαίνεται, ἄτε τῷ θεῷ ἐνηχούμενος Πνεύματι· τὸ δὲ ρηθὲν ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ βίβλῳ Σοφίας αὐτῷ, ὅλην ἔχει τῆς ἀληθείας τὴν ἐπίγειαν· Αὕτη γὰρ, περὶ τῆς θείας λέγων Σοφίας, τοὺς ἀξίους αὐτῆς περιέρχεται ζητοῦσα, φησὶ (2). Τῶντι ἡ μὲν Σοφία Θεοῦ εὐρετὸν ἄξιον ἑαυτῆς· ἡμεῖς δὲ συνελθόντες ἐπὶ προχειρίσει ἀρχιεπισκόπου τῆς καθ' ἡμᾶς μεγάλης Ἐκκλησίας, οὐ πρὸ πολλῶν χηρευσάσης τῶν ἡμερῶν, και εὐρόντες τὸν ἐν ἐπισκόποις πανιερώτατον και πρωτόθρονον κυρ δεῖνα, θεοπρόβλητον οἶονεῖ, ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ [Σοφίας] διὰ τὴν τῆς ποιμαντικῆς ἐπιστήμην ἐκλεγέμεντα, ὡς εἴρηται, εἶτα δὲ και ὑπὸ τῶν θεοφιλεστάτων κληρικῶν τῆς αὐτῆς αγιωτάτης Ἐκκλησίας διὰ τὰς αὐτοῦ ἀρετὰς ψηφισθέντα· και δὴ και τῶν τιμιωτάτων ἀρχόντων τῆς αὐτῆς πόλεως, γράμματι ταῖς αὐτῶν ὑπογεγραμμένῳ χειρὶ, και σιγιλλίῳ τῷ συνήθει (3)· ὑποσημασμένῳ διὰ τὸ ἀναντίρρητον· ταῦτ' οὐν εὐρηκότες, και μήτε ἐπὶ τῇ ἀνωθεν αὐτοῦ προχειρίσει ἀντιστατεῖν δυνάμενοι· πῶς γὰρ; μήτε ταῖς τῶν τασούτων και τηλικούτων ἀνδρῶν τιμίῳν και εὐλαβῶν ψήφοις.

(1) Ἡ παρούσα πράξις περὶ ψήφων τῆς πρώτης Ιουστινιανῆς εἴρηται ἐν τῷ Χειρ. Γ. — (2) Σοφ. Σολ. 5', 16. — (3) Ἐνταῦθα ὑπάρχει κινδὸν ἐν τῷ Χειρ. Γ. ἵεως, διὰ κηροῦ.



ἐνχυντιούμενοι, πεπειραμένων ὄντων κατὰ πάντα τῆς τοῦ ἀνδρός ἀρετῆς, σύμφηφοι τούτοις καὶ ἠμογνώμονες περιχαρῶς γιγνώμεθα καὶ αὐτοί, προχειρίζμεθα θεία χάριτι, καὶ προεβάζομεν τὸν αὐτὸν κύριον δεῖνα, ἀπὸ ποιμένος τοῦ πρὶν ὄντος εἰς ἀρχιεπίσκοπον, ἀπὸ ἐπισκόπου δηλαδὴ δεῖνα τόπου, εἰς ἀρχιεπίσκοπον τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς, εἰς τὸ εἶναι, καὶ ὀνομάζεσθαι παρὰ πάντων τούτων ἀντὶ παινερωτάτου, παναγιώτατον· οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ προνόμια ἔχειν τε καὶ κεκτῆσθαι, ὅσα δὴ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ εἶχον ἀρχιεπίσκοποι, καὶ ποιμαίνειν οὐ μόνον τὴν κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίαν, ( τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπισκόποις πᾶσι ἐστὶν ὀφειλόμενον, ) ἀλλὰ δὴ καὶ τὰς ὑπ' αὐτὸν, καὶ τοὺς ποιμένους αὐτῶν, ἡμᾶς δηλονότι, ὅσοι ὑπὸ τὴν τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἐσμέν ἐπίσκοποι ἐξουσίαν καὶ κυριότητα ἄνωθεν· οἷον καὶ ὀφειλομένον ἀπονέμειν αὐτῷ, ὡς κοινῷ πατρὶ καὶ ἡμῶν ἀρχηγῷ, ὑπακοῆν, αἰδῶν, καὶ εὐλάβειαν, ὅσα πατράσι φιλοστόργοις παρ' εὐγνωμόνων παιδῶν, καὶ παρὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ὀφείλεται, εἰς δόξαν Χριστοῦ, καὶ τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας καταρτισμὸν, καὶ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας τε καὶ πίστεως σύστασιν· καὶ οὕτως ἐπικυροῦντες ὀπογράφομεν εἰς βεβαίωσιν.

### Ἡ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΩΝ

*Μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων συνήθως ἐν τῷ καιρῷ τῆς χειροτονίας γινομένη τοῦ συμβόλου ἀσφάλεια (1).*

**ΠΙΣΤΕΥΩ** εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων· καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινόν, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου,

(1) Ἐκ τοῦ Λεψυκλ. Μίσρ. Α'. σελ. 440—441.

καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Παντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος· καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν· εἰς μίαν ἁγίαν Καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν· ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἀμήν. Πρὸς τούτοις ἀποδέχομαι τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς ἐπτὰ συνόδους, αἵτινες ἐπὶ φυλακῇ τῶν σεπτῶν δογμάτων συνηθροίσθησαν, καθομολογῶν τοὺς ὑπ' αὐτῶν διωρισμένους στέργειν καὶ φυλάττειν κανόνας, καὶ τὰς ἁγίας διατάξεις, ὅσαι τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν Πατράσι κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ χρόνους ἐτυπώθησαν, πάντας οὗς ἀποδέχονται συναποδεχόμενος· καὶ οὗς ἀποστρέφονται, συναποστρεφόμενος· ἔτι καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην ὁμολογῶ διαφυλάττειν, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἐναντία αὐτῆς φρονεῖν διὰ βίου παντός, κατὰ πάντα ἐπόμενος καὶ συμφωνῶν Νικολάῳ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ· προσεπαγγέλλομαι τε ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ Θεοφιλεῖ γνῶρῃ, τὴν ἐγχειρισθείσάν μοι ποιμνὴν ἰθύνειν, πάσης πονηρᾶς ὑπολήψεως καθάρων ἑμαυτὸν συντηρῶν, ὅσον μοι περίεστι δύνάμις. Ἐγράφη ταῦτα διὰ χειρὸς ἐμοῦ αὐτοῦ τοῦ δεῖνα πρεσβυτέρου καὶ ὑποψηφίου τῆς Θεοσώστου πόλεως τῆς δεῖνα, μηνί. . . καὶ ἐπινεμήσει.

### ΕΥΧΗ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΗ ΕΝΩΠΙΟΝ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

*Παρὰ μητροπολίτου ἄρτι χειροτονηθέντος.*

**Ο** ΘΕΟΣ ὁ ἅγιος, ὁ ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐξαιρέτου κληρονομίας, ἐξ αὐτῆς νηδύος μητρικῆς ἐκλεξάμενός σε εἰς βασιλέα τοῦ χριστιανικοῦ παντός πληρώματος καὶ συστήματος, καὶ ἐπὶ τὴν



Θείαν και ιερὰν σὴν κεφαλὴν στέφανον Θεις ἐκ λίθων τιμίων κατεσκευασμένον, καὶ ταύτην ἐλαίῳ χρίσας ἀγίῳ αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ μόνος ἀγαθός, ἐν ἐλέει καὶ ἀβύσσῳ χρηστότητος πλούσιος, θεόστεπτε, θεοφροῦρητε, βασιλεῦ ἅγιε, ὁ καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ περιουσίῳ λαοῦ λαθῶν ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς, ὡς ἂν ὑπὲρ ἐλέους, ζωῆς, νίκης, διαμονῆς, εἰρήνης, υἱείας, καὶ σωτηρίας τοῦ φιλοχρίστου κράτους ὑμῶν, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἄγνοημάτων τὰς ἀναιμάκτους αὐτῷ θυσίας προσφέροιεν, ἐπακούσοι κάμου τοῦ ταπεινοῦ ἐν τῇ ἰσχύϊ ταύτῃ τῆς παρούσης εὐχῆς, καὶ στήσοι τοὺς βασιλικούς σου θεῖους πόδας ἐν εὐρυχώρῳ, ὑποτάξας πάντα τὰ ἀλλόφυλα καὶ βάρβαρα ὑπ' αὐτοὺς ἔθνη, καὶ ὡσεὶ χεὺν κατὰ πρόσωπον ἀνέμου αὐτὰ λεπτύναι, καὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἐξολοθρεύσειεν· ἵνα ἐν εἰρήνῃ βαθεῖα, τὸ τῆς σῆς κληρονομίας ὑπήκοον σχολισμα, τὸ ἅγιον ἔθνος, τὸ βασιλείον ἱεράτευμα, βασιλικῶς τε καὶ μεγαλοπρεπῶς διθύνῃς, καὶ εὐχαριστηρίους ἀναπέμπῃς φωνὰς τῷ Θεῷ, ὡς ἡμέραν ἐφ' ἡμέρας τῆς κραταιᾶς καὶ ἀγίας σῆς βασιλείας προσθήσοι, καὶ ἔτη τὰ σὰ συντηρήσειεν ἕως γεγεᾶς καὶ γενεᾶς, καὶ βασιλεύειν εὐδοκήσειε μέχρι τερμάτων τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἀλληλοδιάδοχον διατηρῶν εἰρηνικῶς σπέρμα τὸ σόν· Ναι μὴν γένοιτο, γένοιτο, Θεὲ παντοκράτορ, καὶ σὺν τῇ ἐπιγεῖῳ ταύτῃ βασιλείᾳ, καὶ τῆς ἐπουρανίου σῆς αὐτὸν ἀξιώσεως βασιλείας· ὅτι καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον παρὰ σοὶ ἐστὶ τῷ μόνῳ Θεῷ, τῷ καὶ τὰς ἡμετέρας τελειοῦντι εὐχὰς, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, καὶ κράτος αἰώνιον, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

### ΣΥΣΤΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

*Πεμπομένη παρὰ τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἄρτι χειροτονηθέντος (1).*

**ΕΠΕΙΔΗ** θέσπισμα ἐπεκράτησεν ἐκκλησιαστικόν, τοὺς ἄρτι πατριαρχικῶς ἐπὶ τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως ἀρθέντας, καὶ τὰς ἱεραρχικὰς ἡνίας διαζωσαμένους, καὶ τὸν λαὸν Κυ-

ρίου πιστευθέντας, τοῖς προτελεσθεῖσι τὴν ποιμαντικὴν ἀξίαν πατριάρχαις περὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἐπιστεῖλαι, καθάπερ τισὶν ἐξετασταῖς καὶ διαγνώμοσι τοῦ παρὰ σφίσι δοκιμίου τῆς πίστεως, ἵν' ἐντεῦθεν ἡ κοινωρία τοῦ σεβάσματος ἀριδηλότερον ἀναλάμψασα, τὴν κατὰ Θεὸν ἑνώσιν οικειοτέραν ἐναπεργάσῃται· πειθόμενοι τῇ συνηθείᾳ τῶν Πατέρων, τὴν ἀνά χειρας ταύτην συστατικὴν ἐπιστολὴν ἐγχαράττομεν, ἐπιτομὴν τινα τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου, καὶ τοῦ δογματικοῦ φρονήματος περιέχουσαν.

Ἡμῖν εὐσεβεῖς πρόγονοι, γεννήτορες ὁμογνώμονες αὐτοῖς· κληῖρος, ἡ διαδοχὴ τῆς ὀρθοδοξίας· ἔρωτα γὰρ τοῦ κάτω βέοντος οὐκ ἐλάβομεν· ἐπιτήδευμα δὲ, γαλήνιος βίος, καὶ λόγων ἐμπορία, καὶ τῶν ἐναρέτων μίμησις· εἶτα μεταβολὴ τρόπου, καὶ τοῦ μοναδικοῦ πολιτεύματος ἀντιποίησις· τοσαῦτα μὲν, εἰς χαρακτῆρα τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου.

Τὰ δὲ τοῦ λόγου τῆς πίστεως· Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεόν, καὶ τὰ ἐξῆς μίαν θεότητα γνωρίζομεν, δοξαζομένην ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἀδιαίρετον μὲν τῇ φύσει, διαιρετὴν δὲ ταῖς ιδιότησιν· ἀσπάζομαι τὰς ἀγίας οἰκουμενικὰς ἐπτὰ συνόδους, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν δογματισθέντα πάντα δέχομαί τε καὶ ἀποδέχομαί· τὴν μὲν πρώτην, ὡς Ἄρειον καθελοῦσαν, τὸν τῆς ἱμανίας ἐπώνυμον, ἀποξενοῦντα τῆς τοῦ Πατρὸς φύσεως τὸν Χιόν· τὴν δὲ δευτέραν, ὡς τὸν φρενοβλαβῆ Μακεδόنيον ἐξοστράκισασαν, βλασφημήσαντα περὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος· τὴν δὲ τρίτην, ὡς ἀπορρίψασαν τὸν δυσσεβῆ Νεστορίον, ληροῦντα ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν, καὶ τὴν πανύμνητον ἀπαρνούμενον Θεοτόκον· τὴν δὲ τετάρτην, ὡς τὸν ἀτυχεστάτον Εὐτυχῆ, καὶ τὸν ἀλάστορα Διόσκορον καταρράξασαν, τοὺς τὰς ἐν Χριστῷ δύο φύσεις πρὸς μίαν τραπήναι φλυαροῦντας, καὶ σύγχυσιν αὐτῶν δογματίζοντας· τὴν δὲ πέμπτην, ὡς ἀναθεματίσασαν τὰ μισὰ δόγματα Νεστορίου, καὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας, καὶ Ὀριγένους, καὶ Διδύμου, καὶ Εὐαγρίου, τῶν ἐλληνοφρόνων, βαθμοῦς θεότητος ἀναπλασάντων, καὶ ψυχῶν πρᾶυπάρξεις, καὶ μετεγγισμοῦς, καὶ τέλεξ κολάσεως, καὶ δαιμόνων ἀποκατάστασιν· τὴν δὲ ἕκτην, ὡς ἀπορρίψασαν τοὺς ἀμφι

(1) Ἐκ τοῦ Λεὺγκλ. Μίρ. Α', σελ. 439.

Ὠνώριον, καὶ Σέργιον, καὶ Μακάριον, τοὺς παράφρονας καὶ τετρατολόγους, ἐν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν Χριστῷ τῷ ἐν δυσὶ φύσεσιν ἐπιγράψκοντας· τὴν δὲ ἐβδόμην, ὡς τὴν εἰκονομαχικὴν λύσσαν καταπατήσασαν· αὕτη μου τῆς πίστεως ὁμολογία. Ταύτην, ὡς ἐν πίνακι, διαχαράξαντες γράμμασιν, ἐξαπεστείλαμεν εἰς ὑμᾶς, ἵνα τὸ δοκίμιον τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας, γνῶριμον ὑμῖν ἤδη γενόμενον, συνδήσῃ πλέον εἰς ἔνωσιν, καὶ τοὺς κοινωνοὺς τῆς πίστεως, κοινωνοὺς ποιήσῃ καὶ τῆς ἀγάπης, πᾶσαν σκανδάλου πρόφασιν καὶ πέτραν προσκύμματος ἐκ μέσου ποιούμενον· ὁ δὲ τὰ διεστῶτα συνάπτων, εἴη καὶ ποιμαίνων, καὶ συμποιμαίνων, καὶ πρὸς τὴν μάνδραν ἁγίων τοῦ Πνεύματος. Πρόσειπε τὴν κατὰ σὲ ἁγίαν σύνοδον· σὲ ἢ οὖν ἐμοὶ ἐν Κυρίῳ προσαγορεύει.

#### ΕΝΤΑΛΜΑ ΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΟΙΣ ΗΓΟΥΜΕΝΟΙΣ(1).

**Ο** ΤΩΝ Ἐκκλησιῶν διδάσκαλος, ὁ ἕως τρίτου οὐρανοῦ ἀναβέβηκώς, καὶ ἀκούσας ἄρρητα ῥήματα, κάκειθεν ἀρυσάμενος καὶ ἐκχέων εἰς πάντα τὰ ἔθνη τὴν θεϊαν διδασκαλίαν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου, πρὸς τὸν ἅγιον Τίτον γράφων, οὕτως ἔφη· Κατάστησον καθ' ἑκάστην Ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους καὶ ἡγουμένους, ὡς ἐγὼ σοὶ διαταξάμην(2). Ταύτη οὖν τῇ διδασκαλίᾳ ἐπακολουθοῦσα ἢ ἡμῶν μετριότης, προχειρίζεται τὴν εὐλάβειαν ὑμῶν εἰς τὸ εἰρημένον εὐαγὲς μοναστήριον, καὶ ἐπικρατῆς αὐτοῦ γενοῦ, ἅμα καὶ πάντων τῶν ἀνεκαθεν δικαιωμάτων, ποιῶν πᾶσι τὴν φροντίδα, καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου· πρῶτα μὲν τὴν συνήθη δοξολογίαν καὶ αἴνεσιν ἀναπέμπων Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, μετὰ τῶν ὑποτεταγμένων μοναχῶν, ὀρθρον, καὶ λυχνικόν, καὶ τὰς ἀρμοζούσας ὥρας· εἴθ' οὕτως καὶ φωταγωγίαν τὴν αὐταρκοῦσαν, καὶ εἴ τι δ' ἂν ἐπιδέηται ὁ εὐαγὲς οἶκος εἰς ἐπανόρθωσιν κτισμάτων καὶ ἐτέρων πραγμάτων· ἤδη γὰρ πᾶσαν φροντίδα ἀνατιθέμεθά σοι, ὡς ὀφείλοντι πάντων προνοεῖσθαι ἐμμελῶς.

Δέον σε ἐν ἐπιμελείᾳ μεγίστῃ καὶ τοῦτο ποιῆσθαι, ὥστε τοὺς

ἀποχειρομένους μὴ πρότερον ἐν ἐτέρῃ οἰαδηποτοῦν τῆς μονῆς ἀπασχολεῖν διακονίᾳ, κἢν δεξιῶς πρὸς τινὰ τῶν τοιούτων ἔχωσι, πρὶν ἂν τὸ ψαλτήριον καλῶς ἐκμάθωσι, καὶ τὴν λοιπὴν ἀπασαν ἀκολουθίαν, ἣν προσῆκόν ἐστὶν ἀπαραιτήτως παντὶ μοναχῷ ἐξεπίστασθαι, ἥς τῇ ἀγνοίᾳ οὐ μικρὸς καὶ ὁ τυχὼν τῷ τῶν μοναχῶν πρόσεστι κίνδυνος τάγματι.

Πρὸς τοὺτους δέον σε ἐγγράφους καὶ διαδήλους τοῖς ὑπὸ σὲ τῶν ἐκκρίτων μοναχοῖς πάσας τὰς τῆς μονῆς εἰσόδους καὶ ἐξόδους καταπράττεσθαι, καὶ ἐκτὸς πεκουλίῶν συντηρεῖν τοὺς ὑπὸ σὲ ἅπαντας μονάζοντας· καὶ ἐνισχύσει ὑμᾶς Κύριος ὁ Θεός, ὁ θέλων πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, ἐργάζεσθαι τὰ τῆς εὐλαβείας καὶ τῆς ἀρεσκείας αὐτοῦ ἔργα, μετὰ πάντων τῶν συνόντων ὑμῖν ἀδελφῶν· καὶ μνημόνευε καὶ τῶν πτωχῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ ἡμῶν ὑπερέυχου μετὰ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος.

#### ΚΑΘΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΙΕΡΕΩΣ.

Κωνσταντῖνος ἐλέω Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης (1).

**Τ**ΗΝ ἀνωθεν τῶν νομοθετῶν, περὶ τὰ τευμένα εὐλάβειαν, ἐξεστὶ μὲν καὶ διὰ πολλῶν ἐτέρων καταμαθεῖν, πολλῶ δὲ μᾶλλον, οἷς τῷ φιλανθρώπῳ, τὴν πρὸς τὸν φιλάνθρωπον εὐσεβείαν ἐπιδεικνυνται. Ταῖς γὰρ ἀφηρημένοις πᾶσαν ἐλπίδα ζωῆς μέγθει τῶν πλημμεληθέντων αὐτοῖς, τοὺς τῆς θείας καὶ μεγάλης Ἐκκλησίας ἠνοιξαν περιβάλους, ὧν εἰ φθιάπειν ἐντὸς γενέσθαι τινὲς, πάσης ἀφίεσιν αὐτοὺς ἐνοχῆς καὶ κακώσεως, τὴν εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῶν ἀφίξιν οὐκ ἄνευ θείας προνοίας καὶ σωτηρίας κρίναντες γίνεσθαι. Οὕτω δὲ οὖν καὶ εἴ τινες τῶν ἱερωμένων εἰς τὸ τῆς ἀνδροφονίας ἐκκυλισθεῖν μῦθος, ἐπεὶ ναός εἰς Θεοῦ, τρόπον τινὰ, καθιερωθέντες αὐτῷ, τοῦ τῆς ἱερωσύνης βαθμοῦ καταγόμενοι, διατελοῦσιν εἰς τὸ τῶν λαϊκῶν ἐξεταζόμενοι πλῆθος, μέχρις ἂν ἡ παροῦσα τούτοις ἐπιμετρηται ζωῆ,

(1) Ἐκ τοῦ Αἰθγκλ. Μέρ. Α'. σελ. 438. — (2) Τίτ. Α', 5.

(1) Ἐκ τοῦ Χιρ. Γ.



ἀρχοῦν ἐξέλασμα τοῦ φόνου τὴν τοιαύτην ἐκπτώσιν ἔχοντες· Ἐντεῦθεν ὁ δεῖνα ἱερεὺς, τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας περιβόλων ἔνδον γενόμενος, ἐξηγόρευσε τοὺς οικεῖους υἱοὺς προτρέψασθαι συναπελθεῖν τῷ λοιπῷ ὀμίλῳ τοῦ χωρίου αὐτῶν, καὶ συνεργῆσαι εἰς τὸν τοῦ Καλκεωπούλου Κατακαλῶν φόνον· ταῦτα ἐξαγορεύσας, τοῦ ἱεροῦ καταλόγου κατὰ τοὺς θεῖους κανόνας διὰ τὸ γεγονός τοῦ φόνου μῦσος ἐξέπεσεν· ὥστε δὲ ἀνετόν μένειν αὐτόν, ἀνεπαφόν τε καὶ ἀνεπηρέαστον, τὸ παρὸν καθαιρετικὸν γράμμα γραφῆναι καὶ ἐπιδοθῆναι αὐτῷ προετρέψαμεν, μηνὲ Ἰουλίῳ, Ἰνδικτιῶνος ιε'.

### ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΠΙΤΤΑΚΙΑ

*Περὶ προβιβασμοῦ εἰς ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα(1).*

**Η** ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς πατριαρχικοῦ καὶ εὐεργετικοῦ γράμματος, προβιβάζει κατὰ φιλοτιμίαν τὸν ἐντιμότετον δικαιοφύλακα τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς τὸ τοῦ πρωτεκδικίου ὀφφίκιον, τοῦ εἶναι δηλονότι, καὶ λέγεσθαι, καὶ γινώσκεσθαι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς πρωτέκδικον· τούτου χάριν ἀποφαίνουσα γράφει, ὡς ὁ ρηθεὶς ἔχει τὴν τιμὴν, καὶ τὴν στάσιν, καὶ καθέδραν τοῦ ὀφφικίου αὐτοῦ ἀπαρασάλευτον, τιμώμενος ἅμα καὶ παρὰ πάντων δεξιούμενος, ἐν πάσαις ταῖς συνελεύσεσι τῶν ἀξιωματοικῶν προσώπων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κλήρου μετὰ τῆς προσήκουσας ἀρχαίας φιλοτιμίας καὶ δεξιώσεως· ὅθεν καὶ εἰς ἐνδειξιν τῆς περὶ αὐτοῦ γενομένης ταύτης προβιβάσεως, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν εὐεργετικὸν γράμμα τῆς ἡμῶν μετριότητος.

*Ἔτερον.*

**Τ**ΟΥΣ ἐκκλησιαστικοῦ δωρήματος ἀξιουμένους, καὶ μάλιστα ἐν ἀποδημίᾳ τυγχάνοντας, γνωρίμους εἶωθε ποιεῖν ἢ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη Ἐκκλησία διὰ συστατικῶν καὶ δηλωτικῶν γραμμάτων, ὅπως ἔχωσι πρόδηλον τὴν οικεῖαν αὐτῶν τάξιν,

(1) Ἐκ τοῦ Συγγαμῆ τοῦ Χρυσ., σελ. 8'.

ὅπου ἂν διάγωσι κοσμίως, ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατοῦντες· ἐπειδὴ τοιγαροῦν συνέβη γενέσθαι τοῖς τιμιωτάτοις κληρικοῖς τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας προβιβασμὸν τῶν ὀφφικίων, καὶ δικαιούται προβιβασθῆναι καὶ ὁ ἐντιμότετος ὑπομνηματογράφων εἰς τὸ τοῦ μεγάλου ῥήτορος ὀφφίκιον, μὴ ἐξδὸν δὲ σφραγίσαι τοῦτον ἢ μετριότης ἡμῶν διὰ χειροθεσίας ὡς ἔθος, ἅτε ἐν τῷ Βουκουρεστίῳ τὰς διατριβάς ποιούμενον τὸ γε νῦν ἔχον, διὰ γράμματος δηλοποιῆσαι τὸν προβιβασμὸν τούτου δεῖν ἔγνωκε. Καὶ δὴ ὡς ἐπιβραβεύσασα αὐτῷ τὸ τοῦ μεγάλου ῥήτορος ὀφφίκιον, γράφει καὶ ἐν ἀγίῳ ἀποφαίνεται Πνεύματι, ἵνα ὁ διαληφθεὶς λογιώτατος κύριος δεῖνα, ὁ καὶ ὑπομνηματογράφων ὦν πρότερον, υἱὸς κατὰ Πνεῦμα ἀγαπητὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εἴη, καὶ λέγηται, καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται μέγας ῥήτωρ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ συγκαταλεγόμενος τῷ εὐαγεστάτῳ κλήρῳ τοῦ καθ' ἡμᾶς πατριαρχικοῦ ἀποστολικοῦ τε καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου· ἔχη τε τὴν στάσιν καὶ καθέδραν ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς καὶ συνοδικαῖς συνελεύσεσι πρὸ τοῦ δεῖνος, μετὰ τὸν δεῖνα δηλονότι, καὶ ἀπολαμβάνῃ ἀκωλύτως τὴν τιμὴν τῆς διαπρεπούσης ταύτης τάξεως· ὅθεν εἰς ἐνδειξιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἐπιβραβευτικὸν τοῦ προβιβασμοῦ αὐτοῦ γράμμα, καὶ ἐπεδόθη τῇ αὐτοῦ λογιότητι.

### ΕΝΤΑΛΤΗΡΙΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

*Εἰς τὸ γενέσθαι πατέρα πνευματικῶν(1).*

Ἀρσένιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως  
Νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

**Ε**ΦΘΑΣΕ μὲν ὁ πρὸ ἡμῶν ἀγιώτατος ἐκεῖνος πατριάρχης Κύρ Γερμανὸς ἐκχωρῆσαι δι' ἐνταλτηρίου αὐτοῦ γράμματος τῷ τιμιωτάτῳ ἱερομανάχῳ, καὶ καθηγουμένῳ τῆς σεβασμίας μονῆς τῶν Ἀρμω-

(1) Ἐκ τοῦ Χειρ. Γ. ἐρανιοθέντος τὸ ἐντάλμα τούτου ἐκ Κώδικος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει μετοχίου τοῦ Ἁγίου Τάφου· τὸ αὐτὸ ἀναγινώσκεται καὶ παρὰ Λεὺγκλ. Μέρ. Δ', σελ. 437, ἀλλ' ἄνευ μνημῆς τοῦ ἐκδότης αὐτοῦ πατριάρχου.



νιακού Δοσιθέου, δέχεσθαι τοὺς λογισμοὺς τῶν ὡς πνευματικῶ πατρὶ προσιόντων αὐτῷ· οὐ μόνον δὲ τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν μοναχῶν· καὶ ἐξετάζειν τὰ κατ' αὐτοὺς ἀκριβέστερον· ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν εὔρε τὸν τοιοῦτον ἄνδρα, πάσης εὐλαδίας ἀντιποιούμενον, καὶ τῆς τοῖς κατ' ἀληθειαν πρεπούσης μοναχοῖς καταστάσεως μετέχοντα, καὶ (συνελόντα φάναι) ἱκανὸν περὶ τὴν τοιαύτην λειτουργίαν εἶπερ τινα ἕτερον, ἀνατίθῃσι καὶ αὐτῇ τῷ βῆθέντι καθηγουμένῳ τὴν τοιαύτην διακονίαν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς ἐντάλματος· δι' οὗ καὶ ἐνδιδωσι τούτῳ ἀνακρίνειν τοὺς προσερχομένους αὐτῷ, καὶ τὰ ἐν βάθει τούτων ἐρευνᾶν διανοήματα, καὶ τὰς πράξεις καταμανθάνειν, ἐφ' ᾧ τὰς ἀρχὰς μὲν καὶ τὰς αἰτίας, ὡς οἶόν τε, σπεύδειν ἴσταν, καὶ τέλει ἀνακόπτειν, τὰ δὲ τέλη, καὶ ἐνεργήματα εὐθύνει κανονικῶς· πρὸς τὰς ἕξεις μόντοι καὶ διαθέσεις, καὶ τὰς δυνάμεις τῶν προσερχομένων, καὶ ποιότητας, ὀφείλει ἀναλόγως μεταρρυθμίζεσθαι, καὶ γίνεσθαι τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, νῦν μὲν ἐπέχων, νῦν δὲ ἀνιείς· καὶ νῦν μὲν τοῖς αἰσθητοτέροις χρώμενος τῶν φαρμάκων, νῦν δὲ καὶ τὸ γλυκάζον συγκεραυνός· ἄλλοτε ἐλέγχων, ἐπιτιμῶν, ἄλλοτε πάλιν παρακαλῶν, νοουθετῶν, καὶ παντὶ τρόπῳ τὰ πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνακειμένων αὐτῷ ψυχῶν διοικονομούμενος· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ δίδωσι μὲν ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἔδιδθηαι, λύσει δὲ αὐτοῖς τὰ λύσεως ἀξία· καὶ τοὺς τοῦ τῆδε βίου μεθισταμένους σὺν ἀφίσει τῶν ἐπταισμένων εἰς τὰ ἐκεῖσε παραπέμψει δικαιοτήρια. Ἐκχωροῦμεν δὲ τούτῳ ἀποκρίνειν καὶ τοὺς τοῦτο αἰρουμένους ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν, εἴτε καὶ ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς· μετὰ συντηρήσεως μόντοι τῶν παρατηρημάτων τοῦ μοναχικοῦ ἐπαγγέλματος, τῆς τε δηλαδὴ καθαρᾶς ἐξομολογήσεως, τῶν ἀποταγῶν τε, καὶ συνταγῶν, καὶ τῆς πρὸς τὸν ἀνάδοχον παρακαταθήκης τοῦ ἀποκειρομένου. Καὶ τοίνυν προσέσται τῷ διαληθέντι καθηγουμένῳ Δοσιθέῳ τὸ παρὸν ἐνταλτήριον γράμμα τῆς ἡμῶν μετριότητος εἰς ἀσφάλειαν.

Ἔτερον (1).

**Η** ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ἡμῶν, διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς γράμματος, ἀνατίθῃσι σοι τῷ τιμιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῷ υἱῷ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύρ δεῖνι, τὸ τῆς πνευματικῆς πατρότητος λειτουργήμα· ὅς δὲ καὶ ὀφείλεις προσδέχεσθαι τοὺς προσερχομένους σοι ἐπὶ ἐξιλεώσει τῶν ἰδίων ἀμαρτημάτων, καὶ ἀνακρίνειν αὐτοὺς, καὶ τὰ ἐν βάθει τῆς διανοίας αὐτῶν ἐρευνᾶν, καὶ τὰς πράξεις καταμανθάνειν, ἐφ' ᾧ τὰς μὲν ἀρχὰς καὶ αἰτίας, ὡς οἶόν τε, ἀνακόπτειν, καὶ ἀναστέλλειν, καὶ τέλει ἐκρίζουεν, τὰ δὲ τέλη καὶ ἐνεργήματα τούτων εὐθύνει κανονικῶς, πρὸς τὰς ἕξεις μόντοι καὶ τὰς διαθέσεις, καὶ τὰς ποιότητας τῶν προσερχομένων σοι, καὶ τὰ φάρμακα τούτοις ἐπιτιθέσθαι, καὶ γίνεσθαι τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, νῦν μὲν ἐλέγχων, νῦν δὲ ἐπιτιμῶν, ἄλλοτε δὲ παρακαλῶν, νοουθετῶν, καὶ παντὶ τρόπῳ τὴν σωτηρίαν πραγματεύομενος τούτων· ὅθεν καὶ δῆσαι μὲν τῶν ἀμαρτημάτων ἂν δεῖ δεθῆναι, λύσεις δ' αὐτοῖς τὰ λύσεως ἀξία, ὡς συνεργός καὶ ὑπηρέτης τῆς παρὰ Θεοῦ διὰ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων μεταβάσεως εἰς ἡμᾶς δωρεᾶς καὶ χάριτος, ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Ἔτι τε ὀφείλεις κατὰ μοναχοὺς ἀποκρίνειν τοὺς τὸ μοναχικὸν σχῆμα προαιρουμένους, εἴτε ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν τοῦτο βούλονται, εἴτε ἐν ταῖς ἐσχάταις ἐλθόντες ἀναπνοαῖς, μετὰ τῆς ὀφειλομένης μόντοι κανονικῆς παρατηρήσεως, καὶ τῶν συνήθων τοῦ μοναχικοῦ σχήματος συνθηκῶν, καὶ ὑποταγῶν, καὶ ἀποταγῶν, καὶ μάλιστα τῆς πρὸς τὸν ἀνάδοχον τοῦ ἀποκειρομένου ὑποταγῆς αὐτοῦ. Τοὺς δὲ γε πρὸς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀναγομένους ἀξιώμα, οὕτω δεῖ σε διερευνᾶν, καὶ ἐξακριβοῦν, ὡς ὁ ἀπόστολικὸς καὶ κανονικὸς ἀπαιτεῖ νόμος· ἢ μήποτε διὰ ῥαθυμίαν τινα, ἢ συναρπαγὴν, ἄλλοτρίαις κοινιῶνῃσας φάνης ἀμαρτίαις, κατὰ τὸν Ἀπόστολον(2). Τὴν ἀδικίαν ἐκκόπτειν πάση δυνάμει, ὥστε καὶ τοὺς ἐξομολογησάμενους ἀδικῆσαι τινα εἰσηγεῖσθαι, καὶ παραινεῖν, εἰ μὲν εἰς ζῶντας διατελεῖ ὁ ἠδικημένος, ἀποδοῦναι αὐτῷ ὃ ἠδικῆσαν· εἰ δὲ ἔτε-

(1) Ἐκ τοῦ Συνταγμ. τοῦ Κρυσ. σελ. 10'. ὡς καὶ τὰ δύο ἐπόμενα. — (2) Ἁγ. Τιμόθ. β', 22.



λευτήσεν, ἀποδοῦναι τοῦτο ἢ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ, ἢ τοῖς πτωχοῖς, εἴπερ μὴ ὑπελείφθησαν ἐκεῖνῳ τινές, καὶ οὕτω συγχωρεῖν αὐτῷ· εἰ δὲ οὐκ εὐποροῦσι πρὸς ἀπόδοσιν ὧν ἠδίκησαν, προσέρχεσθαι τῷ ἀδικηθέντι, καὶ ἐξομολογεῖσθαι αὐτῷ ὃ ἐποίησαν, καὶ αἰτεῖσθαι συμπάθειαν παρ' αὐτοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα προσκλαίειν, καὶ ἰκετεύειν τὸν Θεὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας ταύτης, ὅπως παρ' αὐτοῦ συγχωρηθῶσι. Τοὺς παρὰ τοῦ ἐπισκόπου ὅπως δὴποτε ἀφορισμὸν δεξαμένους, καὶ τὴν ἀλήθειαν διὰ προσπάθειαν ἀποκρύψαντας, εἶτα ἐξομολογησαμένους σοὶ αὐτὸν, καὶ ζητούντας συγχώρησιν, παραπέμπειν πρὸς τὸν ἐπίσκοπον, παρ' οὗ ἐκεῖνοι ἀφωρίσθησαν, εἴπερ περίεστιν οὗτος, ἢ πρὸς τὸν ἐκείνου διάδοχον, ὡς ἂν παρ' ἐκείνου τὰ προσήκοντα φάρμακα ἀναδέξωνται. Καὶ εἴ τις δὲ τῶν ἀπηγορευμένων ἐγκλημάτων τινὲς περιέπεσε, παραπέμπειν τοῦτον πρὸς τὸ ἱερὸν ἐκδικεῖον τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας πρὸς ἐξιλέωσιν, καὶ διόρθωσιν αὐτοῦ. Τοῦτου γὰρ χάριν ἀπολέλυται σοὶ τῷ εἰρημένῳ τιμιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις κύρ δεῖναι καὶ τὸ παρὸν ἐνταλτηρίον γράμμα τῆς ἡμῶν μετριότητος δι' ἀσφάλειαν. Ἐν ἔτει ςϞϛ'.

Ἔτερον.

**Η** ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ἡμῶν, διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς ἐνταλτηριώδους γράμματος, ἀνατίθῃσι τὸ τῆς πνευματικῆς ἀξίας λειτουργημάτων τῷ εὐλαβεστάτῳ, καὶ τὰ ἐξῆς, ὡς ἀνδρὶ τιμίῳ, καὶ εὐλαβείας ἀξίῳ· ὅς δὴ καὶ ὀφείλει ἀπὸ τοῦ νῦν προσδέχεσθαι τοὺς προσερχομένους αὐτῷ ἐπὶ ἐξομολογήσει τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων, καὶ ἀνακρίνειν αὐτούς, καὶ τὰ βάθη τῆς καρδίας αὐτῶν διερευνᾶν, καὶ τὰ διανοήματα, καὶ τὰς πράξεις καταμανθάνειν, ἐφ' ᾧ τὰς μὲν ἀρχὰς καὶ αἰτίας, ὡς οἶόν τε, ἀναστέλλειν καὶ ἀνασπᾶν, τὰ δὲ τέλη καὶ τὰ ἐνεργήματα τούτων εὐθύνειν κανονικῶς, πρὸς τὰς ἕξεις τε καὶ τὰς διαθέσεις τῶν προσερχομένων, καὶ τὰ φάρμακα τούτοις ἐπιτιθέσθαι, καὶ γίνεσθαι τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἵνα πάντας κερδήσῃ, νῦν μὲν ἐλέγχων, νῦν δὲ ἐπιτιμῶν καὶ παρακαλῶν, καὶ παντὶ τρόπῳ τὴν σωτηρίαν τούτων πραγ-

πρατευόμενος· ὅθεν καὶ δῆσει μὲν ἂ δεῖ δεθῆναι, λύσει δὲ πάλιν τὰ λύσεως ἀξία. Ἐτι δὲ ὀφείλει τοὺς προσερχομένους εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα οὕτω διερευνᾶν, καὶ ἀκριβῶς ἐξετάζειν, ὡς ὁ ἀποστολικὸς καὶ κανονικὸς ἀπαιτεῖ νόμος, μήποτε ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις κοινωνήσας φανῇ. Πρὸς δὲ τούτοις, ὀφείλει ἀναστρέφεσθαι ἐν πάσῃ εὐλαβείᾳ, ἥτις ἀρμόζουσα ἐστὶ πνευματικοῖς ἀνδράσιν, ὡς λόγον ἀποδώσων Θεῷ. Ὅθεν εἰς δῆλωσιν καὶ τὸ παρὸν ἐνταλτηριώδες γράμμα τῆς ἡμῶν μετριότητος ἐδόθη τῷ διαληφθέντι, καὶ τὰ ἐξῆς.

**Η** ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ἡμῶν, ἐπεὶ περ εὔρε τὸν τιμιώτατον ἐν ἱερομονάχοις, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸν υἱὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος κύρ δεῖνα, πάσης εὐλαβείας ἀντιποιούμενον, καὶ τῆς κατ' ἀλήθειαν πρεπούσης μοναχοῦ πολιτείας τε καὶ καταστάσεως μετέχοντα, καὶ, συνελὼν φάναι, ἱκανὸν περὶ τὸ τῆς πνευματικῆς πατρότητος λειτουργημάτων εἴπερ τινὰ ἕτερον, ἀνατίθῃσιν αὐτῷ διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς ἐνταλτηρίου γράμματος τὴν τοιαύτην διακονίαν, δι' οὗ καὶ ἐνδίδωσι τούτῳ, ἀνακρίνειν τοὺς προσερχομένους αὐτῷ ἐπὶ ἐξομολογήσει, καὶ τὰ ἐν βάθει τούτων ἐρευνᾶν διανοήματα, καὶ τὰς πράξεις καταμανθάνειν, ἐφ' ᾧ τὰς μὲν ἀρχὰς, καὶ τὰς αἰτίας, ὡς οἶόν τε, σπεύδειν ἱσθῆναι, καὶ τέλεον ἀνακόπτειν, τὰ δὲ τέλη καὶ ἐνεργήματα εὐθύνειν κανονικῶς· πρὸς τὰς ἕξεις μόντοι, καὶ τὰς διαθέσεις, καὶ τὰς δυνάμεις τῶν προσερχομένων, καὶ τὰς ποιότητας ὀφείλει ἀναλόγως μεταρρυθμίζεσθαι, καὶ γίνεσθαι τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, νῦν μὲν ἐπέχων, νῦν δὲ ἀνιείς· καὶ νῦν μὲν τοῖς αὐστηροτέροις χρώμενος τῶν φαρμάκων, νῦν δὲ καὶ τὸ γλυκάζον συγκεραννύς· ἄλλοτε ἐλέγχων, ἐπιτιμῶν, ἄλλοτε πάλιν παρακαλῶν, νοθετῶν, καὶ παντὶ τρόπῳ τὰ πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνακειμένων αὐτῷ ψυχῶν διοικονομούμενος· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ δῆσει μὲν ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἂ δεῖ δεθῆναι, λύσει δ' αὐθις τὰ λύσεως ἀξία· καὶ τοὺς τοῦ τῆδε βίου μεθισταμένους, σὺν τῇ ἀφέσει τῶν ἐπταισμένων εἰς τὰ ἐκείσε παραπέμψει δικαιοτήρια. Ἐκχωροῦμεν δὲ τούτῳ ἀποκείρειν καὶ τοὺς τὸ μοναχικὸν σχῆμα



αἰρουμένους ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν, εἴτε καὶ ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς, ὅμοιως ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, μετὰ συντηρήσεως μέντοι τῶν πεπρατηρημάτων τοῦ μοναχικοῦ επαγγελματος, τῆς τε δαλαδῆ καθαράς ἐξομολογήσεως, τῶν ἀποταγῶν τε καὶ συνταγῶν, καὶ τῆς πρὸς τὸν ἀνάδοχον παρακαταθήκης τοῦ ἀποχειρομένου. Τὴν ἀδικίαν ὀφείλει ἐκκόπτειν πάση δυνάμει, καὶ πάντα παραινεῖν, μὴ μόνον τῶν ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἰδίων φιλοτιμῶς μεταδιδόναι τοῖς δεομένοις, εἰς ἐξιλέωσιν τῶν ἰδίων ἀμαρτιῶν· τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην τηρεῖν ἀκίβδηλον πάντα διδάσκειν· μνησικακίαν δὲ, καὶ τὰ διαβεβλημένα πάντα πάθη ψυχικά τε καὶ σωματικά, μηδὲ εἰς μνήμην ἔχειν. Τοὺς δὲ γε πρὸς τὴν ἱερωσύνης ἀναγομένους ἀξίωμα, καὶ πλεον τῶν ἄλλων ἐξετάζειν καὶ ἀνακρίνειν, καὶ πᾶσι τρόποις περιεργάζεσθαι τὰ κατ' αὐτοὺς, καὶ κατανοεῖν τὰ ἐν βάθει αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τῆς ἐξομολογήσεως, καὶ τῆς πολιτικῆς, καὶ συναναστροφῆς αὐτῶν, καὶ παντοιοτρόπως ἐξακριβοῦν αὐτοὺς πρὸς τὴν τῆς Θεῆς ἱερωσύνης καθαρότητα, ἵνα μὴ λάθῃ κοινωνῶν ἀμαρτίαις ἀλλοτρίαις· πᾶσι δὲ ὀφείλει τὰς Θεῆς ἐντολάς ὑποτίθεσθαι, καὶ πρὸ πάντων τὴν θεοσέβειαν καὶ τὴν πίστιν τὴν ὀρθόδοξον, ἵνα καὶ αὐτοὺς τὸν μισθὸν ἀποκλήσῃται τῶν πιστῶν καὶ καλῶν οἰκονόμων ἐν ἡμέρα τῆς τῶν ἔργων ἀνταποδόσεως. Ἐπὶ γὰρ τούτῳ ἀπολέλυται τῷ διαληφθέντι τιμιωτάτῳ ἱερομονάχῳ καὶ τῷ παρὸν ἐντολητῆριον γράμμα τῆς ἡμῶν μετριότητος.

**Η** ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ἡμῶν, διὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου Πνεύματος, ἀνατίθει σοὶ τῷ ὁσιωτάτῳ ἱερομονάχῳ καὶ πνευματικῷ, κατὰ κῆρ δεῖνα, καὶ τὰ ἐξῆς, τὸ τῆς πνευματικῆς πατρότητος λειτουργήμα, ἐφ' ᾧ σε δεῖ ἀναδέχεσθαι τοὺς λογισμοὺς πάντων τῶν προερχομένων σοὶ πλὴν τὰ μείζονα τῶν ἐγκλημάτων, ἅτοι φόνησιν ὀπίσταν, φονικὴν ἀμαρτίαν, τὰ τῶν ἱερατικῶν περὶοματᾶ, καὶ εἴ τι ἕτερον δυαγαρὲς ἀμάρτημα, καὶ ὑπόθεσιν ἐπικλήθον, εἰς τὴν ἡμῶν μετάφερα μετριότητα, μήπως ἐπισηκῶς κοίνας, ἀλλοτρίων ἀμαρτημάτων εὐρεθῆς κοινωνός· τοὺς

δὲ πρὸς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα προθυμουμένους ἐλθεῖν, ἀκριβῶς ἐξετάζειν, ὡς ὁ ἀποστολικὸς ἀπαιτεῖ νόμος· ἀποκρίσιν δὲ καὶ μοναχοὺς μετὰ δοκιμῆς, καὶ ἀναδόχου. Εἰς γὰρ τὴν παρὸν τούτου ἀσφάλειαν, ἐδόθη σοὶ καὶ τὸ παρὸν ἐντολητῆριον γράμμα.

#### ΕΝΤΑΛΜΑΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΟΙΣ ΕΞΑΡΧΟΙΣ(1).

**Δ**ΕΙ τὴν σὴν εὐλάβειαν, τὴν ἐπιστάσιαν καὶ πρόνοιαν τῶν πατριαρχικῶν μοναστηρίων παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος ἀναδεγμένην, μετὰ τῆς ἐπαινετῆς συνειδήσεως πολλὴν ἀναλαβεῖν ἐπιμέλειαν καὶ σπουδὴν, ὡς οὐχ ἡμῖν μόνον τὸν περὶ τούτων λόγον ὀφείλουσαν ἀποδοῦναι, ἀλλὰ γε καὶ πρὸ ἡμῶν τῷ πάντων ἐφόρῳ Θεῷ· καὶ μήτε πρὸς χάριν, μήτε πρὸς ἔχθραν, μήτε πρὸς δῶρον, μήτε πρὸς παράκλησιν, μήτε πρὸς ἄλλο τι τῶν ἀνθρωπίνων ἀποκλίνουσαν μεταχειρίζεσθαι τὴν τοιαύτην διακονίαν· ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανονικοὺς θεσμοὺς πάντα πράττειν, καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν διαταγὴν, ἀνεπαχθῶς τε καὶ ἀβαρῶς τὴν περίοδον ποιεῖσθαι, ὅτε χρεῖα καλεῖ, ἵνα μὴ τῷ πλήθει, καὶ τοῖς πλειοσιν ἀναλώμασιν, ἐτι δὲ καὶ τῇ ἀκαίρῳ ἐπιδημίᾳ, ἀντι τῆς μελλούσης ὀφελείας, ἥδη πυροῦσάν τε καὶ ἐνεργοῦσαν τὴν βλάβην αὐτοῖς ἐνορῶσι καταλαμβάνουσάν· καὶ γὰρ εἰ σωματικὴν τινα ἐκ τῆς σῆς παρουσίας συναίσθωνται βλάβην, οὐδὲ τὴν ψυχικὴν ἐπαγγελλομένῳ πιστεύσουσι σωτηρίαν· καὶ πρὸς γε τούτοις ἐκ πάσης δοσοληψίας καθαρὰν αὐτὴν καὶ ἀμόλυνταν διατηρήσεις· καὶ μήτε ταῖς λεγομέναις συνηθείαις ὅπως ἴποτε καταχρανθῆναι, μήτε ἑτέροις πρόσκομμα γενέσθαι· οὐ γὰρ ἡ σεμνότης τοῦ ὀνόματος τὴν δυσσέβειαν ἀποσκευάζει τῆς πράξεως· ἀλλὰ τὸ παράνομον τοῦ πράγματος, καὶ τῆς ὀνομασίας ἐκκακίζει τὴν δεξιότητα· καὶ γὰρ ὁ ἕτεροις δικαιοπραγεῖν νομοθετῶν, αὐτὸς καὶ τῆς τοῦ ἀδικεῖν ὑπολήψεως καθαρὸς ὀφείλει καθίστασθαι. Εἰ μέντοι παρὰ τὰ ἐγγράφως σοὶ διατεταγμένα (ὃ μὴ γένοιτο, μηδὲ δόξη Κύριος,) ἄλλο τι διαπραχθεῖν, καὶ παράβασις τινος τῶν παραγγελμάτων ἐπιτοληθῆναι, μάλιστα δὲ, εἰ συνηθείας ἢ αὐτὸς, ἢ

(1) Ἐκ τοῦ Λιβύκου. Μίσ. Α. σελ. 423—426.



ἑτερός τις τῶν συνεπομένων σοι ἀπαιτῶν φωραθείη, ἢ ἄλλην τινὰ ζημίαν ἐπιφέρων τοῖς ἐπὶ ἀπαλλαγῇ ζημίας ψυχῆς τε καὶ σώματος ὑποδεχομένοις τὴν σὴν εὐλάβειαν· ὅστις οὖν τῷ τοιούτῳ νοσήματι ἄλους φωραθείη, ἐξ αὐτῆς ἐκείνης τῆς παρανόμου πράξεως ἔστω γινώσκων, ὡς πρῶτα μὲν τῶν θείων ἀπειργεταί μυστηρίων, καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀπελαύνεται συνόδου· οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ τὴν πολιτικὴν ἀπαιτηθήσεται δίκην· ὁ γὰρ ἐκκλησιαστικούς παρῶν θεσμούς, καὶ νόμους, καὶ μὴ φοβερὰν ἡγούμενος τὴν ἐκείνων δίκην, αὐτὸς ἑαυτὸν ταῖς πολιτικαῖς εὐθύναις καθυποβάλλει. Τούτων ἡμῖν ἐν προοιμίῳ τεθέντων, πρὸς τὸ τῆς διακονίας ἐπίταγμα ὁ λόγος χωρεῖτω.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν, τοὺς ἐπιστατεῖν ἱερῶν φροντιστηρίων λαχόντας, ὑπεροψία δὲ καὶ ἀλαζονεῖα πρὸς τοὺς λοιποὺς χρωμένους μονάζοντας, μετρίους καὶ ταπεινόφρονας λόγῳ καὶ παραινέσεσιν ἀπεργάζεσθαι, καὶ ὡς μέλη οἰκεῖα τοὺς μοναχοὺς ἐκπαιδεύειν ἡγεῖσθαι, μὴ μόνον τῶν ψυχῶν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν σωμάτων, ὅση δύναμις, κηδομένους· πάντα δὲ πράττειν τὰ καιριώτατα μετὰ τῆς αὐτῶν γνώμης, κοινὴν τε τὴν ἐστίασιν, καὶ τὴν ἄλλην δαίταν ἔχειν· τὰ τε ἀκίνητα πάντα ἀνεκποίητα τηρεῖν, καὶ τὰ καρποφορούμενα δὴλα καθιστᾶν ἅπασιν, καὶ δεόντως ταῦτα μεταχειρίζεσθαι, ὡς ἂν ἐκ τούτων τὰ τε ποιμνία αὐτῶν εὐσταθῆ, καὶ αὐτοὶ ἀπροφάσιστοι εἴεν πρὸς τοὺς αὐτῶν καθηγητὰς τε καὶ διδασκάλους.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν, τοὺς μὴ πειθαρχεῖν ἐθέλοντας τῷ ἑαυτῶν ποιμένι μονάζοντας, ἀλλ' ἀπεναντίας τῆς μοναδικῆς βαδίζοντας τάξεως, καὶ πρόσκομμα τῇ λοιπῇ γινόμενος πληθύει, τούτους εὐπειθεῖς καὶ εὐγνώμονας ποιῆσθαι, καὶ τὴν τοῦ κυρίου ὑπακοὴν ἐκπαιδεύειν λόγῳ καὶ πνευματικαῖς εἰσηγήσεσιν, ἀξιῶς παρασκευάζων τοῦ ἐπαγγέλματος πολιτεύεσθαι, μήτε θελήμασιν οἰκεῖοις ἀκολουθοῦντας, μήτε τῇ ἰδίᾳ κτήσει, ἢ τοῖς λεγομένοις πεκουλοῖς προσέχοντας· ἵνα δὴ τοῖς ἔργοις τὴν τοῦ θείου ἀποφυγὴν βεβαιούμενοι, τῶν ἡμαρτημένων εὐροῖεν τὴν ἀπαλλαγὴν, καὶ τῶν δικαιωνιζόντων μετὰσχοιεν ἀγαθῶν.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν, τὰς πρὸς τοὺς ἡγουμένους περὰ τῶν μοναχῶν, καὶ αὐτὰ πάλιν περὰ τῶν ἡγουμένων πρὸς τοὺς μονάζοντας

γινόμενας διαφορὰς ἐρευνᾶν τε καὶ διαλύειν, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ βοηθῶ χρώμενον, πρὸς τὸ δέον ρυθμίζειν· καὶ πᾶν μὲν σκάνδαλον ἐκ μέσου ποιῆσθαι, πᾶσαν δὲ ἀντεισφέρειν εἰρηναίαν κατάστασιν, καὶ τὴν ὁσίοις πρέπουσαν ἐμφυτεύειν τούτοις διαγωγὴν.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν, τοὺς τῆς εὐθείας ἐκτρεπομένους μονάζοντας, καὶ ἀνηκόαν μὲν πρὸς τοὺς προσετώτας νοσοῦντας, τὴν πρὸς θάνατον δὲ ἁμαρτίαν ἐργαζομένους, ὡς ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης φησὶν, ὑπὲρ ὧν εὐχή καὶ παράκλησις μεγάλῃν ἰσχὺν ἔχει, τούτους, ὡς μὴ πειθομένους λόγῳ διδασκαλικῷ, ταῖς ὀφειλομέναις καθυποβάλλειν ἐπιτιμήσεσιν, ὡς ἂν ἐντεῦθεν παιδαγωγούμενοι, τὰ σώζοντα μάθοιεν, καὶ ἄλλοι τῷ ἐκείνων σωφρονισμῷ νηφαλεώτεροι περὶ τὴν πνευματικὴν εὐρίσκειντο ἐργασίαν.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν ἐντεῖλαισθαι, τοῦ τὸ ἱερὸν ἅπαντας ἐκμανθάνειν ψαλτήριον τοὺς ἐν τῷ μοναχικῷ σχήματι καταλεγόμενος· καὶ μὴ δούλων ἀθλίων λόγον ὑπέχειν, καὶ τὸ πᾶν ἀναλίσκεν εἰς τὴν τῶν γητῶν ἐργασίαν, διὰ τὴν ἀκρισίαν τῶν καθηγουμενευόντων, ἢ παρακοὴν τῶν καθυποταττομένων, καὶ ἀκηδίαν.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν παρεγγυᾶν, ἀναζητεῖν τοὺς ἡγουμένους τοὺς λειποτακτοῦντας μοναχοὺς, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦς ἐπαναστρέφειν ὑποταγὴν· τοὺς δὲ μὴ βουλομένους τοῦτο ποιῆν, εἶγε εὐλόγως, παραδιδόναι ἐν ἑτέροις μοναστηρίοις εἰς εὐλαβεῖς καὶ τὸν θεῖον φόβον διδάσκειν δυναμένους ἡγουμένους· διδακτικὸς γάρ ἐστιν ὁ τοῦ θεοῦ φόβος, καθὼς φησὶν ὁ Προφήτης· Δεῦτε τέκνα, ἀκούσατέ μου, φόβον Κυρίου διδάξω ὑμᾶς (1).

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν, τοὺς ἐν γυναικείοις μοναστηρίοις τὴν ἱερὰν ὀφείλοντας ἱερουργίαν ἐπιτελεῖν, γηραλέους εἶναι προτρέπασθαι, καὶ εὐνούχους· ἵνα μὴ διασύρηται ἡ τῶν παρθένων ὑπόληψις ὑπὸ τῶν αἰρουμένων διαλοιδορεῖν τοὺς πλησίον.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν ἐντέλλεσθαι ταῖς ἡγουμέναις, τοὺς ἐν ἑτέροις μοναστηρίοις τὰς τε συνθήκας καὶ ἐξαγορεύσεις ποιησάμενους, ἀνευ γνώμης τοῦ ἀποκείραντος μὴ προσδέχεσθαι, ἀλλὰ σπουδῇ πάσῃ κεχρηθῆσθαι πρὸς τὸ πείθειν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν

(1) Ψαλμ. λγ', 11.



παλινδρομῆν μονήν· τοὺς δὲ τοῦτο παραλόγως κατατολμῶντας πραιεῖν, ἐπιτιμᾶν καὶ ἀφορίζειν, ὡς ἐξίσου ταῖς ἀνδραποδισταῖς ἀμαρτάνοντας.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν τοῖς ἡγουμένοις προστάττειν, τῶν ὑπατεταγμένων διακωλύειν τὰς ἐν ταῖς πόλεσι προόδους, πᾶσαν τε προσπάθειαν συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ τὰς λεγομένας συντεχνίας τέλειον ἐκκόπτειν· ἔτι γε μὴν καὶ τὰς μετὰ γυναικῶν διαίτας καὶ ἀναφύσεις· οὐ γὰρ μοναδικῆς ταῦτα καθεστήκασι τάξεως σύμβολα.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν προτρέπειν πάντας, νηστείας καὶ δεήσεσι κατὰ τοὺς πατρικούς καὶ πνευματικούς τύπους σχολάζειν· μὴ τὸν χυδαῖον βίον μεταδιώκειν· τοῦτο μὲν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν, τοῦτο δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ κοινοῦ σωτηρίας· τοῖς τε ἐνδεέσι, ὅση δύναμις, τὰ δέοντα εὐαγγελικῶς ἐπιχορηγεῖν, εἰς πλείονα τῶν ψυχῶν αὐτῶν εὐόδωσιν τε καὶ περιποίησιν.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν διαμαρτύρασθαι πᾶσιν, οἱ φροντιστηρίων ἐπιμελεῖσθαι ἐτάχθησαν ἱερῶν, τοῦ μὴ ἀποκείρειν μοναχοὺς, ἢ μοναστρίαις πρὸ τριετοῦς δοκιμασίας, καὶ τότε ἀποκείρειν τοὺς μὲν ἄρβενας ἀπὸ πεντεκαιδεκαετοῦς χρόνου· τὰς δὲ γυναῖκας, ἀπὸ ἐπτακαιδεκαετοῦς· τοῦτο γὰρ τοῖς πατρικοῖς διατυπῶνται θεσμοῖς· τὸ γὰρ παρὰ ταῦτα γινόμενον, συγχύσεως καὶ ταραχῶν, ὡς τὰ πολλά, δείκνυται αἴτιον.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν ἅπασι παραινεῖν, οἷς ἡ γνώμη πρὸς τὸ νεουργεῖν ἐστὶν ἱερὰ φροντιστήρια, μὴ οἰκοδομεῖν ταῦτα ἐν ἀσέμνοις τόποις, ἢ ὡς ἐγγυτάτω χωρίων· μὴ δ' αὖ, οἷς ἡ περιουσία οὐκ αὐτάρκης ἐστίν, εἰς τὸ χορηγεῖν τούτοις τὰ πρόσφορα· τὸ μὲν γὰρ ἐτοίμην οἶδε ψυχῆς παρέχειν φθορὰν, τὸ δὲ τὴν καταστροφὴν αὐτοῖς πρόδηλον ποιεῖται καὶ πρὸ τῆς ἐργασίας.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν, εἴ που μοναστηρίου πατριαρχικοῦ, οἷα εἰκός, ἡγουμένος τελευτήσῃ, τὸν ὑπὸ πάντων ψηφίζόμενον πρὸς ἡμᾶς ἀναπέμπειν, καὶ μὴ ἕτερον, ὃν οὐχ αἰροῦνται οἱ μοναχοί, ἀλλ' ὃν πάντες ἐκλέξονται ὡς ἂν τῆς χειροθεσίας ἀξιούμενος, οὕτω ποιμάνῃ τὸ ὑποχείριον.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν, εἴ που χρεια ἐπέλθοι, καταγράψασθαι ἅπαντα τὰ τοῖς πατριαρχικοῖς προνομίοις ἀνήκοντα μοναστήρια,

ἅμα τοῖς διαφέρουσι αὐτοῖς πράγμασι τε καὶ ἱεροῖς σκεύεσι, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀναπέμψαι.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν, τοὺς ἐν τοῖς μοναστηρίαις παραβάλλοντας, καὶ ταῦτα καινοτομοῦντας, ἄλλας τε ἀκαίρους αὐταῖς ἐπηρείας καὶ βλάβας ἐπάγοντας, ὅση δύναμις ἀνακάπτειν· καὶ τοῖς ἐκεῖσε ἀκουμένοις τὸ ἀζήμιον, καὶ ἀνενόχλητον, κατὰ τὴν εὐσεβῆ λόγον, διακοεῖσθαι.

Δεῖ τὴν σὴν εὐλάβειαν ἐν ἐκάστη μονῇ, ἐν ἣ παραβάλλειν ὀφείλεις, τοῦτο δὴ τὸ παρεσχημένον σοι τῶν προσταγμάτων ἐγγράφον καλυπαναγινώσκειν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἐντολὴν δηλαδὴ παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος ἔχουσαν· ὡς ἂν καὶ τὴν ἡμετέραν περὶ αὐτῶν ἐπιγνοῖεν διαταγὴν, καὶ σὲ ὡς πατέρα δέχοιντο καὶ διορθωτὴν τῶν ἡμελημένων, ἀλλ' οὐχὶ φθορέα καὶ λυμεῶνα· καὶ ταῖς σαῖς νοθεσίαις ἐτοιμότεροι κατασταεῖν καὶ σπουδαιότεροι.

Τούτοις σε καὶ ἐγὼ προσιμῶις, καὶ νῦν ἐρήθημεν δέον ἐξασφαλίσασθαι, τὸ θεῖον δεδουκότες κατάκριμα. Ἀλλ' εἰ μὲν φύλαξ εἴης τῆς ἡμετέρας διαταγῆς, ἄνωθεν Θεὸς ἀμείψεται σε τῶν πόνων ἀξίως, νῦν καὶ ἐν τῇ τῶν βεβιωμένων διαγνώσει· εἰ δὲ παραβάτης τῆς ἡμετέρας εὐρεθῆς ἐντολῆς ἐπὶ λύμῃ καὶ καινοτομίᾳ τινῶν γενόμενος, Θεὸν ἔξεις πρὸ τῆς ἀνθρωπίνης δίκης τὸν ἀμυνόμενον, εὐθύνας τε ἀπαιτοῦντα καὶ νῦν, καὶ ὀπηνίκα ἐκάστω τὰ ἐπίχειρα τῶν οἰκείων ἀποδίδωσιν ἔργων.

Ἔτερον (1).

**Η** ΤΑΠΕΙΝΟΤΗΣ ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς γράμματος ἀνατίθησι τῷ ἐντιμοτάτῳ δεῖνι, τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης Ἰκκλησίας, τὴν ἐξαρχίαν καὶ διοίκησιν καὶ οἰκονομίαν πασῶν τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐνορίᾳ χωρῶν, ὅσις καὶ ὀφείλει ἐπιβλέπειν καὶ ἐπιτηρεῖν αὐτάς, καὶ πάντα τὸν εὐρισκόμενον ἐκεῖσε θεοφιλῆ κληρὸν, καὶ τὸν χριστῶνυμον λαόν, καὶ διδάσκειν, καὶ παραινεῖν, καὶ εὐαγγελεῖσθαι αὐτοῖς τὰ ψυχωφελῆ καὶ σωτήρια· ἔχων ἀδειαν ἐξετάζειν ἀκριβῶς τοὺς ἱερωθήσεσθαι βουλομένους, καὶ κτιστῶν συνήθων μαρτυριῶν παραπέμπειν αὐτοὺς πρὸς τὴν ἡμετέραν τα-

(1) Ἐκ τοῦ Χειρ. Γ.



πεινότητα χειροτόνησομένους: διερευνᾶν ὁμοίως τοὺς ἐθέλον-  
τας ἀναδέξασθαι τὸ τῆς πνευματικῆς πατρότητος λειτούργημα,  
εἴτε ἱερομόναχοι εἰσιν, εἴτε ἀπλῶς ἱερεῖς, καὶ εἴπερ ἔχουσι τὸν  
τρόπον τῷ ἀξιώματι σύμφωνον, προσάγειν καὶ τούτους ἡμῖν,  
ὥστε δι' ἐνταλμάτων πνευματικούς πατέρας ἀποκαθίστασθαι  
κρίνειν ἀπάσας τὰς παρεμπιπτούσας ὑπαθέσεις ἐκκλησιαστικὰς  
ὁμοῦ καὶ κοσμικὰς, καὶ νομίμως, καὶ κανονικῶς ταύτας διορθοῦν  
ἀνακρίνειν τε τοὺς ἱερωμένους, καὶ, ὡς αὐτῷ βουλευτὸν, δεόντως  
ἐπιτιμᾶν καὶ κανονίζειν, καὶ αὐθις συγχωρεῖν ἡδέως. Ἐκχωροῦ-  
μεν δὲ αὐτῷ, καὶ θεῖους καὶ ἱεροὺς ναοὺς, δι' ὧν ἂν ἐθέλη, κα-  
θιεροῦν κατὰ τὴν ἀνωθεν ἐπικρατήσασαν εἰς τοῦτο ἐκκλησιαστι-  
κὴν παράδοσιν, καὶ ἀπλῶς πάντα ἔχειν τὰ ἡμέτερα δίκαια ἐν  
τῇ εἰρημένῃ ἐνορίᾳ· ὅθεν καὶ ὀφείλουσιν ἅπαντες οἱ αὐτόθι εὐ-  
ρισκόμενοι ἱερωμένοι, μονάζοντες, ἄρχοντες, καὶ ὁ λοιπὸς ἅπας  
χριστιανὸς λαὸς, στέργειν καὶ τιμᾶν αὐτὸν, καὶ ὑποτάσσεσθαι  
αὐτῷ ὡς ἐμοί, καὶ τὴν αὐτὴν ἀποδιδόναι τιμὴν, καὶ ὑποταγὴν,  
καὶ εὐπειθειαν· τούτου γὰρ χάριν ἀπολέλυται αὐτῷ τὸ παρὸν  
γράμμα.

Ἄλλο (1).

**Η** ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ἡμῶν, διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς εὐεργετικοῦ  
γράμματος, εὐεργετῆ καὶ δωρεῖται τῷ ἐντιμοτάτῳ μεγάλῳ  
ῥήτορι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας κύρ.  
Δημητρίῳ, τῷ κατὰ Πνεῦμα υἱῷ ἀγαπητῷ αὐτῆς, τὴν ἐξαρ-  
χικὴν δεσποτεῖαν τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον πατριαρχικῶν  
καὶ σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων, ἐπὶ τὸ λαμβάνειν τὰ κατ'  
ἔτος παρεχόμενα ἐξ αὐτῶν ἐτήσια πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ  
Χριστοῦ μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐφ' ὅρῳ ζωῆς αὐτοῦ, εἰς μερικὴν  
περίθαλψιν καὶ ζωάρκειαν, ὡς ἀόκνως καὶ ἐπιμελῶς ὑπηρε-  
τοῦντι ἐν τῇ πατριαρχικῇ αὐλῇ καὶ μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκ-  
κλησίᾳ· δεῖ γὰρ τοὺς κοπιῶντας ὑπὲρ αὐτῆς τῶν ἀναγκαίων μὴ  
ὑστερεῖσθαι, ἀλλὰ τῆς προσηκούσης φιλοτιμίας ἀπολαμβάνειν.  
Διὸ καὶ γράφομεν, ἵνα ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὁ διαλη-

(1) Τὰ ἐπόμενα τρία ἐκ τοῦ Σρυσ. σιλ. μδ'. μί. μξ'.

φθεις μὲγας ῥήτωρ κύρ Δημήτριος εἴη καὶ λέγηται ἐξάρχος  
τῶν πατριαρχικῶν αὐτῶν σταυροπηγίων, καὶ ἔχη τὴν ἐξαρ-  
χίαν ταύτην ἐφ' ὅρῳ ζωῆς αὐτοῦ ἀναφαιρέτως καὶ ἀναποσπά-  
στως, καρπούμενος καὶ γεμύμενος τὰ ἐτήσια αὐτῶν ἀναντιφ-  
ρήτως καὶ ἀνεμποδίστως πρὸς μερικὴν περίθαλψιν αὐτοῦ, μη-  
δενδὸς ἐναντιουμένου ἢ ἀντιλέγοντος, ἐν ἀργίᾳ καὶ ἀφορισμῷ  
ἐξ ἀποφάσεως· ὅθεν καὶ εἰς ἐνδειξὴν ἐνεχειρίσθη αὐτῷ τὸ πα-  
ρὸν εὐεργετικὸν γράμμα.

### ΓΡΑΜΜΑ ΕΞ ΑΡΧΙΚΟΝ ΚΑΤ' ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ.

**Ε**ΝΤΙΜΟΤΑΤΟΙ κληρικοί τῆς ἀγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Φα-  
ναρίου καὶ Νεοχωρίου, καὶ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς μετὰ πάντων  
τῶν ὑπακειμένων αὐτῇ χωρίων, χρήσιμοι ἄρχοντες, καὶ γέ-  
ροντες, καὶ λοιποὶ πάντες εὐλογημένοι Χριστιανοί, υἱοὶ ἐν  
Κυρίῳ ἀγαπητοὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη ὑμῖν ἅπασι,  
καὶ εἰρήνη, καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ, εὐχὴ δὲ, εὐλογία, καὶ συγχώ-  
ρησις παρ' ἡμῶν. Ἐπειδὴ διὰ τὸ φανῆναι τὸν κακοαρχιεπίσκο-  
πον ὑμῶν Κλήμεντα ἀπειθῆ, καὶ παρήκοον, καὶ ἀνυπότακτον,  
καὶ καταφρονητὴν τῶν πατριαρχικῶν συνοδικῶν ἡμῶν γραμ-  
μάτων, καὶ μὴ φροντίσαντα ὀλοτελῶς πληρῶσαι καὶ ἀποστέλ-  
λαι τὰ συνοδικῶς ριφθέντα αὐτῷ ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα  
καὶ δικαιώματα, καθαιρέσει παντελεῖ συνοδικῇ καθυπεβάλο-  
μεν αὐτὸν, καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀπεγυμνώσαμεν, καὶ τῆς  
ἐπαρχίας ταύτης ἐξωστρακίσσαμεν, καὶ ἀπεδιώξαμεν· οὐ ἐνε-  
κεν ἀποκαθιστῶμεν ἐξάρχον πατριαρχικόν, καὶ ἐπίτροπον, τὸν  
ιερώτατον μητροπολίτην Λαρίσης, ὑπέρτιμον καὶ ἐξάρχον  
δευτέρας Θετταλίας καὶ πάσης Ἑλλάδος, κύρ Μακάριον, τὸν ἐν  
ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συλλειτουργόν,  
ἐπὶ τῷ ἐπιστατεῖν ὑμᾶς ἀρχιερατικῶς, καὶ συνάζειν, καὶ πα-  
ραλαμβάνειν πάντα τὰ ἐμπίπτοντα τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ἐκκλη-  
σιαστικὰ εἰσοδήματα, καὶ δικαιώματα, καὶ φυλάττειν αὐτὰ  
διὰ καθαροῦ καταστίχου. Ὅθεν γράφοντες ἐντελλόμεθα ὑμῖν  
συνοδικῶς, γνώμῃ κοινῇ καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιε-  
ρέων, καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν.



ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τοῦ διαληφθέντα ἱερώτατον μητροπολίτην Ἀαρίας κὺρ Μιχαρίον, γινώσκοντες αὐτὸν ἡμέτερον ἐξάρχον πατριαρχικὸν καὶ ἐπίτροπον, τιμᾶτε, καὶ ἀγαπάτε αὐτὸν, καὶ διευλαβήθητε, καὶ πείθησθε, καὶ ὑποτάσσησθε κατὰ τὸ προσήκον καὶ δέον, καὶ παρέχητε τῇ αὐτοῦ ἱερότητι, μετὰ πάσης εὐγνωμοσύνης, εὐπειθείας τε, καὶ ὑποταγῆς, ἕπαντα τὰ ἐμπέπουτα τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα, καὶ δικαιώματα, οἱ μὲν ἱερεῖς, τὰ κανονικά, οἱ λαϊκοί, τὰ συνοικέσια, τὰς πανηγύρεις, ζητίας, πατριαρχικὴν τε, καὶ τοπικὴν, καὶ εἴ τι ἄλλα σύνηθες τῷ τόπῳ, ἐγχειρίζοντες τὰ πάντα εὐγνωμόνως, καὶ εὐπειθῶς, ὅπως διαφυλάττωνται τὰ πάντα διὰ καθαροῦ καταστήχου, εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιωμάτων, καὶ τῶν χρεῶν τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς ἔχοντα αὐτὸν ἔδειαν καὶ ἐξουσίαν παρ' ἡμῶν κρίνειν καὶ θεωρεῖν πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν κρίσιν τε καὶ ὑπόθεσιν νομίμως καὶ κανονικῶς, καὶ εἰς τὸν τοῦ δικαίου τρόπον ἀποκαθιστᾶν, ἄνευ μόνης τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως, καὶ ἀργεῖν, καὶ ἀφορίζειν, καὶ παιδεύειν πάντα ἔτακτον καὶ ἀπειθῆ φαινόμενον πρὸς αὐτὸν ἱερωμένον, καὶ λαϊκὸν, καὶ ἐπιστατεῖν πᾶς πάντα ἀρχιερατικῶς ὅσοι δ' ἂν φανῶσιν ἐναντίοι, καὶ ἀπειθεῖς, καὶ παρήκοοι, καὶ σκληροτράχηλοι, ἱερεῖς μὲν ὄντες, ἄργοι ἕστωσαν πάσης ἱερατικῆς ἐνεργείας, καὶ τάξεως, καὶ ἐστερημένοι παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ εἰσοδήματος, λαϊκοὶ δὲ, ἀφωρισμένοι ἀπὸ Θεοῦ, καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλυτοι μετὰ θάνατον, καὶ προκοπὴν οὐ μὴ ἴδοισιν, καὶ ἐξω τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὁμοίως δὲ ποιήσατε, ὡς γράφομεν. Οὕτω γενέσθω ἐξ ἀποφάσεως.

Ἔτερον.

**ΙΕΡΩΤΑΤΕ** μητροπολίτα Τορνόβου, ὑπέριμε, καὶ ἐξάρχη πάσης Βουλγαρίας, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφε καὶ συλλειτουργε, κὺρ Ἀθανάσιε, χάρις εἴη σοι, καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ. Γίνωσκε διὰ τοῦ παρόντος, ὡς ἐβρίθῃ σοι συνοδικῶς νέα πατριαρχικὴ ζητία, τῆς νῦν τρεχοῦσης ἐνάτης Ἰνδικτιῶνος, ἥτις διορίσθη δοθῆναι τῷ τιμιωτάτῳ καὶ εὐγενεστάτῳ ἔρχοντι κυρίτζῃ Μιχαλάκη Ρωσέτῳ, υἱῷ κατὰ Πνεῦμα ἀγαπητῷ τῆς ἡμῶν μετριότητος, διὰ τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ χρέος τῆς Ἐκκλησίας, περὶ ἧς πέμπεται ἐξάρχικῶς αὐτόθι πρὸς σὲ ὁ ἐντιμότερος καὶ λογιώτατος λογοθέτης γενικός τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας κὺρ Ἰωάννης, ὁ κατὰ Πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς ἡμῶν, ἐπὶ τῷ παραλαβεῖν ἀπὸ τῆς ἀρχιερωσύνης σου τὸ ἀνάλογον ταύτης τῆς πατριαρχικῆς ζητίας τῆς ἐνεστῶσης ἐνάτης Ἰνδικτιῶνος. Διὰ τοῦτο γράφοντες ἐντελλόμεθά σοι συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων, καὶ ὑπερίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα, ἐρχομένου τοῦ διαληφθέντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ ἐξάρχου εἰς τὰ αὐτόθι, ἀποδεχθῆς αὐτὸν μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς, καὶ φιλοφροσύνης, καὶ δεξιώσεως, καὶ εὐθέως χωρὶς τινος προφάσεως, καὶ ἀναβολῆς καιροῦ, καὶ βραδυτήτος, πληρώσης πρὸς αὐτὸν τὴν συνοδικῶς σοι ριφθείσαν ταύτην πατριαρχικὴν ζητίαν τῆς ἐνάτης Ἰνδικτιῶνος, σώαν καὶ ἀνελλιπῆ, κατὰ τὴν περιληψὶν τῆς πατριαρχικῆς ἡμετέρας ἀποδείξεως, καὶ ποιήσης τὴν ἐξόφλησιν ὅσον τάχος, κατ' οὐδὲν ἀντιλέγων, ἢ τὸν καιρὸν ἀναβαλλόμενος, ἐπὶ τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν ἐξωφλημένον καὶ εὐχαριστημένον, καὶ ἀποκομίσει τὰ ἄσπρα αὐτὰ, καὶ δοῦναι τῷ εἰρημένῳ ἔρχοντι. Ἄν δὲ παρακούσης, καὶ μὴ ποιήσης ὡς γράφομεν, ἔπεται σοι ζημία, καὶ ἔξοδα, καὶ παιδεία ἐκκλησιαστικὴ ὅθι δὲ, εἰάν ἀγαπᾷς τὴν τιμὴν σου, καὶ τὸ ἀζήμιον, φρόντισον ποιῆσαι, ὡς γράφομέν σοι, καὶ μὴ ἄλλως ἐξ ἀποφάσεως. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴη μετὰ τῆς σῆς ἱερότητος.



## ΠΡΟΤΡΟΠΗ ΣΥΝΟΙΚΕΣΙΟΥ,

Η λεγομένη βούλλα (1).

**Θ**ΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΕ πρεσβύτερε κὺρ δεινα, ποιήσον εὐχὴν μνήστειας, καὶ τελείας ἱερουργίας γάμου ἐπὶ τῷ, καὶ τῇ, ἔννευ συγγενείας, τριγαμίας, μαιχοζευξίας τε, καὶ ἀνηθότητος, καὶ παντός ἄλλου τοῦ παρὰ τῶν φιλευσεβῶν νόμων ἀπηγορευμένου· εἰ γὰρ τοιοῦτον ποιήσεις, μέλλεις κινδυνεύσειν εἰς τὴν ἱερωσύνην σου, περιουσία τοῦ δεινός ἄρχοντος τῆς Ἐκκλησίας. Μηνί, Ἰνδικτιῶνος.

## ΠΡΟΒΙΒΑΣΤΙΚΑ ΘΡΟΝΩΝ

Καὶ περὶ ἐπιδόσεως ἐπαρχιῶν (2).

**Η** ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ἡμῶν, εὐδοκία τοῦ κρατίστου καὶ ἀγίου μου αὐτοκράτορος, καὶ γνώμη τῆς περὶ αὐτὴν ἱεράς καὶ μεγάλης Συνόδου τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τοῦ δεινός καὶ τοῦ δεινός, τιμῆ διὰ τοῦ παρόντος γράμματος τὴν ἀγιωτάτην ἐπισκοπὴν τήνδε τῷ τῆς μητροπόλεως ὀνόματι, καὶ τῇ τιμῇ, καὶ τῇ προεδρίᾳ· καὶ τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον αὐτῆς, μητροπολίτην ἀπὸ τοῦ νῦν παρακελεύεται καὶ εἶναι, καὶ ὀνομάζεσθαι, ὥστε τοῖς λοιποῖς ὑπερτίμοις αὐτὸν συνχριθμῆσθαι, καὶ τόπον, καὶ τιμὴν ἔχειν μητροπολίτου ἔν τε στάσεσι καὶ καθέδραις, καὶ ταῖς λοιπαῖς συνοδικαῖς καὶ ἐκκλησιαστικαῖς συνελεύσεσι, καὶ πᾶσι τοῖς τῶν μητροπολιτῶν δικαίοις καὶ προνομίοις. Τούτου γὰρ χάριν ἀπολέλυται αὐτῷ δὴ τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ τῷ δεινί καὶ ὑπερτίμῳ, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῷ ἀδελφῷ τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ συλλειτουργῷ καὶ τὸ παρὸν αὐτῆς γράμμα δι' ἀσφάλειαν.

**Η** ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ἡμῶν, γνώμη καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἱεράς καὶ μεγάλης Συνόδου τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ δεινός, καὶ τοῦ δεινός, παρακελεύεται διὰ τοῦ παρόντος γράμματος, ἔχειν τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην τόνδε, τὸν τόπον τοῦ δεινός, ὃν

καὶ ὀφείλει κατέχειν ἀπὸ τοῦ νῦν ἔν τε στάσεσι καὶ καθέδραις, ταῖς μετὰ τῆς Συνόδου, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐκκλησιαστικαῖς συνελεύσεσιν, ἐπὶ πάσῃ τῇ ζωῇ αὐτοῦ· ἢ αὐτός, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν μητροπολίται τῆς Βαλκηνίας ταύτης· τούτου γὰρ χάριν ἀπολέλυται τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ τῷ δεινί, ὑπερτίμῳ, καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντι τοῦ δεινός, καὶ τὸ παρὸν γράμμα τῆς ἡμῶν μετριότητος.

**Η** ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ἡμῶν, διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς γράμματος, ὁμοῦ μὲν φροντίζουσα τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως τῆςδε, ὡς ἂν ἔχη ἀρχιερατικὴν ἐπίσκεψιν, καὶ ἀπολαύη τοῦ ἐντεῦθεν ἁγιασμοῦ, ὁμοῦ δὲ καὶ τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου τοῦδε ἐπιμελουμένη καὶ πρόνοιαν ποιούσα, ὥπως μὴ ἐνδεῶς ἔχη τῶν ἀναγκαίων χρειῶν τῶν σωστικῶν, παραδίδωσιν αὐτῷ ἐπιδόσεως λόγῳ τὴν εἰρημένην μητρόπολιν. Ὄφείλει τοίνυν παραλαβεῖν αὐτὴν, καὶ οἰκονομεῖν κατὰ τὸ Θεοῦ θέλημα, διδάσκων τὸν ἐν αὐτῇ εὐρισκόμενον τοῦ Κυρίου λαόν, καὶ παραινῶν, καὶ εἰσηγούμενος αὐταῖς τὰ ψυχωφελεῖ καὶ σωτηρία, ἔχων ἄδειαν ἀναγνώστας σφραγίζειν, ὑποδιακόνους, καὶ διακόνους προβιβάζειν, καὶ πρεσβυτέρους χειροτονεῖν, ἱεουργεῖν ἀκωλύτως, ὅτε βούλεται, θείους καὶ ἱεροῦς ναοὺς καθιεροῦν, πνευματικοὺς πατέρας ἐγκαθιστᾶν, καὶ τ' ἄλλα πάντα ποιεῖν τὰ ἀρχιερατικά, δίχα μόνως τῆς τοῦ ἱερατικοῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως· ὀφείλων ἐπιλαβέσθαι καὶ τῶν προσόντων τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ κτημάτων τε καὶ πραγμάτων, καὶ λοιπῶν δικαίων καὶ προνομίων, καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῆς αὐτῆς προκοπῆς καὶ αὐξήσεως, καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπιδόσεως ὀφειλόντων καὶ τῶν εὐρισκόμενων ἐν αὐτῇ κληρικῶν, ἱερωμένων, μοναχῶν, ἀρχόντων, καὶ παντός τοῦ χριστωνύμου πληρώματος, τὴν προσήκουσαν ἀπονέμειν αὐτῷ τιμὴν, καὶ ὑποταγὴν, καὶ εὐπειθειαν. Τούτου γὰρ χάριν ἐπιδέδοται τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ τῷδε, ὑπερτίμῳ καὶ προέδρῳ τῆςδε, καὶ τὸ παρὸν γράμμα τῆς ἡμῶν μετριότητος δι' ἀσφάλειαν, μηνί τῷδε, Ἰνδικτιῶνος.

(1) Ἐκ τοῦ Χειρ. Γ. — (2) Τὰ τρία ἐπόμενα ἐκ τοῦ Χειρ. Γ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ  
ΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ ΤΟΜΟΥ  
ΤΟΥ  
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ  
ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ.

Ν Ο Μ Ο Σ

Περὶ ἐπισκοπῶν, καὶ ἐπισκόπων, καὶ περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦς  
ἐπισκόπους τελούντος κλήρου (1).

Ο Θ Ω Ν

Β Λ Ε Ω Θ Ε Ο Υ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ψηφισάμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς βουλῆς καὶ τῆς γερουσίας,  
διατάττομεν.

ΤΜΗΜΑ Α'.

Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπισκοπῶν, καὶ τῆς διαιρέσεως αὐτῶν.

Ἄρθρ. Α'. Ο ΑΡΙΘΜΟΣ τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ ἐπισκοπῶν προσ-  
διορίζεται εἰς εἰκοσιτέσσαρας.

Ἄρθρ. Β'. Αἱ ἐπισκοπαὶ εἰσὶν αἱ ἑξῆς.

Α. Ἐν τῷ νομῷ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, δύο.

α'. Ἡ ἐπισκοπὴ Ἀθηνῶν, περιλαμβάνουσα τὰς ἐπαρχίας Ἀτ-  
τικῆς, Μεγαρίδος, καὶ Λιγύνης.

β'. Ἡ ἐπισκοπὴ Θεβῶν καὶ Λεβαδείας, περιλαμβάνουσα τὰς  
ὁμωνύμους ἐπαρχίας.

(1) Ἐκδίδομεν ἐνταῦθα ἐν παραρτήματι τὸν τῆς 9 Ἰουλίου 1852 Νόμον, δι-  
οὗ ἐκανοποίησαν ἡ διαίρεσις τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος μητροπόλεων,  
ἀρχιεπισκοπῶν καὶ ἐπισκοπῶν, καὶ τὰ περὶ τῆς ψήφου καὶ προχειρίσεως αὐτῶν.  
Ἐσαύτως δὲ καὶ τὸν καταστατικὸν Νόμον τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς  
Ἑλλάδος.



Β. Ἐν τῷ νομῷ Εὐβοίας, δύο.

α'. Ἡ ἐπισκοπὴ Χαλκίδος, περιλαμβάνουσα τὰς ἐπαρχίας Χαλκίδος καὶ Ξηροχωρίου, μὲ τὰς νήσους Σκίαθον, Σκόπελον, καὶ Ἀλόνησον.

β'. Ἡ ἐπισκοπὴ Καρυστίας, περιλαμβάνουσα τὴν ὁμώνυμον ἐπαρχίαν, καὶ τὴν νήσον Σκῦρον.

Γ. Ἐν τῷ νομῷ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, δύο.

α'. Ἡ ἐπισκοπὴ Φθιώτιδος, περιέχουσα τὰς ἐπαρχίας Φθιώτιδος καὶ Λοκρίδος.

β'. Ἡ ἐπισκοπὴ Φωκίδος, περιέχουσα τὰς ἐπαρχίας Παρνασσίδος καὶ Δωρίδος.

Δ. Ἐν τῷ νομῷ Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας, δύο.

α'. Ἡ ἐπισκοπὴ Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας, περιέχουσα τὰς ἐπαρχίας Μεσολογγίου, Τριχωνίας, Βονίτσης, Ξηρομέρου, καὶ Βάλτου.

β'. Ἡ ἐπισκοπὴ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας, περιέχουσα τὰς ὁμώνυμους ἐπαρχίας.

Ε. Ἐν τῷ νομῷ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, τρεῖς.

α'. Ἡ ἐπισκοπὴ Ἀργολίδος, περιλαμβάνουσα τὰς ἐπαρχίας Ναυπλίας, καὶ Ἄργους.

β'. Ἡ ἐπισκοπὴ Κορινθίας, συγκειμένη ἐκ τῆς ὁμώνυμου ἐπαρχίας.

γ'. Ἡ ἐπισκοπὴ Ἰδρας καὶ Σπετσῶν, περιλαμβάνουσα τὰς ἐπαρχίας Ἰδρας, Σπετσῶν, Ἰρμιονίδος, καὶ Τροιζηνίας.

Ζ. Ἐν τῷ νομῷ Ἀχαΐας καὶ Ἠλείδος, δύο.

α'. Ἡ ἐπισκοπὴ Πατρῶν καὶ Ἠλείας, περιέχουσα τὰς ὁμώνυμους ἐπαρχίας.

β'. Ἡ ἐπισκοπὴ Καλαβούτων καὶ Αἰγιαλείας, περιέχουσα τὰς ὁμώνυμους ἐπαρχίας.

Ζ. Ἐν τῷ νομῷ Ἀρκαδίας, δύο.

α'. Ἡ ἐπισκοπὴ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, συγκειμένη ἐκ τῶν ὁμώνυμων ἐπαρχιῶν.

β'. Ἡ ἐπισκοπὴ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως, συγκειμένη ἐκ τῶν ὁμώνυμων ἐπαρχιῶν.

Η. Ἐν τῷ νομῷ Μεσσηνίας, δύο.

α'. Ἡ ἐπισκοπὴ Μεσσηνίας, συγκειμένη ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν Μεσσηνίας, Καλαμών, καὶ Πυλίας.

β'. Ἡ ἐπισκοπὴ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, συγκειμένη ἐκ τῶν ὁμώνυμων ἐπαρχιῶν.

Θ. Ἐν τῷ νομῷ Λακωνίας, τρεῖς.

α'. Ἡ ἐπισκοπὴ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης, περιλαμβάνουσα τὰς ἐπαρχίας Λακεδαιμόνος, καὶ Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς.

β'. Ἡ ἐπισκοπὴ Γυθίου, συγκειμένη ἐκ τῆς ὁμώνυμου ἐπαρχίας.

γ'. Ἡ ἐπισκοπὴ Οἰτύλου, συγκειμένη ἐκ τῆς ὁμώνυμου ἐπαρχίας.

Ι. Ἐν τῷ νομῷ Κυκλάδων, τέσσαρες.

α'. Ἡ ἐπισκοπὴ Σύρου καὶ Τήνου, περιέχουσα τὰς ἐπαρχίας Σύρου, Τήνου, καὶ Μήλου.

β'. Ἡ ἐπισκοπὴ Ἄνδρου καὶ Κέας, περιέχουσα τὰς ὁμώνυμους ἐπαρχίας.

γ'. Ἡ ἐπισκοπὴ Νάξου, συγκειμένη ἐκ τῆς ὁμώνυμου ἐπαρχίας.

δ'. Ἡ ἐπισκοπὴ Θήρας, συγκειμένη ἐκ τῆς ὁμώνυμου ἐπαρχίας.

Διὰ βασιλικοῦ διατάγματος θέλει προσδιορισθῆ ἡ ἔδρα ἐκάστης ἐπισκοπῆς, μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

#### ΤΜΗΜΑ Β'.

*Περὶ τῶν ἐπισκόπων, καὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν.*

Ἄρθρ. Γ'. Ἐκάστη ἐπισκοπὴ ἔχει ἴδιον ἐπίσκοπον.

Ὅσακις ἐπέλθῃ ἀνάγκη νὰ χειροτονηθῇ ἐπίσκοπος, ψηφίζονται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τρεῖς ἐκ τῶν κληρικῶν, πολιτῶν Ἑλλήνων, τῶν ἐχόντων ὀρθῶς καὶ ὑγιῶς περὶ τὴν πίστιν, καὶ διακεκριμένων ἐπὶ συνέσει, καὶ εἰς ἀνεπιλήπτω, καὶ παιδείᾳ ἐκκλησιαστικῇ.

Τῶν οὕτω ψηφισθέντων τριῶν τὰ ὀνόματα ὑποβάλλονται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς τὸν βασιλέα διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν· ὁ δὲ βασιλεὺς φέρει τὴν ἐγκρισίν του ἐπὶ τῶν ἑνα ἐξ αὐτῶν.



Ἡ ἐγκρίσις τοῦ βασιλέως ἀνακοινοῦται εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, καὶ παρ' αὐτῆς τελοῦνται τότε ἐπὶ τὸν ἐκλεχθέντα τὰ νενομισμένα ἐκκλησιαστικῶς, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Πέμπεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὸ μῆνυμα πρὸς τὸν ἐκλεχθέντα, καὶ οὗτος δίδει ἐνώπιον αὐτῆς τὴν περὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἐπισκοπῆς, ἐν ἧ χειροτονηθήσεται ἐπίσκοπος, διαβεβαίωσιν αὐτοῦ, ἔχουσαν οὕτως·

« Ἐπειδὴ διὰ τῆς ψήφου τῶν θεοῦθεν ὀδηγηθέντων ἁγίων ἀρχιερέων, τῶν συγκροτούντων τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐψηφίσθη ὁ ἐλάχιστος ἐγὼ ὡς ἀξίος τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ὁσίου λειτουργήματος τῆς ἀρχιερωσύνης, ὅπως κατασταθῶ μητροπολίτης (ἀρχιεπίσκοπος, ἢ ἐπίσκοπος) τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως (ἀρχιεπισκοπῆς, ἢ ἐπισκοπῆς) Ν. . . . καὶ ἔτυχον τῆς τοῦ μεγαλειοτάτου βασιλέως ἡμῶν ἐγκρίσεως, πείθομαι τῷ θεῷ βουλόματι, καὶ δέχομαι τὴν ποιμαντορίαν τῆς μητροπόλεως (ἀρχιεπισκοπῆς, ἢ ἐπισκοπῆς) ταύτης, διαβεβαίων διατηρῆσαι ἀκραιφνῶς τὰ ἱερά καθήκοντα τῆς ἡς ἀναδέχομαι ἱεραρχίας, καὶ ποιμᾶναι θεοφιλῶς τὸ λογικὸν ποίμνιον τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν εἰς νομὰς σωτηρίους τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος, καὶ διαμεῖναι πιστὸς εἰς τὸν φιλόχριστον ἡμῶν βασιλέα καὶ κυριάρχην, καὶ ἀκατάγνωστος διὰ τῆς θείας χάριτος εἰς πάντα τὰ ἀρχιερατικά καθήκοντα. »

Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη τοῦ ὑποψηφίου, γεγραμμένη ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῶν ὑπομνημάτων, ὑπογράφεται παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπομένως προχειρίζεται κατὰ τὰς κανονικὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις ἐπίσκοπος τῆς ἡς ἔλαχεν ἐπισκοπῆς· μετὰ δὲ τὴν χειροτονίαν ἐπικυροῦται καὶ διὰ βασιλικοῦ διατάγματος, ὅπως ἀναγνωρίζηται τοιοῦτος παρὰ τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ ἀρχῶν. Πρὶν ἢ ἀναλάβῃ δὲ τὰ ἀρχιερατικά καθήκοντά του, διαβεβαίωσιν τὴν πίστιν αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως διὰ τῆς ἐξῆς προσφωνήσεως.

« Μεγαλειότατε βασιλεῦ! Διαβεβαίω ἐπὶ τῇ ἀρχιερωσύνῃ μου, ὅτι ἀείποτε διατελῶν πιστὸς εἰς τὴν Ἱμετέραν Μεγαλειότητα, τὸν βασιλέα καὶ κυριάρχην μου, καὶ εὐπειθῆς εἰς τὸ σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους τοῦ βασιλείου, καταβαλῶ πᾶσαν σπουδὴν σὺν πάσῃ δυνάμει, ἵνα ἐκπληρῶ τῇ θεῷ χάριτι πάντῃ

» τὰ τὰ ἀρχιερατικά καθήκοντα τῆς πνευματικῆς ποιμαντορίας τοῦ κατὰ τὴν κληρωθεῖσάν μοι ἐπισκοπὴν πιστοτάτου σοῦ λαοῦ· καὶ μάρτυρα ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τῆς διαβεβαίωσός σου αὐτὸν τὸν ὑψιστον Θεόν, ὃς δῶν τῇ Ἱμετέρῃ Μεγαλειότητι ζωὴν πολυχρόνιον ἐν ἀκρᾷ ὑγείᾳ, διατηρεῖν δὲ τὴν Ἱμετέραν βασιλείαν ἀδιάσειστον, εὐδαιμονοῦσαν, αὐξάνουσαν, καὶ κρατυνομένην εἰς αἰῶνας αἰώνων. »

Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη, ἔγγραφος καὶ ὑπογεγραμμένη παρ' αὐτοῦ, τηρεῖται εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

Ἄρθρ. Δ'. Ἐπίσκοπος, κανονικῶς χειροτονηθεὶς, δὲν ἀποβάλλεται τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, εἰμὴ ὅταν οικειοθελῶς παραίτηθῇ, ἢ ἐπὶ μόνῳ ἐγκλήματι ἐπάγοντι καθαίρεσιν.

Μετὰθεσις ἐπισκόπου γίνεται μόνον ἐγκρίσει τοῦ βασιλέως, μετὰ γνωμοδότησιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τηρουμένων τῶν κανόνων ἀπαράλλακτως ὡς καὶ παρὰ πάσαις ταῖς λοιπαῖς ὁμοδόξαις τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαις.

Ἄρθρ. Ε'. Ἐν ἀποδιώσει ἐπισκόπου, οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς ἐπισκοπῆς φροντίζουσι τῇ συμπράξει τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς περὶ τῆς διατηρήσεως καὶ ἐξασφαλίσεως τῶν ἀρχείων, καὶ τῶν ἄλλων τῆς ἐπισκοπῆς πραγμάτων, μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ διαδεξιμένου αὐτόν. Ἡ δὲ κυβέρνητις, ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διορίζει ἐκ τούτων ἐπισκοπικὴν ἐπιτροπὴν, πρὸς διεξαγωγὴν τῶν πνευματικῶν ὑποθέσεων τῆς χηρευούσης ἐπισκοπῆς, ἕως οὗ ἐγκατασταθῇ ὁ ταύτης κανονικὸς ἐπίσκοπος.

Ἄρθρ. Στ'. Ἐάν ἐπίσκοπος, ἕνεκα φυσικῆς τινος αἰτίας, κατασταθῇ ἀνίκανος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, ἀντικαθίσταται, μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, δι' ἑτέρου, κατὰ τὰ ἐν τοῖς προηγουμένοις ἄρθροις Γ' καὶ Δ' ὀριζόμενα. Εἰς δὲ τὸν εἰς ἀνικανότητα περιστάντα χορηγεῖται περιθάλψις διακοσίων δραχμῶν κατὰ μῆνα.

Ἄρθρ. Ζ'. Ἄπαντες οἱ ἐν τῷ βασιλείῳ ἐπίσκοποι διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ὑπερτάτην ἐφορείαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ ἀναφέρονται πρὸς αὐτήν, ὡς ἀνωτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, περὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων ἀναγομένων εἰς τὰ πνευματικὰ αὐτῶν καθήκοντα, καὶ ἐκτελοῦσι τὰς ἀποφάσεις καὶ διαταγὰς αὐτῆς.



Άρθρ. Η'. Ο επίσκοπος είναι η πνευματική και εκκλησιαστική αρχή της κληρωθείσης αὐτῷ ἐπισκοπῆς.

Ἐνεργεῖ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἐπισκοπῇ τὰ παρὰ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων ἐπιβαλλόμενα αὐτῷ καθήκοντα, διατηρῶν ἀπαρεγκλίτως τὰ θεῖα δόγματα, καὶ ἐπιτελῶν ἀκριβῶς τὰ μυστήρια, καὶ φυλάσσειν τοὺς ἱεροὺς κανόνας, καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν ἀκριβῆ τούτων διατήρησιν καὶ παρὰ τῶν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ποιμαντορίαν διατελούντων προσέχει εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν πάσης ἱεροτελεστίας, εἰς τὴν τακτικὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναγιγνωσκόμενων καὶ ψαλλομένων ἀκολουθιῶν, εἰς τὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ἁγίας εἰκόνας, εἰς τὰ ἱερά σκεύη, ἄμφια, καὶ πάντα τὰ εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν ἀναγόμενα· ὡσαύτως προσέχει εἰς τὴν πνευματικὴν κατάστασιν τῶν ἱερῶν μοναστηρίων, καὶ εἰς τὴν κατὰ τοὺς μοναστικούς ὅρους διαγωγὴν τῶν ἐν αὐτοῖς μοναζόντων· πρὸς δὲ καὶ εἰς τὴν εὐπρέπειαν τῶν ἐν αὐτοῖς ναῶν· ἔχει σφραγίδα ἰδίαν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ὑπάρχει ἐγκεχαραγμένον τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, κύκλῳ δὲ, τὰ γνωριστικὰ τῆς θέσεως αὐτοῦ γράμματα· Περὶ πάσης δὲ πράξεως αὐτοῦ ἀντιβαινούσης εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας, καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν γένει εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ὑπόκειται εἰς εὐθύνην, καὶ δίδει λόγον ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Άρθρ. Θ'. Ο επίσκοπος, κατὰ τὸ ἐπισκοπικὸν αὐτοῦ καθῆκον, ἐπιτηρεῖ τὸν ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν αὐτοῦ κλῆρον κατὰ τε τὸ πνεῦμα, καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων του. Ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὰ πρὸς θελτίωσιν, πρὸς εὐκοσμίαν, καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν τῆς ἐπαγγελίας τοῦ ὑπ' αὐτὸν κλήρου συντείνοντα.

Δικάζει μετὰ τεσσάρων ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς ἑαυτοῦ ἐπισκοπῆς, διοριζομένων ἐφ' ἑκάστη δια βασιλικῆς διατάγματος, ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραβάσεις καὶ πηρεκτροπὰς τῶν ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν αὐτοῦ κληρικῶν· καὶ ἐπιβάλλει ἐκκλησιαστικὰς ποινὰς εἰς τὸν περιπεσόντα ἀποδεδειγμένως εἰς ἀμάρτημα, ὡς πρὸς τὰ χρεῖα καὶ καθήκοντα τῆς ἐπαγγελίας του, ὡς ἐφεξῆς·

α'. Ἐπίπληξιν·

β'. Ἀργίαν πάσης ἱεροπραξίας μετὰ στερήσεως τῶν δικαιωμάτων τῆς ἐφημερείας τοῦ τιμωρουμένου·

γ'. Ἐκπτώσιν τοῦ ἀξιώματος, εἰς ὃ ἦτον ἰδίως διωρισμένος ὁ τιμωρούμενος·

δ'. Σωματικὸν περιορισμὸν ἐντὸς διατηρουμένου μοναστηρίου, ἢ ἄλλου εἰδικοῦ διὰ τοὺς κληρικοὺς σωφρονιστικοῦ καταστήματος·

ε'. Ἀπότισιν ποσοῦ διπλασίου τῶν, ὅσα χρήματα ἔλαβεν ὁ τιμωρούμενος πλέον τοῦ γενομισμένου, ἢ διὰ πρᾶξιν ἀπηγορευμένην καὶ ἐναντίαν εἰς τὰ καθήκοντά του. Ἡ εἰσπραξίς δὲ αὕτη ἐνεργεῖται ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, καὶ κατατίθεται εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ταμεῖον·

ς'. Ἀφορισμὸν προσωπικὸν κατὰ κληρικοῦ μοναχοῦ.

Αἱ ἀποφάσεις τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου, αἱ καταγιγνώσκουσαι ἐπίπληξιν, ἢ ἀργίαν μέχρι τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν, εἶναι ἀνέκκλητοι· αἱ δὲ λοιπαὶ ἐκκαλοῦνται ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν καταδικασθέντα κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως, παρατεινομένης τῆς προθεσμίας ταύτης κατὰ λόγον τῆς ἀποστάσεως κατὰ τὸ ἄρθρον 196 τῆς πολιτικῆς δικονομίας.

Ἡ ἐφεσις ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐκκληθείσης ἀποφάσεως, καὶ ἐπιδίδοται ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν προεδρεύοντα τὸ ἐπισκοπικὸν δικαστήριον ἐπίσκοπον, ὅστις ἀποστέλλει αὐτὴν ἐντὸς 24 ὡρῶν πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ὁμοῦ μετὰ τὴν ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν, καὶ τὸν φάκελλον τῆς ἀνακρίσεως.

Μόνον δὲ ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ §. β'. ὁ εἰς ἀργίαν ὑποβληθεὶς, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔλαβε τὴν κοινοποίησιν τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως, ὀφείλει νὰ ἀπέχη πάσης ἱεροπραξίας, μέχρις οὗ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποφανθῇ ὀριστικῶς ἐπὶ τῆς ἐφέσεώς του. Ἄν δὲ τυχὸν παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι τῆς ἀργίας, εἰς ἣν ὑπεβλήθη διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀποφάσεως, πρὶν ἀποφανθῇ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπὶ τῆς ἐφέσεώς του, ὁ ἐκκαλῶν ἐπαναλαμβάνει αὐτοδικαίως τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἱερῶν καθηκόντων του. Ἐν περιπτώσει δὲ, καθ' ἣν ἡ ἀπόφασίς τῆς Συνόδου εἶναι κατα-

δικαστική, αι ημέραι της άργίας λογίζονται, άφ' ης επεδόθη εις τόν καταδικασθέντα ή επισκοπική απόφασις.

Η σύνοδος αποφαινεται κατά τούς κανόνας, και τας εκκλησιαστικάς διατάξεις, και τόν καταστατικόν αύτης Νόμον, επικυρούσα, τροπολογούσα, ή άκυρούσα τήν εκδοθεισαν απόφασιν.

Εκτός της αποφάσεως της καταγινωσκούσης επίπληξιν, ή άργίαν, και σωματικόν περιορισμόν μέχρι τών 15 ημερών, όλοι αι λοιπαί, τελεσιδικοί καταστάσαι, εκτελοῦνται κατά τούς §§ 1. και 2 του ΙΑ'. άρθρου του καταστατικού Νόμου της Ιερᾶς Συνόδου.

Εάν ποτε κληρικὸς υποπέσῃ εις άμάρτημα εκκλησιαστικόν, επάγον καθάρσειν, ο επισκοπος, είτε αυτός, είτε κατά παραγγελίαν του εις εκ τών άνωτέρων αξιωματικῶν της επισκοπῆς του, ενεργεί τακτικήν άνάκρισιν, και, ταύτης περαιωθείσης, πέμπει τόν φάκελλον της άνακρίσεως εις τήν Ιεράν Σύνοδον, ήτις δικάζει κατά τας κανονικάς διατάξεις, και τας εκκλησιαστικάς διατυπώσεις, άφ' οὔ πρώτον άκούσῃ τόν κατηγορούμενον κληρικόν.

Άρθρ. Γ'. Ο επισκοπος, κατ' αίτησιν τών έχόντων συμφέρον, εκδίδει επιτίμιον άνωγύμως και άπολύτως κατά άδικων και επιζημιών πράξεων, και πρὸς εξιχνίασιν της άληθείας, μετά προηγηθείσαν συγκατάθεσιν της αρμοδίας διοικητικῆς αρχῆς.

Άρθρ. ΙΑ'. Εις τόν επισκοπον ανήκει ή δοκιμασία και χειροτονία τών εντός της επισκοπῆς αυτού ιερωμένων πάσης τάξεως και βαθμοῦ, και ή δοκιμασία της κουράς τών μοναχῶν. Ο αριθμός τών εις εκάστην κοινότητα και ένορίαν αναγκαίων ιερέων και διακόνων, και ή διαίρεσις τών ένοριῶν θέλουσι κανονισθῆ δια βασιλικού διατάγματος, μετά προηγουμένην γνωμοδότησιν της Ιερᾶς Συνόδου· ο δε τρόπος της εκλογῆς τών ιερέων, και διακόνων θέλει γίνεσθαι, ως και μέχρι τουδε.

Χειροτονία πρεσβυτέρου, και διακόνου, και κουρά μοναχοῦ, τελείται κατά τούς ιεροὺς κανόνας· ο δε χειροτονήσας παρά τούς κανόνας και άπολύτως, ή επέκεινα του όρισθησομένου αριθμοῦ, και ο κείρας μοναχόν άνευ της κανονικῆς δοκιμασίας, τι-

μωρεΐται εκκλησιαστικῶς, καθὼς και ο εὔτω χειροτανηθείς, και ο τήν κουράν λαβών.

Ο χειροτονούμενος εις πρεσβύτερον, ή διάκονον, καθὼς και ο τήν κουράν λαμβάνων μοναχός, εκτός τών παρά τών ιερῶν κανόνων απαιτουμένων προσόντων πρὸς χειροτονίαν, ή κουράν, πρέπει να ήναι πολίτης Έλληνα, και να έδωκε προηγουμένως τόν νενομισμένον όρκον του πολίτου Έλληνοσ.

Άρθρ. ΙΒ'. Ο επισκοπος χειροθετει εκ τών υπ' αυτόν κληρικῶν τούς αξιωματικούς της επισκοπῆς του, προσδιορίζων εκάστου τὰ καθήκοντα.

### ΤΜΗΜΑ Γ'.

#### Περὶ του ὑπο τόν επισκοπον κλήρου.

Άρθρ. ΙΓ'. Άπαντες οι κληρικοι εκάστης επισκοπῆς, οιασδήποτε τάξεως και βαθμοῦ αν ὦσιν, υπάγονται κατά τας κανονικάς διατάξεις υπό τόν ίδιον αυτόν επισκοπον, και αυτόν, οφείλουσιν να γνωρίζωσιν ως άμέσως προϊστάμενον εκκλησιαστικῶς, και υπακούωσιν εις αυτόν, και εκτελώσι τας εκκλησιαστικάς παραγγελίας και διαταγὰς του.

Άνευ της ειδήσεως και της κανονικῆς άδειας του αρμοδίου επισκόπου, οὔδεις τών ιερωμένων δύναται να εκτελή ιεροπραξίαν τινά εκτός της λαχούσης αὐτῷ ένορίας, ή εις έξωκλήσιον, ή εις Εκκλησιαν ιδιόκτητον, οὔτε αποδημει άνευ της έγγραφου άδειας του επισκόπου, οὔτε διαμένει εκτός της επισκοπῆς του υπέρ τόν χρόνον της άδειας αυτού, οὔτε μεταβάλλει τήν σταθεράν διαμονήν του άνευ τακτικού άπολυτηρίου έγγράφου· άλλοθεν δε προσερχόμενος δεν είναι δεκτός πρὸς εξάσκησιν ιερατικῶν καθηκόντων, εάν δεν φέρῃ τακτικόν έγγραφον παρά του επισκόπου, υπ' αν έτέλει πρότερογ.

Εις οὔδένα τών εκ του κλήρου επιτρέπεται να περιφέρηται από κοινότητος εις κοινότητα, επαιτών λόγω ενδείας, ή άλλης τινός αιτίας· ει δε τις επί τούτω φωραθῆ, συλλαμβάνεται παρά της πολιτικῆς αρχῆς, και, αν δεν υπάρχη άφορμή πρὸς ποινικήν καταδίωξιν, προσάγεται εις τόν επισκοπον, όστις, μετά προηγουμένην εξέτασιν, αποστέλλει αυτόν δια της διοικητικῆς



ἀρχῆς εἰς τὸν ἀρμόδιον ἐπισκοπὸν τοῦ, παρ' οὗ δικάζεται καὶ τιμωρεῖται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρ. Θ'. τοῦ παρόντος νόμου.

Ἐάν τις τῶν μοναχῶν, ἀνήκων, ἢ μὴ, εἰς μοναστήριον, περιφέρεται ἐν τῷ κόσμῳ, διατάσσεται παρὰ τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ, ὁ μὲν ἀνήκων εἰς μοναστήριον ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν μονὴν τῆς μετανοίας του, ὁ δὲ μὴ ἀνήκων εἰς μοναστήριον νὰ ἐκλέξῃ ἐν ἑκ τῶν ὑπαρχόντων πρὸς ἐγκαταβίωσίν του· καὶ ἔάν παρακούσῃ, στέλλεται ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, κατ' αἴτησιν τοῦ ἐπισκόπου, ὁ μὲν, εἰς ὃ ἀνήκει μοναστήριον, ὁ δὲ, εἰς ἓν ἐκ τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ ὑπαρχόντων.

#### ΤΜΗΜΑ Δ'.

##### Γενικαὶ διατάξεις.

Ἄρθρ. ΙΑ'. Ἐκαστος τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέων ὀφείλει νὰ περιοδεύῃ τοῦλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐαυτοῦ ἐπισκοπῇ, πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ποιμαντορικῶν καθηκόντων αὐτοῦ.

Ἄρθρ. ΙΒ'. Ἐκ τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ ἐπισκοπῶν, μία μὲν εἶναι μητρόπολις, ἢ τῶν Ἀθηνῶν, ὡς πρωτεύουσα πόλις τοῦ βασιλείου, ἢς ὁ κατὰ καιρὸν ἀρχιερατεύων φέρει τὸν τίτλον μητροπολίτης· δέκα δὲ ἀρχιεπισκοπαί, αἱ τῶν ἐννέα ἄλλων νομῶν πρωτεύουσαι, καὶ ἡ ἐπισκοπὴ Κορίνθου, ὧν οἱ κατὰ καιροὺς ἀρχιερατεύοντες φέρουσι τὸν τίτλον ἀρχιεπίσκοποι.

Ἄρθρ. Ιγ'. Ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰαννουαρίου 1853 ἕκαστος τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέων λαμβάνει κατ' ἔτος ὡς ἐπίδομα,

Ὁ μητροπολίτης	δραχ. 8000
Ἐκαστος τῶν ἀρχιεπισκόπων	» 5000
Καὶ ἕκαστος τῶν ἐπισκόπων	» 4000

Ἀπὸ τῆς ρηθείσης ἐποχῆς παύουν τὰ μέχρι τοῦδε λαμβανόμενα ἐπισκοπικὰ δικαιώματα, ἧτοι ἐμβατικά, φιλότιμα, καὶ λοιπαὶ ἀποδοχαί, ἐξαιρουμένων τῶν τυχηρῶν διὰ πᾶσαν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τελουμένην ἱεροπραξίαν, καὶ τῶν ἐπὶ τῶν ἐξῆς πράξεων δικαιωμάτων, θριζομένων ὡς ἀκολουθῶς.

Α'. Διὰ πᾶσαν ἄδειαν γάμου (ἀνευ διαστολῆς ἐὰν ἦναι Α' ἢ Β' ἢ Γ'.) δραχ. 3.

Β'. Διὰ πᾶσαν ἐκδοσιν διαζυγίου, δραχ. 3.

Γ'. Διὰ πᾶσαν ἐκδοσιν ἀορίστου καὶ ἀνωνύμου ἐπιτιμίου, δραχ. 3.

Εἰς τὰ δικαιώματα ταῦτα δὲν ἐμπεριλαμβάνεται τὸ τέλος τοῦ χαρτοσήμου.

Ἄρθρ. ΙΖ'. Ὅσοι τῶν ἐπιζώντων σεβασμιωτάτων ἀρχιερέων ἔφερον μέχρι τοῦδε τὸν τίτλον τοῦ μητροπολίτου, θέλουσι διατηρήσει αὐτὸν ἐφ' ὅρου ζωῆς.

Ἄρθρ. ΙΗ'. Πᾶσα προεκδεδομένη διάταξις ἀντιβαίνουσα εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ παρόντος νόμου, ἀκυροῦται.

Ὁ παρὼν νόμος ψηφισθεὶς παρὰ τῆς βουλῆς καὶ τῆς γερουσίας, καὶ παρ' ἡμῶν σήμερον κυρωθεὶς, θέλει δημοσιευθῆ διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἐκτελεσθῆ ὡς νόμος τοῦ κράτους.

Ἐν Ἀθῆναις 9 Ἰουλίου 1852.

Ο Θ Ω Ν.

Ὁ ὑπουργὸς

ΣΤΑΥΡΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ

ἐτέθη ἡ μεγάλη σφραγὶς τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 10 Ἰουλίου 1852.

Ὁ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργός.

Κ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ.

## ΝΟΜΟΣ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΣ

Τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ο Θ Ω Ν

Ε Λ Ε Ω Θ Ε Ο Υ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ψηφισάμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας, δικτάττομεν.

Α. **Η** ΛΥΤΟΚΕΦΑΛΟΣ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μέλος αὔσα τῆς μιᾶς ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ὀρθόδοξου πληρώματος, συνίσταται μὲν ἐκ πάντων τῶν κατοίκων τοῦ βασιλείου τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, καὶ ὁμολογούντων τὸ ἱερὸν τῆς πίστεως σύμβολον, καὶ πρεσβευόντων πάνθ' ὅσα πρεσβεύει ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἧς ἀρχηγὸς καὶ κεφαλὴ ὁ Κύριος καὶ Θεὸς Ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· διοικεῖται δὲ πνευματικῶς παρ' ἀρχιερέων κανονικῶν, τηροῦσα ἀπαραλλάκτως, ὡς ἀπασαὶ αἱ λοιπαὶ ὁμοδοξοὶ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαι, τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας, καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις.

Β'. Ἀνωτάτη ἐν τῷ βασιλείῳ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ ὑπάρχει Σύνοδος διαρκῆς, φέρουσα τ' ὄνομα Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καθεδρεύει δὲ διαρκῶς ἐν τῇ καθέδρᾳ τοῦ βασιλείου, καὶ ἔχει σφραγίδα ἰδίαν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας εἶναι ἐγκεχαραγμένον τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ, κύκλῳ δὲ τὰ γράμματα Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Γ'. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος σύγκεται ἐκ πέντε μελῶν ἰσοψήφων, ἐκ τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ ἀρχιερέων, τῶν ἐχόντων ἐπισκοπὰς, ὧν εἰς πρόεδρος, καὶ τέσσαρες σύεδροι. Καὶ πρόεδρος μὲν ὑπάρχει διαρκῶς ὁ κατὰ καιρὸν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ βασιλείου ἀρχιερατεύων μητροπολίτης· οἱ δὲ σύεδροι καλοῦνται ἀλληλοδιαδόχως παρὰ τῆς κυβερνήσεως, κατὰ τὴν τάξιν τῶν πρεσβείων τῆς

ἀρχιερωσύνης, διατηρουμένης ἐνὶ ἐκάστῳ εἰς τὰς συνεδριάσεις καὶ τῆς τάξεως τοῦ ἰδίου βαθμοῦ.

Ἀνὰ πᾶν ἔτος οἱ σύεδροι ἐπανέρχονται εἰς τὰς ἐπαρχίας των, καθόσον ἡ κυβέρνησις δὲν διατηρήσῃ ἐπὶ πλέον τινὰς ἐξ αὐτῶν, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ ὑπερβαίνωσι τοὺς δύο.

Ἐν ἀπουσίᾳ, ἢ ἄλλῳ κωλύματι, τὸν πρόεδρον ἀναπληροῖ ὁ εἰς τὰς συνεδριάσεις ἀμέσως μετ' αὐτὸν προκαθήμενος τῶν ἄλλων· εἰς τυχοῦσαν δὲ ἀνάγκην ἀναπληρώσεώς τινος τῶν συνέδρων, καλεῖται παρὰ τῆς κυβερνήσεως ὁ κατὰ τὴν ἀνωτέρω τάξιν ἐπόμενος αὐτοῦ.

Ἡ ἐνιαυσία συνοδικὴ περίοδος ἀρχεται ἀπὸ ἀ. Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἔτους.

Δ'. Ὁ πρόεδρος καὶ οἱ σύεδροι, πρὶν ἢ ἀναλάβωσι τὰ καθήκοντά των, διαβεβαιούσι τὴν πίστιν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως, διὰ τῆς ἐξῆς προσφωνήσεως.

Μεγαλειότατε Βασιλεῦ!

« Διαβεβαιούμεν ἐπὶ τῇ ἀρχιερωσύνῃ ἡμῶν, ὅτι ἀεὶποτε διατελοῦντες πιστοὶ εἰς τὴν Ἱμετέραν Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα καὶ Κυριάρχην ἡμῶν, καὶ εὐπειθεῖς εἰς τὸ σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους τῆς ἐπικρατείας, καταβαλοῦμεν πᾶσαν σπουδὴν σὺν πάσῃ δυνάμει, ἵνα ἐκπληρώμεν τῇ θεῷ χάριτι τὰ καθήκοντα ἡμῶν εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας διοίκησιν, τηροῦντες ἀπαραλλάκτως, ὡς ἀπασαὶ αἱ λοιπαὶ ὁμοδοξοὶ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαι, τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας, καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις, καὶ μάρτυρα ἐπικαλούμεθα ἐπὶ τῆς διαβεβαιώσεως ταύτης αὐτὸν τὸν Ἱψιστον Θεόν, ὃς δόξη τῇ Ἱμετέρᾳ Μεγαλειότητι ζωὴν πολυχρόνιον ἐν ἀκρῇ υγείᾳ, διατηρεῖ δὲ τὴν Ἱμετέραν βασιλείαν ἀδιάσειστον, εὐδαιμονοῦσαν, αὐξάνουσαν, καὶ κρατυνομένην εἰς αἰῶνας αἰώνων. »

Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη τοῦ προέδρου καὶ τῶν συνέδρων, ἔγγραφος καὶ ὑπογεγραμμένη παρ' αὐτῶν, τηρεῖται εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

Ε. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔχει ἀ. καὶ β'. γραμματέα, κληρικούς· καὶ ἕνα, ἢ, κατὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπηρεσίας, δύο γραφεῖς, κληρικούς καὶ τούτους ὄντας, καὶ ἕνα κλητήρα, διοριζομένους, τοὺς μὲν



γραμματεῖς παρὰ τοῦ Βασιλέως, ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, τοὺς δὲ γραφεῖς καὶ τὸν κλητῆρα παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ, ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ὁ ἀ. γραμματεὺς, καὶ τούτου κωλυομένου, ὁ β'. διευθύνει τὰ τοῦ γραφείου, εἰσηγείται τὰς ὑποθέσεις ἐνώπιον τῆς Συνόδου συνεδριαζούσης, καὶ κρατεῖ τὰ πρακτικὰ τῆς συνεδριάσεως· δὲν ἔχει δὲ ψῆφον, οὔτε λαμβάνει μέρος εἰς τὰς συζητήσεις, εἰμὴ ὁσάκις ζητηθῆ εἰς ποῦτο. Τῶν δὲ γραφέων τὰς ἐργασίας προσδιορίζει ἐκάστοτε ὁ γραμματεὺς.

Οἱ γραμματεῖς καὶ αἱ γραφεῖς δίδουσι ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, συνεδριαζούσης ἐπὶ τούτῳ, τὴν ἐξῆς διαβεβαίωσιν.

« Διαβεβαίω ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ μου, ὅτι θέλω φυλάξει πίσιν εἰς τὸν Βασιλέα, ὑπακοήν εἰς τὸ σύνταγμα καὶ εἰς τοὺς νόμους τῆς ἐπικρατείας, τηρεῖν ἀκριβῶς καὶ ἀπαρρασαλεύτως τοὺς ἔθους αὐτῶν, καὶ ἐκπληρῶν εὐσυνειδήτως τὴν ἐμπιστευθεῖσάν μοι ὑπηρεσίαν. »

Ὁ δὲ κλητῆρ δίδει τὸν συνῆθη τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου ὄρκον.

Τὸ περὶ τῆς διαβεβαίωσης τῶν γραμματέων καὶ τῶν γραφέων, ὡς καὶ τὸ περὶ τοῦ ὄρκου τοῦ κλητῆρος πρωτόκολλον, τηρεῖται εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

ς'. Παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ διορίζεται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως βασιλικὸς ἐπίτροπος, ὅστις πρὶν ἢ ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντά του, δίδει ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως τὸν νενομισμένον ὄρκον τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν ὑπερτάτην βασιλικὴν ἐξουσίαν, εἰς ἣν ἐναπόκειται ἡ κυριαρχία τοῦ κράτους, ἀνήκει καὶ ἡ ἐκπομπὴ ἐφ' ὅλων τῶν ἐντὸς τοῦ βασιλείου γινομένων, ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος ἔχει τὸ καθῆκον νὰ παρευρίσκηται ἀνευ ψήφου εἰς ὅλας ἐν γένει τὰς συνεδριάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ νὰ προσυπογράφηται εἰς ὅλα τὰ πρωτότυπα τῶν παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκδιδομένων ἀποφάσεων καὶ πράξεων, ἀναγομένων εἴτε εἰς τὰ ἐσωτερικά, εἴτε εἰς τὰ ἐξωτερικά αὐτῆς καθήκοντα. Πᾶσα δὲ ἀπόφασις, ἢ πράξις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, γινομένη ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, ἢ μὴ φέρουσα τὴν προσυπογραφὴν αὐτοῦ, εἶναι ἀκυρὸς.

Ζ'. Τὰ καθήκοντα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διαιροῦνται εἰς ἐσωτερικά, καὶ εἰς ἐξωτερικά. Καὶ εἰς μὲν τὰ ἐσωτερικά ἐνεργεῖ ἡ Ἱε-

ρὰ Σύνοδος ἀνεξαρτήτως τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ ἐξωτερικά, ὡς ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν πολιτείαν, τὰ δικαιώματα, ἢ τὸ κοσμικὸν συμφέρον τῶν κατοίκων, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐνεργεῖ τὰ περὶ τούτων τῇ συμπράξει καὶ ἐγκρίσει μόνον τῆς Κυβερνήσεως.

Η'. Τὰ ἐσωτερικά τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κατὰ τοὺς εἰς τὰ ἄρθρα Θ'. Ι. καὶ ΙΔ'. τοῦ παρόντος νόμου ἀναφερομένους λεπτομερέστερον προσδιορισμοὺς, τὰ ἐξῆς.

α') Ἡ περὶ τῶν δογμάτων πιστὴ καὶ ὀρθὴ διδασκαλία.

β') Αἱ διατάξεις περὶ τῆς θείας λατρείας κατὰ τὰ ἀνεκὰθεν τῇ Ἐκκλησίᾳ κανονισμένα.

γ') Ἡ ἐκτέλεσις τῶν καθηκόντων ἐκάστης τάξεως τοῦ κλήρου.

δ') Ἡ θρησκευτικὴ διδασχὴ πρὸς τὸν λαόν, καθόσον δὲν προσβάλλονται τὸ πολίτευμα καὶ οἱ νόμοι τοῦ Κράτους.

ε') Ἡ ἐκκλησιαστικὴ πειθαρχία.

ς') Ἡ δοκιμασία τῶν μελλόντων προχειρισθῆναι εἰς τὸν κλῆρον, καὶ ἡ χειροτονία αὐτῶν.

ζ') Ἡ καθιέρωσις τῶν ἱερῶν ναῶν.

η') Ἡ ἐκπλήρωσις τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν χρεῶν, τῶν ὀριζομένων ὑπὸ τῶν δογμάτων, τῶν δογματικῶν βιβλίων, καὶ τοῦ ἐπὶ τούτων τεθεμελιωμένου κανονισμοῦ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

θ'. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπαγρυπνεῖ.

α') Εἰς τὴν ἀκριβῆ διατήρησιν τῶν παρὰ τῆς Ὄρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας πρεσβευομένων θείων δογμάτων καὶ ὅταν πληροφορηθῆ θετικῶς, ὅτι ὁποιοσδήποτε ἄνθρωπος ἐπιχειρεῖ νὰ ταραξῆ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Βασιλείου δι' ἑτεροδιδασκαλίας, ἢ διδασχῆς προφορικῆς, ἢ γραπτῆς, διὰ προσηλυτισμοῦ, ἢ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον, ἡ Σύνοδος ζητεῖ τὴν παῦσιν τοῦ κακοῦ διὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, καὶ τῇ ταύτης ἐγκρίσει ἐκδίδει συμβουλευτικὰ ἔγγραφα πρὸς τὸν λαόν, εἰς ἀποφυγὴν τῆς ἐκ τῶν τοιούτων προσυνομένης θρησκευτικῆς βλάβης.

β') Εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν εἰς χρῆσιν τῆς νεολαίας καὶ τοῦ κλήρου, εἴτε ἐξώθεν τοῦ βασιλείου εἰσαγομένων, εἴτε ἐν τῇ ἑλ-



λάδι δημοσιευμένων βιβλίων, φυλλαδίων, πινάκων, ἢ ἄλλων ἐντύπων, ἅτινα πραγματεύονται περὶ ἀντικειμένων θρησκευτικῶν καὶ ὁσάκις πληροφορηθῆ, ὅτι τὰ τοιαῦτα περιέχουσι τι ἐναντίον, ἢ καθ' ὁποιοῦνδήποτε τρόπον εἶναι βλαπτικά ἐκ τῆς χρήσεώς των ὡς πρὸς τὰ θεῖα δόγματα, τὰ ἱερά μυστήρια, τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας, τὴν ἱερὰν διδασκαλίαν, τὰς ἱεράς παραδόσεις, τὰς ἱεράς τελετάς, καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ζητεῖ τὴν σύμπραξιν τῆς Κυβερνήσεως εἰς ἀπαγόρευσιν τῆς χρήσεως αὐτῶν ἐν τοῖς σχολείοις· τὸν δὲ συγγραφέα, ἢ τὸν κυρίως ἢ τὸν κατ' ἐμπορίαν ἐκδόστην αὐτῶν, ἢ τὸν τυπογράφον, ἢ τὸν βιβλιοπώλην, ἢ τὸν βωποπώλην καταγγέλλει εἰς τὴν πολιτικὴν ἀρχὴν, διὰ νὰ ἐνεργηθῶσι κατ' αὐτῶν τὰ παρὰ τῶν πολιτικῶν νόμων ὀριζόμενα, εἰάν οὗτοι εἶναι κοσμικοί. Κληρικοὶ δὲ ὄντες, ἐπιτιμῶνται ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, καὶ καταγγέλλονται εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὅπως αὕτη ἐνεργήσῃ καὶ κατ' αὐτῶν τὰ παρὰ τῶν πολιτικῶν νόμων ὀριζόμενα.

Γ'. Ἡ ἱερά Σύνοδος ἐπαγρυπνεῖ προσέτι περὶ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν Ἀποστολικῶν τε καὶ Συνοδικῶν κανόνων, καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· περὶ τὴν θεῖαν λατρείαν· περὶ τὴν κατὰ τὸ πνευματικὸν μέρος κατὰστάσιν τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ εὐαγῶν μοναστηρίων· περὶ τὴν εὐπρέπειαν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ τὴν εὐταξίαν τῶν ἱερῶν τελετῶν· περὶ τὴν εὐκοσμίαν τοῦ κλήρου, περὶ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν αὐτοῦ· καὶ φροντίζει ἵνα οἱ ἱερωμένοι καὶ οἱ μοναχοὶ διατηρῶσι τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπαγγέλματός των, καὶ μὴ ἀσχολῶνται ἀπ' ἐναντίας τῶν ῥητῶς ἀπαγορευόντων τοῦτο ἐκκλησιαστικῶν τε καὶ πολιτικῶν θεσμῶν εἰς πολιτικὰ πράγματα, μήτε νὰ λαμβάνωσι τὴν παραμικρὰν μιστοχὴν εἰς αὐτά.

ΙΑ'. Εἰς τὰ ἐξωτερικὰ καθήκοντα τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἀνάγονται κυρίως τὰ ἑξῆς·

α) Ὁ περιορισμὸς τῶν κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς τελετάς πομπῶν, παρατάξεων κτλ., καθόσον οὗτος δὲν ἀντιβαίνει εἰς τὴν παραδεδεγμένην τῆς Ἐκκλησίας τάξιν.

β) Διατάξεις περὶ ἐκπαιδευτικῶν, περιθαλπτικῶν, καὶ σωφραγιστικῶν καταστημάτων διὰ τοὺς ἐκ τοῦ κλήρου·

γ) Ἐκτακτοὶ ἐκκλησιαστικαὶ τελεταὶ, πρὸ πάντων, ὅταν πρόκειται νὰ γένωσιν αὐταὶ εἰς ἡμέρας ἐργασίμων, ἢ ἐκτὸς ἱεροῦ ναοῦ·

Διὰ νὰ ἔχωσι δὲ κῦρος αἱ περὶ τῶν ἀνωτέρω ἀντικειμένων διατάξεις τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἀπαιτεῖται, διὰ μὲν τὰς διαλαμβανομένας εἰς τοὺς §§. α. καὶ γ'. περιπτώσεις, ἡ ἔγκρισις τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ἐν δὲ τῇ περιπτώσει τοῦ §. β'. ἡ ἔγκρισις τοῦ βασιλέως.

Πρὸς θεβαίωσιν τῆς δοθείσης ἐγκρίσεως, γίνεται ταύτης μνηεὶα ἐν προοίμιῳ, ἐπὶ τοῦ πρωτογράφου τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ὡς ἐφεξῆς·

«Ἡ ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐγκρίσει καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, κτλ.»

ΙΒ'. Πᾶσα ὑπόθεσις ἀναγομένη εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἱερᾶς Συνόδου συζητεῖται μὲν παρὰ πάντων τῶν μελῶν αὐτῆς, ἀποφασίζεται δὲ διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειόνων.

Διὰ νὰ ἔχωσι κῦρος αἱ ἀποφάσεις τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἀπαιτεῖται νὰ φέρωσι τὰς ὑπογράφας ὄλων τῶν μελῶν τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὴν συζήτησιν.

ΙΓ'. Ὁ πρόεδρος καὶ οἱ σύεδροι, εἰάν ποτε ὡς ἐκ τῆς συνοδικῆς θέσεώς των περιπέσωσιν εἰς παράβασιν ἐκκλησιαστικοῦ τινος θεσμοῦ, καθίστανται ὑπεύθυνοι ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἡ κυβέρνησις συγκαλεῖ τοὺς κανονικοὺς ἐπισκόπους τοῦ βασιλείου εἰς ἀνάκρισιν, ἐξέλεγχσιν, καὶ τιμωρίαν τῆς παραβάσεως, κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας. Ἐάν δὲ ἡ παράβασις εἶναι περὶ καθήκοντα συνοδικὰ, σχέσιν ἔχοντα καὶ πρὸς τὸ πολιτικόν, τότε τὰ ἀφορῶντα τὸ πολιτικόν τοῦτο μέρος ἐναπόκεινται εἰς τὴν κυβέρνησιν.

ΙΔ'. Εἰς τὰ καθ' αὐτὸ ἐκκλησιαστικὰ ἀντικείμενα, ἡ ἱερά Σύνοδος ἔχει τὴν ὑπερτάτην δικαιοδοσίαν ἐφ' ὅλων τῶν ἐκ τοῦ κλήρου, καὶ πρὸς αὐτὴν, ὡς πρὸς ἀνώτατον δικαστήριον, ἐκκαλοῦνται αἱ ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις δι' ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, τὰς ὁποίας κρίνουσα καὶ ἀνακρίνουσα, ἀποφασίζεται ἐπ' αὐτῶν κανονικῶς.

Ἄν δὲ κληρικὸς ἔχῃ παράπικρον κατὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἐπι-



σκόπου, αναφέρεται τὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἥτις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀποφασίζει ὀριστικῶς καὶ ἀνεκκλήτως.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔχει προσέτι τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ κανονικὰς ποινὰς εἰς κληρικοὺς, καθ' ὅσα ἐκκαλοῦνται εἰς τὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν αὐτῆς, ἢ καὶ δικάζονται ἀμέσως ὑπ' αὐτῆς, ὡς ἐφεξῆς:

α) Ἀργίαν πάσης ἱεροπραξίας μετὰ στερήσεως τῶν ἐκ τῆς ἐφημερίας τοῦ τιμωρουμένου προερχομένων δικαιωμάτων.

β) Σωματικὸν περιορισμὸν ἐντὸς διατηρουμένου μοναστηρίου, ἢ ἄλλου εἰδικοῦ διὰ τοὺς κληρικοὺς συμφρονιστικοῦ καταστήματος.

γ) Απότισιν ποσοῦ διπλασίου, εἴαν τις φωραθῆ, ὅτι, λαβῶν χρήματα, ἔπραξέ τι παρὰ τὰ καθήκοντά του καὶ τοὺς ἱεροὺς τῆς Ἐκκλησίας θεσμοὺς, τὸ ὁποῖον κατατίθεται εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ταμεῖον.

δ) Ἀφορισμὸν προσωπικὸν κατὰ κληρικοῦ μοναχοῦ.

ε) Καθαίρεσιν.

Αἱ δὲ περὶ τούτων ἀποφάσεις αὐτῆς, ὡς καὶ αἱ τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τοιούτων ἀντικειμένων, αἵτινες θέλουσιν ἐκδίδοσθαι ἠτιολογημέναι μετὰ τῆς παραθέσεως καὶ τῶν κανόνων, ἐφ' ὧν αὐταὶ στηρίζονται, ἐκτελοῦνται τῇ προηγουμένῃ ἐγκρίσει.

1) Τοῦ ὑπουργείου μὲν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν παραγράφων γ'. δ', καθὼς καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν παραγράφων α. β', ὡσάκις αἱ ὀριζόμεναι ἐν αὐτοῖς ποιναὶ ἐπιβάλλονται ἐπὶ χρόνον οὐχὶ ἐλάσσονα τῶν 15 ἡμερῶν, οὐδὲ μείζονα τῶν δύο μηνῶν.

2) Τοῦ βασιλέως δὲ, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ §. ε', καθὼς καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν §§. α. β'. ὡσάκις αἱ ποιναὶ αὐταὶ ἐπιβάλλονται ἐπὶ χρόνον μείζονα τῶν δύο μηνῶν.

Αἱ μέχρι δὲ τῶν 15 ἡμερῶν ποιναὶ τῶν §§. α. καὶ β'. ἐκτελοῦνται ἀνευ ἐγκρίσεως τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς.

Ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνόδου γίνεται τῇ συμπράξει καὶ συνδρομῇ τῆς κυβερνήσεως.

Ἄλλ' ὡς πρὸς τὴν περίπτωσιν τοῦ §. ε', ὁ καταδικασθεὶς εἰς καθαίρεσιν, εἴαν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν δι' ἀναφορᾶς τοῦ πρὸς τὸν

βασιλέα ἐξαιτήσεται τὴν ἀναθεώρησιν τῆς δίκης, ὁ βασιλεὺς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατάξῃ εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τὴν ἀναθεώρησιν αὐτῆς, προσκαλουμένων κατ' αὐτὴν καὶ ἄλλων ἐπισκόπων.

12'. Προσωπικὸς ἀφορισμὸς ἐναντίον λαϊκῶν δὲν ἐκδίδεται εἰμὴ μετὰ προηγουμένην ἐγκρίσιν τῆς κυβερνήσεως.

13'. Τὰ κατὰ τοὺς γάμους, καθόσον μὲν ἀφορᾷ τὸ πολιτικὸν αὐτῶν μέρος, ἀνάγονται εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, καθόσον δ' ἀφορᾷ τὸ πνευματικὸν, εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ, πληροφορηθεῖσα τὴν τελετὴν παράνομου γάμου, ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς διὰ νὰ ἐνεργηθῶσιν ἐξ ἐπαγγέλματος ὑπὸ τῶν δικαστηρίων τὰ ἐν τῷ πολιτικῷ νόμῳ ὀριζόμενα μετὰ δὲ τὴν κηρύττουσαν παράνομον τὸν γάμον ἀμετάκλητον δικαστικὴν ἀπόφασιν, κηρύττει καὶ αὐτὴ τὸν γάμον ἀκυρον πνευματικῶς. Κατὰ δὲ τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐπιτρόπου, τοῦ εὐλογήσαντος τὸν παράνομον γάμον, ἢ ἐκδόντος τοιαύτην ἀδειαν, καθὼς καὶ κατὰ τοῦ ἱερέως τοῦ εὐλογήσαντος τὸν παράνομον γάμον ἀδεία ἀνωτέρω, ἢ ἀνευ ἀδείας, ἐπάγονται ποιναὶ κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, καὶ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀνωτέρω ἀρθροῦ 14'. κατὰ λόγον τῆς ἐνοχῆς ἐκάστου.

14'. Ὅστις τῶν συναζευγμένων εἰς γάμον ζητεῖ τὴν διάζευξιν, ἢ τὸν ἀπὸ τραπεζῆς καὶ κοίτης χωρισμὸν, ὀφείλει ν' ἀποταθῆ περὶ τούτου δι' ἀναφορᾶς τοῦ πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἐπίσκοπον, ὁ ὁποῖος προσκαλεῖ καὶ τοὺς δύο συζύγους πρὸς ἀπόπειραν συμβιβασμοῦ καὶ, ἀφοῦ ἐντὸς τριῶν μηνῶν, μεταχειρισθεῖς ὅλα τὰ πρόσφορα πνευματικὰ μέσα, δὲν δυνηθῆ νὰ συμβιβασθῇ ἀμφοτέρους, ἀποφαίνεται περὶ τούτου διὰ πράξεώς του ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀναφορᾶς, τὴν ὁποῖαν διευθύνει εἰς τὸ δικαστήριον τῆς περιφερείας· τὸ δὲ δικαστήριον μόνον μετὰ τὴν προσαγωγὴν τῆς ἀναφορᾶς ταύτης, καὶ τῆς πράξεως τοῦ ἐπισκόπου, δέχεται τὴν αἴτησιν τοῦ ἐπιδιώκοντος συζύγου, καὶ διατάττει, ἀνευ νέας ἀποπείρας ἐνώσεως, τὰ παρὰ τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας ὀριζόμενα, πρὸς εἰσαγωγὴν τῆς ἀγωγῆς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περὶ ἐνώσεως ἀποπείρας, ὁ ἐπίσκοπος δύναται, ἂν θεωρήσῃ τοῦτο ἀναγκαῖον, νὰ δώσῃ ἐγγρά-



φως άδειαν εις τήν γυναίκα να μετοικήση από τήν οικίαν του άνδρος εις οικίαν προσδιορισμένην παρά τών συζύγων, ή παρά του επισκόπου, όταν ούτοι διαφωνώσι· μόνον δέ μετά τήν χορήγησιν τής τοιαύτης άδειας, τά δικαστήρια, κατ' αίτησιν του ένός τών συζύγων, δύνανται, και κατά τήν διάρκειαν έτι τής περι ένώσεως αποπέρας, να διατάξωσι τά εν τω άρθρω 683 παραγρ. 3, 4, και 5 τής Πολιτικής Δικονομίας διαλαμβανόμενα προσωρινά μέτρα, κεκλεισμένων τών θυρών.

Εάν δέ ή ανώτέρω τρίμηνος προθεσμία παρέλθη, χωρίς ν' αποφανθώ κατ' ανώτέρω ά αρμόδιος επισκοπος, τότε δύναται ό εις, ή ό έτερος τών συζύγων, ν' αναφερθώ προς τό αρμόδιον δικαστήριον, τό όποϊον δέχεται τήν αίτησιν, αφού πρότερον βεβαιωθώ περι τής έν καιρώ επιδόσεως τής αναφοράς εις τόν επισκοπον, και ενεργεί τά εν τω Πολιτικω Νόμω όριζόμενα.

Μετά δέ τήν έκδοσιν τής δικαστικής περι διαλύσεως του γάμου απόφάσεως, καταστάσης άμετακλήτου, ά εισαγγελέας διευθύνει αντίγραφον αύτης προς τήν εκκλησιαστικήν άρχήν, διά να κηρύξη και αύτη τόν γάμον διαλελυμένον πνευματικώς.

III'. Οποιουδήποτε σκεύους χρυσοϋ ή άργυροϋ, καθοσιωθέντος εις τήν θείαν λατρείαν, τιμών σταυρών, αγίων λειψάνων, αγίων εικόνων, και έν γένει παντός κειμηλίου ιεροϋ, ή ιερατικού άμυριάσματος έκθεσις έν αγορά προς πώλησιν, ή κατάσχεσις προς πληρωμήν χρέους ιδιωτικοϋ, ή δημοσιου, δέν επιτρέπεται.

ΙΘ'. Διατάξεις, προκηρύξεις, εγκύκλιοι, καθώς και λοιπά έγγραφα τής Ιεράς Συνόδου προς πολιτικάς άρχάς του κράτους, δέν διευθύνονται άμέσως προς αύτάς, αλλά διά του ύπουργείου τών Εκκλησιαστικών.

K'. Ουδείς άν αλληλογραφίαν με έξωτερικάς πολιτικάς, ή εκκλησιαστικάς άρχάς δύναται να έχη ή Ιερά Σύνοδος, ειμή διά του ύπουργείου τών Εκκλησιαστικών.

ΚΑ'. Η εκκλησιαστική άρχή, καθόσον δέν υπερβαίνει τά όρια τών καθηκόντων της, έχει τό δικαίωμα τής προστασίας και τής υπερασπίσεως τής πολιτικής άρχής, και επομένως ήλκαι αι πολιτικάί άρχαι υποχρεούνται, όσάκις αποδειχθώ, ότε

προσεβλήθησαν τά δίκαιά της, να τήν προστατεύωσι και να τήν ύποστηρίζωσι κατ' αίτησιν της.

ΚΒ'. Επίσης όμοιως και πάς, όστις έχει εύλογον κατ' άρχήν εκκλησιαστικής άρχής παράπονον διά κατάχρησιν, ή υπέρβασιν τής εξουσίας της, έχει τό δικαίωμα να επικαληται τήν υπεράσπισιν τής πολιτικής άρχής.

Τοιαύτα παράπονα κατ' άρχήν εκκλησιαστικής άρχής έμποροϋσι να γίνωνται άπ' εύθείας προς τήν Κυβέρνησιν, ή προς πάσαν άλλην διοικητικήν άρχήν· θέλουσι δ' εξετάζεσθαι παρά του ύπουργείου τών Εκκλησιαστικών, τό όποϊον δέν αποφασίζει περι αύτων, ει μή αφού ζητήσιν τήν γνώμην τής Ιεράς Συνόδου, εάν τό αντικείμενον δέν είναι τής άρμοδιότητος του δικαστηρίου.

ΚΓ'. Ο τύπος του ένώπιον τών δικαστηρίων, ή άλλων δημοσίων άρχών, διδομένου όρκου υπό τών άρχιερέων, ιερέων, και ιεροδιακόνων, είναι ό εξής· «Διαβεβαιώ επί τής άρχιερωσύνη μου κτλ.»

Διά δέ τούς ιερείς, και ιεροδιακόνους· «Διαβεβαιώ επί τής ιερωσύνη μου κτλ.»

Ο εϋτω διδόμενος όρκος έχει τήν αύτήν του κοινου όρκου ισχύν, και πάσα αύτου παράβασις, εκτός τών εκκλησιαστικών ποινών, συνεπάγεται και τας επί ψευδορκία, ή επιορκία, του Ποινικοϋ Νόμου ποινάς, αίτινες θέλουσι καταγινώσκεσθαι υπό τών τακτικών δικαστηρίων.

ΚΔ'. Πάς ό εκ του Ιεροϋ καταλόγου καλούμενος να δώση μαρτυρίαν εις δικαστικήν ύπόθεσιν δέν δύναται ν' άρνηθώ τήν μαρτυρίαν του· άλλ' οι άρχιερείς όρκίζονται και εξετάζονται έν τή κατοικία αύτων, ή δέ μαρτυρία των, γενομένης αίτήσεως, αναγινώσεται έν τω ακροατηρίω, εκτός όταν πρόκειται να εξετασθώσιν ως μάρτυρες ένώπιον τών δικαστηρίων τών ένόρκων, ότε προσκαλούνται και εξετάζονται (ένευ όμοιως αντιπαραστάσεως προς άλλους μάρτυρας) έν δημοσία συνεδριάσει, άμα εμφανιζόμενοι, και άπέρχονται άμέσως μετά τήν εξέτασιν αύτων.



Ὅ,τι οἱ ἱερωμένοι γνωρίζουσιν ἐκ τῆς ἐξομολογήσεως, δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ τὸ ὁμολογήσωσιν.

ΚΕ'. Εἰς τὰ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, καθὼς καὶ εἰς τὰ περὶ ἀθεμίτων πράξεων, τῶν παρὰ τῶν κοινῶν τοῦ κράτους νόμων προβλεπομένων, οἱ ἐκ τοῦ κλήρου ὑπόκεινται εἰς τοὺς πολιτικούς νόμους, καὶ εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια.

Τὰ πολιτικῶς ὀριζόμενα κακουργήματα ἐπάγουσι καὶ τὴν τῆς καθαιρέσεως ποινὴν πνευματικῶς· ἡ δὲ ἀπόφασις τῆς ποινικῆς καταδίκης ἐκτελεῖται, ἀφοῦ πρότερον καθαιρεθῆ τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ ὁ καταδικασθεὶς κληρικὸς, κατὰ τὰ ἐν τῇ Ποινικῇ Δικονομίᾳ ὠρισμένα.

Κς'. Διὰ τὴν προφυλάκισιν τῶν κληρικῶν, καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κατ' αὐτῶν ἐπὶ πταίσματι καὶ πλημμελήματι ἐκδιδομένων ἀποφάσεων, τῶν περιοριζουσῶν τὴν ἐλευθερίαν, ὀρίζονται ἰδιαιτέρας φυλακαὶ, κερχωρισμένα τῶν ἄλλων.

ΚΖ'. Ἄπας ὁ κατὰ τὸ βασιλείον ἱερὸς κληρὸς, ἐν ταῖς θείαις ἱερουργίαις καὶ τελεταῖς, μνημονεύει πρῶτον μὲν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης, εἶτα δὲ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

ΚΗ'. Τὰ ὀρισθέντα διὰ τοῦ διατάγματος 25 Ἰουλίου (6 Αὐγούστου) 1833 περὶ τοῦ ἐπιμισθίου τῆς ὑπηρεσίας τοῦ τε προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν συνέδρων, διαμένουσιν ἐν ἰσχύϊ.

Ὁ μισθὸς τοῦ μὲν πρώτου γραμματέως προσδιορίζεται εἰς δραχ. 3600, τοῦ δὲ β'. εἰς δραχ. 2400 κατ' ἔτος.

Ὁ μισθὸς τοῦ μὲν α'. τάξεως γραφέως προσδιορίζεται εἰς δραχ. 1200, τοῦ δὲ τῆς β'. τάξεως εἰς δραχ. 960 κατ' ἔτος, καὶ ὁ τοῦ κλητῆρος, εἰς δραχ. 600 κατ' ἔτος.

Ὁ μισθὸς τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου προσδιορίζεται εἰς δραχ. μὰς 6000 κατ' ἔτος.

ΚΘ'. Εὐθὺς μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ παρόντος νόμου θέλει συγκροτηθῆ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διατάξεων αὐτοῦ ἡ α'. συνοδική περίοδος, ἥτις θέλει διαρκέσει μέχρι τῆς 31 Αὐγούστου 1853.

Λ'. Πᾶσα προεκδομένη διάταξις ἀντιβαίνουσα εἰς τὸν παρόντα νόμον ἀκυροῦται.

Ὁ παρὼν νόμος ψηφισθεὶς παρὰ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας, καὶ παρ' Ἱερῶν σήμερον κυρωθεὶς, θέλει δημοσιευθῆ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἐκτελεσθῆ ὡς νόμος τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις 9 Ἰουλίου 1852.

Ο Θ Ω Ν.

Ὁ ὑπουργὸς  
ΣΤΑΥΡΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ  
ἐτέθη ἡ μεγάλη σφραγὶς τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ἰουλίου 1852.

Ὁ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργός.

Κ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ.

## ΚΥΡΙΛΛΟΥ (1).

## ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,

Συσταίνων μὲν τὸ θεῖον δόξον ἅγιον βάπτισμα,  
καταπτύων δὲ τὰ ἄλλως γερόμενα τῶν αἰρετικῶν  
βαπτίσματα.

**Π**ΟΛΛΩΝ ὄντων τῶν μέσων, δι' ὧν τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐξιούμεθα, καὶ τούτων, ὡς εἰπεῖν, κλιμακῆδόν ἀλληλεπιδέτων καὶ ἀλληλουχουμένων ὄντων, ἕτε δὴ πάντων πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος ἀφορώντων, πρῶτόν ἐστι τὸ τοῖς ἱεροῖς Ἀποστόλοις θεοπαράδοτον βάπτισμα, οἷα δὴ τῶν λοιπῶν, τούτου χωρὶς, ἀπρακτόντων (ἐὰν γὰρ τις μὴ γεννηθῆ, φησὶν, ἐξ ὕδατος, καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν)· ἔδει καὶ γὰρ ἀναγκαίως, τῆς πρώτης γενέσεως ἐπὶ τὸν ὄνητὸν τουτοῦ βίον παραγούσης τὸν ἄνθρωπον, γένεσιν ἑτέραν ἐξευρέσθηναι, καὶ τρόπον μυστικώτερον, μῆτε ἀπὸ φθορᾶς ἀρχόμενον, μῆτε εἰς φθορὰν καταλήγοντα, δι' οὗ γένοιτ' ἂν ἡμῖν δυνατὸν, μιμήσασθαι τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· τὸ γὰρ ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος, ἐν τάξει μήτρας λαμβάνεται, καὶ τόκος τῷ τικτομένῳ γίνεται, ἣ φησὶν ὁ Χρυσόστομος· τὸ δὲ ἐν τῷ ὕδατι ἐπιφοιτῶν Πνεῦμα, ἐν τάξει Θεοῦ, τὸ ἔμβρυον διαπλάττοντος· καὶ ὡσπερ ἐκεῖνος μετὰ τὴν ἐν τάφῳ κατάθεσιν, τριταῖος ἐπὶ τὴν ζωὴν ἀνεφοίτησεν, οὕτως οἱ πιστεύοντες, ἀντὶ τῆς γῆς, τὸ ὕδωρ ὑποδυόμενοι, ἐν τρισὶ καταδύσει τὴν τριήμερον ἑαυτοῖς χάριν τῆς Ἀναστάσεως ἐξεικονίζουσιν, ἀγιαζομένου τοῦ ὕδατος τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ παναγίου Πνεύματος, ὡς ἂν τῷ μὲν φαιναμένῳ ὕδατι τὸ σῶμα φωτίζοιτο, τῷ δὲ ἀοράτῳ Πνεύματι τὸν ἀγιασμὸν ἢ ψυχὴ λήψαιτο· ὡς γὰρ τὸ ἐν τῷ λέβητι ὕδωρ, τῆς τοῦ πυρὸς μεταλαμβάνει θερμότητος, οὕτω τὸ ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ

ὕδωρ τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Πνεύματος εἰς θεῖαν μεταστοιχειούται δύναμιν, καθαῖρον μὲν, καὶ υἰοθεσίας ἀξιοῦν τοὺς οὕτω βαπτιζομένους, τοὺς δὲ ἄλλως πως τελουμένους, ἀντὶ καθάρσεως, καὶ υἰοθεσίας, ἀκαθάρτους, καὶ σκότους υἱοὺς ἀποφαίνον. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν πρὸ χρόνων ἤδη τριῶν ζήτημα ἀνεφύη, εἰ τὰ παρὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ θεῶν Πατέρων, καὶ παρὰ τὴν συνήθειαν καὶ διαταγὴν τῆς Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐπιτελούμενα βαπτίσματα τῶν αἰρετικῶν δεκτὰ ἐστὶ προσερχομένων ἡμῖν, ἡμεῖς, ὅτε θεῶ ἐλέει τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἐντραφέντες, καὶ τοῖς κανόσι τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων, καὶ θεῶν Πατέρων ἐπόμενοι, καὶ μίαν μόνην γινώσκοντες τὴν ἡμετέραν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ταύτης τὰ μυστήρια, ἐπομένως καὶ τὸ θεῖον βάπτισμα ἀποδεχόμενοι, τὰ δὲ τῶν αἰρετικῶν, ὅσα μὴ, ὡς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῖς ἱεροῖς Ἀποστόλοις διατάξατο, καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς σήμερον ποιεῖ, ἐπιτελούμενα, ἐφευρέματα ἀνθρώπων διεφθαρμένων ὄντα, ὡς ἀλλόκοτα, καὶ τῆς ἀποστολικῆς ὅλης παραδόσεως ἀλλότρια γινώσκοντες, ἀποστρεφόμεθα κοινῇ διαγνώσει· καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν ἡμῖν προσερχομένους, ὡς ἀνιέρους καὶ ἀβαπτίστους δεχόμεθα, ἐπόμενοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, τῷ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐντειλαμένῳ βαπτίζεῖν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τοῖς τε ἱεροῖς καὶ θεοῖς Ἀποστόλοις διαταττομένοις ἐν τρισὶ καταδύσει καὶ ἀναδύσει τοὺς προσερχομένους βαπτίζεῖν, καὶ ἐν ἐκάστη τῶν καταδύσεων ἐν ὀνόματι ἐπιλέγειν τῆς ἁγίας Τριάδος· τῷ τε ἱερῷ καὶ ἱσαποστόλῳ διονυσίῳ λέγοντι, τοῖς ἐν κολυμβήθρᾳ, ὕδωρ καὶ ἔλαιον ἁγιασμένα ἐχούσῃ, τὸν προσερχόμενον παντὸς ἀμφίου γεγυμνωμένον βαπτίζεῖν, τὴν τρισσὴν τῆς θείας μακαριότητος ἐπιβοήσαντα ὑπόστασιν· καὶ εὐθὺς τῷ θεουργικωτάτῳ μύρῳ τὸν βαπτισθέντα ἐπισφραγίζεῖν, καὶ μέτοχον ἀποφαίνειν λοιπὸν τῆς ἱεροτελεστικωτάτης εὐχαριστίας, τῇ τε δευτέρᾳ καὶ πενθέκτῃ ἁγίαις οἰκουμενικαῖς συνόδοις διαττομέναις, τοὺς μὴ βαπτιζομένους εἰς τρεῖς ἀναδύσεις καὶ καταδύσεις, καὶ ἐν ἐκάστη τῶν καταδύσεων μίαν ἐπίκλησιν τῶν θεῶν ὑποστάσεων μὴ ἐπιβοῶν-

(1) Ὁ ὅρος οὗτος ἐξιδέθη ἐν ἔτει 1756, ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας Κυρίλλου τοῦ Β'. ὑψωθέντος εἰς τὸν οἰκουμηνικὸν θρόνον τὸ μὲν α' ἐν ἔτει 1748, καὶ ἀποβληθέντος ἐν ἔτει 1751, πατριαρχιύσαντος δὲ τὸ β' ἀπὸ τοῦ ἔτους 1752 μέχρι τοῦ ἔτους 1757.



τας, ἀλλ' ἄλλως πως βαπτίζομένους, ὡς ἀβαπτίστους προσδέ-  
χεται, τῇ Ὀρθοδόξῃ προσιόντας. Τούτοις τοίνυν τοῖς ἱεροῖς  
καὶ θείοις διατάγμασιν ἐπόμενοι καὶ ἡμεῖς, τὰ μὲν τῶν αἰρε-  
τικῶν βαπτίσματα, ὡς ἀπάδοντα καὶ ἀλλότρια τῆς ἀποστολι-  
κῆς θείας διατάξεως, καὶ ὕδατα ἀνόνητα, ὡς ὁ ἱερὸς Ἀμβρό-  
σιος, καὶ ὁ μέγας φασὶν Ἀθανάσιος, καὶ ἁγιασμόν μηδένα πα-  
ρέχοντα τοῖς ταῦτα δεχομένοις, καὶ πρὸς κάθαρσιν ἁμαρτη-  
μάτων οὐδὲν ὠφελοῦντα, ἀπόβλητα καὶ ἀποτρόπαια ἡγούμε-  
θα· τοὺς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀβαπτίστως βαπτίζομένους, ὡς ἀβα-  
πτίστους ἀποδεχόμεθα, προσερχομένους τῇ ὀρθοδόξῃ πίστει, καὶ  
ἀκινδύνως αὐτοὺς βαπτίζομεν, κατὰ τοὺς ἀποστολικούς, καὶ  
συνοδικούς κανόνας, οἷς ἀραρότως ἐπιστηρίζεται ἡ ἀγία τοῦ  
Χριστοῦ ἀποστολικὴ καὶ καθολικὴ Ἐκκλησία, ἡ κοινὴ μήτηρ  
πάντων ἡμῶν καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ κοινῇ ἡμῶν διαγνώσει, καὶ  
ἀποφάνσει, σφραγίζομεν τὸν ὄρον ἡμῶν τούτον, ταῖς ἀποστο-  
λικαῖς καὶ συνοδικαῖς διατάγμασι συνάδοντα, διαβεβαιῶντες  
αὐτὸν δι' ἡμετέρων ὑπογραφῶν (1).

Σωτηρίῳ ἔτει αψνς'.

Κύριλλος, ἐλέῳ Θεοῦ, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέ-  
ας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ματθαῖος, ἐλέῳ Θεοῦ, πάπας, καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης  
πόλεως Ἀλεξανδρείας, καὶ κριτῆς τῆς οἰκουμένης.

Παρθένιος, ἐλέῳ Θεοῦ, πατριάρχης τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερου-  
σαλήμ, καὶ πάσης Παλαιστίνης.

(1) Βλεπε σελ. 143 τὴν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Συμῶν διατυπωθεῖσαν ἀκολου-  
θίαν ἐπὶ τῶν ἐκ τῶν Λατινικῶν αἰρέσεων ἐπιστρέφόντων τῇ Ὀρθοδόξῃ καὶ Καθo-  
λικῇ Ἐκκλησίᾳ.

## ΑΝΘΙΜΟΥ (1).

### ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Τῆς Μιᾶς Ἀγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας,  
Πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξους.

Πᾶσι τοῖς ἀπανταχοῦ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητοῖς καὶ πε-  
ρισπουδάστοις ἡμῶν ἀδελφοῖς ἀγίοις ἀρχιερεῦσι, τῷ τε περὶ  
αὐτοὺς εὐλαβεστάτῳ κλήρῳ, καὶ πᾶσι τοῖς Ὀρθοδόξοις  
γεννητοῖς τέκνοις τῆς Μιᾶς Ἀγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστο-  
λικῆς Ἐκκλησίας, τὸν ἐν Πνεύματι ἀγίῳ ἀδελφικὸν ἀσπα-  
σμόν, καὶ πᾶν ἀγαθὸν παρὰ Θεοῦ καὶ σωτήριον.

ΤΟΙΣ τὸ Σωτήριον ὄνομα τοῦ Δεσπότη τοῦ πάντων Χρι-  
στοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπιγραφόμενοις, καὶ Χριστιανικῇ πολιτεῖᾳ  
ἀληθεῖ καὶ ἀνυποκρίτῳ στοιχεῖν ἐπαγγελιομένοις, πρώτιστον  
ὁμολογουμένως καὶ κυριώτατον καθέστηκε γνώρισμα ἢ τῶν ἐν  
Εὐαγγελίοις θεῶν αὐτοῦ ἐντολῶν ἀπαρέγκλιτος φυλακῆ, ἐν αἷς  
τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων τὸ πολίτευμα τέλειον, καὶ πάσης  
μὲν ἐθνικῆς δυσσεβείας καὶ βεβηλότητος καθαρεῦον, πάσης δὲ  
Ἰουδαϊκῆς ἀτελείας καὶ ταπεινότητος ὑπερανεστηκὸς διέταξεν  
ὁ Θεάνθρωπος νομοθέτης· ὁ μὲν γὰρ διὰ Μωσέως δοθεὶς νό-  
μος σκιάν εἶχε τῶν μελλόντων, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον,  
διὰ τὸ ἀτελὲς καὶ νηπιώδες τῶν δεξαμένων· αὐτὸς δὲ ὁ Λόγος  
τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς ἡμῶν, ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐπὶ τῆς  
γῆς ὄφθεις, καὶ τοῖς ἀνθρώποις εἰς τὸ σῶσαι τὸν ἄνθρωπον

(1) Ἀνθιμος ὁ ἀπὸ Ἐφέσου, ἀνὴρ τῆς τε βύραθεν καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς παι-  
δείας ἐγκρατῆς, αὐστηρότητι δὲ χθῶν καὶ ἀρετῇ διαπρέπων, καὶ τῶν δικαίων  
τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐνθερμος ζηλωτῆς, ἐκλεγθεὶς οἰκουμενικὸς πατριάρχης  
ἐν ἔτει 1844, τῇ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου, ἐποίησε τὴν Ἐκκλησίαν ἕως τοῦ  
ἔτους 1848 (18 Ὀκτωβρίου). Ὑψηλοθεὶς δὲ τὸ 6' πατριάρχης Κωνσταντινουπό-  
λεως ἐν ἔτει 1853 τῇ 15' τοῦ Σεπτεμβρίου, δίδει καὶ σήμερον εὐκλεῖς τὸν  
οἰκουμενικὸν θρόνον. — Ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Ἀυτοῦ Παναγιότητος, ἑμφανισθείσης  
μετὰ τὴν δευτέραν αὐτῆς ἐκλογὴν ἐνώπιον τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου Ἀβδούλ  
Ματζίτου, εἶδομεν ἀνανεουμένην τὴν πρὸ τεσσαρῶν ἑκατονταετηρίδων γενομένην  
πρὸς τὸν πατριάρχην Γεννάδιον τὸν Σχολάριον βασιλικὴν ὑποδοχὴν ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ  
B', τὴν πρὸ αἰῶνων ἤδη ἀπρακτήσασαν.

Τὴν περὶ ὄρκου ἀνωτέρω συνοδικὴν πράξιν, ἐκδοθεῖσαν ἐπὶ τῆς Α. Π. τοῦ οἰ-  
κουμενικοῦ πατριάρχου Κ. Ἀνθίμου, ἐσχάτως λαβόντες, καταχωρίζομεν ἐνταῦθα.



συναναστραφείς, τὸν διὰ Μωσέως δοθέντα νόμον ἐπλήρωσε, καὶ δέδωκεν ἡμῖν τοῖς ἐν πίστει τελείοις τὴν ἐπίγνωσιν τῶν τελειότερων νόμων τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀληθείας, ὅτι, φησὶν, ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο(1). Σύμφωνα δὲ τοῖς θεοῖς αὐτοῦ ἐντάλμασι, τῶν τε Χριστοκηρύκων Ἀποστόλων, καὶ τῶν Πνευματοφόρων Πατέρων, θεσπισάντων, καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν πολιτείαν τῷ Χριστεπωνύμῳ πληρώματι θεοπνεύστως συστησθέντων, καὶ ταύτην ἱεροῖς ὅροις, καὶ κανόσι, καὶ παραδόσεσιν ἁγίαις κρατυνάντων, τούτοις ἔπικριν, οἷς παρέλαβεν, ἐπομένη καὶ ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, ἣν ποτέ τινα τῶν θείων παραγγελμάτων κατὰ τὴν καινοτομούμενα, καὶ ἑτεροδιδασκαλίαις, καὶ παρεξηγήσεις παραχαρκτόμενα, οὐ διαλείπει ἀξιοχρέως ὑψοῦσα τὴν φωνήν, καὶ τὰς καινοτομίας ἐξελέγχουσα, καὶ τὰς ἐναντιοφωνίας στηλιτεύουσα, ταῖς ἀπὸ τῶν θείων λόγων καὶ τῶν Πατρικῶν καὶ συνοδικῶν κανόνων ἀποδείξεσιν, ὃ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔγνω ποιήσασθαι, προνοία κεκινημένη τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων, ὅπως ἀνὰ θεοπαράδοτα καὶ πατρῷα ὅρια βέβαια καὶ ἀσάλευτα παρ' αὐτοῖς συντηρῶνται. Ἀνέστησαν γὰρ ἤδη τινὲς καθ' ἡμᾶς, ὡς ἔγνωμεν, οὐ μόνον φρονούντες καὶ λέγοντες, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐκτύποις ἐγκυκλίσι καὶ ἄλλοις δημοσιεύοντες, ὡς οὐκ ἀπείρηται ὅλως ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως ὁμνύειν τοῖς Χριστιανοῖς ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἀλλ' ἔξεστιν ἀπροκριματίστως καὶ ὁσίως ὀρκωμοτεῖν, τοῖς τε λαϊκοῖς καὶ τοῖς ἱερωμένοις αὐτοῖς, καὶ τοῖς τῷ κόσμῳ ἀποταξάμενοις μοναχοῖς, καὶ ταῦτα ἐπὶ τῶν θείων Εὐαγγελίων. Ἐπισυνισῶσι δὲ τῆς κακόφρονος αὐτῶν γνώμης τὴν πρότασιν, οὐ μόνον διαστρέφοντες παντοίως τὰς Γραφικὰς καὶ Πατρικὰς ῥήσεις καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ καὶ παραδειγματὰ τινα τῶν νεωτέρων δῆθεν εἰσάγοντες, ἐν οἷς ἀξιοῦσαι νόμον ποιήσασθαι τὴν τοῦ θεοῦ νόμου παράδοσιν, μὴ νοοῦντες μήτε ἄ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιουῦνται. Καὶ βιβλίον δὲ σαπρὸν περισύρεται, περὶ ὀρκῶν ἐπιγραφόμενον, πατρὸς μὲν ἀνωμόμου σκότιον γέννημα, τῆς αὐτῆς δὲ καὶ χείρονος καινοφάνους κακο-

(1) Ἰω. Α', 17.

φροσύνης βλάσφημος συρραφή, χαρακτηρίζουσα τὸ ἀνταρτικὸν κατὰ τῆς ὑγιαίνουσας Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας φρόνημα. Λέγει γὰρ, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐναντίον φεῦ! τῆς μὴ ὀμῶσαι ὅλως θείας αὐτοῦ ἐντολῆς(1), ὤμοσε, κρινόμενος ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως· καθάπτεται δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς δῆθεν συμφώνως τῇ Ῥωμαϊκῇ νομοθεσίᾳ ἀνέκαθεν τὸν ὀρκον νομοθετήσας· καὶ τὰς θείας δὲ καὶ Οἰκουμενικὰς Συνόδους εἰσάγει, τοὺς ἐαυτῶν θεοπνεύστους κανόνας ἀμοιβαίως ἀνατρεπούσας (οἶον, φησὶ, καὶ ἡ Β'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀνέτρεψε καὶ παρέβη τὸν τῆς Α'. κανόνα, ἀπαγορεύοντα τὴν μετάθεσιν τῶν κληρικῶν), καὶ ἄλλα τοιαῦτα δύσφημα καὶ ἀνόσια ληρεῖ καὶ παραπαλεῖ, πρὸς τὸ ἀποδειῖξαι τοὺς ἱεροὺς Ἀποστόλους ἀντιφάσκοντας τῇ Εὐαγγελικῇ νομοθεσίᾳ, καὶ τούτοις πάλιν τὰς ἁγίας Συνόδους, καὶ ταύταις δὲ τοὺς θεοφόρους Πατέρας, καὶ τούτους αὖθις ἀντιλέγοντας πρὸς τε τὰς Συνόδους, καὶ πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ ὅλως ὁ τοῦ συρράμματος τούτου σκοπὸς ἀποβλέπει πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ κύρους τῶν θείων ἡμῶν Πατέρων, καὶ διαστροφὴν καὶ παρερμηνείαν τῶν θείων Συνόδων, καὶ πρὸς φαλισμὸν καὶ συκοφαντίαν τῆς ἀκηράτου διδασκαλίας τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἣν οὐκ ἔφριξεν ὁ δειλαῖος βιβλογράφος ὀνομάσαι καὶ κοινωνίαν ἔτι ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων συγκειμένην ἐκ διεφθαρμένων λαϊκῶν καὶ κληρικῶν. Ἀλλ' οὗτος μὲν, καὶ εἴ τις ἄλλος ὁμοίως ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσαι λόγοις τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεως καὶ λογομαχίας· « Καὶ δῶν αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας » ἡ δὲ στερεὸς θεμέλιος τῆς Εὐαγγελικῆς νομοθεσίας ἔστηκεν ἀκράδαντος εἰς αἰῶνας.

Πρῶτον μὲν γὰρ αὐτὸς ὁ τῆς πίστεως ἡμῶν ἀρχηγὸς καὶ τελειότης Ἰησοῦς Χριστὸς, τὴν τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου ἀτέλειαν συμπληρῶν, ἐντέλλεται οὕτως· « Ἰκούσατε ὅτι ἐβρέθη ποῖς ἀρχαίοις· οὐκ ἐπιρκήσεις, ἀπαδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὀρκους σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμῶσαι ὅλως . . . ἔστω δὲ ὁ λόγος

(1) Ματ θ' Ε', 34.



ὕμῶν, Ναί, ναί, Οὐ, οὐ· τὸ δὲ περισσὸν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστὶν (1), (τουτέστιν ἐκ τοῦ διαβόλου, ὡς οἱ θεηγόροι Πατέρες διερμηνεύουσιν.) Ὁ δὲ θεῖος Απόστολος Ἰάκωβος, πρῶτιστόν καὶ μέγιστον παράγγελμα τοῖς εὐσεβέσι τὸ μηδένα ὄρκον ὀμνύειν διαγορεύων, « Πρὸ πάντων, λέγει, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε. μήτε τὸν οὐρανόν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινὰ ὄρκον κ. τ. λ. » (2). Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ῥήσεις τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν ἐπαναλαμβάνουσι διαρρήδη. Ἡ δὲ ἅγια Οἰκουμενικὴ ς'. Σύνοδος, ἐπικυροῦσα τοὺς κανόνας τοῦ μεγάλου Βασιλείου, συνέπικυροῖ καὶ διατάσσει καὶ τὸν Ι'. κανόνα τοῦ οὐρανοφάντορος τούτου Πατρὸς, ἐν ᾧ ἀπαγορεύεται ὁ ὄρκος τῶν κληρικῶν, καὶ τὸν ΚΘ'. τοῦ αὐτοῦ, ἐν ᾧ διαγορεύεται καθόλου πρὸς πάντας τοὺς Χριστιανούς· « Καθάπαξ μὲν οὖν ὁ ὄρκος ἀπηγόρευται » (3). Ὡσαύτως καὶ ἡ ἅγια Οἰκουμενικὴ Ζ'. Σύνοδος ἐν τῇ Η'. πράξει ἀποφαίνεται· « Ὁρκῶ μὴ ἐθίσωμεν τὸ στόμα ἡμῶν, ἀλλὰ τῆς Κυριακῆς φωνῆς ἀκούσωμεν λεγούσης, » Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως ». Ἀμφότεραι δὲ αἱ ῥήσεις ἐκ τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς, τὸ μὲν ὄρκῳ μὴ ἐθίσωμεν τὸ στόμα ἡμῶν, ἐκ τῆς σοφίας τοῦ Σειράχ (4), τὰ δὲ λοιπὰ ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλὰ καὶ ἰδίως οἱ θεῖοι Πατέρες ἡμῶν, οἱ τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρες καὶ διδάσκαλοι ἀπαγορεύουσι τὸν ὄρκον, οἷον αὐτὸς τε πάλιν ὁ μέγας Βασίλειος, πολλαχοῦ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ συγγραφῶν, καὶ τὸ πυρίπνουν στόμα τῆς Θεολογίας, ὁ θεῖος Γρηγόριος (ἐν τοῖς στιχηροῖς) λέγων, « Ὁρκου δὲ τί χεῖρον; οὐδέν ». Καὶ πάλιν « Οὐκ ἐπιορκήσεις, ἐκεῖνος (ὁ νόμος ὁ πάλαι) φησὶ. Σὺ δὲ (Χριστὸς κελεύει) οὐδὲ ὀμῆ τὴν ἀρχὴν, οὐ μικρὸν, οὐ μεῖζον, ὡς τοῦ ὄρκου τὴν ἐπιορκίαν τίκτοντος » (λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Καὶ ὁ θεῖος δὲ Χρυσόστομος (ἐν τῷ πρὸς Δημήτριον μονάζοντα λόγῳ α.) φησὶν· « Εἰ γὰρ καὶ τὸ ὀμνύειν, κἂν εὐορκῆ τις, ἔγκλημα, καὶ ἐντολῆς παράβασις, ποῦ τὴν ἐπιορκίαν θήσομεν; Εἰ γὰρ τὸ περισσὸν τοῦ ναί, καὶ τοῦ οὐ, ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστὶ, τὸ καὶ τούτου περισσότερον τίνος ἐστὶ λοιπόν; » Πλεῖστα δ' ὄσα καὶ ἐν τοῖς

εἰς τοὺς ἀνδριάντας χρυσηλάτοις αὐτοῦ λόγοις κατὰ τῶν ὀρκωμοτούντων ἀνακηρύττει· οἷον, « Σὺ δὲ, εἰ μηδὲν ἕτερον, αὐτὸ γοῦν τὸ βιβλίον ἀιδέσθητι, ὃ προτείνει εἰς ὄρκον, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, ὃ μετὰ χεῖρας φέρων κελεύει ὀμνύειν, ἀνάπτυσσον, καὶ ἀκούσας τί περὶ ὄρκων ὁ Χριστὸς ἐκεῖ διαλέγεται, φρίξον καὶ ἀπόστηθι. Σὺ δὲ τὸν νόμον τὸν κωλύοντα ὀμνύειν, τοῦτον ὄρκον ποιεῖς; ὦ τῆς ὑβρεως, ὦ τῆς παρανοίας! Καὶ πάλιν· « Παρεκάλεσα πρῶτην ὑμᾶς τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου λαβόντας (κατὰ διάνοιαν) ἀποτετμημένην . . . οὕτως ἀπελθεῖν οἴκαδε ἕκαστον, καὶ νομίζειν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὄραν αὐτὴν φωνὴν ἀφιείσαν καὶ λέγουσαν· Μισήσατέ μου τὸν σφαγέα, τὸν ὄρκον· ὅπερ ἔλεγχος οὐκ ἐποίησε, τοῦτο ὁ ὄρκος ἐποίησεν· ὅπερ θυμὸς τυραννικὸς οὐκ ἔσχυσε, τοῦτο εὐορκίας ἀνάγκη παρεσκεύασεν ». Ὅθεν μελωδεῖ καὶ ἡ Ἐκκλησία· « Εἴθε μὴ ὤμοσας, Ἱρώδη ἄνομο. Ὡσαύτως ἀπαγορεύουσι τὸν ὄρκον καὶ πᾶς μονοῦ τῶν θεοφόρων ἡμῶν Πατέρων ὁ ἱερώτατος θίασος. Καὶ πᾶσα δὲ ἡ ἀρχαία παράδοσις, τὸν ὄρκον ὡς ἐναντίον τῆς Εὐαγγελικῆς νομοθεσίας φευκτέον, ἕση δύναμις, ἀνέκαθεν παραδέδωκε. Διὸ καὶ πᾶν τὸ πλήρωμα τῶν Ὀρθοδόξων, τὴν ἐπὶ τῶν θείων Εὐαγγελίων ἐν τοῖς δικαστηρίοις μάλιστα ὀρκωμοσίαν, ὡς βαρύτερον ἄγος, φρίττει καὶ δέδοικεν· ἐκ γὰρ τοῦ ὄρκου τίκτεται ἡ ἐπιορκία, ἥτις ἐστὶν ἄρνησις Θεοῦ, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον. Οὕτω τοῖνον αὐτοῦ τε τοῦ τὸν πάλαι νόμον νομοθετήσαντος Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ μηδ' ὀμόσαι ὅλως ἐν τῷ νόμῳ τῆς χάριτος ἐντελλομένου, καὶ τῆς Ἀποστολικῆς φωνῆς θεοπνεύστως τοῦτ' αὐτὸ παρακελευούσης, ὡσαύτως καὶ τῶν ἐνδόξων καὶ θεοφόρων ἡμῶν Πατέρων, τὸ παντὸς ὄρκου ἀπέχεσθαι συμφώνως παραγγελλόντων, καὶ τῆς παραδόσεως διακηρυττούσης, ψεύδονται προφανῶς οἱ τὴν ὀρκωμοσίαν ὡς νενομοθετημένην, οὐχὶ παρὰ τῆς πολιτικῆς νομοθεσίας, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῆς τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως παρεισάγοντες, οὐδὲ διακρίνουσιν ὅσον ἔλαθον ἑαυτοὺς ἀντιτασσόμενοι κατὰ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τῇ καινοφανεῖ περὶ τοῦ ὀρκωμοτεῖν διδασκαλίᾳ περιπεσόντες. Καὶ τοιγα καὶ αὐτῶν τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων αἱ διαταγαί, αἱ τὸν ὄρκον ἐν τοῖς Χριστιανικοῖς δικαστηρίοις εἰσαγαγοῦσαι, ὅσα τε

(1) Ματθ. Ε. 34—37. — (2) Ἰακ. Ε, 12. — (3) Βασιλ. Καν. ΚΘ'. —

(4) Σεφ. Σειράχ, ΚΓ', 9.



τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἐκ τῆς ἱστορίας παραδείγματα καὶ ἐπιχειρήματα περιφέρουσιν οἱ τὸ τῆς ὀρκωμοσίας ἀνεπιμένοντες καὶ ἀκώλυτον ὡς ἐκ τῆς ἀγίας ἡμῶν θρησκείας παρὰ τοῖς εὐσεβεῖσι τεθεσπισμένον πιστεύοντες καινοτομισταί, ταῦτα δὴ καὶ τὰ τριακῶτα οὐδόλως ἰσχύουσιν ἀκυρῶσαι τὰς τοσαύτας Ἀποστολικὰς τε καὶ Πατρικὰς διατάξεις, καὶ πρὸ πάντων ἦν αὐτὸ τὸ θεῖον στόμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἀπέφηνετο ἐντολὴν, τὴν, «Μὴ ὀμῶσαι ὅλως». Διή μοι (φησὶ πάλιν ἡ χρυσήλατος τοῦ Πνεύματος σάλπιγξ, ὁ θεῖος Χρυσόστομος), μή μοι τὸν δεῖνα τὸν ἐπιεικῆ εἴπηρ, τὸν σὺφρονα, τὸν εὐλαβῆ, τὸν εἰς ἱερωσύνην τελούντα, ὡς ὀμωμοκότα, ἀλλ' εἰ βούλει καὶ Πέτρον εἶναι τοῦτον, ἢ Παῦλον, ἢ Ἄγγελον ἐξ οὐρανοῦ καταδάντα, οὐδὲ γὰρ οὕτως ἐπιτρέφομαι εἰς τὴν ἀξίαν τῶν προσώπων· νόμον γὰρ οὐχὶ δουλικόν, ἀλλὰ βασιλικόν ἀναγινώσκω ἐγὼ περὶ τῶν ὀρκῶν· ὅταν δὲ βασιλέως ἀναγινώσκηται γράμματα, ἅπαν τὸ τῶν δούλων ἀξίωμα ἡσυχάζετω· ἂν μὲν γὰρ ἔχῃς εἰπεῖν ὅτι ὁ Χριστὸς ὀμνύσαι ἐκέλευσεν, ἢ ὅτι ὁ Χριστὸς οὐ κολάζει τοῦτο γινόμενον, δεῖξον καὶ πείθομαι.» (Ἐν Κατηχήσει Α'.) Διὰ ταῦτα ἡ καθόλου τοῦ Χριστοῦ ἀγία ἡμῶν Ἀνατολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, τὴν ἀρτίως ἀναφανείσαν καὶ δημοσιευθεῖσαν ψυχόλεθρον καὶ κακόφρονα ἑτεροδιδασκαλίαν, τοῦ ἐξείναι ὀμνύειν ἀπλύτως τοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανούς, ὡς ψυχικῆς διαφθορᾶς τοῦ Χριστωνύμου πληρώματος παραίτιον, διὰ τὴν εἰσαγομένην καταφρόνησιν τοῦ φοβεροῦ χρήματος τοῦ ὀρκου, (οἷον καὶ αὐτὴ ἡ μνημονευθεῖσα καινοφανῆς ἐγκύκλιος ἐν τοῖς κατ' αὐτὴν τόποις ἀποθρηνεῖ γενομένην, καὶ τὰς ἐκεῖ πλημμυρησάσας παραβάσεις τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὀρκῶν, καὶ παντοίας ἐπιορκίας καὶ ψευδορκίας φρικτῶς ἐκτραγωδεῖ καὶ περισάλπιζει), καὶ ὡς ἀντιβαίνουσιν τῇ θεῖᾳ ἐντολῇ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ ταῖς λοιπαῖς Ἀποστολικαῖς καὶ Πατρικαῖς διατάξεσιν ἀντιστρατευομένην, καὶ ὅλως πολεμίαν τῇ ὀρθῇ καὶ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ τῆς ἀγίας καὶ ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, ἀποκηρύττει ἄρδην καὶ ἀποσκυθαλίζει, καὶ μηδεμίαν παραδοχῆς καὶ προσοχῆς ἀξίαν τῷ Χριστωνύμῳ πληρώματι ἀποφαίνεται. Κοινῇ δὲ ἑμοφώνῃ γνώμῃ τῶν ἀγιωτάτων Ὀρθοδόξων πατριαρχῶν, καὶ

τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, διὰ τοῦδε τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτῆς ἐγκυκλίου γράμματος θεσπίζουσα καὶ ὀριζομένη συνῶδᾳ τῇ θαλασσοδικελεύσει τοῦ Σωτῆρος, καὶ ταῖς Ἀποστολικαῖς καὶ Πατρικαῖς ἀποφάσεσιν, ἀθέμιτον ὅλως παρὰ τῇ ἀγίᾳ καὶ ἀμωμήτῳ ἡμῶν πίστει διακηρύττει τὸ ὀρκίζεσθαι τοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανούς, εἴτε κατ' ἰδίαν, εἴτε καὶ ἐν δικαστηρίοις. Καὶ πάντας τοὺς ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξους αὐτῆς λαοὺς νοθετεῖ ἀπέχεσθαι ὅλως καὶ φυλάττεσθαι παντὸς ὀρκου· τὰς δὲ προσπιπτούσας διαφορὰς διαλύειν εἰρηρικῶς, καὶ μήτε ὀρκον ἐπάγειν τοῖς ἀδελφοῖς, μήτε παρ' αὐτῶν ἀντιλαμβάνειν, ἀρκομένους τῇ ἐν φόβῳ Θεοῦ μαρτυρίᾳ τῆς ἐαυτῶν συνειδήσεως, καὶ τὴν ἐν Χριστῷ εἰρήνην πολὺ μᾶλλον προτιμῶντας, ἢ διαπληκτίζεσθαι μαχομένους ἐν τοῖς δικαστηρίοις, κατὰ τὸ Ἀποστολικόν· «Ἐἶδη μὲν οὖν ὅλως ἠττημα ἐν ὑμῖν ἐστίν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἐαυτῶν· διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; Ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ ταῦτα ἀδελφούς (1)». Πρὸς δὲ τοὺς προβαλλομένους τὴν ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας ἔκπαλαι κεκρατηκυῖαν διάταξιν, ὀμνύειν ἐπὶ τῶν θαλάσσιων Εὐαγγελίων τοὺς δικαζομένους ἐν ταῖς δικαστηρίοις πρὸς πίστωσιν τῶν παρ' αὐτῶν λεγομένων, ἔστι μὲν εἰπεῖν, ὅτι καὶ διατάγματα πάλιν τῶν Ὀρθοδόξων βασιλέων κωλύουσι τοὺς Χριστιανούς ἀπὸ τοῦ ὀρκου. Οὕτω τὸ διάταγμα τῶν τριῶν αὐτοκρατόρων Βασίλειου, Κωνσταντίνου, καὶ Λέοντος, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τῶν Εὐαγγελίων ὀρκου, θεσπίζει λέγειν τοὺς Χριστιανούς, «Μάρτυς Κύριος ὁ Θεός, καὶ ὁ ἅγιος τόπος ἐν ᾧ ἵσταμαι (2)» (ὁ θεῖος δηλονότι ναός). Ἡ δ' οὖν Ἐκκλησία, τῇ μὲν εἰρημένῃ πολιτικῇ Ῥωμαϊκῇ νομοθεσίᾳ ὑποχωρεῖ ἐξ ἀνάγκης ἀνεχομένη, εἴγε πρὸς μείζονων κακῶν καὶ κινδύνων ἀπαλλαγὴν καὶ οἰκονομίαν ἐπιβάλλοιτο παρὰ τῶν πολιτικῶν νόμων ὀρκος (ὡς μήποτ' ὄφελε). Τοὺς γε μὴν ἀναγκασθέντας ὑπὸ πολιτικῶν νόμων ὀρκωμοτῆσαι, πρῶτον μὲν παραγγέλλει καὶ εὐορκήσαντας ἐξευμενίζει τὸ Θεῖον, καὶ αὐτὴ ὑπὲρ αὐτῶν εὐχὰς καὶ δεήσεις προσάγει πρὸς τὸν μὴ ὀμῶσαι ὅλως ἐντειλάμενον Δεσπότην καὶ Κύριον, ἵνα τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας, «εἰ ὀρκῶ ὑπήχθησαν» τύχῳσιν· ἐπεὶ δὲ τούτους εὐορκεῖν ἐπιτάσ-

(1) ἁ. Κορ. ε', 7, β. — (2) Ζήτησις ὑπὲρ τοῦ θεοπισμῶν τῆς Εἰρήνης σελ. 248.



σει, και τὸν ἴδιον ὄρκον ἀπαράβατον διαφυλάττειν, ἀγνοῦς ἐαυτοὺς καὶ κκαθαροὺς διατηροῦντας ἀπὸ πάσης ψευδορκίας τε καὶ ἐπιορκίας, ὡς ἀπὸ ἀρνήσεως Θεοῦ. Τὸν δὲ ἱερὸν αὐτῆς κληρὸν, καὶ τοὺς τὸν σωτήριον τῆς μοναδικῆς πολιτείας ζυγὸν ἀραμένους, οὔτε κατ' ἰδίαν, οὔτε ἐν τοῖς δικαστηρίοις, κἀν τε ὡς μάρτυρες, κἀν τε ὡς διάδικοι παραστώσιν, ὄρκον ὀμνύειν οὔτ' ἐπιτρέπει, οὔτ' ἀνέχεται· δεινὸν γάρ, καὶ πέραν δεινοῦ, εἴπερ ὁ τῶν θείων μυστηρίων ἱεουργὸς, καὶ τοῦ λαοῦ πνευματικῶς προϊστάμενος, καὶ τύπος αὐτῶ καὶ ὑπογραμμὸς τῆς κατὰ Θεὸν ἀληθοῦς πολιτείας εἶναι τεταγμένος, καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου πεπιστευμένος, παραβαίνει τοῦτο δημοσίως ὀρκωμοτῶν, καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν θείων Εὐαγγελίων ὀμνύων ἐναντίον ἀντικρυς τῆς « Μὴ ὀμῶσαι ὄλωσ » Κυριακῆς ἐντολῆς. Πῶς δὲ καὶ ἡ πνευματικὴ αὐτοῦ ποιμαντορία τε καὶ διδασκαλία τὸ ἀξιόπιστον ἔξει, εἴ γε ἐν τοῖς βιωτικοῖς πράγμασιν ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ τὸ ναί, καὶ τὸ οὐ, οὐκ ἔχει τὸ ἀξιόχρεον ἀνευ ὄρκου, ἐν καθαρῇ συνειδήσει, ὡς ἐπὶ Θεοῦ παρόντος καὶ ἀκούοντος, πανδημῶς προφερόμενον; Μόλις τοῖς αἵρετικοῖς κληρικοῖς, ὡς ἔξω τῆς Ἐκκλησίας πεπλανημένοι, ὁ τοιοῦτος πολιτικὸς ἐπετίθετο ὄρκος, ὅτε τὸν λίβελλον τῆς αὐτῶν ὀμολογίας προσέφερον, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, καὶ τὴν αἵρεσιν αὐτῶν ἀναθεματίζοντες, ὅπως, ἐὰν πάλιν ἀποσκιρτήσωσιν, ὑπόδικοι ᾧσι μὴ μόνον ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἐκ τῆς πολιτικῆς νομοθεσίας κατὰ τῶν ἐπιόρκων ποιναῖς. Διὰ ταῦτα συμφώνως ταῖς Εὐαγγελικαῖς διατάξεσι, καὶ ταῖς ἱεραῖς καὶ κανονικαῖς παραδόσεσιν, εἰθίσται καὶ νενόμισται ἀνέκαθεν ἐν τῇ ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ἵνα πάντες οἱ ἱερωμένοι καὶ μοναχοί, εἴτε ἐπὶ μαρτυρίᾳ, εἴτε καὶ ὡς διάδικοι ἐν τοῖς δικαστηρίοις εἰσκαλούμενοι, διαβεβαιῶσιν ἐπὶ τῆς ἱερατικῆς αὐτῶν καὶ μοναστικῆς συνειδήσεως περὶ τοῦ προκειμένου πράγματος, εἴτε καταφάσκοντες, εἴτε ἀποφάσκοντες. Ἔστι δὲ τὸ ἔθος ἀρχαῖον Ἀποστολικὸν, εἶγε καὶ ὁ θεῖος Παῦλος λέγει· « Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῶ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυροῦσής μοι τῆς συνειδήσεως »· καὶ « Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστὶ τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ἵνα ἢ παρ' ἐμοὶ τὸ ναί, ναί, καὶ τὸ οὐ, οὐ. (β'. Κορινθ. Α. 12. 17) ».

Καὶ ἐπὶ δικαστηρίου δὲ κρινόμενος ἔλεγεν· « Ἐγὼ πάση συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ » (Πράξ. ΚΓ', 1.) Ὅθεν καὶ Ἰωάννης ὁ ἀοιδιμος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀθωούμενος πρὸς τὸν πάπκν Κωνσταντινὸν ἔγραφεν· « Λυτὸ τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅπερ καύχημα ἐαυτοῦ ὁ θεῖος Ἀπόστολος διωρίσατο, προβαλλόμεθα εἰς παράστασιν τῆς ἀληθείας τῶν ἐξ ἡμῶν λεγομένων » (Συνοδ. Συλλ. Τ. 2. Σελ. 707.) Τὴν ἐν συνειδήσει ταύτην διαβεβαίωσιν φαίνεται νοῶν καὶ νόμος ἀρχαῖος λέγων περὶ τῶν κληρικῶν· « Ἴνα, κατὰ τὸ πρέπον ἱερεῦσιν, ἐνώπιον Θεοῦ εἴπωσιν ἃ γινώσκουσιν » (Ἀρμενόπουλ.) καὶ ἄλλος δὲ νόμος βασιλικὸς καὶ ρητὸς διατάσσει, ὅτι, « Ἰπὸ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν καὶ τοῦ κανόνος οἱ κληρικοὶ κωλύονται ὀρκωμοτεῖν » (Κώδ. Ἰουστινιανοῦ. Βιβ. ἀ. Τιτ. γ'. 25.) Τοῦτο καὶ ὁ ἀρχαῖος Νομοκάνων βεβαιοῖ καὶ τοῦτον τῆς διαβεβαιώσεως τύπον καὶ αἱ πολιτικαὶ νομοθεσίαι τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπισημοτάτων δικαστηρίων ἀντι ὄρκου διατάττουσιν ἐπὶ τῶν κληρικῶν, ἄχραντον καὶ ἀμίαντον τὴν ἱερωσύνην ἀπὸ τῆς δημοσίου παραβάσεως τοῦ Εὐαγγελίου διαφυλάττουσαι, καὶ τῆς ἐκ τοῦ ὄρκου τικτομένης πολλακίς ἐπιορκίας τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἱερέα, καὶ τὸν διάκονον τῶν τοῦ Θεοῦ μυστηρίων ἐξασφαλίζουσαι, ἕνα δὲ καὶ τὴν ἐκ τῆς συνειδήσεως αὐτῶν διαβεβαίωσιν ἀντι ὄρκου πρὸς πίστωσιν ἰσοδυναμοῦσαν ἀποδεχόμεναι, ὡς ἐνώπιον Θεοῦ προσφερομένην. « Ἄ γὰρ ὡς ἐπὶ Θεοῦ παρόντος προφέρομεν, τοῦτο ἔχομεν ὄρκον ἡμεῖς » καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἀποφαίνεται· Ἐὰν δέ ποτέ τις τῶν κληρικῶν ψευδῆ βεβαιώσας ἐπὶ τῆς ἐαυτοῦ συνειδήσεως φωραθῇ, τὴν αὐτὴν τοῖς ἐπιορκοῦσι παρά τε τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ παρά τοῖς πολιτικοῖς νόμοις ὑφέξει ποινήν· οὐδένα γὰρ ἀδικοῦντα οὔτε θεῖος, οὔτε ἀνθρώπινος νόμος ἀτιμώρητον παραβλέπουσι. » Διὰ ταῦτα ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, κηδομένη τῆς κοινῆς σωτηρίας τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων, τοὺς τε λαϊκοὺς Χριστιανοὺς, ὡς προειρηται, νοθετεῖ φυλάττεσθαι παντοίως καὶ ἀποφεύγειν τὰς ὀρκωμοσίας· ἐὰν δέ ποτέ τις ἀνάγκη, κατὰ τὴν πολιτικὴν νομοθεσίαν, τὸν ὄρκον αὐτοῖς ἐπιφέρῃ, εὐορκεῖν γοῦν αὐτοὺς ἀκρι-

θῶς, καὶ ἀνωτέρους ἐκυτοῦς ἀπὸ πάσης ἐπιτορκίας διατηρεῖν συμβουλεύει. Τοὺς τε φιλανθρώπους καὶ φιλοθέους πολιτικοὺς δικαστὰς προτρέπεται καὶ παραινεῖ διὰ τὸν Κύριον, μὴ ταχεῖς, μηδὲ συγνοὺς, μηδ' ἐπὶ μικροῖς ἐπάγειν τοῖς δικαζομένοις τοὺς ὅρκους, ἵνα μὴ τὸ φοβερὸν τοῦ ὅρκου χρῆμα εἰς συνήθειαν ἐμπεσὼν καταφρονηθῇ, καὶ καταπλημμυρίσῃ τὴν πολιτείαν ἐπιτορκία, ἐξ ἧς μοχθηρὰ παντοία, καὶ ἀδικία, καὶ ψεῦδος πηγάζει, καὶ ἀνομία τὸ τῶν νόμων σθένος ἐξαμαυροῦσα, καὶ τὸ πανώλεθρον ὄρεπνον τῆς θείας ὀργῆς, ὅπερ ὁ Προφήτης ἐώρακε Ζαχαρίας, κατὰ τῶν ἐπιτορκούντων ἐπαγομένη. Ἰδίως δὲ τοῖς τοῦ θήματος παραγγέλλει καὶ διατάσσει, ἀρχιερεῦσι τε, καὶ ἱερεῦσι, καὶ διακόνοις, καὶ τοῖς μοναχοῖς, ἀγνοῦς πάντῃ ἐκυτοῦς διατηρεῖν καὶ καθαροῦς ἀπὸ παντὸς ὅρκου, ἰδίου τε καὶ τοῦ πολιτικῶς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐπὶ τῶν θείων Εὐαγγελίων ἐπαγομένου· πιστοποιεῖν δὲ τοὺς διαδίκους καὶ δικαστὰς περὶ τοῦ προκειμένου πράγματος, διαβεβαιούοντας ἐπὶ τῆς ἱερατικῆς ἢ μοναστικῆς αὐτῶν συνειδήσεως, ἐφ' ἣ καὶ πᾶς ὅρκος ἐστὴν ῥικταί, καὶ προσέχειν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, μήποτε ψυχολέθρου σκανδάλου παραίτιοι γένωνται, δημοσίως περιπαθόντες εἰς τὴν ἀπηγορευμένην ὀρκωμοσίαν. Ἐἰ δέ τις τῶν ἱερωμένων, ἢ μοναχῶν, ἐναντία τῆς Εὐαγγελικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως ποιῶν, καὶ ὅρκον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐπάγων ἢ ἀναδεχόμενος φωραθῇ, ὑπόδικος ἔσται βαρυτάτοις ἐπιτιμίοις, ὡς ἐναντίον τῷ θείῳ Εὐαγγελίῳ, ὃ καταπεπίστευται, πανδήμως ἀντιφερόμενος, καὶ τὰς ἱεράς καὶ κανονικὰς παραδόσεις καταπατῶν, καὶ τὸ μέγα τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα ἐνώπιον πάντων τῶν πιστῶν, ὡς οὐκ ἀξιώπιστον φέρον τὴν συνείδησιν, καθυβρίζων, καὶ θύραν εἰς ἐπιτορκίαν καὶ κατ' αὐτὸ τὸ θείον τάγμα δημοσίως διανοίγων, ἐφ' ἣ τοὺς ἐμπεπτωκότας ὁ Ἀποστολικὸς κανὼν παντελῶς ἀπογυμνοῦσθαι τῆς ἱερωσύνης, καὶ καθαιρεῖσθαι θεσπίζει. Ἐπὶ τούτοις καὶ τὸ παρὸν ἐξεδόθη Ἐκκλησιαστικὸν ἐγκύκλιον ἀποφαντικὸν καὶ παραινετικὸν γράμμα, πρὸς κοινὴν τοῦ Ὀρθοδόξου πληρώματος ὠφέλειαν, καὶ πνευματικὴν ὁδηγίαν.

Ἐν ἔτει χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἐννάτῳ, καὶ τῷ μηνί Οκτώβριον, ἐπινεμήσας Η'.

- † Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀποφαίνεται.
- † Ὁ Ἀλεξανδρείας Ἱερόθεος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.
- † Ὁ Ἀντιοχείας Μεθόδιος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.
- † Ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.
- † Ὁ Καισαρείας Παΐσιος.
- † Ὁ Ἐφέσου Ἀνθίμος.
- † Ὁ Ἡρακλείας Πανάρτος.
- † Ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ.
- † Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.
- † Ὁ Καλκηδόνος Ἱερόθεος.
- † Ὁ Δέρκων Νεόφυτος.
- † Ὁ Πρόεδρος Διδυμοτείχου Μελέτιος.
- † Ὁ Κρήτης Χρύσανθος.
- † Ὁ Σεβρῶν Ἰάκωβος.
- † Ὁ Μεθύμνης Λύξέντιος.
- † Ὁ Σωζουαγαθουπόλεως Προκόπιος.



Π Ι Ν Α Ξ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΜΠΤΩ ΤΟΜΩ

ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ, ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ  
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩΝ  
ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ τοῦ Παλαιοῦ, ἢ Μυστικοῦ, Α'. περὶ τοῦ τὰς πατριαρχικὰς ἐπιστολάς ἀμισθὶ δίδοσθαι τοῖς αἰτουσίν, ὡς γέγραπται ἐν τῷ χαρτοφυλακείῳ. . . . . Σελ. 1

Β'. Εἰδήσεις, πῶς ἡ τετραγαμία τῷ βασιλεῖ κυρίῳ Λέοντι τετόλμηται, καὶ ὅπως κατήργηται διὰ τοῦ Τόμου τῆς Ἐνώσεως. . . . . 3

Ὁ Τόμος τῆς Ἐνώσεως. . . . . 4

Τόμος Σισιυνίου πατριάρχου, περὶ τοῦ μὴ λαμβάνειν δύο ἀδελφοὺς ἐξαδέλφους δύο. . . . . 11

Ἀλεξίου, Α'. περὶ τῶν διὰ δωρεᾶς λαμβανόντων μοναστήρια, καὶ περὶ τινῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, ταῖς μητροπόλεσι, ταῖς ἀρχιεπισκοπαῖς, καὶ ταῖς ἐπισκοπαῖς ἀνηκουσῶν. 20

Β'. Τοῦ αὐτοῦ ὑπόμνημα, περὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, ἀνηκουσῶν πάσαις ταῖς μητροπόλεσι καὶ ἀρχιεπισκοπαῖς. . . . . 25

Γ'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ δισεξαδέλφων δύο, ὧν ὁ μὲν εἰς συνάλλαγμα συνεστήσατο μετὰ θυγατρὸς τινος ἀτελοῦς οὔσης πῆν ἡλικίαν, ἥτοι χρόνων πέντε πρὸς τῷ ἡμίσει, ἄτερος δὲ τῆ ταύτης συνεζύγη μητρὶ μετὰ τελευταίην αὐτῆς, ὡς ἀντ' οὐδενὸς δοκούντος τοῦ πρώτου γάμου, διὰ τὸ παντελῶς ἀτελὲς τῆς κόρης. . . . . 32

Δ'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ γάμου τοῦ ζ'. βαθμοῦ. . . . . 36

Β'. Περὶ τινος ἀρμοσαμένου τῷ ἰδίῳ υἱῷ πρὸς γάμον θυγατέρα τινὸς ὑπεξουσίαν, παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς αὐτῆς. 37.

Μιχαὴλ τοῦ Κηρουλαρίου, Α'. περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι γάμον ἑδδόμενου βαθμοῦ. . . . . Σελ. 40

Β'. Ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ, περὶ γάμου ἑκτου βαθμοῦ. . . 45

Γ'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ μοιχευθείσης συζύγου ἱερέως. . . 46

Δ'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ἱερέως εὐλογήσαντος γάμον παρὰ γνώμην ὧν γονέων. . . . . 47

Ε'. Τοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ὁ τοῦ ἑδδόμενου βαθμοῦ γάμος καλύεται. . . . . 47

Κωνσταντίνου Λειχοῦδου, Α'. περὶ δούλου ἐγκληματικοῦ. 48

Β'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τοῦ φονεύσαντος ἱερέως, καὶ καθαιρέντος. . . . . 49

Ἰωάννου τοῦ Σιφιλίνου, Α'. περὶ μνηστείας. . . . . 51

Β'. Ἐτέρα συνοδικὴ ἀπόφασις, περὶ μνηστείας. . . . . 53

Γ'. Τοῦ αὐτοῦ, ἴσον ψηφίσματος πρὸς τινὰ μητροπολίτην, περὶ κεκωλυμένων γάμων, ἐκτεθέντος παρὰ Νικήτα διακόνου καὶ χαρτοφύλακος. . . . . 54

Εὐστρατίου, περὶ δύο δισεξαδέλφων λαβόντων μητέρα καὶ θυγατέρα, καὶ λυθέντος τοῦ δευτέρου συνοικεσίου, ὡς ἀνόμως συστάντος. . . . . 57

Νικολάου Γραμματικοῦ, Α'. περὶ γάμου θείου καὶ ἀνεψιᾶς μετὰ θείας καὶ ἀνεψιοῦ κατ' ἀγχιστεῖαν. . . . . 58

Β'. Ἡ γενομένη πρὸς τοὺς μὴ συνελθόντας τοῖς λοιποῖς ἀρχιερεῦσιν ἐπὶ τῇ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ σημειώματι δηλουμένη ὑποθέσει ἐρώτησις, καὶ ἡ τούτων ἀποκρίσις. . . . . 59

Γ'. Περὶ τῶν κανονικῶν. . . . . 60

Δ'. Τοῦ αὐτοῦ συνοδικὸν γράμμα πρὸς Ἀλέξιον τὸν Κομνηνὸν, παριστῶν ἐκ τῶν ἁγίων κανόνων καὶ νόμων, ὅτι οὐκ ἔξεστιν ἀφαιρεῖσθαι τὰς ἐπισκοπὰς ἀπὸ τῶν μητροπόλεων. 62

Λέοντος τοῦ Στυππῆ, Α'. σημείωμα συνοδικόν, περὶ αἱρετικῶν τινῶν βιβλίων. . . . . 78

Β'. Περὶ γάμου δύο ἀδελφῶν μετὰ νύμφης καὶ ἀνδραδέλφους. . . . . 82

Μιχαὴλ Ὁξείτου, Α'. σημείωμα ἐπὶ τῇ καθαιρέσει γεγονόσιν τῶν ἀπὸ τῆς ἐγορίας τῶν Τυάνων ψευδοεπισκόπων, τοῦ τε Σα-

σίμων, καὶ τοῦ Βαλδίατου, ὡς παρὰ τοὺς κανόνας χειροτονηθέντων, τῶν καὶ Βογομίλων ἐς ὑστερον ἀπελεγθέντων. Σελ. 83	
Β'. Σημείωμα, δι' οὗ διεγνώσθησαν οἱ τὴν τῆς ἐπισκοπῆς ἀξίαν προαφαιρεθέντες, ὡς παρὰ κανόνας χειροτονηθέντες, ὁ τε Σασίμων μοναχὸς Κλήμης, καὶ ὁ Βαλδίσσης Λεόντιος, ἐξ ἀναφορᾶς τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Τυάνων κυρίου Βασιλείου, τῆς τῶν Βογομίλων ὄντες μυσαρωτάτης αἵρέσεως. . . . . 85	
Γ'. Τοῦ αὐτοῦ, σημεῖωμα γεγονὸς ἐπὶ τῷ περιορισμῷ, τῷ εἰς τὴν μονὴν τῆς Περιδλέπτου, τοῦ Βογομίλου καὶ παμβεβήλου Νήφωνος. . . . . 88	
Δ'. Τοῦ αὐτοῦ σημεῖωμα, δι' οὗ διεγνώσθη ὁ ἀμόναχος καὶ παμβεβήλος Νήφων, τῆς τῶν Βογομίλων ὀμολογουμένως μυσαρωτάτης εἶναι αἵρέσεως. . . . . 90	
Ἀδήλου πατριάρχου πιττάκιον ἐκτεθὲν παρὰ Ἰωάννου Καρτοφύλακος, τοῦ Ἰωνοπούλου, περὶ τοῦ τῆς δισεξαδέλφῃ τῆς Ἰδίας μητρὸς συναφθέντος, καὶ τῶν ὀφειλόντων δοθῆναι αὐτῷ ἐπιτιμίων. . . . . 92	
Ἀδήλου πατριάρχου συνοδικαὶ ἀποκρίσεις εἰς τὰ τῷ Σίδης ἐρωτηθέντα. . . . . 93	
Λουκᾶ Χρυσοβέργη, Α'. σημεῖωμα συνοδικόν, περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι γάμον ἐσθίου βαθμοῦ ἐξ αἵματος. . . . . 95	
Β'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τοῦ μὴ ἀφαρπάζεσθαι τοὺς κληρικούς τὰ ταῖς Ἐκκλησίαις, ἢ ἐπισκόποις τελευτῶσιν ἀνήκοντα. . . . . 98	
Μιχαὴλ τοῦ Ἀγχιάλου, περὶ γάμου δύο ἀδελφῶν μετὰ ἀνεψίας τῆς γυναικὸς Ἰωάννου καὶ θυγατέρος αὐτοῦ ἐξ ἐτέρας γυναικὸς, ἥτοι Θεοδώρας. . . . . 100	
Γεωργίου τοῦ Ξιφιλίνου, περὶ ἐνοριακῶν δικαίων. . . . . 101	
Ἰωάννου τοῦ Καματηροῦ συνοδικὸν ψήφισμα, κωλύον τὸν αὐτὸν καὶ ἐνὶ λαθεῖν εἰς γυναῖκα δισεξαδέλφας δύο. . . . . 103	
Γερμανοῦ, Α'. σημεῖωμα κατὰ τοῦ μητροπολίτου Ναυπάκτου κυρίου Ἰωάννου, περὶ τινῶν μοναστηρίων ἐπισκοπικῶν, καὶ περὶ παρθένου τῆς ἱερολογηθείσης πρὸ τῆς ἡβῆς. . . . . 106	
Β'. Τοῦ αὐτοῦ, σιγίλλιον ἐπὶ ταῖς παραλαυρίοις τῶν πατριαρχικῶν μονῶν, τίνι ἀν διαφέρειν ὀφείλουσι. . . . . 110	
Γ'. Ἔτερον περὶ τοῦ αὐτοῦ. . . . . 112	

Μανουὴλ Δ'. Λύσεις ἐρωτήσεών τινῶν. . . . . Σελ. 114	
Β'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ μεταθέσεως ἐπισκόπων. . . . . 116	
Γ'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ κτητορικῆς δικαίου. . . . . 119	
Νεαρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Ἀθανασίου, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ γεγραμμένων ἀρχιερέων τῆς ἱερᾶς συνόδου αὐτῆς, περὶ διαφόρων κεφαλαίων. . . . . 121	
Φιλοθέου, Α'. ἀνατροπὴ τῶν ἀναγεγραμμένων παρὰ τῷ Ἀρμενοπούλῳ ἀναθεματισμῶν. . . . . 127	
Β'. Τοῦ αὐτοῦ, σιγίλλιον τῷ Ἰερισσοῦ περὶ τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει δικαίων αὐτοῦ. . . . . 131	
Ἡσαίου, περὶ χρηματικῶν συνεισφορῶν τῶν μητροπόλεων ὑπὲρ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. . . . . 134	
Ἀδήλου πατριάρχου, περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τὸ εἰς τὸν Ταρχανειώτην πατριαρχικόν. . . . . 138	
Νελλου, περὶ τοῦ ἀντιμινσίου. . . . . 141	
Συμεῶν ἀκολουθία τυπωθεῖσα ὑπ' αὐτῆς τῆς ἁγίας καὶ μεγάλῃς συνόδου, εἰς τοὺς ἐκ τῶν λατινικῶν αἵρέσεων ἐπιστρέφοντας τῇ Ὀρθοδόξῳ τε καὶ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς τρισὶν ἁγιωτάτοις πατριαρχαῖς τῆς Ἀνατολῆς, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων. . . . . 143	
Ἀδήλων πατριαρχῶν, Α'. περὶ τῶν ἐκτιθεμένων τὰ οἰκεία ἑρέφη. . . . . 148	
Β'. Περὶ τῶν κατὰ εἶαν ἀποκαρεισθῶν γυναικῶν. . . . . 148	
Ἱερεμίου, Πρᾶξις συνοδικὴ περὶ τοῦ πατριάρχου Μοσχοβίας, καὶ πάσης Ρωσίας. . . . . 149	
Νεοφύτου, περὶ διαφόρων γαμικῶν κεφαλαίων. . . . . 156	
Α'. Τοῦ αὐτοῦ, γράμμα περὶ τῆς ἁγιωτάτης Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας. . . . . 160	
Β'. Ἐξαύτως τοῦ Ἀθανασίου πατριάρχου Ἀντιοχείας. . . . . 163	
Γρηγορίου τόμος περὶ συνοικεσίων. . . . . 164	
Τόμος συνοδικὸς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. . . . . 177	



ΝΕΑΡΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ  
ΠΕΡΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ, ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ  
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ.

- Ιουστινιανού, Α'. ὁμολογία πίστεως κατὰ τῶν τριῶν κε-  
φαλαίων. . . . . Σελ. 186
- Β'. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς διατάξεως, ἐκτεθείσης ὑπὲρ τῶν προσ-  
φύγων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἀπανταχοῦ τῆς οἰ-  
κουμένης θείων Ἐκκλησιῶν. . . . . 218
- Γ'. Ἴσον τοῦ πρώτου τύπου χρυσοβούλλου τοῦ Αὐτοκράτορος  
Ιουστινιανοῦ, περὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ προνομίων τῆς ἀρχιε-  
πισκοπῆς Ἀχρῖδων. . . . . 219
- Ἡρακλείου, Α'. νόμος θεβαιῶν τοῖς ὀσιωτάτοις ἐπισκόποις,  
καὶ τοῖς θεοφιλεστάτοις κληρικοῖς, καὶ μονάζουσι, τὰ παρὰ  
τῶν προβεβασίλευκόντων αὐτοῖς δωρημένα προνόμια, περὶ  
τοῦ, πῶς δεῖ ἐνάγεσθαι χρηματικῶς τε καὶ ἐγκληματικῶς,  
προστιθεὶς ἐκ καινῆς, ὥστε μηδεμίαν πάροδον κατ' αὐτῶν  
ἔχειν πολιτικούς ἢ στρατιωτικούς ἄρχοντας. . . . . 225
- Β'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τοῦ ὠρισμένου εἶναι τὸν ἀριθμὸν τῶν  
κληρικῶν τῆς ἁγιωτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας Κωνσταντινου-  
πόλεως, καὶ τῆς ἁγίας Θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις τιμωμένης·  
ἔτι μὲν καὶ τῶν ἐν τοῖς ὀφικίοις ἐξυπηρετουμένων τῇ τε εἰ-  
ρημένῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ. 230
- Γ'. Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Σεργίῳ, τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριω-  
τάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ οἰκουμενικῷ  
πατριάρχῃ, περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. . . . . 234
- Δ'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι τινα σχῆμα περιβεβλη-  
μένον ἱερατικόν, οἰουδήποτε βαθμοῦ ἢ τάγματος ὄντα, ἐξ ἐτέ-  
ρας πόλεως, ἢ κώμης, ἢ ἐτέρου τοῦ συνόλου τόπου, τῇ βασιλίδι  
ταύτῃ παραγίνεσθαι πόλει, ἐν τινι τῶν αὐτῆς Ἐκκλησιῶν, ἢ  
τῆς ἐνορίας αὐτῆς, χωρὶς δοκιμασίας καὶ ἐπιτάγματος τοῦ  
τὸν ἀποστολικὸν ταύτης διέποντος θρόνον οἰκουμενικοῦ πα-  
τριάρχου κτλ. . . . . 237
- Νομοθεσία νεαρὰ Λέοντος βασιλέως κατὰ τὸν Βάρδα περὶ  
κεκωλυμένων γάμων. . . . . 244

- Α'. Θεόπισμα, ἡγουν νομοθεσία Εἰρήνης, μεγάλου βασιλέως  
Ῥωμαίων καὶ αὐτοκράτορος, περὶ τοῦ μὴ ὀμνύειν τινὰ παρα-  
δόμενον εἰς μαρτυρίαν, καὶ ἀμφοτέρων κεφαλαίων. Σελ. 248
- Β'. Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς περὶ τῶν ἀθεμίτως συναπτομένων  
ἐπὶ τρίτου γάμου καὶ ἐπέκεινα, καὶ περὶ τῶν συναπτομένων  
καὶ ἰδίαις δούλαις. . . . . 252
- Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα, Α'. περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι πρὸς  
τέταρτον γάμον ἐλθεῖν. . . . . 253
- Β'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι παλλακὴν ἔχειν. 254
- Γ'. Τοῦ αὐτοῦ, τίνας ἀναγκάζονται γαρεῖν, ἢ μὴ; . . . . 254
- Δ'. Τοῦ αὐτοῦ, μὴ δεῖν λάθρα γίνεσθαι τὰς γάμων ἱερο-  
λογίας. . . . . 254
- Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου, περὶ τοῦ ἀπὸ πρώτου γίνεσθαι  
πάσας τὰς ἐκδόσεις. . . . . 255
- Κωνσταντίνου, Α'. περὶ τῶν ἐκουσίως φονευόντων, καὶ τῇ  
Ἐκκλησίᾳ προσφευγόντων, ὥστε αὐτοὺς μὴ δέχεσθαι. . . . 256
- Β'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τῶν ἐκουσίως φονευόντων. δευτέρα νο-  
μοθεσία, δεχομένη μὲν αὐτοὺς κατὰ συμπάθειαν, παρὰ δύνα-  
μιν τῆς πρώτης, ἀείφυγία δὲ καὶ περιουσίαις ἐκπτώσει κατα-  
δικάζουσα. . . . . 258
- Ἡ νεαρὰ Νικηφόρου τοῦ βασιλέως, περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι  
μοναστήρια, καὶ γηροκομεία, μήτε πλατύνεσθαι διὰ τῶν κτη-  
μάτων τοὺς εὐαγεῖς οἴκους. . . . . 261
- Βασιλείου, Α'. περὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Βουλγαρίας. 266
- Β'. Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου, περὶ κτίσεως τῶν Ἐκ-  
κλησιῶν, καὶ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν. . . . . 270
- Γ'. Κωνσταντίνου, ὑπόμνησις τινος ἀπὸ Ἰουδαίων Χριστιανοῦ  
γενομένου, περιέχουσα ὁποῖός ἐστιν ὁ ἔρκος τῶν Ἰουδαίων. 271
- Ἀντιγραφὴ βασιλικὴ περὶ τοῦ αὐτοῦ. . . . . 272
- Παρεκβολὴ γενομένη παρὰ Ἰουδαίων. . . . . 273
- Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, ὅτι ὁ βασιλεὺς οὐκ ἔχει ἐξουσίαν  
ἀμείβεσθαι τοὺς θρόνους. . . . . 274
- Νικηφόρου τοῦ Βατανειάτου χρυσοβούλλον ἐπικυροῦν τὰς  
φυνοδικὰς ἐποφάσεις, τὰς περὶ τῶν ἀθεμίτων γάμων καὶ τῆς

μνηστείας γεγενημένας ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τοῦ Σιφιλίνου. . . . . Σελ. 277

Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, Α'. περὶ τοῦ κανονικοῦ, καὶ τῶν δεδομένων συνηθειῶν ὑπὲρ χειροτονίας, καὶ ἱερολογίας γάμου, καὶ περὶ τοῦ ἀερικοῦ, καὶ πάντων τῶν ψυχικῶν. . . . . 280

Β'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν, καὶ τοῦ μὴ ἄλλοτέ ποτε ταῦτα κοινωθῆναι. . . . . 281

Γ'. ὑπόμνησις τοῦ Κουροπαλάτου καὶ μεγάλου Δρουγγαρίου τῆς Βίγλης Ἰωάννου τοῦ Θρακησίου, μετὰ τὴν περὶ μνηστείας νεαρᾶν, γενομένη πρὸς τὸν αὐτὸν βασιλέα κύριον Ἀλέξιον περὶ τινος ἀμφιβολίας ἐπὶ ταύτῃ ἀναφύσεως. . . . . 284

Λύσις τοῦ βασιλέως κυρίου Ἀλεξίου, ἐπικυροῦσα τὴν προγεγονοῦσαν παρ' αὐτοῦ νεαρᾶν περὶ τοῦ γάμου, καὶ ἄλυτον μένειν ἐπιτάττουσα τὴν μεθ' ἱερολογίας προβαίνουσαν μνηστείαν. . . . . 286

Δ'. Τοῦ αὐτοῦ νεαρὰ νομοθεσία, διατυποῦσα τὰ περὶ τῶν ψήφων, καὶ ὁποῖους δεῖ εἶναι τοὺς πανταχοῦ ἀρχιερεῖς, πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἱερεῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, καὶ ταῖς μητροπόλεσι, καὶ ταῖς ἐπισκοπαῖς. . . . . 291

Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ χρυσόβουλλον διοριζόμενον, μηδὲν τι ἀπαιτεῖν τὸν πράκτορα ἀπὸ ἑκκλησίας χηρευούσης τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς. . . . . 305

Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, Α'. σημείωμα τῆς καθαιρέσεως τοῦ γεγονότος πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κοσμά τοῦ Ἀττικοῦ, ὁμόφρονος ἀποδειχθέντος τῷ Βαγομίλῳ Νίφωνι. 307

Β'. Τοῦ αὐτοῦ πρόσταγμα βασιλικὸν, διαλύον καὶ ἀνατρέπον τὸ πρῶτον ἐβδόμου ἐξ αἵματος βαθμοῦ συνοικέσιον, κωλύον δὲ γενέσθαι μὴ γεγονός. . . . . 311

Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, Α'. σημείωμα βασιλικὸν, ἀκυροῦν τὰς γινομένας ψήφους ἀπουσία τινὸς τῶν τῇ μεγάλῃ πόλει ἐνδημούντων ἀρχιερέων· διοριζόμενον δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μὴ ἄλλως γίνεσθαι ψήφον, εἰ μὴ πάντες οἱ ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ἐνδημούντες ἀρχιερεῖς μεπακληθῶσι, καὶ ἡ παρουσιάσουσιν, ἢ δώσουσι γνώμας. . . . . 314

Β'. Τοῦ αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀποκείρεσθαι τὰς τῶν ὑποψηφίων ἀρχιερέων γυναῖκας. . . . . Σελ. 321

Ἰωάννου τοῦ Βατάτζη χρυσόβουλλον, περὶ τοῦ μὴ ἀφαιρεῖσθαι τι ἐκ τῆς περιουσίας τῶν τελευταίων ἀρχιερέων. 324

Μιχαὴλ τοῦ Πιχαιολόγου, Α'. ὄρισμός πρὸς τὸν Σκουταριώτην γεγονότα Κυζίκου. . . . . 326

ἕτερον πρόσταγμα σεπτὸν τοῦ αὐτοῦ. . . . . 327

Πρόσταγμα πρὸς τὸν Κυζίκου μητροπολίτην. . . . . 329

Ὅρισμός ἀδήλου βασιλέως, ὃν ἐποίησε διὰ τὸ θεοβάδιον ὄρος τὸ Σίναιον. . . . . 334

Ἀνδρονίκου τοῦ γέροντος χρυσόβουλλον πρὸς τὸν ἀγιώτατον μητροπολίτην Μονεμβασίας, καὶ τοῦ αὐτοῦ διαδόχου. 333

ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ, ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ, ΨΗΦΟΙ, ΕΠΙΛΥΣΕΙΣ, ΚΑΙ  
ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΝΟΝΙΚΩΝ  
ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ.

Ἐσταθίου Πατρικίου τοῦ Ῥωμαίου ὑπόμνημα περὶ δύο ἐξαδέλφων λαβόντων δύο ἐξαδέλφους. . . . . 341

Δημητρίου Συγκέλλου, μητροπολίτου Κυζίκου, Α'. μελέτη περὶ κωλυμάτων γάμων. . . . . 354

Β'. Τοῦ αὐτοῦ, ἀπάντησις πρὸς τὸν λέγοντα, κωλυμένον εἶναι τὸν ἐκ τριγενείας γάμον καὶ ἀσυγχώρητον. . 366

Πέτρου Χαρτοφύλακος, ἐρωτήματα καὶ ἀποκρίσεις περὶ διαφόρων κανονικῶν ὑποθέσεων. . . . . 369

Ἰλίου Κρήτης, ἀποκρίσεις πρὸς τινὰ μοναχὸν Διονύσιον περὶ διαφόρων αὐτοῦ ἐρωτήσεων. . . . . 374

Περὶ τοῦ ἐπεισάκτω γυναικὶ συνοικοῦντος ἕως θανάτου αὐτοῦ. . . . . 376

Ὅτι ὁ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τῆς ἐχυτοῦ γυναικὸς ἐπεισάκτω συνοικῶν, οὐ τρίγαμος, ἢ τεύγαμος, ἀλλὰ πόρνος λέγεται. . . . . 377

Ὅτι τὰ κατὰ τῶν πορνευόντων ἐπιτίμια μείζονα τῶν κατὰ τῶν τριγᾶμων. . . . . 378

Περὶ τοῦ ἐπινοοῦντος τὸν ἐχυτοῦ υἱὸν πορνεύοντα. 379

Περὶ ἀγκδόχων. . . . . 380



Νικήτα Θεσσαλονίκης ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις. . . . .	*382
Βασιλείου τοῦ Ἀχρίδηνου ἀποκρίσεις περὶ τιγος γάμου. . . . .	389
Ἀδήλου περὶ μεταθέσεων ἐπισκόπων. . . . .	394
Ψήφισμα πολιτικῶν δικαστῶν περὶ συγγενείας, ὅτε δύο δι- σεξαδέλφας ἠγάγετό τις. . . . .	395
Μιχαὴλ τοῦ Χούμνου, περὶ βαθμῶν συγγενείας. . . . .	397
Νικηφόρου τοῦ Χαρτοφύλακος ἐπιστολὴ πρὸς Θεοδοσίον περιέχουσα λύσιν τινῶν ζητημάτων. . . . .	399
Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν. . . . .	404
Ἰωάννου τοῦ Κίτρου ἀποκρίσεις πρὸς τὸν Καβάσιλαν. . . . .	403
Δημητρίου τοῦ Χωματηνοῦ, ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας, Α'. περὶ βαθμῶν συγγενείας. . . . .	421
Β'. Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς Κωνσταντῖνον ἀρχιεπίσκοπον τῆς μη- τροπόλεως Δυρράχίου τὸν Καβάσιλαν ἀποκρίσεις. . . . .	427
Γ'. Τοῦ αὐτοῦ σημεῖωμα περὶ μνησείας μετ' ἀνήθου. κτλ. . . . .	437
Νικήτα, μητροπολίτου Ἡρακλείας, ἀποκρίσεις πρὸς Κων- σταντῖνον ἐπίσκοπον. . . . .	441
Ἰπόμνησις πρὸς τὸν Θεσσαλονίκης κυρὸν Νικήταν τὸν Μι- τυληναῖον, περὶ δούλων, ἵνα ἱερολογῶνται. . . . .	443
Ἀρμενοπούλου περὶ αἰρέσεων. . . . .	446
Τοῦ αὐτοῦ, τῆς πίστεως Ὀρθοδόξου ἐκθεσις. . . . .	453

## ΘΡΟΝΟΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ.

Τάξις προκαθεδρίας τῶν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν, μητροπο- λιτῶν, καὶ αὐτοκεφάλων ἀρχιεπισκόπων, καὶ ἐπισκόπων, τε- λούντων ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον. . . . .	455
Περὶ τῆς τάξεως τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων κα- θὼς ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ ἐπαναγράφονται. . . . .	473
Ἡ γεγонуῖα διατύπωσις παρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, ὅπως ἔχουσι τάξεως οἱ θρόνοι τῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν ὑποκειμένων τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως. . . . .	474
Ἐκ τοῦ Νείλου Δοξαπατρῆ, περὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων. . . . .	486
Ἐκθεσις βασιλέως κυροῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ γέροντος, ὅπως νῦν ἔχουσι τάξεως αἱ ὑποκείμεναι μητροπόλεις τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. . . . .	490

Ὅσαι τῶν πόλεων μετωνομάσθησαν ἐς ὕστερον. Σελ. . . . .	495
Ἐκθεσις νέα, ὅπως γράφει νῦν ὁ Κωνσταντινουπόλεως πα- τριάρχης τῷ πάπα, καὶ τοῖς λοιποῖς πατριαρχαῖς καὶ ἀρχιε- πισκόποις, καὶ τοῖς μητροπολίταις, καὶ ἀρχουσιν ὅπως τε νῦν ἔχουσι τάξεως οἱ ὑποκείμενοι θρόνοι τῷ πατριάρχῃ Κωνσταν- τινουπόλεως, κτλ. . . . .	497
Τάξις τῶν θρόνων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως σήμερον ἔχουσι. . . . .	513
Θρόνοι ὑποκείμενοι τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. . . . .	513
Θρόνοι ὑποκείμενοι τῷ πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας. . . . .	522
Θρόνοι ὑποκείμενοι τῷ πατριάρχῃ Ἀντιοχείας. . . . .	523
Θρόνοι ὑποκείμενοι τῷ πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων. . . . .	524
Θρόνοι τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας. . . . .	525
Θρόνοι τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. . . . .	528
Θρόνοι τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἐν τῇ Ἀυστριακῇ Μοναρχί- ᾳ. . . . .	528
Αὐτοκέφαλος ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Σιναίου Ὄρους. . . . .	529
Αὐτοκέφαλος μητρόπολις Μυροβουνίου. . . . .	529
Θρόνοι τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. . . . .	530

## ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΕΙΩΜΑΤΑ.

Κωδικοῦ τοῦ Κουροπαλάτου, περὶ τῶν ὄφρικίων τῆς μεγά- λης Ἐκκλησίας. . . . .	534
Τάξις τῶν ὄφρικίων, καὶ τῶν ἀρχόντων τῆς μεγάλης Ἐκ- κλησίας. . . . .	534
Ματθαίου μοναχοῦ περὶ τῶν ὄφρικίων τῆς μεγάλης Ἐκ- κλησίας. . . . .	540

## ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ.

Συστατικά καὶ ἀπολυτικά ἐπιστολαὶ πρὸς ἀναγνώστας, ὑποδιακόνους, διακόνους, καὶ πρεσβυτέρους διδόμεναι. . . . .	541
Τύπος συμμαρτυρίας τῷ χειροτονησομένῳ. . . . .	543
Ἐντάλματα διδόμενα τοῖς χειροτονουμένοις μητροπολίταις, καὶ ἀρχιεπισκόποις, καὶ ἑτέροις. . . . .	544
Πράξις πρὸς μητροπολίτην παρὰ πατριάρχου δεδομένη. . . . .	550
Ἐτέρα πράξις πρὸς τὸν αὐτὸν παρὰ τοῦ αὐτοῦ. . . . .	555



Ἑτέρα πράξις διδομένη ἀπὸ μητροπολίτου εἰς ἐπίσκοπον.	558
Πατριαρχικόν, ἐπὶ ἐκλογῆς νέου πατριάρχου, Σελ.	561
Σημειώματα ὑπομνημάτων, ἢ περὶ ψήφων.	568
Ἡ παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων συνήθως ἐν τῷ κειρῷ τῆς χειροτονίας γινομένη τοῦ σὺμβόλου ἀσφάλεια.	566
Βύχη ἀναγινωσχομένη ἐνώπιον βασιλέως παρὰ μητροπολίτου ἄρτι χειροτονηθέντος.	567
Συστατικὴ παρὰ τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἄρτι χειροτονηθέντος.	568
Ἐντάλμα διδόμενον τοῖς ἡγουμένοις.	570
Καθαιρετικὸν ἐπιρέως.	571
Πατριαρχικὰ πιττάκια, περὶ προβιθασμοῦ εἰς ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα.	572
Ἐπιτελεσθῆναι γράμματα εἰς τὸ γενέσθαι πατέρα πνευματικόν.	573
Ἐντάλματα διδόμενα τοῖς ἐξάρχοις.	579
Γράμμα ἐξάρχικόν κατ' ἀρχιερέως.	585
Προτροπὴ συνοικεσίου, ἢ λεγομένη βούλλα.	588
Προβιθαστικὰ θρόνων, καὶ περὶ ἐπιδόσεως ἐπαρχιῶν.	588

ΠΕΡΑΤΕΡΩΤΗΜΑ.

Νόμος περὶ ἐπισκοπῶν, καὶ ἐπισκόπων, καὶ περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τελοῦντος κλήρου.	591
Νόμος καταστατικὸς τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.	602
Κυρίλλου Ὁρος περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος.	614
Ἀνθίμου, ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ περὶ ὄρκου.	617